Gioanni Brugnone Direttore della Regia Scuola veterinaria

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI

P. P. P. P.

DE SEDIBUS, ET CAUSIS MORBORUM PER ANATOMEN INDAGATIS

LIBRI QUINQUE.

Dissectiones, & Animadversiones, nunc primum editas, complectuntur propemodum innumeras, Medicis, Chirurgis, Anatomicis profuturas.

Multiplex præfixus est Index rerum, & nominum accuratissimus.

TOMUS TERTIUS

TERTIUM CONTINENS LIBRUM

QUO AGITUR DE MORBIS IMI VENTRIS.



NEAPOLI MDCCLXII.

EX TYPOGRAPHIA RAYMUNDIANA

SUMPTIBUS DOMINICI TERRES

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI

P. P. P.

DE SEDIBUS, ET CAUSIS MORBORUM PER ANATOMEN INDAGATIS

LIBRI QUINQUE.

Dissectiones, & Animadversiones, nunc primum editas, complectuntur propemodum innumeras, Medicis, Chirurgis, Anatomicis profuturas.

Multiplex praefixus est Index rerum, & nominum accuratissimus.

TOMUS TERTIUS

TERTIUM CONTINENS LIBRUM

QUO AGITUR DE MORBIS IMI VENTRIS.

NEAPOLI MDCCLXII.

EX TYPOGRAPHIA RAYMUNDIANA

Sumptibus Dominici Terres

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

AMPLISSIMO VIRO

PETRO SENAC

POTENTISSIMI GALLIARUM REGIS ARCHIATRO MERITISSIMO

JOANNES BAPTISTA MORGAGNUS S. P. D.

CUM REGIÆ isti Scientiarum ACADEMIÆ anno 1731. placitum fuerit (id quod, Vir Amplissime, qui vel ante id tempus magno Tuo merito jam eras ex eo Illustri Cœtu, minime ignoras) ut me, honorem tantùm non modo non sperantem, sed ne cogitantem quidem, REGI Maximo proponeret, quem inter Vos in Summi Anatomici Ruyschii locum substitueret, neque ego nisi obsequiosi animi officiis unquam potuerim eximiæ illi Vestræ erga me Liberalitati respondere, quippe hic assiduis occupationibus districtus meis, quas, siqui alii, hi præsertim libri testantur de Sedibus, & Caussis Morborum per Anatomen indagatis; nunc tandem in mentem venit ab Humanitate Tua petere, ut hos ipsos velles,

 tan-

tanquam meos veridicos excusatores, Academiæ offerendos curare. Nec dubium quidem erat, quin benigne esset auditura, si per Te mitterentur, sicque ipsis daretur locus testificandi, quot, & quanta ab illa didicerim, & quoties Experientissimorum Academicorum, quos nominatim persæpe laudo, bene meritis de Medica Anatome laboribus meos illustraverim. Sed altera ex parte a primo verebar, ne viderer minus verecunde facere, si primis, quas ad Te darem, litteris, adeo magnis in me Tuis, nullis meis in Te promeritis, non pro illis gratias agerem, sed ut illis alia adderes orare auderem. Egissem vero cumulatissime vel multo antea, imo & retulissem, si voluntati par esset in me facultas, sicuti est ad gratiam habendam, quam certe, quantam maximam possum, & habeo, & semper habebo. Ea enim ultro in me contulisti, propter quæ sera posteritas (ad illam enim Tuus de Cordis Structura, Actione, & Morbis immortalis perveniet Tractatus) eum hoc Sæculo fuisse me credet, quem ipsemet, hujus meæ conscius mediocritatis, non esse me fateor. Dedisti, opinor, hoc nostræ, cui tantum ipse faves, Italiæ, quantum certi quidam homines adversari videntur; neque enim reapse adverso animo esse posse existimo, quos Italia, aut certe Gymnasium hoc nostrum nunquam provocaverit. Quod interea contentum erit Tuo, & aliorum, Tui similium, Magnorum Virorum, & Regiæ in primis Academiæ istius judicio honorificentissimo, neque a posteris reticendo, quæ cum lege cautum sit, ne de exteris Nationibus universis plures sibi optet Socios, quam octo; binos ex uno hoc Gymnasio optavit, me benigne, liberaliterque, ut dixi, meritissimo autem Amicum meum summum Marchionem Celeberrimum Joannem Polenum. Verum, ad Te ut redeam (quanquam de Academia loquens a Te minime digressus sum) ea ipsa, quæ sponte pro Tua singulari Humanitate tribuere mihi voluisti, ea, inquam, ipsa faciunt, ne, siquid Te rogem, vereri debeam, ne Tibi videar rogasse parum prudenter. Quin animum adderent, ut præter id, quod supra exposui, alia peterem, nisi excellens Tuus, de quo dicebam modo, Tractatus meas omnes ante occupasset petitiones.

Scilicet superiore extremo Sæculo Medicus floruit, quem si dili-

diligentem morborum Obſervatorem fuiſſe inficiaremur, non minus in ipſum injuſti eſſemus, quam ipſe in Anatomen fuit, ad quædam de ea pronuncianda decurrens, quæ, evidenter a me convicta, ne illius quidem amantiſſimi alioquin Admiratores defendere potuerunt. Imo cum forte animadvertiſſent, ex præcipuo ejus pronunciato in imperitorum animis conſequi poſſe, ut vel morbis confectorum diſſectio ad morborum cauſas indagandas prorſus inutilis videretur; pronunciatum quidem illud eſſe veriſſimum faſſi ſunt, conſecutionem autem eſſe injuſtiſſimam oſtenderunt, jure utrumque, & merito. Erat enim illud pronunciatum, ut ſanitatis, ita & morborum, plerorumque ſaltem, cauſas eſſe noſtris ſenſibus omnino inacceſſas, quippe in occultis inviſibilium particularum conformationibus, & nexibus, & motibus, & viribus, eos motus, & nexus efficientibus, poſitas. Quod ut verum ſit, non inde tamen ſequitur, effecta quoque illarum cauſarum ſenſus fugere; cadunt enim in partes manifeſtas, ſuntque eæ ipſæ, quas in his deprehendimus, pravæ mutationes, evidentes internæ cauſæ plerorumque morborum. Itaque non injuria adverſus illum Medicum, ejuſque Conſiliarium, & quicunque cum iis diligentiorum Anatomicorum labores credunt inutiles ad medendum, idem ferme dici poſſe vel ipſi illi Admiratores concluſerunt, quod generatim, ut commemoravi etiam alias, contra ejuſmodi rerum utiliſſimarum contemptores juſte Fontenellius Veſter dixerat inter ea, quæ ad Regiæ Scientiarum Academiæ Hiſtoriam A. 1699. præfatus eſt, & ante omnes antiquæ illius Epiſtolæ Auctor, quæ cum Hippocraticis libris circumfertur, ad Dionyſium ſcriptæ, *unuſquiſque ex his, quæ ipſe non habet, judicat id, quod in alio abundat, ſuperfluum eſſe*. Quæ omnia, ut in Italia non plurimis ante annis acta, noſtroque ſermone edita, hic Tibi memorare volui, Vir Doctiſſime, ut continuo intelligeres ſiquis mihi forte ex magni illius Medici ſententia exiguus ſcrupulus ſuperfuiſſet, hunc penitus evulſura fuiſſe, quæ Tuis in Scriptis animadverti, cum ſecurus abditiſſimarum illarum cauſarum, quas nullo pacto aſſequi homines poſſunt, internas iſtas evidentes, quas in morbidis cadaveribus perſpicere licet, attendis, & quæ conſecutiones ex ipſis proxime fluant acerrimo judicio conſtituis.

Ex

Ex iisdem quoque Scriptis simul cognovi quid respondendum aliis censeas, qui cum istas evidentes internas morborum causas per corporum dissectiones inveniri fateantur, illud objiciunt, morbos tamen haud paucissimos non sanari. Neque enim semper verum esse ajunt, quod vetustissimus Auctor tradidit ejus, qui *de Arte* inscriptus est, libri, *Medicum, si quidem sufficiat ad cognoscendum, sufficere etiam ad sanandum*, itemque is, qui inde videtur sumpsisse, M. Tullius libro *Tuscul. Quæst.* 3. *Medicos, causa morbi inventa, curationem esse inventam putare*. Quæ utinam falsa esset objectio, nec sæpe adeo ægri, vel cognita causa, morerentur. Veruntamen nonne censores hi similes sunt priorum? Illi, quia causæ invisibiles cognosci nequeunt, frustra alias quæri contendebant; hi, quia cognita causa, non omnes morbi sanari possunt, inutilem esse causarum perquisitionem contendunt. Quæ, malum, hæc utrorumque injustitia est? Aut præsta, inquiunt, per Anatomen, quæ supra hominum sunt vires; aut si id non potes, cætera nihili facimus, quæ potes. Hoc enim denique ii Medici dicunt, qui illa dicunt. Nihili igitur facient tunc etiam cum Anatome famam ipsorum tuebitur, ostendendo, revera insanabilem fuisse morbum, quem vituperantium malevolentia, aut inscitia falso dictitet fuisse sanabilem, aut cum morborum quorundam vulgata signa Anatome vel dedocebit, vel dubia reddet, vel alia minus dubia indicabit, vel quæ nova, minusve sint nota, suggeret ad obscurum morbum, aut ad certam quandam, inter multas, morbi causam, sedemve dignoscendam. Quæ omnia, aliaque ejuscemodi, siquis forte ad curandum nihili faceret, haud scio, an non ipse potius nihili esset faciendus. Quod si nihil utile ad sanandum cadaverum sectiones docerent, quæ complura ad id necessaria docent, & solum qui morbi insanabiles sint patefacerent, non levem tamen, præter veræ diagnosis, & prædictionis honorem, afferrent utilitatem, ne ægros videlicet tot supervacuis, & fortasse noxiis, remediis fatigantes, eorum obitum acceleraremus, sed contra, levaremus symptomata palliativa, ut vocant, curatione, morbique incrementum, quo ad liceret, tardaremus, nec temere pronunciantes committeremus, ut cadaveris incisio errorem detegeret nostrum. Hæc autem cuncta, summopere gaudeo,

deo, vidisse a Te, Vir Doctissime, confirmata, cum Tui Tractatus locis aliis, tum maxima ex parte extremo capite 5. libri 4. Huc merito addo, ex dissectionibus ipsis Tuis, præter cætera, monitum posse colligi pertinens ad caute prædicenda illa, quæ post certos morbos deberent secundum plerorumque expectationem in corporibus deprehendi. Nimirum sicuti olim præcellens Medicus Ballonius Vester scite adnotavit (a), post terrifica, gravissimaque ab affecto cerebro symptomata, *magno medicorum dedecore, sæpe capita hominum morbo capitis consumtorum aperta esse, in quibus nihil commemorabile repertum est, quod mortem intentasset, quum alioquin medicus aut abscessum, aut simile quid repertum iri pronunciasset*; sic Tu quoque libro 4. capite 3. in malignis febribus, & pestilentibus verissime admones, veneni illius subtilissimi, a quo præcipites mortes sunt, in nonnullis quidem casibus visibilem effectum in visceribus occurrere; at sæpius nullum, quod sub sensus cadat, ejus vestigium apparere.

Me Tuum eximium attente, ut par erat, perlegisse Tractatum ex his intellexeris; id quod vel magis intelliges, si Tibi per gravissimas occupationes otii aliquid interdum erit ad hos meos libros inspiciendos. Utinam quod ex me habent, probare ita possis, ut Præfatio Tua ostendit, probaturum fuisse meam Inventorum Anatomicorum Historiam. A qua præscribenda plures abduxerunt me causæ, quarum non postrema fuit mihi satis cognita hinc mediocritas, atque adeo tenuitas mea, inde vero natura plerorumque hominum, qui, si alium alii præferas, aut siquid forte vel juste non ad eorum voluntatem pronuncies, continuo irascuntur, & fremunt; quapropter in his etiam libris, quibus alicubi attingo quædam ad Pathologicorum potius, quam ad Anatomicorum Historiam, sed nonnunquam tamen ad horum quoque pertinentia, morem tueor meum, ne viventium, sicubi forte discrepo, quenquam nominem ne eorum quidem, a quibus nominatim provocatus esse videor, sed ita respondeam, ut, nisi se ipsi indicent, non omnes continuo intelligant. Verum præcipua causa, pro eo ac debeo, mihi fuit, quod magis quam illam Historiam, hasce crediderim morborum, & dissectionum historias studiosæ nostræ, pro qua potissimum scribo, Juven-

(a) L. 3. Consil. 71.

Juventuti profuturas : hujus enim utilitas mihi commendata est a Munificentissima , eademque omnium , ut jure ipse appellas , Sapientissima REPUBLICA , cui mea , qualiscumque est , obsequentissima desudat industria . Quod reliquum est , si Tua mihi Humanitas , id quod initio ostendi , & majorem in modum rogo , præstare voluerit ; magna ad merita erga me Tua , Vir Amplissime , fiet accessio . Vale .

D. Patavii Prid. Kal. Septembr. A. CIↃ IↃCC LX.

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI
AD AMICUM
EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXVIII.

Quædam de Fame præter naturam, & de morte ex Inedia scribuntur: reliqua de Læsa Deglutitione.

De quatuor Libris, in quos Sepulchretum Anatomicum divisum est, multo longissimus est Tertius, qui nimirum vitia complectitur Partium omnium, quæcunque peculiariter ad Ventrem attinent, nec virilem modo, sed etiam muliebrem. Quo magis a me opera jam danda erit, quomodocunque potero, brevitati, si quidem velim suscepti hujus pro te laboris aliquem finem reperire. Dare autem eam operam posse videor in iis maxime argumentis, quæ singula in singulis primis quatuor Sectionibus proponuntur, *Inappetentia, Fames Præternaturalis, Sitis Morbosa, Deglutitio Læsa*. Neque enim, si ultimum demas, ulla est a Valsalva, aut a me instituta dissectio, quæ potissimum ad hæc attineat argumenta. Quod ne mireris, fac cogites, quam raro accidat, ut aliquis moriatur, quem, nullo graviore conjuncto, aut insequente morbo, dejectus ciborum appetitus, aut nimia fames, sitisve consumpserit. Quamobrem ubi de graviore illo egimus, aut agemus morbo, si ibi ea etiam vitia simul invenies commemorata; quid opus est, ut alibi necessario dicta, aut dicenda, hic inutiliter repetantur? Versa, quæso, has tres primas Sepulchreti Sectiones. Languentem, aut nullum appetitum cum magnis viscerum læsionibus, idest cum magnis morbis; ingentem autem sitim cum febribus, cum inflammationibus, cum hydrope, fere conjunctam videbis. Itaque Bonetus passim easdem Observationes alio loco proferri ab se indicat, & nonnullæ etiam, de quibus non indicatum est, alibi proferuntur. Quod minus mirandum est, quam in una, eademque Sectione iterari Observationes easdem. In Sectione enim I. haud aliæ sunt Observationes III., & IV., quam quæ in IX. Observatione est §. 7., & in X. §. 1. Neque aliæ in III. Sectione Observationes pariter III., & IV., quam quæ in V. sunt §. 7., &

3., ut una, eademque est, quæ Observatione VII. §.2., & quæ in Additamentis legitur Observatione IV. §. 1, præter alias, quas ipse fortassis animadvertes.

2. De II. autem Sectione hæc quidem non dico. Illud tamen dico, nimiam famem ipsam quoque fuisse cum graviore aliquo morbo conjunctam, ut varia passim aut in vivis incommoda, aut in mortuorum visceribus mala commonstrant. Præterea si certas quasdam excipias quam rarissimas, easque jam inde a primordiis inditas conformationes, puta deficientem pylorum, aut latiorem, eundemque multo breviorem, minusque in gyros contortum intestinorum tubum, ad quas miror non esse additas duas illas adeo vulgatas, quarum alteram adventitiam vidit Ruyschius (1), alteram congenitam Dionisius (2); si illas, inquam, excipias; in plerisque aliis Observationibus erit cur dubites, vera, an falsa insolitæ famis causa proponatur, ut cum in liene, quasi aliquid in ventriculum immittente, ea causa quæritur (3), aut cum in ventriculi amplitudine (4), quam potius nimiæ ingestorum copiæ effectum dixeris, quam causam, non secus atque in Sectione I. (5) in eo, qui nihil jam diu comederat, exiguam contracti ventriculi capacitatem males effectum credere intermissæ comestionis, quam causam cur nihil ederet. Sed de liene, & de ventriculi magnitudine eo magis dubitabis, cum mox Appendicem legeris post Observationem VII, ipsamque X. Observationem. Hepatis vero insolitam magnitudinem, an famis insolitæ causam credes (6), sive quod ventriculum magis foveret, sive quod plus bilis separaret? an effectum, quod aucta ex copia molle viscus haud aliter, ac in saginatis anseribus, amplificasset? Quod si de hepate illud censes; num de pancreate quoque (7) censebis? quasi vero quia ductu erat præditum duplici, distinctoque loco intestina adeunte (id, quod in aliis, etiam non famelicis, haud semel deprehensum est) ideo multo plus secerneret succi, quæ res non ex ductuum numero, qui modici esse potuerunt, sed ex visceris, quod alioquin sanum erat, ampliori, si forte erat, magnitudine omnino fuerat deducenda. Denique, ut alia omittam, dicendane *erat pica a ventriculo σφακελώδη exorta*? Non certe; nam lethalis hæc ventriculi dispositio, ut in muliere fuerit jam morti proxima; tum procul dubio esse non poterat, *cum carbones illi in delitiis fuerant*.

3. Sed nihilne, inquis, in tota hac Sectione probas? Ego vero plura, tametsi in aliis meliorem delectum, in aliis acrius judicium desidero. Alia quoque sunt, quæ non sine dubitatione aliqua accipere possim: alia contra, quæ confirmare etiam possim. Vides, exempli causa, quæ de pediculis aliquot a puero icterico devoratis Observatione IX. proposita sunt, ut in ventriculo in *monstrosam magnitudinem*, & in *numerosissimam multitudinem* excreverint, ut *famem insatiabilem*, sumptum *alimentum absumendo*, intulerint. Num iisdem illi, quibus homo, gaudent alimentis? num his adaugentur felicius? num ea sedes satis idonea est, ut in ea vivant, neque potionibus obruantur, indeque simul cum iis, quibus avide inhæreant, cibis ad intestina abripiantur; imo ut se se adeo propagent? Denique, si in ea sede vixissent, nonne cito intolerabilem, ut in ejusmodi viscere, erosionem, erosionisque sensum potius fecissent, quam famis? Sed nulla, quæ in mortuo tandem conspecta sit, memoratur erosio. Itaque non una de causa aliquanto minus incredibilis videri possit Observatio, quæ in Scholio adjungitur, alibi autem (8) sub hoc titulo proponitur *Ventriculi dolor a vesiculis, pediculis plenis, illi affixis;* quanquam eo inclinat animus, ut suspicer, in utraque corpuscula, &, si mavis, animalcula conspecta esse quadantenus pediculorum similia, præsertim quando eum, qui hanc alteram narrat, non affuisse ipsum constat; ille vero, qui primam scripsit, diserte se affuisse non dixit; neuter autem an pediculi etiam tum viverent, ut ex motu saltem, animalcula fuisse pateret. Sed quoniam non uni ex Doctis amicis meis

(1) Obs. Anat. Chir. 74. (2) Anat. de l'homme Demonstr. 2. (3) Obs. 4., & seqq. (4) Obs. 1., & 8. (5) Obs. 5. (6) Obs. 2. (7) Obs. 13. (8) l. hoc 3. S. 6. Obs. 38.

meis rem visam esse credibilem, postquam hæc scripseram, animadverti; idcirco eo magis velim, ut scripta memineris non tanquam a pernegante, sed potius tanquam a dubitante. Contra, ubi in Appendice, quæ Scholiis Observationis subjicitur, de humanis lumbricis sermo est, singulari sua magnitudine, aut numero famem rabidam afferentibus, nihil est cur hæream. Sua hi in sede, suoque pabulo versantur: quod si eorum magnitudini, aut certe multitudini par non sit, manifestum est, animal, in quo insunt, nutrimento fraudatum suo, incredibili fame, & sæpe etiam siti vexari oportere. Utramque enim inde cum alii sæpenumero, tum ipse animadverti, & præsertim in eo catello, quem post illas mortuum cum diligentissime persecarem, nihil usquam morbidi invenire potui, præter ingentem vermium numerum, sicuti in Epistola scripsi, quæ a Vallisnerio nostro (1) olim vulgata est. Sic etiam cum Bontii observationes indicantur (2) *boulimi, ac appetentiæ, caninæ* dictæ mesenterii infartus consequentium, in memoriam redeunt quæ mihi quondam narraverat Albertinus, se in quibusdam, hoc mali genere laborantibus, præcipue autem in puero adeo famelico, ut hinc sæpe caperetur animi defectionibus, reperisse glandulas, quæ in ventre sunt, tartarizatas, uti loquuntur, sic, ut duritie cultri aciem eluderent. Alvi autem fluxus, & qualis, intercepto videlicet per mesenterium chyli commeatu, in his fuerit, an nullus fuerit; apud Bontium (3) enim leges fuisse lienteriam; pro certo non memini.

4. Dissectiones quoque illæ placent, quæ extremo loco productæ sunt (4) hominum duorum, quos diuturna cibi, potusque abstinentia confecit, placituræ etiam magis, si quemadmodum *venas, & arterias mirabiliter inanitas* ostendunt, ut *ex vena cava vix duo*, aut tria *cochlearia sanguinis effluerent, ex aorta* autem *nihil*; ita alia pariter, quæ adnotatione sunt digna, ostenderent, puta eorum virorum annos, temperamentum, habitum, vires, abstinentiæ dies ad unum omnes, symptomata, quæ mortem antecesserunt, constitutionem viscerum, & siqua alia sunt ejusmodi. Quæ diligentia perutilis fuisset præsertim in primo, quippe qui *corpore* erat *alioqui sano*, cum se per inediam interimendi consilium cœpit. Nam quos aut morbus cogit, aut morbi cruciatus eo adducunt, ut nihil sumant, nec vivi, nec mortui quidquam certi docere possunt, cum ignores videlicet, quot dies ipse fortasse morbus de vita detraxerit, & quid insoliti ipsa per se inedia visceribus attulerit. Sic apud Cl. Peyerum, filium dico, (5) viri, ac mulieris dissectiones habemus, quibus causa mortis inedia fuit; sed in utraque vitia ejusmodi legimus internarum Partium, ut, cum ad morbos hæc attinuisse agnoscamus, cætera illa, quæ paulo ante commemoravimus, non magnopere desideremus. Contra, a Præstantissimo Fantono (6) illorum pleraque adnotata sunt diligenter in muliere, quæ ad quinquagesimum, quo obiit, diem cibum pertinacissime repudiavit. Sed cum pauxillum tamen bis sumpserit, &, quod pluris faciendum est, aquæ potu, quamvis *paucissimo*, uteretur; non est cum eo viro, de quo primo loco mentionem fecimus, comparanda. Aquæ enim potus quantum, humorum inopiam minuendo, & acrimoniam temperando, quæ duo famelicis maxime nocent, juvare possit ad eorum vitam producendam, Redii (7) experimenta comprobant, qui plures sine ullo cibo capones servans, eorum, quibus potum quoque negavit, nullum ultra nonum diem vixisse animadvertit, cum ille, cui quantum aquæ voluit, præbuit, quam diebus primis sexdecim avidissime, sæpissimeque bibebat, vigesimum superaverit diem. Nec facile credo, cum Pomponius Atticus (8) vitam simul cum morbo gravissimo finivit intra quinctum inediæ diem, primum futurum fuisse, ut *subito febris decederet*, leviorque morbus esse inciperet, si ut *biduum cibo*, sic potu quoque *se absti-*

(1) Consideraz. int. alla generaz. de' vermi. (2) Obs. 12.
(3) Vid. Sepulchr. l. 3. S. 10. Obs. 1. (4) Obs. 18. §. 1., & 2.
(5) Obs. Anat. 1., & 7. (6) Dissert. Anat. Renov. 1.
(7) Osservaz. int. agli animali viventi &c. (8) Vid. ejus Vitam apud Corn. Nepot.

stinuisset. Cæterum breve illud Attici levamen num forte sit ex Hippocratis Aphorismo 47. Sect. 2. explicandum, quasi pus tunc confici desiisset, quod *per lumbos* postmodum *erupit*, an potius abstinentiæ a cibo sit tribuendum, quando Redius (1) incredibile esse affirmat, quam pulchra inveniantur viscera eorum animalium, quæ fames extinxerit, arbitrium tuum esto. Ego aliud tibi Redii dictum, quod ad ea pertinet, quæ supra in hujusmodi observationibus requisivi, Valsalvæ quodam experimento confirmabo. Multum, Redius inquit (2), robur, atque ætas possunt in animalibus ad famem diutius ferendam. Experimentum autem Valsalvæ ea, quam requirimus, diligentia scriptum, sic habet.

5. CANIS paulo postquam editus fuerat, a maternis uberibus ablatus est, omnique alimento prohibitus. Tertio inediæ die convulsivis motibus toto corpore tentari cœpit modo vehementioribus, modo remissioribus. Die quarto interiit. VENTRE aperto, vesicula fellis inventa est bile abundans. Thorace recluso, pulmones in latere dextero nigerrima oblonga macula tincti: cordis auriculæ multum dilatatæ a concreto sanguine, quo & ventriculi erant pleni. Sed in omnibus quoque sanguiferis vasis, præsertim autem in venis, quidquid erat sanguinis, erat concretum, ut nusquam inventus sit fluidus. Denique, cranio exsecto, cerebrum compertum est molle, & flaccidum, idemque necdum satis in duas substantias distinctum, vix ut corticalis internosci posset a medullari. Utrumque auris Tympanum, pellucidæ *gelatinæ* plenum, Officula habebat exacte quidem conformata, sed membranaceam etiam tum mollitiem servantia.

6. Qui mortem præcesserant motus convulsivi eorum quadantenus similes sunt, quos Valsalva animadverterat ante mulieris illius (3) obitum, quæ sex dies cibo, potuque se abstinuerat. Quæ vero in mortuo catulo sunt animadversa, pleraque sunt fœtus magis, quam animalis propria, quod jejunium interemerit, nonnulla tamen utriusque communia, ut fellis copia, quippe vesicula a flaccido ventriculo, proximove intestino haud compressa. Sed & quidquid bilis ex jecinore ad intestina defluit, eo magis in his apparet, quod assumptorum miscela non tegitur. Nec ratio solum, sed observatio quoque hoc confirmat tum in illis ferme omnibus animantibus, quas fame necaverat Redius, ut ex Caldesii (4) testimonio cognoscimus, tum in hominibus inedia absumptis, quod Peyeri (5), Fantoni, (6) Halleri (7) conjunctæ Observationes ostendunt. Ratio quoque indicat, quoniam ab diuturna omnis potus, cibique abstinentia, corporis humores acerrimi fiunt, & ad putredinem tendunt, facile fore, ut eorum, qui inedia pereunt, cadavera gravissime oleant, quemadmodum a Celeberrimo Scriptore cum de hominibus, tum præsertim de canibus traditum est: quod indicium, ad alia additum, haud inutile profecto esset non solum scire aventibus, an aliquos homines jejunium magis, an morbus sustulerit; verum etiam interdum, ut video, dubitantibus, an canes quidam ex inedia, an ex institutis experimentis sint mortui. Sed nos hæc aliis, periculum facturis, modo relinquentes, aliaque insuper prætereuntes, in eo, quod promisimus, insistamus. Canes, quos Redius (8) omni prohibuerat cibo, & potu, quandiu sic vixerint, ex eo intelliges, quod aliqui ad triginta quatuor, aliqui ad triginta sex pervenerint dies, parvus autem catulus, nisi vigesimo quincto die se ex altissima fenestra præcipitasset, plures alios videbatur esse victurus. Verum hic ut parvus esset catulus, non erat tamen modo natus, ut is, qui, Valsalva observante, quartum superare non potuit diem. Equidem miras esse posse in his rebus varietates eo libentius fateor, quo magis tot, & tam varia exempla attendo longæ inediæ, quæ ab Doctissimo Viro Beccario (9) & erudite producta sunt, & diligenter pensitata. Illud tamen, si quam rarissimas quasdam excipias

(1) Offerv. cit. (2) Ibid. (3) Epist. 17. n. 25. (4) Offervaz. int. alle Tartarughe.
(5) Obs. 7. cit. supra ad n. 4. (6) Diss. ibid. cit.
(7) ad Boerh. Prælect. §. 98. not. 2., & Opusc. Pathol. Obs. 24.
(8) Offervaz. cit. supra ad n. 4. (9) Vid. de Bonon. Sc. Acad. T. 2. P. 1. inter Medica.

cipias rerum, & corporum constitutiones satis cum vero consentire crediderim, quod ab Hippocrate (1) traditum est, *minus* facile *adolescentes*, *omnium* autem *minime pueros* jejunium ferre, quod contra facilius ferant, qui *ætatem consistentem habent*, *senes* autem *facillime*, nisi forte sint ætate confecti, ut sapienter Celsus (2) Hippocratem interpretatur, sic ejus sententiam latine reddens: *inediam facillime sustinent mediæ ætates*, *minus juvenes*, *minime pueri*, *& senectute confecti*: .... *maxime* vero is *cibo eget*, *qui increscit*, quod diserte Hippocrates quoque in proximo (3) docuerat aphorismo.

7. Hippocratis autem sententiam mirifice una confirmaret historia, si ea quidem, ut perperam Cardanus (4), & Zambeccarius (5) credidere, historia esset, non poeticum Dantis (6) commentum de Hugolino Comite, & quatuor ejus filiis, inedia mori coactis (quod unum certum est) sic, ut omnes vixerint aliquot dies, triennis autem puer quarto, reliqui aliquanto majores pueri, aut adolescentuli quincto, aut sexto die, pater denique, ut constanti erat ætate, aut cruda certe, viridique senectute, octavo decesserit: quæ omnia a Poeta, ut erat ea tempestate doctissimus, facile secundum Hippocratis aphorismum, certe secundum veri similitudinem esse excogitata, Poeta ipse, quod Clari illi Viri non attenderunt, satis eo loco indicat, ubi Hugolini animam hæc sibi narrantem inducit, quæ aliunde, ut diserte ait, *non posset intellexisse*, quippe quæ in tenebricosis acciderant turris penetralibus, cujus claves statim post illos inclusos, adversarii in flumen abjecerant. Quod si igitur ad multiplices Hippocraticæ sententiæ partes, ut a Celso expositæ sunt, comprobandas forte plures historias quæris, nonnullas, quæ scribenti suppetunt, ex Romanis commemorabo. Ægrum Pomponium Atticum supra (7) diximus die quincto inediæ mortuum. Sextius autem Baculus, ut est apud Cæsarem (8), cum ita ægrotaret, ut *diem jam V. cibo caruisset*, adeo a morte procul erat, ut arma caperet, hostesque arceret, quippe ætate ea, ut non ita pridem munere functus esset primipili; Atticus vero VII., & LXX. annos compleverat. Sic mirari non oportet, Suetonium (9) cum Tiberium scripsit, *cibo per quatriduum abstinuisse*, non modo quid noxæ inde retulerit non adjecisse; imo ut *confestim Ostiam descenderit* docuisse; Tiberius enim tunc erat maxime constanti ætate. His alia ipse juniorum exempla addes: nec facile, opinor, reperies, ubi ad pueros, infantesque perveneris, qui istiusmodi jejunia sic tulerint. Nec vero ex Fernelii (10) observatione mihi fœtum objicias, qui mirando sane exemplo bimestre jejunium videtur pertulisse. Nam etsi mater, quæ, *adstantium omnium judicio*, *nihil cibi*, *potusve bimestri tempore vorasset*, tandem in extrema, qua confecta est, febre *edidit partum*, *quem vitæ superstitem reliquit*; tamen quotiescunque cibum, potumve ad infimam usque œsophagi partem detrudebat, inde vero mox retrahebat, rejiciebatque, credibile est, semper aliquam ingestorum portionem ultro, citroque commeantium absorbentia oscula oris, faucium, œsophagi subiisse, sicque hanc non secus quadantenus, ac alia gravida apud Hildanum (11) per solos fere clysteres nutrientes spatio sex hebdomadum una cum fœtu servatam esse. Quin credibile etiam est, tuberculum, quod ventriculi ostium claudebat, ut in mortua conspectum est, in vivente, nisi forte extremo tempore, non tantum fuisse, ut orificium illud omnino obturaret; increscunt enim jugiter ejusmodi vitia, ut demum eo se extendant, quo paulo ante non perveniebant.

8. Redigit in memoriam hæc Fernelii observatio Quartam, in qua & ipsa est, (12) Sepulchreti Sectionem, de qua ita initio (13) mentionem fecimus, ut non deesse nobis indicaremus, quæ ad ipsam, id est ad læsam deglutitionem, attinerent. Nec

(1) Sect. 2. Aph. 13. (2) De Medic. l. 1. c. 3. (3) 14.
(4) Comment. in cit. Aph. 13. (5) Experim. circa diversa e viventib. exsecta.
(6) Infern. cant. 33. (7) n. 4. (8) De Bello Gall. l. 6. c. 38.
(9) De duodecim Cæsarib. l. 3. c. 10. (10) Pathol. l. 6. c. 1. in fin.
(11) Cent. 4. Obs. 30. (12) Obs. 21. (13) n. 1.

Nec deessent utique, si quod in Sectione quoque hac fit, imitari placeret. Videbis enim, Observationem in ea IV. non nisi verbis aliquanto paucioribus differre ab XVII, idemque multo magis miraberis in XIX. collata cum ea, cui proxime subjicitur XVIII. In ipsis autem Additamentis nonne altera pars Observationis II. totidem verbis iterat quod satis jam fuerat Sectione eadem in parte altera Scholii propositum ad VIII? Nos vero ne illa quidem hic repetemus, quæ in aliis Epistolis ex Valsalvæ, aut nostra observatione protulimus. Sed quidquid restat huc afferemus; cætera illa vix indicabimus. Restant autem ex Valsalva historiæ duæ: Quarum prima ad hunc modum se habet.

9. VIR annos quinquaginta natus queri incipit de impedita deglutitione. Impedimentum paulatim augetur: vox amittitur: in deglutiendo non levis dolor: cibi portio in faucibus remanebat, quæ sensim postea in os redibat, interdum, ut videbatur, corrupta: macescit corpus: nihil exterius præter naturam conspicitur; sinistra dumtaxat Maxillaris Interna glandula percipitur indurata. Repente, quasi suffocatus, moritur. GLANDULA modo memorata, dura, habebat ad latus internum materiam albuminis similem. Plures autem in pharynge, & ad summam laryngem tumores conspiciebantur, qui carcinomatis habebant naturam.

10. JUVENIS quoque post consimilia morbi signa, eodem ferme pacto mortuus, ejusdem naturæ tumores ostendit, præsertim ad supremam laryngis partem, & proxima pharyngis latera. Sed tumores nonnullis in locis jam erant exulcerati: ipsamque epiglottidem ulcus perforaverat.

11. Quod ad utriusque repentinam attinet mortem, hinc confirmare poteris, quod Valsalvam, hos duos fortasse spectantem, mihi dixisse alias (1) scripsi, ex gravi laryngis vitio se bis ejusmodi mortem observasse. A me quoque in Virgine observata est, de qua ibidem commemoravi, & fortasse etiam in Cantore præstantissimo, quem manifestum in faucibus ulcus vexabat, summam afferens difficultatem deglutiendi. Sed quoniam id ulcus ad quas usque partes se extenderet, neque in vivo definiri, neque in mortuo quæri licuit, idcirco rem pro certa, compertaque non posui, præsertim quoniam istiusmodi ulcera aliquando eo non perveniunt, quo putares, eademque perveniunt, quo non putares. Quod præclare ostendet casus viri, eodem mortis genere abrepti: quem casum etsi ex parte attigi in Epistolis Anatomicis (2), ex parte in alia, quam ad te misi (3); nusquam tamen totum exposui, sed consulto huc distuli, tanquam ad læsam deglutitionem pertinentem.

12. VIR erat, cui inter deglutiendum potionum pars redibat per nares. Huic palatum osseum erat integrum; at molle, simul cum uvula, non recens ulcus absumpserat, ad cicatricem, quantum oculis perspici poterat, jam perductum; sed qua perspici non licebat, etiam tum perstans, ut vel ea, quæ screatu reddebantur, significabant. Cum his tussis aliquando, & alia ejusmodi, quamvis levia, & ambigua, suspicionem movebant ulceris se se deorsum extendentis. Quam auxit subita mors suffocati instar. PHARYNGIS tamen inferior pars, & quæ hac intercipitur larynx, & huic subjectus arteriæ Asperæ canalis erant omnino illæsa: quanquam sinistri pulmonis superiorem lobum, cum attrectarem, durum, cum secarem, magna ex parte pessime corruptum offendi. Ulcus autem ad altiores pharyngis partes, & ad posteriora nasi foramina se perduxerat, ibique perstabat. Cæterum, Ventre aperto, jecur, & intestina quibusdam locis, intimosque abdominis musculos inveni quasi ex prægressa inflammatione liventia, & grave olentia.

13. Ubi, & quo tempore id cadaver secuerim, in iis Epistolis reperies, quas paulo ante (4) indicabam, ibidemque, & Epistola quoque ad te XXII. (5) quæ de origine, & causis attigi illius pulmonum vitii. Quæ vero ad causas, modumque attinent, quo deglutitio in eo viro, aut in duobus, quos a Valsalva dissectos proposui, læde-

(1) Epist. 22. n. 25. (2) Epist. 9. n. 9., & 10. (3) Epist. 19. n. 50.
(4) n. 11. (5) n. 26.

lædebatur, adeo manifesta sunt universæ pharyngis, & laryngis necessarios in deglutiendo motus non ignoranti, ut minime opus sit declarare. Huc spectant in Sectione hac IV. Sepulchreti Observationes XVII., quæ in duabus sunt Appendicibus, quæ XX. Observationi subjiciuntur. Et quamvis ego, cum in senibus plures, ut alias dixi, laryngis cartilagines sæpenumero osseas factas inveni (1), epiglottidem nunquam osseam deprehenderim; tamen quin minus flexilis, minusque obsequens fieri interdum possit non dubito: quæ res alioquin ciborum magis, quam potionum deglutitioni videtur adversari. Potiones enim ubi ad epiglottidem pervenerunt, hinc, & hinc, qua ad laryngis latera quasi sulcus est, defluunt, & ad pharyngis imum labuntur: neque tunc quidem accidit, ut laryngem subeant, nisi aut nimia copia e sulcis redundent, aut hi inflammatione, & intumescentia deleantur, aut ab irritatione excitata convulsio quædam, aut impar ob resolutionem officio suo musculus aliquis facilem potionum defluxum turbent: quorum hoc in Fœmina Principe post insultum apoplectici generis, illud vero in nobili Comite animadverti, cujus ad te alias (2) permolestam, & convulsivæ, sed brevissimæ, anginæ ex parte similem, affectionem perscripsi. Hic autem nolim, epiglottidis considerationem, ubi de læsa deglutitione agitur, a te superfluam credi postquam Cl. Targionius (3) in cadaver incidit viri, cui, quanquam epiglottis omnino deerat, fortasse ab ulcere olim exesa; non defuerat tamen in acuto saltem, ex quo novissime interierat, morbo loquendi vis, & deglutiendi sine ulla difficultate. Nam etsi Arytænoidæi musculi, qui crassiores in illo erant, & validiores, potuerant adeo glottidem exacte occludere, ut insolito in hominibus quidem exemplo, epiglottidis supplerent officium, sicut aliæ partes nonnunquam uvulæ, nonnunquam linguæ aut ab ortu, aut a morbo deficientium munus suppleverunt (4), sive accuratæ, dum ille viveret, observationes, & interrogationes aliud fuerant fortasse ostensuræ; cavendum certe est nobis, non quid monstrose in uno aliquo, sed quid secundum naturam in cæteris fiat, spectantibus, ne illuc decurramus, ut epiglottidem in deglutitione quasi inutilem existimemus. Non sum nescius, esse hoc tempore Cl. Viros, quibus adeo aliter, ac aliis deglutitio explicanda videatur, ut si cum iis facias, eam, quam paulo ante attigimus, discriminis, quo fluida, & solida ex ore transeant in fauces, explicationem haud requiras. Mihi vero, quamvis hic neque locus, neque tempus sit totam, ut res posceret, eorum sententiam considerandi, certe in ea non unum est, quod accipere non possim. Nec me præterit, quod hic etiam in Sepulchreto (5) legitur, a Paulo Barbetta adnotatum, minime cum ea, quæ supra exposita est, explicatione consentire. Verum si *loquelæ* simul erat *abolitio*, vitia alia fuerint necesse est, præter epiglottidis in potionum transitu laryngem *non satis claudentis*, rigorem, sive *indurationem*, cui uni omnia Paulus tribuit. Quid vero præter epiglottidem in alia quadam Observatione peccaret, in qua deglutitionem *tam solidorum, quam liquidorum*, impeditam fuisse lego, conjicere fortasse possem, si quod in cadavere deprehensum est intelligerem. Deprehensa autem scribitur *epiglottis per spasmum catarrhalem versus œsophagi orificium adeo retracta, ut asperæ arteriæ orificium maxime apertum existeret, ac neque liquida, neque solida propter metum suffocationis ingeri potuerint*. Nimirum assequi non possum, quomodo epiglottide illuc versus adeo retracta, laryngis orificium esse posset maxime apertum, cum maxime opertum esse debuisset. Atque hoc fortasse modo ab Auctore scriptum putassem, nisi tunc non de glutiendo, sed de respirando unice ægrum cogitare oportuisset.

14. Quod vero, ut ad Pauli Observationem redeam in Sepulchreto propositam, illa deglutitionis læsio in Scholio, quod con-

(1) Advers. I. 2 23. (2) Epist. 14. n. 37. (3) Prima Raccolta di Osserv. Med. verso il fine.
(4) Ephem. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 212., & Slevogt Diss. de Gurgul. §. 61. 63.
(5) Obs. 6.

continuo additur, explicanda suscipitur per *convulsos musculos hyoideos, quia tunc sursum erigitur larynx*; id clarius exponi oportebat, præsertim cum musculi, qui eo possint nomine designari, & plures sint, & ex iis aliqui contrarium quoque præstent officium. Neque tamen dubium est, quin non modo os hyoides, & larynx, sed & quæ ad ipsa attinent, si gravius quid forte patiantur, deglutitioni afferre possint impedimentum. Hoc enim ortum memineris a luxatis appendicibus illius ossis superioribus, ut a Valsalva (1) proditum est, itemque a luxatis laryngis cartilaginibus, ut Boerhaavius (2) scribit ex observatione Cowperi, Thyroide puto a Cricoide dimota; nam librum, in quo Cowperus id doceat, in manibus non habeo; quorsum an illa pertineant, quæ legere potes in Actis Cæsareæ Academiæ (3), cogitabis; at modus tamen curationis ad Valsalvæ modum satis accedit. De musculorum autem, vel ipsius etiam œsophagi convulsione, aut paralysi nihil ferme attinet dicere, quando primæ exempla in hystericis persæpe occurrunt, hujus autem rarioris quidem, sed, ut paralyticæ affectiones solent, longe diuturnioris Observationes haud desunt, ægris propterea aut fame absumptis, ut apud Willisium (4), Helwichium (5), alios videre licet, aut nonnunquam per alimenta, chirurgici instrumenti ope in ventriculum compulsa, duodecim, aut quatuordecim menses, alias sexdecim ipsos annos servatis, cujusmodi casuum hunc habet idem Willisius Pharmaceut. Ration. Parte quidem I. Sectione vero 2. cap. 1. non, ut est in Sepulchreto (6), Sect. 3. cap. 3., illum autem, natura tandem vincente morbum, Jobus Basterus A. 1682. cum Stalpartio (7), idemque raro exemplo vividus Senex A. 1744. cum Cæsarea Academia (8) communicavit. Et minus diuturnam quidem paralysim, at sine molesta illius instrumenti in gulam intrusione, superatam vidit Ramazzinus (9), cum ægram absque ullo prorsus cibo, aut potu per clysteres nutrientes, quorum diuturniorem usum, utilioremque legisse non memini, dies sex, & sexaginta servasset, auxilii genus in deglutitionis, non modo ex paralysi, sed etiam ex quacunque alia causa, impedimento, semper vel quod facile, vel quod innocuum est, a Medicis tentandum. Porro ad levem quandam paralysim referendum mecum, ut opinor, existimabis, quod a Cel. Heistero narratum leges in Dissertatione quadam Joh. Caroli Spies (10). Scilicet Vir nobilis, isque jam senex, a longo tempore hoc patiebatur, ut cum deglutire omnia posset, ultimum tamen bolum non posset, qui propterea ab uno sæpe pastu ad alterum in faucibus remaneret, donec in subsequenti deorsum protruderetur, nisi forte prius screatu, aut levi tussi opitulante rejiceretur. Nimirum haud aliter id contigisse credidi, quam in senioribus urina omnis, alia aliam urgente, extruditur donec ad ultimas guttas ventum sit, quas infirma vis musculorum jam nequit, ut in validiore ætate, prorsus expellere. Sic etiam in illo Viro priores boli insequentium pondere propellebantur, donec ultimus eo auxilio carens, a pharyngis autem musculis non satis adjutus, cogeretur subsistere.

15. Sed ut hoc, & pleraque, de quibus hactenus dictum est, vitia ad pharyngem, & proximas huic partes attinebant, sic alia in œsophago ipso, vicinisve ei partibus occurrunt. De convulsione, & paralysi nihil est opus iterare. Sunt autem alia duo, inter se pariter contraria, vitia, quæ difficilem possint facere deglutitionem, glandularum œsophagi ariditas (11), & œdematosa turgentia (12). Præterea exulceratur gula aliquando: cujus rei habes in Sepulchreto (13) memorabile exemplum.

(1) De Aure Hum. c. 2. n. 20. (2) Prælect. ad Instit. §. 806. (3) Tom. 6. Obs. 90.
(4) Pharm. Rat. P. 1. S. 1. c. 2. (5) Eph. N. C. Cent. 1., & 2. Obs. 147.
(6) Sect. hac 4. in Addit. Obs. 2. in fin. (7) Cent. Post. P. 1. Obs. 27.
(8) Act. T. 8. Obs. 21. (9) Const. Epidem. A. 1691. n. 22. (10) De Degl. c. 2. n. 9.
(11) Eph. N. C. Cent. 1. Append. n. 10. Obs. 162.
(12) Earund. Cent. 5. Obs. 59., ubi I. M. Hoffm., & Benedict. Sylvatic. citantur.
(13) in Additam. ad hanc Sect. Obs. 1.

plum. Et quanquam ipsum per se ulcus si dolorificum, aut saltem si amplum sit, aut prominentibus labris, cujusmodi erat a Brunnero (1), hic tibi perlegendo, conspectum, deglutitionis usum prohibet; tamen vel si nihil eorum est, ulcusque ipsum ad sanitatem spectare incipit, aut ex parte etiam pervenit; existere haud raro ex eo possunt, quæ obstent deglutitioni, ut caruncula, callus, angustia, aut coalitus denique, a Francisco Sylvio (2) memoratus. Et carunculam quidem ad gulæ finem indicasse olim videtur Galenus (3), cum scripsit, *accidere aliquando, ut etiam carnosum aliquid (qualia sæpe foris videmus) in stomacho nascatur, quod vel omnino ciborum viam obstruat, vel aliquatenus impediat*. Certe autem carunculam ex sanato œsophagi ulcere subortam, vides hic in Sepulchreto (4) observatam. Gulæ autem calli etsi non omnes ab ulceribus sunt repetendi, puta ubi apud Cælium (5) legitur *initia, atque summitas stomachi callosa*, ut neque omnis angustia, velut illa, quæ Sectione hac (6) post febrem ardentem, nisi forte in ea aphthæ, aut internæ variolæ (7) fuerint, proposita est; tamen ubi ulcus præcessit, aut adhuc perstat ex parte, velut in milite (8), qui magnam in deglutiendo difficultatem, nullum autem prorsus dolorem sentiebat, *coarctationem* œsophagi, & *callositatem* erosioni, quæ in hoc simul deprehensa est, non sublatæ undique, tribuemus. Nec dubium est, quin eadem causa, ut angustiam, ita & coalitum possit inducere, quo nomine cum Docto Viro Maucharto (9) hic intelligo eam coarctationem, quæ viam aut nullam, aut vix aliquam relinquat. Et sane coalitus, quem vidit ipse (10) callosum, & vix admittentem stylum tenuem, non fuit sine ichore purulento. Veruntamen & ab aliis causis interdum coalitus fit, ut ille ex parte fortassis est factus, quarum alias infra (11) dicemus, aliæ autem ad tumores attinent in ipsis gulæ tunicis increscentes, cujusmodi observationes Sectio hæc Sepulchreti (12) exhibet, additque aliam lectu dignam Cl. Widmannus (13). Memorabile autem præ cæteris illud coalitus genus est, quod fit per cartilaginem, cujus tria Sepulchretum profert exempla (14): tu autem duo præsertim adjunges, quorum alterum diligenter a Vallisnerio nostro (15) descriptum, alterum eruditissima insuper Dissertatione (16) a Cel. Trillero est illustratum. Sunt Viri Præstantissimi, quibus id vitii *oriri videtur a potu aquæ fervidæ*, hoc ævo adeo frequenti: quod ego omnino inficias non eam. Sed mirabor tamen, cum sæpe etiam Veteres, & certe cum Sinæ, suarum consuetudinum retinentissimi, potu sint usi, utanturque ferventi, non sæpius apud eos inventos esse, & inveniri qui læsa, aut impedita laborent deglutitione, sed nec sæpius apud nos, imo raro adeo cartilagineum œsophagum deprehendi, ut in Italia non meminerim qui adhuc repererit præter Vallisnerium, qui tamen in eo homine, & loco, & tempore id reperit, ut abs theæ, aut coffi abusu repeti posse non videatur: omitto autem, Trillerum in suo a contraria omnino causa repetiisse (17). Ut ut est; coalitum dixi per cartilaginem, quia hic quoque œsophagum a cartilagine, si non omnino obturatum, ut in Stoffelii Observatione (18), at certe sic impeditum in cæteris exemplis animadverto, vix ut exiguum restaret foramen. Quid vero si cartilago non introrsum extuberaret; sed patentem naturali amplitudine viam relinqueret? num putas, illæsam futuram deglutiendi facultatem? Mecum certe Victorius Gornia Medicus Experientissimus dissectionem communicavit, in Germania habitam, cadaveris Celsissimi, & Emi-

(1) Gland. Duoden. c. 10. (2) Prax. Med. l. 1. c. 5.
(3) De Sympt. Caus. l. 3. c. 2. (4) Obs. 21. (5) Morb. Chron. l. 3. c. 2.
(6) Obs. 14. (7) Vid. Act. Hafn. T. 1. Obs. 109., & Eph. N. C. Dec. 2. A. 9. Obs. 45.
(8) Commerc. Litter. A. 1741. Hebd. 25. n. 1. (9) Diss. de Struma Œsoph. §. 18. 22.
(10) §. 11. (11) n. 16. (12) Obs. 22. §. 1., & in Addit. Obs. 2.
(13) Act. N. C. T. 6. Obs. 149. (14) Obs. 8. 9. 20. (15) Opere T. 3. Observ. 36.
(16) De Fame lethali ex callosa oris ventric. angustia. (17) Ibid. §. 42.
(18) 20. hic in Sepulchr.

nentissimi Principis, cujus œsophagus exterius membraneus, interius autem erat cartilagineus, imo stomachum versus ad pollicis latitudinem osseus. Princeps tamen ille non modo ultimo biennio quotidie duabus a prandio horis vomuerat; sed de nulla unquam in deglutiendo molestia, aut difficultate conquestus fuerat. An igitur non secus ac sanguis per osseam arteriam cordis vi, & retro positarum arteriarum propellitur, cibus quoque a validioribus pharyngis musculis impelli potest per gulam non conniventem, neque explicandam, sed patulam a rigidis parietibus perpetuo servatam? Tu ergo hoc videris, simulque Observatione hac ad quinque addita, quas superius memoravimus, rursus tecum reputabis, num fervidæ aquæ abusui illud sit vitium imputandum, quod non linguam, non fauces, non superiorem gulæ tractum, sed infimum maxime occupasse de sex istis exemplis quatuor ostendunt. De duobus autem reliquis alterum a clavicularum regione incipiens proponit; ut unum sit, in quo cum pharyngis fine œsophagi initium cartilagine occlusum legatur: quapropter Stoffelius id, quod cæteri ne cogitare quidem potuissent, quærebat, an ad laryngotomiæ, quam vocant, imitationem, instituere liceret pharyngotomiam, seu potius summi œsophagi incisionem, per quam fistula, alimentum invehens, immitteretur, certæ morti, ut ait, præferendo incertum remedium; sed simul, quod dolendum, difficile adeo, & periculosum, ut omnes intelligunt, qui cum obvia Aspera arteria, sedem comparent summi œsophagi profundam illam, & tot musculis, nervisque, & vasis insignibus stipatam.

16. Partes autem œsophago proximæ ut non uno modo possint deglutitionem impedire, vel eæ ostendunt Observationes, quas cum alias perscripserimus, hic satis erit, ut promisimus, indicare. Neque enim eæ Partes nocere dumtaxat queunt ita comprimendo, ut via intercipiatur, quemadmodum tumefacta illa in octogenaria muliere glandula (1), aut dilatata in Tubicine arteria Magna (2), aut ambæ etiam facile in Viro, a Valsalva adolescente dissecto (3); sed & absterrendo a deglutitione, quando via etiam aperta, compressæ ipsæ a deglutitis alimentis, suffocationis periculum afferunt, ut dilatata Aorta in fœmina, ab eodem secta (4), in Marchione Pauluccio (5), & in Medico Ferrarinio (6). Sed ad glandulas œsophagum comprimentes ut redeam, quid thymus possit tumefactus, & Sepulchreti hæc Sectio (7) indicat, & Verdriesii Observatio (8) confirmat. Aliæ autem sunt glandulæ, quæ, nulla re interposita, gulam sua distentione prementes angustiam, & coalitum quoque efficiunt, in primis quæ Dorsales appellantur: idque intelliges ex eadem Sectione (9), magisque ex quibusdam tot Prosectorum Observationibus, quas a me in Epistolis Anatomicis (10) indicatas, Sepulchreto poteris adjungere, securus Maucharti (11) hæsitationis, cum eas saltem, quæ ex Laurentio, & Diemerbroeckio sunt; cæteras enim satis accepit; in suis eorum exemplaribus non occurrere mirabatur, haud miraturus, si animadvertisset, cum post A. 1595. Laurentius; post A. autem 1679. Diemerbroeckius sua uterque Scripta recensuissent, auxissentque, par fuisse, me non illis prioribus, sed posterioribus uti editionibus, in quibus, si quæres, illa ipsa verba occurrent, quæ a me ex utroque producta sunt. At Mauchartus, ut pote Vir non minus hic cautus, quam humanus, saltem id dixit, quod negari, ut puto, non potest, se in suis illis exemplaribus ea verba non reperisse. Alius autem Vir, cæteroquin Doctissimus, cum in Disputatione sua de Fistula Lacrymali inter alia, quæ ex me sumpsit, in locum Aristotelis forte incidisset ex libro II. de Generat. Animal. C. V. a me obiter in Adversariis VI. (12) prolatum, eaque, ut a me producta sunt, verba descripsisset; satis fidenter pronunciavit, *verba*

(1) Epist. 15. n. 15. (2) Epist. 18. n. 22. (3) Epist. 17. n. 19. (4) Ibid. n. 25.
(5) Ibid. n. 26. (6) Epist. 18. n. 17. (7) Obs. 10. (8) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 90.
(9) Obs. 16. (10) Epist. 9. n. 46. (11) Dissert. supra ad n. 15. cit. §. 6.
(12) Animad. 65.

ba hæc loco quidem citato haud reperiri, minime cogitans, alios aliter divisis, ac sua forte essent, exemplaribus uti posse. Et ego quidem cum Sylvestro Mauro tum *communem* Operum Aristotelis *in libros, & capita divisionem*, tum *communem* pariter *versionem*, vel potius ipsa Aristotelis verba secutus, sperabam, siqui vellent conferre, secundum communem divisionem quæsituros, aut, si forte ea carerent, in suis libri illius secundi editionibus locum facile, in quo de fœcunditatis probationibus agitur, in eoque eadem verba, aut certe eandem sententiam reperturos. Sententiam dixi, ne forte in verbo illo uno hæreas *colorent*; id enim Aristotelem voluisse, & ratio indicat, & Medici affirmant, in iisque Niphus (1), qui centum viginti ante Mauri paraphrasin (2) annis eundem Aristotelis & librum, & locum explanaverat. Quin imo cum græco in textu, ut par erat, verbum, quo usus est Aristoteles, inspicerem χρωματίζωσι, quod *colorent*, *tingant*, *inficiant* certe significat; minime dubitavi, sic esse reddendum, & facile, errore Operarum esse factum, ut in versione pro *inficiant* inepte legatur *perficiant*. Quæ interjicere hic volui, nequando ejusmodi hæsitationes, aut censuras in laudatis, nec semel excussis Dissertationibus legentes, ex meo perpetuo silentio, magisque ex eorum, qui utramque scripserunt, auctoritate, justas illas esse existimarent. Nam quod aliquis, cujus ne nomen quidem volui quærere, sed illud tantum, num forte a me, quod negarunt, provocatum se posset dicere; quod, inquam, aliquis nescio ineptus magis, an iniquus, annis superioribus mihi dictus est quiddam aliter ac Summi Viri, Judicesque idonei censuerunt, de mea olim in quosdam libros necessaria, neque inutili, scribendi ratione temere, injurioseque effutire; nunquam usque adeo ineptiam, ut sapientes homines credam quidquam expectare, quod reponam: itaque ipsum, ejusque similes, siqui sunt, suis somniis, quorum illum ridiculis audio delectari interpretationibus, relinquam. Dignis autem, quibus respondeam Viris, si humaniter aliqua mihi objiciant (atque utinam ne multa essent, quæ objici possent) libens semper, si non aliter, at modestia certe responsionis satisfaciam.

Nunc ad propositum revertens, præter glandulas Dorsales, a quarum turgentia Mangetum quoque coalitum gulæ vidisse, Mauchartus (3) memorat, alias esse dico non semper Anatomicis occurrentes; quanquam nec Dorsales semper occurrunt; imo potius, aut saltem sæpius morbosas, quæ facere idem possent, ut quæ ab eodem Maucharto (4) propius œsophagi finem, & ad ipsum finem conspectæ sunt, facturæ erant, si magis intumuissent, ut illæ intumuerant, quas Vallisnerius (5) simul cum ea in cartilaginem mutatione deprehendit. Idemque in fine ipso œsophagi factum esse a tumore sive scirrhoso, sive e dura pinguedine compacto, Boneti (6) præ cæteris, & Chirurgi a Maucharto (7) laudati Observationes ostendunt. Porro alia, & ea quidem in omnibus, Pars est, quæ infimam gulam præter modum constringens, impedimentum afferat deglutitioni. Ea Pars diaphragma est, cujus inter lacertos extrema gula trajicitur. Quamobrem vides, cur in servo illo, cujus diaphragma Cel. Heisterus (8) *valde inflammatum* conspexit, fuerit *deglutitionis impotentia*, & cur hystericæ aliquæ mulieres in loco modo designato obicem deglutitioni oppositum sentiant, velut illa (9), in qua id deduxi a convulsis iis ipsis diaphragmatis lacertis, quos inter foramen est infimam gulam transmittens; ea enim mulier cum cibum jam prope ventriculum detruserat, obstaculum ibi percipiebat. Id ego foramen cum in nonnullis multo brevius, ut in sene quodam bajulo (10) invenerim, in alio autem sene, de quo alias (11) scribam, non secus atque œsophagum, qui ad eam sedem multo latior erat, & rubicundior, am-

 plis-

(1) Expos. in l. 2. Aristot. de Generat. Animal.
(2) ejusd. l. 2. c. 5. art. 3. ad n. 11.
(3) Diss. cit. §. 12.
(4) §. 11.
(5) Obs. supra cit. ad n. 15.
(6) Sect. hac Sepulchr. Obs. 22. §. 2.
(7) Diss. cit. §. 9.
(8) Dissert. sist. Obs. Med. Miscell. Obs. 15.
(9) Epist. 23. n. 4., & seq.
(10) Epist. 10. n. 19.
(11) Epist. 37. n. 30.

plissimum in latitudinem præsertim, offenderim; ægre tuli de neutro fieri me potuisse certiorem, num quid ibi molestiæ, aut difficultatis in deglutiendo percepissent.

17. Præter ea, quæ dicta sunt, animadverti aliam esse Partem, quæ gulam possit, & infimam quidem, comprimere. Ea jecur est. Cum enim in posteriore hujus margine excavatio sit, a Cel. Winslowio (1) commemorata, quæ locum cedit tum Spinæ, tum extremo œsophago jam in ventriculum se explicaturo; facile potest intelligi, si hepar ad eam potissimum sedem prætumidum fiat, ac durum, Spinæ apprimere œsophagum posse. Et video quidem in Sectione hac Sepulchreti (2) inter causas læsæ deglutitionis memorari jecur, sed non hac ratione officiens: quamquam ad hanc aliquanto propius accedere videtur Ballonius (3). Vera quidem, sed in parte, longe alia ratio est, qua Cl. Fantonus (4) docet, cur ingenti hepatis mole, & pondere ventriculo in umbilicalem regionem detruso, ejusque orificio superiore compresso, alimenta difficile, præsertim liquida, deglutirentur. Ait enim, *œsophagi*, ita *per vim elongati*, *cavitatem evasisse angustiorem*, ipsumque compressione arctatum stomachum ingressuris cibis obstitisse. Explicationis autem hujusmodi priorem partem ad cætera addi posse censeo, ut tanto facilius intelligatur in Sectionis hujus Observatione I. cur miles *opisthotono correptus*, *nihil posset deglutire*. Cervice enim ad posteriora reflexa, distenditur gula, & sic quanto longior, tanto etiam angustior fit, anteriore ejus pariete ad posteriorem accedente. Idemque explicationum genus habere in parte locum potest ubi Hippocrates (5) de superveniente *colli perversione* loquitur, ut æger *vix possit devorare*.

18. Non me fugit, proferri alias posse causas læsæ deglutitionis, quarum aliquas in Sepulchreto ipso invenies. Non facile tamen inter has illam pro certo referes, quæ Observatione promittitur XIII. hoc præfixo titulo *Deglutitio difficilis ob Oesophagum divisum*. Hunc enim Blasius in eo puero describit quidem intra thoracem, ita divisum, ut aliquanto inferius in unum rediret, sive ut Anatomici nunc loquuntur, insulam faceret. Sed de ulla deglutitionis difficultate ne unum quidem interjicit verbum; ut ea conformatio magis insolita videatur fuisse, quam noxia. Longe aliter de illa censendum est, quam Egregius Vir Joannes Grashuis (6) deprehendit, nempe œsophagi circa medium thoracis morbosam in saccum lateralem dilatationem, a qua subinde variantia deglutitionis pendebant symptomata, quæ nunquam sine dissectione intelligi potuissent. Litteras quamprimum, paulo fortasse longiores, expectabis, & valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXIX.

Perpauca de singultu, & de hominum Ruminatione attinguntur. Cætera attinent ad Ventriculi Dolorem.

De proximis etiam Ventriculi vitiis, *Singultu*, *Concoctione Læsa*, *& Dolore* etsi in Sepulchreto tres Sectiones invenies, in singula singulas; noli a me totidem Epistolas expectare. Duo enim priora, gravia cum sunt, ejusmodi sunt, ut alterum cum febribus, inflammationibus, vulneribus, aliisque ejusdem-

(1) Expos. Ant. tr. du bas ventre n. 259.
(2) Obs. 26. §. 2.
(3) in Schol. ad Obs. 25.
(4) in Schol. ad Patris Obs. Anat. Med. 24.
(5) Sect. 4. Aphor. 35.
(6) Act. N. C. T. 6. Obs. 73.

demmodi, alterum cum aliis, quos aut sequatur, aut fecerit, majoribus morbis sicuti conjuncta reperiuntur, ita sint a nobis, easdem repetere historias nolentibus, simul cum illis proponenda. Quod tu praeclare intelligere statim poteris ac duas istas Sectiones inspicies, quae de ipsis conscriptae sunt. In VI. enim, quae de Concoctione Laesa est, pleraeque Observationes quem ad morbum magis attineant, & quo loco fusius productae fuerint, diserte indicatum leges. Ex reliquis autem quaecunque scriptae sunt accuratius, satis per se ostendunt, an alio sint referendae. Sunt etiam aliquae, in quibus ne unum quidem de laesa concoctione verbum invenias; velut quae sub numero VIII. habetur §. 2., & quae in Additamentis sub numero I. Quid? quod aliqua, ut quae proxime sequitur, cum ad eos pertineat, qui *concoquere, nedum continere cibum, & appetere ad extremum fere vitae potuerunt*, cur istuc relata sit, non apparet.

2. Sectionis autem V. quota demum quaeque Observatio est, de qua ad Sectionem aliam non rejiciaris? aut si aperte non rejiceris, id fieri potuisse, ne dicam debuisse, non sentias? Et tamen vel sic quoque universae denique Observationes non sunt plurimae; quanquam aliqua (1) non semel poni videatur. Quamobrem ne praeter modum brevis esset tota Sectio, interjectas fuisse crediderim Appendices quatuor, in quarum nulla inspectum cadaver memoratur, eandemque ob causam dissectiones adjectas duas, quae minus mirarer, si ubi de Vomitu agitur, propositae essent, hominum ruminantium: neque id satis est; novissime ex Peyero tam longus de ruminatione sermo est additus, ut Sectionem superet universam. Ne tamen haec a me notari credas quasi omnino improbarem, fac tibi mei propositi veniat in mentem. Quin accipe nonnulla, quae cum Appendices illas de Singultu, & ruminantium hominum Observationes perlegerem, aliud ex alio, ut fit, succurrebant.

3. In secunda Appendice cum Thomas Bartholinus inter singultus causas tumorem memoret, nervos, qui stomachum adeunt, comprimentem; *qualem*, inquit, *illi adfuisse suspicio fuit, quem Patavii perpetua singultiendi molestia novimus*: in memoriam rediit Jo. Rhodii Observatio (2) ad eundem pertinens casum, quae, ut subobscura sit, inspici tamen a te poterit. Idem Bartholinus in Appendice tertia quaerit, *cur sola brachii vena secta* juvaret in quodam raro sane, quem describit singultu? Quid? si Phraenica Superior vena, comes, ut nosti, Phraenici nervi, repente imminuta copia sanguinis, illuc, quo ea vena influit, redituri, & quod consequitur, ipsa quoque parte oneris sui levata, aut socium nervum minus premebat, aut aliquid unde hic irritaretur, absorbebat? Et quando in his omnibus Appendicibus mentio fit auxiliorum adversus singultum, neque externa in prima, atque altera reticentur; Valsalvae memini facile, obviumque remedium in Nobili Comite respondisse, lac videlicet, quo fovebat abdomen; quamdiu enim lintea lacte madebant, tandiu singultum, aegro molestissimum, sistebant: in quo tamen nec inutilis fuerat theriaca imposita. Quod vero in Scholio quodam (3) tertiam inter, & quartam Appendicem interjecto, adnotatum est de singultu, qui cum febri cuidam, pessimis signis stipatae, supervenisset, lethalis non fuit, rarae quidem est observationis, negantibus inter caeteros duobus nobilissimis Medicis Francisco Vallesio (4), & Hieronymo Mercuriale (5), sibi unquam in ejusmodi casu aliter observare contigisse, atque Hippocrati in ea muliere, quae decumbebat in foro mendacum. Quin pariter in malignis febribus, quas noster describit Ramazzinus (6), quotquot fuerunt singultuosi, omnes periere, quorum uno dissecto, *ventriculus nigris notis sparsim compunctus* repertus est: quid autem in singultuosi cujusdam ventriculo deprehensum sit, disces ex Cel. Halleri Opusculis Pathologicis (7). Ledelius (8) tamen, postquam Epi-

(1) Confer Obs. 6. cum §. 6. Obs. 7. (2) Cent. 2. Obs. Med. 61. (3) ad §. 6. Obs. 7.
(4) Comment. in Hippocr. Epidem. l. 3. S. 2. Aegr. 12.
(5) Praelect. Pisan. in eand. hist., quae ibi 26. (6) Constit. A. 1692., & duor. seqq. n. 22.
(7) Obs. 14. (8) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. Obs. 127.

Epiphanium Ferdinandum produxit, *Deum testantem*, singultum *in febribus malignis, & ardentibus ad mortem prædicendam se nunquam decepisse*, sapienter monet, *ægrotum non* esse *derelinquendum quousque anima adest, quia multoties monstra fiunt in curationibus morborum*, velut in pannifice quodam ipsi accidit. Neque ei solum, sed & aliis, ut Lanzono (1), Cl. Delio (2), & mihi in Foroliviensi illa Constitutione A. 1711., quæ a me tibi alias (3) descripta est. Duo enim ægri, quos in ea primo loco nominavi, cum hæc scriberem, adhuc vivebant; tametsi eos quicumque tunc viderat, & Garavinum præsertim, mortui, quam vivi, dies jam aliquot similiorem, & crebrum insuper utriusque singultum audiverat, continuo spem omnem eorum salutis abjecerat.

4. Quod vero ad homines attinet ruminantes, quorum exempla, quotquot potuit, collegit Peyerus (4), & alia ad ruminationem quasi ingenitam, atque connatam, alia ad excitatam a morbo retulit; singulas ad singula hæc genera idem censuit attinere Observationes duas Viri nobilis, & Monachi, quarum utramque hic vides in Sepulchreto (5). Ambæ Patavii habitæ sunt, primæque sunt omnium; & solæ præterea, quæ cum dissectione conjunctæ sint. Unum hic perperam additum est, *Monachum illum duo habuisse cornua*. Nam neque Rhodius (6) id scribit, in quo hallucinatur Peyerus (7), merito alioquin reprehendens Bartholinum, qui (8) addidit, & qui Bartholinum secuti sunt. Certe Fabricius ab Aquapendente (9) cum eundem illum Monachum commemoraret, illud minime omisisset, ut qui modo sibi *addendum omnino* putasset, nobilis illius Viri ruminantis Parentem corniculum in capite gessisse. Inter cæteros autem, qui eam Bartholini hallucinationem descripserunt, Ettmüllerus fuit (10), qui suam alteram insuper addidit, nempe *in his ruminantibus observatum fuisse stomachum solito fibrosiorem, & carnosiorem; quasi vestimento musculoso esset indutus*. Utinam sic tueri possemus, quasi stomachi nomine œsophagum intellexisset; hunc enim in illo saltem Monacho revera *undequaque carnosum instar musculi* reperit Plazzonus (11), id est non modo qualem habent *omnes plane homines*, ut Peyerus (12) credi vellet; nam nisi multo magis fuisset carnosus, Anatomicus haud ignobilis non id unum adnotasset, cum *reliquas universi corporis partes se recte habuisse*, pronunciavit. Sed pro Ettmüllero, si tamen ipse illa scripsit, hac uti defensione non possumus; quippe qui, ut omnia, quæ eo capite præfatus erat, ostendunt, stomachi appellatione ventriculum designabat. Gravior tamen ea Bartholini hallucinatio est, qua scriptum reliquit in Anatome quartum renovata (13): *quin* ventriculus *duplex fuerit in* homine *ruminante apud Salmuthum, & alios, dubitare non licet*. Quod relatum miror in Sepulchretum eo in Scholio, quod duabus subjectum est observationibus, contrarium docentibus, de quibus hactenus locuti sumus, præsertim cum præter has, nullam, quod sciam, ruminantis hominis dissectionem, ne ex Salmutho quidem, proferre posset Bartholinus, cumque insuper lepores, & cuniculi ruminent, neque duos tamen ventriculos habeant.

5. Ut vero nec Valsalvæ, nec mihi unquam contigit, ut ruminantes homines videremus, nedum ut eorum cadavera incideremus, ita haud raro utrique accidit, ut hominum corpora dissecaremus, quos gravis afflixerat Ventriculi Dolor, de quo Sectionem inscribi VII. supra indicavimus. Quarum Observationum illas, quæ in hanc magis Epistolam, quam in alias convenire credidimus, continuo accipies. Et has primum tres ex Valsalva.

6. VIR sexaginta annos natus, temperamenti biliosi, a multis jam annis de ventriculi debilitate, & dolore conqueri cœperat, cum circa eam regionem durities accessit, infra quam nonnulli præterea duri glo-

(1) Earund. Cent. 1. Obs. 61. (2) ex Act. T. 8. Obs. 108. (3) Epist. 7. n. 16.
(4) Merycol. l. 1. c. 6., & l. 3. c. 3. (5) Obs. 10., & 9. (6) Cent. 2. Obs. 59.
(7) c. 6. cit. (8) Cent. 5. Hist. Anat. 61.
(9) De Ventric. Intest. &c.; ubi de Variet. Ventric. in fin. (10) Prax. l. 1. S. 4. c. 1.
(11) Vid. Rhod. Obs. cit. 59., quæ 9. in Sepulchr. (12) c. 6. cit. (13) l. 1. c. 9.

globuli, sed hi quidem facile mobiles, percipiebantur cum aliqua totius ventris tensione. Agitatus venter effusum intra se humorem manifestabat. Crebri erant intestinorum rugitus, crebræ flatuum eructationes. Vomitus, aliquot ab assumpto cibo interjectis horis, non semel redibat, qui alioquin primis morbi annis raro accidebat. Homo interim parum mingebat, multum sitiebat, & de linguæ siccitate querebatur: pulsus debilis, & parvus erat. Tandem multo sero per urinarias vias amandato, & detumefacto ventre, cum tamen cætera incommoda in dies magis sævirent, vomitusque mense vitæ ultimo esset quasi seri fuligine infecti, & grave olentis; ut æger ipse referre diceret putridæ carnis fœtorem, sensim diminutis viribus, & balbutienti ore defecit. VENTER libram etiam tum unam, aut alteram seri continebat, aquæ similis, in qua caro recens lota est. Totum omentum contractum erat in quasdam varii coloris extuberantias, quæ, ipso moto, movebantur. Ventriculus sero scatebat ejusdemmodi, ac vomitu reijciebatur: durus autem erat factus parte circiter tertia: hæc ad pylorum pertinebat, ipsumque adeo coarctaverat, vix ut transire confecta alimenta possent. Quamvis autem tota ea dura pars secta, albam intus, solidamque, ex qua constabat, substantiam ostenderet; ea tamen facie, qua cavum ventriculi spectabat, putridam carnem & colore, & fœtore omnino referebat, quibusdam sanguineis punctis distinctam.

7. Duros illos, mobilesque infra regionem ventriculi globulos extuberantias fuisse vides, in quas omentum se contraxerat; duritiem autem superiorem fuisse ventriculi scirrhum, qui donec incremento suo non se extendit ad pylorum coarctandum, vomitus non ita frequens accidit. Dolor quoque primis temporibus levior fuit, quippe ab scirrhi pondere dumtaxat aliquo, & a repugnantia tunicarum, quas obsidebat, ne cum opus esset, justa extensio ventriculi fieret, aut si fieret, ne pars earum, quæ sana erat, sola omnem distentionem pati ipsa posset sine molestia. Verum ubi scirrhus & auctus est, & in cancrum tandem, huncque exulceratum, degeneravit, magis, magisque dolores increscere debuerunt. Sic autem affecto ventriculo, vitiataque concoctione, & natura sanguinis, mirum non est, si cætera contigere, cum præsertim & durities illa ventriculi, & extuberantiæ, in quas se omentum huic alligatum, contraxerat, libero humorum cursui obstarent. Ex his rugitus, flatus, vomitus, ascites, debilitas, mors intelliguntur.

8. MULIER quadraginta annorum, carnosa, colore subflavo, cum cæpam aceto, & sale conditam, simulque panem comedisset ex castanearum farina confectum; illico de stomachi dolore queri cœpit. Quo magis, magisque sæviente, tribus ab eo cibo horis, cum sudoribus frigidis lethali syncope ingruente, mortua est. VENTRE ob veneni suspicionem inciso, omnia reperta sunt secundum naturam se habentia, nisi quod ventriculus majorem in modum distentus erat, & nonnihil inflammatus; sanguis autem fluorem quasi naturalem servabat.

9. Et Valsalvæ quidem videbatur sic conijciendum, excitata ab ejusmodi cibis incongrua effervescentia, consecutam esse tantam illam ventriculi distentionem, quæ hujus sanguifera vasa comprimendo, sanguini injecerit moram, unde inflammatio, & ab hac stomachicorum nervorum irritatio, unde syncope. Verum ut de castaneis, earumque inflandi vi experientia comprobet, quæ Diphilus, & Mnesithæus ajunt apud Ludovicum Nonnium (1); easdem tamen multis Alpinis gentibus in frequentissimo usu esse, neque idem negat, & vulgo non ignoratur, imo parari etiam ex illarum farina panem, quo vescantur *ubi* ipsarum, ut Avantius quoque (2) scribit, *copia suppetit*. Num igitur cæpa ad ejusmodi panem addita, dum acrimonia sua crassas castanearum particulas incidendo, nimiam aeris copiam educit, hic nobis accusanda est? quasi vero non iidem in alpibus rustici cæpas, ut res fert, cum eo pane manducarent. At enim mulierculæ huic, ut videtur, inassuetus, & infirmior fortasse stomachus; illis vero *dura*, ut Horatius (3) loquitur, *messorum ilia*. Credo equi-

(1) Diætet. l. 1. c. 45. (2) Not. ad Fieræ Cœnam, ubi de Pane non frumentac. (3) Epod. 3.

equidem hæc multo iis magis, qui mulierem norant, quam nobis cognita fuisse. Unde ergo veneni suspicio, cum hæc omnia non ignorarent? Quod si mulier saltem immodica ejus cibi copia se ingurgitasset, minus de veneno suspicati essent. Vides enim in VII. hac ipsa Sepulchreti Sectione (1) puellum quoque ab immoderato uvarum esu *trium horarum spatio extinctum*. Sed tamen alia simul apparuit causa cur puellus sic interiret. *Ventriculus enim perforatus copiosum ichorem viridem continebat*, *qui proculdubio*, inquit Observationis Scriptor Rhodius, *erat bilis æruginosa*, cujus ingens erat acrimonia. Quid ergo est? In hac etiam meliere peculiare aliud aliquid, quanquam sub oculos non cecidit, subfuisse, omnino crediderim, ut disposita jam esset, si modo causa accederet aliqua, velut insolitus cibus iste, & flatulentus, disposita, inquam, ita esset, ut quod inde tot alii minine solent, ipsa pateretur, sive illud in iis esset succis, quos in ventriculo is cibus invenit, sive in nervis quoque exquisitiore sensu præditis ad irritationem suscipiendam, & alio, id est ad cor potissimum, cui iidem ac ventriculo nervi inserviunt, transferendam. Sic igitur, aut ad hunc fere modum intelliges quod Valsalva conijciebat: quanquam pravæ dispositionis in hac muliere vix indicium aliquod habemus ex colore cutis subflavo. In duabus certe aliis fœminis, quas post cucurbitæ comestionem sive *cæpatæ piperatæ*, *& in clibano assatæ*, mox epota frigida, sive *in lacte coctæ*, *atque pipere bene conditæ*, mox bibita cerevisia frigida, acidulaque, cita mors abstulit; in iis, inquam, mala dispositio magis patebat, cum alteri menstruorum trimestris esset suppressio, alteri præter septuagenariam ætatem, diuturna ventriculi debilitas, viriumque imbecillitas. Sed nimirum graviora quoque in alterius cadavere ante sectionem, & in utriusque, aut saltem in alterius ventriculo per sectionem Christophorus Seligerus (2), & Michael Ernestus Ettmüllerus (3) adnotarunt.

10. BONONIENSIS Patricius, unum supra sexagesimum annum agens, cum multos jam annos modo hemicrania, modo arthritide interdum vaga, alias fixa, modo renum calculis esset vexatus, novissime arthritide corripitur in manu dextera sine ullo tumore, dolore autem miti, & qui, mox sentiendi vi hebetiore facta, vix percipitur. Sana omnino fit manus, sed interea ren dexter dolet. Hic quoque dolor, inani sæpius recurrente vomitione, sedatur: at cessante vomitu, arthritis dexterum pariter inferiorem artum prehendit, ægrumque ad suram, & ad cruris, tarsique articulum valde torquet. Uno, aut altero interjecto die, is totus extremus pes sentiendi, movendique facultate omnino privatur. Postridie tamen resoluto pedi aliquis redit doloris sensus; ægro autem bonus & animus, & pulsus, qui intermittens alias, & inæqualis plerumque erat in brachio dextero. Tandem pridie quam moreretur, cibum reijcit aquosa materia permistum. levemque dolorem cum pulsatione, atque ardore ad stomachi regionem persentit, Paulo post humorem flavum bis evomit. Insecuta nocte parum dormit. Mane humili voce de tribus, quæ a morbi initio assidue molesta fuerant, valde conqueritur, siti, pravo oris sapore, amisso appetitu: & febris, quæ aliquoties se se ante ex pulsu tantummodo prodiderat, manifesta fit. Stomachi autem dolore, & pulsatione perstantibus cum ingenti ad dorsum calore, pulsus, qui vespere jam erat languidus, ex multa sanguinis dejectione aboletur. Sanguini erat admista materia gravissime olens, & quæ liquatæ picis instar, immissum bacillum, si retraheres, sequebatur. Interea pes multum dolet, reique sensus per crus ascendentis habetur, sensusque postmodum quasi ponderis in imo ventris. In brachio autem dextero movendi vis sensim deficit, liventibus unguibus: idque brachium mox plane paralyticum redditur. Non paucis ante mortem horis crebri ad præcordia tremores percipiuntur. Postremo sanguinis dejectione redeunte, ejusdemque materiæ vomitu fortasse imminente, ut nausea, & similis ex ore quasi fæcum graveolentia indicabant, æger suffocari se dicens, post sextam, & trigesimam a stomachi dolore ine-

(1) Obs. 7. (2) Eph. N. C. Dec. 2. A. 1. Obs. 139. (3) Earund. Cent. 9. Obs. 66.

ineunte horam decedit. ABDOMINE diducto, omnis intestinorum substantia invenitur a ventriculo usque ad Recti finem dira inflammatione occupata, ut ne minima quidem eorum pars illæsa relinqueretur. Intestinis autem materia sanguinolenta, dejectæ similis, continebatur. Ventriculus, & renes sani erant. In Thorace, posteriora pulmonum, sinistri præsertim, leviter erant inflammata. In pericardio mediocris aquæ copia. In corde polyposæ concretiones nullæ.

11. Hippocratis aphorismus (1) *Quibus ex morbis acutis, aut diuturnis, vel ex vulneribus, sive alio quovis modo extenuatis, atra bilis, sive uti sanguis niger infra exierit, postridie moriuntur*, nisi quod paulo citius videtur expletus, vel magis quadrat in hunc casum, quam in eum ad quem a Ballonio, ut hic vides in Sepulchreto (2), traductus est. Ejus enim æger, quem dolores pariter ad ventriculi regionem vexaverant, pridie quam e vita excederet, *atrabilarium* quidem *excrevit sanguinem*; sed *per os*. Cæterum nec Ballonius quidquam vitii in ipso ventriculo, & Valsalva hunc sanum proposuit. Uterque prope ventriculum illa indicavit, unde hic simul affici posset. Pulsatio autem, quæ a Valsalva adnotata est, facile & restitantis sanguinis in proximorum intestinorum parietibus, effectus erat, & ejusdem exitus causa in eorum cavum. Urgendo enim usque, & usque aliqua demum ex infarctis vasculis ruperit. Quo trahi fortasse potest, ut ad Hippocratem redeamus, pars quædam ejus prædictionis (3): *circa ventrem palpitationes .... sanguinis eruptionem significant*. Utcumque hæc sunt, illud certum est, pene omnem vim tam longi, & tam varii morbi, in vasa denique intestinorum repente incubuisse, & conjunctum per vasa, imo continuatum per substantiam ipsam ventriculum in consensum rapuisse. Sic in alio videbis in consensum tractum, qui toto morbi tempore nigra dejecerat, itemque in alio, in quo intestinorum superna pars livescebat. Historias habes has duas in superiore Sectione V. (4), quæ ad singultum attinet. Haberesque facile in hac quoque tertiam (5), ubi intestina omnia ex inflammatione valde rubentia proponuntur, si ut dissectio, ita morbus indicaretur, sine quo illam, & fortasse alias, miror quomodo inter cæteras, quæ de Ventriculi Dolore sunt, relatas legamus. Certe autem in Cæsareæ Academiæ Voluminibus (6) tum laborantis ventriculi in vivis, tum non hujus, sed intestinorum aut inflammationis, aut malæ constitutionis haud unam in mortuis Observationem reperies. Sed de ea potius, quæ modo ex Valsalva descripta est, si forte illud quæras, cur intestina ipsa, tam graviter affecta, dolore igitur non cruciarentur, quo consentiens ventriculus tentabatur; a veri similitudine non longe abhorrebo, si quo in homine tam crebro, tam facile tot nervi resolvebantur, in eodem conjiciam eos quoque nervos resolutos fuisse, qui ad intestina pertinebant. Jam vero huc quasdam ex nostris etiam, ut promisimus, Observationibus adscribamus.

12. FOEMINA annorum ad quadraginta, quæ salsa plerumque comedere, vino autem generoso uti consueverat, a plurimis jam annis obnoxia erat ventriculi doloribus, quos dejectus ciborum appetitus, & nausea, mox etiam iteratæ sanguinis vomitiones cum febre continua, vigiliis, siti sequebantur. Et quamvis contrectatus venter nihil usquam duri observandum præberet; ab regione tamen ventriculi etiam tum cum gravior aberat dolor, vel nulla pressione adhibita molestus aliquis subinde sensus non aberat. Querebatur etiam de lumbis; sed tunc solum, cum aut aliquem majorem solito laborem ferebat, aut onus attollebat. Accesserat insuper aliquando capitis dolor pertinacissimus. Adversus omnia, quæ memorata sunt, ventriculi incommoda, quotiescumque gravius recurrebant, levamen semper attulerat sanguinis missio: valde etiam profuerant copiosæ potiones aquæ, in qua nihil, nisi panis bulliret: ab diuturno autem lactis usu non

(1) 23. §. 4. (2) Obs. 19. (3) Prædict. l. 1. n. 20. (4) Obs. 1. & 6.
(5) Obs. 50. (6) Dec. 3. A. 9. Obs. 222., & Act. T. 2. Obs. 108. 2. loco.

non ſemel convaleſcere viſa eſt, animumque addebat ſanguis, qui ſemper ſingulis menſibus per uterum ad mortis uſque tempus reſpondit. Hæc lente ad hunc modum advenit. Non ita pridem ſupra claviculas qua Externa jugularis vena decurrit, tumor utrinque apparuerat durus, dolorem creans, nec remediis cedens ſic, ut in dies augeſceret, & reſpirationem jam difficilem redderet. Huc acceſſit febris aſſidua, veſpere increſcens, quacum aliquando rigor aliquis adnotatus eſt. Caput dolere querebatur, præter ſtomachum, qui perpetuo dolorem faciebat: quocum tamen nunquam hoc tempore ſanguinis vomitus fuit. Aſſidue ſitis moleſta erat, & ſenſus maximæ in ore amaritudinis, ex quo noviſſimis diebus gravis exiſtebat nidor; pus autem, quod animadverſum fuerit, nunquam exiit. Per hæc diutius vitam traxit, quam pulſus ex parvis, & imbecillis minores ſæpe, & infirmiores facti promittere videbantur, præſertim cum ultimis diebus quindecim nil, niſi jus, & vini pauxillum ſumeret, nullum præterea alimenti genus, nedum remedii, jam ferens. CADAVER macilentum in Gymnaſium illatum eſt, ubi cum Anatomen docerem Februario menſe A. 1744., & jam Virilia demonſtraſſem, Muliebria ex ordine requirebantur. Ventre igitur aperto, omentum vidi ſurſum revolutum, & extenſum, ut ſtatim in oculos incurreret tranſverſus Coli inteſtini tractus, qui infra ventriculum eſſe ſolet, hic autem erat infra umbilicum. Quam in ſedem etſi non omnino detrudi, tamen quadantenus urgeri potuiſſe a ventriculo videbatur, quippe cujus fundi ſiniſtra pars inferius, quam ſolita ſit, deſcendebat. Erat autem ventriculus vel exterius lividus non modica præſertim ex parte, idemque craſſioribus, & durioribus tunicis, niſi qua jam fracidæ adeo erant factæ, ut tangendo rumperentur, effunderentque materiam cinereo colore, & graviſſime olentem, quæ pulticulæ inſtar fluidioris, ventriculi cavo continebatur. In hoc eruperat ex ventriculi pariete poſteriore, præter modum craſſo magnum ad tractum, & introrſum tumente, ibique inæquali, fœdo, fracido, gangrænoſo, & eodem, quo materia illa, colore lurido, ut peſſimi generis tumorem, aut abſceſſum ibi fuiſſe diſruptum conſtaret. Sanus erat pylorus, & inteſtina omnia, ex quibus Colon fuit, ut par erat poſt longam cibi abſtinentiam, ab initio ad finem uſque contractum. Lien quoque ſanus, niſi quod proportione erat major, intuſque pallidulus. Sed jecinoris pars dextera albos aliquot oſtendebat ſcirrhos ſubrotundos inſtar mediocrium uvæ acinorum. Erant ii disjecti per ſuperficiem ſic, ut ex parte intra viſceris ſubſtantiam conderentur; ſed aliquem vidi, jecur incidens, penitus conditum, cætera prioribus ſimilem. Bilis multa fuit in ſua veſicula, & valde flava, quo colore viciniam infecerat. Renis ſiniſtri poſterior facies lineam obliquam habebat longam, & ſubalbam ex ſubſtantia quaſi tendinea, quam alte, cum renem ſecarem, productam perſpexi, ut ad tubulos perveniret, quibus papillæ excipiuntur. Credidiſſes facile antiquam vulneris cicatricem; adeo erat hujus ſimilis: verum nuſquam apparebat quærenti in proxima Adipoſa tunica, & muſculis ventris læſionis indicium. Parvus, humiliſque uterus, & dextrorſum valde inclinatus, eique lateri multo vicinior, quam ſiniſtro. Sed & ab illo brevius, quam ab hoc latere Rotundum erat ligamentum. Uteri cervix, & magis oſculum qualia in virginibus fere inveniuntur; ita erat illa introrſum extantibus obliquis lacertis, hoc vero foramine anguſto, & rotundo. Neque hymenis annulus, quamvis valde humilis, deerat, nullumque ruptionis oſtendebat veſtigium. Nihil tamen poſt illum ſubrotundarum caruncularum, & paucæ omnino, leveſque in vagina rugæ, & cutis, quam ad imum abdomen animadverteram quaſi ex ſubalbo maculoſam, cum iis, quæ dixi, non ſatis conſentiebant. Teſtes pro ætate, & mole uteri magni, anfractuoſi exterius, intus autem ſiniſter quidem parvas inanes cellulas, craſſiuſcula alba membrana comprehenſas, alter vero in cellula non paulo majori nigrum ſemiconcretum ſanguinem continebat. Tubarum dextera ad teſtem pervia, cætera occluſa; contra, ſiniſtra ad uterum dumtaxat aperta. Mirum in cadavere macilento,

niſi

nisi muliebre esset, pinguedinem in mesaræo fuisse non modicam, neque in omento defuisse, in dorso autem, & artubus inter musculos, qui eleganter rubebant, multo plus pinguedinis, quam voluissent, eos, qui apparaverunt, invenisse. Sub ea flava pinguedine, qua mesaræum lumborum vertebras, & his adhærentes operiebat magnorum vasorum truncos, latebant glandulæ valde amplificatæ, arcteque adeo iis truncis annexæ, ut non sine magno labore separari potuerint. Erant eæ omnes glandulæ intus albæ, non præduræ, sed purulento ichore scatentes. Cæteræ per mesaræum non tumebant. At prope ventriculum unam ex lymphaticis animadverti crassiorem factam, & duriorem, eaque erat colore lurido. Pancreas quoque tunc vidi crassius totum, & simul aridulum, ac duriusculum factum, si quandam ejus partem excipias, quæ excreverat in albam, & propemodum thymi similem substantiam.

Thoracem recludentes, primum omnium duas infimas Jugulares glandulas vidimus albicantes, & ad duos saltem transversos digitos in omnem dimensionem amplificatas. Hæ tumorem illum, de quo dictum est, utrinque faciebant durum; nam duræ ipsæ quoque inventæ sunt; licet intus purulentum ichorem, cujus pars effluxit dum claviculæ, sub quibus, & proximo sterno subibant illæ, detraherentur. Erant his similes colore, duritie, & ichore glandulæ reliquæ Jugulares. Hæ tamen multo minus excreverant. Axillares vero nec creverant, nec ullam aliam passæ erant mutationem. Contra, quæ ad primam locatæ sunt divisionem Asperæ arteriæ, ex nigris albæ, ex parvisque factæ erant mediocribus uvæ acinis haud minores, firmiores præterea, & eodem, quo tot alias glandulas dixi, purulento ichore scatentes. Sana tamen, vel ad jugulum arteria Aspera, ut totus pariter ab imo ad summum œsophagus. Neque in pulmonibus, qui erant aere turgiduli, quidquam vitii animadversum est: neque in corde, si tubercula exciperes subrotunda, depressa, ex duriuscula, compactaque substantia, crebra adeo, ut fere contingerent inter se, quæ totis limbis insidebant Mitralium valvularum; in una autem Semilunarium quandam, quæ accreverat, quasi squamulam, necdum tamen osseam. Cerebrum denique non modo non laxum, sed ad durum vergens, secundum naturam se habuit, nisi quod in Lateralibus ventriculis copia erat aliqua pellucidæ aquæ, & plexus Choroides pallebat. Pinealis autem glandula fuit aliquanto magis, quam soleat, & firma, & globosa, & magis ad album inclinabat. Quod, tametsi ipsam nunc plerique pro glandula non habeant, placuit tamen non omittere in eo corpore, in quo tot glandulas vitiosas animadvertimus.

13. Animadversio eadem facit, ut initium diuturni, & qui mulierem tandem confecit, morbi, in aliqua fuisse ventriculi glandula suspicemur, sensim aucta, & duriore, ac tumore suo obstaculum sanguini afferente, ut ex dilatatis propterea vicinis vasculis non semel erumperet, in fœmina præsertim, quæ generoso vino, & salsis cibis abuteretur. Qua intemperantia posteaquam glandulæ non moles dumtaxat, & extensio paulatim adaucta est magis, magisque; sed & humoris inclusi natura pejor est facta, demum purulenta corruptio accessit, unde priusquam dehisceret tumor, tantum pravi ichoris in venulas, & in vasa lymphatica se conjecerat, ut aliæ, atque aliæ glandulæ eadem labe inficerentur. Si diutius mulier vixisset, quid pancreati, quid scirrhis hepaticis accidere posset, non difficile est conjectura prospicere. Quod autem in vesicula multa esset bilis, mirum non est, ut superiore Epistola (1) scripsimus, ubi diutius in ventriculo, proximisque intestinis nihil fuit, quod hæc distendendo, illam comprimeret. Quod vero bilis colore tincta vicinia esset; id sæpe adeo in cadaveribus occurrit, ut de noxa inde repetenda aliquanto magis pronum sit Scholium extremum sequi, in Sectione hac Sepulchreti adscriptum Observationi XVI., quam ipsam Observationem hic præsertim, ubi tanta passim certarum læsionum copia est. Cæterum si forte alia cupis tumorum, aut abscessuum in ventriculo exempla; præter ea

(1) n. 6.

ea, quæ in hac, & proxima VIII. Sepulchreti Sectione occurrunt, habebis quæ addas ex Cæsareæ Academiæ Monumentis (1), ex aliisque præterea, & nominatim Friderici Hoffmanni (2) Voluminibus.

14. ANICULA aliquot jam menses in hoc Nosocomio decumbebat tumoris causa abdomen attollentis, ad umbilicum, & infra, sed dextrorsum magis. Quamobrem in sinistrum latus cubare non poterat. Magnus erat tumor, eoque major videbatur, quod hypochondria, & pleræque aliæ ventris partes plurimum ob maciem subsidebant, universum quidem corpus obtinentem, sed magis sinistrum latus, an quod mulier semper in dexterum decumbebat? Si tumorem, manibus interceptum, huc illuc ageres, sic satis mobilem percipiebas. Nihil autem fere dolebat. Contra querela erat perpetua de molesto quodam in ventriculo sensu. Quas ob causas non deerant qui conjicerent, in omento esse tumorem, qui ventriculum deorsum traheret, eoque male afficeret. Cum molesto illo ventriculi sensu vomendi interdum voluntas fuerat, non vomitus. Nunc autem erat præterea assidua quædam febris, quæ cum cæteris, de quibus dictum est, omnibus ad extremum usque perstitit, id est ad Octobris medium A. 1735. VENTRE adaperto, manifestum fuit tumorem esse in ovario dextero: quod in cellulas excreverat, materia plenas molli quidem, nec tamen fluida, colore autem ex cinereo flavescente, odore non gravi. Tumorem augebat adnata proxima Tuba, ipsa quoque multo amplior, & crassior facta; cum uterus, & quæ ad ipsum attinent reliqua parva essent, & sana. Alligatus erat tumor ad contiguum pelvis latus, ex parte autem quadam ad proxima etiam intestina sic, ut cum his moveri quadantenus posset. Ex inflammatione intestina livebant: nec male olebant tamen, ut nec ventriculus, quem ad me attulit is, qui cadaver secuit, & cætera, quæ hactenus scripta sunt, diligenter narravit, Mediavia noster. Causa afferendi fuit, ut dubitationem quandam ipsi eximerem, postquam ventriculum perlustrassem. Erat hic contractus, facie interiore passim hic illic inflammatus, in ipsoque jugi medio habebat ulcus circuli ferme ambitu, cujus diameter aliquanto erat brevior tribus digitis transversis, profunditate exigua, quippe cum crebræ in eo apparerent lenticulares glandulæ mediocri magnitudine, & adeo manifestæ, ut per osculum, quod in earum centro conspiciebatur, setam immiserim. Labris tamen paulo crassiusculis ejusmodi ulcus cingebatur: & crassa erat facta, dura, & magis, quam alibi, etiam illa ventriculi substantia toto eo spatio, quod ulceri exterius respondebat. Cum autem esset in medio fere ulcere ventriculus penitus perforatus, ex me quærebat Mediavia, num censerem, potuisse forte id foramen per incuriam cultro fieri, dum ventriculus eximebatur; nihil enim vel diligenti perquisitione repertum esse affirmabat in ventre, præter aliquid seri in ima pelvi, quod fortasse ex ventriculo dici posset effusum, cum tamen in muliere perpetuo decumbente multum videretur effundi debuisse. Ego vero etsi minus veri simile existimabam, si cultro lædi fortuito ventriculus debuisset, in ea potissimum sede læsum esse, quæ medio ulceri responderet, nec forma, & magnitudo foraminis, quod capax erat propemodum apicis minimi digiti, eæ viderentur, quæ facile ad cultelli mucronem, aut aciem referri possent; tamen ut ipsi, mihique simul verum dignoscere cupientibus satisfacerem, iterum, ac tertio foraminis oras accurate inspexi. Quas cum viderem non modo callosas, sed inæquales, & quo magis extrorsum foramen pergebat, eo minorem ambitum complectentes, quæ duo certe ab exterioribus introrsum illapsus culter minime facere potuisset; non huic, sed morbo imputandum esse foramen censui. Nam quod nihil effusum esset in ventrem, inde fieri potuisse, quod paulatim quidem extenuata esset membranula extima, nec tamen penitus nisi extremo tempore erosa demum, atque pertusa, cum videlicet moribundæ mulieris con-

(1) Dec. 3. A. 5. Obs. 175., & A. 7. Obs. 142., & Cent. 3. Obs. 13.
(2) Medic. Rat. T. 3. §. 1. c. 7. §. 26.

contractus, & corrugatus ventriculus nihil haberet, quod effunderet.

15. Incidi postea in Observationem Mercklini, quam hic quoque in Sepulchretum (1) relatam invenies, foraminis videlicet, quod facile pollicis extremum admitteret in elatiori pariter ventriculi sede, ad quam a multis jam annis continuus fuerat dolor aliquis, non magnus quidem, sed tamen satis molestus. Id foramen ab illo quoque Docto Viro creditum est post antiquam erosionem apertum esse dumtaxat novissimo vitæ tempore; censebat enim, hanc diu potrahi non potuisse, si ut quædam pridie comesta in ventrem effusa animadvertit, sic alia etiam antea fuissent effusa. Sic pariter multo recentiorem Observationem explicabis, quæ in Commentariis legitur Inclytæ Sc. Academiæ Imp. Petropolitanæ (2), scissuræ ventriculi, per quam nihil in ventrem effluxerat, & quam tamen cultro suo factam esse sincerus, expertusque prosector sacramento pernegabat: erat autem is quoque ventriculus manifeste erosus, præsertim in parte, quæ fundo opposita est, hominisque fuerat exacte referentis speciem phthisici, quem vomitus, fere assiduus, nulla arte sedandus, necaverat. Sed neque a Tysone (3) (qui humanis etiam in ventriculis perforationem ter dicitur invenisse) eadem in Marsupiali Americano deprehensa, quidquam effusi in ventris cavum repertum est. Non hic eas memoro perforationes, e quibus nihil defluere in ventrem poterat, vel quod in agglutinatum ventriculo intestinum Colon pertinerent (4), vel quod ab adnata jecinoris parte obturarentur (5). Illas quoque prætereo, in quibus effusio fuerit, an non fuerit, minime lego (6). Cum effusione vero mortem aut citissimam conjunctam (7) video, aut certe post perpaucos dies non raro subsequentem (8), si a morbi gravioris facti die, perforationis dies numeremus, velut in lectu sane digna Observatione Cl. Baronii (9), qui tametsi octavo die mortem consecutam refert, admonet tamen, in summa anteriore ventriculi parte foramen fuisse, ut perdifficile fuerit potiones in ventrem effundi, nisi tandem interjecto tempore, & in quibusdam ægri motibus. Dixi autem non raro propterea, quod etiam quasdam extare scio perforati ventriculi Observationes, in quibus aut illud non liqueat (10), aut contrarium potius apparere videatur (11). Sed hæc tu conferes, & perpendes.

16. Quæ etsi aut omnia, aut pleraque in ventriculo deprehensa foramina ad ulcera pertinent, quæ citius, aut serius cunctas ejus tunicas pervaserunt; hic tamen habes in Sepulchreto (12) plures alias ejusdem visceris tum intus, tum extra ulcerati Observationes, tametsi quædam repetuntur, ut V. posterior; idem enim numerus V. per incuriam bis ponitur; in XLIII. §. 4., & VI. in XXVII. §. 2. Sed cum repetitiones sint etiam aliarum ad alia ventriculi vitia attinentium, ut ejus, quæ in XXVI. § 5. est, in XXIV; nulla est, quæ excusatione dignior sit, quam ubi XX. iterata est in Additamentis sub numero II. Quis enim ea, quæ Blancardus tanquam in *Cive suæ Civitatis* Amstelodamensis observata proponit, eadem esse suspicaretur, quæ Riverius in Aurifabro Monspeliensi jam proposuerat; nisi qui Blancardi in historiis transformandis ingenium edoctus, cum similia ab Riverio tradita esse meminisset, utramque inter se Observationem conferret, nec similem modo, sed unam, eandemque prorsus esse evidentissime deprehenderet? Verum ut ad eas, quæ ad ulcera spectant, redea-

(1) Obs. 48. (2) Tom. 7. (3) Vid. Act. Erud. Lips. Suppl. T. 3. S. 4.
(4) Sepulchr. S. hac 7. Obs. 13. S. 1., & Brunner Gland. Duoden. c. 9., & Haller. Opusc. Pathol. Obs. 23.
(5) Sect. ead. 7. Obs. 5. secunda, & in Addit. Obs. 3., & Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 13.
(6) in Schol. ad Obs. 3. modo cit. primo, & tertio loco, & Sect. ead. Obs. 7. §. 1.
(7) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 43.
(8) Earund. Cent. 3., & 5. Obs. 120., & Sepulch. l. 3. S. 21. Obs. 25.
(9) Memoir. present. all' Acad. R. des Sc. Tom. 1. (10) Sepulchr. l. 3. S. 8. Obs. 14.
(11) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 91., & Cent. 1., & 2. Obs. 151.
(12) Adde & seq. VIII. Sectionem.

redeamus; inter cæteras digna est, quæ legatur XLVIII., quæ si ante centum viginti annos extare potuisset, fecisset, ut opinor, ne tam facile, ut de aliis taceam, a Gesnero ederetur quæ hic est XXXVI. de lacertis videlicet, ac serpentibus intra viscera obortis, & per sævissimos dolores *circiter tria hominum millia*, si Superis placet, enecantibus. Namque, ut Vallisnerii nostri (1) rationes, & monita prætereamus, quæ utinam ab pluribus eorum, qui ejusdem generis Observationes postea tradere sine ulla dubitatione perrexerunt, lecta fuissent, atque perpensa; certe in ea quoque XLVIII., quam modo laudabamus, historia vir ab Hartmanno describitur, qui lacertam sibi in ventriculo inesse, firme adeo credebat, ut ejus formam delineare non dubitaret, alius autem apud Lucam Antonium Portium (2) se ibidem ranam habere asseverabat, coaxantem aliquando, & in aquis, siquas ipse potasset, natantem, &, ne multis, apud Brunnerum (3) mulier propter stomachi morsus, aliaque vivum animal in ventre alere credebatur. Hæc tamen pro eo animali, & ille pro rana, & primus pro lacerta, ventriculi tumores, & plerosque exulceratos habuerunt. Fac igitur ad Sepulchretum addas duas ex his tribus recentiores historias cum suis quamque & signis, & dissectionibus. Sunt autem cum aliæ aliquæ addendæ ex minus recentibus, ut puta quam apud Freherum (4) legeris de famigeratissimo Cardinali Baronio, quem tria ulcera in ore ventriculi per insuperabilem nauseam absumpserunt, tum, ex recentioribus præsertim, plures, ut Brunneri altera (5) cum ulceroso tumore, ut Basteri (6) generatim non ita dissimilis, ut Præcl. Planci (7) duæ, callosi ulceris utraque, item aliæ, in hisque Illustris Halleri quædam; nam præter illam scirrhosi ex aceti abusu ventriculi (8), binas habet alias, quarum altera (9) in eo tubercula proponit plura paris plena, altera (10) ventriculum scirrhis, & abscessibus inter membranas deformissimum qua Colo intestino adhærebat, quocum per ulcerosam patentem viam communicabat. Quas omnes Observationes attente relegens, ab illa Hermanni initio ducto, additaque insuper alia Cl. Goritzii (11), facile animadvertes, perpaucas omnino esse, in quibus læsio non esset aut in pyloro, aut prope pylorum; ut hac quoque de causa Frid. Hoffmanni (12) sententia plerumque saltem a vero non abhorrere videri possit, scilicet pylorum potius & primario affici in cardialgia, præsertim cum in proxima quoque Sepulchreti Sectione VIII. (13) juxta illud orificium ventriculus intus exesus, in hac autem (14) orificium ipsum & exterius valde tumens legatur, nec sine vomicis albo pure refertis, interius autem scirrhosum, & induratis albicantibus glandulis magis, quam ventriculi pars reliqua, obsessum. Porro autem cum in laudatis Hermanni, & Basteri Observationibus ita cum pylori ulceribus excrescentias ejusdem sive glandulosas, sive fungosas conjunctas videris, ut hæ quidem credi possint ex ulcerata pylori substantia procrevisse, facile quæres, num excrescentiæ quoque cæteræ, quas alii, nosque ipsi tum ad eam, tum ad alias ventriculi partes aliquando conspeximus, sint ex aliquo ejus ulcere prognatæ omnes existimandæ? Vides enim, exempli causa, in Additamentis ad hanc Sectionem (15) a Paulino observatas in ventriculo *verrucas* duas circa sinistrum orificium *cum radice sua firmiter adnatas*, alteram minoris pomi, alteram grandioris avellanæ magnitudine, nullam autem ulceris unde existerent, mentionem fieri; quamvis antea massa, glandem æquans, multo cum sanguine fuisset per vomitum rejecta: & sane cutis verrucas videre soliti sumus sine ulcere. De ventriculi autem verrucis, quæ Medici Arabes scripserunt, leges apud Mar-

(1) Consideraz. int. alla generaz. de' Vermi. (2) Vid. Act. Lips. A. 1704. M. Septembr.
(3) Gland. Duod. c. 9. (4) Theatr. Viror. erud. clar. P. 1. S. 2. (5) c. 9. cit.
(6) Act. N. C. T. 8. Obs. 16. (7) Epist. ad Put. A. 1726., & Epist. ad eund. de Monstr.
(8) Opusc. Pathol. Obs. 21. (9) Ibid. Obs. 22. (10) Ibid. Obs 23.
(11) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 20. (12) Vid. Commerc. Litter. A. 1731. Spec. 44. in fin.
(13) Obs. 4. (14) in Addit. Obs. 6. (15) Obs. 5.

Marcellum Donatum (1), & ex parte etiam habes in Scholio ad Appendicem, quæ a Boneto subjicitur Observationi XIII. hujus Sectionis: quanquam verruca, quæ ibi ex Avenzoare commemoratur, cum pomi esset magnitudine, non facile intelligitur, quomodo ex ventriculo egredi, & per Tenuia intestina ejici in Crassa potuerit; ut proclive sit suspicari, non in ventriculo, sed in ea parte Coli (2) enatam, quæ ventriculi fundum contingit, præsertim cum vomitus nunquam, sed dejectiones semper, modo varii coloris, modo sanguineæ in illo ægro memorentur.

17. Quoniam vero quæ Arabes verrucas nominarunt, ea si non polypi intestinorum, aut ventriculi (cujus ferme generis fuisse crediderim molem istam carneam, quæ post complures sanguinis vomitiones rejecta describitur in Appendice, de qua modo indicatum est) carneæ excrescentiæ, ut verrucæ etiam Paulini esse potuerunt, quæ pendulas ex radice verrucas quadantenus imitarentur (si ipsas quoque exulcerationi cuidam, aut erosioni suam debuisse originem velis), non repugnabo. Sed potius quæram, idemne de quibusdam aliis sis crediturus, ut puta de illa non parva glandulosa caruncula per oblongum petiolum ventriculo affixa prope annulum pylori, quam Epistola XVI. (3) a me tibi descriptam, poteris cum ea conferre, quæ ex Prævotio nostro in Sepulchreto (4) proponitur ad eandem ventriculi sedem annexa per oblongam membranam, meæque in eo etiam similes, ut opinor, quod fuisset innoxia. Cum enim sic de ipsa scribatur, *hoc corpore in pylorum incidente, facile chyli exitus omnino præpediri, & varia symptomata oriri potuissent*; non ille igitur præpeditus fuisse dicitur, aut hæc orta, ut minime appareat, cur ei Observationi hic titulus præfigatur *Tabes a glandula pyloro adnata*. Mihi quidem istiusmodi excrescentiæ, & quæ ex cute pendula in quibusdam spectantur, ac inter nævos maternos referuntur, originem videntur non valde habere dissimilem, neque ad ulcera pertinentem. Nec tamen negaverim, posse facile, ut nævos illos, ab advenientibus injuriis abrumpi, & exulcerari. Sic in uno, aut altero, & præsertim in Sene, quem tibi alias (5) inter eos describam, qui ex ictu capitis mortui sunt, vidi a pylori annulo pendere laciniam quandam membraneo nerveam, laceram, ut majorem olim fuisse non dubitares, neque extremo limbo adhuc omnino sanam. Sunt etiam aliæ a me in eodem annulo animadversæ, non pendulæ, sed sessiles quasi verrucæ, ut in Bajulo, quem ex tecto delapsum fractis pene omnibus costis alias (6) proponam, itemque in Sene, de quo mentionem injiciam (7), cum in Gonorrhœæ tractatione vitia attingam Prostatæ glandulæ. In utroque enim illi insidebant annulo bina subrotunda corpuscula ciceris magnitudine, in primo sublivida, in altero rubentia, substantia in utroque glandulosa. Quin etiam in altero sua singula subobscure ostendebant foraminula, quæ majora, & luculentiora videre licebat in proximis glandulis lenticularibus. Has enim habebat is homo amplificatas in continuato pylori antro, per quod duæ, tresve ducebantur in longitudinem extantes lineæ ad duo illa subrotunda corpuscula desinentes: iis autem lineis singulis binæ, vel ternæ insidebant glandulæ, intervallo aliquo disjunctæ. Revocant hæ lenticulares ventriculi glandulæ mihi in memoriam Observationem earum aliam, huc maxime attinentem, quippe non in viro habitam, in quo nulla, quod scirem, ut in modo memoratis, laborantis ventriculi extitissent indicia, sed qui brevibus quidem, sed acerbissimis, ejus doloribus confectus est.

18. VIRO annos nato ad quadraginta, lacertoso, & gravibus distento cogitationibus, ante dies aliquot cœperat caput dolere, & sensus ardoris esse in mingendo, cum post cœnam, in qua neque nimium, nec insalubris quidquam sumpserat, sævis est doloribus in regione ventriculi

(1) De Med. Hist. Mir. l. 3. c. 5. (2) Vid. etiam Epist. 31. n. 21. (3) n. 36.
(4) l. 2. S. 7. Obs. 138. (5) Epist. 52. n. 8. (6) Epist. 53. n. 37.
(7) Epist. 44. n. 19.

culi correptus. Dolor capitis perstabat. Dolores ventriculi augebantur. Per alvum, & per os multa viridis materia ejiciebatur. Per hæc, ineunte die tertio decessit circa medium Sextilem A. 1707. Venetiis. VENTRICULI aperti pars dextera sana erat: in eaque confertissimas lenticulares glandulas cum Doctissimis Amicis spectavi ita, uti in III. Adversariis (1) scriptum est. Sinistra in fundo multis erat maculis sanguineis, & his vividis, distincta: quas inter aliquot fœda ferruginea crustula obduci incipientes, rem ab inflammatione ad gangrænam vergere ostendebant. Ab eadem parte, qua nullæ erant maculæ, & sana interior tunica videbatur, nullo negotio sanguinem exprimebam. Duodenum, & reliqua intestina vel interius spectata nihil morbidi habuerunt. Bilis vesicula duorum, aut trium digitorum intervallo ab infimo fundo se contrahebat, & rursus antequam in meatum desineret Cysticum, dilatabatur sic, ut in duas videri posset divisa. Thoracis parietibus omnibus pulmones per se adhærebant, mediastino quoque ad eundem modum annexi; sani tamen; nam quod posterior eorum pars rubebat, eodem pariter colore dorsum, & posteriora brachiorum infecta erant. Neque in corde, neque in auriculis quidquam sanguinis. In cæteris, quas, cerebro excepto, inspeximus, partibus nihil adnotatione dignum fuit.

19. Nullum ab hoc Viro in vivendi norma grave peccatum admissum fuerat, ut ab illo, cujus ventriculum inflammatum, maculisque nigris obsitum vidit Cl. Koehlerus (2): nulla erat prorsus aut incongrui medicamenti, ut apud Klaunigium (3), aut, sicuti non semel in hac Sepulchreti Sectione, veneni seu fraude, seu casu ingesti suspicio. Imo quædam, ut animadvertere potuisti, præcesserant, quæ sanguinis acrimoniam indicarent. Tamen si quid forte miraris, magis miraberis in muliere, cujus historiam, a me tibi alias (4) promissam, jam accipe.

20. PAUPERCULA rusticana fœmina, annorum, ut videbatur, circiter quinquaginta, obnoxia erat per intervalla difficultati respirationis, cum angustiæ sensu, & pulsu duro conjunctæ, magnaque arteriarum omnium agitatione, ut harum alternus motus sub oculos caderet in ipsis manibus, non modo in collo, atque temporibus. Ubi respiratio angebat, Nosocomium hoc adibat, missoque multo sanguine, qui erat duriusculus, liberabatur. Sic annos quatuor vixerat, cum domi ventriculi doloribus correpta, ibi intra horas viginti quatuor mortua est. CADAVER nobis ad Anatomen publice tradendam A. 1737. ante Januarii finem concessum est. Omnia ordine rimantibus, hæc in Ventre visa sunt digna, quæ adnotarentur. Ventriculus magnus, & semiplenus; cum ipso aperto, inspectoque, mirum esset, non omnia per vomitum fuisse rejecta. Erat enim pluribus, ac variis erosionibus exulceratus, recentibus, ut videbantur, sed jam affectis nigredine gangrænosa. Earum aliæ ad jugum erant creberrimæ, & perminutæ, cujusmodi in proxima quoque Duodeni intestini parte conspiciebantur: majores aliæ per fundum disjectæ, magisque ubi ventriculus ab œsophagi fine expandere se incipiebat: nec œsophagus ipse carebat ejusdemmodi erosionibus; ut ab ingestis, quæ qualia fuissent, neque constabat, neque ex ea, quæ in ventriculo restabat, materia judicari satis poterat, illatæ esse viderentur. Lien æquo aliquanto major, & laxior, maxima ex parte diaphragmati, ex aliqua ventriculo agglutinatus, an ob hujus magnitudinem? Uterus sinistrorsum valde inclinatus; itaque sinistrum quoque Teres ejus vinculum brevius dextero. Alteri uterinæ cervicis lateri intus suo retuso vertice adhærebat membrana pyramidis forma, parva, crassiuscula, alba, quam reliquias esse censui hydatidis, aqua olim distentæ. Vesica urinaria ab osculis usque ureterum sanguifera vascula ostendebat adeo suo rubore conspicua, ut quamvis essent perminuta, eorum inter se communicationes haud melius perspici potuissent, si injecta

(1) Animav. 4. (2) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 5. n. 2.
(3) Eph. N.C. Cent. 3., & 4. Obs. 145. (4) Epist. 14. n. 35.

jecta rubicunda cera fuissent repleta. Sic conferta utrinque in urethram pertinebant, cujus interiorem faciem conferta vel magis, eoque non ita pulchra, occupabant. In Mesaræi dissectione, quod pinguedine, eaque optimæ notæ, ut cæteræ partes, plus quam a primo credidisses, abundabat, glandulas vidi sanas quidem, sed justo majores, cum plures earum fabis essent vel grandioribus pares. Mesentericæ arteriæ Superioris initium Cœliacæ quoque commune erat. Coronaria ventriculi diametro erat longe ampliore, quam soleat. Vena autem Cava, dum supra, itemque infra jecur, quemadmodum in Theatris Anatomicis fieri est solitum, incideretur, ne guttam quidem effudit sanguinis. Thoracis utrumque cavum habuit aliquantum aquæ nullo colore infectæ, pulmones autem aere turgidos, & pleuræ a tergo, & ab lateribus annexos. In corde, & Jugularibus venis, in quibus plus sanguinis fuit, quam in venis inferioribus, aliquid polyposi. Cordis parietes a sinistris evidenter crassiores, quam par esset, cum a dextris viderentur æquo tenuiores. Nulla tamen ventriculorum, aut venarum, aut arteriæ Pulmonaris dilatatio, aut trunci denique arteriæ Magnæ. Erat quidem in hujus valvulis aliquid subduri, in ipsoque trunco tum prope cor, tum alibi passim initia futuræ olim in os mutationis, flavo dumtaxat quodam colore indicata, quin etiam dura jam facta paulo supra diaphragma, ubi ampliora erant, & magis extantia: sed justa erat truncus ubique diametro. Non sic in ramis omnibus hæc se habebat. Nam præter Coronariam illam, de qua dictum est, cum arterias Carotides inter se compararem, evidenter major latitudo occurrebat sinistræ, quam dexteræ. Cumque illa, vix sesquipollicis ab origine spatio emenso, in duos, insolito exemplo, divideretur ramos, sub ea divisione aliquanto magis se dilatabat, quam in plerisque arteriæ soleant ad suas partitiones: idemque ad Subclaviæ utriusque divisionem primam in majores ramos animadverti. Cranio denique circumsecto die a mulieris obitu duodetrigesimo, cerebrum non modo sine ulla noxa, sed neque fœtens, neque pejus cæteris, quæ simul dissecuimus, longe recentioribus, inventum est.

21. Habes in crassitudine æquo majori sinistrorum cordis parietum causæ illius partem, quæ violentius agitabat arterias, in harum autem nonnullis dilatationibus, pluribusque mutationis in os initiis effectus ejusdem agitationis: quæ omnia cum iis conferas, quæ alias (1) scripsimus de Spuriis, ut Lancisius vocabat, Aneurysmatibus. Habes præterea, quod ad propositum in primis attinet, acerbissimi doloris ventriculi causas in hujus erosionibus. Quarum non ita dissimiles cum brevi post tempore in ebrii quoque, Epistola XIV. (2) descripti, ventriculo invenerim; ut illa mittam, quæ paulo ante (3) in Veneto illo Viro a me conspecta proposui; animi pendeo, num omnes ingestis nescio quibus, an succis veneficis imputem intus genitis. Quod etsi in aliqua velim facere historiarum harum; minus in ultima posse videor, in qua via quoque ad ventriculum, gula, iisdem erosionibus affecta erat. Sed de observatis per anatomen, venenorum in ventriculo effectibus cum ipse malim suo loco semel agere, quam ibi, atque hic, ut in Sepulchreto factum video; propterea illuc (4) rejiciam, quæ huc addere supersedeo: ut pari de causa alio differam, quæ ad dolorem ventriculi spectant ex consensu cum aliis partibus, & nominatim cum renibus.

22. De iis autem ventriculi doloribus, qui neque a veneno sunt, neque a causis fiunt extra illum hærentibus, si quæ ad ea, quæ supra legisti, adjungere forte cupis; adjungas in primis, censeo, Observationem Illustris Viri Heisteri (5), qua cardialgiam vehementissimam describit a magno acervo lumbricorum illatam, qui ventriculum circa sinistrum orificium, ubi hærentes invenit, ita læserant, ut sanguinolentus esset, & quasi erosus: idque in adulta muliere, non in pueris, in quibus minus est mirum, a Boneto, & Saxonia no-

(1) Epist. 24. n. 35. & seqq. (2) n. 34. (3) n. 18.
[4] Epist. 59. n. præsertim 21. [5] Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 86.

nostro, ut in hac habes Sepulchreti Sectione (1) haud dissimilia fuisse deprehensa. Quamvis autem Sectione eadem complura proponantur exempla (2) doloris ventriculi a calculis in ipso concretis; tamen nova ex Lanzono (3), ex Contulo (4), ex aliis adjicias licet. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXX.

De Vomitu verba fiunt.

CUM Ventriculi Dolore, de quo superioribus Litteris scriptum est, sæpenumero conjungitur Vomitus, de quo hic scribendum. Animadvertere id poteris cum illas relegens, tum Sectionem VIII. Sepulchreti pervolvens, & cum VII. conferens. Invenies enim Observationes plurimas, in quibus uterque illorum proponitur, nec paucas, quæ in utraque pariter Sectione exhibentur. Nos vero nostrum tuebimur institutum, nec quas alibi aut protulimus, aut sumus prolaturi, earum ullam hic producemus. Selegimus igitur ex omnibus Valsalvæ, duas, alteram ad diuturnum, alteram ad brevem, utramque ad funestum vomitum attinentes. Quarum hæc prima est.

2. VIR annorum circiter quinquaginta quatuor, jam ante quinque, aut sex menses nonnihil emaciari toto corpore inceperat, cum ineunte mense Augusto A. 1689. molestus accessit vomitus materiæ, quæ aquam, fuligine infectam, referebat. Ejusdemmodi materia interdum eodem tempore, interdum absente vomitu, etiam per alvum, nec tamen semper, dejiciebatur. Interea vix ullus in ventriculi regione percipiebatur dolor. Sed cum Medicus sal absinthii dedisset, eas stomacho molestias creavit, ut nunquam postea datum sit. Tandem sæviente vomitu cum ejusdem materiæ excretione, languidis sensim factis pulsibus consecuta mors est Idibus Novembris. CADAVERIS omnes articuli flexiles erant: quod in aliis haud ita crebro occurrit. In ventriculo pylorum versus, tumor erat cancrosus exulceratus, hicque fieri visus est ex glandularum congerie, quæ pressæ, humorem promebant similem humani seminis. Ventriculus autem tres libras materiæ continebat ejusdem ferme naturæ, ac quæ vomitu ejiciebatur. Inter ventriculum, & lienem erant duo glandulosa corpuscula fabæ magnitudine, colore, & substantia non multum absimilia tumori, qui in ventriculo descriptus est. Hæc in Ventre. In Thorace autem pulmo dexter nonnihil a tergo inflammatus: ex omni autem utriusque incisi pulmonis parte serum prodibat. A cordis ventriculo dextero polyposæ concretiones in Pulmonarem arteriam pertinebant; minor ab sinistro in venam ejusdem nominis.

3. Si compares inter se tumores ventriculi duos, hunc, & quem pariter ex Valsalva descripsimus Epistola superiore (5), quorum utrumque in brevibus suarum Observationum Indicibus cancri nomine designavit, & conjunctum vomitum habuisse scripsit, quasi aquæ fuligine infectæ; miraberis fortasse, cur sævos ille, hic leves adeo afferret dolores, & cur hic cum pressus humorem daret non fuliginosum; hoc tamen colore tantam humoris copiam tingeret. Verum nigerrima rejici ab iis quoque, in quibus nullus hujus generis tumor est, tum ex aliis Observationibus, tum ex aliqua earum intelliges, quæ infra proferentur; ut minime necesse sit illiusmodi colores a cancris deducere, in ventriculo exulceratis. Discrimen autem illud dolorum nisi ab humoribus repetas in primo ægro magis, quippe seniore, & bilioso temperamento, quam in hoc, irritantibus, qui

[1] Obs. 14. [2] Obs. 29. 31., & 32. [3] Act. N. C. T. I. Obs. 64. [4] De Lapidibus, Podagra, & cæt. c. 9. [5] n. 6.

qui tamen, addito sale absinthii, lacessentes adeo facti sunt; conjicies, leves dolores, non secus atque in illo, primum quidem fuisse, verum postea quam per sal absinthii sic irritatus tumor est, ut demum exulceraretur, multo acerbiores & factos esse, & ad finem usque perstitisse.

4. VIR nobilissimus annos natus duos & quadraginta, cum ex Germania in Italiam venisset, paucis post mensibus Bononiæ in febrem incidit tertianam duplicem, mitioribus, in primis quidem accessionibus, stipatam symptomatibus; sed in quarta vehementissime affligentem. Nam frigus, quod vigesima hora invaserat, vix tertia noctis hora remittebat: molestissima erat sitis, lingua aspera, difficilis respiratio, lassitudo, pulsus parvus, ac debilis, dolor, & plenitudinis sensus in ventriculo, anxietas denique, & inquietudo tanta, vix ut paulisper in eadem lecti parte consisteret. Hæc omnia non nisi postquam, magis sæviente calore, stillatarum aquarum potio tandem concessa est, mitiora sunt facta; sed paulo dumtaxat, & breve ad tempus. Nam paulo post omnia, magis exacerbata, totam illam noctem vexarunt. Diluculo vomitum instare sensit: nec tamen vel digitis sæpius sibi in fauces immissis vomitionem primum ciere poterat; mox tamen materiam ejecit ad libras quatuor, colore aquæ similem, in qua *coccolata* soluta sit. Innatabant quædam quasi membranarum portiones ejusdem prorsus coloris: odor autem erat qualem sæpe solent febricitantium corpora exhalare. Ab hoc vomitu etsi ventriculi affectio paululum remissa videbatur; reliqua tamen non modo perstabant, sed vel acrius torquebant incommoda. Mane secta vena sanguinem Medicus detraxit: is in primo vasculo concrementum æquo mollius, tenuem in summo crustam, lacteum serum ostendit; sed in altero minus ea omnia ab naturæ norma recedentia. Hoc, aliisque præsidiis in usum tractis, iterum paucas post horas tantundem ferme ejectum per vomitum est descriptæ materiæ: quod paulo post iterum, iterumque accidit; ut quæ eo die sic reddita sunt, sexdecim circiter libras æquaverint universa. Insecuta nocte eadem sæviebant symptomata, accedente insuper sinistri brachii tremore; qui, præcedente delirio, sæpius recurrens, præsertim dum aeri brachium exponebatur: mane in paroxysmum quasi epilepticum degeneravit, quo non brachium modo, sed & os, oculi, femur quoque sinistrum immanissime convellebantur. Hæc longo horarum spatio perdurarunt: tandem paralysis illud corripuit brachium. Redire nihilominus pergebant epileptici insultus tam crebro, ut intra horam plus viginti numerarentur. Interea crebriores quoque erant vomitiones, & materiæ quidem porracei coloris, in qua fragmenta quasi membranularum innatabant. Singultus insuper, qui post memoratam paralysim circa meridiem inceperat, jam vehementius torquebat. Et licet omnia nonnihil a prandio sedata viderentur; tamen cum advesperasceret graviora fiebant; ut pulsu, & viribus magis magisque tota nocte fatiscentibus cum æger nunc modicis vomitionibus, nunc delirio, & singultu, sæpius autem diris, quamvis brevioribus, spasmodicis insultibus vexaretur, mane duodecima hora deficeret. ABDOMEN erat tumidum, ut intestina quoque. Hæc, & ventriculus, qua facie anteriora spectabant, eodem illo erant colore infecta, quo materiam diximus fuisse, quæ vomitu ejiciebatur. Ventriculus intus inflammatus, minimis quibusque vasculis multum sanguine turgentibus. Bilis vesicula etsi inanis erat, turgida tamen, aere videlicet, conspiciebatur. In Thorace pulmo dexter arcte adhærebat ad pleuram: ipseque, & sinister nigro erant colore tincti, & ichorosa materia pleni. In dextero cordis ventriculo tenuis polyposa concretio fuit.

5. Exitium, quod indicaverat quarta, huic Viro dies attulit septima. Quod si priusquam tanta vis morbi ventriculo incubuisset, ex indiciis quibusdam priorum dierum quid immineret suspicatus Medicus, quicunque is fuit, maturo atque apto corticis Peruviani usu occurrere potuisset, fortasse ægrotantem servasset. Verum contigere hæc, quantum ex superiore etiam Observatione conjicio, eo tempore, quo necdum febrifugo cortice uti audebant ratione

tione illa, qua nunc consuevimus, & qua primus Bononiæ annis post paucis feliciter usus est ingeniosissimus Medicus Dominicus Gulielminus in generosissimo Viro ex Gente Malvezia, quem proxima alioquin exacerbatio perniciosæ febris, ut aliis acciderat, interemisset. Cæterum unde porracea tinctura esset, qua rejectus humor inficiebatur, inanis vesicula fellea ostendit. Sed alii in ventriculo, & intestinis succi cum bile convenerunt etiam antea, cum longe alio colore tincta rejiciebantur. Utro autem horum colorum ea viscera tincta essent, cum satis Valsalva suis in schedis non aperuerit; nec mihi diserte in historia licuit indicare.

6. Jam vero accipe historias alias, in duo pariter genera divisas, vomitionum aut ad diuturnas, aut ad breves attinentium. Ex illis autem prima esto, quæ exemplum profert vomitus, quo diuturniores non multi reperientur: eademque est quam tibi, cum de Palpitatione Cordis scriberem (1), a me peculiariter promissam memini.

7. NOBILIS Matrona Patavina, quæ ab ortu usque sæpe adeo lac rejiciebat, ut nutrix victuram desperaret, adulta nihilominus, nupta, & jam plurium liberorum parens, cum quartum annum ageret, & trigesimum, cœpit in puerperio sæpius vomitu laborare, a quo duobus post mensibus se liberam fore in posterum credidit, cum globum rejecisset quendam, diametro duos pollices superantem, materiæ tunc mollioris, sed quæ mox aeri exposita, durissima post triduum inventa est. Verum spei non respondit eventus. Vomitio perstitit, & quamvis a pluribus Medicis diu, multumque modo leniter, alias vehementius oppugnata, ad mortem usque, id est viginti quatuor ipsos annos perduravit. Redibat quotidie duabus a prandio horis. A cœna non redibat, nisi postridie mane. Et licet alimenti genera mutarentur, semper recurrebat ad eundem modum, materiamque semper ejiciebat subalbam, crassam, ductilem. Quam si mulier conaretur retinere, magnas in ventriculi regione patiebatur molestias donec redderet; reddebat autem non sine conatibus: sed a vomitu omnia sedabantur. Alvus nihil, nisi solicitata, egerebat: quod jam diu uno, sine ægræ noxa, obtineri poterat remedio, pilulis, ut Venetiis vocant, S. Fuscæ, quarum perpaucæ, noctu retentæ, mane leniter, ut solent, alvum solvebant, sed nihil fere præter aquosa dejicientem. *Coccolata* quoque retinebatur, & ventriculum juvabat. Hujus regionem si manu explorares, nihil ibi, ut neque in reliquo ventre, percipiebas, quod esset præter naturam. Ad ea, quæ narravimus, accesserat biennio ante obitum pulsus intermissio. Matrona tamen solita vitæ munia domi forisque obire non destitit, donec minus bene se habere sentiens, & debilior facta, novissimum vitæ mensem in lecto exigere coacta est. Ibi cum omnia, & in his *coccolata* quoque, nauseosa jam essent, febris animadversa est, quæ horis pomeridianis quotidie, vix aliqua tamen pulsus facta mutatione, increscebat, noctuque calorem augebat. Pulsus erat potius magnus, sed, ut solebat, intermittens. Cum propter alvi duritiam Medicum exorasset, ne obstaret sibi consuetis pilulis uti cupienti, immanis oborta est cordis palpitatio; quæ etsi paucis sanguinis unciis e brachio detractis, ferme statim sedata est; mox tamen iterum ingravescens totidem e pede coegit detrahere, unde rursus imminuta est, non sic tamen, ut postea in sinistrum latus cubare sineret. Nulla misso sanguini crusta insidebat. Dies post aliquot, duritia alvi rursus urgente, lene clysma palpitationem incitavit. Cum adversus hanc externa remedia nihil prodessent, interna autem ab ægra, quæ alimenta vix aliqua, & invita sumeret, pauca omnino admitterentur, in quibus stillata cerasorum, aut melissæ aqua, & compositionum castoreum habentium nonnihil, quibus semel opii granum adjunctum est, nec quidquam esset, quod aut vomitum averteret, aut palpitationem sedaret; postremis quinque diebus pulsu infirmissimo, perexili, & formicante facto, pal-

[1] Epist. 23. n. 21. in fin.

palpitatione autem persistente, alvus sponte soluta est vel nimium; ut sæpe, & multa, etiam dura, ejiceret. Itaque perstantibus cæteris, & paulatim extremis corporis frigescentibus, vivendi finem fecit Matrona optima, & ob id etiam vita multo longiori digna, quod mandavit moriens, id quod perpaucæ mulieres facerent, ut diuturni sui vomitus causa per anatomen quæreretur, si forte illa inventa, auxilium ferri posset filiis, in quibus erat, quæ jam vomitionibus tentari inciperet, adversus hæreditarium morbum; eodem enim, quo ipsa vomendi incommodo, mater quoque, jam ante plures annos extincta, laboraverat. Itaque cum a me petiisset Nobilissimæ Familiæ nomine Collega meus Ornatissimus Vallisnerius filius, ut dissectioni præesse vellem, cumque a Medico Spectatissimo, qui annos postremos duodecim, miti, ut decebat, curationis genere Matronæ affuerat, Petro de Marchettis, Petri Equitis nepote, ea omnia, quæ hactenus scripta sunt, accepissem; coram ipso, aliisque Medicis, in quibus Cl. Vir fuit, auditor olim meus, Dominicus Militia, dissectionem accurate instituendam curavi sub noctem ejus diei, quo die mane ægra decesserat, VI. Idus Aprilis A. 1744. CADAVER macilentum erat, nec tamen plurimum, & sine artuum œdemate. Venter aquam habuit subflavam non paucam: omentum pauca pinguedine instructum, magnam intestinorum partem obtegens, annexumque ad peritonæum latere sinistro: ventriculum contractum, & ubi accedere incipiebat ad pylori antrum, ibi contractum magis, ut in duos quadantenus esset divisus, parietibus & colore, si exterius aspiceres, secundum naturam, sed facie interiore quasi ab inflammatione rubentem. Inerat pars aquæ, an jusculi novissime sumpti, cum quibusdam crassioribus portionibus viscidæ illius materiæ, quæ vomitu ejici consueverat. In pyloro ipso, & Duodeno intestino nihil morbidi præter internæ faciei colorem, ejus similem, qui in ventriculo dictus est. Pancreas justa alioquin magnitudine, quantum quantum erat, adeo candidum fuit, lobulis autem, cum dissecari jussissem, distinctis adeo, & exsuccis, ut si aliquanto duriores fuissent, erant enim duriusculi, non modo ad scirrhi naturam accedere, sed in scirrhum jam prorsus conversum pancreas esse pronunciassem. Lien, & jecur interius sana, etsi ille exteriore tota facie, hoc inferiore a dextris pallebant. Sed fellis vesicula parietibus cunctis tam crassis erat, ut nunquam sic vidisse meminerim: itaque etsi bile erat plena, quippe in ea, quæ tot dies tam pauca sumpsisset, eaque bilis nigra erat adeo, ut interiorem vesiculæ faciem atro colore infecisset; facies tamen ejusdem exterior albicabat. Ob illam, quam modo attigi causam, ut ventriculus fuerat, sic intestina omnia, & Tenuia præsertim, valde erant contracta, ut ea etiam, quæ nuperrime præcesserat, nimia alvi evacuatio requirebat. Una ex omnibus intestinis Appendicula Vermiformis paulo erat turgidior: eademque exterius rubebat. In mesenterio, & reliquis Ventris Partibus nihil non secundum naturam animadvertimus. In Thorace autem utrinque erat aqua, nec pauca, nec parum sanguinolenta. Utrinque pariter pulmones, alioquin sani, per crebra, crassa, longiuscula membranea filamenta ad latera alligabantur. Pericardium arctissime adhærebat omni cordis superficiei, & auriculæ dexteræ, & magnorum vasorum ad cor pertinentium. Cor tamen justa fuit tum parietum crassitudine, tum capacitate ventriculorum. Quorum uterque plenus erat pariter sanguinis, qualis ex incisa quoque vena Cava multus extitit, atri, & magna ex parte in grumos coacti, sine ulla vel minima polyposa concretione. Valvulæ, quæ cordis orificiis venosis præficiuntur, etsi albicare visæ sunt, non duriores tamen fuerunt. Ex reliquis autem eæ, quæ ad initium appositæ sunt Arteriæ Aortæ, summos limbos & crassiores, & cartilaginea duritia habuerunt. Arteria ipsa bene intus, extraque constituta: neque ulla omnino præter ea, quæ dicta sunt, in Thorace vitia apparuerunt. Caput cur attingeremus, causæ nihil fuit.

8. Quæ vitia in pericardio, & corde reperta sunt, quatenus ad palpitationem, & in-

& intermittentem pulsum attineant, aliis a me locis (1) est indicatum. Quæ vero in fellis vesicula, & pancreate, illa ad vomitum spectare existimo. Crederem fortasse illam etiam ventriculi contractionem, per quam in duos quadantenus videbatur divisus; nisi eandem tibi structuram in duabus aliis mulieribus (2) descripsissem, quarum neutra vomitioni obnoxia fuerat, ut neque Fœmina Princeps, neque aliæ præterea (3), in quibus ita se ventriculum habuisse memini. Mihi enim forte accidit, ut conformationem istam cum vidi, in mulieribus, sicuti & Valsalva (4), viderem: unde suspicari cœpissem, an hæc quoque annumeranda esset detrimentis cæteris, quæ sibi illæ creant per constrictos ad summum ventris thoraces duros, & quæ duriora his addunt ad umbilicum ferme producta; nisi animadvertissem, in cujusquemodi sortis fœminis illam fuisse, nec in fœminis solum, sed & in viris ab Riolano (5), & a Celeberrimis Auctoribus Heistero (6), & Fantono (7) esse deprehensam. Horum autem nemo, ut neque Cl. Viri Petschius (8), & Amyandus (9), qui in fœminis viderunt, ullam cum possent, & aliqui, si ita accidisset, etiam deberent, ullam, inquam, de vomitu in iis viris, fœminisve mentionem injiciunt. Quod si in VIII. hac Sepulchreti Sectione Observationem (10) invenies Blasii, qui ventriculum duplicem offendit in viro, creberrimis vomitionibus diu vexato, has illum videbis non ab ea duplicitate, sed a magna angustia repetere ejus foraminis per quod alter ventriculus cum altero communicabat: cujusmodi angustia in iis, quas ego observavi, nunquam fuit. Quid? quod si Observationem illam apud Blasium (11) legas; conjunctam cum altera animadvertes ejusdem generis, in qua etsi angustia inter ventriculum utrumque non modo magna, sed *maxima*, & *summa* fuit, homo tamen, nisi quod valde famelicus, erat *bene sanus*, & quod consequitur, vomitionibus haud obnoxius. Quod si nihilominus in proposita Matrona istam ventriculi structuram ipsam quoque aliquid ad vomendum fecisse, malueris, quippe a primordiis facile junctam cum prava illa vesiculæ, & pancreatis dispositione, quæ, crescente ætate, manifestior facta vomitum induxerit insanabilem, non pertinaciter repugnabo. Certe autem crassitudo tanta in vesiculæ tunicis minus obsequentem hanc reddebat ventriculi, primorumve intestinorum pressioni, ut fortasse non satis ex ea bilis, quæ erat insuper adeo vitiosa, exprimeretur. Pancreas vero exsuccum, & ad scirrhi naturam vergens, quanto minus succi, minusque ad suos usus apti secerneret, facile potes existimare, simulque colligere, quam imperfecta ob utriusque illius humoris defectum, ac vitium in Duodeno intestino fieret chyli elaboratio, quantumque ibi restitaret crassi, viscidique, & ejus intestini tunicas in diurnis præsertim corporis agitationibus sic irritantis, ut in motum denique inversum cieret. Quo si tibi liceat addere structuram illam ventriculi minus fortasse idoneam ad alimenta, si non conficienda, at satis expedite in id intestinum compellenda; tanto erit proclivius causas intelligere vomitus istius tam diuturni.

9. Verum ut de una earum dumtaxat, id est de pancreatis vitio, brevitatis gratia, verba faciamus; videsis hic in Sepulchreto non modo Observationem LIII, & quæ sequuntur, sed alias etiam cum supra, tum præsertim infra sub num. LVII. (12), & LVIII. (13), aliisque indicatas; & cum pancreatis vitiis conjunctum vomitum reperies. Equidem ex iis non sum, qui nescio quos non morbos, & vomitus vel sanguinis, a *solo pancreate* deducendos arbitrabantur (14): imo hoc viscus, nec raro

[1] Epist. 23. n. 21, & 23., & alibi. [2] Epist. 16. n. 38., & Epist. 26. n. 31.
[3] Epist. 37. n. 28. [4] Epist. 36. n. 2. [5] Anthropogr. l. 2. c. 20.
[6] Diss. sist. Obs. Med. Miscell. Obs. 6. [7] De Observ. Med., & Anat. Epist. 3.
[8] Syllog. Anat. Obs. §. 84. [9] Vid. Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 25. in fin.
[10] n. 26. [11] P. 4. Obs. Med. 9. [12] §. 5. 7. [13] §. 2. 4.
[14] Vid. Ibid. Obs. 74. in fin.

ro, sine vomitu male affectum fateor a me, ab aliisque deprehensum. Ejusdem tamen morbos a vomitionibus non sejunctos & me conspexisse, & ab aliis sæpe conspectos audivisse, negare non possum. Sed meis quidem Observationibus erit alibi opportunior locus. Hic vero nonnullas aliorum commemorabo. Et primum accepi a Malpighii Assecla, Præceptore meo, docto, cum viveret, Bononiæ Medico, Jacobo Sandrio, plures sibi adnotatas esse dissectiones eorum, qui vomitionibus obnoxii fuerant, humoris præsertim colore *tabaccum* referentis; in iis autem omnibus male pancreas habuisse. Heraclitus autem Manfredius, is quem tibi alias merito laudavi, cum ex Patria, in quam ad menses aliquot secesseram, Bononiam rediissem anno, opinor, 1704. hanc suam mihi narravit Observationem: quam hic tecum magis quia ad susceptum de pancreate sermonem, quam ad ordinem promissum attinet, communicabo.

10. VIR robustus, nulla manifesta causa præcedente, conatu vomendi assiduo angebatur, sed præter remedia, & alimenta, quorum retinere nullum poterat, pauca, & raro, & hæc aquea, ac fere amara evomebat. Ad hæc, torquebatur magna siti, crebris quibusdam animi defectionibus, & dolore præsertim non secus ac si a canibus discerperetur, ad communes fines thoracis, & ventris: quem si tangeres, duri, aut renitentis percipere nihil posses. Cum his, humilique pulsu, intra undecimum circiter diem est mortuus. VENTRE aperto, jecur maximum conspectum est, sed sanum. Sana quoque intestina, & ventriculus. Et mesenterium quidem non sine aliqua obstructione. Sed pancreas æquo majus, totumque & tuberculis subrotundis, neque exiguis, inæquale, & duritie ad cartilagineam accedente. In Thorace multum, in pericardio autem plurimum aquæ, ejus similis, in qua caro recens lota est. Cor valde parvum, in ejusque auricula dextera quidpiam albicantis polyposæ concretionis.

11. Cur tumores pancreatis, nisi forte & ipsi maximi sint, & ægri valde macilenti, difficillime tactu percipi queant, retrusa visceris sedes facit, & quidquid manui se interponit, præsertim vero turgens flatibus ventriculus, aut jecur, ut in hoc viro, ampla, & dilatata magnitudine. Qua in difficultate, quibus aliis signis uti liceat, cum indicaret Riverius (1), in iis petenda a proximi ventriculi dolore, aliisque symptomatibus non omisit. Cæterum pancreas multifariam potest vomitum concitare, ut cum ventriculum contiguum, qui sensu præsertim si exquisitiore, duritie, aut asperitate irritat sua, aut adaucta etiam magnitudine obstat, ne satis possit dilatari. Assumptorum enim omnium vomitus impeditam ventriculi dilatationem consequitur, sive ipse dilatari se, non patiatur, quippe crassis scirrhosisque factis ejus tunicis, ut in Cel. Virorum Observationibus Laubii (2), & Halleri (3): sive, nam perinde se res habet, opposita sint obstacula ejus dilatationi, velut ingentia steatomata, quæ juxta ventriculum conspexit Cl. Verdriesius (4), aut maximum illud corpus, quod ibi pariter in duabus fœminis inventum, descriptum leges apud Præstantissimum Heisterum (5). Obstacula autem esse posse etiam ipsa ventriculo contigua viscera, si præter modum tumida, & dura fiant, annis superioribus comprobavit immaturus interitus doctissimi, amicissimique Archiatri, cujus insanabilem vomitum fuisse accepimus, ab jecinore, & pancreate, quæ sua & mole, & duritie interceptum ventriculum comprimebant. Sed pancreas, ut de eo potissimum loqui pergamus, præsertim cum facile adeo sit, quæ de eo dicuntur, ad jecur quoque transferre, tunc etiam provocare vomitum potest, cum eum secernit succum, qui aut acrimonia molestus sit Duodeno intestino, aut inertia, aliove quopiam vitio faciat, ut in eo intestino male absoluta alimentorum confectio relinquat ibi, quæ sint incommoda, aut denique paucitate impar sit cæteris usibus, & in

[1] Prax. Med. l. 13. c. 4.
[2] Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 41.
[3] Opusc. Pathol. Obs. 21.
[4] Eph. cit. Cent. 6. Obs. 16.
[5] Epist. de Pilis, Ossib. p. n.

in his illi, quo fellis simul influentis, præsertim acrioris, vim temperat, ne acrius afficiat eas tunicas, motumque invertat: qua de re consulere etiam poteris Frid. Hoffmannum (1), censentem, istam ipsam fuisse causam, cur uno eodemque osculo & bilis, & pancreaticus succus intestinum illud adire soleant, & cur Brunneri canes, dempto pancreate, vomitibus biliosis finem vivendi fecerint. Itaque ubi humanum pancreas eo redactum sit, ut nihil prorsus humoris separet; quanto facilius sequi illa possint, quæ diximus, præclare vides. Sed & aliter induci a pancreate vomitio potest, ut si memoratum intestinum, ad quod latiori extremo se pancreas affigit, sua asperitate & duritie, aut aucta magnitudine ad eundem modum irritet, aut premat ad quem de ventriculo indicatum est. Secundum hæc, aut alia ejuscemodi, licebit tibi plerasque omnes, huc attinentes, historias explicare, multoque illas magis, quæ simul pancreatis, simul Duodeni intestini vitium conjunctum habeant, velut hanc, quam continuo subjiciam, ab exercitatissimo Prosectore Mediavia nostro sub initium Octobris habitam A. 1733., & meum ab eo usque tempore communicatam.

12. MONACHUM genere, & moribus nobilem, ex sacra Capuccinorum, ut vocant, Familia, multiplex morbus, hydrops præsertim, vomitusque confecerant annum agentem trigesimum tertium.

CADAVERIS universæ cuti aquæ aliquid suberat; itaque & pedes œdemate tumebant aliquantum. Venter autem nec valde tumebat, nec plus aquæ intus habuit, quam libras circiter duas. Jecur, & lien æquo majora: illud præterea subalbum, lobulis conspicuis, durum. In ventriculo nihil adnotatione dignum fuit, si plexum excipias digitos latum ad duos, longum ad quatuor, ex glandulis confertissimis, lente quidem minoribus, sed manifesto osculo præditis: is plexus erat in ventriculi fundo prope antrum pylori. Digiti autem intervallo infra pylorum Duodenum intestinum nigricabat, & paulo inferius scirrhosum erat. Pancreas quoque durius fuit. In Thoracis utroque cavo aqua non pauca. Pulmones contracti. Cor non sine concretionibus polyposis: & ejus valvularum aliqua non sine ossea portione. Ossis autem olim futuri initia in facie interiore apparebant arteriæ Magnæ ab ramis superioribus usque ad Emulgentes. Ea arteria, in procero alioquin corpore, vix digitum crassitudine superabat: erantque cætera sanguifera vasa ipsa quoque proportione angustiora.

13. Ut hæc vasorum, in ejusmodi præsertim corpore, magna angustia initium fortasse fuerat morborum omnium, ita pancreatis, magisque Duodeni intestini duritiem vomitionum fuisse causam, non dubito. Sive enim id intestinum a compressione stringatur, ut olim animadvertit Riolanus, quem hic in Sepulchreto laudatum videbis (2), sive ob scirrhosas tunicas se minime possit constringere, oppositas hasce causas idem effectus sequitur, ut illapsura ex ventriculo cum minus facile aut excipiantur, aut ulterius promoveantur, nempe in ventriculo restent pleraque, ibique corrupta, aut mora ipsa gravia, & molesta impellant ad vomitum: cujus rei luculentum exemplum etiam protulit Cl. Molinellius (3). Idem contingat necesse est, cum pylorus vitiis afficitur ejusdemmodi. Plurima autem hic in Sepulchreto habes exempla, ut Observatione XI, & XVII, & plerisque aliis insequentibus ferme usque ad XXVI, & rursus in LVI. §. 13. in Additamentis autem Observatione I. & VIII. quin etiam alibi, ut libro I. Sect. IX. Observatione non solum XXXIV, sed insuper, si *subversiones* illas attendas, XXXIII. Inter illas autem, quas Sectione VIII. hac leges, cum ad Observationem perveneris XXI. non ita dissimilem alterius, quæ a Joanne Bohnio (4) est, in illaque vomitionem ciborum omnium, & mortem denique intra decimum diem consecutas invenies pylori occlusionem a nummo devorato exiguo argenteo; veniet pro-

[1] Diss. de Pancreat. Morb. §. 4.
[2] Schol. ad Obs. 23.
[3] Comment. de Bonon. Sc. Acad. T. 2. P. 1. inter Medica Obs. I.
[4] Eph. C. N. Cent. 3., & 4. Obs. 121. in Schol.

procul dubio in mentem nummi illius argentei tanto majoris, quem solers Chirurgus *du Luc* (1) inde, atque adeo extra corpus cum aliis auxiliis, tum hydrargyri præsertim & pondere urgentis, & *amalgamatione*, ut Chymici loquuntur, imminuentis feliciter deturbavit, cum jam lævi ad pylorum dolores incepissent cum vomendi voluntate. Sed ne longius ab iis pylori impedimentis, quæ non casus, sed morbus facit, abeamus; præter Observationes illas, quas in Sepulchreto indicavimus, aliæ sunt, nec paucæ, quas adjicias, ut quæ in Voluminibus extant Cæsareæ Academiæ (2), in Actis Eruditorum Lipsiensibus (3), in Commercio Litterario (4), & siquæ præterea aliæ sunt inter multas ab Eruditissimo Trillero commemoratas (5). Ex quibus omnibus Observationibus reperies aliquot simul ea confirmantes, quæ paulo ante attigimus cum de Pancreate, & Duodeno intestino diceremus, & nonnullas etiam ad Epistolas nuper ad te missas attinentes. Hujus generis sunt duæ quoque Cl. Fantoni (6) hic neutiquam prætermittendæ. Nec denique nobis desunt, quamvis non ita mirabiles, ut ejus secunda est, quædam aliæ: quarum unam cum Epistola superiore scripserimus (7), non hic iterabimus: alteram autem, quam in Episcopo Brixiensium habuimus, ad eas differimus, quæ spectant ad Ventris Tumores (8): tertiam, nobiscum ab laudato alibi Mariano communicatam, in qua calculi, & callus arcte adeo pylorum obturabant, ut ne a mercurio quidem pervadi potuerit, cum absolutam acceperimus, ad te mittemus. Una est, quæ non incommode proferri hic possit, Bononiæ habita A. 1703. sub initium Decembris, consulto autem ad hunc locum servata, cum alio etiam ex parte aliqua convenisset, ut ex pulsuum obscuritate intelliges conjuncta cum summa fibrarum cordis laxitate.

14. SACERDOTI ex Inclyto Ordine S. Augustini, cujus nomen inter Sacros Oratores non erat obscurum, aliquot annos nato supra quadraginta, post studia, itinera, labores alios cœperat non ita multis ante mensibus tensio quædam percipi ad dexterum hypochondrium. Accessit deinde frequens vomitus quarta a sumpto cibo hora. Alia deinceps addita sunt. Novissimis denique morbi hebdomadis ita res se habebant. In ventre magna durities, in dextero autem hypochondrio maxima; sed nullus, si premeres, dolor, qui contra per se oriebatur, & acerbus quidem, in altero hypochondrio hora confectionis ciborum. Rejiciebatur humor aliquando colore infectus quasi *tabacci*, alias multo magis fusco, atque atro, alias vario, & maxima ex parte ab his diverso: nec deerant qui dicerent, se non mucosa tantum, ut alii, sed & quædam quasi ramenta membranularum in eo humore animadvertisse. Hi ob hanc etiam causam ab resina terebinthina non esse temere discedendum, ajebant, quæ una ab stomacho retinebatur, cum remedia cætera rejicerentur. Pilulas autem improbabant, aloem, gummi ammoniacum, & tartarum, ut vocant, vitriolatum habentes, quas alter Medicus proponebat, æger autem, in dejectionibus, ut plerique solent, magnam spem ponens, præoptabat. His igitur sumptis, immanes secutæ sunt vomitiones, atque inde ex malis res fieri multo deteriores cœperunt. Nam pulsus obscurus antea, obscurissimus factus, febris lipyriæ similis: urinæ velut ictericorum. Itaque intra paucos dies, pedibus œdemate nonnihil tumentibus, pulsu jam nullo, sine gravi spirandi difficultate, ullave mentis perturbatione, æger vivendi finem fecit.

ABDOMINE diducto, jecur longe maximum inventum est, steatomatibus plenum, & substantia his interjecta, thymi excocti instar, alba, & lobulosa, sed dura. In fellis vesicula cum livida bile novem calculi, alii alia forma, qui omnes primum

[1] Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1740. Obs. Anat. 4.
[2] Cent. 7. Obs. 87., & Cent. 8. Obs. 20., & Cent. 10. Obs. 10., & Act. T. 4. Obs. 107., & 135., & T 6. Obs. 151.
[3] A. 1711. M. Sept. ex Dionis Dissert.
[4] A. 1743. Hebd. 16. n. 2. cum Hebd. 17. n. 2.
[5] Dissert. de Fame Lethali &c. §. 29.
[6] De Obs. Med., & Anat. Epist. 2., & 3.
[7] n. 6.
[8] Epist. 39. n. 21., & seqq.

mum ad viridem colorem vergentes, postquam ſiccati ſunt, flaveſcebant. Lien perpuſillus, ut nummi argentei, quem ſcutum vocant, magnitudinem non ſuperaret. Pancreas extenuatum adeo, ut deeſſe a primo videretur. Ventriculus intus fuit nigris maculis diſtinctus: flaccidus alibi, ſed in pyloro calloſus, ut cedere opportune, & ſatis dilatari non poſſet. Thoracis quoque viſcera flaccida, & laxa; ut cordis caro, ſi diſtraheres, facillime ſequeretur. Præter hæc, nihil animadverſum eſt morbidi; ut ne humoris quidem eſſet in thorace, aut ventre effuſi quidquam.

15. Sive lien a primordiis uſque, ut credibilius fortaſſe eſt, huic Sacerdoti exiguus obtigit, ſive per Hepaticam arteriam averſus a Splenica in amplificatum jecur ſanguinis curſus lieni ſimul, & pancreati extenuationem attulit, ſive hanc demum magis magiſque præter omnem modum adaucta hepatis moles, durities, pondus induxerunt; vides utique, nec ſatis auxilii ad bilis ſecretionem ab ejuſmodi liene hepar, neque ſatis ſucci ad bilem contemperandam a tali pancreate Duodenum inteſtinum habere potuiſſe. Mutata igitur cum ob eam cauſam, tum magis ob jecinoris vitia, bilis natura, quod vel hujus color, & concreti in veſicula calculi oſtenderunt, & quod conſequitur, mutato chylo, & ſanguine, & ſecretis ab hoc tum alibi, tum in ventriculo, inteſtinis, pancreate humoribus, minime difficile eſt eorum perſpicere originem, quæ homini acciderunt, præſertim vero tantæ illius, quæ in rejectis apparuit, colorum varietatis. Ex humoribus enim ab naturæ modo recedentibus non mirum eſt, ſi colores præter naturam exiſtant, ut neque ex varia, quippe in ejuſmodi morbis, & conatibus, eorum tum omnium, tum ſingulorum ſecretione, miſtura, mora, ſi modo hi modo illi magis colores exoriantur. Mirum eſt potius, ſiquando in iis, qui nullum pravarum iſtiuſmodi ſecretionum indicium dedere, vomitus repente fiat ſucci alicujus, eo infecti colore, quem minime expectares. Cujus generis Obſervatio eſt quam A. 1718. ad me ſcripſit idem, quem ſupra (1) nominavi, Doctiſſimus Vir Manfredius. Ea vero ad breves attinet vomitus, ut continuo perſpicies.

16. FABER ferrarius mane domo egreditur cum perlevi ſtomachi dolore. Quo poſtea, graviſſimo facto, homo ex ore ejicere humorem incipiens atramenti ſimillimum, ante veſperam moritur. VENTRICULUS æque atrum, inodorum, grumoſumque humorem continebat ad libras duas. Inteſtini Duodeni interior facies pene tota, ventriculi autem tota eodem colore infecta erat. Extima quoque hujus tunica in ea facie, qua reſpicit diaphragma, nigerrimam habebat maculam, digitos quatuor amplam quoquoverſus: mirumque erat, intermedias tunicas non alio uſquam colore, quam *tabacci*, tinctas eſſe vel qua illi ſuberant maculæ, ut ibi non nigræ ipſæ, nigerrimo tamen utrinque colore interciperentur.

17. Macula hæc gangrænoſa fortaſſe fuit. Nigredinem autem internam ventriculi, & Duodeni inteſtini ne gangrænoſam tantummodo credam, humor facit, qui ſic tingere per ſe poterat, in ventriculo repertus, & ex parte ejectus, atramenti ſimillimus. Quem ſi bilem atram fuiſſe putes; miraberis paulo minus hominis mortem, cum Hippocratici aphoriſmi (2) memineris, hanc illi prænunciantis, *cui protinus in recenti morbo, bilis atra vel infra, vel ſupra ſe oſtendit*, ut Celſi (3) verſione utamur. Sed undenam tanta iſta nigredo? An ab effuſa in illud inteſtinum bile, quæ per ſe eſſet nigerrima? Videre enim potes in Cl. Virorum Budæi (4), & Schoberi (5) Obſervationibus fellis veſiculam magnam, eadem illa materia nigricante turgidam, quam ægri vomitu ejiciebant. An bilis cum antea eſſet ſubnigra, ab admiſtis in eo inteſtino certis quibuſdam aliis humoribus, tanto nigrior facta eſt? An atri aliquid etiam a ſanguine acceſſit, ex eroſis in graviſſimo illo dolore vaſculis effluente? Cave enim credas, eum omnem humorem ſanguinem fuiſſe. Nam neque cadere iſtiuſ-

(1) n. 9. (2) 22. S. 4. (3) De Medic. l. 2. c. 6.
(4) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obſ. 105. (5) Earund. Cent. 3., & 4. in Append. n. 12. c. 1.

istiusmodi hallucinatio potest in solertem adeo, ac peritum Observatorem: neque ea demum fuisset effusi sanguinis copia, quæ tam cito posset ejusmodi virum interimere. Sane etiam Hoffmannus (1) juvenem describens a nigris vomitibus, & dejectionibus mortuum, etsi in ventriculo disrupta apparuerunt sanguifera vasa, non tamen a sanguinis effusione, quippe quæ vel major tam cito non occidat, sed a sanguinis putredine, cerebrum inficiente, mortem deduxit: secuta autem hæc erat non, ut in nostro, intra paucas, sed intra viginti quatuor horas, neque inodora, sed intolerabili fœtore tum ejecta, tum in ventriculo reperta materia fuerat. Nec Matrona Budæi, nec Mercator Schoberi, quamvis multo citius hic, quam illa, interiit, celeri adeo ac is, de quo loquor, Faber, letho abrepti sunt, & tamen corrupta, & fœtida ejecerant, eaque copia ut sanguinis parum in vasis restaret. Sed qualis, dum viverent, hic fuisset tum prægressa, tum internæ in mortuis gangrænæ, aliaque ostenderunt. De ejusmodi autem sanguine, humorem nigrum, quem Veteres atram bilem vocabant, aut præ cæteris augente, aut in ipsum degenerante legere poteris, quæ Doctissimi Archiatri duo scripsere, nempe laudatus Schoberus (2), & multo fusius, ac luculentius Illustris Swietenius (3). Et nomine tenus ab iis differre credes Hoffmannum, cum juvenis, de quo dictum est, & mox fœminæ (4) casum, dissectionemque attente legeris. Nigras enim utriusque vomitiones, & dejectiones ex sanguine quidem, sed putrido, fœtidoque deducit, explicatque juvenis citiorem mortem *eodem modo ac* eorum, *qui sphacelo partium tantum externarum afficiuntur*; infectis enim ab ejusmodi sanguine cerebri, nervorumque spiritibus, *vitam cum viribus subito perdunt*. At siquis alius, is certe pessimus, & perniciosus, quocunque appellemus nomine, in Fabro humor, aut ea potius humorum mistura fuit, & cum veneno ingenito comparanda. Neque enim quivis niger succus tantos inferre stomacho cruciatus potest, neque tam præcipiti letho abripere: quod ex superiore quoque cognosces Sepulchreti Sectione VII. cum post dolorem ventriculi, hunc inventum leges *nigro succo ex dimidio plenum* (5), aut in ejus fundo *atramento similem materiam*, (6) aliave ejusdemmodi.

18. Injecta sanguinei vomitus, & veneni mentione, fortasse ex me quæres, cur exempla proferam nulla vomitus veri sanguinis, neque ulla ejus, qui pleraque hausta, aut devorata venena consequitur; cum præsertim in VIII. hac Sepulchreti Sectione tot utroque ex genere producantur? Sed venenorum effectus quo differant in extremis ferme superioribus Litteris (7) indicatum est. Vomitus autem sanguinei Observationes, præter illam, quæ iisdem Litteris (8) est proposita, restant quidem aliæ, sed commodiorem aliis in Epistolis locum habituræ. Ibi fortasse quid de pluribus sentiendum sit, non silebimus quæ in Sectione hac sanguinem vomitu rejectum ab liene deducunt. Nam quæ a pulmonibus repetunt (9), illæ saltem cum ea confessione proponuntur, unde intelligatur, in hanc Sectionem non convenisse: quæ tamen confessio ibi desideratur, ubi puris vomitus ex ingenti derivatus est pulmonis vomica (10). Est contra, ubi qui vomitus verus fuit, ut similes circa idem tempus dejectiones ostendebant, sanguinis videlicet *cum frustulis carnosis*, id est polyposis, repetitur, si Superis placet, *ex corde per pulmones, & asperam arteriam!* (11) nempe quia cor *repletum* inventum est *materia tali*, qualis vomitu ejecta fuerat. Nec vero expectabis, ut opinor, in hac Epistola eas a me Observationes, quæ etsi vomitum conjunctum habent; proprie tamen aut ad Iliacam Passionem spectant, & ad Hernias, quas vocant *incarceratas*, aut ad Vulnera certarum Partium, ipsiusque in primis ventriculi, aut ad morbos alios quorundam viscerum, quibuscum ventriculus consentit. Nimirum ejusmodi

 omnes

(1) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 1. c. 3. Obs. 2.
(2) Append. cit. c. 2. §. 5., & 6.
(3) Comm. in Boerh. Aphor. § 1091., & seq. passim.
(4) c. 3. cit. Obs. 3.
(5) Obs. 23.
(6) Obs. 26. §. 1.
(7) n. 21.
(8) n. 12.
(9) Obs. 75. §. 1., & 2.
(10) Obs. 65.
(11) in Additam. Obs. 10.

omnes Observationes quo sint a nobis differendæ, præclare intelligis: quin etiam plerasque de hoc genere ita in hac Sectione produci, animadvertes, ut ad alias, in quibus fusius conscriptæ sunt, diserte rejiciamur. Sed ad satis magnum harum numerum aliæ insuper accedunt, quæ bis in hac ponuntur Sectione: quod intelliges, XXIX. comparando cum LIX. §. 5; XXXVIII. cum XLIII. §. 1; LVII. §. 9. cum VI. earum, quæ in Additamentis leguntur, & fortassis alias. Idemque de Scholiis dictum puta, in quibus eadem iterantur, ut ostendent quæ I, & quæ III. Observationi subjiciuntur, cum iis collata, quæ XIII, & quæ item V, & aliis fortasse adjecta sunt.

19. Cum I. illam, quam modo commemoravi, Observationem relegerem, & quæ de rejectis polyposis frustis, & quæ de vomitu sunt morbos consequente Partium cum ventriculo consentientium; redii in memoriam quarundam rerum, quas si huc addam, legas fortasse non invitus. Willisius igitur in ea Observatione affirmat, *si bilis constans suffusio in partibus vicinis, aut contiguis* ventriculo, *accidat*; quia tunica hujus extima propterea multum, ac crebro irritatur, *frequentem vomitionem excitari*, idque se *in pluribus post obitum dissectis observavisse*. Quæ ego non modo a Præstantissimo Viro conspecta credo, sed etiam fateor, eam aliquando esse fellis acrimoniam, & irritandi, ac penetrandi vim posse, ut vomitus inde fortassis accidat in hominibus præsertim exquisitiore sensu præditis, & si bilis tinctura late se expandat, & ad ventriculi interiora pervadat: quod Platerus, ut in superiore VII. Sectione (1) est, in iis maxime animadvertit, *quibus viventibus perpetui ventriculi ardores molesti erant*. Non una tamen causa est, quæ me ab assensu nonnihil tardet. Nam primum dubito, num viciniam inficientes bilis particulæ, vivo adhuc homine, e vesicula elabantur, an post mortem dumtaxat, cum tunicarum vis se remittit, & quæ inter fibras, & fibras sunt, interstitia laxantur. Deinde sæpe adeo, quod proximis quoque Litteris (2) scripsi, vesiculæ vicinas partes in cadaveribus flavere conspicimus, ut inde non peculiares quorundam noxæ, sed plerisque, dum viverent, communes repetendæ esse viderentur. Denique nisi constet; id autem non constat; cum eam ibi tincturam animadverterunt Egregii Viri, nihil aliud in iis corporibus fuisse, cui aut ardoris sensus, aut vomitus posset imputari; dubitare fas est, num ei causæ hi sint effectus adscribendi. Exemplum justæ hujus dubitationis in catella dabo, quam juvenis Bononiæ persecui. Huc enim attinet maxime, & Observationes, in canibus quoque habitas, tum alibi haud raro proferri video in Sepulchreto, tum in hac ipsa etiam Sectione (3).

20. CATELLA junior post magnos vomitus repente erat mortua. PYLORI antrum, qua bilis vesiculam contingebat, flavedine infectum reperi, quæ ab exterioribus ad interiora pervaserat, in tunica tamen subsistens intima, ut materia, quæ ventriculo continebatur, ovi albumen referret etiam colore. Dum quæro, sitne aliud adnotatione dignum, flavam pariter esse video in diaphragmate centri ejus tendinei partem, quod cum pertenue sit, ea præsertim ætate, flavedinem in thoracis cavum transmiserat sic ut contigua aliqua particula, quamvis levissime, flavesceret.

Cunctis Partibus jam inspectis, & sanis inventis, subiit animum intestina secundum longitudinem persecare. Multus erat in iis mucus, in eoque prope ultimam Tenuium partem lumbrici teretes decem, singuli paris ferme crassitudinis, & longitudinis quoque; hæc autem erat digitorum transversorum septem.

21. Num igitur flavæ illi tincturæ, quamvis non ventriculum modo, sed & tendinem istiusmodi inficienti, an lumbricis tot, ac talibus, sive in ventriculum irrepserant, sive ubi erant, perstiterant, eas tribuere males irritationes, quæ convellendo, magnos illos vomitus, & repentinam demum mortem intulerint? Hærebis saltem, nec primum illud pro certo affirmabis. Sed longe magis hæreres, ut ad alterum transeam, si forte crederes, quæ

(1) Obs. 16. (2) n. 13. (3) Obs. 68.

quæ in Additamentis ad hanc Sectionem (1) posita sunt de Altemburgensi ancilla, quæ lacertas, bufones, ranas, aliquando etiam non mortuas, sed in *sextum diem*, si Superis placet, *viventes*, ex ore, ano, aut etiam, quod ajebat ipsa, genitalibus ejiciebat! Factum bene, quod Viri Docti, qui hæc primi scripserunt, non ajunt, se cum vivæ istæ bestiæ excluderentur, affuisse; ne sub ipsis eorum oculis fucum iis factum a fœminis præstigiatricibus inviti dicere cogeremur. Equidem nihil veri fuisse existimo in rebus istiusmodi, quas reapse mulier excerneret, nisi extimam quandam, & fortuitam eorum animalium similitudinem: corpus autem, materiamque illarum ex polyposis concretionibus, viridi bilis colore infectis coaluisse. Accidit forte multis ante annis, ut optima Virgo, & honesto loco nata, extremis solemnium jejuniorum diebus queri inciperet de molesto quodam angoris, & ponderis sensu, quo ventriculus hora potissimum confectionis ciborum afficiebatur. Accessit deinde faciei pallor, & manifesta corporis macies. Exactis denique a querelarum initio mensibus circiter duobus, corripitur paulo ante meridiem tribus immanibus, & cum summa virium, animique defectione conjunctis, vomendi conatibus, quorum primo nihil quidquam, altero non multum amarissimi, & subflavi humoris, tertio autem, cum adesset is, qui hæc ad me scripsit Medicus, in puram argenteam pateram id rejicit, quod ut mihi ab eodem accurate descriptum est, sic a me tibi describetur. Parva planta, seu mavis herbula, digitum circiter longa, radiculis, caule, & tribus in summo foliis prædita, quorum unum erat denticulatum, reliqua semicirculum plane referebant, viridia omnia. Caulis autem superius albus, inferius viridis, nisi quod sanguinolentis quibusdam striis perexilibus distinguebatur. Post tres, quatuorve horas jam sicca herbula se quidem contraxerat; colorem tamen retinuerat. A multis, & in his ab nonnullis rei Herbariæ peritis, priusquam crebra contrectatione decresceret, & prope friabilis fieret, cum diligenter inspecta esset; nemo omnium fuit, qui cujus esset generis diceret. Cæterum Virgo, illa ejecta, nullam postea ventriculi molestiam sensit; quin colorem, & corpus, cum hæc ad me non multis post diebus scriberentur, jam manifesto reparabat. Ex me autem quærebatur, quid de inaudito hoc vomitus genere sentirem. Nec vero erat, cur hic cogitarem, idem forte potuisse accidere, quod in quorundam Observationibus, ut puta Lentilii (2), qui vidisse se ait, *vomitu rejectas lactucas, cum floribus nasturtii Indici, borraginis, rosarum, colore suo parum, aut nihil immutatis, quos ante dies quatuordecim, & ultra* mulier Illustrissima *comederat*. Ut enim cætera prætermittam; ea Virgo ab herbarum esu, & ab acetariis natura adhorrebat. Alterutrum igitur relinquebatur, ut herbiformem aut excrescentiam, aut polypum e ventriculo ejecisset. Hujus præcedentia incommoda, & immanes in evomendo conatus, & ejecti corporis sanguinolentæ striæ, & albus color; nam quidquid viridis erat, id a bile induci potuerat cum acidis succis commista; ea, inquam, omnia conjecturam alterutram confirmare videbantur: Utram autem sequi præstaret, id vero aut novæ quædam stomachi molestiæ, aut nullæ, ut tunc quidem se res habebant, esse a me quidem putabantur indicaturæ. Huc igitur summa rediit eorum, quæ consulenti statim rescripsi: neque postea quidquam audivi amplius de hac Virgine.

22. Utilius tibi fortasse erit quod ultimo adjiciam loco de vomitu ad Partium morbos spectante quibuscum ventriculus consentit. Id ne, ut cætera, ad morbos differam earum Partium, hoc unum facit, quod nulla est, quam adjiciam cadaveris dissectio. Collega fuit noster Vir Nobilissimus, celebris Scriptoris nepos, & sua ipse quoque laude dignus. Qui cum annos esset natus ad sexaginta, vomitibus cœpit vexari crebris, & permolestis, quamvis uno interdum die quiescentibus. Rejecta peculiare nihil habebant. Medici pro Viri dignitate aderant tres, qui tunc peritiores existimabantur, & facile erant; certe

(1) Obs. 5.

(2) Vid. Append. ad A. 1. Dec. 3. Eph. N. C. in Parall. ad Obs. 92.

te erant seniores. Hi cum mali sedem in ventriculo esse non dubitarent; quæ ad sanandum hunc facerent, & plurima, & varia, & diu satis adhibuerunt, sed incassum omnia; donec æger, macilentior jam factus, remediorum pertæsus, consilium per se cœpit hæc cuncta abjiciendi, & rus secedendi. Unde, neque ita multo post, in urbem regressus, ecce tibi magno sine causa frigore toto corpore sub noctem corripitur, eaque ipsa nocte multum cum urina sanguinem reddit. Hunc eadem via mox consequitur multum puris. Itaque sanguineis, & purulentis urinis alterne se excipientibus, cito dejectæ vires sunt, & intra dies quam paucissimos vivendi finis est factus. Ex hoc morbi exitu proclive fuit intelligere, vomitus causam non in ventriculo, sed in iis Partibus fuisse, quæ ad lotium pertinent, renibus præsertim, qui nempe illum solent facile adeo in consensum trahere, & ad vomitiones concitare. Simulque intellectum est quid significarent crurum non stupores quidem, sed dolores tamen, de quibus jam inde ab initio morbi plurimum queri solebat æger, quid insolitus mingendi stimulus, ut urinam vix, ac ne vix quidem retinere posset dum matulam sumeret, noctu potissimum, quid denique duritia quædam circa regionem, ut Glissonius (1) vocabat, epicolicam dexteram. Hæc utique, etsi de lumbis conqueri æger non solebat, indicii aliquid dare poterant, cum inutilibus præsertim curandi ventriculi experimentis conjuncta, alibi quam in hoc, vomitus causam hærere, & in renibus, dexteroque potissimum, congestum fortasse aliquem materiæ morbificæ esse factum. Cui suspicioni pondus addi aliquod ex eo potuisset, quod tu semper in obscuris ægrotationibus quæres, & curationi pertinacius resistentibus, nimirum cui morbo obnoxii fuerint Majores. Hac enim interrogatione compertum esset, in Generosissima hac Familia frequentia fuisse renum mala. Atque hæc, quæ audito Collegæ casu, & prægressis indiciis cognitis, mecum ipse reputavi, non ut quenquam, mortuum præsertim, insimularem, cujus rei causas procul habeo, sed ut tua adjuvarem studia, scripta putabis, & valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXI.

De Alvi Profluviis agitur Incruentis, & Cruentis.

Quæ in Sepulchreto Anatomico sunt in Sectiones quatuor distributa, *Cholera Morbus*, *Alvi Profluvia Incruenta*, *Dysenteria*, & *Excrementa Alvi præter naturam*, ea omnia malumus his unis Litteris complecti. Nostri autem hujus consilii sic causas accipe. Primum Cholera *commune stomachi, atque intestinorum vitium videri potest*, ut recte ait Corn. Celsus (2); *nam simul & dejectio, & vomitus est*. Nos autem de stomachi vitiis agentes, aut de intestinorum acturi, non possumus in istud utrisque simul commune vitium non incurrisse, aut incurrere; ut minime necesse sit hic seorsum de eo verba facere, perpauca præsertim; nam Bonetus ipse, qui Sectionem de eodem IX. conscripsit, vix tres paginas, quarum multo maximam partem Scholia faciunt interjecta, complevit. Deinde nihil, ut nosti, iterare nos volumus. Ipse vero longe aliud consilium secutus, adeo non dubitavit iisdem quoque hic uti, quas alibi habet, Observationibus, ut vel in Sectione ista brevissima aliquam earum posuerit, Sectionem autem XII. non modo pluribus earundem, ut duas reliquas, resperserit, sed pene totam ex iis concinnaverit. Huc accedunt Scholiorum partes non solum in diversis Sectionibus repetitæ, ut quod ex Graa-

(1) Tract. de Partib. Continent. c. 2. n. 10.

(2) De Medic. l. 4. c. 11.

Graafio in X. (1) exhibetur, in XII. (2) repetatur, sed in una etiam eademque Sectione, ut puta cum in X, & quæ ex Willisio, & quæ ex Ballonio Observationi VII. subjiciuntur, illa in Appendice (3), quæ Observationem sequitur XXVIII. hæc vero huic ipsi Observationi continuo adscribantur. Præterea, ne ab eadem Sectione X. recedamus, tot sunt quæ de Sanguinis Transfusione, & de Chirurgia, ut vocant, Infusoria adjecta sunt ad Observationem VI, ut superent totam Sectionem IX. Denique ad Dysenteriam, de qua inscripta est XI. Sectio, illæ profecto non attinent sanguineæ dejectiones, quæ vulnus cito consequuntur inflictum ventriculo, aut jecinori. Binas tamen allatas huc video sub num. XXV. istiusmodi Observationes. Quorum cum mihi imitari nihil liceat; propterea nec tanta esse rerum copia potest, ut nequeat una Epistola comprehendi. Alvi igitur profluvia in ea, quæ Incruenta sunt, & in ea quæ Cruenta, dividens; de primis duas continuo proferam Valsalvæ Observationes.

2. ADOLESCENS, cui toto vitæ spatio vel cum egregie valeret, lubrica alvus fuerat, ad vigesimum accedebat annum, cum in tormina, & crebras sanguinis dejectiones, id est in dysenteriam incidit. Hæc post duodecim, aut quindecim dies in flavam diarrhœam, sine torminibus, mutata est: quæ cum remediorum ope nonnihil remissa videretur, febris tertiana simplex accessit, quæ intra mensem finiebatur. Dejectione persistente, improviso acuta febre correptus est, quæ manifestas accessiones habebat. Pulsus erant frequentes, celeres, molles, parvi, debiles. His se addidit mentis stupor, non levis surditas, peculiaris quædam intumescentia anterioris sinistræ partis thoracis. Ita obiit circa diem ab acuti morbi initio XIV, cujus morbi tempore qualia essent, quæ dejiceret, assidentes non adnotarunt.

VENTER, etsi nullo modo tumere videbatur, tamen multum continebat saniosi ichoris, qui ex intestinis prodibat, pluribus in locis ad quendam tractum perforatis. Is tractus Ilei finem, & proximum insuper Colon, ad duorum palmorum longitudinem comprehendebat. Erant ibi hæc intestina erosa, exulcerata, & facie interiore etiam gangræna affecta, ut facilius perforari potuisse intelligeres. Prope hunc tractum nonnullæ mesenterii glandulæ excreverant in tumorem, in quo ichor non absimilis ejus, qui in ventris cavum eruperat: ipsa autem tumoris substantia mollis, ac flaccida erat, & ad corruptionem inclinare videbatur. Lien triplo major quam secundum naturam. Thoracis cutis, & musculi, qua intumescentia erat, cum secarentur, multum seri emittebant, præsertim ad sterni superius latus: inde enim a finibus Pectoralis musculi, & Subclavii serum, quasi rivulorum in modum scaturiebat. Cæterum pulmones sani. Intra pericardium, serum, aquæ simile, in qua caro recens lota est. Cor si tangeres, molle adeo, laxumque inveniebas, ut non musculosum, sed membraneum videretur. In ejus ventriculis sanguis fluidus, atque ita spumosus, ut agitatum Tonsorum lixivium referret. Sed & omnes venæ tantam concludebant aeris copiam, ut tametsi paucum sanguinem continerent, valde tamen essent turgidæ, in primis ramus quidam major earum venarum, quæ attinent ad lienem; ille enim ramus cum magis dilatari non posse videretur, vix ullum sanguinis vestigium servabat. Intra Cranium paululum seri inventum est: cerebrum ipsum nullum usquam læsionis ostendit indicium.

3. Magna vis putredinis, ut a posterioribus incipiamus, ad priora illa statim reversuri, in hoc cadavere apparuit ex tanta aeris, qui se evolverat, copia. Summa cordis laxitas cum parvis illis, ac debilibus pulsibus conveniebat. Lienem magnum haud raro alias post non breves, easdemque multiplices febres fuisse, adnotavimus.

Sed, ut missis aliis, ad ea veniamus, quorum potissimum gratia hanc tibi hoc loco Observationem retulimus; vides primum, quanto demum steterit ei adolescenti alvum perpetuo lubricam habuisse, id est non jam moderate humidam; neque enim Hippocratis aphorismum (4) ignoramus;

(1) ad Obs. 25. (2) ad Obs. 15. (3) §. 2. (4) 53. S. 2.

mus; sed æquo demum, & facile etiam ab incongrua vivendi norma, humidiorem effectam. In laxa itaque intestina is ab redundantibus, vitiosisque humoribus factus est impetus, ut ferendo paria non fuerint. Dysenteria primum vexata fuerant. Hæc exulcerationum, ut videtur, reliquit initia, minus animadversa, quia tum intestina jam magis laxata, doloribus non ita acriter percellebantur, tum saniosus ichor a flavo occulebatur, quod successerat, alvi profluvio. Hoc autem successerat, relata in sanguinem ex intestinis vitiatæ in ipsis vel magis, deterioris materiæ parte. Qua reduce iterum in intestina simul cum bile, aliisque succis, quorum conceptacula, & sedes hæc irritabat admista, non profluvium modo servabatur, sed & erosiones augebantur; ut infirmissima demum ubi erant hæ facta intestina & gangræna prehenderentur, & pessimo ichore pertunderentur. Relatam autem, ut paulo ante dicebam, in sanguinem pravam illam materiam non tam consecutæ febres, quam proximus exulcerato intestinorum tractui mesenterii tumor ostendit. Mali enim ichores cum ex eo tractu ad vicinas glandulas per chyliferos ductus assidue traducerentur, earum denique intimam structuram depravarunt, ut sibi intercepto transitu, jam in iis manifesto subsisterent, easdemque in tumorem attollerent.

4. Hinc autem causa accedebat alia, quæ profluvium augeret, videlicet restitantes in canali intestinorum ichores illi, qui antea per vias, nunc interclusas, efferebantur. Cujusmodi causa cum in plerisque est earum viarum, non modo auget alvi profluvia, sed facit, illudque in primis, quod appellant cœliacum: quocum vide ne cœliacum, qui a Celso (1) describitur, morbum confundas. In hoc enim *alvus nihil reddit*; in illo autem ipse quoque chylus profluit, permistus nimirum cum recrementis, ut cinereo ferme colore sint ea, quæ egeruntur, non candida, ut putant, qui chylum minime animadvertunt, non nisi intra sua vascula secretum haberi a cæteris inutilibus alimentorum partibus. Nec qui alba egeri se vidisse scripserunt, aliud significarunt quam albicantia, si videlicet cum recrementis naturalibus conferrentur, aut si alba voluerunt, vel pus illud fuit, vel puris similis mucus, vel res alia ejusmodi; ut puta si quis non tam cœliacus, quam lientericus, ingestum lac dejiceret non mutatum. Neque enim ut in cœliaco, ita in lienterico profluvio conficiuntur alimenta, sive inepti sint ad id, quibus confici deberent, succi, sive accepta, præpropero motu ejiciat ventriculus, sive laxus ipse, aut resoluto, minusque constricto pyloro elabi sinat; quanquam lienterici nihil fuit in Sene illo, cujus pylori orificium tibi alias (2) descripsi, cum ipsum per se multo, quam soleat, amplius, tum præsertim nullo extante annulo instructum majori ex parte. Sed neque cœliaci quidquam erat; quo tamen etiam in morbo sunt Viri Doctissimi, qui *nimis amplum* pylorum credant. Ego vero tunc in ventriculo nihil desidero; sed aliquando in tubo potius intestinorum, sive accelerato motu antea deturbet excepta, quam satis chyli secedere ab his possit, sive retardato, & languido eum, qui secessit, ulterius non impellat; ut restitans in primis suorum vasculorum radiculis, secessuro non secus obstet, ac quando obstructarum, ut paulo ante dicebamus, glandularum mesenterii vitio porro pergere prohibetur: ne de cicatricibus, radicularum oscula occæcantibus, quidquam addam; cujus tu rei, ut obstructionis quoque earum glandularum in cœliacis, exempla reperies in Sepulchreto (3). Lienterici autem fluxus, vel ad ipsum accedentis Observationes habebis, quas addas ex Cæsareæ Academiæ Voluminibus (4) non sine illarum quidem, aliarumque glandularum obstructionibus, sed cum ventriculi simul, omni robore orbati, alias & ejus, & intestinorum prope omnium parietibus ad papyri tenuitatem redactis. Verum ab his, in quæ forte incidimus, & quæ nihilominus hic attigisse haud inutile prorsus fuerit, ad Valsalvæ Observationes redeamus.

5. INFANS menses natus XVII. diarrhoea

(1) l. 4. c. 12. (2) Epist. 21. n. 15. (3) Sect. hac 10. Obs. 2., & 4., ac 5.
(4) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 65., & Cent. 6. Obs. 94.

rhœa tentabatur. Huic febris accessit cum tussi, & quodam gingivarum, ac narium pruritu, quem crebra digitorum ad eas partes affricatione significabat. Crescere interim diarrhœa, & cum dejectiones antea flavæ, aut virides fuissent, primum sanguinea tinctura infici, tandem, idque circa diem septimum, & cum singultu, in nigerrimas commutari. Nono ineunte die, sponte, an vi adstrictorii cujusdam remedii, de mulierculæ consilio ad pedes appliciti, omnino substitere. Verum septem, aut octo vix horis interjectis, præcordiorum angustiis pressus, & assidua totius corporis jactatione concussus, nono eodem moritur die. INTESTINA aere turgida paucam nigerrimam, qualem antea excreverant, materiam continebant. In mesenterio multi adiposi sacculi, etsi hora a morte jam transierat vigesima quarta, minimas tamen pinguedinis ostenderunt particulas, quæ tumultuario inter se motu agitabantur. Pulmones ad dorsum nonnihil nigricabant, dexter præsertim: sani erant tamen. In pericardio aquæ parum: in corde autem nullum polyposæ concretionis indicium. In Cerebro paucum serum inventum est.

6. Diarrhœa cum tussi, & narium pruritu conjuncta, lumbricorum in hoc puello suspicionem movere poterat: qui nulli tamen sunt deprehensi. Sed gingivarum pruritus reapse dentitionem significabat. Sic enim is, qui hæc vidit, Valsalva censuit cum Observationem hanc in suo parvo Indice sic designavit, *Diarrhœa cum dentitione difficili, atque convulsivis motibus*. Dentitio autem quam facile convulsiones excitet, neque ignotum est, & nos alias (1) duobus ad te scriptis funestis infantum casibus confirmavimus, simul indicantes ubi ostenderimus, qua ratione alvi fluxus etiam moveat, & qua hi, si intra modum sint, convulsiones arceant. Hinc intelligis, eosdem fluxus, qui semper alioquin non sine periculo repente ex toto subsistunt, quanto majori subsistant eo tempore. Quod si quæ dejiciuntur, sint insuper deterrima; ea vero cohibita, non mortem solum, sed celerrimam, acerbissimamque possunt afferre. Hic autem maligna, atque exitiali fuisse natura, & eorum color, & singultus, & quicunque is fuit in pinguedinis particulis motus, insolitus adeo, ut paucis præter Valsalvam id crederem, satis superque commonstrant. Sed ut de colore tantum dicam; noli credere, quia sanguineæ tincturæ nigerrimus ille successit egestorum color, nihil hæc fuisse nisi sanguinem. Neque enim is erat Valsalva, qui aut ejectum, aut residuum in mortui intestinis sanguinem, si quidem sanguis fuisset, facile agnoscere nesciret. Igitur aut tinctura illa, quæ sanguinea a mulierculis credita est, aliqua pessimi humoris portio fuit, tunc primum erumpere, & quæ intestinis antea continebantur, inficere incipientis, aut si revera sanguinea fuit, ex vasculis quibusdam stillavit, quæ deterrimi humoris acrior quædam pars eroserat. Is autem humor recens additis sive in cysti fellea, sive in cavo intestinorum succis aliis, qui cujus generis esse potuerint, Graafii experimentum, in Sepulchreto quoque (2) descriptum, quadantenus indicabit, nigerrimum illum colorem adscivit, & pessimam Veterum bilem atram perniciosis effectibus repræsentavit. Quam acerbam, & celerem mortem illi quoque Fabro ferrario attulerit, de quo proxima Epistola (3) scriptum est, certe meministi. Nonnunquam tamen, sed perraro, & difficillime accidit, ut aliquis servetur. Quod in altero Fabro ferrario cum videre mihi contigerit A 1710; summa ejus observationis capita huc tibi adscribere non gravabor.

7. Gracilis, sed ætate, & viribus validus Juvenis, nec arte minus sua, quam temperatura adustus, hæmorrhagiis per nares obnoxius, cum diutius iis caruisset, primo vere febri mali moris prehensus fuerat. Primarii in mea Patria Viri, qui fabrum hunc ingeniosissimum diligebant, a me petierunt, ut vellem me socium addere seniori, id non abnuenti, illius Medico. Petendi causa fuit res in angustum redacta. Ad cætera enim accesserat eo die tantus sanguinis e naribus cursus, ut cum intra horas quinque ad libras septem effluxisset,

(1) Epist. 9. n. 4. & Epist. 10. n. 9. (2) ad Obs. 15. Sect. 12. (3) n. 16.

xisset, neque ulla hactenus arte tardari posset; vires jam hominem, ipsique propemodum pulsus deficerent. Data communiter ab utroque nostrum opera est, ut his omnibus occurreretur. Sed vix sanguis subsistere inceperat, cum id accidit, quod metuebamus, ne exacerbata, uti sub meridiem fieri consueverat, febris sanguinis fluxum renovaret. Dum rursus opem ferimus, ecce tibi, nigræ dejectiones incipiunt. Quas cum proclive esset credere partem esse sanguinis, quæ per posteriora narium foramina in fauces, & stomachum defluxisset; negabat æger quidquam sibi perceptum sanguinis in gulam ex faucibus descendentis: idque confirmabant ea, quæ interim per vomitum forte rejecerat, in quibus sanguinei, aut atri nihil fuerat. Tunc vero inspectis linteis omnibus, quibus dejecta exceperant, cum atrum quidem, at sanguineum nusquam colorem cernerem; non modo vulgatarum Hippocratis predictionum venit in mentem, sed & Juvenis illius apud Ballonium (1), qui nostri admodum simili casu cum post nimiam per nares hæmorrhagiam, dejecisset nigricantia; decimo septimo interiit febris die. Eoque major erât metus, quod cum Ballonius in suo nihilominus suspicaretur, sanguinem in ventriculum e faucibus defluxisse; in nostro minus id licebat, ut diximus, eoque minus, quo magis omnia perpendebamus. Cum enim Veteres Medici, quibuscum facit Sennertus (2), nigras dejectiones in eas dividant, quæ sunt ex sanguine, & quæ ex humore melancholico naturali, & quæ demum ex atra bile, duasque primas minori cum periculo esse doceant, ultimas vero omnium pessimas, quæ videlicet *nigræ* sint, *splendentes*, *atque acres*; nigerrimæ erant certe, quas nos videbamus, eædemque splendidæ, atque, ut æger querebatur, etiam acres. Insecuta nocte eadem egessit, nisi quod fluida erant paulo minus. Postea vero non amplius talia; sed lac, quod clysteribus injiciebatur, primum quidem colore *tabacci* infectum reddidit, proximis autem diebus ex fusco subflavum: nihil autem, quod non gravissimo esset odore. Verum quanquam hæc ita se omnia habuere, Dei tamen benignitate evasit æger, pristina omnino sanitate restituta; sed non ante diem vigesimum quartum a nigris dejectionibus, quæ sexto circiter contigerant febris die, nec sine multis, variis, gravibus incommodis, quibus post illas est conflictatus. In iis fuere ventris dolores, sitis, lingua aspera, nigra, &, quamvis sæpe biberet, arida; dum biberet autem, sonus quasi potionem in profundum dejiceret, vox rauca, & humilis, manuum tremores, & tendinum subsultus in carpis, pulsuum inconstantia, sæpe autem parvitas, & magna, si premeres, infirmitas, nonnunquam summa, & vix explicanda inæqualitas, frequentia autem semper, maxime vero cum febris, id quod sæpenumero accidit, vehementius urgebat, respiratio varia, ut aliquando alta fuerit, aliquando etiam non sine difficultate, somnus primum laborem faciens, deinde nimia, & prope assidua dormitatio, sopor etiam palpebris concidentibus, & oculis tamen non omnino opertis, nonnunquam mens haud satis constans, tarditas in respondendo, & difficultas in conformandis vocibus, & oblivio monendi, cum alvus, aut vesica erant exoneranda, auditus gravitas, supinus decubitus, quasi sublata eo tempore se in latus convertendi facultate, quando alias musculorum vires, & promptitudo ad alimenta capienda majores plerumque in toto hoc morbo fuere, quam ejus gravitas, & ea, quæ memoravimus, sinere posse videbantur. Quorum cum plura, & pessima omnium præsertim, non semel, nec breve ad tempus simul se ostenderent; diu fecerunt, ut nos quidem metui essemus, quam spei, propiores, cæteri vero, quicunque ægrotantem videbant, jam desperatum pronunciarent. Nihil vero æque adjuvisse nobis visum est, atque urinæ, quæ ubertim profluxerunt; nam sudores pauci, & rari, neque unquam toto corpore apparuerunt, alvus autem nec multa, nec quæ prodesse possent, fere egessit, quanquam in his aliquis interdum lumbricus est animadversus.

8. Sed nigræ istiusmodi dejectiones pessimæ sunt non tam copia, quam effectibus sæpe-

(1) l. 1. Conf. 98.

(2) Medic. Pract. l. 3. P. 2. S. 2. c. 10.

sæpenumero, significatione autem causæ, deterrimi videlicet humoris, semper. Aliæ vero pariter incruentæ, ut flavæ, virides, aqueæ, alievæ hujusmodi interdum non doloribus tantum, sed & copia ipsa exitiales sunt. Hæ autem omnes plerumque originem debent irritamento cuipiam intestina vellicanti, undecunque in ipsa descenderit: perinde enim ut a medicamentis violentissime purgantibus immodicam humoris copiam dejici videmus, ita ab ingenito, aut demisso illuc ex arteriis succo aliquo stimulante idem contingere credendum est. Nam præter pancreas, jecur, & hujus vesiculam, exiguæ quidem, sed propter amplissimam intestinorum superficiem innumeræ viæ sunt, per quas in hæc quidpiam insoliti ex sanguine venire possit. Eædemque innumerabiles viæ, ubi diu, atque acrius intestina incessantur, seri incredibilem vim convehunt. Neque enim cum vulgo putandum est, quidquid flavi, aut viridis humoris egeritur, id omne esse bilem, præsertim postquam ex Diemerbroeckii experimento, quod in Sepulchreto etiam habes (1), satis intelligi licet, quantillo bilis quantum aquæ tingatur. Nec quod tormina tunc affligant, id copiæ imputare admistæ bilis necesse est; quando diarrhœas *aquosas, & fere limpidas* Willisius (2) descripsit, quas tamen ob adjuncta *ventris tormina* dysenterias maluit appellare. Et illæ quidem Londini autumno præsertim A. 1670. plures, pridie sanos, & valde robustos, adortæ, intra XII. horas eo redigebant, ut jam jam morituri viderentur, non ob maximam egesti humoris copiam; nam *tanta*, inquit, *meri sanguinis effusio non id parere* potuisset. Contra autem copia ipsa immanis dejecti seri cum mulieri, de qua narrat Marcellus Donatus (3) statim attulit animi defectionem, tum Notarium, de quo Poterius (4), ad mortem propemodum perduxit neuter enim Auctor de doloribus quidquam memorat; sed ille *tantam aquæ claræ quantitatem*, ait, *unica excretione expulsam, ut subjectum vas multæ capacitatis repleverit*, hic vero *per integrum diem supra 40. libras materiæ serosæ ejectas*. Neque tamen aliquid irritamenti in his fuisse negaverim, cum seri in sanguine redundantia, & aliqua fortasse intestinorum laxitate conjunctum. Hoc tantum ajo, neque dolores videri fuisse ea acerbitate, quæ commemoratione digna esset, neque post effusam tam cito seri tantam copiam, quidquam præterea requiri, ut ea, quæ utrique acciderunt, intelligantur. Tam cito enim vasa sanguifera se contrahere non possunt, ut adeo imminutum sanguinem arcte contingant, quantum opus est, ut justum in motum agatur, orbatus præsertim magna ex parte humore suo, ideoque magis resistens, ne quid dicam de ejusdem humoris necessitate, ut prompte, ac rite ea secernantur a sanguine, sine quibus vita stare non potest, nec quæram, pejusne igitur sit, ubi de ingenti, & celeri e vasis effusione agatur, serum solum, an ipsum quoque sanguinem simul exiisse; nam etsi citius, ac facilius reparabile serum est, sanguis tamen, qui non sine seri necessaria portione in vasis restet, neque secretionibus ineptus est, nec magis, quam antea, resistit causis in motum adigentibus.

9. Atque utinam mihi hæc potius disputando agitare, quam ulla ex parte unquam contigisset experiri. Sed A. 1733. dum permotus, ut par erat, litteris Amplissimi Cardinalis Annibalis Albani, consilii cujusdam medici causa Forolivio Pisaurum, & Pisauro Forolivium mutatis ad celeritatem equis eo, & redeo, alvi fluxu aqueo corripior tanto, ut intra horas duodecim egesserim libras, minimum, sexdecim aquæ propemodum limpidæ. Leves erant dolores: non creberrimæ, sed magnæ egestiones: quæ nescio quem habituræ fuissent finem, nisi me quædam molesta nauseola admonuisset, ut tepido jure hausto experirer vomitionis auxilium. Quæ, etsi ad eam minime natura proclivis sum, prompte adeo feliciterque successit, ut subviridi rejecto corpusculo, quod parvum coctæ herbæ folium videbatur, simul nausea, simul alvi fluxus omnino conquieverint.

(1) in fin. Schol. ad Obs. 3. §. 1. S. 9.
(2) Pharmac. Ration. S. 3. c. 3.
(3) De Med. Hist. Mir. l. 4. c. 20.
(4) Observ. Cent. 2. c. 62.

rint. Sed verumne folium esset, &, si erat, quando, aut ubi comedissem, invenire non poteram, nisi forte in via, cum quidpiam, dum equi mutabantur, cito, ut fit, in diversorio caperem, illud, quidquid erat, non animadversum devoravi. Quanto autem in periculo fuerim, tunc magis intellexi, ubi postridie mihi corpus vidi, & faciem præsertim, ac manus haud secus subsedisse, quam ab diuturno, gravissimoque morbo, tantam vero oris, & faucium ariditatem sensi, ut quamvis identidem colluerem, nihil proficerem, aquam autem, qua ejus rei gratia usus essem, cum ex ore in pelvim ejicerem, subnigram in ipso ore factam spectarem. Hæc autem, & lassitudo duos tresve dies ita durarunt, ut sensim minuerentur. Sed dejectus ciborum cujusquemodi, &, quod in tanta ariditate magis mireris, etiam potionum appetitus perstiterunt aliquanto diutius, donec assus piscis, & vini quoddam genus suapte natura subamarum ab stomacho appeti, & bene ferri cœpta sunt. Quæ volui omnia minute persequi, & ad te scribere, quippe non ab alio accepta, aut in alio animadversa, sed a me in me ipso percepta, eaque, si cuncta diligenter contuleris, apud eos, qui de Diarrhœis scripsere, minus obvia, ne Carolo quidem Pisone excepto, qui *perfectam hujus diarrhœæ* (aquosæ) *descriptionem* dicitur *dedisse* (1). Ut enim totum, quod simul citatur, caput perlegas *de Diarrhœa Serosa* inscriptum (2), casum, quem cum meo compares, non reperies.

10. Cujus si forte causas quæris, primariam in ventriculo fuisse vides: nec dubita, quin possit ab irritamento, ventriculum afficiente, motus & irritatio, unde seri expressio est, ad intestina propagari. Inspice præ cæteris Jo. Riolani, parentem dico, Observationem, quam hic etiam habes in Sepulchreto (3): Matronam videbis intra horas circiter quatuordecim extinctam dejectionibus *similibus aquæ albæ*, *chylosæ quidem*, *sed liquidæ* ea copia, ut *impleret magnam pelvim quoties dejiciebat*, causam autem hanc esse repertam, *ventriculum in suo fundo ulceratum*. Sed undenam tanta aquæ copia? Quod ad meum quidem attinet casum, hoc primum dicam, ea proxima æstate usum esse me ad temperanda generosa illa vina, quorum dumtaxat copia est in mea Patria eo tempore, majori quam pro consuetudine, aquæ portione, cujus pars aliqua, etsi cum eo fluxu correptus sum, egregie valere mihi, & aliis videbar, fortasse aliquanto plus quam opus esset, in meis substitisse humoribus poterat. Deinde iis, qui ante biduum præcesserant, tribus diebus, eoque ipso, quo fluxus cœpit, magnos fuisse imbres, & prope assiduos, ut multum aquæ ex pluvio aere combibere pulmonibus, & toto corpore potuerim. Denique id mihi accidisse ineunte Octobri; vidisti autem aquosa profluvia, a Willisio descripta (4), & videre poteris quod a Poterio descriptum indicavi (5), autumno contigisse, & prope idem anni tempus, illud etiam quod a Marcello Donato (6), nec alio tria prima, quæ a Pisone (7) memorantur. Scilicet cum refrigerari aer incipit, is aqueus humor, qui per æstivos calores e corporibus cum per sudores, tum per inconspicuam perspirationem ubertim manabat, retinetur jam, & ad eum additur, quo certis de causis certorum hominum corpora tunc magis abundant, ut minime mirandum sit, ubi accedat intestinorum irritamentum, ut in me accessit cum magna præterea ob celerrimum itum, & reditum, nec via brevi, corporis, & humorum concussione, minime, inquam, sit mirandum, si nonnunquam accidat quod tunc mihi.

11. Quod si pluribus, quas attigi, causis non contentus, aliam insuper aliquam inquirendam putas; satius id erit, quam si in illarum una, tempore videlicet autumnali, acquiesceres. Idem enim tempus, idem annus, eadem Londinensis Civitas incruenta quidem, & conjuncta cum torminibus, alvi profluvia grassantia per popu-

(1) Vid. Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 42. post num. III.
(2) Observ. de prætervis. hacten. Morbis ab Aqua ortis Sect. 4. c. 1.
(3) Sect. 10. Obs. 18.
(4) supra, n. 8.
(5)
(6) Ibid
(7) c. 1. ibid. cit. n. 9.

populum habuere; sed adeo tamen discrepantia, ut si Willisii (1), & Sydenhamii (2) descriptiones inter se conferas; mireris plurimum, cum profluvia uterque proponat, quæ autumno A. 1670. Londinensem populum vexavere, alterum *aquosa*, alterum *mucosa* describere, neque illum aliqua saltem mucosa, hunc aquosa commemorare. Quid ergo est? Equidem crediderim, in Urbe, siqua alia, tum amplissima, tum frequentissima utrique accidisse, ut nulla fere alia profluvia viderit, quam quæ descripsit. Discrimen autem inde fuisse, quod ut in variis magnæ Urbis partibus varia esse aeris constitutio, ac mistura potest, & variæ hominum artes, aliaque ejuscemodi, ita alia hominum corpora sero abundaverint magis fluido, alia autem magis lento, ac mucoso; ut licet commune esset omnibus ad intestina irritamentum; idem tamen haud esset, quod in omnibus exprimeretur. Quod si mucus, aut serum colore etiam subinde aliquo infecta egerantur, sive hunc bilis addat, sive ita per se prodeant; plures jam diu sunt Medici, qui Anglorum illorum exemplum secuti, modo crebræ, nec sine acerbis torminibus sint dejectiones, minime dubitent profluvia ejusmodi, quamvis incruenta, dysenterias appellare. Sic memini, cum Bononiæ olim degerem, epidemica istiusmodi profluvia, quæ Mutinæ grassabantur, fuisse a Mutinensibus Medicis Dysenterias vocitata in litteris, quas dabant ad Bononienses, his illam appellationem haud improbantibus. Quales præ cæteris litteras apud Albertinum legebam, missas ab eo, quem tibi alias (3) laudavi, Jo. Francisco Bernardonio, in iisque inter alias historiam hic minime prætermittendam, quippe cum dissectione conjunctam. Cum enim ob eadem, quæ in dysenteriis, tormina suspicio orta esset sanguinis sub aliis coloribus delitescentis; Bernardonius per anatomen voluit eam aut tollere, aut comprobare. Rem autem, ut præsens quoque mihi postea confirmabat, ad hunc modum invenit.

12. SACERDOS, alvi profluvio laborans, varios cum acerrimis intestinorum doloribus humores egerebat, in quibus tamen nec sanguinei, nec purulenti apparuit quidquam. Is decimo tertio obiit morbi die. INTESTINA omnia diligenter, nec semel, intus perlustrata, nusquam erosionem ullam, nedum exulcerationem, ostenderunt. Imo, quod mirabilius visum est, illo quo obliniuntur muco, uti vocant, non carebant.

13. Sed num sic pariter in cruentis dysenteriis? Cruentas enim hic dicam, ut ab incruentis secernam, de quibus proxime dictum est; dysenterias alibi, & mox quoque sine alterius vocis adjunctione eas appellaturus, ut Græci solebant Medici, quæ sunt cruentæ; *tormina* antiqui Latini Medici vocitare consueverant. Utrumque ex Celso (4) in primis est notum. Hic vero non dubitat, in dysenteria *intus intestina exulcerari*, cruoremque ex his *modo cum quibusdam quasi mucosis excerni*, *interdum simul quædam carnosa descendere*, vetustiores Medicos, & in iis Hippocratem (5) secutus, qui tamen *velut carunculas* dixerat. Et sæpe quidem exulcerantur intestina: non tamen semper. Quorum utrumque ostendendum est. Sunt enim primum nonnulli, quales audivit etiam Cl. Fantonus (6), qui vix unquam id fieri ajunt. Quibus ut ipse proprias Observationes opposuit duas, sic tu alias addes tum ex Sectione hac XI. Sepulchreti, tum aliunde petitas, & nominatim ex Brunneri Commentario (7). Hic enim in Dysenterica oscula glandularum Duodeni intestini *arrosa* vidit: quin & in aliis diuturno alvi fluxu laborantibus *ulcera ceu cancrosa* intestinorum conspexit (8), in alio autem (9), quem fluxus cœliacus, & in alio (10), quem lienteria male habuerat, *ulcerosam* in hoc Coli intestini *dispositionem*, in illo per totum intestinorum tractum *ultra sexaginta* numeravit *ulcuscula*: quæ commemorare hic volui simul ut nosceres

(1) Vid. c. cit. supra ad n. 8. (2) Obs. Med. circa Morb. Acut. Sect. 4. c. 3.
(3) Epist. 23. n. 2. (4) De Medic. l. 4. c. 15. in princip. (5) Sect. 4. Aphor. 26.
(6) De Observ. Med. & Anat. Epist. 4. (7) in Pancr. secund. c. 7. (8) c. 10.
(9) c. 7. (10) Exercit. de Glandulis in Duodeno §. 6.

sceres, quæ causæ interdum accedant, ut irritatis, ubi ulcera sunt, intestinis contactu eorum, quæ illac transeunt, tanto citius hæc propellantur, chylo nec perfecto, nec extracto, simul autem ut intelligeres, si in hujusmodi fluxibus intestina ulceribus interdum corripiuntur, quanto facilius corripi iisdem possint ubi dolorum acerbitas indicat, tanto majorem esse acrimoniam, nempe in dysenteria. A qua ne recedere videamur, duas attende Valsalvæ Observationes, id est non eam modo, quæ supra (1) descripta est, adolescentis, in quo post dysenteriam diarrhœa sine torminibus succedente, ultimam partem Ilei intestini, & primam Coli invenit exulceratas, sed & hanc quam protinus subjiciemus.

14. VIR annos triginta natus, dysenteria corripitur. Diu hæc durat donec accedit sanguinis sputum, & mors. IN VENTRE Tenuia quidem intestina illæsa reperta sunt: at Crassa nonnullis in locis atro colore infecta, glandulisque aliis penitus erosis, reliquis omnibus cruento humore in ipso excretorio osculo imbutis. In hepatis vesicula pauca bilis.
In Thoracis cavo inferiora versus non parum sanguinis effusi. Ad inferiora quoque pulmones infarcti erant, arcteque adhærebant suis lateribus pleuræ, quæ & ipsa evidenter læsa. Ventriculus dexter cordis polyposam concretionem habebat.

15. Quæ in thorace spectata sunt, alio attinent. Quæ autem in ventre, sunt hujus loci. Sed quoniam ea, quæ de intestinorum glandulis Valsalva adnotavit, cum iis consentiunt tum quæ in Sectione hac Sepulchreti (2) videbis ex Peyero produci, tum quæ in prima vidisti ex paulo ante (*) indicatis Brunneri Observationibus; id tantum quod de pauca in cysti bile, Spigelio adversaretur, si hic, quod aliqui Docti Viri ajunt, cystim *magnam in dysentericis* esse, pronunciasset, cum *sæpe* dumtaxat se vidisse, tradiderit (3). Quod, si totam hanc Sectionem excutiamus, ab aliis semel observatum videbimus. Unus enim Cummenus (4) in fœmina *folliculum fellis maximum, & bile repletissimum* animadvertit. Nam Bontius (5), & Lamonjerius (6) distentum quidem invenerunt; sed hic pure, ille *albo* humore *instar pultis ex amylo*, ut *bilis ne vestigium* quidem *relictum esset;* cum Spigelius a *copia bilis qua impleatur*, adeo grandem indicaverit. Sed Franciscus Platerus (7) non modo bile non distentum, ut neque alii videntur, qui silent, sed *plane vacuum* invenit. Porro æger Plateri, ulcerata habuit intestina post *dierum aliquot* dysenteriam; ne forte putes, non nisi in diuturna hoc accidere. Innumera autem erant ulcuscula, quippe in toto Ileo intestino, eaque *trium digitorum latitudine* inter se distantia, ut conferri hæc quadantenus possint cum Observatione Cl. Bassii (8), qui post dysenteriam idem intestinum distinctum vidit ulceribus *ad distantiam pene transversi digiti, nonnunquam pollicaris articuli uno fere tractu seu serie procedentibus*, quemadmodum pictura quoque (9) expressit; nisi quod Jejunum magis, quam Ileum videtur repræsentare; descriptionem confirmante, in qua eadem, quæ paulo ante indicavimus, Peyeri placita comprobantur verisimili conjectura, quod cum illius dicti glandulosi plexus deessent, horum autem sedes singulas occupare viderentur singula ulcera, credibile fieret, initia erosionum in iisdem plexibus, qui tandem omnino consumpti essent, extitisse. Quin Brunnerus in ea Observatione (10), in qua plus sexaginta numeravit ulcuscula, *non alibi* hæc, *quam in ipsis plexibus, sedem habuisse* testatus est. Sane autem in alvi fluxibus per has potissimum, aut alias glandulas irruere humores in intestina, ipsarum etiam magnitudo ostendit, ut in aliis quibuslibet dum plus secernunt, adaucta. Ita in quo post diuturnum alvi fluxum idem Brunnerus (11) circa finem Jejuni intestini ulcera deprehendit, non modo ibi pariter *tubera* vidit *glandulosa*, sed & intestinorum tunicam in-

(1) n. 2. (2) Schol. ad Obs. 4. (*) n. 13. (3) De hum. corp. fabr. l. 8. c. 13.
(4) Obs. 1. (5) Obs. 6. (6) Obs. 19. (7) in Addit. Obs. 3.
(8) Obs. Anat. Chir. Med. Dec. 3. Obs. 7. (9) Tab. XI. Fig. 1. (10) supra ad n. 13.
(11) c. 7. ibid. cit.

interiorem crassam factam, & quæ *a principio usque ad exitum tota quanta glandulosa, glandulisque luxurians videretur*. Et de suis Duodeni glandulis (1), *solent*, inquit, *crassiores esse in iis, qui ex morbo intestinorum, diarrhœa, aut dysenteria moriuntur*: easdemque *induruisse* etiam, ait (2) in dysenterica illa, in qua earum oscula *arrosa* vidisse diximus.

16. Cæterum hæc ultima Brunneri Observatio, & duæ, quas paulo ante (3) ex Platero, & Bassio retulimus, & pars illius, quæ sub initium hujus Epistolæ (4) ex Valsalva proposita est, vel solæ satis ostendunt, præpropere scriptum esse a Panarolo, sicuti hic in Sepulchreto (5) habes, *in superioribus* dysentericorum *intestinis non posse fieri excoriationem, & corrosionem, ut accidit in crassis, præcipueque in Colo*. Video quidem in plerisque Observationibus, quas inter duæ illæ etiam sunt Cl. Fantoni (6), sic esse repertum, & facile Panaroló crediderim, sic pariter *in sectione* fuisse *quamplurimorum*, quos indicat: ejus quoque rationi astipulabor, humorem corrodentem in Tenuibus intestinis facillime fluere; in Colo autem ob cellulas restitare: quin etiam addiderim, in Tenuibus sæpe chyli, sæpius remediorum aquea, & mucilaginosa portione admista temperari; in Crassa autem intestina, postquam illa secessit maxima ex parte in vasa chylifera, tunc ipsum descendere. Hæc, inquam, omnia & video, & fateor. Attamen, ut rationes alias omittam, quibus oppositum interdum accidere posse ostenderem; nulla non dico rationum vis, sed ne Observationum quidem tanta multitudo esse potest, qua id quod reapse aliquando conspectum est, fieri non posse evincatur.

17. Sed sive in Tenuibus, sive in Crassis intestinis sint ulcera; satis ex his cunctis Observationibus apparet, in iis dysentericis, in quibus habitæ sunt, exulcerata fuisse intestina. Num vero in iis quoque dysentericis, quorum non liceat dissectionem instituere, ideo exulcerata credenda sint, quod cum cruore quædam quasi mucosa, ut ait Celsus (7), & carnosa interdum egesserint, operæ pretium est diligentius considerare. Et olim quidem non dubitabant, quin ab ipso hujus morbi initio corpora quædam pinguia excernerentur, quæ intimam esse pinguedinem intestinorum censebant. Quorum errorem illi rejecerunt, qui non ad intimam, sed ad extimam intestinorum faciem pinguedinem esse demonstrarunt, & cum ipsis Casparus Hoffmannus (8), qui etiam alvo egestum, quoddam corpus albicans, quod exsiccatum afferebatur, pro pinguedine perperam haberi ostendit, quia flammam, ad quam admovebatur, nullo modo conciperet, fumumque prorsus inodorum emitteret. Nunc autem, quæ indidem egesta, facto hujusmodi periculo revera adiposa deprehenderunt Tulpius (9), ac Stalpartius (10), non desunt Viri Docti, qui *procul dubio* provenisse doceant ex ea pinguedine, quæ in cellulosa est exteriore intestinorum tunica. Mihi vero ubi nulla, ut in iis casibus, aut tabificæ colliquationis suspicio sit, aut profundæ intestinorum exulcerationis; minus displicebit cum Stalpartio, &, quem hic citat (11), Riverio ejusmodi pingues dejectiones a pinguibus largius devoratis, neque confectis repetere; tunc a cellulosa illa usque tunica repetiturus, cum ulcera esse agnoscam, quæ pinguedini aditum in cavum intestinorum aperiant, si modo hæc in puris tunc, aut ichoris modum non prodeat. Sed quia multo rarius, ac tardius in dysenteria intestina exulcerantur, quam alba ista, quæ pinguedo credebatur, materia appareat; quid igitur ipsam esse, aut unde dicemus? Nimirum mucosam, ut Celsus quoque, sicut paulo ante dictum est, appellavit, & vocitant recentiores, si minus crassa sit, aut si magis, etiam polyposam. Scilicet ut irritatæ vesicæ glandulæ, sic glandulæ quoque intestinorum plus secernunt humoris sui, eumque non qualem solent, cum recte valent. Itaque mucosa, & albida

(1) in ear. demonstratione anatomica. (2) ibid. (3) n. 15. (4) n. 2.
(5) Obs. 15. (6) supra, n. 13. (7) supra, ibid.
(8) Apolog. pro Gal. l. 2. S. 4. c. 122. (9) Obs. Med. l. 3. c. 18. (10) Cent. 1. Obs. 61.
(11) in Schol. ibid.

bida utrobique apparet materia. Quod si insuper ea in sanguine dispositio sit, ut facile in polypos coalescat; erit ille humor magis ad concrescendum pronus, eoque magis ubi ejusmodi sanguis, in cavum intestinorum aut exsudans, aut effusus, ad illum se addiderit. Sic enim dum sanguinis pars in Coli intestini cellulis restitabit, secedente aquea, & subsidente rubra portione, eæ, quæ relinquentur sanguinis, ut vocant, fibræ facile poterunt in concretiones polyposas compingi, quæ sua albedine, ut toties olim in corde, aut vasis fucum fecerunt, & pro pinguedine acceptæ sunt, ita mox cum recrementis detrusæ, hic quoque pro pinguedine haberi poterunt.

18. Alterutra igitur, vel utraque, vel aliqua etiam ratione alia ex iis, quas indicavit Lancisius (1), poterit pro varia ægrotantium constitutione, & pro varia morbi natura, & tempore, ac loco denique, & modo quo lentæ retineantur, disponanturque materiæ, non solum origo intelligi pinguium istorum, ut videbantur, corporum, sed & ramentorum, imo & grandium, quæ egeri dictæ sunt, membranarum, facillime autem quorundam ex illis aliis corporibus, quæ carnosa a Celso sunt appellata, si videlicet non tota rubra sanguinis portio sit ex ejus albis coalescentibus fibris expressa. Unde etiam intelligas licet, quam caute uti oporteat illa Hippocratis (2) prædictione: *A dysenteria habito si veluti carunculæ exeant, lethale est*: nec sane is, qui de polypis præclare egerat, illud prætervidit Doctissimus Pasta (3). Cæterum, quam nunc mucosam, aut polyposam materiam dicimus, eam Majores pituitosam fere, ac viscidam vocitare consueverant, & aliqui in his etiam, quæ hic explicamus, agnoscere. Sic, ne multo vetustissimos quæram, animadverto, Jacobum Berengarium (4) hæc scripsisse: *& ego vidi in intestinis meis generari coria ex flegmate, & carnem flegmaticam aliqualiter rubeam ad quantitatem notabilis nucis*. Nec aliam Fernelius (5) materiam credidit firmi illius corporis, medioque ductu pertusi, quod pedis longitudine egessit Caroli V. Imper. Legatus, sic pristinæ valetudini restitutus. De Gabucino, & Platero sileo, quorum sententiam commemoravit Sennertus (6), nec Lancisius ignoravit, cum utrumque ultro fassus est (7) ante se tænias intestinorum quasdam vermes non esse, docuisse. Ipsum autem Sennertum (8) vel magis laudo, quod ejectas a dysentericis, qui convalescant, membranas *mucosum esse excrementum*, censuit, *quod in intestinis hanc formam accipiat*: neque necessarium esse, ut ipsum seu sua, seu sanguinis admisti forma semper excernatur; sed posse aliam induere; nam *videmus quotidie*, inquit, *fibras sanguinis in aquam calidam effusas albescere*. Vides ut propius ad id accesserit, quod magis diserte anno demum 1685. indicavit Zollicoferus (9), cum videlicet de iis polypis verba faciens, qui extra alveos sanguinis reperiuntur, & in illis de polypo tunc reperto a Sponio in pelvi renali, *quo forte*, ait, *etiam referri posset concretio illa pituitosa, quam Justus Lipsius per alvum, intestinorum forma, & illa ipsa esse autumans, excrevit.* Quod ipsum denique disertissime, nec dubitantis in modum, præclare ac multifariam illustravit, & confirmavit Lancisius.

19. Apparet igitur, posse in dysenteria pinguia ad speciem corpora, & carnosa, & membranea quoque dejici, nullo ulcere intestina afficiente: quanquam Sennertus (10) neget, se, & Cratonem *talia ramenta, & membranas, quas describunt alii, videre potuisse*, etiam ubi essent ulcera. Hæc enim fuerant certe in iis, quorum ipsi minus credibiles videbantur sanationes a Meichsnero (11), & Saxonia propositæ. Illius enim æger cum pure sæpe excreverat membranas *spithamæ longitudine*; hujus autem ægra *ulnæ longitudine* membranam ex Recto intestino exulcerato. Equidem in Pantheo, quod citat Sennertus, quid

(1) Diss. de tripl. intest. polypo. (2) S. 4. Aph. 26. (3) in Not. ad hunc Aphor.
(4) super Anat. Mundin. Comm. 7. (5) Pathol. l. 6. c. 9.
(6) Medic. Pract. l. 3. P. 2. S. 2. c. 7. qu. 3. (7) Diss. cit. Epist. 2. ad Bianciard.
(8) qu. cit. (9) Diss. de Polypo cord. §. 6. (10) qu. cit.
(11) apud Schenck. Obs. Med. l. 3. ubi de Dysent. Cur. Obs. 4.

quid Saxoniæ nomine editum sit (1) minus attendendum crediderim post justas hujus de Panthei editore Uffenbachio querelas (2), præsertim cum in Prælectionibus Saxoniæ Practicis, quæ hic postea editæ sunt, nihil a me quidem istiusmodi reperiatur, sed hoc tantum (3), quod & ipsum Sennerto displicet, Saxoniam *quatuor vidisse dysentericos, in quibus in dies excernebantur portiones intestini tam magnæ, ut sæpe excederent mensuram trium vel quatuor digitorum*; ex quibus duæ mulieres sanatæ sunt. Harumque una fortasse fuit, quam sibi Patavii a Præceptore Saxonia Casparus Hoffmannus (4) scribit ostensam, quæ in dysenteria excreverat *partem intestini palmum longam*, videlicet, ut opinor, si universæ illæ excretæ portiones conjunctæ intelligerentur. Illud tamen ibi egregie fecit Sennertus, quod ultro fassus est, *multa fieri posse*, *quæ* ipse *non vidisset*. Sane si perpauci anni additi essent ejus vitæ, Tulpii (5) legisset Observationem, qui ab acribus intestinorum torminibus, eorumque exulceratione accidisse vidit, ut tota intestini Recti interior membrana ita ex hoc prodiret, ut inde pendula ab ipso, & pluribus Medicis duos, tresve dies spectari potuerit, prohibente illius firma ad podicem adhæsione celeriorem delapsum. Sed & mihi hic obtigit Kalendis Juniis A. 1729. ut ob consimilem casum enixe rogarer ut Hebræum Mercatorem Jacobum *del Vecchio* consilio juvarem meo. Huic in febris malignæ declinatione dolor ad Rectum intestinum molestissimus obortus erat cum ponderis, & impedimenti sensu: & denique cum sanguine exire nuper ex ano inceperat, quam inde pendentem conspexi, crassa quædam, ut videbatur, membrana, ad sex digitos transversos longa, pollice latior, colore ex cinereo livida, ut gangræna tentatæ membranæ solent: neque excidebat tamen, quippe intra intestinum continuata, eique annexa, quantum animadvertere Chirurgus poterat, lenissime explorans; nam etsi ab ejus exitu dolor factus erat mitior, sanguis tamen subinde prodibat, febris autem ea hora major erat, quam mane fuerat. Itaque iis, quæ visa sunt convenire, cum seniore ægri Medico tunc constitutis, discessi. Hic autem insecutis diebus certiorem me fecit, excidisse membranam, per sphincteris potius constrictionem, ut videbatur, abruptam, quam integram: sanguinem iterum, & pravum ichorem exiisse; singultum, qui omnes perterreret, accessisse: Sibi tamen aliquam propterea spem superesse, quod meminisset ægri patrem, cui jam grandævo, similis, sed brevior, membrana e podice exciderat, se medente, evasisse, cum hoc quidem, ut recrementa continere postea non potuerit: hunc autem filium, etsi in parente neque maligna febris præcesserat, neque singultus accesserat, annum tamen vix agere quadragesimum quinctum. Nec spes fefellit probabilem illum Medicum, cognomento *Marina*, quocum iterum statutis iis, quæ, ut res tunc se habebant, ad priora addi possent, factum est ut pure dejecto, nec pauco, ægrum extra lectum viderim pridie Nonas Julias, jam vires, & corporis habitum, coloremque manifesto reparantem, nec fæces modo, sed & ea, quæ injiciebantur retinentem. Dolor quidem aliquis tum etiam erat; sed is plane levior, neque in ea ipsa sede amplius, in qua antea fuerat molestissimus. Itaque hic etiam, ut æger Tulpii, atque alii quos, brevitatis gratia, sciens prætereo, sanatus est, atque adeo sanus adhuc vivebat, cum hanc historiam ex scripto dictarem sub finem A. 1747. (6)

20. Etsi vero hos evasisse constat; tamen si ex me quæras, an æque constet, veras membranas dejecisse, facile negabo. Neque enim video satis earum naturam quæsitam esse, quod fortasse, ut mihi, ita aliis quoque non licuit in corruptis fracidisque corporibus. Video autem, etiam ubi ulcerata intestina sint, imo ibi facilius polyposas formari posse concretiones, sive teretes, quales trium aut quatuor palmorum longitudine se vidisse a dysentericis excretas, affirmavit Lancisius (7), sive pla-

(1) Panth. l. 3. c. 23. ut citat Sennert. (2) Vid. Saxon. Præf. ad libros 3. de Pulsib.
(3) P. 2. c. 19. (4) c. 122. cit. supra ad n. 17. (5) Obs. Med. l. 3. c. 17.
(6) imo Vid. etiam Epist. 65. n. 6. (7) Diss. cit. Epist. 1. ad Bianciard.

planas membranæ forma, qualem unum ferme palmum longam, egestam a Matrona conspexit ulcere intestini Recti laborante, ejusdemque esse generis suspicatus est Vir Cl. Joseph Ant. Pujatus (1). Sed priores illas ut constare nego fuisse membranas, sic constare nego non fuisse, easque præsertim, quæ intestino magis adhærere, quam polypi soleant, visæ sunt. Atque ut meam tibi opinionem aperiam; credo posse interioris tunicæ intestinorum partem aliquam morbi vi separari, atque excidere haud aliter ac sæpe videmus, idem contingere a fervidiorum alimentorum contactu ei membranulæ, que oris partes convestiuntur. Quod certe fit sine ulla, nedum sine plurima sanguinis effusione, sine convulsionibus, aliisque perniciosis incommodis, quæ timent nonnulli ab innumeris vasculis, nervulisque ad intimam tunicam intestinorum pertinentibus, si quidem hæc separari credatur; cum tamen ad intimam quoque oris tunicam maximus pertineat vasculorum numerus, & nervulorum. Nec dicas eam, quæ tunc in ore abscedit, membranulam cuticulæ esse continuationem, aut certe ei proportione respondere. Nam idem, qui in prolabiis, & buccis hanc *epitheliam* vocavit, ejus similem *epitheliam* in gula quoque, stomacho, & intestinis ostendit Ruyschius (2), itaque me, si de alia parte non vis, de hac saltem loqui credito, quam humorum acrimonia, aut post inflammationem superficiaria gangræna ab reliqua interioris tunicæ parte solvat, & recrementis secum abripiendam, & devolvendam relinquat. At enim aliquando membranæ dejiciuntur, inquies, ut Saxonia (3) loquitur, *satis crassæ*; cuticula autem est tenuis. Utique, nisi humore plurimo imbuatur; hinc enim fieri, censuit Cl. Fantonus (4), ut sæpe eam videamus ex *vesicantium* usu *crassescere* adeo, ut inde in plures laminas esse divisibilem, aut constare ex spongiosa substantia conjecerit. Quod si rem ne sic quidem satis a me explicari contendas; at tu vicissim mihi explica Benevoli Chirurgi Experientissimi Observationem (5) detracti ex ano canalis membranei longi digitos transversos ad sex, lati quantum solet intestinum Rectum, crassi autem adeo, ut ani sphincter aut totus, aut pene totus cum eo canali excidisse videretur: & sane cum ad intestini ulcus, & cætera, quæ ab eo pendebant incommoda, tum ad assiduam, quæ ab illius canalis exitu relicta fuerat, retinendorum excrementorum impotentiam medicis, & chirurgicis præsidiis tollendam anno propemodum opus fuit. Qua igitur ratione tam crassam intestini partem salva vita excidere potuisse intelliges, eadem intelliges multo facilius, qui tanto minus crassa interior tunica nonnunquam exciderit. Si hoc autem vel in iis, qui evaserunt, facile agnoscis; quanto in illis magis, qui perierunt? Et vero si militi affuisses, de quo Bontius, aut ægris illis, de quibus Sylvius in hac XI. loquuntur Sepulchreti Sectione (6), & membranas, quas facile in lethali dysenterico fluxu egerebant, vera esse interioris tunicæ frusta dixisses; num incisis eorum cadaveribus, te tui dicti pœnituisset? Minime gentium. Cum Sylvio enim *abrasam hinc inde* eam tunicam, cum Bontio autem *plane abrasam* invenisses. Num undique? Quod satis diserte Bontius non dicit, Piccolhominus (7) dicit in Observatione, quæ quocunque modo intelligatur, digna erat certe, quæ in Sepulchretum referretur. In *dysenterico* enim *immaniter cruciato, qui primos cibos capiens levi quodam horrore quatiebatur*, vidit *totam & ventriculi, & intestinorum tunicam interiorem, a summo ad imum (mirum visu, auditu, & creditu) abrasam; quod* autem *reliquum erat, & apparebat, carnosum videbatur*, inquit, *ab ore ventriculi ad podicem usque, ut diceres, esse veluti fasciam latam totam carnosam; ventriculum item tanquam vesicam quandam totam carnosam*. Sed de hac Observatione, in qua, ut ea, quæ mox subjicit, ostendunt, carnearum fibrarum inflammationem Auctor ipse agnoscebat, infra

(1) Dec. Medic. Obs. n. 6. Obs. 1. (2) Thes. Anat. 7. n. 40. (3) c. 19. supra ad n. 19. cit. (4) Anat. corp. hum. Diss. 2. (5) 18. delle Quaranta. (6) Obs. 6., & 16. (7) l. 2. Anat. Prælect. 15.

fra quoque (1) mentio fiet.

21. Nunc quando satis superque ostensum est, quæ a dysentericis ejiciuntur membranæ forma, sæpe falsas, nonnunquam veras esse membranas, nec nisi cum veræ deprehenduntur, intestina exulcerata significare; eadem proportione ostendenda essent de iis pariter, quæ ad speciem carnosa egeruntur, nisi jam supra (2) satis esset indicatum, quomodo polypi hæc quoque referre possint absque ulla intestinorum exulceratione. Unum igitur commonstrandum relinquitur, non semper ex falsa carne ea corpora omnino compingi, cumque id ex eorum constabit examine, ulcus aliquod intestinorum esse ponendum, si modo in ventriculo indicium ulceris nullum sit: quod ob verrucas illas, ut Arabes vocabant, excipio, de quibus Epistola scriptum est XXIX (3). Ibi autem etsi carneas excrescentias esse posse diximus sine exulceratione; cum abrumpuntur tamen, & excidunt, ulcus fieri debere in eo unde abruptæ sunt, loco, id vero neque negavimus, & per se manifestum est. Porro tunc ita de ventriculo verba faciebamus, ut eadem transferri posse ad intestina appareret, imo quandam Avenzoaris verrucam ob magnitudinem, quam in ventriculo, si epigastrium tangeres, habere videbatur, non in isto, sed in attiguo potius Colo natam esse suspicabamur. Quam suspicionem juvat hic exemplis ejusdem in universum generis ita confirmare, ut simul denique id, quod proposuimus, ostendamus. Jo. Baptista Cortesius (4) locum Galeni proferens, ex quo intelligatur, non modo indurata stercora, sed & *moles alicujus corporis præter naturam in intestinis existentes*, jam ab eo recensitas fuisse inter causas, quæ alvum obstruant, Galenicum dogma hac sua Observatione confirmavit, habita in cadavere Comitis de Caldarinis Patricii Bononiensis. Scilicet *in cavitate Coli intestini reperta fuit ingens portio carnis, quæ sua mole erat impedimento, quo minus excrementa descendere possent, & ex hujusmodi morbo malæ intestinorum compositionis interemptus est*. Quam ego causam *maximæ*, ut ipse ait, *considerationis* hic tibi volui Auctoris verbis ob id etiam describere, quod in eorum Catalogo, quorum Observationes in Sepulchretum sunt relatæ, ut Piccolhomini, ita & Cortesii nomen frustra quæsivi: itaque nec Observatio hæc in Sectione XIII, quæ *de Adstrictione Alvi* inscribitur, usquam invenitur; sed ejus loco alia quædam (5) memoratur Willisii quasi constaret, *excrescentias quasdam carneas*, quæ *intestinis majoribus instar auricularum muris adnascebantur plurimæ ex utroque intestinorum Coli, & Recti latere ad certa quasi stadia instar ramorum arboris gemellæ prodeuntes*, quasi, inquam, constaret, non exterius has, ut mihi quidem videtur, fuisse, nec fortasse aliud quam Adiposas Coli, Rectique Appendiculas, in quibus, absumpta pinguedine, sanguifera vascula ruberent; in tabido enim Viro hæc observabat Willisius, qui *simile quiddam in alio tabido* conspexisse se ait. Sed perinde ac si certum esset interiora tenuisse, & sic alvi adstrictionem fecisse, casus puelli in Scholio subjicitur, qui egesta massa carnea ingenti, & notam servante, qua intestinis adhæserat, a pertinace alvi obstructione liber evaserat. Tu vero aut Willisio inspecto, aut alio Sepulchreti libro (6), in quo fusius Viri ejus historia proposita est, cum ea, quæ dixi, recognosces, tum illud in primis intelliges, qui *spuria paralysi* teneretur *totius corporis membra quævis occupante*, ut nullam fere se movendi facultatem haberet, in illo alias præterea causas alvi, nisi irritaretur, adstrictæ, magnopere non fuisse quærendas. Verum ut ad excrescentias, quæ certe in cavo essent intestini Coli redeamus; præter *carnosam* illam, quam in Sepulchreto frustra quærimus, *intestinum colon intercipientem*, ab Joanne Rhodio (7) in Monacho adnotatam, qui *colicis doloribus cum vomitu chyli vexatus, clysteres sine excrementis reddebat*; unius, sed maxime huc attinentis, exemplum est in altera

(1) n. 26. (2) n. 17., & 18. (3) n. 16., & 17.
(4) Miscell. Med. Dec. 4. c. 8. (5) Obs. 1. §. 4. (6) I. Sect. 13. Obs. 1.
(7) Act. Hafn. Vol. 4. P. 1. pag. 86.

tera de duabus illis Cl. Fantoni Observationibus, quas supra (1) tantummodo nominavimus. In viro, quem gravis dysenteria tandem interfecerat, *non procul a Cæco ulceratum Colon* invenit, *unde purulentus, & sanguine permistus humor manabat; ibique præterea carnosum, crassum, & rotundum corpus, transversos fere octo digitos longum, quod tenui principio exortum, eoque uno tanquam pediculo alligatum ulcerosæ tunicæ, cæterum in tubo intestinali pendulum non modicam ejus partem occupabat: magnum*, inquit, *intestini polypum diceres; id enim totum corpus libræ unius medicæ pondus superabat*. Excrescentiam hanc cum ulcere, & facile, ut in longa dysenteria, ab ulcere fuisse vides: nec dici ideo magnum polypum potuisse, quod polyporum, de quibus supra dictum est, naturam haberet, sed quia nasi polypum, a cujus similitudine sunt illi appellati, non figura modo referret, sed natura quoque; hanc enim solers ille, cautusque Anatomicus *carnosam* pronunciavit.

22. Nec tamen dubito, quin excrescentiæ intestinorum interdum possint ex utraque natura constare, ut si carneis fimbriis, & inæqualibus, impolitisque superficiebus adhærere incipiant viscidæ puris, aut succi intestinorum, aut sanguinis effusi particulæ: hisque aliæ deinceps, aliæque, ut radix, & nucleus ex vera sint carne, circumjectum autem, adjunctumque molis corpus, hujusque appendices ex non vera. Consultus sum A. 1736. pro Nobili Viro, qui post sæpe repetitas sanguinis dejectiones, mox cum bilioso alvi fluxu, & assidua, primum levi, deinde acuta febre conjunctas, cum hæc, & gravia ejus symptomata ab remediorum maxime convenientium usu nihil remitterent, imo illud eorum, quod erat præ cæteris grave, nempe ventris dolor, ex acerbo repente factum esset acerbissimum, post multum sanguinem egesserat, Chirurgi manu adjuvante, corpus quoddam longitudine propemodum palmi unius, & semis, crassitudine autem, & figura aliis in partibus alia. In summo enim informe caput referebat quasi ranæ grandioris, ore hiante; reliquum corpus exterius ferme teres, intus cavum, erat transversos duos digitos crassum donec paulatim gracilescendo in caudam desineret, semipalmum longam, & prope extremum bifidam. Qui memineris, quid in extrema ferme censuerim Epistola superiore (2) de ranis, bufonibus, lacertis ano ejectis, facile existimabis quid crederem cum ea legerem, quæ modo referebam: nec vero occasio hic ulla erat suspicandi, quod de Molitore quodam (3) scriptum leges, cujus dissectio ob recrementa semper chylosa per sesquiannum egesta, digna alioquin est, quæ inspiciatur, & cum iis, quæ de Cœliaco fluxu supra (4) attigimus, pro veri studio conferatur. Dicebatur autem per dormientis os bufo irrepsisse, multumque intus nocuisse, donec per alvum deturbatus est obesus, & mortuus: quem utinam Præcl. Observationis Auctor teterrimo, noxioque fœtore minime prohibitus esset per se attente inspectare, & scalpelli ope examinare. Certe autem, quod ad nostrum attinet, doctus quoque Medicus, a quo consulebar, spretis vulgaribus opinationibus, ad Lancisianos polypos ejusmodi corpus attinere arbitrabatur. Attamen cum præter fibrosa exteriora ligamenta, per quæ intestino videbatur annexum fuisse, mollem, & distractilem substantiam atri fere coloris describeret, ex qua constabat, eamque ex sat validis fibris, quibus variæ glandulæ interjicerentur, compactam; cum sanguinem, qui antea effluxerat, nec semel ad libras, eo detracto corpore, desiisse memoraret, purulentas autem albicantes, subcinereas, gravissime olentes successisse materias, quæ recrementorum exitum modo præcedebant, modo sequebantur, & maximo semper cum dolore, hasque, & acutam febrem perstitisse donec vulnerariis datis remediis, quæ deinde balsamica exceperunt, ipsæ, & incommoda reliqua primum minuerentur, & denique tollerentur; ut nulla a me ferme, nisi quæ ad præservandum facerent, æger (qui multos

(1) n. 13., & 16. (2) n. 21. (3) Eph. N. C. Cent. 3., & 4. Obs. 163.
(4) n. 4.

tos postea annos vixit) postularet; eo inclinavi animum, ut conjicerem, initium, & radices istius corporis excrescentias fuisse prope extremum intestini Coli obortas. Hanc enim sedem dolor ille acerbissimus indicabat, qui nimirum ubi Colon priusquam in Rectum desinat, quosdam solet habere flexus, infra umbilicum incipiebat, illinc autem Mesocoli adhæsiones secutus, ad dorsum usque extendebatur. Eas igitur radices cum erodi, exulcerari, abrumpi cœperunt, sanguinem effudisse, cum vero profundius, & circumcirca, dolorem insuper, & cætera crevisse: interea autem sanguinis destillantis fibrosas, aliasque viscidiores partes excrescentiis adhæsisse, easque auxisse, conjunxisse, in eamque speciem, qua penitus denique avulsæ exierunt, conformasse. Quoniam tamen ex ejusmodi corporibus, quæ per anum ejecta legi, vix unius modo venit in mentem, a Peyero (1) memorati, quod *vasis sanguineis* fuerit *præditum*; sicuti ubi aliquod his præditum vasis praeclare videam, pro certo ad excrescentias referendum esse pronunciabo; sic contra, probe conscius, quam facile a polyposis concretionibus fieri fucus, & imponi multifariam possit, non nisi suspicando, & conjiciendo, aliquid ejusmodi, de reliquis respondebo, quæ aut veris illis vasis careant, aut cauti, experientisque Chirurgi judicio pro certissimis excrescentiis non agnoscantur. Sic Valsalvæ olim credidi, cum mecum sanguineos ichores inspiciens a dysenterico desperato egestos, in iisque frustulum quoddam, si colori dumtaxat crederes, nihil nisi grumum sanguinis repræsentans, ille ubi perattente examinavit, penitusque perspexit, pro ulcerati intestini excrescente particula sine ulla dubitatione agnovit. Sic etiam Viro peritissimo Molinellio (2) credidissem, si cavum corpus, spithamam longum, quod homo diu multumque dysenteria cruciatus, ipse sibi ex ano eduxerat, ex *fungosa ulcerum carne* esse pronunciasset, id quod, ut est prudens in primis, cautusque, minime voluit, sed ei carni *haud absimile* tantum dixit. Neque aliud spectavit fortasse Cl. Struvius (3), qui cum æque longam, & pollicem latam *membranoso-carneam*, ut diserte ait, *quandam massam* cum *multa pinguedine intertexta*, fortissimo nisu indidem detrusam, proponeret; dubitationem, ut opinor, ostendere voluit suam, hunc Observationi titulum præfigendo *De massa polyposa per alvum excreta*: & præcesserant tamen ea, quæ non secus ac dysenteria, potuerant excrescentiæ carneæ justam suspicionem movere.

23. Dum hactenus ostenderem posse in dysenteria egeri cum sanguine adiposa, membranea, carnosa corpora, nec intestina tamen esse exulcerata propterea quod ea corpora sæpenumero non sunt reapse, quæ videntur; subinde veritus sum ne forte ipse mirareris, non videre me, vel solum sanguinis exitum satis indicare erosa, aut rupta ejus vasa; ut exulceratio aut jam facta, aut inchoata saltem, necessario sit agnoscenda. Verum si forte miratus es, mirari continuo desines, cum hæc, quæ paucis perstringam, attenderis. Est Cl. Wagneri Observatio (4), in qua cum alia in dysentericæ visceribus a se conspecta proponit, in hisque illud pro Spigelio adnotandum (5), *vesicam bilis* fuisse *turgidam*, tum hoc præsertim, nihil usquam intestina habuisse vitii, nisi quod cuncta pariter *tenuia*, *& crassa omni humore mucoso destituebantur*, & Rectum erat gangrænosum. Quod si ullum in ipsis adnotasset ulcusculum; tum vias sanguinis, quem ægra dejecerat, quærere non debuisset in extremis ipsis venarum osculis, quippe quas scirrhosæ in mesenterio glandulæ, spasmique constrinxissent, ut sanguis *immediate* per ea oscula in intestina *regurgitaret*, non secus ac cœruleus in easdem venas injectus humor, *cœrulei sudoris indicium* tunc ipsi exhibuit intra intestina *manifestissimum*. Præterea est Observatio Whartoni, a Glissonio proposita

(1) Exercit. I. de Gland. intestin. circa finem.
(2) Vid. Comment. de Bonon. Sc. Acad. T. 2. P. 1. inter Medica Obs. 2.
(3) Act. N. Cur. T. 1. Obs. 195.
(4) Eph. N. C. Cent. 1., & 2. Obs. 173.
(5) Vid. supra n. 15.

posita in Tractatu de Ventriculo; & Intestinis, quæ cum aliquanto aliter in Sepulchreto (1) ex Tractatu eodem describatur, nullo certo hujus indicato loco; si a te legetur cap. 23. n. 11. ostendet, post *enormem*, a pharmaco, sanguinis vomitum, *nullam in ventriculo*, qui nonnihil sanguinis vel post mortem continebat, *comparuisse venam sive ruptam, sive exesam*, sed *dorso cultri interiore tunica detersa*, tunc *innumera sanguinis punctula in superficie detersa sensim comparuisse*. Num vero detersione istiusmodi, ut censet Glissonius, quasi cuticula quædam abrasa fuerit, neque aliter in vivente pharmacum egerit, cum ipsa quoque interior tunica non secus ac cutis derasa cuticula, cruenta cerneretur; an potius sanguinis copia, quam pharmaci violentia acciverat, dilatatæ extremæ arteriolarum viæ & sanguinem paulo ante effuderint, & tunc dorso cultri quidquid sanguinis habebant reliquum exprimente, protulerint, malim te ex iis, quæ Boerhaavius (2) non uno loco de anastomosi scripsit, existimare, quam ipse dicere. Exempla attende, quæ ibi profert, & alibi etiam, ut puta cum de retento menstruo sanguine per alias vias emisso verba faciens, (3) *vidi*, inquit, *hujusmodi hæmoptoen, quæ in consuetudinem abierat, ut sanguis floridus singulis mensibus, absque detrimento sanitatis, cum levi tussicula excrearetur. Vidi ubi evomebatur sanguis: vidi per alvum deponi, & per sudorem*. Confer insuper exempla alia, quæ bene multa addit ad singula ista Eruditissimus Hallerus (4): & in quocunque invenis id factum *absque detrimento sanitatis*, absque exulceratione pariter factum credito, non secus atque cum per sudorem sanguis exibat, cutem ibi integerrimam visurus fuisses, neque aliud in hac detersa, quam *innumera illa sanguinis punctula*, quæ in detersa ventriculi interiore tunica conspexit Whartonus. Transfer hæc a ventriculo ad intestina, & sine horum exulceratione sanguinis fluxum intelliges. Aut si adhuc nonnihil hæres; sepone jam Observationem istam Whartoni, & præter exempla, quæ dicta sunt, fac tibi sanguinis fluentis e naribus veniat in mentem. Num ruptæ semper, aut exesæ venæ, arteriæve? num exulcerata semper narium tunica? Si illæ ruptæ, aut exesæ; qui fit ut sanguis sæpe nullo prorsus remedio adhibito, per se subsistat? Si hæc exulcerata, quomodo nihil, non dico puris, sed ne doloris quidem consequitur? Nunc quod in narium tunica fieri intelligis, idem cogita fieri posse in tunica intima intestinorum, præsertim cum injecti per arterias humores facile adeo per utramque tunicam in narium caveas, & intestinorum trajiciantur (5). Pone igitur auctam sanguinis copiam, auctum impetum, latiores autem factas in iis præcipue, qui natura laxas antea haberent, arteriarum ad intima intestinorum ultimas vias aut resolutione quadam, aut causa alia aliqua, ut puta nimia in alvi profluviis humectatione; nec difficile cum Boerhaavio sanguinem illinc effluere per anastomosim intelliges.

24. Vide autem ne unum dumtaxat, sed plura simul eorum ponas, quæ dicta sunt. Nam cum Boerhaavius sic docet (6): *quando sanguis per portarum venam, ejusque ramos nequit transire, tunc ipse purus sanguis per anastomosin ex vasis mesentericis effundi potest;* nisi hæc continuo adderet, *quorum oscula dilatata sunt;* dubitare aliquis posset, qui Ortlobium (7) legisset, constricta vinculo in vivis canibus illa vena, *sanguinem ad intestina sincerum prorumpere, nunquam se observare potuisse, quamvis tota intestinorum tunica coccineo quasi colore imbueretur*. Nimirum in sanis iis canibus vasorum oscula non erant dilatata. Erant autem vel maxime ob circumjectarum fibrarum laxitatem in Comitis illius, de quo ibidem loquitur Ortlobius, *intestinis sphacelatis;* in his enim *venas mesaraicas orificiis apertis, sanguine grumefacto, quasi cera refertis, hiasse* vidit. Hæc autem attigi propterea quod *aliquando* in dysenteria *vera inflammatio adest, & funesta gangræna sequitur*, ut paulo post

(1) l. 3. S. 8. Obs. 7. in Additam. (2) Prælect. ad Instit. §. 707. 775. 814. &c.
(3) ad §. 667. (4) in not. ad cit. modo §. (5) Vid. not. Haller. ad §. 497. earund. Prælect.
(6) ad §. cit. 814. (7) Hist. Part. & Œcon. hom. Diss. 8. §. 7.

post illa, quæ retulimus, scripsit Boerhaavius (1). Et sane vera scripsisse ostendunt in Sectione hac Sepulchreti XI. complurium Observationes (2), Valsalvæ autem præter eam, quæ superius (3) allata est, hæc quoque altera confirmat.

25. MULIER ex dysenteria moritur.

INTESTINA reperiuntur inflammata. Huic mulieri ren sinister omnino deerat; supplebat autem dexter, duplo quam secundum naturam major, duplici pelvi, ac duplici uretere instructus. Ureter autem uterque ad dexteram tendebant vesicæ partem.

26. Sepositis iis, quæ a primordiis fuisse intelligis, ad dysenteriam attinet intestinorum inflammatio. Revoca nunc ad memoriam, & cum hac Observatione, aliisque conjunge, quam ex Piccolhomino supra (4) descripsi. In ea namque sive abrasio tanta fuit, quæ Observatori ipsi usque adeo mira visa est, sive potius cum abrasione, si vis, non modica, inflammatio ejusmodi, ut quemadmodum in Ortlobii canibus (5), tota intestinorum tunica multum ruberet, certe Piccolhominus quoque inflammationem agnovit. Cum autem hæc esse non possit quin sanguinis transitus per illos venæ portarum ramos impeditus intelligatur; quid hinc consequi posse dixerimus (6), si aliquid aliud accedat, jam nosti, vel prius quam intestina, impetu sanguinis adhuc persistente, vergere incipiant in gangrænosam laxitatem. Sic Brunnerus (7) in milite, quem diarrhoea laborantem supervenientes sævissimæ convulsiones occiderant, simul per totum intestinorum, Tenuium præsertim, tractum, insignem, qua nec ventriculus carebat, inflammationem, simul in hoc grumos sanguinis, in illis mucum rubicundum deprehendit, indicio manifestissimo, diarrhoeam jam incepisse in dysenteriam degenerare, quamvis nihil adhuc gangrænosi in iis visceribus appareret. Facile autem in gangrænam, atque adeo, ut dixi, in sphacelum transire potest intestinorum inflammatio: unde factum fortasse est, quod adolescenti mihi Medicus exercitatissimus narrabat, sibi aliquando accidisse, ut in dysentericis, postremis ante mortem diebus febris abiisse videretur, ut si cætera non attendisset signa, turpiter falli potuisset. Verum de intestinorum morbo fallacissimo sphacelo erit alias (8) opportunior scribendi locus. Nunc de membranis dejectis sive cum sanguine, aut pure, sive absque his, sive in dysenteria, sive extra ipsam aliquid ad ea, quæ scripsimus supra, addendum est. Desideravimus certe nonnullarum naturam diligentius examinari potuisse. Lentilius (9) puta, quodnam esset intestinum egregie statuit, unde membranæ provenirent, quæ per intervalla cum, vel sine cruore plures, paucioresve per alvum secederent. Quod autem has censuit valvulas esse conniventes, liberum cuique est credere, aut non credere; imo vel hoc ipsum, fuisse membranas. Ut enim ab ægra quantum apparet, ille aberat; nihil aliud videre potuit, nisi eas fuisse *diversæ magnitudinis, & quæ siccatæ pelliculas e vesica suilla retorrida mentirentur*. At Jo. Mauricius Hoffmannus (10) cum ab alia excretas attentius examinaret, quas pro intima tunica intestinorum alii acceperant, mucum esse agnovit viscidiorem *supra valvulas conniventes coagulatum, & in speciem membranæ condensatum*: neque ab eo discrepat, Actor. N. C. Volumine V. (11), Cl. Treylingii judicium de examinata ab ipso quasi membranacea vagina quadam, ab Rustica dejecta, *quamvis figuram intestini Coli cum valvulis conniventibus adæquaret*. Contra in alio Apinus (12) minime dubitavit, quin egestæ membranæ essent frusta intimæ tunicæ intestinorum: & plura quidem vel ex earum inspectione protulit cur id crederetur: quanquam illud, quod primo loco posuit fuisse *tubulosa forma exactissime præditas*, tum ea, quæ modo laudata est, tum Observatio quoque infirmat Cl. Verdriesii (13), qui alio in

(1) ad §. 815. (2) 3. 9 19. §. 1., & 2. (3) n. 14. (4) n. 20.
(5) supra, n. 24. (6) Ibid. (7) Exercit. de Gland. Duoden. §. 4.
(8) Epist. 35. (9) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. in Append. n. 6. ad Obs. 68.
(10) Dec. ead. A. 9., & 10. Obs. 60. (11) Obs. 126. (12) Dec. cit. A. 9., & 10. Obs. 172.
(13) Ephem. earund. Cent. 1. Obs. 90.

in viro penitius contemplatus, non aliud esse, quam *fistulosam pituitam* manifestissime deprehendit, quæ *concrescens, ad continentis intestini figuram se accommodaverat*. Sed num dicemus, inquies, idem accidisse intra Cæcum intestinum, quod olim Beckerus (1) pene affirmabat, se vidisse dejectum, quippe *corpus membranosum, digiti majoris longitudinem, & latitudinem adæquans, patulum, & erosum ab una, ab altera vero parte clausum?* Hæc enim continuo subjecit, *triplici tunica, tenui, carnosa, ac rugosa constans*. Imo quid dicemus, ajo ego ad tres alias Observationes, in quibus non Vermiformis Appendix, quæ a latere est videlicet, sed ipsius intestinorum tubi non brevis pars per anum ejecta proponitur? Utinam Georgio Franco (2); nam ejus æger non, ut Beckeri, aliorumque, superstes fuit, sed paucis ab ejusmodi egestione horis decessit, permissum fuisset in cadavere sedem recognoscere, unde *integra tenuis intestini pars, spithamæ longitudine & ultra cum annexa mesenterii adhuc portione*, avulsa esset, quam ipse ob conniventes, quibus intus prædita erat, valvulas, ex Jejuno esse suspicabatur: quanquam si hujusmodi avulsio miranda est, coalitus est longe magis mirandus, quem inter eas intestini partes, unde intermedia portio avulsa est, concipere oportet in duobus aliis ægris, quorum neuter, si ex intestinis apertus aditus in ventris cavum relictus esset, superstes esse potuisset. Verum Jo. Petrus Albrecht (3), & Andreas Westphal (4) cum eorum historias protulerunt, ingeniose excogitarunt, præcessisse intussusceptionem, sive prolapsum inversæ superioris intestini partis intra proximam sequentem, sic ut per inflammationem, & gangrænam abruptio prolapsæ partis non ante contigerit, quam aliqua esset in abruptionis loco inter excipiens, exceptumque intestinum conglutinatio. Nam quod ea, quæ dejecta est, vera fuerit intestini portio, etsi *non pauci*, quod ad primam attinet Observationem, *dubitarunt*, Bruchmannus autem, & Hoffmannus, quod ad secundam, aut intestini dumtaxat tunicam, aut mucum, tunicæ similem crediderunt; tamen nec primæ testes defuerunt, & Docti alii Viri, in primisque Magnificus Ordo Medicorum Gryphiswaldensium, ad quos missum fuisse dicitur examinandum, quod in secunda egestum est, pro hujus veritate pronunciarunt. Unum animadverti, quod excogitatæ intususceptioni in neutra satis respondere videri possit. Nam valvulæ, ut in inverso, quemadmodum ponunt, intestino non *interiori* in facie, sed in exteriori occurrere debuissent, neque *exterius* adhærens omenti, aut mesenterii quædam portio, sed interius: quanquam dici potest, non ut tunc erant eæ facies, sed ut ante secundum naturam fuerant, esse indicatas, aut intestinum ex inverso fuisse in statum pristinum revolutum sive dum per reliquum ad anum usque canalem, inter acerbissimos dolores multifariam se agitantem, devolveretur, sive dum per ani angustias exiret, sive tandem postquam exierat, per manus ipsas examinantium. Utcunque id est, ubi cuncta perlegeris, quidquid hisce Observationibus dandum existimaveris: per me enim tibi liberum est sive cum accipientibus, sive cum dubitantibus, sive cum aliquid concedentibus facere, minus, opinor, miraberis, si quos dysentericos vel postquam veras ex intestinis aut membranas, aut carunculas egesserint, posthac audiveris evasisse.

27. Etsi de Dysenteria multo plura scripsi, quam initio constitueram, tamen priusquam finem facio, aliquid placet addere de Tenesmo, non ut in Sepulchreto (5) hic fieri video, ab aliis causis, de quibus alibi dicetur, sed ab dysenteria dumtaxat illato. Credo equidem in hujusce fluxus fine, id, quo intestinum Rectum ad egerendum irritatur, sæpe in vitio ejusdem intestini non consistere, sed ab reliquiis provenire acrium mucorum, & sanguinis, si hujus præsertim obsoletus in mucis sit color, in cellulis proximi inte-

(1) Earund. Dec. 1. A. 4. Obs. 68. (2) Earund. Dec. 3. A. 5., & 6. Obs. 177.
(3) Dec. ead. A. 3. Obs. 129. (4) Disput. quæ partem intest. Jejuni &c.
(5) Obs. 29., & seqq.

intestini Coli restitantibus, ab iisque paulatim, & identidem per Rectum ad partem hujus imam, & irritationis minus patientem demissis. Mirum dictu est, quam diu quædam, non pauca etiam, nec per se viscida, in Coli cellulis substitisse videantur. Quæsitum est ex me A. 1744. docti, atque ingenui Medici nomine, ubinam censerem comesta pisa quinque ipsos menses in hominis ventre morari potuisse? Affirmabat enim sua in civitate virum esse, qui cum Junio mense multum, ac sæpius illa edisset, correptus Octobri dysenteria, & singultu, non ante sanari potuerit, quam, Decembri ineunte, pisa ad duas libras dejecit integra adeo, ut a pluribus mirantibus Medicis plura sint eorum servata. Idem autem ejus viri patri olim, sed ad pauciores menses, accidisse narrabant. Respondi, si hæc vera essent (neque enim rem in ea civitate, multis testantibus, pervulgatam, negare honeste poteram, præsertim qui multo difficiliora creditu apud idoneos Auctores legissem) & si duobus illis hominibus eadem esset, quæ cæteris, ventriculi, & intestinorum structura, non videre me, ubi minus difficile hærere illa potuissent, quam in Coli intestini cellulas complures dispertita: conjuncta enim viam ejus intestini, nedum Tenuium, obstruxissent, ventriculo autem oneri gravissimo, & molestissimo fuissent, quippe ad id pondus, nec mansa, ut res ostendebat, nec satis fortasse antea cocta, nec ex viridibus, & tenerioribus, sed ex flavescentibus jam, & durescentibus. Esse forsitan iis hominibus illas cellulas natura aliquanto ampliores, & laxioribus fibris, sed certe propemodum iis esse in tubo intestinorum viscidissimas, tenacissimasque materias, ut pote qui parum adeo cibos mandere consuessent; per eas igitur irretita pisa, & quasi agglutinata ad cellularum parietes, tandiu substitisse, donec dysenteriæ torminibus, & dejiciendi conatibus deturbarentur.

28. Verum etsi in tenesmo illo explicando, qui dysenteriam excipit, sæpe, quemadmodum vidisti, cum Sydenhamio (1) ita faciam, ut ulcus in Recto intestino minime agnoscam; noli tamen credere me ejus dogmati sic adhærere, ut interdum non verear, ne ulcus, aut aliud ibi grave vitium dysenteriam consequatur, jam usque ab adolescentia edoctus exitu cujusdam post dysenteriam in illo intestino doloris, de cujus causa alia alii meorum Præceptorum sententia fuerat. Cum enim in Fœmina Primaria post dies circiter quindecim per se desiisset dysenteria, quereretur autem illa de infimi intestini dolore, semper quidem cum recrementa egereret, sed tamen subinde etiam punctionibus quibusdam molesto; credebat alter hunc esse, ut in delicata muliere, ab levi dumtaxat intimæ tunicæ abrasione; alter autem, id est Albertinus, qui animadverteret, cum eo dolore conjungi præter febrem, assiduum ponderis sensum, non sine quodam ad femora, imosque lumbos consensu, tenesmum autem nullum, aut fere nullum; gravius aliquid verebatur, donec aucta febri cum rigore, aperte jam abscessus manifestationem prædixit. Quam prædictionem cito comprobavit exitus, dejecto pure ad uncias duas, & eo, qui dissenserat, ut Senex erat ingenuus, non fatente modo, sed, id quod pauci faciunt, veram alterius prædictionem laudante. De graviori autem, & minus in vulgus noto ejusdem intestini vitio sermonem injiciendi occasio dabitur Litteris proximis (2). Vale.

(1) Obs. Med. circa morb. acut. S. 4. c. 3.

(2) n. 6. & seqq.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXII.

Sermo est de Alvi Adstrictione, & de Hæmorrhoidibus.

Contrarium illi, de quo nuper ad te scripsimus, vitium *Alvi Adstrictionis* in multis quidem animadvertimus tum sine manifesto valetudinis detrimento, etsi ad hebdomadas, atque adeo (quod & Cl. Zevianus noster (1) adnotavit) ad mensem nonnulli dejicere solerent nihil, tum, idque sæpius, cum evidenti læsione, quam mors ipsa consequeretur, sociatum. Tamen ejus vitii Observationem, cum dissectione conjunctam, vix unam habemus, quam hic tibi describamus; nam cæteras, quippe vomitionibus, volvulo, aliisque ejusmodi affectibus adjunctas, ab his sejungere non est visum. Quod si in Sepulchreto quoque factum esset; ad multo minorem numerum hujus XIII. Sectionis Observationes redirent. Videbis enim ad plerasque adnotatum, quanam in Sectione alia legendum id sit, quod ab iisdem avulsum est. Sed & alias esse, ad quas idem fuerat adnotandum, tres dumtaxat, quas inspicias, paginæ præclare demonstrabunt, 193. 197. 203. Lege enim in prima, Observationis III. §. 2. Credes huc unice attinere. Sed continuo §. 3. indicium dabit, idem ibi esse bis positum, & quod utrobique deest, alibi quærendum, id est hujus III. Libri Sectione VIII. Obs. XV. Similem repetitionem indicabit in altera illa pagina, Observationis IX. §. 2. cum §. 8. collatus; neque enim quia in hoc, turpi errore, typographus scripsit *in latere sinistro sub regione hepatis!* res non eadem est, quæ in illo bene scribitur *in latere dextro*, quod perspicue ostendet tibi, quæ ibi designatur proxima Sectio XIV. paulo fusius hanc historiam proponens Obs. 8. §. 1. Tertia demum pagina quid iteretur, & quid nihilominus omittatur, continuo significabit, ubi Observationis XII. §. 9. cum §. 3. comparaveris, utrumque autem cum indicata ab hoc Sectione VII. ubi rem fuse descriptam leges Obs. XXXIII.

Sed repetitiones has, adeo inter se vicinas, monstrasse satis esto. Ex magis dissitis, quas tibi inquirendas relinquo, unam prætermittere non possum, difficilius ob solitum Blancardi fucum agnoscendam. Legas, quæso, Observationis I. §. 6. & quæ de Sutore narravit Formius, conferas cum iis, quæ in Additamentis, Obs. III. de Bajulo scripsit Blancardus: eamdem utrobique rem esse intelliges; sed Formii Sutorem, ne facile agnosceretur, in Bajulum a Blancardo mutatum. Cujus talia artificia si ad te scribens sæpius retego, ideo facio, ut assensum sustineas cum apud doctum alioquin Scriptorem leges, Blancardum *in Anatomia* quidem *sua Reformata plagii vix excusandi reum se se fecisse .... Majorem vero laudem mereri ejusdem Anatomiam Practicam Rationalem*, eum videlicet librum, ex quo illa, quæ tibi exempla produco, in Sepulchretum sunt relata.

2. Nec tamen aliæ historiæ deerant, quæ ad hanc attinerent Sectionem, sive aliunde, sive ex Sepulchreto ipso petendæ. Exempli enim causa, fabrum in hac Urbe viderat Saxonia noster (2), *post longam alvi suppressionem, & ingentes ventris dolores, partim usu clysterum acrium, partim aliorum remediorum multos ejicientem lapillos magnitudine nucis avellanæ, coloris flavi, usque adeo duros, ut vix infringi potuerint*. Cui Observationi non incommodus in Sectione hac locus, aut ibi fuisset, ubi (3) alvi adstrictio a calculis deducitur bilariæ vesiculæ, aut si duriores

(1) Del flato &c. l. 2. c. 11. (2) Prælect. Pract. P. 2. c. 19. (3) Obs. 12. §. 2. 3. 7. 8.

riores illi, majoresque viderentur, quam ut inde possent repeti; quamquam bilis canales nonnunquam multum dilatati inveniuntur; ibi saltem, ubi (1) ejusdem adstrictionis causa proponitur calculus, castaneæ magnitudine, Colo intestino adhærens. Vel cum aliæ plurimæ, aliis Sectionibus jam fusius expositæ, Observationes in hac iterentur; cur hic omittitur admiranda illa Maniaci historia (2), qui cum omnia, quæ offendebat, ingurgitaret; nonnunquam ad quindecim, & sexdecim hebdomadas ex prætumida alvo nihil dejiciebat? aut, ne hinc longius abeamus, cum inter exempla hic prolata infantum, qui occluso podice nati, ea via egerere nihil poterant, Observatio Holtzachii (3) in uno eorum habita, qui stercus per colem reddebant, ex proxima Sectione (4) repetatur; cur altera consimilis prætermittitur, quæ ibi (5) ex Hildano producta fuerat, aut duæ Mœbii (6), quarum prima persimilis earum est, secunda autem ad puellulam semestrem attinet, quæ alvi fæces *per vulvam* excernebat?

3. Ex genere hoc ultimo est Mercurialis Civis mei (7) Observatio, quæ maxime, siqua alia, celebris est apud Medicos scriptores Danielem Sennertum (8), Thomam Bartholinum (9), Joannem Rhodium (10), alios. Sed ab Rhodio, quippe annos triginta septem Patavii commorato, & hic Observationes suas colligente, atque edente A. 1657. mirum est, non quæsitum, quid accidisset isti eidem *puellæ Hebræi*, *Theutonici dicti*, quam clauso podice natam Mercurialis *in hac Urbe* viderat fæces *per vulvam emittentem*, & nihilominus contra atque *dubitari* a quibusdam poterat, *superviventem*. Verum cum minime ignoraret Rhodius ex simili, & æque celebri Benivenii (11) Observatione, puellam alteram non ultra sextum decimum annum vixisse; facile crediderit, hebræam quoque istam non plurimis postquam Mercurialis viderat annis, viderat autem ante A. 1583, mortem obiisse fortasse eandem, ex intestinorum cruciatu videlicet, induratis, puta, & crassioribus aliquando factis recrementis, quam ut via non naturali prodire possent, nec idonea fortasse ut emollientes lubricantesque clysteres commode transmitteret ad intestina. Sed sive in puella Benivenii id facilius accidit, quod non nisi octavo quoque die alvum exonerabat, sive hebræa Patavina felicior fuit; certe, si Rhodius quæsivisset, vivere etiam tum anno exacto septuagesimo (non modo ut Herbomensis quædam (12) vigesimo) deprehendisset: quin etiam fuit Rhodio superstes annos multos, ut quæ raro vel in sanissimis exemplo, centum ipsos annos vixit, sicut mihi testabatur is, qui illi anui nonnunquam fuerat Medicus, Isaacus Cantarinus, cum de Mercuriale, ut erat doctus Senex, mecum forte verba faceret A. 1719. Semper autem suum illa pertulerat malum, probe memor consilii, quod parens acceperat a Mercuriale. Et sane ubi alia via ab natura ipsa aperta est, per quam satis amandare liceat recrementa; incommoditas præferenda est multis, variisque periculis, quæ, nisi necessitas ipsa cogat, minime sunt, de prudentis quidem hominis consilio, subeunda. Nam nisi podicis foramen membrana dumtaxat opertum esse intelligatur, ut facili, tutaque incisione parari exitus possit urgentibus desuper excrementis, quemadmodum in puello, quem Cl. Baverus descripsit (13), potuisse, ostendit anatome, temere instituta sectio accelerabit haud raro infantis mortem, & infamia horrendum faciet auxilium, pluribus, si prudenter adhibeatur, profuturum. Quid enim? si Rectum intestinum, quantum quantum est, nullum habeat meatum, sed instar funis solidum sit, ut hic in Sepulchreto, XI. proponit Observatio (14), aut si, ut alia aliorum vitiorum omittam exempla, si, inquam, totum illud desit intestinum, cujus rei ibidem (15) reperies

[1] Obs. 9. §. 4. (2) l. 1. S. 9. in Addit. Obs. 1. (3) Obs. 11. §. 6.
(4) Obs. 24. §. 1. (5) §. 2. (6) Obs. 22. (7) De Morb. Puer. l. 1. c. 9.
(8) Medic. Pract. l. 4. P. 1. S. 1. c. 1. in fin. (9) Cent. 2. Hist. 63.
(10) Cent. 2. Obs. 91. (11) De abdit. morbor. caus. &c. c. 86.
[12] Eph. N. C. Dec. 2. A. 10. Obs. 75. [13] Act. eorund. T. 4. Obs. 147.
[14] §. 4. [15] §. 17.

Observationem. Nonne incisionis idem est exitus, quem ibi leges, aut apud Schenckium (1), cum in Sichardi pharmacopolæ puella sectionem quidem aggressus est Chirurgus, sed *Rectum intestinum minime invenit?* ut neque ille alter, qui perforavit *ad longitudinem fere minimi digiti* in uno videlicet de duobus infantibus, quos carentes toto illo intestino vidit Ruyschius (2). Nec vero hujusmodi exempla quam rarissima sunt, cum etiam Cel. Vir Heisterus (3) semel, atque iterum sibi visa confirmaverit, unumque (4) plene descripserit: nec deest præterea quod alibi legas, quamvis obiter a Cl. Hoyero (5) memoratum. Quin aliquando illud quoque accidit, quod decipere facilius possit, nempe ut Recti intestini pars infima non desit, quæ immisso per anum digito ad spatium perbreve satis patens, spem faciat felicis incisionis, quasi nihil nisi interjecta aliqua membrana communicationem intercluderet cum superiore intestini parte, & tamen pars hæc reliqua nusquam sit; sed Rectum alterum sit intestinum, quod fæcibus plenum, longius ab ano ad summum Sacrum os se inflectat, occlusumque ibi, & firmiter concrescens finiatur, quemadmodum a Cl. Petro Christophoro Wagnero (6) conspectum est. Equidem Chirurgum non semper culpaverim, si recens natus postridie quam sectus est, intereat, ut ille cujus duo fraterculi ipsi quoque imperforato podice nati fuerant (7). Ut enim tot alios, eodem vitio affectos, vixisse legi septem, decem, duodecim, pluresve dies sic etiam legi, aliquos, cetera sanos, nulla pariter sectione vexatos, triduum non superasse. Veruntamen nisi per anatomen constet, Chirurgi opus mortis causam non attulisse; omnem accelerati interitus suspicionem non effugiet is præsertim, qui, non cunctis rite perpensis, præceps, quasi ad minime periculosum auxilium, ad sectionem decucurrerit. Quamobrem cum via alia, quamvis incommoda, satis patet, non constat autem, Rectum intestinum ad interfemineum usque sic descendere, ut cute, aut membrana non crassissima ejus canalis operiatur; non est ibi per sectionem quærendum quod fortasse in supremam, exempli causa, vaginæ partem finitur. Nam nisi eo usque perveniat incisio, nihil efficitur; si vero eo usque perveniat, præter hæmorrhagiæ, aut nervorum distentionis periculum, duo alia restant, ne via ab natura in vaginam aperta nihilominus claudi prorsus non possit, itemque ne altera ab arte patefacta, propter sphincteris defectum, incommodum non tollat, sed duplicet.

4. Quod si nullus omnino exitus pateat alvi fæcibus, certæ infantis morti anceps curatio est præferenda. Neque enim ita a natura cum cæteris animantibus actum est, ut cum insecto illo, quod Gallis dicitur *Formica-leo*, cui secundum observationes Historici insectorum incomparabilis, Reaumurii (8) nec podex est, nec sensibilia alvi excrementa. Quod si vacca, de qua Aristoteles (9) ea, quæ acceperat, memoriæ tradidit, clauso podice fuit Perinthi, *cui cibi excrementum extenuatum, per vesicam transmittebatur, dissectusque anus denuo propere coalescebat, nec resecando evincere vitium poterant;* nempe ultimum intestinum fortasse, ut ego suspicor, in vesicam desinebat; inutiles autem sectiones ea, quæ paulo ante dixi aut de perveniendi illuc, quo opus est, aut de viæ ab natura apertæ occludendæ difficultate confirmant. Neque alia mihi suspicio olim fuit, cum Bononiæ esse Virginem audivi, quæ nihil per intestina, sed omnia, dissoluta lotio, redderet per vesicam. In quam non semel illud intestinum se inseruisse, tres, quas in Sepulchreto (10) conjunctas habes, Observationes testantur, aut certe duæ, si tertia eadem ac prima est, quod citata in illa Sectio hæc XII. (11) videtur indicare. Quod si nemo eorum, qui in his describuntur, infantum superstes fuit; causa fortasse rejicien-

[1] Obs. Medic. l. 3. ubi de Intest. Recto Obs. 6.
[2] Advers. Anat. Dec. 2. c. 10.
[3] Inst. Chirurg. P. 2. S. 5. c. 163. n. 1.
[4] Eph. N. C. Cent. 3., & 4. Obs. 193.
[5] Earund. Cent. 6. Obs. 59.
[6] Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 46. n. 4.
[7] Eph. cit. Dec. 3. A. 5., & 6. Obs. 282.
[8] Memoir. pour l'Hist. des Insect T. 6. Mem. 10.
[9] De Generat. Animal. l. 4. c. 4. in fin.
[10] l. 3. S. XI. Obs. 24. §. 1. 2. 3.
[11] Vid. Obs. XI. §. 6.

cienda est, si minus in arctam nimis inter Rectum intestinum, & vesicam communicationem, qualis a Cl. Sandenio (1) delineata proponitur, at in angustiam, longitudinem, flexus urethræ virilis, imparis propterea crassissimo ob admista intestinorum excrementa lotio diutius emittendo (2). Ut ut est, quotiescumque constat, nullum exitum patere alvi fæcibus, non est cunctandum donec hæ retentæ infantem gravius lædere incipiant, eoque ipso curationi minus opportunum reddere, sed ancipiti hujus exitu omnibus indicato, necessario audendum est, semper tamen caute, ac perite audendum, ne forte ab Anatomes ignaro vesica, aut in fœmellis vagina convulneretur, præsertim ubi altius ferrum adigendum est. Nam præter crassissimam membranam, spongiosa interdum caro, & adeps ad duos digitos interjecta esse potest, ut ex Sepulchreto (3) intelliges, imo aliquando, ut ibidem (4) leges, ad *duos auricularis digiti articulos* mediocris viri, intimus coalitus ascendit; & puer tamen *exigua* in perforando *cruentatione*, & congrua succedente curatione, servatus est, ut ex longe alio morbo *anniculus* demum, ut videtur, interiret, quod ex perlecto alibi (5), qui male ibi omittitur, ejus Observationis fine cognosces. Quarto autem jam anno, & fortasse adhuc vivere, intelliges alterum, quem per incisionem, *articulo pollicis* longiorem, sanavit supra laudatus Hoyerus (6): ut illum prætercam, quem servari potuisse ostendit Cl. Huberus (7), si *carneo-pinguedinosam* massam, quam in mortuo conspexit, jam in vivo *ad duos fere digitos latos* ferro incisam infantis pater sivisset paulo altius perfodi; sic enim in cavum proxime desinentis intestini perventum esset.

5. Verum ut hoc vitii genus aliquando, etiam cum vix sperabilis videtur curatio, sanari potest; sic insanabilia sunt plura, uti cum occlusio, aut adstrictio est in aliquo superiore intestino, cujus rei tum hic in Sepulchreto, tum alibi a me quoque habebis exempla. Quibus adjicies non modo indicatam superiore Epistola (8) carneam magnam excrescentiam intra Colon a Cortesio repertam, sed & annulum ex glandulis scirrhosum, quem ibidem Præcl. Haasius (9) deprehendit, vix tenui stylo patentem, itemque ejusdem intestini callum, ferme cartilagineum, quem ejus cavum valde coarctantem ex Fratris Observatione proposuit Cl. Christianus Winckerus (10), tum Coli antequam ad Rectum accederet, magnam partem contractis adeo tunicis, ut mirum non fuerit, fæces descendere non potuisse, qualem adnotavit Laubius (11), & multo magis idem vitium, simul ad majorem Recti partem extensum, quale Vir alter, dum viveret Experientissimus Waltherus (12) conspexit. Et ne ab hoc ultimo intestino recedamus; sæpe in ipso insanabilis coarctationis causa est externa compressio. Ita in Sectionis hujus Sepulchreti Observatione XI. (13) tumor quidam velut glandulosus, utrinque Recti superiorem partem comprimens, a quonam bene internosci, nedum curari potuisset? A tumore autem ejusmodi potius, quam a sumptis *pharmacis quibusdam calidissimis* (14), quæ, non secus ac igni membranas solet, arefacerent, & contraherent intestinum, hujus coalitum deducendum fuisse non dubito; si modo coalitus erat in Recto, cum cereæ candelæ *portio ad cubitalem longitudinem* intromissa est, ut ait Donatus, quod nisi candela inflexa retracta est, aut nisi intestina erant aliter ac solent disposita, non video quomodo ullo in homine fieri potuerit. Sed coalitum, ubi ubi is fuerit, inde potius fuisse unde diximus, repetendum, altera ejusdem coalitus indicabit historia ex Tulpio huc (15) relata. Scilicet hic vidit a duobus vesicæ calculis depressum adeo illud, de quo

[1] Eph. N. C. Dec. 3. A. 9., & 10. Obs. 194.
(2) Vid. tamen Epist. 65. n 6. [3] Obs. cit. XI. §. 14. [4] Ibid. in Schol. ad §. 4.
[5] Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. Obs. 257. [6] Obs. 59. cit. supra, ad n. 3.
[7] Act. N. C. T. 8. Obs. 24. [8] n. 21. [9] Commerc. Litter. A. 1742. Hebd. 45. n. 2.
[10] Dissert. sist. Virgin. ventric. perforatum §. 5. [11] Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 41.
[12] Dissert. de Intestinor. angustia §. 20. [13] §. 2. [14] Vid. Schol. subject.
[15] Obs. 14. §. 5.

quo loquimur, intestinum, *ut coarctatum produxerit plurima membranosa filamenta, intertexentia tam arcte interiorem ipsius fistulam, ut nihil excretorum potuerit amplius transmittere*, qua plane ratione conspexerat alias (1), *similia filamenta obstruxisse gulam, a carcinomate coarctatam*. Sed & hic Recti intestini coalitus erat non una de causa insanabilis, ut perlecta apud Tulpium ipsum (2) illa Observatione cognosces. Porro vel sine parietum nexu arctatum Rectum intestinum quantum alvi exonerationi obstiterit, aliæ, quas ad Sepulchretum adjunges, docebunt Observationes, ut Riedlini (3), qui in mortuo ex alvi obstructione *massam* invenit *carnosam partim, partim glandulosam*, pugno majorem, intestinum prope vesicam urinariam comprimentem, in quo etiam *excrescentiæ carneæ* erant plures: ut Jannellii, & Lancisii (4), qui Matronæ insuperabilem alvi adstrictionem inductam videre a Coli ima præsertim parte ita dilatata, & gravi, ut Rectum versus urgeret uterum, illudque in angustias redigeret: denique ut Cl. Hasenestii (5), qui plurimas adiposas appendices ad Recti latera exterius pendentes, & pyri minoris figuram referentes, non alvi quidem obstructionem, quippe molles, attulisse, sed ejus tamen exonerationi *multum obfuisse*, animadvertit.

6. Est præterea ejusdem intestini aliud vitium, de quo nullam in Sectione hac Sepulchreti video fieri mentionem. Ruyschius in Observationibus Anatomico-Chirurgicis (6), itemque in Adversariis (7) describit nomine *scirrhosæ intestini Recti incrassationis, & miræ coarctationis*, tunicis videlicet, pollicis crassitiem ferme superantibus, & adeo induratis, ut anceps hæserit, carneæ, an cartilagineæ essent dicendæ, cavo autem ad eam angustiam redacto, ut vix tenue specillum immitti nonnunquam posset, nec nisi summis conatibus recrementa extrudi, eaque aut guttatim, aut culmo gramineo vix crassiora. Hunc affectum *raro obvenire*, ait, eoque *paucis innotuisse*: nec sane apparet ab eo visum esse in pluribus, quam duobus; ut inter ea numeraverit, quæ a Bidloo nunquam conspecta existimabat (8). Ego Valsalvam accersitum Faventiam memini, me comitante, ad Amplissimum Virum, quem eadem signa eodem teneri morbo, aut certe qui ad hunc propius accederet, demonstrabant. Qualem & in aliis antea, mihi dicebat, a se observatum, per anatomen quoque, ut puto; nam in ejus dissectionibus nihil ejusmodi inveni; sed tantum in aliis chartis quidquid ad ægros attinet duos, quos annis aliquot post vidit, ut Consilia pro iis scripta demonstrant. In utroque eorum difficultatem, & dolorem in egerendo ad glandulas refert in Recto intestino crassiores factas, & in parte exulceratas, ex iisque in altero illorum tumorem, annuli instar circumcirca prominentem intra intestinum percipi, scribit, tribus circiter supra imum podicem digitis. Ipse quoque superiore æstate consultus sum pro Nobili Matrona, cui plures jam menses alvi fæces non nisi in modum institarum compressas dejicienti, & nullo, nisi hæmorrhoidum, vitio se laborare existimanti, inventum nuper fuerat intestinum circum superiorem partem sphincteris ani undique ad spatium duorum digitorum tumens, arctumque adeo, ut digiti apex sine vi, & molestia immitti non posset. Huic cum tumores antea fuissent alii ad inguinum, & axillarum glandulas, & pustulæ, atque exulcerationes, cumque etiam tum pus, quamvis non multum, ante fæces dejiceretur; idem facile, quod Valsalva in illis ægris digito perceperat, in hac quoque esse censui, & quærentibus rescripsi, præsertim cum me meæ quoque nonnullæ Observationes moverent. Quarum, quæ simul cum dissectione a me adhuc servata est, eo libentius ad te scribetur, quod affectum hunc, aut certe ejus satis similem, *inter rariores, merito* describi quidem in Commercio Litterario (9) video quantum in viven-

(1) Vid. ejus Observ. Medic. l. 3. c. 2. in fin. (2) c. cit.
(3) Vid. Act. Erud. Lipf. M. Jul. ubi ejus Curæ Med. referuntur.
(4) Eph. N. C. Cent. 10. in Append. n. 4. (5) Commerc. Litter. A. 1740. Hebd. 30. n. 1.
(6) Obs. 95., & 96. (7) Dec. 2. c. 10. (8) Respons. ad Bidl.
(9) A. 1742. Hebd. 35. §. 3. n. 1.

vente observari potuit; sed ægri, ex passione Iliaca alibi mortui (1), nullam anatomicam inspectionem reperio. Et quamvis alio in libro (2) legam, fuisse in puello *intestini Recti eam labem, qualem Ruyschius Observationum Anatomicarum Obs. 95. & 96. duplici specimine refert, scilicet ad sphincterem tendens magna scirrhositate circum circa obriguisse;* tamen cum idem vitii genus commune fuisse reliquis etiam intestinis animadverto, tum illud præsertim, *alvum ab initio segnem, temporis autem progressu admodum lubricam, & cibos crudos vix ingestos inanimadvertenter ut plurimum egerentem.* Itaque meam Observationem subjicio, quæ ad hunc modum se habuit.

7. FŒMINA annos nata plus quinquaginta, ex affectione, ut ipsa ajebat, hæmorrhoidum inciderat jam ante triennium in multo gravius intestini Recti vitium, propter quod denique excepta est in Bononiense Incurabilium Nosocomium circa anni finem 1704. Hanc Valsalva fœminam cum dumtaxat interrogasset; ne digito quidem ad explorandum immisso, statim desperato morbo teneri pronuntiavit, & ad me, qui proximus aderam, conversus, hoc ejus simile vitii genus est, inquit, quod mensibus superioribus Faventiæ, cum mecum esses, deprehendi (3), nempe hic quoque Rectum intestinum circumcirca tumor intus occupat glandulosus. Hæc autem mulier etsi cum aliis morbi hujus indiciis nullum percipiebat dolorem; multum tamen fœtidæ, & tenuis, & crassioris materiæ egerebat. Itaque ad summam maciem adducta, intra unum aut alterum, ex quo advenerat, mensem, post febres cum frigore ingruentes, mortua est. INTESTINUM Rectum secundum longitudinem incisum, & explicatum cum ipse inspicerem, sic reperiebam. Sex septemve supra anum transversis digitis incipiebat durius, & crassius fieri, & in conferta corpora figura, & magnitudine maximarum fabarum, introrsum undique extuberare. Levi erant singula superficie, substantia autem solida, & compacta. Durities ac crassitudo intestini, & moles corporum eorum, quæ nihil magis, quam Conglobatas glandulas colore quoque referebant, eo magis augebantur, quo magis descendebatur. Infima tamen pars intestini quanta transverso digito operiri potuisset, cum sana esset, ab ipso demum extremo ano pendebant excrescentiæ duæ, eratque circum anum cutis leviter exulcerata.

8. Nunc ut intelligas, Valsalvæ, & nostras Observationes minus, quam a primo fortasse apparet, ab Ruyschianis differre, comparando invenies, ægrum quoque Ruyschii primum (4) alvi fæces cum *ichorosa, & purulenta materia* excrevisse, alterius autem (5) morbum a quibusdam Medicis creditum *hæmorrhoides esse:* quorum utrumque in plerisque etiam accidit ægrotantium nostrorum. Quin credo, inter causas cæteras, quare hoc vitium, quamvis fortasse non ita rarum, paucioribus innotuerit, nec fere nisi serius, immisso tandem digito, agnoscatur præcipuam illam esse, quod ægri, & Medici nihil plerumque subesse mali, nisi hæmorrhoidum, arbitrentur. Itaque in illo altero Ruyschii casu eas esse per incisiones auferendas statuerunt, idque etiam incassum, ut necesse erat, tentatum est. Et sane si vel ejusmodi esset id, quod descripsimus, morbi genus, ut Chirurgi ferro adimi posset; ipsa tamen, sicut ab Ruyschio, & a nobis conspecta est, sæpe altissima morbi sedes nullum ei curationi locum relinqueret. Non me quidem fugit vetusta illa, quæ inter Hippocratis libros circumfertur, sententia (6) *Rectum intestinum & secans, & resecans, & consuens, & urens, & putrefaciens, etiamsi gravissima hæc esse videantur, nihil læseris.* Sed neque illud fugit, hoc dogma a peritissimis Chirurgis ad eam ferme intestini partem referri, a cujus profundiore incisione plerique olim ne sphincterem ani discinderent, ejusque in perpetuum tollerent vim, & officium abstinebant. Quem metum nisi aliorum Observationes magna ex parte sustulissent; pos-

(1) A. 1744. Hebd. 2. §. 3. n. 2.
(2) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 65.
(3) Vid. n. proximo superiore.
(4) Obs. ibid. cit. 95.
(5) Obs. 96.
(6) l. de Hæmorrhoid. n. 1.

possem tibi confirmare, audivisse me Valsalvam cum diceret, se periculo facto in canibus, deprehendisse, spincterem illum, quanta quanta erat, crassitudine dissectum, iterum suas recuperasse vires, suoque munere, quamvis non ita valenter ac antea, functum esse, idemque in homine, occasione data, animadvertisse. Quin etiam in scheda ejus quadam, post id tempus scripta, hæc legi, persanatum ab eo esse virum A. 1708., cui abscessus, & huic adveniens gangræna partem alterius natis corroserat cum tota ea sphincteris portione, quæ illi respondebat, ut fæces præter voluntatem redderet: hunc igitur, ad vitæ extremum adductum, evasisse, & ulcere perfecte conglutinato, sphincterem in pristinum statum rediisse. Verum etsi hæc vera sunt, tamen quo magis a sphinctere altius recesseris, eo periculosior incisio accidet, sive crassiore aliquo sanguifero vase læso, sanguinis effluxum coercere non possis, sive nervum pungas, unde lethalis is dolor, quem observavit Fabricius noster (1), videtur provenisse, sive etiam neutro vulnerato, intestinum dumtaxat perfores, sicque fæcibus exitum aperias in ventris cavum: quæ pericula in cæcis atque abditis incisionibus vitare quis possit?

9. Ob has igitur, aliasque causas satis per se manifestas cum efficaci curationi non sit locus, relinquitur, ut cum Ruyschio (2), & Valsalva, quam *palliativam* appellitant, necessario amplectamur. Laudabat ille emollientia, & dolorem lenientia enemata: Nec improbabat alter, nisi continuo refluerent: quamobrem modicas injectiones potius, & insessus commendabat, addito etiam, quo ad æger sine molestia perferre posset, apto, & perforatis lateribus tubulo, per quem humorem illum, in quo insideret, ad morbi ipsam sedem admitteret, admissumque interea, dum insessu uteretur, servaret. Humorem autem varium pro varia morbi constitutione laudabat, modo calcis, quam vocant, aquam, plus, minusve, at semper dilutam; modo thermalem illam, quæ supra Bononiam est, diciturque Porrectæ Veteris, quam interdum quoque potui dabat; alias, cum exulcerationem minine adjunctam esse censebat, communem aquam incoctis, quæ magis ex usu futura crederet, medicabat. Sic varia etiam assumenda præbebat, in his resinam terebinthinam, cui aqua superbiberetur medicata herbis vulnerariis (quacum aliquando resinam illam, vitello ovi solutam, commiscebat, & ad injectiones utebatur) nonnunquam autem, cum anni tempus esset calidius, resina omissa, aquam in qua eædem, aut aliæ pro re nata incoctæ essent herbæ, sed pro aquæ copia pauciores, ut quam largissimus prope instar thermalium aquarum esse posset earum usus, bibi volebat: hyeme vero vinum, in mensa quidem, idque domesticum, in quo, autumni tempore, cum in dolio ferveret, radices, ligna, folia, quæ magis convenire crederet, fuissent macerata. Utriusque ego consilia, & exempla hactenus secutus sum, ut alia aliis magis commendans, fere quæ adversantur lui Venereæ admiscerem, ut pote quam ejusmodi affectus præcedere plerumque solitam animadverti, multoque minus omitterem, quæ in duris tumoribus resolvendis magnam interdum tulisse opem cognovi. His enim sæpius quam iis, quæ proprie emolliunt, utendum credo, ne forte nimium laxatis fibris, partes ingruenti materiæ cedant, & tumor increscat, omnemque exitum fæcibus intercludat: itemque dandam quidem operam, ut hæ molles sint, ne duræ, crassæque sibi ipsæ angustiorem jam viam obstruant, aut, si transeant, nimia vi in tumorem facta dolores moveant, & ulcera, siqua sint, augeant; nec tamen ad illud obtinendum, ob has ipsas causas, utendum pharmacis, quæ aut ipsa acria sint, aut acres, multosque humores illuc versus concieant.

10. Alvi Adstrictionem, de qua breves has ad te Litteras scripsi, duo consequuntur morbi, alter sæpius, id est Hæmorrhoidum affectio, alter haud ita raro, id est Ani Prolapsus. De hoc, credo quod scires nullam esse in Sepulchreto Sectionem, jam pridem longum Consilium quoddam flagitasti, quod a me scriptum inau-

(1) De Chirurg. Oper. c. de An. Fist. in fin.

(2) Obs. cit. 96. in fin.

inaudiveras, ego vero, quale id cunque est, mittam Epistola proxima. De Hæmorrhoidum autem affectione Sectio quidem extat in Sepulchreto (1); sed brevis adeo, ut si Scholia demas, vix dimidium paginæ impleat. Quapropter malumus de Hæmorrhoidibus nonnulla huc addere, quam cum eo pervenerimus, Epistolam scribere, præsertim cum dissectiones, quæ ad earum morbos proprie attineant, neque inter Valsalvæ Observationes, neque inter nostras ferme inveniamus. Quod igitur duram alvum sæpe, ut paulo ante dictum est, consequantur hæmorrhoides, neque dubium est, & a Boerhaavio (2) sic explicatur, quod in nixibus ad egerendum necessariis *comprimuntur intestina, sanguis arteriosus promovetur, venosus retardatur, adeoque stagnat in vasis intestini recti, putrescit, sicque dispositionem ad hæmorrhoides inducit*. Non sum nescius, ob alias etiam causas stagnare sanguinem in venis ejusdem intestini. Cum enim harum intimæ ad Portarum denique truncum pertineant; si forte accidat, ut eæ sive in via, sive in termino, aut hic circumjectarum partium convulsione, distentione, obstructione diutius stringantur, premanturve, proclive est intelligere, sanguinem facile iis in venis remoraturum: Sic mesenterio convulso, sic intestinis flatuum copia nimis tumentibus, sic obstructo jecinore, id non difficulter fieri posse. Quo spectat Vesalii Observatio, quæ prima, eademque præcipua est de tribus, quæ in perbrevi illa, quam paulo ante indicavimus, Sectione leguntur. Neque enim in eo, qui sanguinis ex hæmorrhoidibus fluxu per intervalla laboraverat, lien solus durior fuit, ut fortasse credes quintum libri III. de Fabrica Corporis humani caput inspiciens, quo ex uno ea Observatio in Sepulchreto descripta est; sed & *jecur fuit mira duritie*, quod ex XV. capite cognosces libri V. ubi Vesalius paulo minus presse eundem casum proposuit, veramque simul, quam iis temporibus ille non poterat, ex parte saltem causam intelliges, cur interna hæmorrhoidalis vena *sub coli intestini fine, & tota recti longitudine pollicis fere crassitiem æquaret*. Nimirum haud satis facile erat, sanguinem per jecur ejusmodi transire. Sed cur igitur, inquis, non substitit in aliis pariter venis ad Portarum truncum pertinentibus? Nempe ob hoc dixi, te causam illam ex parte saltem esse continuo assecuturum. Adde igitur, ut alia omittam, maximam, quæ inter cæteras illas venas huic uni peculiaris est, longitudinem, ut multo ex hac, quam ex illis, difficilius sit sanguinem promoveri sursum, præsertim ut humani corporis requirit situs, quæ una haud dubie ex causis est, quare alia animantia hæmorrhoidibus non sint obnoxia. Quod si quibus in corporibus expedito sursum sanguinis motui quodpiam est impedimentum, in iis quæras, cur in tibiis potissimum venæ in varices se dilatent, eandem præcipue invenies causam, quam hæmorrhoidibus assignamus. Hæmorrhoides autem *nihil aliud esse, quam varices venarum ani*, diserte vel in Sepulchreto (3) habes docentem Walæum: idemque alio loco leges confirmantem Boerhaavium (4), ubi aliquanto fusius, nec ulla putredinis injecta mentione, eadem, quæ paulo ante ex eo retulimus, declaraverat. Quantum autem eæ venæ se expandant, in viro quodam (5) animadverti bono corporis habitu, & ad plenum accedente, quem ex vulnere sub axilla mortuum Bononiæ secui A. 1706. Huic extremum intestinum, quod hæmorrhoidibus obnoxium fuisse apparebat, cum esset intus varicosis venarum nodis inæquale; majorem ex his perattente inspiciens, miratus sum, cum ipso, qui non modico alioquin distendebatur sanguinis grumo, non nisi tenuissima sanguifera vascula communicare, ut evidens esset, aliquam perexilem venam in eam fuisse amplitudinem dilatatam.

11. Ne igitur hæc contingant, quæ aut sine

(1) l. hujus 3. Sect. 15. (2) Prælect. in Inst. §. 774. in fin.
(3) in Schol. ad 1. Obs. Sect. cit. (4) Prælect. cit. ad §. 112.
(5) De hoc Vid. Epist. 44. n. 22.

sine acerbis plerumque, & præsertim in egerendo, cruciatibus minime fieri notum est, si quidem varices isti turgeant, nec rumpantur: aut sine profluvio sanguinis, si rumpantur, immodico interdum, & ea post se relinquente, quæ hæmorrhoides non magnopere esse optandas, satis superque docuerunt; primum plenitudo vitanda est; neque enim ut mulieribus, in quibus necessarium id erat, ita viris apparatæ ab natura viæ sunt, per quas opportune sanguis minuatur; sed a morbo aperiantur oportet, tunc aliquando salutari, sæpe autem periculoso, semper incommodo. Deinde illa fugienda sunt, quæ alvum præduram faciunt; nec ea tantum dico, quæ perminuta oscula adstringendo glandularum, intestina, & quæ his continentur, humectantium, non satis humoris prodire sinunt, styptica videlicet, atque acerba crebrius, aut largius ingesta; sed consuetudinem etiam dico multo parcius edendi, & præsertim bibendi, quam ferre possit natura. Sic in Sarpii Vita legimus, cum ipse junior parcissime ederet, nihil autem vel plures ad dies biberet, in diuturnam alvi adstrictionem incidisse, qua non modo ante triduum fere, interdum ante dies septem nihil dejiceret, verum ut dejiceret tandem, iis uti nixibus cogeretur, unde multos ob hæmorrhoides dolores, & molestum ani prolapsum pertulit annos plurimos. Quod si iis, quæ diximus, aliisque ejuscemodi vitatis, nihilominus æquo durior esse alvus pergat, neque usus crebrior adjuvet mollientium ciborum; nulli alii subsidium illud postpones, ne hæmorrhoides ob nixus oriantur, quo claros Medicos uti video, ne ortæ, sint adeo inter nitendum molestæ. Injiciunt hi ante dejectionem unciam, lenis cujuspiam olei, in primisque seminum lini: quo nos quoque cum duriora recrementa mollienda sunt, imumque intestinum lubricandum, sæpe uti ac feliciter consuevimus, eodem fere pondere, aut certe non multo majori, ne continuo refluat, imo ut diutius retineatur: quanquam sic olivarum quoque oleum interdum præscripsimus ab eo usque tempore, ex quo narrabat Ramazzinus, in puerpera Matrona septem jam dies nil dejiciente, cum multa, ac varia nihil proficerent, rediisse in memoriam, quod legisse dicebat, si recte memini, apud Martinum Rulandum, ut binas horis singulis uncias communis olei injiciendas curaret, eaque ratione alvum solvisse.

12. Matrona hæc ad memoriam redigit, quod ab Illustri alia Fœmina remedium adhiberi audivi, quæ tumentibus hæmorrhoidibus a longo jam tempore vexabatur. Quas, ut me consulendi causa huc venerat, cum ostendisset, ipse autem quærerem, qua ratione tumentes adeo reponere sine intolerabili molestia posset, continuo respondit, se multa & varia expertam, nihil utilius invenisse pinguedine, quæ circa renes sit canis rufi. Ea igitur rite præparata inungere se egressas inter dejiciendum hæmorrhoides, eaque ratione aut sine dolore, aut certe cum multo leviore, jam diu reponere, ex quo ab aliis, qui periculum antea fecerant, id secum pro arcano fuerat communicatum. Equidem canis pinguedine interius, non modo exterius, usos interdum Medicos antea noveram: ad eum autem usum, & ex certi canis certa parte acceptam, non videor meminisse. Longe facilius causa agnosci potest utilitatis duorum, quæ dicam; sunt enim magis, quamvis non eundem ad morbum, aut non eundem ad modum, plerisque saltem usitata. Nempe Albertinum vidi tumentium hæmorrhoidum cruciatus in Procere quodam lenire admotis cucurbitarum interaneis, aut injecta aqua, in qua hæc fuerant decocta. A Procere autem altero generosissimo, atque amplissimo, quippe Proregis munere nuper functo, cum medica a me pro sibi carissimis consilia quæreret, injecto forte de hæmorrhoidibus sermone, accepi, ipsi quidem in harum doloribus ita prodesse linteola, subinde admota, quæ maderent tepida, in qua lini semina, & concisæ radices althææ decocta essent ad tertias, ut cruciatus non modo sedarent, verum etiam, si statim atque hi inciperent, admoverentur, increscere hæmorrhoidum tumorem non sinerent, nec, quod consequitur, disrumpi, & sanguinis profluvium fieri. Ubi autem

hoc

hoc nimis urgeret, Valsalva, ut ad Medicos redeam, tria præ cæteris laudabat, a quibus videlicet acciderat ut mirabiles effectus videret: primum, theriaca recenti, pondere sex circiter drachmarum, admistis quatuor, aut sex etiam, in magno fluxu opii granis, regionem umbilicalem linire. Alterum, vitriolum in calcem redactum, quod Chymici appellant *colchotar*, parti unde sanguis profluit adhibere. Tertium, curare ut æger imum intestinum extrorsum premat, si forte, ut nonnunquam accidit, apertum vasis sanguiferi foramen in conspectum veniat: tunc autem vitrioli frustulum, sicut hæmatitem pictores solent, in extrema quapiam fistula aptatum, ei foramini tantisper apprimere, dum crustam inducat. Hoc autem, quo proponebat, ordine aliud post aliud adhiberi volebat, ubi nimirum priora non respondissent.

13. Et quoniam non de novis remediis hic agitur, aut de inusitatis curandi rationibus, sed de iis, quæ proficua ex ipso Illustrium Ægrotantium, aut gravium Medicorum testimonio comperta sunt, in primisque de Valsalvæ nostri consuetudine; hanc tibi pernoscere cupienti illud quoque adjiciam: Si forte in hominem incidisset, chirurgicam opem non temere flagitantem, ne immodico in posterum cursui sanginis per hæmorrhoides obnoxius esset; non secuturum fuisse, nisi forte in recenti morbo, & curandi quidem ratione alia, non, inquam, secuturum fuisse Auctorem libelli *de Hæmorrhoidibus* inscripti (1), *oportere* docentem *nullam hæmorrhoidem sine ustione sinere, sed omnes exurere*; sed Auctorem potius Sectionis VI. Aphorismorum (2) admonentem, *a diuturnis sanato hæmorrhoidibus, si una non servetur, periculum esse, aquam intercutem, vel tabem advenire*. Hoc enim vel in ulcerum ani curatione diligenter cavebat. Sic quendam, qui sexdecim jam annos iis ulceribus laboraverat, cum mihi octavo a curatione anno satis bene etiam tum valentem ostenderet; unum enim ulcus, inquit, idque minus quam cetera molestum, consulto intactum, reliqui. Hæmorrhoides autem, an ulcera essent, quæ primarios duos Equites male haberent, cum in controversia foret, memini, continuo ipsum in utroque ulcera esse ostendisse. In altero enim cum digitum altius immisisset, certam indicavit cæteris sedem ulceris, in cujus videlicet orificium digiti apex exceptus, annulo quasi quodam constringi videretur; sic enim sæpe Recti intestini, ac vaginæ ulcera se habere, ut os angustius in capaciorem sinum se dilatet. In altero, ne digito quidem immisso, tum ulcus esse, tum non ita altum esse ostendit; erant enim inter alios quidam censentes, id quod excerneretur, mucum esse a glandulis Recti intestini etiam altioribus expressum. Quos facile convicit ipso ægri testimonio, qui cum fateretur, id sibi jugiter effluere, consequebatur, ejus materiæ scaturigines supra sphincterem non esse. Ea autem materia cum purulenta a Valsalva ipso, cujus in ejusmodi præsertim re spectatissimum erat judicium, procul dubio pronunciaretur, atque adeo ostenderetur, jam nulla relinquebatur dubitatio, quin ab ulcere esset deducenda. Tanto autem pluris illud ejus judicium faciebant, quod nemini erat obscurum, præclare ipsum, si quis alius, nota ea habere atque perspecta, quæ in Scholiis quoque commemorantur ad Observationem illam (3) I. Sect. XV. de mucosis quibusdam, & subalbis sordibus, e podice interdum prodeuntibus, quæ, ut nonnullis pro pure imposuerint, a Medicis tamen Doctissimis agnitæ sunt non secus ab hæmorrhoidalibus venis excerni, quam sæpe albus fluor (quæ comparatio erat Plateri, in iisdem Scholiis laudati) ab uteri vasis absque ulla ulceris suspicione excernatur. Quod a te facile eadem ratione explicabitur, qua ejusmodi uterinum fluorem a nobis in IV. Adversariis (4) explicatum videbis, nimirum si, qui vasorum hiatus effundebant, sanguinem, cum magis patebant, eosdem, non prorsus, sed magis tamen adstrictos, sinere, intelligas, non sanguinem amplius, sed ejus dumtaxat serum, viscidum per se in quibusdam, aut mora mucosum factum, sensim destillare, aut a recrementis expressum transire. Hæc habui, quæ de Hæmorrhoidibus adjungerem. Vale.

(1) n. 1. (2) Aphor. 12. (3) supra ad n. 10. (4) Animad. 27.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXIII.

Agitur de Recti Intestini Prolapsu.

De Prolapsu Recti intestini non modo nulla in Sepulchreto Anatomico Sectio est; sed ne ullæ quidem usquam extant, quantum ipse in præsentia memini, anatomicæ Observationes. Quibus, tanquam firmis fundamentis, cum inniti soleat quidquid solidi circa plerorumque morborum internas origines, & continentes causas Medici ratiocinantur; propterea haud mirum est, de eo morbo necdum prodiisse, aut certe meas ad manus pervenisse Tractatum, qualem de nonnullis vel rarioribus, levioribusve vitiis habemus, qui satis videlicet prælucere, & minuere laborem possit his, quibus super illo prolapsu verba sint non temere, inconsultoque facienda. Quo nos Tractatu carere nunquam magis intellexi, quam cum illud a me Consilium quæsitum est, cujus exemplum tibi, jam diu petenti, cum his Litteris me sum pollicitus esse missurum. Mitto autem quale tum fudi, nisi quod hic tibi latine reddidi. Quæ vero sic, ut Consilia, aut statim fere, aut intra perpaucos dies ab Ægrotantium Amicis flagitata, a me quidem funduntur, nullam scio habere gratiam posse, nisi celeritatis. Quamobrem nemini, præterquam iis, pro quibus sunt, illorum copiam facio: ab iisque exierint necesse est, quæ te legisse plurima scribis meorum Consiliorum exempla; nisi forte quædam, sicut interdum accidisse perspexi, mihi temere a describentibus supposita sunt. Quanquam autem neque hoc satis probem, quod hic habebis, imo aliud aliquod libentius fuissem missurus; hoc tamen, si non inservire poterit, ut quæ Consilia revera sint a me internoscas, indicabit saltem plerasque ex iis rebus, quas de hoc morbo vellem ab Anatomicis fuisse quæsitas. Scriptum erat igitur in hanc sententiam.

2. Utinam quantum evidens morbus est, & causa, quæ morbum auxit Generosi, & Doctissimi Viri, tantum mihi notæ essent internæ causæ, a quibus initio ille est factus, & a quibus adhuc servatur, & quod multo plus interest, quæ magis efficaces rationes sint ejusdem bene curandi. Morbus quidem Prolapsus est Recti intestini: Causa autem, qua auctus est, nimii, ac diuturni egerendi conatus. Sed quo ab his modo auctus fuerit, unde, & quod initium habuerit, & quibus a causis adhuc servetur, sive, ut loquuntur Medici, contineatur; hæc vero omnia in tanto præsertim temporum, & locorum intervallo, mihi subjicere est difficillimum, scire autem propemodum impossibile. Quod siquis esset, qui symptomata, & crises observare potuisset pertinacis illius, molestæque febris, cui successit initium morbi hujus; & tunc, & cum postea auctus est, & hoc quoque tempore diligenter perspicere, quale sit superius, & inferius extremum tubi prodeuntis, & quæ hujus sit *consistentia*; illi forte minus difficile esset veras morbi causas conjicere.

3. Hæ, si vel *conjunctarum* dumtaxat genus spectetur, multæ esse possunt, multumque inter se discrepantes. Eruditissimus Civis meus Hieronymus Mercurialis (1), & Ambrosius Paræus (2) unam præcipue afferunt, nimirum sphincteris ani relaxationem, quæ intestinum exire sinat. Sed neque medica experientia patitur, ut facile assentiar, quippe ea edoctus, ne veræ quidem sphincteris illius paralysi statim succedere solitum esse intestini exitum, sed tempore demum interposito: & in nostro præsertim ægro intelligo, quam robustus adhuc is musculus sit, utque alii omni, etiam violento, resistat motui. Joannes autem Riolanus (3), parentem dico, ad sphincteris relaxationem Levatorum quoque ani relaxationem adjungit: hancque pars ma-

(1) De Morb. Puer. l. 1. c. 10.
(2) Oper. Chirurg. l. 7. c. 18.
(3) Meth. Med. Sect. 3. ubi de Ileo.

magna Medicorum agnoscit. Ego vero sitne hæc, & ab initio fuerit in hoc casu, neque audacter negare velim, neque pro certo affirmare possim. Hoc tantum ajo, si forte etiam sit, certe amplius solam non esse. Ex Anatome enim scio, intestini partem, quæ extra podicem restare possit ob hanc tantum causam, quod ab iis musculis non relevetur, esse infimam, & paucorum digitorum; non eam, quæ supra hanc est, & octo, aut decem circiter digitos longa, imo sexdecim, aut viginti, si duplicata, ut est se extrorsum invertendo, spectetur.

4. Alias igitur causas hic cogitare necesse est, illamque inter cæteras, quæ ab Docto Medico consulente attingitur, id est intestini divulsionem a mesocolo, aut aliam aliquam causam, quæ eodem redeat, & facilior sit, ut puta relaxationem, sensim factam, ultimæ ejus mesocoli partis, quæ vinculi loco est tum Recto, tum proximo illi, in quem hoc desinit, flexuoso, & mobili tractui intestini Coli. Non me fugit, recentissimis quibusdam Medicinæ Magistris veri simile non videri, totum intestini corpus prodire, spectantibus hujus vinculorum firmitudinem, arctumque nexum cum uteri vagina in fœminis, cum vesicæ autem collo, & vicinis partibus in viris, & Observationem præterea, quam ex Cowpero (1) proferunt, hominis, qui post diuturnum ani prolapsum, hujusque tandem ex nimia intemperantia sphacelum, cum propendentium corruptarum partium exstirpationem sustinuisset, non modo pristinam recuperavit valetudinem, sed etiam ab ani prolapsu immunis omnino vixit. Credunt itaque ipsi, & Cl. Junckerus (2), non totum intestini corpus, sed internam dumtaxat tunicam relaxatam, & crassam factam se se invertere, atque exire: quibus illud favere non negaverim, quod ad eundem hunc modum accidere in uteri, id est in vaginæ frequentioribus prolapsibus creditur, quos multi cum raris utique ipsius uteri prolapsibus male confundunt. Verum etsi neque id me præterit, nec quantum membranæ possint relaxatæ, & humore imbutæ longiores fieri, & crassiores; tamen cum relego, quod se in quibusdam vidisse scribit Fabricius noster ab Aquapendente (3), ani videlicet *procidentiam ita longam, ut cubiti mensuram æquaret, atque ita crassam, ut ambos cubitos simul junctos metiretur*, (qui locus exciderat forte Junckero (4), cum a Muralto (5) memoratum, pari longitudine prolapsum *fidem fere superare* censuit) cum igitur talia relego, eo mihi in certis quibusdam casibus inclinare videtur animus, ut credam cum Viro Cl. Polycarpo Schachero (6), neque prima illa, neque secunda hac ratione rem accidere, sed tertia potius, quæ ab ipso proposita est. Scilicet immota infima Recti intestini parte, quam firme adeo cum vicinis connexam diximus, superiorem hac partem reliquam intra eam cum recrementis prolabi, inversamque extra anum prodire. Satis enim est mesocolon ibi relaxari, ubi Rectum continet; aut, si prolapsus longior sit, ibi præterea, ubi ad proximum illum pertinet mobilem, & flexuosum Coli tractum, qui sicuti aliis longior contigit, aliis brevior, ut in Adversariis III. (7) diximus; ita plus minusve extendi, & descendere potest, & Rectum prolabi sinere. Quod si ne additamentum quidem hoc meum satis esset; tum vero de alio insuper cogitarem, ut si præter illas tres superiores, quarta proponi posset ratio, secundum quam & id fieret, quod modo in tertia diximus, & præterea interna tunica, ut in secunda dictum est, relaxata, & inversa procidens, per infimum exeuntis intestini extremum prodiret, ipsumque, se addendo, longius faceret.

5. Non est quidem meæ consuetudinis longiore oratione uti in theoretica medicorum Consiliorum parte; neque enim ignoro, ægrorum plerosque esse Empiricorum similes, non dubitantium, ut ait Celsus (8), *has latentium rerum conjecturas ad rem non pertinere, quia non intersit, quid* mor-

(1) Anat. of hum. 602. T. 39. F. 7.
(2) Consp. Medic. Tab. 110.
(3) De Chir. Oper. c. de Ani Procid.
(4) Tab. cit.
(5) Eph. N. C. Dec. 2. A. 1. Obs. 113. in Schol.
(6) Disp. de Morb. a situ intest. p. n. c. 2. §. 3.
(7) Animad. 6.
(8) De Medic. in Præf.

morbum faciat, *sed quid tollat*. Hic tamen aliter mihi agendum existimavi, non modo quia doctissimus is Æger est, qui consilium requirit meum, verum etiam quia tametsi quædam animadversiones, quas ex iis deducam, quæ hactenus dixi, non ostensuræ essent adversus Empiricorum opinationem eorum, quæ dixi, utilitatem; certe cum prolapsus, quo de loquor, cum una possit, aut cum altera, aut cum pluribus ex variis, quas attigi, causis esse conjunctus, mihi autem ob ea, quæ initio (1) sunt indicata, non liceat sine maxima difficultate, & quod consequitur, sine maximo errandi periculo, quacum illarum reapse conjunctus sit, definire; oportet saltem ut per quandam *inductionem*, id quod facio, colligam, sive una, sive altera, seu plures hic sint earum causarum, veri semper esse simile, ut in relaxatione quadam consistat, & hac quidem, sicut ejus ostendit effectus, viginti ab hinc annis, eoque amplius inchoata, paulatim autem postea adaucta.

6. Ex quo ut Indicatio existit relaxatis partibus restituendi primum illum justæ arctitudinis modum, nexum, situm, vigorem; ita nemo est vel leviter in Re Medica versatus, qui non continuo intelligat, difficillimum, ne dicam impossibile esse id assequi. Quod si, ut generatim Galenus docuit (2), sedis vitia, & affectus *difficilem curam accipiunt*; quæ causa fortasse fuit, cur quidam olim Medici in eorum dumtaxat curatione suum omne studium locarent (3); quanto difficilius hoc poterit contumax adeo, & vetustum sanari? Multo quidem majorum prolapsuum, velut is erat, quem ex Muralto commemoravi (4), sanationem legisse memini. At antiquorum, & qui a viginti jam annis affligerent, certe non memini. Itaque satis nobis hic esse deberet, si cum tolli relaxatio nequeat; palliativa saltem, ut vocant, curatione aut prohiberetur, aut minor, & levius ferendus redderetur quotidianus illius effectus, qui gravis est adeo cum propter molestiam, tum quia morbum auget, tum etiam quia in summum aliquando periculum potest adducere, vel nimis aucto eo, quod procidit, vel serius reposito, vel ab aeris injuriis vitiato, vel denique minus cohibito a sphinctere, qui temporis decursu relaxari potest tunc præcipue cum fractum ætatis robur minus huic relaxationi poterit, & ei, quæ jam adest, ne magis augeatur, obsistere.

7. Sed quemadmodum ad hanc tollendam frustra adhibita esse, intelligo, medicamenta quæque validiora; sic pariter video, adversus relaxationis effectum in palliativa curatione incassum tracta fuisse in usum instrumenta multa, & varia, ideoque alia a me requiri, illiusque in primis descriptionem, quod fuisse olim dicitur a Monacho ingeniosissimo Paulo Sarpio excogitatum. Ego autem vereor, ne ad ista, quæ jam sunt adhibita, ea tandem referri possint omnia, si quod præcipuum est spectemus quæ mihi quidem cognita sunt, interque hæc illud quoque Sarpianum, quando ejus nullam descriptionem invenio præter hanc, quæ apud Rhodium (5) legitur: *Hæmorrhoides in suum repositæ locum, ne denuo procidant, annulo ferreo dextre cohibeantur: quem summi ingenii Viro Paulo Servitæ Veneto plures magno commodo acceptum referunt. Annulum vero aluta utrinque continet, quæ perinæum, & clunes versus, fasciis quatuor ejus capitibus adsutis, lineo cingulo innexis firmatur*. Ad annulos igitur, jam in usum tractos, instrumentum Sarpii attinet: ad eundemque, nedum ad *tabulas* Hippocratis (6) *angustissimas* id redit, quod ab Riolano (7), duobusque aliis Gallis Blegnyo (8), & Dionisio (9), & ante hunc etiam a Muralto (10) laudatur, nimirum tabula, foramine pertusa ejusmodi, ut egerentis intestinum transire ne sinant: quam tabulam Muraltus vestiri jubebat panno cæruleo ex *Indigo*, non *terræ Madagascar*, sed *insularum Antillidum*. Eodemque tandem recidit quod, nullo instrumento adhibito, sua-

(1) n. 2. (2) De Comp. medic. sec. loc. l. 9. c. 6.
(3) Vid. l. Gal. adscr. de Partib. Art. Med. c. 2. (4) n. 4. (5) Cent. 2. Obs. Med. 94.
(6) De Fistul. n. 4. (7) Sect. cit. supra, ad n. 3.
(8) L' Art de guerir les hern. P. 2. S. 2. c. 8. (9) Cours d' Oper. de Chir. Dem. 4.
(10) Schol. cit. supra ad n. 4.

suadebat Paræus (1) scribens, *rectus, stansque si alvum exonerare possit, nunquam egerendi contentione intestinum exclusum iri*. Verum cum Æger, nobis propositus, exonerare alvum nequeat, nisi, omni artificio amoto, intestinum exire sinat; terere mihi tempus videar, si alia ejusdemmodi excogitare coner, nec potius causam quæram, cur inutilis hic usus sit ejuscemodi instrumentorum, ut hac causa cognita, aut solertis Chirurgi alicujus excitetur ingenium ad longe aliud, quod utile esse possit, inveniendum, aut si hoc omnino fieri non posse intelligatur, pars affecta nullis in posterum instrumentis vexetur.

8. Et primum credibile sane hic non est, ideo exire intestinum necessario esse sinendum, quod recrementa nimis crassa, & dura transire nequeant per instrumenta illa, quæ sunt memorata; id enim si esset, jam pridem fuisset provisum, & ne accideret, opportuna aut vivendi norma, aut modici aptique humoris injectione perfectum. Itaque relinquitur ut totius intestini, aut internæ ejus tunicæ relaxationem tantam esse credamus, ut illud, aut hæc, detrudentibus excrementis, descendens, multis, magnisque rugis, quarum aliæ aliis imponantur, valvulæ instar efformet, quotiescunque artificio præsertim aliquo cohibitum, se prorsus extendere, & explicare non queat, sicque apertum recrementis exitum dare. Quod si est, omnia ejusmodi artificia sunt removenda, per quæ cum ea intestini pars inter desuper adactas fæces, & instrumentum comprimatur; nulla inde sperari utilitas, imo vel major noxa timeri aliquando potest. Illorum loco novum quoddam requireretur instrumentum, quod non solum exterius, ut illa, infimam sustineret intestini partem, sed simul eo perveniret, ut fulcire interius, ac opportune dilatare posset parietes relaxatos, ne rugarum, & valvularum instar, se ante fæces invertendo, his, cum exituræ sunt, intercluderent viam. Oporteret hoc instrumentum esse ejusmodi, ut facile immitti posset, atque intra modum dilatari statim ac inciperet naturalis necessitas poscere, neque ullum sive lateribus, sive præsertim summa sui parte intestino læsionis periculum afferret: ad quod avertendum summa quæque illius partium, priusquam immitteretur, molli aliquo ac recenti convestiri posset parvi animalis intestino. Notum speculorum, quæ vocant, artificium, quibus Chirurgi utuntur ad vaginam uteri, ipsumque adeo Rectum intestinum dilatandum, posset fortasse prudenti, ac solerti instrumentorum excogitatori facilius suppeditare multo meliorem, minusque incommodam ideam hujus instrumenti, quo satis esset extensam servare eam intestini partem, quæ facile dilatatur, illam videlicet, quæ est supra sphincterem; per hunc autem, qui magis dilatationi resistit, non plus viæ apertum relinquere, quam quod transituris mollibus, & quasi fluidis excrementis sufficeret; talia enim ut sint, per vivendi normam, uti diximus, nihilominus curandum est. Sed cum probe sciam machinarum plerasque, ubi ad usum trahuntur, spei, & cogitationi minus respondere solitas esse, in hoc autem speciatim casu præclare videam, quæ oriri detrimenta possent non modo si inexperta manus instrumentum immitteret, ac dilataret, verum etiam ex ipsa frequenti immissione, ac dilatatione, atque adeo ab ipso intestini, dum fæces expellerentur, motu, & compressione, cumque tandem ne illud quidem scire pro certo queam, relaxationem haud altius incipere, quam quo pervenire instrumentum possit, profiteor, de hoc me non alia mente sermonem instituisse, nisi ut alios ad commodiorem aliquam, facilioremque ideam quærendam excitarem: quam si tuto, & sine ullius periculi suspicione ad usum deduci posse constaret; tum vero experimentum ejus capere, neque ab re profecto, neque inutile fortasse foret.

9. Quando autem, id quod propter modo indicatas causas plurimum vereor, pro explorato haberent omnes, in palliativa curatione nullum hic restare cuivis instrumento locum; tunc nihil negotii Medicinæ relinqueretur, nisi ut videret, num forte in curationibus, quæ ad tollendam istam

(1) cap. cit. supra ad n. 3.

istam relaxationem jam pridem institutæ sunt, prætermissum fuisset remedium ullum, quo si non vinci, at aliqua saltem ex parte imminui morbus posset.

10. Ex Chirurgia quidem multa olim adversus hunc morbum trahebant auxilia. Laudabat Riolanus (1) cucurbitulas duas, singulas ad latera singula imi Sacri ossis admotas, sive ad clunes, ut memorat Schacherus (2), inde aliquid commodi tunc expectans, cum princeps mali causa hæret in languidis ani musculis. Ego non multo plus hinc spero, quam a cauteriis duobus ad infimam Spinam adhibitis, quæ, Arabum asseclas secutus, Mercurialis (3) proposuit, Marcus autem Aurelius Severinus (4) confirmavit; nisi in eo forte adhibenda essent, cujus habitus longe alius esset ac Ægri nostri, & prolapsus ab nimia humoris copia aut factus, aut servatus. Quod vero ad famosum auxilium attinet antiqui illius Chirurgi Leonidæ, quem Vir Cl. Daniel Clericus (5) eundem credit ac Leonidem Medicum Episyntheticum, a Cælio Aureliano (6) memoratum; nec varia aliorum judicia omittam, nec meum reticebo. Igitur cum diæta nihil profecisset, neque medicamenta contulissent, malo jam inveterato, censebat Leonida, & necessarium esse, & minime periculosum externam sedis partem extremam cauteriis aliquot inurere; sic enim cicatrice solida succedente anum in ambitu constringi, & prolapsum tolli. Apud Actium (7), qui hanc, aliasque Leonidæ nobis curationes servavit, legi hæc aliquanto distinctius potest: quam Fabricius quoque ab Aquapendente (8), & Riolanus (9) commemorarunt. Severinus (10) autem non modo ipsam memorat; non modo suis multis observationibus confirmat, ignem huic parti, in aliis morbis tamen, adhibitum, sibi feliciter cessisse; sed ignavos Medicos vocat, per quos ipsi non licuit eodem ignis præsidio Virum curare ex Equestri Surgentiorum Familia, cujus prolapsus, ut Ægri nostri, vicennalis erat, nullamque pariter ex omnigenis medicamentis opem retulerat. Contra, Nicolaus Blegnyus (11) ejusmodi curationem abjicit, ut non minus molestam, quam nostris temporibus inusitatam. Petrus autem Dionisius (12) a se unquam negat esse visam, ejus Auctores crudeles vocat, ipsam vero vel audientibus horribilem: creditque, si quis forte esset, qui eam tentare vellet, neminem fore, qui non adversaretur, idque merito propterea quod sine illa sanari possunt hæc mala: quanquam hoc qua ratione probare ipse posset non apparet, quando nullum proponit auxilium, quod sanando huic nostro par esse videatur. Mihi vero minime necesse hic est aut ignavis Severini, aut crudelibus Dionisii astipulari. Nam etsi non nego, Leonidæ curationem esse posse utilem in humili, & parva relaxatione, idque observatione Cowperi, quæ supra (13) indicata est, quadantenus confirmari; in relaxatione tamen hac nostra, quæ tanta est, & tanto altius videtur incipere, multum vereor, ut satis, atque adeo ut quidquam omnino esset profutura.

11. Interea melioribus me Judicibus ulteriore examine relicto harum curationum, quibus Chirurgi olim utebantur, ad considerandum transeo instrumentum recentius, cujus usum pluribus in prolapsibus fuisse proficuum, Auctor testatur. Is Blegnyus est (14), quem paulo ante memorabam, vir sane ingeniosus. Accipiebat hic galli indici ingluviem, ejusque orificium arcte ad extremum alterum brevis, tenuisque argentei tubuli circumligabat; per alterum autem extremum bacillum, in summo obtusum, immittebat ad fundum usque ingluviei illius, sicque hanc primum, tum deinde tubuli justam partem, adstringentibus remedis illitam, in podicem inducebat; partem reliquam extra servabat ita factam, ut cum bacillum detraxisset, hujusque loco extremam fistulam parvorum fol-

(1) Sect. cit. supra ad n. 3. (2) §. 9. cap. cit. supra ad n. 4. (3) cap. cit. supra ad n. 3.
(4) De effic. Medic. l. 2. P. 1. c. 50. (5) Hist. de la Medec. P. 2. l. 4. S. 2. c. 1.
(6) Acut. Pass. l. 2. c. 1. (7) Medic. Tetrab. l. 4. Serm. 2. c. 8.
(8) c. cit. supra ad n. 4. (9) Sect. cit. (10) Part. cit. c. 95.
(11) cap. cit. supra ad n. 7. (12) Domonstr. ibid. cit. (13) n. 4.
(14) cap. paulo ante indic.

follium in eandem tubuli partem inseruisset, atque aeris tantum intrusisset, quantum implendæ ingluviei satis esset, redire aer priusquam æger vellet, non posset, itaque retentus partes relaxatas fulciret, efficeretque, subinde, ac diu repetito usu, ut eæ pristinum situm, vigoremque, quo ad ejus fieri posset, recuperarent. Sed instrumenti hujus accuratam descriptionem, ac delineationem, firmandique modum apud Auctorem videre præstat. Equidem Dionisio (1) facile in eo assentior, quod neque incommodo careat instrumentum hoc, neque usum præstet retinendi in sua sede intestinum eo tempore, quo maxime opus esset, id est cum alvus exoneratur, quandoquidem eximi tunc debet, & mox, reposito intestino, reponi. Illud tamen nego eundem, ut ipse ait, præstare effectum, quem fasciæ, & cætera exterius adhibita. Quin, excepto incommodo non adeo gravi, & quod manu opus est cauta ad instrumenti repositionem, non prorsus inutile hoc crediderim inter initia præsertim hujusmodi relaxationum. Cogitari etiam posset, an pro ingluvie illa, intestino uti præstaret molli, ac tenuibus tunicis prædito bruti alicujus, ea longitudine, & latitudine, qua liceret, ac opus esset, arcte intus clauso ad superius extremum, illito autem exterius eo remedio, quod post alvi exonerationem infra (2) commendabo: quod intestinum ubi sic satis immissum esset, injecto mox aere, aut etiam interdum humore aliquo, ab re non alieno, penitus distendi posset, aut certe hactenus, ut dejiciendi cupiditatem non moveret. Non hoc facilius, simulque innocentius invenire auxilium proclive fortasse est ad reponendam, retinendamque in nativa sede relaxatam tunicam, ipsumve intestinum, ut hac ratione levamen illius vinculis afferatur, unde quantum possunt, se restituant, viresque recipiant. Cæterum sicut inter initia, ut dixi, aliquid utilitatis inde sperari posse crederem, & plus certe quam a turundis, quas alii eadem spe adhibent, remediis corroborantibus imbutas, & illitas; sic quantum expectari indidem posset in morbo inveterato, non videre me, fateor.

12. Quod ad Pharmaceuticen attinet, tanto me decet esse breviorem, quanto consulentis Medici litteris certior fio, usurpata jam fuisse remedia, quæ poterant, omnia de genere glutinantium, vulnerariorum, adstringentium, & nervos juvantium, & quanto pleniores ejusmodi remediis video omnes Medicorum, & Chirurgorum libros. Quamvis autem iisdem litteris commemorari tantum videam fotus, semicupia, injectiones, cerata, suffitus, aliasque ejuscemodi formas, exteriorum omnes remediorum; non tamen dubito, quin simul in usum venerint, quæ iis respondent, interiora. Equidem præclare intelligo, quod his præsidiis obtineri hactenus non potuit, id multo minus in posterum esse sperandum, cum factus interea sit gravior morbus, magisque ejus causæ sint confirmatæ. Verumtamen donec ætas, & robur vigent, repetenda fortasse esset, certe repetita caute, prudenterque nihil noceret, diuturna, & valida curatio. In qua optima quæque corroborantia medicamenta propinarentur, quæ potius tamen ex iis essent, quæ nervos juvant, quam quæ adstringendi vi pollent; his enim adstricta alvus majoribus, ac pluribus ad egerendum nixibus opus haberet, quibus magis magisque augeretur morbus. Quam etiam ob causam abjicienda omnino illa sunt, quæ purgantia nuncupantur; ad læsam enim partem ducunt, in eaque permolesta, & noxia relinquunt irritamenta. Quod si alvum solvere necesse sit, iis, quæ mox in Diæta memorabuntur, aut eorum consimilibus plane innocuis, utendum est. Ex illis autem remediis, quæ exterius adhibentur, summopere mihi placerent, si formam spectes, semicupia, atque injectiones; si materiam, thermarum aquas corroborantes.

13. Diætetica restat, cujus rectus usus omnino necessarius est, cum & vires adjuvet præsidiorum, quæ a Chirurgia, & Pharmacia desumuntur, tum etiam quia, si hæc aut nequaquam, aut frustra repetantur, nulla præter illam jam ratio superest, qua, & facilius quidem, innocentius, frequentius, cu-

(1) Demonstr. paulo supra indic. (2) n. 13.

curare possimus, ut minus moleste saltem, minorique cum periculo feratur morbus. Victum proponit Mercurialis (1), qui siccandi vim habeat: nec dubium est, quin is victus faciat ad roborandum. Verum si recte perpendantur gravia, & crebra detrimenta, quæ ab alvi fæcibus provenirent ea victus ratione induratis, facile videbitur esse a nobis, præsertim postquam repetita fuissent incassum medicamenta corroborantia, victui, qui siccandi vim habeat, eum, qui humectandi vi polleat, anteponendum, qui nempe victus simul excrementa mollia servaret, simul eorum acrimoniam corrigeret. Medicus cautissimus Franciscus Redius (2) in Consilio adversus dolorem, & fluxum hæmorrhoidum, cum intestini prolapsu in alvi exoneratione conjunctum, jubebat mane bibi ad selibram jus carnis non salitum, in quo bulliissent satis multæ violæ martiæ, & postquam hæ non nisi siccatæ haberi possent, earum loco aut cichorea, aut borrago, aut buglossa, aut sonchus, aut prunus recens, siccusve, appianum malum, aut ejuscemodi aliud. Seri usum commendabat depurati, edulcatique *julapio* sive ex *tinctura* violarum martiarum, sive ex appianis malis. Usum quoque lactis asinini, aut caprini laudabat. In prandio, cœnaque inter alios cibos pultem semper, sed hanc simplicem, & jure plurimum abundantem, in qua poma bulliissent, aut herbæ aliquæ ex iis, quæ supra dictæ sunt, interdum hordei quoque, aut orizæ aliquid. Carnes elixas sæpius malebat, quam assas. Omissisque aromatibus, & mero, prandium, cœnamque semper claudi cocto pomo, vel pyro, aquam superbibendo ad uncias tres, *julapio* ex cortice citrei mali edulcatam. Ab his, quæ ex Redii Consilio retuli, non multum recederem in hoc casu, aut tantum dumtaxat, quantum satis esset, ne alvus nimis forte lubrica fieret. Quod si Rediana ista vivendi ratio non sufficeret, sufficere autem diuturno usu deberet, alvo hactenus molli reddendæ, ut ad eam exonerandam neque nixibus opus esset, nec longa mora, tunc vero ne in eo quidem Redium imitari displiceret, ut interdum pulpæ cassiæ drachmas darem binas, mane ante jus, de quo dixi, sumendas, totidemque iterum paulo ante cœnam, si necdum quidquam egissent priores duæ. Si vero nihilominus dura, & sicca recrementa fieri pergerent, non ea per nixus, & conatus, sed ope enematum excludenda esse censerem. Hæc autem selibræ pondo, haud amplius, quo facilius retineri possent ad justum tempus, ex solo autem carnis jure, aut ex emulsione, ut appellant, hordei, aut orizæ, quæ semusta antea, & cocta essent, & id quoque ad Redii imitationem. Qui denique multis effert laudibus unguentum quoddam (*manteca* vocitatur) flavum ex rosis, quale a Seplasiariis conficiebatur Magni Etruriæ Ducis, affirmans, prolapsum intestinum multo facilius, citiusque reponi, si ejus extremum liniatur unguento illo, quo prætterquam quod dolor leniri, humorum autem acrimonia retundi poterit, inquit, læsa; ac debilitata pars non parum corroborari. Cæterum intestini repositionem minus difficilem reddent præscripta vivendi ratio, & in cibo parcitas. Sic enim neque in proximo Coli tractu copia excrementorum cumulabitur, quæ res illi obstare solet repositioni, nec sanguis gignetur, qui aut redundantia sua, aut vitio alio infirmam partem faciat crassiorem. Quod cum accidere etiam queat a violentis motibus, & exercitationibus, has quoque omittere oportebit, nec minus, ut paucis complectar omnia, quidquid longo adeo tot annorum spatio, multo experientia ipsa melius, quam possit Medici cujusve consilium, noxium esse, demostraverit.

14. Hæc, multis ac variis occupationibus, studiisque distentus, habui, quæ in difficillimo casu animadverterem, ac responderem, optans ab Nobili, Eruditoque, pro quo scripta sunt, Viro, ut qualiacunque sint, grata habeat, ab Experientissimo autem, qui me consuluit, Medico, ut iis hactenus utatur, quoad pro sua prudentia, rebusque circumstantibus licere credet, ab Deo tandem immortali, ut quidquid decretum, actumque fuerit, propitius fortunet.

15. Habes Consilium, quale tum scripsi, anno

(1) cap. cit. supra ad n. 3.

(2) Opere dell' ult. Ediz. T. 4. verso il fine.

anno videlicet 1725. postridie Idus Sextiles. In quo præter ipsam prolixitudinem, alia quoque sunt, quæ ne mihi quidem nunc satis placeant. Verum in res incidens minus tractatas, neque hæc, neque illam vitare potui. Atque utinam ab eo tempore extitisset aliquis, cujus anatomicæ observationes optatam huc attulissent lucem. Sed eæ, ut Schacherum, doctissimum Virum (1), & me tunc latebant, sic adhuc latent. Quæ autem in cadaveribus quærenda sint, eorum præsertim, quorum intestinum procidere consueverit ad miram longitudinem, Consilium tibi indicabit nostrum, nec tamen fortasse omnia. Quis enim sciat, num aliquando aut nimio humore laxata, aut congestorum recrementorum copia, aut violentis, diuturnisque in egerendo nixibus distracta, ac divulsa ea vincula, quæ ex supremo Recto in proximum Colon ducuntur, fasciolas tres referentia, non ita sinant tum aliquot ex ultimis Coli cellulis tum plurimas ex iis, quæ intra has sunt, transversis rugis extendi, ut prolapsi intestini longitudo augeatur. Videndum igitur erit, ubi illiusmodi cadavera, quæ adhuc desidero, incidenda obvenient, quomodo illa etiam vincula, illæque cellulæ se habeant, aut si utraque persistant, an interiores saltem rugæ magna ex parte sint explicatæ, ac deletæ, quæ res una maxime interiorem tunicam, in qua illæ sunt, deorsum extendi sineret, trahente videlicet continuata interiore tunica Recti intestini, quam se invertere, & sic prodire, secuti recentes in primis Rei Medicæ Scriptores, in Consilio (2) posuimus. Quæ tamen ipsa inversio quatenus fieri, agnoscique possit, nunc in iisdem cadaveribus pariter quærendum censemus. Neque enim hic, ut alibi (3), agitur de parte dumtaxat aliqua, eaque cum quadam quasi cuticula, quæ abscedat, comparanda, sed de tota ipsa interiore intestini Recti tunica: quam a musculosa sic dissolvi, ut tamen non emoriatur, nec gravissima habeat conjuncta symptomata, difficile est creditu apud eos, qui innumeras, mitto fibrillas, & nervulos, arteriolas tantummodo, ac venulas, utramque tunicam jungentes, animadverterint. Hæc igitur vascula an adeo laxari sensim, extendique possint, ut magnæ præsertim inversiones tunicæ interioris requirunt, quas non pauci hic fieri censent; an tumorum exemplum, in quibus constat immanem accidere vasorum extensionem, hic locum habeat, ubi crassescere quidem interior tunica dicitur, sed flexilis tamen plerumque, & apta ad repositionem servari; an denique inversiones hæ, quæ non secus in Recto intestino, ac in vagina uteri, proponi solent, cum re ipsa, & quatenus conveniant, non aliunde certius, quam ex accuratiori cadaverum incisione addiscetur. Nec vero in magnis præsertim Civitatibus rarissima esse potest ejusmodi cadaverum dissecandorum occasio. Non paucis enim hic morbus funestus est, inflammatione videlicet, gangrænaque intestinum corripientibus, cujus repositio negligenter nimis dilata sit. Sed in iis etiam, quos aliud mortis genus sustulerit, aliquando accidit, ut quædam se offerant, quorum ad hanc rem utile esse possit examen, sive Recti intestini prolapsui obnoxii fuerint, sive quacunque ex causa, ut in milite quodam gregario (4) *Coli in intestinum Rectum prolapsus, seu devolutio* occurrat, quæ in illo quidem *ad spithamæ longitudinem* fuit. Non Rectum autem dumtaxat, verum etiam Colon ipsum procidere non dubitavit Salmuthus (5), cum lactentis puelli Observationi (6), qui in gravioribus epilepsiæ paroxysmis intestina extrudebat *satis magna longitudine*, hunc titulum fecerit *Procidentia intestini Coli ex Epilepsia*. Atque utinam persecuisset puellam (7) annos natam circiter quatuordecim, cui ex neglecto acriore tenesmo *totum tandem intestinum Rectum cum parte Coli ad longitudinem spithamarum duarum, & amplius fuit protrusum*. Cúm enim satis restitui in suam sedem non posset, gangræna autem Recti extremum jam occupasset, mortua est, ipso mirante, quomodo tanta intestinorum portio excidere e mesenterio potuisset. Quod si plura, & varia

(1) §. 3. cit. supra ad n. 4. (2) n. eod. (3) Epist. 31. n. 20.
(4) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 103. (5) Obs. Medic. Cent. I. (6) 31.
(7) Obs. 30.

varia cadavera diligenter persecari tandem potuerint sive eorum, qui ex prolapsu tunc primum, aut non semel antea perlato interierint, sive eorum, qui cum eidem, & ad magnam quidem longitudinem (1) sensim adaucto obnoxii essent, aliique alio inde incommodi, & molestiæ modo affecti, ex quocumque morbo decesserint, non dubium est, quin proclivius futurum sit de illius causis, & curatione consulentibus respondere.

16. Sed me casus tunc propositi conditiones sicuti in theoretica parte ad quædam minus fortasse verisimilia adduxerunt, ita in parte etiam reliqua impulerunt facile ad nonnulla, quæ optari queant potius, quam ad fieri. Quod si ægrum non ea peculiaris necessitas tenuisset, ut artificia amoveret omnia, & procidere intestinum sineret, si quidem recrementa vellet ejicere, non defuissent auxilia, quæ proponerem, ut cum ea ejicerentur, in sua illud sede perstaret. Erat primum Sarpii annulus: quo de annulo præter ea, quæ retuli supra (2) ex Joanne Rhodio, hæc etiam in Sarpii Vita legisse memini; cum ipse hoc morbo diu laborasset, plura autem subinde, sed frustra omnia tentasset, quærere demum instrumentum aliquod cœpisse, quo intestinum contineret, itaque post multa unum denique invenisse ad id aptum adeo, ut tametsi ad finem usque vitæ morbum pertulerit; nullius tamen actionis propterea impedimentum senserit, haud secus ac si illo careret morbo, idemque ita facile, & prompti usus, ut aliis pariter, quibuscum ipsum communicaverat, eadem præstiterit. Quod si Vita illa ob Auctoris (quicunque is nunc ab laudando alibi Summo Viro fuisse credatur), si ob Auctoris, inquam, aut veram quarundam rerum, aut versute simulatam inscitiam, ut in Epist. Anatom. (3) haud aliter illa uti voluerim, nisi refellendi gratia per ipsam, ut loquuntur, *ad hominem*, qui illam objecerant, si forte igitur hac quoque in re suspecta esset, alterum non defuisset instrumentum, quod a Valsalva nostro videram in quodam Consilio memorari. Scilicet cum æger ad exonerandum ventrem sellam peteret, præsto esset hujus operculum in medio perforatum, ibique firmiter tubo instructum plumbeo, cera exterius, & in summa ora circumlito, non latiore duabus tertiis unciæ Bononiensis partibus, & longo quidem uncias circiter duas, sed non ultra semunciam intra podicem admittendo, nec sine cauti Chirurgi ope, cum prima ejus fierent experimenta, ut si feliciter cederent, neque in tubi dimensionibus aliquid esset variandum, hac ratione ejici excrementa possent, nec tamen intestinum emitti. At si neutrum instrumentum spei respondisset (intelligis enim vel ex iis, quæ in Consilio attigimus, quæ noxæ possent, nedum quæ molestiæ interdum ex ejusmodi præsidiis existere) alia erant præterea, quæ possent excogitari. Vides enim, exempli causa, qualem Cl. Bassius (4) invenerit annulum, qui *nullum fæcibus egerendis ponens obstaculum*, facile, uti scribit, & gestetur, & postquam morbum sustulit, extrahatur; sustulisse enim, ait, vel diuturnum, brevi, atque adeo intra menses duos. Sed de prolapsu Recti intestini hæc attigisse satis sit. Proximis Litteris ad alios morbos pergemus. Vale.

EPI-

(1) Vid. Epist. 65. n. 6. (2) n. 7. (3) 15. n. 68. (4) Dec. 1. Obs. 4.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXIV.

Sermo est de Intestinorum Dolore.

ETSI pars maxima Observationum, ex quibus Sectio constat XIV. tertii libri Sepulchreti Anatomici, ad Dolores spectat Intestinorum; tamen multæ etiam in ea sunt, quæ ad alia Ventris attinent viscera, ex utrisque autem nonnullæ, in quibus non internæ, sed extrinsecus accidentes causæ, ut ictus, & vulnera dolorem fecerunt. Quod mihi exemplum sequi non placet, ut qui aliarum ventris partium dolores alibi suo quemque loco tibi aut proposui, aut sum propositurus, & de ictibus, ac vulneribus seorsum pariter scripturus. Molestus autem repetitionibus esse nolo: quæ adeo non vitantur in Sepulchreto, ut in hac ipsa Sectione bis positas offendamus Observationes plures (1), in Additamentis autem ad eandem, non agnito Blancardi fuco, tres sub hujus nomine repetitas XV, XVI, & XXIII, quarum duæ postremæ in Sectione ipsa (2) jam fuerant, ut prima in præcedente Sectione VIII (3), veris Auctoribus adscriptis, propositæ. Sed neque in eo mihi satis placet Sepulchreti Auctorem imitari, ut Observationes in eas dividam, quæ ad Colicum dolorem attineant, & quæ ad Iliacum, non quod omnino improbem hanc divisionem; quanquam Diocles Carystius, ut Celsus (4) docet, non tenuioris, sed plenioris intestini morbum εἰλεόν nominabat, Alexander autem Trallianus, ut apud Salium (5) est, *non aliud esse ileon* censuit, *quam colici affectus intensionem*, *ac incrementum*, & Salius (*) in utroque illorum intestinorum esse posse ilei primariam sedem, & caussam ostendit; sed quia non adeo facile est, ut multi putant, dolores internoscere utriusque intestini, nec, quod consequitur, per animadversa in ægris signa satis luculente hujusmodi observationes dividere.

2. Nam quod dolores dicuntur esse acerbiores Iliaci, quam Colici, & facile etiam sunt, seu vasorum copia id fieri censeas, ob quam multo quoque sæpius Tenuia intestina, quam Crassa, inflammata reperiantur, sive potius nervorum numero, præsertim si villi, quibus prima usque adeo abundant, ad papillarum genus sunt referendi; certe quidem alius alio doloris impatientior est, & alia in alio, ac magis, minusque gravis doloris causa; ut minime proclive sit, uter revera majori torqueatur cruciatu, statuere: unde etiam fortasse fuit, cur Galenus, cujus adversos inter se locos conciliare studet Ballonius, sicut in Sepulchreti Sectione hac (6) vides, alibi Iliacos, alibi Colicos vehementissimos esse scripserit.

De vomitu autem, quem in illis magis violentum, atque assiduum esse docuit, recte in Sepulchreto (7) eos Colicos dolores excipi invenies, quorum sedes sit in eo Coli tractu, qui ventriculi fundum contingit. Et ne longius ab Sepulchreto te abducam; ex eodem (8) pariter admoneri poteris, quam sæpe exceptionibus obnoxium, & propterea fallax illud quoque signum sit, quod videtur alioquin præcipuum, quippe a sedibus ipsis petitum tenuioris, plenioris que intestini. Francisci enim Sylvii verba reperies docentis, *sæpe ad umbilicum usque*, *& quandoque usque ad vesicam insigni anfractu per medium abdomen volvi Colon*. Quod si verum est, cum suum hoc locum deserat, Tenuium autem intestinorum occupet, intelligis plane, quam falli possit is, qui sedibus hac in re plurimum tribuat. Nimirum non illi solum tunc decipientur, quos redarguit Sylvius; verum ii præterea, qui Syl-

(1) Confer Obs. 1. §. 2., & Obs. 20. §. 14. Obs. 1. §. 13., & Obs. 24. §. 2. Obs. 1. §. 14, & Obs. 19. §. 4. Obs. 2. §. 1., & §. 2. Obs. 5. §. 2., & Schol. ad §. 8. Obs. 19. Obs. 8. §. 11., & Obs. 14. §. 3. Obs. 28., & Obs. 30. §. 4.

(2) Obs. 20. §. 12. Obs. 3.

(3) in Additam. Obs. 5.

(4) De Medic. l. 4. c. 13.

(5) De Affect. Particul. c. 11.

(*) Ibid.

(6) Schol. ad §. 5. Obs. 5.

(7) Schol. ad §. 2. Obs. 25. in fin.

(8) Schol. ad Obs. 41.

vium sequantur. Cum enim ea Coli pars, quæ subesse in transversum ventriculo solet, non ibi fuerit, sed deorsum adeo se incurvaverit; tunc errabunt certe, qui idcirco eam dolore correptam esse negent, quod ventris superiora transversus, cinguli instar, dolor non torqueat; sed & illi hallucinabuntur, qui in ventris *ambitu*, *ac circumferentia exortum dolorem vere colicum dicendum* esse cum Sylvio credant; nam dolor, qui tunc in superiore ventris ambitu exoriatur, in Colo, quod illinc absit, esse non poterit.

3. Verum autem id esse, quod Colo sæpe accidere Sylvius admonuit, non paucæ, tum Valsalvæ, tum nostræ, tibi aut jam propositæ, aut proponendæ Observationes confirmabunt: quanquam non omnia, in quibus id vidimus, corpora in his Epistolis commemorandi occasionem habebimus; diu enim est, ex quo id cœpimus animadvertere vel priusquam in eum incidissemus Sylvii locum, ut II. nostra Adversaria (1) ostendunt. Sed in III. quoque Adversariis (2) aliam infimi Coli sedis varietatem adnotavimus, hic minime prætermittendam: quamvis ibi pariter ob eandem causam eos more nostro laudare non potuimus, qui ante nos illam animadverterant, Spigelium (3), & Riolanum (4); quibus tamen contra ac Valsalvæ, & nobis videtur sæpius Colon occurrisse valde in fine flexuosum, rarius ductu simpliciore. Verum utcunque id est, cum ii flexus in quibusdam non modo versus inguen dexterum Colon extendant, sed interdum, ut vidimus, ad umbilicalem regionem attollant flatibus præsertim turgidum; hinc certe apparet, quam facile dolor, qui in eo sit, temere tunc ad Tenue intestinum, cujus illæ sunt sedes, referri possit. Hoc igitur varietatum utrumque genus minime infrequens est, sive a primordiis, sive a morbo etiam, quod Riolani (5) verba subindicant: *vidi*, inquit, *Colum intestinum inter jecur, & splenem non directe protensum, sed in S Romani modum inflexum, & ad umbilicum usque PROLAPSUM:* Spigelius autem (6) vel clarius, & magis universe scribens, idem intestinum, ait, *præter naturam in colicis doloribus, dum flatibus distenditur, e sua sede naturali abire*. Quod si ob hanc causam accidisse velis, ut in apoplectica Muliere (7), quæ iis fuerat doloribus obnoxia, Colon invenerim non modo cum paucis, rarisque cellulis, sed etiam amplioribus, quam soleat, gyris extremam sui partem umbilicum versus contorquens, non repugnabo, præsertim cum Franciscum Sylvium intelligam ex Observatione, quæ in Sepulchreti Sectione hac est XV, fusius autem descripta legitur in IX. Sectione libri I. ubi est XLVIII, intelligam, inquam, iisdem cruciatibus laborasse aliam fœminam, censuisse non tam quia omentum *non omnia* intestina tegens, aut hæc *nonnihil* loco mota adnotasset (hoc enim haud raro, illud vero sæpissime occurrit) quam, nisi plurimum fallor, quia utrumque paulo ante expositum varietatum genus in eadem fœmina, ut videre poteris, deprehenderat. Quod si ob ejusmodi tantum causam sedes mutarentur intestini Coli, esset tamen errandi periculum eo magis timendum, quod illis de sedibus in iis potissimum sermo sit, qui ei solent esse causæ obnoxii. Verum in iis etiam, quorum est ventriculus amplior, aut jecur grandius, transversa illa Coli pars, quæ his subjicitur visceribus, tanto inferior est, quanto hæc majora. Huc causæ accedunt, quæ ventriculum deprimunt, & cum eo Colon, ut in Veneto Juvene accidisse vidimus (8) ex abnormi Spinæ inflexione. Sed præter morbos, constitutiones quoque sunt corporum secundum naturam, in quorum aliis aliæ sunt Coli sedes. Nam etiam ab ortu, ut paulo ante indicatum est, aliter potest esse locatum, & gravidis aucto utero ultimis mensibus transversa illa Coli pars altior est, sicuti Spigelius (9) animadvertit.

4. Quæ cum ita sint, cumque ex his satis appareat quamobrem dolorum, quibus intestina torquentur, Observationes non ita dividam, ut alias ad Iliacos, alias ad Co-

(1) Animad. 2. (2) Anim. 6. (3) De hum. corp. fabr. l. 8. c. 5.
(4) Anthropogr. l. 2. c. 14. (5) Ibid. (6) c. cit. (7) Epist. 3. n. 2.
(8) Epist. 4. n. 16. (9) c. cit.

Colicos referam; qua malim divisione uti, indicandum est. Primum igitur eas afferam, in quibus dolores erant a causa non extrinsecus quidem adveniente, sed tamen sub oculos cadente; deinde vero illas, in quibus causa omnino intra corpus latebat. Prioris autem generis has duas ex Valsalva accipe.

5. VIR quadraginta annos natus, sanguineo-biliosi temperamenti, qui levem aliquando ad inguina herniam patiebatur, a carduorum esu in Iliacam incidit Passionem. Levis quidem ad inguina apparet tumor: ibi tamen ullo se torqueri dolore æger negat; in ventre fatetur, ob fæcum retentionem valde indurato. Remediis irritis, die morbi septimo lethali vomitioni succumbit. VENTRE aperto, intestina aere turgida conspecta sunt, & ad eam partem livida, ac nigra, qua se haud ita procul a Cæco duplicabant, & cum annexa mesenterii portione, quæ quasi carnea videbatur, in herniæ sacculum immittebant, digitos quatuor longum, orificio autem angustiore, ut per hoc redire non possent in ventrem postquam ab illapsa materia distenta fuerant. Erat hic sacculus in dextero inguine, ex peritonæo quidem factus producto, & dilatato, sed non ex hujus processu, ut plures olim crediderunt qui vas semen deferens, vasaque Spermatica comitatur: imo huic processui, & his vasis, sanguine valde tumentibus, ab anteriore parte incumbebat: eratque intus, ut intercepta intestini portio, colore nigricante, sive potius ex atro viridi infectus, quasi a vitriolo tinctus esset. In sinistro autem inguine alter erat sacculus, ejus, quem descripsi, simillimus, nisi quod eam, ex qua fiebat, membranam, & fibras, & vasa colore, ac cæteris conditionibus habebat a naturalibus non discrepantia. In Thorace sana omnia. Erant tamen cum grumoso sanguine polyposæ concretiones subluteæ, major in dextero, minor in sinistro cordis ventriculo; sed neutra extra ventriculos se producebat.

6. Manifesta erat causa doloris hujus, videlicet *incarcerata*, ut loquuntur, hernia. De qua in his Litteris crebra quidem erit commemoratio; sed tantum quatenus compressa intestini parte, hujus, & proximæ sanguifera vasa strangulat: ex quo ut dolor, inflammatio, sphacelus fiant, non necesse est explicare. Cetera de herniis, & de portione peritonæi, quæ comitatur vasa Spermatica, alibi (1) attingemus. De Iliaca autem Passione scribetur subinde in hac Epistola quantum proposito erit satis. Jam vero facile intelligis, cum ea oritur, ut plerumque, ob interceptum intestinum, tunc acervata supra interceptionem materia distendi intestina superiora, ab hac autem distentione alteram existere doloris causam, quam auget ipsa quoque acervatæ materiæ corruptio ex mora. Verum unde factum esse dicemus, ut in proposita historia ibi æger dolorem esse negaret, ubi vitium erat maximum? An quod nulla inflammatione prævia, sphacelus interceptum occupasset intestinum? Id autem an fieri possit, alias (2) videbimus. An potius quia cum æger illud negabat, jam inflammatio degenerasset in sphacelum? Sunt enim alia quoque in ea historia, ut a Valsalva scripta est, quæ non accuratissime mandatam chartis fuisse indicent. Sed neque in proxima ullam doloris mentionem injecit, qui tamen num abesse potuerit, satis ipsa per se monstrabit.

7. VIR annum agens quinquagesimum, laborans enterocele, ardenti febre corripitur, & nonnullos post dies vomitione humorum, qui fuligine infecti videbantur. Urinam primum difficile, deinde nullo modo reddit. Catheter a Chirurgo incassum immittitur; namque ubi prope vesicam pervenit in obicem incidit. Itaque his vexantibus incommodis, æger moritur. VENTRE, ac scroto dissectis, intestina in hoc illapsa, inflammatione affecta inveniuntur: & quanquam nulla in ipsis esset exulceratio, tamen paululum saniosi seri in eorum interstitiis conspicitur. Indicium quoque saniosi ejusmodi humoris in ventris pelvi animadvertitur. Vesica erat urinæ plena, quamvis nullam intus haberet læsionem. Obex autem, qui prope vesicam Chirurgo se obtulerat, nihil erat aliud quam unum ex foraminibus, per quæ semen

(1) Epist. 43. n. 6., & 7. (2) Epist. 35. n. 19., & seqq.

ſemen egreditur, ſic dilatatum, ut in ipſum extremus catheter ſe conjecerit: idem enim ſpecillo quoque accidit, per apertam ex parte mortui urethram ad rem explorandam immiſſo.

8. An id foramen Sinus fuit potius, in Seminali caruncula a me poſtea deſcriptus, in eo homine præter modum amplificatus? Nam ſi alter fuiſſet ex ſeminis ductibus, hujus fluxu videtur homo laborare debuiſſe. Certe autem ejus orificium Sinus nunc minus, nunc majus occurrit, quod à Cl. quoque Viro Henrico Baſſio (1) adnotatum eſt. Sed mihi, ex quo Sinum A. 1719. vulgavi (2), quotannis in Theatro, nec uno interdum in cadavere, oſtendenti, nunquam amplius obtigit, quod nunc meminerim, ut ſeminis ullum ductum, qui in illum influeret, deprehenderem, multo autem minus ut videretur, quemadmodum ipſi, *hicce hiatus eſſe aliquando levis inciſura, ſeu ſulcus poſt flacceſcentiam harum partium demum apparens.* Num vero, quemadmodum Sinus ille, ita quoque caruncula, intra quam eſt, amplificata eſſet, ſicque & Sinus orificium tenuiori fortaſſe catheteri objicere, & urinæ ſuppreſſionem facere poſſet, tametſi veri ſimile eſt, tamen cum Valſalva nihil præterea addiderit, eo libentius in medio relinquam, quod, ut cauſam prætercam a Walthero (3) memoratam, graviter affectis vicinis partibus, adeo non inſolitum eſt veſicam in conſenſum trahi, lotiumque non expellere, ut Sennertus (4) inter ſigna inflammatorum inteſtinorum hoc recenſuerit: quin etiam olim Cælius Aurelianus (5) inter cætera Ileon comitantia mala *veſicæ, & officii ventris perfectam abſtinentiam* poſuit. Verum de ſuppreſſione urinæ alibi. Nunc iſtis duabus Valſalvæ Obſervationibus aliquot ex noſtris ſubjiciamus.

9. JUVENI agricolæ cum ante annos ſeptem inteſtinum delapſum eſſet in ſcrotum dexterum, hinc autem in ſuam ſedem repoſitum, ſubligaculi ope retentum, nullam, donec hujus non omiſſus eſt uſus, attulerat noxam. Omiſſo autem denique, accidit, ut cum duos jam circiter menſes teneretur intermittentibus febribus, & ſe nuper laganis, aliiſque ejuſmodi craſſis ex ſubacta farina eduliis impleſſet, inteſtinum eodem relaberetur. Ex eo die, qui fuit pridie Kal. Novembres A. 1705. vomitione corripi cœpit amaræ materiæ. Huc die morbi quarta ſingultus acceſſit, & ſcroti dolor. Hunc impoſita mataxa, calente lixivio imbuta, levare viſa eſt. Sed cum vomitus, & ſingultus perſtarent, & ventris inſuper dolores, ac ſitis affligerent, illatus eſt die ſexta in Bononienſe Noſocomium S. Mariæ de Morte. Ubi nec Chirurgi manus quidquam profuit, & Medici auxilia vix levamen aliquod attulere. Singultus enim ſublatus eſt, ut vomitus quoque; ſed hic breve ad tempus cum emplaſtrum, quod vocant de cruſta panis, regioni ſtomachi fuiſſet adhibitum, enema autem injectum ex oleis ſeminum lini, & *violato*. Die ſeptima primum vidi. Dolor in ſcroto erat levior. Pulſus minus quam heri fuiſſe audiveram, frequens: ſed humilior, & infirmior quam ejuſmodi juveni conveniret. Sitis perſtabat. Neque alvus, niſi injectis, quæ dicta ſunt, oleis, fæces reddebat. Quin cum hodie enemate uſi eſſent ex carminativa, ut vocant, decoctione, cui deſpumatum mel additum cum drachmis duabus electuarii, quod dicunt benedictam laxativam, vomitus rediit amarorum, in quibus teres lumbricus; injecta vero vix tandem multas poſt horas reddita ſunt. Die octava lumbricus alter ejectus eſt. Abdomen cum tenſum eſſet, id quod etiam pridie adnotaveram, & ſub manu reſonans quaſi ut in tympanite, non erat tactus vel paulo rudioris impatiens ne in epigaſtrio quidem, ubi quoſdam quaſi morſus æger ſentiebat. Cum quærerem, an etiam calorem? negabat. Pulſus heſterno in cæteris ſimilis, ſed tamen multo frequentior. Lingua ſicca. Urinarum color ſaturus. Sub oculis livor, & vel ſine hoc facies, quæ minus placeret. Nox inquieta.

Die nona omnia eadem: imo facies, & pul-

(1) Dec. 1. Obſ. Anat. 5. §. 9. (2) Adverſ. 4. Animad. 3.
(3) Diſſert. de Collo viril. Veſicæ, &c. §. 3. (4) Medic. Pract. l. 3. P. 2. S. 1. c. 2.
(5) Acut. Paſſ. l. 3. c. 17.

& pulsus pejores. Hi enim vel magis erant frequentes; cum autem premeres, minus resistebant, aut nihil. Illa ad eam accedebat, quam vocant Hippocraticam. Et cum anxius superioribus diebus æger esset, ac voce flebili, & corporis, membrorumque situm mutaret identidem; hæc cuncta magis animadvertises hac die. Nam præter dolorem in toto ventre assidue perstantem, morsuum sensus per intervalla hic illic recurrebat cum ubique, tum in epigastrio præsertim. Nullus erat, nam quæsivi, pulsans dolor, nulla usquam pulsatio. Nec dolor, quem in scroto, aut proxima ventris parte sentiebat, erat his ultimis diebus præcipuus. Cæterum cum pulsum tentarem, siccam quidem, & asperam cutem, nec tamen æquo calidiorem animadvertebam. Cibo sumpto, meliuscule habebat. Levari quoque se dicebat enemate illo ex oleis, & pridie, cum inditum esset, confirmaverat. Hac autem die cum alterum injectum esset ex jure, in quo semina coriandri bullierant, & saccharo, dum redderet, cibum vomuit. Sub vesperam dormivit. Postmodum ut se haberet interrogatus, in epigastrio nescio quid pulsare, & aliquem in ventre esse caloris sensum respondit. Interea vomitus fluidioris, quam hactenus, materiæ, hujusque subflavæ per intervalla vexabat. Quo totam noctem, & cæteris, quæ dicta sunt, persistentibus, mane, die morbi decima, vivere desiit. VENTER magnam vim effusam habuit ejusdem, quæ vomitu rejiciebatur, materiæ: eademque & ventriculus, & Tenuia ad herniam usque intestina valde erant distenta: in eoque universo tractu unus, haud amplius, lumbricus fuit, duorum similis, qui inter vomendum ejecti fuerant. Crasa autem intestina erant vacua, & alba, & sana. Sanus quoque ventriculus. Sed proximum huic intestinum qua bilarium, & pancreaticum ductum excipit, ibi ad sex circiter digitos, erat adeo ex inflammatione lividum, ut jam gangrænam oleret. Levior inflammatio, & nondum livescens, hic illic tenebat Jejunum, & Ilei partem multo maximam. Reliqua enim pars, quæ propius videlicet accedebat ad Colon, gangræna potius, quam inflammatione, occupabatur, quemadmodum herniæ ostendet descriptio. Erat sacculus pyri forma, ex tunica factus non minus crassa, & firma, quam arteria Pulmonaris. Is non scroto solum, & darto, sed & Cremastere musculo, eaque cui hic incumbit membrana communiter cum teste, & vasis ad hunc pertinentibus operiebatur. Testis autem sacculo suberat, vasa ab interno latere exterius adhærebant, & prope orificium sacculi, non per hoc ipsum, ventrem adibant. Erat id orificium annuli instar crassioris, quem peritonæum, & circumjectus tendo efformabant: admittebatque præter Ileum intestinum, & annexi huic mesenterii particulam, omentum quoque, cujus propterea nullam ferme partem videram, quæ a sinistris intestina obtegeret, quia dextrorsum erat ad herniam tractum: nec modo ad sacculi fundum perveniebat, sed inde in teres corpus se conformans, quod nisi incidissem, ex compressa omenti substantia factum esse, non cognovissem, sursum redibat, & ad Ileum interceptum, haud procul ab orificio sacculi, se annectebat. Ad sacculum autem quidquid in eo omenti erat, annexum passim inveni per interjectum quoddam corpus rubens, & flaccidum, ut facile posset ab omento, & sacculo separari, nec aliud quam membraneæ cellulæ esse videretur, seri, & sanguinis plenæ. Ileum vero nec sacculo annexum erat, neque ad ejus fundum perveniebat; sed paulo infra orificium, in arcus modum se curvans, eadem, qua venerat, orificii via redibat in ventrem; ut, si explicares, non plus ex eo intestino, quam ad quatuor, aut quinque digitos interceptum esse, invenires. Id omne gangræna affectum nigricabat; sed multo ibi magis ubi in orificio sacculi constringebatur: cujus orificii annulus non minus niger, ac fœtens erat, quemadmodum & proxima superior Ilei pars; imo hæc adeo fracida erat, ut distendentis humoris vim ferre non potuerit, sed foramine pervia non ita parvo, illac in ventris cavum effuderit. Ex reliquis ejus visceribus, quæ, ut intestina, non parum adhuc calebant, cum XIII a morte hora cadaver

incisum est, jecur quoque vitium contraxerat; in limbo enim erat nigrum, in cava autem facie, cum cysti, quæ mediocris erat, subnigrum. In Thorace sana omnia, tametsi in dextero cordis ventriculo polyposa fuit concretio subflava, & mollis, quæ inde albidas appendices suas in venas usque Jugulares extendebat.

10. De multis, quæ adnotari huc possent, quædam infra opportunius, nonnulla etiam attingemus statim ac Observationem alteram adscripserimus, quam mensibus circiter quatuor post priorem in eodem Nosocomio habuimus.

11. MULIER annos nata plus quinquaginta, quæ duos jam & triginta hernias pertulerat binas, a sinistris ambas, alteram ad umbilicum, alteram ad pubem, cum forte ab loco non ita alto cecidisset, nihil inde mali, nisi contusionem retulerat ad alterius scapulæ, & humeri fines. A qua cum facile convalesceret, cœpit interea jam aliquot a casu diebus adstrictam alvum habere, & paulo post fluidam subflavam materiam evomere, idem quod recrementa alvi solent, omnino olentem. Vomitus cum alias, tum præsertim duabus, aut tribus postquam cibus sumptus fuerat horis ingruebat. Pulsus nec frequens, nec digitorum pressioni minime resistens, parvus erat valde, præcipue a vomitu, minorque fiebat in dies. Cum enemata nihil proficerent, bis datus est mercurius ad drachmas duas, primum frustra, secundo autem eo cum effectu, ut alvus ter solveretur, semel quidem atque iterum solidis recrementis dejectis, tertio autem fluidis. Nec detrimentum afferri eo remedio visum est. Mulier tamen hora circiter duodecima, ex quo mercurium secundo sumpserat, mortua est, quarta, an quincta postquam vomitus inceperat die, semi hora autem, ex quo novissime vomuerat; cum toto morbi tempore neque manifesta febri, neque convulsione laborasset, dolores autem ventris moderate adeo tulisset, ut de his nihil habeam adnotatum. ABDOMINE inciso, ac diducto, odor gravis extitit. Jejunum intestinum, & Ilei proxima pars eadem, quæ vomitu ejiciebatur, materia, tota erant distenta, Ilei autem pars reliqua, & Crassa contracta. Jejunum quibusdam in locis distinctum secundum longitudinem striis vividius rubentibus, in cæteris rubebat ex fusco, ut Ileum quoque ferme ubique. Sed hoc non ita procul ab Jejuno multo gravius affectum invenimus ad digitos tres, aut quatuor; quam videlicet sui partem cum annexo mesenterio in herniæ inferioris sacculum immittebat curvatum in arcus modum. Hæc enim etsi neque ad sacculum, neque ad hujus orificium, quod referebat annulum quasi quendam, alligabatur, gangræna tamen correpta, ex sanguineo colore nigricabat, seroque cruento diffluebat. Nullum autem intestinum, sed pars omenti dumtaxat, superiorem herniam subibat, quæ exterius inspecta, in duos erat quasi monticulos distincta; interius autem uno ex sacculo fiebat, in quem se laxaverat peritonæum. Præter intestina, cum cætera Ventris viscera inspiceremus (Thoracem enim, & Caput non reseravimus), hepar duriusculum, lienem laxum, & quibusdam tantum locis exterius lividum animadvertimus. Uteri vincula nigricabant: ipse autem valde parvus, & tenuibus parietibus. Quibus incisis, apparuit eorum substantia in medio livens adeo, ut ad gangrænam inclinare videretur. Cum uterum paulo inferius, quam soleat, locatum animadvertissem, subiit vaginam inspicere, ut quantum in hanc procideret, perspectum haberem. Accidit autem, ut labiis vix diductis, & vaginæ orificio detecto, per hoc propendens appareret quoddam corpus, quod a primo accipere aliquis pro uteri osculo potuisset. Verum cum haud ita inferius positum uterum modo vidisem, ut si vel maximus eset, pervenire illuc poset, ipsum cum vagina protinus e cadavere detractum persecui, invenique adeo crassius factum glandulosum urethræ corpus, & vaginam, laxam alioquin, rugisque omnibus carentem, deorsum trahens, ut extremo suo, quod urethræ orificio pertusum est, propendens osculum uteri mentiri poset, minusque perito chirurgo, nedum obstetrici, facile imponere.

12. Sed hæc ultima alio attinent. Quæ huc spectant, nunc attendamus. Quod fœmina ista de ventris doloribus vix querere-

reretur, eademque sine febre esset, num inde repeti posse credis, quod *Ileos* in ea fieret *ratione abolitæ virtutis expultricis*, ut Salius (1) loquitur, sive ab *atonia* ob *nervos intestinorum obstructos*, ut Ruyschius (2)? Ille certe fieri tunc, ait, *nullo præsente dolore*; hic vero non dubitabat, quin ob eam causam in muliere quadam *sine notabili dolore, & sine febri* fuisset.

Verum ne quæramus nunc quod infra (3) videbimus, num intestinis ita se habentibus, materiæ ex his in ventriculum retrudi, & compelli possint, ut vomitu rejiciantur, & ne signa cætera istius constitutionis, quæ Salius enumerat, num fuerint in descripta a nobis fœmina, disquiramus, profecto neque Salius, neque Ruyschius tunc inflammationem esse putant intestinorum; sed hanc seorsum uterque memorat, & primus diserte in eadem *febrem* ponit, *& una cum ea dolores vehementes, & qui multum ægros distorqueant*. Num igitur in hac fœmina, in qua intestinorum fuisse inflammationem manifestum est, simul erat eorum atonia? Verum nullam ex tot hujus causis, quas Salius commemorat, præcessisse constabat. Sed de febre an inflammatis intestinis abesse nonnumquam possit, rursus erit alibi (4) videndi locus.

13. Jam vero si quæ inflammationem consequuntur propositis duabus historiis spectemus, proclive erit intelligere, quam festinare oporteat occurrere volentes huic morbo, & quæ auxilia, ubi jam multum processerit, suspecta habere, globos puta plumbeos, & mercurium. Nam si sphacelo fracida intestina, ut in Juvene illo agricola (5), ne materiæ quidem resistunt, quam continent; cavendum hoc ipsum est, ne assumptis, nisi quantum necessitas cogat, illa augeatur, non modo ne rebus gravissimis deglutitis, aliam quam quæ oporteret, viam aperientes, interitum acceleremus. Quod multo ibi facilius accidit, ubi ea simul constrictio est, quæ nihil, nisi reposito intestino, transire sinat. Eadem enim constrictio tum proximum superius intestinum vitiando, impar reddit distentioni, & ponderi sustinendo, tum quæ illud distendant, & gravent, eo ipso in loco remoratur, ubi intestinum maxime infirmum est. At enim, inquies, Hoffmannus (6) tamen in volvulo ex intercepto in bubonocele intestino fœminam servavit dato ad selibram argento vivo; quanquam non desunt quibus hic casus ferme incredibilis videatur. Mihi vero eo credibilior videtur, quod jam ante Alphonsus Khonius (7) idem mali ex intercepto in oscheocele intestino in viro sustulerat dato eodem argento ad uncias novem. Sed quamvis gravia erant utroque in casu, symptomata, minor intestini constrictio esse potuit, nec certe res adhuc ad sphacelum accesserat: ut neque in tot volvulosis accesserat, quos passim legimus vel majori assumpti remedii illius pondere fuisse sanatos. De his igitur, quibus firma adhuc sunt intestina, nunquam is mihi metus fuit, quippe tunc ortus cum in dissecto illo agricola quam male haberent, conspiciens, quomodo in aliis quoque, multum progresso jam morbo, infirmata esse possent, conjeci. Miratusque sum ab eo tempore ad hunc diem, quo hæc relegebam, in nullum *Practicæ* Medicinæ Scriptorem, quod meminerim, incidisse, qui cum de eo auxilii genere adversus hunc morbum, quod plerique omnes fecerunt, sermonem haberet, de justo hoc metu quidquam moneret, præter unum, cujus Opusculum (8) novissime legi, Medicum eximium Meadium, serio admonentem, *non diu* in Ileo argenti vivi usum, si nihil cetera proficiant, *tardare oportere; quoniam metus est, ne, quod non raro fit, inflammationi superveniat gangræna, qua corruptis intestini tunicis, in abdomen effunditur ponderosum metallum.* Non puto autem a te nobis objectum iri Cl. Wahrendorffii (9) Observationem, quæ Ileosum proponit, cui selibra mercurii data in Colon usque pervaserat, neque

(1) c. cit. supra ad n. 1. (2) Obs. Anat. Chir. 91. (3) n. 30. (4) Epist. 35. n. 20.
(5) n. 9. (6) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 2. c. 4. Obs. 3.
(7) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 79. (8) Monita Medic. c. 7. S. 2.
(9) Act. N. C. T. 3. Obs. 131. ante fin.

tamen fracidum ventriculum, aut Duodenum intestinum sphacelo contaminatum perruperat. Cum enim æger *post triduum* ab hausto mercurio decesserit, facile intelligis, eo spatio temporis inflammationem, quæ in Jejuno, & Ileo adhuc erat, in Duodeno, & ventriculo in sphacelum, qui antea non esset, degenerare potuisse. Nec valde absimili responsione usurum te credam, si quis Schroekium (1) objiciat, qui in diuturna alvi obstructione libras argenti vivi circiter duas ad initium, & finem Ilei intestini deprehendit, & in minutissimas disjectum particulas adhæsisse vidit Ilei tunicis, neque has perforasse, etsi intestina non inflammata quidem, sed infirmata essent adeo, ut paulo durius contrectata *aliquibus in locis* rumperentur. Dies enim inter ultimam remedii exhibitionem, & mortem intercesserant plus viginti, ut distenta aere, & fæcibus intestina fracescere extremo demum potuerint tempore, neque constat an ita fracida essent ad ea quoque loca, in quibus substiterat argentum vivum.

14. Quæres fortasse, cur ægris a me descriptis repositum non sit intestinum? & cur non reposito, in nonnullis tamen materiæ pars a Tenuibus ad Crassa transierit? Quod ad primum attinet, puta, alios serius, quam oportuisset, in Nosocomia esse delatos, alios tempestive quidem, sed eo tempore cum fere omnes in plerisque Italiæ Civitatibus Chirurgi necdum satis auderent ferro uti ad reserandas angustias, intestini repositionem aliter prohibentes.

Quod vero has materiæ pars in nonnullis trajecerit, primum animadvertas velim, quæ per clysteres educta diximus (2), jam antequam intestinum constringeretur, infra constrictionis locum fuisse; posse autem in volvulosis non modo artis, sed etiam naturæ ope, quæ infra eum locum sint, educi, & ratione, & experientia cum sua, tum Hippocratis (3) in muliere, quæ cubabat apud Tisamenum, adversus communem eo tempore doctrinam confirmavit Salius (4), nisi quod id accidere, ait, dum fit morbus, non vero dum factus est. Sed in proposita a nobis (5) fœmina id contigisse in fine lethalis morbi, manifestum est, nec ea tantum, quæ infra constrictum intestinum essent, semel atque iterum fuisse dejecta, sed denique etiam eorum fortasse partem, quæ supra, præsertim autem mercurium, nisi forte existimas, hujus & simplicis, & sine ullo dejectorio remedio, & dosi perexigua dati eas fuisse vires, ut per intestini interceptos parietes, necdum quidem sphacelo, sed gangræna tamen correptos propagare potuerint nescio quam irritationem. Quod cum facile credi nequeat, veri similius videbitur, minus arcte in hac fœmina, quam in juvene agricola (6), constrictum fuisse intestinum, ut mercurii pondus, mutatione situs corporis, & vomitus coagitatione, ac pressione adjutum, potuerit brevem illum intestini tractum emetiri, & ea deinceps, quæ infra erant, sanis intestinis adjuvantibus, ad exitum promovere. Sed & quodpiam ex iis exemplis proferre juvat, in quibus aliquid dejici toto morbi tempore non est desitum.

15. MARIA, uxor Antonii Franciscati, aurigæ Patavini (fecit enim rarissimus, quem in illius arteria Pulmonari offendi, valvularum numerus, ut nomen, & cætera, quæ ad eandem attinerent, diligenter perquirerem) annos nata undequadraginta, mediocri corporis habitu, colore non malo, multoque minus icterico, plurium viventium liberorum parens, quorum ultimum jam sex menses lactaverat, cum morbo hoc novissimo correpta est, nulli unquam alii obnoxia, si parvam herniam excipias, unde hic demum originem habuit, cruralem, id est femoralem, ex qua cum per se reponere consuevisset quidquid illud erat, quod e ventre illabebatur, nunc autem aliquot jam dies conata, non posset, febri, & vomitu, & cæteris, quæ accedere solent, afflicta est, nisi quod aliquid tamen dejicere semper potuit. Serius quam opus fuisset, in hoc est denique Nosocomium illata, ubi cito morituræ similis, vitam traxit complures dies, quorum ultimis se habere meliuscule videri poterat, & ab enematibus injectis levari, donec

(1) Eorund. Dec. 3. A. 5., & 6. Obs. 299.
(2) n. 9.
(3) Epidem. l. 3. S. 2.
(4) c. cit. supra ad n. 1.
(5) n. 11.
(6) n. 9.

nec XII. Kal. Decembris A. 1740. mortua est. VENTRE postridie adaperto, simulque herniæ sacculo retecto, crasso, & in plures quasi tunicarum laminas non difficillime dividendo, animadversus hic est a Terete quidem ligamento uteri omnino sejunctus, ad Cruralia autem vasa, quibus a latere interno adjacebat, annexus: neque angusto esse orificio; sed angustias omnes ab imposito infimo esse limbo musculi abdominis Obliqui Externi, quem limbum vocant ligamentum Poupartii, vel potius Falloppii; cum revera tendo sit musculi illius (1), qua in re mecum faciunt Solertissimi Viri, in his Heisterus (2), &, si attente legas, etiam Platnerus (3). Sub eo igitur limbo intercipiebatur pars aliqua proximi Coli intestini sic tamen, ut per hoc via satis pervia restaret, paries tantum intercluderetur, qui sacculi orificium spectaverat. Is paries, cum sacculo cohærens, erat niger, & fracidus; proxima extra sacculum intestini pars viridis. Virebant quoque, & grave olebant plerisque in locis interiores ventris parietes. In hujus tamen visceribus nihil morbidi adnotavi, nisi in hepatis vesicula, quæ æquo aliquanto major, cum bile non atri coloris, sexdecim calculos habebat vix dispari inter se magnitudine, parvos quidem omnes, nec tamen minimos, superficie autem flava, & ex pluribus faciebus planis confecta. Quorum unum ita, ut erat, humidum cum flammæ admovissem, comburi non sine scintillis, ac liquari vidi, flammam vero alere non vidi. Corpus reliquum cum diligenter eodem, & insequentibus diebus persecaremus (erant enim cætera viscera idonea & ad observandum, & ad docendum, musculique omnes egregie rubebant) nihil usquam se obtulit nobis quod ad hunc locum attineat, nisi forte in cerebri medullari substantia crebra puncta sanguinea, & quæ horum causa erat sanguinis multitudo, sicut eo distentæ vena utraque Cava, & venæ influentes, præsertim Azygos, significabant; sinister autem pulmo totus hinc pleuræ, inde mediastino annexus, & denique Thyroidæa glandula aliquanto crassior quam par esset: cum plura alioquin occurrerent non indigna, quæ alibi memorentur. Ex quibus illud unum hic minime prætaribo, quod antea non modo non videram, sed neque audiveram, aut legeram a quoquam visum, ut neque postea ab exteris Viris Eruditissimis, humaniter me invisentibus, audivi. Quæ videlicet causa fuit, cur meas quasdam observationes Cl. Morando (4) quam paucissimis, ut fit, verbis indicans, cæteras quippe alias a me, ab aliisve etiam habitas diserte prætermittens, hanc unam exciperem. Scilicet in fœmina, quæ nulli morbo ad circumitionem sanguinis attinenti obnoxia, ad eam, quam supra dixi, ætatem pervenerat; & cujus cordis, adjectorumque vasorum particulæ quæque, a me accurate perspectæ, nihil vitii, nihil præter consuetudinem habuerant, in ostio arteriæ Pulmonaris, trium valvularum loco, quatuor deprehendi, & frequentissimæ, quæ aderat, Doctorum Virorum, & Juvenum studiosorum coronæ demonstravi, cæterarum, quæ ibi spectari solent, consimiles, nisi quod una secundum omnes dimensiones erat, nec paulo, major, quemadmodum huc veniens, nam etiamnum in apto humore asservo, aliquando conspicies: ea sedem inter cæteras anteriorem, ac sinisteriorem obtinebat. Verum, cum hæc recenserem, gavisus sum hanc Observationem rarissimam quidem, sed non unicam, a me supra dictam fuisse. Nam tandem inter tot illas, & tam varias, quas cum Præceptore Cassebohmio habitas, edidit Cl. Jo. Zacharias Petsche (5), in quandam incidi alterius fœminæ, cujus *arteria pulmonalis quatuor valvulas habebat, nempe tres majores, quartam vero minorem*. Ejus Aortam fœminæ duos, haud amplius, ramos sursum misisse, legimus; sed quot annos, & num sana vixerit, & quo ex morbo decesserit, non est additum.

16. Nunc rem alibi quam in corde, ubi natura sibi adeo constare solet, non ma-

(1) Adverf. Anat. 3. Animad. 1. (2) Compend. Anat. not. 4. (3) Instit. Chir. §. 793.
(4) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1741. Obs. Anat. 7.
(5) Differt. qua Sylloge Anat. Obs. &c. §. 47.

magnopere attendendam, relinquens, ad herniam redeo parvam quidem, ſed lethalem. Et ſane quanto ab ægris ob parvitatem magis herniæ negliguntur, tanto ſæpe fiunt demum periculoſiores, ut illa fuit, cujus ſacculus *vix extremitatem digiti indicis recipiebat* (1). Cum ſacculo enim exiguo facilius conglutinatur, arctiuſque in eo conſtringitur inteſtinum. Accedit ob neglectam parvitatem, ægrorum ſilentium tunc etiam cum ventris doloribus torqueri incipiunt; ut ſcite Cel. Werlhofius (2) medentes admoneat, *ne prætermittant in colicis pathematibus inquirere in hernias, quæ ſæpe vel exiguæ ſunt, & ab ægrotis inſuper habentur, vel pudore occultantur*; & ſibi certe, quamvis iterum, iterumque inquirenti, accidiſſe non ſemel, refert, ut id ægrotantes ad extremum fere uſque inficiarentur. Mihi vero in æque pio, ac nobili, doctoque Juvene, nunc autem Ampliſſimo Viro accidit, ut cum a cæteris Medicis, & a me pariter quo magis inquirebatur, eo minus ulla deprehendi poſſet cauſa recurrentium identidem ventris dolorum, accidit, inquam, ut ex hac ipſa cæterarum cauſarum abſentia ſuſpicarer, eam, qua de agimus, forte ſubeſſe. Quam ſuſpicionem minime vanam eſſe cognovi, interrogans, an forte juvaret ſupinus corporis ſitus. Affirmante enim ægro, & tumore, quem ipſe ob parvitatem ne animadverterat quidem, reperto, moxque inteſtino ſuam in ſedem repoſito, in eaque conſtanter ſervato, nulli amplius redierunt dolores. Sed hi moleſti potius, quam graves fuerant. Colicos autem, ut dicere inceperamus, ab herniis ſæpe dolores fieri, cum frequens experientia oſtendit, tum fœmina confirmat a Præcl. Weiſſio (3) diſſecta, iis doloribus ſæpe vexata ob herniam in eadem ſede, in qua noſtræ quoque mulieri fuiſſe diximus, ſed non Coli modo, verum etiam Ilei portionem, omentique concludentem, fellis pariter veſicula calculis, ſed multo pluribus, onuſta, quam in muliere a nobis deſcripta. Cujus herniam raram, ut ait Littrius (4), vocare poſſumus, ſi cum frequentiſſimis, quas Tenuia faciunt inteſtina, comparetur. Deſcribit ipſe in nobili fœmina huic noſtræ ſimilem, ſive id ſpectes, quod in mortua ſecando invenit, ſive dejiciendi facultatem, quam in vivente obſervaverat. Sedes dumtaxat altior fuit. Memoratur altera ejuſdem generis apud Palfinium (5), qui iſtam Littrii, iſtam, inquam, anni 1714. non videtur legiſſe. Legerat autem Hildani (6) Obſervationem, quam auctor ipſe cum attentius perpendiſſet, ad eundem, ac Littrius, modum explicaverat (7): imo aliam, etiam Pariſiis jam A. 1671. ſic explicaſſe invenio Bienaiſium, ut is, qui aderat, inſequente anno ſcriptis tradidit J. H. Lavaterus (8). Cur enim bubonocele laborans ægra *excrementa liquida toto compreſſionis tempore (ad diem uſque ſeptimum) per alvum dejeciſſet*, ejus *rei*, inquit, *cauſam* laudatus *Operator inteſtinum ex parte conſtrictum reperit*. Sed & Ballonium (9) animadverti cum ſcripſit, *in inguen prolapſa cæci inteſtini apophyſi*, etſi hæc computreſcat, *non eſſe neceſſe ea ſequi ſymptomata, quæ conſequi ſolent in aliorum aut tenuiorum, aut craſſorum inteſtinorum affectu*, cum hæc, inquam, ſcripſit, non obſcure indicaſſe, ſive ex Craſſis, ſive ex Tenuibus inteſtinis propendens pars quæpiam inſtar appendicis illius, in hernia aliqua intercipiatur, poſſe alvum reſpondere ſecus ac cum totus intercipitur inteſtini cujuſpiam tubus. Eſſe autem interdum præter naturalem illam alias aliquas appendices, quas & diverticula vocant, herniæque ſacculum ſubire, certum eſt, ſive illæ ſenſim præter naturam producantur, ſive a prima origine quibuſdam corporibus ſint datæ. Cave enim credas, eſſe omnes præter naturam, præſertim vero ex inteſtini latere in herniæ ſacculum prolapſo omnes fuiſſe efformatas; nam interdum, ut infra (10) dicetur, ad ea pertinent

(1) Vid. Act. Lipſ. Suppl. T. I. S. 12. in Relat. libelli Launay.
(2) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 1. n. 3.
(3) Commerc. cit. A. 1745. Hebd. 24. n. 1.
(4) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1714.
(5) Anat. du corps hum. tr. 1. ch. 8.
(6) Cent. 1. Obſ. Chir. 55.
(7) Cent. 6. in Obſ. 71.
(8) Differt. de Inteſtinor. Compreſſ. theſ. 6.
(9) L. 1. Conſil. Medic. 103.
(10) n. 17.

tinent intestina, quæ ab sedibus absunt, in quibus herniæ contingunt. Itaque cum Littrio (1), & Meryo (2) censebis quidem, eas appendices, quas ipsi viderunt, illo fuisse modo formatas, aut certe auctas: quin si tres illas, quas Schrockius (3) vidit in adolescentulo, ventris doloribus, sed non ob hernias, quæ nusquam erant, sæpius cruciato, eas quoque a morbosa aliqua causa ortas, adauctasve esse volueris, non multum fortasse adversabor. At si alias quasdam, ut puta, quæ a Weitbrechto (4) in muliere describitur, fibris eodem modo ac in aliis intestinis, conspicuis prædita, non a prima origine fuisse dicas, certe non potero adstipulari. Hujus autem generis illam fuisse non dubito, quam in Vetula deprehendi, quippe eadem parietum substantia, & crassitudine ex Ileo, qua propius Colo erat, quam Jejuno, ad perpendiculum pendentem: quæ addas velim ad brevissimam ipsius in Adversariis (5) descriptionem, quando Hunauldius (6) aliam, a se visam, describens, id cupiit minime prætermitti. Neque alterius generis fortasse erat, quam in Lanario (7) vidi, ab illa in his discrepantem, quod brevior erat, & hemisphærica, & contra mesenterii insertionem posita ubi Ileum se ita flectebat, ut angulum faceret, vel abscisso mesenterio perstantem; in illa enim ipsa prominentia anguli extuberabat haud aliter, si positum dumtaxat spectes, ac quæ ab Ruyschio est in Musæo Anatomico (8) delineata. Quas præterea vidi, descriptas non habeo; perpaucas autem omnino vidi, cum tot cadaverum intestina examinaverim.

17. Hinc fit, ut quo magis considero, eo magis censeam, Ruyschii verba in Thesauro VII (9): *ejusmodi diverticula, ut plurimum, si non semper, in Ileo occurrunt*, aliter esse, ac a primo videtur, accipienda, nimirum cum sunt, in eo ut plurimum esse intestino. Certe in eo viderunt, qui a me aut nunc, aut alias (10) memorati sunt, & præter illos Henricus Meibomius (11) olim, deinde autem alii, & in his Experientissimi Viri Waltherus (12), & Schlichtingius (13), & Cl. Bonazolius (14) nuper; ut de me in parte sileam, qui tamen (ne hoc omittam ad ipsius attinens Observationes) in quibus vidi, ii maniaci non fuerant, neque in maniacis, quos incidi, vidisse memini. Conspexi etiam semel atque iterum in anseribus, in uno præsertim ea latitudine, ut pro reliquiis ejus ductus haberi non posset, qui olim ad vitellum attinuerat. In his quoque cum eo intestino communicabat, quod Ileo respondet, imo cum illa hujus parte, quæ Crasso intestino propior est; id quod in homine & mihi, & cæteris accidisse video, qui locum quidem Ilei, ad quem attineret, diserte significarunt. Unde confirmatio accedit causæ a Præcl. Fabricio (15) indicatæ, cur morbosæ Appendices in Ileo potissimum intestino contingant. Si enim quæ ad Ileum ex superioribus intestinis descendunt, ob maximam chyli partem in vasa Lactea jam dimissam, eam *spissiorem consistentiam* nancisci incipiunt, quæ tenues urgere tunicas possit, atque distendere; ea certe erit spissior, quo magis per Ileum progressa fuerint, sicque plus chyli, & reliquæ fluidioris partis dimiserint. Itaque diverticulum, quod & ipse vidit, ad duos, haud amplius, palmos a fine Ilei distabat. Quid ergo est, inquis, cur ita Ruyschium intelligamus quasi nonnunquam ad aliud quoque intestinum diverticula pertinerent? Scilicet cum meas relego Observationes, aliquid illi aliquando accidisse credo, non absimiliter ac mihi accidit, qui in Recto semel, iterum in Duodeno ejusmodi quidpiam vidi. In Recto quidem, ut in Adversariis (16) propositum est; in Duodeno autem viri apoplectici duobus ferme digitis infra pylorum cellulam, non multum ex-

(1) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1700. (2) Mem. A. 1701. Obs. 1.
(3) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 50. (4) Comment. Acad. Imp. Petropol. T. 4.
(5) III. Animad. 5. (6) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1732. Obs. Anat. 2.
(7) de quo Epist. 36. n. 22. (8) Fig. 3. ad Thec. C Repos. 3. n. II. (9) n. XV. 3.
(10) Advers. III. Animad. 5. (11) Epist. de Vas. Palpebr. (12) Progr. de Aneur.
(13) Act. N. C. T. 6. Obs. 20. (14) Comment. de Bonon. Sc. Acad. T. 2. P. 1. inter Anatom.
(15) Progr. Helmstad. editum Janu. 1750. (16) Animad. cit. 5. in fin.

extuberantem, sed orificio digitum admittente, nulla cinctam tunica præter extimam, sic tamen ut nullum omnino sive præsentis, sive præteritæ exulcerationis ibi, aut in ventriculo, totove intestinorum tubo extaret indicium. Sed cum diverticula hæc, quando sunt, Ileo, ut diximus, plerumque obtingant, longissimo omnium intestino, ibique locato ubi herniæ fieri sæpius solent, non mirum est, si ex Ileo potissimum, hernias subeant. Tunc autem contingere posse, ut nulla sequantur herniæ symptomata, Ruyschius censuit (1). Littrius autem antea (2) diserte docuerat, ejusmodi herniæ cuncta symptomata lentius se prodere, & minus violenta esse, quam in herniis cæteris, in quibus totus strangulatur intestini tubus, in primis autem hinc internosci, quod nunquam dejectio impeditur. Addit alia, in quibus hoc etiam, abdomen neque tumere, neque tendi, neque flatibus oppleri, ut in herniis communibus. Quæ etsi rationi, ob liberam tunc intestinorum viam, esse videntur consentanea, & approbatione sunt Palfinii (3), aliorumque non immerito confirmata; tamen ut intelligas, nihil bene adeo esse in Re Medica constitutum, ut nonnunquam fallere non possit, Observationem huc addam meam, in Adversariis (4) indicatam quidem, sed non perscriptam, ex qua apparebit, quanto aliter res in ægro se habuerit, cujus hernia sic intestini partem intercipiebat, ut per hoc tamen apertam relinqueret viam.

18. BAJULUS Bononiensis, assiduis laboribus fractus, ut cum quinquagesimum annum ageret, multo senior appareret, herniam habebat ad inguen dexterum, digiti pollicis magnitudine, quæ aliquando evanescere videbatur. Is circa medium Martium A. 1706. nulla prævia causa, nisi forte quod post mediocres tempestates repente ingruerat nivosa dies, ventris dolore prehensus est, vago quidem, sed acerbo, quasi a canibus, sic enim ajebat, morderetur. Qui dolor etsi, ventri nescio qua inunctione adhibita, remittere visus est; recruduit tamen, nec unquam postea est imminutus. Ob hunc cum in Nosocomium illatus esset S. Mariæ de Morte sexto jam morbi die, non calentibus quidem carnibus, nec pulsu valde frequenti, sed parvo tamen, & qui prementibus digitis parum resisteret, eosque inæquali ictuum vi percuteret, toto abdomine tympani instar distento, magis autem infra hypochondrium dexterum, ubi quædam quasi Coli intestini cellulæ manu percipi videbantur, hernia autem duriore facta, quamvis negaret, præcipuam in ea esse doloris sedem. Cibum vomebat. A quatuor jam diebus dejicere nihil poterat. Flatus ipsos frustra egerere conabatur. Datum est oleum e dulcibus amygdalis recens expressum; e seminibus autem lini injectum clystere ad uncias decem. Hoc quale injectum est reddidit; illud vero evomuit, conquestusque est se ab eo turbatum, atque agitatum. Quærentibus quid os saperet, toxicum, inquit. Multum sitiebat. Vomitus perstabat. Diebus singulis insequentibus septimo, & octavo singula enemata injecta sunt, alterum compositum cum *benedicta laxativa*, alterum ex lacte, & vitello ovi; sed nihilo plus præstiterunt, quam illud prius. Cum recrementorum nihil unquam dejiceretur, & cætera, quæ sunt dicta, manerent, pulsus autem, quamvis post diem sextum non amplius inæqualis, debilior, ac minor fieret sic, ut die nono mane percipere vix possemus, & jam cute corrugata, frigescente corpore, æger neque palpebras attollere valeret, & vix amplius loqui, petiit tamen vinum, paulatimque deficiens, proxima tandem nocte placide obiit. CADAVER squallidum, & siccum, cute rigida, nec sine scabie aliqua, insequenti nocte dissecuimus. Ex aperto Ventre fœtor, qualis ex gangræna solet. Omentum in herniam usque extensum, totum ex inflammatione rubebat, si latas quasdam quasi lineas exciperes in transversum ductas. Lien aliqua ex parte morboso livore infectus erat, introrsum quoque, tametsi ad parvam altitudinem propagato. Ventriculus dextrorsum multo magis, quam soleat, se

(1) n. 3. cit. (2) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1700. [3] c. cit. supra ad n. 17.
[4] Animad. ibid. cit.

se porrigebat, distentus totus materia subflava, nihil magis quam stercus fluidum referente, qualis intestina etiam Tenuia a ventriculo ad herniam usque impense distendebat. Quidquid autem ex Ileo ad Crassa usque restabat, restabat autem multum, & Crassa ipsa omnia valde erant contracta, atque alba; ut manifestum esset, nihil per Ilei partem transiisse, quæ ad herniam pertinebat; quamvis non ipse intestini tubus herniæ orificium subiret, sed extra hoc prætervectus, nihil aliud immitteret, nisi parietis sui portionem, in semiovalis cavitatis modum laxatam. Erat ejus cavitatis, qua sensim ab intestino incipiebat, major axis trium circiter digitorum secundum intestini longitudinem; minor axis multo brevior, quippe per anteriorem intestini faciem digituli intervallo a mesenterii insertione ad inferiorem faciem se extendens. Illis ex initiis paulatim civitas magis, magisque, ut semiovalis requirit figura, se contrahebat, donec ad pollicis profunditatem in medio descenderet. Hanc igitur sive cavitatem malis, sive diverticulum appellare, hernia solam intercipiebat, non reliquum intestini tubum, simulque cum omenti extrema parte concludebat. Quorum neutrum poterat ex ipsa retrahi, quippe non modo interclusum orificio sacculi quasi nervoso, verum etiam nexibus, minus quidem validis, sed creberrimis, sacculo alligatum, intus, qua erant ii nexus, subaspero, cætera lævi. Hunc peritonæum faciebat, extrorsum laxatum prope externum latus Spermaticorum vasorum: assidebant autem hinc, & hinc glandulæ Inguinales tumentes duæ, quarum altera, sacculo propior, albam in parte substantiam ostendit. Intestinum sacculo proximum, & multo magis intestini diverticulum ex rubro nigricabant. Illinc intestinum superiora versus, nam ad inferiora, ut dixi, album erat, magnum ad tractum ex rubro ad lividum inclinabat: quidquid autem inde ad ventriculum usque pertinebat, ob conferta plerisque in locis evidentia sanguifera vascula plane rubebat. Idemque color mesenterium obtinebat. Thoracem quoque recludere placuit. Pulmones undique, si dexteram anteriorem excipias faciem, pleuræ, præsertim ad latera, & dorsum, ubi hæc erat crassior, adhærebant, nusquam autem magis, quam ad summam dexteram thoracis partem, ad quam pulmonis substantia, velut ex antiqua læsione, erat prædura, inferius autem, a dextris pariter, non paulo compactior, quam soleat. Cæterum pulmones multo, ubique ferme, humore imbuti erant. In pericardio aquæ nihil, cor autem flaccidum, & in singulis orificiis polyposas habens concretiones, ut in ventriculo etiam dextero, & sinistra auricula, leviter compactas omnes, & plerasque mediocres; minima enim erat, quæ in illa auricula; longissima, quæ in arteriam Pulmonarem, ejusque ramos pertinebat.

19. Non dubito, quin ex me quæras, cur tametsi via per Ileum intestinum restabat aperta, nihil tamen illac transiisset? Equidem plures suspicari causas possum; veram pro certo affirmare nullam possum. Erat ibi intestinum ab inflammatione maxime læsum, simulque ob sui portionem distractam, atque interceptam irritatum. An ibi igitur peristalticus cessabat motus, quo materiæ ulterius promoverentur? An convulsio erat aliqua per quam ea tubi pars in vivente magis, quam in mortuo contracta esset? An denique hoc ipsum inflammatio præstabat, vasa, & parietes magis, dum vita maneret, turgida reddendo, quæ post mortem laxata sint? Certe aliquid ad causam hanc tertiam attinens indicat Littrius (1), ubi a nobili illa fœmina, cujus hernia Coli portionem intercludebat, conjicit, cur plura, & sæpius interdum, alias vero pauciora, & rarius dejicerentur. Neque hoc objicias, in illa tamen, quamvis inflammatum esset intestinum, & hujus portio intercepta, plura semper, aut pauciora illac trajici potuisse, ut in ea quoque muliere, cujus historiam proposui n. 15. Nam ut omittam, alium in aliis esse posse læsionis gradum, aliamque intestinorum vim, alium sensum; certe in illis fœminis de Colo sermo est, in hoc autem viro de Ileo,

[1] Vid. supra, n. 16.

Ileo, quod, ne quæram an acutioris sit sensus, angustius profecto est multis partibus, quam Colon; ut si vel major hujus, quam illius, secundum latitudinem intercipiatur portio, amplior in Colo via restet, ampliorque parietum, in quibus promovendi vis est, extensio, & cum his ligamenta illa tria, id est fasciæ musculares, quas intra ejusmodi hernias intercipi, tanto minus veri simile est, quanto difficilius est, ibi laxari Coli parietem, ubi earum aliqua munitur exterius: quæ exterior sedes, & magis compacta fasciarum substantia illud quoque præstare possunt, ne ipsæ facile adeo vitium contrahant. Ex his intelliges non modo cur proposita a Littrio istiusmodi herniarum diagnosis facilius possit in Colo, quam in Ileo, respondere; verum etiam cur in ipso Ileo, ubi diverticuli orificium angustius sit, quale ab eodem Auctore (1) delineatur, non cum ita amplum est, uti mea in Bajulo proponit descriptio: facilius, inquam, neque enim præstare ausim, ubi angustius sit orificium, semper nihilominus responsuram.

Atque hæc, ut nosti, ad te scripseram, cum a Cl. Benevolo missum accepi librum (2), quo herniam, secundo loco, describit factam, ut ipsa cadaveris confirmavit dissectio, ab Ilei Appendice in scrotum se extendente. Quæ tametsi cum eo intestino per orificium communicabat in mortuo quidem non majus, quam ut mediocris avellanæ æquaret diametrum; æger tamen quindecim primis morbi, ejusque sævissimi, diebus nihil per alvum, omnia per vomitum, & cito quidem stercoris similia, ejecerat. Præterea intestinum Ileum, qua parte herniæ respondebat, erat ad ulnæ dimidium colore non prorsus naturali, valde autem corrugatum, & angustius; unde proclive erat conjicere, a distenta, inflammataque Appendice vehementer tractum, hinc inflammatione tentatum, & depressum, convulsumque fuisse. Historiam hanc conjungas velim cum proposita Bajuli historia, conjecturas autem, adnotatis in dissectione subnixas, ad ea adjungas, quæ de causis suspicabar, cur Littrianæ ejuscemodi herniarum diagnosi res aliquando non respondeat. Quod si non Appendix solum, sed ipsum quoque Ileum intra herniam intercipiatur, & inflammatione, gangrænaque vitietur, ut in Meryii Observatione (3); manifestum est, alvum tunc supprimi, & cætera fieri, quæ in istiusmodi Ilei affectionibus accidere solent: solent, inquam, nam etsi plerisque hæc contingunt, sunt tamen quibus nec alvus quidem prorsus adstringitur, nedum recrementorum, aut his similium vomitus non fiunt, ut puta iis, quos Cl. Viri Wolffius (4), & Cohausenius (5) descripsere, ut minus oporteat mirari quod non aliter acciderit illis, quorum morbus, & dissectio a Cl. Storchio (6), & Bajero (7) proposita sunt, cum in hernia esset pars Coli intercepta, non Ilei, quod tamen erat totum cum magno Jejuni tractu in altero ea inflammatione affectum, qua Colon carebat.

20. Iis allatis, indicatisve Observationibus, in quibus intestinorum dolores a causa erant sub oculos cadente, ad eas transeo, in quibus causa penitus intra corpus latebat. Ab iis autem incipiam, quæ propter vomitum, & inflammationem ad eas magis accedunt, quæ hactenus descriptæ sunt. Duæ primæ ad Valsalvam spectant.

21. VIR gracilis, annorum quinquaginta, ob plures in venationibus labores, de magno ad guttur, & pectus calore queri cœpit. Hic eas deserens partes, se ad lumbos prodidit, itemque in ventre, ubi pungente adjuncto dolore hominem adeo vexabat, ut ne tactum quidem ferret. Primis ægrum diebus frigidus rigor invadebat crebrius. Diebus autem quinque, aut sex ante mortem, Volvulus accessit cum fæcum rejectione: qui sensim ægri vires atterendo, ad interitum perduxit circa trigesimum ab decubitu diem.

VENTER plenus sanie inventus est totus, quæ omentum, & intestina inter se colligaverat. Erant hæc valde inflammata, ut jecur quoque, & lien, quem altius sane, quam jecur, inflammatio occupaverat.

Ren

[1] Mem. de l'A. 1700. [2] Due Relaz. Chirurg. [3] cit. supra ad n. 16.
[4] Act. N. C. Tom. 4. Obs. 68. [5] Commerc. Litter. A. 1742. Hebd. 26. n. II. ad 3.
[6] Act. cit. T. 7. Obs. 101, [7] Commerc. cit. A. 1745. Hebd. 40. n. 2.

Ren sinister, sub interna membrana, non omni tamen ex parte, effusum sanguinem continebat. In omento, & in limbo mesenterii, præsertim ubi cum intestino Colo nectebatur, multi parvi abscessus, & ulcuscula animadvertebantur.

22. Cum primum abscessus fieri cœpti sunt, incommoda non ventrem modo, sed & lumbos, quo se mesenterium alligat, afficiebant. Ubi illis suppuratio accidit, crebri hanc indicabant frigidi rigores. Effusa autem sanies ulcuscula ibi reliquit; ventrem implevit. Cum, mora acrior facta, tunicas viscerum, & intestinorum præsertim irritavit, omnium inflammationem concivit, horumque præterea motum invertit. Hinc Volvulus. Tu cum Virorum Clariss. Maucharti (1), & Verdriesii (2) Observationibus, non propter Volvulum, qui vix in una indicari videtur, sed propter ventris dolores hanc poteris comparare, præsertim cum in earum utraque mesenterii pariter abscessus fuerint, in altera aperti, ut sanie refertus esset venter, in altera clausi, intestinis autem, quæ hic illic sphacelus infecerat, inter se, & cum omento arcte cohærentibus.

23. VIR alter eadem qua prior ætate, eodemque habitu, colore autem pallido, cum ante biennium ardenti febre correptus, ab ea denique sine ullo sensibili crisis vestigio esset liberatus; magna postmodum siti, capitis, & ventriculi summa debilitate, & virium languore afficiebatur. His quotidie vexatum ingens interdiu cordis oppressio invadebat, quam noctu, dum somnum capere vellet, universi corporis tremor excipiebat. Phthisi aliis Medicis, Valsalvæ autem aqua intra cranium redundante laborare censebatur, qui & ea præscripsit remedia, quæ hydropicis solent esse communia. Ille vero interea multum cum combibonibus meri ingurgitans, magno ventris dolore corripitur, vago tamen, cum flatibus, cum materiæ biliosæ vomitu, & cum pulsus celeritate conjuncto. Postridie mane cum dolor non modo sævior, verum etiam certa in parte fixus esset, quæ tacta, vehementer dolebat, inflammationem Valsalva veritus, secari venam imperavit. Omnibus tamen præsidiis irritis, die quarto ineunte æger moritur.

IN VENTRE sana reliqua inventa sunt, sed magna Ilei intestini pars inflammata. In Thorace permagna polyposa concretio in dextero cordis ventriculo, quæ inde in venam Cavam producebatur. Intra Cranium tandem Seri multum, quo & ventriculi cerebri erant pleni. Prægrandes erant, multoque scatebant sero glandulæ plexus Choroidis: & compages cerebri laxa erat.

24. Quam periculose magnæ solvantur febres sine ulla crisi, prima hujus historiæ pars confirmat. Quam verum autem fuerit Valsalvæ utrumque judicium, quæ per dissectionem in capite, & ventre comperta sunt, monstrant. Quod vero in hoc ægro, non Volvulus, ut in priore, sed vomitus dumtaxat fuerit, ne quæres quidem, ubi hujus sectionem cum prioris, aut cum insequentis cadaveris sectione comparaveris. Quam, si recte memini, in Bononiensi Incurabilium Nosocomio habuimus A. 1705.

25. SENEX annos natus quatuor & septuaginta, gracilis, vinosus, ante mensem incedere sic inceperat, ut sinistro potissimum cruri incumberet. Quod domestici magis, quam ipse, animadverterant; nihil certe ipse de hoc dicebat, aut uspiam dolere se ostendebat. Duodeviginti post diebus dolore ventris correptus est vago, nullaque eum febre conjuncto, quem ipse, nemine consulto, theriaca sumpta expulit. Sed duodecim interjectis diebus ortus circa meridiem dolor est ad summam regionem iliacam dexteram simul gravans, simul ei similis, ut ajebat, quem mordentes afferrent canes. Tumebat is locus, sed nec colorem mutaverat, &, si tangeres, mollis erat: manu autem profundius appressa, durum percipiebas. Pulsus, cæteroquin laudabilis, celer, & frequens erat. Oculi intra orbitas subsidebant. Lingua sicca. Nox mala. Die morbi altera pulsus major, & vibratus. Dolor, & tumor se ad ventris medium extendebant, qui demum sinistrorsum quoque perrexerunt. Sanguis e dextero brachio missus ad un-

(1) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 14.

[2] Act. cit. Tom. 1. Obs. 87.

uncias septem, nihil seri; crassam autem, & flavam habuit crustam. Nausea erat quidem, non ea tamen, ut cibus respueretur. Alvus sine molestia exonerabatur. Nox pessima. Die tertia pulsus humilis: ructus crebri, amari, acidi: loquela quasi a convulsione vitiata: mens subinde non constans, ut inania, & nugæ, quas æger narrabat, ostendebant. Die quarta artus identidem convellebantur, totumque corpus rigidum ad quadrantem horæ permanebat: quæ dum fierent, nulli erant pulsus: & vicissim, soluta convulsione, hi quoque redibant, & sanorum quidem in cæteris similes; sed humiles, & prementibus digitis non resistentes. Postea difficili facta respiratione, etsi lingua demum erat jam humida, neque homo amplius delirabat, fæces vomuit, & paulo post ad vesperam diei ejusdem convulsus mortuus est. ABDOMINE diducto, sinister jecoris lobus inventus est laxus, & sphacelo prorsus vitiatus. Ventriculus, & intestina, Tenuia præsertim, hic rubra, istic livida, illic nigra. Coli autem initium, qua musculos contingebat, cavam ossis ilii faciem operientes, simul cum ipsis & gangræna omnino occupatum erat, & sic connexum, ut sine laceratione separari non potuerit. Illinc videbatur effusum esse quod in ventris cavo conspectum fuerat serum lividum, & puri admistum, cui nempe simile intestina continebant.

26. Quod ad initium attinet historiæ hujus, a veri similitudine non valde abhorret, natum sensim fuisse in iis, qui modo memorati sunt, musculis vitium aliquod, unde proximi Crurales nervi dexteri comprimerentur, inde autem fuisse, cur homo sinistro magis cruri inter ambulandum incumberet. Quod ad vitium inflammatione, & corruptela postea accedentibus, pessimi succi ita nervos illos vellicaverint, ut corpus universum convelleretur. Nec fortasse in puero, quem Iliaca passio, arrosis putrido intestini tabo iisdem musculis, interfecit, aliunde magis repetendæ erant convulsiones totius corporis, & crurum præsertim, quas in hac Sepulchreti XIV. Sectione (1) leges sic ut ipse quoque convulsus tandem moreretur. Quem autem ad modum Senis inflammatio prorepserit in contiguum intestinum, & cætera, quæ descripsimus, explicare non est opus.

Itaque ad Observationem transeo, quam ista Coli pars inflammata ad memoriam revocat, biennio ante quam superiorem haberem, mecum a Viro Doctissimo, humanissimoque M. Antonio Laurentio Archiatro, cum hæc scriberem, Pontificio communicatam.

27. MULIER, quæ anno ante in dorsum ceciderat, ingenti nuper, clamoso, profundoque in ventre dolore, cum vomitionibus conjuncto, dies aliquot conflictata, decesserat. VENTRICULUS repertus est mire contractus, Cæcum autem Veterum intestinum a semifluidis flavis stercoribus ita dilatatum, ut ventriculum mentiretur. Id intestinum prehenderat inflammatio, quæ per vicina quoque viscera se se diffundere incipiebat.

28. Si casus ille ad causas attinuit, quæ hunc mulieris morbum fecerunt; credibile est, ita in dorsum cecidisse, ut dexterum tamen ventris latus, & Coli partem in eo latentem afflixerit. Quæ propterea vi sua, qua stercora sursum propellit, magis in dies magisque imminuta, ab iis denique omnino restitantibus in eum modum cum subjecto præsertim Cæco expansa fuerit, & ob tunicarum distractionem acerbissimo dolore affecta, ob vasorum autem compressionem inflammata. Quod si mulier aliquanto diutius vitam traxisset; fortasse ipsa quoque, ut aliquot ex iis, de quibus supra dictum est, fœdum in modum, & miserandum stercora vomuisset, vel potius stercorum quam simillima. Hac enim similitudine decepti, plerique in Volvulo ea rejici crediderunt, quæ jam in Crassa intestina transiissent, id quod rarius, quam ipsi putant, accidere, interjecta ostendit Bauhini valvula, ostenduntque alia, quæ sunt a nobis in Adversariis (2) commemorata. Similitudine autem decipi, non difficile est demonstrare pluribus in medium prolatis ejusmodi vomitus Observationibus vel in iis, quibus a Crassis intestinis ad os via erat omnino interclusa. Vide

[1] Obs. 21. in Additam.

[2] III. Animad. 9.

de enim, ut cæteras omittam ubi hanc arctissima hernia viam, aut obstructio, aut coalitus intercipiebant, vide, inquam, exempli causa, hic in Sepulchreto (1) Henrici ab Heers Observationem. Puero hernioso simul cum omento Ileum intestinum agyrta ferreo constrixerat filo, ut transire nihil posset. Puer autem *per os ejectis stercoribus* mortuus est. Huc adde Cl. Haguenotii (2) complura in felibus, & canibus experimenta: qui vinculo injecto eidem intestino stercora vomebant. Quis a primo e Crassis hæc rediisse non existimasset, qui Tenuia fuisse occlusa nesciret? Nempe quæ ex ventriculo detruduntur ad intestina, illius, & mox horum succis, & pancreatico, & bile admistis, pluribus autem in chyli ductus particulis amandatis, si quam in Crassis deberent, eam in Tenuibus, inflammatis præsertim, habere moram cogantur; eandem in his referent, quam in illis, odoris fœditatem, & stercora etiam, si quis velit, non injuria poterunt appellari, ut docuit Piccolhominus (3), negans propterea, necessarium esse, reliquias cibi in Crassa pervenire, ut stercoris acquirant naturam. Verum ut minime in hoc homines fallantur; ex hoc tamen ipso in errorem rapiuntur, cum e Crassis ea redire existimant, quæ redeunt e Tenuibus.

29. At enim e Crassis usque intestinis provenire posse, demonstrant suppositoria, & clysmata ab ileosis per os ejecta. Ego vero de suppositoriis satis in Adversariis (4) dixisse videor quid sentirem, ut de clysteribus quoque. Sed quoniam horum per vomitum rejectionem legi postea apud non ignobilem Auctorem, *frequenter* accidere, apud alium autem hanc eorum rejectionem sine inverso intestinorum motu nova quadam ratione explicatam; nonnulla tibi super utraque re hic addere constitui. Et quod ad primam attinet; Galenus quidem cum inverti in Iliaca passione, imo & extra ipsam, intestinorum motum non uno in libro (5) docuit, tum insuper III. de Symptom. Causis (6) semel, iterumque affirmavit, *clysteris aliquid nonnullis in ventrem* (id est ventriculum) *subiisse, ita ut vomerent: præterea stercus in lethalibus eleis*. Sed ab ejus tempore usque ad ætatem Jo. Matthæi de Grado (7), id est a secundo ad decimum quinctum Æræ Christianæ sæculum, qui id confirmarent non memini legisse. Extitit deinde sæculo decimo sexto, qui id vidisse se scriberet Julius Alexandrinus (8), sed *non tam sæpe, aliquando tamen*, ut bis Jo. Francus Hildesius (9). Sæculo autem proximo, & hoc ipso non pauci utique. Legere enim potes Abelis Roscii (10) Observationes tres, Danielis Sennerti (11), ut videtur, & Joannis Henrici Lavateri (12), & Lucæ Schröckii patris (13), & Joannis Meryi (14) singulorum singulas, plures autem Collectorum Bibliothecæ Anatomicæ (15): & præterea sine Iliaca, aut Colica passione, unam Petri Borelli (16), alteram Friderici Lossii (17), tertiam Georgii Segeri (18), quartam Gabrielis Clauderi (19), quinctam denique Petri Rommelii (20); tot enim erant quarum in præsentia recordabar. Alias ipse facile invenies. Verum si vel totidem reperies, non rarissimam, opinor, clysterum per os rejectionem diceres; frequentem non diceres. Plerique enim Medici, etiam exercitatissimi, nunquam viderunt, quod eorum Scripta ostendunt, ubi de hisce Observationibus mentio incidit, aliorum quidem testimonium, non suum, proferentium.

30. Videamus nunc, qua nova ratione clysmatum per os rejectio explicata sit. Po-

[1] Obs. 24. §. 3. [2] Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1713.
[3] l. 2. Anat. Prælect. 11. [4] Animad. cit.
[5] De nat. facult. l. 3. c. 13., & in Hipp. de Vict. in Acut. Comm. 3. n. 33. [6] c. 2.
[7] apud Donat. de Hist. Mir. l. 4. c. 3.
[8] apud Schenk. Obs. Med. l. 3. sub tit. Variar. rer. Vomit. [9] Ibid.
[10] apud Hildan. Cent. 6. Obs. 70. [11] in hac 34. Sepulchr. S. Schol. ad Obs. 20. §. 13.
[12] thes. 6. cit. supra ad n. 16. [13] Eph. N. C. Dec. 2 A. 5. Schol. ad Obs. 195.
[14] Obs. 1. cit. supra ad n.16. [15] Tom I. P. I. in adnot. ad Peyer. Exercit. I. de Gland. Intest.
[16] Cent. I. Obs. 17. [17] Vid. Schol. modo cit. in Eph. N. C.
[18] Earund. Dec. I. A. 9. Obs. 94.
[19] Earund. Dec. 2. Obs. cit. [20] Earund. Dec. 3. A. 7. Obs. 39.

Positum est, intestina omnia in Volvulo plena esse, aut ferme plena humorum tum in ipsa jugiter influentium, tum ab ægris ingestorum: esse autem ad podicem obstaculum quodpiam, illorum quidem impediens exitum, ab immittentibus autem clysmata superabile. Tunc igitur sic injecta, plenitudinem intestinorum, & distentionem augentia, accedente musculorum abdominis, & diaphragmatis alterna compressione, quo minor resistentia est, illuc urgeri, & commista cum iis humoribus per vomitum denique extrudi. Non resistere autem Bauhini valvulam, quippe quæ, posita intestinorum omnium plenitudine, aperta servetur. Nec inverso horum motu opus esse, præsertim cum in bestiis ob injectum Ileo vinculum jam vomitu correptis, non potuerit is motus animadverti; imo ne peristalticus quidem, si quæ ad finem sunt hujus Explicationis attendas, satis in vivis, sanisque animantibus agnosci amplius videatur. Hæc omnia cum primum legi, etsi quædam erant, quæ non facile probari posse intelligerem; tamen, quod nunquam in veri inquisitione omittendum est, id cœpi facere, ut non modo quæ contra, verum etiam quæ pro ista Explicatione afferri possent, attenderem. Itaque nonnulla eorum, quæ suis tum rationibus, tum experimentis confirmaverat ingeniosus Auctor, animadverti meis quoque comprobari. Nam quod ad intestinorum ab obstaculo ad ventriculum usque plenitudinem spectat, hæc meis quoque humanorum cadaverum, quibus ipse caruisse queritur, Observationibus in ejusmodi morbis comperta est, ut tibi propositæ ostendunt Agricolæ (1), Bajuli (2), & magna ex parte Mulieris cujusdam (3) historiæ. Posita autem non Tenuium modo, sed & Crassorum intestinorum plenitudine, ultro apparere *impedimentum* illud videbam, quod in Adversariis (4), generatim, quærendum esse indicaveram, quo impedimento *ad tempus interjecto* Bauhini valvula *rite occludi non posset*; ad tempus, inquam; nam si perpetuum sit, non intelligetur, qua ratione post trajectos per illam clysteres, ad officium ipsa vel continuo redierit, ut in quibusdam ex iis casibus visum est, qui paulo ante (5) sunt indicati. In illis enim non satis faceret eorum explicatio, qui in ileosis valvulam rumpi, aut paralyticam fieri conjecerunt. Quam ego ultimam conjecturam ne tunc quidem habere locum credo, cum initium Coli plurima congesta materia dilatatum ponitur præter modum. Nam etsi valvula ob resolutas duorum, ex quibus componitur, intestinorum carneas fibras eam, qualiscunque esset, vim amitteret se constringendi; duo tamen, quæ nos addidimus, Fræna ita sunt hinc, & hinc in transversum per internam Coli faciem locata (6), ut admirabili usu quanto magis hoc dilatatur, tanto ipsa magis rimam valvulæ adstringant, quam utilitatem persæpe in vita præstare censeo, cum multa forte in ea Coli parte materia est, musculi autem abdominis conatu magno contenduntur: quæ autem de hujus structura valvulæ, de ejusque Frænis in Adversariis scripsi, & pinxi, ut accipi a te, non dubito; sic ea, & quædam alia, quæ ad me attinent, vellem ab nonnullis paulo attentius fuissent spectata: sed de his alibi. Denique, ut alia omittam; quod abdominis musculis, & diaphragmati illa tribuatur actio, quæ inverso motui intestinorum tribui solet, non sine ratione hoc fieri, ii possunt casus comprobare, in quibus Ileon contingere ob vim expultricem abolitam, sive ob atoniam intestinorum, de Salii, & Ruyschii sententia superius (7) indicatum est. Quo loco, Boerhaavii (8) quoque auctoritas produci potest, asseverantis, se *in* Crassis *intestinis nunquam, in numerosis vivorum animalium sectionibus vidisse motum peristalticum*, ideoque mirantis, *rejici* tamen per os *ex Crassis clysmata*; hoc enim *aliquando* accidere, *testibus gravissimis viris*, non dubitabat.

31. Verum cum hæc propositæ Explicationi favere animadvertissem; alia se objicie-

[1] supra, n. 9. [2] n. 18. [3] n. 11. [4] III. Animad. 9.
[5] n. 29. [6] Adverf. 3. Fig. 1. [7] n. 12.
[8] Prælect. ad Instit. §. 816. in fin.

jiciebant, quæ evidentissime adversarentur. Ne longior sim; illud in primis, quod si plena, aut fere plena intestina omnia ponuntur non potest intelligi, quomodo non commisti, ut dicuntur, cum aliis humoribus, sed sinceri clysteres vomitu rejiciantur, iique non longo interposito tempore, neque præcedente, postquam injecti sunt, immani humorum, qui a Recto ad ventriculum intestina impleant, aut quasi impleant, rejectione. Lege enim Roscii, Schröckii patris, Collectorum Bibliothecæ Anatomicæ, quas supra (1) indicavimus, Observationes, in Volvulo habitas: lege etiam quas ex Lossio, Segero, Claudero, Rommelio memoravimus (2), ubi nec Volvulus erat, ut validiores musculorum compressiones credi possent, nec præter levem in uno, aut altero alvi adstrictionem obex ullus, qui humores in toto pene intestinorum tubo coercuisset. Invenies passim clysteres *totos*, *integros*, eosque *sinceros*, *ut fuerant applicati*, *nihil prorsus immutatos*, per os ejectos, postquam *per horam* fuerant *in intestinis retenti*, *post horæ circiter spatium*, *post horæ quadrantem*, *horæ quadrante vix elapso*, *momento temporis*, nulla usquam commemorata inter clysmatis injectionem, & rejectionem, humoris vomitione, nedum tanta, quantam intelligis, si plena fuissent intestina omnia, esse debuisse. Cum igitur nec plena hæc, nec quasi plena essent; profecto apparet, aliam esse explicationem quærendam, ex qua eluceat, tum quæ causa ab Recto ad ventriculum clysteres compelleret, tum quæ Bauhini valvulam apertam servaret. Videndum est autem nunc præsertim quando non desunt, qui diaphragmatis, & musculorum abdominis ad vomitum ciendum vires in dubium vocant; videndum est, inquam, ne quod ad primam attinet causam, præpropere abjecta illa sit, quæ in motu inverso intestinorum ab antiquis usque temporibus reponebatur. Ut enim is motus ubi ligata, distenta, inflammata, resoluta sint intestina, non facile esset agnoscendus; cur ibi negandus sit ubi nihil istorum est? nihil autem esse poterat in iis Observationibus, quæ, nullo præsente Volvulo, habitæ sunt, neque erat, etiam hoc præsente, aut certe necesse non erat semper, ut esset in magna intestinorum parte, in eaque nominatim, quam hic potissimum spectamus, id est in Crassis intestinis. Cur igitur omnino, & semper causam illam rejiciamus, nullasque illi partes tradamus? Num forte quod peristalticus motus vix amplius sit agnoscendus? Quid ergo? Adeone mutata est natura animalium, ut nostra ætate vix amplius id appareat, quod vetustissimi illi Observatores perspexerunt, quos secutus Cicero (3) *tum astringere se se intestina, tum relaxare* sive ad terendum cibum, & conficiendum, sive ad ejus depellendas reliquias, diserte scripsit? Sed ne cuipiam forte ex iis, quos in prope extrema ad II. Adversaria Præfatione designavi, hic quoque Ciceronis locus *in acerbam satis exprobrationem* a me *allegari* videatur, præstat multa, quæ hic reponere liceret, negligere, & a Priscis ad Recentiores venire. Num igitur tot obliviscemur Observationum, non aliorum modo, sed & nostrarum in canibus, ovibus, cuniculis vivis dissectis, cum sæpe in oculos ne quærentium quidem incurrit, is motus, atque adeo etiam, ut præsertim in cuniculo accidit, alterne antiperistalticus. Sed in hominibus quoque fuisse alterum, aliquando utrumque perceptum, ostendere jam nihil attinet, quando exempla protulit Cel. Hallerus (4): quibus tamen illud addere, si volueris, potes Matronæ, immanem omphalocelen habentis, visæ a Collectoribus Bibliothecæ Anatomicæ (5). Idemque Hallerus (6) vel antequam tot ederet experimenta (7), præstitit, ne quia magno Præceptori ipsius acciderat, ut nunquam, sicut dixi, in Crassis intestinis videret peristalticum motum, idcirco nemini visus existimaretur; siquidem Wepferum nominatim laudavit, qui in his quoque evidenter perspexit, nec peristalticum modo, verum etiam antiperistalticum, ut cogno-

[1] n. 29. [2] Ibid. [3] l. 2. de Nat. Deor. [4] Ad Boerh. Prælect. §. 93. not. 6.
[5] Tom. 1. P. 1. adnot. penult. ad Warthon. de Mesent.
[6] Ad cit. Prælect. §. 107. not. 3., & 109. not. 30. [7] De Respir. P. 3.

gnosces ex Wepferi loco, huc pariter in Sepulchretum (1) relato.

32. Ex his, quæ in utramquè partem expendimus, licebit tibi intelligere, ad ea, quæ in Volvulo contingunt, ardua præsertim, nec satis adhuc perspicua, explicanda, non facile ullam probabilem causam omnino esse abjiciendam. De causis autem, quæ obstaculum faciunt materiæ per intestina descendenti, si forte ex me quæris, utrum illam celebrem olim horum contorsionem unquam invenerim, aut saltem intus, ut vocant, susceptionem, quæ vel sæpius est etiam ab Recentioribus confirmata, ingenue respondebo, in neutram sic quidem, ut postea (*) explicabo, adhuc incidisse. Non tamen propterea, quod ad primam attinet, ullum ex descriptis ejus generibus suspectum mihi est, nisi quod salva mesenterii cum intestinis connexione intelligi non potest. Altera autem, sive intestini intra intestinum susceptio non modo salva mesenterii connexione intelligitur; verum etiam ob istam ipsam connexionem maxime noxia est. Cum enim intestini pars proximam subit, simul annexi mesenterii portio subeat, necesse est. Itaque si paulo ibi diutius inhæreat, & causa aliqua constringens accedat, retardato per ejus vasa motu sanguinis sic turgebit, ut ingressi intestini exitum, & per hujus cavum descensuræ materiæ transitum impediat; ne quid dicam de sphacelo ob circumitionem sanguinis prorsus interclusam demum superveniente, ut laudatus Hallerus (2) vidit, & hominem extinguente. Eo autem magis omnia ibi constipantur, quo major intestini complicata portio in proximam se conjecit, tanta enim aliquando fuit, ut ex intestini spatio semipollicem longo educta, duos fere palmos æquaverit (3). Tanto autem major subit, quo majores, aut diuturniores causæ sunt, quæ subeuntem impellant, & quæ excipientem dilatent. Inter has causas plerumque est flatus; inter illas autem nonnunquam est pondus, ut in Observatione eorundem, quos semel, iterumque laudavimus, Bibliothecæ Anatomicæ Collectorum (4) rara non ob id tantum, sed etiam quia in colo susceptio acciderat, in quo qui viderint, perpaucos legisse memini præter Ruyschium (5), idque, ut fatetur, semel, cum in Tenuibus intestinis toties vidisset, ut sæpius nemo. Cæterum nulla frequentior causa creditur, quam convulsivi motus: quos id posse, Peyeri monstrat experimentum lacessitis non uno in loco viventis ranæ intestinis: leges illud in Sepulchreto (6). Idem confirmare mihi videntur Observationes cum Peyeri ipsius (7), tum præsertim Ruyschii (8). Ille enim in puellæ Ileo, in quo susceptiones tres, lumbricos *alicubi* vidit *velut conglomeratos*; Ruyschius autem ipsam susceptam Ilei virilis portionem *repletam vermibus circulariter positis*, iterumque *susceptionem* ejusdem intestini *verminosam* ostendit *e puero*. Intestina autem a vermibus posse vehementer lacessiri manifestum est. Quin eximium Medicum Heisterum (9) cum in Tenuibus duodecennis pueri intestinis duplicem susceptionem invenisset, eademque intestina *lumbricis repletissima* animadverteret, *in praxi notatu dignum* existimavit, *præsertim si juniora tractamus subjecta*, passionem Iliacam a lumbricis quoque oriri posse. Et hinc fortasse fuit, quod susceptionum plerasque in pueris viderim adnotatas. Eorum, quæ hactenus commemoravi, dum quædam paulo diligentius attendo, non possum facere quin Observationem huc addam meam, quam legens, si mirari forte incipias, me paulo ante negasse, intestini susceptionem mihi esse conspectam; at mirari desines ubi ea perpenderis, quæ post Observationem adscribam.

33. VIRGO ad quinque & quadraginta annos nata, capite ob lapsum gravissime icto, non modo inter initia, sed semper vomuit; dies autem in hoc Nosocomio vixit plus XXI, sic quidem ut sæpe jam jam moritura videretur. VENTER, hujus enim dumtaxat viscera, neque hæc morbi

[1] Schol. ad §. 2. Obs. 1. hujus Sect. [*] n. 34. [2] Strena Anat. n. 9.
[3] Vid. Sepulchr. §. 2. modo cit. [4] Adnot. cit. supra ad n. 29.
[5] Advers. Anat. Dec. 3. 5. [6] Schol. ad §. 8. Obs. 20. [7] §. modo cit.
[8] Thes. Anat. 4. n. 14., & Thes. Nov. n. 57. [9] Eph. N. C. Cent. 1., & 2. Obs. 198. n. 3.

morbi causa, inspexi, tepida etiamtum intestina habebat; tametsi non paucis a morte horis tangebam, & una certe, ex quo abdomen apertum, diductumque fuerat, cum aliud interea expedirem, transacta, tempore anni frigido, quippe circa medium Decembrem A. 1724. tempestate autem frigidissima. Intestinorum Tenuium pars flatu erat distenta, ea præsertim, quæ Cæco suberat, itaque hoc cum Appendicula antrorsum verterat: pars reliqua non sine fœtore aliquo subrubra erat. In hac susceptionem vidimus, de qua loquimur, non minus evidentem, imo etiam longiorem aliquanto, quam ab Ruyschio est delineata (1). Sed dum qua in sede intestinorum esset, & quam arcta, aveo distinctius cognoscere, ideoque ut ab altero Tenuium capite incipiam, intestina leviter, ut fit, hinc illinc dimoveo, hoc quidem præclare intellexi, illud vero dignoscere amplius non potui. Nam Tenuibus cunctis ab uno capite ad alterum, & ab hoc rursus ad illud accurate percursis, nusquam susceptio illa apparuit, & ne vestigium quidem, indicio manifestissimo, minime arctam fuisse. Tunc, quod reliquum erat, Tenuia intestina aperiens, in Duodeno materiam conspexi liquidis fæcibus similem; in proximo autem Jejuni tractu lumbricum teretem, in eodemque tractu, & vicina Duodeni parte sanguineas hic illic maculas, quibus intus utrumque, quasi ab inflammatione, quæ irritationem consequi inciperet, distinguebantur. In cæteris autem intestinis, ventrisque visceribus complura quidem animadverti, ostendique, sed non ad morbos attinentia; si nonnulla excipias adnotata in muliebribus, & in vesica, vel potius in urethra. Hac enim secundum longitudinem incisa, ex vasis sanguiferis, quæ parallela per interiorem ejus faciem apparebant, nigra quædam hic illic prominere videbantur quasi corpuscula, ut a primo pro exiguis varicibus acceperim. Sed cum mane in solis lumine inspectarem, varices non esse intellexi; quin etiam num in iis vasis essent, plane dubitavi. Nam duo majora, quæ in ipsis erant communibus vesicæ, & urethræ finibus, peculiaria esse vidi fusca, & subrotunda corpuscula, eaque cum tangerem, dura sensi; ut calculos sui generis esse crediderim, sub intima illa tunica concretos, eamque attollentes; reliqua autem, quæ infra erant, ut minora, ita minus dura, nec subrotunda, ex ejusdemmodi materia, ad eundemque modum fieri, sed necdum esse perfecta. Cum hoc, novum fortasse, morbi genus, urethram procedente tempore coarctaturum, & jam facile nonnihil lædentem, animadvertissem, uterum secui, si forte manifestius scaturigines invenirem subalbi, & crassiusculi humoris, quo nimis humectatam vaginam conspexeram. Sed præter consuetudinem nihil vidi, nisi prominentem vesicularum acervum parvulum, ut ejus area ambitum unguis non excederet digiti minimi. Erat in facie anteriore caveæ ipsius uteri dexterius, propiusque supremam partem ejusdem caveæ, quam cervicis; ut suspicatus sim primum, esse inchoamentum excrescentiæ, cujusmodi a me sæpe alias in cavo uteri descriptas legisti. Et prominentia quidem id confirmabat: sed non conveniebat natura vesicularum, quæ prominentiæ faciem tegebant; erant enim ipsæ, & mucus, quem continebant, ejusdem omnino generis, & ad eundem naturalem modum se habentis, cujus erant infra in cervice aliæ plures, olim a me verbis, & pictura satis expressæ (2); non hydatides, quales hic quoque non deerant ad tubas, & prope ovaria, alba, dura, strigosa. Sed vesiculas, mucum limpidum, & in fila ductilem continentes, tam alta sede, quam in hac Virgine, collocatas, ibique in acervum collectas, non nisi raro vidisse memini. Quæ si semper ad hunc modum se se habuissent, una ex magnis difficultatibus Nabothi sententiæ defuisset.

34. Verum hæc alias. Nunc ad institutum sermonem redeamus. In Virgine hac vides intestini partem in proximam se conjecisse: ab hac parte fuisse flatum, qui dilataret; ab illa autem lumbricum, qui lacessendo contrahere, inflammationemque ciere posset: pertinacem vomitum non defuisse, ut neque in Duodeno jam ma-

[1] Obs. Chir. Anat. Fig. 74.

(2) Advers. Anat. I. n. 32., & Tab. 3.

materiam liquidarum fæcum similem. Hæ res omnes fecerunt, ne historiam hic prætermitterem. Gravissimus autem ictus capitis, qui per se concitare vomitum solet, in Tenui intestino levior, & quæ novissime inchoata videretur, inflammatio, neque aliter fortasse quam XIX. Epistola (1) indicata est, explicanda, præsertim vero laxa adeo susceptio, ut facillime, nulloque sui relicto vestigio, evanuerit, eo me impulerunt, ut hanc neque pro vomitionum causa habuerim, neque inter eas connumerem, de quibus in præsentia verba facio. Neque enim hic specto quas facile evolvendas, neque ita raro, invenimus, quales fuisse puto tres illas, quas sine ullis Volvuli signis in Jejuno puellæ intestino vidit Abrahamus Vaterus (2), qualesque fortasse erant, quando nulla de iis signis mentio injicitur, propositæ in eodem trium cadaverum intestino ex observatione Cl. Hommelii (3), & ne longior sim, quales erant certe, quæ plures, & varia in sede, ut aliqua etiam ex infimo Colo in summo esset Recto intestino, a Cel. Hallero, non in Strena Anatomica, ex qua unam supra (4) laudavi, sed in Opusculis Anatomicis (5) descriptæ sunt. Quin etiam nonnullæ occurrunt non æque facilis evolutionis, ut quæ a Cl. Jo. Phil. Burggravio (6) *satis arcta* reperta est, nullo tamen, quod memoret, conjuncto signo Iliacæ passionis, an quod nulla accesserat inflammatio? quanquam hæc neque ad alteram accesserat ab eodem (7) conspectam, & fuerant tamen saltem quædam tormina, & vomitus remediorum, an quod duplo altius in hac altera se se immiserat intestinum? Sed neque Hartmannus (8) parum alte intrusum, idque tribus locis, intestinum deprehendit, neque ex iis omnibus æque facile educendum, quin ibi *exterius turgidulum, & sanguinolentum, tumoris etiam in extracta* portione *manente vestigio luculento*, nec lumbricus deerat prælongus in iisdem Tenuibus intestinis: nulla tamen Volvuli memorat indicia; imo *alvum suum officium fecisse* adnotat, *nimirum* quia *non prorsus omnem viam* susceptiones *obstruxerant*. Multo quoque longiorem, quippe ultra pedem geometricum, Jejuni intestini portionem in proximam sui partem & illapsam, & *multum* ibi *coarctatam, & compressam*, & *livido colore tetram* invenit Jo. Gril. Widmannus (9) post dolores quidem acerbissimos, & vomitus fere continuos, nec tamen fæcibus similium, neque cum alvi, quod ajat, suppressione, nempe quia illapsa ea portio, quamvis anguste, etiamtum *pervia* reperta est. Itaque multo magis pervias binas illas susceptiones, non modo breviores, minusque compressas fuisse crediderim, quas in Ileo intestino cum incipiente gangræna offendit Vir Cl. Jo. Rod. Zuingerus (10), alioquin notas aliquas, si præcessissent, Iliacæ passionis non omissurus: contra autem minus pervias totidem fuisse, quas ibidem reperit Valentinus (11), eadem, quæ Widmannus, signa referens, nec dubitans, quin stercoreus vomitus, si diutius vixisset puellus, accessurus fuisset: quem accessisse in altero, intelliges, descripto ab Hoffmanno (12), susceptione, quæ in eodem intestino erat, simul flatibus, superiora intestina distendentibus, simul putrido humori viam intercludente, qui eodem ac per vomitus ejiciebatur, colore, in ventriculo conspectus est. Ad has, Observationem præsertim addes Cl. Weissii (13), qui in mortua post atroces ventris dolores, cum pertinaci alvi obstructione, & tandem cum Volvulo conjunctos, invenit Ileum extremum in Colon illapsum, cum hujusque membranis concretum, ac contractum adeo ut transitum occluderet *liquamini fœtido, & semistercoreo*, quo intestina Tenuia *mire distenta*, & inflammata conspiciebantur. Nec denique omittenda est, quamvis in cane habita, Observatio, quam

(1) n. 18. (2) Progr. edito A. 1727. M. April.
(3) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 42. in fin. (4) n. 32. (5) Obs. 27.
(6) Act. N. C. Tom. 7. Obs. 3. (7) Eorund. T. 5. Obs. 80.
(8) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5., & 6. Obs. 207. (9) Earund. Cent. 6. Obs. 89.
(10) Earund. Cent. 7. Obs. 3. (11) Earund. Cent. 3. Obs. 1.
(12) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 2. c. 4. Obs. 4.
(13) Commerc. Litter. A. 1745. Hebd. 24. n. 1. ad II.

quam Cl. Wahrendorffius (1) proposuit. Cum aliquot jam hebdomadas nihil omnino dejecisset, sed assumpta quælibet, vehementer ejulans, vomuisset, tandem mortuus, nullam intestinorum inflammationem, nullumque in his obicem ostendit, nisi quod *circa intestini Recti principium mutuus ingressus ad longitudinem duarum unciarum apparebat, omni meatu hinc adeo arcte clauso, ut ne flatum quidem transmitteret*. Ex his omnibus Observationibus, quas ego, sicut soleo, ut haberes, quas Sepulchreto adderes, commemoravi, facile intelligis, plus ad Volvulum inducendum viæ occlusionem, aut magnam, perstantemque coarctationem, quam inflammationem valere; itaque *intussusceptionem*, quæ illam non faciat, qualis solet esse levis, & facillime solvenda, hic a nobis attendi non oportere. Quod ad genus eas refero, quas mihi hactenus videre contigit, ex eoque genere, ultro fateor, quod Rei Anatomicæ, & Chirurgicæ Auctor nostro sæculo haud ignobilis ponebat, occurrere in multis sine ullo dolore, naturali morte sublatis. Sed dum hujusmodi Observationibus tantum tribuit, ut commentitiam omnino crederet aliorum doctrinam, qui inter causas Volvuli susceptionem intestinorum proponunt; cum ipso facere non possum, ni tot contrariis aliorum Observationibus, atque adeo rationi ipsi velim adversari. Ut enim agnosco, minime necesse esse, gravioris mali quidquam oriri ubi laxior susceptio sit, & quæ viam non valde coarctet; ita si laxa non sit, viamque diutius occludat, aut fere occludat; hinc vero Volvulum fieri, aut dolores, inflammationes, aliave generis hujus, contendo, quemadmodum in historiis vides, quæ in Sectione hac Sepulchreti sub num. XX. in aliisque, & nominatim in Ruyschianis (2), & quibusdam præterea illarum, quæ hic, aut supra (3) indicatæ sunt.

35. Cæterum non a susceptione tantum, aut hernia, aut inflammatione intestinorum, verum etiam a causis aliis, hæc aut occludentibus, aut stimulantibus Volvulum fieri, tum aliorum Observationibus, tum nostris quoque, tecum alias communicandis, manifestum est: & ab occludentibus quidem causis necessario, modo cum his paulo diutius vita duret; ab stimulantibus autem, aliquando. Et occludentes quidem causæ interdum ad ipsas intestini alicujus tunicas spectant, ut puta annulus ille scirrhosus, XXXII. Epistola (4) indicatus; nam eum denique vomitus stercoracei sunt consecuti: alias autem ad ea pertinent, quæ intestinis continentur, nec scybala tantum, ut in exemplo, quod refert Hoffmannus (5), cum ad pondus librarum circiter viginti congesta, Colon totum adeo distenderant, ut demum rumperent in Ileoso quodam Celsissimo Principe; sed & calculosa materia modo circum felleos lapillos, modo circum aureos deglutitos nummos, per diuturnam intra intestina moram sic adaucta, ut via interclusa eundem attulerint morbum, quarum rerum, ut aliarum prætercam, exempla in Cæsareæ Academiæ libris (6) invenies.

Porro & quæ ad causas stimulantes referre possis, in iisdem (7) reperies, ut cum Juvenis, in abdomen cadens sic, ut intus rupta vesica effusoque lotio in ventris cavum, insolita acrimonia lacessita intestina, quod eorum inflammatio, & hanc consecuta gangræna ostendit, suum peristalticum inverterunt motum, aut cum ex simili matris casu contusum fœtus jam maturi abdomen in causa fuit, ut subsistens, putrescensque in vasis intestinorum sanguis pares in his effectus, irritando, induxerit, infante nihil omnino per alvum, omnia autem, ipsumque meconium per os reddente, misereque intra octavum ab ortu diem obeunte. Quod si convulsiones stimulus cieat; quid eæ possint, non solum susceptiones, ut supra (8) diximus, producendo, verum & sine his, intestinorum

 rum

(1) Act. N. C. Tom. 3. Obs. 132.
(2) Obs. Anat. Chir. 91. & Adv. Anat. Dec. 3. 5. & Thes. Anat. 10. n. 62. & alibi.
(3) n. 32. (4) n. 5. (5) c. 4. paulo ante cit. §. 13.
(6) Act. T. 7. Obs. 100., & Cent. 1., & 2. Obs. 154.
(7) Cent. 7. Obs. 30., & Act. T. 3. Obs. 131. (8) n. 32.

rum motum invertendo, monstrabunt experimenta Brunneri (1), nepotis dico, Avo digni, per quæ apparet, excitatis in bestiarum intestinis convulsionibus, recrementa, quæ jam per alvum exire non poterant, in ventriculum, & gulam ascendisse. Morbum autem, proxime ad Volvulum accedentem ob tormina vehementissima, & continuum vomitum, & intestina Crassa præter solitum coarctata, cum Tenuia valde essent turgida, & rubentia, & insigni copia sanguinis effusi, fluidique referta, non sine spasticis contractionibus explicavit Cl. Kulbelius (2). Quarum identidem, recurrentium an residuum effectum servarint eadem intestina, partes inæquales habentia, & per intervalla inæqualia præter naturam angustas in Anatomico Jo. Wilhelmo Albrechto, Ileo hæmatiti, dum viveret, persæpe obnoxio (3) ipse existimabis.

36. Sed inter causas, quæ stimulando, Iliacam passionem interdum afferunt, vermes recensendi sunt. Aliquando enim, ut supra (4) indicatum est, convulsiones movendo, intususceptiones, & Volvulum faciunt: quem & sine his excitare posse non est dubitandum. Alias intestinorum dolores tantum creant. Interdum ne hos quidem. Imo nonnunquam accidit, ut plurimi in iis sint, in quibus, dum viverent, vix ullum vermium indicium fuerit: quod relegens nostram mulieris rusticanæ historiam, Epistola descriptam XVI. (5), aut quæ olim de cane illo venatico scripsimus (6), in quo erant tæniæ ad sexaginta, satis confirmatum videbis. Et contra, signa interdum sunt lumbricorum; neque ulli inveniuntur tamen, ut puellus docet, quem tibi ex Valsalva descripsi Epistola XXXI. (7), & ne in re obvia longior sim, alter quoque, cujus hic in Sepulchreto (8) historia est. Sed de vermibus, ventris dolores cientibus, alias incidet fortasse scribendi occasio, quærendique susius, num ut viventium sæpe intestina lacessunt, ita in cunctis, quæ proferuntur, historiis ad ostendendum, intestina perforasse, ante mortem, an post mortem perforasse credendi sint, &, si illa ante mortem pervaserint, an qua abscessus, aut ulcus aliquod ipsis viam ex intestinis aperuerit. Multæ enim, & variæ producuntur Observationes: quarum saltem aliquot hic tibi indicare satis fuerit ex iis, quas addere Sepulchreto possis. Videsis in Actis Cæsareæ Academiæ (9) primum duas. Quarum altera quanto magis intestina ab summo ad imum copia lumbricorum incredibili referta proponit, tanto fortasse videatur credibilius reddere, ipsos, præsertim amari elixirii copia instigatos, in vivo perforare intestina cœpisse, e quibus parte jam dimidia extabant. Parem, imo majorem lumbricorum numerum Molinettus noster (10) deprehendit; nam præter eos, quibus plena, & infarcta erant intestina omnia, alii ex his, cribri instar perfossis, exierant, qui ventris spatium undique repleverant. Sed hæc in mortuis conspecta, ut quæ a me quoque (11) in gallina. Quid cum in vivis? Extat quidem antiquissima Hippocratis (12) Observatio in Dinii puerulo, e cujus umbilico *aliquando* exibat *lumbricus magnus*. Sed cum ibi ex vulnere prægresso *fistula* relicta esset, per eundemque locum & lumbricus, & biliosa prodirent; perforatum utique Tenue intestinum esse constabat; a vulnere tamen; a lumbrico enim, ne suspicabatur quidem gravis Interpres Vallesius (13). Extat etiam, ne ab iis, quæ cum dissectione cadaveris juncta sunt, præter propositum longius digrediamur, extat, inquam, in Actis paulo ante laudatis (14) exemplum quindecim lumbricorum, ex hypochondrio dextero, & respondente huic lumbo egredientium, per tumores tamen utrobique ortos, & suppuratos, quorum origo tumorum tribuitur quidem vermibus, Colon intestinum rodentibus, at simul congestæ in eodem vitiosæ, corruptæ, erodentique saburræ.

(1) Experim. circa ligat. nerv. §. 31.
(2) Commerc. Litter. A. 1737. Hebd. 20. n. 2.
(3) & A. 1736. Hebd. 12. n. 1.
(4) n. 32.
(5) n. 38.
(6) Epist. Anat. 14. n. 48.
(7) n. 5.
(8) Obs. 1. §. 2.
(9) Tom. 1. Obs. 172., & Tom. 5. Obs. 68. prope fin.
(10) Differt. Anat. Pathol. l. 6. c. 4.
(11) Epist. Anat. 14. n. 44.
(12) Epid. l. 7. haud ita procul a fine.
(13) Comment. in eum l. n. 105.
(14) Tom. 6. Ob. 93.

ræ. Cum leges igitur in Centuriis ejusdem Cæsareæ Academiæ I. (1), & VII. (2) alias istiusmodi Observationes; etsi in altera, ob brevitatem fortasse, nullius tumoris, aut abscessus mentio fit; quid suspicari aliquis possit, considerabis. Mihi enim hic, ut dixi, propositum est exempla indicare, ad varias cruciatuum intestinorum causas spectantia; non quo modo, ac ratione ea contigerint, quærere. Hoc cum quæremus, illud quoque erit inquirendum, quod Plateri, ad Volvulum etiam attinens, Observatio (3) perquirendi ansam præbet, nimirum an lumbrici sint vivipari. Conspexit ille convoluta, intorta, implexa, mireque distenta pueri, vel potius adolescentuli intestina, non modo recrementis, & flatibus, *sed & vermibus vivis, oblongis, quamplurimis repleta, qui rursum aliis minoribus referti erant*. Observationem hanc in Sepulchreto quoque leges tum Sectione circa quam versamur XIV. (4), tum etiam XXI. (5), eoque magis attendes, si in Dissertationem incideris, qua Solers Medicus Zamponius describit Cl. Planco dejectum ab alio puero lumbricum, mox suis sub oculis parientem minutos vivos vermiculos ad duodetriginta. Sed hæc ad Teretes vermes attinent omnia.

37. Nam quod de Tæniis, & Ascaridibus legisse memini, singula illarum internodia multis ascaridibus fuisse repleta non secus ac si pro his ovariorum officio, vel potius uteri fungerentur; aut ego quidem plurimum fallor, aut ejusmodi est, ut de eo mihi non putem esse quærendum, ut neque num *tæniæ ascarides sint, quæ se mutuo retineant*, præsertim cum qui id docent, *ascarides in solo esse recto intestino* fateantur, itemque num ascarides *vermes sint corporis humani quasi proprii; aliæ vermium species rariores sint*, aliaque de hoc genere, quæ aliter, ut puto, deceat interpretari, atque a primo significare videntur. Certe Vallisnerius (6) non ascarides, sed *cucurbitinos*, quos cum aliis vocabat, vermes se se mutuo retinere, & sic tæniam facere non dubitabat, usus inter cætera similitudine, qua ad aliam rem vel Homerum (7) olim usum esse video, vespertilionum, qui in antri magni recessu pendentes a petra, mutuo tenentur. Sed eam, quam Vallisnerius tuebatur, sententiam ego sæpenumero sum miratus in tot a me diligenter inspectis, examinatisque tum quadrupedum, tum piscium, tum avium quoque tæniis confirmari non potuisse: quod facile agnosces, si attente legeris observationes, quas ipse Epistola Anatomica XIV. (8) vulgavi, imo illam etiam, quam cum mea ad se scripta Epistola edidit olim Vallisnerius (9): quibus ex observationibus potius colligi tibi videbitur, eas singulas tænias singulos prælongos vermes, quam plurium catenas fuisse. Jam vero mirari desii, ex quo cognovi, Cel. Winslowii industria repertum denique esse ductum, & per fluidissimæ materiæ injectionem confirmatum, qui unus per omnem tæniæ longitudinem pertineret. Qui ductus si quo ego, aut quo Vallisnerius scribebat, tempore notus fuisset, vulgataque essent experimenta, per quæ constat, aquatiles vermes, in partes plures divisos, tres circiter menses sine alimento vixisse, & nova observatione in altera quoque tæniarum specie credibilius factum esset, in extremo illo tenuissimo, quod cauda videbatur, esse tæniarum caput; cum ipse facilius, quæ videbam, intellexissem, tum ille, aut argumenta alia pro sua sententia quæsivisset, aut eam potius, ut Vir erat veri studiosissimus, abjecisset. Verum hæc, quæ dixi, post illud tempus producta sunt, ut ex Dissertatione cognosces Experientissimi Bonneti super Tænia accurate, erudite, solerterque scripta, Regiæque Parisiensi Academiæ Scientiarum oblata (10). Ea Dissertatio quærendi alia nobis fortasse occasionem dabit, alio tempore proferenda. Nunc instituti memores, ab his, in quæ obiter incidimus, illuc revertentes, cum quædam restare videamus, eaque conside-

(1) Obs. 39. (2) Obs. 7. (3) l. 3. Observ. ubi de Extuberantia.
(4) sub n. XXI. §. 1. (5) sub n. XXII. §. 4.
(6) Consideraz. int. alla generaz. de' vermi &c. (7) Odyss. l. 24. sub initium.
(8) n 47 usq. ad 55. (9) in calce modo cit. libri.
(10) Memoir. presentés à l'Acad. R. des Sc. Tom. I.

sideratione, & scitu digna, ex iis, quæ ad Dolores attinent Intestinorum, hæ autem Litteræ longiores sint, reliqua in proximas rejiciemus. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXV.

Absolvitur sermo de Intestinorum Dolore.

PLura quidem Intestinorum Doloris, & hunc consequentium Inflammationis, & Gangrænæ exempla novissimis Litteris complexus sum. Tamen restant alia tanto digniora, quæ a te, cæterisque junioribus Medicis attendantur, quanto aut breviore tempore, aut fallaciore remissionis simulatione abreptos ægros conspicies. A primo genere incipiamus, atque adeo ab Juvenis, qui nobis, cum Bononiæ essemus notissimus fuerat, casu tam præcipite, ut pene prius mortuum audiverimus, quam ægrotantem. Res, ut diligenter a Valsalva non scripta quidem, sed tunc narrata nobis est, ad hunc modum se habuit.

2. LÆLIUS Lælii Forocorneliensis, Medicinæ studiosus, solitudinis amans, & natura facile irascens, cum optime, ut solebat, valeret, nulla omnino prævia causa, nisi quod patrem animam agere tunc sciebat, tristemque ejus mortis nuncium ægro animo expectabat, circa medium Novembrem A. 1705. hora noctis quarta, an quincta, repente acerbo corripitur dolore umbilicalis regionis, modo quidem hic, modo illic magis urgente, sed nunquam extra certum quoddam ejusdem regionis spatium egrediente. Ad ejus clamores excitus hospes, de consilio vicini cujusdam Medici philonium exhibet Romanum. Hoc vomitu rejicitur; jam enim vomitus cœperant bilis porraceæ, quæ deinde æruginosa facta est, & demum prope mortem atra sic tamen, ut ad ferrugineum vergeret. Mane, hora ab doloris initio decima, advocatur Valsalva. Qui facie, quæ minime placeret, abdomine tenso, & ad tactum dolente, pulsu humili, & quasi ligato, & qui percipi satis non posset, urina ex rubro fusca, & maxime turbida, aliisque hujus generis animadversis, cum tantum tam brevi tempore factum detrimentum videret, aliarumque, hujus non ita absimilium, Observationum suarum recordaretur; intra horas viginti quatuor moriturum pronunciat. Tamen ne id æger continuo intelligeret, oleum dari jubet e dulcibus amygdalis recens expressum, oleo autem violarum, addita camphora, abdomen inungi, & seniores duos Medicos accersiri. Cum hi, quatuor post horis, ægro jam Sacris expiato, venissent; optimum, inquit, adolescentem, civem meum, ea vi morbi prægravatum videbitis, ut nisi quid in vobis auxilii sit, verear, ut ferre diutius possit; nam quod ad me attinet, ingenue fateor, quo juvare possim, non videre. Simul rem narrat, & ad ægrum introducit. Illi vero convulsione opprimi censent, ideoque e pede sanguinem esse mittendum: magnam quoque abdomini cucurbitulam esse affigendam. Modeste repugnante Valsalva, vincit de missione sanguinis sententia duorum Senum. Bis vena pertunditur: primo ex vulnere nihil exit; ex secundo sanguis quidem prosilit; sed continuo impetum amittit, languideque adeo exit, ut tametsi vena mox clausa sit, pulsus amplius percipi non potuerit. Accessit postea leve delirium: oculi aliquid convulsivi ostendebant: respiratio difficilis facta est; & mors denique ea, quæ proxime secuta est, nocte ingruit secundum Valsalvæ prædictionem.

CADAVERIS abdomen, cum attrectaret, sensit is, aliquid effusi humoris subesse. Sanguis erat fluidus, effusus, ad sesquilibram: sed & in bronchia aliquid sanguinis effusum fuerat. Cæterum in ventre gravis odor; nec tamen gravissimus. Intestina magnam partem, præsertim quæ superiora tenent, hic illic rubebant; Ileum vero

vero jam livere incipiebat. Peritonæum cum alibi, tum præcipue qua diaphragma convestit, nigris erat maculis distinctum. Sed qua ventriculum, hic intus secundum naturam se habentem, exterius amicit, nigris tuberculis potius, quam maculis, erat inæquale. Quæ tubercula etsi a primo glandulas mentiebantur; re tamen vera, nam & ipse ostendente Valsalva illorum aliquot mox vidi, nihil erant aliud nisi stagnans sanguis, aut, si mavis, gangrænæ initium.

3. Ea cùm mihi ostenderet, simulque omnia, quæ tibi descripsi, narraret, quæsivi, cur venæ sectionem nec ipse imperasset, nec, cum imperarent alii, probasset? Rationem, inquit, in promptu non habeo, qua tibi dilucide satisfaciam: sed habeo tamen observationem. Sic enim animadverti, inflammatis intestinis missionem sanguinis male cedere: quin sæpe etiam observavi, vel per se ægros in eo morbo repente, præterque opinionem in præceps ruere, ut quocumque uti remedio verear ejusmodi, in quod ea culpa conferri possit, quæ in morbi naturam est conferenda. Hæc tu legens, quid ergo? ajes. Si copia quis boni sanguinis propemodum laboret, si viribus vigeat, acerrimo autem prehendatur dolore intestinorum, huic sanguinem, auctore Valsalva, non mittemus? quid aliud hoc est, nisi inflammationem, quam prohibere posses, permittere? Quid? si dolor is a convulsione sit non huic per sanguinis missionem occurremus; imo eo periculosius constringi vasa sinemus, quo erunt pleniora? Pedetentim, quæso; nam isti, quem describis, homini quis tibi ait, Valsalvam sanguinem non continuo fuisse missurum? Longe enim aliud est antequam fiat inflammatio, aut etiam dum fieri incipit in istiusmodi præsertim homine, venam secare; aliud, cum facta est, & vires languent, & omnia in præceps feruntur, subire; ut Celsi (1) verbis rem eloquar; *speciem ejus ut occisi, quem sors ipsius interemerit*. Scilicet hujus morbi cursus sæpenumero opinione celerior est, ut si horas spectes, incipere tum etiam censeas, cum, summa jam illata noxa, ad finem properat exitialem: itaque, siquo in alio, in hoc certe morbo verum est illud Hippocraticum (2) *occasio praeceps*. Fuerat hæc in Lælio iis primis horis cum perperam, nedum frustra, philonium datum est. Præterierat, cum Valsalva, nedum cum seniores Medici, accersiti advenerunt.

4. Nam quod illi ex iis signis unde Valsalva victum morbi vi, insuperabili jam facta, Juvenem, oppressum ipsi convulsione adhuc solubili existimarunt; nempe venæ sectionis exitus utri verum pervidissent, ostendit. Negari utique non potest, magnas in hoc morbo sæpe convulsionis esse partes, eo autem majores, quo acrior est dolor, sive hic convulsionem moveat, sive a convulsione moveatur, & quo item citius ad lethalem terminum decurrit. Sic intelligo, cur Boerhaavius (3) cum exquisitum intestinorum sensum ab ingenti numero papillarum nervearum deduxit, tum hæc continuo subjiciat: *quare homines celerrime pereunt ab inflammatione, & excoriatione intestinorum, & si summa doloris sit vehementia, intra unicam horam hominem validissimum interimit*. Sed & sæpe in vehementi intestinorum dolore manifesta convulsionis indicia vel magis, quam in Lælio (4), se produnt. Sic, ne horrendas convulsiones hic memorem, quæ in Observatione (5) proponuntur, sive symptomata, sive dissectionem spectes, huc attinente, sic, inquam, memini in Patria mea grandem natu, sed viribus firmis Virginem, cuidam ventris dolori obnoxiam, quem senior ejus Medicus Colicum esse non dubitabat, cum sub finem A. 1709. eodem, sed graviore, prehensa esset, nullis tamen, sive pulsus, sive urinas, sive alia spectares, comitantibus febris indiciis, cumque per clysterem, qui biliosa eduxerat, valde esset levata, morboque in dies magis, magisque remisso, a Medico amplius non inviseretur; memini igitur, cum domesticæ mulieres loco enematis, quod alternis diebus ad vesperam injiciebatur, suppositorium

(1) De Medic. l. 5. c. 26. (2) Sect. 1. Aph. 1. (3) Prælect. ad Instit. §.91.
(4) de quo supra n. 2. (5) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7., & 8. Obs. 145.

rium ex melle indidissent, statim ani dolore tam atroci correptam esse, ut mane inveniri pulsus non possent: fuisse autem eo cum dolore tantam constrictionem ani conjunctam, ut clysma nulla ratione immittere liceret: mox vero cum ei contractioni, & dolori per emollientia anodyna mederi studerent, repente ejusdem partis relaxationem non secus ac sæpe solet in cadaveribus, supervenisse, & circa meridiem, ipsam mortem. Igitur fac, esse convulsionem. Num sanguine emisso, facile tolles? Quid, si ea causa nervos convellat, quæ perdifficile vinci possit, aut si forte ad tempus brevissimum vinci, mox, ut in convulsivis affectibus persæpe fit, vehementius insurgat? Accipe quid, me degente Bononiæ, acciderit. Monachus erat, senex quidem, sed quam robustissimus. Hunc nulla ex manifesta causa, nisi forte ex frigore, & labore, ventris dolor de improviso invadit tantus, ut hominem nec stare loco sinat, & clamare cogat. Frustra oleum amygdalinum datum est, frustra injecta enemata, frustra sanguis e pede missus. Nullo auxilio quidquam juvante, intra horas haud amplius duodecim, cum dentes bis terve inter se collisisset, mortuus est. Non adversus utilissimum, si tempestive utaris, auxilium, sanguinis missionem hæc scribo. Sed quid cito accidere vel post hanc in morbis ejusdemmodi possit, ubi prævaleant convulsiones violentissimæ, admoneo, ut & scias ipse, & ante docere alios queas, non esse temere magnum auxilium culpandum, si forte ejus usum continuo exitus infelix consequatur. Quoniam vero, quidquid præmoneas, turpis semper apud plerosque calamitas est, si cita mors auxilium magnum excipiat, intelligis sane, cur Valsalva ejusmodi remediorum usum in his morbis vereretur.

5. Quid vero, si cadaveris dissectio omnem Medico excusationem eripiat? Potest enim convulsio, ut non redeat, eam tamen, intercepto in constrictis vasculis sanguine, intestinis noxam cito, & præter opinionem intulisse, qua præsente, sanguis mitti nequeat sine culpa. Vidisti in Lælio quam cito intestina non modo inflammationem, sed & livorem contraxissent. Pars nulla fortasse facilius, & citius, quam intestina, nihil ejusmodi suspicante Medico, abit in gangrænam, & nigra fit. Quod etsi productis alibi historiis, aut in hac Epistola (1) producendis vel aptius monstrare possem; hic tamen placet Observationibus duabus ostendere, quarum singulas ab singulis Præceptoribus accepi meis, eodem Valsalva, & Jacobo Sandrio. Hanc igitur a Valsalva.

6. VIR erat, qui ab aliquot saltem mensibus quotidie hora a cibo quincta, an sexta ventris doloribus capiebatur, quasi tot dentibus laceraretur. Huc accesserant flavæ materiæ fluxus, & macies, cum repente apoplexia invasit, levis quidem, & quæ post diem unum, aut alterum remitti visa est, manibus aliquam movendi facultatem recuperantibus, mente autem paulo minus oppressa, tamen quincto die lethalis. CADAVERE perlustrato, sana omnia inventa sunt, si cerebrum, & Ileum intestinum excipias. In illius enim ventriculis serum fuit non paucum, a quo Choroides plexus pallebant. In Ileo autem septem, an octo annularia spatia, eaque nigricantia: quibus in spatiis glandulæ ciceris magnitudine, materia alba pleræque oppletæ. Hæ glandulæ non collectæ erant in acervos, neque interius locatæ, sed disjectæ, interque intestini tunicas extrorsum potius prominebant.

7. Apoplexiæ causa, quippe huc non attinente, seposita, dolorum causam quotidie certa hora illa recurrentium vides, nimirum glandulas in Ileo amplificatas, sive illæ, quod Valsalva, quarundam aliarum exemplo edoctus, censebat, cibariæ materiæ per Ileum devolutæ pressionem ferre sine dolore non poterant; sive ab novo chylo earum in parte obstructarum angustias eluctari nequeunte distendebantur: quod & ipsarum natura, quæ Valsalvæ non ita dissimilis visa est earum, quæ in mesenterio sunt, indicabat, & alba illa, qua pleræque infarciebantur, materia

(1) n. 16., & 18.

teria quadantenus confirmabat. Cæterum hic præsertim attendas velim, quam facile, & quam cito ea spatia omnia, in quibus erant illæ, nigredinem contraxerint. Sed inertiam, inquis, fibrarum intestini apoplexia auxerat, quo minus per vitiata glandulis ea spatia sanguinem possent promovere. Fateor; sed non propterea vitiatas alias partes occupare gangræna solet tam cito cum accedit apoplexia. Quæ nulla certe præcesserat in Observatione altera, quam Sandrius habuit ad hunc modum.

8. N. CUPELLINIUS Colica laborans affectione, cum sedens emulsionem biberet, adstanti famulo, cape, inquit repente, cyathum porrigens, quem manu tenebat, & hoc dicens, retrorsum cecidit mortuus. CORPORE toto consecto, nihil aliud vitii repertum est, quam intestini Coli inflammatio, quæ ad nigredinem vergebat.

9. Ex hac Observatione tum quod proposui, intelligis, tum etiam, quæ facile noxa in eodem intestino esse posset in Virgine quoque Foroliviensi, de qua paulo ante (1) dictum est. Nec te moretur, quod nulla prævia fuerint febris indicia; quandoquidem in his ipsis Litteris (2) visuri sumus, an sine febre inflammatio esse possit, imo an sine inflammatione sphacelus. Verum alia antea expedienda sunt, quæ ad celeritatem spectant, qua intestina lethalem inflammationem concipiunt.

10. SERVUS quidam a pedibus, nempe is, quem Epistola etiam Anatomica XV (3) commemoravi, alia de eo scribens, quæ hic minime iterabuntur, statura breviore, habitu pingui, cum famulari amplius non posset, annos jam aliquot mendicabat, vinoque, cum poterat, utebatur paulo uberius. Itaque etiam postremo vitæ die cum domum rediisset, ac male habere se diceret; nihil ut se curaret, nisi vinum, & panem sumpsit, mox de ventris doloribus questus, cum his circa mediam noctem est mortuus. Cadaver postridie in Gymnasium illatum est, ubi sub initium Februarii A. 1736. Anatomen docebam. ABDOMINIS musculis, qui laxi erant, incisis, & ventre, unde gravis existebat odor, patefacto, vidi Tenuium intestinorum non modicam partem altius intra imam pelvim se demittentem, ut ad vesicæ usque cum Recto conjunctionem perveniret, quidquid ibi spatii est, complens. Sed hæc a primordiis, aut certe non recentia. Illud recens quod & ea, cæteræ intestinorum Tenuium partes nonnullis locis valde erant arctæ, ibidemque fuscæ, alibi autem rubicundæ, vel minimis vasculis a remorante sanguine ita distentis, ut si rubens cera fuisset injecta. Nec Crassa intestina aliter hic illic se habebant, præsertim vero ad Coli initium. Jecinoris erat crepido subnigra. Lien æquo major. Arteriæ Magnæ truncus non sine quibusdam parvis ossiculis per ventrem ferebatur. Cava autem vena multo nigro, fluidoque sanguine referta erat.

11. Non adeo quidem breve spatium fuit, quo intestinorum inflammatio mulierem, de qua proxime scripturus sum, interemit: breve tamen fuit, & fortasse brevius quam videatur, si non tam ægrotationis, quam inflammationis constaret initium. Quod etsi minus certum est; tamen cætera, quæ de hac fœmina nota habeo, non sunt mihi prætermittenda, quippe pollicito, cum de Cordis Palpitatione (4), & de Pulsibus (5), imo & de Oculorum Affectibus (6) scriberem. Hæc enim Anicula illa est, cujus oculi dumtaxat, quemadmodum se haberent, eo loco proposui; reliqua in alium distuli.

12. ANUS paupercula, oculis capta, parvo corpore, & exili, a tertio jam die ægrotans, in Patavinum Nosocomium illata est, quasi thoracis inflammatione teneretur. Nam ex ipsa nihil certi elici poterat, ut pote quæ viribus erat tam dejectis, pulsibus autem infirmis adeo, & exiguis, ut eodem illo, quo illata est, die mortua efferretur. Cadaver anni tempore opportuno, videlicet sub initium A. 1742. utilius fuit, quam a primo sperassem, ad plura Studiosis adolescentibus ostendenda.

(1) n. 4. (2) n. 19., & seq. (3) n. 70. ad fin. (4) Epist. 23. n. 21.
(5) Epist. 24. n. 12. (6) Epist. 13. n. 17.

Quod dum agerem, in hæc, quæ adnotabo, morbosa incidi. IN VENTRE intestina erant inflammata, ut jecur quoque. Eodem attinebat, quod utero aperto, fundi interior facies colore esset non minus rubicundo, quam si nuper fœmina in menstruis fuisset. Qua autem fundus se contrahebat in cervicem, faciesque internæ anterior, & posterior ad angulum in latere dextero conveniebant, ab ipso angulo membranula profecta, non minima, in transversum ducebatur ad faciem posteriorem, limbo toto inferiore cum hac cohærens, cætera soluta atque extans, ut contra ac valvulæ cervicis solent, cavum sursum, non deorsum, conversum haberet: itaque suspicatus sum, non eam a primordiis, sed fortasse a difficili partu aliquo, peperisse enim mulierem constabat, uterum autem dextrorsum videram inclinatum, originem habuisse.
In Thorace sani, & prorsus illæsi pulmones. Sed pericardium undique annexum cordi perpetua quidem sed non firmissima cohæsione sic ut nullo negotio digitorum ope, sine ulla ipsius, aut membranæ cordis laceratione, disjungi potuerit. Ad magna vasa non adhærebat: facie autem, qua cordi adhæserat, albam quamdam ostendit maculam, uno tantum in loco, eamque mediocre ad spatium se extendentem. In cordis ventriculis niger, ut ubique, sanguis; nullæ autem polyposæ concretiones. Sed hæ teretes, albæque, & nonnullæ crassæ, & firmæ, longæ etiam, ut quæ ab auricula dextera ad Internas Jugulares venas pertinebant, a cordis orificiis in vasa, arteriosa quoque, productæ passim reperiebantur. In oculis denique quid deprehensum sit, in ea Epistola scriptum est, de qua novissime indicavi.

13. Etsi propositæ hactenus historiæ docent, quam cito interdum afferre exitium possint dolores intestinorum sive inflammationis vi, sive etiam convulsionis, & quod consequitur, quam cautum Medicum esse deceat, & suspiciosum sæviente hoc morbo; tamen ut multo magis suspicari, & cavere debeat, ne morbo se remittente, & quasi abeunte, inani spe nonnunquam fallatur, tibi insequentes Observationes ostendent.

14. ADOLESCENTULUS vino, & vini, quos vocant, spiritibus deditus, non ita pridem cum febre laboraret Intermittente, ventris dolore correptus fuerat, quem flatus, per inferiora emissi, sustulerunt. Verum post dies aliquot rediit dolor: quem cum domi tollere non posset; die tandem a reditu doloris sexta exceptus est in Nosocomium Bononiense S. Mariæ de Vita. Erat dolor in hypogastrio assiduus, sed levis, nisi quod subinde increscebat, & tunc sæpe venter ibi magis intumescebat, &, si manum admoveres, plures ibi duros quasi globulos percipiebas. Sed cito hæc evanescebant omnia donec iterum per intervalla redirent. Stomachus quoque condolebat, & jam alimenta vomitu rejiciebat cuncta, non modo medicamenta, in his opium ipsum. Itaque cum alvus nisi per clysmata non responderet; institutum est simul id curare, simul medelæ aliquid, & nutrimenti per clysteres immittere ex jure, & mollientibus herbis paratos, nullo tamen doloris levamine, ut ne antea quidem cum per injectum non semel oleum e lini seminibus expressum recrementa educerentur. Inutiles quoque ex eodem oleo, aliisve, abdominis inunctiones fuerant. Levius æger in lectulo sedens, quam cubans, dolorem ferebat; quamobrem vel cum dormiret, sedebat. Melius quoque habebat, & facilius capiebat somnum inani stomacho, quam si quid forte retinuisset: quæ res, & quarundam aliarum, quæ sæpius significant vermes, notarum absentia, faciebat, ne a lumbricis dolor esse existimaretur, tametsi unum teretem longiorem nudiustertius ore ejecisset. Postremo quædam ex alimentis cœpit retinere, atque adeo prandium quoque. Genæ rubebant, quod ipse ex defluxione in faciem esse, ajebat, cui videlicet erat obnoxius. Sitiebat. Abdomen universum distentum erat. Quincto jam die, ex quo in Nosocomio esse cœperat, allocutus sum, ut solebam, circa horam XVI., bruma enim instabat A. 1703. Meliuscule se habere dixit: idque confirmabat vultus, & sermonis alacritas, & firmior, ut in sedente, corporis vigor; nam pulsus neque unquam

quam habuerant, neque tunc habebant quod displiceret: febris certe nulla tunc erat, neque unquam toto eo tempore, quo in Nosocomio fuit, a quoquam, nisi forte semel, potuit animadverti. Cum hæc ita essent; quis tunc crederet quantum monstri aleret? Attamen duæ vix erant horæ, ex quo sic ego, & cæteri, qui invisebant, studiosi Juvenes, & Viri observaveramus, cum repente præ doloris acerbitate clamare cœpit, idque assidue ad nonam usque noctis horam. Vomuit interea, & ad vesperam jam pulsus sibi non amplius percipi admonuit; nec revera ab iis, qui aderant, percepti sunt. Ubi ea, quam dixi, hora fuit, continere se non posse, ait, quin e lectulo ad alvum exonerandam descenderet. Dum exonerat, animo linquitur, sicque intra semihoram moritur. CADAVER postridie dum lavant, magna vis ex ore effluit quasi sanguinis putridi, stercore fluido diluti, *tabacci* colore, & gravissime olentis. Itaque abdomen factum est in hypogastrio nonnihil flaccidum: & quanquam in epigastrio, quod livebat, cæterisque partibus durum esset adhuc, atque distentum; minus tamen erat, quam in vivo. Ubi cultro ventum est ad ventris cavum, illico exsiliens prorupit multus humor, ejus persimilis, qui ex ore effluxerat; sic autem prorupit, ut illi ipsi, qui secabat, non modo nobis, qui aderamus, dubium fuerit, an ex ventris cavo extiterit, in quod antea esset effusus, an ex intestino distento, ideoque simul cum peritonæo facile convulnerato. Mox certe cum abdomen diductum est, eo humore plenus apparuit venter. Tenuia autem intestina omnia tam atra, quam carbo est. Eodemque sphacelo lien quoque, saltem ex parte, vitiatus erat. Ventriculus tamen, quantum extrinsecus judicari potuit, sanus fuit, & quidquid pariter de Crassis intestinis ab extremo Ileo ad sinistrum usque hypochondrium pertinet: cætera enim inquirere prohibuit incredibilis odoris fœditas, eo etiam major quod per incuriam, & festinationem perforato intestino aucta interea proluvies fuerat, quacum teres mediocris lumbricus prodierat.

15. Vidisti, cum Adolescentulus jam melius habere videretur, quantum vitii esset in Tenuibus intestinis omnibus. Sed putasne factum priusquam in Nosocomium veniret, an postquam venit? Si primum; quinque igitur dies tantum mali sine iis notis, quæ comitari sphacelum solent, delituit. Si alterum; quomodo sine inflammationis signis, & sine assidua præsertim febre ortum est? Atque eadem fere te a me interrogari posse, credito, cum eas, quæ insequuntur, Observationes producam, aut cum illam Segeri legeris, quæ in hac Sepulchreti XIV. Sectione (1) extat. Nimirum Senex posteaquam dies jam aliquot de ventris doloribus, quibus erat obnoxius, conquestus fuerat, non tamen adeo gravibus, ut decumberet; tandem circa vesperam ex horto suo domum rediens, tam acerbos passus est, ut nullis remediis proficientibus, obierit postridie circa horam quartam matutinam: & inventa quidem sunt alia in pancreate, jecinore, liene antiquiora vitia; sed illud recens, quod *intestina, præsertim tenuia, cum colo nigerrima* fuere. Num ergo hoc intra paucas horas factum est, ex quo Segerus justo celeriorem deprehenderat arteriæ motum? Sed de his videbimus etiam infra (2). Nunc ut ad nostrum Adolescentulum redeamus; si constitisset, non ex temere vulnerato, sed ex antea disrupto intestino putidissimam illam proluviem effusam esse in ventris cavum, tunc animi defectionem, & consecutum hanc obitum fortasse accidisse, conjiceremus, cum in alvi exonerandæ conatibus fracidam aliquam distenti intestini partem ipse sibi perrupisset. Sic enim Wepferus quoque, ut pariter in Sectione hac Sepulchreti (3) leges, in atrocissimis doloribus *intestina disrupta* commemorat, *ac sordes omnes in cavum effusas cum repentina ægrorum interemptione*. Quam illico tamen non semper necessario sequi, duæ in Sectione eadem Observationes (4) Fernelii, & Riverii, commonstrant: nec discrepat una ex nostris Episto-

(1) Obs. 6. (2) n. 19., & seq. (3) in Additam. Obs. 3.
(4) 23., & 21. §. 4.

la superiore (1) descripta. Ad has, an ad illas attinere credas, quæ in Commercio Litterario (2), & in Actis Cæsareæ Academiæ (3) leguntur, arbitrium tuum facio. At certe ad illas attinet, quæ nuper a Cl. Galeatio (4) proposita est; adeo subito virum necaverant tormina, cujus venter plenus pariter recrementorum inventus est, quæ e rupto irruerant intestino. Jam vero funestam historiam, quamvis dolores non modo remiserant, sed omnino abierant, proferamus.

16. MULIER gracilis, statura brevi, bilioso, ut vocant, temperamento, annos nata ad quadraginta, a tribus circiter vidua, ab octo sine menstruis, & propterea, ut credebat, subinde sanguinem exspuere solita, sic tamen, ut mihi de pharynge potius, quam de pulmone, prodiisse videretur, novissime ex ira, & animi ægritudine in dolorem incidit, ob quem in Bononiensi S. Mariæ de Morte Nosocomio decumbere coacta est sub initium Martii A. 1706. Erat is dolor quasi a cultris scindentibus, primum infra sinistram mammam, quam sedem non relinquens, se postea extendit etiam infra dexteram, sed levior, ut in hoc latus cubare sineret. Ad tactum enim crescebat: difficilemque faciebat respirationem. Invaserat cum febrili rigore: qui diebus singulis recurrebat, nec febris tamen intermittebat. Rubebat facies: molesta erat sitis; sed tussis magis, ut quæ exasperabat dolorem. Sputa sæpe cruenta; alias alba, crassa, spumosa. Sensus aliquando quasi rei ad jugulum ascendentis. Dolor denique circa umbilicum non secus ac si canes morderent. Alvus erat laxa. Missus est sanguis e pede: & alia, quæ utilia fore credita sunt, administrata. Diebus post paucis, nulla prævia critica evacuatione, adeo remisere omnia, ut Medicus fœminam jam bene habere pronunciaverit. Surgit ipsa: sed fatiscentibus viribus, mox ad lectulum redire cogitur, ubi in se contracta, ut a frigore solemus, & sine pulsibus invenitur. Quærentibus, an thoracis, an ventris dolore conflictaretur, neutrum amplius sentire se, ait. Eodem die fœtidum dejicere sanguinem cœpit. Deliravit postea: & tendinum, qui ad carpos sunt, convulsivi subsultus se se ostenderunt. Per hæc debilior facta, ut loqui amplius non posset, die ab ineunte morbo XVI. vivere desiit. ABDOMINE, quod subsidebat, inciso, & diducto, fœtor, qualis ex gangræna solet, cum odore illo mistus, qui ubi lumbrici sunt, quasi ex acida materia videtur emitti. Nec sane lumbrici teretes deerant in Tenuibus intestinis, quæ fere omnia ex rubro colore ad lividum, nigrescentemque inclinabant. Idem morbosus livor simam lienis faciem inferius occupabat, in ejusque substantiam nonnihil pergebat. Pancreas crassius factum, ex induratis quasi globulis constabat. Duriusculum quoque erat jecur, cujus vesiculam calculi ad centum viginti in bile pallidula distendebant. Horum qui maximi, viginti circiter, avellanæ magnitudinem æquabant. Cætera, quæ ad hos attinent, in Adversariis (5) primo loco descripsi. In quibus (6) de situ quoque uteri hujus Viduæ indicatum est, ob brevius Rotundum vinculum ita in dexterum pelvis latus retracti, ut medium pelvis sine utero esset. Porro qua sinistra Tuba ex utero emergebat, prominebat pustula albo pure turgida, lupinum æquans; substantia autem uteri, quam pustula excavaverat, hac pertusa, & educto pure, nigrescebat. Tubæ non albam, sed ex colore carneo flavescentem continebant materiam. Testes contracti, cum paucis intus vesiculis: & alterius tunica quasi cartilaginea. Thoracem aperiendo, pulmones anteriore facie perpaucis in locis ad pleuram per membranulas alligatos invenimus, cætera solutos: sanos quoque, si dexteri anteriorem excipias partem, cujus compacta, sed non maxime, erat substantia. Nihil in pericardio humoris: in flaccidi autem cordis ventriculo dextero, & ad omnia orificia polyposæ mediocres concretiones. Quibus autem e pharyngis sedibus cruenta sputa provenissent, in Epistolis

(1) n. 9. (2) A. 1742. Hebd. 45. n. 2. (3) Tom. 8. Obs. 47.
(4) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 3. inter Medica. (5) III. Animad. 28.
(6) IV. Animad. 25.

stolis Anatomicis (1) scriptum est. Caput denique cum a cervicibus abscinderetur, per maximum occipitis foramen aquæ non exigua copia prodiit: quæ, cranio reserato, sub Tenui quoque meninge, a sinistris præsertim, inventa est. In Lateralibus cerebri ventriculis subrubrum serum, & plexus Choroides multis hydatidibus inæquales, quæ tactu facile disrumpebantur. E medullaris substantiæ sectionibus, qua puncta sanguifera se ostendebant, plus sanguinis, quam sæpius soleat, exprimebatur. Ex hoc cerebro, ut etiam ex lingua, pharynge, ipsisque adeo, quos dissecui, oculis idem ille, de quo in Ventre dixi, vermium odor existebat.

17. Si quæ ad delirium, ad convulsiones, ad cruentum sputum, ad pectoris dolores, ad aliosque affectus, quos hic non attendimus, seponas, & dolores tantum intestinorum respicias, facile intelliges, cum hi, ut cætera, nulla præcedente critica evacuatione, se adeo remiserunt, ut valere mulier crederetur, nec ipsa amplius dolorem ullum sentiret; tunc intestina livere jam, & nigrescere cœpisse, quod dejectio fœtidi sanguinis illo ipso die orta, ut de asphyxia nihil dicamus, commonstrabat. Omnino nihil suspiciosius est, quam repente, & præter rationem dolores evanescere. Recentem mihi suam narrare in hanc rem Observationem memini sagacissimum, & experientissimum Medicum, quem in Valsalvæ Vita laudavi, Petrum Molinellium. Melancholico temperamento præditus adolescentulus febre acuta cum faucium inflammatione, & deliriis corripitur. Circa XIV. diem cætera abeunt, febris assidua persistit; & quamvis sudet æger, & plurimum mingat, febris tamen, nisi quod uno tandem die abfuisse visa est, ad diem pervenit XXXV. Cum ex tanta febris vel post sudores, & urinarum copiam diuturnitate non leve quoddam subesse vitium suspicaretur Molinellius; ecce tibi, nullo prævio assidentium, aut ægri errore, improvisa æruginosa diarrhœa, quam dolor paulo supra vesicæ regionem comitabatur. Quæ ut repente advenerant, sic repente quoque, & cito evanuerunt. Tunc enimvero graviora Medicus, nec sine causa, timere. Universum enim abdomen incredibilem in modum induruit, cum interni caloris sensu, & ubi tangeres, etiam doloris: simul pulsus jam nulli, deliria, tandem difficilis respiratio, & sine convulsionis signis, mors intra tertium, ex quo abdomen induruerat, diem. Quamquam autem mirabatur, ex effœto, ut post diuturniorem, nec levem, ægrotationem, sanguine oriri inflammationem potuisse, tamen quin orta esset, non dubitabat; ego vero, quin gangræna quoque. Sed quod ob negatam incidendi cadaveris facultatem, pro certo sciri in adolescentulo illo non potuit, potuit in fœmina Principe, cujus mecum ab uno ejus Medicorum communicata historia, quippe earum similis, quæ superius descriptæ sunt, hic minime prætermittetur.

18. CELSISSIMA PRINCEPS annos nata quatuor & quinquaginta, artubus non pinguis, ventre pinguissima, cujus pulsus post duos quosque laudabiles ictus continuo totidem humiles, & disparis celeritatis exhibebat, cum ex gravissimo intestinorum dolore, vesicam in consensum trahente, & lotii reddendi facultatem intercipiente, evasisse videretur; paucis omnino, postquam is dolor siluerat, diebus interjectis, nigra dejectione, & post hanc morte correpta est. VENTRE adaperto, intestina quædam, & ventriculus gangræna affecta deprehensa sunt; fellis autem vesicula exsucca, & in ea calculus parvi pyri magnitudine: in renibus arenulæ potius, quam calculi. In Thorace cor, & pericardium pinguedine prægravata.

19. Sive hæc prægravans pinguedinis copia, sive etiam hæreditarii aliquid, ut ea indicant, quæ de Rege, ejus Parente, olim memini legisse, illas pulsus inæqualitates faciebat; gangrænam certe intestinorum prægressæ potius, cum dolor urgeret, inflammationi, quam atræ bilis, ut vulgo dictum est, dejectioni tribuendam putaverim. Neque enim dejectio etiam ventriculum infecisset, & in Vidua, de qua paulo supra (2) scriptum est, nigra quidem, sed putridi sanguinis, non atræ bilis, egestio obitum antecessit. At enim non

(1) IX. n. 14. (2) n. 16.

non verisimile est, inquis, plures, & exercitatos in primis Medicos, quales ad Principum curationem solent advocari, non cognovisse inflammationem, neque hujus in gangrænam degenerationem. Ego vero de aliis, præsertim in morbo, quem ipse non viderim, non secus ac de me vellem, judicare solitus, consuetudinem hic quoque tuebor meam neminem temere insimulandi, & nisi tu dissentis, hanc, nulla prævia inflammatione, gangrænam ajam accessisse. Magno auctore id faciam, Fernelio (1), qui post dolorem immanissimum, *extremum pedem aliquando repente sphacelatum* vidit, *sine rubore conspicuo*, ut denique *miser extingueretur sine febre*, *sine symptomatis admodum gravibus*. Etsi igitur sphacelum *indivulsam magnæ inflammationis pedisequam esse*, *plurima Medicorum turma censet*; tamen haud raris, Fernelianæ haud absimilibus, Observationibus spectatis, diserte scripsit Fridericus Hoffmannus (2), *quare quin etiam interne in visceribus idem sine prævia inflammatione*, ... *fieri possit*, *non est quod dubitemus*. Quod si forte in ipsis intestinis requiris exempla, Segeri poteris Observationem relegere (3): vel potius, quando in illa quam acerbissimus erat dolor, & celerior arteriæ motus deprehensus est; si alteram Friderici Ortlobii (4), quæ pariter in Sepulchreto (5) etiam est, leges; intestina a dextris *livida*, *nigricantia*, *sphacelata* fuisse, invenies, idque, ut in Scholio ipse miratur Ortlobius, *sine præviis doloribus abdominis*, & *sine prævia febre manifesta*.

20. Quoniam tamen in ipso Ortlobii ægro *obscuri* ventris *dolores* præcesserant, neque, ut in illo, de quo ex Fernelio paulo ante dictum est, pede, aliisque exterioribus partibus, ita in visceribus quoque *ruborem conspicuum* non esse prægressum, quisquam est, qui testificari possit; sphacelum quidem intestinorum accidere interdum posse nulla præcedente inflammatione, non negabis; sed quæres simul, possitne aliquando ejusmodi inflammationi succedere, cujus præcipua, & pervulgata signa non extent? Ut a Sepulchreto non recedamus; vide, quæso, in hac ipsa XIV. Sectione (6) Observationem Riverii. Ileum intestinum circa finem, cum adjuncta mesenterii portione, *gangræna*, atque adeo *sphacelo* affectum reperies in eo, qui cum laborasset ex intestinorum dolore primo die morbi, protracti usque ad XIII; *nullus* autem *dolor adesset*, *neque ulla febris* secundo die, magnam die tertio, & sequentibus dubitationem injecerat Medicis, cum *inflammationem testari videretur febris*, *quæ tertio* illo *die supervenit*, *sitis*, *& linguæ ariditas*; *sed quomodo inflammatio intestinorum adesse posset citra dolorem*, *concipere non poterant*. Num sphacelum primo jam die factum credes? Duodecim ergo dies sic homo vixerit? Deinde quomodo sphacelo facto, febris, quæ antea non erat, accessit cum linguæ ariditate? Certe superiore Epistola videris, in Sene (7) pulsus ex febrilibus factos demum sanorum similes, linguam autem ex sicca humidam, quo in Sene intestinorum partem adhuc rubram, partem vero lividam, nigram, gangræna occupatam deprehendimus, indicio non obscuro, novissime hanc ex inflammatione in gangrænam transiisse. Sed quod ad dolorem attinet, aliæ nostræ Epistolæ sine illo fuisse intestinorum inflammationem, commemorant. Namque ut sileam, in XXIX (8) nullo intestina dolore vexata legi, quæ omnia maxime essent inflammata; illud enim propter eorum paralysim accidisse conjeci; certe non erant in aliis ægrotantibus resoluta, ut puta in duobus, Epistola XXI (9) propositis; & tamen, etsi inflammata reperta sunt, nulla audita fuerat de eorum dolore querela. Atque ut ægram memorem, de qua recordari facilius possis; mulier superioribus Litteris (10) descripta est, cujus Tenuia intestina maxima ex parte rubebant; eademque doloris ferme expertia visa fuerant. Sed nec signum alterum inflammationis præcipuum febris, toto morbi

(1) de abdit. rer. cauf. l. 2. c. 15.
(2) Dissert. de Morb. hep. ex anat. deduc. §. 19.
(3) Vid. supra, n. 15.
(4) Eph. N. C. Dec. 1. Obs. 143.
(5) l. 3. S. 1. Obs. 11.
(6) Obs. 21. §. 4
(7) n. 25.
(8) n. 10. 11.
(9) n. 9., & 17.
(10) n. 11.

bi tempore in ea muliere unquam fuerat: in Bajulo autem, paulo post illam proposito (1), febris, sive non valde frequentes pulsus, sive non calentes carnes, attenderes, levis erat; inflammatio tamen non levis; ut locus in eo non esset, multoque minus in muliere, laudandæ alioquin Ballonii (2) sententiæ. Qui postquam dixerat, *videri æquum esse ut febris insignis internas inflammationes consequatur*; tamen continuo Galenum secutus *volentem magnas esse inflammationes in partibus internis, ut acuta febris sequatur*, sic, inquit, *si sit phlogosis mediocris, ad manum mordax febris non insequitur*.

21. Quæ omnia cum ita sint; quando cum aliis inflammatorum intestinorum signis, vehementem dolorem, & acutam febrem in ægrotantibus deprehendes; jure quidem meritoque credes Rei Medicæ Auctoribus hæc duo inter præcipuas notas magnæ intestinorum inflammationis ponentibus. Nec tamen siquando alterum, vel utrumque horum aut abesse, aut vix esse, invenies, continuo putabis, aut nullam esse inflammationem, aut levem, neque gangrænam, & sphacelum in eorum esse intestinis non posse, in quibus duo illa præcessisse non videris. Optandum sane fuisset, ut Medici cum signa hujus inflammationis, & consequentis ipsam gangrænæ proposuerunt, hoc monitum non omitterent in morbo, qui per fallaciam ejusmodi, nec raro, præceps, ac repentinum affert exitium. Nec raro, inquam. Nam memini, cum Adolescentuli tibi supra (3) descripti, casum mirabundus narrarem Valsalvæ, atque Albertino, continuo utrumque confirmasse, non absimilia occurrisse sibi, nec semel. Quo tempore cum mihi inculcaret Albertinus, vigilandum, & cavendum esse in doloribus intestinorum: se enim post leves dolores, aut certe cum minime magnis, nulla manifesta febre, nulla convulsione, nullo vomitu, animo, ac corpore satis vigentibus, de improviso vidisse ægros in præceps ruere, & cito eripi ab latente inflammatione, & sphacelo nec opinato intestinorum; cum hæc, inquam, mihi inculcaret, quæsivi ex perattento illo Medico, & diligentissimo Observatore, quibus igitur ex signis proximum intelligere periculum, & prænunciare saltem possemus. Ille vero ex pulsu, inquit, abdomine, facie. Pulsus enim humilis, & debilis potius, & qui, si bene attendas, sibi subobscure dissimilis sit: abdomen autem tensum, & durum, & cum dolore quodam: facies denique insoliti aliquid, sed in aliis aliud, ostendens, ut interdum oculos quasi exterrefactos, alias livorem quendam circum labra animadverterim; hæc, inquit, fere; nam aliquando linguam etiam adnotavi haud bene se habentem, & quamdam sitim; mihi accidit, ut in ejusmodi casibus se observanda præbuerint. Sic ille ingenue, ut solebat, quæ requirebam, signa indicabat. Quorum mihi veritas cum in aliorum, tum præsertim Thomæ Aleotti casu perspecta est, probi æque, ac nobilis Civis mei. Cum enim post dolores quosdam ventris, quibus erat obnoxius, cubaret, nec eadem, qua solitus erat, celeritate convalesceret, me autem per eos dies, autumnus erat, si recte memini, A. 1711. incommoda valetudo domi retineret, missusque sub vesperam ejus Medicus, qui me consuleret, nonnulla ex iis signis narrasset, quæ modo commemorata sunt, ipse autem, interrogando, quædam alia ex iisdem non deesse intelligerem, respondi nihil tale opinanti, ad ægrum rediret, quem si vel tantillo interea pejorem factum animadverteret, continuo admonendum curaret, posse magnum instare periculum; ut sibi, & posteris consueta religione, prudentiaque prospiceret. Quid quæris? Perpaucis post horis æger manifesto in pejus ruere cum cœpisset, atque ea, de quibus tunc demum admonebatur, statim perfecisset, intra illam ipsam noctem Vir optimus præcipiti casu ereptus est.

22. Verum cum ea sit natura Medicinæ, ut eadem non semper ad eundem modum respondeant; hæc, quæ diximus, ita accipe, ut siquando pleraque eorum indiciorum videas convenire, suspiceris saltem, cauteque deinceps, & perattente cætera observes. Interea autem haud prorsus inu-

(1) n. 18. (2) l. 1. Consil. Medic. 112. (3) n. 14.

inutile fortasse erit, si cum iis, quæ superiore, & hac quoque Epistola scriptæ sunt, Observationibus hinc pleraque Albertini signa conferas, inde vero, quæ a Medicis tradi solita sunt, ut intestina esse inflammata, cognoscamus. Pulsus ille humiles, ac debiles potius animadverterat, quales fere Epistola superiore agnosces num. 9. 11. 18. 25. hac vero num. 2; ne quid dicam de asphyxia ibidem, & num. 14. & 16. demum adnotata. Animadverterat quoque abdomen tensum, & durum, faciem autem, oculosve insoliti aliquid ostendentes: quibus de rebus, nisi quod num. 11. & 16. nihil scriptum est; sub cæteris omnibus, qui modo memorati sunt, numeris quid observatum sit reperies. Medici autem Scriptores in abdominis quidem tensione conveniunt. Sed plura addunt alia, quæ intestinorum proculdubio inflammationem significant, illam tamen evidentem, & quam cuncti facile agnoscant; non hanc, qua de loquimur, obscuram, & de qua vix pauci suspicentur. Inter ea sunt in primis acuta febris, & dolor vehemens: sine quibus tamen hanc inflammationem fuisse, supra (1) est a nobis ostensum. Præterea quod ad febrim dumtaxat pertinet, legesis Observationem a Cl. Rosa (2) perscriptam: *universum intestinorum systema* fuisse *inflammatione corruptum, ac sideratum* reperies; & tamen *in toto morbi decursu ne minimam quidem pulsus intensionem, aut motus febriles observari potuisse.* Et hic quidem peculiarem casum describebat A. 1745. Sed ante ipsum, non ante meorum Præceptorum, meique ipsius Observationes, ea ediderat Cel. Simsonus, quæ Illustri Archiatro Swietenio (3) justam occasionem præbuerunt ejus laudandi, & confirmandi verbis illis, quæ etsi apud non unum ex nostris Italis hisce annis postremis repetita videris; tamen hic quoque juvat exscribere: *saluberrimum in Praxi Medica monitum posuit Simsonus, ne decipiantur Medici, credentes, nullam inflammationem adesse, si febris absit. Cum sæpe fixos dolores intestinorum, & ventriculi inflammatio producat, licet nulla febris observetur, pulsu explorato.* Viden, ut Vir Gravissimus hoc contingere *sæpe*, dicat: ut *saluberrimum in Praxi Medica* id *monitum* esse, non dubitet. Nempe id erat, quod anno ipse 1703. (4) omissum ab iis, quos hic intelligo, Medicis fuisse, mirabar, qui ut singulorum morborum, sic etiam inflammationis intestinorum signa docuissent. Sic igitur quod ab febrim. Quod vero ad dolorem attinet; hic addendum est, proponi ab iisdem Medicis cum pulsationis, & non modici caloris sensu conjunctum, qualem in nulla invenies nostrarum Observationum; imo aliquam (5) leges, in qua cum de pulsationis, & caloris sensu nominatim quærerem, diserte utrumque negatum est. In pluribus (6) potius reperies sic ab ægris dolorem descriptum, quasi canes mordèrent. Ponuntur etiam ab iisdem Scriptoribus alvi adstrictio, & assidui vomitus, præsertim si inflammata sint Tenuia intestina, ut recrementa denique per os reddantur. Sed nihil horum certe invenies relegens, quæ supra (7) saltem de Servo, de Anu, de altera Muliere proposita sunt: quin huic ultimæ laxa erat alvus. Sitim quoque, non levem hanc dico, quam aliquando animadvertit Albertinus, sed molestam illam, quam ajunt, & acutæ febri convenientem, in pluribus frustra perquires. Mitto cætera, neque enim mihi propositum est Scriptores, quos magni facio, redarguere; sed tantummodo quæ præcipua inflammatorum intestinorum signa traduntur, ea non semper adesse ostendere.

23. Cæterum laudare eosdem pro eo ac merentur, satis non possum, cum admonent, facile, ac sæpius eorum viscerum inflammationem in gangrænam, ac sphacelum desinere, ejusque rei indicium esse, si omnis subito evanescat dolor. Nimirum ex eadem illa causa est, quod si hoc accidat in dysenteria, cito ægri pareant, cum minus id ipsi, & cæteri timent. Habes in Sepulchreti libro hoc III. Sect. XI (8) ingenuam, & Hippocrate dignam, Dre-

(1) n. 20. (2) Act. N. C. Tom. 8. Obs. 47. (3) Comment. in Boerh. Aph. §. 371.
(4) n. 14., & 21. (5) Epist. 34. n. 9. (6) Ibid., & n. 18., & 25., & in hac Epist. n. 16.
(7) n. 10. 12. 16. (8) in Addit. Obs. 4.

Drelincurtii confessionem, qui dysenterici cruciatibus continuo silentibus cum *triumphum cecinisset*, tribus post diebus *detriumphavit*, ægro sine doloribus pereunte ob viscera mirum in modum *siderata*. Nosque alias (1), ad te scribentes, sphacelo intestinorum factum conjecimus, ut postremis dysenteriæ, & vitæ diebus visa sit aliquando ipsa quoque febris abiisse; in his autem (2), & superioribus (3) Litteris unde esset, & quid portenderet in ventris doloribus, horum, aliorumve symptomatum non cessatio modo, sed & remissio, quæ præter rationem accidisset, ostendimus. Cave tamen vicissim credas, in quibus sphacelus intestinorum sit, in iis semper dolores cessare, edoctus Adolescentuli historia (4), qui cum ultimas quindecim vitæ horas ob immane dolorum tormentum jugiter clamare coactus esset; tamen intestinorum partem multo maximam tam nigram habuit, quam qui nigerrimam. Scilicet reliquam integram hactenus partem interea potest aut dira inflammatio, aut causa alia aliqua torquere, ut puta convulsio, aut, quod in eo Adolescentulo, in aliisque (5) ejusmodi morbo laborantibus haud raro observavimus, intestinorum lumbrici. Num vero fortuito acciderit; an quod bilis vitium pravæ irritantesque chyli reliquiæ consequantur, ut in quorundam ex illis cysti fellea calculos alii (6), & nos (7) offenderimus, in medio relinquimus. Inter pessima autem signa, & proximam mortem indicantia jure meritoque reponimus nigras dejectiones cum dolorum cessatione conjunctas, quas supra (8) commemoravimus: ad quas illa quoque addenda est, quam cum omnium intestinorum non dolore quidem, qui ob paralysim nunquam fuerat, sed magna inflammatione tibi in alia Epistola (9) descripsimus. Proximam de Hypochondriorum Tumore, ac Dolore expectabis, & valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXVI.

Verba fiunt de Tumore, & Dolore Hypochondriorum.

OB eas causas, quæ XXXII. Epistola (10) sunt indicatæ, quam brevissimam, quæ sequitur in Sepulchreto, de Hæmorrhoidibus Sectionem transilientes, ad duas ei proximas XVI, & XVII. confestim venimus, utriusque argumenta Hypochondriorum Tumorem, & Dolorem, his unis Litteris complexuri. Ii enim duo affectus haud raro conjuncti sunt, velut ex illis, unde incipiemus, Valsalvæ Observationibus proclive erit tibi intelligere.

2. MULIER quadraginta annorum, coloris flavescentis, duritiem in dextera ventris parte diu tulerat, ad os usque ilium, & infra descendentem. Dolebat eam partem si tangeres. Sitiebat. Per mensem circiter ante obitum de ventriculi dolore post cibum assumptum querebatur, & difficile respirabat. Postremis aliquot diebus, vomitus: duobus autem ultimis, acerbissimus dolor accesserat.

VENTER aqua plenus inventus est flava, amara, & ad ignem concrescente. Ventriculus in medio angustus, ut ibi pylori arctitudinem æquaret, sicque duos quodammodo repræsentaret ventriculos. Hepar in molem ingentem excreverat. Nam lobo dextero quasi ad ventris fundum perveniebat. Hujus lobi substantia tota indurata,

(1) Epist. 31. n. 26. (2) n. 14. 16. 18. (3) n. 15. (4) supra, n. 14.
(5) supra, n. 16., & Epist. 34. n. 9., & 33. (6) Vid. Obs. 47. cit. supra, ad n. 22.
(7) Epist. 34. n. 15., & supra n. 16. 18. (8) num. iisd. (9) 29. n. 10.
(10) n. 19.

ta, multisque in locis distincta corporibus albicantibus, quorum nonnulla majora avellanam adæquabant; cum dissecaretur, alicubi erosionis ostendebat initium, succorumque imminentem putrefactionem. Sinister autem hepatis lobus itidem induratus, ibi ventriculum premebat, ubi hunc arctiorem fuisse diximus. Vesiculæ fellis tunicæ crassæ erant factæ, cavum autem valde angustum, quo atra, crassa, viscida bilis continebatur. Lymphæ ductus nullo modo se prodebant in hoc ventre. In Thorace pulmones subalbi, maculis subnigris variegati: quorum sinister nonnihil ad dorsum alligabatur; dexter undique erat solutus. Ventriculi cordis fluidum sanguinem continebant; ut vix in dextero leve esset polyposæ concretionis initium.

3. In aliis etiam Epistolis (1), tribus productis Observationibus ventriculum quasi duplicatum descripsi, non tamen quanta hic constrictione divisum; quamvis vel hac majorem in viro, nisi quod famelicus erat, cætera sano, ex Blasio commemoravi (2). Nec dubium mihi fuit, quin hujusmodi structuræ ventriculi essent a primordiis (3): itaque in jecinore, quantumvis in duabus primis Observationibus sinistrorsum ultra æquum extenso, neque ibi tamen duro, earum constrictionum causam non quæsivi, præsertim cum in tertia jecur esset intra naturales fines: neque in eadem tertia ab ea potissimum ventriculi constrictione vomitus, & ventriculi dolores deduxi, ut qui in prioribus nequaquam fuerant. Hic tamen eosdem a constrictionis illius angustiis repetam, quippe magis postremo tempore, magisque, ut videtur, præter consuetudinem auctis a crescente in dies jecinoris duritie eam ipsam ventriculi partem peculiariter comprimentis. Nam & ratio, & multiplex Observatio confirmant quantum ventriculi munia perturbet ipsius compressio, & depressio ab adaucta jecinoris mole: ut videbis ex Bartholini (4) in sexenni puella, Fantoni autem patris (5) in Sacerdote Observationibus, quorum hic hepatis molem habebat *totum* implentem *epigastrium*, illa vero *universum* fere occupantem *abdomen*. Jecur quidem vel minime morbosum tenuiorem sui partem nonnunquam ad lienem usque protendit, ut alibi (6) commemoravimus: morbosum autem aliquando nullos propemodum extensionis per ventrem suæ habet terminos. Quorum neutrum ignorare Medici, & Chirurgi debent, ne ab eo, quod plerumque est, nonnullis in casibus decipiantur. Sed ubi sanum jecur fuerit, suspicioni tantum est locus, ut puta si tunc forte inflictum sinistro hypochondrio vulnus cum aliis sit conjunctum symptomatibus, quam quæ visceribus solent, quæ ibi omnes locari sciunt, vulneratis. Cum vero ægri jecinoris signa non desunt, ut in proposita muliere flavescens color, & durities ex hypochondrio incipiens dextero; minus difficile tunc est illuc quoque extensum jecur agnoscere, quo se eadem continuata durities extendit. Num vero in muliere altera, cujus historia sequitur, doloris, si manu premeres, continuatio eo usque ascenderet, ut idem doceret, cum Valsalva, qui tunc junior observata in vivente pressius scripsit, id reticuerit, a nobis conjici magis potest, quam affirmari.

4. SEXAGENARIA Mulier diu queritur de dolore supra umbilicalem regionem: sitit, tussit, exspuit catarrhalem materiam. Postremo difficile respirat: paucisque ante mortem diebus, repente multum intumescit venter, œdemate pedes occupantur. Tandem, sensim illo deficiente dolore, fit vivendi finis. IN VENTRE magna limpidæ aquæ copia: nullum vasorum lymphaticorum vestigium. Lien naturali duplo major. Hepar durum, cui annexa fellis vesicula plena erat calculis lævigatis. Alia autem in parte vesicularum congeries hepati inhærens cernebatur, quibus laceratis, serum effluebat. Intra substantiam autem ejusdem visceris eam partem versus, qua diaphragma spectabat, cavum abscessus inventum est, plus tertia jecinoris parte occupans. Eruperat, diaphragmate perforato, materia abscessus in dexteram Thoracis caveam,

(1) Epist. 16. n. 38. Epist. 26. n. 31. Epist. 30. n. 7. (2) Ibid. n. 8.
(3) Epist. 26. n. 32. (4) Sepulchr. l. hoc 3. Sect. 1. Obs. 4. (5) Obs. Anat. Med. 24.
(6) Advers. 2. Animad. 2.

veam, quæ tota sanioso pure plena erat. Pulmo tamen sanus fuit.

5. Nunc quando abscessus hepatis in quam partem eruperit intellexisti, non dubito quin mecum optes, potuisse a Valsalva diligentius perscribi signa omnia, postrema præsertim, ejusmodi casus, qui fortasse ante ipsum occurrerat nemini. Stalpartius (1) enim cum de quodam scriberet, cui pus ex jecoris abscessu non affatim, neque in thoracis caveam, sed modice, & in pulmonem per fistulam diaphragma perforantem, utrique visceri connatum, transibat; nullum contra, ac pro sua multiplici lectione solitus erat, exemplum addidit rerum ejusmodi, quas alius per anatomen conspexisset. Post illum autem, si quidem fidei non incertæ Observatores quærimus, ut sane debemus, neminem legisse nunc memini, qui idem, nedum quod Valsalva, deprehenderit. Qui symptomata quidem, quæ colligere potuit, scripta reliquit. Sed inter ea vides, quo tumor ventris, & pedum œdema sint referenda. Difficilis autem respiratio sic affecto hepate, integro autem diaphragmate esse potest, ut tussis etiam, cujus in ista muliere tanto magis ambigua erat significatio, quod materiæ catarrhalis excretionem conjunctam habebat. Extant hic in Sepulchreto (2) abscessuum hepatis historiæ ad viginti. Sed nulla fere est, in qua non majorem curam desideres in signorum observatione, si illam (3) excipias Norimbergensis viri, quæ a Coitero descripta est. Verum in illo vomica simam hepatis tenuerat partem, ut appareat, in ventris cavum se *aperuisse*. In eademque sima parte juveni fuerat, quem secuit Paawius (4); sed hæc pus non effuderat; ut foramen *duos pugnos admittens*, quo diaphragma *exesum* erat *qua parte in sinistro latere jecoris accumbit*, non a puris eruptione factum intelligatur: præterea nihil indicatur eorum, quæ obitum antecesserant, ut neque in altero (5), in quo idem Paawius duo in jecoris gibba parte invenit ulcera introrsum penetrantia. Nec peculiaria signa leges in Blasii Observatione (6) hepatis ita suppurati, ut sola ejus tunica pus a diaphragmate sejungeret arcte adnexo. Hæc commemoravi, ut magis intelligeres, quanto optabilius esset, id a Valsalva potuisse præstari, quod cæteri non præstiterant, nimirum quod ad signa attinet jecoris abscessibus fere communia, quæ defuerint, aut non ex iis saltem, quæ adnotavit Coiterus, præter tussim, & sitim, quas Valsalva quoque memoravit: ex signis autem rupti abscessus num ea fuerint, quæ a Coitero sunt in hunc modum indicata: qui in dextero hypochondrio, subjectaque regione fuerat, *tumor desiit, durities evanuit; eodem die aliquot animi deliquiis correptus animam dedit*. Nam Valsalva nihil memorat, nisi dolorem, qui supra umbilicalem regionem fuerat, *sensim defecisse*, materia videlicet abscessus magis magisque ex hoc in thoracem traducta. Cujus actioni quid tum detrimenti accesserit, ne indicat quidem; nihil videlicet attingens de difficiliori facta respiratione, ut nihil de animi deliquiis.

6. Hæc ultima, si historias illas tot perleges, quæ sunt in Sepulchreto paulo ante designatæ, non magis quam citam mortem adnotari invenies in iis, quibus se vomica hepatis in ventris cavum exoneraverat (7), si virum excipias, cujus casum a Coitero descriptum (8) commemoravi: & contra, pistorem leges (9) *interdum leipothymia tentatum*, cujus suppurati hepatis *intacta, ac integra membrana* erat. Attamen utrumque eorum, quæ in historiis illis minime scribuntur, sæpe adeo Medicis, & in his Præceptori meo Albertino, occurrit, ut solicite moneret, ne cum signa essent abscessus in hepate jam perfecti, æger moveretur; non quod ignoraret, motum ab egregiis alioquin Auctoribus tunc esse præceptum, quod & memoria nostra feliciter cessisse nonnunquam legimus; sed quod hinc censeret fortuna fieri, si pus sic disrupti abscessus, illæsa hepatis membrana, per bilarii ductus ramos ad intestina derivaretur; inde autem perspiceret, quam facile ea potius perrupta membrana, in ventris cavum effundi posset, ægrumque

(1) Obs. rar. 46. Cent. 1. (2) Sect. 17. Obs. 2. (3) §. 6. (4) Ibid. §. 7. 8. (5) §. 8. (6) §. 16. (7) §. 2., & 5. (8) §. 6. (9) §. 14.

que illata syncope confestim necare. Hoc enim, se adolescente, meminerat Bononiæ accidisse, cum præstans Medicus, idemque nobilis Chirurgus, illos secutus Auctores, motum imperasset virgini, cui jecur erat suppuratum; profuso enim in ventrem pure ægram mox inter mulierum, quibus innitebatur, manus interiisse. Postea autem vel sine motu, aut certe ad levem motum, ut fit, in lecto, aut dum e lecto surgitur, idem contigisse animadverterat cum in aliis, tum præsertim in Marchione generosissimo, cujus erat abscessus in sima jecinoris parte. Quibus Observationibus adductus suspicabatur, non ita absimile mortis genus in nobili alio Viro, cujus morbi signa omnia alias (1) tibi diligenter perscribam, ab non adeo absimili causa esse repetendum. Eo autem minus probabat motum, quod abscessus, tantus aliquando, aut ejus generis est, ut tametsi casu per bilarios ductus exitum inveniat; sanari tamen ægri non possint ea felicitate, quæ ipsi obtigerat in primaria Matrona, itemque in famula, quarum utramque diuturna quidem diligentia, sed non aliis medicamentis, quam resina terebinthina, & sero, deinde succis hederæ terrestris, & consolidæ mediæ, mihi asseverabat, se percurasse. Namque ubi jecinoris vomica sibi ipsa exitum aperuit per abdominis musculos, cujus rei exempla duo Bononiæ proferebantur, vel tunc etsi non internis modo, sed & externis, ipsi apostematis cavo adhibitis, remediis data opera est, ut jecur sanaretur; tamen in altero dumtaxat id fuerant consecuti: in altero autem, ex quo materia aliquando exibat aquæ similis, in qua caro recens lota est, aliquando flavi aliquid, consequi idem non potuerunt, sed æger denique mortuus est: quanquam huic tumorem non tam naturæ vis, quam artis error aperuerat. Medicus enim, quamvis nominis haud obscuri, sociusque Chirurgus, minime attendentes, icterum antecessisse, itemque alia hepatis labem indicantia, tactu se decipi, ob eandem fortasse causam passi fuerant, quæ a Fantono patre (2) in extenuatione impositorum musculorum abdominis deprehensa est, ut in his esse tumorem, qui in hepate erat, existimarent; itaque mollientibus adhibitis suppurationem importunissima sedulitate concitaverant. Intelligis quid improbem. Neque enim is sum, qui ubi natura ipsa suppuratum jecoris tumorem ad abdominis urgeat musculos, pus ibi diutius sinendum censeam, quod in dies augeatur, & mora pejus factum, sanguinem inficiat, visceris partes alias, aliasque erodat, sibique viam, quo minus expedit, aperiat, ut puta in ventriculum; in hunc enim quoque per amplum foramen irrupisse, Cl. Vogelius (3) deprehendit, aut in thoracem, ut supra ostendimus, aut, quod minus raro accidit, in ventris cavum, unde misera, & lenta mors, si periculum effugiatur citissimæ, ut Albertinum vidisse diximus (4), & Illustris confirmat Swietenius (5): *Periculum est*, inquit, *ne animi deliquium, & subita mors sequantur illo tempore, dum abscessus* jecinoris *rumpitur: venæ portæ enim rami antea a vomica pressi, nunc pure elapso liberi, a sanguine impetuosius irruente rumpi facile potuerunt, præcipue cum a pure acriori tam diu accumbente macerati fuerint, & quasi semi exesi*. Igitur hunc ipsum, aliosque graves Auctores secutus, priusquam hæc acciderent, ægram, ejusque necessarios docerem, quanta, & quam varia pericula imminerent, si puri exitus quantocyus non daretur: eoque tamen caute, ut par est, dato, salutem non semper, sed interdum sperari posse, idque Hippocratis aphorismis (6) significari; imo, nec semel, eos quoque hepatis abscessus fuisse persanatos, e quibus apertis longe alia fluxerint, ac quæ optabat Hippocrates, cujusmodi exemplis etiam illud addes, quantumvis longa, & difficilis curatio fuerit, quod a Cl. Jo. Petro Albrechto (7) propositum est.

Sed jam illuc, unde divertimus, redeuntes, ab iis, quæ in sexagenariæ Mulieris historia Valsalva non attigit, ad ea, quæ ad-

(1) Epist. 40. n. 28. (2) Obs. Anat. Med. 13. (3) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 90.
(4) n. 4. (5) Comment. in Boerh. Aphor. §. 939. (6) 44., & 45. S. 7.
(7) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. Obs. 22.

adnotavit, veniamus.

7. Congeriem hepati inhærentem vesicularum, quas cum laceraret, serum effluebat, noli credere aliud fuisse, quam hydatides, ut ipse diserte adscripsit seorsum, quæ morboso hæpati non ita raro solent exterius inhærere. Plurium, & facile majorum, a seri copia dissilientium effectum ex aliqua saltem parte fuisse, puta, eam limpidæ aquæ copiam, quæ in ventre effusa inventa est. Noli igitur hasce ejusdem naturæ censere, cujus erant peculiares illæ vesiculæ, flavoque humore plenæ, quas ex Valsalvæ observatione in III. Epistola Anatomica (1) descriptas legeris. Eas autem historias, tametsi omnes ad hepatis morbos, quædam autem ad ipsius abscessus pertinent, non hic iterabimus, propositum servantes nostrum, longe abhorrens ab ea incuria, qua in his Sepulchreti XVI, & XVII. Sectionibus complura invenies repetita. Ut enim in illa omittamus eandem esse Observationem XII, ac XVIII, in hac certe eædem sunt, quæ in II. Observatione §. 10. & §. 20. indicantur, itemque IV, ac quæ in XI. §. 4. & quæ in proximo §. 8., ac quæ in II. §. 15., & in eadem illa XI, quæ §. 2., ac quæ §. 6., ne quid de iisdem dicamus, quæ totidem iterantur verbis in Scholiis ad XVI, & ad XVIII. Observationem. Nos autem nihil ex iis, quæ tunc scripsimus, hic repetentes, tria dumtaxat ad illas Valsalvæ historias adjiciemus.

8. Et primum ad eam, quæ ibi num. 8. proposita est, illud quod eo loco necesse non erat, addere hic decet: serum quo venter redundabat, nidorosum halitum emisisse ejus similem, qui sæpe ex febricitantibus, nec raro etiam ex eorum urina percipitur: igni autem impositum, brevi ex limpido ita factum esse turbidum, ut vaccinum serum non recte depuratum referret: tandem vi caloris totum in auras abiisse. Neque hoc omittendum est, circa lumbares glandulas leve se prodidisse indicium vasorum lymphaticorum, quæ multum erant exinanita.

9. Ad eam autem, quam proximam illi historiam subjecimus (2), nihil quidem ad ejus complementum ex Valsalvæ observatione addendum superest, postquam hoc tibi in alia Epistola (3) satis descripsimus. Illud potius a me fortasse expectas, ut quoniam vesiculæ, in ea historia descriptæ, intra unam maximam, quasi intra marsupium continebantur, Valsalvæ de iis judicium adversus complures tuear, quorum ab annis præsertim aliquot augeri numerum video, censentium, vesiculas cysticis tumoribus, qui in jecinore, aliisque visceribus interdum occurrunt, comprehensas, nullo modo ad amplificatos glandulosos folliculos attinere. Mihi vero neque placet, neque necesse est in eum relabi sermonem; quando Valsalvæ judicium non ea dumtaxat historia, nec qualiumcunque vesicularum observatione nitebatur. Videre etiam potes, ut Vallisnerius, qui pariter diu ante illos vesicas, vesiculis aliis fætas, conspexit, in eo ipso Scripto, quod tunc indicavi, non vesiculas qualescunque pro glandulosis folliculis dilatatis acceperit. Nec vero in cysticis dumtaxat jecoris tumoribus vesiculas Valsalva offendit; namque in ea certe, quam tibi paulo ante complevi, historia hepar totum ex vesiculis compactum deprehenderat: quanquam ne in ipsis quidem cysticis ejusdem visceris tumoribus extra omnem dubitationem positum est, ad glandulosos folliculos nullo modo attinere posse conclusas vesiculas. Quid enim, si harum non dissimiles aliquando externi cystici tumores ostenderunt? Num quia partes externæ sunt, idcirco glandulosis carent folliculis? Sed enim, ut dixi, his nolo iterum disputationibus immorari.

10. Præstat ut in ultima ex illis Valsalvæ historiis (4) id quoque attendamus, quod in ea Malpighius diserte laudabat, bilarium videlicet ductum ingenti orificio cum abscessu hepatis communicantem, reliqua autem tota parte dilatatum, ut manifesto appareret quomodo vesiculas ex abscessu potuisset excipere, & in Duodenum intestinum traducere. Quo minus dubitandum est, quin sæpius per corrosos ramos sanguinem, & pus, ex hepatis vomicis exceptum transvehat ad intestina, quemadmodum supra (5) comme-

(1) n. 8. 9. 10.   (2) n. 9.   (3) XXI. n. 55.   (4) n. 10.   (5) n. 6.

memoratum est, & bilarii ductus justo ampliores, osculum vero per quod bilis in Duodenum influit, minimi digiti facile capax, evidenter confirmarunt in quadam puella (1), quæ cum per alvum plures libras puris per vices excrevisset, pus in pluribus hepatis abscessibus, in iisque ductibus, & in illo intestino multum habuit. Quæ cum ita sint, reique consimilis manifestum, & crebrius in renibus habeatur exemplum, unde ureteres pus, & sanguinem transferunt ad vesicam; mirari subit, Doctissimos tamen Viros interdum usque adeo videri oblitos patentis illius ex hepate viæ, ut alii per venas mesentericas, quasi hæ non ab intestinis ad jecur, sed ab jecore ad intestina humores conveherent, *purulentas diarrhœas sæpe fieri, atque ipsum corruptum hepar egeri*, doceant; alii autem intelligere se posse negent, quomodo illæso ventriculo sanguinem vomere, & dejicere potuisset is, in cujus singulis longe amplificati jecinoris lobis singula magna apostemata inventa fuisse non ignorent. Verum ad eas, quas necdum edidimus, Valsalvæ Observationes redeuntes, duabus, quas supra descripsimus, ad hepar attinentibus, totidem ad lienem spectantes addamus.

11. JUVENIS annorum circiter viginti, quod ex nativa corporis salubritate valetudinarius jam quasi a biennio fieri cœpisset, causam rejiciebat cum in venationem, saltationem, aliaque ejusmodi, quibus indulserat plurimum, tum in proprium artificium; linum enim carminabat. Pallidus autem factus erat, & hypochondriacorum more, de levibus ventris, thoracisque affectionibus identidem querebatur. Tandem æstate A. 1688. magnus, durusque in sinistro hypochondrio se se prodidit tumor, cum ponderis sensu, difficilique inter ambulandum respiratione. His repente accessit largus sanguinis vomitus cum magna virium jactura, tumoris incremento, & febre. Remediorum ope primis diebus a vomitu, deinde etiam a febre liberatus, cum per tres menses proximos chalybeatis usus esset, tumoris quoque durities sublata est: ejusdem tamen magnitudo perstitit, cum pallido, & quasi citrino faciei colore. Januario autem mense bis terve redeunte sanguinis vomitu, in vehementem incidit febrem cum pulsu celeri, duro, ac parvo, utriusque hypochondrii dolore, pondere, tensione, sitique inextinguibili. Placidissimo tamen obitu sublatus est nono, an undecimo febris die. CADAVERE dissecto, mirum fuit, quam modica in vasis omnibus sanguinis portio superesset. Itaque Ventris viscera insueto pallore, & quasi candore ad se oculos alliciebant, si splenem exciperes, qui naturalem servabat colorem, sed auctus adeo erat, ut hepar mole superaret, penderetque libras quatuor cum semisse. Nec erat æquo durior, nisi quod ad convexam faciem uno aut altero in loco solidiorem alte recondebat substantiam majoris nucis magnitudine. In Splenicæ venæ trunco polyposæ concretiones latebant, quæ cum ejus venæ ramis perbelle se vel intra splenem dividebant. Hepar valde pallidum, rubris dumtaxat hic illic maculis distinguebatur. Fellis vesicula hepate pallidior, atque adeo albicans, bilem continebat paucam coloris maxime diluti, cui similis in ventriculi fundo non deerat. Cætera in ventre sana. In Thorace pulmones, qua anteriora spectabant, pallidi; qua dorsum, ex atro purpurei, & inflammati apparuerunt: dissecti autem multum seri emiserunt spumosi. In dextero cordis ventriculo parva concretio polyposa; in sinistro ejus tantummodo inchoamentum.

12. Permulta quidem ad historiam hanc possent adnotari. Sed brevitatis ratio habenda est, nec multa attingenda. Largus in hoc Juvene, nec semel iteratus, sanguinis vomitus faciles explicatus habuisset eo tempore, quo per venam, vas breve dictam, ex liene aliquid mitti in ventriculum non dubitabant. Sed posteaquam circumitio sanguinis, & experimenta aliter docuere, aliter quoque est res explicanda; ut puta, si dicamus, quanto minus sanguinis in obstructum splenem per cœliacam arteriam inferri potest, tanto plus per alios ejusdem arteriæ ramos ad ventriculum importari, aut sanguinis a ven-

(1) Eph. N. C. D. 3. A. 4. Obs. 73.

ventriculo reditum per vas breve impediri a tumido ſplene, vas illud inter ſe, & turgentem ſæpe ventriculum valde premente; ut alterutra, aut utraque, aut alia aliqua, harum non abſimili ratione intelligi poſſit, ſanguinem ſibi ex vaſculis nimis diſtentis exitum in ventriculi, ad id præſertim diſpoſiti, cavum aperire.

Nec tibi id forte obſtare videatur, quod Juvenis hujus ventriculum ſanum fuiſſe indicetur; nam ſanguinem per oſcula plurima quidem, ſed tenuiſſima, intra illum, laxioribus fortaſſe inſtructum fibris, fuiſſe effuſum putabis. Quod ſi Veteres ipſos, aut qui illos ſequi aliquandiu perrexerunt, diſſectioneſque inſpicias ab ipſis habitas, & in Sepulchreto (1) collectas, eorum qui ſimul lienis vitio, & vomitu ſanguinis laboraverant; nullam præter unam (2) invenies, quæ in ventriculo vas aliquod manifeſte apertum oſtendat. Scripſit illam Riolanus libro Anthropogr. 2. ibi indicato, nec tamen *cap.* 15. ſed 17. ſub finem. Cui quidem rem, ſed ut paulo ante explicabam, facile credam quod ad vas breve attinet ad minimi digiti craſſitudinem dilatatum: credam etiam, ſi vis, deprehendiſſe in ventriculum idem vas adapertum; quanquam ibi procliviorem eſſe video ad ea augenda, quæ ſuam iſtam confirment ſententiam. Mitto enim quod ex V. Epidemiorum libro ei, quem ſanguinis vomitus ſuffocaverat, cum refert *ad ſplenem & deorſum multum ſanguinem prodiiſſe*, nihil addat de congrua horum verborum interpretatione, quaſi mallet, de ſanguinis intra ventrem exitu (quem perantiquus ejus libri Auctor, quippe tunc inuſitata hominum anatome, vidiſſe non poterat) quaſi hæc, inquam, ſic mallet intelligi, quam de perrubris in cute maculis, ut Valleſius (3) explicat, ad lienis regionem, & infra apparentibus. Hoc igitur mitto. Sed mittere nequaquam poſſum quod in Cardinali Cibo, poſt eundem vomitum mortuo, *notaviſſe*, ait, *Valuerdam lib. ſexto, capite quinto*, videlicet *compreſſo liene ventriculum repleri ſanguine, qui per vas breve derivabatur*. Neque enim Columbus, qui cadaver ſecuerat, quidquam de experimento illo attigit, ut qui non plura de ea ſectione verba ſcripſit, quam quæ in Sepulchreto (4) leguntur: & Valuerdus, qui attigit, iis verbis uſus eſt, ut compreſſo liene, ventriculus interius, an exterius *ſanguine turgeſceret*, ſatis aſſequi non poſſis; quin Sanctorius, qui utrumque Auctorem inſpexerat, ſic intellexit, ut quod in Scholio videbis, ei Columbi Obſervationi ſubjecto, ſcripſerit: *dum comprimebatur ſplenis regio, ad orificium ventriculi ſanguis reſtagnabat*. Sed & plures, cum poſt immanes, lethaleſque cruenti humoris, aut ſanguinis ipſius vomitus diſſecti eſſent; nullum quærentibus aperti, aut eroſi vaſis indicium in ventriculo oſtenderunt; imo vas breve, etſi lien æquo eſſet longe major, nimis exile, & cujus radices ad ventriculi exteriores quidem, minus vero interiores tunicas pertinerent: cujuſmodi Obſervationes poteris vel in Sepulchreto (5) invenire. Itaque ſanguis aut ab inteſtinis, in quæ erupiſſet, deductus eſt aut per vaſa bilaria ex hepate, quod maluit Cel. Swietenius (6), cum in ſic mortuo luſtrans magna cum cura omnia ventris viſcera, nec ullum vas ruptum, nec ullam inſignem labem uſquam potuit deprehendere. Et ſane Præcl. quoque Budæi (7) extat Obſervatio, a me alias indicata, in fœmina, quæ materiam plurimam cum vomuiſſet inſtar ſanguinis congrumati, & corrupti, quamvis ejuſdemmodi materia vas breve plenum, & craſſitudine digitum fere æquans haberet, ventriculi tamen ſubſtantiam ſine ullis venis conſpicuis exhibuit, veſiculam autem fellis magnam, eademque materia turgidam, ut proclive ſit intelligere, unde hæc in ventriculum, qui multam etiam tum continebat, veniſſet. Quæ nolim a me dicta credas, quaſi nunquam e vaſe brevi, mutata ad tempus, præter naturam, ſanguinis directione, poſſet hic in ventriculum irrumpere. Neque enim me fugit, poſt ſanguinis vomitum quid in Matrona Georg. Wol-

(1) l. 3. S. 8. Obſ. 71., & ſeqq. (2) Obſ. 73. (3) Comment. in eum loc. n. 37.
(4) Obſ. cit. 73. § 2. (5) in Addit. ad cit. Sect. 8. Obſ. 11., & 13.
(6) Comment. in Boerh. Aph. §. 950. (7) Eph. N. C. Cent. 1., & 2. Obſ. 105.

Wolffg. Wedelius (1), in Puella Jo. Dan. Dolæus (2), Stangio, & Hillero sociis, in Juvene autem Hoffmannus (3) repertum scripserint: quarum ego Observationum ultimam alias tibi commemoravi, duas autem primas esse easdem censeo, quas apud Stahlium (4) memini legisse. In singulis iis cadaveribus lien aut æquo major, aut durior fuit: vas quoque breve aut crassius, aut sanguine ex parte turgidum, aut nigro saltem colore in ventriculi interioribus conspicuum, ibique ramis aut disruptis, aut eorum aliquo sic in ventriculum pervio, ut illuc stylum, aut flatum, aut etiam sanguinem leviter compresso illo vase, admitteret. Etsi vero aliquis minime ignorans, quam non difficile per laxas in cadaveribus distentorum ramulorum tunicas aut stylus, aut impulsi flatus, humoresve viam, quæ antea non pateret, sibi possint aperire, dubius forte hæreat in quapiam harum Observationum; tamen per me eas tibi probare licet, dummodo memineris, paucas esse, si cum cæteris comparemus: nec facile cum Wedelio statuendum esse (5), *frequentius vomitum cruentum oriri reserato p. n. vase brevi*. Nec quamvis responderet in omnibus, quod in studioso Juvene animadvertit, tunc potissimum vomitum sanguinis redire, cum æger in dexterum cubat latus, ideoque decubitum, ut ipse jubebat, in sinistrum esse necesarium, inde sequeretur, prorumpere sanguinem e vase brevi, quasi nulla alia præter ipsum vasa ad sinistram ventriculi attinerent partem. Verum sive istæ, sive aliæ tum manifeste in ventriculo pateant sanguinis viæ, sive, quod plerumque accidit, minime pateant; nam etiam in Petropolitanæ Inclytæ Academiæ Commentariis (6) hominem leges repentina morte sublatum pleno omnino sanguinis concreti ventriculo, & hoc *perfectæ integritatis*, cum *in liene e contra putredinis notæ deprehensæ* fuerint; sive igitur manifestæ sanguinis viæ in ventriculo pateant, sive non pateant; tu semper ad aliquem ex iis, qui a me, ab aliisve indicati sunt, modum, aut ad consimilem tum quas memoravi Observationes, tum illas quoque explicabis, quæ in Sectione hac Sepulchreti XVI. (7) occurrunt lienis non semel intumescentis, sed post largissimum cruenti seri, aut sanguinis vomitum detumescentis, quibus adjungere poteris quam ex paternis Scriptis edidit Jo. Mauric. Hoffmannus (8): quanquam ubi per dissectionem quod viscus ægrum, aut quod sanum sit, pro certo non constet, ea potest culpa immerito in lienem conferri, quæ in proximam aliam partem, ipsumque ventriculum sit rejicienda.

13. Quærere hic potes, cur igitur in proposito Juvene, cujus lien culpa procul dubio non carebat, non modo hoc viscus a largo sanguinis vomitu haud detumuerit, sed & increverit? Nimirum ad laxi visceris jam nimis infirmatum robur cum accessisset a magna sanguinis profusione virium universi corporis summa jactura; ægrius potuit per illud traduci, & promoveri sanguis, præsertim ab ea profusione inertior factus; itaque magis restitare in eo viscere coactus est, ipsumque magis magisque laxare. Multo autem mirabilius videri potest, quomodo cum rediit novissime bis terve sanguinis vomitus, consequi potuerit febris illa vehemens, iisque signis stipata, quæ inflammationem aliquam in hypochondriis (cujus indicia fortasse rubræ eæ maculæ fuerunt, hepar hic illic distinguentes) significare videbantur. Sanguis enim reliquus in vasis omnibus, copia erat adeo modica, inertia autem ejusmodi, ut ex dissectione intelligi licuit. Nam paucitatem, præter rem ipsam, pallor quoque viscerum, & quasi candor indicabat, idemque inertiam simul, præsertim cum pauca bile, & coloris maxime diluti conjunctus. In cachecticis quidem sæpe cerebri corticem valde pallidum, medullam autem solito candidiorem animadverti, quippe sanguiferis vasculis tum quæ plurima ad illum pertinent, tum quæ rariora per hanc trajiciuntur, aliis inanibus, aliis semipelluci-

(1) Earund. Dec. 1. A. 9. Obs. 20. (2) Earund. Dec. 3. A. 5., & 6. Obs. 257.
(3) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 1. c. 3. Obs. 2. (4) Differt. de Vena Port. porta malor. S. 3.
(5) Obs. 20. cit. (6) Tom. 1. (7) in Schol. ad Obs. 13., & 14.
(8) Eph. N. C. Cent. 9., & 10. in Append. n. I. Obs. 6.

lucidis, eoque nihil ferme officientibus etiam exterius inquirenti sedes, unde ex medullæ trunco nervorum radiculæ egrediuntur, ut ad res hasce facilius spectandas, aut ostendendas, interdum ejusmodi cerebra præoptaverim. Attamen ipsa bilis paucitas, ipseque adeo dilutus color an acriores particulas in sanguine retineri significarent, existimare tu poteris. Ego interim quæram, quid illud esset, vel potius quid non esset, quod lien istius Juvenis ad convexam faciem uno aut altero in loco alte recondebat solidioris substantiæ, majoris nucis magnitudine:

14. Habes in altera de duabus, quas initio nominavi, Sepulchreti Sectionibus, id est in XVII. Observationem (1) lienis *steatoma* recondentis, *adiposa materia constans nucis magnitudine*. Habes in Sectione eadem Observationes complures lienis ex parte cartilaginei, aut ossei facti, aut etiam, ut Pechlinus (2) asseverat, lapidosi, ad quas adjungere alias poteris tum ex præcedente Sectione (3), tum ex I. superioris libri (4). Sed ego, quod in hoc Juvene deprehendit Valsalva, neutrius generis fuisse credo; perfacile enim utrumque fuisset cognitu: nec certe ipse cum in Anu, de qua ad te scripsi Epistola XX. (5) intra extimam lienis partem os invenit, affirmare dubitavit, se corpus quoddam osseum figura sphærica reperisse. Igitur aut alterius cujusdam generis fuisse putaverim, aut si illorum, quæ diximus, alterutrius; secundi potius, id est ossis, lapidisve inchoamentum, quam primi. Est enim illud multo in liene frequentius, ut non solum tot in Sepulchreto indicatæ Observationes ostendunt, sed & aliæ passim apud Anatomes Scriptores facile reperiendæ confirmant. Itaque ex nostris quoque non paucissimas in Epistolis, alias aut missis (6), aut mittendis, invenies. Non illud quidem negaverim, id sæpius in senibus, quam in juvenibus, animadverti, itemque in tunica potius, quam intra hanc. In tunica enim, aut certe exterius post primos illos, Andernacum (7), Vesalium (8), Columbum (9), id plerique adnotare perrexerunt. Tamen & in juvenibus hoc aliquando conspectum est, ut a Cl. Fantono (10), & a me ipso (11): neque Observationes desunt, quæ ostendant intra tunicam quoque. Carolus enim Stephanus (12) olim admonuit, lienem ob id etiam esse alte incidendum, ut *siqui sint in ejus substantia calculi* (*ut nonnunquam reperti sunt*) *videamus*: & tu hic leges in Sepulchreto (13), inventum in splene formosæ fœminæ, & hujus juvenis, *lapidem castaneæ magnitudine*: Sectione autem XVIII. (14) lienem supra modum magnum *lapidibus plenum albissimis*; in alio (15) *multos continentem calculos*; ut cæteros, & in his *binos satis grandes*, *pluribusque aliis sociatos*, quos commemorat Lentilius (16), omittam: & ipse alias describam tibi, in quo ab ossea lienis tunica osseum corpus introrsum pertinens deprehenderim, quo & illud pertinuisse crediderim, quod a Valsalva in anu visum paulo antea dicebam. Quid? quod non *membranam* solum *exteriorem*, ut quidam scribunt, sed totum senis cujusdam lienem lapideum factum Regiæ Scientiarum Academiæ ostendit Littrius (17): nosque hic in Gymnasii Musæo alterum habemus, ante hujus initium sæculi ex cadavere depromptum, quod publice in eodem Gymnasio dissecabatur.

15. Quem lienem cum hactenus descripserit nemo, haud tibi ingratum fore spero, si id ipse præstem, qui, annuente Musæi præfecto Cl. Vallisnerio filio, diligenter, quo ad ejus fieri exterius licuit, examinavi. Longus est septem transversos digitos; latus, qua est latissimus, quatuor, ad alterum autem extremum plus duobus; nam

(1) 17. (2) in Additam. Obs. 2. (3) in Addit. Obs. 1. & Schol.
(4) in Addit. Obs. 31., & Schol. (5) n. 41.
(6) Epist. 7. n. 9., & 11. Epist. 10. n. 19. Epist. 24. n. 18.
(7) apud Bauhin. Theatr. Anat. l. 1. c. 43. in adnot. (8) De Fabr. hum. corp. l. 5. c. 9.
(9) De Re Anat. l. 15. (10) De Obs. Med. Anat. Epist. 8. n. 10. (11) Epist. 24. n. 18.
(12) De Dissect. part. corp. hum. l. 3. c. 40. ubi de Liene. (13) Sect. 16. Obs. 20.
(14) Obs. 22. (15) Obs. 25. §. 9. (16) Eph. N. C. Dec. 2. A. 7. Obs. 136.
(17) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1700. Observ. Anat. 7.

nam altero in angulum desinit: crassus uno in loco ut minimus digitus, alibi dimidio minus, pluribus autem in locis, ad oras præsertim, multo tenuior. Figura est abnormi, & curvus secundum longitudinem: superficie inæquali, & tuberosa, magis tamen in cava facie, quam in convexa. Circum oras ferme undique exsiccatæ restant membraneæ tunicæ reliquiæ: hæ illinc in faciem utramque pergunt, sed manifestius in cavam, quæ membrana adhuc evidenter convestita est, ideoque flavo colore apparet, sed valde fusco; at convexa ex flavo albicat, si quædam excipias loca, in quibus, non secus atque in cava, membrana superest. Veri autem simile est, cum ab diaphragmate, ad quod arctius adhæreret, lienem avellerent, ita a convexa hujus facie membranam divulsisse, ut ad illud pene tota affixa restaret, nonnullisque ex locis etiam tota, simulque cum ea ibi cohærentes lamellæ indurati lienis; unde hiatus quidam oblongi, & foramina orta sint, quorum in cava facie vix ullum est, ut nullum prorsus eorum, per quæ olim subibant vasa, locorum indicium. Per eos hiatus si introspicias; non solidum ubique esse hunc lienem intelligis, imo cavernosum, & inanem multis in partibus esse vides; ut mirum non sit, decem, haud amplius, drachmas pendere: quamvis lapis ille, quem paulo ante (1) memorabam in splene inventum, castaneæ magnitudine, *pondere* esset *unciarum duarum, & semis, & drachmæ unius*. Is enim *laminis, ovorum putaminibus invicem crustatim involutis, similibus concretum* erat; ut inania minime interjicerentur spatia, sicut in liene hoc Patavino, & fortasse etiam in Parisiensi illo, cujus pondus unciæ unius & semis fuisse scimus, dimensiones autem ignoramus. Idem quo in homine repertus sit, nempe morbis, qui ad lienem referrentur, non obnoxio, & qua ex substantia constare videretur, lapidea videlicet, notum est. De nostro autem hoc dubium; illud vero, quantum accepi ab eo, qui dissectioni interfuerat, Decessoris mei filio, longe aliter se hubuit. Cadaver enim erat bajuli necdum senis, quem diri, atque insanabiles in regione splenis dolores non solum debilitaverant, sed etiam in hoc, ubi mortuus est, Nosocomio cubare coegerant. Quod autem ad lienis hujus substantiam attinet, tametsi Vallisnerius pater, cui novissime donatus fuerat, sua manu hæc inscripsit *Milza ossessatta d'uomo*, & quædam particulæ, in facie cava extantes, videntur osseæ; tamen ubi alteram faciem inspectes, facile males, ut quo verbo sæpe in bovis cerebro lapideo credito (2) usus est, eodem hic quoque esset usus, & osseo-lapideum inscripsisset, facturus, ut opinor, si potuisset quantum in illo operæ, & temporis, tantum in hoc quoque collocare. Expeditius autem esse potuit Lanzoni (3) judicium, qui in Fabro ferrario annos nato quinquaginta quinque, natura melancholico, & prævia quartana febre mortuo, cum inter alia durum adeo lienem offendisset, ut cultro non cederet, sed *malleolo percussus, in tres divisus partes, uti saxum, frangeretur*; non dubitavit quin *petrefactum* pronunciaret.

16. Equidem sæpe antea inspectavi, & nunc maxime, hæc ad te scribens, membranam inspecto quatuor transversos digitos longam, duos latam, a convexa humani lienis facie, me præsente, jubenteque detractam. Conversa illa pene tota videtur in planas, & tenues bracteas, quas sive ab externa, sive ab interna facie contempleris, osseas omnino, & sine ulla dubitatione, statim agnoscas. Sed inter illas, & in parte ex illis, tubercula excrescunt parvula exterius; interius autem majora incumbunt, superficie inæquali, & granosa, quæ intra lienis substantiam ad semidigiti altitudinem se immittebant: hæcque excrescentiæ quædam videntur quasi ex effuso succo, medio inter osseam, & calculosam naturam, concreto. Cujus ambigui generis magna ex parte ea mihi videtur substantia, unde lien, ex Gymnasii Musæo descriptus, induruit. Quem examinans, didici, aliquando fortasse, certe non semper, id esse verum, quod ex ea, quam modo

(1) n. 14. (2) Consideraz. int. al creduto cervello di bue impietr.
(3) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 7.

modo dicebam, membrana, ex aliisque conjeceram, videlicet splenis conversionem in osseam lapideamve naturam in tunica incipere, & in hujus quidem ut plurimum illa parte, quæ convexam, ideoque alternæ diaphragmatis pressioni obnoxiam, investit. In ea enim parte, quotiescunque id mihi videre accidit, vidi, videruntque alii, quicunque fere certam quandam, in qua id deprehenderint, tunicæ ejus partem designarunt; rarum enim est quod in opposita sede Pechlinus (1) invenerit: illucque referendum credebam Boschi monitum, in Sepulchreto quoque (2) productum, de *superiore tunica lienis, versus abdominis musculos vergente, ita dura reddita, ut scirrhus intra lienis substantiam* falso esse *videatur*: ut tu quoque eodem referendum facile credes quod in nobili Sene adnotavit Præstantiss. Plancus (3) videlicet *in membrana Lienis*, qua ad peritonæum arcte adhærebat, ossificationem, aut quod alii (4) in fœmina trium & triginta annorum, *dimidiam externæ superficiei* ejusdem visceris *portionem penitus in cartilaginem versam*. Nam quod ejusdemmodi conversionis initium, nempe *in dorso lienis, ejusque media superficie, oblique transversim, albam, tendinosam, & duriusculam substantiam* Solertissimus deprehendit Weissius (5), aut quod vetus Anonymus apud Cl. Targionum (6) *duobus locis, quibus costis adhæserat, tantam duritiem* lienis, *ut ea pars ossea, ad minus cartilaginea, sed durissima, videretur*, illuc quo dicebam attinuisse, minus, ut puto, dubitabis. Ex illa igitur parte tunicæ, quæ convexam lienis faciem operit, vitium deinde in reliquam tunicam propagari conjiciebam, & sic denique splenem universum complecti, quemadmodum Bauhinus (7) reperit, &, si recte intelligo, Columbus (8) pariter, iique præterea, qui hic in Sepulchreto Observatione XVI. indicantur. Tum vero magis magisque excrescentem undique introrsum ex tunica duram illam materiam, totam visceris substantiam comprimere, delere, ejusque locum occupare. Quod ut interdum, sicuti dicebam, fortasse accidat; profecto in descripto a me (9) splene non accidit, quando ejus tunicæ quidquid superest, magna autem pars superest, non modo osseum, aut lapideum non est; sed ejusmodi etiamnunc est, ut exterius humectatum, id quod non uno loco expertus sum, non secus ac resiccatæ membranæ solent, ipsum quidem dumtaxat non ita multo post remollescat. Sed hactenus hæc. Nunc ad alteram Valsalvæ Observationem ex iis, quæ ad lienem attinent, transeamus.

17. MULIER duodetriginta annos nata, gracilis, nupta quidem, sed infœcunda, chronica olim febre vexata, quæ splenis molem auctam adeo reliquerat, ut tumor sub tactum manifesto caderet, subpallidum servabat colorem, & febre interdum, cum rigore invadente, ad dies aliquot tenebatur. Cum ante biennium sanguis menstruus fluere desiisset; mox cutaneo, sed contumaci, ulcere sinistri cruris laboravit: cujus ad ulceris latus, intumescente postea crure, abscessus est factus. Hic etsi abunde expurgatus ad cicatricem accedere videretur; tamen cum tempus instabat, quo sanguis ex utero effluere debuisset, exacerbabatur, augebatur, & serosi ichoris multo plus emittebat, ac vicissim quo longius ab eo tempore dies procedebant, eo minus. His igitur ipsis diebus cum pridie non modo paucus, sed & graveolens, ichor prodiisset, neque ulla præterea nova imminentis fati accessissent indicia, ecce diluculo in lecto sedere cogitur, de præcordiorum angustia, & de summa pectoris anxietate, se huc illuc versans, sic queritur, ut aliquando verbum proferre vix possit, multam spumosam, & sanguine tinctam materiam exspuit: atque ita intra horam moritur.

VENTRIS cavum a sinistris ferme totum lien implebat, mole, in longitudinem præsertim, auctus, ut libras octo cum semisse

(1) Obs. cit. supra ad n. 14. (2) Sect. hac 17. Obs. 21. (3) Epist. de Monstris.
(4) in Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 29. (5) & A. 1740. Hebd. 35.
(6) Prima Raccolta di Osservaz. Med. (7) (8) locis supra indicatis ad n. 14.
(9) n. 15.

misse penderet. Interiora visceris ab naturali constitutione discrepare non videbantur: exterius amplificata vasa tum sanguifera, tum lymphatica apparebant, ut hæc passim per lienis tunicam pulchro spectaculo se proderent. Spermatica vasa violacei coloris sanguinem continebant, ut ibi diutius remoratum esse intelligeres. Testes pene toti scirrhosi erant; ne quis infœcundam fuisse juvenem mulierem miraretur. Nulla inerat vesicula, si unam in sinistro excipias, quæ dimidiatam avellanam æquabat. Hæc testis substantiæ tenaciter adhærens, & sanguiferis distincta vasculis, non limpidum, sed subfuscum continebat humorem: quo effuso, corpus in conspectum venit lutei coloris, lentis magnitudine, & quasi forma, sed vesiculæ intus adnatum, ut vix promineret: ipsum aggeris instar minimi quidam cingebant globuli. Erant etiam alia in eodem teste, eodemque colore quædam corpora, sed neque ea figura, neque eo aggere prædita.

Quod ad Thoracem attinet, sana erant omnia, nisi quod pulmones rubore suffusi, multam, cum secarentur, materiam emittebant ejusdemmodi, qualem novissime exspuisse mulierem scripsimus.

18. De sterilitate a vitio ovariorum, & de suffocatione a pravis humoribus, repente in pulmones incumbentibus, non est hic scribendi locus, ut neque de nuptis, nec prolem edentibus fœminis, magno tandem cuidam morbo sæpius obnoxiis, neque de mulierum quibusdam abscessibus ad cicatricem spectantibus, & ad hanc tamen, nec raro, difficile perducendis, propterea quod redeunte eo tempore, quo illæ per uterum purgari solent, abscessus jam propemodum percurati, humorum turgentia, & motu in corpus universum, & præsertim in partes infirmiores nitentibus, importune recrudescunt, id quod in crure nobilissimæ in primis Matronæ pluribus continenter mensibus accidisse meminimus. Ad alia igitur hujus loci magis propria transeuntibus, febres occurrunt diuturnæ, quæ magnos lienes relinquunt, & crurum ulcera, quæ magnos lienes consequuntur. Et cum his sane ulcera illa conjuncta quædam etiam ex nostris ad te missis Litteris (1) ostenderunt. Sed ab antiquissimis usque temporibus idem fuisse adnotatum, locus docet libri II. Prorrheticorum (2): quem cave legas, ut hic (3) in Sepulchreto productus est in Scholio ad Observationem XVI: *quibus splenes magnos habentibus sanguis prorumpit, nec os olet, horum tibiæ prava ulcera habent*; in græco enim autographo scriptum est μήτε αἱμοῤῥαγίαι γίνονται, id est *neque sanguinis eruptiones contingunt*, ut fidelius alii converterunt: itaque ad fœminam istam, cui sanguis per uterum non erumpebat, accommodari quadantenus sententia hæc poterit. In eandemque, ut gracilem, id quoque conveniret, quod in eodem Scholio ex Spigelii observatione continuo subjicitur, *macilentos facilius, quam pingues, in tumidos lienes incidere*. Quod vero hi tumores diuturnas febres consequantur, non una ad te nostra ostendit Epistola (4), nec una in Sectione hac Sepulchreti Observatio (5) commonstrat. Quibus addesis Christiani Vateri (6) Observationem in Studioso, qui febribus intermittentibus diutius conflictatus, lienem exhibuit auctum ad humani capitis magnitudinem, & quod adnotatum est ab Egregio Anatomes Professore Weissio (7), *quotiescunque* cadavera secando, in prægrandes lienes incidit, fere semper comperisse, eos homines laborasse aliquando febre graviore, *eaque vel intermittente, vel synocha continua*; ut hic omittamus, quæ de scirrhis, & quæ de infarctu lienis post intermittentes chronicas febres, & quartanam præsertim, ex Viris Cl. Hoyero, & Kramero alias (8) memoravimus, quorum observata utinam ne apud nos quoque crebris ejusmodi febrium, sed male curatarum, confirmarentur exemplis. Quæ a priscis etiam Medicis fuisse ani-

(1) Epist. 4. n. 30. Epist. 12. n. 2. (2) n. 42. (3) Sect. 16.
(4) Epist. 16. n. 6. Epist. 20. n. 2. 30. 51. Epist. 31. n. 2. (5) 11. 13. 17.
(6) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9., & 10. Obs. 165.
(7) Commerc. Litter. A. 1745. Hebd. 24. n. I. ad 7. (8) Epist. 20. n. 52.

animadversa, Hippocratis, vel potius Polybi hæc verba testimonio sunt (1): *Morbus*, id est splenis tumor, *fit*, *cum ex febribus*, *& mala curatione*, *bilis*, *aut pituita*, *aut ambo in splenem incubuerint*. Laxum enim per se viscus, & cellulosum, & ex quo lentus est sanguinis reditus, quippe hepar antea, quam venam Cavam subeat, trajecturi, maxime opportunum est tumoribus, præsertim si diuturno morbo exiguis ejus viribus infirmatis, sanguine autem inerti facto, quædam in hoc relicta sint, quæ aut corrigi, aut extra corpus ejici debuissent. Segnitie enim motus sanguinis ob has causas adaucta, dum is, quasi limosa aqua extra alveum, in lienis cellulas divertit, in iis, si quid habet graviorum, quam natura ferat, corpusculorum, deponit, sicque reditum sibi ex parte obstruendo, magis ipsas, magisque distendit. Quarum distentione quanto magis totus lien distenditur, tanto infirmior fit, magisque propterea obnoxius iis, quæ deinceps influunt, magna ex parte retinendis. Itaque incredibilem aliquando in modum excrescit, ut vel olim Ætius *inguina contingere* in quibusdam scripserit, sicut in Scholio leges paulo ante designato, nisi quod cum id scripsisse dicatur *lib.* 7. ipse vero contractæ ex Veteribus Medicinæ libros confecerit omnino quatuor, singulos in quaternos Sermones divisos, illud tibi inquirendum est Tetrabibl. 3. Serm. 2. cap. 16. Hic autem, & gravior ille in Prorrheticorum sententia error, dum verba Diemerbroeckii describuntur, nec laudati ab eo Auctores inspiciuntur, in Sepulchretum traductus est. Interjecit is postea (2), ut opinor, exempla maximorum lienum, in eo subsistens, qui pendebat libras viginti tres. Verum Boscus (3), si recte quidem ipsum intelligo, a parente suo inventum scripserat, qui *pendebat libras triginta & tres*. Inter recentiores autem, quam illæ sunt, Observationes etsi legisse non memini, quæ lienis pondus proponerent ad illud accedens; tamen haud comtemnendæ sunt, quæ ex Henrico Alb. Nicolai (4), anteaque ex Mauricio Hoffmanno (5) editæ fuerunt. Hic enim pondere librarum quindecim, ille vero selibra insuper graviorem splenem invenerunt, uterque ita, ut diaphragma in sinistro latere ad costas superiores compelleret, Henricus autem ut simul ad regionem usque iliacam propenderet. Sed in infante Preussius (6) a sinistro hypochondrio per universum illud latus ad pubem usque magnitudine sua extensum vidit; vel longius autem Vercellonus (7), ad imum nempe abdomen usque protensum, ut cum ulterius progredi non posset, sursum se reflectere, & pone uterum, in massam pugno æqualem terminaretur. Non eo quidem se extendebat quem reperit Jo. David Mauchartus (8) in coni formam mutatum; magnus erat tamen, ut qui basi diaphragmati annexa virile caput non mediocre æquabat: pondere quoque non superabat libras quatuor cum unciis totidem; sed id continebat, quod Observationem hanc rarissimam facit, nimirum tantum aquæ intra tunicam quandam, hydatidis instar, opinor, quæ ejus visceris interiora omnia occupasset, ut Mauchartus *lienis hydropem* vocare hunc affectum non dubitaverit; aquæ enim eruperunt libræ quatuor. Sic empyematis latiorem significationem spectans, poteris lienis empyema dicere ab Antonio de Haen [9] repertum, cum id viscus, quod inflammatione sua pleuritidem antea mentitum fuerat, *pure albo*, *crasso*, *copioso plenum* deprehendit.

19. Nunc priusquam a Valsalvæ Observationibus ad alias transeam, nolo quandam ex ipso omittere, unde intelligas, quæ interdum viscera præter ea, quæ in hypochondriis sunt, possint ibi summas, atque adeo lethiferas molestias creare, præsertim si ad illorum, quantumvis leves ad speciem, læsiones convulsio accedat, quam in Observatione hac non dubito accessisse.

20. VIR-

(1) De Affection. n. 21.
(2) Anat. l. 1. c. 16. Edit. Patav.
(3) De Facult. Anat. Lect. 2.
(4) Commerc. Litter. A. 1732. Hebd. 33. n. II. ad 5.
(5) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9., & 10. in Append. n. I. Obs. 5.
(6) Earund. Cent. 3. Obs. 11.
(7) Earund. Cent. 7. Obs. 9.
(8) Earund. Cent. 9. Obs. 41.
(9) apud Swieten Comment. in Boerh. Aphor. §. 958.

20. VIRGO corripitur ingenti vomitu, & febre. Ille sedatur, hæc remanet. Vehemens sub nothis sinistris costis accedit dolor, a quo intra biduum interficitur.

IN VENTRE serum limpidissimum inventum est. Ventriculus, & intestina ab incluso aere valde turgebant. Ren uterque naturali triplo major: sinister vero inter propriam membranam, & huic subjectam substantiam paululum saniosæ materiæ continebat, ab ea præsertim parte, qua lienem spectabat. In Thoracis cavo aquæ pauxillum. Pulmones sani, nisi quod nigris maculis, sed paucissimis, distinguebantur. Pericardium erat sero plenum. E cordis ventriculis fluidior sanguis effluxit: erat tamen in dextero polyposæ concretionis inchoamentum.

21. Renis sinistri aucta moles, & vitium non semel in ejusdem lateris hypochondrio tumorem, doloremve excitarunt. Docent id aliquot historiæ in Sepulchreti has duas Sectiones relatæ, ut in XVI. illa, quæ §.2. exhibetur Observationis XXII. & in XVII. Sectione duæ, quæ §.9. leguntur Observationis XXX. ubi hæc ait Ballonius: *non credebant, dolorem esse nephriticum; & tamen erat. At situs doloris, & partis decipiebat*. A dextris etiam id posse nonnunquam accidere historia indicat, quæ primo loco proponitur in eadem Observatione XXX. Sed quæ ultima in hac legitur, idem posse fieri ostendit, non a subjectis modo, ut renes sunt, sed a superioribus etiam partibus, ut puta a septo transverso, puris copia prægravato, & deorsum compulso; sic enim potius, quam per consensum quendam, & cognationem historiam illam explicandam esse conjicio, quemadmodum ab eodem septo, vi aquæ, aut crassioris seri depresso, tibi alias (1) monstravi duritiem, aut dolorem in superioribus ventris regionibus creatum esse. Nunc autem ne ab renibus, ab aliisve, quæ hypochondriis subjectæ sunt, partibus recedamus, huc tibi addendam censemus Cl. Bonfiglii (2) Observationem, quam si attente legas, facile intelliges, inveteratum, qui olim in hypochondrio dextero percipiebatur, tumorem nil aliud fuisse, quam renem, qui magis magisque augescendo, e sua demum sede in iliacam regionem prociderat, ubi quintuplo naturali major repertus est. Quod vero ad alias attinet Partes, Cl. Gœkelius (3) ostendet, ab omento scirrhosa pinguedine aucto lienem totum sic involutum fuisse, ut propterea in viventis hypochondrio sinistro is tumor, eaque renitentia fuerit, ut lienis *scirrhum exacte mentiretur*. Schrockius autem (4), Hurterus (5), Gerbezius (6) in altero hypochondrio adnotarunt tumorem, & dolorem ab scirrho, qui intestinis Ileo, & Colo arctissime adhærebat, aut a Colo ipso in eam molem elato, ut vi facta in jecinoris ligamenta, hoc e sua sede sinistrum versus hypochondrium compulerit, vel dolorem dumtaxat, qui eidem jecinori falso imputabatur, cum a mesenterio esset, quod erat *mox* sub eo viscere *exesum* ferme ad palmæ latitudinem. Sed ad proprias viscerum, quæ in hypochondriis sunt, noxas revertamur.

22. Quoniam vero tibi multo sæpius Observationes descripsi tumentis aut hepatis, aut lienis; idcirco ad eas, quas hactenus ex Valsalva protuli, hic paucas adscribere satis erit, tumoribus visceris utriusque communes.

23. LANARIUS, quadraginta circiter annorum, venerat in Nosocomium Patavinum propter hypochondriorum, ut ipse dicebat, obstructiones. Vera dicere, cum malus faciei color, & infirma totum jam annum valetudo, & febricula, qua sæpe tentatus fuerat, nec eo ipso carebat tempore, indicabant, tum præsertim admota hypochondrio utrique manus, dextero potissimum, confirmabat. Cum ibi jam remediorum ope aliquid profecisse videretur, ecce acuta prehenditur febre, signis stipata internæ thoracis inflammationis, eaque intra decem, an duodecim dies conficitur.

CADAVER, unde Anatomen inchoarem A. 1746, in Gymnasium illatum est;

(1) Epist. 16. n. 26., & Epist. 30. n. 30., & 31. (2) N. C. Cent. 9. Obs. 4.
(3) N. C. Cent. 6. Obs. 94. ad n. 7. (4) & Cent. 1., & 2. Obs. 186.
(5) Ibid. Obs. 184. (6) & Dec. 3. A. 7., & 8. Obs. 186.

est; quod inspiciens, candidum, neque omnino macilentum, neque tumidis pedibus esse vidi. Abdominis musculi cum vix biduo post mortem secarentur, idque Januario mense, laxi erant, imaque parte ad colorem subviridem inclinabant. Tamen quæ Ventre continebantur, secundum naturam se habebant; si hæc exciperes. Jecur amplum præter modum, ut ejus nimia magnitudo in omnium oculos statim incurreret, & quamvis non malo exterius colore, interius tamen ex subpallido fuscum, totumque præterea sive intus, sive extra, attentis oculis inspectares, fuscis quibusdam punctis distinctum, & durius, quam soleat, quod & digitis, & cultro, dum multifariam secundum omnes plagas inciderem, animadverti. Id dum facerem, illud quoque adnotavi, nusquam cum ullis venarum sectionibus punctum aliquod flavum apparuisse, quod nimirum indicio esse solet ramulorum, quos simul transversos incideris, hepatici ductus, sive illi ob parciorem in hepate hoc bilis secretionem in se quadantenus concidissent, sive potius quod hæc pallidior, & minus apta ad tingendum esset: & sane in cysti, pro mole hepatis, parva, & exili, pauca erat bilis, & colore quasi ad cinereum vergente. Lien duplo major fuit quam solet, secundum omnes dimensiones; cætera, quantum judicare potui, non improbandus. Splenica arteria ab origine ad finem, contra ac videre consuevimus, nihil usquam tortuosi habens, nihil, ut si dicam, varicosi, uno, haud amplius, excepto loco circa longitudinis medium, in quo vix nonnihil inflectebatur. In mesaræo durum corpus increverat mediocris cerasi magnitudine, & pene figura, sed inæquali, & granosa facie, natura inter osseam, & lapideam media: cujus alterum latus arteriosus, venosusque ramus arcte in transitu perstringebant, non subibant; inde ad intestina pergentes, quæ duobus circiter ab eo corpore distabant digitis. Ileum appendicem, seu mavis diverticulum illud habuit, quod cum Epistola XXXIV. (1) descripserim, hic satis fuerit memorasse. Præstat adnotare alia, quæ in hujus hominis ventre conspexi. Vena Iliaca Exterior sinistra prope Interioris confluxum dura erat, nec tamen ossea, quippe tunicis ibi ad brevem tractum crassioribus dumtaxat factis: quibus apertis, extare vidi in venæ cavo ab uno latere, qua nullis osculis erat pertusa, chordulas, & quasdam minores quasi valvulas. Sed longe magis attendendum est, quamvis fuit præter consuetudinem potius, quam præter naturam, quod in renibus vidi, & eorum arteriis. Longi illi erant ad novem circiter digitos; sed pro hac tanta longitudine angusti, nisi quod paulo erant in superiore extremo latiores. Insolita quoque erat Sinuum longitudo, vasa excipientium, & emittentium, eoque facilius animadvertenda, quod tota ea pars deerat substantiæ renum, quæ anteriorem Sinuum parietem faceret: itaque majores ex iis ramis, qui lotium in pelvim convehunt, toti patebant, patebantque sanguifera vasa omni ea parte, quæ intra Sinus condi solet. Sed cum ad renes singulos binæ, id est superior, & inferior pertinerent arteriæ, & totidem venæ; hæ quidem e Sinibus ita exibant, ut in superiorem transversam venam oblique ascenderet inferior. Arteriæ vero neque jungebantur inter se, & tam inferior, quam superior, sine obliquitate in transversum ferebantur, itaque inferior non Sinum petebat, sed infra Sinum, infimum propemodum renis latus. Ex his intelligis, inferiorem utramque arteriam multo inferius, quam renum arteriæ soleant, oriri debuisse: & sane ex Aorta vix pollicis intervallo supra divisionem in Iliacas oriebantur: &, quod fortasse multo rarius est, non ex Aortæ lateribus, sed ex ipsa media anteriore ejus facie, ita propinquæ inter se, ut earum orificia vix septo tenuissimo separarentur. Inde profectæ, utrinque similes, & æquales, in nullosque ante insertionem divisæ ramos, eo quo dixi, inserebantur; cum superiores arteriæ aliquanto, sed non multo, his crassiores, neque origine, neque ramis ab iis discreparent, quas ut plurimum videre soliti sumus.

Cætera, melius cadaver interea nacti, pari diligentia persequi non potuimus. Ita-

(1) n. 16.

Itaque Caput non attigimus. In Thorace demum pulmonem dexterum annexum pleuræ, durumque deprehendimus: in pericardio cruentam aquam ad aliquot cochlearia: in corde venas duas, quæ per faciem ejus posteriorem secundum longitudinem decurrebant, sanguine turgidas, & quasi varicosas.

24. Sepositis quæ ad præsens institutum non attinent, si ea dumtaxat, quæ ad tumentem lienem spectant, & ad tumens, obstructumque jecur, attendamus; lienis arteria, si forte a primordiis sine flexibus non fuit, videri alicui poterit hos amisisse, dum impedito in durum jecur arteriosi sanguinis cursu, major hujus copia in Splenicam illam arteriam influere coacta est. Quantum autem, obstructo jecinore, arteriosi intra ipsum ramuli comprimantur, minusque sanguinis admittant, cum ratio indicat, tum evidens observatio nonnunquam ostendit. Confirmavit enim mihi Cl. Vir Jo. Baptista Vulpius, bis sibi accidisse, ut hepate obstructo, arteriæ Hepaticæ truncum dilatatum adeo inveniret, ut in eum posset immittere digitum pollicem. Cæterum sic affecto jecinore, quam facile res ad cachexiam spectet, in proposito homine, præter alia, pauca illa, & decolor bilis non obscure commonstravit. Quod si gravius vitium hepar occupet, sæpius non ad cachexiam modo, verum etiam ad hydropem gradum fieri, frequentissimæ docent Observationes. Quas inter vel propter reperta in scirrhoso hepate, vel propter ejus pondus, dignæ sunt lectu, a Cl. Rostio (1), & Usenbenzio (2) propositæ. His potes eam quoque addere, quam continuo subjiciam.

25. BAJULUS consistentis, ut videbatur, ætatis, nullo unquam tentatus morbo, dum gravius attollit onus, illico non levem ad lumbos molestiam sentit, quæ tunc biduum cubare cogit, in reliquum autem tempus ita debilitat, ut ne viginti quidem librarum pondus sine lumborum incommodo jam possit tollere. Mense interjecto, sibi visus est, dum in lectulo se converteret, aquæ in ventre agitationem audire, mox quoddam quasi corpus percipere, quod ex hypogastrio in scrobiculum, ut appellant, cordis ascendens, ibique subsistens, initium faceret tumoris præduri, nec modici; quo simul & febricula afflictus, quincto jam mense, ex quo grave illud onus sustulerat, in Nosocomium hoc venit, & ea quæ dixi, narravit omnia. Id erat certum, assiduam tunc esse febriculam, & noctu exacerbari, tumorem esse in scrobiculo illo, & infra imas costas quoque, præsertim dexteras, & in ventre esse aquam effusam. Crevit hæc interea; ut cum mihi forte occasio esset in Nosocomium ascendendi, uno exacto circiter mense, ex quo ibi decumbebat, & rogatus, ventrem hominis contrectarem; vix alibi, quam in scrobiculo, tumorem perciperem, abdomine videlicet aqua distento. Erat is tumor prædurus, nonnihil inæqualis, & si vel premeres, doloris expers. Quæsivi, num pondere molestus esset? num dolore aliquo ad jugulum usque producto? num tussis aliquando vexaret? Diserte negavit hæc omnia. Cum autem quærerem, an tum etiam incresceret tumor? imo, ait, subsedit, minorque est factus; credo, quod crescens aqua obscuraret: & sane qui alias tetigerant, minorem esse factum, non agnoscebant. Subpallida erat hominis facies, non flava, non lurida: ne album quidem oculorum, a me perattente inspectum, ullo modo flavescebat. Supinus plerumque cubabat, quanquam poterat in utrum liberet latus. Sitiebat quidem, sed non valde. Spiritumque ducebat incommode, nec tamen incommodissime. Quibus eo diligentius adnotatis, quod hominem haud longo post tempore interiturum, & rimandi viscera copiam nobis factum iri prospiciebam, incerto ex parte, suspensoque de universa tumoris sede judicio, discessi. Ille vero exilescentibus demum pulsibus, sana usque ad extremum mente, & loquens, placide obiit initio Aprilis A. 1745. decimo quarto, postquam videram, die.

CADAVER autem cum postridie secaretur; graviori negotio impeditus, adesse non potui. Pro me tamen dissectioni præfuit

(1) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 178.

(2) & Cent. 9. Obs. 27.

fuit Mediavia noster: a quo hæc accepi eodem die. Corpus macilentum, & nusquam, nisi leviter ad scrotum, multo autem levius ad pedes, œdemate affectum.

Venter multam effusam aquam habuit, non graveolentem, non crassam, non a quibusdam quasi membranulis innatantibus turbidam, sed pellucidam, vergentem tamen ad eum colorem, quem in oleo amygdalino videmus. Omentum, retractum in hypochondrium finistrum, integrum quidem fuit; sed ex subviridi fuscum. Ventriculus parvus, & contractus. Lien duplo major, quam æquum esset, subalbus exterius, intus alba quædam habens, nec tamen dura. Hepar autem longe maximum; ut eorum, qui aderant, aliqui libras pendere ad quatuordecim, judicaverint. Certe, etsi non multum infra costas se extendebat, ventris universam regionem superiorem, & proximæ huic partem, anterius occupabat: sinistrorsum autem adeo excreverat, ut Suspensorio ligamento, quod crassius alioquin factum erat, plurimum in eam partem curvato, fissura umbilicalis ad sinistrum latus esset cartilaginis ensiformis. Totum erat hepar durum, & extuberantibus maculis, digito pollice non angustioribus, passim distinctum, iisque subflavis, cætera pallidum. Hæc exterius. Interius autem, si paucas exciperes hic illic intermistas hepaticæ substantiæ portiones, totum viscus constabat ex substantia, quæ non facilius posset, quam mammaria glandula, dissecari: ea ex albo flavescebat, & pressa ichorem quasi purulentum emittere videbatur. Denique Cystis erat prorsus exigua.

26. A nisu in extollendis oneribus cum faber ferrarius, itemque mulier, de quibus loquitur Cl. Schmidius (1), quiddam sibi intus rumpi, non sine aut magno, aut urente dolore in regione hepatis sensere; neutrum esse deceptum apparuit ex iis, quæ in fabri cadavere inventa sunt, & ex iis, quæ mulieri acciderunt. Sed quid noster Bajulus sibi ad lumbos læserit, cum illud onus attollere conatus est, quidque ascendentis instar corporis imposuerit, etsi vera fortasse conjectura assequaris, demonstrare tamen haud facile poteris. Illud certum, crescente jecinoris vitio, & tumore, in ventre aquam, sive ex parte antea fuisset, sive non fuisset, crevisse. Nempe tumor ipse hepatis, & pondus in perpetuo supino decubitu venarum Cavæ, & Portarum truncos, plurimosque simul lymphæ ductus premebat, ut ex horum quibusdam ruptis, aut, si integri hi erant, ob ipsam moram sanguinis, plus aquæ in ventrem effunderetur. Accedebat causa, quæ lentum, & inertem sanguinem faceret, tantum videlicet scirrhosi hepatis vitium, ut bilis neque idonea ad sua munera, & pauca certe, id quod cystis confirmabat parvitas, secerneretur: quamobrem bonus neque chylus, neque sanguis conficiebatur. Huc lienem adde & mole, & constitutione peccantem: qui tametsi quid agat peculiariter definire non possumus; in universum tamen quin utrumque tandem, aut alterum illorum humorum juvet, non dubitamus. Cur vero in hoc, & priore viro, & in tot aliis, in quibus numerare possem tum infantem illum Preussii (2), tum mulierem apud Portium (3), nisi idem sæpe adeo in dissectionibus conspiceretur; cur, inquam, lien simul, & hepar tumida reperta sint, te quæsiturum non existimo, probe memorem unde sanguinem utrumque viscus accipiat. Cum enim arteriosum quidem ab eadem Cœliaca arteria habeant; utrolibet primum tumente, eoque minus accipiente, plus in alterum influet. Sanguinem autem venosum cum jecur recipiat in parte ex splene, eumque, ut censemus, secretioni bilis profuturum, utique si jecur tumeat, plus sanguinis in splene restitabit: si vero splen ineptior ad transitum per jecoris angustias sanguis ab ejusmodi mittetur splene, minusque idoneus ad optimæ bilis secretionem, ut si crassior, ac viscidior secernatur, ex parte in hepate remoretur, ejusque & ipsa adaugeat molem.

27. Cæterum hæc, & quædam alia in hac Epistola ad non absimilem modum proposita, sic accipias velim, ut si justum tem-

(1) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 34.

(2) Obs. Cic. supra ad n. 18.

(3) Act. Erud. Lips. A. 1704. M. Septembr. in Relat. ejus Opusculor.

tempus datum sit actioni causarum harum, nihilque sit quod ipsam impediat, effectus, quos diximus, consequantur; sæpe enim, ut paulo ante indicatum est, consequuntur, non semper. Exemplis juvat rem illustrare. Latomum secuit Jacobus Sylvius (1), qui hepar habebat magnum, & cocti instar pallens, ac tenerum; lienem vero cinerei coloris, & cum scirrhis duobus parvis exterius, intus autem velut excoctum. Cur non magnum quoque? Ne forte credas ob teneritudinem dumtaxat, quæ aucto jecoris ponderi æquipollens, facilem per hoc viscus transitum sanguini conservaret; scias, raro exemplo, fuisse in illo homine *ramos tres insignes*, qui *ab* sinistra *vena Emulgente ad lienem ferebantur*, id est, ut nunc circumitio sanguinis docet, per quos magna sanguinis pars, quæ per jecur difficile transitura, splenem restitando distendisset, in Emulgentem venam diverteret. Num vero iidem tres rami sanguinem citius, quam ferat lienis natura, ex ipso asportantes, jecur autem parte ejus auxilii, quod illius munus ab liene requirit, orbantes, longo temporis decursu aliquid contulerint ad ea vitia, quæ utroque in viscere sunt animadversa, ipse existimabis. Secundum ea, quæ paulo ante dicta, aut nunc indicata sunt, proclive erit tibi exempla alia explicare, ut Riolani (2), ut Fantoni patris (3), quibus in exemplis indurato, auctoque jecinore, lien non modo non major quam soleat, sed exiguus, ut vix unciam penderet, aut sola ferme ejus vestigia apparerent, inventus est. Pone enim, quæcunque ejus rei causa fuerit, imminutum splenem: jam intelligis, quanto plus arteriosi sanguinis, & quanto minus auxilii ad secernendam probam bilem in jecur pervenerit. Aut pone vicissim, ex qualibet causa, mole, & pondere auctum jecur, ut totum occupet epigastrium, quemadmodum in exemplo Fantoni, & ventriculum in umbilicalem regionem detrudat: jam conjectura facile assequeris, quam comprimi una possit tum lien molle viscus, ac laxum, tum Splenica arteria unde sanguinem accipit, quo nutritur, & quo justum ad modum extensus, explicatusque servatur: quæ arteria cum sub pancreate feratur, huic secundum longitudinem affixa; vides profecto, quantum premi in Riolani exemplo debuerit, in quo pancreas totum scirrhosum, amplitudine sua, & pondere jecur ipsum æquabat. Nam quod in alio cadavere lienis vestigium unguis latitudine invenerit; fortasse ex majore, aut diuturniore Splenicæ arteriæ compressione fieri potuit; cum pancreas non solum ibi quoque scirrhosum deprehenderit, sed & cartilaginis instar durum.

28. Verum pancreate seposito, ut ad lienem, & jecur redeam; sane tanta est inter utrumque hoc viscus commercii vicissitudo, ut si altero vitiato, in altero quoque vitium sit, id nullam habeat admirationem: habeat vero, si vitium in alterutro dumtaxat occurrat, velut cum in Sepulchreto (4) legis; *hepar grande, & multis in locis durum; .... reliquis visceribus ventris naturalis erat constitutio:* aut (5) *hepar fere exsuccum, & pallidum; .... Lien autem, & Renes naturaliter habebant.* Attamen vel longo in morbo, ubi majus in aliis visceribus, quam in jecinore, vitium deprehenditur, minime necesse est, ut in hoc quoque a longo tempore vitium fuerit: id quod de altera præsertim ex modo indicatis Observationibus dictum volo. Cavendum præterea, ne quædam interdum, quæ a natura sunt, pro morbi effectibus, causisve accipiamus: cujusmodi fuisse crediderim, *aliquot* illas splenis *incisuras*, quæ in hac Sepulchreti XVII. Sectione, Observ. XIX. videntur inter morbosa connumerari, non secus ac *rimas* istas, *sive fissuras jecoris*, quæ in præcedente Sectione Observ. XVII. tanquam causæ *doloris* nonnunquam *hypochondrii dextri* proferuntur. Satis ejusmodi hallucinationes convincit crebra, atque attenta fissurarum utriusque, aut alterutrius visceris observatio, sæpius in cadaveribus cujusquemodi, nec sine aliqua utilitate, occurrentium, ut alibi (6) a nobis scriptum est.

Sed etsi non omnium reddi posset ratio,

(1) Observ. adject. Isagogi Anat. (2) Anthropogr. l. 2. c. 16. (3) Obs. Med. Anat. 24. (4) l. 3. S. 14. Obs. 36. §. 4. (5) Ibid. Obs. 20. (6) Epist. Anat. 1. n. 35.

tio, quæ de alterius visceris integritate cum alterius vitio conjuncta legimus; non essent demum hæc sola, quæ præter rationem interdum accidere viderentur. Namque, ut a proposita Bajuli historia haud discedamus, certe non satis apparet, cur tanti illius ponderis, quo jecur erat, molestiam non sentiret: neque cur inter signa, quæ abfuisse adnotavi, quædam præsertim, læso adeo jecinore, abesse possent. Nimirum hæc documento sunt, ne præpropere quibusdam in casibus negantes, aut affirmantes, quidquam pro certo pronunciemus. Et sane interdum in Medicina quædam occurrunt, quanto iis, quæ modo attigimus, rariora, & mirabiliora, tanto magis cautum redditura Medici judicium in dignoscendo, & quod consequitur, in agendo. Ex illis duo, ut ab aliis accepi, tecum hoc loco, non ab re futura, communicabo; ad tumorem enim, læsionemque attinent viscerum duorum, quæ in hypochondrio sinistro sunt, lienis, & ventriculi. De liene Mediavia noster in vivente primum, deinde & in mortuo sub finem A. 1735. hoc observavit.

29. VIR macilentus, inter alios, quorum causa in Nosocomio hoc cubabat, morbos, tumorem etiam habebat in lumbo sinistro, qua hic sub ipsa infima costa vergere incipit ad externum latus. Is tumor inspectantium oculis alias quidem magis, alias minus, nunquam tamen non sic satis patebat; contrectantium autem manibus ita cedebat, quasi humorem contineret. Homo tandem suis morbis succubuit. VENTER apertus quid faceret eum tumorem ostendit. Scilicet tumidi splenis, & præmollis pars ima eo quo diximus perveniens, a ventriculi autem, & intestinorum flatibus modo magis, alias minus illuc compulsa, in macilento, ut dictum est, corpore id efficiebat, quod inconsiderato alicui, & temerario Chirurgo, magno cum ægri detrimento, imponere facile potuisset.

30. Libro Prædictionum II. (1) postquam alia de habentibus magnos lienes dicta sunt, tum hæc continuo subjiciuntur: *si vero etiam in pedibus tumores accesserint; aquam etiam habere videbuntur. Verum & ventrem, & lumbos inspicere oportet.* Apud illos igitur, qui sunt oracula Hippocratis interpretati, videas velim, num sit aliquis, a quo lumborum inspectio ad magnos ipsos lienes, quorum alia proxime præcedunt signa, referatur. De ventriculo autem quod scribam, legit mihi A. 1730. laudatus alias Petrus de Marchettis ex litteris vicini Medici, utrique nostrum spectati, cui probe cognita erant ea omnia, quæ nuperrime ibi unde scribebat, accidisse in hunc modum narrabat.

31. Mulieri ad ventriculi regionem tumor increverat, quem contrectans Chirurgus cum ad suppurationem perducendum censuisset; quantumvis iis, quæ ad id sunt idonea impositis, ad illam perducere tamen non potuerat. Denique eum tum res finem habuit, ut tumor evanesceret, cute, ubi is fuerat, qui nihil quidquam humoris emiserat, quasi in cicatricis modum se contrahente. Post hæc mulier concipit, uterique gestatione, & partu, & puerperio feliciter exactis, cum recte valeret, lactantique optime lac proveniret, tertio jam præterito, ex quo pepererat, mense, repente sibi ex ea cicatricula aliquid humoris stillare sentit. Inspicit: vinumque esse videt, quod modo biberat. Aliquid etiam ex sumpta pulte illac, si conaretur, extrudere poterat. Is rei tamen exitus fuit, ut mulier persanaretur, integraque esse pergeret valetudine, sicut aliis quoque litteris, a Marchetto, ut mihi pro sua humanitate gratum faceret, interrogatus Medicus confirmavit.

32. Exempla quidem perforati ventriculi foramine sive intra ventris cavum latente, sive extrorsum aperto, non ita pauca legere poteris in Historia Virginis per viginti septem annos hoc morbo laborantis, edita a Cl. Christiano Wenckero (2), eademque Sepulchreto adjungere; ut enim eorum ægrotantium neminem sanare licuit, sic omnes licuit post obitum dissecare. Felicem tamen, nec ejus absimilem, quem modo tibi describebam, casum reperies in Programmate, quod Ettmüllerus filius ad Dissertationem adjecit suam, *de prægran-*

(1) n. 42.

(2) Argentorati A. 1743.

di pedis inflammatione inſcriptam. Quo in Programmate cum ea ſimul videre poſſis, quæ ad perfectam attinent ſic læſi ventriculi ſanationem, ita ut nihil ex eo in ventris cavum exciderit; huic ego Epiſtolæ jam ſatis longæ nihil addam, niſi ut me, quod facis, ames, & bene valeas.

EPIST. ANATOMICO-MEDICA XXXVII.

De Ictero ſermo eſt, & de Calculis Bilioſis.

SÆpe adeo cum hepatis vitiis, de quibus potiſſimum proximam ad te Epiſtolam ſcripſi, conjungitur Morbus Regius, ut recte in Sepulchreto duabus de illis vitiis Sectionibus continuo ſubjecta ſit XVIII. Sectio, quæ de hoc Morbo inſcripta eſt. Ad eum ſpectat hæc Valſalvæ noſtri Obſervatio.

2. SACERDOS juvenis, paulo poſt quandam animi perturbationem, regio correptus morbo decubuit, cum dolore ad regionem ſtomachi, & vomitu, quo cibum ſæpe, & medicamenta rejecit. Interim alvo dejecta albeſcebant. Uno aut altero exacto die, inquietus æger, & quodammodo hebes animadvertitur, ut narratorum obliviſceretur. Medici febrem, niſi tertio exeunte die, non adnotarunt: quo tempore ſe prodidit magno impetu cum delirio, & convulſionibus ejuſmodi, ut æger dentibus omnia rodere cogeretur, & ingenti niſu propemodum ſuperaret adſtantium vires: cum his vomitus urgebat ſubobſcuræ materiæ. Mane vena ſecatur, unde ſanguis cum impetu exſilit: cujus ſerum, ubi a concreta ſeceſſit parte, immerſum linteolum flavo inficiebat colore. Ceſſat convulſio: ſed æger quaſi ſoporoſus jacet, vix ſe movet, admotaſque cucurbitulas ſentire, vix oſtendit. Reſpiratione, niſi quod interdum ſuſpirioſa, quaſi naturali utebatur. Quarto tranſacto die obiit. VENTRE aperto, jecur inventum eſt flaccidum, & ad ſubpallidum vergens: in ejus veſicula bilis ſubobſcura. In ventriculo materia ejuſdemmodi ac noviſſimis diebus, ut dictum eſt, evomuerat: in tunica ejus interiore circa orificium ſiniſtrum disjecta quaſi puncta rubentia. Multæ autem hic illic per ventrem minimæ glandulæ a ſtagnante ſanguine inflammatæ. Thorace recluſo, pulmones aere tumentes, a pleura ſoluti, ſi quoſdam per ſejunctas membranulas nexus excipias, quæ ſiniſtrum ad pleuram alligabant. In pericardio parum aquæ. In cordis ventriculis ſanguis concretus. Cranio circumſecto, inciſaque Dura meninge, ſeri nonnihil prodiit: in vaſorum ſanguiferorum, quæ per Tenuem meningem repunt, interſtitiis *gelatinoſa* quædam, ſed levis, concretio adnotata eſt: cerebrum autem valde laxum, neque omnino naturali colore, quem fortaſſe bilis tinctura vitiaverat. Dum ad cerebrum eximendum, intra ſummum vertebrarum tubum Spinalis medulla ſecabatur, ab externo hujus medullæ pariete, quaſi ex diſſecto lymphæ ductu, ſeroſa materia, nec breviſſimum ad tempus, emanavit.

3. Quid poſſint animi perturbationes in regio morbo inferendo, cum crebræ in Medicina exercenda obſervationes oſtendunt, tum propoſita evidenter confirmat. Neque id mirum attendentibus, quantum cum animi perturbationibus nervi conſentiant, & quantum iidem valeant nervi in afficiendis ſanguiferis, & excretoriis vaſis, & in ſecretorio ipſo intimo, quale id cunque ſit, organo, & quod conſequitur, in humorum ſecretionibus, & excretionibus vitiandis, & impediendis. Cogita, in quibuſdam magis conſentire nervos hepaticos, aut ſi alii etiam nervi conſentiant, facilius tamen in certis corporibus hepatis vaſa, & ſecretorium organum nervorum actioni cedere; & cur in iis oriatur icterus ab animi affectibus, continuo intelliges. Sic apud Hoffmannum (1) de fœmina leges, cui *quoties ob prægreſſam animi commotionem* .... *novi* acce-

(1) Medic. Rat. T. 4. P. 4. c. 12. Obſ. 5.

accedebant insultus febriles, protinus icterus cum omnibus revertebatur symptomatibus. Quod si addas certas sanguinis, aut materiæ bilis ab eo secernendæ, aut viscerum cæterorum dispositiones, tanto magis & rem intelliges, & originem symptomatum gravissimorum, quæ interdum ad icterum accedunt, & mortem afferunt opinione celeriorem. Hæc ferme omnia, ut in proposita Sacerdotis Observatione agnoscimus, ita exemplis magna ex parte non absimilibus illustremus. Quorum primum nobis Bononiæ degentibus, ibi enim nec multis ante annis id contigerat, ab doctis, gravibusque Viris narratum est, & a Valsalva ipso, qui sectioni affuerat, confirmatum.

4. JUVENI peringenioso, Sacris, & litteris addicto, truculentus, & minax vir *sclopetum* nec opinanti ad pectus intentat. Magno ille terrore perculsus, postridie ictericus fit, mox delirus, ut notorum agnosceret neminem, sed identidem clamaret, oh facinus indignum! tum convulsivis agitationibus tantis correptus, vix ut retineri posset multorum manibus, intra horas a delirii initio viginti quatuor extinctus est.

CADAVERIS sectio nihil ostendit, quod videretur magnopere adnotatione dignum, si vasa excipias sanguifera per Tenuem meningem repentia, quæ nigro sanguine plurimum distenta reperta sunt.

5. Poterat a nobis hoc exemplum inter ea referri, quæ ad Deliria attinent, aut etiam ad convulsiones. Sed quoniam a terrore primum omnium malorum apparuit icterus, hic maluimus recensere. Hunc contractio fecisse videtur hepaticorum nervorum: bilis autem materia, magna ex parte in sanguine retenta, acrior, ut in Juvene, & cerebrum, ut in Litterato, maxime afficiens, cætera attulisse.

6. Exempla apud Medicos Auctores alia, cum Valsalvæ exemplo (1) in multis comparanda, non quæremus, cum duo hic in Sepulchreto (2) habeamus. Ballonii unum in adolescentulo, Comitis Chaulnei filio, Guarinonii alterum in Cardinali Sfortia. Huic icterico cum febris esset primum latens, ut Medici, nisi postquam acrior est facta, non agnoscerent, levi desipientia correptus, postea febre acriori facta, jactatione summa corporis, dein subita epilepsia bis exagitatus, denique tribus ante mortem diebus convulsiones varias sustinens, tamen leniter consumptus est, jecinore, & reliquis prope omnibus corporis partibus luteo colore majorem in modum infectis, pulmonibus autem quales in iis offendi solent, qui diu inter moriendum spiritus difficultate cruciati sunt. Adolescentulus vero ex facili, & lepidulo, morosus factus, & subtristis, repente ictero occupatus, post dies quindecim, cum nil tale cogitaretur, stridebat dentibus, convellebatur nocte, velut ecstaticus erat, & post ejulatus magnos, & convulsiones mortuus est, cerebro ejusmodi ut in eo non fuisse mortis causa videretur, pulmone valde vitiato, sed hepate vitiosiore, quod erat velut ὑπόχλωρον; sic enim scribendum est, & scribitur a Ballonio, ut videbis, librum ejus inspiciens, qui citatur, Epidemiorum II (3) pagina, non quæ indicatur 244., sed 258., quæ vox cum significet subviride, aut subpallidum, sane perspicis, in hoc quoque hepatis colore Adolescentulum cum Valsalvæ Sacerdote convenisse. Convenerunt autem omnes in illa mentis hebetudine, quam Ballonius quasi ecstasim, Guarinonius levem desipientiam, Hippocrates autem, vel certe Prædictionum (4), & Coacarum Prænotionum (5) Auctores μώρωσιν vocarunt, *malamque* esse *ex morbo regio*, docuerunt, *fatuitatem* reddunt Interpretes, & hos secutus Zacchias in Observatione id confirmante, huc in Sepulchretum (6) relata. Quod si ut in cunctis illis convulsiones, ita non in cunctis furiosum delirium fuit; nempe alia in aliis ætas, temperatura, & dispositio sanguinis, bilis, & viscerum fuit. Sic in Cardinali sanguis liquidus, & nihil usquam habens concreti inventus est, qualem in ictericis esse, affirmat Boerhaavius (7), ut *ex vena missus minime cogatur:* in Valsalvæ autem Sacerdote & missus concreverat, & concretus in cordis ventriculis fuit; quamobrem circa sto-

(1) supra, n. 2. (2) Obs. 6. & in Additam. Obs. 5.
(3) Edition., quæ una tunc erat, & diu fuit, Parisien. (4) l. 2. n. 4. (5) n. 2.
(6) Obs. 7. (7) Prælect. in Instit. §. 773.

stomachum rubentium punctorum forma, & hic illic per ventrem stagnans, multarum exilium glandularum instar, quæ inflammatæ essent, apparuit: cujusmodi sanguinem aliquando in aliorum ictericorum corde esse ab Anatomicis deprehensum, indicata Zacchiæ Observatio, itemque altera Bartholini, hic quoque in Sepulchreto (1) producta, satis ostendunt; ne meam in Figulo, magna ex parte icterico, aliasque (2) tibi descripto, hic memorem, aut Valsalvæ in Puella illa icterica (3) alteram, hoc magis attentione dignam, quod, præter mucosam in corde concretionem, cum sanguis reliquus esset fluidus, aeri tamen expositus concrescebat. Sed ad illam sanguinis ad concrescendum dispositionem, aliæ tum in ipso, tum in cerebro accedant oportet, ut grave delirium fiat. Nec tamen refert, si cerebrum ne tum quidem, neque cum immanes convulsiones fuerunt, magnopere læsum appareat. Fugere enim oculos potest id, quod in illo erat delirii causa: irritatis autem vel extra cerebrum nervis, aut, quod in Sacerdote illo ex dissectione conjiciendum est, Spinali medulla, horribiles possunt convulsiones existere.

7. Non inventum est tamen in eo cerebrum omnino illæsum, sive id, quod in meningum sectione animadversum est, sive colorem ipsum cerebri attendas, qui non prorsus erat secundum naturam, & tinctura bilis facile inductus a Valsalva credebatur. Cerebri enim substantiæ, quamvis ipsa quoque aliquando in hoc morbo flava inventa est; non multas tamen sic inventæ Observationes legisse memini, fortasse propter vasorum, intime cerebrum pervadentium, exilitatem primum, deinde raritatem. Et certe non ita pridem cum ad tradendam cerebri anatomen plura, ut soleo, in Theatro capita haberem, cumque in uno faciei, & reliquæ cutis, & Conjunctivæ oculorum membranæ flavedine animadversa, cujus esset hominis quæsivissem, & asthmatici, regio morbo affecti, & pridie mortui esse audivissem; per exteriorem quidem Tenuis meningis faciem cellulosa hic illic non modica spatia vidi ex subviridi flaventia, mox tamen cerebro dissecto, non alium ac natura fert, in hoc colorem deprehendi. Et rursus cum postea similis oblata esset occasio, etsi in Lateralibus ventriculis paucam, quæ inerat, aquam subflavam conspexi, plexusque Choroides ad eum colorem nonnihil vergentes, & Pinealem ipsam glandulam, breviorem alioquin, minusque mollem, & cui ad basim anterius pauxillum adhærebat, non arenosæ, nec flavæ, sed albæ substantiæ, versus summum autem quidpiam intus inerat quasi sanguinis, vasisve sanguiferi; etsi, inquam, eam glandulam vidi ex suo cinereo colore inclinantem ad subflavum obsoletum, reliqua tamen (nam persecui) omnia nativum servabant, ut quidquid medullare esset, offenderim candidissimum. Sic etiam hic in Sepulchreto (4) post diuturnum icterum, cerebri substantiam videbis satis albam fuisse; quamvis non meninges modo, Crassa præsertim, sed & cranium extra, & ex parte intus quoque esset flavum. Nam & ossa ipsa interdum hic morbus inficit flavedine, ut quidam monent, nunquam e sceletis eluenda. Ut flava essent ossa in fœtu icterico, Kerckringii ostendit Observatio, hic quoque in Sepulchreto (5) legenda: nec mirum, cum pro sanguine humorem, fellis instar, flavum invenerit, qualem a Vesalio pariter in Patricio Florentino Martello fuisse repertum, ex Sectione hac eadem Sepulchreti cognosceres, si ejus dissectio, ut bis (6) proponitur, ita semel tota, ut alibi (7), exhiberetur. Tu vero in iis omnibus locis, non Marcellum, sed Martellum legito: & Helmontium (8) ipsum credito in Observationes haud absimiles incidisse, cum in mesentericis duorum ictericorum venis id vidit, unde *virus excrementosum, seu cruorem flavum, & stercoreum, sive stercus liquidum flavum, secundæ digestionis prolem, sursum p. n. raptum in venas, & totum corpus dispersum*, icteri auctorem esse, commentus est; cum bilis sit, quæ non proportione, aut propter copiam, aut propter jecoris, ut in Martello,

(1) Obs. 24. (2) Epist. 7. n. 11. (3) Epist. 10. n. 7. (4) Obs. 3.
(5) Obs. 34. (6) Obs. 8. §. 4., & Obs. 20. (7) l. 2. S. 11. Obs. 36. §. 3.
(8) Vid. in hac Sepulchr. 18. Sect. Obs. 26.

tello, vitium a sanguine secreta, sic denique in hoc abundat aliquando, ut missus sanguis, & urina, quæ tunc redditur, simillima appareant (1), idque non in moriturris solum, sed & in iis interdum, qui sunt evasuri (2). Quod & illis, aut certe illi icterico accidit, *cui*, ut Baglivus (3) refert, *loco sanguinis*, *e naribus*, *& e cucurbitulis scarificatis aqua flava solummodo prodibat*, non secus atque, ut habemus apud Lowerum (4), is evasit adolescens, cui sanguine per magnum, & diuturnum profluvium e naribus emanante, & jusculis interim large refecto, humor jam effluebat jusculis, quam sanguini, similior.

8. Ex Partibus autem, quæ a flavo sanguine sæpius, ac facilius infectæ animadvertuntur, membranæ præsertim sunt adiposæ, & quæ in oculis conjunctivæ appellantur. Pinguedinem Valsalva aptissimam omnium credebat ad croceum colorem trahendum, ubi serum sanguinis paululum modo flavescat. Croceam enim in multis regio morbo non affectis deprehenderat, & præsertim in tribus, quos eodem ferme dissecuit tempore, nimirum in hydrocephalo, in vulnerato, & in alio, quem ardens febris consumpserat. In oculi autem albo flavedo in hoc morbo tam obvia est, ut inde Veteres permoti videantur ad credendum, arquatis lutea omnia apparere. Quod vocatum esse in dubium a Mercuriali meo *in prælect. Bononiensibus* scribit Hoffmannus (5), qui *in Patavinis* (6) fortasse, vel potius *in Variis Lectionibus* (7) voluit scribere. In his enim cum Varronis, Lucretii, Sexti Empirici, Cassii Medici, Galeni ipsius testimonia id affirmantium protulisset, cæterorum, qui de Medicina scripserunt, silentium, suique ipsius in ictericis innumeris contrariam observationem opposuit. Poterat autem & aliorum frequentissimas observationes cum sua conjungere, nec dubitare quin etiam posteros habiturus esset multo maxima ex parte astipulatores. Certe vel nuper cum post Sydenhamium (8), Boerhaavius quoque (9) idem, quod Veteres illi, scripsisset; diserte fassus est Vir Eruditissimus Hallerus (10), se *non evidentia* ejus rei *experimenta invenire*, nec legisse, *Corneam* in ictericis *flavam fuisse* inventam: in humoribus autem oculi non levem, sed magnam omnino coloris mutationem requiri, ut puta cum ab effuso in Aqueum sanguine, ex Yvesii observatione, rubrum apparuit lumen. Et sane videtur mihi Boerhaavius cum illud iterum (11) scripsit, & Observationem alteram suam, Yvesianæ satis similem, produxit, existimasse, *aliquid bilis se humori Aqueo admiscentis*, cum sanguine in hunc effuso comparari posse. Verum ob vasorum, oculi humoribus inservientium, exilitatem fortasse, ut de cerebro quoque intimo dictum est (12), non sæpius accidit, ut bilis tinctura ad hos perveniat. Mihi saltem, ictericæ mulieris oculos diligenter olim dissecanti, nihil prorsus flavedinis in ullo de tribus humoribus inventum est; nec vero magis in Cornea tunica, quam unam, ut in ictericis aliis, & nominatim in eo quoque Figulo, de quo supra (13) commemoratum est, cum accuratius inspicerem in magna proximæ Adnatæ flavedine, nunquam flavam videre potui. Aliquando tamen, sed rarissime, fieri potest, ut flava in hoc morbo objecta appareant, nimirum si Cornea tunica bile tota saturata sit, neque *tum solum*, quod & Mercurialis concedit, verum etiam siquando oculorum humores summa flavedine infecti sint: quorum alterutrum, aut si mavis, utrumque in binis exemplis fuisse credito, quæ pro Veterum sententia se vidisse, testatur Hoffmannus (14), itemque in tertio, neque enim plura legisse memini, quod a Cl. Scardona (15) additum est.

9. Esse autem potest in nonnullorum oculis major aut numerus, aut diameter vasculorum ad Corneam tunicam, & ad humores pertinentium, simulque in eorundem hominum sanguine materia bilis aptior ad

(1) Vid. apud Hoffman. supra ad n. 3. cit. cap. 12. §. 4. (2) Ibid.
(3) De Experim. circa Bilem. (4) Tract. de Corde c. 2. (5) §. 4. modo cit.
(6) l. 1. c. 32. (7) l. 6. c. 12. (8) Process. in Morb. curand. ubi de Ictero.
(9) Prælect. ad Inst. §. 544. (10) Adnot. ad eum locum. (11) Prælect. modo cit. §. 840.
(12) n. 7. (13) n. 6. (14) §. 4. cit.
(15) Aphor. de cognosc., & cur. morb. l. 3. c. 10. Comm. ad n. 8.

ad ea vascula pervadenda, & ad tingendum, sive hoc pendeat ab ejus materiæ natura, sive a copia. Videmus enim, posteaquam secreta est, & in vesicula sua deposita, in aliis magis, in aliis minus facile per hujus membranas transire, itemque saturatiore in aliis flavedine, in aliis levissima, aut nulla contiguas partes inficere. Scilicet sanguis unde provenit, in aliis est, si cum Willisio loqui malis, cujus verba hic vides in Sepulchreto (1) producta, *ad dyscrasiam sulphureo-salinam nimis evectus*, in aliis autem *sulphur habet nimis depressum:* quam etiam ob rem ut illi sunt ad icterum maxime proni, ita hi, inquit, *morbi istius* gaudent *immunitate*, ut vidit in pluribus cachecticis, & phlegmaticis, quantumvis *hepatis, quoad plurimos ejus ductus, obstructione, & induratione laborantibus*. Quæ tamen caute oportet accipere, aut tempora distinguere, & mutationes, quas icterus ipse inducit, attendere; ne postea cum ibidem legeris Hildani (2), aut Graafii (3) Observationes, mireris. Ille enim *pituitosum, & cacochymicum*, scribit, *interdum etiam Icteritia annis aliquot laboravisse*; Graafius autem Icterici bilem fuisse *plane serosam, & tam levi flavedine imbutam, ut immissa in eam lintea vix ulla flavedine tingerentur*. Quod vero ad ejus materiæ, cujus de natura dixi, copiam attinet; mirum quanta hæc esse in quibusdam potest, si ad eam, quam nativa corporis constitutio, anni tempus, cibi, potionesque, aliaque ejusdemmodi in unum forte conveniendo, accumulaverint, alia insuper accedat, ut si febris, si immoderatus sub sole motus, si venenum, etiam a mordente bestia immissum, si denique ejusmodi aliud eas quoque sulphuris particulas, quæ magis in sanguine constrictæ, & depressæ erant, solvat repente, atque evehat, ut tot jam sint, quot secernendis jecur par esse non possit. Est alius præterea vel notior modus, quo bilis materia in sanguine augeatur, ut si ex ea, quæ inest, parum vel nihil separetur sive ob aliquod ipsius sanguinis, aut intimi secernentis organi vitium, sive ob complurium Hepatici ductus ramorum, aut ejus ipsius trunci, aut Communis impeditam viam. Hac enim impedita, etiamsi bilis, jam secreta, in sanguinem, ut plures existimare pergunt, non redeat, nova immitti in plenos distentosque ductus non poterit, ideoque cum quantum jugiter ab alimentis materia bilis in sanguine augetur, tantum ex ea non dematur, crescat ipsa in dies, abundetque necesse est.

10. Ea autem, quam diximus, via impediri potest a rarioribus, aut frequentioribus causis. Ex rarioribus sunt, quæ hic in Sepulchreto leguntur, Communis ductus ad capillarem angustiam redactus (4), aut instar chordæ solidæ in se contractus (5), induratusque (6), aut plane ac solide osseus (7), aut a circumjectis aliquot glandulis compressus (8). Ad frequentiores autem causas primum convulsiones attinent, & hinc ortæ *crispaturæ*, ad initia usque ramusculorum ductus Hepatici propagatæ, eosque utpote angustissimos, constringentes; atque occludentes. Quarum hic effectus etsi propterea sub sensum cadere non potest; tamen rationi est adeo consonus, ut a nobis facile ad icteros illos explicandos ponatur; qui aut a vehementibus animi affectibus, aut a doloribus originem habeant. Sunt quoque Doctissimi Viri, qui sic eum explicant icterum, quem viperæ venenum fecerit, non dissentientibus nobis, si modo tunc alvi recrementa albescant, ut valida, quam ex convulsione ponunt, orificii Communis ductus constrictio omnino requirit; quod si magis flava esse pergant, & nos ea ratione rem intelligere pergemus, quæ paulo ante (9) priusquam ullum memoraretur viarum impedimentum, exposita est. Porro inter causas frequentiores, sunt obstructiones recensendæ cum in aliis, tum in bilariis, quæ præsertim hic attendere placet, vasis accidentes, sive horum obstructionem faciant secretæ cum bile particulæ quædam æquo crassiores, & viscidiores, sive geniti ex

(1) Schol. ad Obs. 1. (2) Obs. 8. §. 13. (3) Obs. 10. (4) Obs. 14.
(5) Obs. 17. (6) Obs. 25. §. 7. (7) Obs. 16. (8) Obs. 11.
(9) n. 9.

ex his, & bile calculi, unde Hepatici ductus rami, aut truncus ipse, aut ductus Communis infarciantur. Cysticum non dixi propterea quod hujus obstructio per se non potest bilis iter ab hepate ad intestina impedire; quamvis multi superiori tempore, & nonnulli hoc nostro fuerint, qui, frustra monente Wepfero (1), *obturato collo vesiculæ bilariæ non sequi Icterum, nisi ductus Communis quoque obstruatur*, ipsi quidem a calculo in cysti, non modo in Cystico ductu, hærente arquatos homines fieri existimaverint. Qua de opinione ut præclare intelligas quid censendum sit, quidquid ex hac Epistola restat, restant autem quam plurima, circa bilarios versabitur calculos, quando ea, quæ hactenus attigi, satis esse tibi possunt simul ad cæteras morbi regii plerasque caussas persequendas, simul ad aperiendum ad ea aditum, quæ de bilariis sive in hepate, sive extra hepar calculis sunt proferenda.

11. Qui calculi in hepate gignuntur, *sæpenumero* in dissectionibus reperiri, auctor est in Sepulchreto (2) Platerus, Henenius autem (3), *sæpe tantos*, *ut vix credatur*. Quorum utrique sic accidisse non negavero. Quod vero Matthiolus (4), rationibus quibusdam subnixus, credidit, lapides *in jecore*, *ut in renibus frequentissime* gigni; sane si innumeras propemodum Valsalvæ, & meas humani jecinoris dissectiones attendam, non facile ejus opinioni possum assentiri. Cum enim calculos pluribus in renibus uterque invenerimus; vix uno in jecinore mihi olim accidit ut invenirem, Valsalvæ autem in nullo, quod sciam. Quæ cum dico, nihil aliud, nisi istam inter hepatis, & renum calculos comparationem specto, minime ignarus vel ex Sepulchreto ipso, a quot præclaris Viris sint in jecinore inventi, aut commemorati. Nam præter tres illos, quos nominavi, Falloppium etiam nostrum (5), Scaligerum (6), Trincavellium (7), Dodonæum (8), Camenicenum (9), Peucerum (10), Blasium (11), Heerium (12), Dobrzenskyum (13) [sic enim hujus nomen scribendum fuerat] produci video: quibus addere alios possim, in his Columbum (14), Forestum (15), Reverhorstium (16): quorum tamen nemo pro frequentibus istiusmodi Observationes proponit. Hos si inspicias singulos, fortasse miraberis, præter Dodonæum, Camenicenum, & Dobrzenskyum, neminem esse, qui icteri in iis ægris mentionem faciat, eos autem, qui faciunt, aut Communem insuper ductum calculo occlusum, aut jecur lapillis plenum describere. Sed mirari desines, ubi animadverteris, ad omnem bili viam intercludendam non satis esse paucos, & parvos in hepate calculos increvisse, nec vero etiam magnos, nisi ibi hæreant ubi majores Hepatici ductus ramos obsideant, & omnino aut comprimendo, aut obstruendo occludant, id quod parci, sed innumeri, & totum jecur *undequaque*, ut loquitur Dodonæus, *implentes*, non *sparsim*, ut Forestus vidit, per illud disjecti; cum in minoribus quibusque ejus ductus ramis faciant, idem nempe efficiunt, ac si ipsum obturarent truncum.

12. Dixi autem comprimendo, aut obstruendo, bili viam a calculis intercludi. Neque enim si quis calculos aliquando ajat in ipsis glandulosis hepatis acinis concrescere, eoque facile attinuisse *minores* illos, quos *in externa hepatis superficie* vidit Riedlinus (17), adversari velim; quanquam sæpius credo in ipsis gigni Hepatici ductus ramis, ut qui diligentius persecuti sunt invenere. Ruyschio (18) certe ut nihil frequentius, in bobus quidem, & ovibus, acciderat, quam calculos in poris bilariis deprehendere, sic nihil *rarius* contigit, quam eosdem *in ipso hepatis parenchymate* reperire; ut quamvis jecinora plus centum per-

(1) in Additam. ad hanc 18. Sepulchr. Sect. Obs. 4.
(2) Sect. 17. l. hujus 3. Schol. ad §. 1. Obs. 13.
(3) Obs. cit. §. 2.
(4) Sect. hac 18. Schol. ad §. 12. Obs. 8.
(5) Obs. 13. cit. §. 6.
(6) §. 4.
(7) §. 7.
(8) Sect. 18. cit. Obs. 4.
(9) Ibid. Obs. 8. §. 12.
(10) cit. Obs. 13. §. 3., & 8.
(11) 9.
(12) 10.
(13) Sect. 16. Obs. 5.
(14) De Re Anat. l. ult.
(15) l. 19. Obs. Med. 14.
(16) Differt. de Mot. Bilis §. 52.
(17) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 45.
(18) Obs. edit. cum Dilucid. Valvular. in Lymphat. 24.

perquam attente *excarnaverit*, in uno dumtaxat calculum offenderit *in parenchymate absconditum*, *poro bilario nullo modo affixum*. Nec alio quam ad eosdem bilarios ramos antiquas referre possum Plateri (1) Observationes calculorum hepaticorum, *tophum coralloidem ramosum*, ... *cavum intrinsecus* repræsentantium, præsertim cum Glissonium (2) lego persimiles in bovinis jecinoribus Observationes *tubulorum tantæ longitudinis*, *ut si modo integri eximi potuissent*, *plurimas pori bilarii ramificationes continuata lapidea serie*, *coralli instar*, *retulissent*, diserte ab se habitas fuisse intra eundem porum, sive ductum, docere. Cujus ramos Reverhorstius quoque (3) in hominis cadavere calculosa crusta intus obsessos deprehendit. Nec ipse alibi, quam in iis ramis, calculos in jecinore humano (4) inveni. Sed neque alibi eos quoque fuisse lapides opinor, qui a Columbo (5), & Cameniceno (6) in Portarum vena credebantur inventi: cujus opinionis meæ rationes, quamvis non satis a gravibus quibusdam Auctoribus animadversas, cum alias (7) proposuerim, hic minime iterabo. Hi igitur calculi cum denique ex canaliculatis, accrescente usque, & usque simili materia, ut contingit in aquæductibus, solidi facti, eas, quas dixi, vias omnino occupaverint, nihil dubii est quin bili iter intercludant.

13. Illud etiam dixi, jecoris calculos, quamvis magnos, nisi ibi sint, ubi eas vias possint occludere, mirum non fore si morbum regium non inducant. Quem fuisse equidem credo, nam pro certo nunc scire non possum, in quodam homine, cujus hepar in faciei cavæ centro lapidem habuit forma, & magnitudine ovi columbini, quemadmodum ante multos annos Amicus ad me Anatomicus, qui cadaver dissecuerat, scripsit. Minime autem miror, quod is morbus non fuerit in mulieribus tribus, quæ etsi multo majorem lapidem, aut plures, gravioresque intra hepatis membranam habebant, ibi tamen habebant, ut potius extra id viscus, quam in eo, esse viderentur: quæ causa fuit cur supra non memoraverim. Ea enim membrana, incluso pondere distracta, & deorsum extensa, sacculum in duabus effecerat palmi longitudine; nam in tertia non nisi pendulus deorsum folliculus descriptus est. Observatio hæc ultima est Benivenii (8) omnino alia, ut conferendo intelliges, ac secunda, quæ ex tertio capite ejus libri in Sepulchreto (9) proponitur. Ejus autem similis [nisi quod in sacculo non plures, sed magnus unus calculus cum multo glutinoso humore conclusus erat, nec mulier unquam, nisi de calore hepatis conquesta est] Observatio subjicitur Georgii Greiselii (10). Quorum ego exemplorum memor, cum animadverterem pendere igitur infra jecur posse præter cystim ipsam fellis amplificatam, aliam interdum quasi cystim, humore etiam distentam, quæ etsi omnino præter naturam esset, illam mentiretur tamen; idcirco in icterico Laurentio Bacchetto, Medico olim Patavino, cujus morbi, & dissectionis historiam, post Cl. Dominicum Militiam (11), duo alii Docti Viri ediderunt, ita me gessi, ut opinionem quidem indicarem meam, sed nihil pro certo affirmarem. Pendebat illi infra jecur tumor, quem manu abdomini admota statim perciperes globosus, mobilis, ut manu, qua comprehendebas, facile posses dextrorsum, aut sinistrorsum compellere. Cum aliis aliud, quemadmodum apud Militiam leges, singulorum opiniones indicantem, esse videretur; mihi semel, post alios invisenti, esse cystis fellea visus est, ab humore præter modum distendente amplificata, deorsumque producta, quod Medico, ægri Amico, qui me domum humaniter reducebat, Dominico Stephanellio solicite sciscitanti ita dixi, ut tamen pro certo non affirmarem. Quod sic designaveram, evidenter adeo confirmavit dissectio, ut rei designatio prætermitti a quibusdam, res vero ipsa ab nemine reticeri potuerit. Vide-

(1) Schol. cit. ad Obs. 13. (2) Anat. Hep. c. 7. (3) §. 52. cit. supra, ad n. 11.
(4) Epist. Anat. I. n. 43. (5) (6) locis cit. ad n. 11. (7) Epist. I. cit. n. 49.
(8) De abdit. nonnull. &c. c. 94. (9) Sect. 17. Obs. 13. §. 1. (10) Ibid. §. 11.
(11) De Morb. Exitial. Nob. Virgin.

deram id alias, & nominatim in Sene, ex quo in Epistola I. Anatomica (1) jam descripseram. Memineram autem multo sæpius legisse, nec modo apud Veteres, ut cum Vesalius (2) in Martello eandem cystim invenit *duorum pugnorum magnitudine*, aut cum Fernelius (3) a bile exuperante *in ingentem* nonnunquam *distendi magnitudinem* scripsit; sed apud Recentiores quoque, ut puta Swingerum (4), qui *sextuplo circiter majorem* vidit, præsertim vero juniorem Verneyum (5), & Yungium, cujus vel monstrosioris amplitudinis Observationem commemorat Abr. Vaterus (6); ut post illam non credam esse operæ pretium alias, quæ deinceps productæ sunt, indicare, nec quærere amplius quanta cystis reperta ab Lancisio fuerit, quam propter insignem longitudinem describere Pacchionus in animo habebat, sicuti est in hujus litteris A. 1710. ad me datis: quanquam minime negligendæ sunt Observationes duæ, quas nuper apud Amplissimum Swietenium (7) legebam, Illustr. Edimburgensium altera, qui cystim octo libras bilis continentem, idque in duodecenni puero, deprehenderunt; ipsius alteram, qui in muliere cystim eandem comperit distentam adeo, ut ad os usque Ilium dexterum perveniret, quod inter os, & costas imas vel antequam macilentissimum cadaver incideretur, sua ipsa mole protuberaverat. Sed & in Polono Senatore (8) *mirum in modum* extensam invenere, ut in vivo *manibus palpari posset*. Verum ut ad illa redeam, quæ eo tempore, id est A. 1732. jam edita fuerant, etsi eorum probe memineram; non oblitus tamen trium illarum, quas primo loco indicavi, propendentis ab jecinore sacculi Observationum, neque moniti quod in extremo est libro VI. de Morbis popularibus vel *bonis Medicis*, nedum aliis, *similitudines parere errores*, imitari Baglivum nolui, quem, si viveret, ac quæ sunt apud Vallisnerium nostrum (9), & Scheffelium (10) legeret, pœniteret sane, dum quasdam, non omnes, quas poterat, Observationes attendit, præpropere scripsisse (11), *cum icteros videris pertinaces, vel sanatos, sed recidivantes; pro certo habeas, eos a calculo vesicæ felleæ progigni, ac proinde insanabiles prædicito*.

14. Cujus de vesicæ calculis, quippe extra hepatis substantiam positis, ut, quemadmodum promisimus, verba faciamus, ipsorum quidem in hominibus tam crebræ Observationes habentur, nullo ut modo possit harum numerus cum illarum, quæ ad calculos jecinoris spectant, comparari. Hujus si discriminis causam quæras, non unam invenies, ubi causas attenderis, quæ tam frequentis calculorum in cysti generationis redduntur. Veslingius noster (12) cysticæ bilis crassitiem, & diuturniorem in cysti moram, & hanc augentes Cystici meatus angustias, & valvulas indicavit. Quas causas ita peculiares cystis invenies, ut peræque ad Hepaticos ductus transferre non possis, mirandumque sit gravissimum, inter Recentiores, Medicum has ipsas propositi discriminis causas agnoscentem, minus animadvertisse, bovino quoque generi esse communes, in quo ut ibi fatetur hepaticos calculos esse frequentiores, ita causam aliquam indicare simul debebat hujus alterius inter humanum, & bovinum genus discriminis. Sed quæ Veslingius præmonstraverat, ab aliis interea illustrata, atque aucta fuerant, sive majorem crassitiem bilis in quibusdam hominibus, & dispositionem ad concrescendum adnotando, sive æquo diuturniorem moram ob Cystici ductus spasmodicas crispaturas, & constrictiones, aut ob infirmatam in laxatis vesiculæ tunicis se contrahendi vim agnoscendo. Quæ tunicarum infirmatio tanto deinceps major fit, quanto plus bilis retinetur, non secus atque in urinaria vesica accidit, cum ab lotii retenta copia ejus resolvuntur vires:

(1) n. 43. (2) Epist. de Rad. Chin. (3) Pathol. l. 6. c. 5.
(4) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 78. (5) Mem. de l' Acad. R. des Sc. 1701.
(6) Dissert. qua Calcul. in ves. fell. &c. thes. 5. (7) Comment. in Boerh. Aph. §. 950., & 935.
(8) Commer. Litter. A. 1733. Hebd. 11. n. 2. (9) Opere T. 3. P. 6. Lett. 37. Annot. 1.
(10) Dissert. de Lithies. fell. §. 28. (11) De Experim. circa Bilem.
(12) Synt. Anat. c. 4.

res: qua similitudine & Galenus (1) olim, & Verneyus junior (2) hac nostra ætate usus est: unde causam intelligis fere præcipuam cur immanes illæ fiant cystis amplificationes, de quibus paulo ante dictum est. Huc alia insuper addidit in primis Abrahamus Vaterus (3), cujus nomen haud erat ab iis, qui eadem postea scripserunt, reticendum. Is enim ob fundi cystis declivitatem cum difficilem bilis ascensum, ob ductus autem obliquitatem non expeditum transitum animadvertisset, utraque hac causa spectata, censuit, compressa a ventriculo cysti, non nisi tenuiorem, & maxime fluxilem bilis partem extrudi, spissiorem autem semper in sanis quidem relinqui, quæ facile concresceret, nisi mox novo hepaticæ bilis affluxu instaurata dilueretur. Hæc autem instauratio ubi æquo paucior, aut etiam viscidior bilis secernitur, cum rite fieri non possit, hinc tanto facilius spissiorem illam in calculos abire. Vatero autem, quin etiam Veslingio quadantenus Fernelius (4) præluxerat, cum *originem* his calculis *esse* scripsit, *e flava bile, quæ proprio conceptaculo diutius coercita, nec tempestive vacuata, nec novæ influxu renovata, mirum in modum obdurescit*.

15. Cum igitur tot, & tam faciles in tanta humanæ vitæ infirmitate, & intemperantia præsto sint causæ, ob quas cystici calculi producantur; mirari non oportet, quod sæpe adeo a Veteribus, & Recentioribus inventi sint. Nam postquam Gentilis (5), & Nicolus (6) lapidem hic in vesica fellis, ille autem in hujus meatu se vidisse testati sunt, Benivenius (7), Vesalius (8), Curtius (9), Falloppius (10), Fernelius (*), Stephanus (11), Columbus (12), Coiterus (13), ut minus clari nominis Auctores prætercam, Observationes protulerunt suas: ex quo autem humana cadavera multo sæpius incidi cœpta sunt ad hunc usque diem, nemo fere de Re Anatomica, aut Medica scribens, de ea vesicula paulo fusius loquendi occasionem habuit, quin calculos ibi ab se visos commemoraverit; ut jure ajat Cl. Professor Fabricius (14), fere sæpius felleæ, quam urinariæ vesicæ calculos esse adnotatos: quibusdam autem in regionibus vel longe frequentius occurrere, ab Ill. Hallero (15) ostensum sit. Quamobrem noli mirari si dixero, cum hæc scriberem, ante oculos habuisse Observationes minimum ducentas, ex quibus undeviginti meæ sunt: mireris potius, quod non legerim, aut non meminerim multo plures. Nec tamen quas dixi tam paucæ sunt, ut secundum illas si quærenti tibi respondeam, quid frequentius aut rarius in cysticis calculis occurrat, temere videar respondere. Potes autem illud in primis quærere, in quibus crebrius reperiantur? Scripsit enim olim Carolus Stephanus (16), esse *potissimum in mulieribus provectioribus* a se conspectos, hoc autem sæculo Fridericus Hoffmannus (17), *rarius in hominibus ætatis florentis, frequentius vero in senibus*, itemque *in fœminis crebrius, quam in viris, reperiri*. Multo igitur verius est Hoffmanni pronunciatum primum, quam ultimum. In memoratis enim observationibus video, marium ferme parem, ac fœminarum esse numerum. Senes autem, quantum ab Observatoribus indicatum est, cum promiscue utriusque sexus inveniam unum, & sexaginta, juniores amplius octo non invenio: ex his autem nullum infantem, unum puerum; minorque in his octo ætas est annorum duodecim, major undetriginta. Nimirum tenuiores, vividioresque, florente ætate, sunt succi, quam inclinata, & celerius quoque in gyrum acti, id quod vidit Hoffmannus, quam in minus operosa præsertim, seniorum, & mulierum vita. Quapropter a musculorum otio repetit laudatus Hallerus (18) *frequentes calculos vesicæ felleæ, quos in reis diu carceri inclusis* repe-

(1) De loc. aff. l. 5. c. 7. haud ita procul a fine. (2) cit. supra ad n. 13.
(3) Obs. rariss. calcul. 3. §. 1. (4) c. cit. ad n. 13.
(5) (6) apud Donat. de Med. Hist. Mir. l. 4. c. 30. (7) (8) cit. supra ad n. 13.
(9) Comment. in Mundin. Anat. ubi de Hepate in fin. (10) Obs. Anat.
(*) cit. ad n. 14. (11) De dissect. part. corp. hum. l. 3. c. 42. (12) De Re Anat. l. ult.
(13) Obs. Anat. (14) Propempt. ad Dissert. Jo. Barth. Hoffman.
(15) Opusc. Pathol. Obs. 33. (16) c. 42. modo cit.
(17) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 2. c. 3. §. 12. (18) Experim. Anat. de Sangu. mat. c. 6.

reperit. Eodemque referes quod in minime agitata bile contingere vidit Ill. Swietenius (1). Eam enim *cum in vase vitreo puro reliquisset, ut putresceret; in fundo vasis grumos calculosos invenit*. Media tamen ætas, licet actuosa sit, non habet succos cum florente comparandos, quo fit, ut non æque possit intemperantiæ, & animi affectionum injuriis resistere, quarum utrisque vel magis, quam senilis, obnoxia est. Huc si addas plebejarum mulierum magnam partem non ita desidem vitam agere: & si hæc omnia cum iis conferas, quæ supra (2) de causis, cystis calculos gignentibus, scripta sunt, nempe Observationes cum ratione convenire, facile intelliges.

16. Quod si jam quæras, verumne scripserit Reverhorstius (3), cum adnotandum esse monuit, hos calculos, *quo sint e corpore juniore, eo quoque esse remissioris, id est pallidioris coloris, & in media ætate esse coloris flavi, in provectiore autem obscurioris coloris, imo nigricantis*, multo facilior responsio erit. Neque enim quid frequentius sit hic quæritur, sed quid perpetuum; ut vel meis dumtaxat inspectis Observationibus affirmare possim, præpropere id scriptum fuisse. Nigerrimos enim calculos, non modo nigricantes, in pluribus etiam mediæ ætatis deprehendi; in Juvene autem annorum viginti quinque, & in Anu septuaginta quinque (quorum ille junior, hæc senior fuit inter eos omnes e quorum cysti hactenus exsecui calculos) fuerunt hi non ita dissimili inter se colore, ut neque nigricarent in Anu, nec valde pallerent in Juvene, præsertim si cum cineraceo conferam, quem reperi in muliere annos nata undesexaginta. Sed ne mei unius stes Observationibus; juniorem certe non legi fœminam, in qua cystici calculi inventi sint, quam Virginem illam annorum undeviginti, quæ superiore libro a Boneto (4) descripta est. In ea tamen lapilli omnes *flavi* fuerunt, *& bilem colore referentes*. Contra, provectioris ætatis erat mulier illa annorum trium & sexaginta, cujus historiam accurate proposuit Cajetanus Tacconus (5), & nigro insuper ictero affecta. Attamen cuncti hujus calculi non modo *ad albidum, sive dilute croceum colorem accedebant*; sed & corticibus, cum intus crocei essent, instructi erant *albicantibus, lucidis, argenteam matris perlarum interiorem faciem simulantibus*. Scilicet non tam ætas, quam materia spectanda est, ex qua fiant, aut facti fuerint; neque enim semper ejus, in qua reperiuntur, bilis colorem imitantur; hæc autem pro vario aut sanguinis, aut organorum vitio, in pari etiam ætate dispar interdum esse potest, vel fuisse, aut sub eodem etiam colore non ejusdem generis illas particulas, ex quibus potissimum calculus fieret, abscondisse. Sic Abr. Vaterus (6), sic Cl. Trewius (7), ut alias & nostras, & aliorum Observationes prætereamus, in bile *crassissima, & nigricante calculum* ille *candicantem* invenit, alter in bile *vitellina* calculum exterius *maxima ex parte albidum, reliqua brunnum*, qui *levissima frictione candidissimus* reddebatur, intus autem, si *rufescentem quandam maculam* exciperes, *pallidum*, & in viro quidem ille, hic in sene, non in aliquo adolescentulo.

17. Nec magis Reverhorstio favent, qui *ordinario* hos calculos *atros, subnigros, aut fuscos deprehendi* generatim scripserunt: quanquam ut sæpe coloris ejusmodi calculos a Majoribus, ab aliisque inventos scio, & ipse fateor sæpius annis posterioribus mearum Observationum, quam prioribus, invenisse; ita non paucæ aliæ meæ, & multo plures aliorum Observationes memoria excidant necesse est, antequam *ordinario* occurrere isto colore facile credam. Kentmannus, ut est apud Schenckium (8), cum de iisdem calculis universe scriberet, *omnes* sunt, ait, *colore ad flavum accedente, qui cum ipsis augescentibus paulatim in croceum mutatur*, & sane exempla mox profert *quasi subluteorum*, & *lutei*, a Fallop-pio

(1) Comment. in Boerh. Aph. §. 950. (2) n. 14. (3) Differt. de motu bilis §. 57.
(4) Sepulchr. l. 2. S. 4. Obs. 35. (5) De raris quibusd. hepat. Affect. Observ.
(6) Differt. qua calcul. &c. thes. 4., & 5.
(7) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 32. n. 3., & Hebd. 36. n. 4.
(8) Obs. Med. l. 3. ubi de vesic. fell. lapid. Obs. 1.

pio nostro hic deprehensi. At enim multo plura apud eundem Schenckium subjiciuntur alterius coloris. Utique: sed his alia opponenda sunt, ut Joannis Franci (1), qui lapillos *crocei coloris* vidit, ut Cæsalpini (2), qui colore eodem conspexit, ut Boschi (3), qui *citrino*, ut Panaroli (4), & Dobrzenskyi (5), qui *flavo* repererunt. Nec vero prætermittendi sunt Hoechstetterus (6), Schelhammerus (7), Steinius (8), Bierlingius (9), a quibus *lutei*, *flavescentes*, *crocei*, neque Horstius (10), neque Helwigius [11], a quorum utroque cum inventi essent immani numero; ab illo ex parte, ab hoc omnes *subflavi* conspecti sunt. Huc addes Platnerum [12], & Bezoldum [13], quorum alter *fulvos*, alter *ex luteo albicantes* deprehendit, tum alios complures, & in his laudatos Edimburgenses [14], qui in duodecenni illo puero *flavescentes*, Cl. Trewium [15], qui vel post exactum annum quartum & septuagesimum *extrinsecus leviter flaventes* viderunt, multo autem magis Cel. Hallerum [16], ut qui vel in fœmina *centum annos*, ut ajebant, *nata* calculos fortasse omnes, quendam certe *flavum* est conspicatus. Idem in altera Vetula [17] cum sexdecim invenisset; tredecim *flavos* fuisse scribit: *albo* autem *luteos* in suspenso [18]. Sed & Weitbrechtus [19] in sene *flavos* offendit. Observationes, præter has, alias aut paulo ante memoravi, aut memorabo postea: alias vero, nec ita paucas, sciens præteribo; neque enim in animo est omnes, sed tot dumtaxat indicare, quot satis sint ad ostendendum, non *ordinario* igitur atros, fuscosve cystis lapillos inveniri. Imo Vaterus [20], Hoffmannus [21], Bezoldus [22] cum de horum calculorum coloribus generatim verba facerent, inter eos, qui *communiter*, aut *frequentius* observantur, duo primi *flavescentes* posuerunt, Bezoldus autem *sæpissime ad flavedinem inclinare* diserte scripsit.

18. Quamquam autem ex iis, qui lapillos cysticos memorarunt, bene multi quo essent colore, siluerunt; tamen qui non siluerunt tot sunt, ut satis appareat, plerumque aut flavos, aut nigros occurrere. Plerumque diximus, quia cærulei quoque conspecti sunt, ut a Coitero (23), Neretio [24], & Goritzio [25], qui & *punctula rubra* adnotavit, an ex adhærentibus laceratæ hic illic cystis particulis? ea enim calculus arcte adeo includebatur, ut vi debuerit extrahi: Rubri, ut a Cameniceno [26] & Bartholino [27]: Cineracei, ut a Fabricio nostro [28], & Bosco [29]: Albicantes, ut ab Reverhostio [30], Vatero [31], Hallero [32], Swietenio [33], atque adeo colore argenteo, ut a Platero [34]: Colore aureo, ut ab eodem [35], ab aliisque in parte; neque enim omnes hic nominandos suscepimus: denique Colore viridi, aut subviridi, qui multo quam novissime dicti, aut alii brevitatis causa omissi, frequentior est, ut eundem sæpius, cineraceum aliquando, aureum ex parte nonnunquam; cæteros necdum viderimus. Vidimus tamen & variegatos ita, uti Epistola ad Schrockium data [36] descripsimus, Gerbezius [37] autem ex fusco & albo, Baeumlinus [38] ex albo luteo alios viridescentes, alios, eosque in eadem illa cysti plurimos, puniceis, & luridis maculis distinctos conspexerunt. Ex quibus quidem, & ex aliis coloribus

(1) Ibid. (2) Quæst. Med. l. 2. in ipso fine. (3) De Facult. Anat. Lect. 2.
(4) Jatrol. Pent. 5. Obs. 22. (5) Eph. N. C. A. 1. Obs. 129.
(6) Obs. Med. Dec. 10. Cas. 9. (7). (8) apud Scheffel. Diss. de Lith. fell. §. 10.
(9) Sepulchr. l. 4. S. 1. in Additam. Obs. 12. (10) Ibid. l. 2. S. 7. Obs. 125.
(11) Ibid. l. 3. S. 7. in Addit. Obs. 1. (12) Progr. edit. 17. Mart. A. 1746.
(13) Differt. de Cholelitho Cas. 1 (14) cit. supra, ad n. 13.
(15) Commerc. Litter. A. 1734 Hebd. 6. n. 5. in fine. (16) Opusc. Pathol. Obs. 33. Hist. 4.
(17) Ibid. Hist. 11. (18) Ibid. Hist. 13. (19) Commerc. Litter. A. modo cit. Hebd. 9. n. 2.
(20) Differt. supra ad n. 13. cit. thes. 3. (21) c. 3. supra ad n. 15. cit. §. 2.
(22) Differt. modo cit. §. 5. (23) Obs. Anat.
(24) apud Schenck. Obs. cit. supra ad n. 17. (25) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 20.
(26) Epist. ad Matthiol. (27) Cent. 3. Epist. Med. 86. (28) apud Schenck. Obs. cit.
(29) De Facult. Anat. Lect. 2. (30) §. cit. supra ad n. 16. (31) Diss. ibid. cit. thes. 4.
(32) Obs. cit. ad n. 17. Hist. 1., & 6. (33) Comment. cit. supra ad n. 15. §. 935 ad 2.
(34) Obs. l. 3. ubi de Terrestr. Excret. (35) Ibid. (36) in Act. N. C. Tom. 2. Obs. 147.
(37) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 57. (38) Commerc. Litt. A. 1743. Hebd. 28. n. 2.

ribus modo commemoratis nullum proprie nigrum dixeris. Huc insuper calculos addito, qui omnis, aut omnis propemodum coloris expertes sunt; qualis erat magnus ille, ut cystim non modo repleret, sed etiam distenderet, a Sculteto (1) repertus, *instar crystalli pellucidus*, aut quos Regius olim Chirurgus Tamponettius (2), & Manchius (3) deprehenderunt, hic *pellucidum, utcumque friabilem, avellanæ magnitudine*, ille autem *magnitudine ovi columbini, gummi instar concreti lucidum, & mollem* (ut ad memoriam reducat a Cel. Heistero (4) descriptum, qui sub rugosa superficie *substantiam, & colorem fere habebat gummi arabico paulo solidioris haud absimilem*), aut qui a Bezoldo (5) pingitur, *crystalliformis plane pellucidus* ab Henrico Alberto Nicolai inventus, & Observatione V. (6) indicatus. Sed & candicans ille, atque albicans, quem semel, atque iterum memoravimus ex Vatero (7), *pellucidus*, & *transparens* fuit: cui, si colorem minus attendas, adjungere ex Sepulchreto (*) triginta illos poteris a Scharpio repertos, *carbunculi instar pellucidos*, & fortasse octoginta quoque ab Sanctorio nostro (8) inventos, *similes lapidibus chrysolitis*, credo, ut Plinius (9) chrysolithos dixit *aureo colore translucentes*. Quod si nihil, nisi splendorem in cystis calculis spectare vellemus, commemorandi hic essent alii, ut ex Griselio (10) ille, qui ovo gallinæ paulo minor, confractus *resplendescebat ac si nitro plenus fuisset*, aut ex Jo. Theodoro Schenckio (11), & Jo. Rhodio (12) multis partibus minores, qui effracti pariter, *instar crystallorum tartari*, aut talci *modo* splendebant, ut *talci* quoque instar quem primum ex Trewio memoravi (13): quin & mihi (14) quorundam nucleus splendentibus hic illic distinctus quasi punctis apparuit. *Cæruleos* autem illos *splendidos* Neretii (15), aut Plateri (16) illos *nunc argenteo, nunc aureo colore splendentes*, exterius videlicet dumtaxat, diffractos enim non lego, minus ad eos attinuisse existimo, de quibus modo dicebam. Ad quos attinere magis potuisse illos credo, quos descripsit Baglivus (17) *scintillas veluti emittentes, quasi essent congeries nigri salis crystallizati*. Certe autem, & præcipue attinent duo, quos proposuit non ita pridem Cl. Morandus (18), alterum ex Præcl. Viri Geoffroyi, alterum ex sua observatione, illum intus ex parte, hunc vero exterius, intusque etiam maxima ex parte splendentem, & propemodum omnino pellucidum: attinentque alii ab aliis, & nominatim a Præstantissimo Hallero (19) descripti, quos non sine illo *crystallino*, si interea apud Hildanum usquam reperire potuero, infra cum de structura lapillorum cystis scribetur (20), opportunius memorabo.

19. Nunc enim pauca antea de varia eorum magnitudine, numero, figura, sede attingenda sunt. Fuit igitur aliquando cum unus cystim non implens modo, sed & distendens repertus est, ut paulo ante dicebamus, imo distendens etiam *admodum*, ut videbis in Sepulchreto (21). Fuit cum illam æquans, cujus ibidem (22) non unum habebis exemplum. Alias *semiovum gallinaceum*, sicut invenit Falloppius (23), alias ovum columbinum (interjectos enim ut primo, & secundo, ita secundo, & tertio magnitudinis modos transilio) æquasse compertum est, quomodo post Coiterum (24) viderunt plures, & in his Vallisnerius noster (25) in ultimo

(1) Armam. Chir. Obs. 61. (2) Zodiac. Med. Gall. A. 1. April. Obs. 7.
(3) Ibid. Maj. Obs. 8. (4) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 181.
(5) Diss. de Cholelitho §. 5. Fig. 4. (6) Dec. Obs. Illustr.
(7) thes. 4 hic cit., & 5. (*) l. 3. S. 17. in Addit. Append. ad Obs. 2. §. 1.
(8) Comment. in I. Fen. I. Can. Avic. Qu. 76. (9) Nat. Hist. l. 37. c. 9.
(10) Vid. in modo cit. Sect. 17. Obs. 13. §. 11.
(11) Vid. ad Sachsii Gammarolog. Epist. addit. 7. ad c. 14. (12) Cent. 3. Obs. Med. 45.
(13) supra, n. 16. (14) Obs. cit. 147. (15) (16) locis paulo ante cit.
(17) De experim. circa Bilem. (18) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1741.
(19) Opusc. Pathol. Obs. 33. (20) n. 23., & 24.
(21) l. 3. S. 10. in Addit. Obs. 1. (22) Ibid. S. 13. Obs. 12. §. 7. & S. 18. Obs. 8. §. 14.
(23) apud Schenck. Obs. 1. cit. supra ad n. 17. (24) Obs. Anat.
(25) Epist. supra cit. ad n. 13. Adnot. 2.

mo ex Gente Gonzaga Mantuanorum Duce, ratus, hunc etiam morbum hæreditarium esse propterea quod Bartoletus (1) quoque calculum ad cystis orificium offenderat in Ferdinando Gonzaga, Mantuanorum item Domino, argumento non improbabili, si ab hoc Ferdinando, qui nullos reliquit filios, Dux ille ultimus provenisset. Multo autem infra eam magnitudinem plerumque inveniuntur: quin sunt nonnunquam adeo exigui, ut Vesalius (2) in Martello cum *milii seminibus* comparaverit. Cujus cystis, duorum pugnorum magnitudinem, ut supra (3) etiam dixi, facile adæquans, cum esset ejusmodi lapillis *quodammodo plena*; hinc quantus sit interdum eorum numerus potes æstimare. Qui reapse numerarunt post Falloppium (4), qui *centum viginti tres* cum grandiore illo invenit, non modo *trecentos*, ut Bartoletus (5), aut *sex & trecentos*, ut Plateri (6) Frater, quibus vel ipse plures deprehendi, sed ultra *septingentos*, ut Mentzelius (7), imo *ultra mille*; ut Grasecclus (8) olim repererunt; ut mirum sit, quosdam de numero cysticorum calculorum in universum loquentes, in Joach. Camerarii (9) numero, id est 143. substitisse. Quid? quod exemplum jam prostat ex Cl. Storchio (10) nobilis Senis, in quo eorum *ultra duo millia numerabantur*, itemque alterum ex Faschio (11), qui in cysti ingenti cujusdam Gladiarii 3646. *granula bilis concretæ reperiit, quæ curiosis etiam ostendere solebat*. Quanquam vero aliquando, ut paulo ante indicatum est, uno plures non sunt; multo sæpius tamen uno plures inveniuntur.

Quod ad figuram porro attinet; sunt quidem aliqui ad sphæricam, ad ovalem, ad aliamve minime angulosam accedentes, ut vel similitudines monstrant, quibus tunc Observatores ad describendum utuntur, nucis alicujus, aut oleæ, aut ovi, aut aliis ejuscemodi: sed plerumque sunt angulosi. Illos vesiculæ ipsius figura aut vitio contracta, magisque globata, aut naturalis, cum eam implent, ita conformat, sive uno plures non sint, seu plures quidem sint, sed ita adhuc molles (nam vel majusculi interdum (12) casei recentis mollitiem servant), ut in ejusmodi formam compingi possint universi, quemadmodum in Sepulchreto (13) vides loco bilis *orbicularem unum ex novem aliis figuræ triangularis, sibi invicem incumbentibus, facilique manu separabilibus, lapillis constantem lapidem*, cui similis, nisi quod ob ponderis exacte æqualem, eoque propemodum incredibilem, partitionem multo admirabilior, Observatio extat (14) *globi calculosi uncias duas & semis ponderantis*, qui ex cysti, nihil aliud includente, detractus, *in sexaginta minores calculos obscure flavos, friabiles, singulos pentaedros, & scrupulum unum ponderis æquantes, discessit*. Sed & alia prostant cysticorum calculorum exempla, qui ovum columbinum referentes (15), *ex minoribus concreti videbantur*, aut etiam *ex meris granulis compacti* (16), sive *compositi* (17) erant. Num vero ejusmodi granula prima esse dicemus initia calculorum cystis omnium? Haud raro certe in vesicula reperta sunt; nam ad eas potes, quas hic produximus, alias atque alias eorundem Observationes adjungere, ut in Virgine, de qua Verneyus junior (18), ut in Viro, de quo Cl. Jo. Sebast. Albrechtus (19), cum in illa bilis esset in tot parvos grumulos concreta, in hoc autem *instar sacchari granulati, seu seminis milii excorticati formata*, & ne longior sim, ut in tot aliis (20) in quibus calculi cum essent *superficie granosa*, sive *mori forma*

(1) Vid. Rhod. Cent. 3. Obs. Med. 2. (2) Epist. de Rad. Chin. (3) n. 13.
(4) Obs. 1. modo cit. apud Schenck. (5) Obs. 2. Rhod. modo cit.
(6) l. 3. cit. supra ad n. 17. (7) Eph. N. C. Dec. 1. A. 9. Obs. 181.
(8) apud Schenck. in fine Obs. 1. modo cit. (9) in ead. 1. Obs.
(10) Commerc. Litt. A. 1735. Hebd. 59. n. 4. (11) Vid. in Obs. 68. Tom. 5. Act. N. C.
(12) Eorund. T. 3. Append. n. VIII. App. 1. ad Ob. 10. (13) l. 3. S. 17. Obs. 14. §. 5.
(14) Act. modo cit. T. 5. Obs. 129. (15) Commerc. Litt. A. 1745. Heb. 24. n. 1.
(16) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 20. (17) Halleri Opusc. Pathol. Obs. 33. Hist. 13.
(18) cit. supra ad n. 13. (19) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 49.
(20) Eorund. Act. T. 1. Obs. 20. cum Tab. 3. Fig. 3., & 4., & Eph. Cent. 5. Tab. 1. Fig. 3. 4. 5., & 6., & Halleri Obs. cit. Hist. 5.

forma undique tuberculosi, videntur granula ad superficiem adhæsisse, cum eaque concrevisse. Qui igitur calculi ex concretæ bilis granulis constant, illorum hæc esse initia non est, dubitandum. Atqui in cysti simul cum calculis multa quoque *arenosa mucosaque materia* (1), & *larga quantitas sabuli* non semel reperta est, ut *tanquam matricem calculorum procul dubio considerandam esse* censuerit idem, qui reperit, Cl. Bergenius (2). Itaque si sabuli grano, tanquam nucleo, bilis accrescat, vides aliud initium horum quidem calculorum esse dicendum. Huc adde alia, a me alias animadversa, & commodius infra (3) commemoranda: facile intelliges non omnium esse initium posse granulum concretæ bilis. Sed quoniam calculos plerumque angulosos esse diximus, unde angulorum originem repetemus? Si molles adhuc plurimi, iique rotundi, in unum sive ovalem, sive sphæricum, ut in duobus paulo ante productis exemplis, ita compingantur, ut ex cujusque ad alium appressione novas illas acquirant formas, dein vero ex causa aliqua secedant, unde orti sint anguli proclive est assequi. Verum quia perraro ejusmodi occurrunt exempla, plerumque angulos ab rotundorum inter se affrictu repetemus. Affrictum enim quis neget, ubi facierum lævorem animadvertat, aut magnos duos illos cysticos calculos, qui apud Hildanum (4) extant delineati aspiciat? Eorum alter *tantum excavatus est, ut tertiam fere partem* alterius *excipere possit*, quod *a continua frictione unius contra alterum* factum esse *certum est*, inquit ille, qui in vesicæ quoque urinariæ calculis videre interdum a simili causa haud absimilia potuerat. Magnum quoque illum aspice, qui ex tribus constans partibus cystim extenderat, a Cl. Bechmanno (5) descriptum, & delineatum. Cum videris quantum media præsertim pars inferiorem subiret, exactamque superficierum inter se contiguarum polituram attenderis; affrictui certe id deberi confirmabis.

20. Quot autem angulis cystici calculi, & qualibus, & quemadmodum positis, seu qua figura ut plurimum præditi sint, haud facile est ex aliorum Observationibus constituere non solum ob magnam sæpe in iis etiam, qui una eademque vesicula concluduntur, varietatem, verum insuper ob neglectam sæpius vel ab iis, qui minus debebant, in designandis figuris propriam vocum significationem, aut, eam, quæ ad intelligendum satis esset, illarum descriptionem. Vesalium (6) quidem cum lego in Senensi J. C. duodeviginti calculos describentem *trianguli imagine æquis undique costis, ac superficiebus formatos*; tetraedrum proprie dictum mihi videor intelligere. Sed cum plures alii *triquetros*, aut *triangulos*, aut *triangulares* dicunt, neque scio, prismatis, an pyramidis forma viderint, neque, utralibet viderint, æqualibus, an inæqualibus planis comprehensos. Contra ubi Greiselius (7) repertos scribit lapillos quatuor majores *cubicos*, una cum innumerabilibus pene aliis minimis, etiam, quantum videre licuit, *cubum referentibus*; non dubito quid sibi velit: dubito autem, cum alii, nec pauci, *quadratos* ajunt, aut *quadrangulos*, aut *quadrangulares*; vides enim, quam varia parallelopipeda his possint vocibus significari. Attamen cum eos omnes calculos, qui apud me sunt, sunt autem quamplurimi, diligenter inspicio, primum perdifficile esse intelligo, ut *regularis* omnino figura in angulosis calculis reperiatur, & Vesalium ipsum, ac Greiselium credo, formam illum, quæ ad tetraedrum, hunc quæ ad cubum accederet designare voluisse: deinde existimo, qui triangulares, aut quadrangulares dixerunt, figuram indicasse ad tetraedrum, aut ad cubum quomodolibet accedentem: denique arbitror, cum utraque hæc forma, quippe, si ita intelligas, imperfecta, facies quasdam plerumque offerat, quæ a primo hujus, aut illius similiores videantur, multos ad illam, & mul-

(1) Commerc. Litt. A. 1733. Hebd. 45. post n. 6. (2) & A. 1739. Hebd. 39. n. 1.
(3) n. 22. (4) Cent. 4. Obs. 44.
(5) Commerc. Litter. A. 1742. Hebd. 32. n. 1. cum Tab. 2. Fig. 10.
(6) Epist. de Rad. Chin. (7) Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. Obs. 45.

multos quoque ad hanc retulisse; at si lapilli in omnem partem diligentius versentur, eam ut plurimum figuram agnosci, quæ a me olim in Epistola I. Anatomica (1) indicata est. Esse autem persæpe plurium, quam utraque illa figura postulat, angulorum, satis illa quam ibi, ut dicebam, indicavi, commonstrat: multo autem plurium, & eo plurium, quo plures in una cysti sunt calculi, Kentmannus (2) quidem olim docuit; ego vero ut illud primum interdum sic esse fateor, ita num & alterum, haud satis scio; imo si Greiselii, & meas quasdam Observationes attendo, verum esse non semper scio.

Sed quotcunque anguli sint; ubi aliqui sunt valde acuti, aut superficies calculorum asperior, possunt hi, si majus simul pondus accedat, cystim non modo irritare, sed nonnunquam etiam perrumpere. Cujus ruptionis rarissimum quidem in Sepulchreto (3) exemplum habes. Irritatio autem phlogoses potest, & ulcera, & excrescentias, a me quoque visas (4), & si cum Wepfero (5) urinæ, & fellis vesicam inter se conferamus, tunicarum saltem crassitudinem facere. Urinaria enim vesica *a calculis ob continuum attritum sæpe quadruplo crassior evadit*, quod ait ille, & nos in i[illegible] (6) videbimus. Deprehendit ipse ab ea[illegible], ut putat, causa *crassiores debito* cystis tunicas, ut alii interdum, in his non solum Discipuli quidam nostri (7), sed & Doctissimus Trewius (8), qui non sine purulenta materia invenit, præsertim autem Cl. Bezoldus (9), qui tunicas illas *duriores, crassioresque, & quasi cartilagineas* describit, licet aliunde, quam ab iis, quos in suo, & modo indicatis exemplis continebant, calculis causam quærat, & certe alias aliunde esse potest (10). Cæterum sæpe est eorum superficies lævis, ut Vesalius in Juris Consulto illo vidit, præsertim si ex flavescentibus sint, quos præterea vel siccos cum tangimus, non secus ac si sapone obliti essent, percipimus, cujusmodi quasi unguinosum lævorem in quibusdam etiam subviridibus vel magis adnotavimus (11).

21. Quod vero de irritatione diximus, tunc quoque cum inter cystis increscunt tunicas, modo asperi, aut majores sint, locum habere non dubitamus. Sic autem explicari posse credimus, Gendrotsii (12) Observationem dysenteriæ ortæ ex jugi bilis in Duodenum intestinum eructatione, cum duo majusculi, & inæquales calculi in cysti essent, membrana singulari obvoluti. Genitos autem existimabis in cystis glandulis, in iisdemque auctos, sedem sibi inter eas tunicas, quas inter eæ quoque glandulæ sunt, extendisse. Memineris enim parvos bilarios calculos a me (13) fuisse iis in glandulis manifesto orificio patentibus, eoque minus in dubium vocandis, repertos olim, & demonstratos. Quos etiam a Cl. Galeatio in meæ persimili, nisi quod orificia illa non apparebant, Observatione solerter fuisse inventos, & agnitos, perlibenter postea cognovi, cum Volumen editum est primum Commentariorum de Bononiensi Scientiarum Academia (14). Sed & alium sic a me inter cystis tunicas animadversum exiguum calculum infra (15) indicabo. Tuum nunc erit dispicere, num in ea, quam supra (16) memoravi, Greiselii Observatione, illa cysti *in fundo adnata alia tunica, quæ alium aliis omnibus majorem talem cubicum lapidem continebat*, ad eundem sit modum intelligenda. Mihi certe minus dubium est, quin explicari sic possit Cl. Elleri Observatio, quam, si recte memini, legi ante aliquot annos in IV. Miscell. Berolinensium Volumine. Parvum enim calculum rotundum, & subflavum, quem in cystis fundo concretum, & membrana, ex pellicu-

(1) n. 44. in fin. (2) apud Schenck. Obs. 1. cit. supra ad n. 17.
(3) l. 3. S. 14. Obs. 5. §. 4. (4) Epist. Anat. 1. n. 43.
(5) in Auctar. ad Obs. de Apopl. hist. 13. in Schol. n. 5. (6) Epist. 42.
(7) Epist. ad Schrock. de qua supra n. 18. (8) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 140.
(9) Disp. de Cholelitho §. 6. (10) Vid. Sepulchr. l. 3. S. 21. Obs. 4. §. 11.
(11) Epist. modo cit. ad Schrock. (12) Zodiac. Med. Gall. A. 1. Maj. Obs. 6.
(13) Epist. Anat. 1. n. 56. (14) Vid. in Opusc. (15) n. 29. in fin.
(16) n. 19. 20.

liculis vesicæ illius producta, circumdatum deprehendit, facile crediderim, in aliqua ex ejus glandulis concrevisse. Quin eo quoque inclinat animus, ut fieri posse existimem, ne alibi concreverit calculus, ut indicia omnia ostendunt, bilarius, cujus pars crassior in sacculo quodam latebat inter cystis tunicas comprehenso, pars autem altera cervicem cystis obturabat (1): tantum abest, ut Observatione illa pervinci credam, nullas cysti glandulas obtigisse. Et sane ab duro ejusmodi, crassoque corpore non potest cervix illa obturari, quin alia facile premantur cystis actionibus necessaria, aut universa ipsa ab irritatione se se contrahat, & crispet; ut mirari postea non oporteat, si ejus glandularum secretio aut prohibeatur, aut vitietur. Atque eadem ferme a nobis dici putato de illorum quoque experimentis, qui in vivente bestia cystis meatum injecto vinculo constrinxerunt. Hujus igitur glandulas non comminiscuntur Anatomici, sed ex certis agnoscunt observationibus, cujusmodi plures sunt a nobis in I. Epistola Anatomica (2) memoratæ. In qua tamen non tantum *aliquas, cervici proximas* glandulas commemoravimus; nisi forte Vir Doctus, quæ ibi de vesica urinaria diximus num. non *96.* sed *63.* ea, ut fit, memoria lapsus, ad fellis vesiculam attinere, inter scribendum existimavit.

22. Nunc quando de cysticorum calculorum magnitudine, numero, figura, sede plura attigimus, quam in animo habebamus, etsi non pauca inter ea scripsimus, quæ ad illos internoscendos, cum per alvum egeruntur, esse possunt haud inutilia; jam de cæteris, quæ ad id multo utiliora censentur, structura, levitate, & ad flammam concipiendam proclivitate verba faciamus. Quod ad structuram attinet, ex quo Kentmannus (3) docuit, hos calculos, si frangas, intus apparere *plenos angustis circulis se invicem ambientibus, ita ut videre sit cuivis saltem obiter advertenti, quomodo lenta, & viscosa bilis a centro adusque superficiem sensim adhærescens accreverit*, nemo fere extitit, qui de eorum structura, & crescendi modo sermonem habens, non Kentmanno astipularetur. Erant tamen aliqua, sæpius, & in variis calculis repetitæ observationis ope partim corrigenda, partim addenda. Nam quod in sectionibus circuli concentrici appareant, verum esse id potest in rotundis calculis, sive ii sint sphærici, sive etiam aut cylindrici, aut ovales, modo in his utrisque sectio ad axis perpendiculum fiat, ut in partibus quoque calculi, quæ hemisphærii, coni, aut cylindri sint forma, quemadmodum, exempli gratia, in majori illo vides de duobus, quos pinxit Hildanus (4). Angulosos autem calculos si bifariam seces, strata ex quibus compinguntur exteriora a circulorum forma longe abeant necesse est, quæ interiora pariter, quantum hactenus vidi, imitabuntur: nec tibi aliter icon ostendet, ab sæpius laudato Trewio (5) proposita. Itaque rectius locutos existimo qui, figura omissa, strata stratis tantummodo imposita designarunt, ut Boscus (6), qui *cortices concretos unicuique* ex novem calculis, *quemadmodum sunt cæpe*, fuisse dixit, ut Hildanus (7), qui suos *per laminas concretos*, & ne longior sim, ut Malpighius (8), qui *tot involucris se se amplexantibus conflari* scripsit; locutos, inquam, rectius, quam qui de angulosis verba facientes, circulos nobis memorarunt, quod fecisse Ottonem Heurnium, ex Sepulchreto (9) cognosces, ubi calculum describens *figura triquetra in pyramidale fastigium extensa*, in eo *apparuisse, ait, circulos corticales, sibi insidentes*. Neque hæc in Kentmanno corrigere satis est. Ex nigris enim calculis tum sphæricis, tum angulosis, qui apud me sunt, nunc plerique strata nulla prorsus ostendunt: vix aliqui, ex angulosis firmiores, habent extimum, idque subobscurum; reliqua substantia ejusmodi est, ut Veteribus, quicunque in hos forte inciderunt, & nominatim Picolhomino (10) indul-

(1) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1735. Obs. Anat. 1. (2) n. eod. 56.
(3) apud Schenck Obs. 1. sæpius cit. (4) Obs. 44. cit. supra ad n. 19.
(5) Commerc. Litt. A. 1734. Tab. 1 Fig. 5. (6) De Facult. Anat. Lect. 2.
(7) Obs. modo cit. (8) Op. Posth. (9) l. 2. S. 1. Obs. 74.
(10) l. 2. Anat. Prælect. 20.

dulgendum sit, quod *in cysti bilem exustam carbonis instar, in calculos subnigros* (imo nigerrimos, si hos vidisset meos, vere dicere potuisset) *converti* scripserit. Quam veniam in tanta sæculi hujus luce pervellem dari iis posse Doctissimis alioquin Viris, qui obliti, post tot morbos, immani cum calore conjunctos, nullos ut plurimum in cysti lapillos deprehendi, arbitrati sunt, quosdam horum, sine ulla bile forte inventos, magnæ prægressæ febri imputandos, quæ omni bilis parte aquea absumpta, reliquum in lapides convertisset. Sed nec satis est excipere hos nigros calculos, ut cætera, quæ Kentmannus docuit, vera sint, videlicet saltem reliquos *plenos* esse aut *circulis*, aut aliusmodi stratis *a centro adusque superficiem*, seu, quod alii generatim dicunt de omnibus hactenus cognitis, ex stratis concentricis fieri, ad minimum nucleum applicitis. Tu enim quæ in Adversariis [1], quæ in Epistola I. Anatomica [2], & quæ in Epistola ad Schrockium missa [3], a me de nuclei natura, mollitie, magnitudine præsertim, in tot, & tam variis calculis observata sint vide; nolo enim hic iterare. Intelliges certe, non parvum pro horum mole meditullium, & eo majus, quo aucti erant magis, idque molli, humidaque bile plenum offendisse, & quod consequitur, non modicam interius singulorum partem ex stratis illis adeo non constare, ut quærendum sit, quomodo per illa jam firma strata permeare bilis introrsum queat. Alia quoque intelliges, quæ hic consulto prætermittuntur, ut puta cuboidæos, quos nos quidem secuimus, calculos non ex minimis aliis fieri ejusdem figuræ, sed ut cæteri, de quibus loquimur, ex bile stratis circumvestita: hæc sæpe vario esse inter se colore, & interdum alterne vario: nec raro denique facta conspici ex confertissimis lineolis, centrum versus contendentibus.

23. Qui lineolarum ductus quandam horum calculorum structuram nunc mihi ad memoriam revocat, ab ea, quam Kentmannus proposuit, discrepantem. Neque enim solum confertissimæ istæ, quas modo dicebam, in singulis stratis lineolæ, ab aliis quoque ante me, ut puta a Mauricio Hoffmanno [4] cum *ex laminis striatis quasi concretos* calculos descripsit, facile animadversæ, verum etiam multo evidentiores lineæ, aut a centro ipso ad ambitum perpetuo ductu pertinentes, interdum conspectæ sunt, ut a Baeumlino [5], qui in calculis, quod ad colorum ordinem spectat, cum quibusdam a me descriptis maximam, ut ait, partem convenientibus, *spiculas quasi salinas* a centro ad peripheriam *striatim* decurrentes perspexit, *ut minus ex lamellis*, quam ex striis facti viderentur. Sic etiam Trewius [6] in alio calculo *nullam deprehendi potuisse*, testatur, *structuram lamellatam*, cum *radii potius a centro quasi ad peripheriam, sed confuse, excurrentes cernerentur*, quod addita delineatio [7] confirmat. Sed Mauritius Reverhorstius [8], ne illos, qui antea scripserunt, omittam, ubi ex plurimis calculis, quos e Senis vesicula extraxerat, sectiones unius, an duorum delineat, in altera quidem corticem ad circuli modum adumbrat, in utraque autem non tenues lineas a centro ad peripheriam radiatim contendentes. Joannes autem Baptista Contulus [9] cum Icones, qualescunque ut cætera, exhibeat lapidum in eadem cysti repertorum, in iisque unius, ab se inventi, *in extremitatibus diaphani*, sectionem quoque, ut videtur, alterius exhibet nescio unde sumptam, in qua plura quidem circularia strata, sed multo plures lineæ conspiciuntur a centro ad ambitum pertinentes. Porro a Malpighio [10] descriptam memini peculiarem speciem calculorum, quos credebat *e mucosa quadam concrevisse substantia, quæ saponem æmuletur, vel magis camphoram*. Eos igitur *mira* ait *esse compage; lapidem namque judaicum figura æmulari, & interius elegantibus lamellis a peripheria ad centrum deductis compaginari, quæ de facili ab invicem separantur*.

(1) III. Animad. 28. (2) n. 47. (3) Vid. supra ad n. 20.
(4) Eph. N. C. Cent. 9., & 10. Append. I. Obs. 35.
(5) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 28. n. 2. (6) Ibid. Hebd. 36. n. 4.
(7) Tab. 1. Fig. 26. (8) Diss. de Mot. Bil. Tab. 2. Fig. 3. (9) De Lapid. &c. c. 15.
(10) Op. Posth.

tur. Quanquam autem arbitrabatur *in hepate* gigni, *& in ejus poro*, credo quia ejusmodi lapidem, quem Amicus Bonfiliolus servabat, repertum audiverat apud Germanos *in jecore* Viri Nobilis; tamen ejusscemodi alterum, quem vidisse se scribit, a Matrona sibi nota *post ingentes dolores, & longam icteritiam per alvum excretum*, ibidem genitum fuisse pro certo scire non poterat. Namque & ex fellis vesicula procul dubio fuisse quosdam calculos per sedem ejectos, infra [1] ostendetur, & in ipsa quoque concrescere nonnunquam aliquos structura haud absimili, cum ex dictis non obscurum est, tum continuo aliis Observationibus comprobabitur. Ille enim Vateri pellucidus calculus, qui supra [2] a nobis est memoratus, non modo in superficie strias salinas tenuissimas micantes habebat, sed & *striatim concretus* erat: aut si quid in hoc forte dubii est, nihil certe erit in descriptione, & imaginibus illorum duorum, quos ex Morando indicavimus [3]. Eorum enim uterque splendidas, pellucidasve lamellas habet, alter quidem cum stratis circumjectis, alter vero sine his, radiatim a centro ad ambitum contendentes. Et nuper Ill. Hallerus [4] alios proposuit *crystalli modo micantes, & semipellucidos*, quorum unius, sponte rupti, substantia interna *selenitica quasi, micans, ex centro flavo radiatim extrorsum porrecta ad corticem, in crustas, & laminulas facta erat*. Reliqui minores *similiter intus selenitæ modo laminosi, splendidi*.

24. Hæ Observationes omnes cum aliis junctæ, quas de splendidis, pellucidisque cystis lapillis antea (5) commemoravimus, te ad suspicandum facile inducent, calculos plures ex iis, qui alvo dejecti sunt, non cystis, sed ventriculi, & intestinorum fuisse præpropere existimatos, propterea quia a magis vulgata cysticorum natura, structuraque nimis abesse viderentur. Occurrit in primis quem ex Cornelio Gemma descripsit Donatus [6] *intus substantiam* ostendentem *instar vitri purioris, aut crystalli pellucidam multis striis; atque radiis in unum centrum confluentibus*. Illud suspicioni videtur obstare quod esset *prægrandis*. Sed præterquam quod infra (7) indicabitur, quantum possint bilarii ductus dilatari, imo quantum inventi sint dilatati; tu cum Gemma credito ex diuturni doloris, & tensionis sede in dextero illo sub costis spuriis, in Cæco intestino, non concretum quidem, ut ipse arbitratur, sed mora auctum substantia illa alia exteriore partim fusca, partim atra, in eam molem excrevisse. Ita & magnum alterum, quem describit, pingitque Bezoldus (8) stratis auctum in via putato, quæ multo pauciora essent ubi concreverat *nucleus quasi crystallinus*, quem videntur Icones non sine quibusdam striis, ad ejus ambitum a centro ductis sic satis adumbrare. Hujus autem calculi dejectionem multo longiores dexteri hypochondrii dolores præcesserant: nec Bezoldus [9] fieri posse non censet, quin a vesicula fellis provenerit. De duabus, quas subjicit, Observationibus dejectorum lapidum alterius magni, alterius minoris, ipse quod malueris statues. Prima enim certam nullam antiqui in ventre doloris sedem, secunda nullum dolorem indicat. Cum tamen proponi in illa calculum legeris, cujus *rutilans interna substantia meros ostendebat circulos striis intersectos*, & Observatoris, Scroeckii patris, delineationes [10], ab descriptione hac non abhorrentes, inspexeris; fortasse ne hunc quidem calculum a suspicione rejicies tua. Minorem autem, de quo apud Auctorem Brechtfeldium (11) non plura quam apud Bezoldum invenies, quærens forsitan, num quando is, ut tres priores, & ille insuper a Malpighio [12] visus, a fœmina dejectus fuit, esset illa, ut de tribus istis novimus, vetula; hunc, inquam, minorem satisne erit tibi fuisse *interius instar crystalli albicantem, & rutilantem*, arbitranti in nimis pressa descriptione, potuisse facile structuram omitti, quæ ut in pel-

(1) n. 46. (2) n. 18. (3) Ibid. (4) Opusc. Pathol. Obs. 33. Hist. 7.
(5) n. 18. (6) cap. 30. cit. supra ad n. 15. (7) n. 46.
(8) Disp. de Cholelitho Cas. 2., & Fig. 2., & 3. (9) Ibid. n. 7.
(10) Eph. N. C. Dec. 1. A. 9. Obs. 90. Fig. 3., & 4. (11) in Act. Med. Hafn. Vol. 1. Obs. 100.
(12) supra, n. 23.

pellucidis etiam aliis, supra [1] a me commemoratis, si diffracti fuissent, apparuisset fortasse qualis in postremis descripta est. Verum ne forte suspicionibus liberius indulgeas, fac tibi vicissim Cl. Chomelii Observationis (2) veniat in mentem: qui in decrepita Matrona sacculum deprehendit, in quem se tunicæ intestini Duodeni laxaverant, bene multos calculos continentem, quorum si exterius inspectorum descriptionem legas, simulque scias, interius ex circumjectis stratis compactos, & propius centrum ex striis radiatim pergentibus, quas inter disjectæ erant albæ splendentesque particulæ; facile pro bilariis habeas. Et tamen genitos in eodem intestino cum Chomelio agnoscas necesse est, nisi forte de duobus, quæ dicam, alterutrum malis. Scilicet aut eum sacculum cum bilis Communi meatu, qua inter ejus intestini membranas oblique fertur, communicasse, ab illoque calculum primo unum, deinceps alios, qui membranas aucto suo pondere laxaverint, accepisse; aut primum illum calculum statim atque e meatu intestinum subierat, in hoc quacunque de causa substitisse, & tunicas gravando, urgendoque extrorsum, deorsumque, sibi, & insequentibus aliis calculis sacculum parasse. Sed etsi utramque explicationem confirmare fortasse posses, illam quidem exemplo sacculi, in quo ejusdemmodi lapilli erant ac in cysti, qui sacculus Solertissimo Galeatio (3) ibi esse visus est ubi Communis bilis meatus jam prope finem pervenerat suum: alteram autem explicationem non alio auctore, quam Chomelio ipso, quippe sacculi efformationem haud aliter repetente a calculo in Duodeno intestino genito, quam tu a calculo in hoc illapso: etsi, inquam, hæc posses fortasse dicere, nolim tamen, te nimis videri suspicacem.

25. Atque utinam ad cysticos ab intestinorum calculis internoscendos, ut sane utilia sunt, ita satis omnino essent, quæ censuit Reverhorstius (4). *Proba horum calculorum*, inquit, *id est*, *an revera calculi ex vesica fellea sint*, *necne*, *est quod hi calculi igni admoti*, *flammam non tantum concipiant*, *sed & in aquam projecti minime fundum petant*, *sed eidem supernatent propter bilis particulas oleosas*, *hos lapillos componentes*. Verum ut de cæteris bilariis calculis hic non quæram, an sic a cysticis distinguantur; certe Bidlous (5) cum paucis post annis scriberet, *calculos ex bile oriundos aquis innatare*, *atque igne*, *cujuscunque sint coloris*, *figuræ*, *& magnitudinis*, *comburendos existere*, continuo hæc addidit, *ut plurimum autem*: quam additionem an quisquam de multis illa ejus verba producentibus, aut indicantibus animadverterit, haud satis scio; me quidem fateor non ante hoc tempus animadvertisse. Præterea, ut de levitate prius dicam, de *inflammabilitate* postea dicturus, Scheffelius (6) admonet, Reverhorstium a Valentino *refutari tum calculo simili aquæ non innatante*, *tum ægagropilis aquæ innatantibus*, *licet non in cystide generentur*. Sed & plurimis ante hos omnes annis Ottonem Heurnium (7) tradentem lego, tres in cysti fellea inventos ab se calculos *aquæ injectos non natasse*, *ut multi scribunt*, *sed subsedisse*. Scilicet alias (8) a me nominatos designabat Fernelium, Riolanum, aliosque, in quibus etiam fuit Hollerius (9). Quos, & Reverhorstium nihilominus sequi homines vel Præstantissimi diu perrexerunt, quos inter satis est Ruyschium (10), & Bergerum (11) nominasse: nec desunt adhuc qui sequantur, hos calculos, sine ulla exceptione, innatare in aqua, scribentes. Et sane experimenta illis sic respondebant: quemadmodum & aliis vel tunc, vel postea, ut Cunrado (12), Tremelio (13), Trewio (14), Edimburgensibus (15), aliis. Quibusdam vero minime responderunt, ut Jo.

(1) n. 18. (2) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1710. Obs. Anat. 3.
(3) Comment. de Bonon. Sc. Inst. T. 3. inter Medica. (4) Diss. de Mot. Bil. §. 57.
(5) Vindic. contra Ruysch. (6) Diss. de Lithiasi Fell. §. 14.
(7) Obs. cit. supra ad n.22. [8] Animad. ibid. indicata.
[9] De Morb. Int. l. 1. Schol. ad c. 48. [10] Thesaur. Anat. 5. n. 32.
[11] Physiol. Med. l. 1. c.14. [12] Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 171. ad n. 7.
[13] Act. N. C. Tom. 8. Obs. 10. ad d. [14] loco indic. supra ad n. 23.
[15] cit. supra ad n. 13.

Jo. Conrado Fabricio (1), aut partim non responderunt, partim responderunt, ut Lancisio (2), qui decem *aqua, & vino subsidentes* vidit, eosdemque *aceto innatantes*, ut Weitbrechto (3), qui totidem e cysti *exemtos, statimque aquæ injectos, aqua specifice graviores, siccatos autem leviores* deprehendit. Ego vero cum primum nonnullos (4), deinde plures in aqua descendere animadvertissem; quærere institui, num ad certa quædam capita exceptiones possent revocari. Sed cito intellexi [5] exceptionem a colore non posse repeti. Quæsivi igitur num aliunde. Verum ex illis observationibus, quas cum Schroeckio communicavi (6), proclive tibi erit perspicere, quam difficile id sit in tanta non solum inter diversos, sed inter eosdem calculos, si modo tempus, aut aliud aliquod mutes, varietate. Tamen cum ea, quæ semel, atque iterum hac de re scripsi, perlegeris, quædam non inutilia cognosces ad præpropera de sede, in qua oblati calculi concreverint, judicia coercenda; nonnulla quoque invenies, quæ postea ab illustri etiam Medico, sive is mea legerit, sive non legerit, ad eundem fere modum sunt adnotata. Quærenti autem tibi, unde sit, ut alii ex his calculis innatent, alii subsidant, non quia plus illis, his minus insit oleosarum particularum, quæ sive ob certam figuram plura inter se spatia relinquendo, sive aliam quamlibet ob causam solent, ut olea passim, resinasque videmus, supernatare, an quia primi, quacunque ex materia fiant, plura quam alteri, interspersa habeant ejusmodi intervalla, aere videlicet plena, cujus immanem sane copiam cysticis lapillis contineri, Cel. Hallerus (7) credit ex Halesii observatione; id tibi igitur quærenti non displicebunt fortasse quæ de emissis, aut ad eos adhærentibus in aqua bullulis observavi, si quid forte ad illorum præsertim reditum explicandum facerent, qui primum delapsi, mox se in supremum locum restituunt, aut restituere nituntur. Observationes autem meas cum iis conferre juvabit, quæ de bullis ad immersa alia corpora adhærentibus, earumque ad attollendum vi attigit olim Stancarius meus [8], multo autem copiosius Petitus Medicus [9] est persecutus. Quem dum leges, illud etiam disces, quid calor additus aquæ possit ad efficiendum, ut quæ alioquin supernatarent, descendant: quæ res, ad felleos calculos translata, ostendit aliam insuper causam, unde experimenta variare possint, faceretque adeo, ut suspecta mihi essent illa, quæ frigidis anni temporibus fere habui post editam Epistolam Anatomicam I, nisi in tepida hubuissem, non in fervente.

26. Cur vero inflammabiles sint manifestius est, quam ut inquiri nunc debeat. Qua de eorum proprietate mentionem factam esse non memini, ante Cortesii (10) tempora, qui *experientia*, inquit, *compertum est, lapillos in folliculo bilis enatos, pinguedinis instar cremari*. Quis deinde id commune esse illis omnibus affirmaverit, quod nonnulli etiamnum credere videntur; quis *ut plurimum* duntaxat verum esse admonuerit, indicatum est paulo ante (11). Quæ autem mihi varia sint in variorum combustione observata, & quos concipere, alere, & servare flammam; quos secus viderim, cum in Adversariis (12), & Epistola illa Anatomica (13), tum in extrema altera, quam ad Schroeckium dedi (14), perscriptum est. Ex quibus cum alia, tum illud præsertim intelliges, quæ circa *omnes*, certæ etiam ad speciem naturæ, a Celeberrimo quodam Medicinæ Scriptore tradita sunt, de omnibus, in quibus is fecit periculum, non de omnibus, in quibus ego, aliique fecimus, esse accipienda. Scilicet sub eadem externa specie alia in aliis calculis particularum, ex quibus constant, natura, & numerus latere potest: imo aliquando ne latet quidem, si diligentius inspicias. Viro Illustri Hallero (15), cui tot, & tam varios exemtos e cysti calculos

[1] Propemptic. cit. supra ad n. 15. [2] De Subit. Mort. l. 1. c. 20. n. 4.
[3] cit. supra ad n. 17. [4] Epist. Anat. 1. n. 43. [5] Ibid. n. 45. 46.
[6] Obs. indic. supra ad n. 20. [7] ad Boerh. Prælect. §. 250. not. r.
[8] Vid. Vallisner. Oper. T. 1. P. 6. [9] Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1731.
[10] Miscell. Med. Dec. 2. c. 9. [11] n. 25. [12] III. Animad. 28. [13] n. 49.
[14] Obs. indicata supra ad n. 20. [15] Opusc. Pathol. Obs. 33.

los non in aquam conjicere, sed flammæ placuit admovere, accidit, ut præter eos, quos calcarios vocat, reliqui omnes flammam conciperent, in his nigri quoque. Sed num etiam intus nigri? Certe nigros Historia II. X. XI. describens, in hac, itemque in X. non nisi *exteriorem crustam*, non nisi *corticem* memorat, quæ *nigra* fuerint; in II. autem *decusso cortice extremo, tenui, nigro, successisse*, ait, *biliosam flavedinem*. Aliam igitur ex accurata descriptione fuisse intelligis naturam eorum, qui, experiente ipso, flammam conceperunt, aliam illorum, quos non módo exterius, sed interius quoque, aut præsertim interius nigerrimos, flammam scripsi aut non concepisse, aut non servasse, per quæ potissimum experimenta vulgo notum factum est, esse cysticos quosdam calculos non inflammabiles. Hisque alios, quamvis non nigros, postea adjeci, quos hic non est opus commemorare.

27. Post longum adeo sermonem de his calculis factum, præsertim ut quando e corpore ejecti sunt dignoscantur, jam verba de iisdem habenda sunt cum intra suam latent vesiculam, si fieri potest, cognoscendis; ne forte oblitum me credas, unde nobis in hanc tractationem ingressus fuerit. Scilicet fuit ab ejus reprehensione, qui pertinacem icterum, aut recidivum, *certum* esse illorum signum pronunciaverat. Quanto cautius Fernelius (1), qui nihil aliud ait, nisi tunc *suspectos esse debere*; & ponebat tamen illud in primis, si ductus uterque cystis, id est Hepaticus, & Communis (2) fuisset obstructus. Quod si ne ejusmodi quidem icterus certum lapillorum cysticorum est signum; dici non potest, quantum decepti sint ii, qui sine ictero esse illos non posse existimarunt. Quam opinationem, in quorundam Medicorum animis adhuc superstitem, ut penitus convellamus, confirmare pro certo possumus, cum omnes quorum in cysti calculos ipsi deprehendimus, undeviginti fuerint, quatuor autem in quibus Valsalva, ne unum quidem ex his omnibus regio morbo fuisse infectum. Quoniam autem tres Valsalvæ, & totidem nostræ Observationes ad Epistolas postea scribendas (3) attinent; interea poteris quatuordecim illas, quarum alias aliis in Litteris (4) ad te antea misimus, rursus videre, & cum iis tribus conjungere, quas continuo subjiciemus.

28. ANUS paupercula cadendo graviter percusserat caput. De quo uno ejus omnes querelæ erant quoad vixit; vixit autem non paucos dies donec sensim deficeret. Nulla huic pulsuum inæqualitas, nullum icteri vestigium fuit. Quæ duo cur adnotem, indicabunt illa, quæ in corde, & fellis vesicula, cum aliud agerem, animadverti. Neque enim ut detrimenta ab ictu illata cognoscerem, cadaver incidi.

CORPUS erat pingue, & cutis tamen prædura. In Thorace nihil mihi quidem occurrit animadversione dignum; nam eorum, qui forte aderant, nonnullis secus visum est de concretione polyposa, quam in cordis auricula dextera offendimus albidam, & si dissolvere manu tentares, non leviter resistentem, quasi non ejusmodi crustam sæpenumero spectaremus insidentem misso, concretoque sanguini, aut huic fœminæ inæquales, quos ex polypis repetere illi consueverant, fuissent pulsus. In Ventre geminus propemodum apparebat ventriculus; adeo priusquam ad pylori antrum perveniret, se ventriculus repente contrahebat. Cystis fellea semiplena bile, non secus ac auripigmentum, vivide flava, hoc colore tinxerat vicina quæque. In ea bile decem erant calculi dispari quidem magnitudine, sed nullus parva. Cætera, quæ ad eos attinent, leges in Epistola ad Schroeckium (5); hæc enim ea mulier est, de qua ibi tertio loco verba fecimus, ubi, & quando eam secuerimus, indicantes. Indidem cognoscere similiter poteris de fœmina altera, cujus

[1] Patholog. l. 6. c. 5. [2] Vid. ejusd. Physiolog. l. 1. c. 7. Vid. etiam infra n. 33.
[3] Vid. Epist. 38. n. 20. Epist. 49. n. 2. Ep. 56. n. 7. 9. 31. Ep. 57. 10.
[4] Vid. Epist. 3. n. 4. Ep. 4. n. 13. Ep. 5. n. 6., & 19. Epist. 21. n. 2. 30., & 36. Ep. 24. n. 16. Ep. 26. n. 21. Ep. 27. n. 2. Ep. 30. n. 14. Ep. 34. n. 15. Ep. 35. n. 16. Ep. 36. n. 4.
[5] Vid. in Act. N. C. Tom. 2. Obs. 167.

cujus protinus huc adscribemus historiam reliquam: est enim illa, de qua primo loco iisdem in Litteris scriptum est.

29. MULIER superiore paulo minor, annos tamen nata ferme sexaginta, colore non modo non icterico, sed optimo prædita, bibosa, & septies nupta, non alio de morbo, nisi de eo, quo confecta est, thoracis inflammatione questa, cum a nobis non ob morbum, sed ut ventris rimaremur viscera, consecaretur, nonnulla in genitalibus, sed magis in bilis vesicula ostendit non indigna, quæ huc transcribantur. UTERUS exterius in summo fundo tuberculum habuit figura, & magnitudine minoris avellanæ, ex parte prominens, ex parte intra uteri substantiam latens, scirrhosa duritie, colore intus extraque albo, ex particulis constans multiplicibus, quæ contractas in se cellulas quodammodo referebant. Intra uteri autem cavum ex media fundi anteriore parte quædam extabat mollis, & pene *gelatinosa* excrescentia. Etsi vero testes, sicut ætas ferebat, strigosi erant, & peranguști; cervix tamen uteri, & vagina aliter apparuere, quam in septem virorum uxore expectasses. Nam multæ in hac etiamtum rugæ & extantes vel ad ipsius longitudinis medium; in cervice autem figura ad virgineam accedens, & valvulæ in altero latere conservatæ, ut perpaucorum liberorum parentem fuisse crediderim, quod exiles ad imum abdomen rugæ confirmabant. Quod vero ad fellis vesiculam attinet, etsi multo hæc erat brevior, quam pro jecinoris, sani alioquin, magnitudine; neque enim ad hujus limbum illius fundus perveniebat, imo duos ferme distabat digitos; tamen cum bile pauca, & flava continebat calculos saltem trecentos triginta, quos multo maxima ex parte fuisse exiguos, proposita cystis brevitas satis per se ipsa indicat. Reliqua de his calculis observata, qua in Epistola scripserim, paulo supra (1) dictum est: quanquam cum plura, nec levia in ea describenda peccaverint operæ typographorum, tum in ea potissimum parte plus versu integro omiserunt. Præter tot quot diximus calculos, cystis cavum occupantes, unum inter tunicas latentem scalpello retexi, nigro colore, & parvitate eorum simillimum, quos in cystis glandulis alias a me inventos supra (2) commemoravi; hic tamen glandulæ osculum non ita evidenter patebat.

30. SUTORIS persenis, eoque jam propemodum omnino edentuli, ætate, & catarrho intra biduum, an triduum, sine febre, ut ajebant, confecti, sine ictero certe, ut ex cute candida manifestum erat, cadaver illatum est in Gymnasium sub Januarii finem, me Anatomen docente A. 1744. Cum igitur ibi totum fuerit diligenter consectum; quidquid præter naturam vidi, hic referam, ab iis orsus, quæ novissime observata sunt. CRANII fornice difficulter avulso ob Crassæ meningis arctissimam adhæsionem sic ut lamina hujus exterior affixa ad os frontis remaneret, cerebrum inventum est, ut cerebellum quoque, mollius, & in substantia medullari subfuscum: ejus tres ventriculi aqua pleni pellucida, & pura: Choroides plexus pallidi: Pinealis glandula in mediocris uvæ acini formam, & magnitudinem ab aqueo, ut videbatur, humore, a quo mollissima erat, distenta: Pituitariam autem, si desuper inspiceres, contractam, & subsidentem videres. Arteriarum, quæ per cerebri basim feruntur, & trunci, & rami, quanquam non ut sanguifera intra ventriculos vasa, distenti sanguine, imo inanes erant; tamen æquo latiores conspiciebantur.
In Thoracis cavo aquæ turbidæ, & fuscæ copia modica. Pulmones ad dorsum concidentes, quippe omnino fere a pleura sejuncti. Ut cor æquo amplius, sic & truncus Aortæ latior. Huic autem præfixæ valvulæ ad aggeres, ut Valsalva appellabat, osseæ factæ; quin unius ipsum alterum latus ex ossea constabat squama. Cum vero interius per universum Aortæ truncum, ramosque ipsius Iliacos albedo multo sæpius hic illic, quam osseæ bracteæ, propagaretur, harum unam vidi in curvatura, alteram prope Lumbarium par tertium, utramque non parvulam, & membrana hinc arteriæ intima, inde carneis annularibus fibris interceptam: quin verum

[1] n. 28. [2] n. 21.

rum os etiam fuit ad Iliacæ alterius in Externam, Internamque divisionem. Præterea cum ipsæ Aortæ truncus infra Emulgentes inciperet sinistrorsum se flectere, prius autem quam Iliacas promeret, dextrorsum iterum redire; idem vitium in Iliacas adeo pergebat, ut crebris flexionibus Splenicam propemodum arteriam referrent. Sed & Carotides, & Vertebrales eodem hoc vitio non omnino erant immunes. Quæ ramorum quoque flexiones fecerunt, ne descriptam modo trunci incurvationem prorsus imputarem contiguis lumbarium vertebrarum exostosibus, quæ se ad hunc modum habebant. Crassa illa ligamenta, quæ inter earum vertebrarum corpora se interponunt, omnia, si infimum excipias, anteriore facie, ad utrumque præsertim latus, aereæ instar bullæ ita prominebant, ut transversum minimum digitum eæ dexteræ, sinistræque prominentiæ ferme æquarent. Sinistræ omnes prominentiæ (an quod prius quam dexteræ cœpissent?) erant osseæ. Dexterarum autem ea tantum, quæ intervallo respondebat inter vertebram tertiam, & quartam, ossea esse videbatur; nec erat tamen, sed lamina ossea, quæ superficiem faciebat corporis vertebræ quartæ, extabat, seque ita extans, sursum producebat, eamque prominentiam crusta ossea operiebat: sub qua crusta servabatur prominentis ligamenti natura. Sinistrarum prominentiarum cum unam scalpro, continuatum autem ligamentum cultro in transversum dissecuissem; lineæ quidem illæ concentricæ ubi solent, sed lurido, & quasi cinereo colore infecta omnia apparuerunt. Ad Ventrem tandem quæ pertinent reliqua, nobis hæc observanda præbuerunt. Omentum annexum erat a dextris tum ei parti intestini Coli, quæ proxima hujus initio est, tum vicinis ei parti intestinis Tenuibus, & peritonæo. Ventriculus non solum angustior, sed minus bona figura præditus. Pylori autem annulus duobus in locis nonnihil tumebat. Prope alterum orificium intus in ventriculo subrotunda quædam, & parva quasi glandula extabat, quæ dissecta pro tumore cystico agnita est; ut pote qui ex substantia fiebat quidem alba, firma, & in unum corpus ejusdem figuræ compacta; sed id corpus a continente membranula facillime sejungi potuit. Proximum autem tumori illi orificium ventriculi, id est stomachus, erat amplissimum, ut continuata quoque gula ad quatuor saltem supra ventriculum digitorum altitudinem, quo toto spatio intus erat, quam reliquo, rubicundior. Quin etiam foramen, in septo transverso ad eam transmittendam apertum, multo quam soleat, in latitudinem præsertim, amplius vidi, & superiore extremo recta in transversum linea, non angulo, terminatum. Cum eam omenti partem, quæ ventriculo adnata est, diligentius inspectarem, animadverti a sinistris haud procul ab hujus fundo, glandulæ instar, exiguum quendam lienem, ab omento, in quo erat, sanguifera vascula accipientem, colore, tunica, substantiæ modo, nisi quod hæc erat paulo humidior, lienis simillimum, ea autem figura, & magnitudine, ut cum mediocris gallinæ splene posset comparari. Præter hunc non deerat alter lien, sanus, & sani pariter hepatis magnitudini respondens, quæ justa erat, vel potius paulo minor. In fellea cysti cum pauca, & viscida bile calculi inerant sex, septemve non exigui, quorum maximus mediocris uvæ acino haud minor fuit, fere subrotundi, inæquali tamen quasi ab adhærentibus minimis aliis superficie. Si tenuissima quædam puncta excipias subflavi coloris per hanc disjecta; omnes intus, extraque pernigri, nec colore modo, sed ipsa quoque substantia carbonem referentes. Hi postquam siccati sunt, per se plerique in fragmina abierunt. Antea autem etsi leves esse videbantur, qui in aquam conjecti sunt, fundum continuo petierunt: qui vero ad flammam admoti, neque hanc ullo modo conceperunt, neque ulla ex parte liquari potuerunt. Minorum unus illic fuerat ubi se vesicula in ductum jam contrahit; neque tamen bilis egressui obstiterat, ut vesicula, priusquam incideremus, compressa, animadvertimus. Denique cum in renibus nil esset adnotatione dignum, aperta vesica urinaria, in posteriore ejus facie supra orificium alba quædam apparuit, exigui instar inversi pyri,

pro-

protuberantia aliquanto major, quam erat caruncula seminalis, ad quam usque se producebat, in exilem tamen, humilemque lineam contracta, ima illius protuberantiæ pars, quæ intra urethræ initium prominens, cum Prostata glandula continuabatur; ut cum ex eadem, ex qua hæc esset, substantia, quin Prostatæ excrescentia esset, nemini ex illis, qui in earum partium dissectionibus magis exercitati aderant, esse dubitandum videretur.

31. Utinam sicuti, quæ in toto erant hujus Senis corpore præter naturam ob id saltem ne quædam te fugerent, quæ nonnunquam occultæ esse possunt non levium fortasse morborum causæ; sicuti, inquam, illa adnotavimus, ita quinam in vivo plerorumque eorum effectus præcessissent, nos minime lateret. Sed illud in præsentia scire satis est, cum eos calculos in cysti haberet; ictericum tamen non secus ac descriptæ mulieres, & tot alii supra (1) indicati, non fuisse. Quod si uni mihi sic observare contigisset, facile sinerem, qui contrariam adhuc fovent opinationem, illud negligere, aut dissimulare. At præter similes, quas alias (2) produxi, Hominum Gravissimorum Observationes, & Valsalvæ illas, quas indicavi (3), tot supersunt aliæ, ut omnes me enumerare posse diffidam. Quasdam igitur satis sit ad priores illas addidisse. Lælius a Fonte (4) senis Episcopi *vesicam felleam repertam fuisse levibus lapidibus repletam*, scribit, *& tamen nunquam icteritia fuisse detentum*. Eadem prorsus de Vetula quadam testatur Pechlinus (5), & de muliere, quæ Lipsiæ capite mulctata est, Ettmüllerus (6), cum *in folliculo fellis copiosos* gereret *lapides majores, & minores*, Vallisnerius autem noster (7) se nunc plurimos felleos calculos, nunc unum magnum in plurium cadaveribus deprehendisse, qui *nunquam* fuerant arquati. Baeumlinus (8) quot cystis calculos in ea repererit, in qua *icterici quid* non apparuerat; quot Fabricius (9) in ea, quæ *ad sensum* erat *sana*; quot denique Hallerus (10) in alia, quæ *sanissima videbatur*, itemque in vetula, in qua *icteri nulla signa*, videre per te poteris: nec vero suspicaberis, in tot aliis ipsius historiis, in quibus nulla icteri mentio est, hunc fortasse non defuisse, quando animadverteris, ubi illarum summam colligit (11), scribere, hos calculos *plerumque absque ictero esse, per experimenta sua constare*. Cæteros, & in his Vaterum (12) sciens omitto, cum ad eos, quos nominavi, non illos tantum addere oporteat, quos infra (13) adducam testantes, se cum iis calculis nullam prorsum noxam conjunctam vidisse, sed illos etiam, qui cum incommoda reliqua describant, aut memorent eorum, in quibus cystici fuerunt lapilli, icterum, quod vitium in oculos ultro incurrisset, omnino prætermiserunt, in quibus noli credere tantummodo esse Reverhorstium (14), Contulum (15), Riedlinum (16), Hoffmannum (17), Bassium (18), aliosque ex magis recentibus. Sepulchretum dumtaxat versa. Invenies Bonetum (19), Mortonum (20), Greiselium (21), Kentmannum (22), Huldedreichium (23), Gnoffelium (24), alios; neque enim tempus mihi est ad omnes singillatim indicandos, quos cum legerem, non potui existimare, morbum regium, si suos infecisset ægros, fuisse facile prætermituros.

32. Quid ergo est, inquis, quod plurimi vicissim testes, vel in Sepulchreto ipso producuntur, qui cum cysticis lapillis hunc conjunctum morbum viderunt? Non ideo certe quod his positis, hic quoque necessario poni debeat. Sic enim vidissent omnes. Igitur ob causam aliam aliquam. Exempli enim gratia, ne a Sepulchreto recedamus, habes

[1] n. 27. [2] Epist. Anat. 1. n. 50. 51. [3] supra, n. 27.
[4] Consult. Med. 139. in fin. [5] Apud Scheffel. Diss. supra ad n. 13. cit. §. 16.
[6] Prax. l. 1. S 17. c.3 art. 4. [7] Adnot. cit. supra ad n. 13.
[8] [9] loc. indicat. supra ad n. 23. [10] Opusc. Pathol. Obs. 33. Hist. 7., & 11.
[11] Ibid. Hist. 10. [12] Diss. supra ad n. 16. cit. thes. 9. [13] n. 38., & seq.
[14] Diss. supra cit. ad n. 16. [15] loco supra ad n. 23. cit. c. 25.
[16] Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 45. [17] cap. supra ad n. 15. cit. Obs. 1.
[18] Dec. 4. Obs. Anat. 9. [19] l. 2. S. 4. Obs. 35. [20] S. 7. Obs. 43.
[21] S. 11. Obs. 46. [22] l. 3. S. 7. Obs. 33. [23] S. 14. Obs. 36.
[24] S. 17. Obs. 14. §. 5.

habes in Helwigii Observatione (1) icterum cum iis calculis, sed etiam cum hepate marcido, & putrescente: habes illos quoque in Vesalii (2), & Verzaschæ (3) Observationibus; at simul jecur magnum, durum, & viride, aut scirrhosum, flavum, exsangue. Est alias pro hoc vitiorum genere aliud vitium, ut cum Beckerus (4) calculos non modo in vesica fellea, sed pariter in poris choledochis repertos proponit. Alias vero utrumque est. Sic Deodatus (5), & Dobrzenskius (6) tum durum jecur, tum calculos simul in cysti, simul in iis ductibus fuisse, referunt. Mirum autem non est, materiam bilis ad regium morbum faciendum in sanguine remanere, cum illam jecur aut secernere, aut secretam, ne reliquæ secretionem prohibeat, extra se mittere non potest. Huc autem referendam esse illam quoque veterem Observationem (7) in matre habitam Professoris Bononiensis, facile intelligeres, si integra proferretur. Tu vero hanc, ut illam Vesalii, quam paulo ante indicabamus, bis in una eademque Sectione legas oportet; est enim (quis a primo crederet?) ista ipsa, quæ infra (8) etiam ponitur: quod facile cognosces, utramque inter se, & cum ea conferendo, quæ in Sectione alia (9) proposita fuerat, vel potius cum illo, a quo habita est, Coitero (10); etsi enim toties repetita est in Sepulchreto, semper tamen neglecta fuit Auctoris dubitatio, minime alioquin prætermittenda; neque enim scripsit *regio morbo laborarat;* sed *regio*, *ni fallor*, *morbo laborarat*. Vides igitur producta testimonia infirmari, si quis recte attendat, eorumque simul numerum minui, cum quæ erant singula, bis, quasi gemina essent, in medium allata esse ostenditur. Sic & Timæi iteratam Observationem (11) deprehendes, non secus ac Guarinonii (12), & aliorum fortasse: verum in nulla magis mireris, quam in ea Fontani [13], quæ cum modo esset prolata sub numero XXII, continuo una eademque, vix aliquot mutatis verbis, sub XXIII proponitur. Sed tamen ultimæ duæ Observationes alio, non ad lapillos cysticos, spectant cum ictero quidem, sed cum gravi simul aut jecoris vitio, aut bilariorum canalium obstructione conjunctos, quo attinent priores illæ, atque aliæ quædam multo recentius vulgatæ. Quarum aliqua si proferatur, facile alia etiam ratione infirmari possit, ut cum Vaterus (14) Matronam scribit, cujus in cysti triginta calculos invenit, ictero laborasse. Hoc enim fatemur; sed illud quod continuo subjicit, simul attendimus, ab ictero liberatam annos tres circiter & viginti integra usam esse valetudine, & tandem apoplexia interemtam. Nam si ob id tantum, quod calculi jam tum in cysti laterent, ictero illo prehensa esset; tam longum postea trium & viginti annorum spatium, quo non modo latebant illi, verum etiam augebantur, sine ictero non exegisset. Ejuscemodi & illis responsum dabis, qui objicerent Weitbrechti (15), & Galeatii (16) Observationes. Uterque enim post regium morbum, olim prægressum, calculos in cysti deprehenderunt: quanquam illud quoque respondere potes, a primo simul jecur subdurum esse deprehensum; ab altero durius, multisque tuberculis refertum; ut ea sileam, quæ supra (17) attigi, unde intelligas, alios lapillos alio olim fuisse loco, ut bilem tunc subire intestinum facile prohiberent. Ad illa autem exempla, in quibus non modo prægressus, verum etiamtum præsens icterus cum cysticis calculis erat conjunctus, ut Lanzoni (18), Verneyi (19), Swietenii (20), Halleri (21), aliorumque Cel. Virorum, siquis forte opponat, satis ex iis, quæ paulo ante dicta sunt,

[1] Ibid. S. 7. in Additam. Obs. 1. [2] S. 18. Obs. 8. §. 4. cum Obs. 20.
[3] Ibid. in Addit. Obs. 6. [4] Sect. ead. Obs. 8. §. 1. [5] Ibid. §. 10.
[6] S. 16. Obs. 5. [7] S. 18. Obs. 8. §. 5. [8] Ibid. Obs. 25. §. 6.
[9] S. 8. Obs. 36. [10] Obs. Anat. [11] S. 18. Obs. 8. §. 11., & Obs. 25. §. 4.
[12] Ibid. Obs. 33., & in Additam. Obs. 5. [13] Sect. ead.
[14] thes. 9. cit. supra ad n. 31. [15] cit. supra ad n. 17.
[16] cit. supra ad n. 24. [17] Ibid. [18] Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obs. 36.
[19] cit. supra ad n. 13. [20] ad §. 950. cit. supra ad n. 15.
[21] Opusc. Pathol. Obs. 33.

sunt, habes quod referas. Primus enim simul *multis hydatidibus obsitum* conspexit jecur; alter dimidia ex parte adeo exsiccatum, ut pollicis crassitudinem non æquaret; tertius *luridum*, *durum*, *exsuccum*, ... *scirrhosis tuberculis asperum*; quartus denique cum in tot historiis duas tantum exhibeat ictericorum, secundam, & nonam, in illa idem viscus proponit *morbidum*, & *ulcerosum*, in hac *magna* ex *parte putridum* cum *vesicula fellea* tota *consumpta*, ut *in media putrilagine calculus repertus sit*. Suspicor autem, si quorundam aliæ, quæ proferuntur, Observationes non obiter scriptæ, sed pari diligentia & habitæ, & traditæ essent, futurum fuisse, ut præter cystis calculos, sæpe alias simul in vicinia, & præsertim in hepate, intra quod, nisi perquiras, latere etiam possunt, læsiones compertas legeremus. Producuntur etiam aliquando Observationes minus recentes, sed vel minus, ut verum fatear, ad rem facientes, ut puta Dominici nostri de Marchettis (1), quasi icterum a cystis calculis vidisse se diceret. Ille vero cum ait, *obstructa vesicula ab aliqua materia aut lapide (aliquando enim inveni in ipsa vesicula tres, aut quatuor lapides magnitudine ciceris) icteritia flava excitatur*; lapides quidem ab se ibi inventos dicit, sic autem ut tunc vesiculam obstruerent, & icterum propterea facerent, profecto non dicit.

33. Verum sepositis ob animadversiones illas, quas hactenus indicavi, his omnibus Observationibus, aliisque earum similibus, cum quædam restent, ad quas nihil fortasse possit istorum dici; quæres ex me, qua ratione aliquando calculi vesicæ felleæ arquatos facere homines queant, & num illa, qua Marchettus, aliique existimarunt, si vesicam, aut potius ejus proprium, id est Cysticum ductum obstruant. Nam sine ictero obstructam ipsam fuisse constat vel ex iis Observationibus, quas supra (2) commemoravimus, cum videlicet plena erat lapillorum. Quanquam autem cum plena his est, nihil bilis possit emittere, &, quod consequitur, res eodem redeat ac si ejus meatus esset occlusus; tamen ut tibi satisfaciam, occlusi illius meatus Observationes sine ictero infra [3] proferam; hic autem illud dumtaxat, quod supra (4) indicatum est, ad memoriam revocabo, non Cysticum, sed Hepaticum, & Communem ductum illas esse vias, per quas bilis ab ipso jecinore ad intestina amandatur; ut nisi hæ viæ aut excrescentia, aut constrictione aliqua, aut viscida, crassaque materia, aut calculis sive in ipsis viis, sive in hepate, sive etiam in cysti genitis, sed in eas vias extrusis, impediatur, non possit bilariorum quidem meatuum causa bilis in hepate, ideoque ejus materia in vasis sanguiferis ad regium morbum efficiendum retineri. Cavendum autem est, nequando in veterum Observatorum vocibus, quibus ad Hepaticum, aut Communem ductum significandum utebantur, erremus, non hunc, sed Cysticum intelligentes. Ipsi enim utrumlibet illorum ductuum pro cystis meatu, ut antea (5) quoque indicavimus, Fernelii locum explicantes, quemadmodum ferebant dogmata eorum temporum, accipiebant, Cysticum autem ductum, quantum apud Mundinum (6) videre est, *colli* vesiculæ, non pori, aut meatus, aut ductus vocabulo designabant. Itaque cum apud Donatum (7) leges, Albucasim docuisse, & confirmasse Nicolum, *in meatu vesicæ fellis oriri carneam excrescentiam, quæ illam obturando insanabilis icteritiæ est causa*, tametsi a me quoque olim fuisse dixi (8) in ipsa vesicula deprehensam; noli tamen facile credere, in hac, aut in Cystico ductu ortam ab illis eam intelligi, de qua loquuntur, quippe quæ aliud quam vesiculam, si reapse erat icteri causa, obturabat. Sic cum Gentilis, quemadmodum supra [9] indicatum est, se lapidem scripsit *in poro vesicæ fellis*, *seu meatu adinvenisse*, quid hoc nomine accipias vide. Te cautum reddet Sepulchreti ipsius lectio, ubi (10) Camenicenus sic ad Matthiolum scribit, *meatus ille*, *qui ex folliculo fellis in hepar est*, *liberrimus erat*, id est Hepaticus ductus. Dixerat autem paulo

[1] Anat. c. 4. [2] n. 31. [3] n. 39. [4] n. 10. [5] n. 27.
[6] Anat. ubi de Kysti fell. [7] de Med. Hist. Mirab. l. 5. c. 3. [8] supra n. 20.
[9] n. 15. [10] l. 3. S, 18. Obs. 8, §. 12,

lo ante, *ille meatus*, *qui ex folliculo fellis in intestinum desinebat*, *lapide obstructus erat*: quem non Cysticum fuisse, sed Communem, præter ea, quæ dicta sunt, illud quoque tibi indicabit, quod *folliculus fellis* in illo icterico *plenissimus erat bile*. Neque aliter accipies in Coiteri Observatione (1) verba illa, *in meatu a vesica bilis ad duodenum* ictericæ *magnus* calculus, *qui eum meatum undequaque obstruxerat*, præsertim cum ab ipso (2) folliculum felleum alibi ita descriptum animadverteris, ut nulla Cystici mentione facta, *duos* dicat *obtinuisse poros*, *alterum*, *per quem ex hepate bilem trahit*, *alterum*, *per quem ex se se bilem in duodenum intestinum transmittit*. Scilicet præceptoris Falloppii (3) dogmata in eo quidem secutus est, ut Cysticum ductum, non secus ac Veteres illi, pro vesiculæ cervice haberet; non in eo tamen ut ab hepate ad intestinum uno, eoque recto, meatu deferri bilem agnosceret, cui *meatui medio in ductu* natura *vesicam cervice implantaverit*.

34. Non Cysticum igitur, sed Hepaticum ductum, quem unum agnoscentes, clarioris dumtaxat doctrinæ, & consuetudinis gratia in Hepaticum, & Communem dividimus, sive excrescentia, sive calculo, a Falloppio (4) quoque ibi sæpius observato, sive crassa, viscidaque materia, sive alia ratione impeditum requirimus, ut viarum bilis majorum vitio ortum icterum fateamur. Nam & crassa obstrui materia, & bile ipsa posse non dubitamus, qui olim in cane male affecto non Pancreatici solum, sed & Communis ductus finem concreta materia quasi gypsea, & subflava occlusum invenimus, Ettmüllerum (5) autem legimus in Lipsiense Icterico describentem *infimum porum viscida pituita penitus obstructum*, *adeo ut post abscissionem hujus meatus biliarii ne gutta quidem bilis proflueret*, *quia bilis ibi contenta crassissima*, *atque tenacissima erat*. Sed me hoc loco a te interpellari posse scio, quærente, cur igitur Nobilis Gallus, quem Scultetus (6) dissecuit, cum *porum bilarium ea parte*, *qua duodeno inseritur*, *lapillo*, *pisum magnum adæquante adeo obstructum* haberet, *ut ne tantillum bilis per eum expurgari potuerit*, regio tamen morbo infectus non esset? Ego vero in singulari adeo casu, nisi ad eas confugere velim sanguinis constitutiones [7], in quibus materia bilis, atque adeo bilis ipsa vix ulla flavedine potest inficere; singularem quandam bilariarum viarum dispositionem subfuisse dicam necesse est: qualem videlicet Falloppius [8] bis terve a se visam testatur, Communi videlicet ductu paulo supra intestinum Duodenum *in geminum canalem diviso*: quam divisionem, sed inter ejusdem intestini tunicas, *in duos ramos insignes*, *separatis osculis intra intestinum hiantes* semel quoque vidit Abrahamus Vaterus [9]. Sic enim osculo altero obstructo, via bili aperta restat per alterum ad intestina. Esse etiam potuit alius aliquis præter consuetudinem ductus, ut quem in muliere *bene habita*, *& pingui*, & *sic satis valida*, cum cystis infarta esset calculis & occlusa, Bartholino (10) inspectante, offendit Veslingius *ab hepate prodeuntem*, *poro bilario*, *a calculis quoque constipato*, *vicinum*, *qui in jejunum intestinum terminabatur*, aut quem Bezoldus (11) ab se visum describit, & pingit Veslingiano similem, modo non ad Communem, sed ad intestina perveniret, aut quos semel, atque iterum a Diemerbroeckio ostensos idem commemorat [12] seorsum a Communi inter vesiculam, & intestina porrectos; ut magna pars bilis vel recta, vel per illum ferri ad hæc posset. Quas vero continuo subjicit Andreæ a Lacuna Observationes, ad eas ex parte attinentes, quæ supra (13) a nobis indicatæ sunt, lapidum sine ictero in cysti concretorum, eoque nomine productas in Epistola I. Anatomica (14), si apud Auctorem ipsum potius, quam apud Riolanum legere potuisset; illius maluisset verbis, quam hujus uti, qui me-

[1] Ibid. S. 8. Obs. 36. [2] Tab. Intern. hum. corp. Part. [3] Obs. Anat.
[4] Ibid. [5] art. supra cit. ad n. 31. [6] Obs. cit. supra ad n. 18.
[7] Vid. supra n. 9. [8] Obs. cit. [9] Dissert. qua nonum bilis diverticulum &c. thes. 7.
[10] Cent. 2. Hist. Anat. 54. [11] Diss. de Cholelitho §. 6., & Fig. I. litt. f.
[12] §. cit. [13] n. 31. [14] n. 50.

memoria lapsus, tribus in versibus tria retulit cum iis, quæ Andreas tradiderat, non congruentia. Sed his missis, ad alia pergamus.

35. Cum supra (1) genera quatuor proposuerim causarum, Communem, aut Hepaticum bilis canales impedientium, trium autem solummodo exempla protulerim; miraris fortasse cur quarti, id est constrictionis illorum nullam produxerim Observationem. Sed mirari desines ubi has Litteras adeo prolixas relegendo, id, quantum licuit, antea (2) factum per exempla quidem ex Sepulchreto indicata, animadverteris. Quod si alia forte aliunde quæris, minime desunt. Illustre est, ob ægri personam, quod de Andrea Mauroceno, Senatore, & Historico Veneto nobilissimo doctus ejus Medicus tradidit Aurelius Palazzolus (3). Icteri enim, quo Maurocenus confectus est, insuperabilis causa fuit viarum constrictio; quippe *occalluerat ductus, qua bilis in primis ad intestina fertur*. Meadius autem (4) post icterum pertinacem, eundem meatum vidit, qua cum Cystico in unum coit, quasi injecto vinculo ita contractum, ut *stylum non caperet*, neque ulla bilis portio, qua cystis, & jecur distendebantur, posset ad intestina pervenire: ea autem contractio ab scirrhoso, atque adeo cancroso proximi pancreatis tumore inducta esse videbatur. In Actis quoque (5) Cæsareæ Academiæ Icterici extat Observatio, cui propter scirrhosum pancreas, erat Communis ejusdem Canalis exitus non sine *firma concretione* præclusus.

Rariorum igitur causarum, quæ sive ex tubo solidum corpus efficiendo, sive extrinsecus premendo Communem bilis ductum constringunt, exempla neque supra, neque hoc loco reticui, idem facturus in constrictionis causis frequentioribus, si harum effectus ut rationi sunt maxime consoni, sic post mortem facile caderent sub sensum. *Crispaturas* dico spasmodicas, ob quas orificium saltem ductus Communis, aut tenuiorum Hepatici ramusculorum pars maxima constringantur: nisi forte huc credimus Cl. Jo. Georgii Maureri (6) Observationem spectare. Vir Illustris post vulnus, minime penetrans, in regione hepatis acceptum, biliosa tertiana febre, & regio morbo, aliisque deinceps correptus, cum evadendi spem præbuisset, & quod ad icterum attinet, ferme jam bene se haberet, mox vehementi, iterata, & longa animi commotione accedente, quam cito repentina faucium, & pulmonum inflammatio excepit, non sine *metu, & anxietatibus ob mortem imminentem*, hanc intra triduum obiit. Habuit autem, ut cætera omittam, intra cystim quidem calculos tres, eosque non parvos, sed & *orificium ductus choledochi, totumque hunc canalem ita obliteratum, vel constrictum, ut ne minimo cuidam stylo, multo minus bilis guttulæ amplius concederet transitum*. Fuerit sane ejus ductus cavum ita constrictum quando cutis flavebat, alvi autem recrementa *albicabant*, & *tarde*, ac *difficile* detrudebantur. At certe non erat amplius eo tempore, quo cuti erat *prorsus naturalis, floridusque color* restitutus, fæcesque *in magna copia, & naturaliter tinctæ* prodibant. Veri igitur simile videri potest, spasmodicam constrictionem, quam animi quies, & curatio nuper laxassent, per novas animi ejuscemodi commotiones, & lethalia symptomata intra illud triduum rediisse. Utcunque id fuerit, si tu interea, quæ de *crispaturis* dixi, quas spasmus faciat aut certos animi affectus consequens, aut (7) ab irritamentis, & doloribus cum aliarum, tum proximiorum præsertim jecinori Partium excitatus; si hæc, inquam, cum veri similitudine congruere agnoveris, & quod ad irritamenta potissimum spectat, paulisper attenderis, facile rationem illam invenies, quam ex me quærebas (8), cur positis in vesicula calculis, regius morbus aliquando nascatur, etiamsi nulla alia simul causa sit de tot illis, quas supra indicavimus, a qua repeti is morbus queat. Agnitum id olim est a nobis cum scripsimus

[1] n. 33. [2] n. 10.
[3] Vid. in Adnot. a Cathar. Zeno additis ad Vitam hujus Mauroceni ab Nic. Crasso scriptam.
[4] Monit. Med. c. 9. S. 1 [5] Tom. 8. Obs. 30. [6] Ibid. Obs. 70.
[7] supra n. 10. [8] n. 33.

mus (1), *sive calculi, a me reperti, nondum ea fuerint magnitudine, aut pondere, aut figura, qua satis lædi cystis posset, sive eo nunquam compulsi fuerant, ut bilis exitum prohiberent*, fieri ob has rationes potuisse, ut in quibus illos inveneram, *nullam peculiarem, quæ quidem manifesta esset, noxam, sed ne ictericum quidem colorem inducerent*. Irritata videlicet cysti aut magnitudine, aut pondere, aut figura præsertim calculorum tunc maxime cum in cervicis angustias coacti, a bile quam sic in cysti retineant, dum hæc a ventriculo, aut intestinis comprimitur, usque & usque magis urgentur, spasmum inde oriri, & contractiones, ac *crispaturas*, quæ per continuatos bilis majores ductus hinc ad intestinum Duodenum, inde vero ad jecur propagentur, viisque sic contractis, icterum posse fieri non dubitabamus, ut diserte postea ab Hoffmanno (2) expositum est. Itaque icterus cum tunc solum possit consequi lapillos cysticos, & quod hi tunc irritando faciunt, id facere aliæ, alibique positæ causæ, ipsique animi affectus queant; non erit igitur ille perpetuum, neque proprium horum lapillorum indicium.

36. Verum si icterus non est; num est eorum aliud aliquod peculiare, & perpetuum signum? Perquam vereor, ne quod Fernelii (3) tempore, id nostro, & posterorum futurum sit, id est ne *manifestæ inveniantur notæ, quibus illi certo, ac facile detegi possint*; sed, ut de ictero vidimus, in *suspicionibus* hæreamus. Non me quidem fugit Cl. Viros fuisse & veteres, & recentes, qui has notas laudabili industria animadvertere, cunctisque approbare conati sint. Coiterum (4) namque in primis video suas aliquot horum calculorum Observationes edidisse, ut *ex iis addiscerentur symptomata, hoc malum sequentia*. Verum hæc ad diuturnum icterum, & in una, in qua Communis etiam canalis obstructus erat, ad continuum ciborum vomitum reducuntur. Quorum de primo satis superque dictum est. De altero autem, ab aliis quoque commemorato, quam sæpe absit, & a quot præterea causis, & quam variis effici possit, est certe omnibus manifestum. Alii alia addiderunt postea, quæ non sum singula persecuturus, quando id, quod de vomitu dixi, de colico dolore, aliisque ejusmodi facile apparet esse dicendum. Quid? quod opposita signa proferri video, ut puta alvi, & adstrictæ, & fusæ. Nec me quidem id movet, quod in Sepulchreto (5) hoc alterum *vix concipi* tunc *posse* dicitur: bilem enim, lapide totam vesicam implente, omnem ab hepate jugiter ad intestina defluere intelligo, eaque, si acrior forte sit, vehementius stimulare. Sed illud dumtaxat noto, si modo unum, modo alterum, id quod non diffiteor, verum est; neutrum igitur perpetuum, & peculiare horum calculorum signum esse posse.

37. Sed communibus his missis, si quæ per se calculus facere possit, quæramus; ad ea ferme redibimus, quæ scripta esse a nobis in I. Epistola Anatomica paulo ante (6) memoravimus. *Calculus ex se ipso*, ut ait Boerhaavius quoque (7), *dum quiescit, nihil mali facit, nisi ponderis sensum, sed irritat mole, pondere, asperitate*. Hæc, quæ ipse de urinario dicit, si ad felleum transferamus, credisne ponderis sensu se proditurum, qui levior urinario sit, & sensim augeatur? Diu igitur expectandum erit, dum majus denique pondus acquirat. At signum, quo tandiu, & plerisque in casibus semper carebimus, eritne tandem tunc saltem sensibile, & extra dubitationem positum? Sensibile profecto erat in Comite, de quo Hildanus (8), quippe *a multis annis, quotiescunque in lecto se se ex una in alteram partem circumvolveret, pondus magnum, molestum, & ex una in alteram partem delabens, e regione hepatis percipere poterat*. At calculi ejus ingentes pendebant duodeviginti drachmas cum semisse, idque exsiccati; nam recentes multo erant graviores. Num tamen

(1) Epist. Anat. I. n. 50. (2) c. 3. supra ad n. 15. cit. §. 19., & P. 4. S. 12. c. 12. §. 10.
(3) c. 5. supra ad n. 13, & 27. cit. (4) Obs. Anat.
(5) l. 3. S. 10. Additam. in Schol. ad Obs. 1. (6) n. 35.
(7) Prælect. ad Instit. §. 790. (8) Obs. supra cit. ad n. 22.

men graviores fuisse putas, quam tot illos simul inventos a Greiselio (1), qui universi drachmas pendebant triginta? Virum autem illum, in quo invenit, id pondus unquam percepisse non adnotavit.

At enim eum sensum obscurabat fortasse immanis in illius ventre pinguedinis copia. Num ergo omnes fuerunt pinguissimi, in quibus grave calculorum pondus repertum est? Præpinguis sane haud fuisse videtur mulier (2), in qua calculorum pondus æquabat drachmas viginti quatuor, ut neque Sacerdos (3), in quo viginti, nec Vir Illustris (4), in quo pendebant ferme tantundem. De horum tamen nemine legitur; imo de nemine eorum, quibus vesicula calculis prægravata esset, quod de illo Comite legisse memini, dum se in lecto circumvolveret. Ad quem respexisse, temporum spectata ratione, Stieberum (5) crediderim, cum ejusmodi Observationi alteram objecit *lapillorum plusquam ducentorum* in viri ejus cysti, *qui de dolore gravativo dextri lateris nihil unquam conquestus fuerat*. Sed fac, plures de eodem illo sensu, de quo Hildani Comes, fuisse conquestos. At fac simul, illorum tibi sacculorum veniat in mentem, qui calculis graves a jecinore pendebant (6), aut ipsius etiam felleæ vesiculæ, quæ ingenti copia bilis crassissimæ non semel reperta est mirum in modum distenta. Intelliges sane, ad eundem locum eundem sensum non a calculis solum, & si a calculis, non ab iis tantum, quos fellis vesicula includat, aliquando esse posse. Iisdem autem, aliisque exemplis etiam distentionem, quam non æger modo, sed & Medicus, admota ad eum locum manu, percipiat, & quod consequitur, molis calculorum effectum, horum notam ambiguam præbere, manifestum est. Asperitas restat. Quam primum dico, ut de pondere jam dixi, & dicere poteram de mole, non eam semper esse, quæ irritare possit, & irritando se prodere. Deinde dico, vel cum ejusmodi est, alias copia, alias crassitie interjectæ bilis, vesiculam ab irritatione defendi; multo enim rarius hic accidit quod semper fere in urinaria vesica, ut omni humore ejecto, nihil nisi calculus restet, a quo vesicula compungatur, præsertim cum hæc non ad eundem modum atque illa se possit contrahere, & circa lapidem constringere: quod etiamsi posset, non videtur tamen vesicæ utriusque sensus pariter exquisitus; ne forte ad turgentiam, quæ tamen non semper est, ventriculi, aut intestinorum confugias, qua cystis ad calculum apprimatur. Denique dico, in istis ipsis visceribus, qua parte contiguam premere vesiculam queunt, esse ab alia causa eundem punctionum sensum posse, qui a calculo esset in vesicula; imo esse in hac posse aut ab retentæ bilis acerrima vi, aut a spasmo aliquo; ut irritamenta aut credi in vesicula possint, quæ in ea non sint, aut si forte sint, aliunde sint quam a calculis.

38. Quæ hactenus disputavi eo redeunt, ut intelligas, nullum signum horum calculorum esse perpetuum, nullum peculiare. Sed ne forte suspiceris, errorem aliquem, ut sæpe fit, subesse rationibus, experientia stemus. Sepono meas omnes & Valsalvæ Observationes (7), in quarum nulla signum ullum fuit eorum calculorum, quos tamen in vesicula invenimus. Sepono quæ alias (8) ex Gerbesio, & Lospichlero produxi, asseverantibus, cum cystis calculis homines *citra querelam diu sanos vixisse*, & *incolumes valuisse*. At si alii præterea idem testantur; æquum est, ut eorum quoque omnium recorderis, quæ nunc seponimus. Rolfincius (9) igitur, Medicus sua tempestate gravissimus, ubi quales in cysti calculos invenerit ipse describit, generatim ait, lapides *in vesicula fellis sæpius per aliquot annos sine noxa latere, nonnunquam sine dolore, nonnunquam dolorem inferentes*. Lemeryus pater (10) notum esse confirmat, eos

(1) Obs. supra cit. ad n. 19. (2) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7., & 8. Obs. 123.
(3) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 129. (4) Commerc. Litter. A. 1742. Hebd. 28. n. 1.
(5) Sepulchr. l. 3. S. 17. Obs. 14 §. 3. cum Schol. (6) Vid. supra n. 13.
(7) Vid. supra n. 27. (8) Epist. Anat. 1. n. 51. (9) Dissert. de Gutta Ser. Coroll. 4.
(10) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1703. Obs. Anat. 1.

eos lapides non solum non mortem, imo „ sæpe vel nullum incommodum afferre „. Vaterum in ea, quæ triginta illorum gerebat, diuturnam, & *integram* usque ad finem *valetudinem* observasse, jam supra (1) dictum est. Galeatius (2) pariter affirmat, dissectæ a se mulieri *nihil accidisse aut in eo, ex quo mortua est, morbo* (hydrope), *aut antea, quantum quidem novit, quod* fellis vesiculam *affectam esse indicaret*, cui tamen quatuor inerant calculi, quorum major, & *angulosior cystici canalis orificium obstruxerat*. Themelius (3) quoque cum *quosdam* felleos *notatu dignos lapillos* in meretrice ab se repertos commemorat, gestatos *absque ulla sanitatis læsione* fuisse indicat. Roncallus (4) denique (nolo enim alios, quam qui scribenti occurrunt, hic nominare) septem refert parvæ nucis juglandis magnitudine in ejus cysti, quæ octavo jam mense uterum ferens, & toto eo temporis spatio, & jam pridem *bonum habitum, bonamque nutritionem, & colorem præsetulerat*; ut manifestum esset, nisi puncto temporis, id quod credibile non est, illi concrevissent, *sanitatem* vel iis præsentibus *perdurare posse*. Satis igitur, nisi quid me fallit, ostensum est, nullum cysticorum lapidum perpetuum esse signum, &, quod consequitur, nullum plane proprium, & peculiare.

39. Quid ergo est, inquis, quod Medicus Experientissimus Wepferus (5) hæc ad Verzascham scripsit: *nec collum vesiculæ biliariæ obturatum existimo, quia de cardialgia, seu dolore tensivo, qui asse tegeretur, juxta cartilaginem ensiformem, altum est silentium?* nonne saltem hoc signum, ubi calculus obturasset collum vesiculæ, inseparabile existimabat? Tu vero attendas hic velim, neque de calculo nominatim verba fecisse, & præter calculum esse alia (6), quæ ut cæteros, ita etiam Cysticum bilis ductum possint obstruere. Deinde, etiamsi calculus hunc obstruxerit, non modo non icterum, quem unum tunc absuisse videre potuit Bezoldus (7), exemplisque evicerat Pechlinus (8); sed nihil, quod affectam cystim ostenderet, esse consecutum adnotavit, ut paulo ante dictum est, Galeatius: neque aliter fere observavit Reverhorstius (9): nec in duobus Phil. Jac. Hartmannus (10): nec in tribus quidquam, contra ac diximus, habet Hallerus (11): nec denique is, qui accurate symptomata ægri omnia recensere potuit, Trewius (12). Et quanquam Tacconus (13) adjunctos quartanæ febri immanissimos dolores in hypogastrica regione fuisse, scribit; tamen non modo non simul regium morbum, sed ne dolores quidem illos fuisse ait, ad ensiformem cartilaginem pertinentes, ut paulo ante in alia muliere, calculis in Communi ductu positis, diserte significaverat. Vides igitur, ne tum quidem cum meatus Cysticus, ut erat in cunctis cadaveribus indicatis, a calculo obstructus est, constans, & perpetuum ejus signum esse illum dolorem, qui a Wepfero descriptus fuit.

40. Etsi vero hic a nobis indicia quærebantur calculi, non in eum dumtaxat meatum intrusi, sed in universum in fellea vesicula existentis; non tamen inquirere pigebit, an Wepferi signum calculi proprium sit in Communem ductum illapsi, quando ipsius, in vesicula subsistentis, esse non potest, ut supra (14), cum de distentionis sensu aliquid attingeremus, satis indicatum est. Nam quod in Sepulchreto (15) Observatio occurrit, cui hic præfigitur titulus; *Dolor circa cartilaginem xiphoidem a calculis in ventriculo, & vesica fellea*; cave credas titulo Observationem respondere, quam si perlegas, ventriculi quidem fundo, ac substantiæ pertinacissime adhærentes plurimos calculos invenies; in vesica autem fellea, aut alibi ullum fuisse

(1) n. 32. (2) cit. supra ad n. 21. (3) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 10. propius fin.
(4) in Epist. addit. ad Hist. Morbor. (5) Sepulchr. l. 3. S. 17. in Schol. ad Obs. 6. in Additam.
(6) Vid. supra n. 33., & 34. (7) Diss. de Cholelitho Cas. 1. n. 6.
(8) Vid. Act. Erud. Lips. A. 1691. M. Maj. in recens. l. ejus 1. Obs. 58.
(9) Diss. de Mot. Bil. §. 57. (10) Eph. N. C. Dec. 2. A. 5. Obs. 72., & 77.
(11) Opusc. Pathol. Obs. 33. hist. 4. 13. 14. (12) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 32. n. 3.
(13) cit. supra ad n. 16. (14) n. 37. (15) l. 3. S. 7. Obs. 32.

se non invenies. Ex hac potius Observatione disces, non esse igitur proprium calculorum in Communi ductu existentium indicium illud, quod calculos ventriculo infixos significabat. Quin etiamsi præter hos, alii in Communi extitissent ductu, esset tamen dubitationi locus, utris eum adscribere dolorem oporteret, non secus ac cum in aliqua doloris ejusdem historia, simul in eo ductu calculi, simul in jecinore pene toto prava materia, & vitia gravissima proponuntur, in altera autem multi per hepar tumores, & ab horum uno meatus ille valde compressus: quanquam si compressio, aut obstructio Communis Canalis ipsa afferre credatur causam ejus, de quo loquimur, doloris; non erit hic igitur peculiaris nota lapillorum in illo hærentium, cum sine calculis posse & comprimi, & obstrui, supra (1) satis ostensum sit, nihilque prohibeat existimare, interclusam in eo bilem adeo & multam, & acrem interdum esse, aut mora fieri, ut æque ac calculi, & distendere canalem possit, & lacessere. Noli credere industriam, solertiamque verum quærentium, & Rem Medicam juvare nitentium minoris a me duci, quam a Cl. Viro, qui propositi doloris explicationem probat per Suspensorii hepatis ligamenti firmam ad peritonæum, qua ensiformem cartilaginem obducit, alligationem: sed mox eodem, quo & ego, veri studio, & amore permotus, hæc subjicit: „ non in calculosis „ jecinoris affectibus tantum, verum & „ in phlegmonibus, aliisve ejusdem visce„ ris tumoribus, qui non procul ab hu„ jusce ligamenti radicibus consistunt, op„ portuna hæc sunt ad varia hujuscemo„ di inde suborta symptomata explicanda, „ & præcipue dictum cartilaginis mucro„ natæ dolorem, qui in similibus circum„ stantiis hepatis inflammationes non raro „ comitari consuescit. „

41. Non modo autem hoc signum commune est morbis aliis sive extra jecur, sive in jecinore, sive in Communi ipso ductu commemoratis: sed ne tum quidem occurrit semper cum in eo ductu lapilli sunt. Quicunque enim bilarii calculi per alvum ejecti sunt, per illius meatus angustias ad intestina pervenerint necesse est: & tamen cum dejectorum ejusmodi lapidum tot extent Observationes, in quot tandem harum præcessisse dolorem legimus ad cartilaginem ensiformem? Non me præterit, haud omnes dejectos lapides a jecore esse repetendos. Quin ultro fateor, ex quo ante Galenum (2) cœpti sunt adnotari, cum prope innumeræ ad hoc usque tempus collectæ sint a Donato (3), a Schenckio (4), a Rhodio (5), a Schröckio patre (6), ab aliisque eorum Observationes, magna ex parte videri mihi in ipsis intestinis, aut in ventriculo genitos. Nam in ventriculo quoque gigni antiqua indicant exempla, quorum primum recenset Donatus (7) cum civis meus „ Magi„ ster Jo. Juliani de Furlivio misit Gen„ tili lapidem in quantitate unius nucis „ vomitu expulsum post dolorem stoma„ chi, cujus lapidis durities erat supra du„ ritiem gypsi, figuraque ejus erat sicuti „ figura ovi: „ cui similem, nisi quod jujubæ magnitudinem non superabat, colore autem subalbo, nec stratis evidentibus præditum, in Patria olim vidi, quem fœmina, pariter post diuturnos ventriculi dolores vomuerat. In ipsis autem intestinis concretos cum alii nuper, nec satis fortasse idoneis exemplis, se probasse crediderint; mihi illud præ cæteris huc aptum videtur, quod ex Ballonio (8) petes, *lapidis in* Peronii *intestinis perforati, ut liquidiori materiæ via pateret*; ex terreis enim, viscidisque particulis intestino circum adhærentibus videtur paulatim crevisse, cæteris per medium transeuntibus, viamque apertam servantibus. Sed & lapides omnium maximos, & totos ex ejusmodi una eademque materia factos, ut certe in intestinis augmentum, sic & initium cœpisse, quis neget? Quin etiamsi quosdam fuisse legam aut magnitudine, aut colore,

(1) n. 10., & 34.
(2) Vid. apud Schenck. Obs. Med. l. 3. ubi de Intestin. Lapid. Obs. 1.
(3) cap. supra ad n. 15. cit.
(4) Obs. 1. modo cit.
(5) Cent. 2. Obs. Med. 74.
(6) Obs. supra ad n. 24. cit.
(7) cap. modo cit.
(8) l. 2. Consil. Medic. 24.

re, aut figura ejuscemodi, ut ad cysticos facile aliquis referre posset, ut puta (1) qui *alias majores*, *alias minores pisis* erant, aut *avellanis*, *qui coloris fulvi*, aut *majori ex parte flavi*, qui *triangulares*, aut aliter *angulosi*, qui denique, ut uno exemplo plura complectar, *& colore*, *& magnitudine*, *& forma mespilorum seminibus assimilabantur*; hos tamen omnes libenter omittam, præsertim cum quæ præcesserint, aut non satis diligenter, aut nullo modo adscripta sint. Ad illos veniam, quos qui describunt, aut Viri alii graves pro cysticis, aut certe pro bilariis, nec sine causa, habuerunt. Sed Fernelius, quem ipse alias (2) nominavi, haud plura habet, quam *post diuturnum icterum*, *oborto alvi profluvio*, *hujus naturæ innumeros calculos instar pisi*, *aut hordei in plerisque exturbari* se deprehendisse. Coiterus (3) pariter sibi notam fœminam scribit *molestissima*, *ac admodum diuturna icteritia per calculi cum alvi recrementis excretionem liberatam*. Salomonem Alberti *sæpe ab ictero diuturniori calculos per alvum dejici observasse*, ex Præcl. Hallero (4) scio; an plura autem dixerit nescio, quippe ejus *Oratione*, quam hic citat *H*. careo, non illa quidem, quæ in tribus est editis A. 1585, sed quæ est in quatuor vulgatis A. 1590 hanc enim designari; non dubito, quam inscriptam esse video apud Lindenium (5) *de felle ad intestina restagnante &c.* Malpighium lapidem a Matrona dejectum *post ingentes dolores*, *& longam icteritiam* scripsisse, dictum est supra (*). Ruyschium (6) asservasse *calculum e vesica fellea per anum ejectum* legi; non quæ dejectionem antecessissent. Alios autem sciens omitto, qui aut non plura quam Ruyschius, aut ne tot quidem quot Malpighius, de prægressis indicarunt.

42. Præstat igitur ad eos transire, qui doloris sedem tunc præcedentis memorarunt. Hoffmannus pater, ut filius (7) refert, *acutissimos* fuisse scripsit *dextri hypochondrii dolores*. Dillenius (8) post dolores idem hypochondrium *bene diu* occupantes, successisse *colico-nephriticos*. Bartholinus (9) ex Tinctorii Observatione *multas querelas de dextri lateris dolore protenso ad intestina*. Lentilius (10) *circa regionem hepatis dolorem summum*, *cum tumore*, *de quo tamen dolore jam per decennium conquestus* æger *fuerat*. Wolfstrigelius (11), qui fusius quam cæteri descripsit, prægressos *sæpius dolores*, *colico-nephriticos æmulantes*, *sævissime* demum *recruduisse*: recidivo, ut sæpe solet, hoc morbo *dolorem lumborum*, *& lancinationem circa hypochondrium dextrum*, *ubi locus insertionis cholidochi ductus in duodenum est*: iterum recidivo *dolorem*, *qui quidem colicum potius æmulabatur*, *cum non circa lumbos*, *& hypochondrium dextrum*, *sed potissimum versus umbilicum persentiretur*. Vallisnerius tandem noster (12), qui omnia ipse quoque diligenter est persecutus, cum in Patria sua primum, deinde hic etiam Patavii consimiles casus observasset; quod ad dolores attinet, nihil aliud scripsit, nisi „ sævissimos in regione hepatis fuisse, & se umbilicum versus extendisse. „ A Vatero (13), & tanto magis a Bezoldo (14) propositi casus a me consulto sunt præteriti ob calculorum magnitudinem, qui ut facile in vesica fellea initium habuerint, cum incrementum tamen accepisse in intestinis videri possint, ab his potius, quam a Communi bilis Canali tunc provenisse dicerentur. Et Vaterus quidem *vehementissima ventris tormina* fuisse scribit, *quæ primum regionem umbilici occuparunt*, *tandemque in regione lumborum substiterunt*. Bezoldus autem postquam *per sex & ultra annos doloribus hypochondrii dextri* ægra *mirum quantum* fuerat *defatigata*, lapidem tandem fuisse dejectum *non absque torminibus*. Nullum igitur in his cunctis Observationibus indicari dolorem vides, qui ad cartilaginem ensifor-

(1) Vid. apud Schenck. Obs. 1. modo cit.
(2) Advers. 3. Animad. 28.
(3) Obs. Anat.
(4) ad Boerh. Prælect. §. 348. not. *m*.
(5) renovat. de Script. Med. l. 1.
(*) n. 23.
(6) Præf. ad Thes. Animal. I.
(7) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 2. c. 3. in fin.
(8) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 246.
(9) Cent. 4. Hist. Anat. 49.
(10) Eph. N. C. Dec. 2. A. 7. Obs. 136.
(11) Earund. Dec. 1. A. 2. Obs. 89.
(12) Epist. supra ad n. 13. cit.
(13) Dissert. qua Obs. rariss. calcul. Obs. 3.
(14) Diss. de Cholelitho Cas. 2.

ſiformem pertineat. Sed neque indicatus a duobus Hoffmannis Jo. Mauricio, & Friderico. Ille enim (1) *anteriora* quidem memorat; ſed ita memorat, ut *diuturnum dolorem tenſivum, & vellicantem* fuiſſe dicat, *ſub hypochondrio dextro anteriora verſus moleſtum*. Hic vero (2) præter *intolerabilem in dextro latere, & ſub coſtis ſpuriis dolorem*, etſi hæc addit, *circa ſcrobiculum cordis perſiſtebat dolor vehemens preſſorius, qui etiam ad umbilicalem uſque ſe extendebat regionem*, tamen neque ſcrobiculus cordis cartilaginem enſiformem comprehendit, aut ſi hic velis comprehendere, meminiſſe oportet, in ea Obſervatione non de *lapide* verba fieri, ſed de *amurca bilioſa, ductum choledochum obturante*; ut ſic potius confirmari poſſent illa, quæ ſupra (3) diſputavimus de ambiguitate hoc ſignum conſecutura, quæ certe alia quoque conſequitur ſigna in proxima Hoffmanni Obſervatione (4). Cæterum in ultima (5), ubi de calculis ipſis agitur, ductum illum obſtruentibus, *acutus* proponitur, *& vix tolerabilis hepatis regioni firmius inſiſtens dolor, intercurrentibus inteſtinorum doloribus, qui per intervalla remittebant*. Denique ſcripta a peritiſſimo Archiatro Swietenio (6) inſpice, ubi quæ tunc accidant, a ſe obſervata proponit; de dolore ad enſiformem cartilaginem reperies nihil. Cum autem, omnibus, quas protulimus, Obſervationibus penſitatis, extenſum dolorem ad cartilaginem illam nunquam, ad umbilicum autem, ſive ad umbilicalem regionem haud ſemel animadverteris; ſi forte velis explicationem petere non ab Jejuno inteſtino, in quod Duodenum ſe producit, ſed ab Suſpenſorii hepatis ligamenti illa parte, quæ Euſtachio (7) melius quam Reverhorſtio (8) nota, comitatur Umbilicale vinculum, aut etiam ab hoc vinculo; per me non minus licebit, quam ab Suſpenſorii parte reliqua, cum ſe nonnunquam, ut ab aliis obſervatum eſt, ad enſiformem cartilaginem extendet dolor.

43. Si ergo bilarii calculi, ut hactenus oſtenſum eſt, & mox (9) confirmabitur, ne tum quidem cum molientes exitum, uſque adeo moleſti ſunt, peculiari, conſtanti, perpetuo quopiam ſigno ſe ſe indicant; quanto minus id poterunt in ſua veſicula quieſcentes? At enim calculorum quoque in renibus, & urinaria veſica inhærentium ſigna, inquis, perſæpe ambigua ſunt, nec tamen a Medicis in tanta rei obſcuritate contemnuntur. Ego vero neque illa, quæ de cyſticis proferuntur, contemno; ſed ad ſuſpicandum potius, quam ad eos pro certo cognoſcendos apta eſſe conqueror (10). Quod ſi in ſuſpicionibus ſubſiſtendum eſt, non ſolum commendo, qui his pondus aliquod addere nituntur augentes numerum indiciorum; ſed inter illos nomen ipſe quoque profiteor meum. Itaque etſi cyſtis lapillos non ſemper cum bile conjungi ſcio, quæ amurcam imitetur, nec ſemper cum urinariis calculis; tamen neque Sylvii ſuſpicionem, quam in Sepulchreto (11) etiam habes, omnino ſpernendam eſſe credo, verentis ne, qui ejuſcemodi bilem vomunt, in eorum cyſti lapilli concreſcant, neque meam alteram tibi ſuſpicionem reticendam. Ipſe enim cum præter illos, quos ſimul felleis, ſimul urinariis calculis obnoxios alias (12) a me viſos memoravi, alios quoque viderim, alios legerim, inter verſandum autem eas, quarum parte in his Litteris ſubinde uſus ſum, Obſervationes quamplurimos pariter invenerim, non fortuito hæc accidere facile intellexi. Ex iis, quos ſic affectos legi, unum haud omittam, dignum præ cæteris qui ob ſua in Medicam Facultatem merita commemoretur, Michaelem Mercatum (13). Hic nephriticis cruciatibus confectus, cum lapides duos, nec parvulos, in ureteribus, in renibus autem ſexaginta tres aut minores omnes, aut quoſdam ſaltem, ut Præceptor ejus ſcripſit Cæſalpinus, *ingentes* haberet; in cyſti etiam fellea, quamvis ictero, quod me-

(1) Eph. N. C. Dec. 2. A. 7. Obſ. 244.
(2) paulo ante cit. capite 3. Obſ. 4.
(3) n. 40.
(4) c. eod. 3. Obſ. 5.
(5) Ibid. Obſ. 6.
(6) Comment. ſupra ad n. 15. cit. §. 950.
(7) Tab. Anat. II. Fig. 3., & 4.
(8) Diſſ. de Mot. Bil. Fig. 1.
(9) n. 44., & ſeq.
(10) Vid. n. 36.
(11) l. 3. S. 18. Obſ. 9.
(12) Epiſt. Anat. 1. n. 48.
(13) Vid. ejus Vitam, & Teſtimonia, Metallothecæ ejuſd. Vaticanæ præfixa.

memorent, nunquam tentatus, habuit sex & triginta, obscuri coloris, & angulares, ciceris magnitudine. Quis autem cum hæc de Mercato, tum in illis insuper tot Observationibus legens, Episcopum illum Lælii a Fonte (1) ex renum quoque lithiasi laborare consuevisse, Hoechstetteri (2) Comitem arenulas, & lapillum in renibus habuisse, Wepferi (3) Vietorem in papillari caruncula alterius renis lapilli frustulum, Borrichii (4) fœminam ex vesica utraque calculos effudisse, Mortoni (5) aliam renem alterum iisdem refertum gessisse, Reverhorstii (6) senem eosdem in renibus, & vesica urinaria, & ne forte hæc non nisi in senibus animadversa fuisse credas; Boneti (7) Virgini duodeviginti annos natæ a lithotomo exemtum esse lapidem ovi anserini magnitudine: ad hæc Bergerum (8) in Juris Consulti utraque vesica invenisse, Lancisium (9) in rene quoque Viri Exc. Horatii Albani & magnum lapidem, & pusillos, Hoffmannum (10) denique in Viri generosi rene non parvum, in vesica urinaria multo majorem; omittam enim sciens alios quamplurimos, & in his Jo. Bapt. Contulum (11), Christoph. Cunradum (12), Vitum Riedlinum (13), Tob. Ferd. Pauli (14), Jo. Casparum Grimmium (15), Jo. Sebast. Albrechtum (16), Jo. Jacobum Treylingium (17), Christoph. Jac. Trewium (18), qui in duobus adnotavit, Jo. Storchium (19), & Isr. Cregutum (20); hos, inquam, aliosque (21) omittam, quando præter Baglivum (22), hoc adeo inter consueta ponentem, ut rationem quæsiverit, *cur existentibus calculis in vesica fellea, germinent quoque in urinaria, & contra*, unus pro multis esse potest Abrahamus Vaterus (23) diserte confirmans, *sæpissime certe in vesica fellea* calculos *observatos esse in iis, qui calculo simul viarum urinariarum laborarunt*; Quis igitur talia legens, & tot consimiles attendens casus, non continuo intelligat id quod Vaterus, *manifestum esse*, *causas* utrorumque calculorum magna ex parte *esse communes*? Quod cum posueris, mecum facile arbitrari incipies, ubi ad cæteras felleorum calculorum notas hæc quoque accesserit, ut homo urinariis calculis obnoxius sit, aliquid ponderis esse ad reliquas suspiciones accessurum, præsertim si juxta ea, quæ supra (24) adnotata sunt, is homo neque infans, neque puer sit, imo ætate sit jam media, aut senili: quæ animadversio ab ætate desumpta, si cum aliis jungatur, juvare etiam poterit ad dejectos intestinales calculos ab iis, qui in cysti geniti essent, distinguendos. Sic Cl. Carlius (25) cum quendam calculum, qui inter cysticos referebatur, ab adolescente dejectum annorum XVIII. ob id *præsertim* ad hos pertinere non credidisset, quod *illa ætas non ferat istiusmodi morbosam dispositionem* (nec certe nisi quam rarissime; in eoque minime inter se conveniunt fellei calculi, & urinarii) cognovit postea, ejusdem Juvenis ex dysenteria mortui jecur inventum esse *tam sanum, quam vituli sanissimi esse potest*: calculus autem, ut ille fuerat, *duarum unciarum & dimidiæ* si vel multum incrementi cepisset in intestinis, aliquod suæ pristinæ moræ, transitusque saltem vestigium in affixis jecori vesicula, & ductibus reliquisset.

44. Etsi vero, quascunque commemoravi, felleorum calculorum notæ sunt, ut ex iis apparet, quæ hactenus dixi, & Hoffman-

(1) Cons. cit. supra ad n. 31.
(2) Cas. cit. supra ad n. 17.
(3) Hist. cit. supra ad n. 20.
(4) Vid. Bartholin. Act. Hafn. Vol. 5. Obs. 65.
(5) Phthisiolog. l. 3. c. 14. hist. 5.
(6) Diss. supra ad n. 42. cit. §. 56.
(7) Sepulchr. l. 2. S. 4. Obs. 35.
(8) Physiolog. l. 1. c. 14.
(9) Oper. Tom. 2. Diss. 10.
(10) cap. 3. supra ad n. 42. cit. Obs. 1.
(11) De Lapidib. c. 25.
(12) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9., & 10. in Obs. 171.
(13) Earund. Cent. 3. Obs. 45.
(14) Earund. Cent. 9. Obs. 76.
(15) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 20.
(16) Eorund T. 4 Obs. 49.
(17) Eorund. T. 5. Obs. 129.
(18) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 6. n. 5., & A. 1743. Hebd. 32. n. 3.
(19) Commerc. Litt. A. 1735. Hebd. 52. n. 4.
(20) Differt. de Calc. in corp. hum. generat. &c. §. 31. in fin.
(21) Vid. Epist. 57. n. 12.
(22) De Experim. circa Bilem.
(23) Diss. supra ad n. 36. cit. thes. 8.
(24) n. 15.
(25) Commerc. Litter. A. 1731. Specim. 51. n. 1.

mannus (1) admonet, *collective sumendæ, & considerandæ*, & quoniam omnes in omnibus esse non possunt, pleræque saltem, & in his præcipuæ, attendendæ (præcipuas autem voco, quæ crebrius solent animadverti, ut puta cum lapides in Communem ductum descendunt certa a dextris doloris sedes, icterus, vomitus, anxietas, recidiva; sic enim fere animadverti in pluribus earum Observationum, quæ supra (2) sunt indicatæ) etsi, inquam, ita ut dicimus, faciendum est; tamen oblivisci nunquam decet, quam facile subesse possit deceptio. Confer enim cum plerisque ex his vel præcipuis notis Observationes illas duas, quas etiam antea (3) indicavi, ejusdem Hoffmanni, vera intelliges a me dici. Idemque intelliges, cum postquam scripsit (4), *esse quædam signa haud fallacia, quæ calculorum in ductibus biliariis indicant præsentiam*, & præcipua ex illis enumeravit, paulo post (5) signa profert maximi calculi in cysti fellea inhærentis, præsertim autem cum symptomata describit (6) icteri non ab ullo calculo, sed a spasmodica dumtaxat *strictura* illati. Accidit tamen haud raro, ut quemadmodum in urinariis calculis, sic in bilariis quoque habeamus signum longe omnibus anteferendum, videlicet cum eorum aliquis, aut fragmentum saltem quodpiam ejicitur. Quod quidem signum, ab naturali ipso rationis lumine præmonstratum, cum alii antea, & in his Vaterus (7), præcipue autem, & fusius Vallisnerius (8) memorassent, mirari quis possit, cur inter signa ista *haud fallacia* sit ab Hoffmanno prætermissum, præsertim cum ante quinquennium hæc ipse quoque (9) docuisset: „ inter hæc vero omnia, quæ „ jam monuimus, signa, nihil datur cer„ tius vehementes a calculo felleo progna„ tas dijudicandi passiones, ac si ipsi cum „ excrementis per alvum secedant; & „ tum non secus ac in calculis renalibus, „ quando hi ex ureteribus in vesicam fue„ runt delati, omnes simul & semel do„ lores cum reliquis gravibus afflictioni„ bus cessant, atque exspirant, ictero sal„ tim excepto, qui non simul, sed sensim „ tandem evanescit. „ Præcedentibus igitur indiciis calculorum, qui in bilarios ductus intrusi, exitum sibi in Duodenum intestinum moliantur, si inter alvi recrementa, quæ tum diligenter sunt a ministris eluenda, & per cribrum aliquod, sicuti Vallisnerius monebat, trajicienda, bilarius aliquis calculus inveniatur; non est dubium, quin hoc signum eam lucem afferat, quæ non nisi incerta, & subobscura a tot aliis notis sperari poterat.

45. Sed cautione opus est, nequando intestinalem forte calculum pro bilario, sive ut vocabuli ambiguitas omnis hic declinetur, pro hepatico, id est in hepatis canalibus, aut cysti ejus genito, accipiamus. Est quædam Hoffmanni Observatio (10) viginti lapidum vomitu ejectorum, quos etsi non plane incredibile existimabat ex bilariis ductibus provenisse; conjiciebat tamen, *in ipsius* potius *duodeni flexura a bile crassiori, & terrestriori successive concrescere, & progigni potuisse*; erant enim angulosi quidem, & colore ex flavo viridi; sed ea magnitudine ut sine ventris in dextera parte torminibus, quæ nulla præcesserant, Communem ductum permeare potuisse non viderentur. Icterus tamen horum antecesserat ejectionem, & *statim* ab hac, quod permirum videri debuit attendentibus Hoffmanni exceptionem, paulo ante (11) memoratam, *sublatus* est. Si ergo ut bili exitum, in Duodeno obstantes, præcludebant, ita bilis aut per se, aut mora acrior facta esset, aut ipsi acutioribus fuisent angulis, facile vides, non modo icterum, sed & dolores a dextris, & quæ hos alia consequuntur, prævia habere, & sua ejectione etiam tollere potuisse. Verum illa simul conjungi possibile magis, quam frequens est: & nulli in proposita Observatione prægressi a dextris dolores satis cautum Medicum facere potuissent. Quorum, aut icteri, & ma-

(1) cap. 3. supra ad n. 43. cit. §. 15. (2) n. 42. (3) n. eod. id est Obs. 4., & 5.
(4) Ejusd. Tom. 4. P. 4. c. 12. §. 11. (5) §. 17. (6) Obs. 1.
(7) Diss. supra ad n. 16. cit. thes. 12. (8) Epist. supra ad n. 13. cit. Adnot. 1.
(9) Tom. 4. paulo ante cit. P. 2. c. 3. §. 18. (10) Ibid. Obs. 2. (11) n. 44.

magis utrorumque absentia cautum pariter facere debet, ubi calculi, qui cystici alioquin videri possent, ex alvo dejiciuntur velut in iis, quæ protinus indicabuntur, exemplis. Et primum calculi tres (1) (2) (3) dejecti occurrunt, quorum sive globosam, aut ovalem figuram, sive colorem exteriorem, aut interiorem, & alia quædam attendas; non facile perneges cysticos esse potuisse, præsertim si nonnullos in vesicula aliquando repertos esse non ita dissimiles recorderis; sed tormina quidem, & ventris dolores fuisse legens, nec tamen in dextero hypochondrio, imo iliacam regionem in uno exemplo gravantes, lapides intestinales fuisse credes, idque eo facilius, quod non icterum, sed volvulum in his singulis tribus casibus videbis commemorari. Succedunt exempla alia tria. Quorum primum (4) si ullam de regio morbo mentionem haberet, neque dejectos *absque ullis doloribus* lapillos proponeret, horum descriptio tanto magis faceret, ut pro cysticis agnosceremus, quod magnitudine cum iis minime comparandi erant, qui tribus superioribus, & totidem insequentibus exemplis memorantur. Horum alterum (5) dolores quidem colicos, sed non ad dexterum hypochondrium, neque cum ictero conjunctos exhibet. Quamobrem calculum, quamvis concentricis, ut Icon ostendit, corticibus præditum, & intus, extraque flavum, libentius cum ejus Observatore crediderim in aliquo intestino genitum bilis ingressui propiore. Sic in tertio exemplo (6) assentior Cl. Albrechto, in Colo intestino ortos existimanti calculos, quos alioquin describit figura triquetra, in aqua natantes, flammamque concipientes; assentior, inquam, non tam quia sub obscura exteriore flavedine albissimam, quæ tamen *instar durioris saponis* solida erat, materiam continebant, quam quia in dextero quidem hypochondrio vehemens dolor non defuerat; sed, ut *sevi impurioris* ex combustis *odorem*, aliaque prætercam, nihil usquam ad icterum pertinens video adnotatum. De quatuor denique exemplis, quæ juvat adjicere, si calculum, quem Cl. God. Guil. Mullerus (7) sic in transitu memorat, ut *felleum* vocat, & ex stratis aliis alia complectentibus conformatum pingit, sic plenius potuisset describere, & quibus præviis, aut comitantibus symptomatibus ejectus fuisset, adjungere; fortasse absque ulla dubitatione acciperem: ut certe accipio quos Præcl. Jo. Phil. Burggravius (8) post atroces, eosque recidivos, dexteri hypochondrii dolores, nec sine icterico tum in facie, tum in lotio colore proponit dejectos. Sed & quosdam a Cl. Brunnero (9) visos, quantumvis sine ictero fuerint, accipiamus necesse est propterea, quia jam in jecinore inchoatos per anatomen deprehendit. Nempe vir, annos ferme decem perpetuo ventris, dextrique potissimum hypochondrii, dolore vexatus, premente primum, tendente, & obtuso, postea vero interdum lancinante, dein acerbissimo, neque dexteri hypochondrii sedem mutante, novissime intolerabili, calculos dejecit leves, flavos, lamellata compage, angulosos. Is post triduum mortuus, habuit in cysti, quæ magna erat, massam ex fulvo obscuro cæruleam, & viridescentem, eamque mollem, in medio autem ductus Cystici, & in Communi ubi oblique hiat in Duodenum intestinum, hærentem materiam paulo quidem minus mollem, sic tamen ut ab iis ductibus in globulos conformata esset duos *oblongo-rotundos*, in Colo denique calculos quindecim in unum globum compactos, sed facile separandos, nondum adeo duros, ut qui fuerant dejecti. Itaque negari non poterat, hos fuisse in bilariis ductibus inchoatos, & per gradus minus molles factos, mora demum in intestinis duratos. Quod si *per totum morbum nullum signum icteri se se manifestavit*; aut credito, materiam in vivente facile molliorem, quam altero post mortem die cum in ductibus reperta est, non

(1) Commerc. Litt. A. 1740. Hebd. 19. n. 2. (2) Eph N. C. Dec. 3. A. 3. Obs. 21.
(3) Act. N. C. Tom. 7. Obs. 100. (4) Eorund. T. 3. Obs. 82.
(5) Eorund. T. 8. Obs. 121. (6) Eorund. T. 3. Obs. 57.
(7) Eorund. T. 6. Obs. 69. circa medium. (8) Eorund. T. 5. Obs. 78.
(9) Commerc. Litter. A. 1738. Hebd. 18. n. 1.

non omnino bilis exitui obstitisse, & dolores sua fortasse acrimonia magis, quam obstaculo, creasse; aut reminiscere eorum, quæ in singulari aliquo ejusmodi casu indicavimus supra (1), ut vel obstructo Communi ductu posse nonnunquam abesse icterum intelligeres. Quod cum spectarem, paulo ante dixi, icteri quidem, sed magis & icteri, & dolorum a dextris absentia cautum Medicum fieri oportere; ut magis reliqua simul omnia prius quam pronunciet quidquam attendat. Quamobrem ut exemplum quartum subjiciam non ita facile ab hepaticorum numero eos calculos excludam, quos olim Fr. Slare (2) ab nobili fœmina *valde cruciata doloribus hepaticis* vix aliquot post hos horis bis vidit excretos: etsi enim presse, ut fit, rescribens, forte omisit, quæ ad arquatum morbum attinebant, lapillorum tamen odorem, combustorum videlicet, colorem, saporem felleis convenientem, præterea in aqua levitatem, & *combustibilitatem* non omisit. Quæ utinam duæ ultimæ notæ aut nunquam prorsus in intestinalibus, aut saltem semper in hepaticis calculis adnotarentur; certe esset Medicis multo proclivius cavere, ne hos temere, ut olim verebatur Matthiolus (3), pro illis acciperent. Verum duo illa signa, quibus cum Reverhorstio (4), plerique utebantur, haud raro fallere ostensum est. Quod si Vallisnerius (5) cavendum admonuit, ne calculi quidam, propterea quia neque arderent, neque innatarent, præpropere ex hepaticorum numero rejicerentur eo tempore, quo perpaucis dumtaxat experimentis illa cœperamus signa infirmare; quanto id nunc magis cavendum est, cum ea nobis adeo creverint experimenta, ut exceptiones ad certa capita reduci posse non videantur [6]. Sed & quantum cystici calculi variare possint non colore tantum, & forma, verum & structura ipsa externa, internaque, & substantiæ etiam modo, ut vel pellucidi nonnunquam sint, ideo supra [7] diligenter est adnotatum, ne si forte aliqui interdum occurrant ab iis, qui plerumque solent, vel plurimum discrepantes, continuo hepaticos non esse pronuncies; sed proprietates antea cæteras singillatim, & quæ præcesserint, quæ sint comitata, quæ subsecuta signa perpendas.

46. Nec vero ipsa, ne de immani numero quidquam dicam, lapidum magnitudo absterrere te semper debet, ne propterea hepaticos esse censeas. *Insignis* certe illum fuisse *magnitudinis*, quem fœmina quædam per sedem excreverat, testatur Vaterus [8]: & tamen fœmina, paulo post ejus excretionem mortua, in vesica fellea quinque alii minores inventi sunt *ita figurati, ut videri posset, quomodo majori* illi, corculum referenti, *adhæsissent*. Cum iis igitur ipsum quoque in cysti fuisse intelligis, neque magnitudine prohibitum sua quo minus inde exiret, atque in cavum intestinorum perveniret. Magnus quoque erat is, quippe *pollicis articulum æquans*, quem Cel. Swietenii [9] Socrus, periodicis icteri paroxysmis obnoxia, post acerbiores in ipsa Duodeni intestini sede cruciatus, biduo interjecto dejecit, foveis duabus in superficie excavatum, binos restare significantibus, qui ipsi quoque postea prodiere non multo priori illo minores. Cui tamen sua non obstiterat moles, ne ductuum eluctaretur angustias. Nec mirum; nam etsi angustus sit Choledochos ductus, etsi angustior, & valvulis impeditus Cysticus; membranei sunt tamen, eoque ferre possunt prope incredibilem dilatationem. Itaque Cysticum *ordinario octuplo majorem, ut pollicis crassitiem adæquaret*, invenit Bezoldus (10), in *ejusque tractu medio calculum notabilis magnitudinis*. Et ipse, ut alibi (11) scriptum est, *Communem, Cysticum, & Hepaticum intra hepar usque, dilatatos adeo* conspexi, *ut perimetrum duobus transversis digitis æqualem haberent* in sene, cujus in cysti, præsertim vero in Hepatici ductus ramis, calculos deprehendi. In muliere autem, cujus fellea vesicula magnum cal-

(1) n. 34. (2) Vid. Commerc. Litt. A. 1735. Hebd. 5. in adnot. ad n. 2.
(3) l. 5. Epist. Medic. 3. (4) Vid. supra n. 25. 26. (5) Adnot. 1. cit. supra ad n. 44.
(6) n. 25. 26. (7) n. 16., & seqq. (8) Diss. supra ad n. 16. cit. thes. 3.
(9) Comment. supra ad n. 15. cit. §. 950. (10) Diss. de Cholelitho Cas. 1. n. 5.
(11) Epist. Anat. 1. n. 43.

calculum, quamvis necdum induratum illum quidem, continebat, Communis canalis, qua in Duodenum influit, perangustum alias, orificium dilatatum adeo conspexit Heisterus [1], *ut parvum digitum facile immittere in illud potuerit*. Et Henr. Albertus Nicolai [2] cum *insigniter* ad vesiculam usque expansus esset idem canalis, ejus orificium non minus, quam Heisterus, patens invenit. Sed vel amplius viderat junior Verneyus (3). Laxius autem Trewius (4) cum bilariis ductibus pariter dilatatis. Quorum diametrum triplo, quam solet, majorem deprehendit Kniphofius (5). Aliis hujus generis, quæ in promptu essent, Observationibus supersedeo; nam & hæ satis sunt, & mox (6) quasdam, in quibus una erit multo maximæ dilatationis, sum producturus. Cum igitur adeo canales isti & dilatari possint, & dilatati inveniantur, non est cur lapides vel grandiusculos per eos transire potuisse dubitemus, nisi cum in hypochondrio dextero non ii præcesserint dolores, qui dilatationem illam significarent. Itaque ut Hoffmannum laudo, quod de viginti illis magnitudinis insignis lapidibus (7) verba faciens, non plane incredibile censuerit, in ductibus de quibus loquimur, *minimos felleos calculos primum posse hærere, sensim a præterlabente bile augmentum capere, & successive horum ductuum ingenti dilatatione facta ibi diutius subsistere*; sic eundem iterum vel magis laudo, quod dubium se, imo in alteram sententiam proniorem ostenderit, propterea quia *sine præcedentibus lateris dextri torminibus* lapides illi ejecti fuerint. Bezoldo (8) quoque id in laude pono, quod vel præviis per sexennium, & eo amplius hypochondrii dextri doloribus cum denique lapis dejectus esset, licet ipse, nec sine rationibus, e bilariis ductibus extitisse arbitraretur, professus est tamen, se nolle *mordicus* isti *inhærere sententiæ*, credo quia pro tanta lapidis mole non ibi tunc demum fuisset insolita quædam, & maxima omnium doloris atrocitas cum pervictis tandem orificii Communis ductus angustiis, se repente lapis in Duodenum intestinum effudit: quibus in angustiis si diutius substitisset, non poterat certe, nisi rara quædam ponatur bilariorum ductuum dispositio, non regium morbum, de quo altum silentium, intulisse. Pervellem æque commendare posse Abrahamum Vaterum (9), doctum alioquin, & sagacem Medicum, qui dejectos duos *insignis magnitudinis* calculos e cysti usque fellea venisse non dubitat, quamvis *nec dolor*, nec *aliud incommodum ab ipsis antea perceptum esset*, & vel tunc ventris cruciatus non dexterum hypochondrium, sed *primum regionem umbilici occupassent*, *tandemque in regione lumborum substitissent*. Nec tamen suis ipse caret rationum momentis. Sed dum inter has exempla profert maximæ osculi uteri arctissimi in partu dilatationis, tantæque exilium ureterum distentionis in calculosis, mirum est non illi occurrisse, neque illud tamen, neque hos acerbis carere doloribus, cum dilatantur.

47. Verumtamen quid pro Vatero dici possit videamus Extat apud Schenckium (10) Traffelmanni Observatio, in qua Viri Principis *meatum bilis Duodeno insertum* nobis, ut ipse invenerat, *latum*, & *ventriculi instar inflatum*, ac *calculis undequaque refertum* majoribus, minoribusque describit. Si forte quæris proximam mortis causam; vigil coma fuit in lethargum degenerans. Si quæ antea molesta fuerint, præter incredibilem sitim, qua perpetuo, dum viveret, ille torquebatur, nihil quidquam invenies. Num Medicum, ut apparet, diligentem, qui hoc adnotaverit, si forte icterus, si quis ad dexterum hypochondrium dolor, si aliud quod ad meatum calculis adeo distentum attineret, Principem proprium male habuisset, aut ignoraturum, aut in non brevissima Observatione præteriturum fuisse credis? At si non credis; præter ductum alterum, qui bilem ad intestina deferendo, icterum prohibe-

(1) Act. N. C. Tom. I. Obs. 181.
(2) Commerc. Litt. A. 1732. Hebd. 33. n. 11. sub 4.
(3) loco indicato supra ad n. 13.
(4) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 140.
(5) Eorund. T. 8. Obs. 30.
(6) n. 47.
(7) Obs. supra ad n. 46. cit.
(8) Diss. modo cit. Cas. 2., & §. 7.
(9) Obs. 3. supra ad n. 42. cit. §. 2., & seqq.
(10) Obs. Med. l. 3. ubi de Cholidocho Meatu Obs. 3.

hiberet, agnoſcas neceſſe eſt, poſſe aliquando Choledochum meatum increſcentibus intra eum ſenſim & numero, & magnitudine perpaucis antea calculis, & perminutis, præter modum quidem, ſed paulatim adeo, lenteque diſtendi, nihil ut de ipſo homo conqueratur. Verum ut ut credas, illud ſemper mecum exiſtimabis, perrara hæc eſſe, ſimulque animadvertes, aliud de quieſcentibus calculis, aliud de Cyſtici totius, & de Communis ductus ad finem anguſtias vi ſuperantibus ferendum eſſe judicium. Equidem id non requiro, ut quemadmodum in Tinctorii (1) Obſervatione poſt dextri lateris dolorem protenſum ad inteſtina, cum calculis excernatur *materia cruenta, & purulenta*; ſatis mihi eſt, ut Bartholino (2), *ſola ductus cholidochi*, ab ipſo alias viſa, *dilatatio*; quæ ſicuti nonnunquam calculis ad extremas anguſtias hærentibus, eaſque, ubi dimoveri incipiunt, ſuis angulis lædentibus non ſine ſic inducti abſceſſus diſruptione demum fit, & puris ac ſanguinis dejectione, ita plerumque cum multo minori violentia fit; ſed fere nunquam ſine dolore. Deſcripta eſt a me alibi (3), & ſuperioribus etiam Litteris (4) commemorata Valſalvæ Obſervatio, in qua cum ingenti hepatici abſceſſus cavo ſuperior pars ductus ejuſdem communicabat, pars autem reliqua ita erat amplificata, ut digitum admitteret, ſicque oſtenderet, quomodo, vivente homine, veſiculas plures quam ducentas, qualibus etiamtum ille ſcatebat abſceſſus, ad inteſtinum tranſmitteret. De multis, qui olim per eum meatum ejecti fuerant, ſanguinis grumis nonnullos ad anguſtias ſubſtitiſſe, eaſque urgente deſuper coercita bile, ipſoque ſanguine, dilataſſe veriſimile eſt. Illud certum, & morbum regium, & vomitiones, & dolores præſertim anteceſſiſſe, qui hypochondrium dexterum adeo laceſſebant, ut ſæviſſimas excitarent ſæpenumero nervorum diſtentiones. Quæ, atque alia, ibidem propoſita, ut magna ex parte in tantum hepatis morbum rejicias, aliquam tamen partem ſi quis referat ad Choledochi meatus dilatationem, facile pernegare non poſſis. Quam ſi in ductu non ab anguloſis, aſperis, magnis lapidibus laceſſito, imo a perfluentibus ſæpius ſanguine, & ichoribus laxato, ſine doloribus factam eſſe non negas; vide, num ſine doloribus tunc fieri dicturus ſis, ubi infimæ illæ anguſtiæ non ante laxatæ eſſent, imo a calculorum irritamentis contractæ?

48. Noli expectare, ut has nimis jam longas Litteras, multa de Curatione hujus morbi addendo, longiores faciam. De qua ſatis erit perpauca attingere. Diximus (5), id mali ſæpius eſſe recidivum, nec certius cognoſci, niſi cum aliquis dejectus fuerit calculus, quem ex hepate proveniſſe, dolores ad hujus regionem prævii commonſtraverint. Igitur Curationis pars una erit dare operam, cum ejuſmodi acerbiſſimi dolores redierint, ut calculus ex anguſtiis illis ſe expediat. Altera poſtquam ſe inde expedierit, ut ſi quis alius reſtat calculus, ſi fieri poſſit, diſſolvatur. Tertia, ne procreetur novus. Sunt autem hæ ſingulæ Curationis partes ita, uti poſuimus, diſtinguendæ, nec tempora cuique debita, ut quidam facere videntur, qui remedia promiſcue congerunt, temere confundenda, ſed rei natura, & analoga urinarii calculi ſimiliter diſtincta Curatio, præ oculis habenda eſt.

49. Cum igitur ſæviſſimi urgent dolores, ſatagendum eſt, ut hi conſopiantur, non ſolum ne æger torqueatur, & in periculum inflammationis, aut nervorum diſtentionis conjiciatur, verum etiam ut calculus anguſtias ſuperet. Quo enim hic magis ductus irritat, eo magis ad calculum ſe contrahunt ductus, itaque & ſuos augent cruciatus, & illi tranſitum intercludunt. Ergo etiam atque etiam laxandum eſt: & ad ea, quæ per ſe laxant, atque emolliunt, ſunt eundem ad finem adjicienda diluentia, demulcentia, anodyna, & temperatiſſima antiſpaſmodica, &, ſi intolerabilis dolor cogat, etiam opiata. Nec ſolum interius datis, ſed etiam exterius adhibitis, quantum per hæc licet, laxandum eſt, clyſteribus dico, inunctionibus, fotibus, balneis. Quibus omnibus, ubi plenitudo ſan-

(1) Vid. ſupra n. 42. (2) in ead. Obſ. (3) Epiſt. 3. Anat. n. 10. (4) n. 10.
(5) n. 42., & 44.

sanguinis sit, non video cur non hujus missio proponatur, non modo ne forte inflammatio fiat, verum etiam ne vasculorum turgentia angustiæ viarum augeantur. Porro ut quæ laxant commendo omnia, ita quæ irritant vehementer suspecta habeo. Detrimentum enim quod inferunt, ductus ad coarctationem adigendo, certum est; utilitas autem, quam ab impulsione, & extrusione calculi plures expectant, incerta. At enim exempla, inquis, calculorum circumferuntur, quos valida pellentia, aut fortiora emetica, & purgantia eduxerunt. Fateor. Sed felicem casus temeritatem quis consulto imitari audeat, qui non sciat (quis autem pro certo sciat?) vias satis jam esse laxatas, ut nihil nisi ultima impulsio, & agitatio desideretur; non vero adhuc rem contra se habere, & in eas angustias conjectum præpropere iri calculum, unde nil possit expedire, quo magis & cruciatus crescant, & pericula augeantur. Et sane video Hoffmannum (1) docentem, emetica *sæpe deprehendi summe perniciosa, ... si ductui cystico inhærescens calculus graviores circa præcordia efficit anxietates*; Reverhorstium (2) autem, quemcunque ductum calculus obstruat, vomitoria *anceps esse remedii genus, libenter fatentem*; Scheffelium (3) denique, ut alios brevitatis studio sciens omittam, quod ad purgantia remedia attinet, diserte scribentem: *nollem id facile imitari, metuens, ne simul calculi sic constituti, ut expelli non possint, moveantur, sicque dolores exasperentur*, quos vel ira dumtaxat, sicuti continuo ostendit, in ejusmodi ægris, non modo purgantium stimulus, facile concitat.

50. Intelligis, ipsum de purgantibus medicamentis etiam tum loqui, cum dolores, ejecto calculo, conquieverunt: quæ pars altera est Curationis. Vel tunc igitur ob eas, quæ modo indicatæ sunt, causas a purgantibus abstinerem, & lenioribus potius remediis intestina abstergerem, ne forte ejectus in ipsa calculus aliqua in eorum sede subsistens, ea incrementa caperet, quæ ægro essent aliquando nocitura. Cave autem, ne me propterea timidiorem voces, aut si forte vis, etiam voca; id enim minus vereor, quam si audaciorem vocares in eo videlicet morbi genere, in quo supra (4) ostensum est, quiescentibus calculis nihil sæpenumero molestiæ percipi. Quapropter in hac quoque altera Curationis parte noli mirari, quod missis pellentibus, id solum faciendum proposuerim, ut si quis forte restet calculus, dissolvatur, dummodo hoc possit fieri. Neque enim me fugit quam parum spei, & promissionibus respondere soleant, quæ ad id laudantur, sive innoxia sint; quæ libenter acciperem, seu nimis acria, aut quocumque modo irritantia; quæ vitarem. Nec illud mirum; quando vel extra ipsum corpus diu servatos in iis humoribus calculos, quibus dissolvi intra corpus creduntur, minime solutos conspicimus, nisi ex mollioribus forte sint, quales Borrichius (5) vidit *in aqua calida pene totos colliquescere*, & post illum Hoffmannus (6), nosque etiam in non calida, ductis fissuris, ut ad Schroeckium scripsimus (7), in fragmenta abire. Quin & per se interdum in frustula abeunt quidem, ut in nigris nonnullis animadvertimus; aut etiam in humorem, ut quem Lanzonus (8) *in viridem liquorem sponte esse dissolutum* adnotavit. Nam etsi ut istum calculum designet, *totum succum felleum saxeum reperisse* se dicit; aut *saxei* vocabulo, ut conversum in calculum diceret, abusus est, aut crusta magna ex parte saxea visa est, cum substantia interior mollissima esset. Contra potest junctura esse mollior; substantia autem valde compacta. Sic Platnerus (9) calculi, qui *parum pressus, mox dilapsus est, fragmenta* vidit *nec calida, nec vini spiritu, quamvis loco calido per plures dies ea contegerent, solvi potuisse*. Sic etiam Bezoldus (10) cum frustula tum in illa, tum in vini spiritu etiam *rectificato per tempus* reliquisset, *plane disso-*

(1) c. 12. supra ad n. 44. cit. in Cautel. §. 1.
(2) Differt. supra ad n. 16. cit. §. 66.
(3) Diss. supra ad n. 13. cit. §. 30.
(4) n. 37. 38.
(5) apud Bartholin. Cent. 3. Epist. Med. 85.
(6) cap. 3. supra ad n. 44. cit. § 6.
(7) Obs. supra indic. ad n. 20.
(8) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 62.
(9) Progr. supra ad n. 17. cit.
(10) Diss. de Cholelitho §. 5.

soluta fuisse non vidit. Nec vidit Hoffmannus (1) eos quidem *lapides cysticos*, qui *solidioris fuerant texturæ*, & *saturatioris coloris*. Vallisnerius (2) contra nullo humore melius dissolvi expertus est, quam calefactis spiritibus vini rectificato, & resinæ terebinthinæ. Et de vini quidem spiritu consentientem habuit Auctorem, quem laudat Hallerus (3); de spiritu autem altero dissentientes alios, & in his Tacconum (4), qui de utroque spiritu plane discrepat. Idem (ne nimius sim, cum possis apud eos, quos nominavi, & alios quoque, hæc, in aliisque humoribus facta pericula per te videre) idem, inquam, cum ex iis, de quibus primum locutus est, calculis unum, quem in spiritum nitri injecerat, *tenerrimum* viderit *evasisse*; eos de quibus novissime verba facit, ab eo spiritu *nihil mutatos esse* affirmat, quod & Vallisnerius (5), & Bezoldus (6) pariter animadverterant. Ex his varietatibus illud insuper addisces, ignorari a nobis quo potissimum lithontriptico in hoc, aut illo casu uti deberemus, si constaret, hos calculos, ut plerumque minus duri sunt, magisque friabiles, quam urinarii, ita per sua lithontriptica facilius dissolvi: quanquam in utrorumque comparatione non substantia solum, & junctura spectandæ sunt, verum etiam quanto citius, & quanto plus dissolventis humoris ad urinarias vias, quam ad bilarias, feratur. Quam ob animadversionem factum est, ut in prima hujus Curationis parte cum largissimus calidæ potus a pluribus proponatur, siluerim, non pariter taciturus, si hærente in renibus, aut ureteribus calculo idem proponeretur. Si tamen quæras, ex tot, & tam variis, quæ in hac altera Curationis parte a pluribus promiscue laudantur, remediis quænam præcipue seligerem, non alia magis respondebo, quam quæ magis mihi videntur innoxia, ut puta aut taraxaci succum, quando hoc Boerhaavius ab discipulo Scheffelio (7) dicitur *sæpe calculum hepatis feliciter curavisse*, aut recentis graminis, nemini post Glissonium (8), & Sylvium (9) ad hunc usum non celebrati. Certe autem hæc una herba quid ad id possit, ostendit in quodam paupere Ill. Swietenius (10). Qui cum morbum hunc in aliis quoque per graminis, & taraxaci decoctiones, perque alia, diuturno, & constanti usu ingesta, averruncarit, *semper in fæcibus tunc invenisse se*, scribit, *calculos*, *vel grumos saltem calculosos magna satis copia*. Quamvis autem non propterea se certum habere fateatur, fuisse illos *calculorum comminutorum partes* potius quam exigua novorum calculorum inchoamenta, qualia in cysti, nec semel, reperta esse, jam supra (11) demonstratum est; tamen Glissonii observata, quæ & ipse agnoscit, satis ostendunt calculosos illos tubulos (12) in bilariis boum meatibus hyeme innatos, recentis graminis pastu dissolvi; neque enim *tempore circiter quadragesimæ*, *aut Paschatis*, *imo antea* eos *sæpe* tubulos, sed & postea reperisset.

51. Denique Curationis pars tertia novos gigni calculos prohibebit, primum si quæ vitia sint in jecinore, itemque in sanguine emendare poterit, unde calculorum productio pendeat: deinde si ea removeat, a quibus vitia illa induci consueverunt. Sunt ea vitia in jecinore quidem infirmum robur, obstructio, alia hujus generis, in sanguine autem viscidarum, terrearumque particularum copia, & æquo lentior, per jecur præsertim, motus. Porro inducuntur hæc vitia ciborum, potionumque insalubrium crebriore usu, prava eorundem digestione, non respondente ciborum copiæ in diluentibus parsimonia, nimio somno, vita sedentaria inclinato præsertim antrorsum corpore, graves animi affectiones, & quæ alia per te vides a Medico esse removenda. Sed nimirum hæc pars Curationis satis est a pluribus pertractata. Quoniam tamen aut ægri non diuturna obedientia, aut jecinoris in integrum restituendi difficultate, persæpe accidit, non secus atque in

(1) §. 6. paulo ante cit. (2) Epist. supra ad n. 13. cit. (3) nota r supra ad n. 25. cit. (4) supra ad n. 16. cit. (5) Epist. cit. (6) Diss. cit. §. 6. (7) Differt. supra ad n. 13. cit. §. 31. (8) Anat. Hepat. c. 7. (9) Prax. Medic. l. 1. c. 45. n. 13. (10) §. cit. supra ad n. 46. (11) n. 19. (12) Vid. supra, n. 12.

in urinariis videmus calculis, ut novi nihilominus progignantur; utile saltem erit dare operam, ut quoad ejus fieri possit, molles, & laxi bilis canales conserventur, ne novis transituris calculis valde resistant, sed facilius obsequantur, id quod per assiduam, moderatam tamen diluentium consuetudinem erit curandum.

52. De lithotomia, quæ in vesica quoque fellis nuper excogitata est, noli mirari quod supra non fecerim mentionem. Nam primum dolores, qui ab lapillis exitum molientibus excitantur, non ab iis dumtaxat moventur, qui a cysti, sed etiam ab iis, qui ab Hepatico proveniunt ductu. Deinde qui maximi in cysti lapides sunt, quorum præcipue causa lithotomia hæc quibusdam videtur optanda, illi nec exitum moliuntur, nec magnopere, sæpius saltem, molestiam creant. Huc illud accedit, quod nisi vesiculam causa aliqua arcte cum peritonæo connectat; ejus est sectio perniciosa; ea autem connexio ut vi morbi in nonnullis fuerit, in quibus casus, velut sæpe alia, sic & novam hanc lithotomiam excogitandi occasionem præbuit; tamen quam raro vel in morbida harum partium constitutione occurrat, norunt Anatomici; & cum est, quam non facile sit pro certo internoscere, sciant Chirurgi. Novissime etsi in secando nihil esset periculi; num in persanando nihil erit difficultatis? Sunt ante oculos exempla fœminarum trium, Bononiensis (1), Francofurtensis (2), Gottingensis (3), quibus tumore in epigastrio oborto, eoque arte, aut sponte aperto, illac cystici calculi prodierunt. Primam persanatam lego: alteri fistulam relictam, per quam tenuis, & chymosus quidem, sed *flavus* humor destillat: tertiæ ulcus, quod cum sanie *calculos subinde felleos* emittit. Quæ ultima historia Chirurgos potest in dubitationem adducere, claudendumne postea vulnus sit, an propter novorum lapidum metum non omnino claudendum. Non me quidem fugit, antequam tumor omnes antepositos occupet musculos, & suppurationem late moveat, & cuniculos sibi pus faciat, tanta diligentia, industriaque, ut in Francofurtensi muliere; curandos; non me, inquam, fugit, rem tunc cedere felicius debere vesiculam ferro aperientibus, quæ jam arcte cum peritonæo concreverit: hujusque concretionis signa ab solerti Chirurgo fuisse indicata. Veruntamen ut in re nova, licet magnam interdum possit utilitatem habere, mihi expectandum potius dum tempus pluribus iteratis exemplis dubitationes, pericula, difficultates tollendo, confirmet, quam festinandum in ea perinde ac si jam undique perfecta esset, proponenda existimavi.

53. Habes de bilariis calculis non eam tractationem, quam cupiebat Vallisnerius (4); sed quantum mihi cursim licuit ad illa addere, de quibus minus fuse antea semel, iterum, ac tertium scripseram. Quod si Sosigenes, ut est apud Plinium (5) *trinis commentationibus, quanquam diligentior esset cæteris, non cessavit tamen addubitare, ipse semet corrigendo*; noli mirari, me hominem quidem non negligentem, sed tamen cum plerisque eorum, qui hactenus de iisdem calculis scripserunt, minime comparandum, tribus illis prioribus quartam hanc commentationem adjecisse. Vale.

EPI-

(1) Vid. Taccon. supra ad n. 16. cit.
(2) Act. N. C. Tom. 6. Obs. 69.
(3) Haller Opusc. Pathol. Obs. 23. hist. 8.
(4) Epist. supra ad n. 13. cit. Adnot. 2.
(5) Nat. Hist. l. 18. c. 25.

EPIST. ANATOMICO-MEDICA XXXVIII.

Agitur de Hydrope Ascite, Tympanite, Peritonæi, & de aliis, quos Saccatos vocitant.

LOngissimis, quæ ad te nuper a me datæ sunt, Litteris vereor ne multo longiores succedant, cum prolixam adeo in Sepulchreto esse video Sectionem XXI, cujus nunc sequi argumentum debeo, *de Ventris Tumore*, *Hydrope*. Nam in XIX, quæ *de Scorbuto*, aut in XX, quæ *de Cachexia*, *Anasarca*, *Leucophlegmatia* inscripta est, non est cur morer; quando iis in Civitatibus ubi vitam duxi, perraro, si unquam, a Scorbuto aliquis confectus est, alibi autem confectorum dissectiones passim reperies, & singulares quasdam apud Poupartium (1), & Meadium (2), tres autem isti alii morbi ejusmodi sunt, ut longe melius, aut certe commodius alio referantur. Itaque ista, quæ ipsis tribuitur, Sectio, ubi Scholia detrahas, & Observationes, quæ ut diserte admonemur, ad febres, phthisim, ventris dolores, tumoresve, melancholiam, paralysim, dyspnœam, syncopem, aliove attinent, & quarum aliqua interdum repetitur (3); ad non ita multas reducitur, quarum plures alio pariter, & nominatim ad ventrium hydropes spectant. Quorum qui nobis tractandi sunt, Ascites, & Tympanites si soli materia essent XXI. Sectionis; fortasse non longior superiore hæc esset Epistola. Verum cum præter illos, plerique insuper ex reliquis tumoribus ventris in ea Sectione proponantur; hos constituimus in Litteras proximas rejicere; has autem non de aliis ferme quam de utroque illo hydrope, & Peritonæi, & aliis, quos Saccatos vocitant, exarare. Nec tamen Observationes illas, huc quoque attinentes, quæ alibi, & præsertim cum de Thoracis hydrope scriberemus, traditæ sunt, hic iterum expectabis; sed alias sive ex Valsalva, sive ex nobis. Ejus sunt igitur, quæ continuo sequuntur.

2. VIR annorum sexaginta, herniosus, difficultate spirandi, sitique corripitur. Venter, pedesque intumescunt. Siti tandem remissa, moritur. ABDOMINIS adiposa membrana, & musculi cum secarentur, serosa in interstitiis materia apparuit: quæ in ventris etiam cavo occurrit. Cum hujus ima sinistra parte sacculus ex peritonæo factus communicabat, intestinorum portionem continens. In Thorace pericardium sero scatebat. Fluidus in ventriculis cordis sanguis fuit.

3. Quæcunque hydropis in hoc viro causa fuerit; nam etsi irruentibus in herniam intestinis, aliquem interdum disrumpi in distracto mesenterio lymphæ ductum posse, non est negandum; tamen id quam rarissime accidere, &, cum accidit, simul cum lympha chylum effluere non ignoramus; quæcumque igitur causa fuerit, ad ascitem duos alios hydropes accessisse vides, anasarcam, & pericardii. Rarum enim est, ut simplex sit: quod & insequentes fere omnes comprobabunt historiæ.

4. JULIA Bonetti annos nata quinquaginta quinque, gracilis, & utrinque gibba, cum paucis antea mensibus de minus facili respiratione queri cœpisset, denique III. Kal. Decembres A. 1688. in Bononiense S. Mariæ de Morte Nosocomium ægra illata est. Laboriose respirabat, idque magis in sinistrum latus cubans, quam in dexterum. Quod si in lecto sederet, tum vero spirandi difficultas adeo ingravescebat, ut quasi suffocaret. Omnibus irritis auxiliis, augescente in dies spirandi labore, debili, & languido pulsu, leviusculis, sed crebris animi defectionibus tentata, facie tu-

(1) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1699.

(2) Monit. Med. c, 16.

(3) Vid. Obs. II. §. 6., & 9.

tumida, & quodammodo livescente, obiit Idibus Decembris. VENTRIS caveam aqua limpida opplebat. Omentum sine pinguedine quibusdam vesiculis refertum erat. Thoracis cavum dexterum quatuor circiter aquæ uncias; sinistrum autem quantum poterat, continebat, ut in sterni exsectione efflueret. In hoc cavo pulmo nonnihil tumefactus, & purpureus, ut si inflammatione correptus esset; in altero parum, aut nihil ab naturali constitutione recedebat. Cordis ventriculus dexter cum multo concreto sanguine concretionem quoque habuit polyposam digiti crassitudine, quæ tum in venam Cavam, tum in arteriam Pulmonarem producebatur. In sinistro ejuscemodi concretionis tantummodo inchoamentum apparuit.

5. Uter præcesserit hydrops, thoracis, an ventris, non est facile in ejusmodi historiis pronunciare. In hac tamen si propter illius depravatam adeo structuram, ipsum quoque velis primum aquam collegisse, non repugnabo. Cæterum ob eandem structuram illa accidisse crediderim, quæ contra ac fieri solet, in hac fœmina observata sunt, ut difficilius spiraret in id latus cubans, in quo pulmo tumens, & plurima aqua erat, utque in lecto considens, propemodum suffocaretur.

6. VETULÆ cœpit autumno intumescere corpus universum, respiratio fieri difficilis, & sitis molesta. Ad hæc, nisi quod sitis sub finem desiit, accessit tussis cum sputis catarrhalis materiæ, & difficilis in sinistrum latus decubitus, ut propterea in dexterum fere semper cubaret: in quo decubitu & mortua est, cum pulsus jam se se adeo contraxissent, vix ut amplius perciperentur. CADAVERIS cutis, & musculi dum inciderentur, serum manabat multum. Serum etiam Ventrem implebat, qui ingenti, sed tamen molli tumore protuberaverat. Hoc serum, vitreo vase exceptum, lotii referebat colorem, unoque, aut altero circiter interjecto die, concrementum innatans ostendit adeo firmum, ut ne agitato quidem vase in partes divelleretur. Reliquus humor, igni impositus, paulo post turbidus, & crassior factus, mox levem concretionem in lateribus vasis exhibere cœpit: progrediente autem evaporatione, pelliculam in summo efformavit: sed postquam sic infra dimidium decreverat, similis omnino evasit cremoris hordeacei. Hepar maculis subalbis hic illic distinctum majoribus exterius, minoribus intus, pallebat. Lien prædurus. Lymphæ vasa circa lumbos, infraque per interiora ventris, satis manifesta per se occurrebant. In Thoracis sinistra cavea undique solutus erat pulmo; at in dextera toto ambitu ad pleuram multis, iisque implicitis, membranarum nexibus alligabatur: quas si membranas contrectares, multum seri, in earum interstitiis conclusi, prodibat. Cordis sinibus magna copia sanguinis continebatur, fluidi, diluteque rubentis, ut in vasis omnibus: eratque cor intra serum, quo pericardium non oppletum modo, sed & valde fuerat dilatatum. Hoc pericardii serum, etsi colore, & firmo per se producto concremento seri simile visum est, quod ventre continebatur; ad ignem tamen non concrevit, sed perpetuo liquidum, sensim avolans, levem dumtaxat in fundo vasis crustam reliquit. Utriusque seri salinæ particulæ inspectæ, nec certæ figuræ inventæ sunt: particularum tamen illius seri figuræ ab hujus figuris nonnihil discrepabant. Concrementum autem illud, quod in pericardii sero innatavit, forma erat propemodum sphærica, & ex parvis quasi vesiculis in unum congestis effici videbatur.

7. Solebat Valsalva cum aquam in corporis caveas effusam inveniebat, qualis ipsa esset, non modo attendere, sed & per varii generis experimenta quærere, sæpe igne utens, nonnunquam certarum rerum admistione. Solebat quoque lymphæ ductuum sedes inspicere, & sive ii turgerent, sive nullo modo se proderent, adnotare. Utramque hanc ejus consuetudinem cum in plerisque aliis, quas reliquit, hujus generis Observationibus, tum in ea præsertim animadverteris, quam modo proposuimus. Quærebat, ut credo, ratione utraque, unde aqua extitisset, an a disruptis iis vasculis, an aliunde; si forte post longam Observationum seriem eo perveniret, ut ex aquæ portione e vivente hydro-

dropico eductæ hanc ex iis vasculis effluxisse, dignoscens, morbum insanabilem pronunciaret. Posita enim illa diagnosi, ut puta in exemplo alias (1) tibi commemorato, hæc prognosis consequitur, priscis æque incognita, ac vasa illa: quorum inventione *non mutatam* esse in hoc morbo *prognosim*, inconsulto quidam contendebant diligentioris Anatomes reprehensores; illa autem sic mutata, medendi quoque rationem mutari, quod iidem negabant, manifestum est; cur enim Medicus fortioribus eos vexet remediis, quos debet dumtaxat qua ratione diutius in vivis servet, non qua sanet, cogitate? Sed Valsalvæ longa opus fuisse ejusmodi Observationum serie, idcirco dicebam, quia lympha ipsa in variis, & vario tempore varia est. Quin Reverhorstius (2) addebat insuper loci unde provenit, varietatem, a læsis hepatis vasis lymphaticis eum ascitem esse scribens, in quo aqua extrahitur flava, & amara. Quem ut sequi auctorem minime necesse est; ita haud satis tutum arbitror iis adstipulari, qui cum Boneto (3) docent, a lymphæ ductibus esse eam aquam hydropicorum, quæ *limpida* sit, *coloris expers*, *aut levicule tincta*; a venis autem, quæ *seri* instar sit *modo sinceri*, *modo aliis humoribus commisti*, *urinæ colorem referentis*. Etsi enim in ægro, de quo ipse loquitur, cujus urinæ lixivium nigrum potius, quam nigricans, esse videbantur, non nisi ex lymphæ ductibus effluere in ventrem potuisset aqua limpida illa, quam describit; at in aliis quorum aliter urinæ se habeant, aliunde potest provenisse.

8. Deinde quæ prius lympha erat limpida, si mora, & viscerum, quæ vel ipsa denique corrumpat, putrilagine admista mutetur, num propterea a lymphæ ductibus non exiisse credenda est? Huc fallacias adde, quæ sæpe, nisi quis diligenti attentione caveat, imponere possunt in cadaverum dissectione: Nam quæ aqua primum effluit, erit aliquando limpida, non quod in ægro sic esset, sed quod in mortuo subsidentibus crassioribus particulis, quæ in summo est aqua purior est facta. Contra aliquando pura cum esset, ab ipsa fit dissectione impura. Sic olim animadverti, cum in hydropica quadam a sterno costas dividere cœpissem, limpidam prorupisse: cum omnes divisissem, sterno sublato vidisse subrubentem: denique cum viscera contrectassem, & incidere vix inciperem, quidquid restabat aquæ colorem rubrum contraxisse. Quæ tanto magis attendenda sunt, quanto minus aquæ inest, aut superest, ut vel pauco sensim, & quasi clam admisto sanguine possit infici. Sunt & quæ ab læso viscere aliquo, vel ante Sectionem, ut indicabam, admiscentur, minus deceptura ubi & visceris læsio magna est, & major eorum copia. Sic apud Schacherum (4) cum esset conjunctum asciti ovarium plurimum auctum, & vitiatum, mirum non fuit, aquam satis alioquin, ut videbatur, limpidam, per evaporationem *mox in substantiam pinguem coaluisse ita, ut partem unam aqua evaporatione abacta, tres vero partes residua portio sebacea efficeret*. Sic etiam Albertinum memini audivisse cum diceret, quorundam hydropicorum aquas, evaporatione adhibita, ex minima parte avolasse, ex maxima (credo ob aliquam ejuscemodi caussam) concrevisse, cum aliorum, eodem adhibito ignis gradu, ex maxima avolassent, ex minima concrevisent. Tunc vero maxime cavendum est, cum visceris læsio est adeo parva, ut facile possit oculos secantis effugere; ne si quidpiam vi ignis concrescat, non veram ad originem id referatur. Ex his, atque aliis, quæ consulto prætereo, intelligas velim, cur istiusmodi Observationum, quas non contemno, sed cautissima diligentia habitas requiro, magno numero Valsalvæ opus fuisse dixerim, ut, in quibus fallacia aliqua subesse posset, iis neglectis, cæteras comparatas cum similibus in lympha, & in sero sanguinis experimentis, ad eos fines, quicumque illi essent, quos sibi proposuerat, utiliter adhiberet. Ad ejusmodi comparationem hortatur Cl. Phil. Frid. Gmelinus (5), ubi sua in tenaci Asciticæ cujusdam aqua proponit

(1) Epist. 16. n. 5. (2) Diss. de Mot. Bil. §. 21. (3) Sect. hac 21. Schol. ad Obs. 18.
(4) Diss. de Virgine Ascit. (5) Commerc. Litt. A. 1745. Hebd. 52. n. 3.

nit experimenta. Alia leges, in humore, quem *saccati* hydropis vesiculæ continebant, habita a Cl. Jo. Christoph. Pohlio (1). Minus multiplicia, quippe evaporatione dumtaxat adhibita; habet Ill. Senacius (2). Peculiaria reperies quædam, nimirum ad lacteum hydropem attinentia, ortum quidem, ut videtur, non ex chylo tantum e disruptis chyliferis vasculis effuso, quemadmodum in Littrii (3) Observatione, sed ex illo cum multa communi asciticis aqua misto, reperies, inquam, in Historia Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (4). Quales autem plerumque sint eductæ ex hydropicis aquæ, & quam variæ, alias in ejusdem Academiæ Commentariis (5) docuit junior Verneyus simplicius certe, quippe nulla addita externa ope, sensibus dumtaxat fretus, sed multo commodius, & ad prognosim utilitate latius patente.

9. Verum ne Vetulæ, cujus proposita historia est (6), obliti esse videamur; si hanc cum illa, quæ proxime præcedit, gibberæ historia (7), & cum prima viri (8) comparaveris; intelliges vetulæ decubitum haud alium fuisse, ac quem thoracis latus magis laborans requirebat. De siti autem ante mortem remissa in viro, sublata in vetula, sic fortasse poteris existimare, quod aut sentiendi vis prope obitum jam hebesceret, aut, distento jam ventre, quod humoris in sanguine supererat, ejus pars ad fauces madefaciendas tunc iret, catarrhali materia, quam vetula exspuebat, id indicante. Neque enim necesse est, ut in hydropicis omnibus serum sanguinis ad sitim tollendam ineptum sit, id est muriæ sit, ut interdum ab nonnullis gustando perceptum est, multo similius, quam aquæ.

10. VIRI quinquaginta annos nati, qui universali hydrope laboraverat, VENTER, etsi nulla exterius apparebat tensio, aqua erat plenus. Hepar coloris atri, lien aliquantum auctus, reliqua ventris viscera sana erant. Lymphæ ductus valde turgebant: & cum multæ essent glandulæ infra Emulgentia vasa juxta venam Cavam, & arteriam Magnam circumjectæ, ii ductus ex mesenterio ad has glandulas, ex his in Thoracicum ductum ferebantur.

In Thorace aqueus humor: pulmonesque nigris maculis variegati. Pericardium hydrope proprio usque adeo erat expansum, ut aere distentam urinariam bovis vesicam magnitudine æmularetur. Ut omnia hujus corporis vasa proportione magna erant, sic & cor magnum; sinistra autem ejus auricula ita erat dilatata, ut dimidiatum cor quasi æquaret. Cor vero exteriorem membranam a sinistris erosam, vasa intorsionibus varicosis spectanda habebat: in ventriculis autem sanguinem continebat fluidum sine ullo concretionis indicio.

11. Creditu difficile est, Valsalvam, cum pericardium usque adeo aqua distentum, auriculam autem sinistram ita amplificatam invenisset, ut hinc fortasse, quemadmodum retardatus ubique sanguinis motus, sic universalis hydrops magna ex parte sit consecutus; creditu, inquam, difficile est, non quæsivisse diligenter omnia, de quibus æger conquestus esset, aut si peculiare quid audivisset, non adnotasse. Quod tamen ad pericardii hydropem attinet, cum Vetula quoque, de qua supra (9) diximus, pericardium aqua haberet valde dilatatum, videre potuisti inter signa, quæ in ea historia sunt recensita, num ullum esset pericardii potius hydropis, quam cæterorum, quæ præter naturam simul inventa sunt, peculiare. Decubitus certe neque antea difficillimus, nec extremo tempore necessarius, nec humili capite fuisse dicitur: quæ cum iis conferes, quorum a nobis ibi mentio facta est; ubi illius hydropis alia ab aliis proposita signa pro veri studio examinavimus (10). Ne vero ex proxima, quam subjiciam, Observatione suspicari incipias, ejus peculiare signum esse supini decubitus necessitatem, cum tot aliæ faciunt, in quibus alter sine altero fuit, tum illa præsertim faciet, quæ pro-

(1) Act. N. C. Tom. 8. Obs. III. (2) Traité du Coeur l. 4. ch. 3. n. 4., & ch. 9. n. 2.
(3) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1710. Obs. Anat. 7. (4) A. 1700.
(5) A. 1703. (6) n. 6. (7) n. 4. (8) n. 2. (9) n. 6.
(10) Epist. 16. n. 45.

proximam continuo sequetur.

12. ANUS septuaginta annorum difficile respirabat, multum sitiebat, sicca tussi vexabatur, non nisi in dorsum cubare poterat. Cum hæc diu perdurassent, tumerentque pedes œdemate, mortem obiit. VENTER aqua plenus erat. Lymphæ ductus circa arteriam Magnam, qua Emulgentes promit, turgebant; in mesenterio, atque alibi vix apparebant. Renes parvi, nec sine hydatidibus. In Thorace pulmones sani, & mediocris seri copia. Hoc autem plenum erat pericardium; in quo cor duplo majus, quam secundum naturam, flaccidam concretionem polyposam continebat: auriculæ autem sanguinem, a quo valde turgebant. Cæterum naturalem sanguis fluorem, coloremque in hoc cadavere servabat.

13. SENEX annorum totidem, pedum œdemate, magna siti, & tussi corripitur adeo interdum dolorifica, & vehementi, ut suffocari videatur. Catarrhalem materiam exspuit: difficile respirat: decumbere, nisi supinus, non potest: humili, & debili est pulsu. Moritur. IN VENTRE aqua stagnabat: & lymphæ ductus ad Emulgentium vasorum divisionem adeo tumebant, ut tres quatuorve eorum, singuli anserinæ pennæ crassitudinem æquarent. Lien prægrandis, exterius nonnulla corpuscula ostendebat granorum milii instar. In Thorace pulmo uterque ad dorsum, ad latera, ad sternum adhærebat, interstitiis inter se, pleuramque relictis, aquam continentibus. Contra in pericardio nihil humoris: & ipsum per fibras multas membranaceas cordi se annectere jam incipiebat. In cordis ventriculis concretus sanguis, & in auricula quoque dextera, in qua primo aspectu placentæ uterinæ portionem referebat. In sinistro ventriculo polyposa concretio, ab omni parte separata.

14. Vides igitur utraque hac collata Observatione, cum supinus decubitus utrobique esset necessarius, non utrobique pericardium sero plenum fuisse, imo in Sene humoris nihil habuisse. Quod si viscerum inter se compares vitia, gravia quidem reperies in utroque, sed non eadem. Nec sanguinis utrique eadem constitutio, imo, quod in superioribus etiam hydropicis animadvertere potuisti, alii prorsus alia. Anui enim fluidus fuit; Seni concretus: & quod polyposi habuit, in illa flaccidum laxumque, in hoc compactius, & quod raro a Valsalva adnotatum est, in sinistro ventriculo, non in dextero. Ejusdem igitur decubitus variæ sunt causæ, nec raro difficiles habent explicatus, ut alias (1) ostensum est, & duabus, quæ sequuntur, Observationibus inter se, & cum proxima superiore collatis, ostendetur.

15. FŒMINA gracilis, annum agens circiter duodetrigesimum, quæ jam ante menses quatuor vulnus acceperat ad umbilicum, difficile spirabat, valde sitiebat, nonnihil exspuebat, de dolore querebatur in sinistra thoracis parte, in quam, ut neque in dorsum, cubare non poterat. His omnibus ingravescentibus, moritur. IN VENTRE sana erant viscera omnia; ut vel in ipsis intestinis, qua umbilico respondebant, nihil vitii animadvertere licuerit præter colorem quasi nigricantem. Ventris tamen cavea subflavæ aquæ libras tres, quatuorve continebat. Thoracis quoque sinistrum cavum aqua erat plenum omnino simili, nisi quod in hac concretiones quædam innatabant, pellicularum instar. Hac in aqua pulmo erat sanissimus, & ab omni adhæsione liber. Pulmo autem dexter cavum suum exacte implebat, quippe ad pleuram undique adhærens arcte adeo, ut separari vix posset: eratque aliquantum induratus, ut phlegmone quodammodo tentari videretur. Uterque cordis ventriculus laxam concretionem polyposam continebat; dexter tamen majorem, quam sinister. Cæterum lymphæ ductus in hoc cadavere nullo modo turgebant.

16. ADOLESCENS annorum circiter septemdecim, corripitur difficili respiratione, sicca tussi, maxima siti. Parum mingit. Latere dextero nonnihil dolet, in hoc assidue cubat. Tandem interit. VENTER aqua plenus: intestina, & ventriculus albida: totum hepar durum: lien,

(1) Epist. 20. n. 25., & alibi.

nisi quod paulo major erat, cætera sanus. Lymphæ ductus non turgebant, ut aliquoties in quibusdam hydropicis, sanis visceribus, est observatum. Thoracis cavum dexterum aqua redundabat. In eodem pulmo induruerat: & tota ea facie, qua diaphragma, & qua mediastinum spectabat, his adhærebat. In pericardio parum, aut nihil seri. In omnibus vasis, etiam quæ sunt in visceribus, sanguis fluidus.

17. Cur in latus dexterum hic assidue decumberet, statim intelligis simul ac cogitas, aquæ copiam, quæ in eodem erat latere, nisi in hoc cubaret, fuisse alterum, quod sanum erat, prægravaturam. Sed Mulier (1) cum a sinistris aquæ copiam haberet, cur in sinistrum decumbere latus non poterat? Nempe etiam pulmonum rationem habeas necesse est, quorum sinister sanus erat Mulieri; dexter non sanus Adolescenti. Veruntamen cur Mulier cubare in dorsum non poterat? Sic enim neutrum latus alteri aut aquæ pondere, aut mole pulmonis, phlegmone tentati, offecisset. Senex (2) certe cum utrumque pulmonem sic undique simul alligatum, simul aqua in circumjectis interstitiis collecta circumpressum haberet; in dorsum non modo cubare poterat, sed debebat. Vides igitur, cur decubitus dixerim non facile interdum posse explicari. Præstat autem hac de re non plura iterum hic verba facere; sed Valsalvæ reliquas Observationes subjicere, in quibus cum hydrope conjunctam lymphæ ductuum turgentiam non vidit, id quod in duabus quoque descriptis modo historiis animadvertere potuisti: etsi facile neque tu, ut puto, neque ego certe satis perceperim, cur in postrema dixerit, turgentiam illam aliquoties in quibusdam hydropicis, sanis visceribus esse observatam: quod profecto haud potuit ad Vetulam (3), ad Virum (4), ad Anum (5), ad Senem (6) referre, in quibus ut illa turgentia fuerit, sana tamen viscera non fuerunt. Alias igitur suas Observationes respexerit necesse est, exempli gratia illam, tibi alias (7) a me descriptam, in qua cum hydropicæ cuncta ventris viscera bene se haberent, simul turgebant vasa lymphatica: nec fortasse aliud hic voluit, nisi in illis etiam hydropicis, quorum sana sint ventris viscera, turgentia interdum ea vascula reperiri.

18. JUVENIS annos natus circiter duodetriginta, magnopere edax, & potulentus, cum aliquot jam annos aliqua respirationis difficultate laborasset, tandem in hydropem incidit universalem. Huic septem ferme ante mortem diebus accessit major spirandi difficultas, cum tussi, sputo, & dolore in thorace. IN CADAVERE Venter, & Thorax subfusco sero pleni inveniuntur, eodemque colore infecta viscera omnia, si intestina excipias, & ventriculum. Hic naturalis magnitudinis modum valde superabat. Lien quoque triplo, quam par esset, major. Bilis erat pallida. Lymphæ ductus nulli in conspectum venere. Sinister pulmo erat multum inflammatus, ex quo accelerata mors jure credita est, & ad pleuram per membranas annexus, quarum interstitiis descriptum serum concludebatur.

19. Hypothesis vi potius, quam Hippocratis auctoritate, aut hydropicorum dissectione, adductos olim plerosque fuisse Medicos, ut jecur primum, deinde & splenem hydropis auctores facerent, vel ex Sepulchreto cognosces sive ubi (8) in Hippocraticis libris non unum, aut alterum, sed plura hic culpari viscera ostenditur, sive ubi (9) bene multis productis hydropicorum extispiciis, insons fuisse utrumque illud viscus demonstratur. Et certe quæcunque Pars, imo quæcunque causa diutius potest sanguinis, aut lymphæ cursum morari, aut humoris, quo caveæ corporis madent, præter modum aut secretionem augere, aut exitum deinde imminuere, morbo huic potest originem præbere. Venter autem præter hæc, peculiares habet Partes, e quibus humor in ejus cavum effunditur aliquando. Fuit, inquit Piccolhominus (10), qui plurimum bibens, & nihil, vel cathetere immisso, urinæ reddens, ventre sensim mirum in modum intumescen-

(1) n. 15. (2) n. 13. (3) n. 6. (4) n. 10. (5) n. 12.
(6) n. 13. (7) Epist. 16. n. 4. (8) Sect. hac 21. Schol. ad §. 4. Obs. 7.
(9) Sect. ead. Obs. 1., & seqq. (10) l. 1. Anat. Præl. 23.

ſcente, denique mortuus, calculis penitus dilaceratos renes oſtendit, ut manifeſtum eſſet, ex his lotium in ventrem defluxiſſe, eumque diſtendiſſe. In Sepulchreto, ubi hanc Piccolhomini Obſervationem fruſtra quæſivi, habes alias Plateri (1), & Dodonæi (2) aſcitis, ſalvo hepate, & liene, ab urina facti effluente ex rene, aut ex veſica, quæ exulceratio perforaverat. Quod autem præterea indicat Dodonæus (3), minime dubium eſt, idem eventurum, ſi forte ureteres perrumpantur, aut erodantur, præmonſtrante Galeno (4), & confirmante inter alios Euſtachio (5), præciſis illis in viva beſtia, & abdomine conſuto, inventum iri ventris caveam *totam lotio plenam, veluti ſi aqua intercute laboraret animal*: idque ruptis iis canalibus in viris duobus accidiſſe, Abr. Vateri (6), & Winharti (7) docent hiſtoriæ. Quod ad genus Obſervationum referenda illa eſt Cl. Berneri (8) in ſexenni puero, cujus urina cum e renibus egredi non poſſet, hos ita diſtenderat, ut per ipſorum ſuperficiem via ſibi aperta, in ventris cavum deſtillaret, inteſtinaque circumfunderet. Quin etiam huc pertinent ulcera, ventriculum eo loco perforantia, ut potionibus magis, quam cibis, exitum præbendo, aſcitem vel facere poſſint, vel augere. Sic accidit in Obſervationibus Doctorum Virorum Samuelis Gratſii (9), Ad. Chriſt. Thebeſii (10), Rud. Jac. Camerarii (11), & Jo. Georg. Hoyeri (12). Porro ad illa, quæ ex Sepulchreto indicata ſunt, hepatis, & lienis in hydropicis inſontium exempla, nova minime deſunt, quæ addantur. Videſis, ut alia, in iiſque illud, quod paulo ante memorabam, Vateri, nam huc quoque, imo præcipue, attinet, ea, inquam, vide, quæ a Cæſarea ſuppeditantur Academia (13), inter quæ eſt quoddam (14) ubi jecur peſſime affectum eo facilius omnes crediſiſſent, quod ægra nulla de re magis, quam de ejus viſceris dolore conqueſta erat. In eo tamen, ejuſque cyſti labes nulla; ſed in proxima meſenterii parte deprehenſa eſt eroſio tanta, ut palmæ latitudinem fermo æquaret. Quæ omnia ut vera ſint; non erat tamen a quibuſdam in contraria adeo decurrendum, ut jecur, aut ſplenem contenderent perraro, ſi unquam, eſſe culpandum. Leges, exempli gratia, in aliqua ex ſuperioribus proximis Sepulchreti Sectionibus (15), *Medicorum vulgo quidem nil ſolennius eſſe, quam lienem contumeliis afficere, quaſi omnium prope malorum eſſet pancrene*. Certe illos in hoc erraſſe, fatendum eſt. Verum cum id continuo ſubjicitur, *Exta autem a fato conſulentibus rarius nihil, quam vitii quicquam in eo detexiſſe*; ſi hoc ab aliquo generatim, aut ut in aſcite præſertim, accipiatur, quantum a vero abſit, cum ingens in Sepulchreto ipſo (16), Obſervationum oſtendit numerus; tum de novem, quas ex Valſalva produxi, quinque (17) confirmant, in quibus aut prædurus inventus eſt, aut æquo major, imo, ut in noviſſima, unde hæc ſcribendi data nobis occaſio eſt, triplo major. Quod ſi de jecinore ſermo ſit; videbis in illarum quatuor aut pallens, & maculoſum, aut atrum, aut omnino durum, aut cum bile pallida fuiſſe. Nec mirum, ſi morbus, quem in primis a retardato motu ſanguinis oriri diximus, a vitio haud raro proveniat viſcerum, per quæ tarde lenteque ex inſtituto naturæ ſanguis traducitur, ut ſiqua nova accedat remorans cauſa, non niſi tardiſſime moveri queat. Itaque ad Valſalvæ Obſervationes, & ad eas, quæ in Sepulchreto extant, paſſim occurrunt, quas adjungas, ut cum haud paucas ubi quæras indicavero, nullus dubitem, plures alibi ſupereſſe. Vide, exempli cauſa, quæ in aſciticis duabus Virginibus per diſſectionem conſpexerit junior Verneyus (18), itemque in plurimis eodem morbo affectis Naturæ Cu-

(1) Sect. cit. Obſ. 8. §. 2. (2) Ibid. Obſ. 25. §. 23. (3) Ibid.
(4) De natural. Facult. l. 1. c. 13. (5) Tract. de Ren. c. ult.
(6) In Progr. edito Witemberg. Januar. A. 1720. (7) in Append. Tom. 2. Act. N. C. ſub n. III.
(8) Eorund. Actor. T. 1. Obſ. 219. (9) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obſ. 40.
(10) & Cent. 3., & 4. Obſ. 126. (11) & Cent. 5. Obſ. 43. (12) & Actor. T. 4. Obſ. 124.
(13) Dec. 3. A. 5., & 6. Obſ. 13., & 168., & A. 6., & 8. Obſ. 186.
(14) Obſ. ead. 186. (15) Sect. 18. Obſ. 3.
(16) Vid. quot ſub Obſ. 6., & 7., & alibi congerantur. (17) n. 6. 10. 13. 16. 18.
(18) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1701., & 1703.

Curiosi (1): nec omitte, quæ in Viro illustri Cl. Bechmannus (2). Ex his omnibus asciticorum dissectionibus ne unam quidem perleges, quin jecur male se habuisse cognoscas. Simul autem in earum aliquot diserte adnotatum animadvertes, ut male se quoque lien habuerit. Nec aliæ desunt, ex quibus intelligas, cum in eodem morbo *hepar non admodum a naturali statu discessisset*, *lienem magnum* fuisse, *& duriusculum*, aut cum hepar *prorsus naturaliter* esset *constitutum*, lienem *solito majorem*, *& totum quantum scirrhosum*, *tamque durum* fuisse, ut *non sine difficultate scindi*, *& dividi novacula potuerit*. Quorum exemplorum alterum est Lentilii (3), alterum Cl. Cohausenii (4). Non tamen diffiteor, quæ vitia his visceribus, aut pancreati, mesenterio, aliisve Partibus ventre conclusis, initio non essent, ea posse, hydrope diutius protracto, aliquando induci. Sed indicia sæpe sunt, ea vitia antecessisse, sive omnia spectentur, quæ ægrum ante hydropem male habuerint, sive quædam attendantur, quæ occurrunt in mortui dissectione, velut proxima indicabit historia.

20. MULIER hydrope ascite laboraverat. CADAVER incidendo, nulla, nisi Ventris, cavea inventa est, quæ esset aquæ plena. Intestina aere non erant distenta. Hepar autem erat durum, ejusque vesicula lapidem, omne ejus cavum occupantem, continebat. Lymphæ ductus nullo modo apparebant.

21. Hæc una est ex reliquis illis Valsalvæ Observationibus, quas tibi Epistola superiore (5) pollicitus sum, ut plene intelligeres, non magis ab illo, quam a me, regium morbum simul cum cystis felleæ calculis fuisse adnotatum. Porro minus veri simile est, tantum lapidem non a longissimo antea tempore fuisse inchoatum, ut demum ad totam cystim opplendam perveniret: nec, quod consequitur, sine antiquo vitio fuisse id jecur, in quo tandiu bilis secreta esset idonea ad ejusmodi lapidem perficiendum. Quod vero diserte interjectum est, intestina aere non fuisse distenta, eo attinet, ut intelligatur, etsi possint Ascites, & Tympanites conjungi; non semper tamen, ut videntur quidam credere, id fieri. Quin ut rarius accidit, ascitem, quemadmodum in proposita fœmina, nullum alibi hydropem conjunctum habere, sic minus sæpe fit, ut in asciticis conclusa ventriculo, & intestinis magna vis flatuum, in tympaniticis autem aqua multa præsertim, & necdum inveterato morbo, effusa in ventrem occurrat. Et sane pauca fuit in muliere, de qua protinus dicetur.

22. FŒMINA annum agens circiter trigesimum, post diuturnos artuum dolores, multa scabie, eaque humida, correpta est. Quam ut abigeret, de consilio Empirici unguento quodam est usa. Sic brevi quidem siccata est scabies: sed acuta febris oborta est, ingenti calore, & siti, ac sævissimis capitis doloribus stipata. His postmodum accesserunt delirium, spirandi non modica difficultas, totius corporis levis tumor, ventris tamen non levis, magna inquietudo, mors denique sexto, ex quo febris lecto affixerat, die. IN CADAVERIS dissectione animadversum est, scalpello cuti, & carni impresso, nihil aquosi humoris prodire, ut manifestum esset, universalem illum, de quo dictum est, tumorem non œdematis instar, sive anasarcæ fuisse: quod & digito pressi pedes ostendebant, nullum pressionis vestigium servantes. Venter quoque tumidus, & valde tensus, cum aperiretur; non aqua, sed intestina, & ventriculus erupere, nihil nisi aerem continentia, quo usque adeo distendebantur, ut ventriculus plus quam dimidium caveæ ventris impleret. In hanc tamen caveam effusa inventa est libra una, aut altera limpidi seri: quod ignis vi primum quidem leviter concrescere visum est; sed postea, ferme instar aquæ pericardii, totum in auras abiit, nisi quod in fundo vasis

(1) Dec. 3. A. 5., & 6. Obs. 276., & A. 7., & 8. Obs. 153., & A. 9., & 10. Obs. 239. 241. 248., & Cent. 1. Obs. 3. in Coroll. 3., & Cent. 3. Obs. 12., & Cent. 8. Obs. 27., & Cent. 9. Obs. 64., & Cent. 10. Obs. 86., & Act. Tom. 6. Obs. 15.

(2) Commerc. Litter. A. 1742. Hebd. 32. n. 1.

(3) Eph. N. C. Cent. 1., & 2. Obs. 168.

(4) Cemmerc. Litter. A. 1743. Hebd. 25. n. 2. Cas. 3.

(5) n. 25.

vasis flavam quasi pelliculam reliquit.

In Thorace pulmones reperti sunt ad pleuram annexi per quasdam quasi membranas, *gelatinosum* corpus referentes, quæ tot erant, ut appareret, minus libere se dilatare potuisse pulmones. Eas si secares, pellucidus humor prodibat. Cor ad dexteram cum pericardio connectebatur per fibras nonnullas membraneas: ejus ventriculis sanguis inerat fluidus; sed tamen in dextero tenuis polyposæ concretionis inchoamentum est animadversum. Caput secare non licuit.

23. Multa, atque humida scabies, quæ mulierem a diuturnis artuum doloribus liberaverat, importune retropulsa, mortem attulit. Scilicet acres particulæ, quæ artuum membranas antea compungere solebant, jam per ulcuscula in cute producta, salubriter ejiciebantur. His autem ulcusculis siccatis, in sanguine restitantes, internasque partes irritantes, & acutam febrim, & mala cætera, quæ hanc comitabantur, gravissima invexere, in iisque tympanitem. Quæ hydropis, sic enim Majores vocarunt, species etsi diuturnis morbis, ut ait Littrius (1), ordinario succedit; nonnunquam tamen fit in acutis, velut hic; imo etiam in multo acutioribus, ut ipse vidi, & alias perscribam. Et post diuturnos quidem, magnosque morbos proclive est cum ipso intelligere, ex effœto sanguine tot, talesque spiritus non posse existere, quot, qualesque intestinorum, & ventriculi requirunt fibræ, ut aeri, qui in utrorumque cavo est, satis renitantur, si præsertim ille multus sit, multumque rarefactus; ne viscerum eorum parietes incredibilem in modum distendat. Sed in acuto hoc morbo erat aer utique ad rarefactionem pronus; ut vel in vasculis, quæ sub cute sunt, & per quæ fortasse minus meabat libere, se quadantenus expandere videretur, & leve quasi emphysema inducere. Effœtum tamen sanguinem, & hinc debiles eorum viscerum tunicas num credemus fieri potuisse, si non ab longitudine, a vehementia saltem morbi? quanquam ut erat hic acerbissimis capitis doloribus, & inquietudine, ac delirio stipatus, non tam spirituum inopiam, & languorem, quam copiam, abnormesque motus indicabat. Nec tamen propterea in Willisii sententiam transibimus, fuse, etiam in Sepulchreto (2) relatam, qui contra ac postea Littrio placuit, a copioso, inordinatoque spirituum influxu in fibras viscerum illorum, tympaniticam ipsorum distentionem repetebat; quasi vero fibræ circa membraneos tubos dispositæ, cum ipsæ inflantur, non horum cavum potius constringerent, distentionique resisterent. Equidem præstare credidero, ut hic ex utraque sententia tertiam quandam conflatam sequamur, existimantes, abnormi spirituum influxu contractas hic illic, & convulsione adstrictas fibras, naturales horum tuborum motus, &, quod consequitur, multi, & multum rarefacti aeris expulsionem intercepisse, qui propterea fibras cæteras in iis, in quibus concludebatur, tractibus tanto magis urgens, quanto magis & copia, & vi augebatur, harum quidem primum, deinde & illarum, quarum prægressa convulsio robur infractum reliquerat, pervicisse renixum, sicque infirmatis denique, laxatisque omnibus, universos hosce tubos dilatasse. Adeo autem convelli posse carneas intestinorum fibras, ut omnem intercepto aeri exitum intercludant, repertæ haud raro in dissectionibus arctissimæ hic illic intestinorum constrictiones ostendunt. *Observatores non pauci enarrant*, inquit Cl. Corn. Henr. Velse (3), *& ipsi in cadaveribus sæpissime vidimus: quum intestinum hic laxum, molle, distensile, flaccidum, illic durum, contractum, rugosum, non ulterius digitis coarctandum, nec liquidis esset patulum, sed massam fere referret solidam*. Hæc autem postquam dixit *per totam intestinorum longitudinem interdum alternari*, ut in cadavere infantis vidit; quid interclusus elasticus aer, ob calorem loci magis magisque expansus, efficiat, hac sua comprobat Observatione (4). *In puella bienni vidi*, inquit, *portionem intestini Coli adeo violenter* ab incluso aere *amplificatam, ut referret vesicam constantem tunicis* ob

(1) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1713.

(2) Sect. hac 21. in Schol. ad Obs. 22.

(3) Disp. de mutuo intest. ingress. P. I. §. 14.

(4) Ibid. §. 15.

ob summam elongationem quam pellucentissimis, reliquo ejusdem intestini tractu & supra, & infra hunc tumorem, per summam contractionem extrinsecus sulcato, & prorsus impervio. Huc addas velim pariter imperviam contractionem, quam inter superiorem, & inferiorem virilis Coli partes, aere maxime distentas, vidit Præcl. Bassius (1). Laxatis autem, ut in iis, qui victuri sunt, necesse est, istiusmodi constrictionibus, jam infirmissimas sub tanta pressione factas esse fibras, a me tibi non opus est inculcari, ut neque tractus illos certos, in quibus aut pressio, aut aer fuerant, totis hujus viribus expansum iri, idque eo magis, quo fuerint hæ, aut esse perrexerint validiores. Itaque non miraberis in Laubii (2) Observatione, si ventriculus esset corrugatus, Colon vero adeo distentum, *ut vir robustissimus facile totum brachium intrudere potuisset*, aut quod Littrius (3) sæpe viderit Cæcum, & Colon femoris virilis crassitudine, imo quod Platerus (4) vel in puero intestina conspexerit, quæ eandem crassitudinem *certis in locis adæquare* videbantur. Vicissim est alias (5) immanis adeo præ cæteris ventriculi distentio, ut contiguam jecinoris partem, & diaphragma non modo altius compulisse, sed & descendere prohibuisse, ægrumque in id periculum propterea conjecisse interdum credita sit, ut præsentaneum, intentatum adhuc, auxilium exposceret, quo aeri confestim exitus pararetur ope acus oblongæ per sinistrum hypochondrium in ventriculum demittendæ. Sed de hoc infra (6). Cæterum quam distentus esset ventriculus in proposita (7) quoque Valsalvæ fœmina animadvertere potuisti. Unde nacti occasionem sumus tympanitis certis in casibus non sine præviis convulsivis adstrictionibus explicandi. Quod si in omnibus forte malueris Littrii explicatione uti; eo minus pertinaciter repugnabo, quod in omnium progressu ad ipsam nihilominus, si vera sunt, quæ paulo ante dicebam, est redeundum.

24. Et sic quidem tympanitis causæ tum post diuturnum morbum, tum in acuto intelligentur, cum rarefacti aeris copia, & vis intestina, & ventriculum, & quod consequitur, his appositum abdomen distendet. Sed est alia tympanitis species, cum idem aer, extra eorum viscerum cavum rarefactus, ipsum dumtaxat extendit abdomen. Hujus musculi, ob id etiam creati, ne rebus secundum naturam se habentibus, ea viscera præter modum distendantur, ubi justo, quæcunque sit causa, laxiores fuerint, non modo eorum distentioni non obstant; sed inter causas, cur hæc facilius, majorque contingat, videntur esse reponendi. Ubi vero aer extra illa viscera laxius abdomen urgebit, tanto hoc citius, magisque extendetur, quod aeris viribus non intestinorum etiam, ac ventriculi parietes, sed nihil tunc nisi unum distendendum objicietur abdomen: Nec tamen hæc species frequens est, seu sola, sive cum priore conjuncta; imo adeo rara est, ut nec Willisius (8), nec Littrius (9) viderint, atque adeo alter scripserit, non posse ab se intelligi, alter per sua experimenta omnino refutari. Ego vero neque ideo aliquid negaverim, quod satis intelligi non possit, neque crediderim, quod in plurimis non sit, id in quibusdam non esse: nec fortasse alia egregiis illis Viris mens fuerit; sed tantum haud satis aperte indicata. Alii autem minime dubitant, quin ex humoribus in ventrem effusis, ibique corruptis possit aer, præsertim in iis corporibus, in quibus vi morbi non fuerit bene, *intimeque commixtus*, se se explicare, aut pariter ex quopiam corrupto viscere, aut denique (id quod facillimum est) ex intestinis parte aliqua pertusis prodire. Id autem facillimum esse dixi propterea, quia Cel. Hallerus (10) in maxime distentis hujus morbi vi intestinis aerem animadvertit sibi viam fecisse per eorum parietes in cellulas usque sub extima tunica sitas: quin memini, Cl. Spoeringium in Reg. Sc. Suec.

(1) Dec. 3. Obs. Anat. 9. (2) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 20. (3) Mem. cit.
(4) Sect. hac Sepulchr. 21. Obs. 22. §. 4. (5) Act cit. Tom. 1. Obs. 49. cum Schol.
(6) n. 25. (7) n. 22. (8) (9) locis indicatis n. 23.
(10) Opusc. Pathol. Obs. 26.

Suec. Academiæ Commentariis ad Annum, opinor, 1742. (neque enim, cum hæc scriberem, in manibus erat liber) tradidisse, in viro cujus intestinum Colon duris stercoribus erat plenum, aerem supra hoc obstaculum intestinum adeo expandisse, ut ejus membranis vi illata, non amplius, nisi extima ipsarum contineretur; ut proclive sit intelligere, quantillum tandem restaret, ut ex intestini cavo in ventris cavum erumperet. Sed non aer modo, verum etiam exesio, aut gangræna intestina perforando, flatibus exitum dare possunt, ut ex ventriculo non semel fecerunt. Sic in duabus, quæ supra (1) memoratæ sunt, Camerarii, & Hoyeri Observationibus cum ille esset perforatus, non mirum fuit, quod vix leviter inciso tumente abdomine, primum omnium, non sine sono, & fœtore, flatus proruperint. Idem tamen accidere etiam cum intestina non sunt pertusa, aliæ ostendunt Observationes, sive ea sint gangræna affecta, ut apud Meadium (2), sive simul ad gangrænam inclinent, simul exterius pravo sint humore perfusa, intus autem flatibus turgida, ut apud Cl. Gullmannum (3), sive nihil sit ejusmodi rerum, nisi quod & ipsa, & ventriculus immanem sint in modum inflata, ut apud Mercklinum (4), sive demum ne hoc quidem, sed intestina *prout alias in sanis se habeant*, ut apud Cel. Heisterum (5). Sed in his duobus, in aliisque, siqui forte occurrant, ejusmodi casibus, quibus viis aerem in ventris cavum pervenisse dicemus? Esse quasdam posse, aliasque alias, quas mente non assequamur, fatendum est. Sed tamen cum flatulentos quosdam tumores interdum certis in visceribus conspiciamus; cur non possit aer, ut alibi, sic in ventris cavo interdum coire? Fellis vesiculam, exempli causa, aere, sub exteriore tunica concluso, turgidissimam invenit Jo. Bapt. Fantonus (6). Cl. autem ejus Filius (7) non semel vidit, quod & alii, sub extimis hepatis, lienis, & mesenterii præsertim, membranis innumeras, variæque amplitudinis quasi vesiculas aere distentas: conjecitque, ut ex hydatidibus disruptis aqua destillare pergens in ventrem ascitem facit, sic ex dissilientibus his bullis erumpentem aerem, si secedens a sanguine in ventris cavum irruere non desinat, tympanitem esse facturum. Verum etsi rei causas intelligere non liceret, certe res ipsa negari non posset. Nam se plane simile in adolescentula vidisse confirmat, ac in puella conspexit Ballonius (8), id est tumefactum ventrem, cum post mortem denique pungeretur, magno edito sono, totum subsedisse. Idem autem quod Ballonio, aliis quoque accidisse, & in his Vallesio, ex Sepulchreto ipso (9) cognosces, & simul qui, cum distenta aere essent intestina (10), aut cum aqua effusa esset in ventre (11), in hujus cavo offenderint aerem: his autem, quos possis adjungere, ex paulo ante commemoratis recentioribus Observationibus satis intelligis.

25. Quæ ne forte ideo contigisse suspiceris, quod simul cum peritonæo intestinum aliquod compunctum sit, quippe huic ob distentionem omnino attiguum, & pertenue factum in suo pariete; animadverte, ubi simul ascites fuit, aquam inter peritonæum, & intestina fuisse interjectam; ubi vero ascites non fuit, difficile factu fuisse, ne tunc aut postea indicia se prodiderint pertusi intestini, quorum nullum, cum illud idem mihi aliquando observare contigisset, diligenter attendendo perspicere potui. Huc adde quod plures Sepulchreti Observationes (12) docebunt, & ratio confirmabit, leviter perforato intestino, aerem quidem foramini proximum erumpere, eum autem qui procul, cætera intestina distendit, aut non protinus exsilire, aut si exsiliat cito, non ea tamen celeritate effugere, ut totius ventris subsidentia ad eundem modum sequi,

(1) n. 19. (2) Monit. Medic. c. 8. (3) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 89.
(4) Earund. Dec. 3. A 3. Obs. 142. (5) Earund. Cent. 5. Obs. 84.
(6) Obs. Medic. 18. (7) in Schol. ad eam, ult. Edit.
(8) hic in Sepulchr. Obs. 23. §. 2. (9) Ibid. §. 1.
(10) Ibid. Obs. 22. §. 4., & in Additam. Obs. 75. (11) Ibid. Obs. 24. & in Addit. Obs. 26.
(12) Obs. 75. cit. & Obs. 22. §. 2. & cæt.

qui, atque in displosa vesica, uno puncto temporis videatur, quemadmodum magnis illis, quos laudavimus (1), Viris visum esse, eorum bene perpensis verbis, facile agnosces. Vel si id non concedis, & plane vis, eodem temporis vestigio, quo leviter aliquod compunctum sit intestinum, ex intestinis omnibus aerem prorumpere; dic igitur, quomodo Gullmannus (2) ea mox viderit flatibus *turgentia*, vel quomodo Mercklinus (3) postquam aer magno cum sono ex leviter inciso abdomine eruperat, & hoc *confestim totum conciderat*, *instituto extispicio* conspexerit *ventriculum una cum omnibus omnino intestinis immane quantum inflatissimi utriculi adinstar distentum*. Huc adde Observationem ad hanc dirimendam controversiam ab Heistero (4) propositam. In muliere, quæ *ventrem habebat valde distentum*, cum subito esset mortua, idem accidit, quod vidisse Mercklinum diximus, *simulac exiguum vulnus peritonæum perforaverat*; sed non intestina ab aere occurrerunt expansa; imo hoc fuit illud cadaver, in quo *intestina prout alias in sanis, se habebant*. Hic non dicam, si antea ab inclusis flatibus adeo fuissent distenta, eorum aliqua indicium hujus distentionis servatura fuisse, sive crassitudinem, sive sedem spectares. Hoc unum dicam, cum tot rogati & Medici, & Chirurgi Amstelodamenses adessent, in iisque Anatomicus eximius Ruyschius, præter ipsum, juvenem quidem, sed jam tum præstantem in eadem Facultate, Heisterum; non posse me adduci, ut credam, si quidpiam ultra peritonæum fuisset incisum, non continuo eorum aliquem fuisse agniturum. Hic autem a te expectari non puto, ut in hac, aliisque hujus generis Clarissimorum Auctorum Observationibus suspicio altera tollatur, id est aerem, quo abdomen erat distentum, post mortem denique in ventris caveam se effudisse; ventris enim tumor in iis, dum viverent, jam ante fuerat, de quibus loquuntur. Vesiculas autem illas aeris plenas, quas cum Fantono (5) commemoravimus, vel in viventibus esse posse, flatulenti externi tumores docent, qui in ægrotantium scroto, aliisque partibus a Chirurgorum plerisque agnoscuntur, & a Gorgia olim inter umbilici hernias, ut apud Celsum (6) leges, propositi sunt. Non me fugit quid novissime dubitatum sit. Verum ex pauco inter tunicas stagnante humore multum aliquando rarefacti aeris se posse extricare non dubito, & cum Venetiis degerem, aut omnia non modo me, sed experientissimos Chirurgos, & Medicos fefellerunt, aut qui in Tonsore quodam sub communibus abdominis tegumentis non angustus circulari ambitu increverat tumor, quem postea persanatum vidi, ab incluso aere efficiebatur. Nec facile video, quomodo sine aere tumores illos explicarem, quos Vir Cl. Daniel Hoffmannus (7) in puerpera adnotavit interdiu sub ipsa abdominis superficie varia magnitudine discurrentes, nec sine strepitu se dilatantes, sub vesperam autem evanescentes, idque per hebdomadas aliquot. Certo autem scio, inflationem, quam in extremo puellæ morbo junior Verneyus (8) conspexit undatim crescentem donec omnem corporis truncum occuparet, & sicubi premeres, sensum præbentem velut aeris sub digitis non sine crepitu diffugientis, hanc, inquam, certo scio ab aere sub cutem se expandente extitisse; cute enim abdominis vix incisa, intolerabilis fœtor erupit, sicque tumor ille universus evanuit. Tu vero, quod ad ventosos tumores attinet, perlegas velim, quæ de eorum productione ab Littrio edita sunt in Historia Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (9). In Commentariis autem ejusdem Academiæ (10) ab eodem Verneyo quædam proposita invenies ad Tympanitis secundam speciem, cum Ascite interdum conjunctam, internoscendam, tum ad cavendum, nequando aut propter similitudinem fluctuationis aliquam, Ascitem potius, quam primam

(1) n. 24. ad fin. (2) (3) n. eod. (4) Ibid. (5) Ibid.
(6) De Medic. l. 7. c. 14. (7) Commerc. Litter. A. 1737. Hebd. 11.
(8) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1704. (9) A. 1714.
(10) A. 1703.

mam Tympanitis speciem esse pronuncies, aut contra, propter nullum fluctuationis sensum Ascitem neges: quod ut caveas quædam etiam ex nostris facere potest Observationibus (1). Quibus de rebus utilia quædam attigit Medicus quoque Præstantissimus Werlhofius (2) indicans, quomodo Tympanites, præsertim ubi inveteraverit, sensum ponderis non excludat. Quod vero ad curationem attinet, cum tympaniticam abdominis inflationem, octo jam annos perstantem, larga dumtaxat sanguinis e pede missione sublatam leges a Cl. Christiano Michaele Adolpho (3), fatente, *a flatibus non fuisse*; unde igitur fuerit cogitabis. Flatulentam autem Tympanitis utramvis speciem quam sit difficile curare, nil magis ostendit, quam remedium, quod Præclari Viri coacti sunt excogitare, paracentesim. Sed quis acum illuc immittere voluerit, quo non videret, nemo adhuc, quod sciam, ex cautioribus Chirurgis inventus est. Qualis certe is olim non fuit, qui tympanitici, pro ascitico habiti, cum abdomen, spectante Helmontio (4) tum juvene, perforasset, frustra expectavit aquarum exitum. *Extracto* enim *phlebotomo*, *repente sidit abdomen*, *& quamprimum æger periit; editus autem flatus immense putidus*, *& cadaver olens*. Etsi vero mortui corpus non est dissectum; nihil tamen fieri facilius potest, quam ut acu educta, aer prodiens breve quidem levamen afferat aliquando; sed mox alia quoque exeant, quæ in ventrem defluentia, non multo post visceribus lethiferam invehant labem. Quid? quod in eam intestini partem defigi acus posset, in qua cum aeris plurimum ob immanem ibi distentionem esse crederetur, revera minimum esset; neque enim ut Littrio (5) observare contigit, multum aeris inest semper tympaniticorum intestinis; parum autem materiæ, hujusque fere viscidæ. Nam contra, hac plena ex dimidia parte intestina reperiebat junior Verneyus (6): Cl. autem Leonhardus Hurterus (7) in tympanitico puero cum miraretur Crassa præcipue intestina distenta adeo, ut Colon sua mole jecinori vim attulisset, & sinistrorsum compulisset; materiam intus invenit tanta copia quanta id facere potuerat, pultiformem, spumescentem, & ex albo flavescentem: quæ res in morbo, quem adstricta alvus comitatur, tunc, opinor, maxime conjicienda est, cum aut paulo ante quam morbus evidenter inciperet, multa ægri ingesserunt, aut non perpauca postquam incepit, porro ingerere perrexerunt. In abdominis autem perforatione ad alteram tympanitis speciem solvendam, quid periculi esse possit, si forte prima species cum ea jungatur, aut pro secunda prima imponat (internoscere autem perdifficile est) ex iis intelligis, quæ paulo ante dicta sunt. Sed de hoc, & de universo curationis genere in tympanite, & de una ab altera specie per conjecturas, quo ad ejus licet, internoscenda, & de morbi hujus natura, & causis fac legas, quæ erudite, ingeniose, periteque scripsit Cl. Zevianus (8), qui si, ut pro suo erga me singulari amore scripta illa in meo, quale id cunque est, nomine apparere voluit, sic antequam hanc ad te Epistolam darem, mittere potuisset; nonnulla, quæ me fugerunt, in hac minime desiderares. Apud illum igitur reperies. Ego enim illuc jam transeo, ut ad multas, quas tibi ex Valsalva descripsi, hydropis Observationes, non multas, ne hæ nimium excrescant Litteræ, ex meis attexam.

26. VIR quidam cum ascite, tum præsertim anasarca ingenti laborabat, quæ eo videbatur major, quod cum emaciatam faciem, & reliquum caput non occuparet, membra cætera, si cum hoc conferrentur, & præcipue inferiora, speciem monstrosissimæ crassitudinis præ se ferebant. MORTUUM anno, si recte hoc memini, 1704. in Bononiensi Incurabilium Nosocomio dissecui magis ut anasarcæ, quam ut ascitis naturam inquirerem. Inquisivi autem, nam crura jam corrumpi incipiebant, in fe-

(1) n. 30. (2) Commerc. Litter. A.1735. Hebd. 36. n. 4. (3) Act. N. C. Tom. I. Obs. 244.
(4) Ignot. Hydrop. n.44. (5) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1713.
(6) A. 1703. (7) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 184.
(8) Del Flato &c. l. 2. c. 28. & l. 1. c. 27. 28.

femoribus, & in scroto. Femorum cuticula hic illic a subjecta aqua in vesicas attollebatur, quarum aliqua erat pugni magnitudine. Adacto usque ad os cultro, cum sectiones inspicerem, Adiposam membranam crassiorem factam, ejus autem Malpighianas cellulas aquosa pinguedine refertas deprehendi, vel potius aqua maxima ex parte, quæ propter creberrimas interjectas cellularum membranulas, *gelatinam*, ut in Adversariis (1) scripsi, mentiebatur. Atque ut Adiposa membrana se se propagat non modo inter musculos, sed inter fasciculos quoque fibrarum, ex quibus musculi compinguntur, ita in locis hisce omnibus eandem *gelatinæ* speciem referebat. Nec alia mihi se obtulit species prætumidum scrotum incidenti. Cellulas enim in primis, quæ darton efficiunt, quippe Adiposæ membranæ continuatas, aqua distenderat. Aqua igitur ex his, illisque cunctis sectionibus prodibat, & si velles, facile exprimi etiam poterat, sed non tota; plurima enim inter cellularum membranulas restitabat. Itaque cum scalpellum ad abdomen transtuli, etsi inter ejus tegumenta nullam fere aquam offendi; non tamen defluxisse tam cito per femorum, & scroti sectiones credidi; sed potius ab ingenti, quæ ventrem implebat, & abdomen distendebat, aquarum copia ex hujus integumentis detrusam, dum homo viveret, ad inferiores artus fuisse existimavi, aut, si mavis, cum ab his porro ascensura esset, ob eandem, quæ modo indicata est, integumentorum abdominis a subjectis aquis pressionem, inter ipsa non esse admissam. Ventris autem viscera quemadmodum se haberent (neque enim id mihi, ut paulo ante dixi, tunc proposueram) diligenter non adnotavi.

27. Vides igitur tumoris, quem anasarca facit, sedem, & causam non sub cute dumtaxat in Adiposa membrana esse; verum etiam, ubi tumor præsertim non modicus est, in omnibus ejusdem membranæ appendicibus, ut cum præter ipsam hæ quoque tum inter exteriores musculos, & his subjectos, tum inter musculorum fasciculos distendantur, magnus tumor efficiatur. Vides simul, quid sit quod *gelatinæ* specie non raro imponat; nam & pinguedinis oleum eædem interjectæ membranulæ ipsæ etiam faciunt, ut in sanorum cadaveribus minus quam in viventibus revera est, appareat fluidum. Nec tamen negaverim, sive ob ejus reliquias olei plures interpositas, sive quod viscidior sit aqua inclusa, sive quod mora, & anni tempore crassior fiat, esse præter membranas aliquid interdum quod eam nobis speciem objiciat. Glasero hoc ultimum unice placuisse, ex Sepulchreto (2) cognosces: cum idem quod ego, alii, & in his Peyerus (3), & Wepferus (4) maluisse videantur.

28. VETULAM, quæ ex hydrope ascite, sed non ita magno, decesserat, cum in Nosocomio Patavino secaremus sub finem A. 1716. hæc observavimus.

VENTER, ubi exhausta fuit effusa aqua, jecur ostendit multis albis, nec tamen præduris, tumoribus intus, extraque obsessum; in pancreate autem similem unum, sed duriorem, multoque majorem, ut quod totam illam hujus visceris occupabat partem, qua ad Duodenum intestinum se annectit. Renis alterius (nam alterum non inspexi) membrana propria crassior facta, trahentem facillime sequebatur: canaliculi quoque crassiores, quam solent, eoque multo evidentiores. Uterus interius non male habebat. Sed exterius altero in latere conspicuam quasi ex vulnere cicatricem ostendebat, cum in ventris cute nulla esset: in latere autem opposito haud procul a cervice in subrotundum tumorem protuberabat, qui cum subjecto fundi pariete, ipsum magna ex parte concludente, discisus, substantiam exhibuit ex rubro lividam, neque tamen reliqua uteri duriorem. In testibus vesicæ crassæ, albæ, quarum in cavea nihil erat: multo major una aquosum continebat humorem. Thorax sanus, nisi quod effusam, sed non multam, habebat aquam. Cerebrum egregie constitutum, & firmum ne hanc quidem habuit.

29. Satis erat causarum, ut cætera nunc omittamus, in pancreate, & jecinore, tum

(1) II. Animad. 16. (2) Sect. hac 21. Obs. 21. & Schol.
(3) Ibid. Obs. 3. §. 1. & Schol. (4) Ibid. Obs. 17. §. 5.

tum ut chylus, & sanguis minime ex naturæ instituto conficerentur, tum ut lymphæ, & sanguinis motus in ventre tardaretur. Forte accidit, ut cum aliquando animi, & studiorum causa adolescens rusticarer, in ovium gregem inciderem, ex quo laniones alias justo, alias vili pretio mercabantur. Sciscitanti mihi discriminis causam, illæ enim, dixerunt, sanæ sunt, hæ vero durum habent jecur, & in ventre aquam. Cum venter non his magis, quam illis, tumeret, neque aliud morbi appareret indicium; vana eos dicere credidissem, nisi fidem fecissent ipsæ mox, inspectante me, occisæ, & apertæ. Signo autem hoc usi fuerant. Superiorem ovium palpebram attollentes, & eorum, quæ sunt oculo circumjecta, colorem animadvertentes, ex rubro sanas, ex albido morbidas internoverant; sic quoniam corpus reliquum pili operiebant, nuda ab his loca non secus ac Medici faciem solent, contemplabantur, idque eo utilius, quo plura ibi, & conspectiora vascula luculentius sanguinis naturam ostendunt. Non hæc ego narrarem tibi, nisi Boerhaavium (1) nuper vidissem, idem, ut opinor, signum indicantem, & diserte a veterinaria Medicina ad humanam traducentem sic ut tunicæ adnatæ, & carunculæ oculi pallido colore *significari*, doceat, *aquosam cacochymiam*, & cum *sanguinem rubrum deficere*, ex illo signo cognoscimus; *adesse vitia omnia*, *quæ hunc defectum sequuntur*. Certe plura horum adesse possunt, aut non multo post consequi. Sic inter eas oves, quas a me eo tempore inspectas dixi, una fuit, quæ etsi non meliori jecinore, quam cæteræ, nec minus hydropica, præpinguis erat tamen, alboque, & solido adipe, omentoque pulcherrimo. Scilicet recentior huic erat morbus: quod si cum illo tandiu vixisset, quam cæteræ; minus pulchro omento, atque adipe fuisset prædita. Ad prima enim vitia subinde alia, atque alia accedunt; ut in hominum, ad quos redeo, cadaveribus videre est, quæ viscera tanto vitiosiora plerumque ostendunt, quanto illos diutius aut hydrops, aut morbi hydropem præcedentes maceraverint. Utriusque casus exemplum afferam: & primum secundi.

30. CASPARUS LOMBRIA Patricius Venetus, bilioso, ut vocant, temperamento, amplo corpore, atque robusto, eoque magis, in omni vivendi genere, præceptionum medicarum securus, postquam annum excessit quadragesimum, longo, & vario morbo correptus, in eoque refrigerantibus potionibus præter modum usus, e morbo quidem evasit, sed ventre aliquanto tumidiore. Qui cum remediorum ope detumuisset, nihil magnopere habuit animadvertendum, donec alvi quidam fluxus recurrere per intervalla, nec sine violentia aliquando, cœperunt. Ab his sitis, quæ alioquin ipsi quasi innata erat, augebatur, urinæ autem, quæ magna copia reddi solebant, tunc saturatissimæ factæ, minuebantur. Vires tamen nihil detrimenti capiebant donec circa extremam hyemem anni 1722, qui erat ætatis ejus quadragesimus septimus, diarrhœa, qua antea multa flava, & fluida egerere octo, aut decem diebus consueverat, mensem pene totum detinuit, prodeunte variorum colorum materia, plerumque autem cruda, & serosa, nec sine spuma. Quæ diarrhœa cum aptæ curationis ope desiisset; mox, neglecta vivendi norma, vel gravior reversa est. Conquieverat iterum, cum tremor jam ab ineunte usque ætate levissimus, deinde post primam illam ægrotationem toto corpore manifestior, subinde autem ab alvi fluxibus gravior factus, socias sibi novas quasdam capitis affectiones adscivit. Cum propter illum tremorem jam olim Medici, quibus diligentius parendum fuerat, generosis vinis interdixissent, ob has autem novas affectiones parcam sanguinis missionem permisissent; in summo hujus concremento crustam, & hanc ex dimidia parte colore viridi, conspexerunt. Curatione tamen opportuna adhibita, jam vires, color, cibi appetitus, urinarum copia sic satis restitui videbantur, cum pertædere ægrum cœpit, neque ultra diem trigesimum uti non inutilibus remediis voluit. Ad horum omissionem mox accesserunt violenti corporis, & ani-

(1) Prælect. ad Instit. §. 868.

animi motus. Quos, intra quindecim ab omissione remediorum dies, initium repente excepit funesti morbi. Abdomen, quod sæpe antea a multis flatibus tumescere, sed mox detumescere consueverat, assiduo molestissimoque tumore tendi cœpit, & manu percussum, tympani instar resonare: tumere etiam nonnihil pedes: urinæ flammeo colore fieri, multumque imminui: sitis urgere. Cum hæc animadversa essent extremo jam Majo, & Michelottus, qui adversus hunc tympanitem incassum pugnare cœperat, ante medium Junium in Galliam cum Viris Amplissimis Venetis Legatis esset profecturus, mihi ægrum, eodem tempore Patavium transeuntem, maximopere commendasset, ut nisi assidue cum ejus Medico invisere possem, at sæpius saltem, cum per alias liceret occupationes, consilio juvarem meo; ego, necdum ægro viso, ex attenta dumtaxat eorum, quæ summatim nunc ad te perscripsi, lectione aliorum viscerum labem, aliorum infirmitatem conjiciens, de ægro sanando desperavi: neque id Affinibus reticui probe consciis, toto illo septennio nunquam propemodum morbo aliquo vacasse, & interroganti mihi illud confirmantibus, quod in calce est librorum de morbis *ex alio morbo corpus liquefactum ad hunc devenisse.* Igitur quæ ibi continuo subjiciuntur, diserte iisdem enunciavi: *si quidem igitur subito occupaverit* hic *morbus hominem, moritur nempe alio morbo diutissime jam affligente*. Neque alia mihi, postquam ægrum vidi, sententia fuit: in quam deinceps venerunt ad unum omnes quotquot ea tempestate Patavii magis florebant Medici. Nam etsi flatibus supra, infraque interdum prodeuntibus, abdomen amplius, si manu percuteres, non resonabat; tamen hujus tumor, & cætera, quæ dicta sunt, non modo non decrescebant, sed quamcunque iniret aliquis medendi viam, in dies augebantur, ut non jam tympanitem æger huc attulisse, sed præcipitem ascitem videretur; cui mox thoracis, & denique cerebri hydrops se adjunxit, quemadmodum ex iis, quæ adscribam, signis cognosces. Principio, si abdominis latus sinistra complectens, latus alterum repetitis dexteræ modicis ictibus impelleres, allisæ ad sinistram aquæ fluctuationem percipiebas. Sed haud multis interjectis diebus, venter non modo aqua plenus, sed præter modum tumidus, ac distentus, impellenti manui resistebat: & simul œdemate non pedes solum, aut crura, sed femora quoque valde turgebant, facie, & artubus superioribus macescentibus. Inter initia tussis quædam, deinde nulla; sed cum primum æger posset in utrum liberet latus cubare, non potuit postea, nisi in dexterum: & licet toto morbi tempore decumbere potuerit, bis tamen ante postremas hebdomadas e lecto exsilire ab imminentis suffocationis sensu coactus est, qui sensus ut repente venerat, sic illico abibat. Tandem ultimis ferme decem diebus quodam quasi sopore tenebatur, & sæpe aliquo, sed levissimo, delirio. Tunc etiam cordis vires, quæ fuerant diu validæ, subinde infirmiores fiebant: cæterorum autem musculorum vires prope usque ad ultimum non defecerunt. Si febres excipias duas, quæ multis ante mortem diebus ingruerant, altera non sine longis horroribus, & tremoribus, intra biduum tamen finita, altera autem & levior, & brevior; si harum, inquam, tempus excipias, pulsus nihil vitii habuerant, nisi quod sæpe, sub vesperam præsertim, frequentiores ipsi, & carnes calidiores deprehendebantur. Initio molestior ad epigastrium sensus, imo dolor inter ensiformem cartilaginem, & umbilicum: qui postea non ibi, sed hic, illicque per ventrem percipiebatur; punctionis autem sensus ad hepatis regionem manebat. Somnus, & cibi appetitus, qui principio mediocres fuerant, sæpius, procedente morbo, deficiebant: sitis autem magis magisque torquebat. Alvus per se multa, liquida plerumque, & flava; alia nonnunquam, & hæc viscida, dejiciebat. Contra, urina semper quam paucissima fuit, eaque flammea, & saturata. Cum æger, Affines, Medici nihil magis optarent, quam ut uberius hæc proveniret; dicere non possum, quot, & quæ ad eam promovendam sumpserit. Nullum esse credo levius, validius, simplex, compositum medicamentum, quod ullo ex regno, ut loquuntur, ad id pertinere existimetur,

quod

quod a tot Medicis propositum, aut ab ægro captum non fuerit. Verum, ut solet reluctante natura, incassum omnia; nunquam urina vel minima ex parte aut increvit, aut mutata est, nisi quod diebus ante mortem circiter quindecim, & novissimis iterum diebus pauxillum quid tabacci colore in imo deposuit, quod cum diligentius examinarem, sanguinem esse cum ichore mistum deprehendi, & iis, quorum intererat, ut diureticorum finem tandem aliquem facerent ostendi. Eorum aliqua, sed minus importuno tempore, minusque suspecta, non sanandi spe, sed ne æger intelligeret me desperasse, ipse quoque laudaveram, in his levia quædam ex resina terebinthina. Sed cum animadvertissem, ne odorem quidem illum, quem solent, violarum martiarum ab his urinas traxisse, iisdem, atque adeo renum viæ vel magis quam antea, diffisus, ad intestinorum potius viam esse redeundum censui, præsertim cum tartarus, ut vocant, purificatus, quo per intervalla utebamur, nullo cum incommodo multa, & sæpe aquosa per alvum deturbaret, & aliquot horarum levamen semper afferret adversus molestum quendam sensum, qui ad ventriculi regionem percipiebatur. Verum nec via hæc proficua fuit. Audiverat æger ex Michelotto, juvencæ urinam sibi feliciter, nec semel, adversus anasarcam cessisse. Itaque experiendi cupido, etsi neque anni tempus, neque alia aliqua ejusmodi erant ac malebat Lemeryus (1), indulsi tamen in remedio ejusdem generis ac *urina ovium, aut urina asinorum*, quas apud Avicennam (2) legeram a quibusdam olim adversus hunc morbum fuisse laudatas, & quod denique non per renes tantum, sed & per alvum movet asciticorum aquas, ut Lemeryi observationes docent; sed ea lege indulsi, ut ne plus unciis septem primo die biberet, singulis deinceps diebus binas additurus. Et primo quidem die quidpiam passus est, quod Lemeryus, cum alia recenseat, non adnotavit. Nam paulo postquam biberat, caput quasi ebrietate quadam tentatum est, sed quæ non multo post evanuit, nec diebus insequentibus rediit, quamvis plus biberetur. Cum esset quincto die perventum ad uncias tredecim, neque æger plus mingeret, sed plus dejiceret, sic ut eo die aquam ad quatuor, aut quinque libras alvo redderet nullo virium detrimento; non aliud tamen hinc levaminis, quam quod a tartaro, observatum est, ventre nihil prorsus detumescente, imo artubus inferioribus magis tumentibus. Quamobrem tunc id remedii intermissum est. Aliquo post tempore ad idem voluit redire æger. Bibit quinque continenter diebus octonas singulis uncias. Nihilo plus profecit. Quin altera, de qua supra indicatum est, ingruente febre, prorsus omittere est coactus. Frustra quoque, utinam innoxie in morbo, quem augere facilius esset, quam minuere; frustra, inquam, remediis aliis est usus de eodem genere sive deglutitis, sive in alvum injectis, sive etiam abdomini impositis. Nam cum senior quidam Medicus ebuli, & absinthii succos imponere jussisset, nihil inde nisi inanis egerendi cupiditas accidit, & pruritus cutis ad hepatis regionem, ubi lividæ venulæ apparuerunt. Itaque succos illos abjecit: neque aliud abdomini, siquando mulcendi essent ventris dolores, cum utilitate adhibuit, nisi vervecis omentum oleis delibutum violarum, absinthii, & amygdalarum dulcium. Verum hæc antea. Nunc ad morbi finem, & ad dissectionem veniamus. Suffocati instar mortuus est prælivida facie, & humeris, aqua autem & sanguine ex mortui ore, & naribus prodeunte. CADAVER postridie, qui dies fuit III. Nonas Sextiles anni, quem supra memoravi, ut condiretur, dissectum est. Artus superiores quibusdam nigris quasi peticulis distincti erant. Ab inferioribus autem œdema per dorsum ad scapulas usque se producebat. Venter aquæ fœtidæ ex viridi flavæ copiam habuit quantam maximam præter omnem modum distentus habere potuit. In ea frusta quædam, omenti opinor, natabant quasi ex mucilagine purulenta. Ventriculus, & intestina, nil fere turgida, nigricabant, ut mesenterium quoque. Jecur durum, intus, extra-

(1) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707.

(2) Canon. l. 3. Fen. 14. tr. 4. c. 13.

extraque totum constans ex tuberculis, id est glandulosis lobulis evidentissimis, & evidentissime distinctis: nec tamen naturali majus. At lien magnus, substantia compacta, ex qua incisa nihil sanguinis effluebat. Renum alter ichorem in pelvi habuit. In Thorace, a dextris præsertim, aquæ plurimum ejusdemmodi atque in ventre. Sic etiam in pericardio, in quo tamen non multa. Pulmones turgidi, & nigricantes. Cor sine sanguine, nedum sine concretionibus polyposis. Caput, quoniam cadaver condiebatur, ut non longius quam Venetias in paternum sepulchrum inferretur, nobis attingere nec necesse fuit, nec licuit.

31. Ex quo Joannes Posthius, ut hic habes in Sepulchreto (1) substantiam hepatis in ascite *interius totam granulosam* offendit, *granis nimirum quantitate pisorum ubique apparentibus*, plures aliæ similes Observationes in eodem morbo habitæ sunt. Extant ibidem aliæ quatuor, Wepferi una (2), cui hepar *ceu corpus ex plurimis glandulis conglomeratum apparuit*, Ruyschii altera (3), Brownii tertia (4), Hartmanni quarta (5), quibus idem viscus *totum e meris glandulis magnis*, aut *e glandulis*, aut *ex lobulis* constare visum est. Non possunt autem minimæ jecinoris partes adeo amplificari, quin aut interjectas alias, aut vascula saltem sanguifera comprimendo, hepatis muneri, & sanguinis per ventrem motui plurimum officiant. Itaque Posthius, & Brownius frustra aquam eduxerunt, quæ *vitiato jecinore subinde renata esset*, ut Erasistratus apud Celsum (6) monebat. Nam quod hic respondet, *emisso humore medicinæ locum fieri* ad jecur sanandum; profecto ejusmodi non est hoc hepatis vitium, ut medicinam admittat. Quod etsi non nisi per dissectionem apparet; tot tamen alii sunt illius, & aliorum viscerum morbi, qui curationem non recipiunt, ut cum læsorum viscerum indicia sunt, non sit temere ad aquarum emissionem decurrendum. Quamobrem hanc Nobili, de quo dictum est, ægro nemo tot Medicorum proposuit. Cæterum quod plures cum Ballonio (7), & Sanctorio nostro (8) verentur, ne peritonæi, & intestinorum inflammatio, ac gangræna aquæ eductionem consequantur, non injuria facere videri possunt perlegentibus exempla eorum, quibus educta aqua fuerat, quorum multa sunt in Sepulchretum (9) relata. Quibus celebre illud in primis addes, quod Cl. Scherbius (10) descripsit viri, cui calculus in Receptaculo chyli concretus, hujus, & lymphæ expedito in Thoracicum ductum ascensui se opponens, ejusmodi ascitem attulerat, ut septies aquæ a Chirurgis fuerint eductæ, quippe novis semper succrescentibus donec sexdecim post ultimam eductionem horis vivere desiit: Etsi vero non a viscerum labe, ut præclare vides, hydrops hic originem habuit; tamen *omentum totum fere consumtum inventum fuit*, *reliquaque viscera gangræna obsessa*; *nec mirum*, inquit Scherbius, *dum tractu temporis id in omnibus hydropicis sit conspicuum*. Sed me veri studium non sinit reticere, quæ pro paracentesi dici possunt, verbis istis ultimis ne ipsis quidem omnino repugnantibus, imo ex parte aliqua, si recte attenderis, adjuvantibus. Igitur, ne quæram, num semper id aquæ emissionis, quocunque hæc instrumento, modoque, aut quotquot vicibus peragatur, & intrudentis se aeris effectus sit, quod haud raro morbi ipsius esse, cadavera ostendunt hydropicorum, quibus, licet aqua emissa non sit, tamen intestina, ut in nostro, nigricant; certe non paucæ feliciter ratione hac absolutæ curationes eandem tuentur, tuenturque ipsæ dissectiones, quæ, ægris ob aliam causam intereuntibus, patefecerunt *bene satis constituta* intestina, *nullum* autem in abdomine, nedum in peritonæo, qua pertusum fuerat, *vestigium inflammationis*, *nedum sphacelosæ corruptionis*, ut verbis utar Polycarpi Scacheri

(1) S. 21. Obs. 4. §. 21. (2) Obs. 32. (3) in Additam. Obs. 34.
(4) Obs. 49. (5) Obs. 50. (6) De Medic. l. 3. c. 21.
(7) in Schol. ad §. 1. Obs. 5. hujus Sect. Sepulchr. (8) Ibid.
(9) Obs. cit., & 2., & 4. §. 1., & 6. §. 1., & 11.; & 11. §. 1., & in Additam. Obs. 49, & 64., & 76., & 86. (10) De Calculo Receptac. chyli, hydr. causa.

cheri (1), Virginis jam diu asciticæ sectionem, mortuæ *octavo post operationem die*, multaque per vices educta aqua, proponentis.

32. Sed rara adeo apud nos sunt, aut certe erant felicis hujus curationis exempla, ut Bononiæ diu moratus neminem unum audiverim Medicum, qui ea se vidisse affirmaret, cum infelicia, externis Chirurgis, nec vulgaribus, eam instituentibus, & ipse ibi viderim, & ab omnibus acceperim. Quin memini, Albertinum phthisim, & ascitem inter se comparantem, illam ter ab se, quantumvis confirmata esset, persanatam fuisse dicere; ventris autem hydropem, qui confirmatus esset, etiamtum nullum. Aqua enim, ajebat, si a Chirurgo emittatur, ægros mori video: si a Medico ad renum, aut intestinorum vias validius urgeatur; quæ remedia ad has compellunt, non tam illam, quæ in ventrem effusa est, quam quod seri in sanguine adhuc restat, non magis in illas vias, quam in ventrem, qua jam data porta est, ejiciunt. Sic nuper accidisse narrabat generoso in primis Viro, cui data ab Empirico ejusmodi remedia urinarum quidem copiam, sed ventris simul tumorem auxissent ita, uti in mortui sanguiferis vasis nihil ferme potuerit inveniri. Neque tamen quas audiverat, aut legerat admirabiles asciticorum curationes dissimulabat, quarum Bononiæ vel quinque per scroti punctionem perfectæ esse ferebantur. Sed cum alios crederet anasarca potius laborasse, quam ascite, alios ascite, sed nondum confirmato, alios hydrope peritonæi; non multos sane relinquebat, quorum sanatio naturæ potius, ut putabat, quam arti deberetur. Et magnæ sunt certe cum in aliis sæpe, tum in hoc morbo nonnunquam sanando naturæ vires. Accidit in mea Patria, ut cum puer nobilis semel, atque iterum ardenti febre correptus, aquæ plurimum tum in prima, tum in secunda ægrotatione bibisset, utramque exciperet ascites ingens, uterque autem ascites solveretur, magna vi aquæ sponte dejecta; sponte, inquam, nam & vulgo id notum erat, & ejus mihi confirmavit Medicus, non sibi facile earum curationum honorem detracturus. Easdem nimirum vias satis sibi reseraverat natura, per quas humorem in ventre stagnantem resorberet, alioque amandaret, quibus in Mercatore illo Meadii (2) usa est, cum aquas omnes, postridie per abdominis perforationem educendas, nocte ipsa una in vasa iterum recepit, in iisque retinuit. Verum cum eadem natura neque per se, neque blandis invitamentis, neque paulo acrioribus stimulis excitata quidquam molitur, num, ipsa adversante, acerrime, & periculose agendum est? an potius, ubi omnia permittant, aquæ emissione utendum est, auxilio primum, ut existimare licet, ab eadem natura indicato?

33. Quod enim umbilico immani aquæ vi aperto, egrediens hæc ascitem solverit, non id primo, opinor, Benivenius, & alii, quos Donatus (3), & Gabelchoverus (4) laudant, viderunt; sed prisci olim homines, iidemque adnotarunt, quibus simul omnis prorumperet, eos mori; quibus vero paulatim, partiteve exiret, eorum aliquos convalescere. Itaque naturam recte operantem Medici, ut solent, imitari potuerunt, & Hippocrates (5) deinde, ac Celsus (6) monere, ne omnis simul aqua emittatur; mortiferum enim id esse: cujus rei causas Viri Docti nostra hac ætate complures exposuerunt, & in iis Verneyus junior (7), Werlhofius (8), Meadius (9), copiosius autem Ill. Senacius (10). Quorum explicationes ea quoque confirmare videtur Observatio (11) omnis, sine animi defectu eductæ materiæ, sed ob hujus tenacitatem lente adeo, ut tres ferme horæ sint impensæ: quod minus tibi mirum accidet, ubi ex Cl. Targionio (12) noveris, fuisse hydropicum, cui tam densa *gelatina* ventrem implebat, nulla ut arte ab ex-

(1) Diss. supra ad n. 8. cit.
(2) Monit. Med. c. 8. in fin.
(3) De Med. Hist. Mirab. l. 4. c. 21.
(4) Sect. hac Sepulchr. in Schol. ad §. 1. Obs. 6.
(5) Sect. 6. Aph. 27.
(6) De Medic. l. 2. c. 8.
(7) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1703.
(8) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 37. n. 2.
(9) c. 8. supra ad n. 32. cit.
(10) Traité du Coeur l. 4. ch. 12. n. 3.
(11) Commerc. Litter. A. 1745. Hebd. 52. n. 3.
(12) Prima Raccolta di Osserv. Med.

experientissimo Chirurgo educi potuerit. Sed nulla res magis illas confirmavit explicationes, quam secundum ipsas feliciter excogitata ratio omnis simul aquæ innoxie emittendæ, nimirum, abdomen non modo postquam emissa est, quod & laudatus Verneyus (1) post uberiorem eductionem jubebat, fasciis adstringendo, verum etiam, idque præsertim, magis magisque dum educitur. Qua ratione is, qui primus & excogitavit, & adhibuit Medicus eximius Meadius (2) cum alios, tum præcipue mulierem a se persanatam memorat, cui *simul & semel* aqua omnis emissa est pondo librarum *sexaginta*, alteram autem annos sex, & septem menses servatam, ex qua toto illo temporis spatio, incredibili, nisi res inter omnes Londini constaret, copia educta est, *libræ* nimirum *mille nongentæ & viginti*. Sed quam cautæ hæc sint & suscipienda, & facienda, nobiles, quos nominat, inter Anglos Chirurgi proposuerunt: quanquam & ipsi nota esset hydropica, quæ, disrupto per se abdomine, & plurima aqua effusa, superstes fuit, cui similem alteram leges a Nebelio (3) descriptam. Utrique nimis distentum abdomen prope umbilicum crepuerat. Porro extant aliæ per ipsum umbilicum sponte erumpentium aquarum, sed fere nunquam simul omnium, felices Observationes, non ab illis modo, quos supra diximus, sed & ab aliis (4) productæ. Nec tamen Medici, ut ascitem solverent, aperire umbilicum perrexerunt, contrariis alii Observationibus permoti, experientia autem plerique edocti, quanto ibi facilius abdomen, distendente aqua, extenuatur, tanto difficilius & vulnus postea, nec raro, consanescere, & minus commode in præsentia obturari, ne plus aquæ prodiret, quam ferre ægri vires valerent, neque eam demum totam, nisi perincommode ægro in ventrem cubante, posse detrahi. Nam quod emitti per umbilicum præstaret, quia sic reclusa vena Umbilicali aquosus ex hepate humor per illam non in ventrem effunderetur, sed e corpore ejiceretur, opinio fuit, quæ serius nata ex hypothesibus, & ex sententia quorundam, cujus meminit Avicenna (5), nonnullis demum Observationibus confirmari visa est. Extiterunt enim, ut in Sepulchreto (6) hic vides, qui venam illam, jam olim in ligamentum contractam, assidua dixerunt aquarum alluvione emollitam, recludi iterum, & tum serum ab hepate exsuperans per umbilicum excernere, seque dilatatam adeo tunc invenisse, ut catheterem, & pennam anseris admitteret, essetque aqua satis copiosa plena. Ego vero ut in nonnullis apertam, ut est a primordiis, servari potius, quam rursus facile reserari concederem, neque post ortum in omnibus, quemadmodum Schultzius (7) tradidit, ab umbilico sursum retrahi ad jecur, ut ad illum amplius non perveniat; non viderem tamen, quomodo ex Sinu venæ portarum serum dumtaxat acciperet; sanguinem relinqueret. Quæ non tam propter Platerum, & Hildanum dico, quam propter Rolfincium, utroque recentiorem. Nec tamen Observationes eorum nego: sed tantum suspicor, non venam ipsos Umbilicalem, sed thecam solum reperisse patentem, & aqua plenam, qua theca a duplicato peritonæo illa vena augetur. Laxantur enim facile in hydropicis membranæ, earumque intercapedo redundante aqua impletur. Adjuvat hanc meam suspicionem Observatio, quæ non Riolani est, ut Rolfincius putabat, sed tamen apud Riolanum (8) extat. *In quadam muliere hydropica* vena Umbilicalis, inquit, *inventa fuit fistulosa, & per eam aqua inter peritonæum, & abdominis musculos effundebatur*. Sed diuturnioris hydropis casum, ut sumus polliciti (9), subjiciamus.

34. VIRGINI annos viginti natæ cum sanguis per uterum respondere desiisset ante annos duos, dolores ad hypochondria primum orti sunt, tum deinde venter intumuit. Hunc tumorem, variis incassum re-

(1) Mem. cit. (2) c. 8. cit. (3) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9., & 10. Obs. 122.
(4) Act. N. C. Tom. 8. Obs. 79. (5) tract. supra ad n. 30. cit. c. 5.
(6) Obs. 13. cum Schol., & Obs. 14. (7) Diss. de vasis Umbilic. nator. & adultor.
(8) Anthropogr. l. 2. c. 12. (9) n. 29. in fin.

remediis usa, annum circiter jam tulerat, cum in Nosocomium hoc Patavinum excepta est. Ingens ventris erat moles: ægra tamen hæc quoque, totum mensem, quo ibi fuit, cubare potuit usque ad extremum; cubabat autem plerumque in sinistrum latus. Sitiebat, sed non multum, nisi cum febricula, qua tenebatur assidue, interdum augescebat. Paucas quidem reddebat urinas, nec tamen valde rubentes. Subinde querebatur de iis, de quibus indicatum est, ad hypochondria doloribus, qui convulsivi, non tamen acerrimi, esse videbantur. Non unis adhibitis auxiliis, nihil profectum est: lotium auctum est nunquam. In illis quædam erant, quæ molestiam crearent, ut gummi ammoniacum cum resina terebinthina: quamobrem & omissa sunt. Novissime cum alvus ex dura facta esset laxior; fœtida liquamina cœperunt effluere, sed non purulenta. Horum persistente fluxu cum venter non decresceret, vires in dies frangerentur; nimirum id accidit, quod in extremo libro IV. *de Morbis* prænunciatum de hydropico est: *at ubi etiam alvus valde fluida fuerit, citissime moritur & sentiens, & loquens.* Itaque constante usque ad ultimum mente, vivendi finis est factus circa medium Decembrem A. 1744. Postridie, cum hæc accepissem, & frequentissimis Auditoribus exposuissem, nonnulla ex iis prædicens, quæ mox sub eorum oculis inventa sunt; dissectio ibi statim incepta est. CADAVER macilentum erat, superioribus præsertim artubus, nec tamen plurimum. Inferiores artus levi adeo affecti erant œdemate, ut vix, nisi digito appresso, dignosceres, idque ne ad summa quidem femora perveniebat. Venter amplissimus, sed non tensus, ut neque umbilicus, quamvis promineret. Pertuso ad alterum latus Abdomine, paulatim vis aquæ ingens emissa est, in manibus relinquentis eundem sensum, quem lixivium, in quod eas immisisses. Quæ prima effluxit, subflava fuit, & tenuis; reliqua minus tenuis, & quasi albida. Utramque in maximo quodam vase relictam cum post horas viginti quatuor inspicerem, visa universa est albida; sed cum paulatim de vase in vas effunderetur, subflava potius apparuit: neque multum pro aquæ copia in fundo subsederat humoris subalbi, crassiorisque ab admistis etiam omenti frustulis, ab aliisque, de quibus postea indicabitur. Cæterum neque aqua, neque cadaver fœtebat, etsi Tenuia intestina tribus in locis nigricare inceperant, non ultra latitudinem tamen transversi digiti. Eorum intestinorum pleraque tumebant aere, sed non ita multum. Crassa, ut ventriculus, prorsus inania connivebant. Si omenti partem exciperes modicam, quæ ventriculo adhærens, reliqua erat, partes ejus cæteræ quasi in frusta discerptæ erant, ab illa, & inter se omnino sejuncta, quorum unum se conformaverat in teres, rubicundum, & molle corpus ulnæ propemodum longitudine. Jecur tota convexa facie, ipsoque imo anteriore limbo cum diaphragmate cohærebat: a quo ubi divisum fuit, magis extuberantem illam faciem habere conspectum est; quam ipsi, & Virginis staturæ, ad parvam vergenti, conveniret. Persectum, paulo ubique, præterquam in Spigelii lobulo, & pallidius, & durius inveni: bilem autem in ejus vesicula paucam, ex flavo subfuscam, turbidam, viscidam. Lien, nisi quod æquo major, intus sanus fuit: ut sanus erat lien alter, multis partibus minor, quippe diametro digiti transversi, qui subrotundus inter vasa hærebat, membranasque ad majorem alligatas, huic vicinus, sed omnino sejunctus, interna structura eadem prorsus, eodemque colore. Sed in majoris lienis tunica, præter aliquot hydatides, corpuscula passim prominebant subrotunda, alba, & dura, magnitudine varia, pleraque tamen milii granis aliquanto majora. Extabant eadem hic illic in facie interiore peritonæi, & in exteriore intestinorum, Tenuium præsertim, in qua erant pariter hydatides. Harum maxima parvum pomum rotundum æquabat, diametro digitorum duorum, vasis ex intestino sanguiferis per illius membranam se producentibus, & in ramos dividentibus. Aquam continebat nullo ferme colore præditam, ex parte autem mucosam. Pancreas subdurum fuit. Glandulæ autem, quibus ultra naturalem modum auctis quasi plenum erat mesaræum, duritie,

& albedine fuerunt omnino scirrhosa. Præcipuum tamen, & peculiare vitium in testibus, tubis, ipsoque utero deprehendi: quod in utero non nisi per sectionem se prodidit; in testibus autem, & tubis ultro in conspectum venit. Hæ enim partes utroque pariter in latere una cum alis vespertilionum inter se ita coaluerant, & crassefactæ in unam quandam tuberosam, informem, non modicam massam concreverant, ut nullo prorsus modo alteram ab altera internoscere liceret, nedum sejungere. Utriusque massæ superficies non parvo spatio lacera, ac per se aperta inventa est non secus ac si magnum quoddam steatoma se disrupisset. Quocum propterea comparavi, quia ex materia fiebat nihil magis, quam semisiccatum sebum referente; ita erat alba, & si contrectares, unguinosa, & specillo immisso facile cedens. Eam si discerperes, quasi ex tot frustulis constare perspiciebas. Erat autem omnino inodora. Ut partes, quas nominavi, in sebum conversæ videbantur; sic ubi uteri fundum, qui sanus exterius, & parietum quoque majori portione fuit, altius incidissem, reliquam totam interiorem eorundem parietum substantiam in materiam conversam vidi ejus similem, quæ modo descripta est, nisi quod colore nonnihil ad cinereum inclinabat. Eademque materia fundi cavum refertum erat, ex eaque quod minus solidum esset, per cervicem, quæ a materiæ ipsius reliquiis, facile abstergendis, albicabat, excidere in vaginam consuevisse videbatur. Cæterum cervix intus, extraque integerrima erat, ejusque, ut fundi etiam, magnitudo haud amplior, quam ejus ætatis Virginem deceat, nisi quod osculum internum uteri paulo amplius visum est. Ventris partes reliquæ, & renes in primis, erant sanæ. Magnæ tamen arteriæ truncus minori, quam par esset, latitudine apparuit. Diaphragma autem altius in thoracem ascendens, multoque id magis a dextris, quam a protuberantia, ut diximus, hepatis urgebatur. Quod cum, venam Cavam incidendo, a diaphragmate detraheremus, non plurimus ex ea sanguis, & is niger, nec concretus, effluxit. Thoracis parietibus omnibus, id est inferioribus quoque, pulmones ubique erant arctissime annexi. Sinistri pars superior quodam loco erat aliquanto durior, nec tamen evidenter vitiata. In pericardio aqua multa ejusdemmodi ac in ventre. Cor laxum, in eoque & vasis Magnis non multum sanguinis, nigri quidem, sed minus fluidi, quam in Cava Inferiore vena, quamvis sine ulla polyposa concretione. Caput dum a cervicibus abscinderetur, aliquantum aquæ tum e vertebrarum, tum e cranii cavo defluxit. Sed & Laterales cerebri ventriculi aquam non omnino paucam habuerunt subfuscam, & turbidam, plexus autem Choroides pallidos maxima ex parte. Cerebrum tamen fuit sic satis firmum: cerebellum permolle.

35. Multa sunt in proposita Observatione, quæ si persequerer singula, Epistola hæc longe quam superior, prolixior esset. Intelliges id ex iis, quæ de hydatidibus tantum scribam. Nam etsi rarum illud uteri vitium perquam dignum est, de quo scribatur; erit tamen in aliis, & fortasse proximis Litteris (1) id faciendi opportunior locus; hydropis enim, de quo in his sermo est, proxima certe causa non illud fuit, ut fuerunt, quantum existimo, disruptæ hydatides. Nempe ut in exteriore intestinorum, & lienis facie aliquot extabant, quæ necdum dissilierant, sic prope innumeras tum in illis, tum in aliis Partibus fuisse arbitror, quæ diu antea perruptæ, suum in ventris caveam humorem effudissent. Et ne multis te detineam; meæ me in Albuginea, & Vaginali testiculorum tunicis persæpe habitæ Observationes [2] illuc adducunt, ut credam hydatidum, sive tunicarum, in quibus increscunt ipsæ, membraneas laminas earum humorem complectentes, postquam disruptæ hunc effuderunt, se suaqua vascula in caruncula formam primum contrahere, & nisi novus illac humor effluere pergat, indurari, & exsiccari denique sic, ut alba illa, & dura subrotunda tubercula repræsentent alia aliis, ut hydatides fuerant, majora, aut minora, qualibus in descripta Virgine intima petitonæi facies, ejusque

(1) Epist. 39. n. 36.

(2) Vid. Epist. 43. n. 16., & seqq.

ejusque productio per extimam lienis, & intestinorum exasperabatur. Legesis in Sepulchreto [1] Observationem Jacobi Wolffii, ubi asciticæ *intestinis adhæsisse sparsim*, ait, *carunculas, quæ apertæ fundebant ichorem*. Lege quæ de altera ascitica ex Bilgero [2] producuntur, *universa intestina quaquaversum, & ambo latera circa diaphragma multis millibus granulis, instar suum grandinosarum, referta*. Cum his junge editas postea in aliis hydropicis Observationes, ut puta Cl. Anhornii (3), qui peritonæum vidit in adolescente *nodulis glandulosis, limpidam, si pressi essent, plorantibus consitum*, in muliere autem *hinc inde* habens *plura tubercula glandulosa, fabæ adinstar majora, & minora, extuberantia, quæ pressa limpidam lympham plorabant*, itemque Clarissimorum Stegmanni (4), & Goetzii (5), quorum ille in viro pancreas animadvertit *veluti semine milii conspersum*, hic vero in Virgine, sacco, qui humorem continuerat, *sparsim adnata* intus *varia tubercula diversæ magnitudinis, a pisi majoris ad minoris seminis cannabis magnitudinem accedentia, nunc solitaria, nunc racemosa, scirrhosa, dura, discissa nihil liquoris, aut gelatinæ plorantia*. Relege demum, quæ de duris granulis, aut tuberculis in peritonæi, aut pleuræ interiore facie extantibus, alias [6] ad te a nobis scripta sunt, cum effusa aqua in magnis caveis, quas illæ comprehendunt membranæ, etiam tum esset; facile propositam succedentium mutationum seriem agnosces. Annis superioribus accidit, ut in fœmina, quam ascites sustulerat, tunica exterior intestinorum omnium inveniretur creberrimis tuberculis subrotundis distincta. Pars ad me Tenuium allata est, ut quid illa essent tubercula judicarem. Lenticulares turgidulas glandulas, cum primum aspicerem, referebant: at sine osculo erant, & solidæ, neque ex glandulosa, neque ex carnea substantia factæ, sed inter utramque mediæ quadantenus videbantur. Censui, nihil veri similius a me posse statui, quam si disruptarum hydatidum reliquias esse conjicerem, in se contractas, sed necdum satis, ut siccæ esse possent, & duræ. Nec me deterruit tantus, quantum sic fuisse oportebat, hydatidum numerus, probe memorem innumerarum, quas in Professore Bononiensi Peregrino olim Coiterus [7] deprehendit. *Ubique*, inquit, *mesenterio, peritonæo, intestinis, lieni, hepati, denique omnibus visceribus vesiculæ inæquali magnitudine, eæque aqua limpida plenæ, adhærebant*. Et ne ab aliorum Veterum Observationibus, imo ne ab Sepulchreto, in quo & ista Coiteri non prorsus omittitur [8], te longius abducam; vide, ut Philippus Persius [9] in fœmina, quæ, ut nostra Virgo, ex suppressis mensibus inciderat in hydropem, ejusmodi vesicis pendulis (*numerus excessisset nongentas*) *scatentes* invenerit *renes, uterum, ventriculum, intestina, cor, pericardium, hepar, & lienem*: itemque ut in altera Mauritius Cordæus [10] istas omnes, aliasque Partes, mitto intus, *tectas hisce oppressasque foris* cystibus *pendulis* variæ magnitudinis, & formæ, *aqua citrina oppletis*, quæ *octingentarum numerum facile* superassent; ne tertiam memorem, quippe necdum effuso in ventrem humore, quæ cum uterum ferre putaretur, *totum corpus internum* habuit, *Epiploum, Mesaræum, Hepar, Lienem, Pulmones, Cor quoque ipsum, &, Peritonæum obsita vesiculis aqua purissima plenis*, ex Ballonii [11] Observatione.

36. Vides igitur, quæ passim in nostra Virgine tuberculis asperæ erant Partes, in aliis hydropicis, hydatidibus confertissimis fuisse obsitas, intestina, lienem, peritonæum. Quin hoc aliquando tot obducitur, ut ipsum *vix in conspectum veniat*, sicuti reperit, pinxitque Ruyschius [12], aut in filamenta, & vesiculas resolvatur aquæ plenas, quemadmodum in ventris cavo resolutum agnovit Paawius [13] simul cum omento, cum utrumque suis in sedibus desideraretur. Sed omentum, quamvis peritonæi

(1) in Additam. ad hanc Sect. 21. Obs. 65.
(2) Sect. ead. Obs. 20. §. 16.
(3) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 100. n. 2., & 7.
(4) Ead. Dec. 3. A. 5., & 6. Obs. 168.
(5) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 208.
(6) Epist. 16. n. 30. & Epist. 22. n. 18.
(7) Obs. Anat.
(8) Sect. hac 21. Obs. 21. §. 8.
(9) Ibid. §. 6.
(10) Ibid. §. 14.
(11) Sepulchr. l. 3. S. 37. Obs. 3. §. 12.
(12) Thes. 7. n. 37., & Tab. 2. F. 3.
(13) Sepulchr. S. hac 21. Obs. 3. §. 8.

tonæi productio sit haud secus ac lienis, & intestinorum tunica extima, & hydatides in ipso quoque, nec raro, innascantur, ut plures ostendunt Observationes, & in his Boschii [1], Malpighii [2], Valsalvæ [3], & Goekelii (4); tamen adeo tenui structura est, ut illas sæpius coercere inter suas laminas diu non possit: quamobrem crescendo citius plerumque idsiliunt, ipsumque simul discerpunt, & vitiant; hancque ego unam ex præcipuis causis existimo, cur asciticis plerumque, id quod nostræ quoque acciderat Virgini, minime integrum omentum maneat. Indeque Hippocrati (5) occasionem datam puto scribendi: *quibus hepar aqua plenum in omentum eruperit, iis ventrem aqua impleri*. Qui enim in brutis animantibus hydatides, ut ad te alias scribentes commemoravimus (6), pulmonum vidit, idem in iis illa animadverterit, quæ modo dicebamus, videlicet omenti nonnunquam hydatides, sæpius vero illam, quam Galenus (7) requirebat, *exesionem*; aquam autem a vicino hepate in omentum deduxerit, ut a viscere *aptissimo* ad hydatides, sicuti Galenus ait, *in ea, quæ ipsum ambit exterius, membrana generandas*, quippe cum *videatur & in jugulatis animalibus hepar his aliquando plenum*. Priscorum autem Præceptorum in bestiis habitas Observationes, postquam humana incidendi cadavera facta copia est, Medici ut horum inspectione confirmarunt, sic illorum cogitata retinuerunt de hydropis causa sæpius ex aqua effusa e disruptis vesiculis, in quocunque tamen hæ sint viscere, deducenda: quanquam vel postea identidem ad brutas animantes redierint, si forte nonnulla, quæ ad hydatidum examen attinent, loculentius conspicerent: quod nec me, quo ad licuit, prætermisisse, ex his, quæ subjiciam, intelliges.

37. Ex maximis certe hydatidibus illa fuit, quam in bubulo jecinore vidit Caldesius (8); novem enim libras pendebat tota; tunicæ autem solæ uncias sexdecim. Quæ tunicæ cum essent tres; singulæ ferme & ex aliis pluribus constabant laminis, & robustæ erant, atque carnosæ, exterior præsertim magis quam cæteræ, firma, & musculosa, ex fibris constans inter se maxime implicitis; cum interior esset infirmissima, & tenuis: media autem colore aureo, & rugosa, affixa habebat frusta quædam ex gypsea, vel potius ossea materia. Aqua, his tunicis comprehensa, limpida, & subsalsa, variis admistis liquoribus nihil prorsus mutata est: ut neque bulliendo magis concreverat, quam cæterarum, in quibus frustra id tentavit, hydatidum. Si cum structura descripta eam conferas, quam in suis illis tot vesicis animadvertit Cordæus, (9) (nam Persius (10) nil habet de structura, ut neque Ballonius (11) nisi quod *triplicem* singularum *tunicam* adnotavit) intelliges facile, quantum Caldesio profuerit suæ hydatidis magnitudo. Cordæus enim hæc tantum vidit, *ut binæ* illas *membranæ conficerent, valde candicans interior, altera tunicæ ventriculi simillima, tenuior aliquanto tamen, sed ei quidem concolor*. Mihi vero; quanquam dubium esse non potest, quin eorum, quæ conspexit Caldesius, quædam fuerint illius hydatidis peculiaria; necdum contigit, ut in tam magnas inciderem, quam voluissem, & cum incidi, ut liceret aliter quam exterius spectare. Vel sic tamen nonnulla adnotavi non indigna fortasse, quæ in aliis ejusmodi sedulo inquirantur. Unam enim vidi olim in vitulo dierum quindecim, rotundam, diametro sex, septemve digitorum, pendentem a sima, supremaque jecinoris parte, in quam se aliquantum inserebat, arcte affixa ad duorum, aut trium digitorum tractum: ab eaque parte sanguifera accipiebat vasa, sed pleraque ea ratione, quam ut firmiter memoria teneo, sic tibi significabo. Namque ut per ejus vesicæ membranam, alioquin ut inter digitos arripiendo percipiebam, non tenuissimam, licebat transpicere, non aquam modo, quam continebat, ex subviridi levissime flavescentem; sed etiam, quoniam aqua illa erat pellucida, quidquid in ipsa innatabat; ita ex hepate per medium vesi-

(1) Ibid. Obs. 21. §. 2. (2) Exerc. de Omento. (3) supra n. 4.
(4) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 94. (5) S. 7. Aph. 55. (6) Epist. 16. n. 33.
(7) Comment. in Aphor. cit. (8) Osservaz. int. alle Tartarughe.
(9) (10) (11) supra ad n. 35.

vesicæ cavum ferri videbantur quidam vasorum trunculi, qui oppositam assecuti vesicæ partem, se in hujus exteriorem faciem reflecterent, per eamque in ramos, ramulosque divisi, rete quasi quoddam efficerent. Verum ut hoc rete, eosque sanguiferos ramos certe quidem conspiciebam, & tenuissimas quasi pinguedinis strias, eosdem stipantes; ita inclusos illos, natantesque trunculos, quos striæ ejusdemmodi comitari videbantur, cum tantummodo transpicerem; frustra ab illis petii, qui eam mihi vesicam ostenderant, ut incidere liceret, cum aliis porro ostendere se velle dicerent, quibus paulo ante polliciti essent. Ab iis vero, aut inclusos trunculos non satis attendentibus, aut quid ex illa eorum per vesicæ cavum traductione consequeretur, non bene animadvertentibus, nihil rescire aliud potui, nisi aquam, subsalsam fuisse, & minime ad ignem concrevisse. Non multo post vitulinam, hydatidem alteram vidi, ea quidem minorem; neque enim ovum gallinaceum superabat; sed pro animalculo, in quo deprehendi, multo maximam. Erat id columba vetula, ova tamen etiam tum edens, quæ cum sanissima videretur, de improviso in nido mortua inventa fuerat. Repentinæ mortis causam, cum exterius nulla appareret, interius quærens, cerebrum, pulmones, cor sana offenderam, nisi quod hujusce ventriculi omnino erant vacui, & ipsum exangue; cum denique ad jecur perveniens, & hujus rei, & mortis causam perspexi. Jecur enim erat lividulum, & in summo nigricans, & æquo mollius, ruptoque ibi magno vase sanguifero, plurimum sanguinem profuderat, circa illud ipsum viscus, interque intestina concretum. Acceleratam eam vasis disruptionem credidi a pressione ingentis hydatidis, de qua dicere jam cœperam. Extremum alterum hæc intimæ ovarii substantiæ infixum habebat, ut minores aliæ, de quibus mox dicetur: per superficiem autem discurrentia sanguifera vasa, intus vero subflavam aquam, non una, quantum exterius judicari poterat, cavea comprehensam, sed in multas, quæ transpiciebantur, cellulas divisam. Membranæ ipsi, hydatidem efficienti, ad illud, de quo dixi, extremum vitelli aliquot minuti inhærebant, cæterorum, quibus ovarium scatebat, persimiles: his tamen duriores aliquanto erant, magisque ad albedinem inclinabant. Ex ovario præter vitellum unum majorem, & jam jam casurum, nonnullæ aliæ pendebant hydatides, omnino consimiles descriptæ, nisi quod triplo circiter minores erant, nec per se ovario, sed per longum petiolum annectebantur. Erant denique nonnullæ aliæ, minima faba non majores, inter ipsos vitellos consitæ, sed hæ cæteris multo magis albæ, & aqua limpida plenæ. Coctione tamen neque hæc, neque subflava cæterarum aqua concrevit: vitelli autem, qui maximæ illius extremo inhærebant, ut minus molles antea fuerant, sic magis quam reliqui, induruerunt. Cum cellulas, quas intra majores hydatides transspexeram, mox recognoscere intus vellem, paulisper forte avocatus sum: famuli autem intempestiva sedulitas, qui me satis omnia perspexisse credebat, interea, ægre me ferente, illuc abjecerat, unde recipi non poterant.

38. Noli mirari, ægre me tulisse quod ea, quæ in vitulo, & columba transpexeram, perspiciendi copiam non habuerim. Quæ enim hydatides aut sanguifera vasa per medium cavum traducta, aut hoc in cellulas, multipliciter distinctum ostendant, earum originem haud ita facile repetes aut a simplici glandulosa vesicula, cujus sit osculum obturatum, aut ab uno aliquo vasis lymphatici utrinque demum occluso interstitio, quod inter binas, & binas valvulas intercedit. Ex quo Warthonus his lymphæ ductuum iterstitiis ad hydatidum efformationem explicandam usus est ea ratione, quæ in Sectionem hanc (1) Sepulchreti fuit non semel tantum, sed bis relata, non pauciores fortasse, quam qui simplici glandula usi sunt, asseclas habuit, & nonnullos etiam, qui ad eam explicationem quædam addendo, probabiliorem ut redderent, elaborarunt. Quorum ego omnium industriam laudo: imo pro Warthoni sententia tot illas facere vesicas credidero, quas Persius (2) viderat *duplicatas*, *velut in car-*

(1) Schol. ad §. 8. Obs. 10., & ad §. 2. Obs. 21.

(2) Ibid. §. 6.

carpionibus eximuntur, quippe bina, necdum sejuncta, interstitia repræsentantes, ut *funiculos* quoque illos *pellucidos*, *ex tenuibus vesiculis quasi concatenatis constantes*, quorum multos in aquis asciticorum interdum conspexit Meadius (1). Verum ut hydatides alias ex simplici glandula, alias ex ejusmodi interstitiis certa quadam ratione posse repeti non diffiteor; at omnes quomodo repeti possint non video. Diu enim est ex quo Ruyschius (2) admonuit, plurimas interdum hydatides in uteri placenta, ut nos quoque conspeximus, deprehendi, aliisque item in Partibus, in quibus lymphæ ductus nulli inveniuntur. Itaque censuit, *hydatidas esse extremitates vasorum sanguiferorum*, *quæ priorem suam mutaverint naturam*, *atque in vitiosam degeneraverint fabricam*. Sunt & qui, si aquosus humor non modo ex lymphæ ductuum parietibus nonnihil læsis, verum undecunque effluat intra circumjectas membranulas, attollere has, & in hydatides conformare existiment. Quorum sententiam si quis paulo studiosius illustret, aptam reddet fortasse ad plerasque hydatides explicandas, nec difficile intelliget ob interjectam membranis cellulosam fabricam, & vasa sanguifera per hanc traducta, unde sit cur hydatides aliquæ (3) appareant in cellulas divisæ, & cur (4) per medium aliarum cavum vasa trajiciantur: ad quæ *exiles* illas *duas fibras* si forte referat, quas in tot hydatidibus animadvertit Tysonius (5) ab altero harum extremo *procedentes*, *ac fluctuantes intra* ipsarum *liquorem*; veri paulo similiora dicere videri poterit, quam cum ille ejusmodi hydatides insecta esse conjiciebat, quæ alimentum sibi exsugentia per duos illos quasi tubulos in ventrem demitterent. Quod si pendentes ex tenui longoque petiolo hydatides incidant explicandæ, quales Ruyschius (6), qui etiam pinxit (7), aliique, & nos sæpe vidimus ab ovariis potissimum, proximisve mulierum partibus, non modo ex columbæ illius ovario pendulas; suspicari eidem licebit, abruptis a sanguifero trunculo cæteris hydatidis cujuspiam cellulis, aut effuso, quem continebant, humore concidentibus, extremam aliquam annexam restare, quæ humorem adhuc retineat suum. Et sane cum filamento, per quod aliqua ejusmodi pendebat, manifesto interdum sanguiferum simul vasculum ferri vidimus (8).

39. At sunt aliæ, & majoris quidem momenti cum ob viscerum, quibus innascuntur, læsionem, tum ob faciliorem ejus, quo de hic agitur, morbi productionem attendendæ. Hactenus de iis fere diximus, quæ in superficie extant viscerum, aut ab ea propendent. Latent autem sub ipsa aliæ, aut plerumque non multum prominent, veluti præsertim in renibus. Grandiorum cellularum nomine descripsi olim in Adversariis (9), & sæpe ad te scribens (10), ut in variis cadaveribus non ego modo, sed & Valsalva conspexerit, significavi. Sed & alias vidi, nec tantum in sue unam, quæ nucis ferme capax fuisset, verum in corporibus item humanis satis magnas. Harum tamen nulla, si quam ex Stabulario quodam (11) indicavi, unam excipias, ultra renis superficiem se attolle bat, ut ne illa quidem in Sene (12) a Valsalva conspecta, quæ renis dimidium occupabat. Et alias tamen prominentes vidi, præsertim in Vetulis duabus, quarum alterius ob hanc unam dumtaxat causam, brevem hic tibi Observationem adscribam.

40. ANUS gibbera, & clauda obierat in Nosocomio Patavino post medium Martium A. 1747; illuc nuper illata ob affectum de genere apoplectico, nihil manifeste lædentem, nisi linguam. Quamobrem cum cætera mulieris mala satis sciri non potuissent, ipse vero aliis Partium secundum naturam se habentium observationibus tunc distinerer, quæ ad eas spectabant, in ejusdem quoque cadavere cum inquirerem; vix hæc, quæ præter naturam essent, animadverti. In VENTRE arteriæ Magnæ

(1) Monit. Med. c. 8. (2) Advers. Dec. 1. o. 2. Vid. & Thes. 6. Tab. 5. F. 3. & seqq.
(3) (4) n. 37. (5) in Additam. ad hanc Sepulchr. Sect. Append. ad Obs. 49.
(6) c. 2. cit. (7) Obs. Anat. Chir. Fig. 68. (8) Vid. Epist. 43. n. 19.
(9) III. Animad. 33.
(10) Epist. 4. n. 19. Ep. 10. n. 19. Ep. 17. n. 14. Ep. 21. n. 15. Ep. 24. n. 6., & Ep. 25. n. 4.
(11) Epist. 4. n. cit. (12) Epist. 17. n. cit.

gnæ truncus ab Emulgentibus ferme incipiebat paulatim quo magis descenderet, eo magis se dilatare, donec paulo supra divisionem se totum expanderet in aneurysma diametro quoquoversus digitorum duorum. Inde sensim rursus contrahebatur sic tamen, ut Iliacæ ipsæ ad magnum tractum, multo quam par sit, apparerent latiores. Inæqualis harum, sed magis aneurysmatis erat interior facies, ubi concretiones haud deerant non modo polyposæ, sed & in tunicarum parte aliqua osseæ. Horum Aortæ vitiorum magna ex parte causam fuisse crediderim in distorta Spinæ figura, quæ convexitatem cum in thorace haberet ad partem dexteram, in lumbis habebat ad sinistram, eoque secum rapiebat Aortam. Quo minus miratus sum, in sinistro fuisse rene vitia illa, quorum gratia hanc tibi Observationem describo. Nam ex ejus renis inferiore extremo hydatis protuberabat, mediocris pomi magnitudine. Aquæ erat plena rubellæ, etsi per tunicas transpecta nigricare videbatur. Eæ tunicæ exterius erant duæ, quarum extima nihil erat aliud, nisi renis membrana adiposa, hic ob summam maciem carens omni pinguedine, altera erat membrana renis propria, quam non copia tantum, sed & pondus distraxerat aquæ inclusæ, quippe in ea sede, & situ illam desuper urgentis. Itaque cum essent alibi in eodem rene minores hydatides aliæ duæ; membranam illam ultra superficiem renis non extulerant, sub ea videlicet conclusæ, ut cæteræ frequentiores cellulæ, & suam sibi sedem in renis substantia excavantes. In qua major quoque hydatis superiori suæ parti sedem in hemisphærii pene modum excavaverat; ut non alterius ac illæ generis esse intelligeres: ejus hemisphærii diameter unius erat digiti pollicis.

41. Alterius Vetulæ dissectionem alias (1) habebis, in qua ren itidem sinister, extremo tamen superiore, in hydatidem, sibi innatam, valde extendebatur, ut quæ aquam, leviter subflavam, continebat ad uncias quatuor. Ad majores hujusmodi hydatides *magnum* illum facile referes *aqueum*, ut Harveius (2) vocabat, *abscessum*, *instar ovi gallinacei*, *flavescente aqua repletum*, *quæ orbicularem cavitatem* in rene altero *impresserat*, cum minores alii essent pariter in facie anteriore utriusque renis hominis maxime grandævi, non sine urinæ suppressione demortui. At certe referes *vesicam instar nucis juglandis grandioris*, *aqua limpidissima distentam*, & *dimidia parte renis substantiæ inhærentem*, quam Doringius (3) in Bucretio invenit, cujus idem ren multum sabuli, alter autem calculum habebat. Vesicæ illi æquales duas, humore quodam aqueo oppletas colorem lotii referente, memini olim reperisse in virili cadavere, quod Bononiæ, absentis Valsalvæ loco, in Theatro Anatomico dissecui, ejusdemque renis, in quo ipsæ, & calculi erant tres albidi granorum viciæ magnitudine, dilatatam pelvim: hominem autem mortuum cum urinæ quidem in sua vesica suppressione; sed non ex hac tamen, cum aliæ essent multo graviores causæ, quas hic memorare necesse non est (4). Verum hæ duæ hydatides sub propria renis membrana, ut pleræque, coercebantur. Nec aliter se habuisse videntur, quas *in hydropicis sæpenumero a se compertas* scribit Willisius (5), ubi in Viro Illustri fuisse, ait, *in medio dextri renis cavitatem ingentem a pelvi distinctam*, *eaque multo ampliorem*, *aqua limpida impletam*, renem autem sinistrum *plures hydatidas*, & *cavitates aqua limpida repletas continuisse*. A sero autem in substantia renum alicubi remorato conjicit exiguas primum cavitates fuisse efformatas, quas deinde paulatim auctum, magis magisque dilataverit: & vides profecto, aquam *limpidam*, *limpidissimam*, *rubellam* in illis caveis esse inventam. Nec vero mihi (6), quamvis ex colore, atque odore sæpius urina esse visa sit; dubium tamen sæpius quoque defuit, quin potius *humor* esset *urinæ simillimus*, non ignoranti, serum sanguinis persæpe aut esse per se subflavum, aut mora in visceribus fieri; certe haud raro

(1) Epist. 60. n. 6. (2) Sepulchr. l. 2. S. 1. Obs. 17. (3) Ibid. l. 3. S. 14. Obs. 48.
(4) Vid. Epist. 41. n. 10. (5) Sepulchr. l. 1. S. 13. Obs. 1.
(6) Vid. Animadv. supra ad n. 39. indicat.

raro humorem, undecunque is sit, in hydatidibus sic inveniri (1); ex renibus autem, ubi diutius retineatur, posse trahere lotii odorem, simulque animadvertenti, hujus quidem generis caveas sua intima, undique uniformi, tunica esse conclusas, ut nullam unquam aut mihi, aut aliis, quod sciam, cum renis pelvi, aut tubulis manifestam communicationem reperire licuerit. Igitur quod longe aliter se res haberet in Observatione Plateri (2), ubi dissectis, quæ renum corpori adnatæ erant, vesicis aqua plenis, *aqua profluebat*, *foraminaque patebant*, ut non iis vesicis hoc est tribuendum, sed ulceribus multis, quæ ut renes ab interioribus ad exteriora usque perforasse dicit; sic nihil vetat quin ad vesicarum usque cavum quædam sibi foramina aperuissent. Qua ex Observatione modus quidem alius, & ratio apparet, qua possint hæ renum hydatides multo citius, ac certius ascitem facere, ubi sint ulcera cum pelvi communicantia; citius enim hæc ad magnas illarum caveas, quam ad renum superficiem pervenient, illasque invecto acri ichore, multoque lotio perrumpent, & hoc jugiter in ventrem effundent, non secus ac per se effundere debuerunt in alia Plateri Observatione (3), effuderantque in ea, quam ex Piccolhomino cum priore illa Plateri supra (4) indicavimus. Cæterum vel absentibus ulceribus, si hæ hydatides eo sint numero, aut magnitudine, ut renis utriusque substantiam multam deleverint, aut constipaverint; minime dubium est, quin valde imminuta lotii secretione, hydrops facile contingat. Quod si insuper dissiliant, effusoque humore, excernere assidue alium pergant, hinc ascitem fore manifestum est.

42. At si id facere non pergant, sed nova circum exinanitas succrescente renis substantia coalescant; hydrops quidem non oritur, pauco, quem effuderant, humore, haud secus atque is, quo interiora ventris madent, per absorbentium vasorum osculа absumpto; in rene tamen cicatrix restat varia magnitudine, & profunditate, ut disrupta hydatis plus minusve de renis substantia excavaverat. Relegesis quam Epistola XXIX. (5) in muliebri descripsimus rene longam, & subalbam quasi ex tendine lineam, non per superficiem modo; sed etiam alte intra corpus ipsum renis perductam, antiqui vulneris cicatrici adeo similem, ut vestigia inflicti vulneris, sed frustra, in proximo ventris pariete quæsiverimus. In aliis autem Epistolis describemus tibi alias renum cicatrices minus profundas, sed depressas tamen, easque circuli ambitu comprehensas, qualis ea fuisset, quæ coalitum majoris illius hydatidis secuta esset, quam in Vetula, paulo supra (6) proposita, observavimus. Ex his intelligis, quomodo ex hydatidum observatione cicatrices, in renum superficie haud raro obvias, explicemus. Ad idem autem exemplum, aliorum quoque viscerum cicatrices explicari posse credito, cum exteriores sunt, neque eas vulnera, aut ulcerum signa præcesserunt, velut erat, quæ in uteri latere asciticæ Anus his ipsis Litteris (7) memorata est. Habet enim etiam uterus hydatides suas eo interdum numero, quem satis indicant Observationes Adolphi Occonis (8), & Cl. Adami Christiani Thebesii (9), ea autem magnitudine, ut unam, sicut alias (10) tibi indicavi, viderit Coiterus (11), *ex matricis colli dextero latere prognatam*, *naturali vesica duplo quasi majorem*, *lotio*, sive, ut verius infra loquitur, *aqua tenui*, *lucidaque plenissimam*, & *duabus tunicis*, *ut naturalis vesica*, *præditam*, *sed nullo meatu aquam vel immittente*, *vel emittente*. Sed & jecinoris, & lienis hujuscemodi cicatrices, ut puta quam in Nob. Virgine descripsit Hæchstetterus (12) (cavendum enim est, ne fissuræ quædam nos decipiant, quæ sæpe a primordiis extant) tales, inquam, cicatrices consimili modo explicari poterunt. Nam utriusque visceris hydatides vel frequentiores occurrunt,

(1) Vid. supra n. 35. 37. (2) Sepulchr. S. hac 21. Obs. 8. §. 2.
(3) Ibid. Obs. 11. §. 4. (4) n. 19. (5) n. 12. (6) n. 40. in fin.
(7) n. 28. (8) Sepulchr. S. hac 21. Obs. 55. §. 9.
(9) Eph. N. C. Cent. 3., & 4. Obs. 117. (10) Epist. 16. n. 33. (11) Obs. Anat.
(12) Sepulchr. S. cit. Obs. 12. §. 2.

runt, sive omnino exterius adsitæ, qualem in suspenso Coiterus (1) *sub liene* deprehendit *duorum pugnorum magnitudine aqua plenissimam*, & *a vicinis partibus absque læsione separavit*, sive prorsus in profundo abditæ, quæ in hepate a Glasero (2), Diemerbroeckio (3), aliisque memorantur. Quo facile referes Lyseri (4) Observationem *aquæ citrinæ*, *quæ ad tres & plures libras proruit* ex alte pertuso Hebrææ viventis jecinore, & Maucharti alias (5) tibi descriptum, ut ipse vocabat, *lienis hydropem*, sicque animadvertes, ubi forte viscera ab intus collecta humoris copia demum perrumpantur, quantum augere eum possint, qui antea faciebat hydropem, & quantum videri possint ab eo corrupta, qui circum stagnabat, cum ab illo fuerint, quem continebant. Sive igitur hujus secundi generis, sive primi hydatides fuerint, sive denique inter utrasque has mediæ, quales hic potissimum attendimus, id est ita in viscere innatæ, ut in ejus tamen superficie quoque ex parte se ostendant; sunt, ut dicebamus, in jecinore, aut liene vel frequentiores. Sic ultimi hujus generis duas nuper vidi in cujusdam Vetulæ jecinore, alioquin sano, quod oram anteriorem, figura nunquam antea a me conspecta, circa medium falcatam habebat, lobumque sinistrum non minus propemodum, quam dexterum, se se deorsum producentem. Sub membrana, faciem convexam operiente, ambæ hydatides ex parte aliqua apparebant, reliqua intra hepar conditæ, parva una, haud modica altera (6). Sic plures in suis liene animadverti, insipidæ, aut leviter subdulcis aquæ plenas. Sic in alterius jecinore haud procul a crepidine unam cerasi magnitudine. Sed in alio magnitudine varia, numero ingenti, nec tantum, ut in prioribus, semisepultas, sed & plures omnino intus conditas: omnium aqua crassiore, alboque folliculo comprehendebatur. Valde amplificatum erat id jecur, crassiusque habebat, eoque multo quam soleat, magis in oculos vel minus attentos incurrens albidum rete, quo lobuli intercipiuntur, sive extra, sive intus spectares. Hi sani, ut cætera viscera, esse videbantur: sed cystis, contracta plurimum, pro felle non multas continebat guttas muci cujusdam nullo fere colore prædIti, ut illum bilis *albicantem propemodum colorem* in memoriam redigeret, quem Vesalius (7) se vidisse testatus est, antequam Diemerbroeckius, & post ipsum alii, qui pariter in Sepulchreto laudantur, aliique deinceps *candidum*, *lactescentem*, *lacteum* pro bile humorem conspicerent. Verum ne ab iis, de quibus loquimur, lienis, & hepatis hydatidibus recedamus, ad ipsarum genus spectare fortasse credes, quas in hominibus Hunerwolffius (8) describit præter *adnatas*, *hepati*, *& lieni etiam innatas*, aut quæ Horstio (9) *in* puelli *hepate*, *& liene foveæ aqua plenæ apparebant*. Quod si quæ in vivo præcesserant scire cupis; in altera Sepulchreti Observatione (10) leges, in qua dissectio eadem repetita est: quod in longa adeo Sectione hac XXI. minus, quam in plerisque aliis, mirandum est, nec semel (11), accidisse: eamdemque ob caussam, & simul ob fucosas Blancardi descriptiones venia danda esset, quod in Additamentis, tanquam novæ hujus Observationes (12), eæ reponantur, quas Bonetus antea in Sectione hac ipsa (13) produxerat, verisque Auctoribus Jodono, & Pareo attribuerat (14); nisi, quod ne Blancardus (15) quidem fecerat, una Jodoni Observatio discerpta esset in duas XXIX, & XXX. vel potius ex Blancardi Scholio in primam, altera facta esset Observatio. Sed & Eggerdesi Observationi (16), quæ ad Thoracem attinet tota, nullus hic esse debebat locus, ubi agitur dumtaxat de

 Ven-

(1) Obs. Anat. cit. (2) Sep. S. cit. Obs. 4. §. 11. (3) Ibid. Obs. 19.
(4) apud Barthol. Cent. 2. Epist. Med. 73. (5) Epist. 36. n. 18.
(6) Vid. Epist. 65. n. 8 in fin. (7) Exam. Obs. Fallopp. (8) Sepulchr. Obs. 4. cit. §. 14.
(9) in Additam. ad eand. 21. Sep. Sect. Obs. 82. (10) Sect. ead. Obs. 3. §. 12.
(11) Ibid. Obs. 6. §. 7. (12) Confer Obs. 4. § 8. cum Obs. 6. §. 12., Obs. 20. §. 12. cum §. 17., Obs. 21. §. 2. cum §. 7. Obs. 55. §. 2. cum §. 17., & §. 13. cum §. 16., & cæt.
(13) Obs. 29. 32., & fortasse aliæ. (14) Obs. 48., & 38.
(15) Anat. pract. Rat. Obs. 84. (16) in Addit. ad hanc Sect. 21. Obs. 61.

Ventre ; aut certe quod in duabus (1) huc pariter haud spectantibus factum est, minime omittendum, ut esse *extra proprium locum* significaretur.

43. Mihi vero longe alia ratio est, cur hic tibi de Thoracis visceribus perpauca verba interjiciam. Neque enim sola Ventris viscera illiusmodi hydatidibus, & quod consequi mihi videtur, cicatricibus obnoxia sunt: Pulmonibus, atque adeo cordi hydatides illas increscere, ex Veterum, Recentiorum, & meis quoque Observationibus tibi alias (2) ostensum est. Si ergo aliquando aliqua earum, quæ a nobis definitæ sunt, cicatricum in alterutro occurrat viscere, ut certe mihi in exteriore cordis facie cujusdam leporis occurrit, quod animantium genus quam crebro hydatidibus tentetur, vel ex unius Redii (3) lectione satis constat; quid vetat, ne qua in parte semiconditam hydatidem viderim, in eadem ex hydatidis inanitione, & coalitu cicatricem deducam? Igitur ut in Ventris, sic etiam in Thoracis visceribus earum, quas dixi, cicatricum originem ab hydatidibus deduces. Quarum secundum quoque genus (4) esse in pulmonibus fortasse agnoscendum, conjicies ex aqua intra ipsos in quibusdam quasi saccis collecta, ut bis quoque conspexit Amplissimus Senacius (5).

44. Sed aliam hic a me facile expectas originis, non cicatricum, sed hydatidum quarundam explicationem, quales videlicet in leporibus conspexit Redius (6) non modo intra jecur acervatim conditas, & inter se colligatas, sed & sub ejus, & totius alimentorum canalis extima tunica, interque mesenterii membranas sine ulla cum his cohæsione, imo & liberas plures, ac omnino solutas in ventris cavo animalculorum instar, quæ se huc illucque conferre possent, degentes; ut in mentem ipsi venerit, quod & Tysonio postea, ut supra (7) dixi, perquirere, an insecta quædam, vel potius embryones eorum essent: quarum conjecturarum hanc jure a Tysonio rejectam video; primam autem, ut cætera omittam, haud satis cum experimentis congruere, quæ limpidissimam, qua plenæ erant, aquam ignis vi nunquam concrevisse ostenderunt. Tysonius vero, quamvis primæ isti conjecturæ addictus cum propter alia, tum quia suarum hydatidum, quæ ex aliis sumptæ erant bestiis, intima tunica nullam cum extima, qua undique cingebatur, cohæsionem habebat; fassus est tamen, hanc extimam *vasis sanguineis instructam esse*, neque hydatides cunctas esse hujus generis, speciatim quæ in ovariis hydropicarum mulierum sæpe inveniuntur, factæ videlicet ex amplificatis vesiculis, sive ut ipse credebat ovulis, quæ secundum naturam in iis sunt, itemque eas, quas ex aperto latere dextero paulo infra costas spurias fœminæ tunc ægrotantis, postea autem persanatæ, erumpere vidit cum multa aqua limpida ad quingentas, ejusmodi pariter aqua turgidas. Repertæ deinde sunt ab Hunerwolffio (8), & Hartmanno (9), ab illo in muliere hydatides, quæ *præter liquamen gummosum album*, *in se continebant alias tenuiores vesicas*, *lymphæ plenas*, ab hoc autem in cane intra unam, eandemque membranam, quæ omenti erat, plurimæ simul comprehensæ, ut illa membrana divulsa, *ad levem pressuram* hydatides *prosilirent*, quarum liquor coctione non concrescebat, *coagulum* tamen *quoddam* secum habebat, tunica autem singularum propria ex pluribus aliis membranis compacta, densa erat adeo, ut discissa non collaberetur, eademque lævem pinguedinem tangenti offerebat, cujus *multum* hydatides coctæ *exudaverant*. Minime quoque connexæ erant inter se, quas Vir Cl. Alexander Camerarius (10) bene multas deprehendit, aquam continentes limpidam, comprehensas autem membraneo sacco, quo simul steatoma virilis jecinoris concludebatur. Cum mihi necdum contigerit, ut in ejusmodi inciderim hydatides, aliorum tibi Observationes, quas facile confer-

re

(1) Ibid. Obs. 76., & 79. (2) Epist. 16. n. 33., & 44.
(3) Offervaz. int. agli anim. vivent. &c. (4) n. 43. (5) Traité du Coeur l. 4. ch. 3. n. 4.
(6) Offervaz. cit. (7) n. 38. (8) in Additam. ad hanc Sepulchr. Sect. Obs. 82.
(9) Ibid. Obs. 83. (10) Act. N. C. Tom. 3. Obs. 120.

re posses, indicare hic malui, quam eorum, quæ perscrutari ipse non potui, explicationem afferre. Tentavit id Hartmannus in suis, eo adscripto Scholio (1), quod ut tibi placeat, plurimum vereor. Quæres potius, an sint quæ magis probes apud Viros alios Doctissimos, præsertim vero apud illos, qui de inorganica tumorum cysticorum efformatione scripserunt, aut qui natantes vesiculas in tumorum eorundem humore sæpe his temporibus memorarunt. Ego vero etsi in quibusdam hydatidibus ea transpexi, quæ supra (2) indicavi, imo in fœmina, tibi alias (3) descripta, tenuem intimam hydatidum tunicam instructam vidi albicantibus vasculis, in sue autem in quasdam quasi cellulas conformatam; vesiculas tamen, quæ Anatomicis occurrunt, aquæ plenas, haud omnes unius generis esse existimo, ideoque aliarum originem esse alia ratione, aliquarum vero non una, sed pluribus in unum junctis rationibus fortasse explicandam. Speciatim autem de iis vesiculis, quæ plures sub una tunica aut inter se colligatæ, aut solutæ, & in humores ejus, quem continent, simili natantes, aut in ventris cavum effusæ inveniuntur, quæ viderit, & quæ conjecerit Cl. Morandus (4) perlege.

45. Et hujus præsertim generis eas vesiculas fuisse crede, ex quibus singularem quendam hydropem fieri, scripsit Aretæus (5). Scilicet *vesiculas quasdam pusillas, crebras, humoris plenas, ex loco ubi ascites fieri solet*, prodeuntes vel in homine videre potuit, cum ventris parietes ad aquam educendam pertusi essent, non secus ac Tysonium aliunde prodeuntes ingenti numero vidisse diximus (6), & Morando (7) ex parte aliqua accidisse leges. Nam quod Aretæus addit, fuisse qui *affirmarent, hujusmodi ampullas per intestina* in ventris cavum *transiisse*; nimirum hoc illud est, nisi quid me fallit, quod negat, se *unquam vidisse*, non hunc, cujus signum profert, hydropem, quemadmodum cum aliis credidit Petrus Petitus (8), qui ut ipse non conspexerat, sic neque Aretæum conspexisse putavit. Qui vero ex intestinis in ventris caveam eas vesiculas transiisse dicebant, ea fortasse, quæ Redium vidisse retuli (9), in bruto aliquo animante offenderant: quorum narratione paulo aliter, ut fit, ab iis, qui audiissent accepta, quasi ex intestinorum cavo eæ vesiculæ provenissent, impelli potuit Aretæus ad ea continuo subjungenda, quibus narrationem illam, sic acceptam, improbabilem esse ostenderet. Cæterum signum quod protulit hydropis hujus, sic videlicet scribens, *si abdomen perforaveris, parum admodum humoris effundes; ab interiori namque parte vesica occlusit: at si in vesicam instrumentum impuleris, iterum succus emanabit*; insuperabilem monstrat tollendi ejuscemodi morbi difficultatem, nisi si forte uno in loco positæ, atque ita dispositæ essent vesiculæ, ut in illa Tysonii fœmina (10), itemque in Rustico hydropico apud Riverium (11): quanquam in universum ubi ex hydatidibus, aut cum hydatidibus hydrops est, cujusquemodi hæ generis sint, modo multæ sint, aut magnæ, frustra abdomen perforatur. Nam præterquam quod quæ jam dissilierunt, pergere possunt humorem effundere; *aperta una vesica*, ut Tulpio (12) præeunte, recte admonuit Thomas Bartholinus (13), *reliquas non evacuat, quanquam cohæreant racemorum uvæ in morem*; non modo si aliæ ab aliis disjunctæ sint. Itaque ad alias causas cur ea chirurgia vel tunc etiam cum cætera omnia viderentur favere, sæpenumero non responderit, hanc quoque addito, quod, ut Ruyschii (14) utamur verbis, *cum hydatides sæpissime esse contingat in hydropicis, raro, si unquam, evadunt, paracentesi in abdomine instituta*. Hoc autem dixit occasionem præbente hydropica, cujus tum peritonæum, tum mesenterium hydatidibus referta erant. Quod asci-

(1) ad cit. Obs. 83. (2) n. 37. (3) Epist. 21. n. 47.
(4) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1722., & Hist. A. 1723.
(5) De Caus., & sign. morb. diut. l. 2. c. 1. in fin. (6) n. 44. (7) Mem. cit.
(8) Comment. in cit. locum. (9) n. 44. (10) Ibid.
(11) Obs. hinc ind. decerpt. 15. (12) l. 2. Obs. Med. c. 34. (13) Act. Hafn. Vol. 1. Obs. 8.
(14) Thes. Anat. 7. n. 37.

asciticorum mesenterio persæpe accidere, cum tot aliæ veteres, tum recentiores quoque in Voluminibus Cæsareæ Academiæ Observationes (1) ostendunt. De cæterarum autem Partium, quæ in ventre sunt, hydatidibus cum satis superque exemplorum hactenus produxerim, unum de ventriculo addam ex Jacobo Yongio (2) in ea muliere, cujus mirabilem casum explicare nequeas, nisi ad eam causam, ad quam in diabete solent, forte respicias. Cum enim per totum morbi decursum tantum fere urinæ redderet, quantum potulenti ingerebat; non facile apparet unde aqua existeret, cujus ducentos & quatuordecim sextarios, undetrigesies intra octo menses instituta paracentesi, emisit. Huic igitur mulieri hydatides plurimæ in ventriculo erant, ac intestinis.

46. Quæ mihi Observationes sunt ad Tympanitem spectantes, cum propter complicatos morbos alibi locum vel commodiorem sint habituræ, pro iis duas præstabit subnectere, ad Peritonæi Hydropem attinentes, morbum, ut de eo quædam præfemur, a vetustissimis quidem non descriptum, nec tamen primum a Tulpio (3), aut Bogdano (4), ut credere ipsi videbantur, & plerique crediderunt, propositum. Id non eo dico, quod Stratenus simillimum, a se conspectum, Tulpio, ultro hoc fatenti, narraverat, nec quod Stalpartius (5) aliquid ejusmodi a Marcello Donato scriptum affirmat. Marcellus (6) enim ut adversus Fernelium ostendat, hydropicorum aquas per invisibiles meatus in ventris cavum traduci, etsi, inquit, hoc cavum proprius est earum aquarum locus, *nihilominus & intra peritonæum, ac reliquas partes inferiorem ventrem constituentes, aquæ portionem pluries reperiri ex sectione comprobatum est*. Ne dubites, quæ sint eæ partes reliquæ; illud continuo addit, quod male a Stalpartio omissum est: *ita ut nonnulli Arabum sectatores locum aquæ proprium in Ascite inter siphac, & mirach* (id est inter peritonæum, & quæ huic exterius apponuntur) *esse contendant; nec non etiam videmus in hoc morbo detentis aquam ad coxas, tibiasque pervenire, & cæt.* Ex hoc igitur exemplo vides quam portionem aquæ ipse intelligat illis etiam in partibus fuisse inventam, qualis videlicet ubi anasarca conjungitur cum ascite. Nam quod ad eam attinet opinationem nonnullorum longe ab suis Haly (7), & Avicenna (8) discrepantium, neque ad eam comprobandam illa idonea est Observatio, neque alia ulla a Donato profertur, quamvis Stalpartius ajat, Donatum postquam scripsit, hydropem nonnunquam fieri a copioso frigidæ potu, si *humidum in peritonæum delatum sit*, Donatum, inquam, *ita pergere: Jacobus Camenicenus, epistola ad Andr. Matthiolum lib. 5. epistolar. scripta, refert de quodam, cui aqua inter tunicas peritonæi, nec non intestinorum adinventa fuerit*. Donatus (9) enim postquam ex Aretæo (10) diserte laudato ea descripsit verba de humore tunc in peritonæum deducto non ut ibi colligatur, sed ut inde *in ilia guttæ effluant* ascitem facturæ, *quæ prius in aerem versæ per transpirationem digerebantur;* postquam igitur hæc quoque descripsit, & alia, atque alia addidit minime ad peritonæum attinentia, sed ad viscerum in asciticis imbecillitatem, & ad venarum hepatis obstructionem; ut hanc probet, tum denique illa Cameniceni Observatione utitur lapillorum eas venas impedientium in hydropico, *cui aqua inter peritonæum, & intestina adinventa fuit*. Sic enim ipse scribit Donatus, recte, ut Matthiolus quoque in responsione ad Camenicenum, illa hujus interpretans verba, *cum transiissemus musculos abdominis, invenimus aquam illam citrinam vocatam, intra peritonæum, & intestina: de quo ab aliquibus dubitatum tamen fuisse video;* id est ab iis, de quibus paulo ante dictum est, Arabum sectatoribus, non inter perito-

(1) Dec. 3. A. 9., & 10. Obs. 239., & Cent. 3., & 4. Obs. 117., & Act. Tom. 2. Obs. 34., & cæt.
(2) Vid. in Act. Erud. Lips. A. 1713. M. Jul.
(3) l. 4. Obs. Med. c. 44.
(4) Obs. Anat. Chir. 11.
(5) Part. 1. Cent. 2. Obs. rar. 28. in Schol.
(6) De Medic. Hist. Mirab. l. 4. c. 21.
(7) Theor. Medic. l. 9. c. 31.
(8) c. 5. supra ad n. 33. cit.
(9) c. 21. cit.
(10) c. 1. ad n. 45. supra cit.

tonæum, & intestina, sed inter peritonæum, & exteriores partes aquam ascititiorum esse, opinantium. Quæ eo fusius persecutus sum, quo plures vidi, Cameniceno, & Donato minime inspectis Observationem hydropis peritonæi cum Stalpartio, quem innominatum secuti sunt, tribuisse, in quibus Nuckius (1) fuit, & is, qui cum Donati observatione, quæ nulla est, se suam hujus morbi comparasse scripsit.

47. Quis igitur, inquis, hunc ante Nicolaum Tulpium deprehendit? Joannes Acholzius, Medicus, & Professor Viennensis Primarius. Hic enim A. 1581. coram Cæsareis Medicis, ac Chirurgis cum dissectioni præesset mulieris hydropicæ, aquæ instar lixivii obscuræ ingentem copiam non in ventris cavo reperit, sed inter peritonæum, & ventris integumenta, quippe musculis usque adeo a subtus distendente aqua extenuatis, ut quod non raro solent, *quasi nulli conspicerentur*, aut ex parte etiam mutatis in corpus quoddam continuum ex vesiculis, aqua, mucore, glandulosa materia refertis, quod amplissimi illius sacci anteriorem parietem faciebat, cum interiorem membrana faceret, qua viscera omnia sic operiebantur, ut antequam hæc incideretur, nulla esse viderentur. Lege, quæso, Observationem, fusius in Sepulchreti hac Sectione (2) descriptam, quamvis cum alio attinentibus confusam; & præclare intelliges fuisse illum peritonæi hydropem ex aqua de glandulosis illis tumoribus effluente, quorum & ejus vitio miserandi illi dolores facile sunt adscribendi, qui aucto jam morbo, fœminam assidue torserant. Nec vero hæc historia primum in Sepulchreto edita est; sed jam ab A. 1598. extitit inter *Consilia Medic.* (3) a Scholzio vulgata, in libro videlicet non semel typis impresso, & omnium manibus, superiore præsertim sæculo, subinde versato. Sed & alias in Sepulchreto Observationes animadverti ante illam Tulpii habitas, quæ ad hunc morbum referri aut possint, aut debeant: quanquam nemo adhuc, quod sciam, cum cæteras commemoraret, harum fecerit mentionem. Potest fortasse illa Spigelii nostri, qui cum in Moravia esset, *hydropem spurium* in fœmina adnotavit, *inter abdomen proprie dictum, & musculos, qui introrsum quasi incurvantur* (an incurvabantur? an res se habuit, ut in Acholzii Observatione?) Inde (quod in Sepulchreto (4) deest) *humoris nigri libræ decem promanarunt*. Id factum A. 1614, tametsi ab Rhodio (5) tertio & quadragesimo post anno editum est. Sed, nisi prorsus fallor, huc spectat quod Hoechstetterus (6) in Nob. Virgine observaverat A. 1628. quamvis paulo pluribus interjectis annis ab Nepote vulgatum, & quamvis Auctor sacci, in quo ingens vis crassi fœtidique humoris inclusa fuerat, anteriorem partem peritonæo, alteram autem, in qua plures glandulosos, & in his majores quatuor, invenit tumores purulentos, omentum credidit. Cum autem partem hanc sacci interiorem ajat *membranosum corpus fuisse expansum, quo omnia viscera, & intestina tegebantur*; omentum quidem habere potuit agglutinatum, ipsum vero, ut credo, peritonæum fuit. Sed hoc tu melius dispicies; habes enim & Observationem, & Scholium, in quo aliquæ ipsius historiæ partes sunt, in Sepulchreto (7).

48. In eodem velim insuper attente perlegas Observationes Paawii duas (8), Dodonæi unam (9), & cum perlegeris, animadvertas, ullane tibi suboriri incipiat suspicio, earum aliquam ex aliqua parte ad hæc attinere, de quibus loquimur. Scilicet Paawius in duabus hydropicis, altera anno 1601, altera insequente dissectis, lienis, renum, jecoris ipsius *ne vestigia quidem* invenit, nisi quod hujus ultimi visceris in altera *venosi solummodo ductus, iique perpauci*, erant *superstites*. Quanto minus mirum, si peritonæum suspicemur magna aquarum copia distentum, introrsum quibus locis forte erat magis attenuatum, minusque visceribus quibusdam adnatum, cre-

(1) Ade. Cur. c. 9. (2) Sect. 21. Obs. 21. §. 16. (3) Cons. 339.
(4) Sect. cit. Obs. 12. §. 6. (5) Cent. 3. Obs. Med. 6.
(6) Obs. Med. Dec. 10. Cas. 7. cum Schol. (7) Obs. cit. 12. §. 2.
(8) Sect. cit. Obs. 70., & 71. (9) Ibid. Obs. 20. §. 10.

crepuisse; quibus contra erat, substitisse, itaque nonnulla viscera ex parte aliqua se ostendisse, alia autem delituisse, paucasque illas venas pertinuisse ad ipsum peritonæum (1): nec vero Paawium in approperata, quippe in pessimæ notæ cadaveribus, *ventris*, ut ait, *apertione* diligentius rem quæsivisse. Dodonæus autem in ea, quæ duos jam annos ventrem prætumidum gesserat, cum haud aqua ex hoc aperto, sed intestinales sordes nigræ, quales in cloacis sunt, effluxissent ad libras amplius sexaginta, ultro fatetur, in tantis sordibus non licuisse inquirere ex quonam læso intestino provenissent; viscera tamen omnia, si omentum excipias, quod in putrida abierat frusta, prorsus integra fuisse; at peritonæum aliquot locis a superioribus partibus ad inferiores usque fissum. Hic, fateor, ex læso demum intestino fæces profluxisse, & hydropicæ jam diu collectas aquas coinquinasse, nihil habet admirationis. Sed plurimum habent hæc, ventris tumorem tantum *cum facie optime colorata*, *& nullis morbi notis in urina apparentibus*, & nullo pedum tumore, tandiu mulierem tulisse. Indicia hæc sunt, ut infra (2) videbimus; hydropis peritonæi, quocum illud quoque multo facilius congruit, quod viscera tam longo tempore integritatem servarint suam. Porro introrsum compulsum peritonæum posse ad aliquod intestinum adhærere, & læsionem ita communicare, ut fæces in humorem demum, quo peritonæum distenditur, transeant, indicat Cl. Chomelii (3) Observatio, pariter in muliere habita, cui non secus ac illi, de qua sermo est, a partu venter tumere cœperat. Facile igitur suspicari te posse crediderim, discisso tandem, ut viderunt, peritonæo, ex diuturno hujus hydrope ascitem repente esse factum (4), auctaque dum illud dissiliret, annexi intestini læsione, fæces plurimas diebus illis ultimis in ventris cavum profluxisse. Hæc autem Dodonæi Observatio edita cum aliis ab ipso est anno eodem, quo suam habuit Acholzius, 1581. Evidens enim erratum est operarum, ubi in *Lindenio Renovato* prodiisse illius Observationes scribuntur A. 1518. cum Auctor natus agnoscatur Anno 1517: quod minime hic adnotassem, nisi eundem animadvertissem errorem in *Bibliothecam* quoque *Scriptorum Medicorum* transiisse. Observatio etiam apud Riolanum (5) extabat, neque in ultimis dumtaxat Anthropographiæ Editionibus, *aquæ inter peritonæum, & abdominis musculos effusæ*. Verum ne forte diceres sic explicandam, ut verba illa Donati explicavi (6); hoc loco malui prætermittere.

49. Anno denique 1651. a Tulpio morbus, de quo loquimur, conspectus est, & mox sub novo *Hydropis Peritonæi* nomine promulgatus (7), diserteque affirmatum est, & *omnem aquarum congeriem delituisse inter duas peritonæi tunicas, quæ induerant crassitiem digiti annularis*. Eandem historiam, ne forte aliam, ut quidam, credas, edidit postea is, qui cadaver inciderat, Jobus Meekrenius (8), sed fusius edidit, nec reticuit, unum ex tot Medicis Walæum veram illius hydropis sedem, vivente adhuc ægra, conjecisse. Habet tamen & Tulpius aliquid, in fusiore ea descriptione non reperiendum: quamobrem hujus quoque poterat descriptio in Sepulchretum referri, & seorsum quidem potius, quam ut ex utraque una fieret, quod apud Stalpartium (9) factum videbis sic, ut sæpe ignores, quæ Tulpius scripserit, & quæ Meekrenius. Bogdanus (10) quoque in muliere, ab se dissecta, peritonæum adnotavit *pollicaris digiti crassitie, rugosum, & rigens*; id quod, & quæ de visceribus continuo subduntur, perperam in Sepulchreto (11) sunt prætermissa. Sed humorem, amurcæ similem, non inter tunicas peritonæi, sed *intra abdominis musculorum tunicam, & peritonæum contentum* fuisse scripsit. Nimirum quod Tulpius, & plerique deinceps alii pro exteriore peritonæi lamina acceperunt, ipse pro musculo-

(1) Vid. infra n. 56. in fin. (2) n. 58. (3) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1728.
(4) Vid. infra n. 52. (5) Vid. supra n. 33. in fin. (6) supra n. 46.
(7) Obs. supra ad n. 46. cit. (8) Obs. Med. Chir. c. 52.
(9) in Schol. supra ad n. 46. cit. (10) Obs. ibid. cit. (11) Sect. hac 21. Obs. 12. §. 4.

sculorum tunica accepit cum Berengario (1) sic olim docente: *veritas est, quod ad sensum apparet una pellicula subtilis valde inter verum siphac* (peritonæum), *&* *musculos latos* (Transversos) *ventris, maxime in parte carnosa musculorum, quæ pellicula est panniculus circumvolvens musculos, & cæt.* Ex hac etiam pellicula a multis conflari ex parte nunc, video contextum cellulosum peritonæi, quibus cellulis ab distendente aqua disruptis, cavum fiat *inter peritonæum, & tendines musculorum transversorum*, sive, ut melius alii, *& musculos transversos*. Sed num peritonæum præter istum contextum, exteriorem laminam habet nullam, numve contextus ipse laminam vocari non possit, haud opportunus hic est ad quærendum locus. Satis est indicasse, ante hæc ultima tempora non defuisse, qui hujus hydropis sedem inter peritonæum, & musculos collocaverit. Equidem Bogdanus quo anno illa scripserit nescio; at certe A. 1665. ipsa edidit Bartholinus (2). Sed & duodecim ante annis Olaus Rudbeckius (3) non dubitaverat, quin *inter musculos abdominis, & peritonæum* posset *tumor hydropicus procreari*. Anno autem 1677. in Virgine aquam deprehendit Gerardus Blasius (4) *intra musculos abdominis, & peritonæum*. Hic tamen inter duas quoque peritonæi laminas idem contigere posse censuit. Quod & contigisse dicendum esset in plerisque Observationibus, nisi qui contextum cellulosum disrumpi ajunt, respondere possent, exteriorem hujus partem, ad musculos adhærentem, tunc sæpe crassam adeo, ac densam fieri, ut pro altera peritonæi lamina imponat, imo nonnunquam pro toto peritonæo: quod Hoechstettero (5), aliisque videtur accidisse, in his Paulo Mothio, cujus in Matrona Observatio sic proposita est a Bartholino (6), quasi aqua plurima congesta fuisset inter peritonæum, & membranam densiorem, viscera omnia operientem, venis copiosis, & amplis refertam, cui ad hepatis regionem magnus abscessus erat adnatus, cum tres minores inferiorem membranæ partem prope inguina occuparent. Quæ Observatio edita est A. 1657. Annum autem indicavi, quo est quæque memoratarum Observationum vulgata, ut plerasque intelligeres in omnium fuisse manibus ante A. 1668, quo Drelincurtius Publicus Professor ibi est creatus, ubi aliquis ejus Discipulorum cum illam fuse historiam scriberet hydropis peritonæi, a Drelincurtio acceptam, quæ in Additamentis ad hanc Sepulchreti Sectionem adjecta est (7), illud sane haud dignum eruditissimo Præceptore interjecit, *parilis eventus nec volam, nec vestigium exstare vel apud Veteres, vel apud Neotericos, uno excepto Cl. Tulpio*.

50. Jam vero cæteras indicare satis erit Observationes ejusdem hydropis, quæ post annum illum 1668, ad annum usque sunt editæ 1692, quo Drelincurtii successor Nuckius (8) suam ipse vulgavit, communicatam antea cum Stalpartio, & ab hoc editam (9). Fuerunt autem præter eas Hoechstetteri, & Blasii, de quibus supra (10) dictum est, tres illæ, quas, ut plerasque alias, videbis in Sepulchretum (11) relatas ex Sculteto, Helwigio, & Sponio: quibus addes Kniselii (12) unam, quam in Sepulchreto deesse non miraberis, cum animadverteris deesse Nuckianam! Ex quo autem Nuckius (13) solertia, ac industria sua hunc morbum illustravit, extiterunt primum Observationes tres, in Sepulchreto descriptæ, Gahrliepii una (14), Drelincurtii altera, quam paulo ante (15) commemoravi, & Simonis Zylii tertia, quæ cum eadem conjuncta est. Non potuerunt autem in Sepulchreto locum habere, quippe post secundam ejus editionem vulgatæ, Observationes reliquæ omnes, quas singuli singulas proposuere Littrius (16) primum, qui morbi explicationem, signa,

(1) Comment. 5. in Mundin. Anat. (2) in 2. edit. Cultri Anat. Lyser.
(3) Exerc. Anat. exhib. duct. hep. aquos. c. 9. (4) P. 1. Obs. Med. 18.
(5) Vid. supra n. 47. (6) Cent. 4. Hist. Anat. 25. (7) Obs. 41.
(8) (9) cit. supra ad n. 46. (10) n. 47., & 49.
(11) Sect. hac 21. Obs. 12. §. 1., & in Addit. Obs. 25., & 48.
(12) apud Zeller. Diss. de vas. lymph. admin. c. 1. n. 13. (13) c. supra ad n. 46. cit.
(14) in cit. Addit. Obs. 81. (15) n. 49. in fin. (16) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707.

ſigna, prognoſim, curationem diligentius, quam alii ad id tempus, adjecit, deinceps vero Hieronymus Laubius (1), Lucas Schröckius (2), Joannes Palfinius (3) ex Faveletii communicatione, tum Cl. alii Viri, Jo. Georg. Hoyerus (4), Jo. Hermannus Furſtenavius (5), Jo. Chriſtoph. Pohlius (6), denique Jo. Henr. Reſpingerus (7). Horum igitur, & eorum omnium, qui ſupra nominati ſunt, mihi erant in manibus Obſervationes, ad te ſcribenti, nec dubitanti, quin aliæ præterea extare poſſent cum Veterum, tum præſertim Recentiorum. Quas inter noli credere, oblitum me eſſe recenſere hic quam non ſine ſolertiæ, & dexteritatis laude Chomelius (8) propoſuit, addens & alteram, ſed utramque in viventibus dumtaxat habitam. Ego vero in hac quidem ſecundum temporum ordinem recenſione cum aliis adnumerare conſulto omiſi, non ſecus ac duas, quarum alteram ex Bartholino, quaſi hujus, non Brechtfeldii, eſſet, alteram ex amico Medico produxerat Nuckius (9), non quod de hoc morbo agentibus non perutiles cenſeam (nam & ipſe earum aliqua tum ſupra quo ad licuit uſus ſum, tum infra fortaſſe utar) ſed quia nulla ipſarum eſt anatomica inſpectione comprobata. Cæterum & hæ quatuor, & ejuſdemmodi aliæ infra proferendæ, in fœminis habitæ ſunt, ut reliquæ etiam non modo, quæ indicatæ ſunt ab Rudolpho Jacobo Camerario (10), qui id ipſum animadverterat, ſed & omnes inſuper aliæ, quæ a me hactenus memoratæ fuerunt, aut poſt memorabuntur; ut necdum, ubi vix unum exceperis (11), niſi in ſequiore ſexu, peritonæi hydrops ſit obſervatus. Qua de re, ac de aliis, quas, tot hiſtorias inter ſe conferens, peculialiter adnotavi, mox aliquid ſcribam poſteaquam primus, quod ſciam, Italorum, duas, quas pollicitus ſum, adjecero; ne forte credas, cum de tot illis mulieribus nulla fuerit ex Italia, noſtrates fœminas huic morbo obnoxias non eſſe, rariori quidem, ut nec Valſalva, nec ipſe adhuc in eum diſſecando inciderim, non ſic tamen raro, ut Mediavia noſter in Noſocomio hoc bis non viderit, qui mecum utramque Obſervationem ſuam in hunc modum communicavit.

51. MULIERI necdum inclinata ætate, colore laudabili, venter univerſus tumebat. Narrabat, priuſquam id ſibi accideret, tumorem quendam percipi potuiſſe ad ſiniſtrum umbilici latus, inæqualem, eaque magnitudine, ut impoſitam manum ferme æquaret. Cum alii vel ob id aſciticam crederent, alii ob naturalem faciei colorem aſſenſum ſuſtinerent, mortua eſt. ABDOMINIS muſculis Tranſverſis inciſis, aqua erupit plurima putidiſſima, quam a ventris cavo peritonæum ſeparabat. Ea exhauſta, tumor, de quo mulier dixerat, in conſpectum venit, innatus peritonæo, factuſque ex magnis duabus, tribuſve quaſi veſicis quarum parietes craſſi erant adeo, ut aqua educta quam continebant, minime ipſi ſubſederint.

52. MULIER altera duodecim circiter poſt priorem annis, id eſt A. 1725. in Noſocomium venit, ipſa quoque morbo non minus, imo vel magis inveterato. Ajebat enim, ſibi quadrageſimum annum agenti, tunc autem agebat quinquageſimum, tumores quoſdam in ſuperiore ventris parte obortos, diſpertitos, nec dolore, ſi quis tangeret, carentes: hos, multis, & variis cum interius, tum exterius incaſſum adhibitis, increviſſe, & ſe pejus ſemper habuiſſe. Etiam tum, quamvis totum eſſet abdomen diſtentum, licebat oculis, non modo manu, tumorem internoſcere; in unum enim, disjuncti antea, tumores coaluerant inæqualem, dolorem, cum tangeres, afferentem, poſitum inter cartilaginem enſiformem, & umbilicum ſic tamen, ut neutrum attingeret. Non alius, quam alibi, erat ibi cutis color: eamque ſi digitis arripere, & attollere velles, non poteras; ut propterea in ipſis abdominis muſculis quidam tumorem eſſe crederent. Alii vero faciei colore ſpectato, qui ad fla-

(1) Eph. N. C. Cent. 4. Obſ. 162. (2) Earund. Cent. 5. Obſ. 23.
(3) Anat. du corps hum. P. 1. tr. 2. ch. 4.
(4) Act. N. C. Tom. 4. Obſ. 32., & Tom. 5. in Obſ. 68. (5) Eorund. T. 8. in Obſ. 78.
(6) Ibid. Obſ. 111. (7) Act. Helvet. Vol. 1. (8) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1728.
(9) l. cit. (10) Biga Obſ. Med. c. 1. (11) Vid. n. 59.

flavum inclinabat, & maximo, de quo mulier præcipue querebatur, respirationis incommodo, ad viscerum aliquod attinere tumorem censebant. Nullum tamen erat læsi ventriculi, aut intestinorum indicium. Interea cum ad levem, qua tenebatur, febrem nigræ vomitiones accessissent; mors vitæ miseræ finem imposuit. VENTRIS, qui minus quam in vivente fuisset, tumidus animadvertebatur, integumentis, & musculis diligenter separatis, & cum his tendine ipso Transversorum, subjecta apparuit horum musculorum & tendini, & carni membrana tenuis, quam inter, & alteram, cujus crassitudo unam æquabat lineam unciæ Bononiensis, cavum comprehendebatur non modo tumorem continens lunatum membranæ exteriori, verum etiam deorsum, & ad latus utrumque se extendens, ut plurimam concluderet aquam, colore ei similem, in qua caro recens lota est, odore teterrimo, crassitie autem, qua parte subsederat, purulenta: cujus aquæ copia æstimari potuit ad libras triginta non tam ex ea, quæ in illo cavo reperta est, quam ex illa, quæ, erosa ferme e regione ventriculi, inferiore cavi membrana, in ventrem se effuderat, idque circa extremum, opinor, tempus, indeque minus tumidum abdomen apparuisse. Cæterum peculiaris ille epigastrii tumor e firma compactus erat, duraque substantia, ex albo flava, in qua paucæ alicubi cellulæ adnotatæ sunt. Membranæ autem cavum complectentes, non uno loco erodi jam cœperant, & nigrescere ea quidem facie, qua inter se respiciebant, eademque erant inæquales. Sed qua facie membrana inferior spectabat ventrem, lævis erat, nisi qua pars aliqua omenti, & Crassi intestini ad illam, nec firmius tamen, se annectebant. Erat quoque hinc cum eadem membrana, inde cum infima lumborum vertebra connexus quidam quasi funiculus, qui dissectus, sanguinem fudit. Porro intestina quasi inflammata; omentum vero, & ventris cætera erant sana, si jecur excipias pallens, & aliqua ex parte sub cultro stridens, ut si arenosæ particulæ inter ejus substantiam admistæ essent.

53. Nunc quando hydropis peritonæi Observationes, ut seponantur quæ dubitatione aliqua non carent, satis multas habemus, quas inter se conferamus, aliquanto minus difficile est de illius causis, natura, signis, curatione quædam subjicere. Quod igitur ad causas attinet, ubi Nuckius (1) lymphæ ductuum ramos inter musculos abdominis, & peritonæum repere, quod & Rudbeckius (2) dixerat; imo inter duplicem peritonæi laminam, luculentius demonstravit, illiusque cogitatum secutus est, quod iis ramis obstaculo aliquo interclusis, hydatides, his autem ruptis, hydrops peritonæi oboriatur; continuo illud quoque adjecit, esse illius interclusionis periculo helluones speciatim obnoxios, & mulieres uterum ferentes. Utrisque enim hinc musculos abdominis præter modum extensos, reniti, inde vero aut ventriculum, & intestina, aut uterum sua plenitudine extrorsum urgere, ut interceptis inter hanc pressionem, & illum renixum lymphaticis vasculis, proclive sit nobis intelligere, proximos aliquos ipsorum surculos retardata lympha, distendi aliquando adeo posse, ut dissiliant. Et sane in pluribus ex laudatis Observationibus legimus, accidisse eum hydropem complurium liberorum matribus, imo nonnullis paulo post abortum, vel partum difficilem, ut in Observatione Kniselii (3), quin etiam statim, aut fere statim a partu, ut in Observationibus, si plane attinere huc credas, Dodonæi (4), & Chomelii (*). Verum ut gestationem uteri inter hujus hydropis causas facile admittimus; sic tamen intelligere haud possumus, cur hic morbus vix semel in aliis, quam in fœminis, sit observatus. Neque enim eæ omnes gravidæ fuerant, & sterilis certe illa erat, de qua Furstenavius (5), imo non paucæ Virgines, ut historiæ monstrant Hoechstetteri (6), Strateni (7), Drelincurtii (8), Schröckii (9), Palfinii (10), Hoyeri (11), imo etiam Tulpii (12); de-

Ee 2

(1) c. 9. supra ad n. 46. cit. (2) c. 9. supra ad n. 49. cit. (3) cit. supra ad n. 50. (4) (*) cit. ad n. 48. (5) ad n. 50. (6) ad n. 47. (7) ad n. 46. (8) ad n. 49. (9) (10) (11) ad n. 50. (12) ad n. 46.

descripta enim ab hoc mulier vel antequam nuberet, *a primis* usque *annis* semper vixerat *cum* ventris *intumescentia magna*, ut narrat Meekrenius (1). Num igitur ad causam illam alteram redeuntes, has omnes Virgines voracissimas fuisse comminiscemur? Sed neque hoc vitium, nisi raro, in fœminas cadit, neque marium, in quorum complures cadit, vix unus adhuc, quod sciamus, inventus est, qui hoc hydrope correptus sit.

54. Conjicies fortasse causam esse addendam aliam, mulierum peculiarem, præsertim quam Camerarius (2) indicat, cum *in plerisque omnibus* hujus morbi historiis legisse se, ait, utrem, quo aqua continebatur, cum uteri potissimum latere, ejusve appendicibus fuisse connexum, itaque se in ea, quam describit, fœmina inde utris originem deduxisse, qui non alibi æque nexus esset, quam in sede alterius ovarii, & tubæ, quæ duo videlicet desiderabantur. Sic etiam postea ejus Filius (3) alterius utris descripsit initium cum dexteris ligamentis uteri, dexteroque ovario obliteratis, id est cum eorum sede, reliquiisve connexum. Antea autem Meekrenium (4) video idem ovarium deficiens adnotasse, imo ejus tubam in peritonæum, utrem faciens, se producentem, in illudque degenerantem pinxisse: eodemque hoc verbo usum fuisse Gahrliepium (5), cum easdem particulas, interjectumque tubæ ligamentum absumpta in continuatum peritonæum, quod plures complectebatur utres, significaret. Omitto alios, in his Laubium (6), a quo descriptus peritonæi saccus, aliunde vel solis digitis separabilis, firmissimam habuit circa fundum uteri connexionem: imo etiam Littrium (7), cujus sacci membrana interior nullo alio fuit cum viscere connexa, nisi cum extremo sinistræ tubæ, quam sibi firmius affixam ita distraxerat, ut longiorem duplo reddidisset. Sed prætermittere Sponium (8) nequeo, a quo communicata Observatio saccum exhibet, non modo ab omnibus visceribus sine laceratione separandum præterquam ab eadem tuba, quacum erat continuatus, verum etiam ita cum uteri cavo communicantem, ut ex ægræ naturalibus aliquid assidue destillaverit seri ejusdemmodi ac saccus ipse ad libras centum & quadraginta continebat; itaque communicatione per specillum quoque confirmata, veri simile visum est, tubam suos in sacci parietes produxisse. Et Camerarius quidem pater, qui plerosque horum nominaverat, modum quoque attigit, post aliquem ex nostratibus, quo modo si reditus sanguinis ex ovario in vena Spermatica præpediatur, possit ex hac, quippe inter duas peritonæi laminas repente, serum inter ipsas secedere juxta Loweri (9) experimentum, atque ita eas sejungendo, saccum ichoare. Quas Observationes etsi veras agnoscamus, causam autem, si paulo quam nunc fecimus, accuratius exponatur, & probabilem fateamur, & ad alias etiam aliquando venas per eandem sedem discurrentes transferri posse videamus; tamen ovaria, tubas, uterum in hoc hydrope sine labe fuisse, aut intelligimus, aut scimus in Helwigii (10), Kniselii (11), Pohlii (12), & Mediaviæ (13) Observationibus: & quod magis ad susceptum sermonem attinet, in nulla ex memoratis Virginibus, si unam excipias, vitium habuisse constat; imo in plerisque non habuisse, cum sana ventris omnia fuisse dicantur viscera, satis apparet. Cum igitur hæ nec gravidæ fuerint, neque in utero, ejusve appendicibus quidquam gesserint, quod huic morbo originem, quæ peculiaris mulierum esset, præbere potuerit; manifestum est ad duas, quas protulimus, causas alias aliquas addi oportere aut sequioris sexus proprias, aut in eum magis, quam in nostrum, cadentes.

55. Interea dum tu cæteras quæres, nonnullas ipse annumerabo, sanguinis videlicet in ventris inferiores partes singulis mensibus confluxum, vitam sedentariam, ad ejus reditum promovendum minus idoneam, debiliorem muliebris corporis adversus internas externasve insalubres causas

(1) Ibid. (2) ad n. 50. (3) Act. N. C. Tom. I. Obs. 160.
(4) cit. ad n. 46. (5) (6) ad n. 50. (7) (8) Ibid. (9) Tract. de corde c. 2.
(10) (11) (12) cit. ad n. 50. (13) supra n. 52. in fin.

causas renixum, & cum hoc tamen conjunctum pessimum morem, & nunquam satis improbatum, ventrem thoracibus, præsertim durioribus, ac rigidioribus, adstringendi. Namque ut ad cætera, ab his illata, detrimenta, a Cel. Winslowio (1) animadversa, hoc insuper adjungamus; dum inferior illorum pars assidue, atque arctius premit quidquid abdominis inter pectoris fines, & summa ilium ossa interjicitur, proclive est intelligere quid obstaculi tum lymphæ, tum sanguinis motui in iis quoque vasis, quæ inter musculos sunt, & peritonæum, objiciatur, præsertim ubi ventriculus, & intestina, si non cibis, potionibusque, at certe flatibus distenta, ab interiore parte urgeant, & ad thoraces illos apprimant. Quod si non propterea lympha, aut serum ea, quam indicavimus (2) ratione in eam intercapedinem effundatur in iis potissimum, quarum fluidæ, aut firmæ partes ad id præ cæteris sint dispositæ; at accidere iisdem potest, ut retardatæ lymphæ, aut sanguinis pars aliqua, initia ibi efformet tumorum, qui longo post tempore aucti, sic peritonæum a musculis diducant, ut avulsæ, disruptæque vasorum lymphæ propagines eum hydropem faciant, quem per se constrictio non effecerat, iidemque ad suppurationem demum perducti, purulentis ichoribus hydropem augeant. Eos ego tumores parvos adhuc, atque disjectos in Matrona generosissima, quam a puellari usque ætate eo arctioribus, & rigidioribus thoracibus uti coegerant, quo magis ne distorta fieret, metuebant, manu epigastrium explorando percepi, atque ut thoracibus aliis, aliterque uteretur, continuo suasi. Iidem autem tumores, jam grandes facti, qua in abdominis regione essent duarum mulierum, quarum novissime proposui historias (3), videre potuisti. Nec vero in alia regione tumores erant, sive abscessus omnino sex, quos Laubius (4), nec major de quatuor illis, quot Mothius, ut superius dictum est (5), sacco adnatos invenere. Sed & qui inferiora sacci occupabant in eadem Mothii, aut in Nuckii (*), & Littrii (6) Observationibus quomodo ab iis thoracibus fortasse potuerint originem trahere, non difficulter intelliges, ubi infimæ thoracum partes, & ejus præterea, quæ anterius secundum longitudinem in medio ipsarum adjicitur, assulæ, quam urgeant, sedente muliere, abdominis regionem, & quæ huic subsint tum lymphæ, tum sanguinis vasa, in memoriam revocabis.

56. Cum inter hydropis hujus causas tumores peritonæo innatos acceperimus, qui non solum divellendo, ut post alios modo dicebamus, aut lymphæ, & sanguini obicem ponendo, facere illum possunt, sed & ubi suppurati sunt, pravis ichoribus augere; hinc facile illud etiam sequi intelligitur, ut ad explicanda quæ in collecta aqua sæpe sunt, putredinem, fœtorem, erodendi vim, & dolores creandi, haud semper necesse sit diuturnam aquæ ipsius moram incusare, ob quam denique salinæ ejus, ac sulphureæ particulæ ab aliis se expediant, eaque efficiant. Quod si mora semper id posset; certe post annos quatuor, post decem, post multo plures, ut in Camerarii patris (7), in Schröckii (8), in Meeckrenii (9) Observationibus ea omnia ut maxime attulisset, quorum aut nihil fuit, aut fere nihil. Sed neque tumor, sive abscessus fuerat. Cæterum tumores sæpius apparent aut ex glandulosa materia, aut in cellularum, vesicarum, globulorum formam disposita, uti ab Acholzio (10), Hoechstettero (11), Bogdano (12), Knifelio, (13), Mothio (14), Littrio (15), Respingero (16), Mediavia (17) adnotatum videbis, iique aut creberrimi, ut a primis quatuor, aut etiam alicubi in unum adeo coacervati, ut Acholzio observante, *latam manum crassitie æquaverint*. Et Malpighius quidem (18) ubi Littrianæ explicationi quadantenus præivit, ibi insuper ex natura glandulosa membranæ peritonæi illud deducebat, quod in hoc

(1) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1741. (2) n. 54. (3) n. 51., & 52.
(4) cit. n. 50. (5) n. 49. (*) (6) cit. n. 50. (7) (8) Ibid.
(9) n. 49. (10) (11) n. 47. (12) n. 49. (13) n. 50. (14) n. 49.
(15) (16) n. 50. (17) n. 51. 52. (18) Resp. ad Epist. de Recent. Medic. St.

hoc morbo *non obstante dilatatione*, *naturali crassius fiat*; eam enim esse *proprietatem folliculorum glandulosorum morbo affectorum*: & sane si Schröckium (1), Laubium (2), Sponium (3), Drelincurtium (4), Nuckium (5), Littrium (6) leges, quanto crassius sit inventum cognosces, at multo magis, si Kniselium (7), qui alicubi *dimidii digiti crassitie* vidit, multoque adhuc magis, si eorum, quæ ex Tulpio (8) retuli, & Bogdano (9), recordaberis. Igitur si crassitudinem hanc cum Malpighio explicare malueris; ex adauctis secretoriis organis quantum ibi augeatur conclusi humoris secretio intelliges, præsertim cum magnam vasorum ad ipsa spectantium dilatationem attenderis. Præclare enim hic vidit Bogdanus venas epigastricas internas, earumque *extremitates*, *tubercula similia nuci avellanæ habentes*, *ac si papillæ forent*, *etiam scissa*, Kniselius (10) autem *venas extensas admodum*, *ad globulos terminantes*. Eandemque dilatationem, præter Mothii historiam superius (11) propositam, indicant venæ mammariæ, & hypogastricæ (an epigastricæ?) ad auricularis digiti crassitudinem amplificatæ apud Palfinium (12). Quantum vero inter ipsum peritonæum, & abdominis musculos dilatare se possint vasa sanguifera, nihil magis ostendit, quam inter hos, illudque inventæ sanguinis nigerrimi libræ octoginta ab Antonio de Pozzis (13) in plethorica, eademque hydropica Virgine.

57. His ita additis, atque explicatis humoris fontibus, minus admiranda accidet immanis aquæ copia, quæ in peritonæi hydrope a pluribus reperta est: cujus hic maximam summam non indicamus, veriti, ne aliæ apud alias Gentes mensuræ, in errorem aliquem nos adducant. Organorum autem secernentium variæ, quippe affectorum præter naturam, dispositiones, cum varia sanguinis constitutione conjunctæ, admirationem minuent, si pro limpido, & fluido sero alium in aliis humorem sæpe hic deprehensum legemus, imo in nonnullis, ut a Gahrliepio (14), & Camerario filio (15), *gelatinæ* instar, aut glutinis: aut si in aliis minus pravum, in aliis autem pessimæ naturæ humorem, ichoresve ad exulcerandum, atque adeo ad partes ipsas absumendas idoneum, si quidem revera in Acholzii (16) fœmina nulli ferme erant amplius abdominis musculi, nec potius in aliam quasi formam conversi, aut macie, ut apud Nuckium (17), aut nimia ipsa distentione, ut apud Gahrliepium (18), & ex parte apud Littrium (19) videtur, extenuati.

58. Ad hæc, quæ circa hujus morbi causas, & naturam cursim attigimus, præstat quædam de signis addere. Ab Ascite per hæc internosces: primum quia multo lentius quam illa, primis præsertim temporibus, plerumque increscit, ut ferme omnia ostendunt exempla, quæ inter nescio cur hic spectaverint aliqui Blasii (20) Observationem, de tempore nihil habentem: plerumque autem dixi, ne errare tibi videar, si forte huc attinere non dubites Amici Nuckii (21), & Chomelii (22) historias, quorum illa *menstruo spatio*, hic vel breviore jam nimium auctum ventris tumorem viderunt. Deinde naturalis hic persistit faciei color, ut Drelincurtii (23), & Littrii (24) Observationes docent, Chomelii (25) autem altera indicat: quin Nuckius (26) diserte hoc primus inter signa proposuit; quanquam ab Dodonæo (27) olim video fuisse descriptam Virginem, cui *toto*, *quo* ventris tumorem gessit, *tempore*, *facies perpetuo elegantis*, *& vividi*, *ut in sanitate*, *persitit coloris*; tumor tamen a lotio erat, quod pertusa ulceribus vesica in ventris cavum effuderat. Tertio vires, & actiones cum colore consentiunt, eodem testante Nuckio, & comprobantibus exemplis, non illis dumtaxat tribus, quæ modo dicebam, sed & aliis pluribus, Meekrenii (28) in primis, agilitatem cum eo pondere prope incredibilem adnotantis, imo etiam uteri gestationem, & partum, quem & Laubius

(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) cit. ad n. 50. (8) (9) ad n. 49.
(10) ad n. 50. (11) ad n. 49. (12) ad n. 50.
(13) Eph. N. C. Dec. I. A. 4. Obs. 41. (14) cit. ad n. 50. (15) ad n. 54.
(16) ad n. 47. (17) (18) (19) ad n. 50. (20) ad n. 49. (21) (22) ad n. 50.
(23) (24) (25) (26) Ibid. (27) Medicinal. Obs. c. 34. (28) cit. ad n. 49.

bius (1) sic ut viveret infans, retulit, tres autem partus Scultetus (2) *cum decenti semper evacuatione*. Vel crebrior Observatio fuit servatæ purgationis in singulos menses, ut apud tres illos, quos de colore laudavi primo loco: quibus addes Camerarium patrem (3), & Shcröckium (4); sed aliæ post illam purgationem aut ab ætate jam cessantem, aut, quod sæpius suppressam, riteve non respondentem, in hunc hydropem inciderunt sic ut nuptæ se gravidas esse existimarent, virgines male audirent. De siti, & urinis tametsi Nuckii (5) mulierem lego, *quamvis urgente siti, ut plurimum multum biberet, non nisi parum urinæ excrevisse*; in aliis tamen aut altum de his silentium animadverto, aut generatim scriptum, recte, ac certe sine insigni molestia, tanto illo excepto ventris onere, vixisse, aut diserte etiam, ut ex Drelincurtio (6), *urinam immutatam perstitisse excretionis tempore, consistentia, colore, & hypostasi*, & ex altera Cholemelii Observatione, Matronam sine siti, naturalibus autem urinis fuisse: & has præterea in illa Nuckii muliere *pallidiusculas*, non, ut in asciticis, saturatas fuisse video; earum autem paucitatem, & sitim multum progresso jam morbo, & cum aliis, calculis præsertim renum implicito, adnotari. Nam diutius progresso morbo; hunc enim ad annos fere, imo (quæ res ipsa faciet ut tunc saltem ab ascite internoscas) imo, inquam, non solum ad annos quatuor, ut Littrius (7), aliique, ad sex septemve, ut Laubius (8), ad octo, ut Bogdanus (9), & Kniselius (10), ad novem, ut Scultetus (11), ad decem, ut Nuckius (12), & alii viderunt, atque ad his plures, ut supra (13) indicatum est, perferri posse constat; diutius igitur progresso morbo, rastat; pleraque de indicatis bonis subrum est, pleraque de indicatis bonis subsistere. At satis est ad internoscendum, pleraque diutius fuisse: quod & de aliis, quæ addenda sunt protinus, verum est. Nam quarto, nullus initio, si Gahrliepii (14) casum excipias, nullus nisi prope extremum tempus, nec tamen in omnibus, pedum tumor: nulla cæterarum partium, & corporis macies, nulla spirandi difficultas, nulla febricula, nullus dolor. Sed morbo progrediente, accedere plerumque solent hæc omnia, præsertim si cum aqua tumores insint, qui ad suppurationem veniant, & saccus exulceretur: quanquam summæ, vel sine his adjectæ, maciei descriptionem ex Drelincurtio (15); assidui autem, & intolerabilis, noctu præcipue, doloris ex Acholzio (16) habemus. Quincto medicamenta nihil proficiunt, nec sive per alvum, sive per vesicam deducere coneris, ventris tumor imminuitur; sed ægræ potius vires, si præsertim quis acrius urgeat, descrescunt, ærumnæ augentur; ut nullius exemplum legisse meminerim, quæ datis remediis in hoc hydrope non modo sanata sit, sed, quod in ascite haud raro contingit, sit breve saltem ad tempus nonnihil levata.

59. Verum hæc signa ut ad utrumque hunc hydropem internoscendum adjuvent; ita haud scio, quantum eadem valeant ad discernendum hunc, de quo agimus, a peculiari quodam alio hydropum genere. Scilicet animadverti, eundem Nuckium, cum pleraque enumeratorum signorum proponit, ut si bona adhuc sint, a Chirurgo aqua e peritonæo eliciatur, non videri satis meminisse quid asseverasset capite proximo superiore (17). Ego, inquit, *experientia didici, illas, quarum facies colore grato est rosea, quæ satis bene comedunt, bibunt, alvum deponunt, urinamque sine notabili molestia excernunt, quarum corpora nec purgantibus, nec diureticis, nec diaphoreticis multum auscultant; illas, inquam, ordinario affectu uteri, tubarum, vel ovariorum laborare hydropico, lymphamque peculiari sacculo inclusam, nulla arte* (chirurgica etiam intelligit) *curari posse*. Cætera autem, quæ non attigit signa, ratione ipsa duce facile perspicis, ea quoque & harum Partium, & pe-

[1] [2] [3] [4] [5] [6] ad n. 50. [7] [8] Ibid. [9] ad n. 49.
[10] [11] [12] ad n. 50. [13] n. 56. [14] cit. ad n. 50. [15] ad n. 49.
[16] ad n. 47. [17] 8. Adenogr.

& peritonæi hydropis esse posse communia. Videamus igitur hydropis peritonæi signa reliqua. Sunt enim, quæ ex inspecto, & contrectato abdomine desumuntur. Facillimum sane illud esset, quod memini legere a Clarissimo quodam Viro propositum, videlicet hoc in hydrope minimam semper esse abdominis circum umbilicum prominentiam, quia ibi peritonæum non potest a musculorum tendinibus separari. Verum se res aliter videtur obtulisse Hoechstettero (1), Drelincurtio (2), Nuckio (3), quorum primus umbilicum vidit in hoc morbo *expansum, & plane dilatatum*, alter *projectum*, tertius ita *prominentem, ut pugni magnitudinem facile superaret*. Quid? quod rusticæ mulieri, a Cl. Brehmio (4) descriptæ, umbilicus non modo ad ovi anserini magnitudinem prominebat, verum etiam sponte disruptus eam seri limpidi inodori per exiguum hiatum alternis semper diebus copiam effudit, ut ingenti ventris tumore penitus sublato, ægra convaluerit. Sed quoniam Auctori hunc hydropem fuisse peritonæi, *magis verosimile* videtur; æquum hic est, ut certius, & per anatomen, quemadmodum fere soleo, confirmatum exemplum proferam, idque ex Præcl. Anhornio (5). Adolescenti, qui eo facilius asciticus credebatur, quod non semel antea ex anasarca laboraverat, cum ad pugni altitudinem excrevisset umbilicus, eoque per se ruptus seri plurimum profudisset, ut jam sanitas rediisse videretur, rursus autem post duos menses collecto humore extaret umbilicus, eumque effunderet, tertium denique tumor, qui bis evanuerat, abdomen distendit; sed jam tabescenti profusus similiter latex adversus mortem auxilio non fuit. Dissectio nihil seri in ventris cavea; sed quidquid ex illo reliquum erat, *inter duplicaturam peritonæi* deprehendit, ubi & illius fontes, *plures* videlicet *tubulos lymphaticos, ceu nodulos glandulosos, qui limpidam pressi plorabant*, ostendit. Quæ fusius retuli propterea, quia hoc illud unum hydropis peritonæi exemplum est, quod hactenus mihi quidem licuit in virili sexu reperire. Nam quod tibi in mentem venire fortasse posset casum legenti eximii Viri (6), cui post febrem cum Colica gravi, his declinantibus, intumuerat venter, detumuit autem cum sponte ruptus, jam antea prominens, umbilicus *triginta & multo amplius libras puris veri, & fœtidissimi*, & deinceps quoque non paucum effudit, superstite fistula umbilici cum duobus ad hujus latus scirrhis quasi glandulosis; quod igitur suspicari fortasse posses, referendum esse casum hunc ad hydropem peritonæi, primum consideres velim, quam a tua suspicione discrepans opinio fuerit Medici longe peritissimi, quanquam *problematis* loco rem proposuit; tum deinde etsi in eandem sedem, in qua ille hydrops fit, morbosa materia translata esset, aut, si mavis, ibi collecta; non hanc serum ulla ex parte, sed pus omnino verum fuisse. Ego vero ne Gabbriellii quidem (7) singularem in muliere Observationem ausus sum inter peritonæi hydropes supra connumerare; quamvis aquæ copiam prope incredibilem non in ventris cavo, sed *inter peritonæum, & musculos* fuisse deprehenderit. Neque enim mihi ibi secreta videbatur, quæ nonnullis adhibitis medicamentis hydragogis tanta copia tridui spatio dejici potuerit, ut ventris tumor immanis prorsus subsederit; quod in hac quidem hydropis specie non accidere, supra (8) dictum est. Et sane ei mulieri cum hydrops ortus esset post lienis inflammationem, id viscus unum ex omnibus male affectum inventum est, *sinibus* in eo *nonnullis ulcerosis* per interjectas membranulas *canaliculum quendam constituentibus, per quem a liene serositas transmittebatur inter peritonæum, & musculos abdominis*. Verum, ut ad signum redeam a subsidente umbilico, circumjectave proxime parte deductum, malim cum laudato Respinge-

(1) cit. ad n. 47. [2] [3] ad n. 50.
[5] Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 100. n. 2.
(7) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 279.
(8) n. 58. in fin.
[4] Act. N. C. Tom. 8. Obs. 79.
[6] Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 37. n. 2.

ro (1), cujus quoque Observatio ei signo adversatur, malim, inquam, credere, cum propositum est, casus quosdam fuisse spectatos, in quibus aut necdum progressus esset morbus, aut certe aqua pauca esset. Unde intelligas licet, tametsi huic signo ea, quæ paulo ante objecta sunt, objici non possent, inutile tamen ipsum fore, cum hydrops peritonæi ad umbilici regionem non se extenderet, itemque eo tempore ad illos alios conclusos hydropes, quippe inter musculos, & peritonæum minime sitos, ab hoc, de quo loquimur, internoscendos. Quod & de aliis ejusdem signis vereor, quæ a Viris, cæteroquin Doctissimis proponuntur. Sunt hæc. Si venter eandem fere conservat figuram, tametsi corporis situs mutetur. Si tumor peculiarem habet circumscriptionem. Si ventris est locus aliquis in quo, si ab altero latere percutiatur, nullus in opposito ictus, nulla fluctuatio percipitur. Verum, ut ab hoc ultimo incipiam, & omittam, Nuckium (2) inter signa, aut certe inter bona signa morbi hujus id posuisse, *si fluctuationem fere nullam persentiat ægrotans*; Hoechstetterus (3) de ægra sua in extremo Scholio adnotavit, magnam ventris molem sonitum quidem dedisse pulsam, tympani instar; *fluctuationem* autem *aquæ nunquam* fuisse perceptam, & Camerarius pater (4) ne in mortua quidem, cum ventrem nimirum & liberius licet contrectare, & validius percutere, visum esse quid potius humidi, quam solidi, continere scripsit, *nulla* videlicet *percipienda fluctuatione*. Non proderit igitur hoc tertium signum, nisi ubi liceat fluctuationem animadvertere. Alterum autem, a peculiari tumoris circumscriptione petitum, juvare non poterit, cum hic hydrops abdomen totum distendet sic, ut *venter satis æqualiter tumidus* sit, ut idem Camerarius loquitur, sive, ut Drelincurtius (5) vidit, *æqualis* sit, *non acuminatus*, *nullisque hinc inde monticulis extuberans*. Cum vero certa regione tumorem circumscriptum ostenderit; neque an ex hydrope is sit, & si ex hydrope, an peritonæi, an earum, de quibus Nuckius ajebat, Partium, satis propterea apparebit, ubi tumor inferiora teneat: quanquam vel tubæ unius hydrops quam alte nonnunquam possit, lateque se extendere, plus satis ostendit illa Munnickii Observatio, quæ in *Bibliotheca Anatomica* [6] edita est. Postremo quod ad primum illud signum attinet; utile erit fortasse cum aquæ peritonæo coercitæ minor adhuc erit copia. Sed cum hæc adeo increverit, ut venter, quemadmodum in Meekrenii [7] pictura vides, ad media femora, aut ad genua fere, sicut Helwigius [8] describit, propendeat, imo hinc crura, inde totum pectus, ut Palfinius [9] refert, operiat; tunc certe non est credibile, si mutetur corporis situs, ventris figuram non mutari. Cætera autem, quæ adduntur, signa postquam aqua educta a Chirurgo est, per specillum, per contrectationem, per injectionem quærenda, præterquam sera sunt, ejusmodi etiam sunt, ut morbum hunc ab ascite quidem, sed non ab aliis illis hydropis generibus secernant.

60. Cave putes, quæ hactenus examinata sunt, a me signa improbari. Casus enim dumtaxat excepi, in quibus pleraque inutilia esse possint. Difficile autem accidet, ut plerisque in casibus inutilia sint omnia, præsertim si prima morbi tempora diligentius attendamus, & quæ tum rerum facies fuerit accurate spectemus, ut puta si ab epigastrio tumor inceperit, aut si ab hypogastrio, immobilis tamen fuerit, dum cubans fœmina in alterum se converteret latus, neque stanti interni ad pubem ponderis sensum, aut mingendi difficultatem attulerit: quanquam progrediente etiam morbo, indicia esse possint unde certas Partes, exempli gratia uterum, insontes existimemus, ut si rite pergant menstrua respondere, aut ipsum, & tubas, & ovaria hydropico, aliove tumore non gravari conjiciamus, ut si mulier nihil eorum sentiat, quæ modo diximus. In summa laudandum eorum

[1] [2] cit. ad n. 50. [3] ad n. 47. [4] [5] ad n. 50.
[6] Tom. 1. in Adnot. ad Graaf. de Mulier. Org. ubi de Oviduct. [7] cit. ad n. 49.
[8] [9] ad n. 50.

rum propositum, & ingenium est, qui primi nobis tradiderunt morborum signa. Nostrarum tamen partium est, ut collatis pluribus, quam ipsi potuerint, & morborum, & dissectionum historiis, dispiciamus, quo signo tutius, & quando, quo autem secus, nec sine erroris periculo uti possimus.

61. Sic etiam in hujus hydropis, id est peritonæi, curatione; ut de hac quoque, uti promisimus, aliquid attingamus; quid melius a Tulpio [1], & Meekrenio [2] fieri potuit, quam ut paracentesim, a Walæo, & Costero, vivente muliere, commendatam, hujus inspecta per anatomen morbi natura, & sede, adversus peritonæi hydropem unice laudarent? Scilicet hinc inutilia remedia cætera, inde autem illam videbant & expeditius, & tutius institui posse, quippe visceribus ab aqua penitus seclusis, eoque integris, unde in hoc hydrope diutius servatus, ut diximus [3], corporis vigor cum actionum incolumitate, procul dubio est repetendus. Iisdem rationibus permoti cæteri & Medici, & Chirurgi in eandem sententiam iverunt, Nukio [4] præsertim non dubitante, quin lymphæ ductus disrupti, iterum claudantur postquam educta aqua, inter se contrahentes abdominis musculos, & peritonæi laminas comprimuntur, quod in ascite, si ab ruptis vasis lymphaticis ortus sit, minime habeat locum, & absolutas hac ratione duas hydropis peritonæi curationes producente, Amici unam, alteram, quam attinere huc censuit, ex Thoma Bartholino: ad quas alias porro addidisset, si tunc extitissent, ut quam Cl. Degnerus [5] in dextera inferiore abdominis parte, & vel magis, quam in abdomine universo, laudato Brehmio [6] referente, ipsa per se natura perfecit, clara in illo casu aqua, in hoc autem sero limpido, & inodoro profuso. Sed posteaquam animadversum est, non ita semper habere se peritonæi saccum, ut fuit a Tulpio, & Meekrenio conspectus, sed tumoribus, abscessibus, ulceribus ita affici aliquando, ut detrahi quidem aqua possit, at non propterea ejus, & puris scaturigines siccari, & hanc ob causam Matronam, de qua Littrius [7], & mulierculam, de qua scribit Laubius [8], servari non potuisse, licet illi intra biennium tredecies, huic intra decem menses sexdecies aqua educta sit, ut summa in hac fuerit librarum ultra septingentas viginti; tum vero non ita expedita semper, & secura, ut a primo, hæc curandi ratio jure meritoque visa est. Quod tanto magis tibi visum iri non dubito, quanto plures, ex superioribus etiam temporibus, a me Observationes productæ sunt, in quibus illa peritonæi vitia non defuere. Itaque præter eas fœminas, quas dumtaxat exceperat Tulpius, quarum vires jam fractæ sint, & quas postea, ob causas varias quidem excluserat Nuckius, sed fere omnes ad idem caput referendas, bene sapienterque alias insuper addidit Littrius, admonens, quanto cum metu infelicis exitus curandas suscipiamus eas, in quibus non modo inveteratus valde sit morbus, & valde extensus, verum etiam in quibus detracta aqua crassa, & graveolens sit, & pravi coloris, & in quibus tumor aliquis, aut durities, emissa videlicet aqua, in parte aliqua percipiatur sacci peritonæi. Quod signum postea in Laubii fœmina manifestum fuit, nec non aliud, huc adjiciendum, scilicet puncto dextro latere, nihil nisi pus effluxisse, dum ex altero, compuncto eodem tempore, aqua profluebat. Verum signa hæc ultima ad præcognoscendum exitum spectant, non suscipiendæ, sed susceptæ jam curationis.

62. At priusquam a te suscipiatur, exquiras diligenter velim, num durities, aut tumor aliquis antea fuerit, quem nunc magna distentio abdominis occultet; præterea num dolor, non eum dico, quem illa ipsa distentio parit, sed ulcerosus, testis erosionis, ægram torqueat, aut certe aliqua in parte arctius a te contrectati abdominis excitetur. Non me fugit, quam feliciter in magna etiam suppuratione, & certa ero-

[1] [2] cit. ad n. 49. [3] n. 58. [4] cit. ad n. 50.
[5] Act. N. C. Tom. 5. Obs. 2. [6] Vid. supra, n. 59. [7] [8] cit. ad n. 50.

erosione, utraque tamen recenti, Chomelio (1) res successerit, nec quid Littrius (2) adversus hæc ulcera primum injiciendo, deinde scite comprimendo, vinciendoque, imo etiam adversus tumores, desuper incidendo, & curando proponat. Scio quoque, levandi, non sanandi causa, ubi tumores, & pus essent, a Laubio (3) aquam fuisse eductam. Verum hic mihi tecum sermo est non de inchoatis ab natura, aut ab arte curationibus persequendis, sed de libere, nec sine justa persanandi spe suscipiendis. Igitur has etiam, quas modo addebam, ægras, cum poteris, vitabis. At sunt præterea in quibus tumores a distento abdomine haud prorsus occulantur, sive quod minor adhuc aquæ copia sit, ut in altera ex iis, quas ipse produxi (4), Observationibus, sive etiam quod humor, aut materia quævis alia, crassior non perpetuo quodam sacco, sed in plures caveas dispertito, contineatur sic ut aliæ illa magis turgeant, aliæ minus, quales in mortuæ Obstetricis dissectione offendit Camerarius Filius (5), qui prudenter paracentesim, ab alio commendatam, instituere noluerat propterea quia *inæqualem abdominis molem, & diversum diversarum regionum renisum* animadverterat. Quid enim in hoc casu, aut in illo etiam, quem Gahrliepius (6) descripserat, paracentesis facere potuisset? Materia enim sive glutinis, sive spermatis ranarum similis per amplius inflictum vulnus, non modo per consuetum foramen, haud effluit: & si tenuis, imo tenuissima etiam sit; ubi multis, ut in utraque illa Observatione, interseptis discluditur, tametsi ex una quam perforaveris, cavea exeat, non propterea ex reliquis prodit, ideoque hic accidat necesse est, quod in ascite contingere diximus (7), quando is ex hydatidibus fit, etiam connexis inter se. Quem casum cum inter varia ascitis genera videam referri; nolui *saccatum* hunc, ut Observatores appellarunt, *hydropem* hoc loco prætermittere. Nam etsi materia, & interseptis discrepat ab hydrope frequentiori peritonæi; huic tamen innascitur: nec quod rarior sit, idcirco a nobis omitti, imo vel propterea commemorari debuit, ne siquando forte occurrat, temere iterum cum ascite, aut cum altero magis noto peritonæi hydrope confundatur.

63. Quin juvat alios quoque, saccatos pariter dictos, hydropes, antequam finem scribendi faciam, commemorare. Quidam sunt ab iis, qui proponunt, sic vocati, qui tamen ad frequentiorem attinent hydropem peritonæi, velut is, de quo Dissertationem edidit Cl. Schefflerus (8), idem quod ego, censens (9), quippe ingenti illa seri copia *intra duplicaturam peritonæi* collecta, saccumque sic efformante, cui magnum adnatum erat steatoma. Alii vero differunt, ut quem describit Cl. Anhornius (10) incredibili propemodum humoris vi inter peritonæum, & crassius, durumque factum omentum conclusa in ea, cui *facies pro corpore emaciatissimo coloratior*, & *pedes tumoris expertes*: cujusmodi signa, ut alia quoque, subinde non omittam, ut possis cum meis superioribus dubitationibus (11) conferre. Sic quoque junior Verneyus (12) fœminam annos ad triginta natam, cui venter ante septem jam annos tumere cœperat, bono colore, appetitu, somno, & satis adhuc ad agendum expeditam fuisse refert, cujus, post seri alias alius naturæ eductionem, mortuæ aperto ventre, magnum saccum vidit, plures cellulas continentem, inter se minime communicantes, quarum singulæ materiam peculiarem, ab aliis que diversam concludebant. Idemque asciticam secuit, cujus in ventre ingentem præterea cystim deprehendit, sero subrubro plenam. Sunt & hydropes saccati, qui ad hos alteros, an ad primos illos attineant, ex anatomica descriptione haud satis liquet, ut perlectis, quæ de sacco scribuntur, in Virgine quadam (13) inspecto, citissima post emissam aquam morte abrepta, facile existimabis.

64. Et quamvis Epistola proxima quæpiam

[1] [2] [3] ad n. 50. [4] n. 52. [5] Act. N. C. Tom. 1. Obs. 160.
[6] cit. ad n. 50. [7] n. 45. [8] Hist. Hydr. Saccati. [9] §. 4.
[10] Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 100. n. 7. [11] n. 57.
[12] Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1703. [13] Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 17.

piam de Ovariorum Hydrope scripturus sim ; tamen quoniam & ipse inter saccatos hydropes refertur ; hinc potius , ne ibi forte sim aut rursus æquo longior , aut minus perspicuus, attingam illa, quæ facile cum iis conjungas, quæ antea (1) de eodem morbo interjicere opus fuit. Sunt & hujus aliæ Observationes certæ , aliæ dubiæ. Proferamus utriusque generis exempla , quæ addere possis ad Sepulchretum. Inter certas igitur incipientis , aut parum progressi hujusce hydropis Observationes extant habitæ a Camerario filio (2), a Goetzio (3), & a Maggio , ac Dodio (4). Primus humorem inesse ovario comperit ad uncias quatuor , alter ad libras tres, ultimi ad libras tres & semis, iidemque (nam duo primi nihil signorum huc pertinentium quod adnotarent, acceperant) sciscitando compererunt , sæpe fœminam de pondere questam esse, quod in imo ventre sic percipiebat , ut quod in latus cubaret , ei lateri pondus incumberet ; si in alterum se converteret , in hoc pondus transferretur. Sed & illæ, de quibus Riedlinus (5), Vacherius (6), Schacherus (7) scripserunt, postquam singulis ovarium , & venter jam mirum in modum excreverant, narrabant tamen prima quidem abdomen sinistro latere tumere cœpisse , quo tempore nihilominus & conceperat , & feliciter pepererat , alacris vel extremo in morbo, & robusta , quippe quæ præter ventris tumorem , quod sibi molestum esset , haberet omnino nihil : secunda , sibi primum omnium ante sex septemve annos hypogastrium a sinistris doluisse : tertia ante annos aliquot initium sibi malorum dolorem ventris fuisse, quem verbis explicare nesciret , deinde paulatim increscente tumore, hujus pondus in id latus, in quod corporis situs requirebat, labi consuevisse. Hæ duæ, sicut & prima , nihil levaminis senserant a cujusquemodi medicamentis : sed non, ut prima , parum tulerant molestiarum , postremo præsertim tempore , cum requiem capere in lecto nequirent , nisi genibus flexis innixæ , & corpore antrorsum inclinato , caput substratæ culcitræ imponerent: cujusmodi quadantenus positum in sua quoque fœmina ad requiem capiendam necessarium adnotavit Schefflerus (8) : ea autem peritonæi, tres vero , de quibus loquimur , sinistri ovarii hydrope laborabant, quod in tertia hic illic dehiscens , ascitem insuper sibi adjunxerat non secus ac in Vidua illa accidit , quæ a Cl. Bassio (9), & in fœmina alia, quæ a Cl. Gutermanno [10] descripta est. Feliciores in hoc ovarii tumore , quamvis ad summum aucto , fuerunt aliæ , ut Virgo , quam Cl. Gullmannus [11] refert quindecim nihilominus annos *gavisam esse sanitate integra ; nam menstrua erant regularia ; appetitus , somnus &c. vigebant ;* nisi quod ultimis duobus annis sæpius lipothymiis corripiebatur: itemque ut fœminæ duæ , quas dissecuit Jo. David Mauchartus [12]. Hæ quomodo se habuerint ultra septennium, quo , si postremas fere excipias hebdomadas , nunquam decumbere coactæ sunt , ex verbis, quæ præmittit Observationi licet conjicere : Quæ hydropicæ „ nec pallent , sed „ roseum potius genarum servant decorem, „ nec pedes habent tumidos , ut potius , „ aucto licet in dies abdomine , gracilescant cum reliquis artubus , & corpore ; „ hæ , si diu absque notabili actionum læsione , sarcinam hanc circumferant, appetitum habeant bonum, non admodum „ sitiant , nec tussiant , alvus autem faciat officium , urina naturalis sit, & moles abdominis nec purgantibus , nec diureticis obediat , & præcipue malum a „ partu difficili , puerperio infelici , molæ „ gestatione , aut abortu ducat originem , „ nec signa cachexiæ concurrant , hydrope ovarii , seu saccato, vel cystico dicto , „ semper tenentur . „ Sed his verbis Præstantissimi Viri , si ita accipiantur , quasi de nullo alio, nisi ovarii , hydrope scripta existimemus , adversari intelligis , quæ de non-

[1] n. 58. n. 59. [2] in Obs. 160. cit. supra ad n. 62.
[3] Act. N. C. Tom. 2. Obs. 207. [4] apud Vallisner. Istor. della Generaz. P. 3. c. 5. , & Tab. 12.
[5] Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 56. (6) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1739. Obs. Anat. 3.
[7] Differt. de Virgine Ascitica §. 10. 13. , & cæt. [8] cit. n. 63.
[9] Dec. 4. Obs. Anat. 8. [10] Act. N. C. Tom. 3. Obs. 105.
[11] Eorund. T. 2. Obs. 80. [12] Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 14.

nonnullis aliis tum supra (1) ostensa sunt, tum infra ostendentur. Porro quod ad signa attinet illius hydropis, Præcl. Trewius (2), ubi suam ejus Observationem proponit, fuisse, ait, inter illos, qui viventis fœminæ abdomen examinarunt, alios, qui *hydropem saccatum subesse pronunciarent*; alios vero, qui *ex eo quod facta percussione, fluctuatio haud satis manifeste percipi potuerat, illum in dubium vocarent*: tum ipse quærit, *quando abdomen in molem præternaturalem expanditur, simul ponderosum, & grave est, fluctuatio vero, ventre percusso, satis accurate percipi nequit*; quærit, inquam, *an inde concludere liceat, ovarii hydropem præ ascitide morbum esse appellandum?* Verum Cl. Targionius (3), qui, siquis alius, & immanem ovarii hydropem conspexit, & diligenter, atque erudite de hoc morbo scripsit, cum Matronam proponat, quæ annos a primo initio ad finem triginta quatuor ipsum pertulit, nimio quidem, donec ætas sivit, menstruorum fluxu, & crebris denique vomitionibus, & aliqua in ascendendo spirandi difficultate vexata, & superiore parte corporis extenuata, cæterum & bene comedens, & ad ultimam usque vitæ hebdomadam stare potens, seque, ut vellet, movere, &, quod mirabilius est, in utrum liberet latus, aut supina, humilique capite non incommode cubare; eandem, refert, & dum viveret, & mortuam, ventrem habuisse, quem aqua esse plenum, tactu dignoscebatur, quippe quo vel leviter manu percusso manu altera opposito lateri admota, non secus atque in asciticis, fluctuatio persentiretur. Et saccus tamen omne ventris cavum, saccum aqua, ad libras centum quinquaginta æstimata, adeo implebat, ut ipso vix leviter inciso, eruperit maximo impetu. An discrimen hoc inde repetendum, quod in Trewii fœmina aqua erat plures in cellulas dispertita; in Targionii autem Matrona cavo uno, ut nihil obstaret fluctuationis propagationi, comprehensa? Fortasse hoc dicerem, neque sine aliqua, ut postea (4) indicabitur, ad curationem utilitate, si Camerarius pater cum fluctuationem, velut supra (5) dictum est, nullam potuit percipere, cellularum aliquam suo in magno sacco injecisset mentionem. Tu diligentius de his quæres tum apud illos, quos nominavimus, tum etiam apud eos, quos facile omisimus (6), ex quibus Cl. Benevolus (7) tibi esset in primis consulendus, si qua diligentia magnum illum, in quem se ovarium expanderat, saccum descripsit, eadem & cætera describere potuisset.

65. Hactenus eas commemoravimus Observationes, quæ procul dubio ad ovarii hydropem sunt referendæ. Nunc, ut promisimus, & quasdam addemus, in quibus dubites, an idem liceat. Duas leges Cl. Jo. Mart. Brehmii (8), in quibus magnus saccus aquæ plenus alter annos quatuordecim, alter biennium gestatus, hic cum vesica urinaria *arctissime* erat *adnexus*, ille *in fundo* uteri *versus latus sinistrum adcretus, ibidem variorum ductuum, & canalium ope originem sumsisse*, *videbatur*. Cum ovariorum, tubarumve nulla fiat mentio non secus atque in historia quadam ante hos quinque & triginta annos in Urbibus duabus huic proximis, edita, tanquam hydropis utero inclusi, cum tamen aquam uterus non contineret, ut debuisset, tuque in Observatione præsertim Henrici Alb. Nicolai (9) videre potes, ingens cystis, aqua distenta, ab ipso uterini fundi sinistro latere ad diaphragma usque se extolleret. Nempe hic quoque hæream necesse est, etsi non ignorem, haud immerito Riedlinum (10) censuisse, *hydropem, quem Uterinum nominant, plerumque in testiculis & originem, & sedem suam invenire, unde & sacci illi sæpe tam magni, tam insignem aquæ copiam continentes, & intestina contegentes.... derivantur*. Cæterum & junior Verneyus (11) duas magnas ejusmodi cystes ortas ex latere sinistro uteri, & ovarium quidem com-

[1] n. 58. 59. [2] Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 44.
[3] Prima Raccolt. d' Osserv. Med. [4] n. 70. [5] n. 59.
[6] Vid. Epist. 65. n. 17. [7] Osservaz. 9. [8] Act. N. C. Tom. 6. Obs. 94.
[9] Dec. Obs. Illustr. Anat. Obs. 9. [10] Obs. 56. cit. ad n. 64.
[11] Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1703.

complectentes, sed in altera fœmina non dilatatum, quod ajat, intraque aliam minorem cystim conclusum, in altera dilatatum quidem, sed nihil ad cystis, qua comprehendebatur, magnitudinem. Conjecissem fortasse extimam ovariorum tunicam, ab aqua expansam, magnas illas cystes fecisse, nisi has ex uteri latere natas dixisset.

66. Sunt etiam exempla hydropis ad Falloppii Tubam attinentis, certa alia pariter, alia dubia. Certis accenseo quod a Munnickio missum, *Bibliothecæ Anatomicæ* Collectores ediderunt (1). Satis enim est Iconem inspicias, ut tubam dexteram se ipsam dilatasse intelligas, ad aquæ libras centum & duodecim continendas, quo morbo infelix Virgo duodeviginti annos laboravit. Par ferme, quem proposuit Siboldus, sed major, quem Cyprianus, tubæ hydrops fuit, quantum ex Actis Eruditorum Lipsiensibus (2) video; neuter enim illorum, cum hæc scriberem, erat in manibus. Nec dubito, quin hydrops cornuum uteri in tubis revera fuerit, cum Tulpii (3) ipsum describentis, Figuram inspicio, quæ, ut illa Munnickii quoque, & cæteræ, in Sepulchreto desideratur. Atque utinam Sponius, cujus Observationem supra (4) laudavi, delineationem cum ea junxisset; illum mihi exemisset scrupulum, quem descriptio non potest. Suum ipse saccum pro tubæ habet dilatatione, tubam autem ovarium amplexatam, inde *per semipedis spatium altius* provectam describit, *quam situs ipsius naturalis postulabat*, cum saccus ad cartilaginem usque ensiformem perveniret. Verum tuba æquo longius produci per sacci faciem tunc solet, non cum ipsa, sed cum aliud in proximo, ut puta ovarium, hydropicum est, quemadmodum Verneyus (5), & sic satis Targionius (6) viderunt, Schacherus (7) autem, & Maggius, ac Dodius (8) etiam delinearunt. Itaque cum Sponius ovarium minime hydropicum proponat, incautum autem Chirurgum præcipiti sectione simul cum musculis peritonæum incidisse queratur, hunc hydropem inter alia hydropis peritonæi exempla recenseri posse credidi (9). Quod si tibi secus videtur, ut illud, aliudque aliquod, me non adversante, inde eximas, satis ibi exemplorum restabit. Sed quo tandem referemus Observationem Rolfinckii (10), qui sinistrum uteri ligamentum *superius* aqua adeo distentum invenit, ut *totam* ventris *occuparet cavitatem*? Num credemus, exercitatum, ut ille erat, Anatomicum, si annexi ovarii, aut tubæ dilatationem vidisset, non agniturum fuisse? An præter cæteros, ei ligamento proximos, hydropes, peculiarem præterea ab aqua inter duas ejus membranas congesta illius hydropem ligamenti ponemus? Id vidit in fœmina, quæ, licet abdomen ingentem in molem excrevisset, nec menstrua jam toto triennii spatio responderent, appetitu tamen erat integro, & munia familiaria, quamvis ægre, obibat, donec subito extincta est, quemadmodum altera Brehmii (11) mulier, cui tamen erat cor prægrande, & Targionii Matrona; neque enim ex tot, quæ commemoravi, hujusmodi morborum exemplis, alias præter tres hasce nunc memini, quæ inopinato decesserint.

67. Nunc si quæ inter recensendum singulorum fere horum hydropum Observationes, subinde signa memoravi, attento animo colligas; quantum inter se, & quantum cum peritonæi hydrope conveniant, facile animadvertes, intelligesque, si gravis ventris moles jam longum tempus (Verneyus junior (12) plus biennio a primo initio requirebat) perduraverit: si tumor, ut in gravidis, paulatim increverit sine multo incommodo, & sine ulla, aut saltem sine magna coloris cutis mutatione: si purgantia, & diuretica medicamenta nihil levaminis attulerint: si artus inferiores non nisi ultimis temporibus intumuerint: si hæc, inquam, fuerint, non ascite fœminam, sed concluso aliquo hydrope fere labo-

[1] cit. supra ad n. 59. [2] A. 1685. M. April., & A. 1701. M. Febr.
[3] Obs. Med. l. 4. c. 45. [4] n. 50. [5] [6] [7] [8] cit. supra ad n. 64.
[9] n. 50. [10] Sepulchr. Sect. hac 21. Obs. 61., & 55. §. 24.
[11] cit. supra n. 65. [12] cit. ibid.

laborare: nec tamen necesse esse, siqua ex istis nota defuerit, tunc eo non laborare. Fuerunt enim & quæ de ventris, exempli gratia, intimis doloribus quererentur, pressis videlicet visceribus, & præsertim intestinis, facci, certo in loco magis affixi, aut prominentis, proximo pondere, & distentione, quod in ovarii, aut similis alicujus Partis magis quam in peritonæi hydropem cadere intelligis. Esse possunt, at longe rarius, etiam nonnullæ quibus levaminis quidpiam afferant data medicamenta, si aquam forte educant, non quæ cysti inclusa, sed quæ in ventris cavum effusa sit; esse enim & hanc aliquando, sed fere paucam, laudatus adnotavit Verneyus, tuncque id contingere cum plus aquæ capere cystis non potest, & hinc esse quod artus inferiores non nisi serius, ut dictum est, intumescant. De signis autem per quæ propositos hydropes unum ab altero internoscas, ipse intelligis, nihil esse posse, quod a me expectes; ea enim inter ovaria, & tubas, & ligamenta, quibus committuntur, propinquitas est, & ea necessitas officii eorum omnium ad opus generationis, ut neque a tumoris sede, neque ab intercepta in muliere gignendi facultate, quodnam eorum hydropicum sit, liceat deducere. Quin etsi concipiat interea mulier, insontes esse illas Partes, quî credes? quippe cum scias, satis ad id esse, si ab altero latere sanæ sint. Earum tamen aliquam, ovarium præsertim, ut quod sæpius solet, tumere posse conjicies, cum se tumoris initium ad illarum sedem prodiderit. Posse, inquam, conjicies; nam vel ibi tumor, nec in illis tamen, esse potest. Videndum quoque tunc est, ne tumor sit forte alterius generis, ut puta cum Gandolphius (1) ovarium utrumque invenit capitis æquans magnitudinem, & pondus superans librarum quinque, sed ex una eademque compacta ubique substantia, aut cum alia in fœmina idem morbi genus in ovario altero conspexit pondo librarum circiter quatuordecim: sed & alius modi tumores ibidem haud rarissime occurrunt, steatoma in primis (cujusmodi & mihi (2) se obtulit), quod nonnunquam ovarii hydropem mentiri admonuit Schacherus (3). Tu vero quæ antecesserint, & quæ comitentur, solerter omnia perpendens, tunc facilius hydropicum esse tumorem suspicaberis, cum temperatura corporis, victus, morbi fuerint, aut sint, quibus mulieres ad hydropem disponantur. Qua autem ratione conjicere potius debeas aquam inter musculos, & peritonæum, quam intra hoc esse congestam, supra (4), quantum in ejusmodi morbis licet, indicare conati sumus, & si quid ad hydropes alios per levem saltem conjecturam internoscendos nobis interea aut legentibus occurret, aut cogitantibus in mentem veniet, proximis Litteris (5) non omittemus.

68. Quod si difficile est hydropes, quos memoravimus internoscere; multo est difficilius persanare. Nec vero dicas, ipsam ostendisse naturam qua id ratione faciamus, cum mulieri, de qua Brehmius (6) scribit, emisso, ut antea diximus, per exiguum foramen alternis diebus humore, sanitatem restituit. Nam hydrops ille videtur fuisse peritonæi non secus atque revera fuit, cum ter eandem viam, referente Anhornio (7), utiliter quidem primum, sed postea infeliciter natura tentavit. Nos vero, qui de hydropis peritonæi curatione supra diximus, hic de eorum quærimus curatione, qui sacco inclusi, ventris cavo continentur. Certe autem junior Verneyus (8), Chirurgus, siquis alius, in paracentesi exercitatissimus, diserte negat, se ullam, quæ saccato hydrope teneretur, vidisse sanatam; quin plures, quæ satis bene valentes, nullaque alia, nisi onerosi ventris, molestia pressæ, cum ab hac per eductam aquam liberare se vellent, brevi, ait, periisse, diu cæteroquin, imo interdum diutissime, ut sæpe indicata exempla ostendunt, victuras. Sed & alii passim viderunt, paracentesim in his morbis citam mortem esse consecutam.

[1] Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707. Obs. Anat. 4. [2] supra n. 34.
[3] Diss. supra ad n. 64. cit. §. 13. [4] n. 60. [5] n. 40.
[6] [7] cit. supra ad n. 59. [8] cit. ad n. 65.

tam. Nec mirum: nihil enim crebrius accidit, quam ut ad aquam non bonæ jam per se naturæ, sicut ejus color plerumque fuscus ostendit, aut ad sacci partes jam laxas, vitiatas, ulcerosas accedens aer funestas cito mutationes inducat. Hinc enim potissimum est, quod etsi a primo plurimum allevatæ & sibi, & aliis ægræ videantur; tamen pro aqua primum educta non ita pravæ naturæ, ea quæ secundo, aut tertio educitur, aut deinceps effluit, viridis, aut nigra, aut turbida, & fæculenta sit, aut subcruenta, aut gravissime olens, denique non sine pure, ut laudati Chirurgi Observationes relegens in muliere ad triginta, & in virgine ad sexaginta annos natis, & Riedlini (1) unam, & Anhornii (2) unam, & alteram in fœminis tribus, facile cognosces. Quid futurum putas, cum aqua jam per se purulenta, aut fœtida est? In Tubis vidit Tulpius (3) novem aquæ, purisque libras. In ovario humorem fœtentem Maggius, ac Dodius (4) invenere. Quid? cum sacci interior facies abscessibus plena est, sicuti deprehendit Verneyus. Porro ut aqua nec purulenta sit, nec fœtida, & sine abscessibus saccus; certe sæpius aut intus affixas habet hydatides, aut aquam, materiamve aliam in plures minores saccos dispertitam: qua ex re fit ut educta aqua ab uno latere, ab altero abdomen non detumescat, aut ejus effluxus cito desinat, & si tunc Chirurgus cannulam urgeat, obicem sentiat: quid tunc, quæso, agendum est? num sacci singuli sunt aperiendi? Trewio (5) *plus quam decies* membranea minorum saccorum intersepta aperienda fuerunt, ut aquam omnem ex majori, qui universos continebat, educeret. Num quod in mortua ad perscrutandum, idem in viva licet ad curandum? aut si liceret, num intra abditum ventris cavum videre quis posset minores sacculos, & hos singulos pertundere, nullum autem intestinum, partemve aliam proximam convulnerare? Præterea quid, si innumeræ, ut sæpe esse dicebamus, essent hydatides; quid? si cellulæ non omnes aquam, sed aliæ materiam casei, vel pultis similem, ut in Miegii (6) Observatione continerent: quid? si magnus insuper scirrhus inesset, qualem conspexit Verneyus. Mitto cætera; nam vel ex hisce jam satis, superque intelligis, cur hic paracentesis non modo inutilis, sed & noxia miseræ mulieri contingat.

69. Fac etiam saccum esse unum, nullisque interseptis divisum, ut præter Maggium, ac Dodium (7), Vacherius [8], Benevolus [9], Targionius [10] invenere, neque abscessibus, neque cellulis variam materiam continentibus, neque tumoribus vitiatum (nam Benevolus quosdam intus prominentes globos, quorum aliqui vel ovis majores, Targionius autem sarcoma, renis magnitudine, parvos abscessus in se condens, adnotarunt), fac denique, non pessimæ naturæ aquam inesse. Quid tum postea? Credisne rem sic fore expeditam? Negat Targionius. Qui cum illa timet, ne interjectum forte omentum, aut intestinum, aut viscus aliud aliquod vulneretur, & ne aquæ pars ex perforato sacco in ventris cavum effundatur, quorum hoc tamen vitari posse, ait, si mulier prona cubet, tum hæc maxime, quæ Schorkopffius (11) olim, veretur, ne sacci evacuati membrana gangrænam, aut saltem suppurationem ob aeris præsertim accessum contrahat, aut si non contrahat, rursus, ut cæteri *folliculati* tumores solent, humore suo, id est aqua, repleatur. Et mihi certe accidit, ut, dum hæc ipsa recenserem, ab sterili fœmina consulerer, quæ cum distentum abdomen superiore anno gestasset, non sine majori in ejus sinistro latere renixu, & frustra medicis usa esset auxiliis, repente circa ver anni hujus cum forte inter ridendum paulo vehementius concuteret ventrem, ecce non sine crepitu quodam sentit disrumpi aliquid in eo, ipsumque continuo molliorem factum, insolitum autem in imo pondus, cum sensu, qui antea nunquam fuerat, fluctuationis, & delabentis cu-

[1] Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 67. [2] Eorund. Cent. 9. Obs. 100. n. 3., & 4.
[3] cit. ad n. 66. [4] ad n. 64. [5] Ibid. [6] Act. N. C. Tom. I. Obs. 85.
[7] [8] [9] [10] cit. ad n. 64. [11] Dissert. de Hydr. Ovar. th. 25.

cujusdam ponderis in id latus in quod se converteret. Quæ cum remediorum ope multum seri per renes, & intestina educentium abiissent; quindecim, haud amplius, dies milier sibi visa est optime valere. Nam post illos, iterum priorem ad molem, tensionemque abdomen rediit, bono, ut semper antea, faciei colore, pedibus nihil tumentibus, & præter ventris dolores quosdam per intervalla molestos, gravemque ejus molem, & menstruorum imminutionem, quæ cuncta etiam antea fuerant, corpore agili, robusto, egregieque se habente. Ne igitur cystis vetere emisso humore, novo distenderetur, opus esset, quemadmodum in exterioribus folliculis fit, totam ipsam posse aut absumere, aut exstirpare. Quorum primum in magno, & inter viscera abdito sacco quis proponat, aut ferat? Alterum autem propositum quidem scio, animos addente novissima, sed æque rarissima, illa Abr. Cypriani curatione; an vero aliquis intra hos triginta, eoque amplius ex quo propositum est, annos tentaverit nescio. Quæ prohibere potuerint, non difficile intelligis: quorum pleraque ut mittam; si radice una, cui vinculum facile posset injici, cystis semper niteretur, ut in Maucharti [1], aut in Schröckii [2] Observatione; aures fortasse præbere inciperes. Sed quid? si radix multiplex, aut si una, latissima; non, ut apud illos, *angustior*, aut *pollicis crassitie*: quid? si cystis alio, atque alio arctius alligata, & procul etiam ab ea abdominis sede, quam, Cyprianum imitatus, incideris. Hic tamen ab ulcere per quod sentire licuit fœtus duodecimestre cadaver, quo loco incidendum esset, didicerat, non secus ac Degnerus [3], si hydropicus inter peritonæum, & musculos ingens tumor dissiliendo, non amplum, sed angustum aditum reliquisset, pariter immisso specillo satis scire poterat qua ferro esset patefaciendus, ut cystis, bubula vesica major, quæ per se excidit, a Chirurgo exstirparetur.

70. Nulla igitur, inquis, in saccato interno hydrope curationis spes erit, quoniam cystim neque absumere licet, neque exstirpare? Sperabat tamen aut sanationem, aut magnum levamen junior Verneyus [4], siquando educta aqua, accideret, ut se contrahentis cystis parietes inter se coalescerent, sicque extrema vasorum clauderent aquam importantium: id quod accidisse conjiciebat in Virgine annos nata ad viginti, cui venter jam ferme a biennio tumere cœperat, cutis colore non mutato, itemque in Vidua Matrona, quæ provecta jam ætate sex septemve annos ventrem tulerat mirandæ molis, quarum utrique detracta aqua, alteram ita persanaverat, ut nupserit, filiosque ediderit, alteri levamen longum attulerat, ut quæ plus biennio nihil mali perceperit, donec paulatim venter ad priorem illam rediit magnitudinem. Requirebat autem, ut cystis soluta etiam tum esset, sicut est uterus in prægnantibus, nimirum ne si huc illuc esset alligata, eo parietes alter ad alterum accedere, & coalescere prohiberentur. Requirebat etiam, ut opinor, ne uno plura cystis essent cava, alioquin coalitum prohibitura. Quod utinam diserte requisivisset: nam fortasse, ut solutam esse cystim, ex ejus sedis mutatione corporis situs mutationes quaslibet sequente intelligi ab omnibus posse, facile credidit; sic unde cystim uno esse cavo conjiceremus, indicasset. Id unde conjici posset, mihi quidem, ut supra [5] dixi, venerat in mentem; sed de eo amplius quærendum est, ut de hoc insuper, quomodo cystis parietes non esse tumoribus, aut abscessibus vitiatos, dignoscamus. Requisiverat autem in primis, ne tanta esset aquæ copia, ut viscera altius compulsa nimiæ inter cystim, & diaphragma compressioni fuissent obnoxia; quod tamen in Vidua illa sua mirum est non accidisse. Verum difficile est mulieres invenire, quæ priusquam aqua graventur plurima, se paracentesi subjiciant: quin fere cum vires amplius non constant, & vitiata, aut certe affecta sunt viscera, tunc demum quodcunque auxilii genus efflagitant. Est tamen, inquis, exemplum fœminæ [6], quæ

[1] cit. ad n. 64. [2] Eph. N. C. Dec. 2. A. 8. Obs. 233. [3] cit. supra ad n. 61.
[4] cit. ad n. 65. [5] n. 64. in fin. [6] Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 100. n. 5.

quæ re eo perducta, ut *vix cutis ossibus hæreret*, tandem aquæ eductione admissa, quamvis mala signa primis, & insequentibus diebus se proderent, sic tamen sanata est, nisi quod ventris fistula superstes fuit, ut filium conceperit, & pepererit, & corpulenta, ac vegeta aliquot annos vixerit, donec febre epidemica sublata est. Hic non dicam, juvenem fuisse mulierem, neque dicam, dum venter tumeret, gravem spirandi difficultatem, tussim, pedum tumorem abfuisse: hoc unum animadvertam, signa hæc & saccato interno hydropi, & hydropi peritonæi esse communia, neque ex historia constare, illo potius, quam hoc, laborasse mulierem, præsertim cum altera [1] ex iisdem signis tubæ pariter hydrope laborare credita, postquam aqua effusa bene se primis diebus habuisset, mox autem pravis symptomatibus ingruentibus, septima ab aquæ effusione die mortua esset, aquam illam, quod candore omni laude digno minime reticetur, inter peritonæum, & induratum omentum congestam fuisse, dissecantibus ostendit. Quin, ut pro eodem veri studio nihil ipse quoque reticeam tibi, sic habeto, siquis forte contendat, duas illas Verneyi curationes potius ad peritonæi hydropem attinuisse, nil mihi suppetere quod respondeam, præsertim cum illam, quæ persanata est, Virginem per anatomen inspectare non potuerit, Viduam autem, quam fortasse poterat, non inspectarit: imo ubi utramque illam curationem primum proposuit, ibi, ut supra [2] dixi, ex iis, quæ saccato interno hydrope tenerentur, nullam se vidisse sanatam, diserte scripserit.

71. Interea dum alii certiora doceant, præstare credidero si cautum Medicum Targionium [3] imiteris, & in *palliativa*, quam Schorkopffius [4] quoque *potissimum* commendaverat, saccati interni hydropis curatione subsistas. Plura habet Targionius ad id monita, quæ seligas, & prudenter sequaris, ne ultimo quidem illo neglecto, cum ejusmodi hydropes jam magni sunt, vitandos esse eos corporis positus, motus, conatus unde nimium cystis viscera premat, aut ipsa ab his prematur. Quam facile enim interdum vel non ita magnæ cystes rumpantur, historia monstrat, quæ a me tibi supra [5] narrata est. Vehementior enim risus in ea muliere idem fecit, quod in viro fecerat, de quo nobis Observationem reliquit Hoffmannus [6]. Ab nimio enim risu bene arguit, saccum in thorace esse ruptum, plurimum aquæ continentem, quia statim spirandi angustia, quæ antea fuerat cum fixo lateris sinistri dolore, in suffocationem mutata est; hæc vero cum ægrum brevi sustulisset, in sinistro thoracis cavo & multa aqua inventa est, & plures ibidem *membranæ, & vesiculæ dilaceratæ, a vertebris, & costis separatæ, quæ non obscure* sacci disruptionem *indicabant*, & repentinam acrioris fortasse aquæ effusionem. Nec vero semper ita facile est effusam eliminare per vias urinæ, ut in illa muliere tunc fuit; in viro enim vel tempus defuit. Unde etiam facilius intelliges, quanto in errore versentur, qui adversus ejusmodi præsertim hydropes violentioribus utuntur remediis, vomitus, aut dejectiones moventibus. Et sane Wepferus [7] in muliere, post vomitum enormem ascitica facta, cum ovarium mole majus, mireque lacerum invenisset, ex hoc aquam in ventrem effluxisse arbitrabatur. Quod & ipse de fœminis illis duabus existimabis, quas a Schachero, & Gutermanno simul asciticas, simul hydropico ovario hiante, aut disrupto inventas commemoravi (8) si utriusque historias (9) perlegens, cujusmodi pharmaca sumpsissent, & quæ ab eorum sumptione pertulissent, animadverteris. Sed dum tibi gratificari cupio, eo me provectum vix tandem sentio, quo certe a primo non putabam. Finem igitur scribendi facio, Vale.

EPI-

[1] Ibid. n. 7. [2] n. 68. [3] cit. supra ad n. 64. [4] thes. 25. supra ad n. 69. cit.
[5] n. 69. [6] Medic. Rat. T. 4. P. 4. c. 14. Obs. 7.
[7] apud Scorkopffium modo cit. th. 23. (8) n. 64. (9) Schacheri Vid. §. 16. in fin.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXIX.

De reliquis internis Ventris Tumoribus præter naturam verba fiunt.

CUM de Ascite, & cæteris ventris universi tumoribus satis superiore Epistola scriptum sit; nunc sequitur, ut de iis scribatur, qui certas quasdam illius Partes distendunt, supremis tamen, & infimis nonnullis exceptis, ut quarum tumores aliis tibi Litteris (1) expositi sunt. Valsalva igitur eorum, qui ad medias, & qui ad infimas Partes attinent, has quinque Observationes reliquit.

2. GEORGIUS MARCHESIUS Patricius Forolivienſis, magno interno tumore ventris laborans, ad dorsum, & ad sinistrum lumbum dolebat. Urinam sæpe, intestinorum autem recrementa summis cum conatibus reddebat. Cibos appetebat. Tamen omnibus demum corporis partibus macie omnino extenuatis, nisi quod jam diu a duro tubere sinistrum scrotum, novissimis autem diebus quindecim a magno œdemate pedes tumebant, cum horum sinistrum erysipelas corripuisset, postridie generosus hic Juvenis obiit. VENTRE aperto, ad hujus centrum ingens tumoris moles apparuit, viscera undique comprimens adeo, ut si non prorsus extra suam sedem, at certe essent contractiora, pluribusque in locis sublivida, cæterum, quantum oculis perspici poterat, sana. Pendebat tumor a mesenterio, tota anteriore facie omento opertus extenuato, multisque partibus lacero. Quo separato, atque amoto, melius aliquanto tumoris figura in conspectum venit. Hæc abnormis erat: duæ autem parte superiore protuberantiæ hypochondria versus singula singulæ extendebantur, ut altera jecur, altera splenem non modo obtegerent, sed & sursum vehementer compellerent. Ne ventriculus quidem extra omnem pressionem erat, nonnihil ipsum urgente medio tumoris corpore, a quo duæ illæ protuberantiæ discedebant. Pondus autem universi tumoris esse posse videbatur librarum circiter quinque, & viginti. Sed & aliis in partibus extra tumorem turgebat omne mesenterium eadem substantia, quæ tumorem efficiebat, quocum tumor etiam alter conjungebatur ejusdem naturæ, qui in testiculo sinistro erat. Scilicet utriusque natura fuit, quæ cancrosorum tumorum, & quorundam præsertim, qui in mammis observantur, magna ex parte similis. Corpora, ex quibus constabant, pleraque ad glandulosam substantiam accedebant, & tubera, sive, ut nostrates vocant, *tartuffi* figura repræsentabant. Varia erant magnitudine: aliaque instar pinguedinis albicabant, alia carnis instar rubebant, multa etiam quasi a concreto sanguine subnigra erant. In corporum interstitiis nonnullis pus, sed in aliis ichor, in aliis flavum serum stagnabat. Ad nullam autem tumorum partem plus seri, quam ad illam, quæ in testiculo, fuit.

3. Habemus nunc omnia, quæ ad historiam hanc attinent, cujus particulam alias (2) protuli, reliqua pollicitus cum Valsalvæ Observationibus, ex quibus selectas, in calce ejus Dissertationum edere in animo tunc habebam. Et sane haud inter postremas hæc est, si tumoris simul extensionem, simul pondus attendamus. Nam quod ad illam spectat, non me quidem fugit, magnos alios mesenterii tumores summa parte ita se ad jecur, aut splenem aliquando extendisse, ut alterutrius visceris in scirrhosam molem conversi speciem Medicis objecerint. Verum hic præterquam quod supremis appendicibus & jecur obtegebat, & splenem, inferiorem raro exemplo eo usque producebat, ut cum tumore conjungeret testiculi sinistri.

(1) Epist. 36., & 38. ex parte.

(2) Epist. Anat. 2. n. 67.

Leges quidem a Cl. Viris Hebenstreit (1), & Matthia (2) propositum steatoma, quod ad mesenterium spectans, testem alterum intra ventrem ad se retraxerat, non se deorsum ad ipsum extenderat, & quanquam in secunda Observatione ad femur productum, Cruralia vasa circumvestiebat; in neutra tamen ad jecur, lienemque ascendebat. Tumoris autem pondus in hac utraque Observatione, magisque in alia, quæ infra (3) commemorabitur, utique erat majus, quam a Valsalva inventum est. Attamen descriptum ab hoc tumorem ex magnis fuisse, qui in mesenterio reperti sunt vel spectato pondere, quis possit negare? quando Whartonus (4), qui plures memorat, non graviores duobus proponit, quorum alter, ab eo observatus, pendebat circiter septem libras, alter autem a Paræo, libras decem cum dimidia, quantumvis *mirus, & prope incredibilis* dicatur.

4. Quod ad ea attinet, quæ in vivente ægro adnotata sunt, non expectabis certe, ut dicam, cur tametsi cibum appeteret, toto corpore extabuerit, si qua iter sit chylo in sanguinem, neque cur adeo intumuerint pedes, si qua venæ Iliacæ traducantur, & Cava Inferior, cogitaveris. Porro tumoris pondus, & moles non chylifera solum, aut sanguifera vasa, sed & vesicam, & intestina urgebant. Quamobrem cum illa extendi, hæc autem facile dilatari non possent; lotium sæpe æger, recrementa autem alvi cætera magnis cum conatibus reddere cogebatur. Quorum hoc alterum, & ob eandem quidem causam, in hoc morbo sæpe fieri, indicatum est a Fernelio (5), utrumque autem, vel certe alvum pigriorem, & difficilem mictionem observata a Paræo, eundemque ad modum explicata videbis in eo, quem paulo ante (6) commemoravimus, casu, qui in Sepulchretum quoque (7) relatus est. In eo casu dolor simul indicatur, qui, ut in nostro, dorsum, lumbosve prægravaret; nosti autem, quas ad vertebras se alliget mesenterium. Qui dolor, & difficilis mictio in proxima pariter Valsalvæ historia non defuerunt.

5. MULIER annos nata ad sexaginta, a multis jam mensibus de tumore quodam in umbilicali regione conquesta, vexari dolore cœpit gravativo ad dorsum vergente, cui comes erat interdum mingendi difficultas. In dies augebantur & tumor, jam quantus uteri in prægnante esse potest, & consequens ex tumoris incremento descriptus dolor, præsertim cum se mulier cubans ex uno in alterum convertebat latus. MORTUÆ aperto Ventre, tumoris ingens apparuit moles. Hæc basim habebat in mesenterii centro, & cum renis dexteri Adiposa membrana nectebatur; ad finem autem Coli intestini sic adhærebat ut sine laceratione dividi non posset. Tumoris substantia quibusdam in locis firma, in aliis autem erat mollis, ut steatomatis referret materiam. Multis ren dexter scatebat arenulis, & valde dilatatam pelvim habebat. Reliqua autem viscera sana erant.

6. Et si non est dubium, quin ad renem quoque ista in mingendo difficultas, & vergens ad dorsum dolor aliqua ex parte attinerent, cum ille arenulas lotio adderet, membranamque suam distracta communi altera, id est Adiposa, nonnihil simul divulsam non habere non posset; tamen & distractio illa ab annexi tumoris pondere fiebat, & difficilis sæpe mictio ultimo tempore prægnantibus accidit ob uteri prætumidi molem, quacum erat, ut diximus, ista tumoris moles comparanda: quæ si forte a dextris, ut annexio illa indicat, magis prope renem protuberabat, hinc facile etiam intelligi posset, quomodo sæpius compresso uretere, & impedito lotii descensu, ea contigisset pelvis dilatatio. Sed utcunque hoc est; illud miraberis fortasse in proposita utraque historia, præter dolorem illum ad lumbos, & dorsum, qui distrahentis tumoris pondus necessario consequebatur, nullum peculiarem memorari, qui ad tumorem ipsum pertineret, aut ad eas saltem, quæ hunc in-

(1) Dissert. de Partium coalescent. morb. §. 17.
(2) Commerc. Litter. A. 1739. Heb. 48.
(3) n. 8.
(4) Adenogr. c. 11.
(5) Pathol. l. 6. c. 7.
(6) n. 3.
(7) Sect. hac 21. Obs. 38.

intercipiebant, mesenterii membranas. Verum mirari desines ubi cum Valsalvæ historiis consentire Veterum, & Recentiorum observata, & scripta, ostendero. Veterum nomine Benivenio antiquiores hic non intelligo, qui circa initium floruit sæculi XVI. Nec tamen eo vetustioribus hos mesenterii morbos incognitos puto. Nam etsi hominum cadavera incidere non consueverant; at brutarum animantium haud raro solebant, in quarum aliqua non id offendisse incredibile est, quod ego vel in parvula gallina vidi. Erat ea non minus macra, quam vorax; ventrem tam æque tumidum gerebat, ac si ovum, quod per ætatem necdum poterat, mox esset editura. Tumorem hunc faciebant scirrhosa corpora subrotunda, plura fabæ, quædam castaneæ magnitudine, intestinis interjecta, nonnulla etiam affixa, granosa superficie omnia, atque etiam structura, nisi quod ex majoribus aliquod multam continebat substantiam, undique iis prædurís granis comprehensam, similem albi, & teneri, sed exsucci, sebi, qualem superioribus Litteris (1) descripsi in utero, & ovariis cujusdam mulieris. Sed hic ovarium cum perminutis vitellis sanum, ut pancreas utrumque, &, si valde auctam magnitudinem excipias, jecur quoque, & lien, quin & ipsa intestina erant sana. Mihi igitur non fit verisimile, nunquam a coquis, a laniis, a victimariis ullum in mesenterio tumorem animadversum, & Medicis fuisse ostensum, cum Galenus, ut alias (2) tibi commemoravi, scirrhosum circa cor tumorem in gallo inspexisse videam, & ad homines transtulisse. Crediderim potius, quæ in libro aliquo prisci Medici ea de re attigerint, longo tempore, ut tot alia, intercidisse. Nam si Julius Pollux, ut legi apud Ingrassiam (3), *circa mesenterium etiam strumas fieri voluit*; certe aut a Medico aliquo ipse Grammaticus id sumpserit; aut si forte per se vidit, creditu difficile est, a Grammatico admonitos Medicos, quicunque ab sæculi II. fine ad XVI. initium scripserunt (Commodo enim imperante, ut Galenum, ita & Pollucem vixisse, ajunt) nullum de ejusmodi mesenterii morbis verbum fecisse.

7. Benivenius (4) igitur *callum* (durum tumorem intelligo) inter venas mesaraicas pueri invenit, eas premendo obstruentem. Ingrassias autem (5) in Nigri suspendio puniti, mesenterio strumas circiter septuaginta offendit, præter totidem ferme tumores, extimæ intestinorum tunicæ adhærentes, quorum in tumorum utroque genere cum alii ciceris parvitate, alii ovi gallinacei magnitudine, plurimi inter hos medii essent, continebant omnes aut liquidam, & mucosam, aut gypseam, lapideamque materiam. Benivenius tamen cum cætera pueri mala commemoret, nullam injicit mentionem doloris. Ingrassiæ autem quicunque Nigrum illum cognoverant, magno consensu retulere, *sanissimum*, quod sane permirum est, *donec suspenderetur*, *extitisse*. Nec vero Fernelium (6), cum universe docuit, mesenterii tumorem *nullo dolore affligere*, sine observationibus dixisse id credo, quanquam hanc sui dicti causam continuo subjecit, *quod pars ipsa doloris sit expers*. Id vel magis de Arantio (7) credo, quippe qui tumores ibi observasse videtur *nucis pineæ*, & *capitis pueri magnitudinem interdum superantes*, & certe signa ita proponit, ut structuram similem ejus, quæ a Valsalva (8) in Marchesio descripta est, ante oculos habuisse appareat. Est enim tumor, inquit, *tuberosus*, *atque inæqualis eo quod plura glandulosa corpora connexa*, & *mirifice aucta sibi invicem cohæreant*, *inæqualesque tumores tuberis terræ in modum efforment*. Attamen hoc primum omnium signum tradit, *tumorem esse indolentem*. Fortasse hic dices, a Benivenio, atque Ingrassia duros, frigidosque, ut vocabant, tumores fuisse observatos, nec alios facile Fernelium, & Arantium designare voluisse. Certe autem cum Benivenius (9) alterius generis tumorem deprehendit, qui jam in magnum mesenterii ab-

(1) n. 34. (2) Epist. 16. n. 20. (3) De Tumor. tr. 1. c. 1. comm. 2.
(4) De abdit. morb. causis &c. c. 37. (5) comm. cit. (6) c. supra ad n. 4. cit.
(7) l. de Tumor. p. n. c. 44. (8) supra, n. 2. (9) l. cit. c. 33.

abscessum degeneraverat, fuisse alvi tormina, adnotavit, quæ in dies crescerent, ægrumque intolerabilia facta occiderent. Pariter legisse te vel in Sepulchreto non dubito, dolores colicos, aut colicis similes a mesenterii abscessibus, & apostematibus, Mermanno (1), Folio (2), Wepfero (3), Sennerto (4) attestantibus, inductos. Me vero non fugit, hæc posse objici: quorum pars non fugerat Marcellum Donatum (5), quem de mesenterii tumoribus legisse video pleraque eorum, quæ hactenus dixi, de quibus quidem sua tempestate jam facta esset in libris mentio. Is autem cum aperte, siquis alius, contenderet, dolore nullo, effatu digno, tentari mesenterium propterea quia ex partibus ipsum constituentibus nullas sensu præditas agnoscebat præter nervos, & membranas, quarum tamen partium ob plurimam adjectam pinguedinem sensum valde hebetem fieri, non dubitabat; dolorem a Benivenio adnotatum, non mesenterii, sed intestinorum fuisse censebat. Scilicet arbitrabatur, in eo potissimum intestinorum tractu quocum male affecta mesenterii portio jungeretur, multæ abscessum facientis materiæ pondere aut comprimente, aut deorsum trahente; ne de acri ejusdem exhalatione quidquam dicamus, fuisse dolorem excitatum.

8. Nobis vero etsi minime necesse est omnia, quæ Marcellum sensisse diximus, probare; illud tamen negari posse non videtur, *alvi torminibus*, hac enim voce usus est Benivenius, intestinorum potius dolores, quam mesenterii, designari, aut sicui forte id dubium sit quia mox verba hæc adduntur, *omnia viscera sana videbantur, jecur, lien, & intestina omnia nullam doloris notam ostendebant*: at certe aliis, quas memoravimus, historiis diserte scribi *dolores Colicis similes*, aut *Colicam*. Et ne forte putes, hæc tantum contingere, cum abscessus est; Platerum (6) lege, & Whartonum (7), qui *Colicos dolores* in iis adnotarunt, in quorum mesenterio ille tumores *glandulosos*, & *duros* invenit, non uno in loco intestinis adeo connatos, ut hæc coarctando, impedirent excrementorum descensum, hic vero tumorem unum, sed tantum, ut in alterum latus intestina detruderet, eumque *glandulosum, & carneum magis, quam humoralem*. Quod si in Valsalvæ (8), & aliorum, quas supra (9) attuli, Observationibus, a tumoribus hujus generis ii dolores inducti non memorantur; in aliis credibile est, intestina æque compressa non fuisse, in aliis autem non æque aut acres, aut multas fæces habuisse: quod ultimum de muliere præsertim credes, cujus mesenterium, ut apud Coiterum [10] videbis, erat quidem *ex multis, iisque satis magnis scirrhis conflatum*, ipsa autem vix aliquid poterat vel liquidum deglutire. Sic alias aliquas, si non easdem, subfuisse causas etiam in quibusdam mesenterii abscessibus dices; neque enim omnes legimus cum doloribus conjunctos. Cruciatus quidem apud eundem Auctorem [11] memorantur in magni abscessus descriptione; sed qui ad reddendæ urinæ difficultatem, & ad alia, quæ proponuntur, incommoda referri possunt, cum de ventris, & intestinorum doloribus nulla mentio injiciatur. Quin Donatus [12] Observationem profert suam non mediocris abscessus, ut multa ostendebat sanguinolenta, & purulenta dejecta materia, & ulcus sordidum ad spithamæ longitudinem in mesenterio relictum, cum tamen in longa ægrotatione nulla unquam, nisi extremo die, audita esset de dolore querela. Sed multo, quam cæteræ, mirabilior est Hearnii historia, quam in Sectione hac XXI. Sepulchreti [13] habes. In ea cum reliqua describantur, ne unum quidem verbum est de ventris dolore. Quæ res non tam mira est propter duodecim, aut eo amplius libras materiæ fluidæ, quæ in triplici tumore erat, quam propter universi tumoris pondus, libras æquans Suecicas quinquaginta quinque, & sedem, quæ totum

(1) (2) (3) (4) l. 3. S. 14. Obs. 30. §. 10., & §. 13., & seqq.
(5) De Medic. Hist. Mirab. l. 4. c. 7. (6) Sepulchr. Obs. 30. cit. §. 11.
(7) Adenogr. c. 11. (8) n. 2., & 5. (9) n. 7. (10) Obs. Anat.
(11) Ibid. (12) c. 7. paulo ante cit. (13) Obs. 36. §. 1.

tum fere mesenterii spatium erat. Huc illud accedit, quod tumor intestinis arcte annectebatur, ut a Duodeno ad Ilei medium, quasi cum his in unum coivisset, sine ruptione separari non posset, & quod ægri desiderio, quippe assiduo, & ferme canino appetitu affecti, vix sufficiebat assumptorum copia: ut neque pauca hic recrementa, neque intestina non compressa liceat ponere, sed omnino alia quæpiam causa sit ab eo excogitanda, qui rationem velit reddere absentium dolorum, id quod infra [1] facere conabimur. Nunc enim aliæ, in quibus non aberant, Observationes sunt indicandæ, quas Sepulchreto possis adjicere. Dolæi [2] est una, in qua tumor aliquanto minor, quam a Valsalva [3] descriptus, structura autem non absimili, cum diris tensionibus, molestoque sensu quasi vivi in ventre catelli alerentur, conjunctus erat; sed tumor a mesenterio quidem oriebatur; cæterum *variis locis intestinis tenuibus erat affixus, imo intestina ipsa illius substantiam permeabant*. Altera Observatio Verdriesii [4] est, qui post ventris tormina mesenterium totum *steatomatosum*, nec sine ingenti abscessu; at simul intestina *arcte invicem cohærentia* proponit. Tertia Laubii [5] est in eo, qui ventris doloribus valde molestis conflictatus, tubercula in mesenterio quidem habuit; sed & intestina similibus plurimis abscessibus *steatomatosis* scatebant. Contra in nobilissimo Comite mesenterium totum pinguedine multa scirrhosa sebacea obsitum, & *tormina* tamen *defuisse*, adnotavit Goekelius [6]. Itaque, ut concludam, in productis non Veterum modo, sed & Recentiorum Observationibus aut dolor non legitur cum tumore mesenterii conjunctus; aut si legitur, non in mesenterio potius ipso, quam in intestinis fuisse constat. Minusque constat in Jo. Sculteti historia, quæ in Sepulchreto [7] etiam extat; neque enim satis apparet, ventris cruciatus extra intestina fuisse: & si appareret, cum acerrima, quæ in sex mesenterii tumoribus fuit, materia omnes lumborum vertebras multum dicatur corrosisse, non deesset Observationes cæteras attendentibus altera extra mesenterium aut dolorum, aut originis dolorum sedes: ut certe non deest in eo, quod sequitur, exemplo.

9. MULIEREM annorum duodetriginta dolores in ventre, cum levi interdum febricula conjuncti, per quadriennium vexaverant: tandem sæviores facti, e vivis sustulerunt. CADAVERIS Abdomen nullam exterius tensionem, quæ in vivente circa umbilicalem regionem fuerat, jam ostendebat. Ad mesenterii tamen centrum duo erant tumores. Quorum alter ovi anserini magnitudine, renem versus dexterum vergebat, intus exulceratus, nihil tamen continens purulenti: alter vero multo erat major. Nam & ad sinistrum pergebat renem, sic inter hujus exteriorem, interioremque tunicam se insinuans, ut renem totum contegeret, nec nisi summo cum labore ab eodem posset evelli; & ad os usque pubis ejusdem lateris se extendebat, crassitudine quibusdam in locis duos, in aliis tres digitos æquans. Hic primo aspectu concretum sanguinem referebat. Sed totus firmis, datis a peritonæo, membranis vestiebatur: ex substantia autem constabat, multis in locis, fibrarum carnearum simillima, nisi quod hic erant infectæ colore atro, & alicubi laxæ adeo erant, ut concretus sanguis viderentur.

10. Si, ut suspicor, ita pro certo haberem, a Valsalva etiamtum adolescente habitam esse dissectionem; facile in tumore hoc altero aneurysma aliquod descriptum crederem. Sed ut nihil aliud fuerit, quam quod tunc ipsi visum est, unus videlicet ex iis, de quibus hic agitur, mesenterii tumor; certe ad pubem usque, & ad dexterum operiendum renem extendere se non potuit, quin urgeret, comprimeretque intestina, nec inter renis illius tunicas se insinuare, & ad harum propriam, renemque ipsum arcte adeo se affi-

(1) n. 11. (2) Eph N. C. Dec. 3. A. 5., & 6. Obs. 258. (3) n. 2.
(4) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 87. (5) Eorund. Tom. 2. Obs. 108. partic. 2.
(6) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 94. (7) l. 3. S. 14. Obs. 30. §. 12.

affigere quin longas, gravesque crearet molestias, quæ tametsi ad eam sedem attineant; tamen quam sæpe ad intestina se extendant, utque horum potius, quam renis, dolores haud raro esse videantur, minime ignoras. Interea nolim credas, eam mihi sententiam esse, ut nullus esse possit mesenterii tumor, qui sedes ipse doloris sit: tantum velim, non aliter accipias omnia, quæ a me hactenus producta sunt, atque animadversa, quam ut scias, nullam esse ex tot Observationibus unde liquido appareat, in tumore ipso dolorem fuisse.

11. Quod sane mirum est sive nervorum mesenterii copiam spectes, sive ejus glandularum officium. In mammis enim longe minor proportione inest nervorum numerus: quarum glandulæ tumores si cruciatum ideo acerbissimum afferrent, quod *chylus crudus, ad acorem concipiendum aptus, in alias partes glandulosas ita crude, & copiose*, ut in mammas, *concurrere non potest;* sane multo magis in mesenterii tumoribus dolor sæviret (cujus glandulas, cum illa scripsit, non videtur attendisse Vir Doctus) quippe in quod chylus confluit & omnis, & multo crudior. Dilui in mesenterio lympha diceres, eoque progredi ulterius, non, ut in mammis, immorari; nisi tumor ipse incipiens & lymphæ, & chylo remoram faceret, mox illam, nimirum tenuiorem, præterlabi sineret, chylum retineret. An igitur dolor, cum ad mesenterium attineat, in intestinis videtur, nervis, qui ad hæc tendunt, compunctis, non secus atque in amputato jam pede? An humor, qui possit compungere, non omnibus inest mesenterii tumoribus? An quibusdam horum inest humor, qui nervorum sensum, laxando, hebetet? An interdum tumorum duritie intercepti nervi haud aliter atque ab injecto vinculo, sentiendi muneri impares fiunt? Sed hoc posito, illud postea non intelliges, quomodo Laubius (1) *circa umbilicum tormina* adnotavit, cum *abscessus steatomatosus pugni virilis magnitudinem superans, durus, compactus in parte postica mesenterii, ubi vertebris lumbaribus annectitur, situs, vasa majora illius loci circumdaret*. Sic enim videtur impositos iis vasis nervos, mesenterium, & intestina adituros, intercipere, & premere debuisse. Fac igitur aliud aliquod ad id excogites, cætera autem, quæ modo attigi, dispicias, aliudque ad alias Observationes accommodes. Quarum nullam, earum quidem, quas nos attendimus, sic explicare te posse credas, ut Bierlingius (2) indicavit, qui *per tot sæcula tot Auctores deceptos*, si non semper, at *multoties*, censebat, dum magnæ illius in centro mesenterii glandulæ verum usum, & chyli receptaculum ignorantes, ex hoc post mortem chylo etiam tum repleto, & dissecto *plerumque abscessum mesenterii fecissent;* quasi aut abscessus, quos plerique proposuere, non longe alio ac chylus est, humore pleni describerentur, aut magna illa glandula ut in quadrupedum genere, sic etiam esset in humano. Mitto aliam haud raro quorundam abscessuum, & tumorum sedem, & plerorumque aut numerum, aut magnitudinem vel in vivis animadversam. Nec quod Cl. Hallerus (3) existimat, *aliquando magnas quidem, sed ex recepta in junioribus lege glandularum conglobatarum*, mesenterii glandulas *pro morbosis habitas esse, cum essent sanissimæ*, inficias ibo. Sed cum aut multo majores sunt, quam ea lex requirit, aut duriores, non est certe huic suspicioni locus, ut puta in illa pueri, quam ex Benivenio produximus (4) dissectione. Hic enim *callum* non appellasset, neque eo dixisset venas mesaraicas obstructas *omnes* fuisse, nisi tumorem *inter* illas venas reperisset tum durum, tum satis amplum. Cæterum quod ad duritiem attinet, varia in his tumoribus spectanda est tum natura, tum ætas. Quam sæpe illa ad steatoma accedat, ex productis plerisque Observationibus animadvertere potuisti. Et alias tamen est longe alia. Vide, exempli caussa, Themata illa Medica egregii Anatomici Salomonis Alberti, quæ cum tribus ejus Orationibus edita sunt, ad Morbos Mesenterii, & Pancreatis spectantia. Cum alia

(1) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 108. (2) Eph. N. C. Dec. 1. A. 2. Obs. 152.
(3) not. 2. ad §. 128. Prælect. Boerh. in Instit. (4) n. 7.

alia invenies, quibus nonnulla confirmantur, quæ supra (1) scripsimus, tum hæc præsertim: Humores in mesenterio putrentes, *nonnunquam ipsum in tumorem attollere, laxum primum mollemque illum, processu temporis vero humoribus sensim siccescentibus, adeo durum tactuique renitentem, ut in partibus ad umbilicum, & imum ventrem attinentibus, vel os, vel calculum concrevisse putes*. Alias vero contra accidit, ut quæ erant dura, putrescendo remollescant. Quo, inter cæteras, Observatio etiam pertinet Andreæ Vestphali (2), qui cum in ægræ ventre, maxime autem circa umbilicum deprehendisset *tumores duros multos, qui demum tractu temporis emollescebant*; in mortua glandulas mesenterii *plerasque exulceratas* offendit, *alias vero adhuc induratas*. Sed jam de iis, qui ad infimam Ventris partem attinent, tumoribus videamus.

12. FŒMINA quadraginta annos nata, olim ex abortione fœtus ferme quinquemestris, duritiem quandam circa uterum cœpit animadvertere, ibidemque pungente dolore, levi quidem, sed assiduo, tentari. Aliquoties febricitavit. Tumor interea excrevit, sic tamen, ut esset mobilis; nam modo in medio, modo ad latera percipiebatur. Multum capite dolebat: cum labore alvum exonerabat: vomitus interdum molestus erat: dolor autem in tumore adeo aliquando excruciabat, præsertim cum ab animi ægritudinibus augebatur, ut ardentem febrem accenderet, ferrique vix posset. Hæc, quæ dicta sunt, intra decennium contigere: quo tempore nunquam concepit. Denique immobili facto tumore, & dolore: ac febre acutiore sævientibus, e vivis excessit. VENTRE adaperto, tumoris ingens moles a Valsalva comperta est, ut prægrande hominis æquaret caput. Erat in posteriore uteri pariete, Rectum intestinum vehementer premens, & circumjectis partibus arcte alligata. Carnosa exterius colore quidem videbatur; sed substantia firmior erat; intraque hanc sinuosas caveas continebat duas, quarum parietes carnem putridam referebant. Altera inanis erat; in altera serosa materia concludebatur. Ovariorum quoque sedem hic tumor occupabat. Itaque nullum eorum vestigium inventum est, nisi quod ad tumoris latera vesiculæ sero turgidæ conspectæ sunt, quarum nonnullæ ovo columbino erant pares. Collecta ex iis seri pars igni imposita est, pars affusis acidis succis admista. Neutra ullo modo concrevit.

13. Nulla eget hic casus expositione: adeo quæ in mortua reperta sunt, iis evidenter respondent, quæ in vivente fuerant animadversa. Scilicet abortionem consecuta durities, & dolor, & manifestus demum tumor, & horum sedes, & nulla intra decennium, quamvis florente ætate, conceptio, satis uteri tumorem significabant: nec dolor capitis, vomitus, & cruciatuum in tumente parte ab animi præsertim tristibus affectibus incrementum alio pertinebant: cruciatuum autem acerbitas, & febres pravam tumoris naturam indicabant, ut exonerandæ alvi potius, quam vesicæ, difficultas cui potissimum insideret uteri parti. Unum erat, si Arantium (3) audires, quod non satis conveniens videri posset. Is enim cum proferret notas, per quas a mesenterii tumoribus uteri tumores discernamus, hi *dolent*, inquit, *æquales, ovali forma præditi sunt, neque loco prorsus moventur*. Noster diu mobilis fuit, multo diutius, & semper fortasse futurus, nisi arcte se demum ad proximas partes alligasset. An igitur in ejusmodi dumtaxat prægrandes jam factos, & alligatos uteri tumores Arantius inciderat? an verbis usus est, quæ magis fortasse, quam in animo haberet, immobiles tumores hosce significare videantur? Utcunque id est; longe facilius erat in proposita historia, quam in ea, quæ proxime sequitur, ante dissectionem intelligere, quæ pars in imo ventris tumorem faceret: neque hoc tamen sagacitatem Valsalvæ fugit, quemadmodum protinus cognosces.

14. MULIER gracilis, annorum circiter quadraginta, cum hystericæ affectioni multum esset obnoxia, ejusque præsertim gravio-

(1) n. 4. & 7. (2) Differt. de parte intest. Jejuni & cæt. c. 3. §. 6.
(3) c. 44. supra ad n. 7. cit.

vioribus paroxysmis, qui convulsivis motibus universum corpus, præcipue autem ventris viscera concutiebant, cumque nonnullos tandem cæterorum gravissimos passa esset; animadvertere cœpit manifestam quandam cum in epigastrica regione depressionem, tum in hypogastrica extuberationem. Illa nunquam mutabatur; hæc sæpe intra unum diem. Nam majorem, & prædurum tumorem cum ostenderet; sæpenumero hic repente concidebat. Item cum alimenta sumebantur; hæc eodem usque præcipitari mulier sentiebat, eaque pars inde magis attollebatur, graviorque fiebat ponderis sensus, qui semper ibidem erat: interjectis autem quatuor, aut quinque horis, dolores acerbissimi, & tormina, & animi defectiones excitabantur. Ægra sæpe quærebatur, sibi omnia viscera, sic enim ajebat, e suis sedibus esse prolapsa. Coctiones manifesto vitiatas habebat: febricitabat: erat valde emaciata. Cum tres menses sic, ut diximus, affecta vixisset, decessit. IN CADAVERE id inventum est, quod Valsalva in consilio prædixerat, ventriculus ad hypogastrium prolapsus, vix ut quatuor transversi digiti inter ipsum, pubemque intercederent. Hic autem alium habebat positum ac Editores *Bibliothecæ Anatomicæ* (1) ex quadam Virgine repræsentarunt. Pars enim illa ventriculi, quæ gulæ respondet, hic usque adeo in longum producta erat, ut fundus totus esset in hypogastrio.

15. Rara quidem hæc diagnosis Valsalvæ fuit; sed non minus rara Observatio. Ut ab hac incipiam, animadvertas, velim, multifariam esse posse ventriculum in hypogastrio. Aliquando enim ea est amplitudine, ut in muliere quam in Nosocomio hoc secui circa medium Decembrem A. 1717. ventriculi fundum non magis ab osse pubis distare, quam in fœmina modo proposita, viderim, & iis, qui aderant, ostenderim tanto id magis admirantibus, quia ventriculus erat inanis. Cum enim aut flatibus, aut humoribus inclusis præter omnem modum distenditur, posse eo pervenire, ut fœminæ aut pro jam diu prægnantibus, aut pro asciticis habeantur, notum est ex Observationibus Moinichenii (2) in primis, & Jodonii (3), quorum hic ventriculum *per medium dissectum* invenit *ulnam Parisiensem superare*, ille vero in Theatro hoc nostro vidit *totam abdominis regionem occupare, ipsaque intestina cooperire*, Quam extensum quoque in eo Cl. Widmannus (4) deprehenderit, qui vix credibili panis, nec minori cerevisiæ copia se quotidie implere consueverat, illius ostendit descriptio. Interdum vero non propter auctam magnitudinem, ut regiones alias ventris, sic hypogastrium quoque, sui aliqua parte occupat; sed justum servans magnitudinis modum, aut altero extremo, ut puta dextero, quemadmodum in memorato (5) exemplo *Bibliothecæ Anatomicæ*, quo & Meryi (6) alterum addas licet; aut totus deorsum ruit. Ruere autem potest aut ad inferiora tractus, aut eo compulsus. Trahebatur in Vesalii (7) ægro a gravissimi omenti pondere *ita deorsum ex sua sede*, ut ipsum ventriculi munus deficeret, ortisque singultibus mors ingrueret. Trahebatur quoque a Tenuibus intestinis pene omnibus, ut in illa Meryi Observatione, in scrotum devolutis, aut in prælongum alterum saccum, ut in alia Chr. Henrici Papen (8). Deorsum autem compellebatur in aliis corporibus a Valsalva (9), aut a me (10) dissectis, urgente aut depresso diaphragmate, aut prægrandi jecinore: cujus ultimi generis præsertim sunt duæ Observationes Fantoni patris (11): quæ omnia exempla hic commemoro, ut generatim indicem depressionis causas; non quod revera in hypogastrium usque detrusus esset ventriculus. In hypogastrio quidem ab Ruyschio (12) conspectus est, cum mulieris ab asthmate mortuæ cadaver incideret. Sed neque causa indicatur, cur ipse *cum intestinis*,

(1) Part. I. ad Gliffon. Tract. de Ventric. & Intest. c. 2.
(2) (3) Sepulchr. Sect. hac 21. Obs. 42. & 48. (4) Act. N. C. Tom. 6. Obs. 149.
(5) n. 14. in fin. (6) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1701. Obs. 5.
(7) De corp. hum. fabr. l. 5. c. 4. (8) Epist. de Hern. Dorsal.
(9) Epist. 17. n. 25. (10) Epist. 21. n. 24. (11) Obs. Med. Anat. 5. & 24.
(12) Obs. Anat. Chir. 56.

stinis, *loco suo naturali relicto*, *hypogastrium occupasset*, nec quæ inusitatæ huic sedi incommoda in vivente responderent: quas ob causas sciens omitto alias, minoris præsertim, descensus Observationes. Quæ autem nuper adnotavit Cl. Vir Molinellius (1), ad conjunctum potius morbum alterum, ut opinor, attinebant, videlicet ad ingentem, durumque tumorem, initium prorsus occludentem Duodeni intestini, unde non solum difficillimus, ac diuturnus omnium vomitus, & macies summa, & ictericus color, verum etiam ventriculi repeti potest *magnitudo* illa *tanta*, *ut ad regionem usque pubis descenderet*, & *hypogastrium occuparet fere totum*, ut & œsophagi justo major longitudo, & quod consequitur, *ventriculi prolapsus*. Namque ut ob illius tumoris pondus annexus pylorus depressior erat, sic ob viæ ab hoc ad intestina occlusionem, cibi, potionesque tum diutius immorando, ventriculum amplificaverant, tum denique sæpius irritando, & in violentas contractiones, quod difficillima vomitio indicabat, adigendo, connexum cum altero orificio œsophagum distraxerant, & longiorem fecerant; ut in hoc casu ad ventriculi magnitudinem prolapsus accesserit, isque a causis deorsum non compellentibus, sed trahentibus. Nunc Valsalvæ Observatio, si cum his omnibus Observationibus conferatur, quam rara fuerit, apparebit.

16. Valsalva igitur non partem ventriculi aut ob auctam magnitudinem, aut ob mutatum alterius extremi situm, sed totum fundum in hypogastrio, non in regione umbilicali, deprehendit. Convulsiones viscerum, quæ ventre continentur, gravissime huc illum detraxerant, eam partem extenuando, eoque longiorem efficiendo, quæ gulæ continuatur. Nam etsi Molinellius (2) gulam ipsam factam longiorem vidit, Fantonus autem pater in prima (3) de duabus, quas commemoravi, Observationibus crebras adnotavit ægrotantis querelas de lingua, quæ sibi basim versus retrahi videbatur, indicio haud obscuro, ut Filius Doctissimus interpretatus est (4), deorsum tracti, productique œsophagi, nec facile tantæ longitudinis, quam Valsalva conspexit, pars aliqua rapto ad inferiora œsophago neganda est; tamen quando illam ipse agnovit ad ventriculum attinere, inficiari non decet, huic multo maxima ex parte fuisse tribuendam. Quod nisi ob hæc, quæ modo animadversa sunt a nobis, discrimina singularis esset inter cæteras Valsalvæ Observatio; certe ob illud esset, quod cum in cæteris simul aliquæ aliæ pessime affectæ erant ventris Partes, ut omentum, jecur, ren alter, pancreas, Duodenum, aliudve intestinum, &, ne ventriculi ipsius noxas alias omittamus, aut pylorus pene obstructus, aut parietes omnes maxime laxati; in Valsalvæ Observatione nihil horum, sed, dempta illa supremæ ventriculi partis productione, quidquid erat vitii, in hujus prolapsu visceris consistebat; ut ad peculiaria hujus morbi addiscenda signa facta esse videatur. Quæ sane ita in ea expressa, & perspicua sunt, ut difficultas, quæ major a nobis in hoc fuisse, quam in dignoscendo tumore uteri, dicta est (5), non ex indiciorum obscura significatione, sed ex indicati morbi raritate sit æstimanda. Verum nec raritas ipsa potest sagacitati eorum obstare, qui solerter signa inquirere sciant, atque perpendere, quippe *in sectionibus*, ut Valsalva erat, *ac in operationum*, *atque utilitatum* internarum Partium *inventionibus exercitati*: quæ duo Galenus (6), postquam docuerat, quemadmodum ipse cujusdam ventriculum parvum, & rotundum, alterius autem vesicam parvam, & prominentem, aliaque his obscuriora cognovisset, in Medicis, qui *facultatem dignoscendi* talia *consequi cuperent*, omnino requirebat.

17. Idem tamen paulo ante (7) docuerat, *quæ intra corpus sunt*, *non omnia posse cognosci*, & (8) quæ sub sensum non cadunt, *ea tentare oportere quam maxime fieri potest*, *si non certissima scientia*, *artificiosa saltem conjectura comprehendere*: cumque hæc, quæ retulimus, omnia de iis

Hh 2 in-

(1) Comment. de Bonon. Sc. Acad. T. 2. P. I. in Medic. (2) n. 15. in fin. (3) Obs. 5. (4) Schol. ad eand. Obs. (5) n. 13. in fin. (6) Art. Med. c. 74. (7) c. 71. (8) c. 72.

internis constitutionibus dixisset, quæ sunt a natura, mox (1) eas, quæ sunt a morbo, dignoscendas esse indicavit, *ex operationum læsionibus, aut his, quæ excernuntur, aut doloribus, aut tumoribus præter naturam, aut horum quibusdam, vel omnibus*. Et docte quidem, ut tantum decebat Magistrum, monstrati sic nobis sunt loci, & quasi fontes signorum. Sed ea sæpe implicatio morborum est, is Partium consensus, atque vicinitas, ut raro *certissima* illa *scientia* speranda sit; crebrius *artificiosa conjectura tentanda*, & modeste verecundeque proponenda. Quod cum alias facere consuevi, tum in quibusdam non ita pervulgatis casibus mihi faciendum existimavi, qui inter illos erunt, quos jam tibi eo ordine subjiciam, ut iis, qui ex Valsalva propositi sunt, si non tumorum natura, & sede, at regione saltem media, aut ima quam in ventre occupabant tumores ipsi, respondeant: quanquam is, unde initium sumam, paulo altiorem ex parte obtinebat locum, neque ab uno (2) eorum, qui supra descripti sunt, natura discrepabat, si modo aneurysma in illo, & in hoc nostro agnoscendum esset, in quorum altero ob historiæ signorum brevitatem, in altero ob nullam consecutam sectionem rem pro certa affirmare non licet.

18. Honesta, & pia Virgo annos nata quatuor & quadraginta, cui sanguis hactenus singulis mensibus ubertim per uterum responderat, cum fluere uno jam, atque altero mense omnino intermisisset, queri cœpit de palpebrarum, & oculorum pruritu, & de brevibus quidem, sed recurrentibus, cordis, ut ipsa quidem ajebat, palpitationibus. Cum hæ repente graviores factæ essent, & assiduæ, advocamur. Tum ægra, ut earum nobis sedem indicet, non pectus sibi, sed epigastrium tangit. Manum huic imponimus, & durum quoddam, ac grande corpus magno impetu vibrari, & manum ferire percipimus. Ingentem dixisses aneurysmatis subesse tumorem, identidem pulsationes ingeminantem, occupantem autem non modicam in medio partem & supremæ, & proximæ ventris regionum. Nec aliter aliis visum est. Mihi vero cum iis conveniebat quidem, nihil ad cor eas pulsationes attinere, quippe cum in pectore nulla esset vibratio, nihilque pulsus, utroque in carpo tentati, ostenderent, quod a naturali modo abesset, nisi quod paulo essent frequentiores. Sed de aneurysmate assentiri non poteram cum propter alia, tum præsertim quia pulsationum illarum tempora minime cum pulsuum temporibus congruebant. Erant enim valde inæqualia earum intervalla, ut vis quoque; nam sæpius validissimo impetu, interdum & minus valido feriebatur manus, cum interim nihil in pulsibus ad carpos mutaretur. Longe tamen facilius erat dicere quid non esse, quam quid esse videretur is tumor ingens, & durus, ut antea indicatum est, & quasi circuli ambitu comprehensus, qui a lumborum vertebris subinde se attollebat ad feriendam manum, continuo autem se ita subducebat, ut vel in gracili Virgine haud proclive esset deprehendere quo se retraxisset, donec iterum se extolleret, manumque percuteret. Quanquam autem illud erat obvium, in hystericarum mulierum ventre quosdam haud raro quasi globos percipi, qui ab inferioribus ascendentes, eas male habeant; ex adverso non minus erat obvium, cum ejusmodi pulsationibus illos non conjungi, ut aneurysmata repræsentent. Attamen & hoc, & cæteris, quæ contra dici possent, animo percursis, & iis simul animadversis, quæ rara sæpenumero, & præter opinionem illis in mulieribus occurrunt, eo inclinari me sensi, ut conjicerem, quidquid illic esset, ad affectum hysterico-convulsivum facile posse revocari. Sed mea vix indicata conjectura, omnique, ut ad ægrotantium lectulos consuevi facere, cum de remedio alioquin convenit, omissa controversia; sanguinem ut mitterent, sicuti evidens prægressa causa requirebat, continuo assensus sum. Quo facto, ita ægra melius se habere cœpit, ut postridie nulla amplius superesset palpitatio. De qua nunquam certe ad menses quatuor, aut quinque, quibus ego in Patria postea mansi donec A. 1711. huc ad tradendam Medicinam venirem, illa amplius questa est. Quo autem mor-

(1) c. 75. (2) n. 9.

morbo aliquot post annis sublata sit, cum hic essem, neque ejus cadaver dissecuerint, pro certo scire non potui.

19. Arteriæ quæ, si in aneurysma dilatentur, pulsationem possint nimiam edere in ea ventris sede, quæ in proposita historia indicata est, Cœliaca sunt cum crassioribus ejus ramis, Mesenterica Superior, Emulgens dextera, & Arteria Magna: sed hæc multo omnium sæpissime, rarissime autem reliquæ, si excipias Cœliacam. Nam ad causas cæteris communes, ut puta erosionem, constrictionem, aliasque ejusmodi, peculiarem insuper Cœliacæ mecum addes, ubi animadverteris crebros illos tortuosos flexus, per quos in Splenico ejus ramo ut sanguinis cursus ad lienem retardatur, sic in ortos ante illa obstacula ramos, in ipsumque Splenici initium, & perbrevem Cœliacæ truncum tum magna pars sanguinis, tum hujus impetus reflectitur, ut si aliqua ex aliis accedat causis, quæ gravius, & diutius agat, facilius aneurysma nascatur. Sed etsi tot ibi sint arteriæ, nec una causa, ob quam dilatentur; plura quoque sunt, quæ cautos reddere nos debeant, ne pulsationem aliquando pro aneurysmatis jam orti indicio perperam accipiamus. Primum est grandis macies, ut ex iis etiam colligimus, quæ olim Berengarius (1) admonuit, ut aliam redargueret quorumdam Medicorum in emaciata muliere deceptionem. *Mediante magna arteria*, inquit, *maxime in corporibus extenuatis, percipitur magna pulsatio in regione stomachi, & intestinorum*. Nec dubitavit Prosper Martianus (2) vel maximam illam pulsationem sic explicare, quæ in eadem prorsus sede, in qua nostræ Virgini, Eratolai filio fuisse scribitur libro VII. Epidemiorum (3) his verbis: *in medio umbilici, & ossis pectoris, circa hanc regionem apposita manu, talis erat palpitatio, qualis neque a cursu, neque a pavore circa cor generari posset*. Hæc autem de Martiani sententia, *nihil aliud erat, quam motus arteriæ magnæ, qui in aliis a carne interjecta obscuratur, compesciturque*; sed in ægro illo, quippe macie extrema confecto, ita erat eorum imminuta crassitudo quæ inter manum, & arteriam interjiciuntur, ut hæc *& facilius elevaretur, & perciperetur magis: & quamvis id omnibus arteriis corporis sit commune, observatur nihilominus frequentius*, inquit, *in medio umbilici, ac ossis pectoris*, nimirum quia nusquam major arteriæ truncus manui nullo osse interjecto subjiciatur: eodemque loco aliæ, paulo ante memoratæ, pulsant arteriæ. Alterum unde falli Medici ex pulsatione possent, multiplex quidem est: sed ab eodem Martiano (4) ad plenitudinem contrahitur sive ea sit in arteriis, sive in venis, sive in carne, quæ arteriis appositæ, ipsasque *comprimentes*, efficiant, ut *majori impetu* eleventur, cujus rei exempla affert in magnis inflammationibus, & in iis tumoribus, qui ad suppurationem tendunt. Præiverat autem Vallesius (5) in historiæ enarratione ægri illius, de quo modo dictum est. *Fit multis ægrotantibus*, inquit, *eo in* ventris *loco pulsus quidam insignis, ejus arteriæ, quæ per spinam descendit, ob affectum phlegmonosum ejus loci, qui quidem pulsus aliquando fit in acutis morbis, ... aliquando etiam manet post acutos morbos .... fitque affectio eo loco cancrosa*. Sed etiam ubi durum corpus aliquod arterias premat, pulsationem harum percipi, supra (6) docuerat, explicans cur uxoris Gorgiæ, cui multo diutius, quam nostræ Virgini, suppressi erant menses, *quoquoversus* illa *converteretur*, *pulsus* in ventre perciperetur, *& pondus*. Nam *duratus uterus*, inquit, *velut alienum pondus, fertur quocunque convertitur corpus, & arteriæ, quæ comprimuntur, nitentes se se efferre, sentiuntur pulsare*. Quam doctrinam deinceps secuti Medici animadverterunt, ut in Sepulchreto (7) etiam vides, compressa ab insigni pancreatis, aut glandularum mesenterii obstructione, atque turgentia arteria Cœliaca, aut Magna, violentam percipi, ut sæpe in hypochondriacis, aliisve, pulsationem.

20. Quæ, & alia his analoga, si ad Virgi-

(1) Comment. 9. super Anat. Mundini. (2) Annot. ad vers. 55. Sect. 2. Coacar. Prænot. (3) n. 3. (4) Annot. modo cit. (5) Comment. in l. 7. Epidem. n. 4. (6) in l. 5. n. 11. (7) l. 1. S. 9. in Schol. ad Obs. 38.

ginem transferas, de qua dictum est; primum cognosces, descriptam in ea pulsationem non ob maciem (erat enim gracilis, non extenuata) perceptam esse. Deinde etsi plenitudo erat aliqua ob menstruum sanguinem haud fluentem, non ab illa tamen dumtaxat fuisse, neque enim in eo uno fuisset loco, nec vero ab inflammatione, aut tumore, qui ad suppurationem vergeret, neque demum ab insigni pancreatis, aut mesaraicarum glandularum obstructione, quorum omnium morborum nulla erant indicia. Reliquum est igitur, cum hæ, aliæque his similes comprimentes causæ abessent, ut pulsatio esset aut ab alia causa aliqua, aut ab aneurysmate. Ut hoc credi posset, faciebat a primo ampla moles corporis manum impositam percutientis. Quod si, ut Albertinus (1) scripsit, *pluries ipse judicavit ex eo quod vasis diametrum non auctam perciperet, validas, assiduasque arteriæ cœliacæ, vel aortæ in abdomine pulsationes fuisse sine dilatatione, nec ipsius judicium eventus fefellit;* videbatur hic e contrario, dilatatio non deesse, quando pulsantis corporis tanta diameter sentiebatur. Veruntamen fatendum est, non æque facile esse in hoc altero judicio interdum non falli, cum videlicet latum corpus, quo manus pulsatur, & dilatata arteria esse possit, & tumor, arteriæ impositus minime dilatatæ. Nam si arteria grandior sit, & a comprimente tumore ad vehementius pulsandum coacta, hunc ipsum, quem non æquo graviorem ponimus, attollet secum, & contra Medici urgebit manum. Hoc quod omnes ita vident, ut negare possit nemo, aliquando in ipsis exterioribus contingens partibus suspensos Chirurgos tenet, velut hic in puellæ cujusdam collo tenebat mediocris tumor, adeo contiguus sinistræ arteriæ Carotidi, ut hujus, quam comprimebat, & validiores pulsationes efficeret, & cum ipsa pulsaret. Erat tamen, ut diligentior perquisitio, & integra sanatio demonstrarunt, totus in tumida quadam, & pure intus jam plena, glandula Jugulari. Sic etiam ob pulsationem, quæ sub bronchocele persentiebatur, complures eum rumorem aneurysma esse existimaverant, quem Severinus (2) sicuti ob compressas arterias Carotides pulsare crediderat, ita post mortem dissecando, ait, veram se opinionem suam ostendisse. Quod si vel exterius non deest errandi periculum; quanto erit magis in iis Partibus, quæ alte inter viscera conditæ sunt? Vide, ut ingenuitate nunquam satis commendanda Cl. Viri Jo. Phil. Burggrafius (3), & Petrus Tabarranus (4) memoriæ tradiderint, quæ ipsis contigere. Ille pulsationem ab umbilico ad cordis usque scrobiculum pertinentem, & tantam, ut sæpe ab adstantibus audiri posset, triginta autem & quatuor ipsos annos perdurantem cum non ab legitimo arteriæ, in mesenterio insignis, aneurysmate, quippe ejus diametro vix paulo amplificata, sed ab spurio, ut Lancisius vocabat, fieri posse, suspicaretur, idque ob nimiam diuturnitatem insanabile existimaret; datis post tot aliorum, incassum adhibita, remedia nonnullis, quæ interea humorum cruditatem saltem corrigerent, præter omnem spem vidit pulsationem intra non longum tempus felicissime sublatam. Tabarranus vero sub regione epigastrica non pulsationem modo, sed & tumorem pugni magnitudine cum deprehendisset, eaque cum cæteris aneurysmatis legitimi notis conjuncta; miratus est postquam hujus loco scirrhosum dumtaxat ad mesenterii centrum tumorem conspexit, vasis Magnis tam arcte adhærentem, ut Aortam non comprimere, ejusque pulsationibus non attolli non posset. Hæ te Observationes juvare poterunt; me cum de Virgine illa, quam descripsi, ageretur, non poterant, non solum quia tot lustris post editæ, sed & quia pulsationes in utraque Observatione eodem prorsus tempore, quo in arteriis cæteris, fiebant. Aliis igitur, quas paulo ante attigi, dubitationibus adductus ad cætera inquirenda, nec tantum aneurysma, quantum esse illud debuisset, fieri potuisse intellexi, tam brevi tempore, ac sine ullis gravioribus, quæ præcessissent, aut subsequerentur, incommodis, & pulsationes

(1) Comment. de Bonon. Sc. Acad Tom. 1. in Opusc.
(2) De recond. Abscess. nat. l. 4. c. 6.
(3) Act. N. C. Tom. 6. Obs. 131.
(4) Obs. Anat. Edit. 2. n. IX.

nes minime arteriarum motui respondentes, in aneurysmate esse non posse. Itaque ad aliam potius causam rem censui attinere. Scilicet, ut pressius supra innui, ad hystericas internas convulsiones, quæ hic illic intestina quædam, & mesentericos Aortæ ramos per inæqualia temporis intervalla majori vi constringentes, simul ex intestinis illis quasi globum quendam efficerent, coercito, rarefactoque aere distentum, simul Aortam, ut pote impedito ex ea sanguinis in mesentericos ramos effluxu, vehementius pulsare subinde cogerent, & impositum globum impellere. Sed quoniam per dissectionem, ut dixi, minime licuit, non subfuisse ei tumori ullam arteriarum dilatationem demonstrare; ad alium tumorem veniam, eadem in sede positum, sed permanentem hunc quidem, & per anatomen exploratum. Qui cum ex rarioribus fuerit, & in ea Persona, & iis discrepantium opinionum controversiis agitatus, ut paucis ejus historia nec comprehendi possit, nec debeat; non miraberis, si hanc fusius, quam soleo, partite, ac diligenter proponam.

21. FORTUNATUS MAUROCENUS, quem ab Illustribus in Veneta Republica Muneribus, Amplissimaque Domo (erat enim Francisci Ducis, qui ex subacta Peloponeso cognomen invenit, Fratris filius), Religionis amor in Venerabilem Casinensium Monachorum Familiam traduxerat, Merita autem ex hac ad Tarvisinum, & deinde ad Brixianum Episcopatum evexerant; jam inde ex quo propter novum vitæ genus, rarius in publicum prodire, ut plurimum autem, cum totus esset in Sacrorum librorum lectione, sedere assueverat, paulatim hypochondriacæ affectioni, & sanguinis per hæmorrhoides fluxui obnoxius factus, tamen, hoc intra modum recurrente, vel magis quam vellet, sanus vixit, pinguiori videlicet corpore, præsertim autem abdomine, donec, ætate increscente, is fluxus primum minui, deinde jam nullus esse incepit. Namque eo imminuto, dolores quidam ventris, quos a flatibus esse credebat, molestiam interdum creabant, sæpe repentini, & momentarii, nonnunquam paulo longiores. Ubi vero, anno jam sexagesimo emenso, nihil amplius fluebat sanguinis, molestiores fieri cœperunt, autumno præsertim, quem ultimum vidit, anni 1726., quo tempore etiam ex febribus laboravit. Sed has cortex Peruvianus compescuit; illos opportune effluens rursus ex hæmorrhoidibus sanguis levavit. Insecuta hyeme, cum iterum, ac tertio & febres, & dolores rediissent; eodem superveniente fluxu levatus est semper, nunquam persanatus: quin ea tempestate primum animadverti cœpta est durities in ventre quædam, & tumor. Ob has causas proximo vere Brixia Patavium se contulit. Erat cum cæteris incommodis alvi adstrictio conjuncta. Quem ut primum, & leviter solveret, cum senior Medicus rhabarbarum mandendum, *passulis* admistum, interdum daret, indeque æger sibi paulo melius habere videretur; additis ab seniore altero Medico remediis validioribus, pejus habuit, quemadmodum & ab aliis, quæ data sunt ad alvum movendam, ægro clysmata aversante. Sed & quidquid auxiliorum, alio spectantium, exhiberetur, cum vix semel, aut iterum sumpsisset, respuebat, videlicet cogente ventriculo, qui jam crebro interea vomitionibus subversus contumacissimis, & nulli cedentibus remediorum generi, cibos, potionesque rejiciebat, aut cito, aut siquid diutius retineret, ut coctum pomum, quod retinuit horas octo & quadraginta, sæpius tamen evomebat nihil mutatum. Præter cibum, aquam etiam ejiciebat multam, ut humoris, qui sumptus fuerat, mensuram superaret, eamque nullo sapore, aut colore præditam: neque in tam crebris vomitionibus quidquam unquam aut amari perceptum, aut colorati, si cibos excipias, animadversum est. Cum hæc, atque alia, & tumor potissimum, de quo mox dicetur, Medicos terrerent; venit huc Venetiis Vir Summus Michael Maurocenus, Præsulis Frater, Eques, & Senator Præstantissimus, tresque alios Medicos, in quibus & ego fui, advocari jussit, ut ægro inspecto, consilia cum hujus Medicis conferrent. Invenimus ab aliquot jam diebus lecto affixum, facie, & artubus extenuatum, carni-

nibus, ut sanorum, tepidis, pulsibus autem paulo frequentioribus: quæ duo ita semper esse, nobis ejus Medici confirmarunt, nisi quod pulsuum crebritas paululum ad vesperam, noctuque augeretur. Præcipue a nobis petitum est, ut tumorem accurate examinaremus. Erat is non tactus modo, sed & visus, nam sub hunc quoque cadebat judicio, circuli fere ambitu, cujus diameter transversos octo æquabat digitos, medius inter Ensiformem cartilaginem, & umbilicum locatus sic, ut aliquanto spatio (ea erat pinguis ventris prominentia) ab utroque distaret, modice ab ambitu medium versus assurgens, cute autem ejusdem ac alibi, coloris obductus. Si contrectares; tuberosum inæqualiter tota superficie, ambituque ipso tumorem sentiebas non secus, ac si ex glandulosis corporibus esset compactus, quod & renixus, si premeres, confirmare videbatur. Cum premeres, itemque cum flatibus æger vexaretur, doloris sensus, non tamen vehementis, in tumore oriebatur: præter quos casus nulla erat de eo querela, nisi tanquam de impedimento quodam, fixaque, sed levi, molestia. Utraque manu tumoris latera comprehendens, facile ipsum huc illucque ducebam. Neque erat difficile cognoscere non esse in ventris parietibus; sed his tamen esse quam proximum. Cum quæ erant supra, infra, ad latera tumoris, manu diligenter explorarem; nisi quod infra umbilicum, Medicis, ægroque negantibus, quidquam ibi esse præter naturam, explorare non perrexi; nihil, quantum per interjectam abdominis pinguedinem licebat, nihil, inquam, renitens, nihil durum, nihil inæquale, nihil quod pressum molestiam crearet, perceptum est. His, & lotio, in quo non erat quod culpares, & aqua, de qua dictum est, vomitu rejecta, & siquid videbatur præterea inspiciendum, aut interrogandum, satis cognitis, cæteris autem, quæ supra tibi exposita sunt, a Medicis, & Præsule ipso auditis, ad conferenda inter nos consilia coram Senatore illo Amplissimo, ac permultis aliis sive dignitate, & doctrina præstantibus Viris, sive Rei Medicæ studiosis, secessimus.

22. Ibi ex Medicis, qui curationi præerant, alter de tumoris natura, & sede multa disseruit, quorum hæc summa fuit; Tumorem a se credi scirrhum, sed illegitimum, quod compressus doleret: sedem autem habere aut in omento, quia & mobilis, & extimus esset; aut si quis mallet, in mesenterio; nam & hoc mobile, & magna illa præditum glandula, quam Asellii pancreas vocant, cujus tumor excrescere posset adeo, ut ad ventris anteriora perveniat, quemadmodum se vidisse in quodam cadavere, ajebat (quasi vero aut id pancreas in homine esset, aut glandulæ tumorem ad immobile mesenterii centrum, ut pancreas illud, positæ, sic totum ducere in alterutrum latus manu liceret). Quod ad pertinaces vomitiones spectaret, videri esse in pylori annulo excrescentiam quandam, obstantem alimentis illac transituris; hæc autem retenta ventriculum irritare; certe causam vomitus ultra eum annulum non esse, quod nullum unquam appareret in rejectis indicium bilis. Itaque ob vomitiones maciem demum summam, & lentam mortem vitari non posse; ob tumorem autem etiam citam, purulenta ex eo materia una cum sanguine in ventrem effusa. Attamen si quid a Medico præstari adhuc posset, non auxiliis exterius adhibitis, sed internis esse tentandum. Nam de mittendo ex hæmorrhoidibus sanguine antequam vires fatiscerent, se cogitante, ægrum abnuisse: nunc viribus jam fatiscentibus, locum amplius non esse. Tumori autem quæ antea fuissent imposita, non modo ut inutilia, verum etiam ut gravia, & molesta, ægrotantem rejecisse: quamobrem vitatis omnibus, quæ pus movendi vim haberent, ceratum Noribergense ab se quidem commodius existimari; sed omnino internis remediis esse nitendum, iis videlicet, quæ validius & inciderent, & dissolverent, & quæ alvum magis quam rhabarbarum, & multo magis, quæ urinam moverent. Ad hæc præstanda cum plura, & valentiora, ut solebat, laudaret; mercurialia quoque, & chalybeata, si ferri possent, neque a nobis, quibus consideranda proponeret, improbarentur, sibi quidem convenientia videri

deri dixit. Post quem ejus Socius, cætera transmittens, nisi quod jecur insuper, & lienem obstructa credidit, pauca quidem verba fecit; sed de remediis multum dissensit, negans, aliud quam rhabarbarum sibi proponere licere, quo uno usus esset antea sine incommodo, cum alia, quæ essent addita, omnia magna cum molestia, nec sine detrimento vidisset adhibita. Tum eorum, qui mecum venerant, alter aliquanto plura locutus, de tumoris natura, & sede in omento, & de excrescentia in pylori annulo, quæ prior dixerat, minatusque fuerat, diserte probavit: de remediis ab utroque dissedit. Rejecit enim purgantia, quæ vocant, omnia, ipsumque rhabarbarum: lignorum, ut loquuntur, decoctum cum modica viperæ portione, nisi forte ob febrim hæc calidior videretur, proposuit.

23. Ego vero etsi quatuor potissimum esse dixi, quæ attendi a nobis oporteret, tumorem, vomitum, maciem, febrim; eos tamen, qui ante me locuti essent, laudavi, quod tumorem spectassent præcipue, qui ut reliqua antecessisset, ita eorum causa videri posset. Tumoris autem ipsius causam a me quidem credi in sanguinis per venam Portarum minus expedito motu esse facile agnoscendam, quem diuturna sessio, affectio hypochondriaca, sanguinis per hæmorrhoides fluxus, utilis, cum fuit, aut rediit, noxius cum decrevit, aut desiit, non obscure significarent. Ab retardato igitur eo motu irritationes ortas, & crispaturas, & dolores, & tumoris initium denique in aliqua earum Partium, a quibus rediens sanguis in eam venam est excipiendus. Esse autem illas, præter omentum, & mesenterium, alias quoque, præcipue autem intestina, magis sane quam mesaræum, vicina tangentium manibus, nec minus, quam iis annexæ mesaræi partes, imo vel magis quam eæ, præsertim quæ centro ipsius sunt propiores, huc illucque mobilia. Huc illud accedere, quod sic facilius tum diuturnæ alvi adstrictionis, tum fortasse etiam tam crebri, qui ad hanc accesserat, vomitus, possemus rationem proferre. Constrictis enim iis, quæ in ista ventris regione sunt, intestinis Tenuibus, non viæ diametrum dumtaxat, & peristaltici motus vim minui; sed & irritamenti aliquid ad proximum, continuatumque ventriculum non difficile propagari. Quin dolorem etiam, qui manu premendo, aut saltem qui vexantibus flatibus, ibi fiebat, dilucidius intelligi, si tumorem ad ipsa intestina attinere conjiceremus. Veruntamen non hæc a me dici, quasi aliorum sententiæ conjecturam præferrem meam, quam omnium judicio subjicerem, nihil ipse, ut in re ardua, & perobscura, definiens, ideoque nec quod aliis visum esset, contemnens. Nam etsi magnos in omento tumores sine doloris commemoratione legere (1) consuevissem, imo in Medici uxore, aliis consentientibus, agnovissem optime nutrita, & colorata, omnisque incommodi, nedum, si premeres, doloris experte; posse tamen aliquando esse ejusmodi in omento tumoris naturam, duritiem, & formam, ut premendo, aut in ipso, aut in contiguis Partibus dolor excitetur: qua de re non dubitasse scirem Viros Doctos (2). De grandibus autem mesenterii tumoribus, quod detrusis ad latera intestinis, & omento, subsint ipsi anterioribus ventris parietibus, hosque contingant, non una posse Medicorum, & Anatomicorum Observatione (3) confirmari. Porro augeri difficultatem veræ sedis tumorum internoscendæ in hujusmodi pinguibus, amplis, & intestinorum cruciatui obnoxiis ventribus. Nam præterquam quod multa inter manum, & viscera interjecta pinguedo obstat explorationi, esse in his ventribus haud raro viscera, & intestina præsertim aliqua, extra suas sedes retracta, aut compulsa. Sed ut non una esse posset doloris sedes; sic & contumacissimi vomitus varias esse posse causas. Nec me quidem fugere, ex ipso pylori annulo inter-

(1) Wharton. Adenogr. c. 12. Vid. etiam suis locis plerasque Observ. indicatas in hac Sepulchr. Sect. 21. sub Obs. 33. itemque in Additam. Obs. 73. 80. 85. 88.

(2) Vid. Sect. modo cit. Schol. ad Obs. 54. & in Addit. Obs. 80. vers. fin.

(3) Vid. River. Prax. Med. l. 13. c. 5. Wharton. l. cit. c. 11. Scultet. Armam. Chir. Obs. 62. & cæt.

terdum excrescentiam quandam se attollere, qualem & ipse nonnunquam vidissem, quæ si satis magna sit, ut in Medico, Amicis noto steatoma quoddam fuit, alimentis transitum intercludat: sed tamen non ignorare, tot in eo loco, aut prope eum locum tum intus, tum extra esse posse causas idem efficientes, ut si vel multas enumeremus, veram fortasse non assequamur. Exempli enim gratia, duris undique circa eum locum, & crassis factis ventriculi tunicis, viam angustiorem fieri, alimenta non propelli, quale genus vitii fuisset Patavii in pio Sacerdote deprehensum, non modo in aliis, de quibus cum alibi (1), tum in Sepulchreto (2) legissem. Atque, ut silerem, eundem prorsus effectum fore, si ex commemoratis vitiis aliquod propiorem ventriculo obsideret Duodeni intestini partem (3), certe in eodem Sepulchreto extare Observationem quandam (4), non valde, si probe meminissem, dissimilem ejus, de quo loqueremur, casus, ut sermo de tumore omenti habitus eam mihi ad memoriam revocasset, quippe cum omentum grandem ex durissima pinguedine tumorem in epigastrio haberet, simili circumjecta materia pylorus adeo constringebatur, ut hinc insanabilis vomitus, pertinax alvi adstrictio, & macies contigissent. De qua non esse opus multa dicere in eo, qui non modo alimenta, sed plus etiam rejiceret humoris, quam sumeret, sive ea aqua ex saliva esset, quæ multa in ventriculum sæpe inanem descenderet, sive etiam ex hujus tunicis per crebros vomendi conatus exprimeretur: quanquam insuper chyli, ex perpaucis confecti, quæ intestina subirent, partem aliquam intercipere posset tumor, qui aut ad illa, aut ad mesenterium attineret. Quo ex tumore, aut certe quem ob tumorem quædam in ventre moram trahentia, eoque vitiata, ubi in sanguinem rediissent, ita cor irritare, atque arterias posse, ut hac denique, aut simili ratione aliqua conjicere liceret febris originem. Ex his, quæ hactenus dixeram de quatuor initio propositis, etsi apparebat, in quibus a cæteris discreparem; tamen erat facile intelligere, non posse me in eo dissentire, quod morbum statuerant insanabilem. Idque ultro fassus sum: hoc tantum diserte addidi, timere me, ne alia potius ratione, quam per effusionem puris, cujus tunc procul essent indicia, tumor interitum afferret. In morbo igitur insanabili dandam operam, ut quæ accelerare mortem possent, iis, quo ad fieri liceret, obstando, vita diutius produceretur. In illis non una ratione esse vomitum, maciem afferendo, vires minuendo, tumorem concutiendo. Vomitus autem si causa præcipua tolli non posset; at posse alteram minui, quæ ex parte aliqua fortasse, ut solet, ipsum foveret, alvi adstrictionem. Exorandum omnino esse Præsulem, ut clysteres admitteret, id præstituros, aut, si inutiliter præstarent, nutrituros. Quod si perstaret in recusandi proposito, & si rhabarbarum sine ullo revera incommodo sic satis alvum antea solvisset; me non quod probarem, sed quod cætera partim non convenirent, partim manifesto nocerent, necessitate ipsa adductum, atque coactum non abnuere. Cæterum irritantia, & injucunda omnia esse fugienda, eaque etiam de causa modicam me viperæ portionem haud improbare, quod, inscio ægro, incoqui in jusculis posset, quibus nutriretur; nisi mallent aliquid de illius *gelatina* in his dissolvere: neque enim donec levis adeo esset febris, viperæ calorem, vel si tantus esset, quantum plerique credere videntur, in parva adeo alterutrius parte nocere posse. Atque eadem fere a me dici de tantillo radicis aut sarsæ parillæ, aut potius chinæ. Quod de mercurio injecta esset mentio; primum non eas esse ægri vires, ut de eo cogitaremus: quæ si essent, multo libentius secundum ea, quæ de tumoris causa dixeram, modicam sanguinis missionem probaturum me esse ex hæmorrhoidibus: deinde si tumoris natura eo foret, quam ipsi censerent, & quam inficiari non possem, tactus judicio indicatam videri quasi ex scirrhosis, strumosisve glandulis; minus certe mercu-

(1) Vid. Epist. 30. n. 13. (2) l. 3. S. 8. Obs. 17. & seq.
(3) Vid. confirmatum Epist. 30. n. 12. (4) l. cit. S. 21. Obs. 80.

curium, quam millepedes convenire, eoque hos magis, quod movere simul lotium possent, si id quidem e re esset, sicuti propositum fuerat. Sed nihil magis e re esse, ut dixissem, quam vitam protrahere: idque factum iri, si ingrata omitterentur, gratiora, eademque nutrientia darentur. Ex his, quæ diutius stomachus retineret, aut non tota rejiceret, diligenter attendendum, iisque potissimum utendum.

24. Etsi ita brevis, ut plerumque in Medicis Colloquiis solitus sum, esse non potueram; longiori tamen oratione usus est, qui novissime verba fecit senior Vir, clarusque Professor. Sermo ejus omnis huc rediit, ut tumoris naturam eandem, quam cæteri, agnosceret; sedem haud aliam, quam mesenterium statueret, omento; nam de intestinis nullam prorsus mentionem fecit; ob id maxime rejecto, quod sensu careret, ac sine dolore incideretur. Cæterum insanabilem morbum esse confirmavit: medicamentosa probavit alimenta, in his viperam diserte: purgantia damnavit, & validiora remedia omnia: non sic millepedes, ut quibus pauperis puellæ strumas se persanasse meminisset. Habes eorum summam, quæ in eo Colloquio dicta sunt. Noli autem mirari, quod cum presse indicaverim sententiam quatuor Medicorum, qui præ cæteris eo tempore hic florebant, fuerim in mea exponenda fusior; sic enim feci, ut in iis explicandis, quæ post Præsulis mortem deprehensa sunt, possim esse brevior. Ea contigit duodetrigesimo circiter a Colloquio nostro die. Sed inchoatam morbi historiam pertexamus.

25. Quid postea egerint Medici duo, quibus ab initio fuerat commissa curatio, non quæsivi; neque enim post dictam sententiam id soleo. Audivi tamen quod Patavii omnes, postridie rhabarbarum, sed non intra pristinum illum modum, ideoque non sine ægri molestia, dedisse. Ab hoc denique impetrasse, ut clysmata interdum adhiberentur: sic aliquo cum levamine recrementa eduxisse. Postremo cum accidisset, ut biduum sine ulla vomitione transigeretur, spem ægri servandi, nescio ex quo fonte, in vulgus emanasse: quæ utinam rata esse potuisset. Verum mox rediisse vomitum, & vel pejora, quam prius, omnia. Interea externus huc venit Medicus, populi opinione præstantissimus: quem hic quidem rem desperatam dixisse ajebant; alibi autem addidisse, morbum mercurii ope potuisse ab se vinci, si antea venisset. Nec defuit qui, illo abeunte, se suo quodam remedio sine ulla dubitatione victurum sponderet. Hoc erat infusio, ut vocant, ligni nephritici, qua Venetiis quasdam fortasse durities ventris discusserat. Aliquoties Præsuli dedit; sed incassum. Jamque in dies aucta macie, viribus autem decrescentibus, morbus ad finem properabat. Certa hora æger lodices poscebat, quasi frigeret; alia, non nisi levissima ferre poterat operimenta, ob æstum videlicet, sed interiorem; exterius enim tepidum semper, nunquam frigidum, nunquam calens corpus quisquam percepit. Respiratio semper bona. Pulsus neque duri, neque intermittentes, neque ullo modo inæquales fuerant unquam: sed frequentissimi facti erant diebus ultimis, & humiles adeo, ut a Medicorum altero nulli jam amplius esse crederentur. Accesserunt convulsivi tendinum subsultus, & levissimum interdum quasi delirium. Diebus iisdem ultimis vomitiones perdurabant; sed amari, & gravissime olentis humoris, & sic nigrescentis, ut sanguinem aliqui esse putarent; sed immissa charta postquam resiccata esset, colore ex subviridi dilute flavo bilem fuisse ostendit. Per hæc ventum est ad VIII. Kal. Quinctiles, quo die pomeridianis horis tam gravi correptus est paroxysmo, ut tunc moriturum crederent. Evasit tamen. Sed postero die simili paroxysmo horis iisdem redeunte, mente sibi constans, humili autem voce pia quædam verba identidem proferens, cum se in alterum latus, quod superioribus diebus facere sine auxilio non poterat, per se convertisset, mox placide optimus Antistes ex hac vita migravit.

26. CADAVER cum esset condiendum prima nocte, ut triduo proximo justa fierent, omnes, qui consilia contuleramus, advocati sumus. Ibi cum ab Antistitis Me-

Medicis, & familiaribus Sacerdotibus ea accepissem, quæ tibi de postremo morbi tempore pro certo retuli, mox inspectantibus Sociis, & studiosis bene multis, ipse præfui dissectioni. Abdomen, etsi macies artus multo magis, & faciem, quam ipsum extenuaverat, hactenus tamen subsederat, ut vel ab hac causa credi posset, tumorem magis quam antea videramus, extrorsum assurgere, & protuberare. Nihilominus sub tota abdominis cute pinguedo erat alta digitos duos. Patefacto ventris cavo, in quod serum fuerat sanguinolentum vix ad tres libras effusum, duo simul omnium oculos in se converterunt. Hinc enim tumor, de quo adeo disputatum fuerat, magni instar globi, vel potius hemisphærii apparuit, si colorem, fœtorem, superficiei inæqualitatem attenderes, specie fœdissimi carcinomatis. Inde autem novo, & inusitato spectaculo quidquid spatii intra ventrem est ab umbilico deorsum, id omne, si Coli intestini sinistram inferiorem partem, Rectumque, & quod ex mesocolo ad hæc spectat, & urinariam vesicam exciperes, vacuum prorsus a visceribus, & inane conspiciebas. Quæ me res continuo admonuit, quid tumor esset: idque & mea primum, deinde & omnium inspectio confirmavit. Scilicet Ileum totum intestinum, & Jejuni proximi pars aliqua, suis relictis, quæ infra umbilicum sunt, sedibus, sursum retracta, & coacervata, & inter se arctissime conjuncta magnum illum, & prominentem tumorem per se fecerant, nulla omnino addita scrophulosa, aut scirrhosa, aut cancrosa substantia. Nam superficiei inæqualitas ab ipsis erat crebris intestinorum flexibus, & inæquali positu, ac constrictione, ut hic magis, illic minus protuberarent: color autem nigricans ferme ubique, nonnullis videlicet interjectis minoribus spatiis, quæ adhuc rubebant, intestinorum inflammationi, magna jam ex parte in gangrænam degeneranti, manifestissime debebatur, eo nimirum intercepto demum in Portarum venam sanguinis reditu, de cujus retardatione supra (1) a nobis dictum est: gangrænam denique sequebatur, ut solet, odoris fœditas. Erant intestina, quæ tumorem faciebant, plena propemodum materiæ, qualis in Crassis est stercus non valde molle, quantum, uno illorum postea dissecto, cognovimus; ut evidens esset, remorante materia, quæ in Crassa cito solet descendere, & flatibus additis, potuisse tumorem sic ad tactum reniti, ut in vivente perceperamus. Etsi vero ob arctam, quam dixi, intestinorum inter se connexionem, opus fuisset longissimo tempore, ut scalpello alterum ab altero sejungeretur; manibus enim hinc, & hinc trahendo nihil proficiebatur; tamen circa medium & summum ferme tumorem cum minus difficilis esset sejunctio, hæc ibi saltem peracta est, & tumoris interiora in conspectum sunt data, quæ pariter a subtus coacervatis intestinis fiebant, & ex parte aliqua a mesaræo, quod neque durum, neque crassum factum, neque nigrum omnes perspicere potuerunt, sed omnino sanum, & pinguedine refertum, ut secundum naturam solet, ex albo flavescente. Cum omentum hactenus nulla ex parte se ostendisset, oculos converti ad supremam ventris regionem, ubi inter tumorem descriptum, & diaphragma ventriculus subsidebat: cumque ne sic quidem appareret, sed alba quædam quasi fascia, dura, gravis, & crassa ab uno ad alterum hypochondrium in transversum ducta, ventriculi fundo, & huic subjecto intestino Colo firmissime se annecteret, quorum utrumque suo pondere, & crassitudine deprimebat, vix tandem illam esse omentum agnovi: quod mox & cæteri, bene perpensis omnibus, confirmarunt. Scilicet Tenuia intestina in tumorem assurgentia, illuc omentum olim repulerant, quod in se complicatum in unum illud coaluerat corpus, fasciæ instar, æquali superficie, sed non crassitudine. Alibi enim hæc fuit unius, duorum alibi, alibi trium digitorum, ut ex sectionibus perspectum est: maxima autem crassitudo animadversa est potissimum prope lienem, ut rigida durities quoque, sic ut

(1) n. 23.

ut sub cultro inter dissecandum strideret: cæterum uniformis erat ubique ad aspectum substantia; sed durities alibi quasi ligamenti, alibi propemodum cartilaginis. Sic igitur se habuit omentum, sub tactum in vivente non cadens, quippe inter multam abdominis pinguedinem, & cedentia viscera ventriculum, & Colon, ob depressam autem sedem, & firmissimas connexiones neque inter manus comprehendendum, ut prominens ille intestinorum tumor, neque in utrum liberet latus movendum. Tum ventriculus inspectus est. Exhausto plurimo, quem continebat, humore nigricante, & teterrimi odoris, qualis in novissimis vomitionibus rejiciebatur, interior facies apparuit ex subrubro fusca, an ab illo humore sic infecta? an etiam ab inflammatione? In pylori autem Antro quibusdam quasi concreti sanguinis grumulis hic illic fœda videbatur, qui diligentius inspecti, nihil erant aliud, nisi parva, & depressa tubercula, intus quidem alba, & firma, superficie autem gangræna affecta, nonnulla ovali, alia aliis figuris, & positionibus, pleraque autem ita ex pluribus efformabantur, ut asteriscos quasi ramosos, sive flexuosis, & bifurcis radiis instructos, repræsentarent. Sed quo magis ab Antri initio ad pylorum accedebant, eo fiebant minora, rariora, & demum solitaria. Quod maximum ex omnibus fuit, vix ad parvæ fabæ magnitudinem perveniebat. In ipso pyloro non sunt hæc, nedum excrescentia ulla, observata: quin via inventa est illac non sic contracta, ut immitti, sicut jussimus, digitum prohiberet. Sed erant tamen ibi, & in toto propemodum Antro pylori, itemque in prima, huic proxima, Duodeni intestini parte duræ adeo, & crassæ tunicæ, ut cum minimi digiti apicem crassitudine æquarent, rigida duritie non multum cederent descripto omento, cui alba quoque compactaque substantia erant similes, & ex hac ipsa nonnihil quibusdam in locis prominente, illa tubercula efformabantur, de quibus paulo ante dictum est. Jecur intus, extraque pallidum, & duriusculum, sed naturali figura, & magnitudine. Ejus vesicula bilem nigrescentis amurcæ similem continebat. Sanus lien, sana reliqua viscera, Thoracis quoque, ubi pericardium, & cor pinguedine operta conspecta sunt. Unum tamen in Ventre est pancreas excipiendum: quod qua ratione se haberet, cum inquirere vellemus, Sociis, quia nox jam longius procedebat, & odoris fœditas gravis erat, & firmissimæ illæ omenti connexiones citissime utique, ad retegendum pancreas, dissolvi non poterant, visum est satis esse quæsitum.

27. Et sane si prægressa attenderes, & tumorem præsertim, cujus de natura, & sede, præcipua dum Antistes viveret, quæstio fuerat, satis quæsitum videbatur. Atque ego quidem cum a sectione una cum Sociis rediens, a Viro gravissimo interrogarer, quid tandem repertum esset, continuo pro omnibus respondi, nihil quod in Colloquio jam aliquo modo indicatum non esset, ac jure insanabile pronunciatum. Neque aliter narrationem conclusi, ad supra (1) laudatum scribens Eximium Senatorem, Præsulis Fratrem, cum, pro eo ac debebam, observatorum summam postridie misi: quam ut gratam habuit, sic apud se retinuit. Nec vero etsi postmodum in omnium manibus esse audivi, unam, atque alteram eorundem summam, emittere propterea volui meam, tum quia multo illæ magis inter se, quam a mea, discrepabant, tum quia nunquam volui minime necessarias controversias suscipere. Quæ autem minus necessaria, quam quæ posset ipsorum, qui dissecuerant, Chirurgorum testimonio dirimi? Quod recentissima in re quæsivi, non ut tunc proferrem, sed tantummodo ut in promptu haberem, sicut habeo, siquando tota a me Observatione producta, existeret forte aliquis, cui dubitationis quidpiam injiceret particula aliqua earum summarum. In quibus ne nunc quidem quid deesset dicam, aut quid superesset, aut quid denique a vero aberraret: quin nec mentionem ullam de iis fecissem, nisi a te forte aliquando visas miraturum credidissem, a me dissimulari,

(1) n. 21.

ri. Hoc tantum dicam, quod tunc cæteri omnes, qui sectioni interfuerant, ultro dicebant: recte alterum fateri, tumorem, de quo controversia fuerat, ex Tenuibus fuisse intestinis in magnum globum conjunctis, & coacervatis; sed illud non recte, fuisse etiam ex *mesenterio durissimo, eodemque colore* (*nigro* videlicet ac *gangrænoso*), quo infecta erant ea intestina, & denique *tumido*. Sic etiam recte alterum contra affirmare, *album* fuisse mesenterium, *sine ullo tumore, & duritie*; illa vero non recte ubi oblitus, se quoque in Colloquio (1) scirrhum mesenterii æque ac omenti conjecisse, non sine acerbitate aliqua eum carpit, qui scirrhum in mesenterio conjecerat, itemque ubi de intestinorum coalitu, & de omenti scirrho verba facit eo artificio, ut qui rem ignoret, ne suspicetur quidem, intestina in unum globum coacervata, atque assurgentia fuisse, eoque tumorem, de quo erat quæstio, effecisse, imo cogitet, nihil hunc aliud fuisse, nisi illum omenti scirrhum, qui certe non *in superiore umbilici parte*, sed multo superius incipiebat, neque ullo modo extabat, sed planus, depressusque jacebat. Quanto magis seniores duos illos Medicos decuisset, omni prætermissa, quæ nulla amplius esse jam poterat, de sede tumoris controversia, Hippocratis (2), & Galeni (3) illustre exemplum imitari, & candide fateri, se in ejus conjicienda natura fuisse deceptos, quando mihi non tam gratum erat tacite, quod de vera sede mentionem unus injecissem, quam molestum palam, de natura communem cæteris deceptionem haud prorsus vitare potuisse.

28. Magni enim interest eorum, qui Rei Medicæ studio sunt dediti, tuique ipsius, cujus præsertim causa tam longum hunc sermonem institui, non ignorare, aliquando in ventre tumorem extitisse, qui etsi ex intestinis ipsis esset, inæquali tamen, ac tuberosa superficie, & renixu quinque Medicis, iisque, si me excipias unum, sagacissimis, & exercitatissimis, pro scirrho imposuerit. Hoc, nisi fatentibus ingenue nobis, innotescat, quis ad internoscendum signa perquirat? Neque enim apud nostros facile reperientur Auctores, cum plane similem nusquam meminerim historiam legisse. Legi quidem in Actis Cæsareæ Academiæ (4), inventa esse *omnia intestina arcte invicem cohærentia*, aut *præcipue tenuia tam inter se, quam cum mesenterio ubique tam tenaciter concreta*, *ut* cum ipso *ceu unam massam, aut unum glomum* efficerent: quin etiam legi, in adolescentula, ventris doloribus sæpe obnoxia, reperta a Cl. Fantono (5) *cuncta fere intestina in unum veluti corpus conglobata*, & inter se *arctissime conglutinata*: & tu legere poteris in hac Sepulchreti XXI. Sectione (6) *intestina omnia conglomerata, & veluti in globum acta*; itemque (7) *intestina ita ad superiora retracta, ut vix mediam abdominis capacitatem implerent*. Sed in nulla harum Observationum invenies, ita retracta, & conglobata fuisse, ut extrorsum in circumscripti, & peculiaris tumoris formam prominerent: imo in duabus ultimis ne fieri quidem id poterat, quippe interjecta, ut in hydropicis, aqua plurima, qua universum abdomen distendebatur: ut neque poterat in alia ascitica, cujus *intestina omnia* vidit Th. Bartholinus (8) *ad dextrum hypochondrium detrusa, ut initio intestinis caruisse* apparuerit, aut in milite eodem, quo ea, morbo laborante, cujus intestina deprehendit Laubius (9) *mire contorta, & in unum quasi globum umbilicum versus coacta*. Poterat autem fortasse id fieri, sed factum diserte non adnotatur, in Cardinali Campegio, cujus *intestina omnia* (excipienda fuerant Coli pars, & Rectum) *ad hypochondria redacta erant; propterea cavitas inferior abdominis intestinis destituta erat, & spina detecta*, ut vidit Columbus (10), *cujus rei novitatem*, a nobis pariter in Præsule nostro conspectam, *non poterat*, inquit, *satis mirari excellens Augustinus Riccus Lucensis*. Postea in fœmineo fœtu vel

(1) supra, n. 22. (2) Epidem. l. 5. n. 14. (3) De loc. aff. l. 2. c. 5.
(4) Tom. 1. Obs. 87. & Tom. 6. Obs. 134. (5) De Observ. Med. & Anat. Epist. 4.
(6) Obs. 3. §. 8. (7) Obs. 20. §. 6. (8) Cent. 1. Hist. Anat. 2.
(9) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 64. (10) De Re Anat. l. 15.

vel mirabilior nobis apparuit ejusmodi novitas. Aperto enim ventre, & sanguine, qui in eo effusus erat, deterso, nullum præter ea, quæ modo excepimus, usquam conspiciebatur intestinum; reliqua enim omnia cum toto propemodum mesenterio latebant sub hepatis cava facie, erantque ea ratione conclusa, quam tibi opportuniore loco (1) fortasse exponemus. Hoc autem ante dissectionem suspicari potuisset nemo propterea quia ob effusi illius sanguinis copiam, abdomen infra umbilicum non subsidebat: & quamvis subsedisset, quis tandem non hepati potius, ut in fœtibus semper amplo, hic fortasse ampliori, imputandum existimasset, quam intestinis sursum pone ipsum retractis? Nam Philippus quoque Jacobus Hartmannus (2) in trienni puella ingentem quidem tumorem viderat a costis sinistris spuriis ad pubis confinia protensum; nec divinare potuerat factum ex *intestinis in unum corpus coalitis cum majori parte omnis mesenterii* ita ut *dorsum solum liberum conspectui pateret:* nec addidit quidquam, unde si rursus accideret, illius natura cognosceretur. Columbus tamen (3) quædam interjecerat, unde notas colligere possemus nonnullas ad ipsam internoscendam. *Quamobrem*, inquit, *Medico licebat abdomen Cardinalis attrectanti magnæ arteriæ motum persentire, & una cum illa durities persentiebatur. Illa vero durities nihil aliud erat*, *quam vertebrarum corpora*. Quibus ego indiciis uti non potui in Antistite, cum abdomen ob eam causam, quæ supra (4) indicata est, infra umbilicum non attrectaverim: & si attrectassem, multa pinguedine impediente, neutrum, opinor, percepissem, minusque arteriæ Magnæ, aut primarum Iliacarum motum, cum pulsus nec validi, nec magni essent: quas ob causas neque Medici, neque æger videntur animadvertisse, non negaturi alioquin, infra umbilicum quidquam percipi præter naturæ consuetudinem. Verum in quibus minus pinguedinis abdomen habeat, non inutiles erunt hæ notæ, dummodo nec pinguedinis nihil sit, & suspicio absit dilatatæ, aut alias ob causas præter modum ibi pulsantis arteriæ Magnæ; sic enim vel interjectis intestinis, non hujus tantum pulsatio, ut in hac Epistola (5) ostensum est, sed & vertebrarum durities, ut in alia (6) diximus, persentiri posset. Igitur in corpore neque obeso, neque maxime extenuato, neque iis suspicionibus obnoxio, si pulsatio, & multo magis si durities simul illa percipiatur, sursum retracta esse intestina conjiciemus: addetque conjecturæ non leve pondus, si abdomen simul æquo depressius infra umbilicum, supra autem turgidius animadvertatur. Quod si cum his signis in superiore eadem regione peculiaris, & mobilis tumor, qualis in vivente Præsule descriptus est (7), se se attollat, non modo cavendum est, ne propter renixum, & superficiem inæqualem, ac tuberosam, ad scirrhorum, aut strumarum genus facile referamus; verum insuper quærendum est, quibus indiciis illuc magis adduci possimus, ut ex intestinis fieri conjiciamus. Erunt ea indicia, si ægrum sæpenumero Tenuium intestinorum doloribus, & sanguinis ex hæmorrhoidibus fluxui, licet postea imminutus fuerit, aut suppressus, obnoxium fuisse intellexerimus; si tumor, vexantibus flatibus, dolore afficiatur; si alvus magis magisque, ex quo tumor incepit, adstrictior sit, aliaque de eodem genere, quæ aut in proposita a nobis historia leguntur, aut ex ea in mentem venire possunt. Essent autem hæc peculiaria magis indicia, si tumor gravior interdum, aut levior ab ægro, durior autem, majorve, aut mollior, minorque a Medicis quoque animadverteretur, quemadmodum in herniis accidit intestinorum. Et quamvis id rarius in tumore hoc nostro contingere posse videatur ob creberrimos flexus, non levem constrictionem, & arctissimum præsertim intestini cum intestino coalitum, peristaltico eorum motui officientem, quæ videlicet causæ materiam unde renituntur, in ipsis, ut vidimus, remorantur, ac retinent; tamen credibile est, si dili-

(1) Vid. Epist. 67. n. 17. (2) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 105.
(3) loc. cit. (4) n. 21. (5) n. 19. (6) Epist. 10. n. 12.
(7) supra, n. 19.

diligenter, sæpius, ac variis temporibus illa perquisitio repetatur, iisque potissimum, quibus jamdiu nihil, & quibus plus nuper recrementorum dejectum sit, aut quibus major, quibusque minor flatuum copia vexet; credibile est, inquam, aliquod ejusmodi signorum aliqua ex parte posse deprehendi. Hæc mihi fere in mentem venerunt de tumore hoc cogitanti. Alii alia, & tu quoque pro tuo mihi spectato ingenio potiora adjunges. Quo facilius id facias, alteram, quamvis aliis cum morbis implicitam, neque a me, qui ægrum non vidi, satis fortasse exacte descriptam, Observationem subnectam, quæ ad ejusmodi tumores quadantenus, certe autem ad hanc Epistolam attinet, ad imamque regionem Ventris, quæ, ut propositus ordo postulat, jam a nobis spectanda est.

29. MONACHO ex S. Francisci Cœnobio, quod in Patria mea est, cum ascitis mediocris indicia essent, repente copiosæ vomitiones visæ sunt ventrem deplevisse; nisi quod in hypogastrio tumor apparuit ea duritie, ut scirrhosus crederetur. Hoc manibus compresso tumore, flatus per inferiora excludebantur. Perstabat vomitus, ad quem cum assidua, & incredibilis nausea, alvi autem adstrictio insuperabilis accessissent; hujus denique recrementa, aut certe simillima iis materia evomi cœpta est. Itaque etsi nullus in ventre dolor, nulla inflammationis signa advenissent, æger morbo confectus est. Quo animam agente, cum ejus ad me Medicus, Vir spectatus, venisset petitum, ut postridie, si commodum esset, dissectioni præessem, mihique ex febricula in lecto cubanti, quæ modo dicta sunt retulisset; tu vero, inquam, præsto; egregie enim potes; & sicuti, quæ præcesserunt narrasti, ita quæ reperies fac sciam: nam quæ de ascite, de tumore, de flatibus, dum hic premeretur, exeuntibus, & de Ileo demum ex te audivi, cohæsionem, implicationemque aliquam intestinorum mihi videntur significare. Postero autem die, qui fuit postridie Idus Novembris A. 1709. cum ad me humaniter rediisset, nos vero, inquit, sic invenimus: VENTRE aperto, intestina lividissima, nec tamen marcida. Tenuia certa sui parte mire inter se implicita, & per nexus ex firma densaque substantia tendineæ instar, & propemodum cartilagineæ inter se juncta, illum tumorem efficiebant durum adeo non modo ob hanc interjectam, connectentemque substantiam, verum etiam ob fæces, quibus illa referta erant, in parvos quasi globulos conformatas. Ejusdemmodi globuli non ibi dumtaxat, sed & in proximo erant Colo intestino donec haud multo ante quam in Rectum desineret, impervium fieret ad aliquem tractum, quo tractu cum incideremus, non ex albidis, sed ex carneis omnino fibris compactum deprehendimus. Ventriculum autem intus sublividum, & concoloris humoris plenum.

30. Vides alium quoque non ignobilem Medicum ad eundem modum, ob eandemque causam fuisse deceptum. Cujus mihi Observatio, ut tunc adnotata est, ita si duodevigesimo post anno in memoria fuisset; prodesse poterat procul dubio ad ejus, quem fusius tibi descripsi (1) tumoris non sedem modo aliquanto fidentius, sed & naturam multo verius conjiciendam: quanquam in Monacho & multo minor, neque ita prominens, nec mobilis fuit, quod sciam, aut ullo cum dolore, & ejus pressionem flatuum exitus per inferiora erat initio consecutus, sive quod Colon intestinum necdum penitus coaluisset, sive ejus, quæ patula servata est, flexuosa extrema pars tumori ita subesset ut hoc presso, comprimeretur. Huc alia accedebant discrimina, cartilaginea in primis interjecta durities, & prægressus hydrops ascites: ex quo etiam ad cætera indicia adjuncto cur aliquam, ut dixi (2), suspicatus sim intestinorum cohæsionem, hæ fuerunt causæ. Nam primum videram A. 1699. cum Valsalva in Bononiensi Incurabilium Nosocomio ventrem aperiret mulieris ex ascite mortuæ, intestina quasi undique cum peritonæo, præsertim vero inter se, prorsus cohærentia, & quasi connata, pleraque connectente cartilaginea quadam substantia, quæ alicubi, & ad Colon præcipue, transversi digiti crassitudinem æquabat. Deinde Ruys-

(1) supra, n. 19. (2) n. 29.

Ruyschium (1) legeram in altera, eodem confecta morbo, intestina memorantem *non solum undequaque peritonæo, verum etiam sibi invicem connata*. Et ex Valsalva audiveram in eo, qui, ut hic Monachus, prægresso hydrope laborasset, fuisse inter se nexa intestina, ut in ejus, tibi alias (2) descripta, habes historia. Et in alia, pariter ad te missa (3) invenies, ut vidissem ipse in viro, cujus venter multam habebat aquam, intestina jam nonnullis in locis per quasdam flaccidas quasi membranas inter se juncta: eæque fortasse erant primordia cohæsionum, quæ, abeunte aqua, firmiores fiunt, perstantque deinde, ipsa etiam, ut non raro fit, redeunte: materiam autem, ex qua ejusdemmodi membranæ oriantur, tibi satis alibi (4) indicasse memini. De qua, etiam intestina connectente, etsi idem atque ego, opinari videam Cl. Viros; tamen non per eam semper colligari intestina censeo: sed & aliis modis, quos cum de pulmonum ad pleuram, aut de cordis ad pericardium adhæsione ad te scriberem (5), commemoravi. Et sane ubi coalitus fit vel ex sola inflammatione, a qua, ut Ruyschii (6) verbis utar, *videmus sæpenumero viscera ad se invicem contrahi, & uniri*; multiplex est explicandæ unionis modus, nimirum sive eos cum plerisque sequaris, a quibus siccitas contingentium inter se superficierum spectatur, sive eos, a quibus earundem viscoditas, ab aucta humorum perspiratione, quos retardatus (id quod addere poterant) sanguinis motus reddit viscidiores. A quorum primis, &, si bene attendas, etiam ab alteris cum recesserit, nec sine proposita causa, is quem ante diem amisimus, Crellius (7), rem aliter explicare posset necesse est. Verum ne ab hydrope longius abeamus; proclive etiam est, velut idem agnovit (8), coalitum viscerum in eo morbo intelligere, si paulo acrior illa sit, in qua macerantur, aqua, ut vel leviter ipsorum superficiem erodat. Quid? ubi purulenta est, ut erat in altera de duabus, quas supra (9) ex Sepulchreto commemoravi, Observationibus, in qua intestina comperta sunt ad superiora retracta. Sed nec signa deerant erosionis in altera, in qua hydropicæ intestina conspecta sunt in unum conglomerata, & veluti in globum acta. Vides igitur, quot Observationibus adductus fuerim, ut ubi cum cæteris illis indiciis ascitem fuisse audirem, intestinorum aliquam cohæsionem esse posse suspicarer.

31. Sed quoniam intestina cohærere quidem possunt inter se, neque tamen suis relictis sedibus, ita conglomerari, ut alia aliis imposita, ex se tumorem, & quasi globum efficiant; si forte quæris conglomerationis causas, haud scio, an aptiores excogitare possim, quam dolores: quorum vi tum sedes intestinorum mutentur, tum cohæsiones fiant. Et mutari quidem primas haud raro in iis, qui intestinorum doloribus sunt obnoxii, aliis Litteris (10) ex ejusmodi corporum Observationibus ostensum est, ut cum interclusi flatus distentum Colon alio tunc urgent, aut deturbant: quam causam ad Tenuia intestina si transferas, intelliges facile, quomodo dilatatæ quædam eorum partes se possint illuc attollere ubi non erant, & eas, quæ ibi erant, detrudere, & sibi subjicere. Huc adde earum, quæ convulsivis ob dolores contractionibus torquentur, motus: adde ejusmodi in mesaræo contractiones, quibus crispatum annexa Tenuia intestina adducat sive aliquot, sive pleraque, sive omnia; & multo clarius apparebit, cur in minores, majoresve globos cogantur. Quod si diutius in novo eo positu ab iis, quæ dictæ sunt, causis retineantur, & alterum ad alterum apprimantur, apparebit simul, cur ob dolores cohærere ibi incipiant inter se, præsertim si adjungas expressas ab iisdem contractionibus & plures, & viscidiores ex eorum superficiebus remorantium tunc humorum particulas, per quas denique in corporibus, præcipue in quibus dominetur viscidum, quasi per quoddam gluten eædem superficies

(1) Obs. Anat. Chir. 45. (2) Epist. 17. n. 17. (3) Epist. 10. n. 13.
(4) Epist. 20. n. 37. (5) Epist. 16. n. 15., Ep. 18. n. 15., Ep. 23. n. 17.
(6) Obs. cit. 83. (7) Dissert. de Viscer. nexib. insolit. n. 14. (8) Ibid. n. 12.
(9) n. 28. (10) Epist. 34. n. 4.

cies inter se conjungantur. Nec vero novum est connecti ob dolores, & conglutinari intestina. Sic enim, ne ab Sepulchreto longius te abducam, in ea, quæ diuturnis eorum cruciatibus confecta fuerat (1), deprehensa illa sunt *multis in locis mutuo connexa*; in altera autem, quæ post *ingentes*, & *incredibiles* ventris dolores obierat (2), conspecta sunt *intestina Tenuia protuberantia omnia arctissime inter se connexa*. Quod verbum *protuberantia* si ita accipias, quasi in unum prominentem globum coacervata significet, ad eundemque modum, quæ ex Fantoni Observatione retulimus supra (3) *in unum veluti corpus conglobata*; simul ex dolore & connexa, & conglomerata inventa fuisse intelliges, non secus atque a nobis in Episcopo reperta sunt (4): quanquam in his aliis Observationibus peculiaris & circumscriptus extrorsum tumor non memoretur, neque in una earum poterat, in qua ingens copia effusi cruenti seri totum abdomen distendebat. Etsi vero non, ut Episcopus, sic etiam Monachus (5) doloribus cruciabatur; tamen his antea caruisse, pro certo non scio.

32. Quod autem non haberet hic, ut Episcopus, intestina dumtaxat conglutinata, sed per substantiam quasi cartilagineam inter se nexa; id neque mihi mirum est, qui pariter post ascitem id viderim, ut dixi (6), cum Valsalva, neque ignorem, peritonæum ipsum, cujus demum productio est extima intestinorum tunica, in hydropicis valde crassescere, imo *temporis successu cartilagineam duritiem acquirere* ex observatione Pauli Barbette (7), qui id, ut *in paracentesi abdominis scitu necessarium*, admonuit. Sed & sine ascite per dura ejusmodi vincula intestina aliquando connecti, Saporiti Observatio docet apud Vallisnerium (8). *Invenimus intestina Crassa*, inquit, *præcipue ubi in vicinia Duodeni flectuntur*, *mediis protuberantiis callosis invicem*, *& cum adjacentibus consolidata*, *ut obscurum esset unum ab altero distinguere*, *&*, *quod pejus erat*, *eorum substantiam ad instar duriusculæ cartilaginis concretam*, *& crassam*, *ut nulla fere cavitas amplius superesset*. Qualem substantiam, & angustiam in Recto intestino deprehendit Ruyschius (9), cum illud cuneo ferreo, malleoque ligneo ab Sacro osse dividere coactus est. Sed olim Benivenius (10) intestinorum idem, ut videtur, vitium, quod in vivente præsenserat cum alvum prementi nescio quid durum reniteretur, post obitum invenit. Aliamque ex Hollerio Observationem profert Donatus (11), aliasque ex aliis Stalpartius (12). Apud quem cum (13) exempla indicantur ejusmodi etiam coalitus, qui referri ad eum possit, quem ad extremam Coli partem in Monacho nostro inventum dixi, aliaque insuper extent in Sepulchreto (14); non aliud addam, nisi hoc tamen peculiare in Monacho habuisse, quod ibi Colon ex fibris omnino carneis constare videbatur: an quod ex prægresso ulcere sic suberet? Quod si fuit; intestinorum doloribus antea, ut conjiciebamus, carere non potuit. Sed jam ad viscerum alterius generis tumores veniamus.

33. MULIER annis, ut videbatur, quadraginta non multo minor, jam ante annum profluvio sanguinis ex genitalibus laboraverat. Hoc uterinus fluor exceperat, quo colore, aut odore, incertum; illud certum, cum acerbissimis hypogastrii, & huic subjectarum partium, nocturnis præsertim, doloribus fuisse conjunctum, & cum tumore, in quem unum coaluisse dicebat, tubercula quædam, disjecta olim in medio hypogastrio percipienda. Erat nunc is tumor in ea ipsa sede, eo tamen usque ascendens, ut ab umbilico vix duobus distaret transversis digitis, proportione latus, adeo prominens extrorsum, ut vel eminus in oculos incurreret, subrotundus, æqualis, si tangeres, & renitens. Assiduum accesserat urinæ stillicidium, dolor spas-

(1) l. 3. Sect. 14. Obs. 16. § 4. (2) Sect. 21. Obs. 41. (3) n. 28.
(4) supra, n. 26. (5) n. 29. (6) n. 30. (7) Anat. Pract. l. 4. c. 2.
(8) Opere Tom. 3. P. 3. (9) Obs. Anat. Chir. 95.
(10) De abdit. morbor. &c. causis c. 34. (11) De Medic. Hist. l. 4. c. 10.
(12) Cent. 1. Obs. 56. & in Schol. (13) in eod. Schol. (14) l. 3. Sect. 13.

spasmodicus ad guttur, nausea, & vomitus aliquando, macies, febris. Quibus malis omnibus sic debilitata, & fracta sub initium A. 1741. venit in Nosocomium Patavinum, ut intra sex, septemve dies defecerit, nemine dubitante, quin ex cancroso uteri tumore decessisset. Et cancer quidem uterum ex parte eroserat; sed tumor ad ipsum non attinebat, ut per dissectionem inveni, & magnæ Doctorum, ac Studiosorum Juvenum coronæ ostendi. VENTRE enim patefacto continuo apparuit vesicam urina distentam, id quod nemo, jugiter lotio, ut dictum est, destillante, inducere in animum potuisset, magnum illum tumorem fuisse. Coaluerat illa anteriore facie alte supra pubem cum ventris parietibus: & si anterioris ejusdem faciei, ac summi fundi non modicum spatium exciperes, suos reliquos parietes omnes ex dura, albaque substantia digiti crassitudine habebat, ut, urina educta, perspeximus, cujus magnam vim continebat non lixiviosæ, non crassæ, non grave olentis, sed ferme aquosæ. Intima vesicæ facies sana erat, tenuibus dumtaxat & raris sanguiferis vasculis distincta nonnullis locis; ut vesicæ orificium, ad quod sæpe conferta esse solent, iis vasculis omnino careret. Ab ejus orificii lateribus singulis singula intra vesicam prominebant alba corpora, abnormis figuræ, pollicis apicem æquantia, producta ex substantia urethram ambiente, quæ substantia hic erat tota facta crassior, & dura, & alba, quo colore ipsa quoque intus erat urethra. Porro tota illa ureterum pars, quæ inter vesicæ membranas traducitur, magis quam solet, intra vesicam prominebat donec in oscula desineret consuetis ampliora: valdeque dilatati erant toti ureteres, quorum erat alter lotio, alter aere quasi plenus. Sed & renum, sanorum alioquin, & pelves, & pelvium tubuli erant dilatati. Urinariis Partibus inspectis, genitales perlustravimus. Et primum testes arctius ad parietes Pelvis annexos albo utrumque colore, quorum sinister magnam castaneam, dexter minorem nucem æquabat. Et hic quidem aquæ pauxillum, intra aliquam fortasse vesiculam continebat, cætera albus, ut exterius, & durus: at sinister sub tunica nihil, nisi mollem, albamque sebi instar materiam habebat. Uterus vero, si fundum spectares, albus exterius, & lævis; itus, & in parietibus sanus, nisi quod hi erant æquo molliores. Sed cervicis exterior facies inæqualiter a tergo turgebat: ex parietibus autem & cervix ipsa, & vagina ab summo ad imum ferme, fiebant crassioribus, albisque, & duris, quorum interior facies, ipsumque uteri osculum erosa erant, atque exesa profundis ulceribus, & discoloribus. Erant enim alba quibusdam in locis, ex atro cruenta in aliis, cinerea in nonnullis. Ex omnibus autem putrida materia, iis coloribus infecta, cultri manubrio facile abradebatur donec ad duram, albamque substantiam, ex qua parietes constare dixi, perveniebatur, qualem in substantiam conversum quoque erat quidquid a vaginæ lateribus esse pingue, & membraneum solet. Sed quanquam a cervicis & vaginæ anteriore facie sic mutatæ fuerant, uti dixi, & vesica, & urethram ambiens substantia; intestinum tamen Rectum a vagina, quæ multo alioquin magis erat exulcerata quam cervix, illæsum potuit separari. In tota autem hac dissectione gravis odor perceptus est nullus. Cætera inspicere nec necesse fuit, nec vacavit. In ventre tamen nihil oculis præterea occurrit, quod morbidum videretur, cum ventriculum maxime contractum, & intestina quoque omnia æquo contractiora adnotaverim; quorum neutrum in ea mirum est, quæ vix aliquid, ob nauseam, cibi admitteret, admissumque, aliquando, ut dixi, rejiceret.

34. Multiplicem ad cautos reddendos Medicos utilitatem habet hæc Observatio. Quis enim qui ex disjectis olim tuberculis unum factum esse tumorem, & hunc, sive prægressa, sive præsentia attenderet, cum uterini cancri indiciis conjunctum audiisset; quis, inquam, non uteri ipsius tumorem esse existimasset? Hic tamen non ad uterum, sed ad distentam attinebat visicam, quæ dum se altius efferre inciperet, proxima intestina sursum urgendo, & partes eorum ali-

 quas

quas inferiores comprimendo, illam fortasse divisorum tuberculorum speciem ex iis efficiebat. Quis item, qui lotium a vesica non retineri, sed jugi stillicidio effluere intellexisset, suspicatus id, quod erat, fuisset, magnam tamen lotii partem in vesica restitare, quod dextere immisso catethere educi saltem ex parte posset non sine magno miseræ mulieris levamine? Nam quod Ruyschius (1) eam denique vesicæ plenitudinem in puerpera deprehendit, quæ pariter nihil urinæ in vesica, quamvis magna ejus copia distenta, se credebat habere, haud absimili, ut videtur, stillicidio decepta; scilicet nullum omnino signum in ea erat puerpera læsi uteri, ad quem tumor ventris posset referri. Et sane in altera muliere (2), cui fœtus indicia erant uterum gravantis, nemo alio, quam ad uterum, retulit ventris tumorem, quem tamen magnus faciebat abscessus, qui inter anteriores increverat vesicæ tunicas. Ubi igitur fœminis hypogastrium tumeat, etsi læsi uteri non desint notæ; de vesica tamen, quæ ante uterum sita est, non est omnis prætermittenda suspicio: nec quia jugiter sibi destillare urinam, ajant, non propterea habendum pro certo est, nihil de ipsa restitare: neque demum tametsi constet, exulceratam cum utero esse vaginam; idcirco lotii adjunctum quandoque stillicidium semper est ab annexæ urethræ, vesicæque exulceratione repetendum. Neutra enim hic erat exulcerata. Sed raro & causæ, & effectus exemplo, scirrhosa utriusque durities simul urinæ incontinentiam, simul retentionem faciebat. Duri enim urethræ parietes ita constringi non poterant, ut vesicæ orificium satis occluderetur. Et duri item maxima ex parte vesicæ parietes contrahi nequibant, ut urinæ requirit extrusio: neque hanc adjuvare satis poterat eorum pars reliqua non dura, quippe quæ cum anteriore ventris pariete, tota propemodum, coaluerat: impediebant autem aliquantum duo illa crassa corpora, quæ a lateribus orificii extabant. Quas ob causas omnes mirum non est, si tantum retineretur lotii, quantum non modo amplificatam vesicam impleret, sed & ureteres, & renum pelves, ac tubulos dilataret.

35. Quæ ferme cum super urinariis Partibus, iis qui aderant, exposuissem; tum de genitalibus quædam eorum, quæ hic habebis, continuo adjunxi: Scirrhis esse uterum suis cum appendicibus maxime obnoxium, morbo perdifficili, nisi cito cognoscas; insanabili, si in cancrum degeneraverit. Ex Magistris meis alterum, nempe Albertinum, auditum a me esse cum diceret, se tumorem uteri, qui tangenti videbatur scirrhosus, solo chamæpitys usu, nullo exterius adhibito auxilio, nullaque excretione consecuta, feliciter discussisse: alterum vero, id est Valsalvam, in scriptis Consiliis sive pro uteri, sive pro mammarum cancrosis tumoribus, affirmare solitum fuisse, inter magis efficacia ad tardandum utrorumque incrementum præsidia usu sibi compertam esse venæ sectionem quotannis quater, bis videlicet Vere, & bis Autumno institutam. Esse autem manifestum, in his vires, rationi conveniens, in illis scirrhi causas esse attendendas. Nam ut chamæpitys incidendo, abstergendoque ex Majorum Observationibus viscerum obstructiones, & mammarum durities tollat; me tamen ut non illis facile, quæ uteri profluviis, quemadmodum in nostra historia, obnoxiæ essent, sic libentius iis daturum, quæ ex articulorum doloribus translata ad uterum materia, in levem nuper hujus obstructionem incidissent; menstrua enim ciet, sed arthritidis causæ, ut nosti, adversatur. Porro multum discrepare inter se extensiones, species, sedes, origines scirrhorum uteri. Extensum late hunc fuisse ad vaginam quoque, & annexas huic partes, non modo a lateribus, sed ab anterioribus etiam, urethram videlicet, ac vesicam, qua facie uterum hæc spectabat. Fuisse totum ex uniformi alba, duraque substantia, eaque istiusmodi, ut vel in cancrum exulceratum conversa, cujus odor solet esse fœdissimus, nihil grave oleret. Sedem huic, quod ad ipsum uterum attinet, fuisse cervicem totam,

(1) Advers. Anat. Dec. 2. c. 9.

(2) Vid. Sepulchret. Sect. hac 21. Obs. 23. ad Additam.

tam, cum sint quibus cervicis, aut fundi pars, aut fundus totus præbeant sedem. Origines denique aliis esse interius, aliis exterius. Quæ cum presse, & sic etiam quæ ad sebum attinebant in teste altero deprehensum, attigissem, finem dicendi feci.

36. Tibi vero eorum, quæ tunc pressius dixi, ultima nunc paulo fusius explicabo. Scirrhorum uteri origines, sive primordia non semel tum interius, tum exterius vidisse me credo. Et de interioribus quidem alius erit opportunior scribendi locus (1); hic exteriora memorabo. In externa igitur uteri facie prominere vidi tubercula, in ejus proxima substantia defixa, alias ex rubro liventia, alba alias, & scirrhosa duritie, ut meas relegens Epistolas (2), aut eas, quas sum scripturus (3), inspiciens, cognosces. Ea amplificari, & excrescere in scirrhosos tumores existimo. Nam pustulam, quam alias (4) tibi descripsi, in eadem sede a me visam, & corpuscula, quæ Valsalva disjecta vidit (5), & tuberculm, quod Santorinus (6), quippe hoc de genere cysticorum tumorum, cætera vero aut ibi pus jam habentia, aut, quod similia alibi ostendebant, idem postea, aut materiam pultaceam habitura, longe alio pertinere, non dubito. Ulcera enim uterus exterius quoque nonnunquam habet, nec ea dumtaxat, sed & excrescentias, ex quibus ingentes duas in Sepulchreto (7) leges descriptas, quarum altera constabat tunica *veluti lardea*, *aut sebacea*, altera etiam *pinguedine referta* erat. Quas duas potissimum indico, quia ibidem (8) Severini producitur locus fatentis quidem, *in uteri exteriore habitu sæpenumero meliceride*s, *& atheromata visenda se obtulisse*; at steatomatum non recordantis, an *ullum unquam* ibidem, si recte intelligo, videre *obtigisset*. Sed certe in eadem Sepulchreti Sectione, ut exemplum (9) omittam maximi uteri, qui *totus pinguedinem quasi cartilagineam referebat*; facile enim ad scirrhos magis, quam ad steatomata, id pertinet; certe, inquam, *in collo uteri abscessus*, *steatomatis naturam referens* ex Ballonio memoratur (10), *steatomatis* autem *uteri fundo adhærentis* diserte meminit Rhodius (11), alterumque describit Goetzius (12): & nos tibi superioribus descripsimus Litteris (13) ipsam fundi uterini substantiam, non secus ac testes, & tubas, in sebum conversam; quod vero intus fit, nihil mirum est, si etiam exterius fiat, modo sebaceæ, quibus sanguis abundet, particulæ, ut in parietum uteri interiora, sic in exteriora importentur: quanquam rariora uteri, quam testium steatomate affectorum habemus exempla. Omissis igitur, quæ ad scirrhos spectare non credo, pro eorum primordiis cætera accipio, quæ supra commemoravi, & alia ejusdemmodi, velut illam, quam uteri fundo exterius adnatam Paawius (14) describit *excrescentiam candidam*, *magnitudine verrucæ*, *quæ dissecta*, *nihil intus continebat*, *sed solida omni ex parte erat*, & multo magis, quos proponit Ruyschius (15), *parvos tumores rotundos*, *admodum scirrhosos*, *vel potius scirrhos*, *utero* cuidam *non solum pedunculi ope*, *verum etiam absque eo*, *connatos*, qui uterus iisdem, aliisque magnitudinis variæ, erat ubique obsitus. Quæ duo ad totidem exempla addes; neque enim plura, hujus quidem generis, protulit Crellius in eo Programmate (16), quo *tumorem* ipse quoque *fundo uteri externe adhærentem* mori fructus magnitudine, durum, solidumque describendum suscepit. Hujus autem generis dixi; nam alterius quoque memoravit, quæ apud ipsum videre poteris; quin etiam osseos, aut quasi osseos in Commercio Litterario (17). Nec deessent, si de his agere hic vellemus, uteri Observationes, qui scirrhoso tumore aut

(1) Epist. 47. n. 26. & seqq. (2) Ep. 38. n. 28. & Ep. 37. n. 29. (3) Ep. 56. n. 20.
(4) Ep. 35. n. 16. (5) Ep. 22. n. 18. (6) Ep. 19. n. 51.
(7) Sect. hac 21. Obs. 54. §. 1. & 18. (8) Ibid. Schol. ad Obs. 37.
(9) Obs. cit. 54. §. 15. (10) Ibid. §. 11. (11) Cent. 3. Obs. 46.
(12) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 207. (13) n. 34. (14) Sepulchr. Sect. cit. Obs. 4. §. 32.
(15) Thes. 6. n. 30. (16) Vittembergæ A. 1739.
(17) A. 1735. Hebd. 51. n. 2. in fin. & A. 1742. Hebd. 45. in fin.

aut affectus videretur ob plurimos lapides, quibus ejus infarciebatur substantia (1), aut scirrhosus revera esset sive dimidia ex parte (2), sive totus (3) ita uti pondus æquaret librarum quatuor, & quadraginta: & in promptu etiam essent tumorum historiæ, quorum sedes Medico attrectanti facile imponeret, ut pro uteri scirrhis acciperet, cum ad hunc neutiquam, sed aut ad vesicæ fundum (4), aut ad aliam aliquam proximam partem (5) attinerent. Verum ne ab suscepto de scirrhosis externis tuberculis sermone discedamus, imo ut eum absolvamus; si forte quæras, qua ratione scirrhosa quædam tubercula inveniri possint, quæ per angustiorem pedunculum ab utero, ut Ruyschium vidisse diximus, aut a visceribus aliis pendeant; etsi non uno modo intelligi id potest, hic tamen satis mihi erit illum tibi in memoriam redigere, quo similiter pendentes hydatides, & harum, effuso humore, in dura tubercula mutationem superiore Epistola (6) explicavi; nam utero quoque suas esse hydatides, ibidem (7) satis ostensum est. Hic autem ab uteri tumoribus jam ad ovariorum tumores est transeundum: de quibus tamen nunc tanto pauciora verba faciam, quanto plura facienda fuerunt Litteris superioribus: ad quæ hæc quoque poteris adjungere.

37. MULIER annos nata, ut videbatur circiter quadraginta, gravi intra thoracem morbo oppressa, sero adeo in Bononiense Nosocomium S. Mariæ de Morte sub finem Aprilis A. 1706. illata fuerat, ut mox obiens, quibus in vita conflictata esset incommodis, neminem docere potuerit. Hujus ego incisurus cadaver, ut quorundam ventris viscerum fabricam diligentius recognoscerem, cum duo adnotassem, in habitu non prorsus illaudabili præter areolas, & papillas, nihil mammarum extare, abdomen autem nullis esse rugis sulcatum, ut nunquam gestatum esse uterum appareret; animadverti simul tumorem quendam non acuminatum, sed planum, qui hypogastrium, & huic proximam umbilicalis regionis partem nonnihil attollebat. VENTRE igitur aperto, causam cur ibi tumeret abdomen esse vidi corpus quoddam; maximi pugni magnitudine, a quo imposita intestina extrorsum, & sursum compellerentur. Erat id corpus in pelvis medio, subrotundum, tuberosa superficie, nonnullis tamen in locis plana, & lævi, ut a primo nihil aliud esse, quam tumefactus uterus videri posset. Re autem vera testis erat sinister, qui in eam molem excreverat. Ejus densa tunica parvis quibusdam abscessibus hic illic erat inæqualis, quorum aliqui, per se aperti, pus emittebant album, quale continebant eorum plurimi. Ex ipso testis corpore tenuis, nec multus, ichor sanguinolentus exprimebatur, cum pure mistus. Cum autem penitus aperuissem, & in aqua satis agitassem, plane perspeximus, præter aliquot fibras, & vasa, unamque, aut alteram cellulam mediocri uvæ acini magnitudine, quæ intra nigram tunicam comprehendebat quidpiam simillimum concreti sanguinis; perspeximus, inquam, reliquam multo maximam, id est pene totam hujus corporis solidam partem nihil esse aliud, nisi constipatarum rubescentium vesicularum congeriem, ut numero essent ob parvitatem incredibili, omnes autem sordido sero distentæ. Neque tamen fuit odoris fœditas valde gravis: neque tuba proxima oblæsa, quanquam exterius, ut altera, hydatides habuit: neque uterus ipse, cujus lateri descriptum corpus erat annexum, inde quidquam vitii præterquam in extima membrana contraxerat. Nam persecui, & hoc unum, quod huc minime spectaret, adnotavi, fuisse in lateribus ejus caveæ parietem anteriorem per interjectas membranulas cum posteriore connexum. Testis alter modicus, superficie inæquali, huic contiguam vesiculam dumtaxat unam habuit majusculam, sub crassa alba tunica paucum humorem continentem: cætera albus erat, & durus: ex

(1) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 77.
(2) Cent. 9. Ob. 31.
(3) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1748.
(4) cit. Eph. Cent. 1. & 2. Obs. 186.
(5) Eph. earund. Dec. 3. A. 7. & 8. Obs. 123.
(6) n. 38. in fin. & n. 35.
(7) n. 42.

ex aliqua tamen exigua sui parte, albi puris pauxillum emisit.

38. Sæpe adeo mulieribus, præsertim si cum fœminis conferas cæterorum animalium, accidunt testium vitia, tumores præsertim sive hydropici, sive alterius generis, ut facilis sit conjectura, pleraque horum non sine culpa affectuum animi contingere. Quid enim hi possint in humorum cursu retardando, perturbandove, non ignotum est. Accedit tamen sanguinis menstruus in uterum, adjectasque huic partes confluxus, quem sæpius, & multifariam ab naturæ modo aberrare scimus. Huc adde gravidi uteri molem, & pondus, quo stanti, sedentive mulieri testes ad pelvis ossa apprimuntur, multo autem magis in difficili partu vehementissime nitenti, aut intempestive in eo, qui facilis futurus esset, nisi plerarumque imperitarum obstetricum præpropera festinatio acceleraret. Ob has igitur, aliasque causas haud mirum est, si crebro muliebres testes vitiantur, & tument, augenturque adeo, ut non rarissime ascitem mentiantur, velut in ea Observatione, quæ in eodem Bononiensi Nosocomio a Viro Doctissimo, ac Diligentissimo habita est, qui mecum & priorem, & tot alias habuerat, Heraclito Manfredio. Ut ipse ad me, qui jam Venetiis degebam, illam scripsit, sic ego tecum communicabo.

39. FŒMINA, quæ ascitica putata fuerat, mortua est. VENTER non effusa aqua, sed tumore opplebatur testis sinistri. Erat is tumor pondo librarum quatuor & viginti: refertus pro majori parte viscido, & nigro humore, quem cum aqua lutulenta, quæ per medias urbis vias lente fluit, posses comparare. Cætera vesicæ tenebant, inæquali magnitudine, inter se non communicantes, quarum alias flava, & viscida materia, alias lympha implebat, quæ igni imposita non concrevit. Etsi nullam ad partem erat annexus præterquam ad sinistrum summi uteri latus; immobilis tamen, quocunque corpus verteretur, omnino erat, propterea quia inferiorem quandam sui appendicem, ex hydatidibus multis constantem, cum uterum inter, & intestinum defigeret, exacte adeo imam pelvim replebat, ut dum inde vi extrahebatur, non secus auditus sit sonus, ac cum suas a cute cucurbitulas Chirurgi avellunt.

40. Cum in abditis morbis cæteris, tum in hoc speciatim conjiciendo, ob eam etiam causam plura oportet indicia conjungere, quod eorum aliquod casu interdum abesse potest, velut hic. Nam inter illa, posita est aliqua tumoris mobilitas a Schorkopffio in Dissertatione, quam *de Hydrope Ovarii Muliebris* Basileæ edidit A. 1685. (1) non vulgari, ut eo præsertim tempore, laude dignam vel ob acceptas ab nobili Medico, atque Anatomico Wepffero ejus morbi Observationes (2), quas non tam miror Nuckio (3) fuisse incognitas, quam in iis ad Sepulchretum Additamentis hic prætermissas, in quibus (4) Harderi verba describuntur eam Dissertationem, easque Observationes diserte laudantis. Attamen primis fortasse morbi temporibus, quæ propterea in ejusmodi casibus attendenda esse dixi Epistola superiore (5), fuisse potuit in proposita fœmina tumoris mobilitas: quemadmodum iisdem temporibus esse potest in tubæ hydrope *tumoris figura semicircularis* ex Brechtfeldii (6) conjectura, quam secutus est Schorkopffius (7), ut quo signo ovarii, & tubæ hydropem internosceremus, doceret: sed progrediente morbo, tumorem non minus hydropis in tuba, quam aneurysmatis in arteria, ad ovalem, aut sphæricam figuram accedere non dubito, quod Munnickii delineatio hydropicæ tubæ confirmat, ei Observationi addita, quæ a nobis eadem Epistola (8) laudata est. Cæterum dum plures testium muliebrium tumoris cujusquemodi historias attenderem, venire in mentem cœperat, fortasse ad alia ipsius indicia adjungi hoc posse, quod is in hypogastrii sinistra parte incipiat. In teste enim sinistro, non dextero, tumorem fuisse animadvertebam, non modo quem

(1) thes. 21. (2) thes. 16. 17. 23. (3) Adenogr. c. 8. (4) Schol. ad Obs. 47. (5) n. 60. (6) Bartholin. Act. Hafn. Vol. 1. P. 1. Obs. 103. (7) thes. 22. (8) n. 59.

quem Manfredius (1), aut ego quoque observassem (2), verum etiam quos conspexissent Kerckringius (3), Wepferus (4), Harderus (5), Nuckius (6), Drelincurtius (7), Reiselius (8), Gahrliepius (9), Verneyus junior (10), hicque in duabus, Rud. Jac. Camerarius (11), Maggius, ac Dodius (12), Riedlinus (13), Schacherus [14], Alexand. Camerarius [15], Gullmannus [16], Gutermannus [17], Bassius [18], Vacherius [19], Benevolus (20), Targionius (21). Quin etiam ubi testis utriusque tumor fuit; multo major ab Hunerwolffio (22) in sinistro deprehensus est: nec ipse oblitus sum, hydatides tibi aut intra sinistrum dumtaxat (23), aut multo majores ad hunc (24) a me conspectas descripsisse. Cum tantum in tot Observationibus consensum attenderem, jamque in eo essem, ut discriminis causam fortasse a minus expedito, certe per longiorem viam confecto reditu sanguinis ex sinistro teste in venam Cavam repeterem; in memoriam redii, non pauca tamen a me lecta fuisse tumorum exempla, qui ad testem dexterum attinerent. Hunc enim Vesalius (25) vidit in novem, decemve magnas hydatides excrevisse. In eodemque postea, cum sero ad novem libras distentus esset, *hydropis testiculorum* exemplum a Casparo Bauhino (26) propositum est: qui (27) cum Hildano (28) alias dexterum pariter conspexit ovi anserini magnitudine, pilis oblongis, & mucosa materia plenum. Eos Blasius quoque (29) rebus cum aliis in ejusdem lateris teste deprehendit in multo maximam molem aucto. Et cum alii præterea, a me infra (30) nominandi, in testium tumoribus pilos invenerint; fuerunt quidem, ut tum dicam, qui in sinistro, nec pauciores tamen, qui viderint in dextero. Ejusdemque tumorem testis, ne multis te detineam, conspectum leges a Christophoro Hardero (31), a Theodoro Zwingero (32), ab Lebenwaldio (33), a Gandolphio (34), a Klaunigio (35), ab Jo. Dav. Mauchartо (36), a Miegio (37), ab Alexandro Camerario [38], a Trewio [39], a Mediavia etiam nostro, quemadmodum a me tibi alias [40] scriptum est. Nec vero discrimen invenio inter sinistri testis, dexterique tumores in una eademque fœmina, sive olim ab Heintzio [41], sive postea ab Nabotho [42], & ab Laubio [43] descriptos: neque ipse inter eos vidi, quos superioribus proposui Litteris [44]: aut si discrimen invenio, in majori est dexteri magnitudine, ut in Bauhini [45], Gandolphii [46], Goetzii [47] Observationibus. Postremo si de adnatis hydatidibus sermo sit; quas in infante Kerckringius [48] deprehendit *magnitudine ovi columbini*, non ad sinistrum, sed ad dexterum testem fuisse adnotavit. Erant procul dubio utrinque multo plures Observationes; ipse enim quarum in præsentia recordabar, eas tantummodo commemoravi, non tam ut casu factum fuisse intelligeres, ut a primo tot mihi se objecerint in late-

(1) n. 39. (2) n. 37. (3) Specileg. Anat. Obs. 10.
(4) apud Schorkopff. th. 17. (5) Ibid. th. 15. (6) c. cit. (7) Ibid.
(8) Eph. N. C. Dec. 2. A. 10. Obs. 27. (9) Earund. Dec. 3. A. 2. Obs. 61.
(10) Hist. de l'Acad. R. de Sc. A. 1703. (11) Biga Obs. Med. c. 1.
(12) apud Vallisner. Istor. della Generaz. P. 3. c. 5. & Tab. 12.
(13) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 56. (14) Differt. de Virg. Ascitica.
(15) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 160. vers. fin. (16) Eorund. T. 2. Obs. 80.
(17) Eorund. T. 3. Obs. 105. (18) Dec. 4. Obs. Anat. 8.
(19) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1739. Obs. Anat. 3. (20) Osservaz. 9.
(21) Prima Raccolta di Osservaz. Med. (22) Eph. N. C. Dec. 2. A. 9. Obs. 99.
(23) Epist. 15. n. 8. (24) Ep. 21. n. 47. (25) De corp. hum. fabr. l. 5. c. 9.
(26) Theatr. Anat. l. 1. c. 35. (27) Ibid. (28) Cent. 5. Obs. 48.
(29) Part. 1. Obs. Med. 9. (30) n. 41. (31) Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. Obs. 180.
(32) Earund. Dec. 2. A. 9. Obs. 136. (33) Earund. Dec. 3. A. 1. Obs. 92.
(34) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707. Obs. Anat. 4. (35) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 64.
(36) Earund. Cent. 8. Obs. 14. (37) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 85.
(38) Ibid. Obs. 160. (39) Commerc. Litt. A. 1734. Hebd. 44. (40) Epist. 29. n. 14.
[41] apud Schenck. Obs. Med. l. 3. ubi de Hydrope Obs. 6.
[42] Disput. de Sterilit. Mulier. n. 11. [43] Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 21. [44] n. 34.
[45] cit. c. 35. primo loco. [46] cit. Hist. primo loco. [47] Act. N. C. Tom. 1. Obs. 207.
[48] Obs. cit. 10.

latere omnes sinistro, quam ut plurimas in promptu haberes, si forte inter se conferens, aliqua ex nonnullis posses elicere ad conjiciendum abditum, eundemque frequentem morbum non inutilia.

41. Nec vero quod de pilis diximus intra fœminarum testiculos a Bauhino, & Blasio inventis, perrarum est. Nam Bauhinus [1] ita illam Observationem proposuit, ut neque unam, neque primam esse indicaret: postea autem & Blasius, ut dixi, & alii, in quibus Wepferus [2], & Andreas Veronici [3], sed hi duo a sinistris, a dextris autem Stalpartius (4), & Cel. Hallerus (5): &, ne plures addam, una in Civitate semel, atque iterum, mea memoria, Docti Bononienses Viri adnotarunt, nuper quidem Menghinus, ac Bonzius [6] sinistro in teste, ante annos autem tres & quinquaginta is, quem supra [7] laudavi, Manfredius in dextero. Huic enim connatum fuisse, ad me scripsit, globum prægrandis ovi magnitudine, comprehensum alba, & quasi cartilaginea tunica, quibusdam tamen locis tenuiore, & nigricante: intra eum globum delituisse pilorum glomerem, ab ea tunica omnino sejunctum, & quodam quasi sebo delibutum: intra glomerem autem nucleum quendam, ex quo vasa aliquot in continuatam testis substantiam pertinebant. Quæ vasa, & nucleum ab aliis non memini animadversa, ut neque a cæteris duo, quæ Bauhinus adnotaverat, pilos videlicet albos, concludenti tunicæ infixos, nullos autem in mulieris illius pube, quanquam puella non erat, imo puerum jam ediderat. Sed dum hæc recenserem, in Programma incidi *de Ovarii Tumore Piloso*, Lipsiæ editum A. 1735. a Polyc. Gottl. Schachero, qui non modo alios memorat pilorum, & pinguis materiæ in fœmineis testibus, a dextris præsertim, Observatores; sed ab se quoque in amplissimo sinistro teste eadem reperta describens, pilos potissimum, si quis alius, diligenter proponit, nec verbis solum, verum etiam Figuris, eosque ex *interna tunicæ incrassatæ superficie prodiisse* confirmat, quam propterea cum externa capitis cute capillata conferre non dubitat. Quin a Cl. quoque Targionio (8) conspectos pilos fuisse animadverti, crassæ tenacique tunicæ altero capite haud aliter inhærentes, ac cuti solent. Qua vero ex causa intra testiculos pili nascantur, si veri quidem pili sunt, difficile est dicere: nec difficilius tamen quam intra partes alias. Nam & Cornelius Celsus (9) in thyroidææ glandulæ tumoribus *interdum etiam minutis ossibus pilos immistos* includi scripsit, & alii, laudati a Cel. Heistero (10), alibi, ut nos ipsi (11) intra processum Transversum viderimus Crassioris cerebri meningis.

Sed hæc quoque Epistola jam longior est; ut videndum nobis potius sit, quemadmodum per Observationem aliquam, quæ Valsalvæ illi ultimæ (12) respondeat, finem faciamus. Erit hæc, si non prolapsi ventriculi, at prolapsi lienis, ab ejusdemque Manfredii accipietur litteris humanissimis, quibus A. 1718. ut duas non vulgares alias, alio tempore tibi descriptas, ita hanc pariter communicavit.

42. VIR erat cui venter ad utrumque inguen tumebat. Sed tumor sinister, quem herniam esse constabat, cum mortem, ileo inducto, attulisset; occasionem præbuit sciendi, quid esset dexter. VENTRE enim adaperto, lien ad inguen dexterum inventus est, unde, quantumvis concusso inter eruendum e sepulchro cadavere, dimoveri non potuerat. Lien is fuit pondere librarum circiter trium, crassitudine digitorum transversorum quinque, latitudine duodecim, longitudine totidem. Annexus erat ventriculo per quendam quasi funem, sub intestinorum parte latentem, crassum digitos pollices duos, ex vasis factum sanguiferis, quæ crassiuscula tunica, capsulæ instar, complectebatur, ut colore, & quadam vasorum contorsione similis esset

[1] c. cit. 35. [2] Vid. thes. 17. Schorkopffii cit. n. 40. [3] apud Targion. cit. ibid.
[4] Cent. 2. P. 1. Obs. 37. [5] Opusc. Pathol. Obs. 42.
(6) Comment. de Bonon. Sc. Acad. T. 2. P. 1. inter Medica. (7) n. 38.
(8) cit. supra ad n. 40. (9) De Med. l. 7. c. 13.
(10) Epist. de Pilis &c. ad Paverum.
(11) Epist. Anat. 20. n. 58. (12) supra n. 14.

ſet funiculi umbilicalis; quanquam exterius appendices habebat quaſdam, reliquias fortaſſe laceratarum membranarum, quæ primo aſpectu illas adipoſas appendices referebant, quibus inſtructa ſunt inteſtina Craſſa. Rami venarum ad lienem attinentium valde erant dilatati: quæ autem vas breve dicitur, facile digitum indicem admittebat.

43. Etſi Blaſius (1) cum eandem, quam Ruyſchius (2) poſtea, prolapſi lienis Obſervationem vulgavit, aliquanto plura, quam alter, ſcripſit de iis, quæ in vivente, & poſt mortem ſunt animadverſa, & in his *vaſa ſplenica mirum in modum & longitudine, & capacitate aucta*; neminem tamen legiſſe memini, qui in ejuſmodi caſibus diligentius quam Manfredius, funem deſcripſerit Splenicorum vaſorum. Cæterum quod ad cauſas attinet morbi hujus, agnoſco quidem nimis auctum lienis pondus, quo membranea vincula, ad ſeptum transverſum annectentia, laxentur, aut diſrumpantur, & ſane plerique cum prolapſu id pondus aut memorarunt, aut indicarunt. Attamen cum ingentium lienum, qui minime prociderant, venit in mentem, quales non ſemel tibi deſcripſi (3), aut quales in Sepulchreto (4) legeris; facile intelligo, ad pondus addendas eſſe cauſas alias, ut puta illorum vinculorum majorem laxitatem, infirmitatemve, aut caſum ab alto, aut alia ejuſmodi, quæ inter videto, an transferre placeat, quod de rene cenſuit Riolanus (5). *Cauſa*, inquit *luxationis renis poteſt eſſe violenta, & diuturna tuſſis, quæ perenniter agitans diaphragma*, renum, huic incumbentium, *alterutrum* poteſt *ſua ſede dimovere*.

44. Quibus autem ſignis hic dignoſci morbus, & internoſci ab aliis queat, ex ejus hiſtoriis quærendum eſt: quanquam non omnes, qui in mortuis invenerunt, ea potuerunt indicare, quæ peculiariter affeciſſent viventes. Nam certe peculiaria non ſunt prolapſi lienis, quæ in antiquo præ cæteris exemplo habemus apud Ballonium (6). Neque ex Cabrolii Obſervatione (7), quæ non diu fortaſſe poſt illam priorem habita eſt, colligere aliud poſſumus, niſi lienem, ut in mortuo poterat, ſic facile etiam in vivo percipi potuiſſe *natantem per totam ventris cavitatem*. Quod ſignum non inutile credo, ſed primis temporibus, ut de aliis haud ſemel dixi, magis attendendum. Tempore enim progrediente, poteſt facile deeſſe, quippe liene immobili facto, ut in propoſita Manfredii Obſervatione vidiſti, & apud Ballonium videbis; nam lien, veſicæ incumbens, *ſatis contumaciter adhærebat*. Confirmat hoc Riolanus, ubi hunc ſibi morbum *quater viſum* in Encheiridio (8) dicit: & certe in Anthropographia (9) duo producit exempla, in quorum utroque ſe lien utero, viciniſve partibus tam firmiter alligaverat, ut in altero, vivente fœmina, reponi, quemadmodum antea, in ſuam ſedem amplius non potuerit; in altero diu Medicis pro mola impoſuerit. Ipſe autem has profert (10) notas, ut a prolapſo rene internoſcamus, *tumorem oblongum, & vacuitatem hypochondrii ſiniſtri*; quarum hanc nos in jejuno ægrotante quæremus, & ſi percipiamus (quod in eo facile, in quo lien ante prolapſum tumidus perceptus ſit) multo potiorem notam ad internoſcendum a quovis alio duro hypogaſtrii tumore delapſum in hoc lienem habebimus, quam figuram, quæ in morbidis Partibus, & in hac præſertim, ut vel ipſe Riolanus (11) docet, quantum mutari ſæpenumero ſoleat, non ignoramus. Ex Blaſii (12) autem exemplo colligere duo poſſumus, alterum, ut ſi forte quod ipſi accidit propterea, ſicut opinor, quia ſenſim laxatis ligamentis, non cito ruptis, procubuerat lien, contingat nobis gravem tumorem, hypochondrium ſiniſtrum cum aliqua parte epigaſtrii occupantem, primum percipere, interpoſito autem ſpatio temporis hypogaſtrium magis, quam

(1) P. 1. Obſ. Med. 14. (2) Obſ. Anat. Chir. 62.
(3) Vid. præſertim Epiſt. 36. n. 11. & 17
(4) l. 3. Sect. 16. Obſ. 9. & ſeqq. plurib. & Sect. 21. Obſ. 34. §. 1. 2. 3.
(5) Anthropogr. l. 2. c. 26. (6) Epid. l. 2. Vere A. 1578. (7) 6. in Obſerv. Var.
(8) l. 2. c. 26. (9) l. 2. c. 23. (10) Encheir. c. cit. (11) Ibid.
(12) Obſ. ſupra ad n. 43. cit.

quam illa, tenentem, in conjectura confirmemur; nam alioquin locum dumtaxat, in quo demum sentiemus, attendere, etsi adjuvare aliquando potest, quod sinistrum sentiamus: potest tamen nonnunquam decipere, sicuti ostendit Manfredii (1) Observatio, qui ad inguen dexterum invenit. Alterum est, ut si cætera signa lienem indicent, non propterea quia tumor *ultra semestre spatium*, quod definiverat Riolanus (2), mobilitatem aliquando retineat sic, ut mutato corporis situ, sedem mutet; non, inquam, propterea lienem esse inficiemur. Ut enim facile alias, quemadmodum diximus, adhærere soleat, in Blasii tamen casu *ultra annos tres & dimidium* etiamtum pendulus, pro varia corporis agitatione, varie ipse quoque moveri potuit. Ex eodem, ut ab Ruyschio (3) narratur, casu discimus, accidere interdum hunc morbum post difficilem partum, nec sine dolore vehementissimo: quorum illud ea confirmat, quæ de morbi causis addidimus (4), hoc vero admonemur, ne quia dolorem cæteræ historiæ non memorant, idcirco in omnibus, omnive morbi tempore deesse credamus. Antonii de Pozzis (5) historia docet, quamvis magnus lien, sede præ pondere mutata, hypogastrium occupasset annos quatuor & viginti, vixisse tamen mulierem, terque uterum interea gessisse, & vitalem prolem edidisse; ut minus oporteat mirari, quod altera illa apud Ballonium (6), semel ad legitimum usque pariendi tempus fœtum retinuerit, in partu demum extincta. Nihil, nisi facilem Medicorum errorem in hoc morbo pro uteri gestatione habendo, confirmat Drelincurtii Observatio apud Schorkopffium (7). Exemplum denique Boneti (8) facere posset ad ea comprobanda, quæ de ventris doloribus aliquando torquentibus paulo ante dicebamus, nisi alius præterea in ejus Virginis ventre fuisset morbus. Nec plures lienis prolapsi, quam has decem Observationes accepisse, aut legisse, in præsentia memini, ut jure meritoque Ruyschius (9) potuerit inter ea, quæ rariora adnotaverat, *lienem in pelvim prolapsum* recensere. Sex illarum ad fœminas attinent, duæ ad viros: ad alterutros autem reliquæ spectare potuerunt, quas indicavit, non narravit, Riolanus (10), cum ajat, imperitos, incautosque sic falli *specie molæ, vel scirrhosi uteri in mulieribus, & in viris specie tumoris glandulosi instar steatomatis in mesenterio latentis*. Mihi necdum contigit, ut per anatomen deprehenderem, cupienti alioquin cum alia, tum præcipue quid annexis pancreati, ventriculo, totisque Splenicorum vasorum truncis tunc accidat, diligenter inquirere. Et sunt quidem in productis Observationibus, Ballonii præsertim, & Cabrolii, aliqua ad ventriculum attinentia. Sed quoniam aliunde esse poterant, nec Pozzi, & Boneti historiæ satis illis hac in parte respondent, consulto sunt a me prætermissa.

45. Consulto pariter reticui, quod ab Hildano (11) in muliere deprehensum est, cum immanem lienem ad hypogastrium quidem extensum legam, non illuc prolapsum, ut Viris alioquin Doctissimis visum est, in Observationis ejusdem, ab Hildano facta, commemoratione (12), quam ipsi alteram esse Observationem crediderunt. Sic quoque pro commemoratione habui editæ olim Observationis (13), quod Ruyschius posuit in Adversariis (14); neque enim mirum, si persenex quædam in hac commemoratione scripserit, quæ cum scriptis triginta annis ante non prorsus congruant, quando nec illa, quæ tum scripserat, viginti nimirum annis postquam observaverat, satis cum iis conveniunt, quæ septem, haud amplius, annis post habitam illam Observationem tradidit Blasius (15), qui & a muliere consultus fuerat, & affuit dissectioni, quam ab Ruyschio peractam dicit A. 1670. die 24. Januarii. Hic vero cum annum eundem ponat, tempus quoque anni satis indicat, cum eandem

 hanc

(1) supra, eod. (2) Encheir. c. cit. (3) Obs. 62. cit. ad n. 43.
(4) eod. n. (5) Eph. N. C. Dec. 1. A. 4. Obs. 30. (6) loc. cit.
(7) Dissert. supra n. 40. cit. thes. 22. (8) Sepulchr. l. 3. Sect. 14. Obs. 37.
(9) Resp. ad Bidl. Vindic. (10) Encheir. c. cit. (11) Cent. 2. Obs. 45.
(12) Epist. 55. (13) cit. supra ad n. 43. (14) Dec. 2. n. 9.
(15) cit. supra ad n. 43.

hanc suam, ait, recenseri historiam *Decad.* III. *Obs.* 4. Justi Schraderi, qui ibi ab Ruyschio *Ann.* 1670. *die* 31. *Mart.* sibi narratum scribit, *nuper* ab se eam esse habitam dissectionem. Quod si hujusmodi Observatio ex iis esset, quæ bis intra duos menses uni Anatomico facile possent occurrere; quomodo inter rariores ab Ruyschio (1) fuisset posita? At enim quater id vidit Riolanus (2); *bis* autem, ut hæc recensens lego, Ill. Swietenius (3) in cadaveribus conspexit *lienem scirrhosum ingentem ad pelvim usque prolapsum*, qui utinam ad cætera addenda otium habuisset. Tu vero memineris, non videri nobis minus veri simile, quod aliquis non semel offenderit lienem prolapsum; sed quod intra bimestre spatium bis offenderit, hoc sane videri. Attamen si verbum illud *nuper* a me forte nimis restricte acceptum putas; etsi mihi non ob id unum haud satis convenire cum aliorum antea editis descriptionibus prima illa Ruyschii Observatio visa est; non repugno, quin secundam pro alia habeas, & cæteris annumeres, quæ supra (4) sunt recensitæ.

46. De curatione tandem quid primo tempore censuerit, & quid præstiterit Riolanus (5), quæ item, liene hypogastrii partibus jam affixo, proposuerit, quæ vetuerit, ex ipso cognosces. Nolo enim jam longam Epistolam longiorem facere, cujus tu prolixitudinem, non tamen cum superioris Epistolæ prolixitudine comparandam, feres æquiore animo, cum animadverteris, hac nos, repetitionum osores, non modo quæ ad Sectionem spectant *de Ventris Tumore*, sed & quæ ad alteram *de Hypogastrii Dolore* attinent, propemodum absolvisse. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XL.

Verba fiunt de Lumborum Dolore.

VEntum est ad morbos, quorum peculiaris sedes, & causa sæpe admodum sunt obscuræ, ad eos videlicet, qui ad urinas spectant. Ostendet hoc vel ipse, a quo incipimus, *Lumborum Dolor*. Hic enim haud raro ad renes attinet, quos arenæ, aut calculi male habent: quanquam non minus sæpe aut alio attinere, aut ad renes quidem, sed ab aliis causis affectos, & ipse nosti, & planius intelliges ex iis, quas modo tibi describam, Observationibus tum Valsalvæ, tum meis. Nam ex utrisque primæ ad renes, calculosque, posteriores ad alia aut renum, aut aliarum partium vitia pertinebunt. Initium, ut par est, & soliti sumus, ab illius primis capiemus.

2. SACERDOS annorum quinquaginta, ab annis jam bene multis, arthriticis, digitorum præsertim, obnoxius doloribus, tandem & nephritico est correptus. Vomitus non solum biliosæ materiæ crebro, sed & semel sanguinis fuit, qui per nares quoque jam sæpe profluxerat. Posteaquam urina ex pauca, & aquosa, majori copia reddebatur cum mucilaginosa, atque opaca materia, repente convulsivi totius corporis motus accessere, qui iterum, sed vehementius, redeuntes necarunt. VENTRE aperto, omnia intestina reperta sunt colore ad lividum inclinante. Ventriculus autem sanus, nullo apparente loci vestigio unde sanguis prodiisset. In renibus minimi latebant calculi, nonnulli nigri, alii albicantes, sinuosæ præterea caveæ, in sinistro præsertim, urina plenæ: quæ sua copia pelvim, & huic continuatum ureterem multum dilataverat. In Capite interna cerebri substantia quadantenus, hujus autem præcipue ventriculi sero scatebant. Denique ad digitorum articulos, cute sublata, illico in membrana, tendines obvolven-

(1) Vid. supra, n. 43. (2) supra, n. 44. (3) Comment. in Boerh. Aphor. §. 958.
(4) n. 44. (5) Encheir. & Antrop. capitib. ad n. 44. supra cit.

vente, tartarea materia deprehensa est, quæ ex albo in flavum colorem vergebat.

3. Cum plura possint, quod in hac, aliisque sæpenumero fiet Epistolis, ex proposita Observatione deduci; tum illud præcipue confirmare licet, quod in medicina exercenda sæpius occurrit, ad articulorum dolores accedere renum dolores, ad hos denique gravissimos cerebri morbos. Nempe qui arthritidi obnoxii sunt, quanto minus uti possunt corporis motu, tanto minus agitant eos musculos, quorum motibus renes quoque attigui coagitantur, ne facile in his urina subsistat, & arenulas, quibus foeta est, deponat. Videsis Boerhaavium (1), & Magistri sensa recte interpretantem, & illustrantem Hallerum (2). Vide etiam Littrii (3) Observationem in puero, cui ob phimosim cum vix guttatim destillaret urina, eoque inter glandem, & præputium restitaret, incredibilem ibi creaverat lapillorum numerum, quorum, sublata phimosi, nullus amplius productus est. Concreto autem jam in renibus calculo, sicuti haud raro inde obstaculum fit lotio, minusque propterea serum inutile e sanguine eliminatur, ita hoc redundare in cerebrum potest; aut etiam asperitas calculi renes interdum vehementius irritando, convulsiones toto corpore ciere, atque ideo intra cranium quoque. Utra malueris ratione convulsivos motus in proposito Sacerdote, mortemque ipsam explicare, arbitrium tuum facio: quanquam secundam comprobare videtur mictus mucilaginosæ materiæ, cui mictui illa successerunt. Scilicet is mucilaginosus humor, quo ut vesica, & ureteres, sic etiam, quippe ex eadem continuata tunica facti, pelvis, & ad hanc pertinentes tubuli, qui excipiunt renum papillas, intus obliniuntur adversus urinæ acrimoniam, is igitur humor auctus, & crassior factus a calculi irritatione, hujus vim minuit donec calculo adhæret, interque ejus asperas facies, & illam tunicam se interponit. At quando sive a perperam datis medicamentis, quæ urinam importune moveant, sive a causa alia aliqua illinc detrusus, tunicam inermem relinquit; tunc vero acriora fiant irritamenta, necesse est. Prima vero de duabus explicationibus uti malueris, ut opinor, in ea, quam protinus attexam, historia.

4. VIRO sexaginta annos nato, obesiori, qui, dum juvenis erat, difficulter mingebat, ut elevatis pedibus aliquando mingere cogeretur, ex toto urina supprimitur cum dolore vehementissimo ad lumbos, tamen sine ullo vomitu. Magna quotidie febris, rigore, & frigore ad duas horas durantibus. Cathetere immisso, sanguinolentam mingit materiam, unaque calculum parvæ amygdalæ magnitudine. Hunc excipit mictus purulentus. Sed postmodum clarescit urina, fitque sanorum similis, non sine aliquo tamen foetore; semperque perstat ad lumbos dolor. Morbo, sicut diximus, in speciem remisso, ea nocte, quæ ad quinctum diem attinebat, quadam ingruente quasi epileptica totius corporis concussione, cum sanguinolenta ad os spuma æger excedit e vita. VENTRE dissecto, vesica apparuit urinæ plena, nisi quod male olebat, secundum naturam, ut videbatur, se habentis. Crassæ factæ erant carneæ vesicæ fibræ, ut cordis lacertulos repræsentarent. Circa ejus cervicem nonnulla arenulæ grana reperta sunt. Cæterum in vesica nullus inventus est obex, quo mictio prohiberetur. Ureteres, & renes omnino sani. In Thorace pulmones turgebant, atroque erant colore infecti: sinister autem diaphragmati arcte adhærebat. Cordis ventriculus dexter polyposam concretionem habebat; sinister fluido sanguine erat plenus.

5. Quæcunque olim fuisset causa mictus difficilis, a quo veri simile est, ut alias (4) indicabitur, fibrarum vesicæ crassitudinem fuisse relictam, novissimus, quod ad urinarias Partes attinet, morbus a calculo videtur repetendus. Is enim in renum alterutro tanto facilius gigni potuit, quod obesiori homini pinguedinis pondus minus facilem reddebat corporis

(1) Prælect. ad §. 352. Instit., & ad §. 365.
(2) not. *e* ad primum, & *d* ad alterum cit. Boerh. locum.
(3) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1706. Obs. Anat. 6.
(4) Epist. 42. n. 33.

poris exercitationem (1). Rationi huic, qua Boerhaavius (2) lapidem credidit itidem in rene altero (neque enim semper uterque pariter est ad hanc rem dispositus) præpinguis hominis concrevisse, aliam quoque addas licet, quam cum Auctore eodem (3) repetes a pinguedinis copia, renem, & ureterem premente, eoque non secus ac rarior corporis motus, lotium morante. Quin etiam in iis, qui se multis, ac sæpius ingurgitantes, ventriculum, & intestina plerumque habent nimis distenta, ad cæteras causas, quibus renum calculis obnoxii fiunt; hanc mecum adjice, quod renes, & præsertim sinistrum, ambosque ureteres, quippe inter posteriorem ventris parietem, & viscera illa positos, plus justo comprimant. Quæ causa cum ad cæteras illas accessisset in generoso Viro, quem describit Scroeckius (4), tanto minus mirum est, in uretere altero non exiguum calculum, in rene autem opposito magnum cum tot aliis minoribus fuisse deprehensos. Compressio autem a copia sive pinguedinis, sive ingestorum, eo magis in obesioribus noxia est, quod supini facile cubant: qui corporis situs tum renes, & ureteres magis ponderi imposito subjicit, tum quanto frequentior, & diuturnior est, tanto magis descensui urinæ officit. Sed & quandam Cl. Fantoni (5) Observationem legens in viro, nephriticis doloribus, a sinistris præsertim, obnoxio, rene autem sinistro, qui duplo crassior erat, & geminum fovebat calculum, obtecto *concreta quadam materia lardo persimili, hic transversum minorem digitum, illic pollicem & amplius crassa*, renem autem alterum non tegente; facile de pingui materia ibi quoque noxia cogitabis. In nostro igitur, ad quem redeo, Viro genitus calculus, sive renis alterius ureterem summum, sive urethræ initium claudendo, & lumborum dolorem afferre potuit, & lotii suppressionem. Nam etsi non semper, haud rarissime tamen contingit, ut uno affecto rene, alter quoque in consensum trahatur. Deturbato autem urinæ incumbentis vi calculo, & in imum vesicæ orificium protruso, lumborum tamen dolor perstare potuit eadem ratione, qua renum dolor aliquando solet vesicam versus extendi, per ureteres videlicet hinc renibus, inde vesicæ continuatos, & cum plus urinæ jam capere vesica nequit, ipsos quoque urina distentos. Quæ etsi per immissam fistulam educeretur, tamen quam cito rursus vesicam impleret, hæc post ægri mortem inspecta ostendit. Quod si, quia sani visi sunt ureteres, non putas, calculum, nisi cum minor esset, eos pervasisse, neque lotium distendisse; quanquam & parvus erat calculus, & brevis distentio fuit; at tu distractos saltem concipe a calculo, summam, in quam se intruserat, urethram figura sua usque adeo lacessente, ut sanguis primum, deinde pus, fœtor demum, quo lotium infectum erat, inde petenda videantur, quando aliunde non licet, uti ex urethra, quam perfectam fuisse non legimus. Ut neque legimus inspectum cerebrum, in quod credibile est, suppressa urina, impurum serum ex sanguine se effudisse, & brevi mora acrius factum epilepticam illam concussionem, mortemque attulisse non secus atque, ut opinor, duobus attulit, quorum historias in XXII, quam nos sequi hic vides, Sepulchreti Sectione (6) habes, a renum lapidibus pariter, & urinæ suppressione non sine convulsionibus decedentium; ut exempla alia plurima inductæ ipsius ab urinæ suppressione, apoplexiæ prætermittam, & nominatim illud Koenigii (7) in Senatore, cujus ureteres calculis erant obstructi, renes autem, & dexter præsertim, æquo majores, dilatatis tunicis multo sero tumidis, permultis obhærentibus scatebant lapillis.

6. Cum modo indicatum sit, posse a vesica dolorem ad lumbos propagari; attendendæ huc essent aliæ Valsalvæ Observationes, idem aliunde profectum commonstrantes, nisi priusquam a renibus discedamus, præstaret ostendere, horum, &, quod consequitur, lumborum dolorem causæ

(1) Vid. supra n. 3. (2) ad §. 365. ibid. cit. (3) ad §. 387.
(4) Act. N. C. Tom. I. Obs. 247. (5) De Obs. Med., & Anat. Epist. 8. n. 14.
(6) l. 3. Obs. 2., & Obs. 13. §. 5. (7) Lithogenes. human. Specim. Epist. 2.

sæ quidem, quæ in renibus sit, nec tamen calculus sit, nonnunquam esse imputandum. Rarior, sed non incredibilis causa sunt vermes, quos qui in renibus non caninis modo, sed & humanis deprehenderint, multos nominat Dominicus de Marinis (1), ad quos magna ex parte in Sepulchreto quoque (2) memoratos, addas alios quosdam, qui in eodem (3) indicantur, & qui præterea a Vallisnerio (4), aut ab Alghisio (5) ad Vallisnerium scribuntur, præsertim vero post Redium, Vallisnerium ipsum, & Carolum Drelincurtium (6). Ex his tamen omnibus perpaucos invenies, neque eos fere in observando cautiores, qui intra ipsos hominum renes vidisse se scribant; ut nisi in canibus, martibusque pro certo sciremus esse deprehensos, fortasse illorum Observationes partim in dubium vocaremus, partim aliter explicaremus, mincti post nephriticos dolores oblongi, teretisque polypi, qui Sponio (7) pro lumbrico a primo imposuerat, non obliti. Quanto igitur certarum in canibus Observationum magis augetur numerus; tanto etiam magis credibile fit, posse idem in hominibus quoque contingere. Hac mente quod Valsalva conspexit non multo secus ac Illustri quoque Swietenio (8) accidit, describam.

7. CANEM ille masculum, Anatomes studio incensus, persecabat, cum, loco renis dexteri, corpus invenit quod exterius quidem renem propemodum æmulabatur, at sub externa membrana tenuem corticem glandulosum habebat, ad quem pertingebant sanguifera vasa, sub cortice autem caveam, quam membrana admodum lævigata convestiebat, pluribus pertusa foraminibus ad eum corticem pertinentibus, ut ex hoc per illa defluere in caveam lotium videretur. In cavea vermis latebat tres circiter ulnas longus, crassitudine autem calami majoris ex iis, quibus utimur ad scribendum.

8. Redius (9) quidem hoc verme in rene crassiores, sed non æque longos invenit. Ulna ipse, & Kerckringius (10), Vallisnerius (11) quatuor palmis, Drelincurtius duobus pedibus longiores offenderunt; ut animalis non crassissimi longitudo ulnarum circiter trium mira nimium videri possit, nisi cum mortui aucta multum est, ut ego (12) in alio vermium genere, in hoc autem ipse Redius facile accidere adnotavit, aut sicuti apud Drelincurtium (13) duo fuerunt, quorum alterius rostrum circa alterius caudam arctissime esset defixum. Nam & bini aliquando sunt uno in rene, dispari quidem longitudine (14), ut Redius quoque (15) observavit, at pari a Blasio (16) picti sunt, hique ex homine emaciato, qualis alter fuisse legitur apud Zacutum (17), in cujus renibus vermes, at multis partibus breviores fuisse dicuntur colore albo, cum rubicundo essent in Blasii Observatione, quo colore semper in canibus & Redius, & Drelincurtius, hic interdum vivos, ille mortuos conspexere; hic non nisi in maribus, & a dextris, ille etiam in fœmina, & a sinistris. Dolores fuisse renum acerbissimos, Zacutus scripsit: quos etiam in canibus perpetuo significatos esse clamore, Kerckringius, & Borrelius (18) testantur, cum cæteri, quos nominavi, id omittant. Quod reliquum est, de horum vermium origine, ut puta an in canibus ex rubellis iis sint, quos in tuberculis quibusdam haud procul interdum a renibus alias (19) descripsi, ab illis erosis in hos nonnunquam transeuntibus, in tanta longitudinis imparilitate, non facile affirmaverim, nisi prius de utrorumque structura certiora nobis innotescant. Blasius quidem renales suos *quasi ex annulis plurimis affabre junctis* constantes de-

(1) Differt. de re monstr. a Capucc., & cæt.
(2) Sect. hac 22. Obs. 23. §. 5., & in Schol.
(3) Ibid., & in Additam. ad eand. Sect Obs. 2.
(4) Consideraz. int. alla generaz. de' Vermi.
(5) Opere del Vallisn. Tom. 1. P. 5.
(6) Experim. Anat. Canicid. 3. n. 10., & 16., & Canicid. 11. n. 36.
(7) Act. Erud. Lips. A. 1684. M. Jun.
(8) Comm. in Boerh. Aph. §. 1134.
(9) Osservaz. int. agli Anim. viv., & cæt.
(10) Specil. Anat. Obs. 59.
(11) Consider. cit.
(12) Epist. Anat. 14. n. 47.
(13) Canicid. cit. 3. n. 16.
(14) Ibid. n. 11.
(15) Osservaz. cit.
(16) P. 6. Obs. Med. 12. Tab. 9. Fig. 6. & 7.
(17) Sepulchr. Sect. hac 23. Obs. 23. §. 5.
(18) in Additam. ad eand. Sect. Obs. 2.
(19) Epist. Anat. 9. n. 44., & seqq.

descripsit, pinxitque; sed ei picturæ Sculptorem & geminum caput, & oculos de suo crediderim addidisse. Vallisnerius animadvertit, quem ipse vidit, ex Latorum genere non fuisse, qui potius esset teres, sed neque ex ullo alio genere, quod alii, quantum ipse sciret, intestinis unquam inclusum comperissent. Hæc Vallisnerii animadversio dubiam mihi reddit propositam ab Redio structuram, quippe cum Teretibus intestinorum vermibus, ut ab Redio ipso describuntur, ferme communem; ut illa prætereaam, quæ ab descriptione hac dissentientia adnotavit Vallisnerius (1). Verum ut omnia de renalibus vermibus satis certa, & constantia essent, tamen illorum parvitas, qui in iis tuberculis canum sunt, necessariam intimæ fabricæ comparationem perdifficilem redderet. Quem laborem aliis, minus quam nos occupatis, relinquentes, interea ad alias, ut promisimus, Valsalvæ historias transeamus, in quibus lumborum dolorem a causis extra renes positis observaverit.

9. VIRGO annorum circiter vigintiquatuor, ab alto cadens, gravante ad lumbos dolore, & febre afficitur. Horum utrumque aliquantum mitescit. Verum aliquot post diebus recrudescens, accedente sensu ponderis in ventris cavo, vomitu, & dejectione modo viridis, modo nigricantis materiæ, tandem ad interitum perducit. DUM VENTER secatur, illico sanies effluit, quæ, spongiis collecta, octo circiter libras pependit tota. Intestina erant inter se per tunicam exteriorem connexa, sic tamen, ut in eorum interstitiis crassior lateret sanies. Cæterum intestina ipsa, & ventriculus nihil in se vitii ostenderunt. Hepar albicabat, exteriusque adhærentem habebat crassissimam saniosam materiam. Sed omentum a sinistris, iliacam regionem versus, annexum peritonæo ex ea parte ulcus patefecit.

10. Quæcunque ea ratio fuerit cur a casu illo sit læsus intimus ventris paries iliacam regionem versus; ibi certe abscessus genitus est tantus, unde copia illa potuerit saniei effluere. Pure confecto, id accidit, quod Hippocratis aphorismus (2) docet, ut *dolores*, *ac febres* aliquanto mitiores fierent. Abscessus autem disruptionem recrudescentes significarunt, ut puris in ventrem effusionem, in ventris cavo ponderis sensus. Doloris vero lumborum causam non quæres, cum abscessus sedem in ea abdominis parte fuisse mimineris, quæ in iliacam vergebat regionem; fibræ enim Transversorum musculorum, quæ in illa ipsa parte sunt, ab lumborum vertebris, ut nosti, exoriuntur: ad extrema autem musculorum, firmius præsertim ad os alligata, distractis, erosisve musculis acrius dolores percipi, non est cur miremur.

11. Additurus huc alias Valsalvæ Observationes dolorum ibidem sævientium a causa vel extra ventrem, & abdomen posita, in memoriam redeo, a me tibi aliis jam Litteris (3) fuisse descriptas, & ex affixione appendicum diaphragmatis, actionem ad has causæ, in thorace latentis, esse explicatam: quo fortasse Jacotii quoque Observatio attinet, in una ex proximis Sepulchreti Sectionibus (4) legenda. Quod si causa locata extra ventris cavum efficere id potest, quanto magis eæ poterunt, quæ aut in lumbis ipsis, aut in ventris parte aliqua sint, lumbis adsita, aut ad eos alligata? Videbis eas causas fuse, & singillatim recensitas in Riolani Encheiridio eo capite, ex quo relatæ sunt in hanc XXII. Sepulchreti Sectionem in Scholiis ad Obs. 38. primam; idem enim per incuriam repetitus est numerus: plerasque autem in eadem Sectione exemplis comprobatas, ut ex rheumatismo lumborum Obs. 29: ex sero in lumbarium vertebrarum tubo Obs. 33: ex harum erosione Obs. 35. & 40: ex lapillis, aut, si mavis, ossiculis in arteriis lumbaribus Obs. 31: ex mesenterii vitiis Obs. 38. secunda, 39. & 41. §. 1. 2. 5. 6. 9. & Obs. 1. in Additamentis: ex uteri malis Obs. 41. §. 4: ex scirrho intestini Ilei exulcerato Obs. 32: atque, ut alia nunc omittam, ex pancreatis morbis Obs. 25. 38. secunda, & 41. §. 3. adderem etiam ex §. 7.

(1) Miglioramenti d' alcune Osservaz. del Redi n. 13. (2) 47. Sect. II.
(3) Epist. 16. n. 40., & 41. (4) 25. Obs. 14.

§. 7. nisi eadem esset, sicuti quæ §. 6. & 8. eædem sunt ac quæ modo sunt indicatæ 38, & 25. hic per oblivionem repetitæ. Afficit autem pancreas cum per se vertebras proximas, tum sæpius quam Medici plures opinantur, ut recte est a Franc. Sylvio (1) animadversum, per succum, quem, sicuti & jecur, tunc præter naturam se habentem immittit in Duodenum intestinum, attiguum, annexumque iisdem vertebris, & reni dextero, unde sensus in pluribus varii, præsertim vero ardentis doloris, renibus haud raro innoxiis attributi.

Sed jam ad renes ipsos, & primum quidem ut calculis affectos, redeundum est, si nostras volumus eodem ac Valsalvæ Observationes ordine tecum, ut sumus polliciti, communicare: quanquam cum eæ, quæ illustriores sunt, ad alias Epistolas certis de causis, ut tum videbis, sint differendæ; hic unam dumtaxat, & quamvis peculiarium, quæ præcesserant, signorum historia carentem, tamen haud inutilem, subjiciemus.

12. MULIER decesserat in Nosocomio Patavino cum septem jam menses uterum ferret, A. 1708. mense Martio. VENTER propterea, & uterus statim a morte incisi fuerant, fœtusque detractus tum vivus, mox autem mortuus; cum ego, qui tunc forte Patavii eram, uteri cervicem, quæ etiamtum erat integra, & renes, quædam accuratius observaturus, accepi. Muci copiam intra eam cervicem, & vesiculas eodem fœtas, numero, & magnitudine valde conspicuas, & superficiem uterini osculi obducentes, hic fusius memorare nihil attinet. Renes vero sunt digni qui describantur. Cum enim sinister major esset, quam corporis magnitudo requireret, suosque ostenderet canaliculos, magis quam soleant, crassos, eoque omnibus, qui forte aderant, maxime patentes; contra dexter tanto erat minor, ut renis Succenturiati magnitudinem, crassitudinemque non superaret, ejusque parvitati ureter, & vasa Emulgentia respondebant. Et ne sic fuisse a primordii crederes, colore erat, qui morbidum significaret, & tubulos quidem adhuc habebat, qui papillas excipere solent, sed contractos, substantiam autem reliquam pene ad nihilum redactam; ut si calculum, minime rubentem, minimeque croceum, reni insitum, & calculosam hinc inde materiam demeres, vix aliud superesset.

13. Quod dixi, hanc Observationem haud inutilem fore, sic accipias velim, quod occasionem det nobis plura examinandi, quæ de renum calculis, & vitiis agentes Medici tradidere, velut ex ista ipsa apparet Sepulchreti Sectione XXII.

Et primum licet Coitero (2) acciderit, ut *dextrum renem magis atque sinistrum exulcerationi obnoxium* inveniret, sicque etiam fuerit in nostra muliere; tamen, si totam hanc percurras Sectionem, ex renibus quorum substantia exulcerata, aut absumpta fuerat, longe plures fuisse comperies sinistros, quam dexteros: & sane si frequentior renum exulcerationis causa in calculis quærenda est; hi sunt, confirmante Boerhaavio (3), rariores in dextero, nec ratio deest ab doctis Viris excogitata (4), quod sanguis videlicet multo facilius ob breviorem, ac liberiorem Emulgentem venam revehatur ex rene dextero. Et cum alias alii rationes attulerint; in re tamen ipsa conveniunt, ut Frider. Hoffmannus (5), magisque is, quem laudat, Carolus Piso (6), diserte scribens, *ex centum nephritide* (calculosa) *laborantibus octoginta & amplius renem sinistrum dolere, experientia teste*, sive *in omnibus nephriticis fere, ... quæ est*, inquit (7), *observatio Dodonæi, & nostra quoque*. Igitur etsi versans ex Cæsareæ Academiæ Voluminibus illa, e quibus potissimum soleo in his Epistolis exempla petere, in Observationes nonnullas incides, quæ aut (8) renes ambos pariter a calcu-

(1) Vid. extrema Scholia ad cit. Obs. 38. primam. (2) Obs. 23. §. 3.
(3) Prælect. ad Instit. §. 352. (4) Vid. Haller. not. g ad eund. locum.
(5) Medic. Rat T. 4. P. 2. S. 2. c. 6. in Thes. Pathol. §. 6.
(6) Obs. de Morbis a Ser. colluv. S. 4. c. 2. post Obs. 100.
(7) in Præf. paulo ante Theor. 4. (8) Dec. 3. A. 5. Obs. 33.

lis intus absumptos, aut (1) dexterum solum iis gravatum, aut (2) si utrumque, multo magis dexterum; tot illas tamen habebis, quas hisce opponas, quin ex iisdem Voluminibus alias insuper, quas illis adjungas, ut ubi (3) calculos in sinistro dumtaxat rene describunt, vel si in utroque, aut (4) plures, aut (5) majores, gravioremque labem sinistro afferentes, quam dextero, in quarum Observationum altera illud obiter adnotabis, fuisse eorum calculorum partes quasdam *crystallinæ duritiei, & splendoris nitidi*, sive *pellucidas*. Habebis indidem exempla (6) aucti, quamvis intus exesi, vel alio vitio affecti aut sinistri tantum, aut multo magis sinistri quam dexteri: hæcque duæ purulentorum renum Observationes a Cl. Coschwitzio (7) propositæ ambæ pariter confirmabunt. Verum jam satis exemplorum: itaque sciens mitto cætera, in quibus & illud est ex Cl. Fantono supra (8) indicatum, uno excepto, quod ex Verneji Observatione idem (9) memoravit, quippe non prætereundo, ut rara causa intelligatur purulentæ dejectionis. Scilicet pus e Colo intestino proveniebat, quod certo loco ulcus vicinæ Partis eroserat. Ea autem Pars ren erat sinister. Ex his, quæ dicta sunt, aliquid utilitatis existere posse vides, cum renalis affectionis dubia, ut sæpe, signa se produnt. Si enim ad illa hoc accedit, ut sint a sinistris, paulo minus dubia fient, quam si essent a dextris.

14. Porro Eustachius (10) cum in Bonifacio Corneo renem alterum offendisset magnitudine parvam castaneam vix æquantem, alterum autem magnum; sed illum sanum, hunc putrem, calculisque, ac saniosa materia turgidum; censuit, illius parvitatem sanguinis penuriæ deberi, quippe copia ejus maxima in alterum confluente, quo vis morbi, ac stimulus concitabat. Si revera parvus sanus erat, neque ejus exiguitas veterum læsionum vestigia occulebat; non est mirandum, quod Vir summus ad eam confugere explicationem coactus sit. Aliis vero ubi ren minor morbidus est, contraria placet explicatio, uti & nobis in proposita muliere. Rene contracto, ejus quoque vasa, ut vidimus in illa, contrahuntur. Quod igitur sanguinis in eum jam ferri non potest, in alterum per oppositam arteriam divertit, ipsumque distendit. Credo autem, & contractionem alterius, ejusque vasorum, alterius vero distentionem interdum posse adeo augeri, ut hic immanem in molem excrescat, ille vero nunquam fuisse videri possit. Scilicet sanus, si firmus sit, non magis augetur, quam influxus sanguinis requirit, uno in rene id, quod antea in duobus, depositurí. At si laxior natura sit, ad eamque laxitatem morbus accedat; credi vix potest quantum incrementi nonnunquam capiat. Ostendit ren ille, quem Cl. Valcarenghus (11) invenit decuplo majorem, magisque is, qui in Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis Historia (12) memoratur librarum pondo triginta quinque; ut nihil hic dicam de altero, duplo, eoque amplius quam iste ultimus, graviore, quem ex Monginotii Observatione Præcl. Fantonus (13) commemoravit. Contracti vicissim ex morbo, adeoque attenuati, atque absumpti, ut a primordiis defuisse Viri doctissimi existimaverint, in illis mihi suspicio est, qui renum doloribus a calculis, vitiisve aliis laborarunt, ut puta in muliere, viro, & puella, quorum videsis historias in Sepulchreto (14). Namque (ut omittam virum, illum videlicet Mercatorem, cujus Observatio in hac quoque Sectione (15) semel atque iterum per incuriam est indicata) in puella ut renis dextri locum ne filamenta quidem, aut membranæ tenerent; tenebat tamen ureter, qui ex venæ Cavæ trunco, ad quem, rene absumpto, se

(1) Act. T. 1. Obs. 20., & 247. (2) Cent. 1. Obs. 27., & Cent. 3. Obs. 45. (3) Ibid. in Appen. n. 1.
(4) Dec. 3. A. 3. Obs. 122. (5) Ibid. A. 7., & 8. Obs. 122. cum Figuris.
(6) Cent. 8. Obs. 100., & Cent. 9. Obs. 64., & Act. Tom. 7. Append. n. 10., & eorund. Tom. 8. Obs. 89. (7) Dissert. de Valvulis in Ureterib. §. 5., & 7.
(8) Vid. supra, n. 5. (9) Anat. corp. hum. Diss. 4. (10) Sect. hac 22. Obs. 16.
(11) Dissert. de saxis, acub., & cæt. (12) A. 1732. Obs. Anat. 7.
(13) De Obs. Med., & Anat. Epist. 8. in fin.
(14) Sect. cit. Obs. 23. §. 4. Sect. 27. Obs. 1. Sect. 28. in Additam. Obs. 2.
(15) Obs. 23. §. 12., & Obs. 27. §. 6.

se videtur agglutinasse, in vesicam adhuc descendebat: in muliere autem pro eodem rene *species quædam involucri* conspecta est, membrana, credo, quæ marsupii instar, absumpta jam renis substantia, superstes a tot Observatoribus (1) commemoratur. In iis vero crediderim a primordiis usque, ut vel olim Aristoteles (2) observavit, renem defuisse, in quibus nulla renum vitia præcesserint, neque ullum alterius renis, aut Emulgentium ejus vasorum, aut ureteris extet vestigium, ut non extabat in puellula a Poupartio (3), neque in Sacerdote, & Muliere, a Valsalva dissectis, quorum utriusque historiam tibi alias (4) proposui, aut siquid forte extabat, certa quædam alia non deerant, quæ nunquam renem fuisse indicarent, ut in ea Muliere alterius lateris ren non modo, ut in puellula illa, æquo major, sed duplo major, & præterea pelvi duplici, duplicique uretere præditus; ut initio factus videretur, ut sui quoque absentis comparis vices gereret. Ego vero in catella, quam Bononiæ persecui Februario mense A. 1702. aliud quidpiam animadverti, unde, etsi neque ureter, neque Emulgentia vasa deessent, renem tamen a primordiis defuisse conjicerem. Cum enim loco renis dexteri nihil nisi pinguedinem deprehendissem, quæ mole ipsum, & figura etiam quadantenus referret, ureterem autem cum vesica quidem commissum, at solidum, & paulo ante, quam ad eam pinguedinem perveniret, repente in tenues dispertitum pinguedinis strias, quæ sanguifera vascula comitabantur, arteriamque pariter Emulgentem vidissem in eo latere non deesse, at tenuiorem æquo, & cum ramum quidem non parvulum renem versus Succenturiatum dimitteret, parte reliqua in ramusculos abeuntem, qui per descriptæ pinguedinis superficiem dumtaxat reptabant: cum hæc igitur ita conspicerem, animadverti, venam ejusdem lateris Emulgentem, etsi crassitudine oppositam aliquantum superabat, nullos tamen, qui sub sensum caderent, ramusculos a pinguedine illa, quam totam cum cura persecui, venientes accipere; accipere autem ramum a proximo hepatis lobo crassum adeo, ut ipsa Emulgens sinistra illo tenuior videretur. Qua ex re proclive erat conjicere, venam Emulgentem dexteram non renis in ea quidem catella, sed jecinoris causa fuisse creatam, præsertim cum in sanissima catella secundum naturæ consuetudinem se haberent reliqua omnia, nisi quod ren sinister major erat, quam pro corporis magnitudine, ut pote qui secernere unus omnem debebat urinam, quamobrem canaliculi quoque ejus erant, ut in muliere descripsi, crassiores, & evidentiores.

15. Ut igitur ab ea constitutione, quæ a primordiis, ad eam, quæ a morbo est, & ad institutum sermonem redeam; augeri ob renis comparis absumptionem, alterius, qui sanus sit, magnitudinem non alia ratione crediderim, quam quæ paulo ante exposita est; neque enim in Kerckringii, exempli causa, aut Drelincurtii memoratis (5) Observationibus cum ren alter esset a verme corruptus, alter autem æquo major, esse potest Eustachianæ explicationi locus. Cum vero sæpe adeo fieri videamus, ut rene altero ob corruptionem, aut propter obstruentes calculos lotium non secernente, aut non emittente, alter suppleat, idque ipso hujus incremento confirmari; manifestum est, jure scripsisse, ut in Sepulchreto (6) leges, Guidonem Patinum, non semper esse verum, uno rene obstructo, alterum statim cessare ab officio: quod & suis ipse quoque comprobavit Observationibus, & facile est ex alienis pariter intelligere, in hisque, ut tot alias omittam, Gregorii Horstii (7), & Thomæ Bartholini (8). Quas Patini, & Bartholini historias perlegens, si forte miraris, cum magnus, & angulosus calculus esset in rene, nullum ibi percipi consuevisse dolorem; miraberis magis, si alias inspicias Observationes, ex quibus constat, neque illum, neque ex tot aliis renalium cal-

(1) Vid. ex gr. Sect. hac 22. omnes §. Obs. 5.
(2) De Generat. Animal. l. 4. c. 4. art. 2.
(3) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1700. Obs. Anat. 1.
(4) Epist. 25. n. 4., & Epist. 31. n. 25.
(5) supra n. 8.
(6) Sect. hac 22. in Schol. ad Obs. 14.
(7) Ibid. Obs. 19.
(8) Ibid. Obs. 24. §. 2.

calculorum signis ullum toto vitæ cursu in quibusdam eos habentibus fuisse, quarum Observationum aliquæ in eodem sunt Sepulchreti loco (1) ubi illa, quam ex Bartholino indicavi; sed aliæ præterea addi poterunt, ut quæ in Historia prostat Reg. Sc. Academiæ Parisiensis (2); quanquam in eo tamen viro vomitiones haud deerant, per intervalla ingruentes; & illa item, quam miror non fuisse jam additam, quippe in Posthumo Malpighii Opere (3) vulgatam. Causa autem, cur signum aliquod, & interdum ullum non appareat, esse profecto multiplex potest, ut puta cum lapides, quantumvis insignis magnitudinis, natura, aut casus *quasi coronarum orbes medios forat* (sic enim legenda sunt Eustachii verba, male in Sepulchreto (4) relata, ubi præclara ejusdem Observatione comprobantur) urinæ suppressio non contingit, ut neque continget, si via lotio quasi per canaliculos, in ipsis calculorum lateribus, substantiaque excavatos, relinquatur aperta, ut in proxima Salmuthi historia (5), & clarius, quippe adjuvante pictura, in illa patet, quam Lancisius cum Alghisio (6) communicavit. Nec molestus sensus erit ad lumbos, ne gravitatis quidem, si calculi sensim, & lentissime increscant, retusisque angulis sint, aut firmissime renum substantiæ impacti hæreant, ut commoveri non possint, præsertim si ea substantia dura sit, & callosa, quemadmodum in Cornelio Cardinali fuisse, alibi (7) scribemus, fueratque in illo, cujus ex Historia R. Sc. Acad. paulo ante mentionem fecimus, in quo cartilaginea inventa est. Sed & dura fuit in altero, cujus descriptionem apud Malpighium extare diximus. In hisque nec aliæ fere sunt ejus morbi notæ. Cujus rei quæ causa fuerit in eo, cujus Observationem tradidit Guarinonius (8) satis ex dissectione non liquet, ut neque in duabus aliis (9), in primaque potissimum, quarum tamen utraque calculis infarctos renes ambos exhibet, præsertim vero sinistrum. Quæ autem, qualesque ut plurimum soleant esse notæ illæ, ex quarum præsentia proprie renum calculi dignoscuntur, etsi jam satis per te nosti; proderit tamen, si apud Cl. Scharschmidium (10) recognoscas; exempla enim subjicit, quibus confirmet, illarum plerasque, aut omnes etiam abesse interdum posse, ut alium morbum spectent Medici, calculos autem, qui in renibus sunt, minime suspicentur.

Porro supervacuum est admonere, supervenire posse causas, ob quas dolor cesset, qui antea in rene vel acerbissimus fuerit, nerveis videlicet surculis sive hebetibus factis, sive consumptis, ut ex VI. intelligitur hujus Sectionis Observatione. Quæ omnia cum ita sint; patet, quanti referat in ægrotantibus, quæ præcesserint, inquirere, & siquando nullum præcipuum signum extet renalis calculi, non propterea contemnere leviora, aut aliis quoque morbis communia. Sed nostræ id melius docebunt hujus morbi, in cadaveribus deprehensi Observationes, quæ ideo in alias differuntur Epistolas, quod in hanc ubi de lumborum dolore agitur, eæ non videntur convenire, in quibus is dolor non se prodiderat.

16. Quod vero diximus in descripto a nobis fœmineo rene calculum nec croceum fuisse, nec rubentem, & quod in rene virili tres albidos a nobis inventos aliis ad te Litteris (11) commemoravimus; nempe discrimini illi adversatur, fere ab omnibus olim recepto, per alterutrum de duobus illis coloribus genitos in renibus lapides internoscendos esse, credentibus, a genitis in vesica. Quibus Eustachium suam opposuisse Observationem, in Sepulchreto (12) vides: ex quo alias addes, ut ex iis, quæ in promptu sunt, aliam, Eustachianæ proximam (13), in qua colore marmoris candidi, aliamque (14), in qua nivei candoris in-

(1) Obs. ead. §. 1. 3. 4. (2) A. 1730. Obs. Anat. 3. (3) ubi de Renib.
(4) Sect. cit. Obs. 12. §. 1. (5) Ibid. §. 2. (6) Litotom. c. 4., & Tab. 4.
(7) Epist. 57. n. 10. (8) Sepulchr. l. 2. S. 1. in Additam. Obs. 10.
(9) Act. N. C. Tom. 2. in Append. n. 3., & Commerc. Litter. A. 1745. Hebd. 11. n. 1.
(10) Ibid. A. 1739. Hebd. 31. n. 1. (11) Epist. 38. n. 41.
(12) Sect. hac 22. in Schol. ad §. 1., & §. 2. (13) Ibid. §. 6.
(14) l. 1. Sect. 10. in Additam. Obs. 8. ad fin.

inventi in renibus calculi proponuntur: ubi & conspectos a Valsalva calculos, alios (non secus atque a Schroeckio (1)) albicantes, alios nigros in hac ipsa Epistola (2) memoravimus. Apparet igitur, illud discrimen aut ex æquo paucioribus Observationibus, aut a præjudicata quadam opinione fuisse deductum. Certe autem lapidis materiæ id quo rubro, flavo, nigro, aliove colore inficiatur, tum in renibus, tum in vesica admisceri potest. A qua etiam admistorum varietate fieri credibile est, aliam in aliis calculis facilitatem, aut difficultatem solutionis, spemque propterea iis præcidi, qui remedium quærunt, quo uno æque omnes dissolvantur. Quo magis danda opera est, ne calculus gignatur, iis vitatis, quæ diximus (3) in renibus lotium remorari, & contrariis in usum tractis, præsertim siqua inchoati calculi suspicio sit. Ad quem, donec licet, inde deturbandum, mitioribus potius, & anodyni aliquid habentibus, quam acrioribus diureticis uterer, qui hinc meminerim, antequam Boerhaavii (4) monita prodirent, generosum quendam Civem meum, cui lapis e vesica exsectus fuerat, nephriticis obnoxium doloribus, his rarius tentari cœptum esse ex quo tertio, aut quarto quoque die mane haurire instituit calidæ uncias aliquot, cochleari addito syrupi ex succo violarum; inde vero sciam, diuretica proprie dicta nonnullos quidem liberasse, aliis autem vehementer nocuisse: neque hoc mirum sive ea attendentibus, quæ supra (5) attigimus de mucilaginoso humore, quo tubulorum, & pelvis parietes obliniuntur, non temere amovendo, sive contractiones eorundem parietum, quæ ut acrium medicamentorum irritamentum sequuntur, sic quantum & vias importune adstringant, & dolores augeant, manifestum est. Utinam radicis scillæ vis anodyna, & convulsiones sopiens, ab Hoffmanno indicata, & in nephritide ipsa, etiam a minoribus calculis proveniente, a Cl. Jo. Gerardo Wagnero (6) exposita, tot felicibus aliis experimentis confirmaretur, ut non minus apud Medicos nota esset, quam vis diuretica perspecta est; sane Itali quoque nostri, etsi plerumque ab emeticis, quale pulvis scilliticus est, remediis abhorrent, hoc opportune uti non dubitarent, ne ibi calculus incrementa caperet, unde postea dejici non posset. Augetur enim subsistens, non modo ut expediri, & egredi amplius nequeat, sed interdum ut renem æquet, imo nonnunquam, sicut in fœmina Principe fuisse scribitur (7), pondo sit librarum quinque. Sed cum in aliis morbis non semper eidem remedio idem exitus respondet, tum in hoc speciatim. Valsalvam certe ipsum memini de hoc non semel querentem, confirmantemque, se in Nobili Virgine, quæ per biennium renum doloribus vexata fuerat, remedia mutare in singulis paroxysmis esse coactum, cum quæ alias prompte liberaverant, frustra in usum revocarentur.

17. Inter cætera autem detrimenta, quæ mulieribus afferunt cruciatus nephritici, non dubito, quin abortus, aut non infrequens & fœtus, & matris interitus sit referendus. Cum enim uterus crescens ureteres premendo, minus per hos facilem reddat urinæ defluxum, &, quod consequitur, nonnihil in renibus eam moretur; siqua forte vitium aliquod in his fovet, ob quod eorum doloribus obnoxia sit; nempe inde magis irritari ipsorum intimas membranas, & cruciatus excitari, proclive est intelligere, ut illud pariter, quod toto corpore, iisque præsertim Partibus, quæ in ventre sunt, eo tormento per nervos in consensum tractis, facile ante justum tempus ex contrahente se utero fœtus exigatur, aut certe ita ipse, aut mater, tunc gravibus morbis persæpe impar, male mulctetur, ut non raro utrique moriendum sit. Quod ad abortum attinet, habes in Sepulchreto (8) Matronam, a Platero descriptam. Ea *quatuordecies uterum gestans, toties 8. vel 9. semper mense abortiebat*. Eadem mul-

(1) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 247. (2) n. 2. (3) supra, n. 3., & 5.
(4) Prælect. ad Instit. §. 365., & 387. (5) n. modo indicato 3.
(6) Observ. Clinic. Sect. 2. n. 2, 9., & 10. (7) Vid. apud Pohl. de Prostat. calcul. §. 7.
(8) Sect. hac 22. Obs. 4.

multos annos gravissimis renum doloribus obnoxia fuerat. *Dolorum* autem, *& abortus causam* Platerus deprehendit in renibus, quorum alter in marsupii modum, absumpta substantia, redactus, alter a magno calculo erat prætumidus. Mulier vero a cujus historia, ut pleraque alia, ita hoc quoque animadvertendi occasio mihi data est, ut septimo graviditatis mense ipsa primum, mox & proles extincta sit, & quemadmodum ren ejus dexter se haberet, jam docui (1); ut quando mortis illius genus, tunc aliud agens, non quæsivi, nunc suspicer, inter mortis prægressas vel proximas etiam causas, renis dolorem fuisse. Quod & de alia suspicor, cujus dissectæ Observationem, mecum, & cum Amicis cæteris ab Santorino communicatam, huc eo libentius adscribam, quod & alia aliqua continet tibi, renum fabricam rimanti, minime fortasse displicitura.

18. FŒMINA, quæ ex renum affectionibus diu laboraverat, denique cum uterum gereret, quinto gestationis mense obiit. RENUM alter strigosus fuit, quippe cavea quidem pelvis aucta, substantiæ autem crassitudine extenuata. Alterius quoque, etsi longitudo, & latitudo increverant, exigua erat quibusdam locis substantiæ crassitudo, pelvis autem amplitudo permagna. Hæc vero in ureterem desinebat arctum adeo, ut adactus aer vix transiret. Qua autem pelvis cum intimo rene cohærebat, latis pertusus erat orificiis, quæ cum magnis cellulis communicabant. Harum quoque cellularum aliqua parietes habebat aliis orificiis perforatos; in quæ impulsus aer multos canaliculos, simulque Emulgentem distendebat arteriam. Erant autem ii canaliculi arteriosis ramis in transversum impositi. Cæterum eas cellulas urina implebat: renis autem superficies ex vasis fiebat sanguiferis, in crassiusculum quasi stratum compactis.

19. Qui ad cognoscendam intimam, ut cæterorum viscerum, sic etiam renum structuram, morbosas constitutiones omnino aspernantur, non hanc fortasse contemnent, ex qua videlicet renum canaliculos probari credent, cum arteria, nulla re interjecta, communicantes; recte, an secus, non est mihi hic disquirendi locus, neque confirmandi excogitati a me olim (2) ad patefaciendam renum fabricam experimenti. Ex hac potius, aliisque historiis supra memoratis in memoriam redeo alterius, quam ex Willisio reperies in Sepulchretum (3) translatam. In ea nobis Matrona describitur a multis jam annis, potissimum vero quotiescunque conceperat, iis spasmodicis affectibus vexari solita, ob quos sub finem tertii mensis abortum semper faciebat, quod novissime quoque contigerat, acutis videlicet lumborum præsertim doloribus non semel redeuntibus, & postea quoque acriter, fere usque ad extremum vitæ diem, qui trigesimus quinctus fuit ab abortu, cum vomitu divexantibus. Cadavere inciso, Willisius non dubitavit, quin dolorum causa statuenda esset in aqua intra cranium deprehensa, quæ inde per nervos in mesenterii centrum delapsa, membranas distraxisset, quas ibi interjecto aere non secus divulsas invenit, ac si lanius insufflasset. Equidem non is sum, qui aquam, cerebrum inundantem, spasmodicos facere posse dolores negem. Sed tamen in cadavere, quod citissime, ait, computruisse, facilius est aerem illum, qui membranis erat interpositus, a putredine ipsa recens evolutum concipere, quam in vivente jam fuisse. Quid ergo est? A renibus fortasse petenda altera causa fuerat, quæ ad aquam illam adjiceretur. Nam renes satis quidem sanos fuisse refert; alterum tamen eorum *inusitatæ fuisse figuræ*, ut pote qui *in plures lobos instar renis vitulini findebatur*. Fac enim eorum tibi veniat in mentem, quæ Ruyschius (4) semel atque iterum ab se comperta memoriæ prodidit. Post intolerabiles lumborum dolores, non calculos, ut ipse, omnesque expectabant, sed inæqualem dumtaxat, ut in humanis fœtibus, & in vitulis, bobusque, renum superficiem esse deprehensam. Fatetur autem ut rem sibi inauditam, sic quoque incompertum, quomodo ex ejusmodi structura tam atrox dolor, & sanguinis sæpe

(1) n. 12. (2) Advers. Anat. 3. Animad 33. Vid. & Epist. Anat. 3. n. 15.
(3) l. 1. Sect. 13. Obs. 7. (4) Adv. Anat. Dec. 1. n. 9.

pe mictus existeret. Qui tametsi a Willisio non memoratur, potuit tamen illud renis intimum vitium, quod inæqualitatem superficiei aut sequeretur, aut faceret, necdum ad eum pervenisse gradum, ut sanguinem eliceret, qui cum urina excerneretur. Quod vitium quale sit, cum Ruyschius cohortetur cæteros ad inquirendum; non ante quis facile conjiciat, quam sciat, num adultos omnes, quibus ea renum inæqualitas sit, horum cruciatus infestet.

20. Igitur si quæ ab antiquioribus scripta sunt, attendantur, non esse id verum, a primo aliquis existimabit. Etenim cum Aristoteles (1) *hominum renes bubulis similes esse* tradiderit, *quippe qui tanquam compositi ex multis renibus exiguis constent, neque æquabiles sint*; in plerisque saltem ita inventos esse, videri potest: plerosque autem homines renum doloribus tunc esse vexatos, cuinam, quæso, credibile sit? At si a fœtuum, & puellorum inspectione ad id scribendum inductum esse suspicabimur, quæ suspicio in Adnotationibus indicata est ad Eustachii librum de Renibus (2); Aristotele seposito, quot alii, & in quot, quibusque idem conspexerint, quæremus. Eustachius (3), qui multos, si quis alius, inspexit humanos renes, in uno, aut altero dumtaxat id se vidisse, memoriæ tradidit: qui etsi reticet, an ex renibus laborassent, subindicare tamen videtur, cum alterius renes *magnitudine quoque*, ait, *fuisse valde insigni, & alios longe superante*, & cum alibi (4) negat, id inventum iri, *nisi aut cadaver nacti simus, cujus renes tuberculis scateant, aut natura in eis conformandis a lege sua discesserit*. Quod cum *perquam raro* contingere, Anatomicus adeo exercitatus affirmet; mirum esset, scriptum postea fuisse a Veslingio (5), *sæpius tamen* renes *e compactis veluti glandulis inæqualem superficiem, quam in fœtu exhibent, in adultis quoque retinere*; nisi æquius foret interpretari, *sæpius* dixisse comparantem cum eo, quod modo dixerat, & certe multo rarius est, unum aliquando pro duobus renibus inveniri, quam cum Riolano (6) reprehendere. Adversus quem id se *unquam vidisse*, negantem, sic quidem Veslingium tuetur Dominicus de Marchettis (7), ut confirmet, se vero id *bis, terve* in hoc Theatro ostendisse. Sed neuter verbum ullum injicit unde intelligamus, sani, an ægri ii fuerint, in quibus invenere. Nec vero injecit, qui semel id vidit Diemerbroeckius (8), neque alii, quos sciens omitto, ipso præsertim recentiores, si duos excipias, quorum alterius Observationem habes in Sepulchreto (9), alterius in Bibliotheca Anatomica (10). Hic *illam renum ex lobulis coagmentationem semel in juvene novem annos nato, manifestam, atque evidentem, nullo interim hoc viscus infestante morbo* sibi *intueri licuisse* affirmat. Ille vero in *puella decem annos nata*, ventrisque doloribus atrocissimis, & deinde convulsionibus, ac vomitu denique confecta, etsi alias alibi morborum causas animadvertit; tamen renes quoque duriores, eorumque alterum *inusitatæ figuræ* invenit, *in plures scilicet lobos fissum*. At si hanc propter varias illas causas, utramque autem propter ætatem minus adultam seponas; neque enim adeo mirum esset, si paulo tardius in nonnullis renes ambo, aut eorum alter puellarem illam inæqualitatem amitterent; ex cæteris, quas nunc quidem meminerim a me lectas esse, Observationibus quatuor, haud amplius, sunt, Ruyschii una, Petrucci altera, Mauchartii tertia, Trewii ultima. Et ex duabus quidem primis, si adjuncta quædam attendamus, urinæ vitiis laborasse illos conjiciemus, in quibus ejusmodi renes inventi sunt. Nam Ruyschius olim priusquam casus illos duos proponeret, qui nobis hæc perpendendi occasionem dederunt, cum eandem in adulto renis structuram offendisset, quanquam nihil de ejus morbis attigit; tamen in renis illius delineatione (11) supremum ureteris tractum latiorem nobis delineavit, quam per se esse in iis solet, qui

(1) De Partib. Animal. l. 3. c 9. (2) ad c.3. in fin. (3) c. cit. (4) c. 42.
(5) Syntagm. Anat. c. 5. (6) Animadv. in cit. Veslingii locum. (7) Anat. c. 5.
(8) Anat. l. 1. c. 18. (9) l. 1. Sect. 13. Obs. 3. in Additam.
(10) Tom. 1. P. 1. in Adnot. ad c. 1. Malpigh. de Renib. (11) Obs. Anat. Chir. 80. Fig. 64.

qui earum partium morbis affecti fuerunt nunquam. Petruccius autem cum Spicilegii sui (1) Tabula II. renes pingat monstrosos, id est *ex plurimis glandulis conglomeratis constantes ad instar conceptaculi ovorum*; pelvim dexteri æquo magis latum, atque extantem, ureterem autem sinistri *crassitie, & amplitudine*, ut ipse loquitur, *monstruosum* repræsentat. In Mauchartii autem Observatione (2) conjectura opus non est, ut assequamur, Senem, cui *renes maximi, bubuli, & inæquales* erant, pluribus, nec levibus, urinæ, & partium ejus causa conditarum vitiis laborasse. Nephriticum enim annos aliquot fuisse constat, deinde ischuriam fere perpetuam, tum per intervalla urinæ incontinentiam successisse, illamque similem *lacti ebutyrato* repertam esse intra ureteres, intestini Ilei instar distentos, cum pelves unde proveniebant, ovi capacitatem æquarent, intra vesicam denique contractam, crassam, & quasi callosam lapides duos, quorum alter magnus, præter multos, quos olim ejecerat, substitisse. Sic etiam Senex alter, in quo ren uterque a Præcl. Trewio (3) conspectus fuit *manifestis in lobulos divisionibus, uti alias in pueris tantum solet*, *notatus*, renum calculis diu obnoxius vixerat, quos, mictu interdum cruento comitante, excernebat, donec secunda urinæ in vesica suppressione confectus est. Nunc si forte quæras, quid ego observaverim; etsi quotiescunque in renes incidi, qui ad istam superficiei inæqualitatem accederent, id in pauperibus fuit plerumque ignotis, qui dum viverent, quibus essent obnoxii morbis, scire propterea, aut satis scire non potui; hoc tamen dicam, ex indiciis quibusdam, non secus ac in Ruyschii, & Petrucci Observationibus, conjecturam facere licuisse, eorum neminem caruisse morbis ad urinæ organa attinentibus. Quod & ipse, ut spero, facile intelliges, si has, quas subjicio, eorum historias consideraveris, sed universas; ita enim disponam, ut indicia illa magis, magisque augeri videas, & ex levioribus ordinatim fieri graviora.

21. MULIERIS, in Nosocomio hoc mortuæ, viscera quædam, & caput in Gymnasium illata sunt, cum Anatomen haberem A. 1726. CEREBRI fusca erat medullaris substantia, & crebris sanguineis punctis distincta: laterales ventriculi non sine aqua intro effusa: cerebellum præmolle. Ut in Thoracis cavo, sic etiam in Ventre aqua non defuerat, eaque fœda. Uteri Tubæ majus orificium habebant occlusum, quippe extremo illo ad ovarium firmiter agglutinato. Ren uterque inæquali erat superficie, & maculis albis hic illic, qua subsidebat, variegata; ut inæqualitatem illam a natura non esse, facile intelligeres. Urinaria autem vesica intus rubebat.

22. SENIS cujusdam Partes, præsertim Ventris, in eodem Nosocomio studiosis nostris Adolescentibus ostendebamus sub finem A. 1742. cum inter illas a consueta naturæ norma has aberrare adnotavimus. TESTIS alterius Vaginalis tunica aquam continebat non paucam, eamque turbidam: ex Albuginea autem, qua prope globum epididymis superiorem, testiculum convestiebat, corpusculum subrotundum exstabat, Albugineæ concolor. Arteria magna ubi in Iliacas se dividebat, ossicula inter tunicas condebat suas. Sed hoc nihil erat præ arteria Splenica, quæ ab initio ad ingressum usque in lienem tota propemodum constabat ex ossibus: eratque præterea multo, quam soleat, latior. Splen tamen, quantum sensus judicare poterant, sanus erat. Fellis vesicula æquo minor fuit. Renes pro statura parvi: & quanquam interius sani videbantur; exteriore tamen facie inæquali. Urinaria autem vesica magna, & parietibus valde crassis, quales in iis esse consueverunt, qui ex calculo, aliave causa urinæ difficultate laborarunt.

23. SENEX alter, annos natus, quantum æstimari poterat, sexaginta, mendicus adeo, ut sibi victum quæreret vel ex melonum corticibus, & si quæ alia ejusmodi in vias projiciuntur, non semel antea in Nosocomium hoc venerat ob febrem, & oppressionis sensum in thorace, quem

(1) De Struct. Capsular. Renal. (2) Eph. N.C. Cent. 8. Obs. 26.
(3) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 33. n. 3.

quem difficilis respiratio, debilis pulsus, & tussicula comitabatur assidua, sputa educens, quæ vocant catarrhalia. Ubi paululum sibi videbatur levatus, in vias iterum exibat, nec multo post tempore Nosocomium repetebat. Novissime autem circa medium Januarium A. 1747. ita emaciatus, & morbo, frigore, inedia confectus rediit, ut paulo postquam venerat, mortem obiret. CADAVERE in publica Anatome usus sum, donec melioris copia fieret. Itaque & Ventris, & Thoracis viscera perlustravimus. Ut de hisce primum hic dicam, ex quibus præcipuorum hominis morborum causas agnoscas; Thorax, ut pericardium quoque, effusam quidem habuit aquam, sed paucam. At pulmones ad latera, & dorsum valenter annexi erant: quin dexter, cum abstraheretur, quandam quasi tunicam opacam, crassam, firmam, & æqualem reliquit, thoracis parietibus adhærentem, ab imo ultra medium ejus longitudinis, & a Spina ferme ad sternum usque extensam, quæ ab uno extremo, & ab eo deinceps avulsa, integra secuta est: ea neque ad pleuram, neque ad membranam attinebat pulmonis, quippe cum utraque harum sua in sede restitisset; itaque de eo genero fuisse censui, quod tibi alias (1) declaravi. Pulmones ipsi non optime se habebant: imo intra summam alterius partem duri aliquid perceptum est. Sed plus in corde malorum fuit. Erat duplo grandius, quam par fuisset: nec sanguinem tamen continebat, sed concretiones polyposas dumtaxat, easque mediocres, & paucas. Verum cum uterque esset ventriculus dilatatus; dexteri, ut auriculæ ejus pariter, quæ & ipsa dilatata erat, parietes erant pertenues; sinistri contra crassiores omnes, & duriores, quam æquum esset. Mitrales valvulæ ipsæ quoque amplificatæ, & valde crassæ, imis erant oris tuberosæ. Et Sigmoides quidem minus fuerant molles, quam æquum sit; sed iis minus flexiles Semilunares; quin harum aliqua ad inferioris ambitus partem jam ossea. Arteria Magna ante curvaturam æquo latior; interiore autem facie universa, imo in Iliacis quoque, albis maculis passim distincta. Earum macularum aliquæ introrsum prominebant, quæ duriores erant, & osseæ, præsertim ubi una ex inferioribus Intercostalibus oriebatur, cujus orificium ut forte erat in maculæ centro, circulari ambitu prominentis, sic propterea coarctatum fuerat, ut simul cum macula a primo referret majorem quandam glandulam lenticularem. Et quoniam de Iliacis mentionem injeci; priusquam cætera de Ventre attexam, non reticebo, fuisse Iliacas arterias omnes, non secus ac Splenicam videmus, flexuosas: Iliacas autem venas, primas tantummodo, id est ad earum usque partitionem, corrugatione quasi quadam affectas, ut difficile posses extendere. Ventris viscera has labes ostenderunt. Ventriculus amplus, quamvis pauca continebat, & sine rugis, fuscus intus erat hic illic ad magnos tractus a medio sinistrorsum, multo autem magis ad stomachum ipsum, ibique aliquanto profundius. Jecinoris tota convexa superficies, parvo a dextris spatio ad imum excepto, firmiter cum septo transverso cohærebat: in summa autem ea superficie erat hepatica substantia hydatide excavata, cujus diameter transversum æquabat digitum. Lienis autem convexa facies membranam habuit suam quodam loco albicantem, in ejusque albedinis medio osseam factam parvulo spatio. Lien ipse laxior, & potius crassitudine, quam longitudine, aut latitudine, æquo major, cum tamen arteria Splenica, ista etiam spectata crassitudine, paulo quam conveniret, latior videretur. Mesaræi glandulæ in homine id ætatis passim occurrebant, multæque ad fabæ magnitudinem: quanquam sive tangeres, sive, dissectas etiam, inspiceres, morbo carere non dubitares. Sed renum magnitudo, quæ, corporis proportione, minor erat, magisque eorum superficies evidenter ab eo, quod videre consuevimus, discrepabat. Posteriore enim facie æque erant convexi, atque anteriore, utraque autem inæquali, sinister præsertim, & quadantenus tuberosa. Accedebant in sinistro depressiones quædam quasi a cicatricibus. Ureterum autem orificia intra

(1) Epist. 20. n. 37.

intra vesicam spectabantur aliquanto ampliora, & ipsa vesica intus subrubra, & sanguiferis vasculis passim discurrentibus ita distincta, ut si in ea coloratam ceram immisisses; exterius autem rubicundioribus, quam soleat, fibris instructa.

24. ANICULA rustica, parva, & præter modum strigosa, intra biduum ex senectute ipsa, ut ajebant, mortua, spirandi tamen difficultate, quamvis sine tussi, & sputorum expectoratione, laboraverat: quod adnoto, ut scias, non plura de ejus morbis sciscitando cognosci potuisse; non quod alia ferme, quam ventris viscera examinaverim. Etsi enim hujus quoque cadaver, cum Anatomen docerem A. 1740. in Theatrum ex Urbe importatum est; tamen ubi ad thoracem perveni, melioris, aut certe majoris corporis facta copia fuerat, in quo dissecando occupari præstitit.

ABDOMINE igitur aniculæ diducto, sana reliqua; hæc autem dumtaxat inventa sunt præter naturam se habentia. Magna arteria a diaphragmate ad Iliacas usque omnes tota erat intus a flavis osseis lamellis inæqualis, & fœda præterea ab humore crassiusculo, fusco, & sanguinolento, qui hic illic intimæ tunicæ adhærebat, ex qua per lamellas illas ipsi circumjectas perrupta, & exulcerata distillaverat. Ejusmodi vitium in perbrevem quoque Cœliacæ truncum se propagans, cæteris hujus ramis illæsis, hactenus se extenderat in arteriam Splenicam, ut cum tota justo esset latior, & crassioribus tunicis, & flexibus præsertim tot, ac tantis, ut plures, majoresque in ea vidisse non meminerim, ideoque primo aspectu ea esse, quæ erat, non videretur, esset præterea ad flexus majores dura, nec sine osse. Lien autem, quem adibat, sanus, & parvus quidem, sed jecinori, ac visceribus cæteris, atque adeo toti corpori respondens proportione. At ductus Hepatici truncus amplior, quam soleat. Contra uterus, quem in latus sinistrum invenimus valde inclinatum, cavo erat adeo angusto, ut non facile in adulta viderim angustiorem; & tamen vagina erat non exigua, & supra pubem rugosa cutis mulierem peperisse indicaverat. Renum uterque superficie inæquali prope ut in fœtu, pelvi autem non modo, & duobus in hanc confluentibus majoribus tubis, sed & pluribus ex minoribus, qui horum alterutrum adeunt, extra renes exstantibus. Quæ omnia, ut ureteres quoque, aliquanto erant justo latiora, a dextris præsertim. Ren autem dexter multo minor sinistro, & quamvis intime quoad visus, tactusque judicare poterant, non morbosus; tamen dissectus male olebat. Sed & ureteris dexteri orificium multo amplius, quam solet, & quam esset sinistrum, in vesica hiabat; ut ab dextera magis parte ex urinæ vitiis laborasse mulier videretur. Tunc etiam intellectum est, cur vesica bene distendi immisso per urethram aere non potuisset, quippe hujus parte per amplius illud orificium in ureterem, pelvimque ipsam renis, ut perspeximus, divertente, & qua pelvis incisa fuerat, exeunte. Cæterum vesicæ intima facies pene tota vasculis sanguiferis, eorumque ramulis tumidis, & nigricantibus distinguebatur; quin tota ipsa vesicæ infima pars intus nigricabat.

25. Huc addas velim, quam tibi alias (1) descripsi in Stabulario Observationem. Hinc enim videbis, quæ vesicæ, & ureterum vitia fuerint, inde vero ut renum inæqualis esset superficies. Nec refert, imo fortassis juvat potius propositum hoc nostrum, quod certa quædam præterea vitia iis in renibus animadverterim. Neque enim hic quærendum credo, num solum ejusmodi superficiei vitium gravia illa attulerit mala, de quibus ab Ruyschio (2) traditum est. Crederem fortasse, si quod autumabat Riolanus (3) liceret accipere, ex inæquali illa, quæ infantibus est, renum faciem post septennium, vel ocyus æqualem fieri, quia ex aspersione sanguinis carnosus cortex circumjiciatur, sublividus, minimum digitum crassus, complectens ea tubera, quæ sola in puello renis substantiam faciant. Nam in fœtu quoque is proportione cortex est, renumque facit super-

(1) Epist. 4. n. 19. (2) supra, n. 19.
(3) Animad. cit. supra ad n. 20., & Anthropogr. l. 2. c. 26.

perficiem, omnesque præterea adultorum renes, quorum esset facies tuberosa, parvi forent, quod neque ego semper vidi, & Ruyschii illa respuit delineatio, quæ supra (1) indicata est. Nec vicissim tamen hic renes a nobis ponendi sunt male adeo affecti, ut in quibusdam Eustachii (2), & Littrii (3) Observationibus, in quibus non modo ren erat tuberculis exterius plenus, sed & substantia maxime imminuta, aut prorsus consumpta, loco ejus a sabulosa materia occupato, pelvi autem innumeris lapillis, aut materia illa referto, & ureteris denique initio per calculum non exiguæ magnitudinis prorsus obstructo. Nam si in horum alterutro casuum jam ea præcessissent, quæ Ruyschius scripsit; in neutro enim erat, quod permirum fuit, postremo ante obitum tempore illorum quidquam; nemini certe obscura fuisset causa cur accidissent, ut contra est in Ruyschii Observationibus. Nunc si præter exteriora tubera aliquid aut ibi, aut intus ponas, quod attentius inspectando observandoque liceat animadvertere, ut in nostris fere omnibus historiis, unde quæ præcesserit inæqualitatis causa conjici possit, & hæc ejus generis, ut dolores quoque, & sanguinis mictum afferre valuerit; indicatum fortasse videbitur quidpiam, quod a veri similitudine non abhorreat. Fac igitur, plures extitisse antea in renis superficie ex illis caveis sero plenis, quas aliis Litteris (4) fusius memoravi, & quarum una etiamtum supererat in Stabulario. Pro seri illius acriore aliquando natura & lacessi ren potuit, & vas aliquod sanguiferum erodi, unde sanguineus mictus, & dolor, quem a seri quoque copia tum distendente, tum etiam gravante augeri contigerit. Sero autem illo dissipato, cicatricosas maculas, & depressiones relinqui ostendimus, easque in aliqua etiam ex modo productis historiis (5) non omnino obscuras: quas inter crebras depressiones hic illic prominens illæsa renis substantia inæqualem faciet superficiem, & tuberum speciem repræsentabit. Itaque habes quid mihi venerit in mentem re in obscura, & perdifficili. Quod exempli dumtaxat caussa, & te ad meliora excitandi, propositum credito; neque enim mihi satis placet cum ob alia, tum præsertim quod vereor, ne alia inæqualitas illa fuerit, quam Ruyschius vidit, ac quæ a me visa, &, ut potui, explicata est. Nunc quando lumborum doloris causam in renibus, primum ut calculo, deinde ut aliter affectis, consideravimus, age in aliis quoque Partibus, una aut altera proposita Observatione, spectemus.

26. CISIARIUS Patavinus, paucos supra triginta annos natus, sanus antea, & robustus, nisi quod lue venerea laboraverat, cum forte cecidisset, & supra jacentis ventrem rota in transversum acta esset; acerbis adeo lumborum, dorsique doloribus prehensus est, ut octo ipsos menses cubare cogeretur, nihil quidquam opis adversus eos dolores Medicis, quos bene multos advocaverat, afferentibus. Denique cum Cel. Vallisnerius accessisset, ægrumque de cruciatibus sinistri potissimum lumbi querentem animadvertisset; manu admota pulsationem, ut ab aneurysmate, percepit ad ipsum ejus lumbi latus, illaque propterea, quibus diutius forte servari posset homo, non sanari præscripsit. Intumuit deinde is locus, tumore latius se extendente, & costas ipsas, quæ proximæ erant, attollente. Œdema interea subjectum crus, & femur totum occupaverat. Cum æger tamen, vigente appetitu, temere multum ederet, tumorque increscere, Chirurgus imperitissimus ausus est longe aliud, ac Vallisnerius, opinari, & non modo quæ pus moverent imponere, verum etiam cum ab horum usu vesicæ, & rimæ in lumbi cute apparuissent, hanc incidere. Quam incisionem proxima nocte consecuta est tumoris disruptio, hanc autem larga sanguinis profusio, & hanc virium, vocisque defectio; ut intra horæ quadrantem, a disruptione, vita desierit. Postridie, qui dies fuit Nonis Novembribus A. 1720, hæc mihi narravit Vallisnerius, petiitque, ut secum dissectioni præesse vellem, quæ a Vulpio nostro est admini-

(1) n. 20. (2) De Ren. c. 45. (3) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1701. Obs. Anat. 5.
(4) Epist. 38. n. 39., & seqq. (5) n. 21., & 23.

nistrata. ABDOMINE diducto, in conspectum venit aneurysma, quo majus nunquam vidi. Nam ventris caveæ dimidium ferme occupabat secundum longitudinem situm. Ab diaphragmate enim ad pelvim se extendens, obtinebat quantum spatii est ab latere usque dextero vertebrarum ad sinistrum distenti abdominis latus, liene, ventriculo, intestinis, mesenterio, vena Cava, rene sinistro dextrorsum adeo compulsis, ut is ren ad regionem esset umbilicalem. Figura aneurysma tunc erat ovali, cum sanguine oppletum, facile fuisset sphæroidæa; plurimo tamen etiamtum sanguine erat farctum, circumcirca in cortices polyposos concreto, ad medium hactenus grumoso, ut pultem referret. Qui postquam omnis detractus est, tum vero hæc animadvertimus. Aorta arteria, qua in ventrem primum perveniebat, cum ibi statim inciperet dilatari antrorsum quidem non ita multum, dextrorsum autem haud amplius, quam ut exiguam manum caperet in pugnum contractam, sinistrorsum se adeo expandebat, ut anteriorem, & laterales parietes facere videretur descripti aneurysmatis, quod ibi inter diaphragmatis appendices cum Aortæ cavo ampliter communicabat. Laterales parietes ubi ad posteriora pervenerant, finem ibi statim habebant, arctissime undique ad partes, quas inde aneurysma non removerat, agglutinatum: itaque posterior aneurysmatis paries peculiaris nullus erat; sed eæ ipsæ partes pro pariete erant. Quarum illæ, quæ ob osseam naturam minus cedere ictibus potuerant sanguinis irruentis, exeso periostio, ipsæ quoque carie affectæ erant, costa videlicet infima, & cava facies ossis ilium: vertebræ autem vel pejus se habebant. Lumbarium enim transversi processus in eodem sinistro latere a carie aut rupti jam erant, aut solo digitorum appressu facile rumpebantur: corpora autem ipsa infimæ thoracis vertebræ, & duarum, quæ ei proximæ ad lumbos sunt, altissime erant excavata, & maxima ex parte absumpta, quæ res eo magis in oculos incurrebat, quod interjecta corporibus crassa illa cartilaginea ligamenta suis quodque sedibus etiamtum exstabant intacta, & pulchre albicantia, suoque servato amplitudinis modo inter depressiones exesorum corporum prominentia, quantum ex his consumptum esset, aspicientibus ostendebant. His igitur omnibus, quæ ablato dumtaxat sanguine, continuo in conspectum se dederunt, satis inspectis, cum ad ventris viscera oculos, convertissemus, sana cuncta in tanta locorum mutatione mirati sumus. In Thorace quoque, nisi quod pericardium plus aquæ habuit, quam par sit, nihil quod peccaret, animadvertimus. Nam quod pulmones albissimos haud secus ac si aqua usque, & usque injecta sanguis ex eorum vasis fuisset elutus, conspiceremus; nempe id deberi intelligebamus sanguini, qua nulla resistentia fuerat, in ruptum aneurysma vitæ extremo tempore confluenti.

27. Quæ super maximo hoc aneurysmate animadvertere multa possem, sciens omitto, illa præsertim, quæ alibi attigi, cum de aneurysmatibus aliis scriberem. Hic duo potius adnotare juvat, quorum alterum in extrema hac Epistola (1) habebis; alterum autem ad suspiciones attinet aneurysmatum post diros pariter, ac diuturnos dorsi, lumborumque dolores alias in viventibus, alias in ipsis, quod mirabilius videtur, sectis cadaveribus non agnitorum. Ut de his ultimis primum dicam; relege, quæso, perattente quasdam in Sepulchreti non unam Sectionem, & in hanc quoque XXII. relatas historiis, nempe Obs. XXXV. & XL. Videbis post ejusmodi dolores, quos repentina tandem mors excepit, in altera *duas lumborum vertebras corrosas fuisse repertas, una cum aortæ, & venæ cavæ, cui suppositæ erant, ruptura, unde magna ex utroque vase facta fuerat sanguinis* in ventrem *effusio*: in altera autem *carnem quandam putridam, nigricantem, & corruptam*, quæ in ventre *ad duas spithamas longa, & duarum manuum transversarum* latitudine, *spinam ita eroserat, ut ulcus cancro simile pugnum capere, & levi ictu tota spina dorsi frangi facile potuerit, ultimo denique ipsam etiam venam cavam, qua spinam decurrit,*

(1) n. 30.

currit, *corroserat a qua sanguis per diaphragma* ab eadem carne *perforatum*, *pulmonum motum impediendo*, *mortem intulit*. Prima illa affectio *Tabes spinea* fuisse creditur, ab Hippocrate descripta: Hæc altera, pancreatis immanis, & putridus tumor. Quem ut ipse non negem; non minimam tamen tumoris partem ex dilatatione Magnorum vasorum fuisse suspicor. Nec sine ejusmodi suspicione omnino sum, cum mox lego Obs. XLII. secunda (iteratus enim per incuriam est numerus) cum, inquam, lego post assiduum, ac diuturnum dolorem circa regionem ossis sacri, inventum esse *circa* eandem *regionem*, *ea in parte ubi vena cava bifurcatur*, *abscessum magnum*, *in quo materia fœtida*, *& sanguis coagulatus continebatur*, tum etiam *os sacrum ea in parte ita corrosum*, *atque exesum*, *ut facillime digitis extrahi*, *atque conteri potuerit*. Sed minus me mea falli suspicione crediderim in Observatione, quæ I. est in Additamentis ad Sectionem XII. libri quarti. Vir proponitur magnis universæ dorsi spinæ cruciatibus diu conflictatus, quem a prandio, cum familiaribus sumpto, elapsa quarta horæ parte hi, qui secesserant, revertentes humi stratum, mortuumque invenerunt, spina dorsi disrupta, id quod ei verisimiliter contigisse crediderunt, dum ad arripiendam matulam se inclinasset. Ex aperto ventre ingens statim prosiluit sanguinis copia, quo & totum refertum erat sinistrum thoracis cavum. Permagnus autem erat tumor a sexta dorsi vertebra ad primam usque lumborum pertinens, qui *refertus apparuit ingenti carnis copia*, *carcinomate affectæ*, *imbutæ*, *& obductæ pauco pure*, *ac sanguine in grumos concreto*. Tumorem complectebatur *membrana validissima*, *coronati argentei crassitiem obtinens*, sed *lacera juxta primam lumborum vertebram*, *ex parte periostio destitutam*, *adeo ut postremæ duæ costæ nothæ spinæ amplius non cohærerent*. Porro *sex inferiores vertebræ dorsi*, *& lumborum prima*, *carie omnino* erant *corruptæ*, *quasi teredine erosæ*, *adeo ut ibi loci spina*, propterea facile disrupta, *omni careret soliditate*, *& stabilitate*. *Ipsum diaphragma pertusum*, *ut duobus digitis conjunctis introitum concederet*. *Renis sinistri vena Emulgens præterea disserpta*. Utinam sicuti venæ hujus, ita Magnæ arteriæ, adhærentis omnibus illis corruptis vertebris, mentio aliqua esset injecta; unde meam confirmare possem suspicionem, aut abjicere. Vidisti in mea Observatione (1) altissime excavatas fuisse vertebras, in altera autem ex indicatis Observationibus adeo corrosas, ut levi ictu frangi potuerit Spina, in hac autem ultima post erosionem, reipsa fractam. Intelligis quid ex mea suspicer. At illud extra suspicionem, a magno aneurysmate, Spinæ adhærente, hoc etiam, præter cætera detrimenta, & pericula, afferri posse, ut Spina frangatur; non multum enim in Cisiario nostro deerat, ut posset. Verum ne forte credas, suspiciones omnes meas in Observationes dumtaxat cadere, quæ in Sepulchreto extent, inspice eam saltem, quæ inter alias a Viro Clarissimo multis post illud iterum editum annis vulgata, vel potius, quantum ex Actis Helveticis (2), in quibus eadem historia est, intelligere videor, recusa, tumorem in latere lumborum, & hypochondrio sinistro eminentem fuisse docet *a corpore immani*, *ingenti*, *globoso*, *tenso*, *totum fere sinistrum abdominis latus occupante*, quod exsectum, & ruptum *effundebat magnam*, *qua opplebatur*, *cruoris fusci copiam*, *substantiæ flavescentis*, *spongiosæ*, *lamellatim sibi incumbentis*. Quoniam autem ren sinister huic corpori, quod & ipsum pone sinistrum Coli intestini tractum locabatur intra duplicaturam peritonæi, externe adhærebat, imo sui parte *in ipsum bulbosum hocce corpus penetrabat*; visum est hoc idem corpus pars esse renis illius, videlicet incredibilem in modum amplificata. Ego tamen, quod veri ex aliis quærendi, non dissentiendi studio dixisse liceat, tum ex sede, quam obtinebat, tum ex sanguinis, qui tanta copia inerat, in lamellas, alias aliis incumbentes, concretione, tum denique ex eo, quod in illius hominis ventre *vivum adesse animal credebatur*, id quod pulsationis sensum aliquem

(1) n. 26. (2) Tom. I.

quem significat, aneurysma fuisse suspicor, quod crescendo partem proximi renis vitiasset. Non absimile huic meæ suspicioni Cl. Nebelii (1) judicium fuit in tumore subrotundo, qui annexus reni sinistro, *intus ex pluribus tunicis constare, & cruore materiaque tartarea refertus* esse dictus fuerat, pro Emulgentis arteriæ aneurysmate agnoscendo. Quin casum adjecit celebris Medici, magna ex parte cum eo, qui modo a nobis perpendebatur, conferendum. Cum enim idem sinistrum latus affectum dolore, primum nephritico, mox & rheumatico credito, intumuisset, dolore autem repente vehementiori facto, mors subita Medicum abripuisset; sanguinem, qui multus in ventrem effluxerat, e rupto aneurysmate exiisse compertum est, quod in eodem ventris latere sub annexo Colo intestino protuberabat, magnitudine æquans caput triennis pueri. *In dissecto* autem *hoc tumore concavo, & internis membranis distincto, coagulatoque sanguine repleto, hærebat ren sinister flaccidus, & putridus*. Quæ cum memoro, nolim propterea putes, ignotos mihi esse abscessus internos, quibus non modo lumborum dolor, aut Sacri ossis, aut Spinæ dorsi, sed & caries ipsa vertebrarum sit imputanda. Novi enim, ut quos legi in recentioribus libris hic indicem, abscessus in ea parte mesocoli, quam, indocte composito vocabulo, mesorectum plures appellant, in illis fuisse deprehensos, quorum symptomata, & in his *dolores intra os sacrum* accurate in Commercio Litterario describuntur. Novi pariter ex Actis Cæsareæ Academiæ (2) lumborum, dorsique dolores in iis fuisse, in quibus magni interni abscessus latebant cum vertebrarum aut lumbarium infimarum nigredine, & carie, quæ dimidium Sacri ossis in parva frustula comminuerat, aut lumbaris primæ, & thoracis ultimæ non dissimili vitio. Nec tamen oblivisci possum aut Mercatoris, qui cum annum integrum dolore summo ad Spinam dorsi laborasset, aneurysma, ut Ballonius (3) tradidit, in Aorta habuit, ubi lumborum incumbens vertebris, in Iliacas dividitur, aut Patricii illius Viri, vehementissimo dorsi dolore conflictati, in cujus pariter Aorta aneurysma repertum est juxta laudatam alias (4) Vesalii diagnosim eo tempore admirabilem, nunc facile imitabilem, illudque non sine proximarum vertebrarum carie, & costarum vitio. Donec autem horum, & his similium, quæ non raro aliis, & mihi quoque se obtulerunt, exemplorum recordabor, fieri non poterit, quin ubi descriptiones abscessuum, iis in locis repertorum, ejusmodi occurrant, ut suspensum animum relinquant, verear, ne forte sub abscessus nomine aneurysma delituerit. Hactenus de suspicionibus in dissectis mortuorum corporibus.

28. Quod vero ad eas attinet, quæ mihi in viventibus inciderunt, ut cæteros mittam, duos ex iis memorabo, quibus ipse quoque, cum in Patria essem mea, consilium dederam adversus graves pertinacesque lumborum, dorsique dolores. Alter fuit ærarius faber, Peregrini nomine. Quem, cum ego postea huc ad profitendum venissem, accepi, suis semper conflictatum doloribus, tandem qua minus expectabant Medici, repentina morte sublatum esse, ut mihi suspicio confirmaretur, ab arteriæ Aortæ, secundum Spinam descendentis, aneurysmate cruciatus illos fuisse, & ex aneurysmatis disruptione subitaneum interitum. Alter vero Patricius Vir fuit Joannes Antonius Corbiceus, qui cum simili obitu ereptus est, multo mallem non abfuisse, ut dissecandi cadaveris facultatem obtinerem. Sic enim in eo aneurysma ejusmodi suspicabar, ut simul vererer, ne vomica lateret in jecinore, qua rupta, mors propera sequeretur. Et sane multa, nec obscura, affecti hepatis erant indicia; sed cum his tamen aderant, atque adeo magnam certe ipsorum partem præcesserant, & fortasse omnia, ii lumborum dolores, qui cum jecinoris vomica non solent conjungi. Operæ pretium fortassis est totam historiam, præsertim alias (5) tibi promissam, hic diligenter perscribere. Erat is annos natus

(1) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 59. (2) A. 1742. Hebd. 20. n. 3.
(3) Paradigm. 13. (4) Epist. 17. n. 3. (5) Epist. 36. n. 6.

tus ad sexaginta, procero, amplo, lacertoso corpore, facie rubente a venulis subcutaneis, passim, sed præcipue ad nasi inferiora, conspicuis. Sanguinis per hæmorrhoides fluxus, qui innoxius, & moderatus redire per intervalla consueverat, cum ab anno jam valde se imminuisset, molestæque animi affectiones accessissent, nonnihil emaciari corpus cœperat ante initium veris A. 1710. Mox dum rheda, ut tum solitus erat, veheretur, se dolor prodidit in utroque lumbo, Spinaque interjecta: quibus in partibus jam a longo tempore, sed obscurus, fuerat, neque assidue, sed aliquando. Nunc vero non solum perstitit, sed circa Aprilis initium auctus, ante Majum autem multo acerbior factus ægrum, præsertim sedentem, aut jacentem, male habebat, eoque magis ubi se vel leviter convertere vellet, aut flectere, aut rursus erigere conaretur, aut surgere. Visum est ob ea, quæ de hæmorrhoidum fluxu diximus, itemque ob sanguinem, qui superioribus mensibus non semel e naribus sponte se ostenderat, laxata, quæ tum adstricta erat, alvo, sanguinem de brachio primum, tum ex hæmorrhoidibus esse mittendum. Cum alvi laxatio multum, tum prima sanguinis missio plurimum profuit; ut jam sublatus omnino diuturnus dolor videretur. Sed cum Chirurgus ad hæmorrhoides, quas turgidissimas offenderat, nihilominus, Medico inconsulto, hirudines admovisset; tanta vis sanguinis repente profluxit, ut non multo post indicia apparuerint habitus in pravum vergentis. Itaque cum rursus consilii causa accerserer post Junii medium, tum hæc, quæ modo dixi, tum alia accepi: dies jam esse plus viginti, ex quo regii morbi signa, cum pedum œdemate, se se ostenderant: & primum quidem vigilias, appetitus ciborum dejectionem, & sensum quendam fuisse stomachi a prandio languidi, atque, ut æger loquebatur, diluti, nunc vero hunc sensum prorsus sublatum, somnumque, & appetitum quoque, sed hunc ex parte tantummodo, rediisse, ex quo ea, quæ adversus icterum faciunt, adhiberi cœpta fuerant: ex his autem animadversum esse, rhabarbarum, quamvis perparce cum *passulis* datum, lassitudinem auxisse non tam quia multa per alvum educebat, quam quia dolorem exacerbabat ad ultimam lumborum vertebram, & proximam Sacri ossis basim. De hoc enim æger dolore, se delassante, plurimum querebatur, huncque molestiorem fieri, siquando per cubiculum ambularet, asserebat. Displicuit dolorem, quem omnino sublatum esse crediderant, iterum paulo postquam visus erat quiescere, & rediisse, & graviorem in dies factum esse. At cætera vel multo magis displicuerunt. Nam frequentem pulsum, & subdurum, respirationem subinde altam, & quasi difficilem, pedes, & vicina crura, in dextero præsertim artu, subtumida, & depressum admoti digiti vestigium servantia, cutem, & oculos subflavos, urinas denique interdiu, ut oculos quoque, magis flaventes animadvertebam, &, quod omnium gravissimum fuit, cum ventri manum admovissem, a dextris sub ipso infimarum costarum flexu tumens jecur ad hœdini capitis magnitudinem, durum præterea, at sine dolore. Quod dum contrectarem, æger jam a triennio, inquit, tumorem hunc, quamvis non tantum, ut & oculorum flavedinem aliquam animadverti; & tamen, ut nostis omnes, semper bona ad hunc usque annum usus sum valetudine. Caute cum ejus Medico iis, quæ eo tempore aptiora visa sunt, constitutis, ægrum tertio invisi ante medium Quinctilem, ut cum eodem Medico, & cum Albertino, qui Bononia accersitus fuerat, consilia inirem. Tunc vero œdeam inferiorum artuum, credo quod æger plerumque cubaret, omnino evanuerat, ciborum appetitus vigebat, stomachus recte fungi videbatur officio suo. At vigiliæ noctu vexabant: pulsus magis quidem vespertino tempore, sed tamen & matutino frequentes, majori quam antea magnitudine, nec sine aliquo impetu: sitis: lingua aridissima, & colore ex rubro nigricante infecta: cutis necdum sine flavedine, quamvis alvi recrementa nec essent, nec antea fuissent albida: urinæ saturo etiamtum colore, sed tenues: jecinoris tumor, in quo dolor fuerat aliquando ex quo ægrum non videram,

ram, facile tamen sedatus, eo tempore contrectari poterat sine dolore, nisi forte diu, & subaspere quis contrectaret; tunc enim aliquis oriebatur dolor ad imum jecinoris limbum. In contrectando visus est sibi Albertinus inæqualitatem quandam animadvertere non secus ac si visceris ejus superficies quibusdam quasi granis crassioribus asperaretur; unde tumoris naturam ad scirrhum spectare, conjiciebat, acinis videlicet hepaticis a concreta bile distentis; ob dolorem tamen, ne alicubi alia esset tumoris natura, verebatur. Cum ea, quæ in gravi, & ancipiti ejusmodi casu cautissimum decebant Medicum, nobiscum probasset, Bononiamque rediisset, ego vero Lucum ad Cicognini patris curationem profectus essem; de improviso accidit, ut æger, qui per eos dies non modo non pejus, sed quarto, ex quo consilia inita fuerant, die vel melius cum cæteris, tum sibi in primis habere videbatur, cum ad cœnulam prima hora noctis surrexisset, molesto quodam sensu stomachi, & affectæ partis corriperetur, simulque sudore frigido facies, frigore artus inferiores perfunderentur, venter autem valde intumesceret. In lectum repositus jam fuerat, cum propere accersitus Medicus præter hæc, totius epigastrii dolorem, vomendi conatus, humiles, & languidos pulsus, ut & vocem, & mentem, faciem autem qualis cadaveri est, deprehendit. Itaque octava, ex qua hæc inceperant, hora mors est consecuta. An ex rupto, ut signa quidem indicant pleraque, nec tamen omnia, jecinoris abscessu? an ex vasis sanguiferi disruptione? Albertinus ipse, qui diligentissime, ut solebat, nuper omnia partim observaverat, partim inquisiverat, nec alia præter ea, quæ modo ad te scripsi, fuisse sciebat, cum ex meis litteris hunc hominis exitum accepisset, ut facile conjiciebat, aliquid, dum æger surgeret, illo eodem motu esse disruptum, multumque in ventris cavum humorem effusum; ita quid disruptum esset, pariter conjicere se posse, negabat. Quod si quædam suppurati tumoris indicia, & in his, quæ potissimum requirebat (certe autem nulla unquam fuerant) nempe *horripilationes* præcessissent; tum vero fatebatur, se facile ex rupta hepatis vomica rem fuisse explicaturum. Igitur siqua in particula hepatis lente aliquid, ac latenter ad suppurationem forte venisset, suspicari se, non tam ex ejus particulæ, quam ex attigui vasis alicujus sanguiferi, quod pus læsisset, disruptione ejusmodi mortem esse repetendam. Neque tamen suspicione hac vetus, & pertinax ille ad vertebras dolor explicabatur, cujus in tot hepatis abscessibus, quorum historias perpendimus, mentionem factam non recordamur, & is præterea, quem tetigeramus, tumor longe a vertebris distabat, longiusque imus hepatis limbus, ad quem præsertim novissime dolorem fuisse scripsimus. Nec vero est cur dolorem ad vertebras infimas præcipue & ad Sacri ossis basim extensum, forte ab hæmorrhoidalis venæ trunco repetas, cujus radices adeo diximus fuisse turgentes; nam post effusam tantam illam sanguinis vim haud certe amplius turgebant, & cum maxime turgerent, vel tum, quamvis breve ad tempus, acciderat, ut dolor videretur esse sublatus. Quod si Aortæ arteriæ per vertebras descendentis aneurysma, cujus, præter jecinoris tumorem, nonnulla adhuc mihi suspicio est, non is tibi morbus videatur, cujus effectus vel breve ad tempus usque adeo obscurari possit, nec qui sine aliis pluribus, gravibusque signis concipi queat; a te peto ne quidquam statuas priusquam hanc legeris, quæ subjicitur, Observationem.

29. SENEX, qui olim credebatur ex lue venerea laborasse, multos jam dies in hoc cubabat Nosocomio, de aliis omnibus conquestus, quam quæ aut ad eam luem, aut ad magnum internum aneurysma spectare posset; certe autem, nam diligenter quæsivi, neque de dolore, neque de ponderis sensu, neque de spirandi difficultate. Paulo post prandium repente est mortuus circa medium Decembrem A. 1618. VENTRE aperto, & urinaria vesica cum pene detracta (totus enim eram eo tempore in quibusdam, quæ ad eas Partes attinent, observandis) urethra luis illius antiquæ opinionem confirmavit. Erat enim passim cicatricosa, & Seminalis

ipsa

ipsa caruncula non secundum naturalem conformationem se habebat, ut neque perminuta duo oscula, quibus ad latera pertunditur, neque his interjecti sinus orificium facile esset demonstrare. Huc accedebant fibræ, inter se distinctæ, atque exstantes, ex quibus instar parvi trianguli conficiebatur, cujus basis erat vesicæ proxima, vertex carunculam attingebat.

Amotis deinde visceribus, ingens Magnæ arteriæ aneurysma in conspectum venit, crescentem lunam repræsentans, cujus erat dorsum sub annexo diaphragmate in transversum locatum, cornua autem deorsum spectabant, seque singula pone singulos condebant musculos, quos Psoas vocant, sinistrum quidem eo usque ut ad tertiam musculi partem infimam perveniret, dexterum autem non adeo inferius descenderet. Hujus quoque aneurysmatis posterior paries jam nullus erat; itaque detracto sanguine, quo replebatur, maxima ex parte in polyposas laminas alias aliis impositas conformato, statim apparuerunt corpora duarum, aut trium vertebrarum, ad imum thoracem, summosque lumbos attinentium, nuda quidem, sed alte erosa, extante hic pariter inter corpus & corpus albo suo, intactoque, ut videbatur, ligamento cartilagineo. Ruptum autem fuerat hoc aneurysma suprema sua sinistra parte ita ut sanguis, qua concesserat annexum diaphragma, proruperit ab eodem latere in thoracis cavum, quod pene totum repleverat.

30. Vides igitur, quam obscurata hic signa essent tanti aneurysmatis, quæ olim, & lumborum præsertim dolores quin antecessissent, non est dubitandum. Sed hanc, & quæ in Cisiario (1) habita est, Observationem si cum aliis conferas Aortæ aneurysmatum, a quibus proximæ vertebræ erant corrosæ; illud fortasse miraberis, ligamenta iis vertebris interjecta, intacta nobis se obtulisse: quod alii, quantum meminisse nunc possumus, ejusmodi Observationum Scriptores non memorarunt. Quin eorum aliqui diserte non minus ea ligamenta, quam vertebrarum corpora, excavata, atque absumpta se invenisse scripserunt, ut, exempli gratia, Cl. Vernojus (2), & Auctor penultimæ Figuræ, id præclare ostendentis, in Commentariis Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis ad A. 1724. Et sane cartilagines obnoxias tunc esse absumptioni, sive hæc fiat ab diutius iteratis ictibus sanguinis, in aneurysma irruentis, sive ab erodentibus particulis, ut alibi [3] a nobis expositum est, Observatio ostendit Cl. Maloetii in iisdem Commentariis proposita ad A. 1733, in qua cartilaginea Asperæ arteriæ segmenta aliquot, loco posterioris parietis aneurysmati inservientia, reperta sunt infirmiora jam facta, & minus convexa, duo autem ipsorum ex aliqua sui parte absumpta. Quam Observationem cum tibi alias [4] memoravi, ibi quidem simul dixi, molliores partes, quippe ictibus minus renitentes, minus atteri, quam firmiores; hic vero illiusmodi explicationi video non esse locum. Nam si quia minus quam vertebræ, ligamenta renituntur his interjecta, eo quoque minus atteri dixero; quæres continuo, cur igitur, sicut in illis, quos descripsi, hominibus duobus, ita in reliquis pariter non sint reperta; sed in his consumpta, in illis intacta? Quod si illi juvenes fuissent ambo, reliqui autem senes; fortasse responderi posset, in illis enim minus, in his magis renitebantur. Atqui non modo ex cæteris, ut is certe, qui a Vernojo proponitur, sed etiam ex duobus nostris primus erat juvenis; ut minime appareat, cur si non huic, illi atteri debuerint, neque cur non atteri nostro Seni. Obscura igitur istius discriminis causa ab alia fortasse in aliis erodentis humoris natura, an aliunde sit repetenda, tibi indagandum relinquimus, quando hæc jam satis longa Epistola est. Proximis diebus alteram mittemus, interea autem salutem plurimam.

(1) supra, n. 26.
(2) Comment. Acad. Sc. Imp. Petropolit. Tom. 6.
(3) Epist. 18. n. 27.
(4) Epist. 21. n. 48.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLI.

Sermo est de Urinæ Suppressione.

ETsi nihil urinæ emitti aut vitio accidit renum, & ureterum, aut vesicæ ipsius, & urethræ: tamen nec Valsalvæ, nec mihi contigit, ut mortuorum ob priorem illam dumtaxat causam corpora incideremus. Nec mirum, cum renes, & ureteres gemini sint, ut si forte uno in latere deficiat eorum officium, in altero suppleatur. Neque enim quod multi credunt, semper verum est, otiante rene alterutro, alterum quoque simul otiari: quæ opinio rejecta est Litteris superioribus [1]: imo ad Observationes, quas ibi indicavimus, tot invenies, quæ addi possint ex Sepulchreti Sectione huc attinente XXIV, [2] ut si cum iis compares, quæ in eadem Sectione sunt urinæ suppressæ ex unius dumtaxat lateris morbo, longe rariores primis has alteras esse, planissime cognoscas. Nam primi generis passim occurrent, nedum ubi Gerardus Blasius [3], Isbrandus Diemerbroeckius [4], Ludovicus Mercatus [5] id genus ut frequentissimum inculcant, & si velles addere, quæ postea in Cæsareæ Academiæ Voluminibus [6] prodiere; nullam facile invenires, quæ ad idem genus non spectaret, renibus videlicet ambobus aut sphacelo correptis, aut, quod etiam Rudolphus Jacobus Camerarius [7] vidit, insolita flacciditate, & atonia affectis, aut calculo infarctis, aut si alter non eodem laboraret vitio, at consumptus, inofficiosus, aut suo uretere sabulo, & calculis impedito. Alterius autem generis, id est lotii ob unius dumtaxat lateris vitium suppressi, Observationes in citata Sepulchreti Sectione ad paucas redeunt, & eo pauciores, quod aliqua, ut quæ sub Observatione I. legitur §. 19. non, ut a primo videtur, spectat ad hoc genus: quod præclare docebit eadem historia non modo Sectione XXII, Obs. XIII. §. 1. sed etiam in hac ipsa Observ. I. §. 4. plenius proposita; ut non fuisset opus, præsertim mutilata iterare, ne dicam tertium, & quartum repetere; nam quæ Observatione eadem I. exhibentur §. 20. & 22. quantumvis, per incuriam nomine, & dierum numero mutato, aliæ videantur, ipsam tamen esse apparet inspecta libri I. Sectione III, Obs. XV, §. 1. & §. item 1. Obs. XIII, Sect. modo citatæ XXII, libri III. Atque utinam hæc una historia in ea, de qua loqui cœpimus, Sectione XXIV esset repetita. Sed tu conferens Observationis II §. 11. cum IV. §. 9. itemque Observationem VIII, cum X. [8] §. 4. & hujus §. 7. cum Obs. XI. atque ut ad I. & II. Observationem redeam; illius §. 2. cum §. 21. aut §. 3., qui perperam 1. inscribitur, cum §. 27., itemque cum §. 2. Obs. II. statim intelliges quot satius fuisset semel ponere, aut siquas historias sui non semel Auctores, ideoque non iisdem semper verbis scripsissent, alteram scriptionem, si tanti videretur, alteri continuo subjicere. Sunt tamen in Sectione hac quædam secundi etiam generis historiæ, ut sub Observatione I. §. 14. & sub III. §. 1. 2. & 3. &, si vis, insuper sub IV. §. 2. Sed quid hæ ad longe majorem cæterarum numerum? quem augent aliæ aliquæ in Additamentis legendæ ad Sectionem XXV; in ea enim exhibitæ Observationes multo majori ex parte fuissent ad superiorem Sectionem addendæ, &, præter eas, omissæ aliæ vel maxime obviæ, ut quæ in Ruyschii Centuria [9] proposita fuerat. Constat igitur, multo rarius accidere, ut renum, & ureterum, quippe geminorum, vitio urina supprimatur,

(1) n. 15. (2) l. 3. (3) Obs. 1. §. 9. (4) Ibid. §. 10. (5) Obs. 2. §. 1.
(6) Dec. 3. A. 4. Obs. 60., A. 7., & 8. Obs. 147; & A. 9., & 10. Obs. 95., & Cent. 5. Obs. 22. Cent. 6. Obs. 55., & 56., & Act. Tom. 2. Append. n. 3., & Tom. 3. in Obs. 6.
(7) Specim. Experim. circa Generat. Part. Therapeut. in Resolut. Hist. 3.
(8) primam de duabus intellige eodem n. X. designatis. (9) Obs. 15.

tur, quam vesicæ, & urethræ, quæ unæ sunt, eoque minus mirari oportere, quod eorum qui, primis illis obstructis, perierint, corpora necdum incidere potuerimus.

2. Quorum dissectionis ob id etiam cupidior fueram, ut examinare in iis possem eas partes unde, & per quas, & quo alii alias comminiscuntur peculiares urinæ vias. Etsi enim adversus has argumentum in Adversariis [1] proposui ab iis petitum, quæ satis constat in lotii suppressionibus adnotata esse ex renum vitio contingentibus, quod argumentum eo gravius mihi visum est, ex quo animadverti, cum aliis postea, tum Boerhaavio ipsis [2] perplacuisse; tamen Cl. cuidam Viro plenius avebam satisfacere, existimanti, vias illas peculiares in renum pelves, ut plures vel antea crediderant, eamque viciniam desinere; ut tametsi renes dumtaxat, calculis, aliove ejusmodi impedimento obstructi conspiciantur, possint tamen ob id ipsum earum viarum ostia simul comprimi, nihilque tum in pelves, aut proximos ureteres transmittere. Tu igitur cum ejusmodi cadaverum incidendorum occasio dabitur, fac quod ipse eram facturus, ut diligentissime membranas omnes, quæ iis Partibus vicinæ, annexæque sunt, perscruteris; fieri enim haud potest, si earum viarum ostia sint compressa, quin reliquus earum tractus tanto magis sit remorante humore distentus, quanto magis occlusa sunt ostia, quæ emittunt, præsertim cum vias illas non esse adeo exiles, & officia, quæ iis adscribunt, requirant, & ipsi ultro fateantur: quanquam frustra hunc te laborem sumpturum illud indicat, quod nunquam in istiusmodi casibus cuiquam illas apparuisse legimus, cum plurima alioquin fuissent ægris ingesta, quæ ipsas, aut alias, quas alii conjiciunt ad vesicam tendentes, maxime distendere debuissent, Prosectores autem diligentes, & valde exercitati mortuorum corpora scrutarentur. Franciscus enim Plazzonus (ut exemplo utar ejus historiæ, quam in Sectione hac Sepulchreti ter repetitam fuisse, ostendi [3]) aut secuit, aut dissectioni præfuit ejus Monachi, cui inter cætera diuretica ipsæ quoque cantharides datæ fuerant, quæ vesicam, quamvis inanem, exulceraverant, ut illuc pervenisse earum vim per sanguifera vascula, non per ignotos peculiares tramites intelligamus, qui cum ea vi simul diureticas potiones transmisissent sive in renum pelves, aut ureteres, sive recta a ventriculo in vesicam. Hæc enim altera opinio placuit pluribus, an propter illa Hippocratis [4], aut certe vetustissimi Auctoris verba, *si habuerit puer venas de ventriculo ad vesicam tendentes amplas, ac attrahentes*, an potius ob ea, quæ accidere audiissent in diabete legitimo, cujus rarissima exempla poteris legere apud Marcellum Donatum [5], nempe *ut potus nihil omnino mutatus mingeretur, servans eundem colorem, consistentiam, saporemque, & odorem*. Sed si propterea comminisci oportet ductus a ventriculo ad vesicam tendentes; alios comminisci oporteret ad cutem, quando exemplis illis hoc quoque subjicere non dubitavit Donatus de puella formosissima jam diu febribus conflictata, cui *remotis nondum ab ore poculis, haustæ liquidiores potiones a præcordiis .... eadem copia, qua erant absorptæ, absque alteratione ulla resudabant ita ut ex rubeo lyæo colore rubeo; ab albo jusculo, albo itidem tunc inficerentur subuculæ*, idque *duarum hebdomadarum spatio* fuisse adnotatum. Verum de ignotis hisce ductibus quacunque demum e ventriculo ferri in urinarias partes conjiciant, scite ad me quondam scripsisse Cl. Pastam, memini, si revera forent, debuisse illis, qui eo tempore in nostris quoque regionibus sic argento vivo abutebantur, ut pene quotidie mane ad unciam sumerent, aliquam saltem ejus partem cum lotio exire, quod in illorum nemine Medici nostrates animadverterant. Quod si forte dicas, vix patere eos ductus; sed in febribus, de quibus illa sunt Donati præcipua exempla, dilatari; neque Pastæ objectioni, neque aliis, ob quæ sunt excogitati, phænomenis satisfacies, & certe in primo ex Trincavellio Donati exemplo adstringere eorum ductuum oscula potiones debe-

(1) III. Animad. 36. (2) Prælect. ad Instit. §. 385. (3) supra, n. 1.
(4) De Morbis l. 4. n. 28. (5) De Med. Hist. Mirab. l. 4. c. 27.

debebant, quas, *nisi galidæ fere essent*, æger recusabat. Sed quid, inquis, ad recentiorem Observationem [1] dicemus, nempe Virginis illius asciticæ, in qua ren *sinister æque ac dexter .... totus scirrhosus, & induratus erat, ac ita coaluerant, ut nec pelvis detegi potuerit*, cum eadem novissimo etiam tempore *parcissime* quidem, & *instar aquæ fontanæ limpidam*, non, ut initio, *rubram*, *& crassam* urinam reddidisset, sed tamen reddidisset? An pauxillum id humoris ex sero, quod ventrem distendebat, *per vesicæ poros foras intro-spectantes* transiisse? an potius ex alterutrius renis, & pelvis particula aliqua necdum, cum postremo minxit, penitus indurata, & constricta, sicuti post mortem apparuit, per angustias, ut insolita ostendit limpitudo, provenisse? certe non per ductus in ureteres, vasicamve influentes, ut pote qui ex ventriculo multo plus humoris importassent.

3. Utcunque id est; quæ in mortuis urina suppressa vesicæ etiam, aut urethræ vitio Valsalva, & ego viderimus, hic accipies; nec tamen omnia. Habuisti enim proxima Epistola [2], itemque XXXIV. [3] quædam eorum, quæ ille, eorum autem, quæ ipse conspexi, nonnulla Epistola IV. [4], & X. [5] in aliisque alia habebis. Quæ igitur huc potissimum spectare credidi, ex illo quidem hæc sunt.

4. JUVENIS agricola, cujus duo fratres & ipsi juvenes annis superioribus ex acutis morbis circa vernum æquinoctium interierant, eodem anni tempore ad hunc modum decessit. Scabiem sibi, nescio quo adhibito unguento, abegerat: paulo post urina suppressa est, non sine vomitu, & dolore interdum ad lumbum sinistrum. Urinam tamen aliquoties postea excrevit, sed paucam, & saturati lixivii similem, & cum dolore: cujus exitum cathetere expedire, nequicquam tentatum est.
Tandem corpus universum intumuit: & accedente laboriosa, ac magna respiratione, postridie, circa vigesimum primum a suppressione diem, mors ingruit. VESICA, & renes sani erant; nisi quod hi aliquanto majores, illa autem libras continebat circiter duas urinæ ejusmodi, qualem diximus. Sed & in ventris cavo humor stagnabat, urinam olens, cæterum limpidæ aquæ similis. Qui in vitreo vase asservatus, multa divulsa quasi urinarum *contenta* exhibuit. Igni autem impositus, primum turbidus est factus, & vaccini seri consimilis, mox lactis ipsius, denique sic concrevit, ut ovi albumen prorsus referret: cujusmodi concretionem in nullo morbido humore, qui in corpore stagnaret, unquam antea Valsalva viderat. In Thorace pulmones quidem multum aere distenti, pleuræque, ad dorsum, annexi; sani tamen fuerunt. Cordis ventriculus dexter polyposam concretionem mediocri magnitudine, sinister minorem continebat.

5. Acres scabiei particulæ, in sanguinem repulsæ, quam graves noxas attulerint, alias [6] a nobis in duabus fœminis ostensum est. Sed in illis alio; in hoc Juvene, lotio admistæ, in renes, vesicamque irruerunt. Quorum viscerum membranas intimas compungendo, utrobique attulerunt dolorem, illas crispantem, eoque urinæ effluxui jugiter propemodum obstantem, unde renes ab hac, intus cohibita, majores facti, vesica autem vel quod sæpe vix ullam haberet, vel quod contrahere se rite non posset, vel potius quod catheterem non admitteret, hoc in urethram immisso nihil reddebat; educto nihil, nisi raro, & cum dolore, emittebat. Cohibita igitur maxima ex parte in sanguiferis vasis lotii materia obitus denique causa fuit; quamvis alio, & præsertim in ventris cavum redundarit, ut significavit odor stagnantis in eo laticis. Se enim illa facile admiscet humoribus, qui tunc a sanguine secernuntur. Itaque, ut exemplum proferam, quod nescio cur non fuerit Sepulchreto additum, Malpighius [7] in Præceptore suo Natali, cujus ureterem, & renem, ob interceptum calculum coercita urina, monstrose dilatatos invenit, durante plures dies lethali suppressione adnotavit,

(1) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 25. n. 2. ad 3. (2) n. 4. (3) n. 7.
(4) n. 19. (5) n. 13. (6) Epist. 16. n. 34., & Ep. 38. n. 22.
(7) Op. Posth.

vit, salivam odorem, & saporem lotii retulisse, & cutem pariter halitus ejusdem reddidisse. Albertinus autem mihi narrabat, Nobilem illum Juvenem, cujus renum structuram a Malpighio in Epistola ad Sponium descriptam habemus, in eodem morbo non salivam, urinæ odore, & sapore infectam, sed propemodum urinam ipsam expuisse, quod adjectus odori, & sapori color quoque testabatur, affluente ad salivares glandulas urinæ materia ea copia, ut buccæ, & parotides intumescerent. Quam ob excretionem fortasse tandiu vixit donec, victa suppressione, magnam vim urinæ mingeret: quanquam nihilominus ei contigit, quod non raro & aliis, retentam longiori tempore urinam tandem reddentibus, ut vitiatis humoribus, & visceribus, non multo post interiret. Excretiones alias, per quas homines, quibus lotium suppressum est, vitam diutius trahunt, aut servant, cum Thomas Bartholinus (1) commemoret, istam, quam attigi, salivæ omittens, dejectiones, vomitus, sudores enumerat. Dejectionum exemplum in Collega suo profert (2). Vomituum, & sudorum quidem etsi diserte non protulit, facile est ex aliorum Observationibus supplere. Sic Vallisnerius noster (3) post decimum suppressionis diem accedente vomitu feri, colore, sapore, odore lotium referentis, Virginem durasse vidit donec plurimis intus, & extra incassum adhibitis, mercurio tandem & dato, & applicito renum vias reseravit. Sic Mantuanus Medicus (4) alteram vidit eodem simul & morbo, & vomitu dies primum plus quadraginta, nec multo post duos saltem & triginta vexatam. Sic alius (5) tertiam ad menses quindecim, ut vix aliter quam per nutrientia enemata ali potuerit, donec ejecto calculo, & ischuria, & urinæ vomitus desierunt. Sed ubi calculi, renes, & ureteres obstruentes, dimoveri non possunt; frustra, ut Gulielminus (6) in duobus observavit, lotii vomitiones accedunt, quod & de aliis tum insuperabilibus morbi causis, tum excretionibus intelligendum est: itaque in fœmina (7) jam in ore saporem lotii, odoremque percipiente, ipsius sanguinis vomitus, & per nares exitus, si profuit, hactenus profuit, ut ad trigesimum usque diem vitam protraxerit. Verum ut ad propositas a Bartholino excretiones redeamus; dignam in primis adnotatione Caroli Pisonis Observationem (8), quod ad sudores attinet, indicavit; erant autem diuturni, assidui, copiosi, & tam olidi, ut vix ferri posset graveolentia: mictu itaque demum succedente, æger liberatus est. Non sic felici esse contigit Virgini, de qua nobis referebat Petrus Nannius. Illi quoque diu propter calculos urina substiterat, ut jam deploratam existimaret, cum sudor immani copia prorupit, urinam olens. Is quandiu duravit (duravit autem ad dies) Virgo melius habuit. At eo cessante, intra dies paucos thoracis hydrope absumpta est. Sed hac felicior ad tempus fuit altera olim Patavii Virgo, de qua ex spectatæ fidei Medico narrat Marcellus Donatus (9). Scilicet non toto quidem ex corpore, sed tantum ex *regione ventriculi resudabat humor ad plurium librarum pondus, colore, & odore urinam referens*, cum hæc non solum, sed & alvi suppressa essent recrementa. Quæ, cum sex ipsos menses nihil antea urinæ redderetur, supplevisse, tunc videlicet *fluente alvo*, credita fuerant. Quin etiam insensibilis perspiratio supplere videtur in juvene fœmina, quæ rarissimo, sed eodem notissimo Veronæ exemplo ne guttam quidem urinæ excreverat duos jam & viginti menses, cum illud Cl. Zevianus (10) memoravit. In ejus autem cubiculo fœminæ, lotii odor percipitur, quem & exhalare videntur indusia. Pluribus interim ea morbis, quamvis nullo cerebri, conflictatur. Sed & Patavina illa in marasmum tandem incidit. Quæ attuli, etsi fere attinent ad eos, quibus lotium retentum est vitio

(1) Cent. 4. Epist. Med. 18.
(2) Ibid. & Epist. 21.
(3) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 50.
(4) Hist. de l' Acad. R. des Sc. A. 1715. Obs. Anat. 3.
(5) Act. N. C. Tom. 3. Obs. 6.
(6) Exerc. de Sangu. nat. n. 68.
(7) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 56.
(8) De Morb. ab aqua S. 4. c. 6. Obs. 127.
(9) c. 27. cit. supra ad n. 2.
(10) Del Flato l. 2. c. 11.

vitio renum, quæ causa ex parte in eo quoque fuerat Juvene, de quo ex Valsalva dictum est; tamen satis indicant unde & illi pereant, quibus vesicæ dumtaxat, aut urethræ vitio diutius retinetur; nec tamen ea simul vesicæ inflammatio est, cui, aut subsequenti gangrænæ mortem liceat imputare. Id ad genus spectare crediderim hanc alteram Valsalvæ Observationem.

6. VIR annorum septuaginta, cum diuturna mingendi difficultate laborasset, ut non nisi catheteris ope urinam redderet, aucto in dies morbo, in Bononiensi Nosocomio S. Mariæ de Vita decumbere coactus est. Ibi dum a lithotomo per catheterem urinæ exitus, sed incassum, quærebatur, subsecuta laboriosa respiratione, cum stertore mortuus est. VESICÆ urinariæ fibræ adeo creverant, ut cordis lacertos figura, & magnitudine referrent. Prostatæ glandulæ excrescentia ad pyri formam, vix ullum transitum permittens, ex assiduo catheteris impetu phlogosim in ima parte conceperat. Ventriculus cordis dexter polyposæ concretionis inchoamentum ostendit.

7. Phlogosim ejusmodi non fuisse illius mortis causam, manifestum est. Verum in corpore longa ætate, ac creberrima lotii retentione sic infirmato, ut decumbere cogeretur, quam vitiatus sensim esset sanguis, non difficile est conjicere. Non mirum igitur, si accedente ea retentione, quæ per catheterem tolli non poterat, inter hujus inania irritamenta, inceperint demum, quæ brevi hominem conficerent. Vel sine illis irritamentis, paulo posterius fortassis, sed nihilominus interiisset, ut tot alii, & in iis Vir quoque, cujus historiam, sicut accepi ab eodem Medico, quem tibi alias (1) laudavi, Marisato, huc adscribam.

8. VIRO in hoc Nosocomio decumbenti ob lotii suppressionem, jam bis eductum hoc fuerat, & magna semper copia, per immissam argenteam fistulam. Cum ab hac aut æger, aut alii ne vesicæ cervix nimis irritaretur, timerent, proptereaque abstinerent; mors non sine convulsivis symptomatibus ingruit. DISSECTI sana, quantum sensus judicare poterat, viscera omnia, atque adeo vesica ipsa quoque reperta est; sine ullo enim inflammationis initio tantummodo distenta erat, ut eam lotii copiam facile contineret, quam vix tria vitrea vasa continuissent, quibus ad sanguinem e secta vena excipiendum, aut ad urinam etiam, nostris in regionibus utuntur.

9. Ego quam distentam, nec tamen inflammatam, vesicam haud semel invenerim, cum aliæ alibi (2) ad te scriptæ Observationes ostendunt, tum quædam præsertim monstrabit, quam ubi agam de Claudicatione (3), perscribam. Nunc ut intelligas, quantum vesica impune extendi nonnunquam possit, subjiciam quid hic annis superioribus honestæ fœminæ acciderit, mihi notissimæ, & nunc satis bene valenti. Primipara erat, & duos supra quadraginta annos nata. Cum propterea nihil cederent pelvis ossa, hujusque ima pars esset angustior, ibi hæsit magnum infantis caput, & compressa urethra, & proxima vesicæ parte, lotium cohibuit. Non sine magna difficultate immissa est demum argentea fistula ex illis, quas ad mulieres habent, sed incassum. Immitti debuit altera ex longioribus, quibus utuntur in viris, sed minus curva: jamque ad palmum subierat, nihil tamen urinæ exibat. Altius itaque adigenda illa fuit, ut hæc exiret; exivit autem ad libras circiter quatuor. Parva erat muliercula: quo magis intelligis, quantum (id quod altius quoque, & peculiariter extumescens abdomen indicabat) quantum, inquam, extendere se vesica debuerit, imo vesicæ pars superior, quando inferior adeo, ut diximus, erat compressa. Attamen infante, qui non modo erat mortuus, sed & gravius olebat, mox detracto, nihil ex vesica quidem noxæ, aut periculi superfuit. At si ejus plurimum distentæ exempla quæras, & quem exitum pleraque habuerint, attendas; ut ruptionem seponas, quam inde vel in bovis vesica deprehenderunt (4), invenies certe pro alia in

(1) Epist. 27. n. 4. (2) Epist. 4. n. 19., & Epist. 39. n. 33.
(3) Epist. 56. n. 12. (4) Act. N. C. Tom. 8. in Obs. 2.

in aliis sive partium, sive sanguinis, sive urinæ ipsius dispositione, & natura, longe aliter multis, quam propositæ mulieri, accidisse. Pervulgatum est, haud raro nimis distentam vesicam amisisse vim se contrahendi, id quod nonnunquam brevi contingere ex Maucharti (1) Observatione colliges, qui post vesicæ ischuriam ante quatriduum inchoatam, etsi primo exacto biduo lotium, nec semel, educendum curaverat, & vesicam in cadavere invenit prorsus vacuam, *amplam* tamen animadvertit, *non contractam, ut solet*. Neque minus vulgatum est, inflammatione facile corripi, cujus initia & in eo cadavere extabant, ut in tot aliis inflammatio ipsa reperta est multo amplior. Post hanc, quæ facile sequantur, Auctores docebunt, quos maximæ distentionis vesicæ testes citat Henricus Meibomius (2), qui tamen nescio quomodo unam Hildani Observationem pro duabus producat. Eandem enim, quam presse libro de Lithotomia cap. 5. memoravit, fusius Centuria II. Obs. 65. descripsit Hildanus, ibique ulcus e vesicæ cavo in Rectum usque intestinum pertinens in mortuo demum illo Sene ab se repertum proponit. Multo autem sæpius inflammationem id sequitur, quod ab altero ex citatis a Meibomio Auctoribus Panarolo (3) ter observatum invenies, gangræna videlicet, in lethalem sphacelum transiens. Ego post inflammationem, quæ diutius distentam vesicam corripuerit, nunquam gangrænam ampliorem vidisse memini, quam in agrestis Viri corpore, quod inexploratum in Theatrum Anatomicum Bononiense temere imperiti juvenes importandum curaverant A. 1706.

10. IS, ut postea compertum est, renum, vesicæ, ilei intestini vitiis obnoxius, aliquot jam dies urinam reddere non potuerat. Itaque tumido, & nigrescente jam abdomine mortuus erat. VENTRIS inferiora præsertim viscera, & in his vesica, nigricabant, ut scrotum quoque, & hoc intercepta intestini, quod dixi, portio, nigredine in partes non modo omnes proximas, sed ad media usque femora se extendente; ut cito cadaver pene totum asportandum fuerit, ne odoris gravitas Gymnasium inficeret. Vix ipse nonnulla cursim in renibus animadverti, quæ cum alio loco (4) tradiderim, non hic iterabo.

11. Ilei interceptio urinæ suppressionem, an hæc Ilei interceptionem præcesserit, pro certo scire non potui. Illud scio, quod & aliis Litteris (5) scripsi, ad Ilei inflammationem lotii suppressionem accedere. Sed & plures aliæ sunt causæ extra vesicam positæ, quæ in hac lotium remorantur. De fœtu, in difficili partu ejus cervicem premente paulo ante (6) dictum est: quin etiam in gestatione uteri, postremo præsertim tempore, mulieres sunt, quarum aliquas probe novimus, quæ mingere nequeunt, nisi supinæ. Huc adde, ut quæ rarius accidunt, prætereamus, scimus enim, muliebri urethræ adnatum exterius corpus glandulosum *pugni magnitudinem excedens* (7), scimus acriora medicamenta, naturali, ut arctius adstringeretur, adhibita, illud urethram premendo, hæc inflammationem vehementissimam concitando, lethalem attulisse urinæ suppressionem, quam etiam a sanguine, e vulnerati omenti vase paulatim destillante, in pelvi autem coagulato, & vesicæ collum valde comprimente, inductam fuisse (8) non ignoramus; huc, inquam, adde multa, & duriora scybala, aut prætumidas hæmorrhoides, quæ idem collum ad pubis ossa apprimant, adeo ut exire nihil possit. Ad has attinet, quod adolescenti mihi persenex, & felix in mea Patria Chirurgus asseverabat Joannes Amatorius, ubi circa imam vesicam fibræ stagnante sanguine, aut humore turgent, egregium afferri auxilium sanguisugis ad venas illas admotis. Sic in Avo, qui etiamtum vivebat, Nobilis, meique, etiam ob humaniorum litterarum studium, amicissimi Viri Petri Scanellii cum per catheterem nonagies immissum

(1) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 41. (2) Exercit. de Catheterismo thes. 17.
(3) Jatrologism. Pentec. 1. Obs. 27. (4) Epist. 38. n. 41. (5) Epist. 34. n. 8.
(6) n. 9. (7) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 201.
(8) Vid. Hoffm. Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 2. c. 7. in ipso fine.

sum urinam ipse educere debuisset, illo demum remedio, post tot alia incassum administrata, sublatam esse pertinacissimam suppressionem. De scybalis autem notissima est Wepferi Observatio (1), ad quam, in Sectionem quoque hanc Sepulchreti relatam (2), sed non absque iis operarum erroribus, qui intelligi non sinunt, adjungere alteram potes, quæ in Additamentis legitur ad proximam Sectionem XXV. (3) Eundem felicem exitum, quem prima a clystere injecto proponit, cum alibi plures, tum hic præcipue Hebræus expertus est, cui nulla alia auxilia profuerant. Sed tum quæ emolliant, injicere satis est, præsertim siquod periculum subsit vesicæ inflammationis, aut suspicio convulsivæ ejus sphincteris constrictionis. Quorum neutrum satis mihi attendere visus est senior Medicus, qui mihi duas tresve felices curationes narrabat suas; datis enim quæ alvum vehementius cierent, hanc simul, & suppressam urinam movisse. Sic enim ajebat, tametsi hanc non movissem, at saltem quanto plus humoris ex alvo eduxissem, tanto minus per renes defluxisset ad vesicam magis magisque distendendam: movi autem eum simul, qui vesicam jam distendebat, cum Rectum intestinum lacessendo, non potui proximæ vesicæ fibras non simul ad contractionem stimulare, iisque magna ex parte amissam vim reddere. Scilicet non satis animadvertebat, nullam esse arctius cum imo intestino Recto conjunctam vesicæ partem, quam infimam, seu mavis urethræ initium, nec quid propterea consequatur, si tum forte pars hæc initio aliquo jam teneatur aut inflammationis, aut convulsionis. Equidem inficias non eo, interdum a paralysi, alias ab ipsa distentione vesicam se contrahendi vim amittere. Sed hoc ajo, urinæ in vesica suppressionis causas solerter esse distinguendas, nec semper facile adeo, ac cito, ut ex Maucharti exemplo supra (4) collegimus, sublatam a distentione vim, qua vesica se contrahit, esse concipiendam. Ostendit hoc, ut alia præteream, canis a Boerhaavio (5) dissectus, in quo etsi urina triduum jam retenta plenissima esset vesica, hac tamen exiguo vulnere pertusa, *exsiliit urina ad magnam altitudinem: & vesica ita contracta est, ut pene nulla cavitas superesset*.

12. Sunt & aliæ complures causæ, quæ ut lotium possunt in vesica retinere, ita eos, quos dixi, aliosque prohibent stimulos, ut puta quod domestici remedii loco apud quosdam esse scio, ut laterem, frigidæ antea immersum, plantis apponant mingere non potentis: quos felici audacia imitatus est, cum junior esset, Medicus amicus meus glacie ipsa pedibus paulisper admota. Quæ ut aliquando hebetem vesicæ vim per stimulatos Cruralium nervorum fines potuerint excitare; intelligis certe, quam noxia esse irritamenta possint, ubi ab acrimonia urinæ inceperit hujus retentio, aut ubi secundum Solertissimi Pujati (6) conjecturas, & Experientissimi Benevoli (7) Observationes, quod nudata sit vesica muco illo, quo adversus nimios urinæ stimulos linita est. Sileo, cum ipsa in scrotum procidit, etsi hunc casum ex quo meus ad me scripsit Georgius Georgi Medicus nunc apud Pisaurenses Spectatissimus non adeo rarum esse cognovi, ut putabat Meryus (8), qui cum bis a se visum descripsit, nullum sibi esse notum Auctorem fatebatur, qui ejus fecisset mentionem. Certe enim ex Platero in hac Sepulchreti Sectione (9) vidi commemoratum, & Sectione proxima superiore XXIII. (10) ex Bartholino, & legi etiam apud Ruyschium (11), qui vidit non semel (12), ut vere est a Christiano Andrea Kochio (13) indicatum, ubi alteram Boerhaavii quoque memorat ejusdem casus Observationem: ad quam, aliasque, ut analogum (14) in mulieribus hic omittam vesicæ prolapsum, de quo, deque ejus signis interea potes Meryum ipsum (15) & Præcl.

(1) Auctar. Hist. Apopl. 13. Schol. 8. (2) in Append. 1. ad Obs. 19.
(3) Obs. 5. (4) n. 9 (5) Prælect. ad Instit. §. 366.
(6) Dec. Obs. 3. n. 5. (7) Dissert. 2. (8) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1713.
(9) Obs. 17. §. 4. in Schol. (10) Obs. 4. §. 4. (11) Cent. Obs. 98.
(12) Advers. Anat. Dec. 2. n. 9. (13) Affect. in libr. & cæt. rar. Descr. in Ratiocin.
(14) Vid. tamen. & Epist. 43. n. 14. (15) Mem. cit.

cl. Bassium (1) consulere; illam quoque addes, quam in Viro Nobili habuit Doctiss. Valcarenghus (2). Sed si rarus hic casus est, qui cum incidit, urinam licet (quod ejus proprium, sive pathognomonicum indicium est) e vesica ejicere, quam æger manibus cum scroto attollat, aut comprimat; aliæ sunt tum frequentes, ut a paulo grandiori calculo, &, si Hoffmannum (3) audiamus, qui unam præsertim suarum Observationum (4), dissectionumque sic explicat, a spasmo ipsius vesicæ, tum minus frequentes, ut ab arrosis, velut idem (5) vidit, & valde laceris per fœtidum pus, quod e rene sinistro, ulcere penitus consumpto, & exeso, in pelvim deciderat, exterioribus vesicæ tunicis, aut etiam ut a tuberculis; sunt, inquam, aliæ urinæ in vesica suppressiones, in quibus ab additis stimulis ut nihil auxilii, sic plurimum detrimenti afferatur. Sunt autem aliquando in vesica, aut ad ejus collum tubercula, tametsi, uti perspicue a laudato Benevolo (6) demonstratum est, sæpe Medici vel præstantes in iis ponendis decepti fuerint. Sunt, inquam. Nam etsi Ruyschius (7) unum repræsentat exemplum; plura tamen occurrere, in adjecta Observatione (8) satis indicat. Quæ tubercula viderit Drelincurtius (9), quam excrescentiam Sylvius (10), quam carunculam Tulpius (11), quam Smetius (12), quam Hildanus (13) invenerint, habes in ipso, ne longius te abducam, Sepulchreto, ubi & alia facile reperies eodem spectantia. Fortasse & illius adhuc memineris, quam olim in I. Epistola Anatomica (14), a me deprehensam non secus ad urinariam, quam in fellea vesica, proposui. Et quamvis tuberculorum, quæ in urinario oboriuntur meatu supervacuum sit exempla producere, cum in ipsis Hippocratis Aphorismis (15) eorum facta sit mentio, & suppurationis, per quam tolluntur; tamen non futurum tibi ingratum credidero, si ad historiam Sacræ illius Virginis, quæ dies LXVI. clysmatum nutrientium ope, Ramazzino (16) medicinam faciente, servata fuerat, hoc quoque addam, quod ab ipso accepi, eandem videlicet cum postea lotii suppressione correpta esset, catheteris autem recusaret auxilium, re post dies aliquot ad extremum deducta, urinam simul cum pure non multo, nec ullo, nisi urethræ, dolore emittere cœpisse, atque ita morbi causam fuisse tuberculum in urethra natum; ostendisse. Cujus ut opportuna suppuratio morbum sustulit, sic remediorum, quæ supra diximus, irritamenta adauxissent. Sed tubercula tamen ejusmodi facile in pus abire possunt, viamque liberam reddere. At scirrhosos tumores, aut ad scirrhi duritiem vergentes, quales sæpe in Prostata glandula fieri, aut ex ea excrescere solent, quis facile ab ipsa natura, nedum ab arte, speret sublatum iri? Talem vero fuisse credo, illam ejus glandulæ excrescentiam, quæ supra (17) ex Valsalvæ Observatione descripta est. Talis certe fuit tumor universæ Prostatæ in hac, quæ sequitur, nostra.

13. CIVIS meus, Vir Patricius H. M. annos natus amplius sexaginta, quadrato corpore, & robusto, facie rubente, habitu ad obesum inclinante, herniosus, adolescens virulenta gonorrhœa laboraverat, semper vero multum, sæpe etiam merum biberat. Cum multum quoque, & creberrime mingeret, vix anno ante levi quodam retentionis urinæ principio tentatus fuerat. Anno autem 1710. IV. Nonas Martii quasi repente omnino suppressa est. Affinis ejus Medicus clysteribus, balneis, sanguinis ex hæmorrhoidibus missione, remediis etiam, quæ, tunc simul adstrictam, alvum moverent, auxilium afferre satagebat; sed incassum. Itaque demum catheterem immitti jussit: quod non ita difficulter & tum, & postea peractum est. Singulis autem immissionibus septem fere uri-

(1) Dec. 3. Obs. Anat. Chir. 2. (2) Differt. de Saxis, Acub. & cæt.
(3) c. 7. supra ad n. 11. cit. Epicr. Obs. 1. (4) Ibid. [5] Ibid. Obs. 8.
[6] Diss. 2. cit. [7] Cent. Obs. Fig. 62. [8] 78.
[9] Sect. hac 24. Obs. 13. §. 2. [10] Ibid. Obs. 10. §. 6. [11] Ibid. Obs. 8.
[12] Sect. 25. Obs. 1. §. 4. [13] Ibid. in Schol. ad §. 2. [14] n. 43.
[15] 82. Sect. 4., & 59. Sect. 7. [16] Constitut. Epid. Urb. A. 1691. n. 22.
[17] n. 6.

urinæ libræ, etsi modicum, quod poterat, daretur, primis quidem diebus, ex quo illud cœpit fieri, educebantur. Intermediis, nam dies vixit circiter quindecim, paulo pauciores: ultimis rursus ad septem. Et primis quidem diebus aliquem ad mingendum sentiebat stimulum, nullum intermediis, rursus aliquem ultimis. In urinis interdum aliquid sanguinis conspectum est, interdum quædam parva quasi membranarum tenuium frusta. Postremis diebus alterius humeri dolor accessit: febris penultimo: novissimo, cum post eductum mane lotium, argentea fistula extraheretur, animadversum est tinctam esse; id quod antea acciderat nunquam; haud secus ac si in vitriolico humore fuisset. Eo die ad vesperam inclinante, ecce rigor, & tremor, calente tamen cute; hinc pulsus obscuratio: quo iterum se non sine intermissionibus prodente, alter accidit tremor: hora autem quincta noctis mors.

CADAVERIS dissectioni, rogatus, cum aliis Medicis interfui postridie sub primam noctem, quo tempore ab eo, qui medicinam fecerat, a Chirurgo, ab aliisque, eadem omnibus confirmantibus, ea, quæ modo sunt scripta, accepi. Peritonæum vidimus, ad hypogastrium præsertim, livens, intestina autem ferme sublivida: in summo distentæ vesicæ fundo exterius vasa sanguine turgida, interiorem tunicam hic illic rubescentem: tunicas autem omnes crassiores multo quam æquum esset; itaque vel emisso lotio, majorem, quam solet, magnitudinem vesica retinebat. In eo priusquam totum emitteretur, grumum non ita parvum animadvertimus libere natantem, qui nihil magis, quam semilaceram hydatidem, referebat; mihi vero attentius examinanti tenuis polyposa concretio visus est, quæ membranulas in se convolutas, & concidentes mentiretur: ejusdemmodi autem parva illa fuisse frusta, quæ in extracta urina interdum apparuissent, ii, qui viderant, affirmabant. Cum igitur causam hujus suppressionis inquireremus, ad imam vesicam se se obtulit. Prostata glandula præter naturam tota extumescens, eaque duritie prædita, ut quasi ex cartilaginis, & ligamenti commista substantia constare secantibus videretur. Alba erat nisi quod locis quibusdam, præsertim vero in utraque superficie, a stagnante in vasis sanguine nigricabat, idque a dextris magis, qua ex parte scrotum magna distendebat enterocele.

14. In hac, quæ modo proposita est, suppressionis causa omnes, qui aderamus, facile consensimus, tum quia alias quoque a præstantibus Viris, ut post (1) dicetur, eandem inventam, agnitamque fuisse, non ignorabamus, tum quia proclive erat intelligere, cum tumor, & durities Prostatæ incepit, cœptum quoque ægrum esse principio aliquo retentionis urinæ tentari, cum vero demum usque adeo tumor auctus fuerat, ut repentina accedente sanguinis per eam glandulam, circumque ipsam majori motus tarditate, meatus per eam ductus, non nisi immisso catheteris solido corpore, satis urinæ patere posset, hanc amplius nequiisse per se sibi exitum aperire. Nec dicas, sanguinem, adhibitis ad proximas venas hirudinibus, quod auxilium supra (2) laudavimus, priorem motus celeritatem recuperare, & sic tumorem imminuere debuisse. In pleno siquidem ejusmodi corpore non detracto ante omnia e brachiis sanguine, multo major hujus copia eo unde arceri oportuisset, ob minorem factam resistentiam facile influxit. Mitto quærere, an etiam ob balnea tunc in usum tracta, & an etiam stimulus accesserit ab iis præsertim, quæ ad alvum solicitandam præbebantur. Illud quoque omitto, num serius quam decuisset, urina educi cœpta sit, quod præ cæteris, quæ tunc, quippe supervacua ægro jam mortuo, ut consuevimus facere, silebamus, vulgo objectum audivimus. Objiciendi causa erat, quæ hic memoretur non indigna. Acciderat per eos dies, ut quatuor alii Cives præter eum, de quo dictum est, eodem morbo de improviso corriperentur, & quod postea Halæ Magdeburgicæ vere anni 1730. Cl. Bassius (3) observavit *plane inauditum*, ut legitima gonorrhœa epidemice grassaretur, sicuti Observationibus quatuor prolatis testatur, id nos Foro Livii, Urbe non pro

[1] n. 17. [2] n. 11. [3] Dec. 4. Obs. Anat. Chir. 5.

pro eo ac meretur, fuitque olim, incolis nimium afluente, vere anni 1710. in vesicali, ut vocant, ischuria, cujus quinque proferre possemus, intra paucos dies habitas, Observationes, non vulgari exemplo animadverteremus, quas fortasse non ita absimili modo, ac suas ille explicavit, magna ex parte explicare liceret. Cum igitur ex quinque nostris Civibus quatuor, quorum alicui medicinam ipsi feceramus, Civitas evasisse, illum unum, cujus dissectionem legisti, interiisse videret; providentiam cæterorum in catheteris tempestiva immissione laudabat, Medici, de quo loquimur, tarditatem, jure, an injuria? redarguebat. Sed ut aliæ in aliis morbi causæ, aliæque corporis, & partium, & urinæ conditiones sunt, ita alia alii Medico in alio ægrotante esse eorum, quæ cito agit, aut differt, ratio potest. Me quidem in meo, facilioribus cito, sed frustra adhibitis, in catheteris usu celeritatis non pœnituit, quamvis Chirurgo nimia adeo videretur, ut propter exiguam hypogastrii tensionem nihil urinæ in vesica esse asseveraret. Quem non tam signa, quæ aberant, ischuriæ renalis, & signa cætera, quæ aderant, molestissimæ vesicalis, quam res ipsa continuo refellit. Immissa enim fistula, lotium eduxit ad libras tres magno cum ægri levamine, mirantis, unde sibi, qui parum bibisset, tantum urinæ in vesica esset, quippe ignorantis, non raro cum ea suppressione diabeticam quandam affectionem conjungi, quæ mihi interdum occasionem præbuit dubitandi, an hæc illius causa fuerit, vesicam dormiente homine, ita, & tam celeriter distendendo, ut mox in experrecto se contrahere amplius non posset. An vero æger, in cujus vesicam Fabricius noster ab Aquapendente (1) scribit, tantam lotii copiam, natura crisim moliente, influxisse, ut cum illud reddere nequiret, fuerit per catheterem extrahendum, an æger is, inquam, ut meus, dormiret, an, ut ex febre continua, & periculosa decumbebat, hebetibus esset sensibus, sicuti pro certo nescimus, ita alterutrum licet facile suspicari; neque enim alioquin apparet, cur, ex quo urina primum in vesicam paulo copiosius fluere cœperat, non eam reddiderit, & sic deinceps faciendo, caverit, ne quanta quanta afflueret, omnis in vesica retineretur.

15. Ejus, quæ paulo ante dicta est utriusque morbi conjunctionis, diabetis videlicet, atque ischuriæ, ne apud alios exempla quæras, cujusmodi in primis esset in Sepulchreto illud Hildani, quod, ad Senem attinens supra (2) memoratum, in hanc Sectionem relatum est §. 8. Observationis X, quæ primo quidem loco proponitur; nam altera, per incuriam eodem numero designata, continuo succedit; neve ego alia adjungam recentissima, mihique cognita, satis est historiam relegas in qua versamur (3). Videbis, ut modicum tunc æger biberet, quanta nihilominus in vesicam deflueret urinæ copia. Piget ejus renes, & jecur non inspexisse. Neque ideo piget, quod ex eorum inspectione sperassem me causam assequi posse illorum, quæ in diabete contingunt. Namque ut seponam mirabiliora, quæ de legitimo narrantur (4), quorum aliqua sine cauto examine accipienda non videntur; non minus certe mirabile est, quod vel nostra ætate Venetiis (5), & Bononiæ (6) constat in spurio, quem vocant, accidisse duabus Virginibus, ut altera intra dies 94. urinæ libras reddiderit 3674, altera intra dies 97. reddiderit libras 4171. cum earum utraque non modo aut parum, aut nihil biberet; sed quasi eorum instar, qui hydrophobia laborant, & sitiret plurimum, & potionem quamlibet abhorreret. Sane intelligis, quæcunque in renibus, aut in jecinore vitia deprehendantur; Meadius enim (7) *semper* in hoc viscere *steatomatosi aliquid*, dissectis iis, qui ex diabete interierant, ab se repertum esse testatur; certe, inquam, intelligis, non propterea apparere posse unde, non dico tanta, sed vel dimidio minor humoris copia sit repetenda. Itaque coacti sunt, qui Virgi-

[1] De Chirurg. Operat. ubi de urinæ Suppress. [2] n. 9. [3] n. 13.
[4] Vid. supra, n. 2.
[5] Caso proposto da Bartol. Barati a Lodovico Testi con la Risposta di questo.
[6] Comment. de Bonon. Sc. Inst. T. 1. sub tit. Medic. [7] Expos. mechan. Venen. Tent. 1.

ginum illarum casus explicandos susceperunt, idem facere, quod & Meadius denique (1) diserte fecit, & facere jam cœperant Medici (2) sæculo XV; ut ad aerem confugerent, & multo aptius quam illi Veteres, non ex ipso aere, sed ex aqueis particulis in eo natantibus, immanem illam deducerent vim urinæ. Mihi igitur displicet ea, quæ dixi, viscera haud examinasse, non quod in iis causam mirabilium istiusmodi casuum, sed quod diabetis non ita immodici aut causæ ex parte, aut effectus potius vestigia fortasse quædam animadvertere potuissem. Idque tanto magis displicet, quanto pauciores extant denatorum post eum morbum dissectiones. Ostendit hoc brevitas illius ex proximis Sepulchreti Sectionibus, quæ de eo inscripta est, XXVI. Cæterum de Observationibus, quæ in ea sunt haud amplius quinque, tres sunt, quæ renes exhibent aut ambos flaccidiores, aut alterum saltem collapsum in se, aut pene absumptum. Cum his conveniunt Observationes, quas additas non fuisse miror, Ruyschii duæ (3); neque enim suam tunc vulgaverat, Hoffmannus (4). Quæ & ipsa, quamvis supponat, diabetem a præcedente lotii in renibus, & ureteribus retentione, provenire, unde ex eo multum in sanguinem regrediatur, mox sublata retentionis causa, affatim proditurо; eo tamen redit, ut renum poros ab ea ipsa retentione, & reversione laxatos significet, cum in quodam Comite, qui diabete laboraverat, a dextris & ren duplo magis, quam a sinistris, amplificatus, & ureter valde, ac farciminis instar dilatatus apparuerit. Ego quoque, ut minime in omnibus explicationem hanc sequerer, quippe cum in omnibus retentio lotii non præcedat, & copia qua reddunt plures, longe superet quidquid retineri, & in sanguine redire potuerit, sic in proposito a me Viro, aliisque similibus non difficile sequar, ut pote qui neque tantum urinæ secernant, idque secernant post retentionem, in eodemque præterea, cum ante ischuriam multum potare, multumque mingere semper soleret, vel antea renes laxiores fuisse videantur. Quid vero accessisset vitii ab humore, quem novissime cum parum biberet, tanta copia renes transmittebant, melius conjicere fortasse possem, si urinas omnes examinassem. Nam quod primis, ultimisque diebus aliquem ad mingendum afferrent stimulum, intermediis nullum, facilius a copia esse potuit, quam ab illarum natura, quando copia minori erant intermediis diebus, majori autem primis, & ultimis: nisi forte malis, hebetatum a crebra distentione fuisse vesicæ sensum, ut intermediis diebus haud amplius afficeretur, donec ob parcum potum, & ingentem humoris vim a sanguine exclusam, urinæ denique tanto acriores factæ sint, ut vel hebetem vesicam nonnihil percellerent, quo tempore etiam cœperint aliquam hic illic in ea phlogosim excitare.

16. Quod si ut phlogosim, erosionem ullam in vesicæ intima facie conspexissem; minus fortasse grumum illum membraniformem examinassem, quem, in mortui urina deprehensum, polyposam concretionem esse censui; quippe cum ex lamellis tunc factum credere potuissem ex interiore membrana deciduis; neque enim eo tempore controversia erat, quam annis demum superioribus ortam audivi, num sine hæmorrhagia non compescenda accidere id possit. At certe ejusmodi hæmorrhagia non contigerat in Matrona, a Willisio (5) memorata, quæ cum longe ante obitum ex urethra ejecisset *membranam crassam, atque latam, materia sabulosa refertam*; e cadaveris sectione constitit, illam *fuisse partem tunicæ interioris vesicæ*: ut neque postea contigit in fœminis duabus, quæ per eundem meatum amplam membranam ejecerunt, ab Ruyschio (6), & Boerhaavio (7) perspectam, harumque alteram *lapillis quasi conspersam*. Credibile autem non est, tales Viros pro vera membrana *pseudomembra-*

bra-

[1] Monit. Medic. c. 9. Sect. 2.
[2] Vid. Marc. Donat. c. 27. supra ad n. 2. cit.
[3] Obs. addit. ad Dilucid. Valvular. 13., & Cent. Obs. 13.
[4] Consult. Medic. Cent. 2. Cas. 85.
[5] Diss. de Urin. c. 5.
(6) Advers. Anat. Dec. 2. n. 9.
(7) Vid. Kochii cit. supra ad n. 12. Descript. in Historia.

branam accepisse, præsertim cum Ruyschius multis ante annis qua ratione ars possit, non modo natura, pseudomembranas efficere, docuisset (1), ipseque effecisset. Certe autem pseudomembrana non erat, quippe suis vasis sanguiferis prædita, quam eadem via ejectam a Viro conspexerat antea Rouhaultius (2), qui tres dumtaxat ejus portiones ea amplitudine esse comperit, ut internæ vesicæ tunicæ duas saltem partes tertias fecisse non dubitaret; tantum vero abest, ut hæmorrhagia esset conjuncta, quæ cohiberi non posset; lotium sanguine tinctum apparuit nunquam. Equidem haud contendo, quidquid e vesica exit membranæ forma, veram id esse membranam, qui non fuisse in meo] illo Cive censuerim. Sed hoc volo, esse tamen aliquando notas membranarum adeo manifestas, ut Exercitatissimis, qui examinaverint, Viris, & pro veris habuerint, non sit repugnandum: nec quia non continuo assequimur, qua ratione quædam possint absque gravissimis, atque adeo lethalibus symptomatibus accidere; eo decurrendum esse, ut facta negemus. Igitur quæ in simili controversia de abscedente aliquando interna membrana intestinorum alias (3) scripsi, tu hic quoque magna ex parte locum habere existimato.

17. Nunc venio ad suppressionis causam in prætumida illa, præduraque Prostata glandula repertam. Hanc causam non infrequentem esse, ex Observationibus eorum didiceram, qui in Sepulchreto laudantur, Riolani videlicet (4), Muralti (5), Dolæi (6), & facile, ut ego intelligo, etiam Reiselii (7): non dixi aliorum quoque, & in his ejus, qui ante cæteros nominandus fuisset, Parei (8), quia non magnitudinem tantum, sed & scirrhosam hic spectamus duritiem. Confirmavi postea tum auditis, tum lectis aliis, quæ deinceps habitæ sunt, ejusdemmodi Observationibus. Audivi in duobus mihi probe cognitis hic Patavii honestis Viris. Legi autem tum apud alios, tum præsertim apud Cel. Heisterum (9), & si glandulæ auctam dumtaxat molem attendas, etiam apud duos alios Spectatissimos Amicos meos, Vallisnerium (10), & Benevolum [11], quibus adjunges Riedlinum [12]. Verum non semper tota Prostata est tumida. Haud raro ejus tantummodo superior ambitus aut undique, aut certa ex parte sic excrescit, & tumet, ut urinæ exitum occludat. Excrescentis adeo, ut id faceret, exempla possum, ut puto, ex Sepulchreto indicare: excrescere autem incipientis plures mihi sunt Observationes: quas, ut parva magnorum morborum initia noscas, hic illis ordine subjicere non gravabor. Senem in hac Sepulchreti Sectione describit Rhodius [13], in quo mictionem fecerat sensim difficiliorem, denique autem, muco addito, urinæ viam omnem intercluserat *soli vesicæ orificio appendicula callosa interius adnata, & verius interior ambitus orificii membranosus in articuli magnitudinem excrescens*. Certe clarius potuit rem describere, ut is pariter, a quo Casauboni, adeo vesicæ morbis vexati, idem orificium in Sectione proxima [14] descriptum leges: quam descriptionem graves insuper obscurant errores typographorum. Sed si recte ego, quæ uterque viderunt, assequor; illius orificii ambitus, quem summa Prostata facit, a nimia hujus protuberantia attollebatur. Ejusdem autem glandulæ summum illum ambitum undique excrescere incipientem in Sene vidi, cujus historiam, ubi de Febribus scribetur [15], ad te mittam. Ad partem vero illius ambitus spectasse credo, quæ in Sectione hac [16] ex Gassendo proponitur, *ad vesicæ sphincterem caruncula, callosave substantia*, *quæ in-*

(1) Thes. Anat. 7. n. 39. (2) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1714. Obs. Anat. 1.
(3) Epist. 31. n. 20. (4) Sect. hac 24. Obs. 17. §. 5.
(5) Sect. 25. in Additam. Obs. 16. (6) Ibid. Obs. 17. (7) Ibid. Obs. 18.
(8) Sect. ead. Ob. 1. §. 6.
(9) Instit. Chirurg. P. 2. S. 5. c. 44. n. 1., & Diss. de Anat. maj. in Chir. necess. c. 1. S. 4. §. 3. an 4.
(10) Opere T. 3. S. 3. Oss. 21. 22. (11) Dissert. 2.
(12) Eph. N. C Dec. 3. A. 9. & 10. Obs 148. (13) Obs. 12. §. 3. (14) Obs. 3.
(15) Epist. 49. n. 18. (16) Obs. 12. §. 10.

inferne lunulata, & triente prope digiti densa, meatus orificium obstruebat. Cujus incipientis carunculæ etsi alias a me exemplum tum in Epistola XXXVII. [1] habuisti, tum in una ex proximis [2] es habiturus; placet tamen ut tertium, quippe breve, nec ferme alio attinens, huc addam.

18. AGRICOLA annos natus quinque & septuaginta ex hydrope ascite in hoc decesserat Nosocomio, ineunte A. 1741, quo tempore organa, urinæ, & seminis gratia condita, ibi ego Studiosis Adolescentibus per anatomen præmonstrabam.

EX CADAVERE igitur ea dumtaxat organa accepta perlustravi. In quibus cum alia nonnulla minus quidem obvia, sed tamen haud morbosa, offendissem, quæ alias memorabuntur; tum hæc animadverti, quæ ad morbos spectarent. Cum scrotum, ut sæpius in ascite, tumeret, aqua plurima erat in Darti cellulis, vix pauca intra Vaginalem utramlibet tunicam: quanquam ex Albuginea, qua testiculum vestit, corpuscula exstarent, quæ pro disruptarum hydatidum reliquiis accipi a me solent. Vesicæ autem pariete anteriore secundum longitudinem discisso, in oppositi ea parte, quæ proxima orificio est, in ipsoque hujus partis medio se obtulit protuberantia subrotunda, mediocris uvæ acini magnitudine, intima tunica vesicæ obducta: quam, ratus quod erat, scalpello adacto simul ipsam, ac contiguam Prostatam in longum dissecui, ostendique, ejusdem esse atque ea glandula naturæ, cum eaque manifestissime continuatam, nihilque esse dubii, quin, si magis excrevisset, magno urinæ futura fuisset impedimento.

19. Si ea, quæ ex Sepulchreto exempla indicavimus [3], & id quod supra [4] ex Valsalva attulimus, & nostra omnia attente inspicias, cuncta in senibus fuisse animadvertes: item nostra omnia, in quibus carunculæ initium fuit, hanc in medio ipso posteriori interni summique glandulæ ambitus excrescentem obtulisse, casune hæc cuncta, an secus, futuræ ostendent Observationes. Interea adjungere huc poteris Senem illum Medicum, quem altera ex indicatis [5] apud Vallisnerium Observationibus totam quidem Prostatam habuisse tumidam monstrat, sed auctam quasi lobo quodam ex sua ipsa glandulosa substantia, quæ ad nucis juglandis formam, & magnitudinem intra vesicam ascendebat non ab anteriore, sed ab ea parte, cui Rectum adjacet intestinum. Illa tamen quoque, in Adversariis [6] memorata, ejusdem glandulæ subrotunda propago, nisi quod ab externo ambitu se extollebat, & secundum naturam adhuc esse visa est, illa, inquam, medium pariter posteriorem, summumque locum tenebat. Cæterum hæ, quæ præter naturam sunt, interiores hujus glandulæ excrescentiæ, non simplices semper, sed & duplices nonnunquam sunt, cujusmodi illa erant a Thoma Bartholino Patavii deprehensa, ex *substantia glandulosa, & candida* intra vesicam *tubercula bina, forma, & magnitudine testium, æqualiter se supra foramen volventia, quæ cedebant syringæ immissæ, sed statim recidebant in pristinum locum, illa extracta*, quemadmodum in Sectione hac Sepulchreti habes XXIV. [7]. Quæ bina tubercula nunquam Terraneus [8] pro Cowperi glandulis, quas suas credebat, tumefactis accepisset, si Bartholinum legens, *in vesica* reperta esse, animadvertisset. Non legisse autem, atque hunc utinam tantum, verisimile est, cum Observationum unde unde cogendarum, & transcribendarum studiosus, hanc Bartholini haberi, scripserit, *cent.* 1. *hist.* 23, quæ cent. habetur 2. hist. 52. Verum si ea tubercula excreverant, ut eorum natura, color, sedes indicant, & duo, alias [9] a me tibi descripta, proportione ostendunt, si excreverant, inquam, ex Prostata glandula, mihi recens quoque exemplum est glandulæ hujus in duas intra vesicam carunculas procrescere incipientis. Quod exemplum quoniam alia de causa ad proximam attinet Epistolam [10], ad eam differemus. Quæ tanto erit longior, quanto hæc brevior fuit. Vale.

EPI-

(1) n. 30. (2) Epist. 43. n. 24. (3) n. 17. (4) n. 6. (5) supra, ad n. 17. (6) IV. Animad. 14. (7) Obs. 12. §. 9. (8) De Glandul. c. 5. (9) Epist. 39. n. 33. (10) Vid. n. 11.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLII.

Verba fiunt de Urinæ Difficultate, Ardore, aliisque ejus vitiis.

Litteras scribere aggredimur longas, ut pote quibus reliqua omnia, quæ ad mictionis vitia spectant, a Valsalva, aut a me observata complectemur. Ab illo hæc sunt.

2. EQUES sex & quadraginta annos natus, pinguis alias, nunc gracilis, & colore ex flavo pallescente, ob multa, & varia in cibis, motu, attentione animi, vigiliis, & venereis rebus errata, ante annos octo multis quoque, & variis incommodis vexari cœperat. Primum omnium ex concubitu cum muliere, venerea lue infecta, gonorrhœa correptus est, quam ex arte curatam altera, ex eadem causa, excepit multo gravior. Nam super mejendi dolorem, urinæ præter voluntatem excretio, purulentum hujus sedimentum, ventriculi item dolor, ac vomitiones, quibus nonnunquam vitulinas carnes, ante dies quinque comestas, omnino immutatas rejiciebat, molesta erant vehementer. Remediorum ope ab his omnibus liberatus, post aliquod interjectum tempus ex ejusdemmodi concubitu in tertiam incidit gonorrhœam, stipatam spasmodicis in mingendo doloribus, & vigiliis assiduis. Ad hæc quidam, condylorum instar, tumores accesserant intra cavum extremi intestini, e quibus ad aliquot hebdomadas, atque adeo menses sanguis reddebatur quotidie ad quinque, aut sex uncias, ut jam æger quotiescunque ambulare vellet, in animi deliquia incideret. Cui sanguinis fluxui comes erat diarrhœa, qua modo flava, modo aliter colorata ejiciebantur. Hæc nunc remissior, nunc aucta ad mortem usque perduravit, ut purulentum quoque lotii sedimentum, & mictio sæpe cum dolore, fere autem semper præter voluntatem: quod si lotium ob materiæ tenacitatem paulisper in vesica stagnaret, acerbissimum, præsertim dum exitum tentaret, dolorem ciebat. Quæ omnia cum plures annos vexassent, pulsusque celer semper esset, frequens, & turgidus; alia tamen deerant signa, quæ febrem adesse confirmarent. Diebus dumtaxat ante obitum circiter quadraginta cum aleæ indulgens, vigilasset, ægreque tulisset inde factam pecuniarum jacturam, decubuit cum vomitu, & febre, quæ levi cum horrore, & cum gravitate capitis prodibat. Interim auctum est urinæ sedimentum, auctique in mingendo dolores, qui magis semper magisque sævientes, singultum excitarunt. Hic tamen post multos dies sedatus est, erumpentibus interea postulis circa labra, & verisimiliter ad fauces quoque, ut pungens ad eas dolor, & deglutiendi difficultas, & viscidum tenaxque sputum indicabant. Pruritus insuper in lumborum cute, qui biennium circiter levis fuerat, nonnullas ante mortem hebdomadas ægrum tum sæpius, tum vehementius exercebant. Denique redeunte singultu, & deficientibus in dies viribus, convulsus obiit. THORACE recluso, quoniam ultimis diebus alterum in latus difficilius cubabat; pulmones sani inventi sunt, si nonnullas excipias lapidosas concretiones exiguas, & vix dignas quæ adnotarentur. Ventre autem aperto, renes naturali modo minores conspecti sunt, & quadam insolita figura prædití, pluresque exterius hic illic protuberantias habentes. Hæ dissectæ saniosum ostenderunt humorem, cui aperta erat in pelvim via. Sed in vesica urinaria, in qua, præsertim circa ejus collum, unanimi plurium Doctorum Virorum consensu, radix esse morbi existimabatur, nihil usquam apparuit adnotatione dignum, præter levem quandam abrasionem circa ureterum orificia.

3. Dissectionem hanc Valsalva insigni esse documento posse, nec immerito, censebat, ut cauti simus in definiendis morbis,

bis, ad partes urinarias spectantibus, quippe quorum diagnosis, summa etiam arte quæsita, non rarissime fallax est, velut in hoc casu fuit, & in alio quoque, de quo ipsum mihi in hunc modum narrasse memini.

4. QUENDAM urinæ, & partium huic inservientium vitio laborare, erat omnibus manifestum. Sed cum de renibus, aut de regione horum nihil, aut vix quereretur; contra iis ad vesicam doloribus cruciabatur, ut quinque, aut sex non infimi subsellii Medici morbi sedem in vesica esse non dubitarent. MORTUI dissectio nihil quidquam mali in vesica; magnos autem, ramosos que calculos in renibus ostendit.

5. Vidi ego hos calculos, quos Valsalva apud se retinebat. Utraque autem hæc historia ad memoriam redigit tertiam, quam ex Hardero invenies relatam in Sepulchreti Sectionem, ad argumentum hoc nostrum spectantem, XXV. [1]. Erat quidem puer trimulus; sed ut in mingendo summum dolorem gestibus patefaciebat, sic ad renes, quod legamus, nunquam indicabat. Mitto, huic quoque, ut Equiti illi [2], perpetuam fuisse diarrhœam, pustulas non multo ante mortem, convulsiones etiam in morte; horum enim alia in alio esse alia de causa possunt. Hoc attendo, *in vesica nihil præter naturam observare licuisse*; in rene autem altero non modo inclusas carunculis papillaribus arenulas copiosas, sed præcipue ante ureteris ostium fuisse *calculum oblongum, acuminatum, silicis duritie, membranis tenaciter involutum*; sive, ut ipse in Scholio Harderus explicat, *renis membranis tenuissimis; quas lancetta separare necesse habuit*. Sive igitur a renibus ad vesicam per continuatas ureterum membranas, ut alias (3) diximus, irritatio ibi sensibilior, ubi desinit, propagetur, sive potius in his casibus arenulæ, aut, quod prima historia per levem circa ureterum orificia abrasionem indicat, acres materiæ in vesicam descendant; ibi subsistendo ita hanc vellicant, ut dolores, præsertim dum se ad mingendum constringit, acerbissimi oriantur. Acerrima sane materia e corrosis renibus in vasicam delabens, hanc ita, & proximas partes in viro quodam afficiebat, ut cum dolor in lumbis non semper, ut in vesica, perstaret, *omniaque præsentis* in hac *calculi signa* induceret, Medico Cl. Hottingero [4] *de* ejusdem *calculi existentia nullum remaneret dubium*. Cujus tamen calculi in mortui vesica ne vestigium quidem fuit. Atque ut magis magisque intelligas, quam facile in dysuriæ causa dignoscenda errare possimus; duarum Matronarum historias inspice, alteram a Schrockio [5], alteram a Bonfiglio [6] scriptas. Primam dysuria torquebat cum tenesmo, doloribus in pube, & urina quasi lactea; secundam dysuria ab ineunte ætate, cum urina interdum ejusdemmodi, cui denique *plura frustula foliata* adjuncta sunt, quæ non sine gravissimi ponderis sensu, dolore, ac ardore extrudebantur. In neutra tamen ulla vesicæ labes inventa est; sed renis alterius in secunda, intus vitiati, & ob auctam molem ex sua sede prolapsi; in prima autem ingens scirrhus, qui totam fere pelvim occupans, & vesicæ fundo adnatus, hanc ita comprimebat, ut remorati propterea lotii acrimonia lancinaret.

6. Causam aliam, qua vesica nonnunquam vellicetur, solicite Valsalva quæsivit; sed per dissectionem nunquam potuit confirmare, vermes dico in ea stabulantes. Hos cum urina ejectos, ut ægri quidem, domesticique credebant, non semel ipsi oblatos fuisse, scio. Eram enim ego Bononiæ cum Vir Generosissimus post renum dolores, & deinde punctionum sensum in vesica, denique inter mingendum cum pungi urethram sentiret, e pene cum urina cadere tenue animalculum quoddam vidit, mox autem quid minxisset inspectans, non illud unum, sed plura in matula cum arenulis conspexit ejusdemmodi animalcula, & Valsalvæ, qui Medicus ipsius

(1) Obs. 10. (2) supra, n. 2. (3) Epist. 40. n. 5.
(4) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9., & 10. Obs. 232. (5) Earund. Cent. 1., & 2. Obs. 186.
(6) Earund. Cent. 9. Ob. 4.

ipsius erat ostendit. Dederat is forte aquam, in qua saxifragæ radix decocta fuerat: itaque ex urina, ut viva erant, eximi, & in ejus aquæ cyathum injici, voluit, acciditque, ut stupida inde fieri, & propemodum mortua viderentur. Post biduum tamen cum stuporem illum discussissent, & in aliam, atque aliam aquam, periculi faciendi causa, conjecta essent, in quarum singulis varia, quæ vermibus inimica existimantur, incocta fuerunt, aut agitata; nulla animadversa est, quæ sic noceret, præter unam, in qua cum ea cocta essent, quæ arenulas expellunt, tum agitatum fuerat argentum vivum. Erant ea animalcula nigra, & exilibus scarabæis quadantenus similia: quæ res Valsalvam denique permovit, ut diligenter inquiri juberet, num alia ejuscemodi in ægri cubiculo, aut ubi matulæ asservabantur, invenirentur. Cum inventa essent, experimentorum finem fecit: neque tamen illam primam suspicionem omnino deposuisse videbatur, præsertim cum ipsi animalcula oblata sunt alia, quæ ab alio cum sabulosa materia micta dicebantur. Quorum unum etsi mihi ostendit, & ad vivum, microscopii etiam adjumento, delineandum curavit; tamen de iis nihil dicam, quando hinc Alghisius in epistola ad Vallisnerium (1) quid sentiret, adjuncta simul imagine eorum, exposuit, & ex hac Vallisnerius suspicari se posse credidit, vermes fuisse parvorum quorundam scarabæorum, in trabibus nidulantium, ex lacunaribus in matulam forte delapsos; sic enim ad me scripsit pridie Nonas Aprilis A. 1711. Postea vero idem Vallisnerius in Adnotatione (2) ad Alghisii Epistolam videtur cœpisse permoveri, ut minimos quosdam, & pene invisibiles vermes, quos in urina tunc videbat viri, cui medebatur, intra ejus corpus gigni potuisse, non pernegaret. Quando igitur hæc ita sunt, nec Vallisnerius, quod sciam, quidquam postea pro certo constituit de iis vermibus, præstat, ut nos quoque assensum interea sustineamus, donec certiora aut casus offerat, aut solertia Viri alicujus in historia insectorum longe versatissimi, qualis hoc tempore est Cel. Reaumurius, deprehendat. Cujus historiæ quanto magis ætate nostra provectum est studium, tanto magis cautos reddidit Medicos in istiusmodi Observationibus accipiendis. Vide enim, exempli gratia, quot ab Joanne Rhodio (3), & ab Dominico de Marinis (4) recenseantur. Ex tanto vermium numero, qui per urethram ejecti olim proponebantur, alios hoc tempore nihil aliud esse, quam vermiformes polyposas concretiones, statim cognosceremus, alios veros quidem esse vermes, sed extrinsecus, non ex urethra, in matulas illapsos, quippe ex iis, qui intra corpus nostrum gigni non queunt, nec vivere, aut si revera ex urethra exierint, non in urinariis partibus, sed in pertusis intestinis genitos, indeque in vesicam, aut urethram, viis per abscessus præsertim, & fistulas apertis, prorepentes. Cujus novissimi generis exemplum indicat Vallisnerius (5), alterumque proprium narrat Alghisius (6), quod per anatomen postea melius novit, & penitus confirmavit (7). Habes quidem etiam in Sepulchreto (8) non unum exemplum ejusmodi perforationum, quibus in ægris si teretes lumbrici, aut ascarides per urethram prodiissent, nihil fuisset admiratione dignum. Sed cum in Sectione hac XXV. (9) legis, post binos emictos ascarides mortui hominis anatomen, in ejusque exulcerata vesica unum deprehensum vermiculum *quales in putridis carnibus reperiuntur*; hæreas necesse est, dubitans, num ex eo ulcere cuniculus aliquis, minime animadversus, ad Rectum pertineret intestinum, unde ascarides in vesicam transiissent, an potius ascarides illi etsi *vivi salientes in ipsa penis glande reptantes* ab ægro inventi fuerant; non tamen ex urethra, sed ex ano cum recrementorum parte aliqua prodiissent, sicque ad penem prorepsissent. Quod vero ad vermiculum illum attinet longe alterius generis, qui in

(1) quam Vid. Tom. 1. hujus Operum P. 5. (2) Ibid.
(3) Cent. 3. Obs. Med. 35., & 36. (4) Dissert. de re monstr. a Capucc., & cæt.
(5) Adnot. cit. (6) loc. cit. (7) Vid. Benevoli Osserv. 8.
(8) Sect. 27. l. 3. Obs. 1. (9) in Additam. Obs. 20.

in vesicæ ulcere inventus est; si verus tamen vermiculus fuit, & si verus fuit, non illuc forte cum spongiis, aut aliter illatus; arbitrari poteris, a matre musca editum prope urethræ externum orificium, putrido ichore infectum, per hoc in vesicam usque reptasse mortui quidem; non viventis. Neque enim vesicæ sphincter, nisi omnino laxatus, aditum in vesicam permisisset, neque homo, nisi omnino sensu carens, reptantis per urethram motum, indeque stimulum non sensisset ad mingendum, sicque cum urina protinus vermiculum, vix urethram ingressum, ejecisset: quod Ruyschium (1) miror non satis attendisse, cum vermiculos censuit e latrinis per urethram ad vesicæ usque collum prorepere posse, ibique hærere donec nympharum formam; qua in re gravis altera, Vallisnerio (2) judice, se se objicit difficultas, adipiscantur.

7. Quid igitur? inquies, tot inter exempla quot Georgius Francus (3), Rosinus Lentilius (4), Mich. Fr. Lochnerus (5) connumerarunt, quædam saltem non occurrunt, quæ omnem eximant dubitationem? Non vacat singula examinare. Sed hoc tamen possumus dicere, eorum plura esse eadem ac illa, quæ antea fuerant proposita, & cum omnia lecta fuerint a Vallisnerio; erant enim ea Volumina, quibus enumerationes istæ continentur, multis ante ejus obitum annis edita, & ab ipso versata; eundem tamen nullum, quod sciamus, exemplum invenisse, propter quod sententiam sibi crederet omnino mutandam. Non fidem ille eorum, qui scripserant, vocabat in dubium; sed majorem in aliis sagacitatem, in aliis diligentiam, in aliis suspicandi, dubitandique sapientem morem desiderabat, ut nisi quæ præcesserant, comitabantur, subsequebantur, omnia considerassent, ne satis crederent esse quæsitum. Post ejus mortem prodierunt exempla alia, quorum aliquod cum ipso communicatum fuisse, apparet. Illa autem certe legisse non potuit, quæ in Commercio extant Litterario (6). At si potuisset; plurimum quidem, id quod ipse facio, Illustribus, & omni ex parte suspiciendis Observatoribus detulisset; optasset tamen fortassis, ne fere omnia in sexu contigissent ad fallendum prono, quod illorum aliquis non dissimulat, itemque ut in nonnullis vermes fuissent descripti, in aliis vivi revera conspecti essent, in quibusdam ne tum descriptio, tum pictura polyposarum concretionum suspicionem injicerent. Nosti enim, quam ipse esset vel in propriis Observationibus habendis suspicax, &, si vis, difficilis. Attamen in alienis dijudicandis suæ cautæ morositatis asseclas habuit Danielem Clericum (7), ipsumque Lochnerum (8), hujusque Amicum Godofr. Thomasium (9). At enim, inquis, aliquos hi excipiunt de tot, qui per urethram dicuntur emissi, vermibus. Nec ego omnes præfracte pernego. Aliquem dumtaxat expecto, qui suis luculentioribus exemplis nonnullas, in quibus minus hæreo, Observationes confirmet. Quæ si tibi forte videntur extra omnem dubitationem positæ; per me accipias, licet, dummodo fatearis, crebras adeo, & propemodum innumeras illas, quæ traditæ fuerant, nunc ad raras, paucasque redire. Idque eo magis apparebit, si quæ per anatomen examinatæ sunt hactenus, spectare voluerimus. Quid magis lumbricum referebat, quam a Cl. Kellnero (10) descriptus, ex urethra post atrocissimos urinariarum partium dolores ejectus? Instituto autem accuratiori examine, nil aliud esse, quam cruorem coagulatum, & tenui quasi tunica cinctum, ipse deprehendit, id quod pro lumbrico habitum fuerat. Sed & ii, quorum bene multos per eandem viam reddebat Vir amplissimus, teretes intestinorum lumbricos, sicut exacta Thomasii (11) descriptio ostendit, *plene planeque referebant*, ut *rumor insolitæ rei dicto citius per urbem diffunderetur*. Quorum in mor-

(1) Thes. Anat. 1. in fine. (2) Adnot. cit. (3) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 2.
(4) Earund. Cent. 1., & 2. Append. n. 11. ad Obs. 14. (5) Earund. Cent. 8. Obs. 99.
(6) A. 1731. Spec. 27. n. 5., & A. 1734. Hebd. 39. post n. 4., & A. 1735. Hebd. 36. n. 3., & A. 1743. Hebd. 49. n. 3., ut omittatur A. 1745. Hebd. 4. n. 2., & cæt.
(7) Hist. Lat. Lumbric. c. 13. ubi de vermib. cum urina excret. (8) Obs. 99. cit.
(9) Obs. 100. seq. (10) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 75. (11) Obs. cit. 109.

mortuo nidus cum frustra in cæteris urinæ causa creatis partibus esset perquisitus; demum ex renis sinistri, ejusque ureteris constitutione intellectum est, haud aliud fuisse, quam fæculenti, viscidique sanguinis, in illis meatibus eam in formam coacti, inanimes concretiones. Cum veri autem lumbrici ex vesica prodierunt; anatome Alghisium docuit, ut supra (1) diximus, docuitque indicatum a Vallisnerio alterum, nempe Cl. Reinholdum Wagnerum (2), per quas vias illuc ex intestinis pervenissent. Sed jam a dubia, aut certe perrara dysuriæ causa, nimirum vermibus genitis in urinariis organis, ad manifestam, creberrimamque transeamus, scilicet ad lapidem vesicæ: quanquam de duabus, quas, haud amplius, in Valsalvæ schedis invenimus, eo morbo affectorum dissectionibus cum alteram, quippe ad apoplexiam magis spectantem, alias (3) perscripserimus; una tantum superest, simul ad vesicæ calculos attinens, simul ad infelicem eorum excisionem.

8. PUER novennis ex calculo vesicæ jam sexennium laborabat. Per intervalla multum vexabatur. Urinam crebro præter voluntatem reddebat, cum filamentis quibusdam, naturali tamen colore, nisi quando a nimio interdum motu fiebat sanguinolenta. Calculus digito, per anum immisso, modo percipi poterat, modo non poterat. Quem Lithotomus cum extrahendum suscepisset, postquam diu puerum vexavit, magna vi parvum lapidem eduxit. Cum vero inesse alterum sensisset; rursus puerum adeo torsit, ut in illis cruciatibus suffocari se diceret: tandem fracti lapidis portionem extraxit. Vix horæ dimidium elapsum erat, cum vomere puer cœpit, assidue querens de ingenti dolore in ventris parte infima. His accessit abdominis levis tumor, febrisque cum magna siti, aliqua spirandi difficultate, & totius corporis jactatione. Itaque obiit una & vigesima post eductos calculos exacta hora.

VENTRE aperto, vesica cum circumjectis membranis inflammata deprehensa est, & circa cervicem ab anteriore parte dilacerata. In ejus cavo dimidium secundi lapidis relictum erat.

9. Lithotomi aut imperitia, aut temeritas excusari hic profecto non potest. Neque hoc eo dico, quod digito in anum demisso, calculos modo percipere posset, modo non posset: qua de re mox (4) videbimus. Sed eo dico, quod non satis viam extrahendo calculo patefecerit, necesse est, quoniam magna vi parvum lapidem eduxit: quamobrem cum pernicie id accidit, quod Celsus (5) monuit, ut *calculus iter*, *cum vi promitur*, *faciat*, *nisi accipiat*, sicque etsi in pueris facilius partes dilatationi cedunt, quæ una ex caussis est, cur felicior plerumque in ipsis sit lithotomia; huic tamen vesica est circa cervicem dilacerata. Huc adde vexationem tam diuturnam, & tantam, & calculi alterius, quem magnum fuisse, non legimus, diffractionem, minime, si via satis patefacta esset, fortasse necessariam, sine necessitate autem semper fugiendam, ne aut forceps interceptam, aut dissilientia circumjectam interiorem vesicæ tunicam lædant, aut dum longa perquisitione indagantur, & protrahuntur, lædendi occasionem afferant, aut denique nequod ipsorum forte intus relictum, novo calculo initium præbeat. Quod si istiusmodi lithotomo, ejusque similibus interdixisset Hippocrates, ne *calculo laborantes secarent*; non esset adeo vexatus hic ejus locus ex libello, qui *Jusjurandum* inscribitur. Ille vero id suis prohibuit Discipulis, imperavitque, ut *viris chirurgiæ operariis ejus rei faciendæ locum darent*; num quod Chirurgiam dedecere Medicum censeret? quasi ipse non esset plurimum in ea exercenda versatus; an ne illorum, qui unice essent in singularum partium morbis curandis exercitati, obtrectationi exponeret suos? crederem, si præter hunc unum, in aliis quoque certarum quarundam partium morbis idem faciendum præcepisset. Cur igitur hanc unam curationem excepit? Illuc inclinat animus, ut cum iis potius faciamus, qui exceptam credunt, ut gravissimo inter cæteras illas periculo obnoxiam eo

(1) n. 6. (2) Eph. N. C. Cent. 1., & 2. Obs. 170. (3) Epist. 4. n. 2.
(4) n. 10. (5) De Medic. l. 7. c. 26. S. 2.

eo tempore præsertim, quo necdum, ut hoc, tot monita, & præceptiones, & instrumenta, accesserant, per quæ ad perfectionem proxime adduceretur. Sed ad lithotomum illum, de quo cœptum erat dici, redeamus.

10. Quod is, digito in podicem immisso, modo calculos sentiret, modo non sentiret, multiplex esse ejus rei causa potest: nec minus peritis, quam imperitis exploratoribus id sæpenumero accidit. Peritissimus is certe erat, & est Vir Cl. Jo. Antonius Gallus Medicus, & Chirurgus in primis laudatus, qui annis superioribus Bononia accersitus Faventiam fuerat eodem tempore, quo ego ex mea, ubi forte tunc eram, Patria ad non vulgarem Virum, plerisque eorum signorum affectum, quæ vesicæ lapidem comitantur. Digito ille immisso, calculum, quem antea perceperat, eo tempore nusquam potuit invenire. Nec tamen propterea nullum esse conclusimus, cum signa illa perstarent. Imo ne postea quidem, cum viderentur evanuisse. Ab ægro enim, mense circiter elapso ab eo die, certior factus sum, cum podagra, cui olim fuisset obnoxius, dein vero a longo tempore amplius non erat, tunc sibi repente rediisset, omnia simul abiisse vesicæ incommoda, itaque non dubitare, quin ego in suam, uti optabat, sententiam transirem, non a calculo, sed ab arthritica, vesicam irritante, materia fuisse ea, de quibus, cum adessem, usque adeo conquestus fuerat. Ego vero constanter respondi, quemadmodum ex illis, de quibus antea conquerebatur, non pronunciaveram, calculo ipsum pro certo laborare, quia catheterem unde indubium ex sonitu signum fortasse extitisset, admittere noluerat; sic neque ex illorum obscuratione, quæ lotio fortasse ob irritantes particulas, alibi tunc subsistentes, minus acri facto deberetur, posse me pro certo negare, calculum inesse. ne si cathetere quidem admisso nullus perciperetur sonitus. Neque enim ignorabam, aliquos, me adstante, lithotomos, imo Cheseldenum ipsum (1) vel ter immisso cathetere lapidem, qui tamen inerat, percipere non potuisse. Et revera mihi Patavium regresso, nomine ægri significatum est, cum reversa priora incommoda ferre amplius nequiret, sibi calculum, cathetere perceptum, feliciter excidendum curasse. Sane etiam Experientissimus Vir Morandus (2) hoc attigit, vesicæ a calculo dolores interquiescere plures aliquando menses, imo & annos: & ipse in præcedentibus Sepulchreti Sectionibus habes ex Tulpio (3), & Nasio [4] exempla eorum, quorum alteri *integrum quinquennium*, alteri a *pueritia* ad *annum ætatis* 35. aut fere nihil, aut nihil supererat ex molestissimis, quibus antea conflictati fuerant, calculorum, qui ingentes inerant, vesicæ signis; ut horum primus non secus ac Faventinus noster, crederet, sibi calculum fuisse nunquam. Alios prætereo, qui, nulla unquam de hoc morbo querela emissa, cum decrepiti obiissent, aut magnos, aut plures calculos in vesica, mirantibus omnibus, habuerunt: ad quorum historias tres, pariter in Sepulchreto [5] descriptas, addere alias possem, & nominatim ex Alghisio duas [6], quarum altera, ob perforatum in medio lapidem, similis est illarum tertiæ, quæ Lossium auctorem habet. Et mihi A. 1752. in Gymnasio Anatomen docenti, a spectato Pharmacopola, cujus taberna Gymnasio subest, perforatus lapis, coram pluribus, oblatus est, ejus, qui ab Alghisio pingitur [7], similis, nisi quod foramine erat paulo angustiori. Exiisse, dicebat, superioribus diebus nulla alia ope, quam naturæ, & manus fœminæ ipsius, in cujus vesica concreverat. Concrevisse autem conjeci & illum, & siqui alii sunt, præter Alghisianum, annuli forma, in vesicæ infima parte ubi circum urethræ orificium sic aliquando summa Prostata, aut in sequiore sexu glandosum, quod vocant, corpus intra vesicam undique prominet, ut proximi hujus parietes circumcirca subsidant. Quæ prominentia, & quod consequitur, subsidentia, etsi in corporibus sanissi-

(1) Vid. Morand. Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1740. (2) Ibid.
(3) Sect. 24. Obs. 8. (4) Sect. 23. Obs. 7. §. 4. (5) Ibid. §. 5., & 7., & Sect. 24. Obs. 9.
(6) Lithotom. c. 4. (7) Tab. 3. Fig. 9.

nissimis, ut alibi (1) scripsi, levis, & vix ulla mihi se obtulit; nihil tamen prohibet in nonnullis aliis esse aliquanto majorem. Restitantes igitur ex ultimis urinæ guttis sabulosæ, & viscidæ particulæ nonnunquam possunt in iis, qui utrisque abundant, in illa subsidentia paulatim concrescere, & tanquam in forma quadam, annularem ex ipsa figuram accipere, ibique augeri, & subsistere, donec insolitus corporis situs, aut motus, aut causa alia aliqua inde dimoveat atque erigat, & in urethram, quæ latior, & dilatabilis fœminis obtigit, forte compellat, ut huic accidit, eoque facilius, quod lapidis ambitus ad ellypsim accedebat, cujus alterum extremum paulo esset angustius. Virgo erat, & annos nata octoginta duos, neque ulla unquam noxa, aut molesto sensu admonita, se vesicæ calculo, laborare, nisi quod tenuiore quam antea, filo urinam se reddere animadverterat; donec calculus in urethram illapsus, dolores ex improviso concivit, hique ad eos expellendi conatus adegere, ut intra horæ dimidium jam prominerent, digitisque apprehendi, & continuo eximi potuerit, nullo, ut qui hæc narraverat omnia, affirmabat, relicto incommodo. Nec tamen foramen, quamvis urinam transmittat, cæteras semper arcet molestias, neque arcebat certe in lapide rotundo, & lævi, ejusdemque ponderis ac Lossianus in Mercatore, cujus, historiam omnino dignam, quæ in Sepulchretum relata esset, & Patavii, & Norimbergæ eodem ferme tempore edendam curavit Carolus Patinus [2], & ne forte credas, id accidisse propterea quod canalis non in medio, sed per anteriorem esset lapidis partem excavatus; primum aspice in Actis Eruditorum Lipsiensibus [3] immanem lapidem, a quo *præter dolorem quendam gravativum in regione inguinali, vix quicquam mali senserat octuagenarius senex, quoniam urina ad vesicam translata, per canalem* in lapidis superficie *efformatum, ex ureteribus statim ad cervicem vesicæ fluebat*. Contra autem vide in Actis [4] Cæsareæ Academiæ quid alter pertulerit, quamvis per faciem calculi in vesicæ collo hærentis *sinus quidam excavati* essent, quos *meatuum instar* per quos exiret, *lotium apertos sibi conservaverat*. Quin etiam ne tantum tribuas viæ per medios calculos relictæ, lege apud Contolum [5] Cardinalis Franzosii dissectionem, qui per exactam quidem vivendi normam triginta ferme annorum spatio servatus, ad octogesimum sextum pervenit, sed *toties* fuit *calculosis*, *atque urinæ passionibus divexatus*, licet vesicæ calculi *simul combinati circulum repræsentarent*, rimam *per quam transibat urina*, sicuti pictura monstrat, inter se relinquentes. Tum denique accipe quod ex Vallisnerio audivi. Patavii ex Nobili Gente Mantua, cui ipse intimus erat, Vir fuit, plerisque morbi, de quo loquimur, indiciis adeo & tandiu vexatus, ut si ad illa impedimentum unquam aliquod in mingendo accessisset, Medici omnes pariter in eo consensuri essent, ut vesicæ calculo teneri pronunciarent. Sed plures ideo in alia sententia erant, quod semper vel cum stans mingeret, sine ullo obice lotium reddebat. Mortui, ut vivens jusserat, vesica introspecta, calculi in hac tres inventi sunt læves, & subrotundi, & ob hanc ipsam figuram triangulare inter se juxta positos foramen relinquentes: itaque etsi per medium urina transibat, etsi calculi erant ea figura, atque lævore, unde in aliis repetitum fuisse, video, cur molestia ægros non afficerent; huic certe, ut Patini quoque Mercatori, plura, nec levia attulerant incommoda. Sed hos casus, quos post duos illos primos indicavimus, Tulpii, & Nasii, comparationis dumtaxat causa memoravimus, quod sive essent cum ægrorum molestia, sive non essent, in his tamen fere omnibus cathetere immisso deprehendi calculi potuissent, non in duobus illis primis, quippe non obvii, sed in diverticulo vesicæ conditi, ad hujus latera efformato: de cujus origine diverticuli erit infra (6) aptior dicendi locus. Hic vero attigisse satis est, ut vel hinc quæ ægris pos-

(1) Adverf. 3. Animad. 41.
(2) Vid. in Lyceo Patav. ejus Vitam, & Eph. N. C. Dec. 2. A. 1. Obs. 19.
(3) A. 1685. Tab. 5. (4) Tom. 4. Obs. 49. (5) De Lapidib. c. 23., & in calce libri. (6) n. 30.

possint, & quæ lithotomis deceptiones oriri, intelligas, si qui antea in vesica erant, in ejusmodi forte sacculum recedant calculi, unde possint iterum pro vario ægri positu, & motu in vesicam redire. Accidet enim non modo ut de pluribus lithotomis alius percipiat, alius non percipiat, verum etiam ut idem lithotomus alio tempore: æger vero, qui antea ex lapidis pondere, subjectum intestinum duri instar scybali urgente, de tenesmo querebatur, constringente autem se inter mingendum vesica a lapidis asperitate dolores, ab eodemque se urinæ cursui opponente importunum obicem sentiebat; ubi lapis in sacculum diverterit, ab his omnibus aliisque ejuscemodi jam liber omnino sibi, ac solutus morbo videbitur. Sed de calculis inferius plura. Hinc enim si ad meas eodem subjiciendas ordine, quo Valsalvæ retuli Observationes, est transeundum; ab ea incipiam oportet, quæ ad dysuriam spectet ab renum præsertim vitio inductam. Ejusmodi autem est, quam tibi in extrema superiore Epistola (1) pollicitus sum.

11. VIR annos natus ad sexaginta ob serosum infarctum femoris, & genu sinistri menses aliquot in hoc cubuerat Nosocomio: nec posteaquam discussus ille fuerat, domum abierat, retentus primum alvi fluxu, post hunc autem levi alterius oculi inflammatione, denique cum hæc quoque manendi causa sublata esset, restitabat tamen ob inopiam eo majorem, quod multi homo erat cibi, ut iis non contentus, quæ convalescentibus offeruntur, plura posceret. Hunc igitur ibi inter comedendum illico repentina mors sustulit sine ullis syncopes, aut suffocationis indiciis. Sed neque mora in Nosocomio tam diuturna signum unquam dederat vel leviter affecti thoracis, aut cerebri: vixque, cum omnia inquirerem, a famulis accepi, auditum esse aliquando de urinæ acrimonia conquerentem. Cujus originem acrimoniæ cum tanto manifestiorem in cadavere deprehenderim, quanto improvisi interitus obscuriorem; idcirco hoc potius, quam alio loco, narranda tibi censui quæcunque vidi sexto circiter a morte die; neque enim ob eas causas, quas hic attingere necesse non est, potui citius: frigore tamen, quippe medio jam Decembri A. 1749. ita cadaver servatum erat, ut cum intestina, & mesenterium pridie quam adirem, detraherentur, non modo nihil vitii ostenderent, verum ne gravius quidem olerent. Sed cætera, quæ vidimus, facto initio a capite, sic habeto. CEREBRI hemisphærium sinistrum, ut exterius plures habuit vasorum truncos ex iis, quæ per Tenuem meningem repunt, sanguine turgidos, sic in subjecto ventriculo aquam ostendit subturbidam non magna quidem copia, sed multo majori, quam in dextero, in utroque autem Choroides plexus pallentes. Et cum medullaris cerebri substantia esset subdura; cerebellum laxissimum fuit. In Thorace pulmonis pariter sinistri posterior facies arcte cum pleura cohærebat: ejusque, & dexteri crepidines late vesiculas ostendebant suas aere distentas. Cæterum neque arteria Aspera, neque larynx, interius quoque perspectæ, quidquam vitii habebant, ut neque Magna vasa, nec cor ipsum: in quo nihil polyposi fuit. Aqua turbida intra pericardium non multa; in utroque autem thoracis cavo, ut in ventre quoque, pauca adeo, ut omnis uncias aliquot non excederet. Venter denique [si genitales quasdam, & urinarias præsertim Partes, & arterias aliquot excipias] cæteras exhibuit ferme intra naturæ modum; jecur enim, & ventriculus, comestis, & epotis semiplenus, æquo apparuerunt aliquanto grandiora. Sed Magnæ arteriæ truncus lumborum vertebris insidens, alba ossium alicubi habuit inchoamenta, quæ & rami habebant, quin & verum os, sicut ibi præsertim deprehendi ubi se Iliaca dextera bifariam dividebat. Quod vero ad genitales attinet Partes, testiculus dexter triplo erat major, quam sinister. Sed hoc fortasse a natura; uterque enim sectus repertus est sanus. Illud a morbo, quod ex utriusque Albuginea tunica, eodemque utrobique loco corpusculum pendebat exiguum, subrotundum, &, cum ea tunica albicaret, rubellum, prægressæ hydatidis,

(1) n. 19.

datidis, ut opinor, reliquiæ; quanquam nihil aquæ erat intra tunicam Vaginalem. Renis tandem utriusque structura intima confusa apparuit: neque deerant parvæ cellulæ humoris plenæ, quarum aliqua, nam cæteræ aliquanto interiores latebant, ex parte se in superficie ostendebat. Pelvis utraque postquam e renibus æquo amplior descenderat ad digitos trasversos duos, in ureterem se contrahebat. Ureteres autem medio fere cursu absoluto, fiebant latiores, sinister præsertim, qui & longior ob flexus erat. In utroque, si exterius contrectares, mediocres calculos quibusdam, sed raris, locis contineri, crederes. Aperiendo autem, in singulis iis locis hydatides singulas deprehendimus, quasdam rotundas, alias ovales, ex intima tunica in ureteris cavum, neque per petiolum tamen, pendulas. Rotundæ minutiorum uvarum æquabant acinos; ovales erant secundum longitudinem duplo, quam illæ, majores. Ureteres crassioribus constabant tunicis, quarum intima rubedine perpetua inficiebatur: oblongioribus autem in vesica hiabant orificiis. Hæc eam continebat urinæ copiam, ut in supino cadaveris positu ad imam se extenderet lumborum vertebram. Quin etiam ubi, urina detrusa, aere immisso distenta est, etsi ad eam accedebat formam, quæ a me alibi (1) proposita fuit; non paulo tamen erat, quam soleat, longior: cæterum nec crassiores habebat tunicas, neque usquam intus rubebat, quo colore ne urethra quidem erat infecta. Illud demum, quod superiore Epistola (2) promisi, non est omittendum. Ex ora posteriore ejus orificii, a quo urethra incipit, duæ inter se contiguæ protuberabant intra vesicam albæ, duræ, hemisphericæ, modicæ, ac paris magnitudinis prominentiæ: quas simul cum subjecta Prostata glandula secundum longitudinem persecans, ei continuatas, ex eademque substantia factas deprehendi: & quanquam Prostatæ pars aliqua non ea erat albedine, ac duritie; reliqua tamen, & præsertim quæ utrinque ab lateribus Seminalis carunculæ ascendebat, haud alia erat, quam illius, in quam se producebat, geminæ prominentiæ; ut si hæ scirrhosæ erant, non minus scirrhosa Prostatæ quoque pars maxima videretur.

12. Cætera, quæ in ejusdem cadaveris cerebro, corde, aliisque visceribus, in ejusque vasis diligenter persectis ostendi, non sunt hujus loci propterea quod secundum naturam se habebant. Quæ cum ita essent; tam repentinæ mortis causam non licuit, nisi in vehementissima quadam Tenuis meningis convulsione suspicari, quippe sero, quod diuturna in femore stagnatio acrius fortasse reddiderat, non satis per alvum egesto; itaque oculi primum, denique cerebri membranas summa cum hominis pernicie adorto. Querelæ autem de urinæ acrimonia multo antiquiores, opinor, fuerant, quam femoris infarctus: illarum certe origo fuisse videbitur longinqui temporis, si renum, ureterum, vesicæ constitutionem spectaveris. Calculi olim fortasse eas omnes partes male habuerant, renes ortu, & incremento, mora autem varia in ureteribus, & vesica, renes iterum, pelves autem, & partes cæteras, quæ modo dicebantur, lædentes, plerasque autem retento lotio amplificantes, & ureteribus insuper noxam peculiarem, quam in iis alias vidisse non memini, internarum hydatidum afferentes, quæ & morari ipsæ urinam, & vel sine calculis pleraque eorum fecisse, aut saltem auxisse poterant, quæ modo a calculis repetebamus. Sed quæcunque fuerit causa, quæ has læsiones importaverit; ab ejusmodi certe renibus non mirum est, æquo acrius lotium destillasse; aut ab ejusmodi ureterum glandulis pro humore idoneo ad illos adversus lotii salinas particulas obliniendos, aut acrem debuisse, aut nullum amplius secerni potuisse. Ab utralibet enim causa repetas licet, cur toti pro nativa albedine intus ruberent, ad vesicamque urinam mitterent in ipsis aut acriorem factam, aut saltem demulcente illo additamento non temperatam. Quæ pressius hic attigimus, magis probabis, si Amicorum nostrorum Clariss. Pujati, & Benevoli ea Scripta legeris, eaque huc transtuleris, quæ superiore Epistola (3) indicavimus. Jam enim est no-

(1) Epist. Anat. 1. n. 61.

(2) n. 19.

(3) n. 12.

nobis, promissum ordinem servantibus, ad eam dysuriam, quæ ex vesicæ lapide est, transeundum.

13. ANDREAS CORTINIUS Civis meus, Reverendissimi P. M., qui nunc Religionis Quæsitor Ferrariæ est, Parens, Antonii autem Avus, mei amantissimi, & Rei Pharmaceuticæ, ac Chirurgicæ peritissimi Viri, homo subpinguis, parumque exercitatione corporis uti solitus, cum annos excederet sexaginta, alba, & lenta mingere cœpit, nec sine dolore. Suspicionem hinc ortam calculi in vesica hærentis, cathetere tandem immisso, sibi quidem confirmavit Chirurgus, non ægro, qui cum ille calculum tangere se diceret, ipse calculi impulsu deceptus, non calculum tangi, asseverabat, sed vesicam. Quam opinionem eo magis fovebat, quod a catheteris immissione reddita facilior mictio fuerat. Itaque non jam de hac, sed de quodam potius dolore querebatur in scrobiculo cordis, qui, si paulo concitatius ambularet, gradum sistere cogebat. Accedebant arteriarum pulsus turgidi, & vibrantes, quales sæpe solent ab aneurysmate. Nec vero hæc cessarunt, cum post longum temporis intervallum rediit urinæ difficultas cum ardoris sensu circa pubem. Quin fere assiduæ erant querelæ de illo dolore in scrobiculo cordis: pulsus iidem. Tres, aut quatuor exacti erant anni a primo dysuriæ initio, a cæteris autem incommodis menses saltem duodeviginti, cum ego quoque ante Februarii finem A. 1711. ad ægrum sum accersitus consolandum potius, ut statim domesticis dixi, quam curandum. Mingebat plus multo, quam potabat: urinæ autem ex subflavo albicabant, seri instar quocum lactis adhuc sit portio admista, materia dein subsidente alba, pauca aliquando, & tenui, non pauca alias, & lenta, & gravius olente, eaque majori cum dolore, & difficultate ejecta, id quod circa auroram potissimum solebat accidere. Dolor autem in cordis scrobiculo sævior factus erat adeo, ut æger perinde esse diceret, ac si a canibus laniaretur, cum ingruebat acerbior per intervalla: quo tempore sternum, & proximas utrinque partes condolere, ajebat, sinistrum autem superiorem artum stupidum fieri, & inertem, & cor denique, præsertim si in lævum cubaret latus, moleste palpitare. Hæcque fiebant in dies graviora, ut facies haud amplius, uti fere antea solebat, in iis doloris exacerbationibus ruberet; imo jam nasus, manus, pedes frigerent, & alvus quam tertio quoque die hactenus solvere levi clystere oportuerat, nunc post singulas illas exacerbationes biliosa effunderet. Ne vero quis forte suspicaretur, eas ex vesicæ irritatione oriri; quanto illæ acerbiores, tanto simul leviora ad vesicam fiebant omnia, faciliusque urinæ reddebantur. Neque tamen, si pectori, aut ventri admoveres manum, quidquam præter naturam perciperes: imo venter nullam usquam duritiem, nullam prorsus tensionem habebat. Interea somno doloribus interrupto, ciborum appetitu dejecto, siti vexante, vires magis magisque fatiscebant, interni sensus quasi torpere incipiebant, pulsusque ipsi a prima illa magnitudine, & impetu declinarant adeo, ut parvi, ac debiles, sinister præsertim, nec raro inæquales deprehenderentur; in exacerbationibus vero ultimis etiam nulli. In hoc igitur rerum statu quantulumcunque afferre, si non auxilii, at certe levaminis potui, non omisi. At fuerunt omnia sine noxa quidem, sed, ut prædixeram, irrita. Itaque cum postridie Nonas Martias duæ tresve sanguinis guttæ sponte e naribus excidissent, insecutam autem noctem a crebro in scrobiculo cordis dolore omnium pessimam duxisset, & mane tamen, silente dolore, se se ad sedendum in lecto erexisset; post horam circiter eodem revertente, & sævissime urgente, prope dicam subito confectus est. CADAVERIS, pinguedine etiam tum non pauca præditi, Thorace primum dissecto, pulmones, cor, vasa Magna omnis vitii expertia deprehendimus.

Venter jecur habuit non naturalis coloris, & cysti contracta, ac flaccida, quippe ex qua dolores bilem, ut dixi, toties expresserant. Ventriculi, cætera sani, fundus vix aliquid leviter subatri ostendit. Ren sinister, tota ferme substantia intus consumpta, maxime flaccidus, inæqualem ca-

calculum continebat, & urinam qualem æger mingebat. Quæ & dextero inerat: cujus exterior facies in tot quasi globulos, imparis inter se magnitudinis, divisa assurgebat. Vesica tres habuit lapides neque magnos, neque asperos. Ejus interior superficies ex tenuissimo quasi tomento fieri videbatur, excrescebatque ad cervicis latus in durum tuberculum, faba non majus, vesicæ intus, extraque concolor. Denique in Prostata glandula sinus erat, quo tartari similis materia, & ferme jam calculosa continebatur.

14. Urinæ difficultatis, qua de agimus hisce Litteris, causas in hoc ægro Prostata glandula, vesica, & renes quidem habebant; sed dolorum acerbissimorum, quibus adeo conflictatus, & denique peremptus est, soli, quantum ego intelligo, renes habuerunt. Neque enim dolores illos ab infimis ventris partibus excitatos esse, verisimile est, præsertim cum magna vitia essent in renibus, quibuscum nemini esse potest ignotum quantum ventriculus consentiat, cujus pars dextera scrobiculo cordis respondet. Ei consensui acceptum referendum est, quod vomitiones soleant cum renum vitiis conjungi: itaque ex illis hæc in perobscuro quodam casu (1) nos suspicatos esse, memineris. Fuerant etiam vomitiones immanes in Virgine, quam ex renum occulto morbo dolor sub sinistris costis excrucians intra biduum interfecit, ut Epistola XXXVI. (2) propositum est. Fuit tamen aliquando cum sine vomitu, & sine ullo, aut certe cum levibus renum morbidorum indiciis non levia horum mala delitescerent (3), aut pro vesicæ innoxiæ vitiis imponerent (4). Denique cum renum morbis ventriculi dolorem interdum jungi, certum est; sed non lethalem; neque ab lumborum dolore disjunctum, quorum cruciatus nemo ignorat ut soleant renum, ipsis affixorum, mala comitari aut non acerbi, aut adeo nonnunquam atroces, ut in aliis Litteris (5) ex Ruyschio retulimus, cum renum superficiem non secus in globulos divisam conspexit, ac nos in dextero ægri hujus rene observavimus. Verum in nostro hoc casu nulla de lumbis querela, non acerbissimus dolor ad vesicam, non hypochondriorum cruciatus, non vomitiones; sed ad scrobiculum dumtaxat cordis dolores intolerandi unum erant signum renum pessime se habentium. Quæ res an ab aliis adnotata sit, ipse quæres: certe est tanto magis digna, quæ adnotetur, quanto magis potest morborum aliorum suspicionem injicere, præsertim si, ut in proposita historia, magnos, & vibrantes pulsus consequatur, molestam autem cordis palpitationem, stuporemque ac torporem artuum superiorum, & mortem denique ipsam inducat, eamque etiam cum æger paululum recreatus videtur, pene subito ingruentem. Scilicet id alibi admonuimus (6) esse timendum, cum graves internæ convulsiones per intervalla recurrunt. Quod ad genus descriptas doloris exacerbationes referendas existimamus, ab nervorum in renibus tanta irritatione repetentes, ut per alios colligatos nervos ad illas, quas modo nominabamus, partes propagata, in singulis ea, quæ diximus, efficiat. Illud in hac singulare erat, ut ventriculum, quem pleræque, uti commemoravimus, petunt a renibus profectæ, non ut illæ, ad vomendum concitaret, cum eam tamen ipsius partem sævissime torqueret, quæ scrobiculo cordis respondet.

15. ADOLESCENS annos viginti prætergressus, a longo jam tempore iis vesicæ doloribus, præsertim cum mingeret, cruciabatur, ut sine ejulatu urinam reddere non posset. Purulenta hæc erat. Accesserant macies, febris, & reliqua mala, quæ fere vesicæ lapidem comitantur, & quibus tandem, in hoc Nosocomio decumbens ante finem anni 1742. absumptus est. VESICA crassa, exulcerata, & ex parte scirrhosa revera lapidem continebat subasperum transversos digitos tres longum, duos cum dimidio latum, qua erat latissimus; ad formam autem accedebat ovalem, utrinque depressam: eique multus lentus, cruentusque alicubi, mucus circum adhæ-

(1) Epist. 30. n. 22. (2) n. 20. (3) Epist. 40. n. 15.
(4) Vid. supra, n. 4., & 5. (5) Epist. 40. n. 19.
(6) Epist. 10. n. 13.

rebat. Pure autem, & urina pleni erant renes, & ureteres; imo hi tam distenti, ut Ilei intestini diametrum æquarent.

16. Mucus, quem calculo adhærentem vidimus hujus adolescentis, tanta aliquando copia circum aggeritur, ut vel cathetere immisso internosci nequeat lapis a peritissimis Viris, quod Falloppio ipsi accidisse, testis est Marcellus Donatus (1). Eodem muco inter calculum, & vesicam interjecto etsi cætera incommoda non tollantur, imo nonnulla etiam augeantur; dolores tamen, si crassior mucus, & magna copia sit, illi minuuntur, quos calculi creant asperitates. Hinc dolorum, ut de nephriticis quoque diximus, incrementum a diureticis, quod Sanctorius noster præclaro exemplo confirmavit, relato in Sepulchreti superiorem Sectionem XXIII. (2), ubi (3) & illud Donati leges. Itaque in Consiliis, quæ ipse legi, Valsalva in vesicæ lapide demulcentia quidem, emollientia, anodyna præbebat, & in fomentis, insessibus, modicis clysteribus adhibebat, mulieribus autem etiam in pessis, & injectionibus; sed, ut narcotica, quippe exigua dosi nihil adversus ejusmodi dolores agentia, majori vero periculosa, ita etiam thermalium, aut aliarum aquarum ingurgitationem, ab aliis propositam, cum Albertino improbabat, muci abstersionem veritus. Quibus de rebus cum alias, tum præsertim memini audire ambos in eandem sententiam verba facientes, cum Præfectus Equitum Nucerinam aquam quotidie mane perpotaret. Quin vesicæ ulcere teneretur, dubium erat nemini, multoque minus Valsalvæ, qui non semper necessarium credebat, sanguinem in lotio apparuisse, ut urinariis in partibus ulcus esse pronunciaret. Illud in controversia erat, an præter ulcus inesset vesicæ calculus. Quod alii affirmabant ob dolorem, qui jam diu in mictionis fine percipiebatur. Sed assensum retinebant illi, non ignari, ut exulceratam manum, sic exulceratam vesicam contrahi non posse, constringique sine dolore, & hinc quoque esse, cur sicuti cæterarum cavarum partium, quas modo dilatari, modo constringi necesse sit, ita & vesicæ ulcera difficilius sanari queant. Nec tamen abesse calculum contendebant, quamvis æger aut saltans, aut curru vectus illius nulla experiretur indicia, neque donec aquam redderet, acerbum adeo sub mictionis finem perciperet dolorem, qualem ubi demum quantum potaverat, excrevisset, rursus percipere incipiebat. Verum etsi neutrum affirmabant, aut negabant, mihi tamen Albertinus quadantenus eo inclinare videbatur, ut calculum esse non crederet, cum tam copioso aquæ potu mucus a calculo auferri, molestiæque propterea in dies augeri debuissent; contra autem dum aqua transiret, mulceri hac posse ulcus, & dolores concipiebat, neque hos antea ad pristinam acerbitatem redire, quam omni ejecta aqua, urina pristinam acrimoniam recuperaret. Sed ne talium Virorum, aut ipsis similium in vesicæ calculo affirmando, aut negando hæsitatio tibi nimia forte videatur; fac legas, quæ de summa ejus recte dignoscendi difficultate egregie inter cæteros collegit, & perpendit Helwichius (4): quantum aliorum quorundam præceps temeritas displicebit; tantum illorum cautam prudentiam laudabis.

17. Quod alias huc dissectiones non addam eorum, quibus sine externa causa lapis in vesica concreverit, haud tibi erit mirum, qui scias, maximam a me vitæ partem in hac regione ductam esse, ei morbo, ut quædam aliæ, in quibus Scaphusiana (5), & Gottingensis (6) laudantur, quam rarissime obnoxia: quod hic alii vinis, alii aquis, alii utrisque esse tribuendum censent. Et certe vina hic tartarea non sunt, ut Medici loquuntur, idest lapidosis crustis dolia intus non obducunt, quod aliis quibusdam locis vidi, ubi alba vina faciunt, ut intra ligneum dolium quasi alterum increscat lapideum. Rubra autem hic vina sunt, quibus utimur: qualia vina Brunnerus (7) quidem censuit *summa & caput petere præ albis*; vicissim

(1) De Medica Hist. Mirab. l. 4. c. 30. (2) Obs. 4. §. 11. (3) Ibid. § 4.
(4) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 60 (5) Vid. Eph. N. C. Dec. 1. A. 2. Obs. 39.
(6) Vid. Haller Opusc. Pathol. Obs. 33. (7) Eph. cit. Cent. 9. Obs. 3. in Not.

ſim tamen ejus Socer Wepferus (1), cujus ſententia ab Hoffmanno (2) laudatur, quod inter Scaphuſianos ſuos rari eſſent calculoſi, *potiſſimum* eorum *vino imbello ſalubri* adſcribebat. Quin certis quibuſdam locis rubra vina provenire, quæ non modo a calculo ſervent, ſed & inchoatum ſolvant, quippe etiam tartarum diſſolventia, quo alia vina incruſtaverint dolium, ſi huic indantur, ex Commercio intelliges Litterario (3). Porro quod ad aquas attinet; fluminum hujuſce regionis aqua, cujus cum parte aut æquali, aut aliquanto, imo, ut ſæpius, multo majori conſervet muſtum, & ſic vina parantur, quibus hic fere omnes utuntur, minus terræ, ut ajunt, fortaſſe continet, aut minus idoneæ ex qua calculi gignantur. Sic autem loquor propterea quia de unoquoque fluvio plura & varia attendere, & examinare antea neceſſe eſt, quam pro certo aliquid pronuncietur: quanquam ſolet plerumque minus terræ in fluvialibus aquis contineri, quam in putealibus, unde eſt quod plura in domeſticis uſibus præſtare illas videamus, quæ hæ non poſſunt, aut non æque, ut puta in ſapone diſſolvendo, & leguminibus coquendis; & quod ad ſalubritatem ſpectat, quis in univerſum aquas putet, quæ ad bibendum ab Deo ipſo Opt. Max. oblatæ in fontibus, amnibuſque ſunt, illis eſſe ſalubriores, quas primum homines, longiusa fluviis, & fontibus incolentes, neceſſitate adducti, ſibi effoſſis puteis paraverunt? Quod ſi ſententia quoque Virorum Doctiſſimorum audienda eſt; vide quid de puteorum aquis ſentiat Meadius (4), quid Platnerus (5): eorum ſane judicio, multiplici ratione ſuffulto, facile permotus, puteales fluvialibus, univerſe loquendo, non dubitabis longe poſtponere. De ſingulis autem ſi verba fiant; eſt ubi certo flumini optimum puteum, non modo aliud flumen anteponas. Noſti enim, ut cætera prætereamus, certorum fontium, ex quibus denique fluvii oriuntur, aquas eſſe, quæ ductus ſuos aliæ craſſiſſimis, duriſſimiſque, aliæ tenuibus, mollioribuſque laminis terreis incruſtent. Quæ hic attigimus, ut errori occurreres cum vulgo exiſtimantium, omnes a vino, aut vini ſimilibus potionibus eſſe calculos, quaſi in aqua etiam horum materia non eſſet, nec qui nunquam vinum potaſſent, calculos genuiſſent. Certe *per dies vitæ ſuæ ſolo aquæ potu uſus fuerat* is, qui proxima Sectione XXIII. (6) Sepulchreti memoratur; ejus tamen *veſica lapides continuit* 32. Sed quid in hominibus ejus rei exempla quærimus, cujus, nec rara, obvia ſunt in iis, quæ nunquam utuntur vino, animantibus. Ut enim ſpecioſiora omittam aut ob pondus, ut bilibrem ferme lapidem, quem ex equæ veſica Lemeryus attulit ad Regiam Scientiarum Academiam Pariſienſem (7), aut ob colorem, ut ſeptem, octove, quos ex vaccina veſica mihi olim Valſalva oſtendit parvulos, pilularum forma, ſuperficie minutiſſimis quaſi granulis ſubaſpera, æneo autem colore, ut pro metallicis quiſque haberet, qui eſſe leves neſciret, quemadmodum pro aureis longe plures illos, quos intus, aut extra aureo colore infectos, aut ſplendentes & rutilos, omnes autem parvos alii (8) in bubulis pariter veſicis invenerunt; ut igitur hos, & ſuillos (9), alioſque omittam, & in canibus dumtaxat commemorem, & primum a me viſos, in una, quam peradoleſcens exercitationis cauſa diſſecui, non modo calculos deprehendi in rene utroque, ſed horum dexterum ne tertiam quidem partem retinentem ſubſtantiæ ſuæ, cum inter calculos alba purulenta materia eſſet. In altera autem quam olim vetulam experimentorum cauſa Patavii incidi, calculum intra alterum renem offendi abnormi, & depreſſa figura, durum, non parvum. Atque ut ad veſicam redeam; tertia canis (forte enim accidit, ut quinque

 hæ

(1) Obſ. 39. paulo ante cit.
(2) Medic. Ration. Tom. 4. P. 2. S. 2. c. 11. §. 20.
(3) A. 1735. Hebd. 6. n. 3. & Hebd. 17. n. 4. & Præfat. in not. ad pag. 43. & 132.
(4) Expoſ. Mechan. Venen. Tent. 6. in fin.
(5) Progr. quo aquam font. ſalubriorem & cæt.
(6) Obſ. 4. § 2.
(7) Hiſt. A. 1700. Obſ. Anat. 14.
(8) Act. N. C. Tom. 8. Obſ. 2 & Sachs Gammarolog. c. 14. §. 8. Vid. & apud Haller. ad Boerh. Meth. Stud. Med. P. 13. c. 2 ad An. 1665 N. 101.
(9) Sachs c. cit. 14. §. 6. & Eph. N. C. Cent. 7. Obſ. 7.

hæ bestiæ, quarum singillatim quidem, calculos memoravi, fœminei essent sexus) duos in gangrænosa vesica habuit lapides majorem, & minorem, ovali utrumque figura, sed valde utrinque depressa, imo altera minoris facie nonnihil excavata, qua majorem excipiebat. Ea canis undecim annos nata, a longo jam tempore graveolens reddebat lotium, sine ejulatibus tamen, credo ob lævem, eoque saltem non compungentem, calculorum superficiem, donec convulsivis motibus accedentibus extincta est. Quæ mihi narravit, dum eos calculos recentes ostenderet, illius herus Vir Generosissimus ex hoc Sacro Philosophorum Collegio. Ab aliis autem in tot canibus conspecti sunt calculi, ut nisi eos tantum seligam, qui aut numero, aut structura, aut pondere, aut sede digniores sunt, qui memorentur, haud facile finem inveniam. In cane, qui diu stillicidio urinæ laboraverat (1), parvulorum calculorum *aliquot mille in vesica distenta* reperti sunt. Alterius (2) vesica unum habuit, qui, ob minorem intus inclusum, ætitem referebat, pondo sesquilibræ. Sed tertii (3), sæpe cum doloribus, & vehementi ejulatu urinam reddentis, calculum, qui vesicæ inerat aspera; non lævigata, ut in Patavino; superficie, etsi esset paulo infra pondus unciarum trium, miraberis tamen magis, quam sesquilibrem; hic enim canis suopte genere erat *minimus*. Denique potius ut sedes, quam ut calculus describatur, prætermittendus non est quem probus Juvenis auditor meus annis superioribus mihi narrabat, cum se exercendi gratia, canem persecaret, deprehendisse. Ureteres paulo supra locum, quo in vesicam influunt, unum in canalem ambo conveniebant, alterutro eorum non latiorem: is raro exemplo unus pro utroque mediam perforabat ad inferiora vesicæ partem, in eamque lotium inferebat. Ad hujus igitur canalis initium, quo ureteres, ut dictum est, confluebant, hærentem calculum invenit, eumque non ita durum. Non tamen hæc, multoque minus cætera, quæ Donatus (4) calculorum congessit, exempla repertorum in jecinore quoque, aut ejus vesicula, tum ventriculo, & intestinis brutarum animantium, omnia, sicut ille fecit, Aristoteli sunt objicienda, ponenti (5), *nullum animal, nisi hominem, calculosum fieri posse*; id enim continuo sic explicavit, ut de urinariæ dumtaxat vesicæ calculis præclare appareat ibi quidem esse locutum; alio autem loco (6), quem Donatum fugisse miror, diserte scripsit, *renes in hostiis sæpenumero calculis, & pannis, & papulis refertos* conspici, *atque etiam jecur, & cæt.*

18. Ex eo autem, quod alibi (7) tradidit Aristoteles, *non solum humorem, sed etiam sicca quædam concrementa* in vesicam *descendere, ex quibus calculi conficiantur*, antiquissima origo intelligitur sententiæ eorum, qui e renibus delabi inchoatos calculos vesicæ omnes, in hisque propterea peculiarem semper nucleum in centro inveniri, tradiderunt. Quorum utrumque etsi in multis verum esse, non inficior; aliquando tamen libentius faciam cum Hippocrate (8), qui ex diutius cohibita urina id quidem, quod tenuissimum in ipsa est, excerni, *quod vero crassissimum, ac turbidissimum est, coacervari, & concrescere*, docuit, & *primum quidem parum, deinde majus fieri: dum enim volvitur ab urina, quidquid crassum compactum fuerit, ad se ipsum adaptare, atque sic augescere, & in totum concrescere*. Quod citius quidem posse fieri, Observatio ostendit Joannis Dolæi (9), qui e vesica cujusdam Equitis emissam materiam albam mucilaginosam scribit *subito ab aere externo in subflavum calculum riguisse*. Sed vel sine aeris externi attactu putrescere intus remorantem urinam posse, experimenta monstrant Præcl. Brendelii (10), qui ex illa putrescente calculorum deducit originem, cum

(1) Earund. Dec. 3. A. 5., & 6. Obs. 260.
(2) Ibid. in Append. sub n. 6. ad Obs. 23.
(3) Dec. ead. A. 9., & 10. Obs. 170.
(4) c. cit. supra ad n. 16.
(5) Sect. 10. Probl. 42.
(6) De Partib. Animal. l. 3. c. 4.
(7) Hist. Animal. l. 3. c. 15.
(8) De Aere, Aquis & cæt. n. 22. 23.
(9) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 64.
(10) Progr. de Calculi vesicæ & cæt. natalib. n. 2.

cum videat (1) & duras crustas, & mucosam pultaceamque materiam dare, granis duriusculis distinctam, quæ mox ipsa quoque durescat. Esse autem urinas, quæ facilius, ac citius ista deponant, minime dubitat (2), ubi & duorum infantum meminit alterius vix duos nati, alterius octo circiter dies, qui calculos tum ante mortem excluserant, tum mortui intus habuere. Qualem autem calculosam materiam in quinquennis pueri cadavere Meadius (3) viderit, & per quos gradus in lapideam duritiem transire, animadverterit, cognoscere ex ipso poteris: quemadmodum ex Cel. Hallero (4) qualia credat prima esse in renibus calculorum initia.

Sive autem inchoatus calculus, sive calculi materia e renibus in vesicam descendat, aut in hac gignatur; certe calculus incrementum capit ex eadem materia: nec aliena a vero tradere videntur ii, qui firmius inter se aptatum iri materiæ illius particulas, ajunt, quo lentius incrementum fiet; infirmius autem, quo celerius: & qui majus illud fore æstate, quam hyeme, quippe æstate multo minus diluta materia ab aquea, tunc magna ex parte per cutem prodeunte, urinæ portione: quæ altera mihi videtur causa, cur, si optio detur, calculi excisio ab autumno potius ad ver, quam a vere ad autumnum differatur. Sed præter inchoamentum calculi sive in renibus, sive in vesica formatum, accrescit eadem materia circum res quoque alias, extrinsecus in vesicam immissas. Cujusmodi exempla cum a pluribus & scripta, & collecta sint plura; ego iis potissimum describendis, quæ ipse, aut Amici vidimus, nec tamen omnibus, immorabor.

19. Nam illud, quod mihi se primum obtulit, jam ante hos tres, & quadraginta annos in Ephemeridibus editum est Cæsareæ N. C. Academiæ (5). Quin præter meam illam, descriptio altera extat ejusdem ipsius casus, ab eo, qui meam editam nesciret, vulgata sexdecim post annis in Adnotatione quadam, Operibus adjuncta Cel. Vallisnerii (6), qui mecum Chirurgo secanti affuerat. Descriptiones quidem ambæ in rebus præcipuis satis conveniunt inter se: in nonnullis autem si quid discrepant; sic habeto, me meam certe scriptis mandasse eodem, ut solitus sum, sectionis die. Et calculus, qui adhuc cum acu, cui circum accreverat, apud me servatur, profecto non est *durissimus*: id quod primum ejus magnitudo cum pondere collata significat. Cum enim ex duabus constet partibus, quarum singulæ ad ovalem figuram accedunt, majorque intra quam acus mucro, & tertia ferme, ut proclive est judicare, pars latet, longa sit digitos transversos tres, lata duos, alta unum & semis, minor autem, quæ urethram similiter atque in alia Virgine (7) leges, opplebat, alteri prioris partis calculi extremo sic continuata, ut ad ejusdem latus extrorsum emineat ad angulum rectum, magnitudine æquet medii digiti articulum tertium; utraque tamen simul cum acu infra pondus est nummi unius argentei philippei. Friabilem autem magna ex parte externam saltem calculi esse substantiam, spongiosamque texturam, inspectio ipsa confirmat. Lamellæ enim quædam tenues nonnullis ex locis per se exciderunt, subjectasque cavernulas patefecerunt, albus autem, ut calculus est, pulvisculus, qualis ex cariosis salignis baculis solet, e calculo ultro defluit. Quæ ut non licuit in recenti animadvertere, sic tempore interjecto obvia, nunc volui ad descriptionem illam addere. Est igitur hic calculus iis corticibus instructus, qui, si alii duriores lapides simul in vesica fuissent, horum occursu non difficilius potuissent abrumpi, & in fragmenta dissiliendo, qua lotium exibat, cum hoc prodire, quam in sene illo, de quo ex Tulpii Observatione in Sepulchreto (8) relatum est. Nec multo durioris naturæ fuisse calculum existimabis, quem in Juvene Experientissimus Vir Heisterus (9) cum antea

(1) n. 1. (2) n. 2. (3) De imp. Sol. & Lun. c. 2.
(4) Opusc. Pathol. Obs. 34. (5) Cent. 5. Obs. 26. (6) Tom. 3. P. 3. Oss. 12.
(7) Sepulchret. Sect. hac 25. Obs. 5. (8) Sect. prox. 24. Obs. 10.
(9) Dissert. de Medico nimis tim. n. 36.

tea per catheterem percepisset, mox datis paucis, quæ adscribit, vulgaribusque remediis, quorum ope calciformis materia plurima emicta est, intra hebdomadas tres incommoda sustulit omnia a quatriennio molesta, quod anno post felicem illam curationem jam tertio, litteris mandavit. Atque utinam ejusmodi essent calculi omnes, qui vesicæ innascuntur. Verum ex Sepulchreto ipso vides, quot silicis duritie fuisse dicantur; imo ex Heersio ibidem (1) proferri grandem quendam *omni silice duriorem*, ex Brasavolo (2) autem decem, in Alberto Savonarola inventos, qui *si in terram projicerentur, veluti trigonalis pila resiliebant*, denique apud Lindenium (3) visum a pluribus unum, quo pauci graviores comperti sunt, nempe unciarum 32. *durissimum, compactum, silicis colore, triangularem, ex quo cum ferro, ut ex silice, eliciebatur ignis*. Quos pariter memorat Panarolus (4) *tam duros, ut pyritem lapidem æmularentur; percussi enim chalybe, flammam evomebant*, consulto prætereo, ne forte quia a muliere dicit excretos, fucum illi factum suspiceris, quando Bartholinus (5) vel in ipsa lithotomia sic impositum fuisse a vaferrimo nebulone Ægro nobilissimo, Amicisque præsentibus, multos hinc conjecisse, scribit, quod e supposititio calculo scintillæ excuterentur, *impossibile autem sit, talem in homine lapidem generari*: quamobrem vix se continebat, quin similis duritiei alterum in dubium vocaret, quem, ut humana ex vesica sectum, sibi donatum habebat. Verum illos, quos ex Sepulchreto proposui, omnes in cadaverum vesica inventi dicuntur: & ne fraudis causam fuisse dubites, primus certe in Sene deprehensus est, qui nunquam de calculo vesicæ conquestus fuerat, ut nunquam de renibus Senex alter, qui tamen in dextero lapidem habebat insolitæ magnitudinis, & figuræ, *duritie* autem *quemcunque silicem æquantem*, ut Vir Cl. scribit, qui sectioni interfuit, Christoph. Guil. Bajerus (6). Mihi quidem necdum accidit ut vesicæ calculus ostenderetur cum illis comparandus, nisi fœminarum fraude, & Medici unius, atque alterius, qui his faciles aures præbuerant, credulitate. Hic enim primum unum vidi, qui non modo, ut Ferrandi (7) verbis utar, *fluviatilis potius diceretur, quam vesicalis*; sed cum revera fluviatilis esset, cruore oblitus incautis pro vesicali obtrudebatur. Deinde a Medico alioquin non indocto, qui Venetiis ad me scripserat, ab ægra quadam pene quotidie bene multos, nec parvulos excerni, ut fidem non facile credenti faceret, missos plurimos, quos statim ac vidi, miratus, esse aliquem potuisse, qui non continuo silicis unde ignis elicitur, magna, & rudia fragmenta agnosceret, nihil aliud rescripsi, nisi ut chymicæ destillationi committeret, & quæ prolicerentur, significaret; itaque ab eo nihil amplius litterarum accepi. Nec tamen hæc eo dico, quasi alii alibi id, quod ego ubicunque fui, nusquam conspexi, videre non potuissent. Quin alicui nostratum, qui ex eo dumtaxat, quod malleo reniteretur, humanum calculum esse posse, negabat, ut cætera quoque attenderet, ac diligentius inquireret, auctor fui, quando a Viris Doctis Steinium citari videmus, qui humanos lapides mallei ictibus resistentes in Lithographia proposuit. Certe autem Morando Viro Experientissimo credendum est scribenti (8), calculos, quos vocat *murales*, eandem, quam marmor, polituram accipere: itaque invictos perstare credidit vel ab eo, in quo tot solerter pericula fecit, lithontriptico remedio, quod apud Anglos non ita pridem vulgatum fuerat, cujus ope alios non paucos calculos aut imminutos, aut etiam absumptos fuisse ipso quoque in septem catheteris indicio perceptum est, miraturis, si viverent, Francisco Sylvio, & Boerhaavio, præstari per alkalicos sales, imo non per alios id præstari posse, dici, quod alter (9) a *salis petræ, aut nitri acido spiritu*,

(1) Sect. 23. Obs. 7. §. 5. (2) Ibid. Obs. 2. §. 4.
(3) Ibid. Obs. 1. §. 1. & Sect. 24. Obs. 10. §. 3. (4) Jatrologism. Pent. 2. Obs. 34.
(5) Cent. 4. Epist. Medic. 100. (6) Commerc. Litter. A. 1745. Hebd. 40. n. 2.
(7) Sepulchret. Sect. cit. 23. Obs. 2. §. 5. (8) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1740.
(9) Prax. Med. l. 1. c. 55. n. 50.

tu, alter (1) a *nullo fere liquido*, *præter spiritum nitri*, effici docuerat. Utinam vero idem omnibus, aut saltem plerisque anglici illius remedii usu præstitum fuisse, mirari possent: utinam saltem, non nocuisse. At si tot illas, postea additas exceptiones perpenderis, in quibus & eæ sunt, quas a calculi natura, ab ægri ætate, ab ejusdemque temperamento petendas Cl. Hazonius (2) exposuit; quam sæpe remedium aut inutile, aut noxium esse potuerit, non obscure apparebit: & si historias, & dissectiones legeris, quas Commercium Litterarium (3) proponit; facile intelliges, quanta inde pernicies interioribus partibus, & præsertim urinariis, & simul ut nulla calculorum, aut calculi (id quod urinarum sedimenta ostendissent) erosio fuerit. Quod cum dico, noli putare, istam calculorum sive erosionem, sive desquamationem, si quoscunque calculos, & quæcunque lithontriptica in universum spectemus, semper esse exoptandam. Potes id, ut alios non verses libros, ex laudato *Commercio* noscere. Est ubi (4) exempla describuntur, sectionesque calculosorum duorum, attendendus prioris calculus *hinc inde late*, *ac profunde erosus*; dato enim quodam lithontriptico liquore, cui verisimiliter id imputandum, exacerbata fuerant omnia, & vesica quidem non erosa, sed circa orificium alte inflammata. Alibi (5) commemoratur a Cl. Goetzio casus Illustris Viri, qui nescio cujus remedii usu *largam* quidem *arenularum*, *&* *squammularum*, *corticem calculi contriti referentium*, *copiam* cum lotio reddens, cruciatus sibi adeo auxit, ut ab hisce confectus sit. Scilicet in mortuo calculus repertus, *cortice suo viscoso*, *&* *glabro*, *qui vesicæ lateribus impune adjacuerat*, *orbatus*, *duriori*, *inæquali*, *&* *aspera sua superficie cervici vesicæ impactus*, lethales illos dolores videtur concivisse, ubi eorum præsertim, quæ supra (6) scripta sunt, veniat in mentem. Felicius tamen, quam per anglicum illud lithontripticum, ab non uno Doctissimo inter Anglos Medico improbatum, & nominatim a Meadio, (7) cedere hic ipse tradidit aquam *rite calcinatis ostreorum aliarumve concharum testis* medicatam, qua calculorum non durissimorum *frustula*, *nunc arenularum*, *nunc exiguorum nucleorum instar simul cum urina ejecta sunt*. De aqua hac Auctoris Cel. Roberti Whytt Dissertationem commendat. Experimenta autem ad ejus naturam indagandam Helmstadii instituta, per quæ alkalino-sulphuream esse apparuit, in alia Dissertatione leges, quæ Præside Cl. Krugero (8) ibidem vulgata est. Fuerunt etiam qui cum alkalicis acida miscerent, & in humorem sic effervescentem conjectos calculos aut penitus, aut quadantenus solvi, deprehenderent, quamobrem ejusmodi ferventem humorem in canum vesicam injecerunt, & quatenus hæc ferre illum posset, explorarunt. Sed ut sana toleraret vesica; num a calculis quoque irritata, & exulcerata? Non certe; quando in exulcerata malum augeri a priore anglico illo remedio, quamvis non fervente, & ab urinæ quacum ad vesicam descendit, copia diluto, Morandi experimentis (9) compertum est. Sed ad calculos, acubus increscentes, revertamur.

20. PUELLA Agrestis eadem ferme, qua prior illa a nobis in Ephemeridibus (10) descripta, ætate; annum enim agens quartum decimum mortua est; cum ante menses sexdecim idem, quod prior, factitaret, idem merito passa est infortunium. Nam crinalem acum ex orichalco, quamvis ad angulum in medio inflexam cum altius per urethram immisisset, sibi repente e digitis abripi, & totam intra vesicam condi, sensit. Pudore prohibita, non tunc modo, sed propemodum ad mortem usque siluit veram dolorum, ac molestiarum, quas præsertim in mingendo pertulit, causam: quæ tot, ac tantæ fuerunt, ut tumor demum in hypogastrio, & pro-

(1) Prælect. ad Instit. §. 791. (2) Quæst. de his edita n. 4.
(3) A. 1740. Hebd. 41. n. 2., & A. 1745. Hebd. 3. n. 2. (4) A. 1733. Hebd. 21.
(5) A. 1731. Hebd. 23. (6) n. 16. (7) Monit. Medic. c. 10. in fin.
(8) Differt. qua exhibentur Experim. cum aqua Ostrocoderm. instituta. (9) Mem. cit.
(10) Vid. supra ad initium n. 19.

proxima ilium parte obortus pus per duo, quæ sibi ipsum fecerat, foramina effunderet, majus, & minus, quorum illud erat in ile sinistro, hoc in dexteris, proprie dicti cum Laurentio (1), hypogastrii finibus. Sic affecta in Nosocomium Patavinum uno aut altero ante obitum mense excepta est. Facile ibi animadverterunt, simul cum pure per utrumque illud foramen urinam effundi, per sinistrum autem magis, cui suberat cavum non modicum quocum foramen quoque dexterum communicabat. Cum in eo cavo specillum duri quidpiam offenderet; quæsitum est ex me, quidnam hoc esse existimarem. In memoriam rediit quid in priore puella specillo obstaret per fistulam demisso in ilium altero patentem, & lotium cum pure effundentem. Cumque audirem, hanc quoque inter mingendum vesicæ doloribus torqueri, & paucam, eamque purulentam urinam reddere, quærendum, respondi, num forte acum, aut rem aliam quampiam in urethram immisisset. Negavit puella donec foramine sinistro per levem communium integumentorum sectionem amplificato, cuspis, & magna pars acus intra cavum ab omnibus conspiceretur. Tunc quod occulere amplius non poterat, nimium sero fassa est. Neque enim acus extrahi poterat prohibente adnato calculo, quam specillo sive per cavum illud, sive per urethram immisso ut facile erat percipere, ita non licebat sine magnis doloribus vel leviter propellere. Idemque, si quid per urethram vellent ad demulcendos dolores injicere, ne in vesicam admitteretur, obstabat. Huc macies accesserat summa, in diesque puris augebatur copia, & graveolentia, febrisque ipsa facta erat vehemens. Quam alimentorum omnium fastidium, vomitus, flavorum liquaminum ex alvo fluxus, tum virium, & pulsuum debilitas consecuta sunt, donec mors tot miseriis, & querelis, inter quas nulla unquam de lumborum dolore ab interrogantibus audita fuerat, optatum finem imposuit. CADAVER, quod sceletus cute obductus videbatur, sub dio, in amplissimoque loco ob anni tempus fervidissimum incisum est; Quinctilis enim mensis erat initium A. 1738. Primum omnium, specillum jussi per foramen dexterum in ulceris cavum trajici, totumque eum sinum patefieri. Erat is inter musculos abdominis, & integumenta, neque ullam usquam, nisi cum illo cavo, communicationem habebat. Quod longum latumque digitos tres, a sinistro ile Albam lineam versus se extendens, tenui postico pariete, quem reliquiæ musculorum, & peritonæum faciebant, a ventris quidem cavea separabatur; sed eodem pariete a dextris patente, cum vesicæ fundo communicabat: illacque magna pars acus in ulceris cavum prominebat. Tunc abdomen sic incisum est, ut sectio ad vesicam non perveniret: quæ etsi parva erat, tamen altius, id est supra ossa pubis, cum interna abdominis facie coaluerat ea dumtaxat parte, qua in ulceris cavum patebat, ita ut nihil in ventris caveam effundi posset, in qua reapse effusi humoris non erat quidquam. Sed & omenti, in quo vix aliquid hic illic restabat pinguedinis, ora infima ad proximum vesicæ peritonæum arctissime annectebatur. His ita pervisis, & diductis pubis ossibus, vesica tota in conspectum data, ipsaque cum urethra, quæ sana erat, aperta, crassæ quidem illius tunicæ, sed contractæ adeo repertæ sunt, ut præter calculum vix possent quidquam continere. Calculo hic illic earum intimæ adhærebant, quæ inæquales erant, & pluribus locis exulceratæ, & quemadmodum ulceris cavum fuerat, gangrænosæ. Erat calculus paulo duobus digitis transversis longior, pollice autem aliquanto crassior, forma ovulum referens, cujus vertex superiora spectabat, ut acus quoque mucro cum tota ea parte, quæ ad angulum usque, de quo dictum est initio, pertinebat, calculo ferme parallela, ab eoque pollicis intervallo sejuncta: pars acus reliqua & ipsa extra calculum erat, quantum conjici poterat, propemodum tota, capitulo dumtaxat cum portione aliqua proxima in medium calculi sinistrum latus firmissime infixo, id est ejus concretione obducto: quæ illa facie, & extremo utroque inæqualior est, opposita ferme lævis, & sub-

(1) Hist. Anat. hum. corp. lib. 6. c. 2.

& subalba, nisi qua, ut tota sinistra, subflavo colore infuscatur; hæc enim describo ut nunc video; tunc vero quibusdam locis erat cruenta, cætera fusci obsoletique coloris. Tunc quoque his medicis ponderibus calculus, ut cum acu est, examinatus, paucis granis levior repertus fuerat drachmis septem; nunc paucis granis superat drachmas quinque, & scrupulos duos. Cæteræ ventris pleræque partes ab naturæ modo sic aberant. Intestina sublivida erant quædam, & flavo illo, qui novissime dejiciebatur, homore turgidula: jecur albidum: splen lividior, & paulo major, quam æquum esset. Ureteres autem, ipsique renes pessime habebant. Illi enim dilatati, pure erant pleni, quale in cavo etiam ulceris multum fuerat, liquido, & ex subflavo albicante, id est pure cum urina commisto. Renes autem æquo majores, dexter præsertim, qui & durior, & cellulis intus excavatus parvis, sed pluribus, eodemque pure, ut pelvis quoque, adeo distentis, ut in sectione altius prosiluerit. Renis sinistri tunicæ adiposa, & propria inter se junctæ, crassæ, & duræ ejusdemmodi pus coercebant, quo renis, quibusdam locis erosa, superficies, non secus ac passim interiora, scatebat. Odor autem teterrimus, qui ex renibus, & vesica afflabatur, Thoracem porro incidere, cujus vitii indicium extitisset nullum, prohibuit.

21. Quæ, sectione sic absoluta, continuo, ut solitus sum, pluribus, qui aderant, Nobilibus Viris, aliisque Rei Medicæ, ac Chirurgicæ tum magistris, tum studiosis audientibus, locutus sim, ex his, quæ fusius hic tibi subjiciam, facile intelliges. Quæ causa hanc, & tot alias puellas incitaverit, ut sibi acuum capitula in urethram intruderent, non tam in lacunis salacis humoris quærenda est, quippe & alibi, & extra illam hiantibus, nisi ad idem genus pertinere forte credas eos quoque canaliculos, quos intra mulierum urethram descripsi (1), quam in exquisito membranæ sensu, qua illa intus convestitur. Nam nisi hanc altius perfricarent, accidere non posset, ut repentina, ac valida imæ vesicæ contractione acus ex earum digitis abrepta, intra vesicam tota, præsertim cum longiuscula est, conderetur. Ab illa enim, ejusve sphinctere cum Molinetto (2) infortunium hoc repeto, non a vi quadam, ut ajunt, uteri, quæ, ut exsugeret, in vesicam tamen exsucta non traheret. In quam postquam acus attractæ sunt, paulo post nonnullis quidem per se excidunt, ut puellis duabus, de quibus apud Vallisnerium (3), alteri dormienti, alteri autem mingenti, credo quibus ex parte solummodo vesicam subiissent, ut etiam in tertia fortasse fuit, nempe intorta acu facilius in urethra parte altera remanente, altera intra vesicam ad mensem retenta. Cui parti nihil tamen accreverat calculosæ materiæ; quod neque accidisse refertur acui a quarta (4) intrusæ, & post dies quindecim inter mingendum ejectæ, quam pariter infima, & acuta parte intra urinæ iter substitisse, illud forsitan indicio est, quod de punctionis sensu circa vesicæ collum tantummodo querebatur. Sed etsi hæc ex iis, quæ attingentur postea (5) de acuum mucrone urethræ infixo, magis illustrabuntur; non tamen inficias ivero, posse interdum acus, quas vesica totas receperit, ita se convertere, ut pariter per meatum exeant urinarium. Cur vero duabus illis, quas novissime dicebamus, intra quindecim dies, imo intra mensem nihil adhæserit calculosæ materiæ, quam multo breviori spatio aliis adhæsisse novimus, haud una potest esse causa. Nam neque omnibus urina æque est fœta particulis ad subsistendum, gignendumque calculum idoneis, & aliæ diutius lotium retinent, aliæ secus, & alia aliarum acuum materia est, aut superficies. Sic argenteam acum ob id ipsum, quod argentea esset, Vallisnerius (6) conjicit sine ulla calculi addita concretione e vesica fuisse eductam: quæ tamen conjectura credibilior fiet, si aliis exemplis confirmabitur. Sic ad asperiorem superficiem facilius videtur concretio adhæsura, quam ad politissimam: & hinc forsitan ratio petenda est, cur plerum-

(1) Advers. I. n. 10., & IV. Animad. 24.
(2) Dissert. Anat. Pathol. l. 6. c. 8.
(3) in Adnot. ad Obs. supra ad n. 19. cit.
(4) Ibid.
(5) n. 25., & seq.
(6) Obs. cit.

rumque unam acuum partem calculus obducat, reliquam nudam omnino relinquat, itaque de duabus quarum cadavera inspexi, puellis in priore vesicam acus capitulum, in hac altera acumen perforaverit, quod in illa partem infimam fortasse asperiorem, in hac ob eandem causam oppositum extremum concretio facilius obtexerit. Ex iis autem fœminis, quæ intrusam acum, adnatumque huic calculum non modicum vesica gessere, nulla, quantum legisse memini, diutius gessit sic quidem ut acu extracta, ipsa servaretur, quam Veneta illa, cujus extat casus a Molinetto, qui A. 1649. curaverat, editus (1) adjecta acus, calculique icone, quem in Theatro hoc Anatomico solebat ostendere, ubi a se visum testatur Moinichenius Epistola ad Thomam Bartholinum (2); neque enim hic Bartholinus, ut aliquis Eruditissimus alioquin Auctor per incuriam scripsit, *testis* esse potuit calculi postea extracti, quam ipse Patavio, atque adeo ex Italia discesserat (3). Idemque is calculus est, qui ab eodem Moinichenio proponitur in Observationibus (4): quod ideo attigi, quia in extrema Adnotatione ad Observationem Vallisnerii, quarum utramque sæpe indicavi, non videtur pro eodem agnosci, quem Vallisnerius scripserat, in hoc Theatro ostendi solitum, nunc in Musæo suo asservari; nam quod ex Patavina, non ex Veneta exemptum dixerit, id erroris, ut puto, causa fuit, sed facile vitandi, si lectus fuisset Molinettus, in cujus libro descriptum fuisse videtur ignorari, a Lanzono etiam dico, minus alioqui in Scholio ad illam Moinichenii Observationem miraturo, *longo tempore acum osseam in vesica latuisse sine ulla vesicæ ipsius læsione, nec ullo quidem puellæ incommodo*. Quæ ne Moinichenii quidem verba dicere sinebant, multo autem minus Molinetti, non modo quæ in extractione, sed & quæ antea, & postea puella tulerit, memorantis. Quod si hujus longe minus, quam earum, de quibus a nobis scriptum est, vesica ab acu læsa fuit, fortasse id accidit, quod acus mucro diutius quam in vesica, in urethra hæsit, extra quam demum urgente desuper calculi pondere detrusus est, ut Molinettus invenit.

22. Eas calamitates, mortemque adeo ipsam antevertet is, qui in tempore admonitus, acum priusquam calculus accrescat, ea dexteritate educat, ut minime, quo ad ejus fieri possit, lædatur vesica. Quod cum ab aliis, de quibus apud Vallisnerium (5), tum præsertim ab Amicis meis duobus feliciter præstitum est, quos alias tibi laudavi, Mariano, & Vulpio. Ille, ut litteris scripsit ad me datis pridie Idus Decembris A. 1720. ex agresti puella, jam sanguinem mingente, acum exemit, cum industrie ex transverso positu in rectum traduxisset. Erat autem crinalis acus ex osse. At quam a Vulpio ex puella quadam urbana extractam vidi, erat ex orichalco. Extraxerat autem paucis ante hebdomadis, quam eas a Mariano acciperem litteras, nullo alio instrumento adhibito, quam ferreo filo lævigatissimo, cujus alterum extremum sic in exigui unci, & pene annuli modum incurvaverat, ut neque lædere vesicam, & capere acum posset, captæ autem elabi capitulum non sineret. Quod si res multo serius, adnatoque jam calculo innotescat, neque is ejusmodi sit, ut facile adeo per urethram possit eximi, oportebit antequam fœmina cruciatibus difficilioris extractionis subjiciatur, solerter inquirere, num forte non vesica modo, id quod suspicari omnibus proclive est, sed ureteres quoque, & ipsi præsertim renes, quæ suspicio ex nostris oritur dissectionibus, tantum jam mali contraxerint, ut vel acu, & calculo detractis, mulieri nihilominus moriendum sit. Conjectura autem renum male affectorum ducetur non tam a lumborum doloribus (quos abesse posse vidimus (6), aut sicuti in proposita puella (7) fortasse accidebat, a multo sævioribus vesicæ cruciatibus secundum Hippocratis aphorismum (8) obscu-

(1) c. supra cit. (2) 87. in hujus Epist. Cent. 2.
(3) Vid. Cent. 1. Epist. 73., & seq. (4) Medic. Chir. 22.
(5) Obs. & Adnot. supra ad n. 21. cit. (6) supra n. 2., & seqq., & n. 13., & seq.
(7) n. 30. (8) 46. Sect. 2.

obscurari), quam ab lotii, quæ longa interdum, nec semel præcesserit, in vesica suppressione, aut crebriore ad acerrimos dolores vitandos retentione, aut exigua nimis excretione, in qua æstimanda cavendum est, nequando assiduo urinæ stillicidio decipiamur, memores, cum hoc retentionem posse conjungi tantæ illius copiæ, quantum ubi de Claudicatione verba fient (1), a me ostendetur: quanquam & aliis id Epistolis (2) jam satis ostensum est; quin Sepulchretum (3) historiam offeret, in qua vesicæ collum laxum adeo ex resolutione inventum legas, ut *digitum facile immitteres*; itaque *urina ægroto non sentiente, ante obitum prodibat; vesica tamen*, eaque *duplo quasi major*, erat *nihilo secius tota repleta*. Retenta autem urina quantum ureteres amplificasset, ex iis Epistolis cognovisti, & quantum etiam renum caveam dilatasset, ipsamque in uno saltem, substantiam læsisset.

23. Quod si hæc a retenta lotii parte; quanto magis a longa, & repetita totius intra vesicam suppressione, aut a crebra & lotii, & puris ipsius retentione? A suppressione certe habes in Sepulchreto exempla plura, inter quæ Rumleri (4), & Ballonii (5), quorum hic magnam vidit ureterum amplitudinem; ille eosdem urina plenos, renes autem tantæ in puero magnitudinis, quantæ vix esse possent in adulto: quamobrem Cl. Fantonus (6) jure censuit, cum per catheterem plus urinæ tunc educitur, quam vesica continere videatur, *partim a distentis quoque ureteribus, partim ab ipsis nonnunquam ampliatis renibus profluere posse*. Nimirum cum plus vesica jam capere non potest, quidquid lotii jugiter in renibus secernitur, ureteres primum, tum renes quoque ipsos distendit. Non id fugit Aretæum (7). *Ubi urina* in vesica *supprimitur*, *superiores quoque partes*, inquit, *renes videlicet*, *replentur*; *urinæ ductus* (*græci Ureteres appellant*) *distenduntur*. Quæ cum etiam accidant, ubi nullus in vesica est, aut antea fuisse dicitur calculus, ut in propositis exemplis, itemque in eo quod a Commercii Litterarii (8) Auctoribus recensetur, aut in Cæsareæ Academiæ Actis (9), aut in Helveticis (10) legi potest; impedito enim urinæ effluxu e vesica ab hujus abscessu, vel a viæ per Prostatam coarctatione, aut influxu in vesicam ab summa hujus capacitatis imminutione, *magnitudo renum*, & *amplitudo ureterum*, vel horum saltem dilatatio ut *minimi digiti diametrum superarent*, vel *digiti majoris* æquarent, in oculos incurrerunt; cum igitur hæc etiam sine calculis accidant; non fuerant sane a calculorum dumtaxat in ureteribus mora, quæ descensuræ obstet urinæ, a Viro alioquin Experientissimo repetenda, neque ex eo quod cuidam unus in vesica esset calculus, ureteres autem ambo dilatati, arguendum fuerat, calculum illum necessario ex duobus, quorum singuli in singulis substitissent ureteribus, coaluisse. Cum vero ea, quæ diximus, fiant vel ubi vesica potest ad ingentem capacitatem extendi; profecto intelligis, quanto accidere facilius debeant, si aut ipsa, ut in uno ex indicatis exemplis, in se contracta, aut alieno intus corpore aliquo occupata, minus, & interdum vix aliquid spatii urinæ relinquat, sive ischuriam inde, sive stranguriam dumtaxat patiatur. Sic post ischuriam, Sylvii Observationem habes in Sepulchreto (11) ureterum *pollicem non raro admittentium*, *atque urinam usque ad renes ipsos in se continentium*, ut scribit, non 2. sed 1. Prax. Med. libro cap. 56. tum illam, quæ communicata cum Riolano describitur (12) renum *dimidio majorum solito*, *sero refertorum*, & *turgentium*, atque *ureterum amplissimorum*, & *ita sero distentorum*, *ut minorem digitum facile possent admittere*. Post stranguriam autem Cattierum ibidem (13) leges invenisse *renes urina distentos*, & *turgidos*, *quibus dissectis copiosa effluxit*, *ureteres ad-*

(1) Epist. 56. n. 12. (2) Epist. 4. n. 19., & Epist. 39. n. 33.
(3) Sect. hujus 3. l. 27. Obs. 2. §. 5. (4) Sect. 24. Obs. 12. §. 6.
(5) Ibid. §. 7. (6) Differt. Anat. Renov. 7. (7) De Caus. & Sign. Acut. Morb. l. 2. c. 10.
(8) A. 1738. Hebd. 32 n. 1. (9) Tom. 1. Obs. 164. (10) Tom. 1.
(11) Sect. 24. cit. Obs. 6. §. 8. (12) Ibid. Obs. 16. (13) Sect. hac 25. Obs. 8. §. 7.

modum latos: quos etiam post dysuriam ab ejusdemmodi causa laudatus Fantonus (1) *amplissimos* deprehendit; quo acerbior autem, ut illa, dysuria est, eo graviorem solet stranguriam habere conjunctam. Cum igitur in puellis duabus, quarum a nobis sunt inspecta cadavera, acerbissima fuisset dysuria, vesica autem valde contracta, & calculo pene tota occupata; mirandum non est, quod lotium priusquam via per acum facta, ab illa egredi aliquanto liberius posset, ea copia in ureteribus, renibusque subsisteret, ut illos dilatare, hos autem etiam vitiare adeo valuerit, præsertim cum pure commistum, quod ex vesicæ tunicis exulceratis manabat. Eustachius (2) namque, ut rebus secundum naturam se habentibus, *nihil ex vesica per urinarios meatus egredi posse* confirmabat; tamen *in magna*, & *longa suppressione urinæ*, *contrarium accidere in pluribus ægrotis quandoque* se ajebat *observavisse*. Scilicet valde amplificatis simul cum ureteribus ipsorum quoque in vesica orificiis, nulla jam illorum pars superest, quæ inter vesicæ tunicas oblique trajiciatur: itaque non modo tunc potest illac urinæ portio redire; sed & cedere incipiente, aut soluta jam suppressione, se contrahens ad mingendum vesica tanto plus urinæ per amplificata illa orificia sursum compellit, quanto minus potest deorsum, obstante subinde calculo per urethræ orificium expellere. Quod si forte paulo ante calculus minus obstitit, majorique ideo urinæ copia per urethram ejecta, non multa jam restat in dilatatis ureteribus; intelligis certe, si mox iterum se calculus ad urethram opponat, urinam, cum eaque pus, si forte insit, per ureteres ad renes usque, cubante præsertim, dum mingere conatur, ægroto, non difficile compulsum iri.

24. Hæc autem, ut vides, maribus æque, ac fœminis communia sunt, possuntque ab iis quoque lapidibus tandem expectari, qui non circum acum in vesica concrescant, ut præter eam, quam supra (*) descripsimus, adolescentuli historiam, tot aliæ ostendunt, quarum aliquot, ut Sepulchreto possis adjicere, hic placet commemorare. Henricus Henrici in Dissertatione de Abscessu Mesenterii (3) de quinquenni puella meminit, cujus ureter ex restagnante, ob calculum vesicæ, urina, *intestinum mentiebatur*, ren autem alterius magnitudinem triplo superabat. Extat in Actis Eruditorum Lipsiensibus (4) Groeneveltii Observatio in puello calculoso, cujus ureteres intestinum quoddam Tenue capacitate referebant. Eosdem in sene a vesicæ calculo sæpius stranguria conflictato Mauchartus (5) vidit ab urina, quam continebant lacti ebutyrato similem, *inflatos instar intestini ilei* cum renibus maximis, & inæqualibus, quorum pelves ad ovi magnitudinem erant distenti. In nauta Laubius (6) ab eodem morbo, cum symptomate eodem conjuncto, non modo cum pelvibus ureteres valde dilatatos, sed & cum renibus, altero magno & ulceroso, altero contra atrophia laborante. Post easdem affectiones Lospichlerus (7) in mercatore ureteres invenit stagnante lotio adeo distentos, ut *pollicis majoris introitum* facile admitterent: Brunnerus (8) autem in Viro Principe fuisse refert minus turgidos, sed renum dorso inciso, *urinam pleno flumine prosiliisse*. Dices fortasse, quæ labes in renibus, & ureteribus eorum spectantur, qui laborant vesicæ calculo, huic non quando jam in vesica est, sed quando in renibus, aut ureteribus hærebat, esse imputandas, sicque Butzmannum (9) censuisse, cum in puero, affectionibus, de quibus loquimur, diu cruciato, renis loco sacculum deprehendit puris plenum. Sic Rudolpho Jac. Camerario (10) in puello pariter affecto, purulenti renis, & dilatati, erosique ureteris causam visam esse indidem repetendam. Quin duas Coschwitzii (11), & unam Schulzii (12) extare Observationes, in quarum nulla de vesicæ calculo; sed in omnibus de calculosis doloribus

(1) De Observ. Med. & Anat. Epist. 8 n. 15. (2) Tract. de Renib. c. ultimo.
(*) n. 15. (3) §. 5. (4) A. 1685. M. Mart.
(5) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 15. (6) Ibid. Obs. 22. (7) Cent. 1. Ob. 58.
(8) Cent. 9. Obs. 2. (9) Dec. 3. A. 7., & 8. Ob. 27.
(10) Specim. Experim. circa Generat. S. 2. c. 3. Hist. 3.
(11) Dissert. de Valvul. in ureterib. §. 5., & 7. (12) Dissert. de Vas. Umbilical. §. 6.

bus mentio fit: in duabus autem primis purulentos renes, mirum in modum dilatatos fuisse ureteres, in tertia non solum dilatatos, verum etiam *in crebros orbes* Tenuium instar intestinorum *tortos* ferme ut in Stabulario (1) descripti sunt; tanta vis lotii fuerat in ureteribus secundum longitudinem quoque amplificandis. Quod tamen non ex vesica sursum regurgitasse, eorum monstrabant orificia, quippe ambo in hac tertia Observatione, alterum autem in prima inhærentibus angulosis lapillis, aut frustulis quasi testaceis, spasmodicam suis aculeis constrictionem inducentibus, occlusa. Ego vero ista alia quoque ratione renes aliquando, &, si vis, sæpius, vitiari, & ureteres distendi, negavi nunquam. Imo hoc ajo, si ista præcesserit, tum deinde calculis in vesicam illapsis, eamque obstruentibus, aut compungentibus, secunda ratio successerit; tanto magis a regurgitante purulenta urina labem renum, & ureterum auctum iri, quanto magis antea prima ista ratio labefactaverit. Præclare igitur vides, quæ prudentem lithotomum morari debeant, ad calculi extractionem post longa, & gravia ægrotantis mala accersitum: aut si forte hujus impatientia exsecare interdum cogatur, quid saltem prædicere oporteat vel post felicem exsectionem posse mali, & periculi superesse. *Si a calculis*, inquit Aretæus (2), renum *ulcera facta sint*, *insanabiles inde morbi nascuntur*, *cita colliquatio*, *morsque adveniunt*, præeunte Hippocrate (3), qui de suppuratis renibus vel in universum pronunciavit, *hunc morbum gravem esse*, *& multos ex ipso ad tabem renalem devenisse*: & si ætas accedat gravior, non modo (4) *renum*, *& vesicæ vitia difficulter sanari*; verum etiam (5) *renum affectiones se non vidisse sanatas supra quinquagesimum annum*. Haud equidem ignoro, quantum, ut in plerisque aliis rebus, ita in his quoque fortuna valeat, qui hic A. 1708. non una, nec levi de causa desperatam ab Alghisio Patricii Veneti, annos amplius sexaginta nati, curationem, mox susceptam, & felicissime absolutam ab Eremita illo Jacobo Beaulieu fuisse, meminerim, quemadmodum sciscitanti Cl. Viro Morando fuse olim per litteras significavi, & multo inter initia pleniorem metu, neque infelicis tamen exitus, curationem alteram in Sepulchreto (6) legerim: in quo (7) etiam Fœminæ Principis historia extat, quæ gravissimis renum doloribus cum sanguinis, & puris mictu antea cruciata, deinde ab his libera, morbo denique alio confecta, in rene ostendit parvum calculum, *circa quem cicatrix pulchra*, *sana*, *& munda dimidii digiti longitudine* inducta erat. Quin perlege, quam paulo ante laudavimus, Brunneri in Viro Principe Observationem. Non modo eamdem *palliativam* medendi rationem, qua supra (8) diximus Valsalvam uti consuevisse, tantum ei Viro profuisse intelliges, ut Brunnerus non immerito id scripserit, quod utinam in periculosis casibus lithotomi meminissent, *ergo lithotomia in calculo vesicæ non semper absolute erit necessaria*; verum insuper, *quod fidem pene superat*, ulcerum, quæ calculus, & contraria medendi ratio antea fecerant, *cicatrices invenisse Prosectorem in vesica* Viri ejusdem, quamvis sexagenario majoris. Sed nimirum longe aliud est, quæ rarius contingunt, aliud quæ sæpius, spectare: atque, ut ad puellas regrediar nostras, aliud in tempore, aliud nimium progresso jam morbo accersi: quod ex Observatione apparebit, iisdem, quas supra (9) memoravi, litteris ad me scripta a Medico Experientissimo Laurentio Mariano.

25. ADOLESCENTULÆ rusticæ ossea crinalis acus eodem, quo prioribus, modo in vesicam attracta, etsi dolores, molestiasque creabat multas; non antea tamen facti confessionem expressit, quam calculo acui adnato, intolerabili cruciatu affecta est. Tunc denique cum inspiceretur, acus mucro, urethra prope infimam vaginæ sedem pertusa, intra hujus cavum prominens re-

(1) Epist. 4. n. 19. (2) De Sign. & Caus. Diuturn. Morb. l. 2. c. 3. in fin.
(3) De intern. Affect. n. 16. (4) Sect. 6. Aph. 6. (5) De Morb. Popular. l. 6. Sect. 7.
(6) Sect. super. 23. Obs. 4. §. 13. (7) Sect. 22. Obs. 26. §. 8.
(8) n. 16. (9) n. 22.

repertus est. Visum Mariano, si nonnihil secundum longitudinem urethra incideretur, acumen illud in urethram posse retrahi, sicque acu, & calculo in directum statutis, tentari, an hunc, fragilem fortasse, desquamando sensim, & dextere, ad eam redigere tenuitatem liceret, ut cum acu eximeretur. Repugnantia aliorum factum est, ut nulla re tentata, suæ sorti misera puella relinqueretur. Ut tempus, sic calculus quoque, & cruciatus augebantur, obturatoque jam propemodum toto vesicæ orificio, vix paucæ eæque graveolentes, urinæ exibant. Sic febribus quoque accedentibus, tandem vitæ infelicis factus est finis. VENTRE aperto, pus in hujus pelvi conspectum est, creditumque a renibus, qui suppurati erant, effusum. Vesicæ, sphacelo correptæ, inerat calculus pyri forma; nam quo magis a capitulo, & superiore acus parte descendebat, eo magis se extenuabat. Cum e vesica, ad quam aliqua adhærebat ex parte, attolleretur, squamulas ad eum locum agglutinatas reliquit. Et tamen, cum acu lanci impositus, tunc pondere denarios æquavit duodeviginti; cum autem postea hæc ad me scriberentur, non nisi quatuordecim.

26. Qui puellæ alteri, ut dictum est supra (1), acum priusquam lapis accresceret, feliciter extraxerat, huic quoque inchoato, auctoque jam calculo, eximi posse non desperabat, si acus mucrone in urethram reducto, & forcipe firmato, calculum extenuare, siqua posset, conaretur antea, quam educeret, Benivenium (2), qui in Virginis urethra comminuit, prius quadantenus, tum si res non ex voto procederet, Molinettum (3), qui per vim extrahendum curaverat, imitaturus. Et fortasse aliquid profici etiamtum poterat. Postea vero quam calculus usque adeo, & cum ipso mala omnia creverant; quis est, qui sperare quidquam posset? Quod si calculus tanto fuisset tenuior, via autem, per quam urethræ cavum cum vaginæ cavo communicabat, tanto amplior, quanto utrumque in ejusdemmodi casu fuerit necesse est, quem ex Italia missum, in Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis Historia (4) legimus; fortasse & ipse per se pariter intra vaginam excidisset. Crediderim vero in eo quoque casu transitum ex summa urethra magis, quam ex vesica in vaginam fuisse, quando successisse legimus, non urinæ per vaginam effluxum, sed urinæ tantum incontinentiam. Sive enim acus e digitis non tota in pluribus intra vesicam abripitur, ut supra (5) conjiciebam, sive mavis, postea quam tota abrepta est, contrahente se vesica, in urethram retruditur, quorum illud veri similius censeo, cum acumen, quod digitis tenebatur, non capitulum, in Molinetti, & Mariani certe exemplis, & in totidem, quæ continuo proferam, ab urethræ parte fuisse, sciam; nihil fieri facilius potest, quam ut capitulo a posteriore vesicæ parte, quippe quam annexa vagina tunc libidine turgens antrorsum impellit, antrorsum pariter compulso, obliquatæ acus mucro retrorsum agatur, sicque in urethræ posteriorem parietem, præsertim si acutior sit, se defigat, eumque crebris adactus vesicæ contractionibus, denique pertundat. Quod sicuti factum est in agresti Adolescentula, quæ hæc me scribente, ab nostratibus Chirurgis opem petebat, ita futurum fuerat in Virguncula annos quatuordecim nata, de qua a Chirurgo, in Re Anatomica a me erudito, non multo post tempore narratum est, quam illa altera obierat, cujus tibi sectionem descripsi (6). Cum sedens, idem quod illa factitaret, acus autem capitulum tantæ propemodum crassitudinis, quanta urethra est, in hanc altius intrusisset, repentino matris interventu perculsa, simul dimisit, simul altissime absorptam sensit. Dies vix quatuor molestias, doloresque tacita pertulit; quincto rem matri, hæc ei, quem dixi, Chirurgo aperuit. Qui ex punctionis, de qua ægra maxime querebatur, sede conjiciens, acus infimam partem circa urethræ medium infixam hærere, veritus, ne instrumento aliquo in hanc immisso acus in vesicam penitus compelleretur, annuentibus, imo rogantibus & puella, & matre, uno, mox & al-

(1) n. eod. 22. (2) De abditis morbor. causis c. 80. (3) c. cit. supra ad n. 21. (4) A. 1735. Obs. Anat. 50. (5) n. 21. (6) n. 20.

& altero digito vaginæ indito acum non majori industria, quam felicitate ita decussit, ut cuspis ad urethræ orificium se ostenderet, vulsellaque prehendi posset. Sic duabus, haud amplius, sanguinis guttulis excidentibus, nulloque superstite incommodo, acus, quam ad me attulit, exempta est. Erat illa, aut certe videbatur stannea, crinalis, quatuor digitos transversos longa, cuspide peracuta: jamque hic illic quidpiam adhærere cœpisse tartareæ materiæ, mox temere detersæ, Chirurgus animadverterat.

27. Nolim ægre feras, tot additis a me exemplis illud confirmatum videri, quod ab nonnullis scriptum est, fœminas, quibus hæc accidunt, *plerasque esse Italas*. Utinam nostrates omnes scirent, quot ex ipsis hac ratione per gravissimos cruciatus ante diem absumptæ sint. Verum agrestes, plebejæve puellæ, ab ætate quoque ipsa rudes, hæc quî scire possint? Nec tamen reticenda a nobis exempla sunt, ut ab horum frequentia admoniti possint Medici siqua forte illarum de urinæ difficultate queri incipiat, diligentius omnia inquirere, & cauta dexteritate verum exprimere, dum licet adhuc auxilium ferre. Cæterum neque omnibus Italiæ partibus, nec certe quibusdam ex iis, ubi ipse, nec brevi tempore, fui, communia hæc sunt, neque externæ omnes regiones ejusdemmodi carent exemplis, quæ minime necesse est hic a me odiosa sedulitate commemorari: alia, si quæris, ex Vallisnerii (1), alia ex Platneri (2), alia denique ex aliorum lectione intelliges. Nec dubito, quin plura extarent, si tot ubique cadavera, quot in Italia secarentur, aut nisi fœminarum plerasque pudor cogeret veram morbi causam dissimulare. Aliæ enim, quod vel inter nostrates, rustica puella factura erat (3), & aliquæ, ut est apud Alghisium (4), & Vallisnerium (5), fecerunt, pertinacissimo silentio rem totam occulunt; itaque facillime accidit, ut simul cum ipsis acus humetur, de qua nemo suspicatur. Aliæ autem deglutitam comminiscuntur; ut tametsi in vivis, aut mortuis Medici deprehendant, his fucus fiat. Et fuit quidem olim cum fucus etiam in Italia fieret, ut a Veneta illa Virgine, cujus magnum ad crinalem prælongam acum adnatum calculum sub finem sæculi XV. memoravit Alexander Benedictus (6): qui tametsi eos rejecit (7), qui per venas a stomacho ad jecur, indeque ad cor, ab hoc autem ad renes, vesicamque transiisse acum arbitrabantur; ipse tamen *acie sua paulatim multoque tempore intestina penetravisse, viamque sibi fecisse*, censuit, *ad vesicam*, ut in eo probandus, quod sententiam damnavit, quam aliis minor vel longo post tempore placuisse, ita in altera proponenda, quæ multo plures habuit asseclas, non facile imitandus. Neque enim hic de tenui aliqua acu agitur, sed de crassis, altero persæpe extremo bene capitatis, altero interdum non ita acutis, semper autem (in istis dico, quæ deglutitas ab se ajunt, pudibundis Virginibus) quasi de industria vesicam petentibus, neque iis præviis, & comitantibus doloribus, ac symptomatibus, quæ res, & ejusmodi via posceret. Itaque rarior, nunc saltem, hæc apud doctiores Italos credulitas est, cujus in regionibus quibusdam aliis retentæ vel in nonnullis egregiis libris indicia video non obscura. Relinquebatur, ut non modo acus, sed acuum quoque thecam, quam aciarium vocant, eadem traductam via comminiscerentur, quando eam ex vesica etruscæ puellæ præstans Vir Benevolus (8) se scribit exemisse. Hic iterum forsan moleste feres, Italæ puellæ noxam pene incredibilem attingi. Verum fac legas, quæ ad Platneri Institutionum Chirurgiæ §. 1359. (9) sunt adnotata; num prima illa fuerit, quæ id molita sit, intelliges. Attamen si via illa Alexandri Benedicti usi essent ad acus alicujus transitum explicandum non in muliebrem vesicam, in quam extrinsecus perbrevis, & expeditus aditus patet, sed in virilem, in quam multo longior, & fle-

(1) Obs. supra ad n. 19. cit. (2) Disp. de Calc. ad vesic. adhær. §. 10. not. π, & ρ.
(3) n. 20. (4) Lithotom. c. 3. (5) Adnot. ad cit. Obs.
(6) Hist corp. hum. l. 2. c. 9. (7) l. 5. c. 13. (8) Osserv. 42.
(9) not. *b*.

& flexuosus; libentius, ut alibi (1) scripsi, in quibusdam præsertim casibus, crederem. Quod utinam in eo possem, quem tibi protinus perscribam: minus questus essem, & adhuc quererer, quanto res certior est, tanto esse ad intelligendum difficiliorem.

28. RUSTICUS annorum quadraginta, a longo jam tempore gravi urinæ difficultate laborabat: neque ob hanc tamen, sed ob scroti exulcerationem, & febrem in Nosocomium hoc venit uno antequam moreretur, mense. Ad febrem primum fusa alvus, deinde adstricta, & macies in dies major accessit, qua ad summum perducta, & facie cachectica facta, urgentibus antiquis ad vesicam cruciatibus confectus est. Morti jam proximus cupere id, quod pauci ejus sortis homines solent, visus est, ut diuturnæ, molestissimæque dysuriæ causa per anatomen quæreretur. Itaque Chirurgum appellat, eique aperit, se sibi ante biennium acum crinalem ex orichalco in urethram immisisse, quæ num deinde excidisset, an restitisset, juxta ignoravisse, & adhuc ignorare. Qua autem ratione, & cur immisisset, reticuit, nec Chirurgus ab homine jam moriente, & cum pudore quasi quodam ea narrante quæsivit. Hæc cum mihi retulisset tunc forte alia tum secundum, tum præter naturam in Nosocomio ostendenti, continuo afferri cadaver jussi, hanc etiam, quam brevem credebam, ad cæteras statim additurus perquisitiones. Et quoniam acum ad urethræ flexum hæsisse, aut si forte postea excidisset, magnam ibi labem reliquisse existimabam; primum omnium urethram illuc usque censui secundum longitudinem esse aperiendam. SCROTO igitur, quod ab lotii, ut opinor, stillicidio exulceratum adhuc erat, inciso, cum testes æquo majores, planeque tumidi viderentur; facile apparuit, id esse a tunicis crassioribus, albisque factis; non a distenta illorum substantia. Quæ, etsi Vaginalis tunica ad Albugineam passim adhærebat, sic satis sana fuit, ea parte excepta, quacum inferior connectitur epididymidis globus; hæc enim purulenta erant, & nigricantia. Tunc urethra ab externo ejus orificio per totam penis inferiorem faciem, & perinæum adaperta, intimam ejus tunicam neque exulceratam, neque cicatricosam, neque rubentem; imo albicantem, & lævem ubique, crassiusculam tamen factam inveni. Sic ubi intellexissem, ad ulteriora esse nobis transeundum; reliquas omnes Partes, quæ ad urinam attinent, extrahi continuo jussi. Erat vesica sine urina, & in se contracta, abnormi autem figura. Nam ad summum dexterum latus excrescebat in quadratum quendam saccum mediocrem, jam nigrescentem. Hic quid esset, & quid contineret, apparuit omnibus, incisa ab anteriore facie primum suprema, quæ inspicienda restabat, urethræ parte, tum ipsa vesica. Et in illa quidem urethræ parte usque ad Seminalem totam carunculam, quæ strigosa erat, suo tamen sinu secundum naturam prædita, nihilo plus vitii deprehendimus, quam in dissecta antea reliqua urethra. Sed continuo supra carunculam, non Prostatæ modo, sed & vesicæ interior facies universa occurrit exulcerata, & subalba quadam quasi eschara obducta. Tunicæ autem vesicæ, quod secando fuerat animadversum, crassæ factæ erant, & in parte lividæ, ac nigricantes, in parte albæ, & quasi scirrhosæ. Neque aliter is saccus se habebat, de quo modo dictum est, quippe non solum orificio æque ac ipse, amplo cum vesica communicans, sed ex hujus omnibus productis tunicis factus. Erat intra ipsum calculus, nucis juglandis mediocris, vel potius parvæ magnitudine, & quadantenus etiam forma, humore albumen referente non multo oblitus: ex cujus latere, extremo alteri propiore, acus illa exibat, prominebatque ad digitos transversos duos, parte sui reliqua, quæ ad capitulum spectabat, intra calculum alte, firmissime certe, condita, ut digitum transversum alterum æquare, & fortasse etiam superare posse videretur. Sed pars illa altera, quæ ad cuspidem, eamque acutissimam, pertinebat, rectissima, quippe ut in acu, quæ ex firmioribus est, neque ex tenuioribus, tantum extra sacci orificium deorsum ex obliquo se demittebat, ut in imum contractæ vesicæ

(1) Adversar. 3. Animad. 36.

cæ sinistrum latus acumen infigeret, unde nullo negotio extractum est. Quo tunc esset pondere calculus, non quæsivi: cum autem, quærerem septimo postquam repertus est anno, simul cum acu drachmas duas, totidemque scrupulos superabat granis decem, sive mavis, ut hic se habent medica pondera, semiscrupulo. Subflavum autem, ubi asservavi, deposuit pulverem; est enim superficie non lævi, eaque maxima ex parte ad illum colorem vergente. Cæterum in vesica ureterum orificia multo, quam solent, erant majora: ureteres autem latiores, & pure adeo distenti, ut alicubi crassitudinem æquarent pollicis. Et renes quoque fuerunt æquo ampliores, & turgidi: pallidi exterius, intus autem semiputres, & pure cinereo scatentes. Reliqua in cadavere examinare nec opus credidi, nec per tempus licuit.

29. Raram hanc, &, si attente omnia perpendas, singularem fortasse Observationem, inspectante frequentissima Studiosorum Juvenum, Doctorumque corona habui IV. Kal. Decembres A. 1742, cujus summam Quinctili mense insequentis anni Cl. Viro Morando per litteras significavi: qui cum Regia illa Chirurgorum Academia ab se communicatam esse, nec de hoc amplius quidquam, quod ad me pervenerit, rescripsit. Significandi autem causa fuerat, ut si forte Lutetiæ in Urbe multitudine hominum, & cum scientiis aliis, tum arte in primis exsecandi calculos celeberrima, ejusdemmodi res accidisset; certior fierem, & qua ratione id fieri potuisse crederent, non ignorarem. Ejusdemmodi rem cum dico, acum intelligo ejusdem longitudinis, firmitudinis, rectitudinis, ac nostra est; neque enim breviorem, aut flexilem æque mirum esset per maris urethram in vesicam pervenisse. Legeram quidem apud Paræum (1), calculum e virili vesica exemptum, *nucis juglandis crassitie, in quo medio acus ei plane, qua sutores suere solent, similis depacta visebatur*. Verum si intra calculum condita; brevior erat, quam nostra: si e calculo prominens; qua tamen esset longitudine ignoramus. Utralibet autem ratione fuerit; nonnihil flexa esset, an recta; imprimis vero num per urethram subiisset, nescimus. Aliæ enim esse potuerunt viæ acui præsertim non capitatæ, per quas in vesicam transiret. Sic acum similem, si recte memini, Tab. 30. a Cl. Cheseldeno (2) exhibitam, circa quam accreverat calculus e pueri vesica excisus, Doctissimus Vir Meadius censuit per perinæum subiisse: & Vallisnerius (3) suspicabatur, ramusculum certæ cujusdam plantæ, quem intra calculum vesicæ aprugnæ deprehenderat, per vulnus ab acuto aliquo duroque densi nemoris ramo abdomini currentis apri inflictum, illuc pervenisse: qua ratione num aliud pariter *lignosum quoddam corpusculum* intra calculum esse potuerit, qui in suis domestici vesica inventus dicitur (4), ipse existimabis. Porro & altera acui esse potuit via, illa videlicet a Benedicto ex intestinis in vesicam proposita, quam etsi non facile admittendam esse scripsimus supra (5), non tamen semper rejiciendam censemus, præsertim ubi illa objici non possint, quæ tunc objecimus. Rem exemplo illustrare placet, quod ab iis, qui cætera hujus generis memorarunt, indicatum esse non meminimus. Habebis illud inter Claudini Responsiones Medicinales (6). Puer acum deglutiverat, quam post annos aliquot, maximo conatu in mingendo impulsam, ipse sibi ex urethra exemit, tenui calculo auctam. Quo illa itinere in vesicam, aut certe in urethram pervenisset, lumbrici ostenderunt longi, rotundi, & vivi, quorum aliquos primis ab acu deglutita annis post urinariarum partium dolores minxit, post eductam autem acum, alterum vivum pariter, & longissimum, nec sive materia fœtente, & nigri coloris. Quod exemplum ut ad illa addendum vides, quæ de vermibus per urethram ejectis verba superius (7) facientes, commemoravimus; sic

(1) Oper. l. 24. c. 19. (2) The Anat. of the hum. body.
(3) Opere Tom. 1. P. 6. nella Lettera al Giorgi.
(4) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 7. cum Scholio. (5) n. 27. (6) Resp. 40.
(7) n. 6.

ſic intelligis, quamvis pueri iſtius acus duos longitudine excederet digitos, nec capitulo careret, non poſſe ad illas traduci, quæ acus crinales in veſicam ſibi, ajunt, ex ore deſcendiſſe, ſi conſtet nihil eorum eſſe paſſas, quæ viam in illam ex inteſtinis apertam fuiſſe demonſtrent: quod cum de Paræi viro non conſtet, nihil prohibet, quo minus ejuſmodi iter in eo olim acum ſuſpicemur habere potuiſſe. At enim alii ſunt, in quibus locus nullus eſt iſtiuſmodi ſuſpicionibus, quippe, ut noſter, faſſis, altero hordei ſpicam, altero, ſi recte intelligo, præferratæ ligulæ tenue extremum ſe ſibi per urethram in veſicam intruſiſſe. Fateor qui de hoc legerim apud Dioniſium (1), de illo autem apud Platnerum (2). Sed extremum id ligulæ, qua longitudine fuerit, & num inflexum eſſet aliquantum, necdum ſcio; ſpica autem ut flexilis ſit, non eſt qui neſciat. Præterea uterque, ſicuti videtur, alter certe quod intrudere cœperat, ulterius, & in veſicam uſque ſe compuliſſe, faſſus eſt. Noſter vero acum in primam urethræ partem demiſſam, adeo promovere non perrexit, ut excidiſſet, an reſtitiſſet, plane, ut diximus (3), ignoraret. Sed fac, promoviſſe; ubi ad magnum illum, qui in perinæo eſt flexum perduxiſſet; quî tandem, quæſo, illum ſuperare, & ſurſum verti acus iſta longitudine, & rectitudine potuiſſet? cur non ibi hæſit? cur adeo acuto mucrone, ſi hic præcedebat, non ad eum locum ſe defixit? aut ſi, ut veriſimilius eſt, non præcedebat, non eum locum, dum acus ſe converteret, violavit? Nulla enim ibi, ut diximus, cicatrix fuit. Hæc igitur ſunt, quæ me fateor ſatis adhuc aſſequi non poſſe: idemque faſſi ſunt omnes peritiſſimi Viri, & nominatim Cocchius, & Benevolus, qui hac tranſeuntes, & me pro ſua quiſque humanitate inviſentes, rem viderunt, & perattente conſiderarunt. Equidem in minimis, eoque flexilibus aciculis non hærerem, multoque minus in tenuiſſimis candelis cereis. De quibus ſi leges caſum, quantum videtur, eundem, tametſi verbis eſt aliis viginti quinque poſt annis repetitus (4); ut partem dumtaxat aliquam accipias, minus miraberis, fœmineam veſicam repente acus in ſe trahere, cum virilem quoque intellexeris *ſubito candelam abſorpſiſſe*.

30. Quod renes, & ureteres in Ruſtico noſtro ampliores, utrique autem eſſent referti pure, hæc nempe cum iis congruunt, quæ ſupra (5) ſunt poſita, & explicata, Ab eademque cauſa, urina videlicet ob acerbiſſimam dyſuriam ſæpius retenta, eoque debiliorem aliquam veſicæ partem extrorſum urgente, ſacculum repetendum eſſe puto, in quo calculus condebatur. Qua me in opinione tunc etiam fuiſſe cum in Adverſariis (6) primum ſcripſi quid de iſtis ſacculis obſervaſſem, ex iiſdem probe noſti. Eam vero poſtea ab aliis eſſe confirmatam, non ignoro, exempla gravidarum proferentibus, quarum veſica ex graviſſima iſchuria in iſtiuſmodi ſacculos, ſive hernias quomodo ipſe quoque vocaveram, aliqua ex parte laxata fuerat: quæ tamen inter exempla haud ſatis video cur referatur, quod apud Ruyſchium extat Theſauro VIII. n. CII. niſi forte non id deſignatur, quod ibi deſcribitur, ſed illud, quod ejus occaſione ibidem repetitur, Obſervatio videlicet Prima Ruyſchianæ Centuriæ: qua cum Obſervatione tu alteram conferes in Actis Cæſareæ Academiæ (7) propoſitam; & facile intelliges quid in nobiliſſima Matrona eſſet tumor e genitalibus propendens, quo inciſo magnus calculus cum lotio prodiit, hujuſque incontinentia, an potius ex non perſanato inflicto vulnere ſtillicidium ſucceſſit. Hæ tamen duæ Obſervationes, & quædam alia, quæ ejuſdemmodi videri poteſt, Remberti Dodonæi (8) ſaccum indicant non magis ab urinæ impulſu, quam a calculorum pondere effectum, aut certe auctum, eumque in ima veſicæ parte: ubi & Riolanus (9) olim viderat, & a calculis quidem, (10) ſed ad latera, & interdum. Nunc autem ad

(1) Cours d' Operat. de Chirurg. 3. Demonſtr. (2) Diſp. ſupra ad n. 27. cit. §. 11.
(3) n. 28. (4) Eph. N. C. Cent. 1., & 2. Obſ. 152. & Act. Tom. 4. Obſ. 24.
(5) n. 22. 23. (6) III. Animad. 36. (7) Tom. 4. Obſ. 95. in fine.
(8) Medic. Obſ. c. 45. (9) Anthropogr. l. 2. c. 28.
(10) Encheirid. Anat. l. 2. c. 30.

ad latera, & præsertim ad sinistrum, poni video, in plerisque, & id saltem ab nonnullis quasi esset a natura. Ego, quæ de vesicæ naturali figura viderim, jam alibi (1) indicavi. Num sinus præterea, sive appendices, ut vocant, istas habeat, non libenter hic disputabo. Satis mihi esset, si quæ de ea figura ante Weitbrechtum proposui, ita ab nonnullis referrentur omnia, ut post illum proposuisse, si Superis placet, non viderer: quanquam nemo potest illam ejus Dissertationem legisse, quin temporis, quo uterque nostrum sua protulit, admoneretur per eam ipsam adnotationem, quam Dissertationi illi sponte apposuit non minus justa, quam docta Petropolitana Imper. Academia (2). Nec defuerunt, qui sinus istos ab Riolano, aliisque visos cum iis promiscue jam confuderint, quos ego non a calculis, sed ab diutius retenta urina in vesica, observaveram. Cujus generis esse potuerunt appendices illæ duæ, quas Bergerus (3) saccorum instar ad vesicam deprehendit; nam & lotio plenæ, & in sene erant ex lotii suppressione mortuo; fuisse autem ejus generis, planius sciremus, si loca adnotasset, ex quibus prostarent. Sed antea fuerant, qui saccorum vesicæ originem aliter explicarent, alii (4) a primæva ipsa conformatione repetentes, alii (5) a calculo, qui inter vesicæ tunicas paulatim crescens, ex his sejunctis saccum sibi formet a vesica pendentem, ruptaque demum, vel exesa interiore tunica, cum vesicæ cavo communicantem: quam communicationis explicationem aliquis non ita pridem suam fecit; quanquam tota Disputatione illa, qua varios calculi ad vesicam adhærendi modos est persecutus, sacculos istos extra vesicam prominentes nusquam diserte memoravit. Verum duæ illæ sacculorum origines si, ut in certis quibusdam casibus, proponantur; non est cur prorsus repugnemus: sin ut in omnibus; cum aliæ nostræ Observationes, quæ alias, tum ea præsertim, quæ paulo ante (6) descripta est, apertissime refragantur. Vides enim ex Adversariis (7), cum in strenuo potatore alii facti jam essent sacculi, alii tantummodo fieri inciperent, horum initia ibi dumtaxat apparuisse ubi ex areis, quas inter se relinquunt carneæ vesicæ fibræ urgeri tunicæ extrorsum poterant: Rustici autem sacculum quis a primordiis potius existimet præextitisse, quam acui, calculo, creberrimæ lotii retentioni successisse? Nec vero calculus inter tunicam, & tunicam increvisse poterat, qui acui adnatus est in vesicæ cavum intrusæ, nec, quod consequitur, ut sibi in vesicam aditum aperiret, interiorem tunicam disrupisse. Quin ex iis, in quibus hos sacculos deprehendi, nemo fuit, in quo ea tunica esset disrupta, cum in omnibus pariter ac cæteræ, laxata, ad faciendum sacculum se expanderet, quod Rustici, & Senis cujusdam, de quo ad te alias (8) scripsi, dissectionibus relectis, cognosces. Neque calculos, si Rusticum excipias, intra sacculos illos vidi, aut antea fuisse intellexi: neque sacculos ad ipsa ureterum oscula, aut infra, sed supra hæc mihi contigit deprehendere, imo & superius multo, ut ex iis, quas indicavi, meis Observationibus perspicies.

31. Aliud igitur sacculi hi sunt, ac illi, quos sibi calculi parant ad illa angusta ureterum oscula subsistentes, ibique crescentes, quod novit olim Petrus Francus (9), quamvis neque ab Riolano (10), neque a Willisio (11), neque a tot aliis, qui ad hoc usque tempus idem censuerunt, laudatus, uno, quod sciam, Platnero (12) excepto, qui & rarissimi ipsius libri huc attinentem particulam descriptam proposuit. Quod autem Platnerus, Littrium (13), & Abr. Vaterum (14) secutus, addidit, ni calculi inde excidant, *videri sibi novam viam facere, dum contracta subinde valentius vesica, intra* hujus *tunicas versus cervicem pro-*

Tt 2 pel-

(1) Epist. Anat. 1. n. 61. (2) Comment. Tom. 5.
(3) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1704. Obs. Anat. 22.
(4) Sect. hac Sepulchr. 25. in Schol. ad Obs. 3. (5) Ibid. in Schol. ad §. 7. Obs. 8.
(6) n. 28. (7) Animad. cit. (8) Epist. 21. n. 15.
(9) Traitè des Hernies c. 31. (10) Anthropogr. l. 2. c. 28.
(11) Dissert. de Urin. c. 5. (12) Disp. supra ad n. 27. cit. §. 13. & not. ibid. n.
(13) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1702. (14) Dissert. qua Obs. rar. Calcul. &c. §. 4.

pelluntur: & hanc causam esse, cur sæpe in locis, qui ab ureterum osculis remotiores sunt, reperiantur; illud quidem tunc facilius crediderim, ubi ab uretere infimo viæ pateant ad ea loca, ut ab Littrio conspectæ sunt, quas semel a calculis apertas veri simillimum est, patulas deinde a subsequente jugiter urina servari debere; remotiora autem ab osculis ureterum loca, ab iis deorsum tantummodo, verbis etiam, quæ descripsi, spectatis, intelligenda esse, non dubito, quo tum descendentis per ureteres lotii pondus urget, tum contractio vesicæ compellit. Quanam igitur ratione tot alias, quas Platnerus ipse ibidem commemorat, Observationes explicabimus vesicæ lapidum membrana inclusorum? num omnes ad ureterum oscula, aut infra hæc fuerunt? num sic alii quoque in aliis, præter illas, Observationibus in Sepulchreto (1) legendis? una Tulpii (2) in primis (neque enim, cum ibi plures, ex Tulpio sint, omnes Platnerus, sed aliam quandam indicavit) qua 39. calculi in vesica describuntur, quorum *latitabat unusquisque involutus proprio receptaculo, & quidem tam tecte, ut circa initium crediderit Chirurgus, nihil calculorum illic detineri*. Cum hac junge alteram Holtzappellii (3), calculos proponentem 32. *omnes in propriis tunicis inclusos, & invicem contiguos, ut haud aliter, quam apes in suis cavernulis favum, sic isti calculi in suis quisque alveolis, totam vesicæ cavitatem replerent, exiguo tantum meatu urinæ relicto*. Num ergo hi omnes infra oscula ureterum condebantur? Et mihi quidem aliquando venit in mentem, ut quemadmodum intra felleæ vesicæ glandulas bilarios calculos inveni (4), ita suspicarer, num forte per glandularum vesicæ oscula, quæ ut in ureteribus patentia nonnunquam deprehendi, sic etiam interdum in continuata vesica patere nihil prohibet, arenulæ minutissimæ in glandularum cava irrepere possint, ibique in calculos, suis alveolis inhærentes augescere. Sed donec in vesicam incidere contingat, quæ inter tunicas ibi conclusum habeat calculum, quo ex ureteribus pervenire non potuerit, eamque attentius examinare; malim interea a meo illo cogitato assensum cohibere: & quoniam ex meis supra (5) indicatis Observationibus didici, sacculorum orificia sæpe esse sacculis ipsis multo minora; conjecturæ quoque alteri locum aliquem dabo, ut puta si minore calculo ingresso, orificium quacunque de causa magis arctaretur, & pene, aut prorsus occluderetur. Sunt autem sacculi unam ad vesicam interdum plurimi, inter eosque etiam parvi, & non modo inferiores, & medias, sed & summas partes vesicæ tenent: quæ cum ex meis illis Observationibus, tum evidentius ex duabus intelliges Iconibus, quas, ut alias quoque dixi, Cel. Heisterus ad latinas addidit suas Chirurgicas Institutiones (6) tanto laudabilius, quanto magis optandum fuerat, ne ab ullo eorum, qui postquam de illis sacculis sæpius facta mentio est, de Lithotomia scripserunt, prorsus omitterentur.

32. Lithotomi enim interest sub oculis illa habere, unde, ni caveat, facillime possit decipi. Quod si Riolanus (7) docuit, calculos in illis imis vesicæ sinibus nidulantes, *cathetere immisso non deprehendi*, sique casus a Cl. Jo. Christoph. Mayo (8) descriptus difficultatem ostendit ex illis sinibus calculum eximendi; facile in mentem veniet tot sacculos in tam diversis vesicæ partibus spectanti, quot sibi incidere casus possint, in quibus, ut mittam curationis difficultates; in ipsa calculi perquisitione fallatur. Et sane, ut apud Cl. Schreiberum (9) video, inde error natus est credendi hominem a calculis persanatum, in cujus vesica nullus amplius catheteri obversaretur, cum tamen in ejusdem cadavere inventi sint novem, quos sex vesicæ sacculi continebant. Sed præter lithotomi in explorando calculo deceptiones dum hic modo in vesica est, modo in sacculum se subducit, qua de re supra (10) a me satis di-

(1) Sect. hac 25. Obs. 8. §. 7. 13. 14., & Sect. 24. Obs. 10. §. 1.
(2) Sect. 23. Obs. 7. §. 1. (3) Ibid Obs. 4. §. 2. (4) Epist. 37. n. 29.
(5) n. 30. (6) Tab. 32. Fig. 1., & 2. (7) loc. indicat. supra ad n. 30.
(8) Commerc. Litter. A. 1736. Hebd. 5. n. 2. (9) Epist. ad Haller. de Medicamento Stephens.
(10) n. 10.

dictum est; magno insuper cum illius famæ, & ægri detrimento fieri interdum potest, ut qui diebus superioribus lapis in vesica perceptus sit, sectione jam facta, frustra in vesica perquiratur. Quamobrem istiusmodi ægrotantibus, in quibus modo per catheterem sentitur calculus, modo non sentitur, is, qui antea sensit, varios, & multiplices motus, & positus imperare debet, siquando lithotomus alter non sentiat, multoque etiam magis cavere ipse, ne secet, nisi in vesicæ cavo tunc lapidem percipiat. Hæc vero accidunt cum sacculi orificium pro calculi mole grandius est, velut in Rustico nostro fuit. Grandescit autem & orificium, & saccus ab urinæ copia, & pondere, ad quod & calculi adjiciendum est pondus, quo plus urinæ circum moratur, eo magis unde crescat, habentis: plus autem urinæ in sacco moratur, quo hic augescit magis; sic enim magis quoque distrahuntur tunicæ ipsum facientes, earumque vires tum muscularis, tum elastica, quibus lotii adjuvaretur expulsio, maximopere infringuntur. Itaque sacci magnitudo interdum adeo augeri potest, ut perperam pro altera vesica accipiatur. Hoc autem non eo dico, quod nesciam, revera geminam a primordiis aliquando vesicam fuisse, qui non modo triplicem, sed & quintuplicem fuisse, sciam. Nimirum quinque in muliere publice ostendit Molinettus (1), totidem renibus, sex autem ureteribus prædita, quorum bini in majorem, quatuor reliqui singuli in singulas minores vesicas inserebantur, quæ per singulares tubulos in majorem lotium mittebant, rarissimo certe, & fortasse unico exemplo, eoque digniori, quod a me commemoraretur, præsertim quando ex omnibus, quos legisse memini duplicis, aut triplicis vesicæ Observationes indicantibus, unus est Cl. Fantonus (2), a quo ex Molinetto quintuplicis hujus mentio injecta sit. Nec me fugit, a primordiis pariter esse aliquando vesicæ caveam per septum quoddam in duas divisam, sive illud septum sit in transversum, sive juxta longitudinem positum: in transversum quidem, ut in ovibus, & vitulis quibusdam Ruyschius (3) vidit, in iisdemque ad eundem, ut opinor, modum viderat Blasius (4); quanquam altera cavea magis ad dilatatum urachum attinere videtur, quam ad vesicam, itaque, ut ille indicat (5), fere quadrupedibus accidit solis, minimaque est, quam semel in homine Blasius (6) deprehendit: secundum longitudinem vero, ut idem Blasius (7) in altero conspexit viro, in quo tamen per accuratam sectionem invenit, duas potius fuisse vesicas inter se junctis lateribus conglutinatas, quam unam per sepimentum divisam. Quale autem septum, & quomodo situm id fuerit, quod in Viro Principe repertum ait Bauhinus (8), mihi quidem non liquet. Illud liquet, quod tot Auctores scribunt, a Coitero in Virgine, quam alias quoque commemorandi occasionem habui, fuisse inventum, neminem eorum fuisse scripturum, si paulo attentius Coiterum legissent. Hic enim (9) nulla usquam septi mentione facta, in ea se *invenisse*, primum quidem tradidit, *duas vesicas urinarias, alteram naturalem, & in sua sede collocatam, alteram ex matricis colli dextro latere prognatam, naturali vesica duplo quasi majorem, lotio plenissimam, & duabus tunicis, ut naturalis vesica, præditam: hic nullum meatum aquam vel immittentem vel emittentem conspectum fuisse*. Infra autem, ubi quæri posse, dixit, *quomodo generata hæc vesica non naturalis, ac per quas vias urina ingressa sit in vesicam adnatam*, respondet, *mirum non esse, in hac virgine, utero male affecto, & mensibus male, atque inordinate expurgatis, inter membranas, quæ in ventre inferiori multæ reperiuntur, aquam hanc tenuem lucidamque collectam, atque membranis expansis, ut in aliis locis factum est, hanc vesicam sibi formasse*; ut nemini obscurum esse pos-

(1) Differt. Anat. Pathol. l. 6. c. 7. in fine.
(2) Anat. corp. hum. Differt. 7.
(3) Cent. Obs. Anat. Chir. 8. & Musæi Theca A. Repos. 2. n. 1.
(4) Comment. in Synt. Vesling. c. 5.
(5) Obs. 8. modo cit.
(6) Part. 4. Obs. Med. 18.
(7) Ibid. Obs. 19.
(8) Theatr. Anat. l. 1. c. 31. not. k.
(9) Obs. Anat.

possit, non alteram urinariam vesicam a primordiis congenitam, sed magnam hydatidem vi morbi denique procreatam descripsisse. Quî fieri igitur potuit, ut Riolanus (1) scriberet, duplicem vesicam in ea Virgine invenisse Coiterum, *utramque lotio plenam, sed unicam ureteribus præditam, quæ portionem urinæ in alteram exonerabat?* aut etiam, ut Thomas Bartholinus (2) *raro* vesicam cavitates habere *duas membrana ceu septo distinctas, quales in puella 35. annorum invenit Volcherus Coiter*. Quem nisi in hoc Coiteri septo repetendo secutus mox esset Tulpius (3), & qui Bartholinum saltem diserte nominat, Blasius (4); non in tot alios, quos singillatim indicare necesse non est, vel recentissimos libros idem error permanasset, cujus denique tollendi studium aliquanto plura, quam voluissem, me verba facere coegit. Sed illuc revertor. Ubi duæ, pluresve occurrant urinariæ vesicæ, quæ inter se communicent, neque ex certo structuræ modo jam inde a primordiis fuisse omnes videantur, ut puta si in aliquam nullus influat ureter, neque ea, in brutis potissimum animantibus facta videri possit ex uracho dilatato, ea, inquam, præsertim si calculus insit, aut stranguria, vel dysuria, vel crebra, ut sæpe in potoribus, plurimi lotii retentio præcesserit, non pro altera vesica, sed potius pro naturalis vesicæ hernia, id est vi morbi producto sacculo habenda est, qualem, exempli caussa, ipse quoque fuisse puto, quam Bartholinus (5) in Theatro hoc nostro non ab se quidem, sed a Moinichenio conspectam refert parvam, majori adnatam, & cum hac communicantem. Contra vero pro gemina vesica aliquanto facilius habebo, quippe singulis saltem ureteribus in singulas cavitates influentibus, quam in Juvene quantumvis dysuria, ischuria, & calculo laborante, describit Stegmannus (6). Illud denique priusquam his de sacculis finem dicendi faciam, non reticebo: attendendos eos esse, qui antequam vesica infletur, apparent, aut si jam inflata est, imputari nequeunt exteriorum vesicæ tunicarum, quas scalpellus forte læserit, hiatui, per quem intimæ, ab aere immisso extrorsum compulsæ, sacculum, qui in vivente nullus fuerit, mentiantur, & minus cautis, quod factum interdum animadvertimus, non solertibus, Anatomicis imponant.

33. Quod reliquum est, vesicæ tunicas crassiores factas, ut in Rustico (7), de quo hactenus dictum est, deprehendimus, sic animadvertere potuisti in Puella quoque illa agresti (8), & in Adolescente (9), quorum utrique ex calculo pariter gravis, ac diuturna fuerat mictionis difficultas, inventas esse. Huc vesicam adde, quam Cl. Dethardingius (10) pingendam curavit, imo quas apud Ruyschium (11) videris, & legeris ab eadem causa transversum digitum crassos parietes habuisse, ut propterea in aliqua inter hos, & magnum calculum paucis tantum urinæ guttis relinqueretur locus. Quæ & Riverio (12) fuerunt nota, scribenti, in ejusmodi cadaveribus illam crassitudinem inventam esse *digiti, aut pollicis, ita ut totam vesicæ cavitatem interdum impleat, & ipsum calculum proxime amplectatur*. Et ne ab Sepulchreto longius te abducam; quanquam in eo (13) hæc quoque invenio ex Riverio deprompta; vel in puero (14) leges *mediocrem digitum transversum æquasse*, in altero autem calculoso (*) vesicam *ab extra carnosam factam:* quod nec Riverio ignotum, qui (15) vesicæ *corpus carnosum fieri*, adnotaverat. Sed hæc non solum tunc accidunt, cum a calculo dysuria est. Ut enim illud prætercam, quod perlegens huc quoque attinentem Hoffmanni primam quandam Observationem intelliges, superiora

(1) Anthropogr. l. 2. c. 28. (2) in additis ad Patris Instit. Anat. l. 1. c. 20.
(3) Lib. 3. Obs. Med. c. 5. (4) Comment. cit. in Vesling.
(5) Anat. quart. renov. l. 1. c. 20. (6) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 110.
(7) n. 28. (8) n. 20. (9) n. 15.
(10) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 31.
(11) Cent. Obs. Anat. Chir. 89. & Thes. Anat. 2. Ass. 3. n. 5.
(12) Prax Medic. l. 14. c. 1.
(13) Sect. 28. hujus l. 3. Obs. 19. & Sect. 23. in Schol. ad Obs. 1. §. 8. (14) §. eod.
(*) Ibid. §. 3. (15) Obs. 19. cit.

riore Epistola (1) indicatam; vidisti certe in eadem Epistola (2), cum a Prostatæ glandulæ excrescentia esset dysuria, vesicæ fibras auctas adeo fuisse, ut cordis lacertos figura, & magnitudine Valsalvæ inspicienti repræsentarent; ne hic Piccolhomini (3) Observationem commemorem, quam miror in Sepulchretum non esse relatam, puellæ videlicet febre assidua, & summis doloribus excruciatæ ob exesionem, & acrimoniam humorum, qui cum vesicam interiore tunica spoliassent, *exterioris fibras carnosas adeo inflammatione vexatas* reliquerant, *ut totam eam carnosam judicares;* ita, inquit, *grandescunt interdum, & conspicuæ fiunt* illæ fibræ! Cum hac conjunges Rud. Jac. Camerarii (4) Observationem vesicæ *similis massæ carneæ*, cujus parietes cum essent *duorum pollicum crassitie*, erat propterea *cavitas vix major nuce juglande:* quod minus miraberis ubi historiam perlegens, quam supra (5) ex Actis Helveticis indicavi, ea crassitudine fuisse vesicæ tunicas animadvertes, ut cum fere infantis caput ipsa æquaret, cavum tamen vix nucem capiens haberet. Et quoniam tunicarum illarum fibras, paulo ante dixi, lacertorum cordis fuisse aliquando similes; nolim te ignorare eandem comparationem non Valsalvæ tantum, sed & aliis postea, qui in pares inciderunt, Observatoribus (6) placuisse. Nec tu ipse si forte vesicam offenderes qualem Cl. Trewius (7) describit, & pingit, quæ, tunica interiore *penitus* absumpta, pro *fibris tunicæ muscularis* ostenderet *varios mirumque in modum collectos lacertos, magnis intercedentibus lacunis distinctos;* non alia, inquam, uti posses comparatione. Et tamen vesica, cujus erat *substantia* sic *crassa* facta, magnos continebat calculos, eosque asperos. At sine calculis, ut illæ, de quibus modo dicebamus, inventa fuit ab Hottingero (8) digitum minorem transversum crassa, fibrisque *magnitudine chordarum majorum conspicuis*, idque ob urinæ acrimoniam tantam, ut in Prosectoris *manibus pruritum valde molestum excitaverit*: a Genselio quoque (9) *crassa* ob ulcuscula, & excrescentiam in Prostata, purulentum lotium retinentia: a Bajero (10) denique; ne alios hic addam, *pollicari crassitie*, quia intus ulcerosa, & hinc irritata adeo, ut crebra sua contractione ureterum simul ostia constringendo, remorandoque in ipsis urinam, omnem reliquam eorum partem ad pollicis amplitudinem, pelvesque etiam renum præter solitum dilataverit. Et nos quoque ut in vesica, nullo quidem calculo affecta, crassitudinem tunicarum haud semel conspexerimus, non modo ex ultimis [11], sed ex aliis quoque Litteris [12] cognovisti. Nimirum sive, ut in bibacibus, crebrius urina vesicam ad ejectionem compellit, sive quæcunque alia causa stimuli vices gerit, eo confluit uberius sanguis, & tunicas adauget. Ab aliis igitur quoque causis vesicæ tunicæ crassescunt: quanquam multo sæpius ab urinæ difficultate. Sed vicissim ea crassitudine existimo difficultatem hanc augeri, & interdum fieri, aut servari, ut paucis ostendam postquam Observationem subjecero, quæ si perfici potuisset, in alias potius, quam in hanc Epistolam relata esset.

34. NAUTA annum agens quinquagesimum quinctum, subpinguis, bibax, non sine difficultate mingere solitus, ob eamque fortasse causam scroti herniæ obnoxius, ob neutrum id vitium in Nosocomium hoc venerat; sed ob faucium dolorem, nec tamen ejusmodi ut surgere interdum prohiberet. Itaque mane cum per Nosocomium ambulasset, mox autem lectulum repetiisset, in eo mortuus inventus est, nigra, quæ deinde expalluit, facie. Cadaver postridie mane etiamtum calens, in gymnasium illatum est ubi Anatomen docere jam cœperam sub finem Januarii A. 1733. VENTRE, ubi visum

(1) n. 12. (2) n. 6. Vid. etiam Epist. 40. n. 4. (3) l. 2. Anat. Prælect. 24.
(4) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 10. (5) n. 23.
(6) Vid. apud Brendelium n. 2. Programm. supra ad n. 18. cit.
(7) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 6. n. 5.
(8) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Ob. 232. (9) Eorund. Cent. 6. Obs. 84.
(10) Eorund. Act. Tom. 3. Obs. 122. (11) n. 13.
(12) Epist. 4. n. 19. & Epist. 10. n. 19.

ſum eſt, aperto, omentum retractum ſupra ventriculum, proximumque Colon inteſtinum, occurrit: hepar quaſi marmor elegans ex ſubrubro, & ſubalbo variegatum, magnum potius, ſed proportione eo major lien, nec tamen prægrandis. Renes, & ureteres ſecundum naturam ſe habebant; veſica tamen grandior, & tunicis valde craſſis. Urethra ſine ullo uſquam vitio, etſi corona glandis ad ſui, & præputii fines ulcuſculis olim tentata ex cicatricibus videbatur. Herniæ ſaccus in ſcroto conſpectus; ſed inanis. Arteriæ Magnæ truncus per lumborum vertebras quodammodo tortuoſus, ut & Iliaci ejus rami, qui nonnullis in locis duritiem oſſeam, albidaſque intus maculas habuere; ſed Aorta maculas tantum. Thorax cor exhibuit æquo majus. In eo Semilunares valvulæ duriores quibuſdam locis; ſed Mitralis anterioris latus non ſine oſſe. Et quanquam ex vena Cava ad ſeptum tranſverſum inciſa ſanguis prodierat plurimus niger, fluidus; in utroque tamen cordis ventriculo concretiones erant polypoſæ, ſatis firma compage, colore autem intus ex albo cinereo: quarum dextera, quæ craſſior erat, longe ſe in Pulmonarem arteriam, altera in Magnam, nec brevem ad tractum, producebat. Magna autem arteria, cujus truncus totus viſus eſt æquo latior, interiore facie albidis, quales dictæ ſunt, maculis a diaphragmate ad cor uſque hic illic diſtincta, eo crebriores has oſtendebat, quo cordi fiebat propior, ita uti qua tribus minoribus Valſalvæ ſinibus excavatur, multo evidentiores, & brevi in os mutandas offerret. Præterea certo loco inter cor, & curvaturam, qui locus tres quatuorve digitos in longum, duos in latum patebat, intus pariter rugis erat craſſis, & quaſi tortuoſis inæqualis; neque deerant ſubobſcura eroſionis indicia. Cæterum per Carotides non propagabantur maculæ, nedum vitia reliqua; ut minus ægre tulerim, dum accurata cæterarum Partium non minus quam earum, quæ dictæ ſunt, perluſtratione Anatome, ut fit, in plures hebdomadas trahitur, aliæque interim Partes ex aliis cadaveribus afferuntur, hujus caput, me inſcio, humatum eſſe, ut repentini obitus cauſam in eo perquirere non potuerim. Pharyngem tantum, quæ depoſita fuerat cum larynge, examinavi. Hæc, ut tota arteria Aſpera, & pulmones, ſana. Illius, qua doluiſſe hominem dixi, latera juſto craſſiora deprehendi, eamque craſſitudinem, ſecando, vidi ipſius pharyngis ſubſtantiæ deberi, quæ magis diſtenta, quiddam inter glanduloſum, & viſcidum quaſi medium referre videbatur.

35. Si quæ ad urinarias Partes, quas hic dumtaxat ſpectamus, in viro iſto pertinebant, diligenter attendas; intelliges ſane nihil fuiſſe, cui difficultas imputaretur mingendi, niſi valde craſſas veſicæ tunicas. Non me præterit quod in Additamentis ad Sectionem hanc Sepulchreti XXV. (1) ex Guarinonio producitur, quaſi craſſitudo, de qua loquimur, *non ſemper obeſſet urinæ excretioni*, ut in argumento quidem poſitum eſt illi Obſervationi præfixo. Sed præterquam quod Guarinonius, ſi recte ex perpaucis verbis ſententiam ipſius aſſequor, non de dyſuria, ſed de iſchuria eſt intelligendus, tunc demum contingente cum ea craſſitudo, & durities ad ſummum pervenere; hoc quoque attendas velim, me dyſuriam ipſam non ab omni craſſitudine repetere, ut puta cum hæc ab amplificata dumtaxat ſecundum naturam fibrarum carnearum ſubſtantia fit, quæ ad contractionem vel magis idoneas reddit; ſed ab ea, quæ cum has alienis interjectis ſuccis enervet, tum quidquid reliquum eſt tunicarum ita infarciat, ut minus flexiles efficiat, eoque contractioni obſiſtentes. Et ſane ſi perleges ex iis, quæ ſupra (2) memoratæ ſunt, Obſervationibus illas præſertim, quas ex Camerario, & Helveticis Actis indicavi; plane cognoſces, craſſiſſimas illas veſicas aut ſubſtantia fuiſſe *fibroſa* quidem, ſed *ſcirrhoſa*, aut dura certe, & calloſa; ut tametſi, velut illa fuit Hottingeri, non eſſent *undique pelvi agglutinatæ*, multum illis deeſſet facilitatis ad ſe contrahendum, unde nixus illi denique, & conatus in mingendo. Quos ab eadem quoque cauſa vel

(1) Obſ. 19. (2) n. 33.

vel sæpius in calculosis videre est, nisi forte propter sphincteris infirmitatem urina interdum per se defluat. Sic ejus, quem Mauchartus (1) descripsit, vesica erat *crassa, & quasi callosa*. Sic in Patricio Pistoriensi vidit Cl. Targionius (2) vesicæ tunicas digitum crassas, callosas, steatomatibus plenas, ut cum distrahi non possent, lotium, nisi paucissimum, inter se, & grandem calculum nequirent continere. Et quoniam cum tunicarum crassitudine angustia fere, & coarctatio vesicæ conjungitur, ut ex Fantoni quoque (3) exemplo in eo apparet, qui post diuturnam a vesicæ calculo dysuriam, amplissimos quidem ureteres, vesicæ autem ipsius, *ob nimiam membranarum contractionem, parvulam capacitatem* dissecantibus ostendit; hinc est, quod si curari velint, gravioribus sæpe & molestiis, & periculis obnoxii sint. Immissi enim catheteris necessario motu sic prohibito, aut calculi satis perquiri non possunt, ut apud Laubium (4) in illo, cujus vesica *crassa valde, & constricta* erat, aut si vim faciat Chirurgus, nullo modo ferre æger possit, ut apud Præclar. Schreiberum (5) alter, cui vesica *contractissima, magnitudini contenti calculi adcommodata, atque multum incrassata, nullum* relinquebat *locum* catheteri *convertendo*. Eadem autem incisa, accidere aliquando potest id, quod vel in mortuo Schrockius (6) vidit, ut *vesica admodum crassa, & circa calculum constricta, difficulter ille inde loco moveri, atque ex pelvi extrahi* queat. Huc illud adde, si vesica *ex calculo perquam angusta reddita fuerit*, sine gravis erroris periculo non esse locum Foubertianæ curandi methodo, ut recte monuit Cl. Kesselringius (7), optimeque confirmavit Aug. Frid. Pallas (8), quando etiam ea methodus certo quodam adminiculo juvetur. Quod de Raviana quoque methodo vel novo instrumento addito animadvertit (9). Sed & in alto, quem vocant, apparatu scite admonuit (10) vesicam *sanam*, & *amplam* desiderari. Quæ vero hactenus dicta sunt de conjuncta cum tunicarum crassitudine, & minori ad se extendendum facilitate capacitatis vesicæ magna ut plurimum imminutione, ea scire, & animadvertere non tantum Lithotomi, sed & Medici non parum interest. Exempli enim gratia, si dysuriæ obnoxium urinæ in vesica corripiat suppressio; non facile sibi, ut Chirurgus alias [11] memoratus, imponi sinet a minori hypogastrii tensione, ut credat, necdum tempus esse lotii per catheterem educendi. Ex levi enim ibi, sed molestissima, tensione conjiciet, jam tantum lotii in vesica esse, quantum vix capere angusta ejusmodi, & minus extensilis vesica possit, præsertim si æger senior sit, ut illius tunicis duritiem, rigoremve ab ætate insuper esse additum, satis veri simile videatur, sique ante suppressionem sæpius quidem, sed parum mingere consuesset. Hæc mihi ad opportune accelerandam suppressæ urinæ eductionem perpendisse pœnituit nunquam.

36. Etsi jam longius hæc Epistola provecta est; tamen si reliqua etiam volumus, ut initio promisimus, quæ ad mictionis vitia attinent, his iisdem Litteris comprehendere, multa, & varia pressius attingamus necesse est. Primum igitur ad cæteras, de quibus hactenus scripsimus, difficultatis urinæ causas, illæ quoque addendæ sunt, quæ in urethra occurrunt. Hujus canalis initia comprehendens Prostata glandula ut indurescendo, excrescendoque urinæ exitum impediat, non modo difficilem reddat, superiore Epistola [12] ostensum est. Sed cum ab ulcere, inclusoque pure simul occallescit, & tumet; accidere interdum potest, ut effuso pure superficies interna detumescat, imo ulceribus erosa tanto patentiorem lotio relinquat viam, quod callus, non secus ac Pro-

(1) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 15. (2) Prima Raccolta di Osservaz. Med.
(3) De Obs. Med. & Anat. Epist. 8. n. 15. (4) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 22.
(5) Epist. supra ad n. 32. cit. (6) Eph. N. C. Cent. 10. Obs. 100.
(7) Dissert. de Hist. & Meth. Foubert. n. 57.
(8) Dissert. de variis calcul. secandi Methodis §. 39. (9) Ibid. §. 29.
(10) Ibid. §. 18. (11) Epist. 41. n. 14. (12) n. 13. 14. 17. & seqq.

Prostatæ scirrhus a Præstantissimo Hallero [1] adnotatus; sphincteri obstat vesicæ orificium constricturo. Tunc igitur fiet urinæ stillicidium, ut in Cl. Fantoni [2] Observatione, quam sic explicari posse reor. Ubi autem res modo ita se habet, modo puri novo e Prostata intercluditur exitus, & hinc infra superiorem illum callum intumescit rursus interna glandulæ superficies; modo stillicidium lotii accidet, modo ejus reddendi difficultas, hæcque interdum tanta ut in suppressionem degeneret periculi plenam, eo majoris, si ejus glandulæ aut inflammatio, aut durities, & tumor catheteris usum prohibeant. Quæ cum sæpe aliis, & nonnunquam mihi in medicina facienda occurrerint; tum Valsalvæ in Equite occurrisse video, pro quo Consilium scribens A. 1714. respondit, si forte ejusmodi contingat suppressio, nec lotio naturalem viam reserare liceat; quod alii proponebant, ab se quoque probari, ut ferro per perinæum scite adacto, novam aperirent. Quin illud insuper addebat, si quid forte id facere prohiberet, tum necessitate urgente, eadem acu per quam hydropicis aqua emittitur, continuo supra pubis ossa, oblique deorsum ad vesicam demissa, urinam posse evocari: quod adnotare volui, ut scires quid ipse quoque de utraque hac sentiret opitulandi ratione, si urina aliter educi nequeat, ut ægri interea vita servetur dum ars, aut natura pristinum reserent urinæ iter. Nam quod ad punctionem attinet in hypogastrio; hanc Petropoli in quodam milite institutam, Weitbrechtus [3] Goetzio scripsit *a nonnullis laudatam*, *ab aliis* fuisse *vituperatam*, seque id Chirurgis dijudicandum relinquere, *num hæc methodus vituperium, an laudem, & imitationem mereatur:* & certe multum levamen per decem dies attulerat, donec videlicet aliæ Partes, & in his, quæ urinæ quoque suppressionis causa fuerant, interitus pariter fuerunt, dissectione ut harum vitia, sic labem nullam, qua, & quo acus transierat, ostendente, & quod consequitur, judicium confirmante tot, qui antea commendaverant, sed tunc ibi fortasse non ita omnibus noti erant, Præstantium Auctorum.

Quod vero ad sectionem attinet in perinæo, non ignorabat, opinor, Valsalva, in suo Bononiensi Gymnasio auctorem, quem sequeretur, se habere, Zecchium dico, Medicum olim nobilissimum, qui de ea sic ad Rotam scripsit [4], ut appareat, se ejus inventorem felicis auxilii credidisse. Et quamvis Riolanus [5], ubi ut illam superiorem punctionem, ita hanc quoque inferiorem sectionem dilaudat, hancque, si opus est, etiam ad perinæi latus, in quo asseclas nunc habet, qui & ibi acu eadem, qua in hypogastrio, utuntur; quamvis, inquam, Zecchio objiciat, id auxilium *Medicis Parisiensibus jam a centum annis* fuisse usitatum; Zecchius tamen centum illis annis ante, junior quidem erat, sed ea ætate, ut id ab natura ipsa discere potuerit; ab ea enim *edoctum* se dicit, cum in calculosis *disrupto* ad perinæum *abscessu*, ibi *sponte nato*, vidisset, *dolores molestiasque omnes in urina reddenda cessare*.

37. Illud Valsalvæ Responsum, de quo modo dicebamus, ad Insubrem Chirurgum est, qui ægri nomine ipsum consulens, inter cætera hoc quoque scripserat, dignum quod hic non omittatur „ memoria se tenere, deprehendisse lapidem in „ prostata glandula, dum cadaver incideret Eminentissimi Cardinalis Morigii „. Scilicet hic morbus est, de quo egit Jo. Christophorus Pohlius cum Lipsiæ A. 1737. Dissertationem vulgavit *de Prostatis calculo affectis*, laudabili sane consilio morbum examinans, a quo præter dysuriam, & crebros ad mejendum stimulos, alia oriri possunt incommoda, & in his dolores sive ad affectum locum, sive etiam urethra tota, quippe adversus urinæ acrimoniam, ob imminutam oblinientis humoris Prostatæ copiam, aut vitiatam naturam, non satis munita. Optandum fuisset, ut senex bajulus, in quo Pohlius eos calculos invenit, nullos in renibus, imo hos sanissimos ha-

(1) Opusc. Pathol. Obs. 35. (2) Epist. supra ad n. 35. cit. 8. n. 18.
(3) Commerc. Litter. A. 1733. Hebd. 2. n. 1. (4) Consult. Med. 58.
(5) Encheirid. Anat. l. 2. c. 30.

habuisset, nec supra glandulam Prostatam in ipsa infima vesica haud levem inflammationis notam, præsertim vero ne circa eum locum tumor, ex illa ipsa glandula ortus, intus emineret cerasi magnitudine, scirrho, nisi pure scateret, similis. Nimirum signa, quæ solerter a mortui amicis collegit Pohlius, dubitare licet num omnia iis potissimum calculis deberentur: ut jure ac merito dubitares, si quædam symptomata, a me supra [1] in Cortinio descripta, ad tartaream illam, & ferme jam calculosam materiam referrem, quæ in sinu quodam intra eandem glandulam continebatur. In viro autem altero, cujus mentio alibi a me fiet ob peculiarem præputii, & glandis nativam constitutionem, cum flavos quosdam parvosque calculos altiuscule in Prostata defixos inveni, quid incommodi attulissent, scire non potui propterea quia peregrinus erat ob thoracis acutissimam, lethalemque inflammationem in hoc Nosocomium receptus. Illud tamen intellexi, fieri non potuisse ut semen emitteret, quippe calculis ibi positis, affixisque, ut ejus exitum omnino intercluderent. Fecit illa Observatio, ut aliarum, quas legeram, veniret in mentem. Marcellus enim Donatus (2) virum, in cujus Prostata lapidem infixum deprehendit, *non potuisse*, scripsit, *semen, nisi paucum admodum, aquosumque valde in coitu excernere*. Fridericus autem Lossius (3) sterilitatis causam refert *calculum exactissime meatum illum claudentem, qui a prostatis in urethram dehiscit*. Quibus accensendus videtur Nicolaus de Blegny [4], qui impeditam seminis ejaculationem in alio pariter fuisse narrat, ob tumidam duramque factam carunculam Seminalem, quia semen *ibi in lapidem obduruerat*, cum *vasa etiam ejaculantia lapidibus durissimis scaterent*, plerisque pisi forma, & magnitudine. Et qui antea fuerat nominandus, Fabricius Bartholetus in Prostata, ut Rhodius [5] retulit, observavit, *a semine retento genitum fuisse calculum, quo vesicæ orificium comprimente, urina fluere desiit*. Ab Rhodio autem, & Bartholino [6] hanc Observationem memorantibus, contra utriusque consuetudinem, mentionem omissam miror illius, quam primo loco ex Donato indicavimus, nedum alterius, quæ apud eundem Donatum (7) est, *lapilli pusilli* in Mantuani Medici Prostata inventi. Sed & Terraneus [8] in sene *renibus, liene, pulmonibus calculoso*, observasse se narrat, *in tubulis Prostatarum, & Vasorum Deferentium ad urethræ principium ejaculantibus, parvos, & inæquales calculos, molestiam, & impedimentum tum urinæ superlapsuræ, tum semini effluxuro afferentes*. Et ante ipsum in sene alio Jacobus Douglassius [9] invenisse se retulit *aliquot dura corpuscula, pisis albis similia, quo ad consistentiam dicto corpori* (in mulieris videlicet tumore deprehenso, quod nun osseum esset, an lapidosum potius, & tartareum, in medio reliquerat) *dicto* igitur *corpori respondentia, magis tamen polita, quo ad faciem externam, quorum quædam ipsi harum glandularum* (prostatarum) *corpori insidebant, quædam exilibus radicibus membranæ has obtegenti adhærebant*. Has ego omnes Observationes hic tibi volui commemorare, non quod haud satis vulgatæ sint; plures enim earum sunt, quamvis aliæ alio loco, in Sepulchretum [10] relatæ; sed ut posses ad Pohlii, nostrasque adjicere; tametsi ex nulla adhuc satis peculiare signum elici possit ad Prostatæ calculos internoscendos. Nam ut in plerisque earum, quas protulimus, coercita seminis esset ejaculatio; hæc tamen neque ab omnibus Prostatæ calculis, neque ab his tantummodo contigit; neque enim omnes ibi sunt, ut meatus seminis ambos obstruere possint, aut comprimere, neque horum obstructio, aut compressio non ab aliis causis interdum efficitur. Eosdem autem calculos quando ex le-

(1) n. 13. (2) De Medica Hist. Mirab. l. 4. c. 30. (3) l. 1. Obs. Medic. 33.
(4) Zodiac. Med. Gall. A. 2. Mart. Obs. 4. (5) Cent. 3. Obs. Med. 27.
(6) Cent. 4. Epist. Med. 6. (7) c. 30. cit. (8) De Gland. c. 5.
(9) Vid. Act. Erudit. Lips. A. 1707. M Febr.
(10) l. 3. Sect. 24. Obs. 17. §. 4 & Sect. 34. Obs. 5. §. 4. & Obs. 6. §. 1. & in Additam. Obs. 3.

seminali materia genitos suspicari non liceat, tunc fierine inter cæteras ex illa quoque existimabimus, quæ granulorum *tabacci* forma non rarissime nobis intra, aut ad eam glandulam occurrit? Arbitrari per te poteris cum de materia illa, & finibus ipsam interdum continentibus, aliisque Prostatæ vitiis in Gonorrhœæ tractatione [1] verba faciemus.

38. Nunc vitia quædam, reliquæ etiam urethræ communia, perstringentes, calculos, quos tibi sub hujus intima membrana in muliebri corpore alias [2] descripsimus, minime repetemus. Scribemus potius quænam in tanto dissectorum cadaverum numero se nobis in tota urethra obtulerint, quæ ad controversiam possint de natura caruncularum, sic enim vocitant, attinere, quas olim in ipsa innasci, plerique omnes existimabant, præsertim si virulenta gonorrhœa præcessisset, nunc autem perpauci credunt, urinæ difficultatem, & se catheteri opponentes obices, quæ illi carunculis, alii aliis causis assignantes, & in his potissimum aut cicatricibus, aut turgentibus, & varicosis sanguiferis vasis certa urethræ loca coarctantibus, quod ad genus ultimum Observatio quoque spectat XXII ex iis, quæ ad Sectionem hanc Sepulchreti XXV additæ sunt. Quin etiam spongiosum ipsum urethræ corpus intra ejus cavum ibi extuberare traditum est, ubi gonorrhœa quasdam interioris tunicæ sedes magis infirmaverit. Quæ tunica cum adeo tenuis sit; minus, opinor, miraberis, si forte urgenti sanguini cedat, corporis illius cellulas distendenti, cum tanto crassiores, & validiores parietes spongiosorum penis corporum ipsos quoque interdum scias a causa ejusdemmodi in nodum attolli, ut vel olim ab Arantio [3] indicatum est. Id obicum genus frequentius cæteris, quæ minime negat, intra urethram esse, censet Experientissimus Goulardus [4], ut pote quod magis idoneum sit, ut ostendit, ad phænomena explicanda, in hisque illud etiam quomodo nihil obstaculorum in quorundam cadaveribus occurrat, qui de illis ad mortem usque conquesti sunt. Scilicet cum vi circulationis sanguinis, cessante in obitu causa, quæ eas cellulas introrsum urgebat, deplentur hæ sensim, & subsidunt, nullumque sui quærentium oculis indicium relinquunt. Attamen credo, cum revera in vivo fuerunt, posse oculis in mortuo subjici, si spongiosum urethræ corpus immisso aere tantum distendatur quantum in vita fuerat, sicque exsiccati incisa urethra, ille intra hanc spectetur locus, in quo percipi solebat obstaculum. Verum non desunt, qui pro carunculis adhuc propugnent sive alibi per urethram, sive præsertim in Seminali ipsa tumente caruncula agnoscendis: quos inter ipse quoque fuit Lancisius in litteris ad Genselium [5]; sed nemo fusius, ac diligentius rem egit, quam Benevolus [6], qui non modo indicatis, ut ille, sed prolatis suis Observationibus id morbi in eadem illa exulcerata caruncula esse docuit. Neque hic tamen [quod vellem ab uno, atque altero pereruditо alioquin Scriptore animadversum] negavit, imo diserte fassus est [7], alios præterea esse posse in urethra obices, quorum aliquos & ipse deprehenderit, ab angustiis, corrugationibus, cicatricibus, & vel ab aliqua nonnunquam carnea excrescentia: & hoc unum contendit, non ab his, ut ab ulcerosa Seminali caruncula, peculiaria illa signa omnia esse posse, per quæ morbum, quo de ipse loquebatur, ab aliis, quæ probe norat, obstaculis, urinæ se, & catheteri opponentibus, distinguebat. Quæ si, ut ille suum, allaborent alii per certas notas melius internoscenda exhibere; non est dubitandum quin tanti id Medicorum intersit, quanti interest aliud in alio obstaculi genere tum prædicere, tum agere, aut saltem vitare. Intelligis, me in hac alioquin difficili ob discrepantes adeo Observationes controversia harum nullas rejicere, Celsi æquitatem, & Præstantissimorum Virorum judicium sequentem. *Verisimile est*, inquit, quam-

(1) Epist. 44. n. 20. & seqq. (2) Epist. 33. n. 34. (3) De Tumor. p. n. c. 50.
(4) Traité des maladies de l' urethre. (5) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 84.
(6) Nuova Proposiz. int. alla Carunc. (7) c. 2. & c. 3.

quamvis alia in re, ille [1], *id a quoque prætermissum, quod ipse non cognoverit; a nullo id, quod non viderit, fictum*. Astruccius autem [2], Heisterus [3], Platnerus [4], quibus & Waltherum [5] addas licet, alia in aliis obstaculorum genera esse, non dubitant, nec referre, si omnes omnia non conspexerint; satis esse quod singula certis sint Observationibus comprobata. Sic quam Genselius [6] carunculam ipse deprehendit, non minus libenter accipimus, quam urethræ angustias, & coarctationes a Brunnero [7], aliisque conspectas. Sed quæ uterque addit, non æque libenter omnia agnoscimus. Neque enim omnia Observationes sunt huc attinentes, sed conjecturæ, vel ea dico, quæ tanquam Observationes a Genselio subjiciuntur. Quid enim huc urethræ illa Hippocratica [8] φύματα, sive *minuti*, ut Celsus [9] loquitur, *abscessus*, quibus cito, ut fit, suppuratis, pure effuso, *sanitas redditur?* Spectent huc cætera. Sed num quicunque se carunculam curasse credidit, suæ opinionis eandem saltem attulit probationem, quam Galenus [10], qui cum ab ulcere enatam, ut conjecerat, carunculam per catheterem fregisset, *secuta* vidit *urinæ excretionem* non modo *cruorem aliquem*, sed *& carnis fragmenta*. Omnino qui carunculas in cadaveribus, quæ certissima has observandi ratio est, deprehenderint, multo pauciores sunt, quam credere videtur Genselius, si eos seponas, qui ut excrescentias carneas in urethra conspexerint; illas tamen non intra hanc natas, de quibus hic quærimus, sed ex vesica, unde oriebantur, in urethram propendentes animadverterunt. Quæ cum ita sint; minus, ut puto, miraberis, si cum tot urethras, ex quo Anatomes studio me dedi, attente inspexerim, & quotannis adhuc inspiciam; vix unam dixero certam mihi esse in ea Observationem carneæ excrescentiæ, cum plures sint cicatricum, & coarctationum, eaque illa una non sine his fuerit.

39. JUVENIS ex capitis vulnere in hoc Nosocomio mortuus est circa medium Decembrem A. 1717. VENTRIS dumtaxat visceribus, & Magna arteria, & larynge, in quorum examine tunc eram totus, prius diligenter inspectis, & iis, qui aderant, demonstratis, hæc præter naturam offendi. Ventriculus erat amplus, vixque ullis cum rugis. Hepar æquo majus, ut ejus quoque arteria. Renes cicatricosi; sed penis glans magis, quippe ob magnas cicatrices informis facta, & exigua. Inde urethra ad tertiam usque suæ longitudinis partem coarctata erat manifestissime: neque ullus usquam ex iis apparuit, quos ego proposui [11], majoribus canaliculis, quorum ferme locum tenebat linea interrupta, quam tenuis excrescentia luxuriantis carnis faciebat. Cætera ad vesicam usque perattente examinata, & incisa, nihil ostenderunt vitii: ut neque larynx; si epiglottidem minus sanam excipias. Magna autem arteria intus inæqualis, ossium inchoamenta, & corrosionis, quamvis obscuriora, habebat indicia: præterea paulo supra cor justo latior fiebat.

40. SENIS peregrini cadaver ibidem per eosdem ferme dies incidi, cujus qui fuissent cæteri morbi, in meis schedis non adnotavi. Venerea lue fuisse infectum pariter ac Juvenem, de quo modo dictum est, quæ adscribam, satis ostendent.

VENTRE enim aperto, cum renum alterum maximum, alterum justo contractiorem offendissem, hujusque ureterem prope totum adeo dilatatum, ut apicem minimi mei digiti admitteret, vesicam autem magnam, crassis parietibus, purulentam; oculos ad urethram, penemque converti. Hujus glans pluribus profundis cicatricibus excavata: urethra autem erat valde contracta, ut vix unum in ipsa ex iis, qui supra dicti sunt, canaliculis potuerim demonstrare. Reliqua ab naturæ

(1) De Medic. l. 7. c. 14. (2) De Morb. Vener. l. 3. c. 4. §. 4. & alibi. (3) Instit. Chir. P. 2. Sect. 5. c. 38. n. 1. (4) Instit. Chir. §. 1336. (5) Differt. de collo viril. vesic. & cæt. §. 15. & seqq. (6) Vid. Obs. 84. cit. (7) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 71. & 97. (8) Sect. 4. Aph. 82. (9) l. 2. c. 8. (10) De loc. aff. l. 1. c. 1. (11) Adversf. I. n. 10.

ræ statu aberrare non sunt visa; nisi quod epiglottis integerrima non erat, proxima autem linguæ pars, quæ glandulis operta est, hic illic ulcusculis fœdabatur.

41. Quæ in utriusque urethra animadvertimus, sicuti a qua causa essent, facile erat intelligere, ita quos effectus ederent, id est, quæ incommoda in mingendo afferrent, scire non licuit, ut neque alia, quæ a me in aliis urethris per dissectionem deprehensa ad te alias aut scripsi, aut scripturus sum. Scribam enim (1) ubi de Gonorrhœa (2) in Juvene ex colli vulnere mortuo, oblongam mihi lineam albidam, nonnihil exstantem, oblique ab urethræ medio ulteriora versus tendentem occurrisse, sicuti & chordulas quasdam alias in Asthmatico (3) non sine urethræ contractione. Scripsi autem Epistola XL. (4) ut in Sene, quem ruptum aneurysma sustulerat, urethram passim cicatricosam offenderim, fibrasque præterea inter Seminalem carunculam, & vesicam oblique prominentes: itemque Epistola IV. (5) ut in apoplectico Stabulario albidas oblongas lineas, oblique in duobus urethræ locis exstantes, & in altero certe se immisso specillo opponentes: denique Epistola X. (6) ut in paralytico Viro, quem convulsiones interemerant, obliquas pariter quasdam quasi carneas fibrillas in illa urethræ sede ubi catheteri obstaculum aliquod se objicere solebat. Nunc si cum linea illa, quam paulo ante (7) factam dixi ex tenui luxuriantis carnis excrescentia has quasi carneas fibrillas, & fibras illas, cum harum autem utrisque exstantes lineas pariter obliquas contuleris; fortasse mecum suspicaberis, certis quibusdam urethræ erosionibus excrescentias quasdam tenues non rarissime succedere, quæ contractæ fibras primum, fibrillasve carneas, magis autem, magisque siccatæ denique subalbas, nonnihil exstantes lineas referant: fuisse igitur me sæpius ejusmodi excrescentias visurum, si dum recentius esset malum, inspicere potuissem. Fieri tamen etiam potest, ut quemadmodum urethram non semel vidi cicatricosam, & manifestissime coarctatam; ita lineas etiam illas eodem censeas attinere.

42. Muliebres autem urethras, etsi non sæpissime, ut viriles; sæpe tamen secui, & diligenter perlustravi. Neque adhuc (nisi forte unam, de qua mox dicam, velis excipere) in ullam incidi, quæ cicatrices, nedum excrescentias haberet: nec mirum in perbrevi, minusque angusto canali, in quem neque tot, qui erodere possint, humores influant, neque ullus, nedum tantus quantum habet virilis urethra, flexus cadat. Posse tamen nonnunquam in muliebri quoque & ulcera, & excrescentiam, aut certe diuturna obstacula quædam oriri, de Astruccio, & de Alghisio didici, quorum ille (8) corpus, quo urethra cingitur, suppuratum, & fistulosum intra hanc hiare, & pus effundere non semel vidit, alias vero ab eodem corpore tumido, & calloso urethram præter modum arctari; Alghisius autem [9] Virginem memorat, cui tenuis medicata candela ad *carnositatem* urethræ absumendam intra hanc relicta, vesicam subierat. Huc adde *carneam excrescentiam*, de qua mox dicetur, in Vidua quadam a Mullero [10] descriptam. Et mihi quidem semel accidit, cum Vetulæ cadaver perscrutarer sub initium A. 1751. ut parvulam excrescentiam triangularem intra urethræ exterius osculum, ex hoc tamen non exstantem, offenderem: persæpe autem post acutas præsertim febres animadverti sanguifera vascula, quæ plurima, & ferme parallela intimam urethræ perreptant tunicam, turgida adeo, & conferta, ut ab ipsis tota hæc propemodum nigricaret: accidit quoque semel ut in Virguncula, itemque in Anicula, quarum fortasse alibi [11] incidet mentio, portionem ejusdem illius tunicæ extra sui meatus orificium procidentem viderem. Sed quid hæ, aut illæ incommodi in mingendo sustinerent, conjicere quidem; sed

(1) Vid. etiam Epist. 63. n. 13. (2) Epist. 44. n. 7. (3) Ibid. n. 10.
(4) n. 29. (5) n. 19. (6) n. 13. (7) n. 39.
(8) §. 4. supra ad n. 38. cit. (9) Litotom. c. 3. (10) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 38.
(11) Vid. Epist. 50. n. 51. & Epist. 56. n. 21.

ſed pro certo tamen ſcire non potui. De cauſa pariter cur his duabus pars quædam illius membranæ ita ex urethræ oſculo promineret, non niſi conjecturæ erat locus. Atque ut ea uti nollem, quæ ex ſæpius laceſſitis per acus capitulum [1] illo oſculo, illaque membrana duci potuiſſet; reſtabat altera, a prægreſſa fortaſſe ſtranguria repetenda. Nam conatibus ad expellendam urinam vehementioribus membranam illam deorſum urgeri, & ratio indicat, & laudata Mulleri Obſervatio confirmat. Excreſcentia enim, quæ ex urethræ orificio prodiens, hoc obturaverat, magna ex parte abſumpta, pars interior reliqua *non niſi eo, quo veſica exonerari ſolet, conatu* fiebat *conſpicua*. Quæ Obſervatio excreſcentiæ *carneæ, rubræ, fungoſæ*, quæ *fabæ magnitudine prodierat* ex illo orificio, ſi a te cum exemplo altero conjungatur, quod Cl. Goulardus [2] memorat, *carnoſitatis* in viri cujuſdam urethra nonnunquam adeo excreſcentis, ut ex hujus oſculo prodiret, ibique eſſet amputanda; tanto libentius cum illis facies, qui inter cætera in urinario meatu occurrentia obſtacula, adhuc carunculas etiam agnoſcunt. Sed ne ab urethra fœminea recedamus; quid de Corn. Solingenii rariſſima, quam Salzmannus [3] commemorat, Obſervatione dicemus, *meatus* videlicet *urinarii inverſi, atque digiti minoris longitudine propendentis*? Uſque adeone laxam, & extenſam meatus fuiſſe membranam? an collum, ſive infimam veſicæ partem illac prolapſam, ut credere videtur Salzmannus [4]? qui tamen ſuam ita indicat dubitationem [5], *ſi modo alia pars oculis ſe ſe offerens, ſub ſpecie veſicæ* Solingenio *non impoſuit*. Alius quoque morbus eſt, cujus raritatem ut in muliebri urethra oſtendamus; pauca de ipſa, & de ejectis per eam calculis attingemus. Illa, ut Celſus [6] ait, & nos paulo ante poſuimus, *& brevior, quam in maribus, & laxior*, & quod ſupra [7] dixerat, *ſimul rectior* eſt. Ergo calculus, quod recte idem ſubjicit, *ubi parvulus eſt, per ſe ſæpe excidit*. Quin aliquando etiam non parvus, qualis erat quem hic, ut antea [8] ſcripſi, & vel magis quales ii, quos Bononiæ conſpexi. De quibus, aliiſve quos Langelottus [9], Jægerſchmidius [10], Dillenius [11], Schmiederus [12], Trewius [13], alii ſine Chirurgiæ ope excluſos propoſuerunt, plura dicere non refert, quando conſtat, iis majores Sennertum (14), & Tulpium (15) vidiſſe, nempe illum *fere ovi gallinacei magnitudine*, hunc, ut Icon adjecta oſtendit, craſſiorem, & *ponderantem tres uncias cum duabus dragmis*. Quem maximum inter omnes fuiſſe, credo, de quibus memini legiſſe: inter omnes dico a muliere non modo excretos, verum etiam geſtatos; cum in virili veſica ad immane pondus creviſſe ſciam. Mitto enim qui *pendebat libram Anglicanam, & binas inſuper drachmas*, cui *non meminerat* Helmontius *ſe parem unquam vidiſſe*; quando in eadem Sepulchreti Sectione (16), in qua hæc verba referuntur, calculi XXXII. (17), & XXXIV. unciarum (18) propoſiti ſunt, & Cl. Targionius (19) teſtatur, eſſe Florentiæ qui uncias æquet XXXIX. ob id quoque ſpectabilior, quod in eo deprehenſus eſt, qui poſt proſperam & vegetam ſenectutem morbo extinctus fuerat, in quo leves potius lithiaſis ſuſpiciones, quam legitima indicia, extiterunt. Eodem pondere alterum video ex Verducio (20) commemorari, ex Launayo (21) alterum unciarum LI; denique, ut maxime mireris, quem Keſſelringius (22) ſpectaſſe ſe ait, apud Cl. Morandum, 6. *libras* cum 3. unc.

(1) ſupra n. 19. & ſeqq. (2) Tract. ſupra ad n. 38. cit.
(3) Diſſert. de hernia veſicæ urinar. theſ. 18. (4) theſ. 26. (5) theſ. 19.
(6) De Medic. l. 7. c. 26. n. 4. (7) eod. c. n. 1. (8) n. 10.
(9) Eph. N. C. Dec. 1. A. 6. & 7. Obſ. 7. (10) Dec. 3. A. 3. Obſ. 101.
(11) Dec. ead. A. 9. & 10. Obſ. 242. (12) Cent. 3., & 4. Obſ. 161.
(13) Commerc. Litter. A. 1733. Hebd. 39. n. 4.
(14) Medic. Pract. l. 3. P. 8. S. 1. c. 2. verſ. fin. (15) Obſ. Med. l. 3. c. 7.
(16) 23. Obſ. 1. §. 9. (17) Obſ. ead. §. 1. (18) Ibid. §. 2.
(19) Prima Raccolta di Oſſerv. Med. (20) Vid. apud Boretium de Operat. alti Adparat.
(21) Vid. apud Pall. Diſſert. ſupra ad n. 35. cit. in adnot. ad §. 19.
(22) Diſſert. ibid. ſupra cit. n. 53.

unc. æquantem : quod ipsum pondus [ne forte me in describendo errasse suspiceris] in recensione quoque invenies illius Dissertationis edita in Commercio Litterario (1). Unde fieri autem putas, ut tantorum lapidum nullum in fœminea vesica repertum esse, legamus? Nempe, aut ego fallor, rectius, breviusque, ut dixi, præsertim vero latius urinæ iter in sexu sequiore facile excipit, emittitque partem multo maximam viscidæ illius, & tartareæ materiæ, quæ ob contrarias causas in marium vesica subsistens, usque, & usque, in quorundam potissimum corporibus, accrescit calculo, ejusque adeo auget molem. Quo rarior censeri debet casus, a Cl. Adolpho (2) editus, *calculi oblongi in* Vetulæ *urethra nati, firmiterque ipsi accreti*. Quo enim modo particulæ unde is constabat calculus, restitare in ejusmodi canali, neque abripi lotii incursu potuerunt? Attamen aut vis hoc impellens, ut in muliere sex & septuaginta annos nata, languidior, aut urethræ membrana alicubi ulcerosa, eoque inter cuniculos, & inæqualitates suas retinens eas particulas, aut denique calculus, primum in vesica natus, & urethram sua aliqua parte ingressus, ibique subsistens, aliis, atque aliis additis ex lente illac, & quasi per stillicidium, ut tunc fere solet, præterlabentibus ejusdem generis particulis, hæc, inquam, aut aliqua, aut universa id, quod miramur, & nihilominus rarum est, satis efficere potuerunt. Favent huic explicationi, præter mulieris ætatem, prægressa jam subinde *per plures annos obstructio urinæ*, præsertim vero calculus ipse *in vesicam usque recurvatus*. Vide enim meam primam (3) calculi, qui acui intra virgineam vesicam increverat, Observationem. Is cum sui partem recurvatam haberet intra urinarium meatum, certe non ab illa parte inceperat, sed ab acu, quæ inde aberat; illa autem ipsa pars, tanquam calculi appendix, & additamentum, intra contiguum meatum paulatim creverat; ut manifeste pro fine, non pro initio calculi esset accipienda.

43. Restaret, ut de Diabete, de Urinæ Incontinentia, & per locum indecentem Excretione, & de Urinis non naturalibus scriberem, de quibus singulis argumentis singulæ in Sepulchreto adduntur Sectiones. Verumtamen duas ob causas non faciam. Prima est, quod nec Valsalva, nec ego quenquam ex diabete mortuum dissecuimus, quod per te facile conjeceris ex iis, quæ de eo morbo attigi Epistola superiore (4). Altera, quod illa omnia, quæ in denatis post cæteras istas, quæ modo dictæ sunt, affectiones, deprehendimus, jam cum aliis, a quibus ipsæ pendebant morbis, quod in his quoque Litteris animadvertere potuisti, proposuimus. Non est autem consuetudinis nostræ quidquam iterare. Quod si in Sepulchreto non esset factum; ad pauciora rediissent istæ, quas diximus, Sectiones, quarum nihilominus duæ primæ adeo breves sunt, ut simul cum Scholiis vix ambæ impleant sex paginas. Præterea in singulis fere, quæ ad urinas, aut ad Partes his inservientes attinent, Sectionibus non modo quæ in aliis, sed & quæ in una Sectione posita fuerant, in eadem iterantur. Et novisti jam ex initio superiorum Litterarum (5), quot Sectione XXIV. fuerint repetita. Ea autem, quæ illam præcedit, Sectione XXIII. vide, quæso, an eadem, quæ Observatione VIII. §. 1. leguntur, legantur partim Observatione IX. partim iis, quæ huic subjecta sunt, Scholiis: Sectione vero, in cujus argumento hactenus versatus sum, XXV. an idem quod positum fuerat §. 2. & quod §. 10. Observationis VIII. ponantur iterum §. 19. & §. 17. ejusdem Observationis. Sed & in una ex Sectionibus istis brevissimis, id est XXVII. num id, quod traditur §. 3. Observationis I. idem sit quod §. 9. Observationis II., & in hac ipsa II. num quod §. 4. idem sit quod §. ejusdem 11. si forte dubitas; historias inspice fusius relatas Sectione XXIV. Obs. X. §. 8. & Obs. II. §. 4, quibus perlectis, omnem tibi dubitationem eximes. Denique, ne pluribus te morer, si Sectionem verses XXVIII; non sine magna admira-

(1) A. 1739. Hebd. 9. (2) Act. N. C. Tom. I. Obs. 239. (3) supra n. 19.
(4) n. 14. 15. (5) Epist. 41. n. 1.

miratione bis invenies una eademque pagina repeti inferius, quæ paulo supra posita sunt, primum videlicet maximam Scholiorum partem ad Observ. VI. & VII; deinde vero Observatione XII. historiam *Illustr. Ducissæ* §. 2. & §. 4.

44. Ne tamen asymboli ab his Sectionibus discedere videamur; ad istam ultimam, quæ de Urinis est non naturalibus, pauca adnotabimus, nec multo plura ad penultimam, quam esse diximus de Urinæ Excretione per locum indecentem. Utraque, etsi conjunctam non habebunt cadaveris inspectionem, non tamen omni carebunt utilitate. Incidimus aliquando in urinas, quæ chylum, & aliquando in alias, quæ sanguinem admistum habere viderentur; ut Medicorum alii rem ita prorsus, ut apparebat, alii vero longe aliter accipiendam esse contenderent. Controversia illa prima si unquam alibi, tunc profecto hic maxime ante hos quadraginta annos agitata est, cum ultimus ex Generosa Discalciorum Gente in longo illo, quo confectus denique est, morbo lotium diu reddere perrexit, cujus pars magna lacti omnino similis subsidebat. Ejus Medicorum alter, Vir Clarissimus, & mecum profitendi munere, & amicitia conjunctus, cum sedimentum illud odore omni, & viscíditate careret, chylum esse asseverabat. Negabat alter, qui pus esse contendebat. Ut diuturnam eam litem, si fieri posset, componerent, omnes qui tunc Patavii in medendo nomen aliquod haberent, alii alio die accersiti sunt. Me nihil magis refugientem, quam litibus implicari, diuque per multas ac varias excusationes tergiversantem, exoravit denique ægri levir Alexander Guarinus, in quo pariter vetustum illud, & nobili Poeta illustratum Genus aliquot post annis finem habuit. Cum discrepantium rationes audivissem, urinas examinassem, ægrum diligenter interrogassem; ita respondi, ut me omnes intelligerent disputantium quidem utrumque pro suis quemque meritis non parvi facere; sed plus tamen veri studio, ut debebam, quam amicitiæ tribuentem, in secundam inclinare sententiam. Nam chylum quidem per renes effluere posse, me dixi non ignorare, si modo laxiores sint per ipsos secretionis viæ (& sane aliqua sic explicabis eorum exemplorum, quæ vel Sectione hac XXVIII. (1) Sepulchreti indicantur). Verum in nostro ægro ex prægressis diu, & vel tunc comitantibus non obscuris læsi alterius renis indiciis, ut se pars chyli adjungeret, pus tamen videri non posse excludi. Nec me fugere, quo fœtore infectum pus sæpe ex læsis renibus descendat: extare tamen & inodori puris exempla non modo aliunde, ut cum Celsus (2) scripsit, *melius esse* pus, *si nihil olet*, verum etiam ex ipsis renibus, eaque mox commemoranda. Nam quod viscidum non esset sedimentum; inveniri quidem interdum etiam in renibus maxime viscida (ut in Sepulchreti eadem Sectione (3)). Verumtamen haud omne pus esse viscidum, & quod cum urinis glutinosum, & tenue ejicitur, id sane Medicos Experientissimos (4) legi vesicæ, non renibus, tribuentes, & Valsalvam, dissectionibus quoque edoctum, rarius consuevisse ab renibus, quam a partibus subjectis, repetere. Quæ ut omnia prætermitterentur; haud tamen oblivisci me posse aut Viri illius, aut Præsulis, quorum historias reliquissent nobis Benedictus Silvaticus (5), & Lælius a Fonte (6) tam nostræ similes, quam aquam aquæ (ut propterea vix crederem, in tam agitata controversia ab nemine, uti certior postea factus sum, ante me fuisse commemoratas). In utroque enim illorum ægro signa præcesserant renis alterius læsi, aderantque, ut in nostro, & lenta febris, & macies. Ab utroque urinæ reddebantur quarum sedimentum non fœtens, non viscidum, sed inodorum, & fluidum, lac ipsum referebat. Hoc esse pus ab renibus defluens, Medicus ille uterque affirmabat. Negabant, in Episcopo præsertim, alii. Dissectio autem, renis illius substantiam aut absumptam, aut abscessu perforatam ostendens, pro affirmantibus

(1) Schol. 2. ad Obs. 14. (2) De Medic. l. 5 c. 26. n. 20.
(3) Obs. 9. §. 1. & Obs. 22. §. 1. (4) Vid. ibid. Schol. ad Obs. 10., & 15.
(5) (6) Vid. ibid. cit. Obs. 10. cum Schol. & Obs. 14. cum Schol.

bus stetit. Quæ etsi commemoranti similior dicebam, quam pronuncianti, etsi judicii difficultatem in abditis morborum sedibus, naturave statuendis inculcabam, nec me plus sapere, quam tot alii, qui superioribus diebus consulti fuerant, profitebar; tamen ex Nobilibus, & Doctis, qui non pauci aderant, Viris nemini, ut dixi, quam in partem meus propenderet animus, occultum fuit. Neque mortui post aliquod tempus refragata dissectio est, per quam, tametsi fuit ab ignobili Chirurgo clam propemodum instituta, sic satis postmodum auditum est, renem affecti lateris semiputrem inventum esse, & ad exiguam molem redactum. Quod etsi eorum silentio quorum intererat aliter credi, comprobatum est; tamen quia nec ipse vidi, nec meorum quisquam sectioni interfuit, non visum est hic pro certo esse ponendum.

45. Atque hæc Patavii. Venetiis autem inter pauciores controversia altera olim fuerat, Abbatis cujusdam urinæ sanguine, ut videbantur, revera infectæ essent, necne. Res ferme similis erat illius, quæ eadem Sepulchreti XXVIII. Sectione (1) proposita est; sanguis enim in lotio vel diutius servato non subsidebat. Consultus, auctor fui, ut igne supposito periculum facerent; sic enim sanguinem facile posse coire, seque, si reapse inesset, ostendere. Itaque eo periculo facto, controversia dirempta est. Cæterum quomodo per album linteum, in ejusdemmodi urinam immersum, & mox exsiccatum, idem quæsierit Cl. Burgmannus (2), & quid loco sanguinis, & qua ratione invenerit Schelamerus (3), & quomodo in quibusdam sanguis ex vesicæ hæmorrhoidibus secundum Cælium Aurelianum (4) sit repetendus, etsi de hoc fuse ad Præcl. Seraum, pro Nobili ægro Neapolitano in Medicorum dissidio consulentem, respondi, in his modo edisserendis te non morabor; sed ut quos laudavi, inspicias, & de iis hæmorrhoidibus Doctissimum Helwichium (*) legas, potius hortabor. Cum vero in eadem, quam paulo ante designavi, Sectione (**) leges, teretia corpora vermiformia, & cruenta a quadam Vidua, quam acerbissimus lumborum dolor cruciabat, simul cum lotio fuisse reddita; eorum substantiæ accuratius examen requires, per quod apparere posset, ea potius, quam teretes exesi a cancro renis particulas, polyposas, in uretere sic formatas, concretiones fuisse. Nam quod lumbrici veri non fuerint, Observationis quoque illius Auctor agnovit: qui nisi inter vesicam, aut urethram, & intestina via per morbum aperta sit, quemadmodum supra (5) indicatum est, cum urinis certe reddi non possunt. Quamobrem cum ad ejusdem Sectionis Observationem veneris XXX, qua uvæ acinorum, & frustulorum lactucæ, aliorumque ciborum excretio una cum urinis animadversa proponitur; partim majorem cautionem, & accuratius examen desiderabis, partim etiam quoniam in uno vesica tota exulcerata fuisse dicitur, ulcus aliquod inde in quodpiam intestinum pertinuisse suspicaberis. Neque enim difficile est, ita se habentem vesicam cum proximo aliquo intestino coalescere, & sic per quampiam ulcerosam corrosionem cuniculum ab illa in hoc duci. Qua ratione intelligi fortasse potest, quomodo vir, de quo ab Yongio (6) scriptum est, cum fæculenta urina exiguos passæ uvæ acinos, foliorumque, ac radicum particulas, aliaque devorata, cum iisque pilulas duas, in longum extenuatas, reddiderit. Nimirum sævissimi colici dolores superioribus mensibus antecesserant, ut a veri similitudine non abhorreat, inflammatum aliquod intestinum cum vesica coalescere, & parvo aliquo abscessu facto, pus in utriusque cavum erumpere, apertamque inter utrumque fistulam relinquere potuisse. Nam quod cum Yongius advocatus est, urina nihil grave oleret, neque sanguis, aut pus alvo dejiceretur, nec tenesmus esset, neque humor tinctus, per clysterem immissus, suo lotium colore inficeret; communicationem quidem inter vesi-

(1) Obs. 9. (2) Commerc. Litter. A. 1733. Hebd. 36.
(3) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 81. (4) Morbor. Chron. lib. 5. c. 4.
(*) Eph. N. C. Tomo modo cit. Obs. 119. (**) Obs. 26. (5) n. 6., & 29.
(6) Vid. apud Th. Dereham Saggio delle Transaz. Tom. 3. P. 2. c. 4. §. 29.

vesicam, & Rectum, aut Colon intestinum minus credibilem merito ipsi reddiderunt. Credibiliorem autem fortasse censuisset, si inter vesicam, & partem aliquam huic attiguam Ilei intestini esse concepisset; acerbissimi enim illi, qui præcesserant, dolores, ut Colici vocati essent, Iliaci esse potuerunt.

46. Sed foramen quod a vesica in contiguum Rectum intestinum præter naturam pertineat, ut facilem reddit explicationem lotii per anum redditi; sic aliquando aut ita in mortuis obscurum est, aut sic in viventibus difficile creditu, ut eodem modo vix, ac ne vix quidem liceat rem hanc, ad penultimam, ut vides, ex enumeratis (1) Sectionem attinentem, probabiliter explicare. Hæc, quæ dico omnia, exemplis declarabo. Quorum antiquissimum ex Praxagora est referente: *visum sibi quendam, qui per sedem urinam excrevisset, supervixissetque annis duodecim: anne etiam pluribus (quod tunc temporis ipse discessisset, nec de eo quicquam audisset postea) ignorare*. Locum hunc ex Ruffi Ephesii libello *de Vesicæ, Renumque Affectibus* (2) ita descripsi, ut in Henrici Stephani Editione legitur Medicæ Artis Principum, quem libellum latine redditum extare, non videntur Lindenius, & Mercklinus (3) animadvertisse. Hæc scire te volui, ne forte mireris, cur non, ut Schenckius (4), & qui ipsum describunt, Praxagoram dixerim quendam vidisse, *cui urina per sedem excernebatur per duodecim annos*. Quod tamen si diserte ita dixisset, ut dixit quidem supervixisse, mirari non oporteret, cum in hac ipsa XXVII. Sectione (5) historiam habeamus viri, qui a pueritia ad quadragesimum, imo ad quinquagesimum usque annum *semper* lotium per sedem reddiderit, lithotomus enim e puero calculum exsecans, sic vesicam, & Rectum intestinum læserat, ut meatus ab illa in hoc descendens post obitum inventus sit *digiti latitudine*. Quod autem in isto artis imperitia fecerat, in Praxagoræ homine videtur morbus fecisse; ejus enim Observationem Ruffus post illa subjicit, *aliquando in intestinum abscessus rumpitur*: quanquam, ne quid dissimulem, de abscessu loquitur renum; nosti autem, Pechlinum [6], cum urina per alvum quinquies vel sexies quotidie ejiceretur in ischuria hominis renum, & vesicæ calculo laborantis, in medio reliquisse, an illa *a vesica in substratum proxime intestinum Rectum per novas tubulatasque vias, an a renibus ad intestina deducta esset*. Cæterum de vesicæ abscessu, Rectoque intestino Fernelius [7] loquitur, cum *visum esse*, ait, illum *nonnunquam & in anum penetrare, illacque urinam omnem defluere*. Et Hildanus [8], cum post longam vesicæ ischuriam, & purulentas urinas vidisset has demum viginti ultimis vitæ diebus, non per colem amplius, sed per podicem *nunc seorsum, nunc vero mixtas excrementis* effluere; deprehendit, ex vesicæ cavo rotundum ulcusculum in Rectum intestinum produci. Quamobrem, cum ipsi Horstius significasset, mulierem, quæ dum ab arbore caderet, genitalis lacerationem retulisset, & mox vulnus temere exterius clausisset, jam *ultra semestre spatium nullam urinam reddidisse*, nisi quod *profluebat serosa humiditas singulis diebus per alvum, non cum alvi excretis, sed separatim*; minime dubitavit respondere [9], *plane sibi esse persuasum, non tantum collum vesicæ, & uteri, verum etiam ipsum intestinum Rectum ab arbore læsum, atque perfossum fuisse*. Et explicatio quidem hactenus facilis, & perspicua est, quemadmodum & in Viro Nobili fuisset, ni sanguis, quem alvo excernebat, admistam facile urinam obscurasset; in eo enim invenit Cl. Moraschius [10] adnatum fungosæ carni, vesicæ calculum, qui hanc tandem una cum intestino Recto perforaverat. Sed vicissim Observationes sunt, in quibus hæreas, velut illa, quæ ex Actis Helveticis [11] semel,

 atque

(1) supra n. 43. (2) c. 8. (3) Linden. Renov. Vid. *Ruffus*.
(4) Obs. Med. l. 3. ubi de Urina alien. loc. excreta, Obs. 13. [5] Obs. 1.
(6) Vid. Act. Erud. Lips. A. 1691. M. Maj. (7) Pathol. l. 6. c. 13.
(8) Cent. 2. Obs. 65. (9) Cent. 5. Obs. 47. (10) Eph. N. C. Cent. 10. Obs. 56.
(11) Tom. 1.

atque iterum alia de causa supra a me indicata est. Nam ad mictum cruentum, & dysuriam cum paulo ante vitæ finem illud accessisset, ut lotium per anum exstillaret; vesica tamen nullum ulcus, nullamque viam ostendit, quæ duceret ad intestinum. Huc adde ex Sepulchreto [1] multo longioris temporis Observationem. Puer enim, cui *toto decennio omnino fuit cohibita urina*, *cujus guttæ aliquot per anum, sed minus limpidæ*, prodibant, rene habuit, & ureteres morborum vi inutiles redditos, vesicam autem *nequaquam* p. n. *perforatam*. Quin & ubi plurimum lotii in vesica erat, ut in eo, de quo Rhodius [2] scribit, urethræ caruncula illud supprimente, ipsum quidem *per intestinum Rectum clare fluxit*, sed tantum *donec*, *sublata obstructione*, *ad consuetam viam natura duceret*; ut minime intelligamus, quomodo per intestinum fluere omnino desiisset, si ex vesica ad illud via præter naturam reapse fuisset aperta. Plurima pariter in vesica pueri urina erat, quem ex Benivenii [3] Observatione plures commemorant, nam septimo jam die non reddiderat, cum eam tandem ex ano evacuavit. Sed ne forte credas, ab Rhodio, & a Benivenio prætermissum esse superstes aliquod præternaturalis perforationis indicium; Cl. Reusneri [4] in alio puero Observationem perlege. Videbis certe, nihil in vesica fuisse lotii, quod ex ea viam vi sibi faceret ad intestinum, & tamen septimo ischuriæ renalis die *urinam colore*, *odore*, *quantitate naturalem æmulantem*, *per alvum excretam esse sine fæcum alvinarum excretione*, *sine omni dolore*, *aut alteratione*, idque per dies aliquot ter quaterve quotidie, donec repente per colem reddita est *sine omni dolore*, *aut molesto symptomate*, & sic naturali modo perrexisse mictionem annis insequentibus. Haud licet igitur omnem urinæ per podicem excretionem ad primum illum modum explicare; sed ubi ob renalem, aut vesicalem ischuriam nimia ejus copia sanguinem prægravet, neque ullum ab renibus, aut a vesica morbosi ad intestinum aperti itineris indicium sit, res ita potius est explicanda ut quemadmodum tunc per vomitum ejici lotium, alibi [5] scripsimus, sic per secessum quoque ejiciatur, intestinorum videlicet glandulis id præter naturam secernentibus. Attamen vel ratione ista posita, illud non facile intelligitur, quomodo effusa in tubum intestinorum urina sine fæcum alvi admistione, ut modo referebamus, egrediatur: quæ difficultas neque per illam alteram rationem primam tollitur omni ex parte, ut cum illa apud Horstium fœmina non cum alvi recrementis, sed *separatim* urinam ex podice emittebat; Hildanus enim *nunc seorsum* quidem, *nunc vero mistam* alvi *excrementis* effluere in suo sene, observaverat. Mihi autem superioribus annis contigit ut in casum inciderem, quem, ejusque causam, & modum cum intelligere conarer, non visa est amplius ex majoribus hæc esse, quam modo proposui, difficultas. Juvenis Sacerdos, qui ob egregiam indolem, ejusque officio dignam probitatem, & spectatissimos semper mores, omnibus quibus erat notus moriens sui desiderium reliquit, cum mihi narraret, se paucis ante diebus animadvertisse, urinam sibi per sedem prodire, ego qui hypochondriacum, sicuti studiis litterarum dediti non pauci solent, ipsum esse jam nossem, primum non credidi, postridie autem cum ad me regressus illam, quæ sic paulo ante prodierat, afferendam curasset; tum denique ex eo diligenter quæsivi, an vitio ullo unquam alicujus ex urinariis partibus, aut imi intestini affectus fuisset, an dolore, aut molestia ulla, si non diu antea, aut saltem non ita pridem inter mingendum, aut dejiciendum vexatus esset, aut tunc vexaretur, cruentine quidquam, aut purulenti alterutra via exiisset, aut exiret, atque alia ejusdemmodi. Ille vero hæc singula, nedum universa, iis verbis negavit, quæ vel in minus ingenuo homine fidem facerent. Nulla, ut vides, hic fuerat ex causis, quas paulo ante commemoravi, non cal-

(1) Sect. 24. Obs. 6. §. 1.
(2) Cent. 2. Obs. Med. 90.
(3) De abdit. morb. causis c. 7.
(4) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 3.
(5) Epist. 41. n. 5.

calculi exsectio, non abscessus, non casus, non ictus, non in vesica, aut renibus lapis, non urinæ in illa, aut his suppressio, & tamen urina, & sæpe quotidie simul e vesica, simul e podice exibat, eaque ipsa, quæ e podice, ut plurimum sine alvi recrementis, & sic ad mortem usque, ab alio morbo allatam, id est menses multos perrexit absque ulla molestia exire. Is cum decessit, ego forte in Patria longius aberam, ut ne veniam quidem licuerit petere cadaveris perscrutandi, & quod in vivo intelligere satis non poteram, ex mortuo fortasse addiscendi. Sed hactenus hæc. Proximas Litteras aliquanto breviores expectabis, & valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLIII.

De Herniis agitur.

HErnias, de quibus scribere aggredior, Viri hoc tempore Doctissimi dividunt, id quod minime ignoras, in legitimas, & spurias; legitimas eas, in quibus ventris aliquod procidit viscus, spurias cæteras appellantes. Hunc ordinem sequar. Ex illis igitur herniis, quarum adhuc restant in Valsalvæ schedis Observationes, hæ pertinent ad legitimas.

2. VIR triginta annos natus, ex capitis vulnere mortuus, cum vivens tres habere testiculos videretur, scroti atque inguinum propterea instituta dissectione, hæc præbuit conspicienda. TESTES quidem erant duo, secundum naturam se habentes. At qui a sinistris tertius esse videbatur, omenti erat portio, quæ intra proprium sacculum, ex peritonæo factum, in scrotum descenderat. A dextris quoque tumor erat, sed minor: quem Appendicula Vermiformis, in similem sacculum prolapsa, efficiebat.

3. Epiploceles simul, & Enteroceles hic habemus exemplum, & quidpiam in singulis peculiare. Omenti portio, testiculum mentiens in vivo, ad cætera est addenda, quæ cum mentiri illum possint, suspicionem olim fecerunt nobis [1] tot Observationes legentibus testiculorum trium, a Graafio [2], aliisque commemoratas, de aliqua in pluribus earum deceptione, quæ post mortem non fuerint per anatomen confirmatæ. Et sane Vir iste facile auxisset earum numerum, nisi errorem sustulisset dissectio, quemadmodum & in alio sustulit, cujus tertium, ut videbatur, testiculum fuisse hydatidem, veri testis magnitudine, & figura persimilem, scripsit Cl. Schreiberus [3]. Cæterum omenti portio in scroto reperta, vel per se olim admirationem movisset iis, quos designat, & sua geminæ in uno viro deprehensæ ibidem epiploceles Observatione confutat Præstantiss. Heisterus [4]. Appendicula autem Vermiformis, si una cum Cæco intestino in scrotum procidisset, aut etiam cum proxima Coli parte; quanquam scio difficilius hanc, quam sinistram Coli partem prolabi; at si tamen laxatis, perfractisve, ut in Waltheri [5] Observatione, dexteris Coli vinculis, cum hoc, & Cæco simul Appendicula descendisset in scrotum, eorum pondere peritonæum deorsum urgente; proclivius id esset intelligere, quam solam ipsam adeo flexilem, & levem eo pervenisse, nisi tunc forte fuit, id quod rarius est, recrementis maxime distenta, aut potius paratum antea sacculum a prolapso intestino Ileo, hoc in ventris cavum regresso, subiit ipsa, longitudine sua ad id plurimum ju-

(1) Advers. 4. Animad. 1.
(2) De Viror. Organ. generat. inservientib.
(3) Nov. Comment. Acad. Sc. Imp. Petropol. Tom. 3. inter Physica Obs. 6. & Tab. 12. Fig. 2.
(4) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 85.
(5) Act. Erud. Lips. A. 1738. M. Jun.

juvante. Agnovit difficultatem hanc Lavaterus [1], qui tamen Appendiculam in scroto non vidit, ut in eo vidit, & a dextris quidem, intestinum Colon *plus quam pugni magnitudine*; id quod difficilius esse, quam a sinistris dicebam, nisi forte violentiam ictus, aut casus ab alto hernia consequatur, cujus exemplum habes apud Tacconum [2]. A sinistris autem *Coli partem, aliquando totum ejusdem arcum*, in scrotum *non raro excidere*, Mauchartus [3] affirmat ubi & se ab eo latere, ait, ter vidisse, ab eodemque Parisiensem Cel. Chirurgum *herniam Coli deprehendisse, ubi Cæcum simul cum sua vermiformi appendice in scrotum se dederat præceps*. Sed & Cl. Hensingius (4) sinistram pariter vidit oscheocelem, *octo ulnas intestinorum Tenuium, intestinum Cæcum cum processu vermiformi, & dimidiam ulnam intestini Coli complectentem*. Quæ commemoro, ut in herniis ingentibus scias laxari adeo Coli vincula, ut sinant hoc sequi trahentia suo pondere Tenuia intestina, & vel ipsam Appendiculam, sed una cum Cæco, in sinistram scroti partem prolabi. Sed de magnis enterocelis erit etiam infra (5) scribendi locus. Nunc, cum alias alibi tum epiploceles, tum enteroceles Observationes ex Valsalva tibi descripserimus; duas, quæ reliquæ sunt hujus ultimi generis, mediocrium licet fuerint, hic subjiciemus.

4. PAUPER annos natus sexaginta, pessimi habitus, herniosus frigido aeri expositus viribus fortasse deficientibus cadit, mediumque os humeri frangit, faciem vero leviter contundit. Non multo post tempore interit. VENTRE aperto, si vasa lactea chylo turgida excipias, e magno tractu intestinorum, nullis, qui alibi per mesenterium occurrebant, lymphæ ductibus interjectis, exorta, & alia ejusmodi (quæ ad alterum servamus locum) nihil adnotatione dignum occurrit, præter intestinorum partem, quæ ex ventre in annulum e peritonæo factum prolapsa, scroto, ut solebat, condebatur. Thoracis sinistrum cavum cum recluderetur, ab ingressu aeris illico non secus ac in viventibus bestiis, concidit pulmo: quod vero a dextris observari non potuit. Cæterum sani erant ambo pulmones. In Cerebro aliquid aquæ continebatur, & quibusdam in locis *gelatinosa* animadvertebatur concretio. Hujus cadaveris flaccidæ, & molles erant carnes: sanguis autem quasi serosus, & parum rubens. Quidquid autem habebat rubedinis, nonnulla dabant solida corpora in eo sero natantia: nullæ tamen inerant fibræ; nam eo sanguine in aquam conjecto, nulla apparuit concretio fibrosa.

5. PAUPER alter annorum circiter triginta quinque, pariter frigoris injuriis expositus, cum sine pulsu jam esset, in Nosocomium est illatus sub noctem, Nonis Januariis A. 1690. De ventris sævo dolore balbutiendo conquerebatur: quem cum esse crederent ex prolapsu, cui erat obnoxius, intestinorum in scrotum, reponere conati sunt. Mane homo obiit.

CADAVER dum incideretur, carnes multum emittebant humoris. In Ventre fuerunt omnia secundum naturam, nisi quod intestinorum pars, laxato ad inguina peritonæo, & in oblongum oris angustioris saccum intra scrotum expanso, etiamtum a dextris procidebat. Thorace recluso, pulmones conspecti sunt punctis nigris, atroque sanguine variegati, posteriore autem parte, qua per membranas costis adhærebant, quadantenus inflammati. In cordis ventriculo dextero major, in sinistro minor fuit polyposa concretio cum grumoso sanguine. Cæterum ut per hujus cordis, & fere omnium reliquorum viscerum superficiem vasa lymphatica obvia fuerint, in mesenterio autem quam distenta, & seriem quasi globulorum repræsentantia, aliaque istiusmodi, erit alibi opportunior scribendi locus.

6. Si causam quæris cur has duas Valsalvæ Observationes non alio, sed huc retulerim; dicam. Non alio retuli, quia novissima prioris ægrotantis symptomata, posterioris autem dissectio capitis, non ex-

(1) Differt. de Intestinor. compres. thes. 5.
(2) Differt. de raris Herniis quibusd.
(3) Differt. de Hernia incarcer. c. 2.
(4) Differt. de Periton. ad §. 8.
(5) n. 7.

extant. Huc autem retuli, ut quæ in hernias viscera procidunt, Valsalvam quoque, scires, non per disruptum, sed per laxatum peritonæum procidere conspexisse, neque intra hujus processum, sed intra sacculum ex laxato peritonæo efformatum. Nec supra (1), aut in quinque aliis, quas tibi olim ex eo descripsimus (2), herniarum Observationibus quidquam posuit, quod repugnaret, imo diserte nonnunquam scripsit, quæ consentirent. Quod si undecim a nobis alias propositas (3) releges; haud aliter invenies. Minime autem miraberis, ubi non tam illam persuasionem, quæ plerorumque animos olim occupaverat, quam eorum Observationes attenderis qui, persuasione illa seposita, accuratis inspectionibus stare maluerunt. Sic Arantius (4) vel in grandibus herniis *nihil solutam* vidit *peritonæi continuitatem*. Sic in ista, quæ huc attinet, Sepulchreti Sectione XXIX., in quam nihil de Arantio relatum invenio, Hildanum (5) leges, Riolanum (6), Barbettum (7), quibus addere potes Ruyschium (8), & Benevolum (9) idem confirmantes. Quin hic ultimus cum plus centies occasionem habuisset hæc indagandi, Ruyschius autem non minus sæpe; uterque tamen *nunquam* ruptum in herniis peritonæum fuisse, asseverant. At enim, inquis, Arantius non negat, posse disrumpi; Barbettus autem si paulo infra (10) legatur, sic loquitur, quasi in hernia, quam nunc vocant Cruralem, disruptum conspexerit. Non ait tamen diserte, se conspexisse. Diserte vero vidisse se negant, præter eos, quos diximus, alii, in primis Mauchartus (11), qui in herniosis quinque, *solicite ab se in hanc rem dissectis*, *nonnisi dilatatum* peritonæum, *nunquam vero ruptum se* reperisse confirmat, sed & *Celeberrimis Chirurgis Parisiensibus*, *quos de hac ruptura consuluit*, *certe nunquam obvenisse*, *licet amplissima illis affluat occasio in hernias inquirendi*. Et ne dubites, de mediocribus tantum herniis, an de magnis quoque consuluerit; paulo ante litteras ad se missas ab uno eorum memoraverat, quibus litteris refert, se in ramice *enormi* tres intestinorum Tenuium ulnas cum portione Coli iis diebus reperisse. Quod si majores forte requiris; Hensingius præter illum, de quo dictum est supra (12), octo intestinorum ulnas, eoque amplius continentem, alterum dabit (13) a Cl. Hommelio acceptum, qui in bienni infante procidisse ex umbilico vidit *omnia viscera chylopæa*, *peritonæo non rupto*, *sed tantummodo*, ut Hensingius quoque in suo conspexerat, *extenso*, *atque relaxato*. Et ante illos Meryus (14) in sinistro scroti latere cujusdam senis, ad monstrosam magnitudinem amplificato, Cæcum reperit cum initio Coli eo protractum a Tenuibus intestinis, quæ illuc omnia erant prolapsa, semipede supremo excepto, per quem ventriculum quoque sic ab sua sede distraxerant, ut recta linea ab diaphragmate versus inferiora ventris descenderet; marsupium tamen, seu saccus e peritonæo factus, intime hanc tantam molem complectebatur. Nec vero dicas, cum Meryus antea (15) ex Virgine haud parvam illam herniam proposuit, quæ præter duas Coli intestini circumvolutiones, Tenuium tractum quatuor saltem pedum continebat, idque habebat peculiare propter quod mirum est, vix ab ullo eorum, qui de herniis postea scripserunt, fuisse commemoratum, ut ab sinistro inguine ad medium usque femur se extenderet; cum igitur hæc Meryus proposuit, nullam peritonæi complectentis injecisse mentionem. Facilis enim responsio est, in hernia, cujus involucra non secus ac quæ inerant Tenuia intestina, gangræna putrefecerat, non fuisse medenti occasionem explorandi, an illa comprehendisset peritonæum, quippe a putredine ipsa jam exesum potius quam ruptum. Idemque

(1) n. 2. (2) Epist. II. n. 20., V. n. 2., XXXIV. n. 7., & 5. XXXVIII n. 2.
(3) Epist. V. n. 19., XXI. n. 15., & 19., XXIV. n. 16, XXVI. n. 37., XXXIV. n. 9. 11. 15., & 18., XLI. n. 10., XLII. n. 34. (4) De Tumor. c. 48.
(5) (6) Schol. ad Obs. 19. vers. fin. (7) Obs. 1. (8) Adverf. Anat. Dec. 2. n. 9.
(9) Differtaz. 1. (10) Chirurg. P. 1. c. 7. (11) Differt. supra ad n. 3. cit. c. 2.
(12) n. 3. (13) ad §. ibid. cit. (14) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1701. Obs. 5.
(15) Ibid. Obs. 4.

que dictum puta ad Tacconi (1) Observationem in Virgine altera, cui non infra ligamentum, ut vocant, Poupartii, sed indidem unde priori, a multis jam annis propendentia intestina repente demum extra herniam prociderunt, non tam rupto, quam ab eadem causa, quæ ima herniæ integumenta exulceraverat, semicorrupto, ut veri simillimum est, proximo illis peritonæo. Quod sane in multo majori, quem idem exposuit, ramice solerter delineato (2) quidquid Coli, & Mesocoli inerat, videbis *circumvestivisse*. Ingentes alias hernias & legi, & vidi, ut quam Teichmeyerus (3) *versus genua usque*, quam Schacherus (4), & quam Meekrenius (5) *ultra genua extensas*, &, ne longior sim, quam Cl. Brebisius (6) *ad suras usque propendentem* exhibuere. Sed vix primus hoc dumtaxat tradidit (7), intestinorum Tenuium, Crassorumque, & mesenterii, atque omenti magnam in sua delituisse portionem, alter an dissecuerit, nescio, duo certe reliqui non secuere, ut neque ego, qui in Præsule generosissimo vidi tantummodo oscheocelem, quæ pictæ a Meekrenio longitudine quidem, sed non crassitudine impar esset, nec in eo ut quæ viscera continebat, nullo negotio in ventrem possent repelli; sed nulla ratione intra ipsum possent retineri.

7. Nulla igitur, inquies, Observatio est rupti in herniis peritonæi? Ego vero non id contendo; sed hoc tantum, multo quam olim putarent, esse rariores. Et quanquam Dionisius (8) asseverat, omphalocelem fieri dumtaxat, si ruptum sit peritonæum, seque, cum omphalocelas plures & in vivis, & in mortuis aperuerit, nunquam agnoscere potuisse, intus a peritonæo convestiri, imo incisa cute, nullam præterea invenisse membranam; tamen paulo ante (9) vidisti, quantam Hommelius omphalocelem conspexerit relaxato, non rupto, peritonæo comprehensam, & videre poteris, Paulum Barbettum (10) aliquoties in cadaveribus demonstrasse, etsi umbilicus cum subsequentibus intestinis instar capitis virilis protuberaret, attamen *peritonæum* fuisse *expansum*, *sed nusquam disruptum*, itemque Hottingerum (11) in mulieris omphalocele diametro pedem æquante, aut superante, cute detracta, *peritonæum*, *cutis externæ crassitiem*, *& densitatem æmulans*, *secatu difficile*, *aperuisse*, *interne intestina firmiter annexa tenens*, ut in puella, ab Schulzio (12) dissecta, adnatum plerisque locis habebat omentum. Huc adde Ill. Halleri (13) Observationem, qui sicut in aliis herniis integrum peritonæi saccum, ita in exomphalo quoque deprehendit. Quibus Observationibus spectatis, fortasse suspicaberis, in nonnullis saltem Dionisii dissectionibus peritonæum valde extenuatum, arcteque cum integumentis connexum, ejus oculos fefellisse. In hernia quoque Crurali Cl. Virum (14) lego *in rupti peritonæi fovea*, omenti, Coli, atque Ilei portionem invenisse. Vereheynius (15) tamen, qui inter primos hoc genus herniæ, & quomodo ea interclusa ægri moriantur, descripsit, illam fieri tradidit peritonæo ibi *paululum dilatato*, *aut*, *quod rarissime contingit*, *rupto:* & certe ego, ut tibi alias (16) scripsi, ejus ibi sacculum conspexi, sicut alii pariter, & in his Mauchartus (17), &, si majorem saccum requiris, apud eundem Mauchartum (18) Wernerus, qui ibidem saccum dilatavit continentem præter longam omenti portionem, Ilei intestini partem *longitudine duorum fere pedum cum dimidio*. Sed de oscheocele, quæ & frequentior hernia est, & nobis hujus sermonis initium præbuit, si præcipue videndum est; dissimulare non oportet, in ea ipsa, quæ huc spectat, Sepulchreti

(1) Dissert. supra ad n. 3. cit. (2) Tab. 3. Fig. 1.
(3) Dissert. de Exomphalo inflamm. §. 11.
(4) Dissert. de Morb. a situ intestin. p. n. c. 3. §. 3. (5) Obs. Med. Chir. Posth. c. 5.
(6) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 25. (7) Dissert. cit. §. 18.
(8) Cours d' Operat. de Chir. Demonstr. 2. (9) n. 6.
(10) Sect. hac Sepulchr. 29. Ob. 1. (11) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9., & 10. Obs. 231.
(12) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 226. (13) Opusc. Pathol. Obs. 29., & seq.
(14) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 24. n. 1. (15) Anat. corp. hum. l. 1. tr. 2. c. 7.
(16) Epist. 34. n. 15 (17) Dissert. supra ad n. 3. cit. c. 4. in fin.
(18) Dissert. de Epiplo-Enterocele Curali.

chreti Sectione (1) Observationes extare duas, alteram Joannis Rudolphi Salzmanni (2), alteram Friderici Hoffmanni patris (3), quorum ille in ista hernia *peritonæum ruptum* ait se ostendisse, hic *cum dilatatione externæ tunicæ peritonæi internam ruptam, & dilaceratam* vidisse. Illud in his perraris, si cum cæteris prope innumeris comparentur, Observationibus desiderari potest, ut quæ causa utriusque herniæ fuisset, minime ignoraremus. Ut enim ingenue, quemadmodum soleo, me tibi aperiam; Fabricium nostrum (4), atque adeo, quem sequitur ipse, Paulum Æginetam (5) quadantenus sequor. Scilicet in eo sequor, quod ramicem de quo loquimur, vel dilatato, laxatove peritonæo, vel rupto fieri, docuerunt, & in eo pariter, quod cum fit illo rupto, *una vice ac subito ab initio intestinum devolvatur*, *idque ob causas violentas dumtaxat*, & *tumor ingens*, sive, ut Pauli verba alii vertunt, *immensæ magnitudinis sit*. In eo tamen sequi non possum, quod vel ubi hæc signa convenerint universa, ruptio semper sit agnoscenda. Meam enim assensionem cohibent tum antea propositæ Observationes ramicum ingentium, & quos interdum violenta causa aliqua, ut casus ab alto aut produxerat, aut adauxerat, non rupto peritonæo; tum ratio, quæ, ut Mauchartus (6) ostendit, minime prohibet cogitare, quæ subesse causæ potuerint aut a primordiis, aut postea tantæ illius membranæ ad dilatationem proclivitatis, ut subito factum id videatur, quod multo antea dispositum fuerat. Quæ cum ita sint; tanto magis Fabricium laudo, quod membranam scripserit (7) hic *aut dilatari, aut rumpi: ut plurimum autem dilatari*, quanto magis huic ejus pronunciato esse posse locum, intelligo non modo cum herniæ *sensim*, ut ille censebat, & *pedetentim*, verum etiam cum subito fiunt. Quod si nunc Saltzmanni (8) proferas Observationem in Stabulario, bubonocele antea laborante, cui ab ictu equi calcitrantis abdomini inflicto *mox tota intestinorum moles uno veluti momento in scrotum prolapsa* est, ut hoc alium fere ventrem magnitudine referret, abdomine interea valde collapso, eamque altera, quam ille commemorat, Petiti Observatione confirmes, qui in simili ob eandem causam contingente casu, peritonæi saccum solutum invenit; ego in utroque exemplo non ægre agnoscam, disruptum fuisse peritonæum; neque enim unquam in animum induxi, tantam huic membranæ firmitudinem, & robur inesse, ut per ictus ejusmodi rumpi nequeat, aut per alias violentas causas, quas propterea allatas esse voluissem in duabus illis, quas in Sepulchreto extare dicebam, Saltzmanni, & Hoffmanni Observationibus. Neque enim per omnes causas, quæ violentæ dicuntur, nec semper, imo rarius contingere id credo. Inter eas, exempli gratia, nunc a multis recenseri video equitationem: neque inficior, si assidua nimis sit, ramices a peritonæi extensione & facere, & augere posse, M. illius Servilii memor, de quo Livius (9) refert, dum inter concionandum, cicatrices adverso corpore pro Patria exceptas ostentaret, *adapertis forte, quæ velanda erant, tumorem inguinum proximis risum movisse*: tum vero illum, *hoc quoque, quod ridetis*, dixisse, *in equo dies noctesque persedendo habeo, nec magis me ejus, quam cicatricum harum, pudet, pœnitetque, quando nunquam mihi impedimento ad Rempublicam bene gerendam domi, militiæque fuit*. Consul autem, & Magister Equitum fuerat, ac ter & vicies cum hoste per provocationem pugnaverat. Non erat igitur ejus ramex, sive is bubonocele fuit, sive, ut Latini inguinum voce utebantur, oscheocele, non erat, inquam, ex istis ingentibus, quos ab rupto peritonæo repetunt; magno enim fuisset ad ea gerenda impedimento, cum præter illum unum, quem supra (10) ex Meekrenio memoravi, neminem legerim, cujus expeditas plerasque

(1) 29. l. 3. (2) Obs. 3. (3) Obs. 14. §. 3.
(4) Pentateuch. l. 1. c. 24. & de Chirurg. Operat. ubi de Intest. Hernia.
(5) De Re Medica l. 6. c. 65. (6) Dissert. supra ad n. 3. cit. c. 2.
(7) De Operat. loco indicato. (8) Dissert. de Hern. Vesic. thes. 21.
(9) Hist. l. 45. (10) n. 6.

que actiones obstaculum, onusque ejusmodi non impediret. Celerrimum igitur, atque longissimum calcaribus incitato equo cursum, eumque creberrimum rumpendo aliquando peritonæo aptum credo; itemque non omnem saltum, non omnem ab alto casum, non omnem ictum, non omnem clamorem, non omnem denique conatum, cohibitamque respirationem, quæ laxare possint peritonæum, eidem quoque disrumpendo satis esse existimabo. Et de hac controversia hactenus. Nunc ad ipsum herniæ sacculum transeamus.

8. Sacculum ex laxato peritonæo non esse hujus processum, ut olim credebant, dilatatum, illum videlicet, quem ex ipso ventris cavo vasa Spermatica excipere, & hæc comitatum, in Vaginalem demum tunicam se se expandere, arbitrabantur vel posteaquam Jo. Fernelius (1) dilucide adeo, pro eorum vasorum egressu perforari peritonæum dedocuerat. Sed verum vicit denique opera, & consensione diligentiorum Prosectorum, quibuscum ut Valsalvæ, & meæ in herniis Observationes conveniant, relectis quæ paulo fusius descriptæ sunt, plane intelliges. Vide enim Epistola XXXIV. (2) ut diserte neget, sacculum ex processu factum fuisse peritonæi, ut olim credebant, qui vasa Spermatica comitatur, imo huic processui, ajat, a superiore parte incubuisse. Itaque in prima (3) de tribus, quas supra tibi descripsimus, Observationibus cum omentum intra *proprium* sacculum, ex peritonæo factum, fuisse scripsit, nimirum proprium dixit, ut a processu, qui communis etiam vasis fuisset, continuo distingueremus. Ego vero sæpius rem ita proposui, ut interpretatione non sit opus. Sic Epistola V. (4) sacculum fuisse scripsi, propius quidem, sed tamen extra vaginam, qualis ea cunque est, Spermaticorum vasorum. Sic XXI. (5) sacculum & initio, & progresu ad internum fuisse eorum vasorum latus, inter membranam hæc obducentem, & illam tunicam, quæ cum musculo Cremastere adimitur. Sic XXXIV. (6) sub hac ipsa tunica, ab eodemque interno vasorum latere, sacculum descendisse; & prope hujus orificium illa adiisse, non ventris cavum, sed peritonæum: in alio autem (7) fuisse prope externum latus eorum vasorum. Sunt quidem inter mea, & aliorum, atque adeo ipsius Valsalvæ observata nonnulla discrimina. Ipse enim sacculum, ut dictum est, vasis incumbentem vidit, in cadavere a parte superiore, id est in homine stante anteriore, quod Viri quidam Eruditissimi *perpetuo* observari, scribunt. Mihi vero a latere modo interno, nonnunquam externo occurrit eorum vasorum. Est etiam qui viderit, si recte intelligo, inter sacculum, & vasa Cremasterem musculum interjectum: quod multo rarius puto; certe aliter, ut dixi, inveni. Verum hæc discrimina ut Chirurgis scitu non sunt inutilia; ita non faciunt, ne ego cum Valsalva, uterque autem cum diligentioribus Observatoribus in eo, quod præcipuum est, conveniamus, videlicet aliud esse herniæ sacculum, aliud processum peritonæi: quanquam in hoc ipso processu agnoscendo non levis hoc tempore inter Anatomicos est controversia. Nam quod Fernelius cum fieri illum ex interiore peritonæi tunica negavit, ex altera saltem, exteriore, compingi docuit, qui possint illi accipere, qui exteriorem hanc non agnoscunt? Quo tamen in numero haud satis scio, cur Doctus Vir Swammerdamium ex ejus Notis in Hornii Prodromum, Ruyschium ex Observatione 98., & Justum Schraderum ex II. Dec. Observatione 5. reponere videatur. Sed qui revera pro ea tunica cellulosam telam proponunt, quando hanc saltem cum vasis Spermaticis in scrotum descendere, non inficiantur, satis interea dant nobis, ut, hac lite nunc seposita, istud, quidquid est, quo vasa illa comprehenduntur, involvens certe, & a peritonæo procedens, vaginæ illorum, hujus autem processus vocabulo designare possimus. Nec Valsalva ipse cum processum dixit peritonæi (8), ab aliqua ejusmodi explicatione longe alienus, ut opinor, fuisset. Nam etsi hac in re non idem semper adolescentem

(1) Physiol. l. 1. c. 7. (2) n. 5. (3) n. 2. (4) n. 19.
(5) n. 15. (6) n. 9. (7) n. 18. (8) Epist. 34. n. 5.

tem me docuit; memini tamen cum denique sic traderet, nec tendinem musculi Obliqui Externi, nec peritonæum, qua vasa spermatica ex abdomine proprie dicto scrotum versus descendunt, nec illum, inquam, tendinem in veri annuli formam perforari, nec peritonæum in vaginam excavari, quorum utrumque plerique crederent; sed filamenta tantum nonnulla hinc, & illinc demittere, quæ super ea vasa traducantur, nec aliam esse inter peritonæum, & Vaginalem tunicam connexionem. Unde etiam intelligis, processum illum non quasi canalem quendam perpetuum spectasse, qui primum vasa illa complexus, deinde se ipsum in Vaginalem tunicam explicaret. Nec sane ignorare poterat, tunicæ hujus cavum non multum se supra testiculum attollere, non modo anatome id monstrante, sed & Swammerdamio in *Miraculo Naturæ* diserte admonente, eam tunicam *non se se multo ultra testiculos extendere*. Quod secutus Blasius (1) inde ea deduxit, quæ, ubi de Hydrocele agemus, infra (2) memorabimus: interea in Sepulchreto (3) videre poteris. Quo sicut illa relata sunt, ita etiam referri decebat, quæ Swammerdamius indicato loco, & quæ cum eo Justus Schraderus (4) de alio omnino, siquando est, peritonæi processu, alio autem herniosorum sacculo observarunt. Quid ergo est, inquis, quod narrat Boscus in Sepulchreto (5), ab se ostensam in puero, enterocele laborante, *vaginam testiculo a peritonæo factam, ita dilatatam in suo exortu usque ad finem, & fundum, ut duo digiti facile ingrederentur?* Crederem forsitan perraro aliquo casu diruptas hinc imam sacci herniæ partem, inde summam Vaginalis tunicæ in unum tubum coaluisse, aut, quod in singulari quadam sua ejusdemmodi Observatione suspicabatur Meryus (6), ut quadrupedum plerisque, ita ei puero vaginam istam a ventris cavo ad testiculum perviam obtigisse; crederem, inquam, nisi Boscus id *sæpe* se vidisse, & ostendisse affirmaret, putaretque *omnibus facile esse visu*. Cum vero cæteris, nedum mihi, non modo id non appareat, sed longe aliud evidentissime deprehendatur; reliquum est, ut hallucinatum esse hominem, & eos, qui aderant, suspicemur, extenuatione fortasse, & adhæsione utriusque tunicæ cum inter se, tum ad testiculum tanta, ut hic extuberans intra saccum herniæ in eo omnino esse videretur.

9. Sed cavendæ magis in vivis hallucinationes aliæ, ne intestinum, aut omentum extra ventris caveam prolapsum falso existimemus. Multa sunt, quæ ejusmodi errorem incautis objiciant, ut testiculus, qui serius, sicuti nonnunquam accidit, in scrotum descensurus, inguen attollat, non facile tamen pro bubonocele accipiendus, nisi forte ab iis, qui Brechtfeldium (7) haud imitati, scrotum antea, præsertim in pueris, non explorent, nec deficientem in eo testem animadvertant: ut glandula aliqua inguinalis in eam formam aucta, quam Epistola XXXI. [8] in Lanio descripsimus, aut multæ cum sero coagulato, quales deprehendit Reiselius [9]: ut alia tandem, quæ ne imponant, cætera sunt diligenter spectanda, & inquirenda. Eram Venetiis, cum mulier Chirurgos, & Medicos, in his Santorinum advocavit, ut quid esset, quod sibi in altero inguine prominebat, dignoscerent, bubonocelem verita propterea quia repente apparuerat inter conatus adstricti ventris exonerandi. Herniæ aberant signa omnia; nisi quod statim atque eum locum manu tentarent, mulier ructus emittebat. Quæ postquam ob id unum Medicos animadvertit animi pendere, risit, & quamcunque mei corporis tentetis partem, mihi, inquit, ructus illico prodire audietis. Periculum continuo faciunt, & continuo ructus prodeunt. Hæc mihi, aliisque Amicis cum Santorinus referret, cæteris ut inauditum mirantibus,

(1) Obs. Anat. in Hom. ubi de Teste. (2) n. 32. (3) Sect. hac 29. Obs. 2.
(4) Dec. 2. Obs. Anat Med. 5. (5) Sect. cit. Obs. 5.
(6) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1701. Obs. 3.
(7) Vid. apud Bartholin. Act. Med. Hafn. Vol. 1. Obs. 106. (8) n. 19.
(9) Eph. N. C. Dec. 2. A. 7. Ob. 12.

tibus, rarum est, inquam, non inauditum. Legere enim memini apud Ettmüllerum [1], *rarum esse quod Bartholinus in Actis Med. Hafniens. p. 199, & Rhodius C. 2. Obs. 52. observarunt*, ab *externa frictione corporis quocunque in loco ructus continuos*. Sed ne idem tibi, quod Amicis illis meis accidat, si forte indicatos ab Ettmüllero Auctores in re perrara malis inspicere; in Rhodio quidem feliciorem indicantis memoriam facile desiderabis; sed in Bartholino operarum errore agnito, pag. 199. pro 194. ponentium, reapse invenies Observationem viri, *qui a leni frictione cujuscumque corporis partis statim in tam enormem incidebat eructationem, ut non prius desineret eructare, quam cessaret frictio*. Est autem ea Observatio CII. Partis I. Volum. I. laudatorum Actorum, Brechtfeldio Reg. Matris Medico auctore.

10. Sunt & alia non æque perraro, sed tamen non creberrime occurrentia, nec modo ad inguina, verum etiam ad umbilicum, & scrotum, quæ in herniis dignoscendis morari Medicos possint, & nonnunquam decipere. Sic memoria teneo, in Serenissimo quodam Principe, flatibus quoque inter cætera, & hypochondriacis ventris distentionibus obnoxio, relatum mihi ab ejus Medicis, præstantibus alioquin Viris, paululo supra umbilicum a sinisteriore parte esse epiplocelem: quem ego locum explorans, etsi laxam quandam percepi, levemque prominentiam circuli ambitu, cujus diameter tres saltem digitos transversos æquaret; tamen cum subesse nihil inæquale sentirem, Princeps autem ipse non ea interroganti responderet, quæ Medicorum confirmarent judicium; malui assensionem sustinere, nec me pœnituit, cum aliquot post mensibus ex mortui ob longe aliam causam, ad me missa dissectione, certior factus sum, deceptionem accidisse, a Cel. Heistero (2) indicatam, scilicet nihil ibi sub cute præter pinguedinem fuisse cellulas distendentem membranæ Adiposæ, non a peritonæo, quod nullo modo laxum erat, extrorsum compulsæ, sed propter majorem eo in loco suæ pinguedinis copiam eo in loco prominentis: quo de genere tumorum ad te alias (3) scribam. Sed ut bubonocelem aliquando mentiantur, ostendit Schulzii (4) Observatio in viro, in quo tanto facilior fuisset error, quod cum esset macilentus, nemo tantam pinguedinis copiam vasis Spermaticis adjunctam putasset. Et quamvis præpinguis esset alter, quem dissecuit Petschius (5); tamen in proclivi deceptio erat propterea quia pinguedo in substantia peritonæi cellulosa collecta, *per annulos ad scrotum*, non in utroque, sed in dextero dumtaxat latere ea copia progrediebatur, ut ibi oscheocele esse videretur. Porro in scroto, ubi cæteroquin haud raro cum multiplex simul est herniæ genus, alterum ab altero oscuratur, ut cum multa circumjecta aqua prohibet inclusum omentum, aut intestinum, aut ambo digitis tentando internoscere; accidere præterea nonnunquam potest, ut vel simplex genus aliquod multiplex esse, aut non quale est, esse existimemus. Quis enim in illa, exempli causa, Vesalii Observatione, quam in Sepulchreto quoque (6) habes descriptam, cum scrotum amplum adeo, & grave animadvertisset, quis, inquam, ex sola illapsi omenti parte esse putasset, eo usque aucta, ut *quatuor aut quinque librarum pondus penderet?* Aut quotus quisque, ut ad recentius exemplum veniamus, facile deceptionem vitasset (in quam Gunzius ipse (7) laudabili ingenuitate se incidisse fatetur) ut cum angustiorem ad inguen, in scroto autem magnum, amplumque cum rotunditate tumorem videret; non ibi intestini quidquam, sed omentum solum, quod inventum est crassius factum, & inferius replicatum, concludi existimaret? Aut quis denique, cui sint incognitæ Observationes, non sæpe obviæ, præstantium Virorum, quos tibi Epistola XXXIV. (8) laudavimus, cum videat, ad pleraque alia intercepti intestini symptomata, illud non

(1) Prax. l. 1. S. 4. c. 2. in Prognos. (2) Inst. Chir. P. 2. S. 5. c. 120. n. 1.
(3) Epist. 50. n. 24. (4) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 225. (5) Syllog. Anat. Obs. §. 89.
(6) Sect. hac 29. Obs. 13. §. 3. (7) Prolus. de Entero-Epiplocel.
(8) n. 16. 17.

non accedere ut via intestinorum intercludatur, affirmare audeat, aliquam horum interceptam esse partem sive ad umbilicum, sive ad inguen, sive in scroto, ut alii, sive ad femoris initium, ut nos deprehendimus (1): & contra, tametsi recrementa nulla transeant, nihil tamen, nisi partem aliquam parietis intestini, esse interceptum, ut nos olim ad inguen vidimus (2), nuperrime autem vel inferius Chirurgus Experientissimus Antonius Benevolus (3). Sed & postea fortasse erit alias in dignoscendis herniis faciles hallucinationes indicandi locus.

11. Nunc enim aliquid attingendum est de iis, quæ attinent ad prolapsi in scrotum intestini repositionem, ut satis a me tibi fiat, quærenti, num Valsalva a clysterum usu tunc abhorreret? Ille vero, quod ex scripto quoque ejus Consilio intelligitur, sedulo curabat, ut debebat, ne quid reponendis intestinis obstaret, imo ut omnia, quo ad ejus fieri posset, redituris in ventrem cederent. Itaque ubi hernia mollior aliquanto facta esset, quod mataxis appositis crudi fili præstabat, calida permadentibus, in qua flores chamæmeli, & meliloti, semina autem lini, & fœni græci incocta essent, quarta quaque hora mutandis (sic enim tunc Bononiæ solebant, sæpius tamen mataxis lixivio imbutis; hic spongiis utuntur in calentem amurcam demersis) tunc intestinorum repositionem blanda manu moliebatur, jejuno ægro, neque alio hujus corporis situ, quam eo, quem, ut in more est, jam inde a principio imperabat, tempus insuper impellendi observans, quo jussus æger exspirationem longius producebat. Sanguinis autem, præsertim ubi hujus nimia copia esset, missiones antea præceperat, cum consueta alia, in quibus & clysteres intelligo, auxilia laudaverat, & parcum tum semper cibi, potusque usum, iis, quæ flatus gignunt, vitatis, ad hæc jusculum emolliens mane, & sero, oleum autem ex dulcibus amygdalis recens expressum, interdiu ex cochleari per vices sumendum sic ut ne plus duabus unciis quotidie absumeretur. Postquam intestina reposuerat, ne forte relaberentur, eodem corporis positu, aptoque subligari cavebat, ad quod assutum frustum esset mollis spongiæ, tres digitos longum, totidem latum, unum crassum. Ubi vero per intervalla re sæpius tentata, repositio non succederet, nec gravia interim symptomata aliud capere consilium cogerent, ipse quidem potius quam incassum vexando inflammationem crearet, tum vitare, tum servare ægrum jubebat cætera omnia, quæ dicta sunt sive exterius, sive interius molliendi causa in usum trahenda, sed cum iis præsertim toties inculcatum decubitus modum, id est ut altior esset pubes, quam reliquus venter; sic enim per se naturam interdum rem absolvere. Contraxi tibi in summam Consilium totum, non quod pleraque non sint omnibus communia; imo propterea quod sunt, ut plane intelligas, cum in hoc conveniant quod ratio indicat, ne quidquam in ventre sit, quod obstet, utque omnia cedant regressuris intestinis, minime apparere, cur olim, & nostro etiam tempore aliqui a clysteribus tunc abhorreant, per quos sine irritamento quidquid ea via potest ex intestinis subducatur. Nam quod ajunt, *descendere clysteres ad scrotum, & ratione ponderis sui intestina magis deprimere, atque herniam augere;* id locum fortasse haberet ubi proxima Recto pars Coli in scrotum illapsa esset, aut ubi inverso jam peristaltico motu, omnia ex Recto in reliqua intestina raperentur. Quorum neutrum ab iis dici potest, non primum, quia *Colon raro exire* in scrotum fatentur; non alterum, quia cum jam *pessima symptomata supervenerint;* tunc denique clysteribus ipsi quidem uti permittunt.

12. Ubi vero ad ferrum veniendum est, qua potissimum ratione utendum sit, cum Valsalva, cujus præcipue scire aves consuetudinem, scriptum non reliquerit; nihil est causæ, cur iis, quæ satis ab aliis tractata sunt, immoremur. Nonnulla dumtaxat, quæ illius, aut meis dissectionibus confirmari possunt, paucis attingam. Et primum, quæ repositioni maxime officiunt, orificii sacculi angustiæ, & durities; & prolapsorum aut ad sacculum, aut inter se an-

(1) Ibid. n. 15. (2) Ibid. n. 18. (3) Due Relaz. Chirurg. Relaz. 2.

annexio ut aliquando occurrerint nobis, certa loca ostendent Epistolarum V (1), XXI (2), XXXIV (3), & hujus quoque Epistolæ ipsius (4). Mutationes deinde, quas in partibus offendimus aut intra sacculum, aut prope sacculum positis, animadvertes. In his adnotatione maxime dignum est, quod Valsalva vidit, ut Epistola habes II. (5), testis videlicet ob veterem, ut videtur, epiplocelem, in Juvene firma alioquin valetudine uso, & annos nato circiter viginti duos, totus in membranosum corpus mutatus. Leges quidem in Sepulchreto (6) testes *exiguos*, *compressos*, *flavescentes*, *nucis moschatæ magnitudinem vix æquantes* cum hernia inventos, sed magna, neque ex omento solum, sed ex mesenterii quoque, & Ilei intestini non mediocri portione facta, eaque ante viginti annos, & in septuagenario. Et Senex erat pariter is, cujus testem, herniæ proximum, altero minorem, nec paulo offendi, eundemque intus ex fusco rubentem, quemadmodum Epistola scripsi XXIV (7). Hernia tamen illa erat enterocele, & propter inflammationem lethalis fuit; ut appareat quo ille testis color sit referendus. Hæ igitur duæ Observationes testiculorum magnitudinem ob prolapsas in scrotum partes interdum minui ostendunt; prima autem illa, aliquando structuram ipsam penitus mutari demonstrat. Ex quibus ut potes intelligere, non semper esse verum, quod aliqui pronunciarunt, *sterilitatem ex herniis metuere*, *frustraneum esse*; ita conjicere etiam potes, herniosos interdum steriles fieri non modo quod *vasa*, ut Boerhaavius (8) docuit, *sacco adnascantur*, sed etiam quod præter vasa testes ipsi pondere, & mole illapsi non solum intestini, verum mesenterii quoque, & nonnunquam ipsius dumtaxat omenti diutius premantur.

13. Iis autem, quæ in herniæ saccum procidunt, partibus, quæ aliquando mutationes contingant, & quam facile, & quam multos, magnosque errores hæc neglecta animadversio in medendi arte parere possit, scite admonuit Gunzius (9) ubi suam in omento deceptionem est fassus. Ad cujus Observationem omenti, in hernia crassioris, & pinguioris facti, antea habitas Sprogelii (10) in vivo, Maucharti (11) in mortuo Observationes adjunges. Et ne omentum solum mutari credas, illam quoque addes, quæ refertur a Lavatero (12) *intestinorum papyri madidæ instar mollium*; ut minus mirari oporteat, si, accedente præsertim suppuratione, aut gangræna, rumpantur, & quod continent liquidarum fæcum, in herniæ cavum effundant, sicque hæc aut aliam herniæ speciem, aut abscessum mentiatur, ut Cel. Heisteri (13) in vivis, mortuisque observata commonstrant. Verum ut in mutationibus subsistam, quas Valsalva, & ego prolapsis partibus accidisse conspeximus; eas ex Epistola intelliges XXXIV. Nec intestinis solum dico, quæ ab interceptione passim aut inflammata, aut nigra, & gangrænosa invenies; sed omento quoque, & mesenterio. Illud enim duplicatum, & in corpus teres conformatum leges (14), quod nisi incidendo potui quid esset, intelligere. Mesenterii autem portio ut quasi carnea Valsalvæ (15) apparuerit, ibidem cognosces. Ea, inquam, portio, quæ, si duplicatum intestinum paulo altius descendat, ipsum intra sacculum sequatur, necesse est; facilius enim propter pinguedinem, qua multa est præditum, laxari potest, quam disrumpi. Nunquam autem laxius esse, quam in herniis, intelligitur. *Mollities, atque laxitas* mesenterii *in hernia intestinali frequenter cernitur*, inquit Whartonus (16). *Usque adeo enim laxatur mesenterium, ut permittat intestinum sibi appensum, quod intra orbitam suam coercere debuerat, in scrotum delabi*. Sed is, quem sæpius tibi, & merito laudo, Benevolus (17) mesenterii laxitatem semper, nedum *frequenter* esse in istis herniis, indeque primam harum esse

(1) n. 2. (2) n. 15. (3) n. 5. 9. 18. (4) n. 5. (5) n. 20.
(6) Sect. hac 29. Obs. 13. (7) n. 16. (8) Prælect. ad Instit. §. 641.
(9) Prolus. supra ad n. 10. cit. (10) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 70
(11) Dissert, supra ad n. 3. cit. c. 2. in fine. (12) Dissert. ad eund. n. 3. cit. n. 23.
(13) Dissert. de Hernia Incarcer. §. 10., & 15. (14) n. 9. (15) n. 5.
(16) Adenogr. c. II. (17) Dissertaz. I.

esse originem, digna sane quæ legatur Dissertatione ostendendum suscepit. Quo spectat Observatio, in Sectionem hanc Sepulchreti (1) relata, Hoffmanni patris, vires emplastri sui magnetici, lumbis adhibiti, prædicantis ad retrahenda ex herniis intestina. Quæ si tantæ sunt, quantæ ad pervadendum, quod perdifficile est intellectu, crassitudinem lumborum, imo eorum vertebras, & corroborandum mesenterium requiruntur; miror, cur filius ubi de herniarum curatione non uno in loco scripsit, nullam ejus, quod meminerim, emplastri mentionem fecerit. Cujus tamen cum Ettmüllerus (2) confirmet, *effectum se vidisse mirabilem*; rem, si tibi sic placet, in medio relinquam, præsertim cum siquis velit herniosus corroborantia, & adstringentia, lumbis, ubi se annectit mesenterium, apponere, ei Benevolus non repugnet. Cæterum a Benevolo visa non credo, quæ multis ante annis scripserat Cl. Rostius (3), cum in hernioso laxum mesenterium invenisset, nempe *veri simillimum esse, hernias intestinales hoc primitus requirere, quoniam intestina eidem* mesenterio *firmiter alligantur, adeoque e sede sua deflectere nequeunt, nisi mesenterium ob quascunque violentias prius cedat*: neque credo ad Præcl. Brendelii manus Benevoli Dissertationem pervenisse, cum eandem magis confirmavit sententiam (4). Ad Rostii enim Observationem, aliasque Benevoli, illamque præsertim in Sartore, cujus magnæ enteroceles majorem partem non jam intestina, sed mesenterii expansio faciebat, habes a Brendelio præcipue quas adjungas, asseverante, cum aliquoties id inquireret, mesenterium ab ipsa origine *immodice semper laxatum, & quasi distentum* invenisse, imo in bajulo ipsum ibi peritonæum a magnis vasis sejunctum, mesenterium autem in illo, atque in altero *ultra fidem distentum*, ut certe in altero, ubi quam nimium esse solet, iis locis *trium quatuorve spithamarum esset*. Et ne forte existimes a prolapsorum intestinorum pondere hæc fieri, ut & lumborum dolores; Rostius admonet, qui a quassante equitatione hernias contrahunt, *sentire ordinarie prius tensionem dolorificam* ad lumbos, *argumento haud obscuro afflicti, tensi, vel diducti* ibi affixi mesenterii. Quin etiam animadverti, attentum Medicum Riedlinum (*), cum futuræ enteroceles signa apud Auctores non inveniret, ex sua quadam Observatione multo antea indicasse ex quibus id suspicari possimus; in iis autem primo loco posuisse lumborum dolores. At enim, inquis, certum est ab Eximio Anatomico repertum esse in oscheocele mesenterium, quod *obesum, funiculi simile, tensum, durumque una cum intestinis descenderat*. Quid ergo laxum, aut debile in ejusmodi mesenterio fuit, cui herniæ originem imputemus? Ego vero ex te quæram, num eo tempore, quo descendit, existimes sic tensum, durumque fuisse, nec illi postea id accidere potuisse, quod mihi in ipso intercepto omento conspectum esse dicebam, aut quod in eodem *durioris, & quasi scirrhosi* laudatis Observationibus Mauchartus, & Sprogelius adnotavere? quæramque insuper, quomodo, nisi laxius fuisset, cum aliquot Tenuium intestinorum ulnis potuisset in amplissimam herniam descendere? certe enim secundum naturam se habens nequit deorsum adeo pervenire. Cave putes, hæc a me Benevoli potius, quam veri, quantum ipse intelligo, tuendi studio esse dicta, præsertim cum, quod ille faciebat, non omnia mesenterii, sed aliquid peritonæi quoque, & annulorum laxitati cum Rostio, & Brendelio tribuam.

14. Ex iis, quæ attigimus, & multo etiam magis ex illis, quos indicavimus, Epistolarum locis, in memoriam redieris, quid de observatis a nobis Bubonocele, Oscheocele, Omphalocele, & Merocele, & de partibus tum prolapsis alias acceperis, ut non sit opus hic iterare. Juvat potius de duabus illis ultimis herniis aliquid adjungere. In Omphalocele etsi, quemadmodum a nobis, ab aliisque repertum est, omen-

(1) Obs. 14. §. 3. (2) Prax. l. 1. S. 12. c. 1.
(3) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 178. (4) Progr. de Herniar. Natalib.
(*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9., & 10. Obs. 150.

omentum videtur, sicut ejus sedes indicat, debere concludi: non rarissime tamen abesse, sed Jejuni intestini, aut Coli partem sine illo occurrere, & sua, & Arnaldi, ac Petiti Observationibus ostendit Rostius (*), ubi & alia animadvertit de vomitu pro vario intercepto intestino citius, seriusve adveniente, nec eandem materiam ejiciente, quæ te legisse non pœnitebit. Merocele autem affectorum si forte dissectiones, quas addas Sepulchreto, desideras, in Observationibus invenies, quas supra (1) indicavi, prætereaque apud Genselium (2), præsertim vero apud eum, qui de hac Femorali, sive Crurali dicta Hernia Dissertationem vulgavit, Cl. Danielem Koch (3). Quas, illasque Observationes inspiciens, cum plerasque in viris habitas fuisse animadverteris; minus fortasse tibi placebit quod ab Erudito alioquin Medico scriptum est, *non facile viros huic herniæ obnoxios fieri*: quanquam mihi, ut verum fatear, necdum, nisi in fœminis, accidit, ut eam viderem.

Rariores quasdam, seu locum spectes, quo fiunt, seu partes, quæ procidunt, nec Valsalva, nec ipse conspexi. In illis ea est, quæ contingit qua Obturator, ut vocant, nervus cum vasis ejusdem nominis prodit, quem nervulum haud scio, cur ille idem Eruditus, quem modo designabam, Medicus *cruralem posteriorem* dixerit, quo cæteri vocabulo omnium crassissimum significant nervum. Cæterum de hac hernia consules, qui in Commercio Litterario (4), & apud Platnerum (5) laudantur. Est hac multo rarior, quæ a Christophoro Henrico Papen (6), sicut in cadavere invenerat, diligenter descripta est, maximæ lagenæ oblongæ simillima, ab dextero ani latere incipientis, & intra saccum, peritonæo continuatum, Tenuia intestina cum mesaræo valde elongato, & initio Coli includentis: quæ viscera cum *per incisuram ischiadico sacram*, ut recte is censet, ad quem Observatio missa est, Cel. Hallerus, deorsum procidissent; nos Herniæ Dorsalis nomen illi potius alteri, siquando se prodat, reservabimus quam Paulus Barbettus (7), ut bene Auctor novit, & tu in Sepulchreto quoque (8) habes, his verbis indicaverat: *experientia me docuit, peritonæum etiam in parte posteriori versus dorsum posse disrumpi, & ibi herniam efficere*. In illis autem herniis, in quibus partes spectantur, quæ raro prolabuntur, Cystocele est. Qua de hernia cum alias [9] ad te scribens mentionem sic fecerim, ut in mulieribus analogo quodam modo, videlicet non per inguen procidente vesica, accidere indicaverim; nunc addam, in ipsis quoque per inguen aliquando prolabi, ut duæ Observationes docent sæpius laudati Benevoli [10]. Quarum altera cum ostendat, quot annis ante id vitium cœpisset; non esse igitur patet a prima conformatione, quemadmodum Meryus (11) existimabat; præsertim quando nec tot aliarum, quas tunc ex viris indicavi, ullam esse memini, cujus initium a primordiis usque apparuisse videatur. Qui fiat igitur, inquis, ut vesicam seu plenam, seu vacuam tum sua vincula, & nexus, tum peritonæum, & musculi abdominis per alterutrum inguen exire sinant? Legesis ingeniosi Viri Jo. Salzmanni Dissertationem [12], ubi ab ea, quæ Petitus [13], ipse quoque ejusmodi herniæ observator, ad has infirmandas difficultates protulerat, alia insuper addit, per quæ easdem minoris facias, illamque in primis, quæ a peritonæo obstante repetebatur, hic memorato a multis, non advertentibus, vesicam non inesse, sed subesse peritonæo. Quas omnes etsi planissime dissolvere non liceret; non tamen hæc hernia negari posset, quam non modo alias indicatum signum evidentissime pathognomonicum, sed & in

(*) Obs. supra ad n. 13. cit. (1) n. 7.
(2) Eph. N. C. Cent. 7., & 8. in Append. ubi Const. Epid. Hungar. A. 1713. in Septembr.
(3) c. 2. §. 5. (4) A. 1743. Hebd. 47. n. 1. (5) Differt. de Hydrocel. §. 2. not. r.
(6) Epist. de stupenda Hernia Dorsali. (7) Chirurg. P. 1. c. 8. vers fin.
(8) Sect. hac 29. Obs. 8. (9) Epist. 41. n. 12. (10) Osservaz. 25. 26.
(11) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1713. Obs. 3.
(12) De Hernia Vesicæ Urinar. thes. 22., & seqq.
(13) Histoir. de l'Acad. R. des Sc. A. 1717.

& in mortuis inspectiones confirmarunt, tunc pariter indicatæ, ut nostri Jo. Dominici Salæ apud Bartholinum, & Ruyschii ipsius; ut mirum sit, fuisse qui anno demum 1713. hunc morbum pro novo haberent, & alii ab alio, sed circa illud tempus primum observatum esse, contenderent: quanquam olim etiam Platerus, ibidem a nobis memoratus, statim atque ex scroto in ischuria vesicæ distento, vulneratoque urina profluxit, hanc cognovit herniam, diserteque descripsit. Et ne forte credas, eam contentionem ex parte saltem ad muliebris vesicæ herniam attinuisse, simul cum vagina prolapsæ; fac memineris, hujusmodi Observationem a Peyero (1) annis ante Ruyschianam aliquot fuisse vulgatam, & dissectione comprobatam, quam etiam in Sepulchreto [2] habes. Hanc aliorum postea, & nominatim Virorum Clariss. Bassii [3] & Burgrafii [4], Observationes in demortuis secutæ sunt. Meryus, qui virilis vesicæ descensum in scrotum per cadaveris incisionem præclare confirmaverat [5], muliebris herniam in viva dumtaxat raro exemplo in perinæo deprehendit [6]. Atque hæc non ad iteranda, sed ad pressius alibi indicata illustranda, & absolvenda ea, quæ attinent ad Herniarum Vesicæ historiam, dicta sunto. Vel rarior quam Cystocele, est Hysterocele per sectionem patefacta. Præter illam tamen hujus Observationem, quæ in Sepulchretum [7] relata est, pervulgatæ sunt duæ in Doringii Epistola ad Hildanum, quarum priorem, ex Sennerti Institutionibus exscriptam, si perleges, illud quoque animadvertes in tanta hernia, eaque ob ictum orta, peritonæum, quantum Sennertus visu dijudicare potuit, *integrum perstitisse*. Verum etiam sine dissectione quis dubitare posset, uterum in tribus aliis herniis fuisse, quarum duas *ultra media femora*, tertiam *ad genua usque propendentem* memorarunt Carolus Sponius (8), & Fridericus Ruyschius (9), quando feliciter natos esse fœtus legerit, hernia ab obstetrice *elevata*, quod Ruyschius vidit, aut post illos editos, herniam valde subsedisse, & sine prioribus internis motibus remansisse, existimaverit, quæ, aut alia ejusmodi indicia Sponius attenderit, necesse est.

Huc hernias adde, quas alia faciunt prolabentia viscera, ut deprehensus ab Ruyschio eodem (10) lien in peritonæo dilatato, ut ventriculus, cujusmodi Observationes duas, quamvis dissectione non comprobatas, minime tamen obscuras, commemorat Petrus Kirschbaum (11), ut jecur, per anatomen in hernia inventum ab Salomone Reiselio (12). Has, aliasque hujusmodi hernias, si viscus, quod continent, spectaveris, ab eo denominabis, ut suam Reiselius Hepatocelem. Sin eam, in qua contigerint, abdominis sedem, ab hac vocabis. Nam si Ventris, aut *Ventralem*, ut faciunt nunc plures, herniam diceres, recte quidem diceres, sed cum aliud nihil præter genus nimis late patens indicares; de sede etiamtum interrogari posses, quod non posses, si hanc a primo significasses. In sede autem definienda noli credere te peccaturum, si forte Umbilicalem voces, quæ non ipso in annulo umbilici sit, ubi vix memini in aliis, quam in aliquo tenello infante, vidisse. Satis sit tibi, si illa fuerit prope umbilicum; socios enim, nec eos vulgares, habebis, qui vel sic acceperint, atque accipiant. Sedes autem tot esse possunt, quot sunt abdominis regiones. Sic, exempli causa, sub costis spuriis in hypochondrio dextero Lavaterus (13) herniam vidit, quæ partem intercipiebat Jejuni intestini. Sic alii in aliis, quas omnes continuo is nominat, indicatve, regionibus; ut mirari subeat, Rolfincium (14) ad hypochondria, & ad pubem hernias negasse; *nullum enim, quod sciam*, inquit, *exemplum dari potest, quod illa loca taliter affecta unquam visa sint*. Namque

(1) Eph. N. C. Dec. 2. A. 1. Ob. 84. (2) l. 3. S. 31. in Additam. Obs. 5.
(3) Dec. 3. Obs. Anat. Chir. 2. (4) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 126.
(5) Mem. cit. Obs. 1. (6) Obs. 2. (7) l. 3. S. 38. in Append. Obs. 2.
(8) Apud Lavaterum Dissert. de Intest. Compress. thes. 13. (9) Advers. Dec. 2. n. 9.
(10) Ibid. (11) Dissert. de Hernia Ventric. §. 3. Hist. 1., & 2.
(12) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. Obs. 6. (13) Dissert. cit. thes. 5.
(14) Diatrib. de Enterocel. c. 3. §. 4.

que ut alia forte ejus memoriæ tunc non occurrerent exempla, qualia nunc obvia sunt, ut vel ipse bis (1) per anatomen hernias ad pubem examinaverim; at saltem loci Hippocratis (2) oblivisci non decebat, quem ejus Enarratores perpenderant, utinam satis feliciter, & omni ex parte, Franciscus Vallesius (3), & Hieronymus Mercurialis (4): *Pectinum ruptiones, quæ quidem circa pubem fiunt, ut plurimum statim sunt innoxiæ: quæ vero paululum supra umbilicum in dextra parte, hæ dolorosæ sunt, & anxiosæ, & stercoris vomitum inducunt, velut etiam Psittaco accidit*. Hunc locum productum videbis in Dissertatione (5), quam docte, periteque scripsit Vir Cl. B. Ignat. la Chausse.

15. Jam illud sequitur, ut quando de legitimis herniis scripsimus; de spuriis quoque, id est in quibus nullius Partis ex ventre prolapsus fit, sermonem habeamus. Sunt hæ Hydrocele, Pneumatocele, Hæmatocele, Cirsocele, Steatocele, Sarcocele, Spermatocele. Quæ etsi multæ sunt; in ipsis tamen universis multus non ero. Nam earum, quas Valsalva, aut ego per dissectionem examinavimus, Observationes ex illo quidem omnes; ex me autem plerasque antea accepisti.

16. Hydrocelem ex Valsalvæ observatione bis descripsi Epistola XX. (6), quam relegens, facile Malpighii (7) imitatorem agnoscas. Uterque enim hydroceles humorem evaporationis ope exploravit. Uterque ex Vaginali tunica humoris guttulas expressit; Valsalva insuper ex Albuginea. Ex qua, sicut alibi scriptum reliquit, etiam secundum naturam se habentibus rebus, compresso testiculo, vidit parallelo ordine erumpentes. Sic etiam Malpighius *a statis* Vaginalis *orificiis conspexerat prosilire, & repetita sæpius compressione* alias *erumpere*, quas inter *fere innumeras* guttulas *aliquæ grandiores erant*. Quamobrem utriusque sententia fuit, per Vaginalem separari humorem in naturali statu paucum, inter eam, & Albugineam madoris instar prohibentis ne eæ tunicæ coalescant, ut sic mollis, suoque aptus officio servetur testiculus: qui humor si per morbum coacervetur, hydrocelem tunc fieri. Non desunt autem hoc tempore qui nihil ibi esse cavi ajant, nihilque aquæ secundum naturam; etsi non ignorent, Vesalium (8) tamen docuisse, Vaginalem tunicam intus esse *aqueo quodam humore obductam*, qui post illum passim ab aliis quoque conspectus sit, & Boerhaavium (9) addidisse, *in caballo, dissecta vaginali plurimum aquæ exprimi posse*. Hæc non eo attingo, quod illum unum esse censeam modum, quo hydroceles origo explicari queat. Imo cum meas omnes attentius recolo Observationes, nullam invenio, quæ non indicet, eas quas ego intra Vaginalem tunicam examinavi, hydroceles a disruptis illic hydatidibus originem habuisse. Quod tibi quoque vis debitur, ut opinor, ubi in singulis animadverteris aut hydatides aliquas sive etiamtum integras, sive semilaceras, aut reliquias earum fuisse superstites. Quas antequam Observationes proponere, aut commemorare aggredior, scire juvat, intra illud cavum, vel nulla adhuc inchoata hydrocele, aliquando hydatides inveniri, quæ si dissiliant, & eam quam continent, aquam primum effundant, deinde aliam usque & usque stillare pergant, non est dubium, quin facturæ sint hydrocelem. Nos autem Epistola ad te IV. (10) duarum ibi hydatidum mentionem fecimus, quarum singulæ singulis testibus erant impositæ, magnæ ambæ, sic tamen, ut sinistra esset major, ab omni ferme parte solutæ, ac liberæ, eumque humorem continentes, quem igni impositum non concrescere vidimus, sed relicta tenui quadam pellicula, in auras evanescere non secus ac Malpighio (11) interdum, & Valsalvæ (12) accidit in hydroceles humore ad eundem modum examinando. Sed ad illas Ob-

(1) Epist. 5. n. 19., & Epist. 34. n. 11.
(2) De Morb. Popul. l. 2. S. 1. vers. fin.
(3) Comment. in eam Sect. n. 19.
(4) Adnot. in eum librum n. 6.
(5) De Hernia Ventrali ad §. 10.
(6) n. 24., & 26.
(7) Epist. de Struct. Glandul.
(8) De corp. hum. fabr. l. 5. c. 13.
(9) Prælect. ad Instit. §. 641.
(10) n. 30.
(11) (12) locis paulo ante indicatis.

Observationes veniamus.

17. MILES vetulus, & gibbosus, quos morbos pertulisset, quibusve novissime esset confectus, magis ex mortui dissectione licuit, quam ex viventis narratione, aut Medicorum observatione cognoscere. Paulo enim postea quam fuerat in hoc Nosocomium illatus, vivendi finem fecerat. CADAVER, quale id cunque erat, Gymnasium habuit, ubi Anatomen docebamus frigidissima illa, quam alibi (1) memoravimus, tempestate A. 1740. Februario mense. Venter nihil ostendit præter naturam, si quæ ad scrotum attinent excipias, de quo post dicemus, & ossei aliquid in arteriis Iliacis. In Thoracis utroque cavo aqua plurima, in pericardio non pauca, gelu ubique concreta. Pulmones tamen, nisi quod alter magnum ad tractum erat cum pleura connexus, & ad primam bronchiorum partitionem inter plures Bronchiales glandulas unam magnitudinis haud mediocris habuere, nihil notabilis vitii ostenderunt: ut neque crura, aut pedes ullum vel levis œdematis initium. Pericardii, crassioris facti, interiori superficiei, exteriori autem cordis adhærebat hic illic crassa quædam quasi puriformis materia, quam viscidiorem, & polyposam ejus aquæ partem fuisse censui, quæ aqua, ut dixi, intra pericardium conglaciaverat. Ea materia cum a corde avelleretur, pinguedo, quæ hoc undique, nec pauca, operiebat, hic illic quasi erosa relinquebatur. Qua me specie decipi, non sum passus, eorum memor, quæ olim animadverteram, ut ad te scribens Epistolam XXI. (2), & XXV. (3) ubi hunc etiam militem obiter commemoro, satis indicavi. Cor ipsum æquo amplius esse visum est, latioresque esse rami, Subclavii præsertim, & Carotici arteriæ Magnæ. Sed amplificatæ manifesto erant hujus valvulæ, & truncus ipse ad primos a corde tractus. Neque ibi deerant hic illic ossium initia, imo inter tunicas interiores osseæ squamulæ: quæ vel magis extra illos tractus occurrebant, & nominatim intra orificia Carotidum sinistrarum, Internæ videlicet, atque Externæ, & in Brachiali quoque arteria ad cubiti flexum, & infra hunc. Thoracis vertebræ septem, octove superiores ita erant positæ, ut, Spina ibi in alterum latus curvata, & inflexa, totidem ejusdem lateris costæ retrorsum prominerent, & gibbum facerent. Cranium, cum meliora interea oblata essent capita, non aperuimus. Restat, ut quæ primis diebus, scrotum incidentes, deprehendimus, subjiciamus. Fuit hoc a dextris intus extraque sanum; a sinistris tumidum. Itaque sub crassioribus tunicis Erythroide, & Vaginali, intra hujus cavum amplificatum aquam inveni ex fusco flavam, gelu semiconcretam, aliqua, sed non magna, copia. Cum testem inspicerem, longiorem potius visum, quam crassiorem, & longiorem certe Epididymidem; animadverti parvam quandam fimbriam, ex Albuginea pendentem qua propius majorem illius globum, testiculum convestiebat: quam fimbriam pro disruptæ hydatidis reliquiis accipiendam esse censui, præsertim cum haud procul integram hydatidem cernerem, ex eadem tunica exstantem.

18. VIR fuit ex iis, quorum plerasque Partes extremo Novembri A. 1718. Patavii dissecabam, qui alterum scroti latus subtumidum habebat. TUNICAS inter Vaginalem, & Albugineam ejus lateris aquam, urinæ colore, non multam inveni, Albugineam autem exiguis tuberculis inæqualem: quæ ut pro parvarum hydatidum, quæ dissiliissent, vestigiis acciperem, hydatides fecerunt nonnullæ, quas in eadem tunica iis, qui aderant, ostendi necdum omnino disruptas.

19. VIR alius inter eos fuit, quorum cadavera Bononiæ incidi vere anni 1703, qui altero itidem latere non magna hydrocele laborabat. TUNICÆ illæ eædem duæ humorem intercludebant aquæ similem, in qua caro recens lota est. A majori autem epididymidis globo per tenue, & breve filamentum parvula hydatis pendebat. Per id filamentum multo exilius sanguiferum vasculum ferebatur.

20. Quod in his tribus exemplis non magna fuerit aquæ copia, inde forrasse repetendum conjiciemus, quod neque omnes omni-

(1) Epist. 13. n. 5. (2) n. 2. (3) n. 24.

omnino dissiliissent hydatides, & parvæ fuissent, quæ dissilierant, neque diu post disruptionem humorem stillare perrexissent. Exemplum autem ultimum faciet, ut in memoriam redeas eorum, quæ de origine hydatidum pariter ex mulierum testibus pendentium Epistola attigimus XXXVIII. (1). Plura vero, quæ ibi (2) de hydatidibus scripta sunt, ut iis illustrantur, quæ hic scribuntur, ita vicissim illa, si relegas, ad horum facient illustrationem. Quamobrem exemplis hic supersedebimus eorum, quæ hydatidibus itidem aliis in partibus contingunt, ut in virorum testiculis. In quibus jam eandem mutationum seriem mecum ex Observationibus recognosce.

21. Et primum fac memineris, ut in Lanio, cujus dissectionem Epistola dedi XXI (3), cum intra Vaginalem utramque esset aqua subflava, hydatides, quæ hanc, opinor, non ita diu antea effuderant, apparuerint mihi vesiculæ instar ex crassis, quasi in se contracti essent, parietibus factæ, ideoque jam propemodum solidæ, carneique coloris, ab Albuginea prope majorem epididymis globum, eodem prorsus a dextris, sinistrisque loco, per suum pedunculum propendentis. Hic, ut id obiter interjiciam, facile intelliges, quid illa fuerit veluti glandula carnosa, quam per suum petiolum a muliebri ovario pendentem Vallisnerius [4] memoravit: ex tam crebra autem hydatidum sive adnatarum, sive nonnunquam dependentium tum in fœminarum ovariis, tum in virorum testiculis observatione novum argumentum capies similitudinis, quæ inter utrasque has Partes intercedit, si rem quidem sic generatim spectemus. Sed a vesicula propemodum solida ad tuberculum, sive corpusculum omnino jam solidum pergamus.

22. BUBULCUS post medium Januarium mensem A. 1743. in hoc obierat Nosocomio. Is, quibus potissimum obnoxius fuisset morbis, & quibus sublatus, cum pro certo dicere non possim, conjicies ipse ex iis, quæ præter naturam deprehendi, cum in Gymnasio, quæ ad Ventrem attinent, & quæ ad Thoracem, inciderentur. THORAX, ab hoc enim hic juvat initium ducere, pulmones habuit arcte cum pleura connexos, cætera sanos: cor magnum: arteriam Aortam qua descendere incipiebat, non sine aliqua ossea squamula: Carotides latiores quam soleant, latissimas autem Jugulares venas Internas, dexteram præsertim, quæ aere magis, ut videbatur, quam sanguine plena, digitum pollicem ferme æquabat. Ventre aperto, oculos ad se convertit sinistra ima pars Coli intestini, flatibus dilatata, eoque compulsa, ut ejus inflexus ille tractus pene totus in umbilicali esset regione in transversum locatus, magno objecto errandi periculo, si quis ibi ex dolorum sede, non Colon, sed Jejunum intestinum torqueri censuisset. Ventriculus erat amplissimus, laxissimusque. Huic lumbrici inerant multi, tunica autem intima deerat ad spatium aliquod a sinistris in fundi posteriore facie, & gangrænæ initium apparebat in ea parte, quæ pyloro propior est. Qua omentum ventriculo cohærebat, ubi sæpenumero, si quas, minimas certe videas glandulas de lymphaticarum genere, occurrebant aliquot, parvæ fabæ magnitudine. Lien sex digitos transversos latus, duos tresve pollices crassus, sesquispithama longior, substantia fuit valde laxa, & præmolli. Jecur tamen non æquo grandius, intus dimidia ex parte decolor, ex dimidia altera dilute flavum, tres aut quatuor emittebat bilarios ductus, quibus latiores vidisse, non memini, uno præsertim, qui minimi digiti apicem propemodum admisisset. Quorum dilatationis causa nulla apparebat eo tempore: calculum autem aliquem olim in trunco substitisse, in quem illi, ut solent, confluebant, fortasse conjecissem, si is truncus, qui latus alioquin erat, ipse quoque ea latitudine esset, quæ proportione requireretur. In cysti bilis fusca, sed quæ flavissimo colore inficeret: cum multa ex illa discissa effluxisset; fæces tamen lentæ, earum similes, quæ in vino subsident, restiterunt. Iliacarum arteriarum altera intorta alicubi quasi ut in Splenica videmus: utriusque autem illarum interior facies pene rugosa, & infu-

(1) n. 38. in fin. (2) n. 35., & seqq. (3) n. 19.
(4) Istor. della Generaz. P. 2. c. 5. n. 21.

suscata, nisi qua altera uno in loco subalbi aliquid ostendit ligamenti duritie, necdum ossis. Spongiosi urethræ corporis bulbus, qui solet intus, extraque a subsistente sanguine nigricare, hic, quod alias vidisse non recordor, nullum continebat, ut ejus cellulæ, patulæ alioquin, carneo dumtaxat colore subruberent. Testium alter fuit secundum naturæ modum, nisi quod inter se, & epididymidem levem pinguedinis laciniam in viro cæteroquin non pingui interjectam habebat. Alter vero ea erat copia valde flavæ aquæ circumfusus, ut per tunicam Erythroidem fibræ jam nullæ amplius apparerent, distentam videlicet a Vaginali, quæ non modo ipsa quoque distendebatur, sed caveam suam, semper quidem eo minus latam, quo magis sursum ibat, ad tres pollices extendebat supra testis supremam partem, sani utique, sed ita in longitudinem producti, ut alligatam epididymidem distraxisse videretur. Prope hujus majorem globum ex Albuginea prominebat subrotundum corpusculum, quasi ex ejus substantia factum. Vasorum autem Spermaticorum fasciculus crassior quidem erat; sed ex subflava fiebat pinguedine majori ex parte.

23. In hac, aliisve, quas indicaturus sum, aut prolaturus, Observationibus nolim mireris, si cum multa esset, aut non pauca intra Vaginalem tunicam aquæ copia, unum tamen sæpe esset corpusculum, nec illud magnum. Reliquiæ enim magnæ hydatidis esse potuit, & quæ diu aquam dedisset, tametsi denique a longo tempore in eam se contraxisset exiguitatem, & siqua præterea corpuscula similia fuerant, omnino interdum potuerant evanuisse. Hoc monito, non modo tibi ad memoriam reducam Senem, de quo Epistola scripsi XL. (1), in cujus altera Vaginali turbida aqua erat non pauca, subrotundum autem corpusculum, Albugineæ concolor, ex hac prope globum epididymidis majorem prominebat; verum insuper huc duas alias adscribam historias, quarum altera simul plura confirmet esse potuisse corpuscula, altera ostendat qua interdum ratione Prosectorum oculos possint effugere.

24. SENEM rusticum in hoc Nosocomio thoracis hydrops confecerat eo tempore, quo mihi Januario mense A. 1731. publica incipienda erat Anatome. Itaque ejus cadaver in Theatrum illatum est, & quo par est, ordine dissectum: quanquam hic quoque, ut in Bubulco feci, quæ prius examinata sunt, posteriore loco describam. THORACIS aqua educta, pulmones inventi sunt flaccidi, & male affecti. Cor non item. Abdomine diducto, præter ea de Appendicula Vermiformi, de Valvula Bauhini, de Jecinore, & Liene, quæ cum satis indicata sint Epistola Anatomica XIV (2), hic iterare non est operæ; arteriæ Magnæ truncus interiore facie passim inventus est inæqualis hic illic, aut osseus factus, aut ad osseum inclinans. Ex Cœliacæ autem ramis ille, qui ventriculi fundo subtenditur, miris adeo ut nunquam ita conspexerim, modis quasi in cincinnorum formam se se totus intorquebat, sæpius se retrorsum inflectens. Vesica urinaria in se maxime contracta, crassa, dura, aeri immisso renitens, dilatari non potuit. Intus sanguinolento rubore, quasi ab inflammatione, erat circumcirca infecta ad imam sui partem, qua ex medio ambitus ipsius urethræ orificii ab interiore, eademque posteriore facie protuberantia intra vesicam exstabat, mediocris uvæ acini forma, & magnitudine. Quæ protuberantia etsi ipsa quoque a distentis sanguiferis vasculis ibidem rubebat; tamen intus ex alba, compactaque fiebat substantia, in quam manifesto se Prostata glandula producebat. Denique testium alter parvus intra aquam erat multam, quæ vi frigidæ tempestatis in glaciei lamellas ex parte concreverat. Eam tunica Vaginalis complectebatur. Ex Albuginea autem tum qua testiculum vestiebat prope majorem epididymidis globum, tum qua se producens hunc ipsum globum operiebat, ex singulis, inquam, his locis singula prominebant inter se vicina corpuscula, quæ ex densa, duraque substantia compingebantur.

25. VIR, qui ab alto ceciderat sub initium Aprilis A. 1740. ut fracta capitis, & thoracis ossa haberet, aliis Litteris (3) per-

(1) n. 22. Vid., & Epist. 64. n. 7.

(2) n. 62.

(3) Epist. 52. n. 34.

perscribam. Nunc quoniam utrinque in scroto hydrocele laboraverat; quid utraque in parte viderim, non reticebo. VAGINALES tunicæ aquam limpidam, sed copia non pari, continebant. Nam alterius cavea aut nihil erat, aut parum extra naturalem modum extensa: alterius vero ad summum usque os pubis sensim quidem contractior, sed satis tamen lata, nullisque interrupta cellulis, fibrisve se producebat. Uterque sanus erat testiculus: quanquam is, qui in ampliori erat cavea, altero erat, nec paulo, major. Minor tuberculum habuit parvum, Albugineæ concolor, & affixum, & quasi ex ea factum, non tamen durum. Major nihil ejusmodi ostendit. Verum cum forte animadvertissem, dum aqua effunderetur, qua fuerat circumfusus, nescio quod corpusculum simul exire, in hac quærens, corpusculum inveni minoris uvæ acini magnitudine, & forma quoque, nisi quod hæc ad ovalem nonnihil vergens, in medio alterius extremi breve, & tenue quasi collum habebat, ut exiguam referret ampullam, aut si mavis, uvæ acinum, petiolo tamen ex eadem acini substantia instructum. Sane & hoc corpusculum per suum illud collum ad partem aliquam adhæsisse videbatur, unde, quacunque ex causa, decussum, in aquam deciderit, in ea facile se observationi subducturum. Alba erat, densa, & compacta substantia, ex qua intus, extraque constabat, si particulam excipias minimam, abnormi figura, quæ quasi nucleus medium tenebat. Hæc enim erat subflava, & pene ossea duritie, cum pars omnis reliqua, inter digitos compressa, nonnihil cederet.

26. Non me fugit quid potissimum adversus ea, quæ ex propositis Observationibus mihi videor posse conjicere, vicissimopponere ipse possis, vel meis, quas alias accepisti, Observationibus quibusdam fretus. Probe enim memini, Epistolis XXIV. (1), XLI. (2), & XLII. (3) testiculos descripsisse, e quibus corpusculum illud exstaret, aut etiam penderet subrotundum, quod mihi quidem ruptæ est hydatidis indicium, cum tamen Vaginalis tunica modicum, vix parum, nihil etiam nonnunquam aquæ contineret. Quas ego Observationes tantum abest ut velim subterfugere; volo insuper alias ejuscemodi adjicere, & quare nulla earum tamen conjecturis prorsus officiat meis, denique indicare.

27. VIR alter perpaucis postquam illum, de quo novissime dictum est, secueramus diebus in Nosocomio decessit, quo serius illatus fuerat, quam hernia in scroto, ut vocant, incarcerata postulasset. Me absente, Mediavia noster cadaver incidit: qui mox eodem die simul quid conspexisset, narravit, simul nonnullas, quas ipse inspicere avebam, Partes ad me curavit afferendas. Quæ igitur retulit, primum accipe, ut cum iis conjungas, quæ supra de enterocele sunt scripta, accepturus deinde, quæ ego de hydrocele observavi. HERNIÆ sacculus sub Cremastere musculo, & huic annexa tunica Erythroide conclusus, pone se spermatica vasa, & testiculum habebat. In sacculo duplicata intestini Ilei portio leviter eidem annexa erat sic ut digitis separari potuerit, neque tamen in ventrem retrudi, prohibente annuli angustia, & intestini ab inclusa materia dilatatione. Nigricabat annulus, & intestinum non intra sacculum modo, sed in ventre quoque ad proximum semiulnæ tractum. Reliqua intestina non turgebant: quanquam in vivente abdomen erat subtumidum. Teterrimo cadaveris odore prohibitus, non alia, nisi quæ a me expectari sciebat, præterea attigit.

Cranio aperto, sanguine multum distenta meningum vasa animadvertit, & serum effusum. Quid ipse in meningibus adnotaverim, scribendi non est hic locus.

Est de nonnullis dumtaxat, quæ in allato ad me testiculo altero, & propriis, quibus etiamtum inclusus erat, membranis conspexi. Intra Vaginalem aqua leviter subflava continebatur, sed pauca adeo, ut tertiam cochlearis partem non superasset. Tamen ex Albuginea, ubi, sani alioquin, ut cætera, quæ ipse examinavi, testiculi supremam propemodum partem convestiebat, subrotundum exstabat corpusculum, quod & colore eodem erat, quo ipsa tunica, & ex eadem fieri substantia videbatur.

28. SE-

(1) n. 16. (2) n. 18. (3) n. 11.

28. SENEX Tridentinus procerus, sed arctis ventribus, qui unde mortuus, & quale in corde ossiculum, & quam crebras in arteria Magna osseas bracteolas haberet, cum tibi aliis Litteris (1), quanquam id obiter, significaverim, non hic repetam. Duo potius, quæ cadaver ejus dissecans, mense Martio A. 1717. præterea animadverti, huc adscribam, ut minus imperfectam historiam habeas. CORDIS ventriculi, & vasa Magna polyposis concretionibus, iisque grandibus, densis, &, si distrahere velles, resistentibus, non carebant: & tamen fluidi, & nigri sanguinis tanta copia partes omnes redundabant, ut secanti mihi id molestiæ sæpius, & moræ fuerit. In scroti altera parte Vaginalis tunica aquam non multam continebat. Albugineæ vero, crassioris factæ, superficiem corpuscula hic illic occupabant ejusdem ac ea coloris, glandularum exiguarum forma, duriuscula, alicubi ferme in quincuncem disposita.

29. VIRI cadaver, qui a pleuritide quasi quadam mortuus dicebatur, in Gymnasium illatum est, cum ibi Anatomen docerem, sub Januarii finem A. 1750. THORACE recluso, vitium revera multiplex in eo deprehensum est. Plurima enim & in ejus cavis, & in pericardio aqua fuit: pulmones, a sinistris præsertim, magna ex parte ad pleuram affixi, & alicubi subduri: inter eas glandulas, quæ ad primam bronchiorum sunt divisionem, una transversum pollicem longa. Consulto hic omitto, quæ alibi melius dicam, Triangulares pectoris musculos propemodum totos huic a natura defuisse: e fibulæ autem alterius supremo interiore latere processum osseum, styloidis simillimum, extitisse.

Sed ea, quorum potissimum causa hanc scribere Observationem incepi, non omittam. Communibus testium tunicis detractis, sub quarum illa, quæ scrotum proprie dicitur, plus pinguedinis, in imo etiam, vidi, quam in homine præsertim non valde pingui expectassem, cum reliquas ab altero latere ipse incidissem, nec humoris quidquam e Vaginalis cavo defluere animadvertissem; inclusus tamen testiculus prope extremum superius parvam habuit excrescentiam rubellam, ex Albuginea exstantem.

30. Post hæc addere non attinet, Juvenem, de quo ubi de Vulneribus Thoracis (*), & multo minus Virum, de quo ubi de Gonorrhœa (2) scribemus, illum quidem uno in teste prope alterum epididymidis globum, hunc vero ad summum epididymidis, illum parvam quasi Albugineæ excrescentiam subrubram, & mollem, hunc vero subrotundum corpusculum habuisse; neutri tamen intra Vaginalem plus madoris fuisse, quam in sanissimo quovis homine videamus. Jam enim satis ex superioribus historiis liquet, non solum præsente corpusculo, imo pluribus nonnunquam corpusculis, aquam in Vaginali fuisse non multam, sed nullam tunc quoque cum rubella exstaret adhuc excrescentia, quæ mihi esset hydatidis non ita pridem disruptæ indicium. Quæ omnia etsi ita sunt; tamen quando nihil est, quod vetet concipere, hydatidem recens disruptam, fuisse exiguam, corpuscula autem quædam, vel plura, vetustarum hydatidum esse vestigia, denique revehentium vasorum oscula, ut in quorundam Vaginali tunica vix ulla, aut obstructa esse, ideoque in iis effusam aquam diutius servari, sic contra in aliis majori esse numero, magisque patentia; cum igitur concipere hæc liceat, satis esse causæ non video, cur priores illas conjecturas omnino abjicere cogamur. Utcunque id est; ex lectis quas proposuimus, ex relectis autem quas indicavimus, Observationibus collegeris, hydatides, excrescentias, corpuscula nobis ut plurimum ad superius testis extremum, atque adeo prope majorem epididymidis globum occurrisse: & cum in utroque exstarent testiculo, sæpius eundem utrobique locum tenuisse, quin etiam ei adnatam, aut saltem proximam, quantum delineatio videtur ostendere, illam hydatidem fuisse, quam testis figuram, & magnitudinem referentem supra (3) memoravimus: quæ res non prorsus indignæ sunt fortasse, quæ animadvertantur, & quorum

(1) Epist. 3. n. 22. (*) Epist. 53. n. 40. (2) Epist. 44. n. 5.
(3) n. 3.

rum causæ forsitan ex propiore Spermaticorum vasorum fasciculi insertione perquirantur. Verum te illud magis ex me quæsiturum puto, num igitur nusquam, nisi inter Vaginalem tunicam, & Albugineam hydrocelem offenderim. Ego vero ut semel viderim in ipsa, ut arbitror, Albuginea, continuo exponam.

31. SENIS, qui ab alto cadens Martio mense A. 1706. ex capitis ictu mortuus est, reliquam historiam, cum de iis ictibus agam, (1) habebis: hic ea tantum, quæ ad herniam attinent duplicem, qua in dextero tantummodo scroto laboraverat. OMENTUM, quod in ipso ventre erat dextrorsum retractum, ex eo descendebat in sacculum, qui ad latus fasciculi Spermaticorum vasorum non ultra summam testiculi partem extendebatur. Intus erat lævis, ex eoque omentum nullo negotio in ventris caveam reductum est. Hernia autem altera ad hunc modum se habebat. Erat alter sacculus priore multo minor, quippe testiculo non longior, satis tamen latus, ex lævi, & separabili factus membrana, subflavam aquam continens. Is testiculi multo maximam partem cingebat, quippe latera hinc, & hinc arctissime committens sua cum ea dorsi testiculi parte, quæ utrinque secandum longitudinem epididymidi erat proxima, ut hæc particula extra sacculum esset tota.

32. Qui Albugineam tunicam in duas membranas facili, & æquabili divisione haud semel diduxerim (2), Cl. autem Teichmeyerum (3) videam id benigne augentem, affirmantemque, *in tres evidentes tunicas separari posse*; sacculum hunc minorem crediderim ex earum duabus ab interposita aqua effectum: quod hydroceles genus, nisi forte a Fabricio nostro (4) indicatum velis, nescio an ab aliis antea fuerit adnotatum. Genus autem illud, quod Viri cæteroquin doctissimi frequentissimum esse ajunt, & ego, nec sine curandi ipsum modo, in illa Introductione (5) agnosco, quæ adeo antiqua est, ut Galeno adscribatur, illud, inquam, genus nec Valsalvæ, nec mihi occurrit, neque Experientissimo Heistero (6). Non tamen propterea ab aliis vel creberrime visum negaverim, qui videlicet multo sæpius aquam inter membraneas cellulas, quæ supra Vaginalem tunicam sunt, interclusam, quam intra hanc effusam, proponunt. Diu est cum alii, & in his certe Gerardus Blasius (7) admonuere, hanc tunicam *non extendere se ultra testem*, nec *vasa spermatica vaginali quadam tunica libera tegi; .... sed* pro ea *membranulas dari plurimas, coagmentatas, vasa hæc connectentes*: itaque vel rupto ad inguina peritonæo, tamen humori *ex ventre ad hoc spatium, id est in Vaginalis cavum, nullum dari transitum, sed vero intra hanc, & scrotum ipsum*, id est in cellulas inter utrumque interjectas, & cum superioribus illis aut per se, aut vi demum morbi communicantes. Hæc fere omnia sequuntur nunc plures, nec ipse nego, ut neque illud, quod adjiciunt, pondere tamen aliquando, aut acrimonia humoris, in superioribus illis cellulis collecti, posse disrumpi, aut erodi illud quasi septum membraneum, quod inter Vaginalis caveam, & illas cellulas intercedit, sicque demum in eam humorem effundi, & unum perpetuum cavum fieri, Vaginalis nempe, & spatii, quod superiores illæ distentæ cellulæ occupabant. Qua ratione forsitan illam nostram explicabunt Observationem (8) Vaginalis caveæ ad summum usque os pubis productæ, cui quidem explicationi pertinaciter haud refragabimur: quanquam non satis intelligimus, quomodo cum eo consentiat, quod non modo alii, sed ipsi quoque agnoscunt, hydrocelem, ut cæteræ herniæ spuriæ, *dum increscunt, adscendere versus inguina videri* contra ac legitimæ, quæ *descendendo versus testes, augescunt*. Sed & alteram nostram in Bubulco Observationem (9), cujus Vaginalis cavum tres supra testiculum digitos pollices ascendebat, si ad eundem modum explicent, aut nonnullas etiam de tot

(1) Epist. 52. n. 8. (2) Adversf. 4. Animad. 1. (3) Vindic. quorund. Invent. in fine.
(4) Pentateuch. Chir. l. 1. c. 27. (5) c. 18.
(6) Dissert. de Hydroc. n. 28. & Instit. Chir. P. 2. S. 5. c. 122. not. *b* ad n. 1.
(7) in Observatis, supra ad n. 8. citatis. (8) supra, n. 25.
(9) supra, n. 22.

tot aliis, in quibus ea cavea non magis quam soleat, sursum producta, plus minusve humoris continebat; mirum erit, ne unam quidem unquam supra Vaginalem superstitem fuisse cellulam, quam videremus, humore distentam, imo, salvo illo, quod diximus, septo, humorem tamen, quod ipsi fieri posse negant, intra Vaginalem transiisse. Igitur si ea tantummodo, quæ nos conspeximus, fideliter, ut solemus, hic quoque narrare tibi velimus, nusquam in scroto, nisi in Vaginalis cavo, humorem collectum vidimus, si præter Senem, de quo novissime locuti sumus, asciticos excipias, in quibus tamen in minutas erat illas cellulas dispertitus, quæ cuti propius subsunt, ut Epistolis XXXVIII (1), & XLI (2) expositum est.

33. Asciticorum hanc hydrocelem, quam potius scroti hydropem vocant, minime necesse est cum vulgo ab aqua illa repetere, qua distentus eorum est venter; cum eædem causæ propter quas aqua tunc cæteras persæpe infarcit cellulas, quæ cuti subjiciuntur, præsertim autem inferiores, efficere satis possint, ut in scroto pariter illas infarciat, eoque id facilius, quod pendulum est, & musculorum viribus parum instructum. Nec tamen inficias ivero, nonnunquam immani aquæ vi, quæ in peritonæum nitatur, posse hoc intra scrotum adeo urgeri, ut si scrotum perfores, magno illac impetu ex ventre descendens aqua erumpat, quemadmodum se vidisse ingenuus, si quis alius, Vir narrat, Benevolus (3). Qui cum ait, abdominis annulum tunc fuisse ita dilatatum, ut pugnum admittere potuisset, nobis ansam dat admonendi, non licere uti, semper saltem, ingeniosa quadam explicatione originis in asciticis veræ hydroceles *ab intento adductoque multum*, ob ventris tumorem, *musculo obliquo*, *atque sic arctato ejus ostio*, oblonga videlicet fissura, quam annulum vocant, unde illac transeuntes venæ Spermaticæ comprimantur.

34. Cæterum earum venarum pressio interdum ab immani potius aquarum pondere illis, dum sub peritonæo transeunt, incumbentium facile repetenda, quantum possit facere ad hydrocelem gignendam ostenderem, si opus esset, exemplo præsertim, quod apud Cl. Bassium (4) leges, magnæ hydroceles, quæ subligaris, arctius, & validius inguen comprimentis, usum brevi post consecuta est. Et Medicum tamen novi senem, qui ad defluxionem, ut ipse ajebat, ad testiculi non modicum jam tumorem intercipiendam adstringentia medicamenta inguini imponi jusserat, quasi arteriam invehentem possent, venas autem, & lymphæ ductus revehentes, tanto magis, quanto infirmioribus sunt tunicis, non possent adstringere. Quæ cum me consulens Pharmacopola (is enim erat æger) ex me audivisset; continuo illa abjecit, & curatio reliqua magis profuit. Atque, ut cæteris hic omissis causis, Spermaticas tantum venas in hydrocele, & plerisque aliis illegitimis herniis spectemus; sunt illæ per se ad hæc gignenda, & fovenda mala satis pronæ, sive positum attendas, sive ingentem ab initio ad finem usque longitudinem, sive inertiorem, quem revehunt, sanguinem, quippe tenuibus, & actuosis particulis in teste orbatum, sive arteriæ sociæ ab origine exilitatem, longissimumque decursum, sive adjecti unius Cremasteris musculi infirmitatem, sive denique valvulas in venis ipsis aut nullas, aut paucas, aut officio, id quod injecta testes versus ostendunt, non satis pares in iis præsertim, qui crebrius, diutiusque aut veneri, aut venereis cogitationibus intenti, venas illas dilataverint. Ob has igitur causas, ab Doctis Viris satis agnitas, & quæ tamen ad semen rite secernendum requirebantur, ita sunt hæ venæ ad ea, quæ indicavimus, mala inferenda, aut augenda idoneæ, ut si libidinum intemperantia accedat, compressio, ictus, aut aliud quidpiam unde motus sanguinis per ipsas magis retardetur, illa non difficile sequantur, nedum, si eæ non vitentur res, augeantur. Atque adeo ex retardatione ista deduci video ab Eruditissimo Scriptore explicationem Observationis Dodonæi, in Sepulchreti quoque Sectionem proximam (5) rela-

(1) n. 26. (2) n. 18. (3) Dissertaz. 1. (4) Dec. 1. Obs. Anat. Chir. 9.
(5) Sect. 30. in Schol. ad Obs. 1.

relatæ, & in hac (1) laudatæ, hydroceles videlicet, cum ab interna causa est, in sinistra scroti parte semper, aut saltem, ut illam Observationem contraxit Hildanus (2) *ut plurimum* occurrentis. Cum enim quod illi de sinistra vena Spermatica quasi a proximo rene serum in scrotum vehere posset, comminiscebantur, locum haud habeat hoc tempore; optime quidem id substituitur, sanguinem ab ea vena in Emulgentem expedite non referri. Exemplum vero, quod ad impedimentum explicandum producitur, ut si ren proximus calculis, & arena, & ulcere laboret, exiguus autem calculus ex ulcere cum sanguine in Emulgentem venam abripiatur, ex hac autem procidat in Spermaticam, & sanguinis e teste refluxum turbet; exemplum hoc, inquam, adeo in hydrocele rarum est, ut ipse, qui proponit, non diffiteatur, imo ab aliis probabiliorem causam requirat frequentissimæ rei, aut certe ex ejus quoque observatione *longe crebrius* in sinistro, quam in dextero scroto occurrentis. Mihi vero non alia hic quærenda videtur causa, quam ea, quæ a me alibi (3) cum Doctissimis Viris agnita est, cur ren sinister sæpius, quam dexter, sit calculis obnoxius. Cum enim sanguis per sinistram Emulgentem venam, quippe longiorem, & Magnæ arteriæ in transversum impositam, non expedite adeo, & cito, ut per dexteram, feratur in Cavam, Spermatica autem vena sinistra, non ut dextera, in Cavam ipsam, sed in Emulgentem illam sinistram influat; satis apparet, ubi sanguis in vena utraque Spermatica æque ad subsistendum pronus fuerit, facilius tamen fore, ut in sinistra subsistat, sive lentius ascendat, quam in dextera. Neque aliam proferrem causam, cur Cirsocele *sinistrum latus fere semper afficiat* secundum Arantii (4) Observationes: quæ tamen, ut & superiores, quas modo de hydrocele memoravi, an cæteris pariter Observatoribus respondeant, in medio relinquo. Nam & plures plerorumque opus esset editas extare hac de re in utroque morbo Observationes, & quas Valsalva, & ego habuimus, forte accidit, ut quo eæ in latere habitæ sint, non nisi perraro sit adnotatum.

35. Sed priusquam de Cirsocele pauca adscribamus, de Pneumatocele, & de Hæmatocele, ut propositus ordo (5) postulat, multo pauciora attingemus. Hanc enim haud vidimus, quippe raro diuturnam, ut cæteræ. Nam cum sanguis sive ex vulnere inflicto, sive ex curatione in scrotum defluxit, cito Chirurgi rationem ipsam, nedum Celsi (6) præceptum secuti, via facta detrahunt. Nonnunquam tamen ex erosione membranarum testiculi *notabilis copia cruenti ichoris* Vaginalem tunicam distendit, ut, hac incisa, *cum impetu erumperet*, quemadmodum invenio apud Justum Schraderum (7). Pneumatocelem autem si ita accipiamus, ut ab aere fiat intra aliquod intestinum incluso, quod in scrotum descenderit, cujusmodi adnotandum in primis exemplum protulit Cl. Hallerus (8), ex parte aliqua fortasse vidi: sin vero ut ab aere, quomodo plerique accipiunt, scroti cellulas distendente, non memini legisse, qui sine cæterarum omnium, aut plurimarum, aut certe, ut apud Palfinium (9), proximarum scroto partium emphysemate conspexerit. Mihi in jam mortuo ut in solo apparuerit scroto, Epistola habes V. (10)

36. Cirsocelem Cornelius Celsus unam ex omnibus herniis ramicis, aut ramicum nomine designavit, sive scrotum occupet, idque aut exterius, aut interius, sive inguen tantum impleat: quem ordinem ut proponit capite, non 17., sed 18. libri 7. ita in curatione sequitur cap. 22., & 24. Quæ adnotare volui, ne, ut ingeniosissimus alioquin Vir, nonnihil hæreas in ramicis nomine apud Celsum, obscurumque tibi hoc ejus ultimum caput videatur, in quo bubonoceles quidem, ut finis docet capitis 18., curationem tradit, sed bubonoceles, quæ non nisi a varicosis venis fiat.

Obscurus est Justus Schraderus, quem eo

(1) in Schol. ad §. 3. Obs. 21. [2] Cent. 4. Obs. Chir. 66. [3] Epist. 40. n. 12.
[4] De Tumor. p. n. c. 51. [5] n. 15. (6) De Medic. l. 7. c. 19.
(7) Dec. 2. Obs. Anat. Med. 1. (8) ad Prælect. Boerh. §. 641. not. *u*.
(9) Anat. du corps hum. P. 1. tr. 2. ch. 18. (10) n. 19.

eo tibi libentius memoro, quod ejus Observationes in Sepulchreto omissas video. In illa enim ipsa, quæ paulo supra (1) indicata est, qua hæmatocelen quandam proponit, *innumeros* quoque *perreptantium vasorum flexus supra modum turgidos* fuisse, scribit; *in superficie* vero testiculi, an Vaginalis tunicæ dicat, incertum: utrolibet enim loco esse posse, laudatis capitibus 18., & 22. Celsus docuit. Porro ut in Schraderi Observatione, sic in aliis pariter haud raro accidisse, animadverto, ut cum Cirsocele aliæ essent herniæ conjunctæ. Videsis Horstium, quem hic habes in Sepulchreto (2). Relege etiam Epistolarum mearum locos, quibus hæc hernia descripta est, ut fuit a Valsalva, aut a me conspecta. Ille (3) cum juxta primum Celsi (4) modum *super ipsum scrotum* varicosas venas ita vidit *inter se implicatas*, ut catenam referrent, hydrocelem simul invenit. Ego cum secundum ultimum primæ divisionis Celsi (5) modum Cirsocelem inchoatam in Lanio (6), aut absolutam in Figulo (7) deprehendi; simul in hoc reperi hydroceles initium, in illo autem hydrocelem. Erat præterea in Figulo substantia testis ita compacta, ut *alimentum amisisse*, sicuti in eo modo Celsus (8) loquitur, videretur, subjectumque habebat corpusculum exiguum osseum: quod in memoriam redigit certam quandam aliam Valsalvæ, nescio quo in homine habitam, Observationem. In dextero enim vasorum Spermaticorum fasciculo intra peculiares membranulas corpusculum offendit osseum: quod cum inter digitos valide premeret, ex duobus factum esse vidit. Globuli forma utrumque erat; sed alterum grani milii, alterum viciæ magnitudine, hoc in parte subasperum, illud vero eleganter ad margaritæ similitudinem lævigatum. Cæterum de Cirsocele hæc adnotavit Arantius (9), maximam, opinor, describens: *tactui turgentia vasa digiti crassitudine se se offerunt, intestinorum in modum, orbibus, & anfractibus obvoluta, quæ decumbentibus, magna ex parte delitescunt, hyemalique tempore, contracto scroto, minuuntur, ac minus infestant, æstate vero maxime*.

37. Steatocele eidem Auctori est (10), *ubi adiposus quidam humor in scroto, & circa testem concrescit*. Secutus est autem antiquum illius *Introductionis* Scriptorem, quæ inter Galeni libros servata est, qui Scriptor cum inter cæteras hernias 17., & 18. capit. steatocelem nominaverit, in hoc altero curationem indicans, *adipem*, ait, esse *auferendum*. Verum sive sebum, sive adipem vocare malimus quidquid unctuosi intra scrotum aliquando concrescit, ipsumque distendit, id certe aut sub cute ipsa congeritur, aut in cellulis interioribus. Prius ad genus attinet quod supra (11) dixi, sub scroto proprie sic appellato plus pinguedinis, in imo etiam, me vidisse, quam in homine præsertim non multum pingui expectassem; nihil enim ibi pinguedinis, aut certe vix aliquid subest, idque interdum. Sed illud erat inchoamentum dumtaxat quoddam vitii hujus: quod expletum vides in Sectione hac Sepulchreti XXIX. (12) ex Graafio: eodemque fortasse referendum est, quod in memorata Horstii Observatione ibidem (13) legitur: *in dextra scroti parte caro adiposa*. Ad interiores autem cellulas spectat, quod in cadavere admodum pingui adnotavit, ut supra (14) aliam ob causam dictum est, Cl. Petschius (15), cum enterocele, aut epiplocele in altero scroti latere esse videretur, nil nisi *pinguedinem fuisse in substantia peritonæi cellulosa collectam, & per annulos ad scrotum progredientem*. Sic apud Boerhaavium (16) legeris visum ab ipso in scroto tumorem maximum; in obeso enim homine, testiculo sano, & libero, *pinguedo luxurians, exorbitaverat per annulum in scrotum cum vasis spermaticis*. Schulzius (17) autem non infra inguina videtur offendisse *quantitatem magnam pinguedinis* a dextris, longe pauciorem a sinistris, iisdem vasis *arcte intertextam*, ut a

(1) n. 35. (2) l. 3. Sect. 29. Obs. 17. (3) Epist. 20. n. 24.
(4) l. 7. c. 18., & 22. (5) Ibid. (6) Epist. 21. n. 19. (7) Epist. 7. n. 11.
(8) cit. c. 18. (9) c. supra ad n. 34. cit. (10) Ibid. (11) n. 29.
(12) Obs. 14. §. 2. (13) Obs. 17. (14) n. 10. (15) Syllog. Anat. Obs. §. 89.
(16) Prælect. ad Instit. §. 712. (17) Act. N. C. Tom. 1. Ob. 225.

primo intestinum, aut omentum eo prolapsum mentiretur, idque in cadavere potius strigoso, sicut antea (1), ut aliud ostenderem, a me relatum esse memineris. Mihi vero, qui interdum vel in macilento corpore pinguedinem iis vasis passim interpositam a summa Vaginali tunica ad annulum usque (eum enim tractum peculiariter tunc observabam) vidisse me, sciam, in homine autem maxime toroso, minime pingui, cum sanissimus esset, occiso, non solum in ima eorundem vasorum sede pinguedinem, sed & inter epididymidem, testemque offendisse, denique in bubulco pariter non pingui, his Litteris (2) descripto, cum fasciculus illorum crassior, qui ad alterum spectabat testem, e pinguedine fieret majori ex parte, inter alterum testiculum, ejusque epididymidem non defuisse pinguedinem: quæ res tametsi ab Anatomicis non est, quod recorder, memorata, fortasse haud infrequens est; mihi, inquam, non tam mirum videtur, in eorum vasorum fasciculo præter modum auctam pinguedinem fuisse non semel deprehensam, quam inter epididymidem, & testiculum nunquam fuisse; nisi forte aliquando in Sarcocele quadam pinguedo pro carne accepta est.

38. Sarcocelis enim carnem non rubram modo, sed & *albicantem* commemorat paulo ante laudatus *Introductionis* Auctor (3), & ipse, ut alibi (4) indicatum est, pinguedinis sacculos vidi, qui, cum hæc subsistente, intermistoque sanguine esset infecta, carnem mentirentur. Porro de hujus herniæ natura, & sede alii in alias, easque inter se adversantes sententias Medici abiere. Vesalius enim, quod ex Sepulchreto (5) cognosces, sibi persuaserat, ex omento fieri in scrotum prolapso. Alii ab ipso testiculo extumescente, & indurescente non differre existimarunt. Reliqui autem sicuti non negant, a primo eorum vitiorum interdum posse minus cautis Observatoribus imponi, ut pro sarcocele accipiant, ita hoc nomine revera excrescentem circa testiculum, & ejus vasa carnem, aut aliam ejusmodi substantiam intelligunt. *Raro* id tamen, ut Celsus (6) admonuit, aut certe minus sæpe, quam vulgus putat, si indubias Observationes quærimus, videtur accidere, nec fortasse longius a vero aberrasse Olaus Borrichius, cum ad Observationem suam, ut in Sepulchreto habes (7), adnotavit, *frequenter sarcocelem non tam adnasci testibus, quam innasci*; ubi etiam tradidit, quomodo hydrocele mentiri aliquando sarcocelem possit, utque illa forsan, non hæc fuerit, quam radicis ononidis pulvere, urinam utique ciente, sublatam credunt. Prudenter igitur tantum tribuit ei sententiæ, quam secundo loco memoravimus, ut tamen diserte locum relinquat etiam tertiæ, pro qua stare indicat exempla, quæ apud Lotichium sunt, & Hildanum. Hæc ego quærens, in illius quidem Consiliorum libro 6. (8), in hujus autem Observationum Centuria 4. facile inveni, miratusque sum, non ex hujus Observatione 65. quidquam in hanc Sepulchreti Sectionem esse relatum. Quod si ea, quæ per anatomen penitus examinata essent, quærebantur; at erat quæ referri huc posset Blasii Observatio (9), in qua, non ut in illa Borrichii, tota carnea massa nihil erat, nisi ipse testiculus; sed contra, crasso quasi ex glandulis durioribus cortice, nuclei instar, testiculus continebatur. Nos vero etsi minime dubitamus, quin ut a cæterarum partium, ita ab erosis, quacunque tandem ex causa, testium tunicis morbida possit caro excrescere; in hanc tamen per dissectiones necdum incidimus. Sed incidit quidem Cl. Pohlius (10), qui *secundum propriam observationem* sarcocelem esse dixit, *tumorem testiculorum fibrosum, & carneum, plus minus durum, & dolorosum, successive ortum, qui aut totam testiculi substantiam auget, inque molem carni similem convertit, aut saltem parti hujus adnatus excrescentiam veluti carnosam format*. Veruntamen præcipue, ut vides, in toto id agnoscit testiculo: exemplum autem profert sarcoce-

(1) n. 10. (2) n. 22. (3) c. 18. (4) Adverf. Anat. 2. Animad. 6.
(5) Sect. hac 29. Obs. 15. §. 3. (6) l. 7. c. 18.
(7) Sect. cit. Schol. ad Obs. 22. §. 1. (8) c. 3. Obs. 9. (9) 45. Partis 1.
(10) Progr. de Hern. & speciatim de Sarcocele.

cocelis ab se dissectæ, in qua testis substantia *tota in materiam purulentam abierat*. Quod si legeris Exercitatissimi Viri Dieterici Sproegelii (1) Observationes illas, in quibus cum hydrocele, ut causa, vel ut effectu, sarcocele conjungitur; testem videbis repertum *livido-atrum*, *putridum*, aut *extensum: durum*, *& ad extra cum epididymidibus corrosum*, *& callosum*, aut *partim putredine friabilem*, *partim vero perfecte cartilaginosum*, & *tunicam* quoque *albugineam cum epididymidibus totam cartilagineam*, aut denique *tumidum*, & cum dissecaretur, *pus genuinum flavescens spissum in medietate exhibentem*, *cum arrosione*, *& incipienti callositate parietum*. Vix in una Observatione (2) *tumidæ*, *& scirrhosæ glandulæ* inventæ memorantur; sed non in testiculi substantia: num ergo in ejus superficie? an in funiculo spermatico? nam in hoc quoque sarcocelem agnoscunt, & minime attingunt, si ventrem subiit, velut illa, quam a Valsalva conspectam descripsi (3) in teste incipientem, & duri instar tuberis quasi glandulosæ naturæ illuc ascendentem ubi cum simili mesenterii immani tumore conjungebatur. Sed ne a sarcocele, ipsis in testibus quæsita, recedamus: præclaræ sunt Ill. Viri Heisterii (4) Observationes. Deprehendit hic testiculos, quales delineat (5) quatuor, ea omnes magnitudine, ut merito redarguerit (6), qui sarcocelem *ovum gallinaceum nunquam excedere* scripserunt. Omnes quoque invenit scirrhosos, & æquali superficie, ut non sine causa affirmaverit (7), *testiculos scirrhosos longe frequentiores esse excrescentiis e testiculis*. Cætera apud ipsum videbis, & in his unum ex iis testibus (8) *corruptum*, *& quasi cancrosum* fuisse. Interea ad ultimam ex herniis a nobis enumeratis veniamus.

39. Spermatoceles nomine Auctor quidem Observationis, quæ XX. est in hac Sepulchreti XXIX. Sectione, herniam accepit, quam faciat *vas deferens corrugatum*, *in scrotum descendens*, facillime tamen aut manuum ope, aut corporis situ resupino intro rediens. Quis esset is Auctor, ut melius possem quid sibi vellet percipere, frustra sub Observatione quæsivi. Est enim subscriptum *Idem ibidem*, nempe aut Rolfinckius, aut Riolanus, aut Hildanus, aut Roscius: hi enim in proximis superioribus Scholiis, & Observatione fuerant nominati. Quorum neminis cum illa esse verba agnoscerem, casu denique factum est, ut Chirurgiam versans Barbettianam (9), in illa ipsa verba inciderem, nec plus tamen, quam quod in Sepulchreto exscriptum est, invenirem. Difficile sane est intellectu minime ignorantibus, quomodo vas semen deferens, adhærens ad vesicam, ureteri autem in transitu impositum, unde Ruttyus (10) in nephriticis doloribus retractionem testis repetebat, & denique per creberrimas cellulosas membranas ubique tum supra abdominis annulum, tum infra ad suum usque ortum cum proximis partibus sit colligatum; difficile, inquam, iis, qui hæc sciant, est intellectu quî possit adeo intra scrotum hoc vas descendere, ibique complicari, ut herniam faciat. Quod cum ipse non meminerim ab ullo in dissectionibus esse conspectum, nec per eas, quod ajat, Barbettus viderit, suspicioni locum esse censeo, longe aliam rem ac quam ipse credidit, fuisse, quam ab se dicit non semel observatam. Itaque spermatocele, quæ si illud mihi significaret, supra esset inter legitimas hernias relata, inter illegitimas retinetur sic intellecta, *ut seminis aggestionem* designet *in testiculis*, quæ hos interdum *ad ingentem attollat molem*; utor autem verbis, quibus olim Collectores *Bibliothecæ Anatomicæ* (11) rem hanc proposuerunt petentes, ut ejusmodi hernias *liceret spermatocelas* vocare: neque enim ista significatio, nedum istud nomen, primum inter Medicos nuperrime vulgatum est, ut Vir cæteroquin Doctissimus videtur existimare. Quin rem *non semel* ab se in viris salacioribus esse animadversam, Collectores illi confirmarunt;

(1) Observ. quædam selectiores §. 50., & seqq. (2) §. 51. (3) Epist. 39. n. 2.
(4) Dissert. de Sarcocele. (5) Fig. 1., & seqq. cum Explic. (6) in Proœmio.
(7) §. 37. (8) § 34. (9) Part. 1. c. 7.
(10) Treatise of the Urinary passag. Sect. 3. P. 1.
(11) Tom. 1. in Adnot. ad Graaf. Tract. de Viror. Organ., & cæt.

runt, cum esset *obstructio in aliqua epididymidis parte a seminis particulis concrescibilibus efformata;* semel autem oculis ipsis rem usurpasse, cum post seminis ita cohibiti, intra scrotum effusionem, indeque ortum abscessum ferro aperiendum, post ejusque expurgationem, non pus amplius, sed ex ea epididymidis parte, quæ inter ejus globos media est, semen quod ipsam distendendo perruperat, evidenter prodiret. Quod epididymidis foramen si forte malis erodenti potius abscessus materiæ, quam semini distendenti tribuere; negare tamen non poteris, quod ratio dictat, si transitus semini in suas vesiculas quacunque de causa intercipiatur, aut si ex vesiculis jam distentis reditus per revehentia vascula in sanguinem prohibeatur; fore ut ab novo semine usque & usque in testibus secreto, testes ipsi, epididymides, & reliqua ejus conceptacula repleantur adeo, ut primum intumescant, quo tempore spermatocelem esse, dicemus, tum deinde ut structura tenuior, & mollior, quæ in testiculis præsertim est, paulatim vitietur, disruptisque vasculis tum semen, tum sanguinem, tum lympham vehentibus, tumores denique misti generis in testibus procreentur. Nunc agesis aliquot exemplis hæc declaremus.

40. Questi sunt aliqui apud me, quibus ilia flatibus erant distenta, non tam de tensione, & dolore, quam alii de uno, alii de utroque testiculo tunc potissimum intumescente, cum flatus maxime urgebant, detumescente autem, nullo prorsus relicto incommodo, cum flatus remittebant. Credidi, ab intestinis distentis viam semini intercludi compressis vasis hoc ad vesiculas deferentibus, imo ipsis interdum vesiculis, ut delatum non admitterent. Sic quoque memini, cum ante hos triginta annos Rhodigio ad nos Vir honestus venisset, tumori cuidam obnoxius, qui inter abdominis musculos ad epicolicam regionem dexteram non semel redierat, diceretque, quotiescunque aderat tumor, testem subjectum moleste sibi graviorem fieri, ut sacculo scrotum excipere, & sustinere opus esset; memini, inquam, rem hanc ita ipsi, & Medicis, qui in consilio mecum aderant, jam tum explicasse, ut cum Obliquus dexter musculus ab attollente tumore tenderetur, & quod consequitur, oblonga ejus fissura, quæ annulus dicitur, constringeretur, non esset mirandum, si vase quadantenus adstricto, quod, illac transiens, semen defert, nonnihil hujus retardaretur ascensus. Sed in hoc, & in illis quoque fortasse viris fieri potest, quanquam restitantis sanguinis indicia non erant, ut compressa, aut arctata pariter vena Spermatica, remorato non minus sanguini, quam semini, ea, quæ diximus, essent tribuenda. Sunt autem inter Valsalvæ litteras quædam ad Virum Principem datæ, cui post nuptias testiculus creverat ad gallinacei ovi magnitudinem. Hunc Valsalva tumorem a subsistente semine esse posse cogitabat, nec præter rationem, propterea quia æger non facile semen, quo abundabat alioquin, solebat emittere, ut interdum re imperfecta a concubitu discederet. Pariter in Juvene, de quo narrat Hildanus (1), cujus narrationis summam habes in Scholio ad eam, quam in Sepulchreto indicavimus (2), Barbetti Observationem, quis non a semine, sed a sanguine repetat dolorem inguinum, & testiculorum tumorem, imminentem seminis ejaculationem repente prohibitam consecutos? Evanuit quidem uterque a sinistris; a dextris vero tumor non modo perstitit, sed progressu temporis in carnosam ingentem herniam excrevit. Idem ab eadem causa alteri contigisset, nisi tumorem, ad pugni majoris magnitudinem intra annos duos jam auctum, rara felicitate resolvisset Cl. Crausius (3). Generoso autem Viro, cujus ejusdemmodi tumorem, nec alia ex origine natum, conspexi, quis contigerit exitus, scire non possum, cum hac transiens, vix me consulto, perrexerit necessarium iter conficere. Inutile certe, præter Chirurgi ferrum, auxilium omne expertus esset, si tumor ejusdem fuisset naturæ ac in Juvene (4) fuit, cui ab non ita dissimili causa

(1) Cent. 4. Obs. 64. Exempl. 1. (2) n. 39.
[3] Eph. N. C. Dec. 3. A. 5., & 6. Obs. 282.
[4] Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1700. Obs. Anat. 4.

causa exsecta e scroto est massa carnis albissimæ, & solidissimæ, in cujus centro globus osseus concludebatur. His autem quatuor cur non ambo testes, sed alter aut tumuerit, aut tumens perstiterit, quando in utroque pariter teste cohibita seminis copia est in medio veneris æstu, non ita facile dictu est, nisi forte non æqualem utrinque copiam, aut fluxilitatem seminis, aut tunicarum, & cremasteris musculi vim, aut revehentia vasa ab altero latere magis patula fuisse, aut aliud aliquod istiusmodi conjiciamus.

41. Cæterum tumores testium, quacunque a causa originem habeant, ex alia in aliis constare videntur materia, ut puta (præter exempla hactenus proposita) ex substantia carnea, & nervosa apud Borrichium (1), ex glandulosa, & vesiculis sanguine plenis apud Bartholinum (2), ex *ligamentosa*, & ex parte ad cartilaginis naturam accedente apud Schraderum (3), ex cartilaginea apud Ruyschium (4). Ego cum in Viro, quem de Gonorrhœa scribens (5) commemorabo, testiculum præsertim dexterum æquo grandiorem offendissem; dissecans inveni adipis aliquid intimæ ejus substantiæ interjectum, non pessime alioquin se habenti. Unde fieri posse conjeci, ut nonnunquam ex pinguedine præter naturam innata, & aucta aliqui testium tumores facti deprehendantur. Quod si ingentes, quos aliquando in viventibus conspexi, in mortuis vidissem, & incidere potuissem; non dubito quin singularia quædam fuissem observaturus, si moli structura respondisset. Nam primum Bononiæ vidi olim grandem adeo, ut ad illum accederet, quem Ruyschius (6) dixit *prodigiosæ magnitudinis*, sive *humanum maximum*, si Curis quoque Posterioribus (7), ut videtur, de eodem loquitur. Sed quamvis minorem, non eo tamen exitu, quo ille major, exsectum fuisse audivi. Deinde vero Patavii ea magnitudine testem vidi, ut nisi qua fide sim probe nosses, tibi scribere non auderem, veritus ne mendacem suspicareris. Nam si Ruyschianus ille *caput fœtus humani* superabat; is, quo de loquor, duo plane superabat virorum capita in unum juncta. Itaque ut rem perraram inspicerem, Majo mense A. 1730. transeuntem hac hominem cum Atestem repeteret, ubi degebat, venire ad me domum, voluit Antonius Mocenicus Eques Splendidissimus, & Aloysio fratre, qui tum Venetiarum Dux erat, dignissimus. Ubi primum hominem aspexi, ignarus quis esset, & cur ad me veniret, magno hydrope ascite laborantem credidissem, nisi a dextris tantummodo ventrem adhuc obtectum vestibus tumere animadvertissem. Ubi vero omni ablato integumento, & fasciis detractis, quibus tumorem illuc per se vergentem, ad abdomen adductum, hypochondrium usque versus servabat, eam, quam dixi, magnitudinem miratus, contrectare cœpi (tactum enim ferebat, omni semper dolore carens) mihique visus sum quasi sarcoma quoddam tangere, sphæroidis forma, & sua ubique cute obductum. Qua ex causa, & quomodo cœpisset, quærenti, respondit æger, etsi ictum jam inde a puero ibi excepisset; testiculum tamen non nisi virili ætate in tumorem crescere cœpisse, qui plurium demum annorum spatio ad eam pervenerat molem.

42. Unum vero hic es admonendus, testium auctam magnitudinem Valsalvam, ut in ejus schedis est, plerumque deberi vidisse tunicarum vitio eosdem vestientium. Nec mihi quibusdam præsertim in casibus id creditu difficile est, qui ut superiore Epistola (8) scripsi, cum æquo majores testiculos planeque tumidos offendissem, non a distenta eorum substantia, sed a tunicis crassioribus factis id esse comperi: quin etiam in herniis tum spuriis, tum legitimis auctam membranarum, quibus continebantur, crassitudinem animadverti. Sic in hydrocele, quam in Milite supra (9) descripsi, Erythroidem, & Vaginalem adnotavi fuisse crassiores, ut alibi (10) in Lanio, ejusdemmodi herniis affecto, densiorem utram-

[1] Sepulchr. S. hac 29. Obs. 22. §. 1. [2] Ibid. §. 2.
[3] Obs. supra ad n. 35. cit. [4] Thes. Anat. 9. n. 51. [5] Epist. 44. n. 5.
[6] n. 51. cit., & Tab. ibid. 3. Fig. 1. [7] n. 28. [8] n. 28.
[9] n. 17. [10] Epist. 21. n. 19.

utramque Vaginalem. Sic in Senis epiplocele (1) peritonæum, sacculum faciens, simul dilatari, & crassius fieri, in Juvenis autem entero epiplocele (2) sacculi tunicam non minus crassam, & firmam, quam arteriæ Pulmonaris, & in Mulieris Crurali hernia (3) ita crassam, ut in plures quasi laminas non difficillime posset dividi. Fieri tamen potest, ubi sacculi orificium multo majus est, sicuti in herniis ingentibus contingit, quam annulus, aut ubi herniæ iis locis accidunt, in quibus musculorum tendines nullo secundum naturam hiatu pertunduntur, quemadmodum inter Rectos fiunt, & Obliquos, aut supra, infrave umbilicum inter Rectum, & Rectum, fieri, inquam, potest, ut sacculi crassitudo non tantum a peritonæo sit, sed fere a tendinibus quoque, simul cum peritonæo extrorsus compulsis. Itaque Meryus (4) in hernia illa, quam pene omnia intestina Tenuia faciebant, in saccum vidit non peritonæum modo, sed & singulos utriusque Obliqui musculi, & Transversi tendines se se evidenter producere: & tres quoque hos tendines quatenus Waltherus viderit in hernia se extendentes, & magnum, quamvis cum illo Meryi non comparandum intestinorum pondus sustinentes, & ne hernia porro cresceret (quam utilitatem in aliis pariter, neque id raro, præstare arbitrabatur), quo ad ejus fieri posset, obsistentes, ex Actis, quæ Lipsiæ prodeunt, Eruditorum (5) cognosces. Sed etsi Mauchartus (6) laminam ex fibris tendineis ortam musculi Obliqui Externi non solum delineat (7), verum etiam nomine *tunicæ aponeuroticæ* inter cæteras herniarum tunicas proponit; tu tamen quatenus hæc agnosci a me dixerim, probe memento. Neque enim me fugit, præstantissimos esse Anatomicos, qui in herniis ab se dissectis ea negent perspici potuisse. Quibus ut libentissime credo, sic invitus crederem, Meryum, & Waltherum, egregios Prosectores, in aliis herniis (neque enim de omnibus loquebantur) cum tanta usi fuerint diligentia in ea perquisitione, quæ se vidisse ajunt, pervidere non potuisse. Veruntamen, ut hanc interea controversiam seponamus, satis est exemplorum in iis tunicis, quas in herniis omnes agnoscunt, unde pateat, quomodo ex illarum potissimum aucta crassitudine testiculus, qui non ita ipse extumuerit, in immanem tumorem excrevisse videatur.

Observatio est altera ejusdem Waltheri, in iisdem Actis (8) proposita, qua scrotum, & penis tumida adeo describuntur, ut hic ad genua, illud infra genua se extenderet, crassitudo autem utriusque ei longitudini responderet. Quam ad Observationem nullam memini legisse, quæ propius accedat, quam ea, quæ A. 1755. Syracusis missa ad me est, typis exscripta, & publico Civitatis testimonio confirmata. Sed hæc in vivente homine; Waltheriana autem etiam in mortuo habita est. In hoc igitur, instituto examine, cutis scroti triplo crassior, cullulæ autem sub illa adnatæ, interque testiculos pergentes, adeo distentæ a tenaci humore compertæ sunt, ut molem inertis carnis repræsentarent, cui pondus tumoris totius, librarum videlicet ferme quadraginta, potissimum deberi videbatur. Erant quidem testiculi naturalibus multo majores, quippe crassiore Albuginea tunica humorem, & tophos comprehendente, ut vix pars exigua, eaque in altero dumtaxat latere tubulis tenuissimis relinqueretur, qui propriam testis substantiam faciunt, Sed hæc quantulam demum universi tumoris partem efficerent, satis intelligis. Itaque scite, ut solet, Vir Præstantissimus Heisterus (9) tumorem hunc ipsum scroti potius, quam testiculis, fuisse censuit, nec aliter de maximis aliis, quorum dissectio non habetur, existimavit, quos inter ille est librarum sexaginta, memoratus in Regiæ Parisiensis Academiæ Scientiarum Historia (10). Noverat quippe Vir Exercitatissimus (11), vel in hydrocele,

[1] Ibid. n. 15. [2] Epist. 34. n. 9. [3] Ibid. n. 15.
[4] Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1701. Obs. Anat. 5. [5] A. 1738. M. Jun. P. 2.
[6] Dissert. & cæt. supra ad n. 3. cit. [7] Fig. 2. ad DD.
[8] A. 1725. M. Novembr. cum Tab. 5. Fig. 1. [9] Dissert. de Sarcocele §. 36.
[10] A. 1711. Obs. Anat. 1. [11] Dissert. de Hydyocele n. 32.

le, præsertim antiqua, testiculorum tunicas, & præcipue *dartum*, *& vaginalem admodum sæpe crassas reddi*, ut crassitudinem æquare viderit *quinque vel sex linearum*, *& quod excedit*: quamobrem monuit, triangulari instrumenti apice *plerumque non nisi difficillime perforari*, ideoque (1) apicem illum *non nimis cito esse retrahendum*, *quia alias tunicæ non perforatæ essent*. Quin etiam in sarcocele quanto Albuginea tunica crassior fiat, nobis facile conjiciendum reliquit, cum postquam illam tunicam incideret ea spe fore ut vascula seminis magna, & valde distenta apparerent, *æque parva* invenit *ut in sano*, *& naturali testiculo esse solent*, *id quod mirandum*, inquit, fuit *in tanta testiculi distentione*. Atque ut crassioris factæ ejus tunicæ aliud habeas exemplum; inspice ossei facti humani testis iconem illam, quam exhibuit Cl. Reinholdus Wagnerus (2). Cum videris, quanto major naturali testiculo ille fuerit; tum animadverte, ejus dumtaxat *superficiem*, *crassitie pennæ columbinæ*, *in os durissimum abiisse*, exterius tuberculis osseis pisi magnitudine asperum, intus vero læve, qua mediocrem caveam comprehendebat ubi *latitabat materia gelatinosa seminis corrupti*. Scilicet testis substantia, olim inclusa, nulla jam erat; superficies ossea, crassæ factæ Albugineæ tunicæ debebatur.

43. Verum ut hæ Litteræ superioribus, quemadmodum promisi, breviores sint; alia de herniis, & testiculis huc addere supersedeo, ne de horum quidem dolore quidquam adjecturus, nisi ut Observationes legas, quas supra (3) indicavi, Cl. Virorum, & in quibus dolorem fuisse invenies (in pluribus autem invenies) quomodo se habuerit testis, attendas. Simul ex una earum, quæ Heisteri est (4), facile cognosces, qua ratione non modo in ægro illo, sed in altero etiam, quem describit Sproegelius (5), dolores a testiculo ad lumbos possent propagari. Nec alia adjicio, quamvis de Testiculorum Dolore Sectio proxima Sepulchreti inscripta sit. Tota enim vix duas simul cum Scholiis paginas implet, in eaque, ut omittam Observationem IV. fortasse ex I. compendio ortam; certe V. ut Bonetus ipse fatetur, ex §. 2. repetita est XXII. Observationis Sectionis superioris, Scholiorum autem, quod non fatetur, ad Obs. illam I. pars aliqua, etiam ubi sanguinis Circulationi apertissime adversatur, jam adoptata ab ipso fuerat, & apposita ad §. 3. Obs. XXI. ejusdem superioris Sectionis, ut Scholii partem Observationi II. hic subjicit, quam illic subjecerat Observationi XX. Sed illic quoque non tam mirum est, Observatione XXIII. iteratum esse, quod §. 2. Observat. XV. positum fuerat, quam in una eademque pagina idem in prima parte Scholii ad §. 2. Observat. XXII. rescribi, quod scriptum modo fuerat in secunda Scholii parte ad §. 1. Neque dicas, a me pariter in hac Epistola repetita esse plura, quæ in aliis, mea, aut Valsalvæ observata narrans, proposueram. Aliud enim est, quæ jam satis dicta sunt, iterare; aliud quæ ne passim discerperentur Observationes, alibi ad ipsas explendas tradita sunt, summatim perstringere, ut opportuniore, quemadmodum ibi promissum sæpe fuerat, loco perpendantur. Morem hunc, te, ut sperare juvat, probante, servabimus; illum vero, quem haud dubitamus a te quoque minus probari, non sequemur. Vale.

[1] n. 36. [2] Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 30. [3] n. 38.
[4] Dissert. ibi cit. §. 30. [5] Obs. ibid. cit. §. 51.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLIV.

Verba fiunt de Gonorrhœa.

ETSI pauci forte sint Anatomici, a quibus tot fuerint, quot a me, urethræ viriles dissectæ, & diligenter perlustratæ; tamen aut rarius, quam vulgo existimant, luculentiora in eo canali vitia occurrunt, quæ contagiosam Gonorrhœam comitentur, aut nescio quo casu factum est, ut cum magnus hominum hac infectorum sit numerus, illa ego vitia tam luculenta vix unquam, aut ne vix quidem conspexerim. Quid Valsalvæ acciderit, ignoro; neque enim scriptis mandavit si quid forte in iis invenit, qui cum laborarent eo morbo, decesserant. Quid aliis contigerit, legi. Quæ vero ipse viderim, aut non viderim, nunc eo ordine ad te scribam, ut ab extimo urethræ orificio incipiens, ad intimum, quod ad vesicam est, perveniam.

2. Cum in Adversariis [1] causas protuli, cur prima gonorrhœæ virulentæ sedes videretur mihi in iis potissimum, quos detexeram, majoribus urethræ canaliculis statuenda, inter eas causas hanc non omisi, quod ex iis præcipue canaliculis, maligno halitu suscepto irritatis, provenire is humor posset, qui primo ejus morbi tempore ex urethra solet destillare. Neque enim verum est semen, ut comparatio cum hoc docuit aliquando vel illos ipsos, qui improbanda opinione seducti, ut morbum abigerent, venerem sæpius exercebant: quod ut ab iisdem accepi, sic etiam ab aliis certior sæpenumero factus sum, eo primo tempore necdum ullum esse in perinæo molestum sensum, qui altius descendisse vitium, indicet. Neque rursus id, quod tunc defluit, verum est pus, cum dolor necdum is sit, qui erosionem significet, neque sanguinis ulla adhuc vel levissima tinctura, nedum guttula apparuerit. Quibus nunc addere, opinor, liceret Summi Viri Senacii (2) Observationes, secundum quas globuli materiæ in gonorrhœa effluentis majores sunt, globuli autem, qui ulcerum pus faciunt, sunt minores, & inæquales, si utrique oculo exquisitissimis vitris instructo aspiciantur, & cum sanguinis globulis comparentur. Itaque Rondeletium in primis secutus, qui caute sapienterque, ut in Sepulchreto (3) habes, materiam illam *puris similitudinem referre*, aut *puri similem* esse, dixit, ego quoque *puriformem* appellavi. Placuit ea gonorrhœæ in canaliculis sedes, non dico Cockburnio (4); huic enim, Docto alioquin Viro, vel præter modum perplacuit; sed magno Boerhaavio (5) dico, & Illustri Hallero (6), ibi *primæ speciei gonorrhœæ sedem* agnoscentibus, & cur irritatione in erosionem demum abeunte spongiosi urethræ corporis, sola membrana a canaliculis divisi, non raro sanguis ipse effluat. Placuit & Viris aliis Eruditissimis *cellularum multiplicium* + nomine canaliculos designantibus: quibuscum tamen, haud satis intelligo, quomodo Litrii quoque glandulam comprehendant, aut quomodo ipsi, qui canaliculos nunquam memoravit, horum etiam, in gonorrhœa male se habentium, Observationem tribuere videantur, quasi ea in Commentariis legeretur Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis A. 1711. De muliebris autem urethræ canaliculis, non secus ac in virili a me descriptis (7), & de sebaceis, quas item reperi, nympharum, proximorumque labiorum glandulis (8), quarum has hoc ipso nomine, illos cellularum appellatione significant, verba hic non faciam propterea quia cum in mulieres inciderim nunquam quæ certa quadam exteriore gonorrhœa

[1] IV. Anim. 9. [2] Traité du Cœur Supplem. ch. 8. n. 5.
[3] Sect. hac 31. l. 3. in Schol. ad Obs. 1. [4] The Symptoms &c. of a Gonorrhœa ch. 4.
[5] Prælect. ad Instit. §. 654. [6] not. *i* ad eum locum, & nota *d* ad §. 657.
[7] Advers. 4. Animad. 24. [8] Advers. 1. n. 11., & 12.

+ Notat hic Astrucium de morb. vener. tom. 1 pag. 241

rhœa laborarent, aut cum interiore vexarentur, obierint; statuere non possum, an hæc aliquando in iis canaliculis, illa in iis glandulis sedem habeat. Nec in viris felicior fui, ut infectos reperirem gonorrhœa eadem exteriore, quam *spuriam* olim appellasse dicuntur Medici Monspelienses (1), ut quærere possem, an ejus materia e glandis superficie prodiret nullo ulcere affecta, an ex glandulis coronæ glandis ejusdem, ut sic Littrii sententia confirmaretur, ea coronæ granula pro glandulis, non pro papillis, quemadmodum Ruyschius, habentis. Littrii sententiam dixi; neque enim mei unquam fuit, qui cum illam commemorarem, assensum ab utraque cohibui, diligentius postea quæsiturus; ut mirer, esse potuisse qui cum mea I. (2), & IV. (3) Adversaria legissent, primam mihi sententiam tribuerent, imo ea de re *celebrem litem*, si Superis placet, *Ruyschium inter, atque Morgagnum subortam esse*, scriberent. Ruyschio enim hoc quidem excidit (4) me, granula illa *pro glandulis descripsisse, & delineari curavisse:* ego vero sperans, ex meis Adversariis omnes facile agnituros, optimum & occupatissimum Senem meam non satis assecutum esse mentem, superfluum existimavi vel uno verbo respondere. Huc tota *celebris lis* illa recidit. Hisce exterioribus gonorrhœis multo rarior illa est, quam vidit, curavitque Cl. Wolffius (5). Humor enim ex urethra destillabat *semini analogus* primum albus, dein viridis factus, cum maximis in mingendo doloribus, & penis incurvatione, nec tamen impuram venerem, imo nullam venerem, sed alias, quas enumerat, causas erat illa gonorrhœa consecuta, quod & ille asseverat, & ipsa, ut Hippocrates (6) loquitur, *ostendit sanatio*, facile nimirum, & cito per data remedia obveniens, quæ causis illis erant opposita. Sed hac, & gonorrhœa, quæ vulgo dicitur *sicca*, sive, ut proprie esset juxta Cel. Astrucii (7) monitum appellanda, dysuria venerea sicca, prætermissis, ad eam, quæ frequentissima est, de qua scribere cœperamus, noster contrahendus est sermo. Igitur, quæ de hac per dissectiones conspicere potui, ex iis cognosces Observationibus, quas continuo subjiciam, initio ducto a longiuscula historia, sed eo gratiore tibi futura, quod cum alias (8) de Angina mentionem injeci, maxime questus sum, in gravissimo ejusmodi morbo, Sectiones eorum, qui confecti illo sint, adhuc desiderari. Quod igitur vel mihi tunc deerat, hic primum habebis; extremo autem loco, quæ ad hujus Epistolæ argumentum spectant, ex eadem historia non omittentur.

3. FABER lignarius triginta tres circiter annos natus, procerus, & magno corpore, habitu subpingui, antea, quantum sciri poterat, sanus, cum a vino, & igne præter modum incaluisset, noctu frigidissima tempestate domum petiit. Ibi vehementi febre, & angina correpto accersitus illa eadem nocte Medicus sanguinem e brachio mittit. Nihil remittente morbo fertur mane in Nosocomium: ubi idem auxilium iteratur, sed frustra adeo, ut pomeridianis horis sanguinem miserint e pede. Proximo die cum cætera pariter, quæ antea, & quæ tum dabantur sive, ut lente poterat, deglutienda, sive exterius admovenda, nullam afferrent utilitatem; mane rursus e brachio sanguis est missus, a meridie autem ex iis, quæ sub lingua sunt, venis; nam Jugularis, ut voluissent, ægro eum, qui requirebatur, positum non ferente, incidi non potuerat. Post hæc omnia non modo non decrescentibus, imo semper magis invalescentibus febre, & corporis jactatione, & cum his simul deglutiendi, loquendi, spirandi difficultate, cum tertio jam morbi die se dixisset a quindecim, aut certe non multo pluribus diebus virulenta gonorrhœa laborare, vena iterum pedis secta est. Sanguis, toties eductus, crustam in summo habuit nunquam; sed du-

[1] Hist. de l'Acad. R. de Sc. A. 1722. Obs. Anat. 4. [2] n. 11.
[3] Animad. 14. in fin. [4] Thes. Anat. 10. n. 98.
[5] Commerc. Litter. A. 1742. Hebd. 47. n. 2. [6] Sect. 2. Aph. 17.
[7] De Morb. Vener. l. 3. c. 3. [8] Epist. 14. n. 39.

duriusculus semper fuit, paucoque cum sero. Collum erat subtumidum; non facies, quæ nec rubicunda erat. Duabus circiter a novissima venæ pedis sectione interjectis horis etsi pulsus adhuc perstabant validi; ipse tamen æger proximam esse mortem præsensit. Quæ revera mox ingruit eodem die tertio circa meridiem, sic tamen, ut casu videri posset ingruisse. Cum enim eam, qua utebatur, aquam poposcisset, & incautius fortasse in fauces paululo plus demittere voluisset, continuo ea ratione mortuus est, ut qui adstabant, inde suffocatum existimarent. Cum dies instaret, quo die tradendæ Anatomes initium facere in Theatro debebam, id est XIV. Kal. Februarias A. 1748. cadaver, biduum, an triduum servatum, nihilominus, quippe frigidissimo anni tempore, idoneum maxime fuit, ut vel vigesimo sexto ab interitu die nonnullis etiamtum ejus partibus uti possem. Totum igitur ordine, ac diligenter profectum, cum alia, quæ hujus loci non sunt, adnotanda obtulit, tum hæc præsertim, quæ ab ultimis ad prima rediens hic scribam. CEREBRI vasa, tum quæ extra, tum quæ intus sunt non intra ventriculos modo, sed & passim per medullarem substantiam, sanguine erant distenta, ea autem magis, quæ per sinistram Tenuis meningis partem repunt. Ea meninx, ut cæteræ omnes hujus corporis membranæ, sive incidere, sive discindere velles, magis quam solet, renitebatur. In Lateralibus ventriculis aquæ pauxillum fuit subcruentæ. Lingua visa est æquo crassior: certe autem vasa ostendit per faciem superiorem a basi apicem versus tendentia a remorante sanguine crassiuscula, nedum manifesta. Et uvula quidem, ac palatum mobile sana erant. Tonsillæ vero & membranam habebant, qua obteguntur, a flavo sero subsistente crassiorem factam, ut *gelatinam* quandam subflavam referret, & ipsæ tumebant, sed magis sinistra, quæ durior erat, & si exprimeres, aut secares, pus emittebat. Proximæ laryngis non cartilagines solum, sed & proprii musculi, quos singulos perlustravi, labe omni, & inflammatione carebant. Vitium autem in membrana erat, qua larynx intus, extraque vestitur, intus quidem levius, sed extra gravius. Intus enim rubicundior illa erat, quam solet, ut in vicina etiam parte Asperæ arteriæ & subtumida quoque, sed leviter, ut glottidis rima non propterea appareret angustior. Qua autem eadem membrana epiglottidem amiciebat, tum a facie cava, tum a convexa, tum a lateribus quoque tumida erat, & alibi coccinea, alibi ex coccineo fusca, minus tamen a facie cava, quam alibi, neque ab ea tota, sed a tertia dumtaxat suprema parte. Secando perspicuum erat, eum tumorem, coloremque sanguini, & sero deberi, nil nisi membranam, junctosque acinos glandulosos distendentibus, quorum pars humorum in convexa facie jam converti in pus incipiebat. Porro qua eadem membrana laryngem exterius a tergo operit, ipsa, & innexi glandulosi acini magna inflammatione tenebantur, a lateribus præsertim. In singulis enim lateribus se attollebat in singulas protuberantias paulo minori, quam digiti minimi crassitudine. Hæ ab regione imæ basis Cricoidis cartilaginis profectæ, & inter ascendendum convergentes, eo usque perveniebant, ut altitudinem cartilaginum arytænoidum aliquanto superarent, ab his tamen, ab eaque summa laryngis parte omnino sejunctæ, reliquæ inferiori adhærentes. Duo inflammata condylomata esse, dixisses, formam, & colorem aspiciens, eundem videlicet atque ad epiglottidem descripsi, nisi quod in his plus erat ex coccineo, minus ex fusco. Dissecans autem, membranam, & acinos esse, vidi, a remorato sanguine, & sero tumentes, idque a sinistris magis: quod latus, ut in tonsillis quoque, & Tenui meninge diximus, magis affectum fuit. Habes quam sedem hujus anginæ, & quam naturam deprehenderim. In Thorace neque turgidi, neque inflammati erant pulmones; sed omnino sani: quanquam ut de cæteris membranis dixi, illæ quoque ex quibus ipsi construuntur, secantibus, aut distrahentibus renitebantur magis, quam solent, & Sinister arctissime fuerat cum pleura connexus, cum dexter esset omnino solutus. In pericardio paululum aquæ fuit rubentis, neque id certe ab admisso inter in-

incidendum sanguine: erat enim illa aqua vi frigoris in lamellas concreta intime rubentes. In corde, quod æquo amplius, vel magni, in quo erat corporis habita ratione, mihi visum est, nihil polyposi, ut neque alibi, conspectum est, sed niger sanguis non multus, isque nec fluidus nimis, neque concretus. Magna arteria a valvulis ipsi præfixis, quæ, ut cordis reliquæ, sanæ erant, fere ad Cœliacam usque vitia habuit plura, eaque manifestissima. Nam maculis quibusdam, quamvis nec creberrimis, neque adhuc in osseam duritiem vergentibus, hic illic intus albebat. Intus quoque, si macularum loca excipias, nusquam fere albam, sed ex rubro fuscam superficiem habebat, neque lævem, & nitidam, ut solet, sed parvis quibusdam, & humilibus excrescentiis inæqualem, ejus, quem dixi, intus extraque coloris, variæ autem formæ, & magnitudinis sic tamen ut maximas lupino, ad cujus figuram accedebant, operire potuisses. Eas cum aspiceres, molles crederes; sed cum incideres, non minus duras, quam arteriæ parietes, deprehenderes. Id vitii, quo propius a corde arteria aberat, eo erat majus; neque in Carotides tamen, neque in Subclavias se extendebat, neque infra Cæliacam: sub qua vel primum illud albarum macularum vitium multo minus, ac minus fiebat. Præter hæc, omnes arteriæ Magnæ parietes erant æquo duriores. Denique Sinus Valsalvæ quartus non multo quidem, sed perspicue tamen erat amplior, quam secundum naturam. Illud quoque in venosorum cordis Sinuum, seu mavis in auricularum cordis septo animadverti: qua facie ad venam spectat Pulmonarem, & accedit ad anteriora, sulcis erat parallelis, neque ita parvis, excavatum. In Ventre, cujus viscera gelu induruerant, & bilis ipsa ex parte aliqua in sua vesicula, sanguis autem intra lienem conglaciaverat, nihil quod ab naturæ norma abesset, inveni, si globulum in mesaræo excipias, hujus limbo propinquum, & nihil magis forma, colore, magnitudine, quam coctum vitellum majusculum referentem ex iis, qui in gallinaceo ovario extuberant. Nihil erat aliud nisi pinguedo, sed colore magis quam reliqua, flavo, nullisque intus, quæ animadverti possent, membraneis lamellis intercurrentibus, intra unam comprehensa membranam, in sphæricæ vesicæ modum conformatam. Propter ea, quæ ultro de gonorrhœa fassus æger fuerat, diligenter utethram totam perlustravi. Prostata glandula æquo major videri potuisset, nisi esset, ut in magno corpore, magno quoque cum pene conjuncta. Sana ipsa, sana caruncula, sanæ vesiculæ, & semen, & oscula, per quæ e vesiculis expressum est. Sed ne canaliculi quidem nostri peculiare quidquam ostenderunt, nisi quod urethræ interior facies aliquanto humidior apparuit, & rubicundior, quam soleat. Ex Cowperi glandulis altera, quod minime rarum est, defuit; alterius substantia in duram, firmamque ligamenti instar erat mutata.

4. Igitur ne ab hujus Epistolæ proposito longius abeam; mitto quæ ad anginam spectant, & peculiaria, quæ in Aorta observata sunt, vitia hoc loco perpendere; hæc, inquam, & alia omitto: & illud quod ad gonorrhœam attinet, tantummodo attendo. Si duram factam Cowperi glandulam seponas, quæ res si ad gonorrhœam pertinet, certe ad recentem, atque adeo præsentem non pertinet; vides utique, nihil referri ad hanc posse, nisi auctam in canaliculis humoris secretionem; unde humidior urethræ facies, & ab acrius irritante ejusdem humoris natura rubicundior. Spectare huc potest quod in viro altero vidimus, aliud agentes.

5. VIRI nimirum thoracis inflammatione sublati cadaver, musculorum aliarumque ejusmodi partium examini idoneum, non quæ præter, sed quæ secundum naturam sunt, inquirentes, accurate in Nosocomio magna ex parte secueramus sub Martii finem A. 1741. cum testiculos perlustraturi, in quorum altero ea deprehendimus, quæ sunt Litteris superioribus (1) commemorata, forte animadvertimus, compressa proximi penis glande, ex urethræ orificio materiam aliquam prodire. URETHRAM continuo aperuimus tota ea parte, quæ cum pene extra corpus pendebat,

[1] Epist. 43. n. 30., & 41.

debat, suspicati, hominem gonorrhœa laborasse. Nec tamen præter ruborem dilute coccineum, quo interior canalis illius facies infecta erat, & madorem quendam æquo majorem, quidquam conspicere licuit, quod ad suspicionem attineret. Urethræ partem reliquam secare cum in alterum distulissemus diem; aliis, ut fit, observationibus abducti, hanc perficere obliti sumus.

6. Hic tamen nihil nisi suspicio fuerat. Accipe jam quæ, cum certa esset gonorrhœa, quamvis non recens, invenerimus.

7. JUVENIS annum agens vigesimum quinctum, cujus flavescebat facies, virulentam gonorrhœam vetustam recentiore altera ante sex menses renovaverat. Qua perstante, ex profundo vulnere in colli sinistrum latus inflicto, tantum sanguinis, & toties profluxit, ut inevitabilem mortem attulerit inter initia A. 1740. CADAVER ob prægressas hæmorrhagias propemodum exsangue, eoque anatomicis perquisitionibus aptissimum, ibidem, nostris inspectantibus Auditoribus, tanto diligentius persectum est, quod perpauca habuit ab naturali constitutione discrepantia: quæ priusquam de urethra scribam, indicabo. In Cerebri Lateralibus ventriculis cum plexibus Choroidibus, ob eam, quæ modo dicta est, causam pallentibus, aquæ non ita limpidæ pauxillum fuit. Colli vulnus ad ramos denique non tenues sanguiferorum vasorum haud procul a mediis cervicis vertebris pertinebat. Venter jecur habuit durum, lobulis præclare conspicuis, lienem magnum. Ubi ad genitalia ventum est, præputium, glandem, urethram totam perattente inspiciens, nihil usquam ulcerum, erosionis, ruboris inveni, nec quidpiam aliud, quod ad præsentem gonorrhœam attineret, si madorem excipias, quam soleat, majorem, a media urethra ad glandem usque pertinentem. Ad gonorrhœam autem illam veterem, diuturnamque spectare hæc credidi, primum ab eo ferme loco, unde mador incipiebat, exstantem oblongam albidam lineam, ulteriora versus oblique tendentem, quam Epistola XLII. (1) memoravi, & pro excrescentiæ reliquiis habui carnis quondam luxuriantis: deinde etsi in Prostatæ glandulæ, & carunculæ ipsius colore, & substantia nil vitii animadverti; osculorum tamen, per quæ semen in urethram extruditur, sinistrum deletum, aut certe obcæcatum, dexterum autem adeo angustum, vix ut viderim, tenuissimamque setam immiserim: tum Seminales vesiculas ita strigosas, nihil ut continere intelligeres; quod reapse constitit omnibus, cum eas vel sæpius premendo, ne per dexterum quidem, de quo modo dictum est, osculum quidquam exivit; in testiculis tamen nullum, quod in sensus incurreret, compertum est vitium: denique ut omittam, vix aliquod fuisse Cowperi glandularum indicium; posfunt enim, ut alias (2) docui, a primordiis deesse: meorum canaliculorum, præter unum, eumque angustum, & brevem, nullum prorsus apparuisse; ut eum madorem, quem ab ipsis, non solum, sed potissimum deducere consuevi, hic maxima ex parte a minimis illis, ante nos vulgatis, repetere oporteret: quorum tamen neutros *Eustachium olim perspectos jam habuisse*, etsi contrarium egregius, humanusque Juvenis diserte affirmet, *tabulasque ejus* hoc, ajat, *docere*, si tandiu perges mihi credere, donec Tabularum, quæ id doceant, numeri indicentur, non dubito quin longo tempore sis crediturus.

8. Miraberis forsan in propositis Observationibus, cum præsens esset gonorrhœa, non plura nobis occurrisse, quæ ad præsentem quidem referri possent, quam urethræ madorem, nonnunquam cum rubore conjunctum, quando (ut Terranei (3) Observationem mittamus, urethræ *omnino inflammatione livescentis*, *glandularumque* in ea *disgregatarum*, quæ minimi nobis canaliculi sunt, *immodicam extumescentiam*) in hac ipsa prima, qua de loquimur, urethræ parte Vesalius (4) fossulam, quæ intra glandem est, *plurimum* in hoc morbo *ulceribus infestari*, scripsit, confirmantibus passim aliis, & nominatim Cl. Astrucio

[1] n. 41. [2] Adverf. Anat. 4. Animad. 15.
[3] De Glandul. post. cap. 5. Obs. 5. [4] De corp. hum. fabr. S. 5. c. 14.

cio (1), in ea fossula *compertum esse exulcerationes graves plerumque latere in gonorrhœa*. Nempe hoc ipsum erat ex iis unum, quæ ipse quoque mihi non occurrisse, mirabar, præsertim cum toties ejusmodi ægrorum querelas audiverim de acerbo dolore ibi *insigniter*, *dum urinam reddunt*, torquente, ut Vesalii verbis utar; quando Terraneus (2) non ut alii, & in his Astrucius (3), dolorem *inter mejendum* acrem, urentemque commemorat, imo tunc *plerumque vix percipi*, ait, sed *ægro jam a mictu cessante*, *per omnem urethræ ductum acriter admodum urere*, *maxime qua in glandem desinit*. Quem ego dolorem, qui mictionem consequitur, non propterea imminuo; sed de eo, qui comitatur, querimonias maximas audivisse me, dico, ut in aliquos nonnunquam inciderim, se lotium reddituros negantes, nisi opportuno quopiam auxilio tormentum, quo tunc cruciarentur, levarem. Quibus est a me satis factum, cum urinæ acrimoniam, quo ad ejus fieri posset, minuendo, tum præsertim ratione haud ita dissimili, atque Arantius (4), quos dolor hæmorrhoidum male habebat, minori cruciatu alvi excrementa dejicere docuit dum super lasanum sederent, tepentis hydrælei plenum, cujus fotu non solum clausus, sed mox etiam in dejiciendo apertus anus leniretur. Nempe & ego in vitream matellam, tepido lacte semiplenam, demittere illos penem docui, & cum dolorem eo fotu paulisper mitigasent, tunc intra ipsum lac servato pene, urinam sensim, & sine conatu emittere. Fuerunt & quibus cum pro lacte (cujus hunc usum vidi postea etiam ab Riolano (5), ut brevis quoque fistulæ plumbeæ, aut argenteæ, quam Fabricius noster (6) excogitaverat, immissionem commemorari) fuerunt, inquam, & quibus cum pro lacte oleum forte eset ad manus ex lini seminibus recens expresum, hoc uti placuit. Magnum utrique inde levamen se retulisse, confirmavere: hi alteri illud etiam addidere, cum tumidum eset, dolensque præputium, eo more servato, intra unum, haud amplius, diem præputii tumorem, doloremque abiisse. Sed hæc obiter: quæ, casus distinguendo, & aliquid in lacte pro re idoneum incoquendo, reddere poteris utiliora. Illuc revertamur. Etsi Vesalius, atque alii vera dixerint; non omnes tamen gonorrhœæ, neque semper, eadem acrimonia sunt. Casus quidem tulit, idque unum mirandum est, nunquam mihi nisi leves, aut meliori earum tempore in dissectionibus occurrisse. Sæpe tamen in ea vestigia incidi, quæ satis ostenderent, quas vel in hac prima urethræ parte fuisem inventurus læsiones, si cum illæ urgerent olim, disecuisem.

9. Legisti enim paulo ante (7) in illo Juvene, quem vetusta gonorrhœa male habuerat, vix unum, eumque angustum, & brevem, meorum canaliculorum fuisse superstitem. Vix unus pariter in quodam Bajulo apparuit, quem ex casu ab alto mortuum, ubi de Vulneribus, Ictibusque (8) agetur, describam, cujus urethra, qua alteri lateri coronæ glandis respondebat, veteris læsionis servabat indicium. Neque uno plures in peregrino Sene reliquos fuisse canaliculos vidisti Epistola XLII. (9), cum glans cicatricosa, & urethra valde contracta, quid olim præcessisset morbi, indicarent: imo ne unum quidem amplius superfuisse, indidem (10) nosti in Juvene, in quo illa eadem indicia non deerant: ne quid dicam de Viro alibi (11) describendo. Nihil autem veri similius est, quam ab inflammatione, & exulceratione in canaliculis demum orta, tenues membraneos ipsorum parietes alterum ad alterum adhæsisse, cavumque interceptum sic periisse: fuisse enim in illa eadem urethræ parte exulcerationes, coarctatio ibidem, quin etiam in ipsa canaliculorum sede luxuriantis carnis excrescentia commonstrabant. Quod si gravia quidem, sed aut non adeo gravia, aut non omnibus canaliculis communia fuerint illa vitia; aut omnes, aut nonnulli poterunt esse superstites.

[1] De Morb. Vener. l. 3. c. 1. §. 2. [2] loc. cit. [3] c. cit. §. 3.
[4] De Tumor. p. n. c. 60. [5] Anthropogr. l. 2. c. 30.
[6] De Chirurg. Oper. ubi de penis Chirurg. [7] supra, n. 7. [8] Epist. 53. n. 37.
[9] n. 40. [10] n. 39. [11] Epist. 50. n. 30.

stites. Sic in quodam Viro, quem sub Novembris finem A. 1718. in Nosocomio dissecabam, cum prægressæ venereæ luis indicia in primo urinario meatu offendissem; paucos quidem, sed nonnullos tamen restare adhuc canaliculos vidi, non secus atque in Lanio, qui, ut scripsi ad te Epistola VIII. (1), in præputio ulcuscula, in urethra cicatrices habebat, fuisse perpaucos, legisti, neque uno aut altero plures in nobili Viro, quem lues venerea non semel affecerat, XXVIII. Epistola (2) memoravi. Omnes autem fuisse memini in Stabulario (3), cujus alioquin urethram trium circiter ab extimo orificio digitorum transversorum intervallo lineis duabus albidis inæqualem deprehendi, videlicet aut cicatricum, aut excrescentiarum vestigiis. Ubi tamen attentius illi ab aliquo inspectentur, qui sæpius sit in eorum, cum secundum naturam sunt, contemplatione versatus, nescio quid tunc percipitur aliquando, unde aliquid esse passos, intelligatur, velut mihi in eo, de quo mox scribam, accidisse, scio. Ut iis autem, quibus hi majores omnes oblitterantur, deesse tantum constat quantum secernere iidem solebant humoris ad urethræ parietes adversus lotii acrimoniam illiniendos; sic rationi consonum est, illos præ cæteris, nisi urethra tota occalluerit, obnoxios fieri in posterum ardoris sensui ab eodem lotio, & si hoc acrius sit, etiam erosioni: reliquos autem pro numero amissorum canaliculorum, aut pro noxa canaliculis illata, levioribus quidem, sed ejusdem generis, tentari molestiis. Sed hoc satis sit attigisse. Ad id, quod modo indicabatur, veniamus.

10. ASTHMATICI, qui in Nosocomio decesserat, quædam in Gymnasium Partes illatæ sunt, cum in virili altero cadavere Anatomen traderem A. 1746. Juvat enim ejusdem Partes ex non uno, cum licet, corpore, aliasque aliter dissectas ostendere: quod tunc facere ferebat animus in vesiculis seminalibus, & pene.

VESICULÆ etsi cellulis intus erant humidis; nihil tamen seminis continebant. Caruncula, & quidquid ad superiorem urethram spectabat, bene se habebat. Sed cum inferiorem persecturi, crassiusculo specillo per infimum orificium indito, eam partem, quam glans complectitur, aperuissemus, cujus superficies partis nonnihil erat inæqualis, ulterius immittere specillum volentes, ultra sesquidigitum non potuimus. Tum a superiore, quæ aperta erat, parte idem conati, idem obstaculum, cum ad eum, qui designatus est, locum accederemus, offendimus. Paulatim igitur ab ea facie aperientes, ut soliti sumus, quæ facies nostris opposita est canaliculis, hæc denique animadvertimus. Tractus erat transversorum digitorum trium, aut eo amplius, quo proclive erat intelligere, urethram olim fuisse exulceratam. Per eam enim faciem, in qua illi sunt canaliculi, tres quatuorve exstabant in transversum ductæ albidæ, & quasi tendineæ chordulæ, vel potius institæ, non valde prominentes, nec usquam se ab interna urethræ membrana sejungentes. Erat inter chordulam, & chordulam interstitium, tum medio ferme inter primam, & ultimam loco urethra se tanto spatio quantum duo circiter occupassent transversi digiti coarctabat, ut ibi dimidio propemodum, quam supra, aut infra, esset angustior. Cum hæc omnia intra eorum, de quibus loquimur, canaliculorum regionem caderent; ipsi tamen, eorumque orificia primo quidem aspectu non præter naturam se habere videbantur. Ubi vero oculos attentius defixi, & accuratius inspectavi, satis cognovi, certo quodam modo, quem facilius ipse percipere, quam verbis explicare possim, ab naturali consuetudine discrepare, ut non obscurum esset, minorem quidem quam proxima urethra, sed aliquam tamen noxam olim pertulisse. Quod & chordularum, id est cicatricum sedes in ea dumtaxat urethræ facie, nempe inter canaliculorum orificia, confirmare videbatur, quippe indicans unde irritans virus, & demum exulcerans distillasset.

11. Jam vero ad ulteriorem, uti promisimus, urethræ partem transeamus. Occurrit hic quoque gonorrhoeæ sedes, nobis altera, Littrio prima, videlicet, ut ipse constituit, Cowperi glandulæ; sic enim per-

[1] n. 28. [2] n. 6. [3] Epist. 4. n. 19.

pergam appellare, quando Meryus, nescio quam ob causam, suo jure videtur cessisse, tacite ferens, sic eas ab Littrio quoque, nec semel, nominatas esse, ostensasque in Regia Scientiarum Academia (1), atque insuper in hujus Historia (2) primam earum inventionem Cowpero diserte fuisse tributam. Cæterum quam raro hæ glandulæ gonorrhoeæ sedes sint, illud præclare ostendit, quod Littrius (3) cum affectorum gonorrhoea cadavera secuisset circiter quadraginta, unum modo reperit, in quo harum glandularum vitia apparerent, quæ diligenter cum omnibus, quæ ad id gonorrhoeæ genus attinent, partiteque describit, ne causam quidem reticens cur rarum sit. Minus igitur miror, quod in cadaver non inciderim viri eo affecti. Prægressi tamen olim indicia a me conspecta esse, opinor, sive cum has glandulas, aut harum alteram, ut in Fabro lignario, de quo supra (4) dictum est, mutatam deprehendi in duram substantiam; non raro enim post inflammationem glandulæ solent indurescere, sive cum vestigia offendi in illarum ductibus non inflammationis solum, verum etiam exulcerationis, velut in eo, de quo protinus dicam.

12. JUVENIS, a capitis ictu in Nosocomio mortui circa medium Aprilem A. 1718. genitalia, in quorum anatome sæpe tunc eram occupatus, diligenter incidi. Et cætera quidem intra naturæ modum inveni. URETHRA autem ne recte se haberet, statim veritus sum ac retecta glande cavam in hac cicatricem animadverti. Glandula tamen Prostata, & Littrii, & Seminalis caruncula nihil quidquam vitii ostenderunt. Sed cum urethræ partem reliquam aperuissem, & primos aliquot ex meis canaliculis deletos vidissem (neque enim ulla eorum incipiebant apparere orificia, nisi quatuor circiter transversis digitis ab extrema urethra intermissis) attentius inspectans omnia, substiti in Cowperi glandularum ductibus, quorum dexter æquo tenuior, sinister autem æquo crassior per intimam urethræ tunicam transpiciebantur. In tenuiorem frustra quidquam immittere conatus sum; ut parietes ab inflammatione vel coaluisse, vel ad summas angustias contractos existimaverim. Contra sinister, subflavo mucoso humore distentus, specillum non tenuissimum admissurus videbatur, & reapse nullo negotio admisit, sed a parte glandulæ; nam extremum oppositum in urethra habebat finem perangustum, atque adeo obscurum, ut hinc esse censuerim, quod ita ipse humore esset plenus, & glandula ejus crassa, cum altera exilis esset, ac strigosa.

13. Hic quæres, cur illas ejus finis angustias conjecerim a prægresso ulcere esse potuisse. Nempe recordabar, Littrium in eo cadavere, in quo uno dictum est (5) hoc gonorrhoeæ genus deprehendisse, nunquam exulcerationem nisi ad oras, & circum oras adnotasse osculi alterius illorum ductuum, Cowperumque ipsum in explicatione ejus Figuræ (6), qua ambos eos ductus delineavit, monuisse, alterius orificium amplum admodum *in eo subjecto esse ex ulcere*. Et viderunt quidem ambo ulcus ad osculum ductus; sed illi, alter certe, erodens adhuc, ego vero, nisi me conjectura fallit, ad cicatricem perductum; itaque illi patentius orificium videre potuerunt; ego a cicatrice adstrictum conjicere. Quin Terraneus (7) prorsus obstructum osculum, indeque ductum mire dilatatum offendit, eumque sinistrum: quo in latere accidit ut tres isti, & ego orificii vitia deprehenderemus.

14. Sed ab illis osculis ulterius per urethram pergentes, ad alterum hujus pervenimus locum de duobus, in quibus Vesalius (8) non modo quod omnes, adnotavit, gonorrhoea affectos *graviter cruciari*, sed & causam protulit quare in hoc altero crucientur, cum penis riget. Is locus imo perinæo respondet. Ibi enim ob canalis reflexum, declivemque, ac humillimam sedem cum restitet erodens humor, ibi quoque *magis quam in reliqua meatus sede erodit*, (aut certe irritat) *erosus* autem

[1] Mem. A. 1700., & 1711. [2] Annor. eorund. [3] Memor. A. 1711.
[4] n. 3. [5] supra, n. 11.
[6] Vid. in Act. Erud. Lips. A. 1702. M. Novembr. ad Tab. 8. Fig. 1. litt. H.
[7] De Glandul. Obs. 6., & Fig. 1. ad D. [8] c. 14. cit. supra ad n. 8.

autem *meatus*, *quando una cum pene tenditur*, *solutionem unitatis vehementius inibi percipit*. Nec vero tunc solum, sed dum etiam postremas lotii guttas sursum inde promoturi, per advolutos musculos eam comprimunt meatus partem, de molesto ibidem sensu conquerentes audiuntur. Eum locum cingit Littrii glandula: eoque loco exulcerari urethram credo, cum ibi ipse quoque lineas nonnunquam viderim illas exstantes, quas pro cicatricibus habeo, Terrancus autem (1) ulcera offenderit ex diuturna gonorrhœa. Sed hæc interdum. Sæpius enim ad ea, quæ Vesalius ait, explicanda loci illius irritationem, inflammationemque satis esse, arbitror. De hoc genere quid a me conspectum sit, accipe.

15. SENEX decrepitus, lue venerea plurimos jam annos male mulctatus, ut quæ loqueretur vix intelligeres, urinæ autem difficultate, & gonorrhœa denique a duodecim jam annis laboraret, his malis, & ipsa ætate lente confectus, e vita cesserat ante medium Januarium A. 1717.

CADAVERIS quasdam partes in Nosocomio dissecantes, hæc quæ ad propositos morbos spectarent, animadvertimus. Uvula, cujus pars deerat, linguæ superior postrema superficies, & annexa olim per ligamenta epiglottis cartilago ita erant cicatricosæ, ut nihil magis. Itaque ea cartilago inæqualiter contracta, in triangularem propemodum verticem desinebat, multo caninæ similior, quam humanæ. Quin vitium in laryngem reliquam, & huic proximum Asperæ arteriæ truncum se propagabat; eratque arytænoidum altera quasi luxata, non compari parallela: intra illam autem arteriam inæquales magnique prominebant quasi lacerti; exteriore autem sede duobus infra cricoidem cartilaginem transversis digitis ad alterum membraneo-musculosi interstitii latus glandula exstabat ciceris magnitudine, & forma, colore autem cinereo, intus ex rubro fusco, in rotunda videlicet cavea, quam albi, nec laxi parietes comprehendebant. Eam glandulam pro una ex tot illis, ibi a nobis delineatis (2), accepimus: quæ occluso ob interna vitia foramine ad arteriæ cavum pertinente, sic, & fortasse olim magis, excrevisset. Ventrem priusquam aperiremus (cranii enim, & thoracis aperiendi tempus non fuit) manifestissimas a bubonibus inguinum cicatrices adnotavimus. Tum visceribus cæteris, quæ sic satis intra naturæ modum esse visa sunt, prætermissis, in urinariis substitimus Partibus. Renes valde parvi erant, & ob hemisphæricas protuberantias inæquali superficie: substantia tamen, nisi quod firmior fuit, quam soleat, magisque compacta, nihil vitii ostendit; quanquam in renis alterius pelvi seri aliquid inerat albidi, & turbidi. Ureteres & multum dilatati, & intus rubentes fere ad renes usque conspiciebantur; utraque autem hæc noxa quo magis ascendebant, eo magis decrescebat. In dextero circa medium, interiorem tunicam vidi exstantem, & se duplicantem, ut annularem mediocris altitudinis quasi valvulam faceret contra urinæ cursum conversam. Cum ambo essent mucosa materia semipleni; ab interiore eorum facie a medio sursum prostabant hic illic majores, minoresve sphæricæ, ut videbantur, guttæ, quas spongia abstergere nequicquam conatus, cultello amotas, & inter digitos compressas, statim in humorem lentum, & quasi *tabacci* dilutissimo colore infectum, abire vidi; ut postquam hydatides, sicuti alias (3) ad te scripsi, ab eadem tunica pendentes inveni, ejusdem generis illas, de quibus loquor, guttas fuisse, arbitrer. Porro vesica ex crassissimis tunicis facta, per quarum internam faciem crassi quasi lacerti, varia inter se implicatione conjuncti, transpiciebantur, albo, turbidoque humore scatebat. Tum a glande, cujus alterum coronæ latus ulcere olim exesum fuerat, urethræ incisionem exorsus, nihil fere adnotatione dignum reperi donec ventum est ad Littrii glandulam. Erat ea sedes confertissimis sanguiferis vasculis intus obducta, ut longe magis ex atro, quam consuevit, ruberet. Prostata autem glandula nihil obtulit, in quo morarer, præter brevissimos, & super-

[1] De Glandul. c. 5., & Obs. 3.
[3] Epist. 42. n. 11.
[2] Advers. I. Tab. 2. Fig. 1.

superficiarios sinus tres ex ampliori osculo in coni modum se contrahentes, inter carunculam recte se habentem, & vesicae orificium secundum urethrae longitudinem positos.

16. In hoc uno sic affectam ad perinaeum urethram vidisse memini: cui tamen affectioni causam praebere quoque potuit restitans, decrepita praesertim aetate, eo in loco pars aliqua urinae, ejusque non secundum naturam se habentis. Certe in tot aliis nunquam fuit, quos gonorrhoea prehensos descripsi, neque in Epistola hac tantum, sed in aliis etiam, & nominatim in Molitoris quodam famulo (1), qui dum gonorrhoea teneretur, interiens, noxam in pendula, quam dissecare non licuit, urethrae parte habuerit, necesse est, quando in summa hac non secus ac tot alii, nusquam habebat. Unde ergo factum est, inquis, ut in Prostata glandula, & caruncula ipsa seminali vitium esse, communi quadam sententia traderent? Nimirum quia ut humorem in gonorrhoea distillantem, si esset legitima, semen esse non infectum, ita, si spuria, venereo miasmate contaminatum, non dubitabant eo tempore. Postea vero coeperunt Medicorum aliqui suspicari, id quod in legitima effluit gonorrhoea, non semper esse ipsum semen, quippe cum plures viderent non ita macescere, & enervari, ut copia humoris posceret, annos haud raro pergens profluere, si semen esset. Et sane videmus quam in maciem, & infirmitatem virium incidant, qui nimis crebro per venerea insomnia ad longum tempus semen effundunt. Quorum ego aliquos novi, qui nullis proficientibus auxiliis, veriti ne in lethalem demum atrophiam praecipitarentur, ita penem sibi dormituri instita ex molli aluta sub ipso margine coronae glandis circumligare non infeliciter instituerant, ut donec penis non rigeret, nihil hinc sentirent incommodi; ubi vero rigere inciperet, eam continuo molestiam crearet, ut simul cum somno tolleretur periculum seminis effundendi. Multum porro ultra illorum Medicorum suspiciones processit Boerhaavius (2), diserte negans, semen verum se unquam novisse absque tentigine venerea sive in somniis, sive extra somnia fuisse effusum; ut rarissimus sit morbus oporteat, in quo sponte, & sine sensu effundatur. A Prostata igitur glandula id esse censuit. Equidem haec non dico quod credam, verum semen sine venereis cogitationibus nunquam effluere. Credo enim ubi laxiores, aut erosae sint orae foraminulorum, per quae semen in urethram descendit, aut ubi ipsum aquosius sit, posse absque illis cogitationibus defluere, ut nonnullis accidit a calidioris clysmatis injectione, aut ab duriorum alvi recrementorum excretione; nisi & illis id, quod exit, semper paucum adeo, & tale sit, ut a Prostata deducere liceat; his vero nunquam esse queat a vesiculis seminalibus. Quod ut semper, quemadmodum olim arbitrabantur, non fieri scio, ita nonnunquam fieri, negare non possum.

17. Ventum est, ut vides, ad postremam in urethra gonorrhoeae sedem, Prostatam videlicet glandulam, & carunculam Seminalem. Quarum haec si exitus seminis aut laxitate, aut erosione patulos tunc semper ostenderet, aut illa si ita in omnibus exulcerata esset, ut ulcus ad seminis canales, per ipsam glandulam traductos, perveniret; nihil esset causae, cur seminis fluxum, semper revera tunc fieri, negaremus. Atqui in pluribus nihil quidquam istorum est, ut non modo quae hactenus in hac Epistola scripsimus, fere omnia satis ostendunt, sed aliorum quoque Observationes confirmant, in quibus Terraneus (3) est, & quem ipse laudat, Blancardus, potissimum autem Littrius (4), qui ex propriis inspectionibus primum statuit gonorrhoeae sedes tres, in quarum singulis morbus interdum est, illaesis duabus reliquis; de tribus autem unam facit Prostatam glandulam: deinde ostendit, cum sedes in Cowperi esset glandulis, in Prostata non fuisse, & quam difficile in hanc, aut in carunculam ab illis virus propagetur. Sed, ut haec vera sint, in aliis tamen, ut in plerisque eorum, qui gonor-rhoea

[1] Epist. 24. n. 18.
[2] Praelect. ad Institut. §. 776.
[3] De Glandul. c. 5. & Obs. 3., & seq.
[4] Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1711.

rhœa quam virulenta, & quam diuturna vexati fuerint, in Prostata quoque & caruncula repertum esse vitium, inficiari non licet. Ut sileam quod scripsit Whartonus, (1) excretoria Prostatæ glandulæ foraminula, in sanis inconspicua, in illis *evidenter cerni*; pervulgatæ sunt, atque adeo in Sepulchreto (2) extant Bartholini, Severini, Wirsungii Observationes ejusdem glandulæ in gonorrhœa ulceribus, aut abscessu affectæ, post gonorrhœam autem cicatricosæ: legiturque ibidem (3), ut in eo morbo curationem desperaret Guenotius, ubi digito in podicem immisso, renitentem illius glandulæ tumorem perciperet. Nec desunt aliæ postea habitæ ejusdem glandulæ a gonorrhœa vitiatæ Observationes. Quarum duas potissimum juvat proferre, alteram Brunneri (4), Genselii (5) alteram. Hi enim cum de excrescentibus in urethra carunculis inter se adeo discreparent, ut has primus figmentum Chirurgorum esse diceret, ut pote qui catheteris impedimentum in quadam, non a caruncula, quæ nusquam erat, sed ab urethræ *insigni strictura, & coarctatione, seu ex adustione*, fuisse observasset ferme ut nos in Asthmatico supra [6] descripsimus; Genselius autem, qui in altero, ejusmodi quidem carunculam, nullam vero coarctationem vidisset, pro carunculis contenderet; cum in hoc igitur dissentirent, in eo plane conveniebant, quod secundus in suo, qui post virulentas aliquot gonorrhœas in novam inciderat, *circa prostatas diversa* invenerat *ulcuscula*, & primus, quod in suo præter *summam* ibi quoque *meatus angustiam*, viderat *circa prostatas miram cicatricum ex ulceribus antiquis, inveteratis, tunc persanatis, faciem conspicuam fuisse*. Quod vero ad Seminalem carunculam ipsam attinet, non in Sepulchreto dumtaxat habes [7], ut Vesalius hac in Urbe extremos ambos fines vasorum semen deferentium, qui in lateribus carunculæ conspectum quodammodo in cæteris fugiunt, in quodam, hoc morbo laborante, *apertos laxosque* offenderit; verum etiam apud Cl. Benevolum [8] tum ejus Observationem in viro, qui duodeviginti jam annos eundem pertulerat morbum, magni & callosi ulceris sic intra glandulam Prostatam latentis, ut pus tamen per carunculam tantummodo emitteret, ulcere pariter intus erosam, tum Observationes alias [9] exulceratæ in gonorrhœa carunculæ ejusdem, ex Genga commemoratas. Caruncula autem, ut nosti, parva adeo est, vix ut ulcus esse in ea possit, quin amborum, aut alterius saltem canalis seminis finem corrodat, eique jugiter distillaturo viam sic vel magis aperiat, quam cum eorundem canalium laxa nimium, patulaque sunt oscula. Ulcera vero, quæ in Prostata sunt glandula, non omnia id faciunt; sed ea dumtaxat, quæ hinc in illa ejus parte sunt, per quam alter, ambove eorum canalium traducuntur, quæ pars pone urethram summa est, inde vero ulcerosis cuniculis actis, sibi, & puri, & semini aditum in urethræ interiorem faciem aperiunt, sive contra ab hac ad illos usque canales serpendo perveniunt. Cætera ejus glandulæ ulcera cum secreto in ea humore pus commistum emittunt, aut per propria ulcerum ipsorum, quæ intra urethram patere possunt, orificia, aut per naturalia glandulæ ejusdem oscula: per quæ, cum sine ulcere laxiora tantummodo sunt, solus ille humor, non pus, non semen, effluit. Atque hæc attigi, ut veterum noxarum vestigia, quæ mihi aut in ea glandula, aut in caruncula, aut in utraque videre contigit, vel me tacente, intelligi liceat quo attinerent.

18. Et primum quidem offendi superficiaria, veluti albidas illas exstantes lineas, excrescentiarum, ut opinor, reliquias, aut tres illos perbreves sinus, quos supra [10] in decrepito Sene descripsi: alia autem profunda, & prorsus abdita, ut ex proxima cognosces historia,

19. SENIS cadavere usus sum A. 1742. ad Anatomen publice inchoandam, cujus quoniam morbi qui fuissent, scire pro certo non potui; ideo quæ præter naturam in-

[1] Adenogr. c. 31. [2] Sect. hac 31. Obs. 5. §. 1., & 2. [3] in Schol. ad Obs. 4. [4] Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 97. [5] Earund. Cent. 6. Obs. 84. [6] n. 10. [7] Sect. cit. Obs. 2. [8] Proposiz. int. alla Carunc. c. 3. [9] c. 5. [10] n. 15.

inveni, pressius indicabo. THORAX cor habuit magnum, & crassis parietibus, arteriæ autem Aortæ initium æquo latius, & creberrimis intus maculis distinctum albis, quasi tendineis, necdum osseis. Venter autem, antea perlustratus, in eadem arteria obtulerat ejusdemmodi, sed leviores, maculas; si duriorem excipias unam, quæ ad orificium erat arteriæ Sacræ, ipsumque angustius, quam ejus esset trunculus, videbatur reddidisse. Quæ, & qualia pylori annulo insiderent corpora, glandulæve extarent in pylori antro, cum scribendi occasionem habuerim Epistola XXIX. [1] nihil est causæ cur hic repetam. Jecur facie convexa propemodum tota cum diaphragmate erat connatum. Lien justo crassior, & latior, colore intus coccineo diluto, arteriosis autem, qui eum subibant, ramis ipsis quidem flexuosis, sed toto unde veniebant, Splenicæ arteriæ trunco nullis prorsus flexibus contra atque solet, contorto. Renes pro latitudine justo longiores. Vesicæ crassiores tunicæ. Denique Prostata glandula ea parte, qua urethræ anteriora tenet, inclusam penitus intra suam substantiam habebat caveam, mediocris uvæ acini figura, & magnitudine, cujus parietes eodem, quo reliqua glandula, colore, membranula quadam, quasi tumoris folliculo, convestiri videbantur: nihil autem continebant.

20. Quid hoc cavo olim comprehensum fuisset, & quomodo postea inde abiisset, cum esset obscurum; in memoriam redii, quid anno ante in Sene altero vidissem, de quo ubi de Febribus (z), ad te scribam. Scilicet in Prostata glandula amplificata, & exteriore ambitu ex rubro fusca, intra substantiam reliquam, cæteroquin secundum naturam se habentem, granula alicubi inveni quasi *tabacci* ex subflavo nigricantia. Erant hæc haud procul ab interiore urethræ facie, alia quidem huc illuc disjecta, alia autem in unum cavum, eo, de quo modo dictum est, multo minus, constipata. Num ergo illud quoque majus cavum istiusmodi plenum granulis fuisse, credemus? Sed quid ea granula sunt? in pluribus enim, neque tunc primum, deprehendi. Et in Adversariis [3] quidem pro humore habui, qui in Prostata secernitur, in eam formam coacto: nec esse quidquam vedeo, cur in præsentia quoque non habeam. Verum quæ causa sit unde formam, coloremque sic mutet, prægressane olim venerea lues, an vitii aliud genus, in medio relinquo, ut illud pariter, de quo suspicio in aliis Litteris [4] injecta est, an ea granula materia interdum esse possint calculorum, qui in hac glandula reperiuntur. Nunquam tamen intra ipsam, majorem eorum granulorum copiam offendi, quam in Figulo, ut relegens Epistolam VII. [5], facile cognosces: in quo antiquæne lui tribuas ob nullum ad glandem superstes frænuli vestigium, deliberabis, non secus atque in Sene, de quo Epistola scriptum est XXIV. [6], cui cum vix unus, isque tenuis, superesset de majoribus urethræ canaliculis, ea granula non deerant ad latera carunculæ Seminalis. Placet huc alia duo adscribere exempla in Viris, qui tametsi quibus obnoxii fuissent affectionibus, omnino propemodum ignoro, quæ tamen in aliis quoque corporis partibus haberent ab naturæ norma aberrantia, non reticebo; neque enim prorsus inutile, ut alibi quoque vidisti, censeo, præter naturam inventa commemorare saltem ut quæ sæpius, quæ rarius in certis ætatibus, & habitibus corporum, morbida occurrant, comparatione instituta cognosci liceat.

21. VIRI annos nati quatuor & quinquaginta, quem apoplectica affectio lente confecerat, cadaver A. 1728. Gymnasio est datum, unde Publicæ Anatomes initium fieret, donec meliorum cadaverum copia esset. Itaque Caput non attigimus. Quæ Venter, & quæ Thorax quoque ex parte, adnotanda obtulerint, hic habebis. INTESTINA quidem laxa erant, & quasi inflammata: nullum tamen aut ipsa, aut ventriculus erosionis habebant indicium, ut recens causa aliqua credi posset id, quod in Duodeno describam, esse-

[1] n. 17. [2] Epist. 49. n. 18. [3] IV. Animad. 14.
[4] Epist. 42. n. 37. in fine. [5] n. 11. [6] n. 6.

fecisse, præsertim cum pus, gravis odor, crassitudo, & inæqualitas labrorum, aliaque omnia ulceris indicia abessent. Intervallo gemini transversi digiti infra pylorum locus erat, in quo interiores deerant intestini tunicæ, sicque orificium relinquebatur digiti capax, quo immisso, facile extrorsum cedens tunica omnium extima in quoddam quasi diverticulum formabatur. Lien sanus; sed multo minor justo, & plane exiguus. Arteriæ Magnæ truncus intus habuit, qua parte lumborum vertebris adhærebat, squamas osseas non mediocres: idem tamen intra thoracem, non secus ac cor, sanissimus fuit. Vesica urinaria æquo minor pro reliqua corporis magnitudine. Nihil in urethra animadversum peculiare, nisi granula quasi *tabacci* ad oscula Prostatæ glandulæ.

22. VIRUM alterum, illo aliquanto juniorem, quo corporis habitu, & unde mortuum, & ubi, & quando secuerim, obiter dixi, cum de hæmorrhoidibus ipsius scriberem Epistola XXXII [1]; ut quid in summa urethra viderim, hic addere satis sit. CARUNCULA Seminalis ad latera habuit ea, de quibus loquimur, granula, a quorum aliquibus loci madore, ut opinor, dissolutis non vicinia modo reliqua, sed & seminalium ductuum oscula flavescebant. Animadverti simul, hæc oscula multo, quam soleant, fuisse ampliora, figura autem ellyptica. Unum vero ipsorum paulo quam alterum, majus erat.

23. Nunc quoniam de carunculæ ipsius vitiis sermo fieri cœptus est, possem, nisi supra (2), aut alias (3) faciendi occasionem jam habuissem, vitia alia his, quæ modo dicta sunt, contraria duorum, quæ in ea sunt, osculorum proponere, videlicet ut alterum multo majori, quam soleat, angustia viderim, alterum prorsus occlusum, imo ut neutrum, atque adeo ne majus quidem, ipsis interjectum, Sinus orificium ob deformatam a veteri lue carunculam, dignoscere potuerim, ac demonstrare. Habes igitur quas pollicitus initio sum, quales eæ cunque fuerint, meas ab uno ad alterum urethræ extremum Observationes in iis, qui gonorrhœa aut tunc laborarent, aut olim laborassent, aut etiam laborasse videri possent. (*)

24. Non me fugit, vel extra urethram, eique propiores glandulas, alias huic morbo sedes in seminalibus Vesiculis, in Testibus, imo in Urinaria etiam Vesica, & Renibus fuisse assignatas. De quibus singulis cum pauca cursim attigero, his Litteris finem imponam.

25. De Seminalibus Vesiculis, præter Majorum, & in his Riolani, qui in Sepulchreto (4) laudatur, sententiam, Observationes haberemus Littrii, si quod promiserat (5) cum de Gonorrhœa ageret glandularum Cowperi, præstitisset. Cæterum proclive est intelligere, a caruncula, & Prostata glandula, cum seminis canales, per hanc traducti, & in illa hiantes, erosi sunt, facile morbum posse cum Vesiculis communicari. Cujus rei nobis tunc fortasse indicium extitit, cum in Juvene (6) annos nato viginti quinque, strigosas adeo atque exsuccas contra atque ætas illa fert, Vesiculas deprehendimus; eadem enim virulenta inflammatio, quæ extremorum seminis ductuum alterum olim contraxerat, alterum obcæcaverat, in Vesiculas propagari potuit, easque vitiare. Noli tamen quotiescunque alicui, longa, & dira gonorrhœa laboranti, accidit, ut in venereis somniis effundat semen sanguinolentum, fœtidum, & sordibus, ac pure inquinatum, noli, inquam, propterea continuo credere, vitium ad Vesiculas jam pervenisse; potuerint enim aliquando purulentæ, & fœtidæ sordes, & cruoris aliquid a transeunte, sano alioquin, semine abripi, atque averri ex ulceribus, quæ urethram, & Prostatam glandulam, & Seminalem carunculam occuparent. Ab his enim ultimis ipsis ulceribus non semper necesse est, vitium cum Vesiculis communicari; tametsi non difficile communicari posse diximus.

26. Sed num pariter facilis est a Vesiculis in Testes morbi transitus? Ab illis in

[1] n. 10 in fine. (2) n. 7. (3) Epist. 40. n. 29.
(*) Vid. etiam Epist. 60. n. 12. (4) Sect. hac in Schol. ad Obs. 4.
(5) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1711. (6) supra, n. 7.

in hos, cum vi adstringentium remediorum exitus intercipitur, virulentam regurgitare materiam, eoque tumere ipsos, & ex parte sedem esse gonorrhœæ, docuit Whartonus (1); hujus enim verba sunt, quanquam id minus perspicue in Sepulchreto (2) significatur, quæ ferme descripsit, non modo secutus est Graafius (3) tunc etiam cum ad id corfirmandum, gonorrhœam fœminarum *procul dubio*, ait, cum prostatis careant, *a testibus provenire*. Hanc tamen confirmationem Graafius postea (4) abjecerit, necesse est, cum mulieres & prostatas habere, & fluido in testibus semine destitui tradidit. Quod si Whartono, aut Graafio tunc cum Whartonum sequebatur, in mentem venisset Observationis Panaroli (5), qui in mortua post assiduam gonorrhœam, inventam scribit *vomicam in uno quoque teste*; hinc etiam fortasse pro opinione ista sua argumentum duxissent, infirmum tamen, quando, non ut Bonetus isti, haud accurate descriptæ, Observationi (6) titulum fecit, *Gonorrhœa muliebris a vomica in uno Teste genita*; sed longe alium præscripsit Panarolus, *Vomica in testibus mulieris ex antiqua gonorrhœa*. Scilicet ut alias in partes, sic in ovaria quoque traduci potest ex diuturnæ gonorrhœæ sede venereum virus posteaquam sive per lymphæ ductus, sive per vasa sanguifera absorptum, sanguinem infecit universum; neque enim magis quam alia complura, quæ apud Vercellonum leguntur, placet illa, quam excogitavit (7), via a vagina per hypogastricas arterias ad ovaria; quasi arteriæ e partibus, juxta quas transeunt, aliquid acciperent in ulteriora importandum. Non est igitur ex Panaroli Observatione gonorrhœæ sedes in muliebribus testiculis ponenda. Num vero saltem in virilibus? Minus difficile aliquanto; si id tamen alia quam eorum tumoris observatione, quando adstringentium vi suppressa est gonorrhœa, comprobetur. Minime enim necesse est, ut si materiæ cujuslibet repentinam, violentamque suppressionem tumor partis alicujus consequatur, eo continuo decurramus, ut ex tumente nunc parte eam materiam antea profluxisse, aut in illam nunc regurgitasse, affirmemus. Posse tamen intempestiva adstringentium vi auctam irritationem, aut inflammationem a suprema urethra, adjunctisque Vesiculis per vasa, semen Deferentia, ad testiculos propagari: & posse quoque, idque facilius, & citius, eo usque produci, ut inter ea vasa, & Vesiculas viam seminis ferme intercipiat, a quo propterea retardato testiculi distendantur: & posse denique materiam, quæ per urethram excernebatur, sanguinis alveum subire, & cum sanguine in testiculos inferri, non negamus. Sed modorum horum trium esse unum vides, nempe secundum, per quem tumere quidem testes, intelligas, neque tamen venereo contagio infici, & quod consequitur, non fieri sedem gonorrhœæ virulentæ.

27. Non paulo autem longior est via ab urethra ad renes, quam ad testiculos: & malum tamen, si diutius perstiterit, ab urethra ulterius serpere, & *vesicam, ureteres, & tandem ipsos etiam renes inficere*, Dodonæus (8) affirmat. Hujus enim verba esse, animadverti, quæ in prima Scholii particula ad Observationem IV. leges hujus Sepulchreti Sectionis XXXI. ab ipso Dodonæo sumptam; sed neque ibi, neque titulo, ad quem amandamur, *de Hypogastrii Doloribus*, id est Sectione XXIII. ubi sub Observatione habetur VI. §. 4. ex toto descriptam, cum de urethra universa exulcerata, & sanguine concreto plena neutrubi ulla mentio fiat. Verum ut ad renes usque serpat malum, *diuturnitas*, ut vides, a Dodonæo requiritur: & gonorrhœa, quæ Observatione illa proponitur, annos perstiterat duodeviginti. Quo tamen modo, ubi vesica exulcerata est, vitium per urinam vel multo citius possit cum ureteribus, renibusque communicari, alia a nobis Epistola (9) indicatum est: quo ex loco quædam posses tanquam con-

(1) Adenogr. c. 31. (2) Sect. hac Schol. 2. ad Obs. 5.
(3) Ibid. Scholio ultimo ad Obs. 1. (4) De Mulier. Organ. Generat. c. 6. in fine.
(5) Pentec. 1. Obs. 14. (6) 6. in Sect. hac. (7) De Pudend. Morb. c. 3. §. 3.
(8) Medic. Observat. c. 41. (9) 42. n. 20.

concausas, si opus esset, prudenter accipere, & ad hanc Dodonæi Observationem, ut tres nostras non ita dissimiles [1] omittamus, accommodare. Nam in gonorrhœa tam diuturna, tamque atroci, quæ dysuria, & quæ interdum stranguria esse debuerit, satis apparet; vesica autem *plane rigida* (non *plane frigida*, ut ineptissimæ descripserunt operæ in Sepulchreto) *nec extendi*, *nec contrahi poterat*. Sed & salva vesica, a gravibus, & repetitis gonorrhoeis renes posse vitiari, vel ex ea evidenter elucet Valsalvæ historia, quam inter initia ejusdem Epistolæ [2] proposuimus, non serpente igitur ex urethra malo, sed vias sanguinis subeunte, per easque ad renes traducto. Cæterum utcunque se res habeat; non propterea vesicam, ureteres, renes gonorrhoeæ sedem esse putabimus, tum quia nihil seminis, aut humoris ad semen attinentis ex iis profluit partibus, tum etiam quia ex iis distillans ichor nequit, nisi forte vesicæ sphincter sit læsus, aliquando ferme sine lotio guttatim in urethram venire, & mentiri gonorrhœam. Sed manum de tabula. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLV.

Agitur de Uteri tum descensu, tum, ut mulieres ajunt, ascensu.

QUod scripsit Hippocrates (3), *Uteri quocunque e sede naturali moti fuerint, morbos afferunt, sive foras processerint, sive intro cesserint*, hujus erit Epistolæ argumentum, quæ duabus proximis Sepulchreti Sectionibus respondebit, XXXII. *de Uteri Procidentia, Descensu, & cæt.*, & XXXIII. *de Hystericis Affectibus, Suffocatione, & cæt.* Visum est enim unis Litteris bina hæc morborum genera comprehendere, ne æquo breviores alioquin forent, quando nec Valsalva dissectiones huc attinentes reliquit, & nos perpaucas habemus, quas tu, quales eæ cunque sint, animo, ut soles, libenti accipe.

2. Primum igitur, quod ad uteri prolapsum, descensumve attinet, præclare nosti, Fernelio (4) tunc uteri descensum esse, cum deorsum quidem, sed necdum extrorsum se demisit, prolapsum vero cum se invertens præcipitat foras, quod ex vehementiore solum pariendi conatu accidat, nisi quod interdum ex imprudentis quoque obstetricis, secundas violenter detrahentis, temeritate. Rem plane absolvisset, si prolapsus alterum genus non omisisset, tum videlicet cum se non invertens, sed intra inversam vaginam conclusus uterus extrorsum prolabitur. Nam in descensu quoque vagina tantum se invertat, quantum uterus descendit, necesse est. Hæc autem se invertit ob easdem sive externas, sive internas, ob quas uterus descendit, causas, vincula scilicet utriusque simul aut distrahentes, aut laxantes. Quas inter causas quomodo ipse quoque uterus, ipsaque vagina recenseri possit, infra (5) ostendemus. Præter hos veros uteri sive descensus, sive prolapsus, vaginæ etiam prolapsus est, non levior modo, sed nonnunquam tantus, atque ejusmodi, ut quem secundo loco memoravimus, uteri prolapsum mentiri possit, qualem descriptum, pictumque videris ab Jo. Guilielmo Widmanno (6), qui a sola factum intima vaginæ tunica invenit.

3. Hæc morbi genera omnia apud vetustos quoque Medicos agnoscimus commemorata, imo apud vetustissimum omnium Magistrum Hippocratem, si prolapsum illum excipias, in quo uterus se se in-

(1) supra, n. 15. & Epist. IV. n. 19. & XLII. n. 40. (2) n. 2.
(3) De loc. in hom. n. 59. (4) Pathol. l. 6. c. 16. (5) n. 12.
(6) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 98.

invertit. Quem tamen a Celso [1] indicatum esse, IV. in ipsum Epistola satis videor ostendisse. In Hippocraticis autem libris non modo vaginæ prolapsum, *uterorum* nomine *foras prodeuntium* [2] memorari, curatio ipsa monstrat, sed & verum uteri ipsius descensum, & secundum prolapsus genus verba illa, *Si vero propinquissimi fuerint uteri* (3), & *Si penitus ex pudendo exciderint uteri; dependent velut scrotum* (4). *Si vero extra pudendum os uterorum exciderit, & cæt.* [5] Hæc fere omnia cum a posteris ad patrum usque nostrorum memoriam sine ulla dubitatione jure meritoque servata essent; imo plures, alii aliis temporibus, propendentem uterum exstirpatum esse, salva muliere, neque id rarissime, nimia plerumque, ut verum fateamur, credulitate non dubitassent, ne de illis quidquam dicamus, qui eo usque processerant, ut ab iis postea mulieribus liberos nihilominus, si Superis placet, procreatos esse, contenderent; extiterunt denique, ut ex Sepulchreto ipso præclare noveris, in Re Anatomica, & Chirurgica exercitati Viri, qui ut recte se nimiæ aliorum credulitati objecerunt, ita non recte in contrarium adeo cucurrerunt, ut non modo concedenda quædam, verum insuper sana illa de uteri prolapsu antiquissima dogmata ipsa quoque pernegarent, &, quod magis mirum est, aliquot celebres utriusque illius Facultatis, & Medicinæ Magistros asseclas suos facerent, & astipulatores.

4. Nam uterum quidem, superstite muliere, nonnunquam *extraordinario, & rariore casu* excisum esse, cur non potius cum Georgio Wolffg. Wedelio (6) dicamus, quam nunquam cum Jo. Guilielmo Pauli (7), docte alioquin hac de re disserente? Nimis enim durum videtur de tot, qui illud ab se factum, conspectumve scripserunt, omnes deceptos pronunciare. Certe autem si edita tunc fuisset, aut ad ejus manus pervenisset Slevogtii Observatio [8], hanc saltem non secus ac Abr. Vaterus [9], agnovisset omni deceptione carentem. Magnum enim corpus e mulieris naturali exsectum, cum excrescentiam esse putaret Slevogtius, & a sordibus purgaret; præter opinionem deprehendit, thecæ instar crassæ uterum cum tubarum reliquiis continere secundum naturam se habentem: quæ Jenenses Professores, & Medici plerique alii, & Studiosi centum conspexere: mulier autem illa feliciter est restitutâ. Quod si me interpelles, quærendo, cur neque hanc, neque aliam aliquam aut magna ex sectis non modicis uteri vasis hæmorrhagia continuo sustulerit, aut paulo post grave vulnus, quod propendente simul cum utero vesica, huic quoque necessario infligendum esse, animadvertit Ruyschius [10]; ad primum fortasse dicam, distractis diu, eoque contractis vasis, & corruptione insuper sensim, ut in emortuis sphacelo carnibus, adjuvante, non multum sanguinis debuisse profundi; ad alterum autem, vel inversam superiore dumtaxat parte fuisse vaginam, vel non exteriore quacum vesica conjungitur, sed intima solum tunica inversam, ut vesicam trahere secum non debuerit. Quæ si fieri potuisse non probas, neque enim mihi undique placent, meliora ipse per te quæres: videndum est enim, ne Slevogtio, & siquis præterea alius est Vir Spectatus, qui se diligenter aut in exciso corpore, aut in cadavere examinasse rem testetur, nullam tribuere fidem videamur. Quod examen ut facile, & bene poterat, vellem instituisset Molinettus, qui [11] se *tutissimam semper esse expertum*, & *adhibuisse pluries*, dicit, uteri amputandi rationem, *in vetulis præsertim*: in quibus inversio uteri, de qua hæc ait, quanto rarior est, tanto post amputationem examinanda erat diligentius, ne forte aliquid erroris subesset, cujus suspicionem perpetua illa curationis felicitas videtur augere. Est etiam multo recentior altera inversi uteri, feliciter-

(1) De Medic. in Præfat. (2) De Exsect. foet. n. 4.
(3) De Morb. Muliebr. l. 2. n. 37. (4) Ibid. n. 38. (5) Ib. n. 39.
(6) Differt. de Procid. Uteri c. 4. (7) Progr. addit. Diss. Schacheri de Placentæ Morbis.
(8) Vid. in calce Obs. von Sanden de Prolapsu Uteri.
(9) Differt. de Sarcom. e pudendo muliebr. & cæt. thes. 7. (10) Thes. Anat. 8. n. 102.
(11) Differt. Anat. Path. l. 6. c. 12.

citerque exsecti Observatio, in qua examen omissum nolles post exsectionem, cum ante hanc casus iste similis fuisse dicatur casui, ex Wepfero in Ephemerides relato Inclytæ Nat. Cur. Academiæ Dec. 2. A. 5. Obs. 50. ubi tamen non modo non invenias uterum inversum, sed excrescentiam, quam Wepferus ipse ad vaginam potius, quam ad uterum attinere potuisse indicaverat [1], imo ex iis, quæ intra biennium postea eidem mulieri acciderant, attinuisse confirmaverat (2). Nec vero inversi dumtaxat uteri, sed & extrorsum cum vagina prolapsi in vivis, mortuisque diligens est requirenda examinatio, præsertim postquam ex laudata [3] Widmanni Observatione constat, solius inversæ vaginæ prolapsum ita imponere interdum posse, quasi intra ipsam uterus simul prolapsus esset. Nam si Ruyschii Figuras [4], secundum hunc casum exprimentes, cum Widmanni Figura conferas, quæ primum repræsentat, nihil invenies discriminis, ut alia omittam, in eo quod præcipui signi loco ad alterum ab altero internoscendum habebatur. Scilicet internum uteri osculum in media infima prolapsi corporis parte, ut in Iconibus est Ruyschii, sic in ea Widmanni a te cerni credas, cum tamen a sola vagina effictum fuisse, dissectio ostenderit, qua vaginæ interior tunica, crassior facta, ipsa quidem prolapsa, uterus autem in sua naturali sede inventus est. Qua ratione igitur, inquis, in viva fœmina rem hanc internoscemus, magni utique momenti ubi de amputatione oporteat deliberare? Idem quod tu, quæsivit Abr. Vaterus (5). Sed nihil constituit: imo obvium quoddam signum inutile esse posse indicavit, fretus eadem Widmanni dissectione. Mihi vero ex re quadam alia, quam ante sectionem animadvertens Widmannus, dubitare cœpit, num id, quod videbatur uterus, revera esset, mihi, inquam, cogitatio orta est ex ea ipsa re signum petendi, ut cognoscamus, uterus sit, an non sit. Nimirum per osculum, quod uteri esse incertum sit, specillum oblongum immittenti si idem, quod illi accidat, ut sine obstaculo adigere possit multo ultra naturalem caveæ uteri longitudinem, nec tamen propendens corpus hanc superet, neque interiori jam sit putrefactione alte exesum; indicium, opinor, habebitur, ut in re ambigua, & perdifficili, non contemnendum, illud osculum, non ad uterum, sed ad vaginam dumtaxat pertinere: contra vero, si contra. In mortuis autem si rem sæpius cultro examinassent, qui uterum nunquam descendere, aut prolabi contenderunt; non omnes aliorum Observationes ad vaginæ unius prolapsus, aut ad ejus, & osculi uterini excrescentias referri oportere, censuissent; quasi vero præter ea, quæ ipsi viderunt, aliud videre potuisset nemo.

5. Facile quidem, ultroque ipsis damus, eos, qui uterum abscidisse se scribunt, fere omnes illiusmodi aut excrescentiis, aut vaginæ prolapsibus fuisse deceptos, quod, velint, nolint, illi quoque fateantur necesse est, qui post excisionem, mulieres filios peperisse tradiderunt; nisi forte res longe rarissimas duas in unam eandemque mulierem cecidisse contenderent, ut exciso utero fuisset superstes, & duplicem a primordiis uterum habuisset. Sed ut dicere ingressus eram, num ex eo quod in excrescentiis, vaginæve prolapsibus pro utero accipiendis tot Chirurgi decepti sunt, num, inquam, illud consequitur, deceptos pariter esse omnes, qui uteri descensum, prolapsumve se vidisse scripserunt? Quod vero non consequi, cum ratio ipsa, tum evidentissime ostendunt Observationes quam plures ad aliquot addendæ, quæ in Sepulchreto producuntur. Illas, vel me tacente, indicabit Slevogtius (6), & copiosior in iis colligendis, quæ ad hanc Sepulchreti XXXII. Sectionem attineant, Sandenius (7): in cujus Sectionis Additamentis mirum in primis est, eas Observationes deesse, quæ ex Ruyschiana Centuria excerpi eo tempore potuissent, non secus ac quæ ex pervulgato Bohnii libro mox a nobis commemorabitur. Ad has adjicies, quæ tunc non extabant, partim supra indicatas,

(1) in Schol. ad n. 4. (2) Dec. ead. 2. A. 7. Obs. 54. (3) supra, n. 2.
(4) Obs. Anat. Chir. Fig. 2. 8. 11. (5) Differt. de Polypo ex utero egresso thes. 10.
(6) Differt. de Muliere gravida lapsu vag. uteri & cæt. §. 12. (7) Obs. supra ad n. 4 cit.

tas, partim infra indicandas, prætereaque alias sive descensus uteri, sive prolapsus, ad quas pertinent Vateri (1) una, Cl. Phil. Adolphi Boehmeri (2) altera, ambæ, ut cæteræ, per dissectionem evidentissime comprobatæ.

6. Cæterum etsi Medicis quidem, & Chirurgis, ut in illa Epistola (3) in Celsum dixi, *aspectus inversi uteri nimis est rarus*, idque *rarissime evenire*, Graafius (4) scripserat; Obstetricibus tamen, imperitis præsertim, & in puerperis certarum regionum haud rarissimum esse, ex libris intelligo, in primisque ex II. *Adversariorum* Ruyschii Decade (5). Inde etiam patet, non semper aut ex illarum imperitia, aut ex harum vehementiore pariendi conatu inversum uterum extrudi, sed a conatibus quoque *exonerandi uteri post partum*. Est præterea causa alia, sed quod ad effectum hunc attinet, longe rarissima, nimirum cum ampla excrescentia, fundo uteri intus innata, suo pondere invertit uterum, deorsumque trahit, quemadmodum Sandenius quidem proposuit (6). Certe autem eum uterum fuisse inversum, anatome ostendit; nam intra ejus cavum, illa facie comprehensum, quæ exterior antea fuerat, uteri vincula, & Falloppii tubæ, & ovaria conclusa deprehenderunt. Qua ratione facilius intelliges, quomodo in Henrici ab Heer relata in Sepulchretum (7) Observatione in uterum, ab agyrta exsectum, prolabi potuisset pars non modica intestini Coli, & simul cum illo, ut quæ intra ipsum inversum contineretur, amputari. Colliges etiam ex Sandenii Observatione (8), posse nonnunquam mulierem inverso, nec reposito, utero, hebdomadas plures vivere, imo ex Genselii Curatione (9) post plures dies in suam denique sedem restituto, servari. Verum hæc rara sunt, si cum tot aliis cito funestis casibus conferas, ad quos addenda est producta a Bohnio (10) primiparæ mors intra *horulam* consecuta violentam uteri e sua sede, vacua inventa, detractionem, & vel citior, si recte intelligo, in fœmina alia, de qua ex Champan refert laudatus Boehmerus (11). Alter quoque uteri, id est sine inversione, prolapsus neque adeo creber est, ut *integrum* ejus Observatorum *catalogum retulerit Blasius in commentariis ad Veslingium*, quemadmodum hallucinatus scripsit Graafius (12), nec rursus adeo rarus est, ut *præter Ruyschium* viderit *nemo*, quod Widmanno (13) haud excidisset, nisi oblito, ut fit, Observationum Plateri (14), & Peyeri (15).

Descensus potius uteri, & prolapsus vaginæ potissimum, haud raro occurrit. Itaque inversi uteri prolapsum non nisi semel, non inversi nunquam mihi accidit, ut hic audirem. Descensum autem uteri, & vaginæ prolapsum tum in viventibus interdum vidi, tum in mortuis animadverti.

7. Rogatus, ut honestæ feminæ annos natæ viginti quinque, naturalia inspicerem, ut quidnam esset corpus teres, penis simile, intra vaginam propendens, dignoscerem, continuo esse uteri cervicem vidi, quæ infra medium vaginæ descenderat. Uteri osculum, quippe in nupta quidem, sed quæ nunquam peperisset, angustum erat, & circuli propemodum forma: ex eoque pauxillum sanguinis exire conspexi (nuperrime enim in menstruis mulier fuerat) ut si quis forte dubitaret, an hæc ex utero prodeant, posset illa inspectione convinci. Sed jam quæ in mortuis animadverterimus, bestiis primum, deinde & mulieribus, proponamus; sic enim non a solo pondere, sed a causis etiam aliis, quæ in corporibus agant secundum finitorem positis, hæc mala fieri, perspicuum erit. A Valsalva autem quod primum scribam, olim accepi.

8. CATELLAM prægnantem cum dissecaret, inversam offendit vaginam, conjunctumque uterum non paulo quam soleat, vaginæ orificio propiorem. Quam sedis uteri mutationem hujus quoque cornua,

(1) Differt. de Polypo & cæt. ibid. cit. thes. 8. in fine.
(2) Differt. de Prolaps. & Invers. Uteri, in Præfat. (3) IV. (4) De Mulier. Org. c. 10.
(5) c. 10. (6) Obs. supra ad n. 4. cit. (7) Sect. hac Obs. 6. (8) §. 27.
(9) Act. Erud. Lip. A. 1716. M. Maj. (10) De Renunc. Vulner. Sect. 2. c. 4. vers. finem.
(11) Differt. supra ad n. 5. cit. §. 13. (12) c. 10. cit. (13) Obs. supra ad n. 2. cit.
(14) l. 3. (15) in Additam. ad hanc Sepulchr. Sect. Obs. 5.

nua, & præsertim dexterum, in quo tres erant catuli, confirmabant. Secuta enim erant uterum, neque modico spatio, vaginam versus.

9. VACCAM, quæ vaginæ prolapsui obnoxia fuerat, ob hanc ipsam causam dominus mactari voluit, cum gravida esset menses jam circiter septem, veritus, ne in partu moreretur, sicque ejus viscerum, & carnium pretium vilius fieret. VAGINAM cum utero nactus, illam inversam ad tractum aliquem inveni, qua cum extrema uteri cervice connexa est. Ibi vero vagina exulceratione non carebat. In utero, & fœtu, quoniam secundum naturam se habebant, quæ adnotavi, huc minime attinent.

10. Sed sicuti in his brutis non poterat morbus ponderi imputari deorsum urgenti, aut trahenti; ita in mulieribus sæpenumero posse, reor, velut in hac, de qua protinus scribam.

11. ANUS Bononiensis hemiplectica plures jam annos hactenus fuerat, ut totum alterum corporis latus movere non posset, cum denique in altero quoque movendi facultatem amisit. Eidem ex naturalibus teres quoddam corpus exstare dicebatur. Novissime thoracis morbo confectam in Nosocomio dissecuimus circa A. 1704. THORACEM, aliis occupati dissectionibus, non attigimus. Caput vero, ab Amicis apertum, nihil adnotatione dignum habuit, præter serum Crassam inter meningem, & Tenuem. Ipse Thyroidæam glandulam, quippe tumentem, & præduram, & Ventrem, quod ad uterum, & reliqua genitalia attinebat, diligenter inspexi. In illa glandula quid deprehenderim, satis est alibi (1) ostensum.

In Ventre autem summum uteri fundum aliquanto inferiorem, quam par esset, obtinere sedem animadverti, nec tamen tanto, ut posse ejus osculum illuc, quo dicam, pervenire, suspicarer. Extra naturalis multum dilatati labia corpus tres quatuorve transversos digitos longum prominebat cylindri forma, valde crassum, factum ex substantia, ligamenti simili, & lævigata, nisi qua ad imum exulcerabatur. Esse vaginam inversam facile agnovi. Itaque ad summam anteriorem ejus corporis partem urethræ erat osculum, & sub hoc singula ab singulis lateribus satis patentia lacunarum foramina. In medio autem partis infimæ orificium erat, mox abiens in uteri osculum, per quod specillum ad summos usque caveæ uteri parietes nullo negotio trajiciebam. Miratus insolitam longitudinem, vaginam incidi, atque intra ipsam conclusam reperi uteri cervicem, permulto quam soleat, longiorem factam; nec mirum, cum cervicis ipsius, fundique uterini parietes non firmi, ut secundum naturam consueverunt, sed laxi valde essent, ac flaccidi, ut cætera quoque erant omnia, quæ in pelvi ad uterum attinebant.

12. Evidens est, vaginæ adeo crassæ pondere deorsum tractum fuisse uterum, cujus fundus aliquanto inferior fuisset, nisi cervix jam inde ab initio, ut puto, ea esset laxitate, ut se præ cæteris distrahi, distendique in raram istam longitudinem sineret; neque enim cum hac erat, opinor, illa ejus longitudo comparanda, quam Vaterus (2) ab se visam indicat, cum uterum hinc prolapsa vagina deorsum traheret, inde vero enormis ovarii amplitudo ulterius descendere prohiberet. In fœmina autem altera, quam tibi Epistola descripsi XXXIV. (3) aucta crassitudo, & quod consequitur, pondus glandosi urethræ corporis, uterum quidem aliquanto deorsum traxerat; sed quia cervix non ista erat laxitate, osculum non adeo descenderat, itaque glandosum ipsum corpus, in medio suæ partis imæ pertusum urethræ orificio, propendebat, uterique osculum mentiebatur. Nec sane ibi accusari poterat uteri pondus, quippe ea parvitate, & partium tenuitate. Quod cum dicimus, non ideo inficiamur, prægravem a pondere, quod præter naturam sit, uterum in aliis vaginam invertere, secumque deorsum rapere, cujus rei præclarum habes exemplum in Hartmanni Observatione, quæ inter Addimenta ad Sepulchreti XXI. Sectionem (1) re-

(1) Epist. Anat. 5. n. 39. (2) Diss. de Sarcom. & cæt. supra ad n. 4 cit. thes. 3.
(3) n. 11.

(1) relata est. Vides igitur, tum vaginæ pondus, distractis uteri ligamentis, hunc aliquando secum ducere ad inferiora, tum uteri pondus alias, nexibus vaginæ distractis, hanc invertere, secumque deorsum protrahere. Neque enim ea ligamenta, aut hi nexus se se distrahi non patiuntur, cum membranea sint, & ab internis sæpe causis laxiora, distractio autem, qua de loquimur, sæpius longo tempore paulatim fiat. Magnus certe erat ille uteri prolapsus, quem Peyerus (2) descripsit, cum uterus extra naturale provolutus, intra vaginam inversam penderet. *Nec tamen*, egregius inquit Anatomicus, *rupta fuerant uteri, & vesicæ vincula, sed tantum laxata*. Dixit autem *& vesicæ vincula*, *quia cum utero vesicam urinariam similiter mutata sede procubuisse*, per dissectionem deprehendit: quod *mirum* tunc ipsi visum, *& plane novum*, necessario accidere in ejusmodi prolapsuum genere, admonuit postea Ruyschius (3).

13. Quod si mira hæc videntur, quæ tamen paulatim fieri solent, ut diximus, & longo tempore; illud non caret admiratione, quod, tametsi multo minus sit, fit citissime, brevique tempore ab ipsa natura. In partu enim, ut verbis Slevogtii (4) rem eloquar, *osculum* uteri *ad orificium vaginæ propius accedit*, *hancque ex longo plicatili canali in amplum circulum distendit*, *transituro embryoni respondentem*. Quin etiam ubi propter fœtus crassitudinem, viarumque angustias tardius, ægriusque fit partus, *tunc sæpenumero per continuatos nisus parientis*, *ostium matricis a capite infantis plane*, *& ad pollicem unum*, *vel duos latos*, *extra vulvam propellitur*; hoc enim, quod Munnickius rarius crediderat, *satis frequenter sibi occurrisse*, *nec aliquid portendisse mali*, testatur Slevogtius. Illud mirabilius, quod utero gravido extra naturalis oras intra vaginam inversam propendente; fœtus nihilominus editus sit. Cujus rei primam, quod sciam, Observationem, quæ ipsius Harveii (5) est, ad alias addes, quæ a Cl. Sandenio collectæ sunt: ad quas ea quoque spectat, quam postea proposuit Præcl. Helmstadiensis Professor Fabricius (6). Quæ omnes etsi inservire possunt ad eos convincendos, a quibus uteri prolapsus intra inversam vaginam negabatur (7), non secus ac illa Observatio, quam cum Widmanno (8) communicavit Cl. Friedius; hic tamen ex iis illas dumtaxat velim attendas, quæ uterum exhibent in ipso partu sic prolapsum. Minus enim dein miraberis vinculorum, de quibus dicebamus (9), illas distractiones posse fieri, quæ sensim, longoque temporis spatio fiunt, præsertim cum fœminæ sic affectæ molesto sensu non careant, illis distractionibus respondente, neque pristina facilitate aut Rectum intestinum, aut vesicam, aut utrumque exonerent: quam difficultatem in quadam, cui vagina extrorsum propendebat, hanc sublevando emendatam, non tam a compressione eorum meatuum, quam ab ipsorum distorsione propter alligatas propendentis vaginæ fibras in obliquum trahentes, & sic eorum cavum arctantes, repetebat Slevogtius (10). Cæterum is nexum vaginæ multo, quam sit, ampliorem faciebat, cum *secundum totam suam longitudinem subjacenti intestino accuratissime adnasci*, existimabat (11).

14. Haud equidem dissimulo, quæ alias (12) sunt a me dubitationes propositæ, non penitus mihi posse eximi, nisi prævio examine accuratiore cadaverum his morbis laborantium, cujus instituendi facultas mihi a longo jam tempore non est data. Inter eos certe frequentissimum esse fateor vaginæ prolapsum, & hunc multis pro uteri prolapsu imposuisse. Verum interiorne tantum vaginæ membrana, humorum affluxu laxata, & extensa, procidit? an utraque? Illud non modo plures, in quibus Wedelius (13), *frequentius fieri*, docent; sed & *omnes*, quod Widmannus (14) ait, *consentiunt*. Et sane ubi rem sic ponas;

(1) l. 3. Obs. 54.
(2) Sect. hac 32. Sepulchr. Obs. 5.
(3) loco supra indicat. ad n. 4.
(4) Dissert. supra ad n. 4. cit. §. 4. & 5.
(5) in Addit. ad Exercit. de Generat. ubi de Partu.
(6) Obs. supra ad n. 4. cit. §. 6. & seq.
(7) Program. quo facil. extract. fœt. in procid. uter.
(8) Obs. supra ad n. 2. cit.
(9) n. 12.
(10) Dissert. modo indicat. §. 16.
(11) Ibid. §. 11.
(12) Epist. 33. n. 15.
(13) Dissert. supra ad n. 4. cit. c. 1. & 2.
(14) Obs. supra ad n. 2. cit.

nas; quædam ex difficilibus facilia intellectu facis, quorum aliquod supra (1) attigimus, aliud Wedelius (2) indicavit. Sed interea, præsertim si prolapsus magna sit longitudine, multoque magis si ut Widmannus (3) proponit membrana interior ab summo ad imum penitus avulsa, deorsumque reflexa propendeat; in illas alias, quas alibi indicasse me, dixi, dubitationes incidas, necesse est. Nec tamen omnium simul parietum vaginæ inversio facillimos habet explicatus. Præterea, utrumlibet ponas; haud ita perspicuum est, post vinculorum, & nexuum distractiones, quomodo interdum saltem, arte opitulante, recuperare hæ partes queant pristinam sedem, in eaque permanere.

15. Ars autem præter alia, interius, exteriusve adhibita, remedia, pessis utitur sive in annuli, sive in aliam formam, quæ foramen habeat, constructis. Neque enim, ut sæpius in Recti intestini prolapsu, ita hic quoque licet prætermittere id auxilii genus. Hic enim duo sunt, quæ curationem reddant difficiliorem, uteri pondus, cum antea procidit, inevitabile, repositam vaginam rursus invertens, & sphincter musculus neque tam valide, neque tam arcte vaginæ orificium conclusum servans, quam anum suus. Itaque ergo vagina iterum extrorsum provolvitur, referens aut intestinum, aut aliud, ut puta, quemadmodum apud Hippocratem vidimus (4), *scrotum*, quod & apud Harveium (5) referebat. Ut malum indecens, & perincommodum aut tollatur, aut certe occulatur, illi excogitati sunt pessi. Quorum si omnes cujuscunque adhuc cognitæ formæ, & structuræ, uteri prolapsum *non modo non curarent*, *sed plerumque pejorem redderent*, ut apud Virum Doctum legebam nuper; jam diu a Medicis, & Chirurgis, ipsisque mulieribus abjecti essent. Ego vero, ut alias (6) ad te scripsi, proficuum potius eorum usum, cum fœminam dissecarem, his obnoxiam morbis, animadverti. Neque tamen inficior, ubi aut violentius intrusi, aut inepte, ac perperam constructi sint, aut mortem, ut Benevolus (7) vidit, aut detrimentum afferre posse, præsertim si in eorum usu nihilominus fœminæ diutissime perseverent, & ne abstergendi quidem, & purgandi gratia unquam extrahant. Videsis in Commercio Litterario (8) quid duabus ob ejusmodi causas acciderit. Invenies, alteri circa glomum, quem intruserat, contortorum filorum tartaream quandam materiam concrevisse ea altitudine, ut undique tres digiti partes quartas æquaret, ea autem duritie, ut scalpro opus fuerit ad desquamandam; ea denique molestia, ut jam acerbissimam stranguriam induxisset: alteri autem a ferreo pesso, quamvis cera, ut ille etiam glomus, obducto, vaginæ, & proximi intestini ulcus ortum. Huc meam addam Observationem, quam tametsi libentius inter alios, ad quos magis attinet, morbos retulissem, si cum de iis scriberem, habuissem; attamen haud omittendam hoc loco censui, quippe huc extrema saltem parte spectantem.

16. MULIER consistente ætate, mediocri habitu, & statura, nullo alio incommodo, quam catarrho a frigidi aeris injuria, laborabat, cum ad hunc accessit febris, ob quam continuo in Nosocomium illata est. Acuta enim erat, & cum magna spirandi difficultate, genarum rubore, permolesto in thorace ponderis sensu, duriusculis pulsibus conjuncta. Incassum, quæ oportebat, facta sunt omnia. Expectorare, id quod unice optabat, nihil poterat. Humiles, & intermittentes pulsus sunt facti, respiratio autem difficilis adeo, ut novissime jacere non posset. Igitur quincto, ex quo febricitare cœperat, die e vita cessit circa medium Martium A. 1748.

CADAVER ibi, Studiosorum Juvenum gratia, diligenter, & ordine persectum est. Sed hic tibi quæ in Thorace, & Capite præter naturam invenerim, primum exponam. Etsi pulmones turgidi, ad pleuram costas succingentem fere ubique, præsertim autem a sinistris, arcte adhærebant; e sinistro tamen thoracis cavo

(1) n. 4. (2) Diss. modo indicata c. 4. (3) Obs. indicata.
(4) supra n. 3. (5) loco supra ad n. 13. indicato. (6) Epist. 22. n. 22. in fine.
(7) Osservaz. 3. (8) A 1733. Hebd. 10. n. 5. & A. 1738. Hebd. 32. n. 1. ad Part. 7.

vo serum, quod a pure admisto albicare libentius dixisses, si ulla puris hic fuissent indicia, ea copia profluxit, quam septi transversi pars sinistra, non fornicata, sed potius depressa, cum a ventris cavea inspiceremus, antea significaverat. Ejusmodi pars seri peculiariter inter pulmonem sinistrum, & pleuram, qua prope vertebras fere medias thoracis, costas vestiebat, ad non parvum tractum concludebatur, quo tractu albas concretiones, membranarum instar crassissimarum, tum pulmo, tum pleura adhærentes habebant, eaque dumtaxat parte pulmo durior, densusque factus, inventus est. Neque tamen ægra de peculiari ad dorsum molestia querebatur, ut neque de pungente dolore, cum pleura utroque in latere roseo rubore ad non parva spatia ruberet, neque demum, nam hæc omnia diligenter quæsivi, de cordis tremore, aut de animi defectionibus aut in Nosocomio, aut domi unquam conquesta fuerat, etsi in pericardio ea deprehendi, quæ continuo describam. Pericardium erat amplum, & sero ejusmodi plenum, quale in thoracis sinistra cavea fuisse dixi; ut a primo non pericardium, sed apertum magnum quendam abscessum videre crederes. Eo sero exhausto; superficies omnis pericardii interior, exterior autem cordis, & auricularum, & Magnorum vasorum lurida apparuit, obducente omnia materia quadam ex albo cinerea, nihil magis quam calcem, parieti modo inductam, referente, ut continuo in mentem venerit Guarinonii, qui, sicuti alias (1) ad te scripsi, in hujusmodi inflammatoriis pulmonum, & pleuræ morbis cor *quasi calce coopertum* offendit, id est polyposis, ut ibi explicavi, & hic rursus vidi, concretionibus, membranam crassam, sed laxam, mentientibus, nullo negotio ut detrahendam, sic quoque discerpendam. Qua detracta, omnia quæ operuerat, naturali colore, & constitutione in conspectum venere, nisi quod pericardium crassius factum erat, & subrubrum, id est non inflammatione quidem, sed phlogosi tamen affectum. Cor, æquo majus visum, nigrum, qualis passim in hoc cadavere occurrebat, sanguinem utrobique habuit, in dextero autem ventriculo, annexaque auricula etiam teretes polyposas concretiones.

Cerebri medullaris substantia, quacunque incideres, ut & Lateralium ventriculorum superficies, vascula sanguine turgidula ostendebant: in iisdem autem ventriculis erat serum colore ad subflavum obsoletum inclinante. In Ventre hæc adnotaveram. Lien grandis; jecur maximum, ut sinistrum quoque occupans hypochondrium, ventriculum deprimeret; itaque gulæ, in hunc desinentis, portio ad transversos digitos duos infra diaphragma apparebat. Sed præter eam magnitudinem, vitium in illis visceribus percipiebatur nullum. In subjecto venæ Cavæ trunco oblonga, & crassa erat concretio polyposa. Tandem quod ad muliebria attinet, uterus sinistro lateri aliquanto propior erat, quam dextero, & antrorsum concidebat. Ovaria prælonga, sed exilia, alba, dura, cum eo jungebantur per sua vincula, non paulo quam soleant, crassiora. Quæ per Lata uteri vincula discurrunt, vasa nigro sanguine nimis turgebant, hic illic varicosa. Cum a summo utero ad imum vaginæ orificium sectionem perduxissem; fundi illius, & continuatæ cervicis cavum muco plenum vidi, *gelatinæ* instar ferme perspicuo, nulloque colore infecto, & eo tenuiore, qui ad uteri osculum esse consuevit, neque hic deerat. Muco illo superiore adempto, minima excrescentia, circuli ferme ambitu, ex rubro fusca, leviter exstare conspecta est e fundi interiore facie. Dempto autem crasso inferiore muco, infima cervicis pars insolitis quibusdam lineis inæqualis apparuit brevibus, rubicundis, secundum longitudinem positis, & nonnihil prominentibus. Vagina etsi rugis a medio deorsum non carebat, erat pro statura, quam mediocrem fuisse dixi, æquo longior, & latior, condebatque ligneum annulum, prolapsus indicium, eo situ locatum, quo alias vidisse non memini. Cum enim ellypsis forma esset; longiorem axem secundum vaginæ longitudinem statutum habebat, breviorem autem, sed ita brevio-

(1) Epist. 20. n. 37.

viorem, ut tamen multum distenderet utrumque latus vaginæ, secundum hujus latitudinem positum. Utrumque igitur eorum laterum, quo loco ab annulo pressum fuerat, prominebat in excrescentiam, majoris amygdalæ decorticatæ forma, & magnitudine, duritie cartilaginea, albam, nisi quod earum altera in medio livebat; ut proximam a scirrhosa in pejorem naturam minari mutationem videretur.

17. Hactenus de uteris *foras procedentibus*; nunc, ut pollicitus sum (1), de *intro cedentibus*. Non puto autem, a te expectari, ut in hac tanta Anatomes luce in errorem jam diu explosum, ejectumque relabar, & cum mulierculis illos credam ad septum transversum, & ad fauces ipsas, si Superis placet, ascendere. Sive Majorum aliqui, Galenum (2), qui ab ejusmodi erroribus alienus fuit, ut sæpius solebant, secuti, verbis magis quam re, utero ascensum tribuerunt, sive alii a flatibus, convulsi intestini laxam partem aliquam in globi formam distendentibus, cum Fernelio (3) decepti, uterum in ventriculum efferri, propriis se manibus revera deprehendisse, affirmarunt; nos certe Hippocraticis retentis vocibus *uterorum intro cedentium*, non uterum sursum tendentem, sed irritamentum dumtaxat ab utero, quo nomine tubas quoque, & ovaria hic complectimur, per nervos, membranasve ad superiora ascendens nunc intelligimus. Sed quanquam *Hystericæ* affectionis vocabulo hanc unam, quam modo diximus, proprie designari posse, credimus; non tamen vulgari consuetudini adeo refragamur, ut cum iis altercari velimus, qui aliunde ortos varios sæpe, ac multiformes fœminarum morbos eadem illa appellatione comprehendunt: quemadmodum neque cum iis altercamur, qui vocare hos malunt hypochondriacos; tametsi haud rarissime non magis in culpa sint hypochondria in illis ex utrolibet sexu, quos hypochondriacos dicunt, quam uterus in his, quas hystericas alii nominant. Si quid utrisque commune est, vitium potissimum est in nerveo, ut vocant, systemate: recteque fecisse Cl. Flemyngium (4) credimus, qui utriusque generis morbos uno eodemque accepit vocabulo Neuropathiæ. Itaque non miramur, cum sæpe eorum insultus, non ab utero, aut ab hypochondriis; sed a terrore, ab indignatione, ab odore etiam aliquo repente cooriuntur. Sic pariter intelligimus, quomodo eosdem opportune dato opio feliciter præverterimus. Nam etsi ab imo ventre, atque adeo ab hypochondriis ipsis, & ab utero insultuum origo esse videretur; propagatio tamen noxii motus per nervos certe, membranasve fiebat. Exemplum in hypochondriaco Sacerdote præoccupatæ opio recurrentis epilepsiæ a me alias (5) habuisti. Nunc pressius quemadmodum auxilio eodem in fœminis duabus hystericos, quos vocant, paroxysmos præverterim, commemorabo.

18. Matrona erat nobilis, sed inopia simul, & mariti absentia afflicta, cui plures jam filios pepererat floridiore ætate. Eam febres prehenderant intermittentes, quarum initium majori in dies frigore molestius fiebat. Ecce autem frigentem tanta spirandi difficultas occupat, ut non nisi erecta cervice id possit, nec sine stertore, eaque pectoris constrictione, ut se misere contorquens, jam jam instare mortem, dicat. Credidit tunc ægra, & qui ægræ adstabant, ut frigus, sic etiam cætera, quæ dicta sunt, incipienti febri accepta esse referenda. Verum cum eadem, & graviora quidem vel extra id tempus sæpe recurrerent, creberrimis, citissimisque totius corporis concussionibus stipata, eaque insuper ad guttur constrictione, ut quamvis acerbissime torqueretur, clamare non posset; quorsum res spectaret, ab omnibus intellectum est. Vix diligenti, nec brevi, curatione insultus primum, denique & febres abegi. Interjecto, opinor, anno cum aliæ iterum febres, & aliquot post diebus priores illi redire gravissimi insultus cœpissent, sed eadem quotidie hora; consilium cepi eos, si possem, prævertendi. Itaque una ante illam horula laudani opiati dimidiatum, haud amplius, granum dedi. Nullus eo die insultus, nullus

(1) n. 1. (2) De loc. aff. l. 6. c. 5. (3) Patholog. l. 6. c. 6.
(4) in Neuropathia. (5) Epist. 9. n. 7.

lus duobus, quibus idem auxilium repetitum est, insequentibus diebus. Quarto, ne quid dissimulem, morbus remedio validior fuit, an quod huic natura assuesset? Cæterum cum ille fuisset brevior, neque amplius rediisset, viresque minus afflictæ essent; longe citius, atque facilius, quam superiore anno, febrim profligavi.

19. Cur dixerim, an quod ei remedio natura assuesset, exemplum alterum monstrabit. Gracilis Virgo contumaci hepatis duritie, & cum hac conjunctis tot, tam variis, & tam diuturnis incommodis laborans, ut credere posset nemo intra adolescentiam non esse perituram, nedum ad decrepitam ætatem, nuper enim adhuc vivebat, perventuram, iisdem annis, quibus illa Matrona, a me tunc Medicum in Patria agente, quotidie propemodum invisebatur. Ad cætera enim mala, in quibus fuisse memini multo acerbiores, quam in Matrona, dolores capitis, & sanguinem vel minus bene quam in illa, ex utero respondentem, febris accesserat, quæ tempore vespertino cum frigore quotidie redibat. Eo cum frigore postea cœpit sensus angustiæ pectoris, & respirationis difficultas ingruere. Quæ intra perpaucos dies adeo aucta est, ut sedere ægram cogeret, & se contorquere, & brachia versare, & miserandum in modum conqueri, cum poterat; subinde enim haud poterat. Frustra fuerunt remedia cætera primum ne augeretur insultus, deinde ne rediret, donec ad laudanum opiatum confugi, cujus ope illum quotidie arcendo, post aliquot dies expertus sum, vel laudano omisso, non reverti. Die exinde vigesimo quarto cum reversus esset iterum, cumque ego eadem ratione arcere, sed non eodem exitu, conatus essem; venit in mentem, non remedium, sed remedii formam mutare. Itaque una pariter ante horula tot guttis laudani opiati Sydenhamii datis, quot dimidiato grano solidi prioris laudani responderent, voti compos ita sum factus, ut cum cæteris deinde malis, velut antea, non cum illo amplius insultu pugnandum fuerit. Sed minus in hac Virgine mirum fuit, opium abegisse paroxysmos evidenter convulsivos, quam in altera apud Riverium (1) hysterica Virgine eosdem cum gravi soporoso affectu conjunctos; imo quam in alia non modo cum affectu soporoso, verum etiam cum brevi artuum paralysi invadentes. Hos enim, cum cætera auxilia non prodessent, eadem, qua Riverius, ratione sustulit Solers Feltriensium Medicus Guliermius meus. Attamen in Riverii ægra non deerant convulsiva symptomata; in hac autem ultima saltem periodicum totius corporis frigus. Quod vel unum pro convulsivo accipere non dubitabat in ipsis intermittentibus febribus Experiens Vir Berryat (2), & pro causa habere eorum, quæ alia in aliis sequerentur, ut si prævertere illud posset, hæc quoque arceret, id quod dato una ante frigoris initium hora medicamento opium habente se consecutum esse in quamplurimis, testabatur. Congruere autem intelliges quatuor, de quibus a nobis dictum est, fœminarum curationes, antequam ille scriberet, ad eundem modum peractas; si animadverteris, gravia cujusque symptomata fere aut cum frigore, quod febrim præcederet, aut, sicut in ultima, loco febris redire pergeret, certa quotidie hora recurrisse.

20. Quid mihi in affectionibus hystericis prævertendis feliciter cesserit, expositum est. Sed contra, per quæ illæ interdum excitatæ sint, observantibus Hippolyto Francisco Albertino, & Joanne Hieronymo Zanichellio, ut ab ipsis accepi, non te celabo. Narrabat primus, ab infusione, quam vocant, sennæ convulsiones hystericas, nec semel, vidisse obortas: quod facile credes, a vellicatis videlicet intestinis, & torminibus concitatis. Testabatur alter, quod nisi in odorem, neque eum tamen acutum, aut suavissimum, rejicias, minus facile intelligas, certe sibi cognitum esse, balsamum de Copaibe uterinos affectus vehementer movisse. Hic fortasse me interpellabis, quærens, num hoc in hypochondriacis quoque viris sit animadversum? si vero non sit; quare igitur hystericum, & hypochondriacum morbum unum eundemque esse, plurimi hoc

(1) Cent. 2, Obs. 26.

(2) Mem. presentés à l'Acad. R. des Sc. Tom. 2.

hoc tempore contendant? Pedetentim, quæso. Neque enim vel in ipsis hystericis eadem semper aut prodesse, aut nocere inveniuntur, neque eadem in omnibus occurrunt symptomata, ut neque in hypochondriacis. Quo minus urgeri a quibusdam Doctissimis alioquin Viris, qui ex adverso pugnant, tot inter utrumque morbum discrimina oportuisset, quasi illa, quæ memorant, omnia in hystericis semper, pleraque autem in virilis sexus hypochondriacis nunquam essent animadversa, vel quasi ea, quæ multo & sæpius, & gravius in mulieribus, quam in viris contingunt, aut non essent ejusdem generis, & gradu tantummodo discrepantia, aut nervosum mulierum systema, & corpus, & vivendi rationem, ac virorum inter se comparantibus non appareret, cur eædem causæ multo & facilius, & sæpius, & acrius in illarum nervos debeant, quam in horum, agere. Nec vero hæc attigimus quod nobis placeat cum quoquam altercari; imo vero, ne alii inter se altercentur. Quin si ea, quæ supra (1) scripsimus, relegas; quo simus animo in hac controversia perspicies, & quamvis sciamus, non in cunctis, quæ hystericæ dicuntur, uterum, aut ejus tubas, & testes inquirentibus Anatomicis vitium prodere; illas tamen, in quibus irritamenta ab his partibus incipiant, a nobis proprie hystericas appellari. Itaque si quid hysterici in ea forte Vidua, quam Epistola descripsi XXXV (2), fuisse dixeris, menstruis octavum jam mensem carente, nec sine sensu aliquando ad jugulum ascendentis cujusdam rei, in uteri autem summo pariete purulentam pustulam habente, materiamque intra tubas coloris ex carneo flavescentis; tibi, quamvis fortasse possem, non refragabor. Imo duas huc addam fœminarum historias, quas, ut ipsæ, cæterique credebant, ego quoque hystericas fuisse assentiar: si prius totidem, quas Sepulchreto adjicias, commemoravero. Altera Cl. Mayeri (3) est in muliere, cujus uterus magnus, totusque, singulari exemplo, in osseam substantiam mutatus, ut malleo fuerit diffringendus, intra suum cavum, ad internum osculum arctissime occlusum, pus continebat lactiforme, paulo crassius, non fœtidum, in centro ad viride inclinans. Ea fœmina ab illo tempore, quo uteri tumorem cœpit animadvertere, ab hysterica passione libera fuit; ut possis suspicari, ex eo quod uterus irritari amplius non potuit, illam passionem desiisse. Historia altera a Cl. Helwichio (4) est, qui mulieris utero exterius, tanquam per pediculum annexas invenit excrescentias quatuor cavas, ejusdem cum illo texturæ, ex ovario autem altero prominentem sacculum, qui, incisus, materiam nigricantem gelatinosam ad semunciam cum impetu emisit. Mulier, ut idem alio exposuerat loco (5), ex illis evidenter fuerat, quas *convenit inter omnes Medicos*, uteri affectionibus esse obnoxias, *sive* hac *apnœas*, *sive suffocationes quis vocaverit*, *sive etiam contractiones quædam contigerint*; ut Galeni (6) verbis utar. A marito enim sejuncta, in eam naturalium pruriginem inciderat, ut a furore uterino parum abesset, mirumque non fuerit, si spasmi horribiles accesserint, fauces præcludentes, eamque spirandi difficultatem afferentes, ut in suffocationis periculum sæpe adducerent, qua denique inopinato confecta est: cujus suffocationis effectum potius, quam causam, fuisse credes secundum ea, quæ alias (7) scripsimus, polypos in ejusdem mulieris corde inventos. Sed jam ad duas, quas paulo ante promisimus, Observationes veniamus.

21. MERETRICEM juvenculam, pinguiusculam, bibacem, quæ olim pepererat, nunc posteaquam menses jam quatuor sanguis ex utero non responderat, hystericis affectionibus, deinde etiam mania laborantem, ex universalibus convulsionibus mortuam, in Nosocomio hoc secui sub Februarii finem A. 1717. VENTER jecur habuit eo colore, quo elixum est: bilis tamen, quæ ex ejus vesicula exsudaverat, croceo colore vividissimo proxima infecerat intestina. Testes albi, duri, scirrhosi

(1) n. 17. (2) n. 16. (3) Commerc. Litter. A. 1731. Spec. 30. post n. 4.
(4) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Obs. 142. (5) Earund. Cent. 1. & 2. Obs. 148.
(6) De loc. aff. l. 6. c. 5. (7) Epist. 24.

rhosi, æquo majores, & suopte pondere quasi pone uterum tracti. Uterini fundi interior facies sanguinolento quasi muco non secus oblita videbatur, ac si menstrua jam jam instarent, aut nuperrime fluxissent: præterea in illa ipsa facie ex substantia uteri parvula, & perpauca prominebant tubercula, verrucarum similia. Urethra aperta, quæ crebris canaliculorum suorum osculis erat pertusa, ex horum nonnullis, leviter comprimendo, albam lentamque materiam dabat, quæ, nisi ibi sana fuissent omnia, pus videri, & gonorrhϾ, virulentæ suspicionem movere potuisset. Thoracem pluribus, quas hic memorare necesse non est, observationibus occupatus, non reseravi. Cranium reseratum fuerat; sed ab iis, qui crederent me cerebrum non esse dissecturum, hoc sectum, me absente, ægreque ferente; eram enim ob maniam, & convulsiones diligenter inspecturus. Nihil fuisse adnotatione dignum relatum est, præter polyposas, quas & ipse in iis, quæ forte supererant, vidi, in vasis sanguiferis concretiones.

22. Hepar quasi coctum, in hydropicis animadversum, habes hoc III. Sepulchreti libro Sectione XIX (1), itemque in Additamentis ad Sectionem XXIII (2): sed & in cachecticis dumtaxat, Sectione XX (3). Huc eos adde, in quibus cachexia propediem esset manifesto se proditura, quo pertinere censeo latomum, & bajulum, quorum illum a Jacobo Sylvio olim, hunc vero a me sectum Epistola XXXVI (4), & III (5) memoravi. Huic quoque scorto quid immineret, suppressio mensium indicabat. Sed, ne a proposito longius abeam, ad hoc illæ uteri quasi verrucæ, & testium illa constitutio, quæ prægressos in ipsis morbos significabant, ut conjicere per te potes, attinebant. Verum in proxima muliere earundem partium vitia fuerant manifestiora.

23. FŒMINA erat Venetiis annos nata ad quadraginta, infimæ sortis, impudica, vino dedita, statura justa, sano, & pingui corporis habitu. Obnoxia hæc erat vel leves ob causas timori, ex quo tremebat, & quasi animo linquebatur. Vomebat sæpe, ut nihil solidi cibi retineret; piscem autem ne gustare quidem posset. Cum de morbis ejus cæteris ex familiaribus singillatim quæreremus; constanter respondebant, nunquam de capite, nunquam de corde, ut puta de ejus vehementi pulsatione, palpitatione, aut alio affectu conquestam, nec unquam, quod scirent, thoracis inflammationibus fuisse tentatam: quæ cur non præfuisse adnotemus, sectione perlecta facile intelliges. Morbum, de quo unice quereretur, affectiones, ajebant, fuisse uteri, quem sibi huc illuc per ventrem tunc moveri, & ad fauces ascendere cum suffocationis interdum sensu, asseverabat, a quo tamen sensu cito liberabatur. Ipsis Kalendis Januariis A. 1709. vespertino tempore costas sibi quasi concidere, questa est, jussitque, mulierculam advocari, quæ, ut vulgus credebat, relevare sciret. Sub auroram cum se gravissima hysterica affectione corripi, dixisset, uterumque huc illuc oberrantem, ad fauces jam ascendisse, eoque se suffocari; intra unam, aut, summum, alteram horam est mortua, nulla ad os spuma, neque ullis, qui sub oculos adstantium caderent, convulsivis motibus agitata. CADAVER cum ex officio secare deberet Santorinus, certisque de causis, id quod prudenter maluisset, differre non posset; a me uno, qui ab ejusmodi corporum dissectionibus, non nisi justo interjecto tempore, perpetuo refugi, majorem in modum per amicitiam etiam atque etiam contendit, ut simul esse vellem, eoque pacto exoravit, ut plus temporis inquisitioni daremus, an reapse mulier mortua esset, quam ex cujus partis vitio. Quorum illud tanto diligentius præstitimus, quod oculos non adeo turbidos, corpus autem nihil ferme rigidum, & decima a morte hora circa thoracem etiam tum calens, eo anni tempore invenimus. Itaque eorum memores, quæ Galenus (6) ex Heraclide Pontico, ex aliisque priscis Medicis commemoraverat, nihil eorum, quæ tunc, aut postea in ejusmodi explora-

(1) Obs. 3. §. 12. Obs. 4. §. 21. (2) Obs. 86. (3) Obs. 2. §. 1.
(4) n. 27. (5) n. 4 & 5. (6) c. 5. supra ad n. 20. cit.

tionibus fieri consueverunt, prætermisimus, nimirum carptæ lanæ flocculum, tenuis cerei flammulam, nitidum speculum ad os, naresque admovere: poculum aquæ plenum scrobiculo, quem vocant, cordis, & non uni pectoris loco, quasi Winslowii (1) monita divinassemus, imponere: manum, digitosque non modo ad cordis regionem, verum etiam ad Carotides in collo arterias, & ad Iliacas, qua per anteriora ossium pubis ad femora descendunt, quorum illud postea confirmavit Illustris Senacius (2), hoc olim Riolanus (3) præmonstraverat, semel, iterum, sæpius, si quid forte pulsus percipere liceret, attente applicare: pulveres demum, quibus maxime in his tentaminibus fidebat Hollerius (4), per quos videlicet sternutamenta evocarentur, flando in nares alte conjicere. His omnibus, aliisque id genus minime contenti, cum leviter incisa alterius femoris cute, forte sanguinem, quamvis lente, prodeuntem, & prodire pergentem vidissemus; venam ad cubiti flexum phlebotomo sic aperuimus, ut si mittendus esset sanguis. Tum vero sanguinis quidem pauxillulum exivit, sed & serum a sanguine separatum; ut secessisse jam intra eam saltem venam a reliqua massa, intelligeremus. Quo tempore aliis pariter tentaminibus uti voluimus, quæ, si quopiam forte perniciosi soporis genere mulier oppressa esset, auxilii loco valentissimi saltem ad expergefaciendum esse possent. Acutissimum enim mucronem, ut apud Fortunatum Fidelem (5) est, sub ungue sensim defiximus: præsertim vero candens ferramentum, ut Mistichellius (6) ad apoplecticos excitandos, plantis admovimus. Quæ omnia cum essent irrita, & quod caloris ad thoracem principio perceperamus, evanesceret; satis quæsitum esse statuimus: & nihilominus pedetentim cutem primum, tum deinceps, aliquo semper inter unam, & alteram simplicem, brevemque incisionem relicto temporis intervallo, Adiposam, quæ valde crassa erat, membranam, denique & musculos incidimus. Dum cuncta, quæ dicta sunt, faceremus, spatium habuimus animadvertendi, artus quidem non esse macilentos, ut neque caput; sed præpingui abdomini, & thoraci nullo modo respondere: præterea posteriorem corporis faciem, in quam moriens decubuerat, ex rubro liventem, anteriorem vero neque ad caput, neque ad collum, neque usquam, si superiores exciperes femorum partes, ruborem, livoremve ullum habere.

Nunc quæ in Ventre primum, & quæ deinde in Thorace deprehendimus; Caput enim (nec fortasse necesse erat) attingere non potuimus; tecum eo ordine communicare juvat, ut incipiam a Thorace. Cum hujus integumenta, & musculos a subjectis ossibus, & cartilaginibus amovissemus; magnum in his vitium apparuit, quod crassiores mammæ, & crassissima imposita pinguedo ante sectionem ita occulebant, nullum ut sui indicium daret. Scilicet sternum circa suæ longitudinis medium extrorsum prominens annexas utrinque costas secum attollebat: costæ autem, quæ his proxime subjiciebantur, valde subsidebant: ultimæ denique, ex iis dico, quæ aut per suas, aut per aliarum cartilagines cum sterno committuntur, rursus, ut naturalis pectoris structura postulat, prominebant: itaque ad singula sterni latera singulæ magnæ erant costarum depressiones, quas mammæ, & pinguedo, uti dictum est, extrinsecus inæquabant. Thorace recluso, sinister pulmo aliquo loco, & leviter; dexter autem ferme undique, superiore excepta particula, arctissime ad pleuram adhærens inventus est per quandam quasi membranam, quæ præter naturam tunicæ pulmoni inducta erat. Pulmones ambos cum secaremus, duros, & quasi tendineos pluribus offendimus locis: spumoso præterea humore, quasi saliva quadam, passim scatentes. Pericardium non paucam habuit aquam ex fusco turbidam. Cordis autem

(1) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1738.
(2) Traité du Coeur l. 3. ch. 7. n. 5.
(3) Encheirid. l. 5. c. 46. vers. finem.
(4) De Morb. Intern. l. 1. c. 59.
(5) De Relat. Medic. l. 4. c. 1.
(6) apud Lancis. de Subit. Mort. l. 2. c. 5. n. 12. quod postea Mistichellius ipse confirmavit Tratt. dell'Apoplesf. l. 2. S. 1. c. 6. & S. 3. c. 3. cas. 8. & seqq.

autem uterque thalamus nigrum sanguinem, & fluidum, qualis ferme ubique in hoc corpore occurrebat: dexter insuper modicam polyposam concretionem, albam, sed mollem, cui similis altera in Pulmonari fuit arteria, plurimo cum sanguine. Hoc turgidissima erat auricula dextera; strigosa autem sinistra. Verum huic auriculæ annexus ventriculus, naturali amplior, non unum obtulit animadversione dignum. Namque, ut tendineas omittam fibrillas, quæ inter Mitrales valvulas, columnasque ducuntur, visas esse plures, quam soleant; certe eæ columnæ erant æquo crassiores, durioresque, ut multo potius tendineæ, quam carneæ, viderentur, sive colorem spectares, qui albus erat, sive renixum attenderes, quem secanti scalpello objiciebant. Præterea in ejusdem ventriculi parietibus hic illic passim quædam occurrebant loca, in quibus carnea substantia cordis aut alba, aut ex rubro alba ita erat, ut a primo glandularum quasi quarundam specie imponerent; sed eodem illo peculiari renixu, dissecantibus similem se columnarum ostendit. Vitium hoc carnis cordis, in tendineam naturam degenerantis, quo magis ab interiore ventriculi facie ad exteriorem pergebat, eo fiebat evidentius, pertinebatque exterius ad eum quoque locum, cui septum cordis respondet. Quin pinguedo ipsa huic visceri imposita non omnis secundum naturam se habuit. In posteriore enim facie cordis per duos non parvos secundum longitudinem tractus inæqualis erat, ibidemque ex fusco rubescebat. Arteria Magna a corde ad curvaturam usque propemodum totam, non valde quidem, sed evidenter tamen dilatata, prope septum transversum æquo angustior visa est. Incisa, & sanguine, quo non carebat, effuso, ostendit tota interiore facie a corde ad ramos saltem usque Emulgentes, particulas quasdam albidiores, & lineas nonnihil exstantes: præterea non eo solum, quem modo dicebam, tractu, sed & alibi, quantum ex dissectis superioribus quibusdam ejus ramis cognovimus, intimam tunicam facile adeo a proxima sejungendam, ut levissimam scalpelli frictionem magna ejus frusta sequerentur.

In Ventre autem hæc videramus. Omentum lienem versus retractum. Perturbatos intestinorum situs. Hæc, Colon præcipue, & Rectum, aere multum distenta. Mesenterium quidem, ventriculum, splenem, & jecur, cujus vesicula bile turgebat, sana. Pancreas autem, quod, ut nonnulla Tenuia intestina, decliviore præsertim parte rubebat, glandulosis acinis justo firmioribus, & inter se magis distinctis. Uterum denique, Tubas, & non parvam Vaginæ partem, cum ibi sic satis, tum præsertim postridie, ut plus temporis, & diurnum lumen haberemus, e cadavere adempta, diligentius examinantes, hæc adnotavimus. Posteriori fundi uterini faciei exterius circa medium adnatus erat per brevem pedunculum globulus, nihil magis albedine, forma, & magnitudine referens, quam parvum cerasum immaturum: quem secantes, ex fibrosa quidem, sed callosa substantia, confusisque fibrarum ordinibus, factum deprehendimus: cujusmodi alter globulus intra ipsam parietum uteri crassitudinem erat conditus. Mox apertus uteri fundus multo apparuit subcruento muco fœdatus: quo deterso, cum, appressis subtus digitis, undique ex fundo quidem, non ex cervice, multoque minus ex vagina, prodeuntes mediocri expressione sanguineas guttas ostendissem; non tam displicuit Santorino, quod pro certo scire non potuissemus, an mulier prope abesset a menstruis, quam se antea (1) horum scaturiginem in vagina potius esse, quam in utero, credidisse. Cervicis superiore parte excepta, reliquum longe alio rubore infectum erat, quasi ab inflammatione videlicet, qui ab altero latere magis ad fuscum inclinabat, nec tamen usquam cervicis substantiam alte pervadebat. In Tubis quoque mucosus humor fuit, sed albus. Utraque erat aeri, per majus orificium immisso, in uterum pervia: nec deerant prope id orificium hydatides.

Testium uterque ab inclusis cellulis tumebat; sed alter magis, qui præter magnam, minores quoque plures habuit cellulas, omnes sero plenas, una excepta, in qua pus album fuit. In altero simul cum cel-

(1) Opusc. Medic. 4. n. 3.

cellulis, & vesiculis serum continentibus, alias vidimus cellulas intus nigricantes. In utriusque autem superficie oscula animadverteramus, tenue specillum admittentia: præcipue vero in membranis, per quas cum Testibus Tubæ nectuntur, Alas Vespertilionum vocitant, plexus, nervosque eleganter discurrentes. Qui cum ex crassioribus essent, quos antea conspexissem; videsis, inquam, hic *plexus*, & hi *nervi* sunt, quos in Adversariis (1) indicavi, & alias fusius me descripturum promisi: quod cum Santorinus ipse postea (2) fecit, nisi memoria, ut fit, excidisset meus ille Adversariorum locus, eum plexum non scripsisset *vel non plane cognitum, vel ne antehac quidem observatum*.

24. Nolo ad longam historiam longas quoque Adnotationes attexere. Satis sit pauca, eaque summatim adjicere. Quod igitur ad sternum attinet certo loco extrorsum prominens, costasque suis cum cartilaginibus, qua crassas sustinebant mammas, crassamque pinguedinem, utrinque adeo introrsum depressas: extat Riolani (3) locus: *In mulieribus mammosis, & obesis, detracta mole mammarum, Sternum acuminatum deprehendi, & Pectus angustum, quod in illis causa fuit dyspnϾ: istam angustiam excitaverat pondus mammarum*. Hoc ultimum mihi dubium est. Nisi enim mulieres maximam temporis partem supinæ jaceant, quod obesis, & mammosis non ita commodum est; mammarum pondus costas potius extrorsum trahet, quam introrsum urgeat. Quod nec rigidi, adstrictique thoracis usui possis imputare; quî enim costis noceat; mammis non noceat? Quapropter malim vitiosam istam structuram a primordiis repetere: quæ quoniam in præpinguibus, mammosisque non nisi per dissectionem apparet; idcirco in his, ceu res inexpectata, Anatomicorum oculos, animosque longe magis percellit, quam in macilentis, in quibus si est, vel ante sectionem obvia est. Verum unde unde sit, non est dubium, quin pulmonum partem coarctando, tanto minus per hos facilem sanguinis circulationem, expeditamque respirationem efficiat, ubi præsertim a convulsione, aut aliunde causa aliqua alia accedat, quæ utramque faciat difficiliorem. Quanquam autem perdifficile est in præpinguibus illiusmodi, & mammosis fœminis, nisi forte ad sternum, & ad mammarum latera digitos validius apprimendo, id vitium cognoscere; tamen si illas multo difficilior, quam cæteras ejusdemmodi, respiratio, nulla apparente causa, male habeat; num forte id structuræ vitium in causa sit, licebit ex nostra, & Riolani Observationibus suspicari. Huc facile addere exemplum potes, e Commercio Litterario (4) petitum, nobilis fœminæ asthmate conflictatæ, cujus asthmatis causis merito accenseri videbis malam pectoris conformationem; *sinistri* enim *lateris costæ, sigmatis instar, intro curvatæ*, thoracis caveam mirum in modum angustam faciebant, & cor, bovino longe majus, in dexterum latus deprimebant. Cum autem *obesa, & pinguissima* esset ea fœmina, veri simillimum est, vitium illud costarum sub multa pinguedine delituisse.

25. De sensu autem illo quasi concidentium costarum, ad quas relevandas mulierculæ suas sæpe accersunt Medicas in quibusdam præsertim Civitatibus, ut in mea quondam vidisse memini, equidem quod pro certo dicam, non habeo. Sed tamen suspicor, confundi cum eo sensu molestias, noxasque aliquas ex iis, quas intro vergens xiphoides cartilago afferre solet: quibus de noxis post Codronchium (5), & Septalium (6) videre potes, quæ in Sepulchretum relata sint ex Diemerbroeckio (7), ex Barbetto (8), & Boneto ipso (9): quanquam & costarum quarundam notharum cartilagines interdum deprimi, nec levia afferre posse incommoda, quæ tamen earum in pristinam sedem restitutione,

(1) I. n. 14. in fine. (2) Obs. Anat. c. 11. §. 17.
(3) Encheirid. Anatom. l. 6. c. 14. (4) A. 1733. Hebd. 37. n. 2.
(5) De Prolapsu Mucron. Cartilag. (6) De Morbis ex Mucron. Cartilag.
(7) Sepulchr. l. 2. S. 1. in Additam. Obs. 11. (8) Ibid. l. 3. S. 7. in Schol. in Obs. 19.
(9) in eod. Schol.

ne, muliercula id præstante, continuo sublata sint, ex Sepulchreto eodem (1) scies. Sed num eæ cartilagines ad ipsas *duas extremas* costas, aut ad *ultimam* attinuerint, nec potius ad earum aliquam, quæ supra duas extremas proxime sunt, infimarum illarum cartilaginum nota brevitas facit, ut dubitem, multoque magis, cum *inferiorem* earum lego *superiori incubuisse*. Cæterum in proposita a me fœmina sensus, de quo loquimur, ad aliquam ejus generis attinuerit causam, an ad aliam, quam tibi in muliere alia exposui (2), præstat in medio relinquere, quam hic inconsultius decernere.

26. Quod vero ad carneam cordis substantiam attinet degenerantem in tendineam, inde illud primum intellexeris, non temere a me alibi (3) fuisse positum, id posse fieri, cum videlicet in eo essem, ut qua ratione interdum sit illa substantia in osseam mutata, explicarem. Tanto autem magis decrescere vires cordis, quanto plures ejus partes ex carneis tendineæ fiant, proclive est vel ex iis colligere, quæ eodem loco (4) scripta sunt. Porro decreverant in eo ventriculo, cui majoribus viribus opus est, nimirum sinistro, qui præterea, ut proximus quoque Magnæ arteriæ caudex, vitium alterum habebat, dilatationis. Nec mulier tamen de vehementi cordis pulsatione conquesta fuerat; namque in vitiis *aneurysmaticis* Albertinus (5) quoque pulsationem *aut sane modicam, aut longe minorem* comperit, *ubi substantia cordis a basi ultra medietatem ipsius consistentia, & colore quasi tendinea, aut flaccida nimis evaserat*, nempe cordis robore ab utralibet constitutione debilitato. Verum hæc vitia omnia, & alia, quæ in magna arteria descripsi, & quasi tendinea multis locis facta pulmonum substantia, eorundemque, & cordis per costarum depressionem coarctatio, hæc, inquam universa, præclare vides, ut exitialem facere potuerint cum respirationis, tum circumitionis sanguinis interceptionem, ubi solito violentior nervorum, iisdem Partibus inservientium, convulsio accessit.

27. Hanc, ut leviores alias, quibus obnoxia mulier fuerat, ab utero, & testibus originem habuisse, ea quæ in illo, & his præter naturam conspeximus, & incipiens illinc quasi ascendentis uteri sensus, videntur significare. Nam etsi uterum, id quod fieri non potest, e sua sede sursum progressum non offendimus; intestina tamen, quæ mentiri id possent, non modo flatibus distenta vidimus, sed a consuetis sitibus etiam dimota. Ad quæ convulsio per nervos facile prorepere consueverat cum iis communicantes, qui tubis, & testibus subservientes in Alis Vespertilionum crassiores a nobis conspecti sunt, quippe sæpius orto a testibus irritamento vexati. Hic fortasse dices: at sæpe in aliis, uteri, & testium noxæ inveniuntur multo majores, quæ tamen istiusmodi gravibus affectionibus non fuerant conflictatæ. Vero. Sed non omnibus æque acris materia inest, quæ irritet, neque omnibus æque nervi ad irritamenta suscipienda proni, ut fœminæ huic, a levi quacunque timoris causa trementi, neque demum omnibus, ut huic, ea viscerum præcipuorum vitia, ut, si vehementior urgeat convulsio, resistere non possint. Quo magis illis hystericis, iisque hypochondriacis timendum est, quibus aut humorum, aut præcipuorum viscerum labem simul esse graviorem, aut sciamus, aut merito suspicari possimus. Quod cum haud satis attenderent Medici quidam, alioquin non indocti; Juvenem memini hypochondriacum, nimiis, & assiduis, inanibus ut plurimum, querelis eorum aures jam diu lassare solitum, cum idem, febri correptus faceret, ipsi autem, ut consueverant, minus crederent, febremque illam contemnerent, antea ipsum, doloso morbo confectum, decessisse, quam illi periculum, non dico prædicerent, sed præsentirent. Tu igitur vel in querulis istiusmodi personis, cautam, ut soles, & accuratam diligentiam retinebis. Neque enim

(1) l. 2. S. 1. in Schol. ad Obs. 116. (2) Epist. 26. n. 25.
(3) Epist. 27. n. 17. (4) n. 18.
(5) De Bonon. Sc. Inst. in Opusc. Tom. I.

enim hæc unquam; negligentia autem sæpe nocuit: cui plerumque, si vera fateri volumus, imputandum est, quod *moriatur aliquis, de quo Medicus securus fuit* (1). Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLVI.

Sermo est de Veneris impedimentis, & Sterilitate in utroque Sexu.

ETSI quæ proxima succedit Sepulchreti Sectio XXXIV. non ea modo, quæ ad sterilitatem spectant, sed & ea, quæ ad Salacitatem, complectitur; nobis tamen in illis quidem imitari Bonetum placet; in his vero nec quidquam suppetit, quod proferamus, & quædam, ab eo producta, melius omitti potuisse censemus. Quid enim ad salacitatem quod Spermaticæ venæ dextera, & sinistra in Emulgentes influerent (2)? aut certe quod essent plures (3)? præsertim cum postea ex aucto earum numero minor ad venerem aptitudo (4), ex illo autem in Emulgentes influxu seminis admodum aquosi, & frigidi generatio (5) deducatur. Quid pariter huc renes maximi (6)? aut contra, exigui (7)? Non equidem ignoro, quæ olim traderentur de venarum illarum officio, & quæ pro renibus quoque sint vel a Bartholino ipso (8) disputata. Sed quando illa jam sustulerat sanguinis circumeuntis notitia, quæ autem ad renes attinent, diserte a Boneto (9) *paradoxon* vocantur; potius indicari in Scholio aliquo poterant, quam inter solidas Observationes recenseri. Sed præterea quod ad Sterilitatem, aut Fœcunditatem spectat, haud immerito prætermitti potuisse quædam, arbitror. Exempla proferam duo. Qui virgini vim attulerat, testibus intus, extraque omnino carebat (10); Testes igitur semini gignendo non serviunt. Olim quidem his esse potuisset locus, quando ista videlicet, quæ ibidem laudatur, Aristotelis sententia doctos habebat astipulatores: quos inter vel Catullum ponere, non dubito, quem proximi Poetæ non temere *doctum* appellarunt, de Aty hæc scribentem (11) *Devolvit illa acuta sibi pondera silice*. Nunc autem quid testiculorum ista cum ponderibus comparatio? aut asseveratio ista, *nulla spermaticorum vasorum ullatenus testes subire?* aut demum quid inter vim illatam virgini, quam inferre castrati possunt, & fœcunditatem, qua pollere certe non possunt? Est etiam animadversione dignum illud de fœmina (12), in qua *a nimio coitu mortua ligamenta teretia*, *qua parte vicina sunt utero*, *semine repleta* sunt deprehensa. Scilicet hæc olim probari poterant; nunc vero non possunt, haud secus ac illa, quæ superiori Sectione (13) de semine muliebri in tubis corrupto, aut in utero, vasisque Deferentibus proposita sunt. Sed nos, hisce prætermissis, quæ probabiliora sint de utriusque sexus Sterilitate, jam proferamus, & primum quidem ex Valsalva.

2. VIR erat quidam, mutus, non ex eo tamen quod auditu careret; audiebat enim; idemque nullos sive in facie, sive in pectore, sive sub alis, sive in scroto habens pilos, quorum pauci dumtaxat in pube ad radicem ipsam penis conspiciebantur. Is annos natus triginta quinque acuta febre, cum lumbricis conjuncta, ab-

(1) Cels. de Medic. l. 2. c. 6. (2) Obs. 1. §. 1., & 3. (3) Ibid. §. 8.
(4) in Schol. Ibid. (5) Obs. 5. §. 3. (6) Obs. 1. §. 5., & 6.
(7) Obs. 2. §. 1. (8) Vid. Adverſ. Anat. 3. Animad. 33. ad fin.
(9) Schol. ad Obs. 1. §. 5. (10) Obs. 1. §. 2., & Schol. (11) Carm. 62. v. 5.
(12) Obs. 6. §. 6. (13) Ob. 4. §. 11., & 12.

absumptus est. GENERATIONIS organa omnia, diligenter examinata, nihil quidquam ostenderunt vitii.

3. Fœcundus fuerit, an infœcundus, Valsalva non addidit, neque an pilis ab ortu ipso caruerit; vidit enim Cel. Heisterus (1) virum, qui, nullo prægresso notabili morbo, omnes toto corpore amiserat pilos, nec intra decennium recuperaverat. Credibile tamen est, eum, de quo Valsalva id scriptum reliquit, natura & glabrum, & infœcundum fuisse; ut res utraque permoverit ad accuratum virilium omnium examen suscipiendum. In quibus cum vitii nihil apparuerit, indicat Observatio hæc, ab invisibilibus Partium sperma secernentium, aut perficientium structuris illud quidquid est, existere quod & semen fœcundum, & pilosum corpus facit. Certe autem utrumque horum simul videmus tempore pubertatis, id est cum structuræ illæ intimæ satis jam explicari cœperunt, contingere. Quin etiam levius aliquid in cute nonnunquam mihi sterilitatis mulierum indicio fuit, cum id ab ortu, & perpetuum foret. Vidi enim duas, in quibus nihil prorsus erat, quod fœcunditatem non promitteret, cum egregie valentibus viris sterile conjugium habuisse. Cum attentius omnia considerarem; cutem in altera contra ac vitæ genus, ætas, habitusque corporis indicabant, minime, si tangerem, mollem, lævemque offendi; in altera cuticula opertam animadverti, quæ vel in facie jugiter in squamulas, & furfures abibat. Huic similem, cum Litteras has describerem, pariter infœcundam tertiam vidi. Et mihi quidem hæc videntur posse repeti a sebaceis cutis glandulis aut æquo pauciorem, aut non ejus, cujus par fuisset, naturæ materiam secernentibus. Sed quomodo ea retenta, aut minus suo officio apta materia intus obstet conceptioni, incertum. Jam vero ad vitia in ipsis generationis organis evidentia veniamus.

4. Mulieres florente ætate steriles duas, alteram ob vesiculas in scirrhosis ovariis fere nullas, alteram ob earum humorem omnino concretum non secus ac si ad ignem fuissent coctæ, Valsalva observavit. Quarum historias cum tibi alias (2) descripserimus, non est cur hic repetamus. Ad nostras igitur transimus.

5. VIRI in Nosocomio hoc mortui sub extremum Novembrem A. 1717. Anatomes studio, plerasque Partes dissecabam, cum præter naturam quasdam se habere animadverti. URETERES æquo latiores ultro occurrebant nonnullis locis. Ab altero autem latere tum Seminalis vesicula, tum vasis semen Deferentis pars ei vesiculæ proxima parietibus erant scirrhosis, membranea substantia in cartilagineam propemodum mutata.

6. Ex Observatione hac apparet, quantum seminis perfectioni, & ejaculationi deesset. Neque enim quod per Harderi glandulas addi, aut per lymphæ ductus detrahi solet, addi hic, aut detrahi, nec vis, quam contrahentes se vesicularum, & imorum Deferentium vasorum tunicæ, semine antea distentæ, in hoc exerunt dum ejicitur, sperari hic poterat. At enim ab altero latere nihil horum deerat, inquis. Sed tamen quantum ab latere opposito inertis, & aquosi seminis defluere poterat, tantum optimo, cui se adjungebat, detrimenti afferebatur. Quin sensim potest adeo increscere durities, & crassities tunicarum seminis ductus, in altero latere ad extremum accedentis, ut proximum alterum premat, eique officiat. Sic me respondisse memini laudato alias Viro Laurentio Mariano, cum anno vertente 1736. hunc ad me generosi Juvenis scripsisset casum. Ei qui nullius unquam mulieris, una excepta uxore, notitiam habuerat, ex eaque filiam susceperat, Spermatica sinistra vasa non sine dolore intumuerant cum epididymide, & vase hinc semen Deferente, quod, molli testiculo servato, durum cum epididymide percipiebatur. Et remedia quidem imposita dolorem post aliquot menses valde imminuerant; tumorem autem, duritiemque non valde. Cum a dextris, quantum extrinsecus judicari poterat, sanissima essent omnia, & ad gignendum, transvehendumque semen aptissima; nihil tamen hujus, ægro, Medicisque mirantibus,

(1) Eph. N. C. Cent. 1., & 2. Obs. 197.

(2) Epist. 36. n. 17., & Epist. 20. n. 7.

bus, in concubitu egrediebatur. Cæterum coalitus alterius vasis, semen ad vesiculam Deferentis, itemque calculi in altera vesicularum concreti Observationes, quas aliis addas, illius quidem ex Brunnero (1), & Walthero (2); hujus vero ex Valentino (3) habebis.

7. De strigosis autem vel in Juvene vesiculis seminalibus, & de obcæcatis, quod Waltherus (4) etiam vidit, seminis in urethram viis, quæ, cadavera secans, animadverti, adscribere huc possem, nisi cum de aliis morbis, & præsertim de virulenta Gonorrhœa verba faciens, hæc tecum alias (5) communicassem. Ob eandemque causam omitto quæ ad calculos attineut Prostatæ glandulæ, semini exitum intercludentes. Hæc enim Epistola habuisti XLII (6).

8. De magno pariter urethr ævitio, quod A. 1718. in rustico Juvene cum Cel. Collega Vallisnerio examinavi, hic fusius scriberem, nisi ille tertio exinde anno (7), iterumque omnium ejus Operum Editores (8) vulgassent. Itaque nonnulla tantum adjiciam. Cum scrotum non penitus esset, sed anterius solum, in duas partes divisum, inter utriusque superiora orificium fuisse canalis urethræ, inde vero ad apicem usque glandis per totam inferiorem penis faciem, qui multo erat brevior, quam in Icone (9) repræsentatur, non jam canalem, sed semicanalem perrexisse, id est urethræ parietem dumtaxat superiorem, eumque lævem, & nitidum; ut paulo minus difficile crederes adolescenti, & mulierculæ, quæ ab eo se gravidam factam dicebat, quorum alter asseverabat, cum, sublevato nonnihil pene, mingeret, lotium per semicanalem decurrere; altera, ejaculatum ab eo semen vaginam ingredi; non interlabi. Lotium certe, cum ad parietem mingeret, altius vidimus, quam orificium urethræ, ascendisse. Neque nos fugiebat quid penis structura ferat, & quæ Graafius (10), laudatusque ab eo Harvejus propterea viderint, nimirum penem *admodum exiguum prima fronte apparentem*, ubi inflatus esset, *ex occulto* se in corpus *ingens protendisse*, interdumque, *præter quam cum tentigine provocaretur, nihil in corrugato præputio supra scrotum, præter summum glandis apicem, prominuisse*. Itaque concipiebamus, hoc se distendente parvo quidem, sed non exiguo, pene, simul quod Juvenis affirmabat, extrorsum protendi illam ejus partem, in qua urethræ orificium spectabatur, sicque vaginam satis subire, ab hujus autem inferiore pariete se ad apertæ urethræ partem reliquam applicante, ex semicanali canalem fieri, non secus atque semicanalibus accidit, quos in Adversariis (11) descripsi in testudinis, & viperæ penibus, ubi suarum fœmellarum naturalibus excepti sunt. Haud equidem scio, num trimestri infanti, quem ab se visum Palfinius (12) scripsit, sicut ibi urethræ canalis ubi nostro Juveni, desinebat, ita semicanalis ad glandem pergeret: hoc scio, si ejus conformatio haud alia erat ac nostri, minus certam esse potuisse prædictionem, id vitium „inhabi„lem generando redditurum, multumque „incommodi in reddenda urina allaturum.„ Nec me quidem præterit, antiquos Medicos, & Chirurgos vel in iis, quibus ipse urethræ canalis ad glandem usque producitur, sed subter hanc hiat, hypospadiæis propterea nuncupatis, idem, quod ad gignendum attinet, pronunciasse, confirmantibus recentioribus, & nominatim Dionisio (13), ubi quasdam vel post ortum causas indicat hujus vitii. Sed miror tamen, cum Fabricium nostrum (id quod eorum Scripta ostendunt (perlegerint, nihil excepisse in ea prædictione; sed omnino hic esse necessarium Chirurgi opus, tradidisse, quando ille diserte admonuit (14), se *tamen*

(1) De Gland. Duod. ubi de ear. in hom. Demonstr. (2) Act. Erud. Lips. A. 1725 M. Novembr.
(3) Eph. N. C. Dec. 2. A. 6. Obs. 68. (4) loco modo indic.
(5) Epist. 44. n. 7. & Epist. 40. n. 29. (6) n. 37. (7) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 72.
(8) Tom. 3. P. 3. n. 28. (9) Cent. cit. Tab. 2. Fig. 1.
(10) De Viror. Organ. ubi de nervos. penis corporib. (11) IV. Animad. 4.
(12) Anat. du corps hum. P. 1. tr. 2. ch. 17. (13) Cours d' Operat. de Chir. Demonstr. 3.
(14) De Chir. Operat. ubi de glande non perfor.

ab iis, qui eo vitio tenerentur, *vidisse liberos esse genitos*, quod & alii (1) confirmarunt. Quapropter magis Ruyschium laudo, qui cum olim (2) censuisset, vitium, ut puto illius, quod descripsi, non dissimile *sterilitatem afferre*; ita, de hoc altero verba faciens, rem moderatus est postea (3), ut doceret, *hoc affectu laborantes raro impraegnare uxores*. Sed ad illos ut redeam, quibus urethra obtigit aperta magna ex parte, & in longum semicanalem conformata; A. 1756. priusquam hanc recenserem Epistolam, alter ad me rusticus Juvenis adductus est annos natus viginti duos, cui sic erat ut in priore, nisi quod semicanalis initium paulo distabat a summo scroto, pilis instructo, nec vel leviter bifariam diviso. Huic quoque lotium non excidebat inter pedes, sed ad parietem jaciebatur: penis autem, cum tentigine distenderetur, ex brevi, non paulo, ut ipse affirmabat, fiebat longior. Quod ut rationi consonum erat, sic illa, quae cernebantur, & praesertim paulo minor semicanalis longitudo non improbabile reddebant, hunc pariter praegnantem foeminam, quod uterque fatebatur, fecisse. Qui Petropoli (4) multis post editam Vallisnerii, meamque Observationem annis, urethram in sulci, aut semicanalis modum patentem viderunt, de sexu definiendo soliciti (qua de re quaerendi nobis quidem causa non fuerat), an ea structura gignendi vim impedire omnino posset, non quaesiverunt. Cl. autem Vir Abr. Kaau Boerhaavius cum eorum observata proferret, pro nostra, quam vidisse non videtur, sententia stetit: pro qua Cel. etiam Hallerum (5) stare credes, ubi eam sic in transitu refert, & staturum in puero quoque, cujus deformitatem similem vidit, si provecta aetate, triennis enim tunc erat, inspexisset. Non huc refero Saltzmanni (6) in ruricola Juvene Observationem, cujus urethra non infra, sed supra, & inter corpora nerveospongiosa ferebatur per dorsum penis aperta; quia hic ut Figurae (7) ostendunt, erat per se quanto justo crassior, tanto brevior, neque a venereis cogitationibus multum crescebat, tum quia nonnihil erat deorsum incurvatus, novissime quia urina non cum impetu per urethram fluebat. Quas ob causas omnes merito judicatum est, Juvenem ad generandum non esse idoneum.

9. Quod & ego de quodam alio Juvene censui, annis triginta minori, quamvis urethram neque in dorso penis, neque totam haberet apertam. Quem diligenter, ut a me petitum fuerat, & res ipsa per se postulabat, inspexi A. 1738. Is minus erat robustus, quam duo illi alii a me inspecti; sanus tamen sic satis, oculis, & pene exceptis, quorum illi ab antiqua, assiduaque inflammatione caecutiebant, hic ita se habebat, ut mox describam. Uxorem ultro fatebatur etiamtum virginem habere, qualem ante triennium duxerat. Causam esse, arbitrari, glandem inferiora versus curvatam, neque in apice, sed infra pertusam, proptereaque & penis ingressui, & seminis ejaculationi obstantem. His auditis, cum genitalia inspicerem, ita inveni. Testes magni: scrotum non pallens quidem, sed laxius: penis justo longitudinis, & crassitudinis modo: praeputium quale in duobus fuit a me descriptis Juvenibus, clitoridis praeputio simile; glandis enim superiorem faciem, & latera satis tegebat; a facie inferiore deerat. In eademque tota glandis facie, & parvo infra glandem spatio inferior quoque deerat urethrae paries, ut semicanalis instar, paries dumtaxat superior ad extremum glandis pergeret, laevis, & subrubens, & in medio secundum longitudinem tria praeclare ostendens oscula majorum, quos in Adversariis (8) proposuimus, canaliculorum, ellypsis forma: qualia, & plura quidem, & aliquanto grandiora in primo praesertim Juvene conspexeramus, cum in horum nemine ulla usquam apparuerint, quamvis attente quaesita, minorum canaliculorum foraminula; ex memoria enim de-

(1) Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. Obs. 91. (2) Mus. Anat. Thec. C. Repos. 1. n. 1.
(3) Thes. Anat. 8. n. 30. (4) Nov. Comment. Acad. Sc. Imp. Petropol. Tom. 1. in Physic.
(5) Comment. Soc. R. Sc. Gotting. Tom. 1. (6) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 65.
(7) Tab. 6. Fig. 1. & 2. (8) I. n. 10.

descriptam Iconem fuisse, non dubito, quam superius (1) indicavi, præter oscula in recta una per medium linea, tot alia passim ab lateribus foramina repræsentantem. Porro canalis urethræ orificium in hoc, de quo loqui cœperam, Juvene ibi erat, unde semicanalem incepisse dixi, paululo autem infra illud, minori altero orificio inferior urethræ paries erat pertusus: ex utroque, ajebat Juvenis, urinam prodire, seque ita conformatum in lucem editum esse, a matre accepisse. Tum curvaturæ glandis causam inquirens, cum viderem, satis laxam esse cutem, quæ ad illam prope orificia, de quibus dictum est, adhærebat, non tensam (contractamque, ut curvare sic posset), quæsivi, num turgente pene, glans quoque turgeret, numve eo tempore saltem, ullus tensionis molestæ sensus, præsertim ad modo indicatum cutis adhæsionis locum, perciperetur. Utrumque negavit. Hoc tantum addidit, in prima pubertate fuisse ibi, cum tumebat penis, molestum illum sensum, qui post transactos illos annos nullus amplius fuisset: & quamvis cum uxorem duxit, glans aliquando simul cum pene intumesceret, tamen ex quo sæpius inter vanos ineundi conatus multum seminis, citius effluentis, profudisset (unde ophalmiam, ajebat, factam esse leviorem, & minus hebetem visum) penem tantummodo intumescere, glandem flaccidam, omnisque voluptatis expertem pendere. Evidens erat, quod tumente glande uxori facere non potuerat, flaccida non facturum. Flaccida autem cur fere olim fuisset, & nunc semper esset, causam esse credidi malam, quam descripsi, urethræ conformationem. Cum enim ibi deesset inferior hujus paries ubi crassiore augeri solet spongioso corpore, se explicante ad glandis non tenuem exteriorem partem faciendam; credibile est, sanguinem, qui ex bulbo urethræ sursum protruditur, opportune ad glandem distendendam, minus expeditum ad hanc transitum habuisse: quam conjecturam idem spongiosum urethræ corpus mihi confirmabat, quippe quod ab duobus illis orificiis ad penis usque radicem in hoc Juvene esse æquo crassius animadverti, nimirum a sanguine, liberum in glandem trajectum non habente, ideoque infra illam subsistente, ut quantum crassitudinis memorato corpori adderet, tantum longitudinis detraheret, sicque annexam glandem deorsum curvaret. Quarum rerum in duobus illis aliis, quos inspexi, Juvenibus nulla erat propterea quia id corpus parietem suum inferiorem aut nullo modo, aut vix supra scrotum extendebat, superior autem, sive is, qui inter nerveo spongiosa penis corpora excipitur, facile, sicut in quibusdam accidit, crassior esset, ut satis cum glande posset communicare. Intelliges hoc quadantenus ex Ruyschii Figura, quæ, in Observationum Centuria, est 76.; illa autem, quæ in novissime descripto Juvene conjeci, longe clarius ex Centuriæ ejusdem Figuris 81. & 82. comparatis cum 75.

10. His, quæ modo dicta sunt, confirmari vides, quæ recentiores Medici, inprimisque Boerhaavius (2) ex penitius perpensa colis structura enucleatius docuerunt, ut aliquando spongiosum urethræ corpus, & glans tendi possunt, flaccidis manentibus, imo absentibus, sic enim noster Plazzonus (3) vidit, penis corporibus, ita vicissim accidere, ut his distentis glans flaccida maneat; utrolibet autem modo generationis opus lædatur. Porro sunt plura, & varia distentionis impedimenta non secus ac plures sunt, & variæ causæ distentionis. Quas inter causas vesicularum seminalium non solum vera, sed & apparens plenitudo videtur esse ponenda. Apparens mihi tunc dicitur, cum vesiculis non tantum quidem inest seminis, quantum revera ipsæ continere alias possunt, sed quantum continere possunt eo tempore. Sic mane experrecti, seniores etiam aliqui, tentiginem patiuntur, quam, urina reddita, continuo abigunt. Urina enim distendebat vesicam, hæc vero subjectas illa præsertim sua, quam nos proposuimus, retrorsum extuberante basi vesiculas comprimebat, ut sic imminuta earum capacitate, vel modico semine haud secus distenderentur, quam, non compressæ, plurimo distenduntur. Et Medici quidem Expe-

(1) ad n. 8.

(2) Prælect. ad Instit. §. 654.

(3) De Partib. Generat. l. 1. c. 21.

perientissimi, in hisque Gulielmus Ballonius (1) ex hoc phænomeno utile consilium traxerunt. Minus ad venerem valens, *coeat*, inquit ille, *post multam titillationem*, *& cum retenta urina*, *& mejendi summo desiderio*. Sic quod post Galenum (2) iidem adnotarunt inter calculi vesicæ indicia penem aliquando *intentum præter rationem*, ubi gravior præsertim ac major calculus sit, eodem quoque explicabimus modo. Eodem quoque dixi, non ignarus, modis etiam aliis hæc posse explicari phænomena. Sunt tamen casus, in quibus alia præ alia congruere possit explicatio: quin fieri etiam interdum potest, ut plures ejusmodi causæ ad eundem producendum effectum conveniant.

11. Sed de Viris satis. Nunc ad Mulieres transeamus, initium ducentes ab duabus, quarum naturalia non secus ac trium, de quibus supra diximus, Juvenum, petitum est a nobis, ut accurate examinaremus. Rustica erat altera, cujus naturale omnino secundum naturam se habebat. Sed is, in quem abit *canalis*, ut Celsi (3) ætate vocabant, nunc vaginam appellamus, vix tertiam justæ longitudinis partem superaverat, cum ibi repente finem habebat. Nulla ad eum locum, aut infra cicatrix: nulla in muliere, aut parentibus recordatio ulceris, aut alterius prægressi vitii, unde vaginæ latera coalescere potuissent; exulceratis enim his locis sive ab lue venerea, sive ab difficili partu, sive a causa quavis alia, ubi Chirurgi, aut Obstetricis incuria accedat, quam facile eorum latera inter se concrescant, exempla docent complura, quorum aliqua indicabit tibi Marcellus Donatus (4), alia nos infra memorabimus. Sed non solum nihil ejuscemodi præcesserat in hac fœmina; verum lævia insuper, nitida, æqualia omnia, ubi id quod erat vaginæ diduxisses, & explicasses, sic apparebant, ut non magis hujus latera, quam illud, in quod desinebant, quasi lacunar a natura esse, & ex eadem substantia, eademque structura primitus fuisse facta, intelligeres. Nec vero id lacunar urgenti explorantium digito, aut mariti jam per triennium peni, membranæ instar, quæ in transversum ducta esset, quidquam cedebat; sed ut solidior, crassiorque paries renitebatur. His ita animadversis, cum ex muliere, florente adhuc ætate, & egregia valetudine prædita, quæsivissem, num ut cæteris, ita ipsi quoque, si non singulis mensibus, at aliquando sanguis inde fluxisset, aut saltem per certa intervalla dolores ad lumbos, pubemve orirentur; illa vero hæc omnia negasset; idem suspicari cœpi, quod in altera: quam ubi descripsero, eam tecum suspicionem communicabo.

12. Narrabat hæc altera, non se quidem esse imperforatam, sed angusto adeo foramine præditam, ut non ignobilis in doctissima Civitate Medicus, idemque Chirurgus, cum in prima pubertate inspexisset, consilium dederit immissis, quæ ad id essent idonea, paulatim dilatandi; cætera enim ætatem, & virum, si nuberet, perfecturum. Se vero aliquid illorum quadantenus, & aliquando immisisse, & nonnihil foraminis orificium ea ratione dilatasse, ulteriora ferre non potuisse: virum quoque, cui a triennio collocata esset, crebris conatibus idem orificium paulo magis amplificasse; subire autem nunquam potuisse. Quibus auditis, inspexi ea mente, ut si crassior forte hymen, tenuiorique patens foramine obstaret, incisionis auctor essem, ut fuerunt alii, & in his Blasius (5); sin angustiæ per vaginam altius pergerent, quid & quatenus facto opus esset, excogitarem; necdum enim Cl. Benevolus imitandum æque facilis ac felicis curationis exemplum (6) proposuerat; cum plurimis post annis ejus Observationes prodierint. Nam quæ a Blasio (7) in quadam, cui id a partu acciderat, curatio exposita est, nimis aspera, ne dicam ob læsum Rectum intestinum, longior fuit. Sperare autem, ut prægnante denique facta muliere, quemadmodum illi accidit de qua retulit Antonius (8), ab uteri ipsa gestatione vagina dilataretur, minus ausus essem, ut qui inter rarissima exem-

(1) l. 2. Consil. Medic. 26. (2) De loc. aff. l. 1. c. 1. (3) De Medic. l. 4. c. 1. ad fin.
(4) De Med. Hist. Mirab. l. 6. c. 2. (5) Part. 2. Obs. Med. 6. (6) Osservaz. 2.
(7) Part. 2. cit. Obs. 7. (8) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1712. Obs. Anat. 2.

exemplum id ponerem. Et videbis certe, non idem contigisse alteri fœminæ, de qua iisdem in libris verba fiunt (1), imo quanto labore, & si quæ secuta sunt, attendas, periculo quoque, Benevolus (2) cum Quercio inter partus dolores vaginam coacti sint dilatare ad medium dumtaxat longitudinis suæ coarctatam ob vulnus in pueritia acceptum; cum illæ duæ sic natæ fuisse videantur. Hæ autem quinque mulieres tenue foramen habebant omnes, per quod aliqua ad uterum via pateret: quale in ea quoque esse suspicabar, cujus historiam describendam suscepi. Verum ubi foramen, de quo mulier narraverat, conspexi; illico ex ejus sede orificium urethræ esse cognovi, gratiasque agendas esse Deo, quod mulier ulteriorem ejus meatus dilatationem non pertulisset, ex qua illud procul dubio accessisset incommodi, ut lotium retinere non posset. Unde intelligis, Anatomes imperitiam tantam aliquando non modo in vulgaribus chirurgis, & tonsoribus, de quibus haud ita absimilia referunt Platerus (3), & Petrus de Marchettis (4), sed & in Medicis esse non ignobilibus, ut urethræ osculum, magno ægrotantium detrimento, aut certe periculo, non dignoscant; nisi hic forte æquius est inspicientis aut festinationem, aut præjudicatam ex male sibi de foramine perangusto narratis opinionem accusare. Tunc oculis ad eam naturalis partem conversis, quæ pone id osculum proxima sequitur, scilicet in qua vaginæ orificium patere solet, nullum usquam foraminulum, nedum foramen, occurrit attentissime inquirenti: clausus omnino is erat locus, non membrana, quæ prementi cederet, sed firmissimo, solidoque pariete. Dubitanti mihi quid potissimum consilii darem; neque enim hic de *concreto genitali*, ut in Cornelia Gracchorum matre (5), id est de illius *inter se glutinatis oris*, ut loquitur Celsus (6), agebatur, aut de *membrana ori vulvæ opposita*, quam idem (7) memorat, quarum neque incognitæ, neque difficiles sunt curationes, sed de casu in memoriam revocante, quem legeram apud Nabothum (8), Medici cultro vaginæ coalitum, qui pariter ab ortu esset, tollere satagentis, ab opere autem desistere coacti, cum altius procedere vidisset coalitum, simulque sanguifera vasa majora apparere, unaque Nabothi sententiam (9), *si interstitium carneum adsit*, crassius videlicet, *ab ejus sectione partim propter hæmorrhagiam enormiorem*, *partim ob inflammationem subsecuturam*, *præstare abstinere*: hæc igitur animo versanti opportune venit in mentem eadem quærere, quæ ex muliere superiore (10) quæsiveram, num menstruus sanguis prodiisset unquam? num ullæ per intervalla ad lumbos essent, pubemve molestiæ? Ex quo enim scripserat Aristoteles (11), *fœminis nonnullis os uteri compressum*, *concorporatumque ab ineunte ætate ad tempus usque menstruorumpus perseveravisse*, *mox urgentibus menstruis*, *doloreque infestante*, *aliis sponte disruptum esse*, *aliis dissectum a Medicis*; probe memineram, quot, & qualia tulissent fœminæ plures a coacervato in vagina, & utero menstruo sanguine donec a Chirurgis ante, & post Fabricium nostrum ab Aquapendente (12) secta impervia membrana ad orificium vaginæ, curarentur, hoc enim ibi pro ore uteri acceptum esse ab Aristotele, Fabricium dubitasse (13) miror; quasi vaginæ orificii occlusio tanta nonnunquam esse non posset, ut sive *per vim disrupta*, quod Aristoteles dicit, sive quod Fabricius ait, incisa, *nonnullarum*, sicut ille continuo scripserat, mortis causa fieret, quod posse, vel ex iis, quæ paulo ante attigi, satis intelligis. Quantum autem, & quid malorum ante curationem tulissent illæ, exempla docebunt ab Donato (14), ab Severino (15), a Fabriciis, tum nostro videlicet (16), tum Hildano

(1) Hist. A. 1748. Obs. Anat. (2) Osservaz. 5. (3) Obs. l. 3. ubi de Part. Procid.
(4) Obs. Med. Chir. 60. (5) apud Plin. Nat. Hist. l. 7. c. 16.
(6) De Medic. l. 7. c. 28. (7) Ibid. (8) Disput. de Sterilit. Mulier. n. 7.
(9) Ibid. n. 23. (10) n. 11. (11) De Generat. Animal. l. 4. c. 4. sub fin.
(12) De Chirurg. Oper. ubi de Hymene imperfor. (13) c. seq.
(14) c. supra ad n. 11. cit. (15) Chirurg. Effic. P. 2. ubi de Sectionib. c. 46.
(16) loc. cit.

dano (1), ab Ruyschio (2), ab Nabotho (3) proposita. Quibus addes illa insuper, quæ alii, & in his Cl. Viri Fantonus (4), & Kannegiesserus (5) descripsere. Nam Benevolus, qui tres persanaverat, quibus incommodis vexatæ essent, cum sic in transitu eas memoraret, (6) adjungere prætermisit. Nec vero eæ tantum fœminæ, quæ naturali occluso natæ erant, iis malis post pubertatem fuerunt obnoxiæ, sed etiam illæ, quibus a difficili partu vaginæ orificium concreverat, cujusmodi historiis adjunges, quam in Commercio Litterario (7) videbis commemoratam. Quacunque enim de causa foramen omnino est nullum per quod e vagina, confluens intra uterum sanguis exeat, hic noxas retentus afferat, necesse est. At si foramen aliquod sit; non illæ plane imperforatæ dicende sunt, nec mirandum, siquæ earum gravidæ fiant, quemadmodum illarum quinque de quarum summa vaginæ ipsius angustia paulo ante diximus tres factæ sunt, ut alia quoque, cujus descriptio est apud Hildanum (8), cum in membrana vaginam occludente exigua essent foraminula. Itaque his omnibus per vias, quamvis tenues, menstrua prodibat purgatio: de qua si per quosdam quæsitum esset, quibus non licuit eas vias iuspicere, sed ex maritis dumtaxat scire, uxores sibi impervias esse; fuisset illa indicio, ne, cum eædem factæ essent prægnantes, sine ulla virilis seminis admissione factas esse, existimarent: & exempla mulierum prorsus imperforatarum pauciora fortasse in libris haberemus. Verum ut menstruis illæ expurgationibus non carebant; sic malis carebant, quæ aliis diximus coacervatum in vagina, uteroque sanguinem afferre. Quæ cum ita sint, neque illarum molestiarum ullam, non dico adesse, sed neque initium earum quodquam, neque menstruam purgationem in duabus, a me inspectis, fœminis unquam fuisse, audirem, contra autem, utramque cernerem optimis viribus, & colore, & valetudine præditam, ut sanissimæ quæque ea ætate solent, quæ videlicet adhuc florens erat; suspicari cœpi, fortasse ut patulo vaginæ canali, aut orificio, sic utero quoque ab ortu carere; ut si vel Chirurgi ferro tolli obstaculum posset, periculum tamen subesset, ne simul cum eo vesica, aut intestinum aliquod proximum, absente nimirum utero, pertunderetur, non secus ac grave ejusdem generis periculum suberat in memoratis alias (9) infantibus, quibus anus erat imperforatus, simul autem totum Rectum deerat intestinum. Itaque earum utrique auctor fui, ut æquo animo ferrent, conjugium male initum potius dissolvi, quam se temere secandas præberent.

13. Nec vero illa mihi objicias, non defuisse, nec deesse mulieres, quæ sine menstruis purgationibus sanæ vivant. Equidem & ipse nonnullas novi; sed de iis idem, sæpe quod de duabus prioribus dubitavi. At enim, inquis, plurimæ sunt, quæ illis carentes purgationibus pepererunt. At tu deme ex earum numero quotquot sub longe alia plaga ac nostrates, vivunt: deme viragines quas vocant: deme etiam quæ non integra valetudine utuntur. Jam istæ plurimæ ad non ita multas redibunt. Vel sic tamen, ais, plures erunt, quam quæ sine utero natæ sunt. Ego vero comparationem istam tunc jure institui, faterer, si quam facile fuit Medicis illarum numerum adnotare, tam harum pariter fuisset. Illæ enim ultro se indicant ipsæ, quippe rem, si spectes sexum universum, & regiones quasque non remotissimas, perraram sane, & admirabilem proferentes. Ex cæteris autem omnibus, quæ cum perpaucis illis collatæ, tanto plures sunt, quæ videlicet sine illis purgationibus sanæ quidem vivunt, sed nunquam pariunt, quot tandem cadavera dissecta sunt? nisi autem disseces, utero careant, an præditæ sint, certe nec ipsæ, nec quisquam alius docuerit. Cum igitur neutrum liceat pro certo scire; quis prudenter in his audeat, quasi uterum inesse constaret, obicis, si forte occurrat, tollendi opus suscipere neque

(1) Cent. 2. Obs. Chir. 60. Exempl. 3. (2) Cent. Obs. Anat. Chir. 32. (3) Disp. cit. n. 4.
(4) Opusc. Med. in Schol. ad Patr. Obs. 30. n. 3. (5) Act. N. C. Tom. 6. Obs. 88.
(6) Osservaz. 1. (7) A. 1734. Hebd. 25. ad finem. (8) Obs. 60. cit. Exempl. 2.
(9) Epist. 32. n. 3.

que ad vitam servandam, neque ad ægrotationem ullam auferendam necessarium, & fortasse non modo inutile, sed etiam periculosum, præsertim si obex opponatur, quem aut sedes, aut crassitudo quoque, & durities ostendant nec facile, nec sine magno discrimine tollendum? Duas ego fœminas scio (nam libro careo, in quo tertia proponitur, a Cl. Caspare Bose (1) laudata; quartam vero imperforatam, & sine ullo quidem vaginæ vestigio, sed non sine aliqua tamen, quantumvis inutili, uteri adumbratione fuisse, lego (2)) duas, inquam, scio, quas sine utero in lucem editas anatome demonstraverit, alteram a Columbo nostro (3), alteram a Cl. ejus cive Fromondo (4) dissectam; ut hoc ipsum mihi indicio sit, multo plures ex iis, quæ menstruo sanguine carerent, potuisse ab Anatomicis absque utero inveniri; nam ut rarum hoc videatur, multo rarius videatur necesse est, si præter illas nulla alia fuisset, ambas Prosectoribus Cremonensibus obtigisse. Cum utrique illarum deesset uterus, via deerat quoque pervia, quæ ad sedem uteri ferret; ut primam, cui vaginæ portio dumtaxat erat, cum priore de duabus, quas ego inspexi; alteram, cujus erat vaginæ orificium imperforatum, cum altera liceat comparare. Visam a Columbo siqui Chirurgus incidere aggressus esset; viscus aliquod fundo illius vaginæ portionis attiguum simul incidisset, a cujus visceris compressione fortasse erat, quod mulier *quoties cum viro coiret, mirandum in modum conquereretur*. Conspectam a Fromondo siqui scalpello curandam suscepissent; primum quidem septum obstitisset validum, firmum, & *fibris adeo solidis intertextum, ut ad cartilagineam naturam proxime accederet*. Quod dum vi adhibita persecarent, nihil facilius factu fuisset, quam ut vaginæ cavum subesse putantes, hujus parietes, quippe inter se coalescentes, & fortasse etiam adsitum ipsis Rectum intestinum, aut vesicam urinariam convulnerarent. Denique fuissent ii parietes sejungendi. Quarum rerum quis præstare possit nullam in fœminis, a me inspectis, subfuisse? Nemo certe, ut neque uterum, sicuti in dissectis illis deerat, non defuisse. Est præterea nonnunquam uterus vel in adultis mulieribus parvus adeo ut perinde sit ac si deesset, quemadmodum propria Observatione infra (5) confirmabo; si prius, ut de occluso exteriore ejus, id est vaginæ orificio verba feci, sic de impedito interiore osculo nonnulla subjecero.

14. Oris uterorum conclusi non uno in libro Hippocratico (6) mentio fit. Conclusionis plures, variæque possunt esse causæ: quarum plerasque examinavit Vallisnerius (7), in externas dividens, atque internas. Quasdam attingamus. Inter illas ponebant quondam cum Hippocrate (8) *omentum* in præpinguibus *os uteri comprimens*. Quod Vesalius qua ratione explicaret, paulo fusius ex Sepulchreto (9) disces; eum enim locum (10) in posterioribus editionibus ille contraxit. Scilicet videbat eximius Anatomicus hinc quam molle omentum, inde vero quam crassi, & renitentes parietes sint uterini osculi. Itaque omentum eo usque inter vesicam, illudque osculum descendere, concipiebat, ut molles summæ vaginæ parietes alterum ad alterum apprimendo, viam semini ad proximum osculum intercluderet sua mole, & pondere, & brevior præsertim, aut languidior penis ad summam vaginam non perveniret, eamque distendere non posset. Quam Vesalii explicationem minus ægre ferrem, quam nudum Hippocratis dogma recentiores quosdam Anatomicos esse secutos: quanquam concipere omentum non possumus inter vaginæ summam partem, vesicamque interjectum, nisi discerptos qui ibi esse inter utramque solent, imo nonnunquam aliquanto etiam supra conspiciuntur, cellulosos nexus intelligamus, qui cum in præpinguibus ipsi quoque pinguedine farcti sint, fortasse non ita facile cedant,

(1) Disp. de Obstetric. Errorib. & cæt. §. 7. in fin.
(2) Disp. Anat. ab Hallero collect. Tom. 5. pag. 227.
(3) De Re Anat. l. 15. in ipso fine.
(4) Imperfor. mulier. & cæt. Observ.
(5) n. 20.
(6) De Nat. Muliebr. n. 33. De Morb. Muliebr. l. 2. n. 50. De Sterilib. n. 1. & cæt.
(7) Ist. della Generaz. P. 3. c. 1. n. 5. & seqq.
(8) Sect. 5. Aph. 46.
(9) Sect. hac 34. Obs. 4. in Schol. ad §. 4.
(10) De hum. corp. fabr. l. 5. c. 4.

dant, locumque præbeant omenti ponderi. Cum autem in ejusmodi fœminis cellulosæ quæque membranæ pinguedine distendantur; proclive est intelligere, ut possint ab adsitis præpinguibus intestinis, aut a pinguedine increscente tubarum Falloppii membranis, earum fimbriis, aut saltem membraneo vinculo, quod Alam Vespertilionum vocitant, hæ omnes particulæ, aut ex ipsis aliquæ in suis ad generandum necessariis motibus impediri; sic enim juvat Vallisnerium (1) interpretari, aut certe aliquid ad ejus explicationem adjicere.

15. Inter causas autem internas os uteri obturantes idem cum aliis excrescentias ponit in uteri cervice natas (2), & cum ipso Hippocrate lapides quoque (3). Ego quæ de excrescentiis observata habeo, in proximam Epistolam differo. Calculos in utero necdum reperi; quos tamen ab aliis nostra etiam memoria, non modo olim, conspectos scio, quorum historias indicat Vallisnerius. Sed vellem, plures, omnesque adeo tum legisset, quæ collectæ sunt apud Schenkium (4), cum alibi (5) vix illud concessit „ non esse improbabile in „ utero quoque lapides gigni „. Historiis enim illis perlectis, aliisque insuper additis, ut puta illa, quæ apud Bartholinum est (6), itemque illa, quam in Sepulchreto (7) habes, præclare intellexisset, toties, & ab ejusmodi Viris in ipso mortuarum fœminarum utero lapides fuisse deprehensos, ut minime esset necessarium suspicari, siqui calculi ex viventium utero elapsi, detractive, ut nominatim in Larissæa illa apud Hippocratem (8) ancilla, dicerentur, eos ex vesica potius, cujus a calculis vexatæ peculiaria simul indicia non extarent, quam ex utero, prodiisse.

16. Porro in causis internis, uteri os occludentibus hujus constrictio est, & conglutinatio, quarum exempla invenies inter producta a Cl. Hallero (9), addere autem poteris alia, ut Fabricii nostri ab Aquapendente (10), & Experientissimi Benevoli (11), ex cujus Observatione suspicari licet, præter constrictionem, membranam forte aliquam fuisse, quæ ab ortu usque uteri osculum clauderet. Sane autem idem Fabricius (12) *membranam, quæ vaginam efformat*, ait, se digitis immissis observasse in viva *per totum continuam, & uteri orificium celantem;* Littrius vero (13) in dissecta sterili muliere membranam vidit, quæ interius vaginam vestit, non secus uteri osculo, ac vaginæ superficiei, adhærentem, ut illud occluderet. Sed & post ortum *superexcrescere* membranam, non dubitavit Hippocrates (14). *Cum mulier genituram suscipere non potest, necesse est*, inquit, *membranam superexcrevisse in osculo uterorum*. Qua de membrana quid ipse viderim, hæc tibi ostendet Observatio.

17. FŒMINA annos nata ad quinquaginta, clauda adeo, ut artus inferior dexter brevior esset quatuor digitis, quam sinister, ex asthmate in Nosocomio decesserat sub Januarii finem A. 1747, quo tempore, ut solitus sum, in Gymnasio Anatomen docebam. PECTORE erat perangusto: eoque aperto, multa intus aqua inventa est: cætera non perquisiverunt, quippe festinantes, nullaque alia de re soliciti, nisi ut quæ lotii, & generationis causa creatæ sunt, Partes accurate demerent, & in Gymnasium afferrent. Utrasque diligenter perlustravi. In illis, postquam ab annexis Magnis truncis profectas arterias, venasque Iliacas a dextris tenuiores, quam a sinistris, spectavi, renes animadverti pro fœminæ statura, quæ parva fuerat, non parvos, sanos tamen, quantum æstimare potui: sic etiam in vesica, cujus pars infima phlogosi apparebat affecta, ureterum oscula aliquanto ampliora. Quod ad genitalia attinet, ut hic prætereum, quæ hujus loci non sunt, in primisque hymenem, atque alia, quæ integerrimam virginem præter expectationem significarunt, primum ex iis, quæ sine dissectione adnotare potui, eadem phlogosis fuit

(1) n. 5. cit. (2) Ibid. n. 6. (3) Ibid. n. 7. & c. 2. n. 42. (4) Obs. Med. l. 4. prope fin.
(5) Opere T. 3. P. 3. n. 12. (6) Cent. 4. Hist. 64. (7) l. 3. S. 24. Obs. 18. §. 10.
(8) Epidem. l. 5. n. 12. (9) ad Boerh. Prælect. ad Inst. §. 675. not. *i*
(10) De Chir. Oper. ubi de vitiis quor. causa fœminæ concub. non admitt. (11) Osservaz. I.
(12) loco modo cit. (13) Hist. de l' Acad. R. des Sc. A. 1704. Observ. Anat. 13.
(14) De Sterilib. n. 13.

fuit in hymene dumtaxat, eique proxima naturalis exteriore facie, & ex hac parvula præter naturam assurgentia tubercula, pariter rubra: & phlogosis item in Falloppii Tubis, Alisque Vespertilionum: testes autem scirrhosi, & superficie quasi in tessellas divisa. Tunc aperto uteri fundo, & suprema proximæ cervicis parte, superficiem illius coccineo colore, hujus ne rubescente quidem animadverti. In illo sive posteriora, sive anteriora spectares, excrescentiæ inerant humillimæ, non modico tamen ambitu, planæ, & vix ultra superficiem demissæ, quæ intus extraque colore magis fusco, quam reliqua superficies, rubebant. Porro ut quod reliquum erat cervicis introspicerem, cum antequam id secarem, specillum tenue a fundo uteri osculum versus demitterem; transitum ad hoc non patere, sensi. Itaque incisa vagina, osculoque retecto, cum specillum ne illinc quidem immissum transiret, diligentius inspectans, osculum vidi, cujus prominens corona secundum naturam se habebat, nisi quod parvo infra osculum spatio corrugationem quasi aliquam ostendebat. Osculum ipsum perangustum, & circuli omnino forma. Cum introspicerem; exiguo ab ipso intervallo oculis se objecit membranula albida, ipsum fortasse coarctans, certe occludens: eaque sive descendenti, sive ascendenti specillo obstabat. Nec vero ad valvulas erat referenda, quas alias (1) in cervice virginei uteri delineavi; neque enim illarum singulæ nisi ex parte cervicem occludunt, omnes autem ita sunt positæ, ut ascendenti quidem specillo obstent; sed descendenti obsequantur. Non tamen negabo, istam, quam modo descripsi, membranulam quopiam fortasse foraminulo, ut Littrius (2) in sua vidit, fuisse pertusam, aut ab aliqua saltem sui ambitus parte pauxillulum inter se, & cervicis parietes intervalli reliquisse; quando nihil intra uterum collecti humoris deprehendi: nisi existimemus, nec antiquam adeo fuisse membranulam, & humorem potuisse a revehentibus vasis absorberi.

18. Credere autem malim, rem aliquam ejusdemmodi, aut paulo interiorem Nabothum (3) spectasse, cum *extraordinariam uterini orificii interni angustiam*, scripsit, in viventibus *non magis innotescere, quam solitariam ovulorum conformationem vitiosam*. Neque enim ignorare poterat Vir Doctus, non semel tradita hæc fuisse ab Hippocrate (4): *si os uterorum conclusum fuerit; fit spissum velut grossus: & si digito contigeris; deprehendes durum ac convolutum, & digitum non admittit*: & quotidie peritos Chirurgos digito immisso ad uteri usque osculum examinandum, stante præsertim muliere, pervenire. Quin idem osculum, aliter locata muliere, nempe uti cum speculum, quod vocant uteri, immittebant, potest vel sine eo speculo, ut non semel vidi, in conspectum venire, maxime si vagina brevior sit, immisso videlicet, loco speculi, eburneo, aut crystallino congruæ latitudinis, & longitudinis infundibulo, simulque lumine ea etiam, si opus sit, ratione, quæ a me tibi alias (5) indicata est.

19. Obliquitas quoque osculi uteri obstare potest semini, hunc subituro. Obliquitas autem illa osculi consequitur uteri obliquitatem, ut Hippocrates (6) docuit, scribens, *si uteri obliqui fiant, etiam os ipsorum obliquum fieri*. Sed ego cum de obliquo utero aliis Litteris (7) acturus sim; eo jam transeo, ut promissam exigui uteri Observationem subjiciam.

20. MULIERCULA annorum circiter sex & sexaginta, statura quidem infra mediocrem, majori tamen multo quam ut ad pumilionum genus referres, quæ cum olim annos plurimos bajuli, qui nunc diem obierat, hominis robusti, sed bardi, conjux fuisset, nunquam pepererat, novissime paulo ante medium Decembrem A. 1749. in Nosocomium venit infirmissimis viribus, nulla alia de re questa, nisi de fame, erat enim mendica, & de frigidæ tempestatis injuriis. Cum ibi igitur, ut refocilla-

(1) Advers. Anat. 1. Tab. 3. (2) supra ad n. 16. cit. loco.
(3) n. 20. Disp. supra ad n. 12. cit.
(4) De Morb. Muliebr. l. 2. n. 50. & De Nat. Muliebr. n. 33. (5) Epist. 14. n. 13.
(6) libro novissime cit. n. 34. (7) Epist. 42. n. 31. & seqq.

laretur, cubaret, ecce repentino animi deliquio corripitur, & intra horam conficitur. VENTREM aperientes, improvisæ mortis causam statim deprehenderunt, ruptum videlicet in mesenterio abscessum, ex eoque in ventris cavum effusam materiam graveolentem: quæ res tanto citius huic anui, quam rhedario, ab Illustri Heistero (1) descripto, exitium attulit, quanto hæc infirmioribus erat viribus, & graviore, ut opinor, ætate. Ea autem exhausta, abstersaque materia, & mesenterio cum intestinis amoto, continuo urinarias, & genitales Partes diligentissime e suis sedibus detrahere, ut ego mandaveram, perrexerunt, utrasque ibi, sicuti ex viro pridie ostenderam, ita ex muliere Studiosis Rei Anatomicæ protinus ostendendas. Quod & feci, non ut naturalem, quemadmodum alias, sed ut præternaturalem, quando sic contigerat, & in parte perraram earum constitutionem viderent. Et in renibus quidem id vitii erat, ut vesicas illas, seri plenas, in superficie partim exstantes, partim semisepultas ostenderent, dexter præsertim, qui magnam habebat ad extremum inferius, & faciem præterea hic illic, si attente aspiceres, inæqualem. Ureteres tamen non dilatati, imo parvulis osculis in vesica hiantes, sana quidem, nisi quod cum tunicæ ejus cæteræ essent in se contractæ, extima tamen erat non modo laxissima, sed si vel leviter traheres, facile sequens, & a cæteris late secedens. Urethræ denique, cujus erat justa longitudo, si intimam faciem inspiceres, minimas hic illic quasi vesiculas subvideres. In genitalibus autem plura a consueta naturæ norma recedebant. Ut enim omittam in ejus ætatis fœmina, & bajuli uxore, naturalis parvitatem, nympharum autem tantam exilitatem, vix ut earum initium, idque levissimum, brevissimumque appareret; clitoridis glans, & præputium nusquam occurrebant; sed utriusque loco rotundum, nec parum exstans tuberculum, eadem, qua naturale, cute obductum. Quam cum incidissem, materiam multam offendi ejus prorsus naturæ, ac quæ sub clitoridis, penisve præputio congeritur, albidam, semisiccatam, & propterea quasi in pelliculas, ut tum solet, quarum aliæ aliis incumbunt, dispositam: sub ejus autem materiæ ima fere parte clitoridis glandem, ejusque præputium, utrumque tenue, & parvum; ut tuberis illius protuberantia multo maxima ex parte ab ea materia efficeretur. Quæ a me idcirco pluribus hic verbis descripta est, quod ex hac Observatione dubitatio quædam tollitur, quam Santorinus (2) infirmaverat, summi alioquin Viri Boerhaavii (3). Certe enim cum incisa a me cutis neque foraminis, neque cicatricis ullum prorsus haberet vestigium; nunquam illuc se conjicere materia potuit, quæ ex urethræ canaliculis prodiisset; sed neque ex glandulis aliis proximis; ut jam pateat, ex fontibus, qui in mulierum glande, aut præputio sint, & quod consequitur, virorum quoque, esse derivandam. Cæterum clitoridis neque corpusculum, neque crura, neque ullus ex iis, quos illi solent attribuere, musculis deerat: plexus autem Retiformis exigua erat crassitudine. Etsi autem hymenis vix unum atque alterum, idque leve, restabat vestigium; vaginæ tamen orificium ea erat angustia, ut virum nunquam admisisse videretur: certe crassiorem de quatuor minoribus meæ manus digitis non transmisisset. Vaginæ autem, secundum longitudinem apertæ, & explicatæ latitudo erat vix paulo amplior duobus digitis transversis, longitudo quatuor non æquabat. Nullæ intus carunculæ, nullæ rugæ, si perbrevem, & angustam exciperes pone alterum vaginæ orificii latus quasi corrugationem. Uteri osculum nulla extuberante corona cinctum, forma erat propemodum circuli, sed parvi adeo, ut mediocre specilli capitulum non admitteret. Inde ad supremam usque extimamque fundi uteri partem haud tantum erat intervalli, ut æquaret maximam mei digiti pollicis latitudinem. Neque indicata longitudine erat latior summa, id est latissima uteri pars; nam reliquum ne lati-

(1) Dissert. de Hernia Carn. §. 28.
(2) Obs. Anat. c. 10. §. 12.
(3) Epist. de Fabr. Gland.

tudinem quidem æquabat apicis digiti minimi, vel antequam incideretur, spectata. Incidendo, parietum crassitudinem reperi tum fundi, tum cervicis tenuiorem, quam ubi in ea Graafii Figura (1), quæ uterum exhibet infantis, die 23, ex quo edita fuerat, mortuæ, tenuissima delineatur. Qua ex Figura cum ea, quam paulo ante indicavi, longitudine comparata, facile intelliges, ex quo mulier, qua de loquor, nata fuerat, non videri ejus uterum crevisse, aut si in latum crevit suprema parte, certe proportione longe, atque adeo nimio minus vel in parva muliere crevisse, quam reliquas ejus corporis partes, nec facile unquam menstruum sanguinem ejecisse. Cæterum ut in ea Figura vides, ita in muliere hac quoque duplo erat longior cervicis cavea, quam fundi uteri; sed vix subobscure cerni in cervicis cavea poterant fibræ aliquæ, eæque dumtaxat in longitudinem ductæ: ejusque interior facies alba, fundi ex subrubro fusca. Attamen Falloppii tubæ erant multo, quam tanta uteri parvitas ferebat, longiores, osculoque inter fimbrias aperto: quanquam alterius fimbrias minimis, albidis, subrotundis corpusculis osseis, aut certe præduris, exterius asperas deprehendi. In Alis Vespertilionum plexus erat nullus; nervi tamen multi secundum earum longitudinem decurrebant. Vincula Teretia hic uterus habuit valde tenuia. Lata autem, id quod ex ejus parva adeo latitudine consequebatur, perquam ampla. Quorum summas oras frustra inspectavi, ut quales testes mulieri huic obtigissent, viderem. Tunc vasa Spermatica, quæ visa hic non multo quam soleant, tenuiora, diligentissime persecutus, præsertim qua Lata adibant uteri vincula, cum proxima, ex qua hæc vincula incipiunt, peritonæi portione annexa adhuc, accurate deposita, nullos omnino huic fœminæ fuisse testes, nullumque eorum vel perobscurum inchoamentum, præclare cognovi.

21. Ex his, quæ in frequentissima Studiosorum corona demonstravi, satis superque intelligis, ut opinor, perinde fuisse huic mulieri exiguo isto utero præditam esse, ac si omnino caruisset. Quam rara autem sit exiguitas, a me descripta, ex omnibus, quæ in Sepulchretum congesta sunt, parvi uteri exemplis ipse poteris existimare. Amatus quidem ait (2), *solere hujuscemodi uterum*, contractum videlicet ac parvum, *in nonnullis non raro conspici præcipue sterilibus, & quæ nunquam pepererunt:* quibus *mamillæ quoque parvæ, & contractæ sunt, ut ex illis uteri parvitas, & exiguitas etiam arguatur*. Sane & ipse steriles quasdam mulieres novi, quibus præter papillam, & areolam, vix ac ne vix quidem mammarum esset quidquam. Sed quem tamen uterum designat Amatus? nempe quem viderat *inter rectum intestinum, & vesicam contractum, ut altera vesica ab imperitis crederetur*. Num vero quisquam vel imperitissimus poterat, quem ego conspexi, pro altera vesica accipere, brevem, angustumque adeo, nullaque propemodum crassitudine? Quod repones pariter Judecii Observationi (3) in altera sterili, uterum *instar pomi Borsdorfiani minoris contractum* proponentis. Quæ Observatio, ut ex instituto certe debebat, minime in Sectione hac commemoratur. Commemoratur autem altera (4), in qua uterus *exiguus, & arctus* fuisse, scribitur, *qualis puellæ* 10. *aut* 12. *annorum*. Qui propterea nihil ad nostri parvitatem; quamvis ille compressus præterea dici non posset ab utre, ex ipso initium sumente, & ventris capacitatem jam a sexennio explente. Describuntur denique ex Riolano Observationes duæ (5), quas, si paulo attentius legas, unam eandemque esse, sentias. Nec sane aliud discrimen est, nisi quod in prioribus Anthropographiæ Editionibus (6), unde prima describitur Observatio, nomen matronæ appositum est; in posterioribus (7), unde altera, prætermissum; nam quod capitis numerus neutrubi respon-

(1) De Mulier. Org. Tab. 24. Fig. 4. contra litteram G sinistram.
(2) in Additam. ad Sect. hanc 34. Obs. 2.
(3) quæ 1. est in Additam. ad Sect. 10. l. 2.
(4) Sect. hac 34. Obs. 4. §. 17.
(5) Ibid. §. 3. & 5.
(6) ut in illa A. 1626. l. 2. c. 34.
(7) ut in illa A. 1649. eod. c.

pondet, fortasse ex operarum incuria est: tuberculum autem, quod in cervice memoratur, & in Sepulchreto (1), pro sterilitatis causa accipitur, Riolanus, si quæ præposuit, attendas, videtur pro fœcunditatis causa accepisse, præsertim cum ea matrona sterilis non fuisset, imo liberos olim tres edidisset. Verum utcunque hæc sunt; quod ad nos attinet, in eo est quod cum *anno ætatis 55. decessisset, exiguam matricem, durissimam, ac ferme cartilagineam* habebat. Vides autem exiguitatis modum ab Auctore non definiri: & quamvis hæc summa reperta esset; ab ortu tamen, ut pote in ea, quæ ter pepererat, non fuisse; sed a morbo, qui postea sensim, ut duram adeo matricem fecerat, sic etiam contrahere potuerat. Quod fac memineris cum in alias incides hujus generis Observationes, in eamque præsertim, in qua (2) fœminæ diuturno saccato hydrope confectæ uterum quidem leges *nucis moschatæ magnitudinem non superasse;* eundem tamen *instar cartilaginis induratum fuisse*. Observationem autem alteram (3), qua *parvum instar ovi columbini* invenerunt, explicandi occasionem proximis Litteris (4) habebimus.

22. Sed in nostra Observatione illud præterea rarum fuit, quod testes deessent: qui vel duarum, in quibus nullum prorsus uterum fuisse diximus (5), in prima tantum, non pariter in altera defuerunt. Quorum ego, & tubarum vitia, quæcunque in dissectionibus conspexi, si vellem omnia singillatim his Litteris comprehendere; nullas hisce accepisses longiores. Sed nimirum operam supervacuam sumerem, cum eorum pleraque aliis Epistolis scripserim, aut sim scripturus. Itaque nonnulla hic attingam, quæ commodum alibi non essent locum habitura, de tubis primum, tum de testibus.

23. MULIERIS annos natæ circiter quinquaginta cum exsecta genitalia in Nosocomio demonstrarem ineunte Aprili A. 1743, hæc duo animadverti. UTERINI osculi corona, quæ erat crassissima, prominentiam insuper una ex parte habebat subrotundam, quam secando, albam intus vidi, scirrhosamque esse censui. Tubarum autem neutra tenuissimum specillum, per majus orificium ad aliquem tractum, jam inditum, ultra eum locum admisit: re autem vera utramque vidi esse prorsus imperviam.

24. FŒMINÆ alterius, quam necdum quadraginta annos natam thoracis acutus morbus, chronico superveniens, absumpserat, cerebrum, de quo nihil hic attinet dicere, & generationi attributas partes ibidem eodem anno circa medium Decembrem ostendens, in his quædam offendi non indigna, quæ huc referantur. A NATURALI ut incipiam, in quo illæsus hymen fœminam hanc virginem fuisse demonstravit; subrubentia albi alioquin semilunaris hymenis cornua ad rubentem quendam quasi annulum perveniebant, quo tumens urethræ finis cingebatur. Urethræ autem alterum, quod ad vesicam spectat, orificium, & proxima ipsi, urethræ intima facies nigris, parallelis, crassis, exstantibus lineis secundum longitudinem distinguebatur, quæ vascula erant videlicet sanguine distenta. Vaginam, osculum, & cervicem uteri ipsa quidem non secus ac par esset, inveni se habentia. Uteri autem fundus cum protuberaret aliquanto magis, quam solet, neque hujus rei causam in parietibus, qui sani erant, reperirem; in cavea reperi, cui tres innatæ erant excrescentiæ. Harum maxima paulo minori erat ambitu, quam unguis digiti pollicis, nec valde crassa, undique soluta, nisi qua per non tenuem pedunculum cum summo caveæ sinistro latere committebatur: intus, extraque magna ex parte cruenta adeo ut nigricaret: paulo minus dura, quam parietum uteri substantia. Ad summum quoque oppositum latus par erat nigredo; sed nulla ibi excrescentia. Erat autem altera aliquanto infra eum locum intervallo, subrotunda, mediocris, & ejusdem ferme ac prima, naturæ. Minima tertia, paulo infra ipsam pri-

(1) Vid. inter titulos Obs. 4. post n. 4.
(2) Commerc. Litter. A. 1731. Spec. 19. n. 2.
(3) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 105.
(4) n. 26
(5) supra, n. 13.

primam locata, compuncta aquam emisit, quasi hydatidem intra corticem ex nigro cruentum contineret. His ita conspectis, cum ad Alas Vespertilionum oculos convertissem; in earum singulis inter ipsum testem ac tubam ternos quaternosve globulos majores, minoresve animadverti duros, & ex rubro fuscos; ut a primo scirrhosas conglobatas glandulas esse crediderim. Verum scalpello adhibito, sub cortice membraneo illius, quem dixi, coloris, nucleum inveni album, lævem, & facile excidentem, durum, ut osseus, an lapideus esset, dubitares, figura, & magnitudine quoque, si eductum e maximo globulo spectares, pisi mediocris. Globuli minores nucleum huic similem, sed minorem, continebant, nisi quod in uno ex minimis pro nucleo materia inerat alba quidem, sed submollis, ut ex ea duros concrevisse nucleos, facile conjiceres. Intelligis, quid impedimenti ab interjectu, & pondere istiusmodi globulorum futurum esset, tubarum motui, & propiori ad testes accessui. Verum insuper hi quidem erant exsucci, contracti, & strigosi. Tubæ vero pariter imperviæ atque in superiore muliere dictum est, nisi quod tenuissimum specillum aliquanto tamen propius uterum admittebant.

25. Etsi vero qualem in duabus hisce fœminis deprehendi tubarum occlusionem; talem reapse in aliis quoque, ut ex aliis habes Epistolis, nonnunquam inveni; longe plures tamen fuisse, fateor in quibus cum occlusas primo tentamine existimassem, post accuratiorem perquisitionem revera fuisse pervias, animadverti, & quod in I. olim Adversariis (1) scripseram, insecutis temporibus confirmavi. Sic vero aliis pariter observatum esse, testimonium comprobat Experientissimi Halleri (2), *non sæpissime* tubas *obstructas esse*, *recte contra Ruyschium Morgagnus Advers.* I. Sane autem cum Ruyschius in Observatione (3), quam Sepulchreto non additam fuisse mirum est, duos tubarum occlusionis modos haud obscure proposuisset, quorum unus est quando altero extremo cum teste arctius sunt coalitæ, alter, cum obstructæ sunt aliter; manifestum esse omnibus potuit, mea illa Adversaria attente legentibus, de primo verba me non fecisse, ut pote in quo nulla est opus perquisitione, ut evidentissima occlusio in conspectum veniat. Quæ cum ita sint; fateor, me legentem quæ Ruyschius (4) pro se reposuit, quantum eximiæ Summi Anatomici erga me humanitati obstrictum me sensi, tantum esse miratum, cur ipsi *visus* sim illum tubæ cum teste coalitum *nunquam oculis spectasse meis*. Spectaveram autem, & spectavi etiam postea, ut meæ ad te Epistolæ ostendunt, nec solum in vetulis (5), sed & in junioribus (6): & in utrisque interdum utrinque (7), alias ab altero dumtaxat latere (8). Sed & Observationes supersunt aliæ, quarum huc duas adscribere non gravabor.

26. ANUS, ex capitis ictu mortuæ, genitalia cum annexis urinariis Partibus ad me allata sunt, Anatomen in Gymnasio tradentem, sub Januarii finem A. 1743. AORTÆ truncus, qui inter renes descendebat, intus a summo ad finem usque faciem ubique habuit maxime inæqualem, & quasi corrosam ob osseas squamas, crebras adeo, ut Lumbarium arteriarum oscula ne agnosci quidem facile possent. Tubæ autem uteri ita cum testibus, alioqui non tumidis, concretæ erant, & confusæ, ut altera præsertim, quæ fimbriis omnino carebat, a teste internosci non posset.

27. MULIEREM intra trigesimum circiter a partu diem lenta febris absumpserat. Eodem ad me, tempore propemodum eodem, sed A. 1746. quidquid ex genitalibus ejus potuit, allatum est. TESTIS enim, & tuba dextera inter se, & cum proximo Colo intestino glutinata, magna jam ex parte abscessu corrupta fuerant, quem febris illius, ac mortis præcipuam causam fuisse arbitror. Uteri constitutionem, puerperæ convenientem, alio describam

(1) n. 30. (2) Historia dissect. fœm. gravidæ §. 2. not. *b*, & ad Prælect. Boerh. ad Instit. §. 668. not. *e*. (3) Cent. Obs. Anat. Chir. 83. (4) Advers. Anat. Dec. 1. c. 2. (5) Epist. 12. n. 2. (6) Epist. 38. n. 34. (7) Ibid. & Epist. 21. n. 47. (8) Epist. 29. n. 14., & Epist. 26. n. 13.

bam loco: satis hic erit quod morbidum visum est, adnotare. Scilicet coronæ osculi pars quædam, anteriora spectans, ex violaceo nigricabat: sed & secando ab osculo ad cervicis usque longitudinis medium, intra hujus parietum substantiam nigredinem animadverti quasi sanguinis intra dilatata vasa subsistentis. Testis denique sinister colore quidem, & magnitudine a sano quocunque non discrepabat. Mollior tamen erat, sectusque humidior, ut quasi ex *gelatina* potius, quam ex alia substantia, factus videri posset. Nihil usquam lutei, nihil vesicularum fuit, si cellulam excipias sphæricam, exigui uvæ acini magnitudine, inanem, ex crassiuscula, albidaque tunica factam. Quæ cellula, sub ipsa testis membrana sita, indicium sui dederat priusquam ille incideretur. Nam sub obscura quasi cicatrice, ei cellulæ respondente, subflavi quiddam transpici videbatur.

28. Non puto, ex hac utriusque testis, & alterius tubæ constitutione capturum te esse argumentum ad sententiam impugnandam, quæ nunc doctioribus plerisque, aut certe bene multis placet de usu istarum particularum. Ejusmodi enim argumenta, ab Nabotho quoque (1), & ab aliis olim inculcata, non modo scis quam sint facile soluta, sed & alia non paulo in speciem difficiliora, ut cum fœmina quædam objecta est, quæ cum a longiori tempore non esset gravida, quam ut fœtus vix tertiam partem æquaret longitudinis minimi digiti, utrumque tamen testem scirrhosum habebat. Satis enim est, ut cum fœmina concipit, testis alterius non minor particula sana sit, quam quæ ad unam maturam vesiculam, sive potius ad unum maturum pertineat luteum corpus. Quod ubi officio perfunctum est suo, si ipsum quoque, dilatante se morbo, vitietur, & vel in scirrhi naturam degeneret, nihil id laudatæ sententiæ officit. Vitiari autem posse intra non plurimas hebdomadas, nedum intra novem ipsos gestationis uteri menses, quid est quod asserere prohibeat? Quo magis mirandum est, fuisse haud ita pridem qui tubas objiceret sine fimbriis, & occluso prorsus, quod inter has est, orificio in muliere ab se inventas, quæ ante octo annos pepererat! quasi vero sic natam fuisse, credere oporteret, nec potius a morbo non antiquo iis particulis mulctatam esse, præsertim cum *bulbus aliquis pyriformis, materia subalbida fluida turgens*, quam pus fuisse, credibile est, fimbriarum locum occuparet. At enim *fictiones intellectum quidem adjuvant*, inquit; *rei veritatem non demonstrant*. Sed ubi demonstrationibus non est locus, sententia autem, quæ istiusmodi impugnatur argumentis, jam satis multis fulta est rationibus, atque observationibus; quid cum his verisimilius congruat, videndum est, idque reponendum. Atque ut intelligas, quanto aliter mihi atque illi videatur; illi ne octo quidem anni ad hujusmodi vitia inducenda satis erant: mihi nonnunquam satis est ipsum alicujus partus difficilioris, & insecuti non felicis puerperii tempus. In tali enim partu vehementes, crebrique nisus gravem uterum urgent (quod alibi etiam attigi (2)) in testes, tubasque subjectas, quæ particulæ ad pelvis ossa apprimuntur, & inflammationis initium contrahunt, quam augent mox lochia, exempli gratia, parcius fluentia. Tanto autem facilius contingere hæc, arbitror, quanto magis in prægressa uteri gestatione violenti, frequentesque vomitus illas particulas presserint, atque concusserint, aut aliæ causæ aliquæ jam lædere inceperint, & ad capiendum vitium disposuerint. Sed his missis, ad historias revertamur, & quoniam de tubarum peculiaribus, & de his, ac testibus communibus vitiis quædam attigimus; nonnulla testium quoque peculiaria vitia strictim proponamus.

29. FŒMINAM quadraginta circiter annos natam apoplexia olim tentaverat, novissime autem rediens confecit. Ex ea, cum publicas Anatomicas demonstrationes haberem A. 1725. nullæ aliæ in Gymnasium illatæ sunt Partes, nisi quæ lotii excretioni, & generationis operi inserviunt.

RENIBUS interjectus Magnæ arteriæ truncus initia, sed levissima, intus ostendebat ossearum squamularum. Renes ipsi, qui non ita multa pinguedine erant exterius præditi, eadem inter papillas ea copia

(1) Disp. de Sterilit. Mulier. n. 11., & 12.

(2) Epist. 39. n. 38.

copia farcti erant, ut majorem non meminerim. Testes ambo quidem erant strigosi; sed dexter multo magis contractus: ex eoque hydatis exstabat castaneæ figura, & magnitudine, subfuscam aquam intra tunicas continens crassas, interiore facie æquales, & læves. In sinistro penitus condita erat cellula rotunda, minori uvæ acino haud major, quam albi, & crassiusculi parietes efficiebant intus inæquales, & humoris aliquid complectentes. Cæterum in neutro ex naturalibus vesiculis ulla fuit.

30. Cum hæ vesiculæ ad generandum sint necessariæ, sive ipsæ, ut plerique credebant, sint ova, sive potius in luteum corpus mutentur; perinde esse, vides, sive prorsus desint, sive non eum, quem debent, humorem contineant. Itaque mirandum non est, si mulier, sana alioqui, & juvenis, juvenique, & valido marito nupta, sterilis fuerat, in qua Vallisnerius (1) vesiculas omnes turbida, & fuliginosa materia, parumque fluida plenas offendit. Neque non timendum erat, ne infœcunda fieret, si vixisset, Juvenis altera, intra horam a primo partu mortua, in cujus utroque teste, Alexander Bonis ad me scripsit, vidisse se cum Santorino quamplurimas variæ magnitudinis vesiculas, pellucidum quidem humorem continentes, sed in quo parvum corpusculum candidum, quamcunque examinares vesiculam, conspiciebatur. Quam desideratissimorum Amicorum Observationem tibi libentius memoravi, ut morbi effectum esse posse intelligas, quod graves Auctores pro fœcundæ factæ vesiculæ indicio proposuerunt.

31. Quot huc præterea addere possem, ni longior esse nollem, meas vitiorum testium muliebrium Observationes, vel ex iis conjicies, quæ de ipsis illorum vitiis, aliis quidem rarius, aliis autem persæpe a me repertis, pressius olim in I. Adversariis (2) indicavi. Quem locum, ut plures, idem confirmantes, commemorarunt; sic nescio cur vix perpauci, in quibus præcipue fuit Cl. Vir Paitonus (3), alterum se locum legisse, ostenderint, ubi in Adversariis IV. (4) quid, & cur mihi videretur de vesicularum, & luteorum corporum natura, & usu, proposui; cum plures tamen post annum, quo illa sunt edita, 1719. eadem essent suis in scriptis repetituri. Sed ad locum illum primum ut redeam; qui meis illis, aut aliorum consimilibus Observationibus abusi sunt, ut aut testes esse inutiles, aut mulieres ut plurimum steriles fore, contenderent, ii minime animadverterunt, neque ut plurimum, si juvenes, sanasque incidamus, ea vitia occurrere, neque necesse esse ad concipiendum, ut omnes utriusque testis particulæ sanæ sint, neque demum, cum præter testes, tot aliæ muliebres partes, quæ ipsæ quoque sæpe vitiis obnoxiæ sunt, ad gignendos liberos sint necesariæ, revera non perraro, sed neque ut plurimum, neque ob eandem causam, mulieres aut infœcundas esse, aut fieri, vereque olim hæc ab Hippocrate (5) scripta esse: *Atque tot, ac talia mulieribus contingunt, propter quæ non pariunt, antequam curentur, & propter quæ omnino steriles fiunt. Quare mirari mulieres non oportet, quando coeunt quidem, non autem sæpe pariunt.* Vale.

EPI-

(1) Ist. della Generaz. P. 2. c. 5. n. 14.
(2) n. 30.
(3) Della Generaz. dell' Uomo Disc. 3.
(4) Animad. 28.
(5) De Sterilibus n. 3.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLVII.

Agitur de Menstrui Fluxus vitiis, & de Fluore Muliebri.

ETSI Bonetus singulis hisce argumentis singulas Sectiones attribuit XXXV. & XXXVI; tamen non una mihi causa est, cur ambo his unis Litteris complectar. Nam illud primum animadverti, si longa, & crebra Scholia detrahas, eaque ex quo meliora in Medicis Scholis tradita sunt, haud raro inutilia, non ita multas in istis brevibus alioquin Sectionibus Observationes superesse. Deinde ex his esse aliquas, ut Bonetus ipse fatetur, ab eo alibi propositas, imo & nonnullas quæ, ipso non sentiente, in una eademque Sectione repetuntur, ut puta in XXXV. Observationem IV. in ea iteratam, quæ sub Observatione VII. ultimo loco est, nempe §. 10; in Sectione autem XXXVI. eam, quæ Observationis I. §. 1. legitur, repetitam §. 2. Quæ repetitiones eo minus ferendæ sunt, quod aut secundo loco imperfecta historia est, ut in exemplo altero, aut etiam utrobique, ut in primo. Nec vero dicas, utrinque rejici lectores ad *tit. de ventris tumore lib.* 3. Versandæ enim sunt grandes paginæ centum octoginta sex, ut in eam denique historiam incidamus, longe aliis verbis incipientem, eoque minus facile reperiendam, sub Observatione LV. §. 23; sed ne ibi quidem accurate descriptam, neque ullis, quibus opus erat, animadversionibus emendatam. Scripserat enim historiæ Auctor Dodonæus eo ipso, quod indicatur, capite 34. ex ejus Virginis utero, quantumvis exulcerato, nulla ideo toto morbi tempore excrementa descendisse, quia *hymen obstabat, quod natura virginibus concessit*. In Sepulchreto autem legimus, *qui natura virginibus concrescit*. Verum utrolibet modo legas, quomodo virginibus cæteris menses effluunt? imo isti ipsi, quæ erat *quinquaginta quinque aut sex annorum*, si ante morbum non effluxissent, quomodo id Dodonæus omittere potuisset? Igitur nec *quod natura concessit*, nec *qui natura concrescit* legi potest. Postremo aliquot miror suis cum Scholiis Observationes, ut quæ Sectione XXXV. sub Observatione I. proponitur, non, ut institutum postulabat, ad morborum causas, sed ad naturales menstrui sanguinis fontes attinere: hosque in vagina, si productas attendas Observationes, constitui: quas quidem ego inficiatus sum nunquam; etsi mihi necdum contigit, ut alibi quam in fundo uteri viderem; nec magni facere possum rationes quasdam, quibus ad illud confirmandum utuntur, velut illa, quæ in Scholio subjicitur §. 2. Observationis I. nimirum vaginæ *aliquando cancros aut scirrhos supervenire incurabiles*, eo*que magis si menstrua deficiant*, *quia sanguis*, *qui expurgari solebat*, *ibi diutius cunctatur*, *remoratur*, *&* *calefit*: *rarius in fundo*, *&* *cavitate ipsius uteri maligna ista ulcera*, *&* *tumores nascuntur*. Hoc enim, ut alia prætéream, num *rarius* fiat, tibi satis ostendent pleræque Sectionis proximæ Observationes. Verum hæc, & de naturali menstruarum purgationum causa Observationem III. cum prolixis adeo, quæ ipsam consequuntur, Scholiis omittamus, & propositi memores, primum de Menstruis ea, quæ ad morbidam constitutionem attineant, ex Valsalvæ Observationibus describamus.

2. VIRGINI, quæ salacior videbatur, vividior certe erat, necdum menses fluxerant, cum anno exacto duodevigesimo extincta est. UTERUS erat exiguus: fundi tamen longitudo non minor, quam cervicis.

3. Satis hoc est, ut intelligas, in hac tamen Virgine crevisse uterum magis, quam in ea Muliere, quam superioribus descripsi Litteris (1); ut exiguus quidem esset, sed pro ista ætate exiguus, confir-

(1) n. 29.

metque Observatio hæc conjecturam de illa nostram, mensibus nunquam esse purgatam. Excitare etiam potest ad suspicandum, num quod virginibus nonnullis, sanis alioquin, alacribus, & justum corporis augmentum consecutis, menstrua annis aliquot postquam plerisque solent, proveniant, num, inquam, tardiori aliquando uteri incremento adscribere oporteat. Novimus generosissimam Virginem, in earum, quas modo indicavimus, numerum referendam, quæ nupta antequam menses, annos aliquot expectati, apparerent, fœcundissima tamen fuit, utque id minus miraremur, eadem prorsus ejus quoque matri contigerant. Nimirum satius est, quod tunc fecimus, ubi egregie valent, expectare, & nihil movere, ne operi, quod natura tardius aliquanto perficit, moram forte nostris intempestivis auxiliis afferamus.

4. VIRGO altera, multos jam annos menstruis carens purgationibus, diuque ulceribus in tibia vexata, tabefacta periit.

IN THORACE, & Ventre stagnabat aqua. Testes sine ullis vesiculis, ex substantia constabant subalba ad pancreatis similitudinem, sed molliore. In uteri interiore facie corpora glandulosa protuberabant quam plurima, nisi quod in summo fornice pauca erant.

5. En exemplum alterum, quod Medicis quibusdam objicias nimis properantibus, ut menses cieant. Non reputant scilicet, quam variæ, & inter se discrepantes causæ esse possint cur illi non fluant, & continuo ad ea decurrunt, quæ moveant, quasi uterus ipse satis paratus semper esset ad incitatum sanguinem transmittendum. Itaque haud raro vitii causam augent, non tollunt. Prospere cedunt illa in plerisque, ubi sanguis est viscidus, aut ab nimia seri copia iners; abundare enim plerumque hoc vidi, parte reliqua missi sanguinis fere in cylindrum æquo tenuiorem contracta, cum illa purgatio aut ex toto, aut magna ex parte deesset: quin etiam sic esse animadverti vel in quadam, cui a quinque aut sex, haud amplius, diebus fuerat illa medio in cursu ex terrore suppressa. Verum quî possint remedia illa bene cedere non modo cum sanguis e contrario ferventior est, aut copiosior, sed cum ipse quidem sic satis recte se habet, uterus autem siccior est, & contractior, aut, quod ex diuturnis quibusdam morbis, ut in proposita Virgine, suspicari licet, organico quopiam vitio affectus? Nempe alias humectare, & laxare præstat; alias autem vitia alia, quo ad ejus fieri potest, resolvere. Nobilem ego Medicum novi, qui ad cienda menstrua uti consueverat chalybis scobe, mista cum massa pilularum de aloe, & de ammoniaco, & concreto cichoreæ succo, addito insuper cum remedii vim augendam censeret, pauxillo dictamni Cretici, myrrhæ, & croci: ex quibus confectas pilulas quotidie dabat fere binas ante parcam cœnam, mane autem jusculum, herbis, & radicibus medicatum, quæ emolliendi, & quæ aperiendi facultatem haberent: hisque auxiliis ferme semper sui voti compotem se factum ajebat, modo apta simul servata esset vivendi norma. Scilicet hic, cujus ego remedia commemoravi, non quod non vulgatissima sint, sed quod alia aliis sint facultatibus prædita, sæpius potuit id, quod susceperat, efficere, melius tamen effecturus, si quid potissimum in singulis fœminis præstare oporteret, scire licuisset. Unum enim, sed præ cæteris conveniens, auxilium citius, & efficacius rem gerit. Sic alius mihi notus est Medicus, qui cum videt, aloeticis esse locum, nihil nisi pauca aloes grana, quacunque re, quæ amaritudinis sensum prohibeat, involuta, quotidie exhibet, iisque dumtaxat felicius menses revocare se dicit, quam granis multo pluribus, aut aliis simul datis remediis. De vivendi autem norma minime negligenda quod diximus, tanto certius est, quanto evidentius, ab erroribus in ea admissis expurgationem hanc valde imminui, & interdum supprimi. Ita, ut veteri exemplo recentem quarundam errorem notemus, Galenus (1) memoriæ tradidit, Romæ sua tempestate *contigisse, cum vulgo mulieres aquam frigidissimam ex nive potarent, ut aut nullo pacto, aut prorsus imminute purgarentur.*

6. Sed

(1) l. de venæ sect. advers. Erasistratæos c. 3.

6. Sed ad auxilia ut redeam menses cientia; est aliquando cum locus sive in præsentia, sive in posterum ipsis est nullus; ut puta cum uterus ejusmodi vitio affectus est, ut tolli non possit. Exemplum ab Experientissimo accipiamus Benevolo (1). Quatuor ille virginibus retentum in uteri cavo menstruum sanguinem, chirurgicis usus præsidiis, emisit. Earum tres primæ singulis postea mensibus secundum naturæ leges sanguinem ex utero prodeuntem viderunt. Quartæ ne octo quidem, aut decem post annis, Medicis omnia incassum tentantibus, unquam prodiit. Quid ita? Nimirum quia hæc nec breviori tempore, ut illæ, neque minorem quandam, minusque noxii sanguinis copiam, sed triennium ipsum, ut jam duas, & triginta libras æquaret, nec sine putrida purulentaque admista materia, in uteri cavea retinuerat. Veri igitur simile erat, læsam hujus interiorem faciem, cicatrice obducta, non patula amplius habere oscula, unde statis temporibus sanguis exiret. Quid autem, rebus ad hunc, aut ad similem alium quempiam modum se habentibus, ab iis, quæ sanguinem incitent, remediis expectare liceat, nisi ut malum ad malum addas? Parcius hæ alimentis utantur, & incisa, cum opus est, brachii vena, sanguinem mittant.

7. Nunc quando in sermonem, quem tibi esse perjucundum scio, de medicis curationibus deficientis menstrui sanguinis ingressus sum; priusquam ad contrarii vitii anatomicas historias transeam, quonam adversus hoc alterum præsidio plurimum fideret Vir industrius, atque experiens Jo. Hieronymus Zanichellius, subjicere non gravabor. Cochleas ex parvulis istis, & albicantibus, quæ super carduo stellato inveniuntur, exacte una cum testis contundi in mortario jubebat, additaque modica portione conservæ, ut vocant, violarum, in linteo suspendebat, liquorem, compressionis etiam ope, descendentem excipiens. Hujus liquoris satis recentis uncias tres mane, totidem meridie ante prandium, totidemque vespere ante cœnam propinabat, cum a dissoluto sanguine, & irritantibus particulis fœto, nimium ipsius ex utero cursum fieri, censebat. Ea autem felicitate confirmabat sibi hunc liquorem respondisse, ut ad sanguinis etiam expectorationem, si ab iisdem causis fieret, compescendam transtulisset, nec mihi aliter hæc concrederet, nisi pollicito, quo ad ipse viveret, nemini, quod & præstiti, revelaturum. Hoc etiam ab illo accepi: cum mulier septem ipsos annos uteri hæmorrhagia, irritis præsidiis omnibus, laborasset, bene ac feliciter ab se esse persanatam, dato *limonum* succo, & salis spiritu pari pondere. Dedisse autem propterea quia certam quandam scorbuticam in ea sanguinis constitutionem esse conjecerat; expertum autem antea esse, quam profuisset aliis idem illud remedium ore continere, cum scorbutus graviter hoc erosisset. Ex his, quæ ut narrabat ille, sic ego refero, apparet, in hoc, ut in aliis quoque morbis, magni interesse causarum conjecturam: neque enim omnibus idem opportunum esse remedium potest. Interdum vero ne ulli quidem, nisi forte inter initia, locus est, velut ex ea intelliges, quam huc ex Valsalva attexam, historia.

8. MULIER annum agens alterum & quinquagesimum, ante quinque, aut sex annos ingenti per naturalia sanguinis profluvio vexari cœperat, sic ut grumi sanguinis ad selibræ pondus exirent, minoribus aliis postea subsequentibus. Serosa quoque interdum prodibat colluvies, aliàs humor aquæ similis, in qua caro recens lota est. Qui si effluxus aliquando supprimeretur, molesti præ cæteris erant vehementer & dolor, & ponderis sensus in hypogastrio, donec rediens effluxus levaret. Ad hæc accedebat interdum urinæ difficultas, quæ post aliquos labores tandem cum sanguine fœtido, putridisque filamentis reddebatur. Ischiadicus insuper dolor utrinque mulierem prehendit, noctu præsertim adeo sæviens, vix ut brevem somnum capere posset. Tum hystericæ convulsiones tanta vi ingruebant, ut fere moribunda, nec semel, videretur. His successit ventris universi tumor mediocris cum summa fau-

(1) Osservaz. I.

cium ſiccitate, & crebra flatuum eructatione, ciborumque averſatione propterea quod vel pauca aſſumpta illico tenſio ad regionem ventriculi moleſtiſſima conſequebatur. Hæc, & vomitus, cum alia denique ſilerent incommoda, nunquam mulierem dimiſerunt. Quin duobus circiter ante mortem menſibus, vomitus, qui alias rarior, frequentior eſt factus ſic quidem primum, ut nihil, niſi quos ſumere ſolebat, vitellos, rejicere cogeret, cæteris, quæ cum iis ſumpſiſſet, omnino retentis, deinde vero ut noviſſimis viginti ferme diebus ex quolibet alimentorum genere vix quidquam retinere ſineret: itaque deficientibus in dies viribus, e vita exceſſit.

IN CADAVERE adeo emaciato, ut vel muſculi quaſi prorſus eſſent excarnes, vix ullum ſanguinis veſtigium uſquam ſupererat. Venter totus ſalſo opplebatur ſero, in quo nonnullæ omenti portiones, atque alia quamplurima filamenta natabant. Peritonæi interior facies corpora ubique oſtendebat non valde abſimilia induratis pancreatis glandulis. Ventriculus exiguus, totuſque contractus. Renes, quod ad eorum ſubſtantiam attinet, ſani. Sed dexter minimos varia forma calculos intus habebat: quorum in ſiniſtro nullus. Ureterum uterque urinam continebat, ſiniſter pauciorem; at dexter, ad minimi digiti craſſitudinem dilatatus, erat totus urinæ plenus. Denique ſordidum ulcus, & fœtidum erat in collo uteri, in cæteris partibus ſecundum naturam ſe habentis.

9. Sive ulcus profluvii ſanguinis acrioris effectus, ſive exeſis paulo majoribus vaſis, ipſius vel ab initio cauſa fuit, quæ ad ulcus, & profluvium poſtea acceſſerunt mala, non difficile poſſunt intelligi, nervis ob ulceris ſedem in conſenſum tractis, & ſanguine ob ingentem ipſius, crebramque jacturam male reparato, ideoque ſeroſo reddito. Inde enim dolores, hyſtericæ convulſiones, & vomitus; hinc vero, aut potius utraque ex cauſa aſcites, vaſis videlicet a convulſione ſæpius conſtrictis, & ſanguine tardius propterea per ipſa circumacto, & ſero, quo abundabat, facilius effuſo. Urinæ autem difficultas, & non niſi poſt conatus excretio a vicinæ exulceratæ partis dolore, & conſtitutione, ſicuti a retardata excretione illa, in ureteribus lotii retentio, & dexteri præſertim dilatatio ab illapſo, & remorato calculo ex iis, qui fuerant in rene ejuſdem lateris, fortaſſe grandiuſculo, ſed neque cum ejectus eſt, inter tot alios dolores, moleſtiaſque animadverſo, neque poſtea in urina, iis fœdata, quæ naturale totum inquinabant, cruentis, & putridis ſordibus adnotato.

10. Si poſt Valſalvæ Obſervationes, accipere quoque aves meas; relege quæ in utero deſcripſi (1) earum, quæ vel imminutis, vel ex toto emanentibus menſtruis, interierant. Neque enim hic iterabo. Sed potius ab noviſſime propoſita Obſervatione profluvii non ſanguinis modo, ſed & feroſæ colluviei, ad Muliebrem Fluorem tranſibo, quod erat alterum Epiſtolæ hujus caput. Quem ad morbum etſi nullas Valſalvæ habeo Obſervationes peculiariter attinentes; tamen ex meis tot ſuperſunt, præſertim ſi cauſarum quarundam hujus Fluoris initia perſequi velim per diſſectionem animadverſa, ut, niſi caveam, vereri potius debeam, ne exceſſurus ſim, quam non expleturus, quem plerumque ſervare ſolitus ſum, Litterarum modum.

11. Muliebris Fluoris fontes in utero plerumque ſunt. Rarum eſt enim quod in Hiſtoria legitur Regiæ Scientiarum Academiæ Pariſienſis (2), ex amplo alterius ovarii abſceſſu, quocum tuba communicabat, in hanc purulentum ſerum, ex eaque in uterum, ex hoc denique in vaginam defluxiſſe. Ipſe autem uterus ſeri fons eſt multicoloris aut ſimplicis, aut purulenti. Hoc vero defluit ex utero, aut vagina exulceratis. Illud ex utero fere, cujus aut intima membrana non ſecus atque illa narium in coryza, rheumate quodam afficiatur, aut ora vaſculorum, poſt emiſſum menſtruum ſanguinem, ſe hactenus contrahant, ut ſanguini quidem exitum, ejus autem ſero non intercludant, quod ut alio in aliis colore infectum eſt, ita in omnibus non eodem colore fluorem fa-

(1) Ep. 19. n. 11; Ep. 21. n. 29.; Ep. 31. n. 16; Ep. 38. n. 34; Ep. 45. n. 21.
(2) A. 1700. Obſ. Anat. 5.

facit. Atque hæc quidem in Adversariis (1) indicavimus. De rheumate autem hoc uteri diserte ante Recentiores, locuti sunt præclari Medici, in hisque Gulielmus Ballonius (2), qui *catarrhum* appellavit, & Lælius a Fonte (3), qui *destillationem uteri*, & *tanquam rheumatismum* esse dixit, ante eos autem olim Galenus (4), qui *propter uteri rheumata* hos Fluores fieri docuit. Ego vero ad eos primum, qui priore aut altera ratione, aut alia, quam adjiciam (5), tertia ex simplici fiunt sero, deinde ad eos, qui ex purulento, referendas Observationes proponam.

12. VIRGO annos nata circiter sexdecim, post quindecim dies ex quo febrem pertulerat domi, in Bononiense S. Mariæ de Morte Nosocomium illata est. Vix illata, lumbricos vomuit, quorum unus erat rufus, spithama longior, crassitudine ferme par calamo scriptorio. Hos etiam domi, præcedente lachrymatione, non pruritu narium, vomuerat. De dolore querebatur, cujus sedem ad hypochondrium sinistrum, eamque viciniam apposita manu sic indicabat, ut ventrem, an pectus designaret, satis percipi non posset. Pulsus frequens, parvus, debilis. Sæpius interdiu dormitabat. Per hæc triduum transegit. Quo tempore mulieres, quæ ancillabantur, præter cætera incommoda, album quoque fluorem esse animadverterunt. Quarto die sæpe delirare visa est. Pulsus debilior, ac minor. Lingua rubra, & arida. De capitis dolore querebatur. Die quinto in soporem valde prona; insecuta autem nocte multum vociferata est. Diebus sexto, & septimo eadem perstabant: urinam autem, quam semper multam reddiderat, plurimam tum, etiam inscia, reddebat. Die, ex quo in Nosocomio esse cœperat, octavo, sopore obruta, mortua est.

CADAVER altero a morte die consecuimus, qui dies fuit III. Kal. Apriles A. 1706.

Cranio adaperto (hinc enim juvat eorum, quæ vidimus, narrationem incipere) quidquid meningibus continetur, mollius fuit. Inter meningem Tenuem, & totam Oblongatæ medullæ basim non pauca aqua: quæ passim intra ventriculos quoque, & subrubra fuit. Choroides plexus pallescebant: vasa autem, ut alibi per Tenuem meningem totam, sic etiam per Laterales ventriculos repentia, sanguine erant turgida: ex iisdemque ventriculis cum ea meninge nullo negotio avellebantur, quam albæ aut cinereæ illorum parietes facientis substantiæ lamella, ubique paris propemodum crassitudinis sequebatur. Thorax pulmones habuit, præsertim sinistrum, intercedentibus membranis, ad pleuram adhærentes quibusdam locis tum ad medium, tum ad imum. Dexteri superioris lobi superficiem intuens, cum per investientem membranam globulos quosdam creberrimos transpexissem, milii seminibus haud majores; pulmones, cætera sanos, incidens, eosdem globulos ubique deprehendi, crebros quidem, sed intervallis disjunctos, duros, & quasi, ut videbantur, tartareos. In corde non fuit quod adnotarem; cùm vix in auricula dextera polyposus cortex grumosi sanguinis latus obtegeret. Abdomen, quod exterius ad ilia lividum apparuerat, diducentes, jecur videramus ad medium imæ convexæ faciei macula infectum non magna, circuli ambitu comprehensa, ex cinereo albicante, qui color in visceris substantiam descendebat. In vesicula ad nigredinem vergebat bilis. Lienis quoque sima facies ex livido nigrescebat, ea tamen nigredine vix ultra tunicam se producente. Pancreas visum duriusculum. Ventriculus, quantum extrinsecus judicare licuit, sanus. In Tenui intestino lumbrici teretes manu percepti. Tunc oculos ad ea, quæ in pelvi sunt, convertentes, in hac paucam aquam animadvertimus. Vesicam autem, quæ urina distenta fuerat, cum annexis genitalibus eximentes, in ejus intima facie vascula conspeximus sanguine tumida ad magnum tractum, ut supra oscula ureterum, per quos pergebant, incipiendo, ad urethræ usque initium sic apparerent: quin etiam inter ea vascula, locis aliquot, guttas effusi sanguinis per intimam tunicam transpiciebamus; in urethra autem ipsa sub interiore ejus membrana, suis

(1) IV. Animad. 27. (2) l. 1. Consil. Medic. 56. sub fin. (3) Consult. Med. 117.
(4) De Symptom. Caus. l. 3. c. 4. (5) infra, n. 19. & seqq.

suis vasculis irrigata, grandiora his alia, sanguine multum distenta. Nympharum sinistra, quæ dextera latior, et usque adeo longior erat, ut ad labiorum frænum perveniret, interfusam substantiæ suæ aquam continebat. Porro vaginæ orificium, & hymen ex rubro nigra, & grave olentia, proxima autem vaginæ pars hic illic ex livido flavescens, non obscurum gangrænæ indicium dabant. Ab his infimis ad superiora conversus, sinistræ tubæ latius extremum deorsum tractum animadverti ab hydatide, acinum uvæ majorem æquante, quæ in attigua increverat parte Alæ Vespertilionis. Sed ea grandiorem hydatidem ab alterius testis membrana pendulam fuisse, intellexi ex subrotundo corpusculo, quod etsi erat in se contractum, intra crassiores tamen tunicas modicum etiam tum cavum servabat, & ab eo teste pendebat. In quo corpora duo erant condita subrotunda, alterum altero majus, utrumque autem ex nigra tunica factum, & ex concluso quodam quasi sanguinis grumo, rufi tamen coloris. Testis alter binas pariter, inæquales, & ex nigra tunica constructas, continebat cellulas, sed inanes. Parvus erat uterus, & ex parietibus constans parvæ crassitudinis. Ejus fundi superior pars tota a conspicuis sanguiferis vasis intus rubebat. Cum mucum, secundum naturam se habentem, uteri osculo, & proximæ cervicis parti abstersissem; comprimendo inferiorem uteri fundum, cervicem, & osculi uterini coronam, prodire ex his locis omnibus, & ordinate quidem, vidi albam crassiusculam materiam, quæ unde albus fluor provenisset, non obscure significavit.

13. Cæteras historiæ hujus partes eo, quo spectant, per te referes; nos enim de affectionibus, quibus de alibi satis scripsimus, hic iterum nolumus verba facere. Satis est partem ultimam attendas: neque propterea quod materiam albam crassiusculam expressisse, diximus, aliud fuisse, quam serum, credas, cujus particulis cæteris, quæ aqueæ sunt, mora decedentibus, aut in alveum sanguinis revectis, reliquæ supersunt eum colorem, eamque crassitudinem, ut in seri videmus evaporatione, referentes.

14. VIRGUNCULÆ annorum quatuordecim, post ventris dolores in Nosocomio Patavino mortuæ sub initium Februarii A. 1719. cum genitalia membra Anatomes studio ad me afferenda curassem; quid morbidi præter expectationem deprehenderim, scribam, si prius duo, quæ in Ventre adnotata sunt, dum ea membra eximerentur, indicavero. VENTRIS viscera hic illic tuberculis erant inæqualia. Omentum autem crassissimum fundo uteri adhærebat. Hic vero etiamtum erat valde parvus, qualis videlicet puellam deceret, quam, si pubem spectares pilis vix ullis instructam, necdum plane puberem posses dicere. Cum incidissem; fundi cavum inveni humida materia plenum, ex albo in flavum, & subviridem colorem vergente. Qua detersa, fundi interior facies apparuit in minuta albida tubercula passim excrescens. Porro nulla osculi uterini corona protuberabat: ipsumque, & proximam vaginam, & inferiorem quoque hujus partem, & hymenem phlogosis tenebat; ut facile esset conjicere a fluidiori, acriorique materiæ illius parte defluente inferiora fuisse irritata, dum crassior in decumbentis Virgunculæ utero subsistens, minutis illis adhærebat tuberculis, quæ aut ipsa effecerat, aut e quibus fortasse prodierat.

15. Fac tibi alterius adolescentulæ veniat in mentem, cujus pariter uterini fundi intimam faciem parvulis quibusdam tuberculis, verrucarum similibus, inæqualem descripsi (1); facile intelliges, esse illam faciem in hujusmodi vitia pronam: id quod excrescentiæ confirmabunt, de quibus postea dicetur. Noli autem mirari, quod in puella id ætatis esse potuerit muliebris Fluor. Pluribus enim circa pubertatis initia incepit, nonnullis etiam vel multo citius, raro quidem, non secus ac raro, sed revera multo citius menstruorum fluxus est observatus. Lege, ut alios omittam, apud Terraneum (2) Observationem nobilis puellæ novem circiter annorum a muliebri Fluore persanatæ, imo alterius, quæ, illa minor annis duobus, eodem morbo tenebatur, & quasi *serum lactis* non-

(1) Epist. 45. n. 21.

(2) De Glandulis post c. 5. Obs. 2.

nondum clarificatum emittebat copiose, non sine ardore aliquo, & pruritu.

16. ANICULÆ, quæ in hoc Nosocomio nescio quo ex morbo nuper decesserat, cum Partes quasdam ante medium Decembrem A. 1744. Studiosis ibidem Juvenibus demonstrarem, in nonnulla, quæ præter naturam erant forte incidi. CORDIS valvulæ Tricuspides hic illic duriores, nec Semilunares erant sine duritie. Quin Magna quoque arteria osseas hic illic intus habebat squamulas. Testibus hydatides aliquæ adhærebant. Cum, vagina incisa, uteri osculum retexissem, apparuit hujus ora quasi in partes duas ab anterioribus ad posteriora divisa. Nempe e singulis ejus oræ lateribus singulæ exstabant mediocres excrescentiæ, in quibus, sicut etiam in proximis cervicis parietibus, latebant cellulæ, seu mavis vesiculæ, in iisque major aliqua, plenæ omnes illo ipso muco, nisi quod hic flavescebat, qui secundum naturam solet ad osculum inveniri. Dum in cervice sursum versus incidenda pergerem, ecce ex ipso fundo uteri repente prodit serum flavescens quantum cochleari vix excepisses: quod serum quomodo in eo fundo etiam tum cum uterus eximeretur, & huc illuc volveretur, retentum esset, non erat facile hic conjicere. In alia enim, cum idem occurrerit, credere potui, sero obstitisse intimos cervicis lacertos, quos crassiores factos, & confuso ordine sitos videbam. Quæ res hic non fuit: summa autem fundi pars ferme tota, præsertim posterior, fœdo intus colore infecta ex nigro rubescebat, parum tamen, si incideres, profundo, & sine graveolentia.

17. Mulieris quoque Observationem referre huc potes, quam Epistola XLV. (1) proposui. In illa enim & fundi, & continuatæ cervicis cavum muco erat plenum tenuiore, quam qui ad osculum esse solet, in eaque muliere etiam fuit. Scilicet ex fundo uteri, ut in descriptis Virguncula, atque Anicula materia ex albo flava, serumque flavescens, ita in ea pariter muliere indidem videtur mucus ille tenuis provenisse; neque enim e Tubis, quas frustra in omnibus examinavi, provenerat. In Virgine autem, quam ideo primo loco posui (2), quia dum viveret, Fluor in ipsa fuerat reapse animadversus, materia alba non ex fundo uterino, sed ex infima hujus parte, ex cervice, & osculo expressa est. Quibus ex inferioribus locis materiam, humoremve defluxisse arbitror in iis quoque fœminis, quarum continuo unius subjiciam historiam, aliarum commemorabo.

18. MULIERIS cujusdam viscera, quæ in ventre sunt, post medium Martium A. 1741. in Nosocomio inspectabam anatomici studii causa, quamobrem quo morbo confecta esset, non adnotavi. Inter ea, quæ secundum naturam erant, hæc quæ minus erant, animadverti. VENTRICULUS ad umbilicum usque se extendebat. Duodenum intestinum erat latissimum. Uterus totus sic tractus erat sinistrorsum, ut manu in medium non posset retrahi, obstante Lato Ligamento, quod multo erat angustius inter ejus latus sinistrum, & pelvim, quam inter hanc, & dexterum. Fundi interiorem faciem color inficiebat propemodum sanguineus, ut coronam quoque osculi, nisi quod hic magis in atrum vergebat. Erat præterea hæc corona quasi in duas parvas prominentias divisa. Tum ex osculo, & cervice, mucus prodibat, non qualis solet, sed crassus, & ferme puriformis.

19. Spectare huc, opinor, quæ ad te alias scripsi, fuisse a me in mulieribus aliis (3), nec non in Virgine quadam (4) observata. Namque in Meretricula uteri osculum albo quodam, & crassiusculo humore fœdatum vidi, tum ejus, qui in Tubis erat, tum virilis seminis satis dissimili. In Muliere autem altera cum osculi corona, & vagina oblitæ essent materia albida; non poterat hæc altiorem, quam ab osculo, originem habere; longe enim alia erat materia, quam supra osculum animadverti. In Virgine autem, cujus vagina subalbo, & crassiusculo humore magis madebat, aut ab eadem corona, aut a vagina

(1) n. 16. (2) supra, n. 12. (3) Epist. 26. n. 13., & Epist. 21. n. 47.
(4) Epist. 34 n. 33.

na etiam ipsa provenisse illum, ostendit superiorum partium dissectio: nec aliunde repeti posse in alia visus est, de qua alibi (1) scribetur. Porro in corona, osculo, proximaque cervice interdum prominere, interdum latere vesiculas, quæ secundum naturam haud aliud contineant, quam limpidum, & in fila ductilem mucum, qualis ad ea loca effusus conspicitur, ex iis satis nosti, quæ in Adversariis (2) olim proposui, & confirmavi: de quarum vesicularum fortuita efformatione commentum recentioris Anatomici hic non est opus rejicere, cum jam ab aliis rejectum sit. Quid autem vetat, ut in cæteris videmus glandulis, ita in his quoque morbi vi pro eo muco materiam aliam separari, modo albidam, & crassiusculam, modo etiam aquosam? Quin ubi eorum Scripta legas, qui ante me vesiculas iis in sedibus conspexerant; plerosque, ut in I. Adversariis (3) scripsi, cognosces, ex ea, quam forte in vesiculis præter naturam aquam invenerant, ipsas pro hydatidibus accepisse. Quam aquam a me quoque aliquando ob eandem causam in illis esse deprehensam, Adversaria IV. (4) satis ostendunt. Igitur ut secundum naturam mucum illum effundunt; sic vitiata in illis secretione, & albidam, crassamque materiam, & aquosam possunt effundere.

20. Quoniam vero non solum in parte uteri inferiore, sed in fundo etiam ipso, quantumvis rarius, vesiculas vidimus eundem, quem ad osculum, mucum habentes; eam in fundo quoque scaturiginem aliquando poterit aquosæ, aut crassæ, albæque materiæ, aut alius denique coloris Fluor habere. Decet quæ rarius vidisse diximus, propositis Observationibus hic confirmare, præsertim cum hæ ad uteri excrescentias attineant, de quibus proxime sequitur, ut verba faciamus. Ad Observationem igitur, quam Epistola habuisti XXXIV. (5) excrescentiæ, quæ propius supremum fundum, vesiculis hujus generis tegebatur, & ad alteram qu am, cum erit sermo de Claudicatione (6), habebis, tuberculi, quod in ipso supremo fundo ex illarum aggerie constabat, has adde, quæ sequuntur.

21. VETULÆ urinarias, & genitales Partes ad me attulerant, Anatomen in Gymnasio explicantem Februario mense A. 1740. AORTÆ truncum, dum illas examinarem, animadverti non carere intus ossearum squamularum initiis, quamvis perpaucis, & macularum instar se habentibus. Uteri fundo adaperto, non modo qua cervici erat proximus, vesiculas conspexi, sed & aliquanto superius ex altero illius latere parvum quasi racemum pendere vidi ejusdemmodi vesicularum, quas inter se connectebat albida interjecta substantia, ex qua & petiolus fiebat, nec brevissimus, nec tenuissimus, racemum alligans ad intimam uteri membranam, quæ sana erat, ex eademque albida constabat substantia.

22. Sed quoniam hæ vesiculæ, nisi quod nescio quo casu olim fuerant ex uteri membrana divulsæ; ipsæ earumque mucus ad naturæ normam se habebant; ut ex Observationibus intelligas, posse interdum quem continent mucum ab ea norma, ut supra indicavi, sive colore, sive consistentia, ut loquuntur, desciscere; primum fac memineris, cum ex uteri osculo, quemadmodum aliquanto superius (7) retuli, prominerent excrescentiæ duæ, ex his vesiculis factæ, mucum in his ipsis fuisse colore flavescente; tum proximas duas lege Observationes.

23. VIRGINIS annos natæ triginta tres genitalia diligenter secui post medium Martium A. 1717. UTERUS, ut pleraque alia, naturalem constitutionem servabat. Nam etsi vasa circa ipsum erant tumidiora, & interior quoque ejus substantia sanguine turgebat; hæc tamen ab instante esse menstruorum fluxu, fundi intima facies ostendebat, quæ, digitis subtus appressis, sanguinis guttas emittebat, quibus abstersis aliæ succedebant: quod frustra in cervice, & vagina tentabatur. Interea dum hæc experirer, & iis, qui aderant,

(1) Epist. 50. n. 51. (2) I. n. 32., & IV. Animad. 39., & 40.
(3) n. 32. modo indicato. (4) Animad. 40. indicata. (5) n. 33.
(6) Epist. 56. n. 20. (7) n. 16.

rant, demonstrarem, excrescentias binas animadverti, alteram in fundi latere dextero cervici proximo, alteram paululo infra in eodem cervicis latere. Parva erat utraque, & ex vesiculis compacta similibus. Verum secando, quæ inferiorem faciebant, naturalem mucum dedere; & quæ superiorem, limpidam aquam.

24. MULIER annorum quinque & septuaginta cum bene valere videretur, apoplexia prehensa, eaque intra triduum confecta est. Ventris dumtaxat viscera in Gymnasium illata sunt, cum Anatomen docerem Februario mense A. 1735.

MESARÆI glandulæ erant nonnullæ tum procul ab annexis intestinis, tum præsertim haud procul, ubi tres quatuorve inter se vicinæ, sed non contingentes; quæ glandulæ naturali cum essent colore, & specie, non parvam fabam magnitudine singulæ æquabant, quod in fœmina id ætatis mirum quibusdam, & fortasse etiam præter naturam videbitur. Appendicula Vermiformis, ut parte vix tertia cava esset, in Epistolis Anatomicis (1) satis indicatum est. Illud hic non omittendum, ex osculi uterini corona in vaginam pependisse excrescentiam minimi cerasi magnitudine, exterius subnigram, & tuberosam, quam incidendo, nihil aliud esse reperi, nisi aggeriem vesicularum aliquot grandiuscularum, quarum ut aliquæ mucum, de quo sæpius diximus, naturaliter constitutum, sic quædam aquam continebant.

25. Vides, ut eædem vesiculæ, & mucum illum, secundum naturam se habentes, & alia, in hisque aquam si forte vitiatæ sint possunt secernere, sive in fundo uteri, ubi rarius, sive in cervice, & osculo, ubi multo crebrius conspiciuntur. Cujus ad osculi coronam, a qua nos excrescentiam istam, ex vesiculis constantem, vidimus pependisse, attinebat fortasse magnus ille tumor, *variis locis cellulis aquosis repletus*, quem ex genitalibus mulieris excisum Ruyschius (2) describit; quippe qui *ex confinio oris uteri*, sive *circa uteri os internum emergebat*. Fluores autem, de quibus ipse hactenus verba feci, omnes ex simplici sero fiunt. Quorum quidem, neque ita raro, alios alia ratione abactos, aut valde imminutos scio, in iis aliquem ex albo flavum factum, & contumacem, quem aqua sustulit, data bene multos dies, qua in aqua herba saponaria recens cocta esset, usus quoque succini albi, & vini potus, in quod modicum radicis sarsæ parillæ infusum fuerat. Nunc ad eos Fluores transeundum est, in quibus serum defluit purulentum. Qui, si quemadmodum plerumque solent, ex uteri cancro fiant exulcerato, insanabiles sunt vel inter initia. Equidem memini cum pro juniore generosa Matrona, eo morbo ante duos, haud amplius, menses correpta, & jam vehementer laborante, ego, & Senior, non vulgaris famæ, ejus Medicus consilia conferremus, isque sermonis sui hunc finem fecisset, grave quidem esse malum, sed tamen quod recens esset, aliquid a remediis sperandum; continuo me sic dicendi initium fecisse, quod ipsi aliquam spem relinqueret, id mihi omnem prorsus adimere: qui enim ejus generis morbus tam brevi tempore tantos progressus habuisset, hoc ipso, etiamsi aliunde insanabilem esse, non constaret, satis ostendere, se remediis omnibus majorem fore. Neque ea me fefellit opinio, muliere, nec multo post, suis acerbissimis cruciatibus, assiduis vigiliis, & serosæ ac fuscæ, teterrimi odoris, saniei jugi defluxu, aliisque confecta, quæ fuse ex Archigene tradidit olim Aetius (3), & ante hunc Paulus (4). Cujus de iis signis prolixum locum describens Fridericus Hoffmannus (5), memoria lapsus, quod in iis non est mirandum, qui multa scribunt, ex Aretæo esse dixit lib. II. cap. LXVII., quod caput in toto Aretæo nusquam est, hujus morbi notas proponente cap. XI. libri II. de signis, & causis diuturn. morbor. Ibidem Hoffmannus, *Recentiores quidem parum hanc uteri affectionem notasse*, inquit; *se vero aliquoties observavisse*, *eadem omnino ratione*, *iisdemque*

(1) Epist. 14. n. 62. (2) Thes. Anat. 8. n. 102. (3) Tetrab. 4. Serm. 4. c. 94. (4) De Re Med. l. 3. c. 67. (5) Medic. Rational. Tom. 4. P. 1. S. 2. c. 10. in thes. patholog. §. 8.

que symptomatibus ac eo, quem in Paulo indicavimus, loco exacte proferuntur. Parum notaverint illi, necne, ipsis perlectis, existimabis. Mihi quidem sæpius visa est, quam voluissem, quippe non modo insanabilis, sed levamen vix aliquod in nonnullis admittens, in quibus, opinor, vaginam magis afficiebat; hæ namque, paucis unciis recentis lactis, in quo pauxillum solutum esset compositionis alicujus opium habentis, in Rectum intestinum sub noctem injectis, brevem quidem, sed optatissimam quietem capiebant. Ex iis tamen quædam fuit, cui prima nocte nihil id profuit, sed postridie, idque constanter. Eidem si opium dares, dolorum quidem remissionem, & somnum conciliabat; sed hunc is mentis stupor excipiebat, ut ægra quereretur. Signa tamen, quod ad Fluorem attinet, quem potissimum hic spectamus, nonnunquam ex parte varia fiunt. Legesis Graafii (1) Observationem, cum dissectione conjunctam, quam in Sectione hac Sepulchreti XXXVI. omissam esse, plurimum miror. Videbis, acerrimam quidem, sed *concreti albuminis instar albicantem* materiam ex utero *undique aut exulcerato*, *aut scirrhoso* in vaginam descendisse. Aut relege historiam a nobis Epistola XXXIX. (2) tibi descriptam. Amplissimum scirrhum in cervice uteri, & vagina ferme tota exulceratum fuisse, intelliges, sic ut ex ulcerum certis partibus alba defluere materia posset, ex magnis autem profundisque ejus generis ulceribus gravem odorem perceptum esse nullum.

26. Eam ego historiam, in qua de his, quæ modo commemoravi post sanguinis profluvium, muliebrem Fluorem, & exulcerati in utero cancri indicia sermo fit, huc eram libenter dilaturus, nisi inter Ventris Internos Tumores ibi producere oportuisset. Aliæ quoque meæ erosarum muliebrium Partium Observationes hic haberent locum, ni satius esset alio (3) reservare. Interea aliorum quasdam, a te, si velis, Sepulchreto addendas, Observationes indicabo. Quas si perleges, reperies in iis omnibus, post uteri hæmorrhagias, & purulenta profluvia suppuratos in eo tumores, aut ulcera deprehensa esse. Sic Maximilianus Preussius (4) inter cystes, uxoris suæ uterum implentes, describit quæ *abscessus referebant ichore purulento*, *ex viridi albicante*, *summeque fœtido refertissimos*, in iisque unam, quæ *ut vesicam urinariam*, *cum utero circumquaque in unum quasi viscus coalitam*, *hinc inde perforaverat*; *cumque urina pus consimile e corpore sæpius effuderat*; itaque pus non ex utero solum, sed utrinque, at in utero genitum, effluebat. Sic Jo. Mauricius Hoffmannus (5) deterso pure, quo turgida erat, *cavitatem internam uteri cavernulis*, *& loculis plurimis interdistinctam* conspexit. Sic præsertim Godofredus Klaunigius (6) *ulcus cancrosum in interno uteri collo* ejuscemodi deprehendit, ut *illud ipsum* collum *nil nisi externam tunicam sive membranam ostenderet*, *reliqua substantia penitus consumta*. Quæ tanta uterinæ substantiæ intra tempus non ita longum consumptio me sæpe induxit, ut optarem, in ea Observatione, quam superioribus Litteris (7) commemoravi, in qua *uterus admodum parvus*, *instar ovi columbini*, *& quasi corrugatus* in fœmina annorum circiter duodequadraginta repertus est, ut optarem, inquam, eundem fuisse dissectum. Nam cum ægra *per totam vitam fluore albo laborasset*; a veri similitudine fortasse non abhorret, sensim quidem, nec ab ejusmodi ulcere, sed diu tamen ita læsam uteri substantiam, & ita absumptam fuisse, ut non tam ipse, quam extima ejus membrana corrugata, & subsidens, ad eam denique parvitatem redigeretur.

27. His tibi indicatis, jam faciendum mihi est, quod promisi, ut magnorum illiusmodi morborum, & quod consequitur, causarum Fluoris parva initia, id est uteri excrescentias, tumoresve mihi per anatomen observata pergam proponere, non omnia tamen, sed quæ huc censeo magis attinere. Scilicet aut exteriora illa sunt, aut interiora. Primorum, huc minus attinen-

(1) De Mulier. Organ. c. 9. (2) n. 33. (3) Epist. 52. n. 2., & 6.
(4) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5., & 6. Obs. 126. (5) Earund. Cent. 8. Obs. 27.
(6) Earund. Cent. 3. Obs. 65. (7) n. 21.

nentium, Observationes Epistola XXXIX. (1) presse commemoravi. Interiorum, quæ alibi expositæ sunt, mentionem hic faciam, & quasdam, alium locum non facile habituras, adjiciam. Qui vero tumores intra ipsam parietum uteri crassitudinem increscunt, quorum unum descripsi Epistola XLV. (2), hic ideo omittentur, quia non semper, etsi plurimum augeantur, ad uteri cavum perveniunt, quemadmodum immanis ille ostendit, de quo superiore Sepulchreti Sectione legeris XXIII. (3)

Ad interiora igitur spectant præter minuta illa tubercula, quæ supra (4) descripsi, & parvulas illas quasi verrucas, quas ea occasione commemoravi (5), excrescentiæ quædam parvæ, aliæ alia forma, singulæ in singulis quibusdam uteris (6) animadversæ, tum deinde aliæ humillimæ quidem, & planæ; sed plures, nec modico ambitu (7), itemque de tribus duæ saltem per non tenuem pedunculum utero affixæ, minusque dura, quam ipse, substantia, eaque intus extraque cruenta adeo ut nigricaret (8), denique scirrhosum in corona osculi uterini tuberculum (9). Sed hæc antea ad te scripsimus. Nunc reliqua adjiciamus. Quod si alia præterea conspecta ab aliis noscere fortasse cupis, reperies inter cætera, a Cl. Gvolfg. Hannib. Langio (10) post vexationem ab obstetrice utero illatam animadversa, tuberculum quoddam scirrhosum, ejus osculum sic obturans, ut nec flatui exitus, nec stylo introitus pateret: ab juniore autem Verneyo (11) deprehensum intra fundum uteri hydropicæ Virginis glandulosum corpus, nucis magnitudine. Sciens alia omitto: & ad meas reliquas Observationes protinus transeo.

28. FŒMINA consistente ætate, ex thoracis morbo obierat in Bononiensi Nosocomio S. Mariæ de Morte, extremo Aprili A. 1706. Ex illa cum Ventris viscera perlustrarem; hæc præter naturam in genitalibus animadverti. VAGINA infima ulceris vestigia servabat, urethræ orificio proxima: quæ in altero naturalis labio erant manifestiora. Hæc prægressæ luis Venereæ suspicionem injiciebant sicut excrescentia quoque ad podicem ex alba quadam substantia. Inde oculos ad ovaria, tubasque convertens, albida illa vidi, & strigosa, superficie quibusdam sulcis in serpentis modum perductis excavata. Cum secarem, duriuscula inveni, deprehendique in altero inanem cellulam, quam tunicæ duæ, interior nigra, exterior cinerea, comprehendebant; in altero præter minores vesiculas humoris plenas, majores cellulas duas, easque vacuas, quarum altera tunicam habebat ex parte osseam factam, altera autem omnino osseam, atque ita sulcatam, ut quorundam quasi intestinulorum gyros referret. Tubarum uni corpusculum, forma, & duritie cocto humori Crystallino simile mediocris piscis, exterius propter majus orificium adhærebat; alteri ad longitudinis medium aggeries corpusculorum haud dissimilium, sed longe minutiorum. Magnus uterus, crassisque parietibus, fundi præsertim. Cujus aperta cavea erat circa longitudinis medium multo amplior in transversum, quam soleat; ibi vero, aut potius paulo superius erant in altero latere anterior uteri facies, & posterior inter se per interjectam membranulam connexæ; ab opposito autem latere excrescentia incipiebat, quæ ei uni loco affixa, cætera soluta, se extendebat circuli forma, cujus diameter aliquanto esset amplior transverso pollice. Crassitudine erat modica, superficie rubris maculis hic illic distincta, substantia autem eadem ferme, qua uterus, nisi quod mucosi aliquid intermistum habere videbatur, eoque facilius, quam illa, distrahi. Cervicis cavum initio, & fine multo erat arctius, quam consuevit. Ab illo autem initio, & a latere descriptæ excrescentiæ opposito, altera pendebat parvula, eadem atque illa, substantia, sed tota rubente superficie saturo colore, pyri figura e petiolo pendentis, nisi quod anteriore, & posteriore facie erat plana.

(1) n. 36. (2) n. 23. (3) Obs. 11. §. 2. (4) n. 14. (5) n. 15.
(6) Ep. 12. n. 2., & Ep. 23. n. 11; & Ep. 45. n. 16. (7) Epist. eadem n. 17.
(8) Ibid. n. 24. (9) Ibid. n. 23. (10) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 29
(11) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1703.

29. Hæc altera excrescentia mihi sua forma in memoriam redigit eos uterinos polypos, quos ab ima cervice excrescentes, & pendulos Ruyschius (1) delineavit post illam Observationem, quam huc in Sepulchretum non esse relatam miraberis, cum acris Fluoris magnam copiam cum illis conjunctam fuisse memineris. Ejusmodi autem excrescentiæ, non secus ac narium polypi, ut cancrosæ possint, ac malignæ fieri, malignumque ulcus adjunctum habere, satis illa docet Observatio, ostenditque, non temere a nobis uteri excrescentias hic spectari, ut esse possunt pessimorum ejus morborum initia. Qua mente quatuor alia huc addemus exempla, omnia a nobis, cum in publico Anatomen traderemus, conspecta: quorum primum ad hanc infimam, & parvam, cætera ad superiorem, majoremque excrescentiam illam attinebunt.

30. MULIERIS, ex qua singularem venosum trunculum, nec tamen exilem, venæ Cavæ trunco a sinistris parallelum, hinc cum eodem, qua Iliacam excipit, inde cum Emulgente vena communicantem, alias opportuniore loco fortasse describam, cum Partes iis venis proximas, in quibus arteriæ Magnæ truncus fuit, levia incipientium ossearum bracteolarum indicia per faciem interiorem ostendens, A. 1728. attentius inspicerem; hæc in genitalibus adnotavi. OVARIA, seu mavis testes, parvi, quorum alter strigosior, alter vesiculas quidem nullas, sed perpaucas cellulas continebat, quarum minores, nisi quod intus nihil spectabile habebant, majoris erant similes, quæ intra tunicam crassam, ex subflavo albicantem, sinum comprehendere videbatur ductus instar longiusculi, exiguos in transversum ramulos emittentis: quanquam veritus sum, ne tunica, quæ olim fortasse cavum sphæricum continuerat, postea collapsa, & in se contracta, suarum rugarum intercapedine eum ductum, eosque ramulos mentiretur. Alas Vespertilionum inspectans, ut nerveos in iis plexus ostenderem, in una vix levissimum exiguumque plexus quasi inchoamentum offendi; in altera ne hoc quidem. Ad uteri osculum prominentia erat quædam colore viridi. Paulo supra, ab jam jam infimæ cervicis pariete per brevem, albidumque petiolum parvula excrescentia pendebat lævis, & ex rubro fusca, figura minus quidem oblonga, sed cætera ejus persimilis minoris excrescentiæ, quæ in superiore muliere novissime descripta est.

31. MULIER annos nata quinquaginta, aut plus eo, trigesimo, ex quo vulnus capiti inflictum fuerat, die mortua erat ineunte Februario A. 1738. Nihil fere ex ea inspicere potui præter genitalia. In quibus hæc animadverti. TESTES duriores erant, aridi, & sine vesiculis. Cum inter se nullo modo discreparent, multo minor plexus nerveus fuit in dextera Ala Vespertilionis. Apertus uteri fundus exhibuit in ima facie posteriore excrescentiam mediocrem, ad circuli formam accedentem, depressam, & superiore tantum sui parte ab intima uteri membrana disjunctam. Cujus ipsius membranæ potius, quam uteri substantiæ, excrescentia esse visa est. Hanc enim, & subjectum uteri parietem, eamque membranam persecans, & inter se conferens, ex eadem magis compacta substantia ex qua membrana, factam excrescentiam reperiebam, prætereaque eadem exterius lævitate, eodemque ac membrana illa, colore præditam, si modo summam, qua disjunctam fuisse dixi, crepidinem excipias, quæ sola rubebat.

32. Intuenti hæc mihi in mentem venerat suspicari, hanc, & ejuscemodi alias excrescentias fortasse nihil aliud esse, quam membranam uteri intimam, a placentæ novimestri adhæsione certo loco assurgentem in iis præsertim, a quarum utero non sine vi aliqua fuisset avulsa. Sic enim intelligi cur hæ excrescentiæ circuli forma sint, & cur non æque in omnibus, quæ pepererint, manifestæ. Memineram autem apud Ruyschium (2) legisse, etsi protuberantiæ, *quæ in vaccis uterum gerentibus reperiuntur*, & quæ *nil nisi efflorescentia Uterina* sunt, *quæ tempore graviditatis eo loco ubi connectitur* fœtus *placentulis*, *in tumorem attollitur*, non conspiciantur in mu-

(1) Cent. Obs. Anat. Chir. Fig. 6. ad Obs. 6.

(2) Thes. Anat. 5. in fin. Arcula 3. n. 1.

mulieribus, *dum uterum ferunt, tamen eo loco, ubi placenta se se utero applicat, uteri tunicam interiorem nonnihil se se in tumorem quoque attollere*. Sed contra animadvertebam, videri Ruyschium non attendisse, in vaccis jam inde ab ortu eas protuberantias exstare, easque in prægnantibus amplificari dumtaxat, ut reliquas uteri partes, neque; inani postea constringente se utero, evanescere, cum is levis muliebris intimi uteri tumor (de quo alibi videbimus qualis sit, & an sit ab ea uteri tunica) nec antequam placenta se se arctius utero applicuerit; nec postquam uterus, fœtu edito, satis se contraxerit, nobis appareat: neque sane tunc quoque sibi apparere, Ruyschius dicat. Præsertim autem recordabar, ejusdem formæ excrescentias in virgineis quoque uteris, aut certe earum, quæ nunquam peperissent, a me esse inventas, velut in hac, quam protinus subjiciam, historia.

33. VETULÆ, quæ ob cruris ulcusculum in Nosocomium excepta fuerat, dum ibi non illibenter morabatur, idem accidit, quod haud raro aliis quoque, ut ex impuris halitibus in febrem incideret primum, ut ex prævio frigore videbatur, intermittentem, mox ubi Peruviano cortice inhiberi non potuit, continuam factam, & acutam, nec sine vaniloquio. Itaque mulierem sustulit. Cujus viscera inspectans ferme omnia circa medium Februarium A. 1736. pauca hæc, quæ morbida visa sunt, adnotavi. CEREBRI meninx Tenuis vasa habuit sanguine distenta, nulloque negotio ex profundis sulcis, qui sunt in ejus visceris superficie, detrahi potuit.

E Corde egressa Magna arteria tum supra valvulas, tum alibi, ut puta qua per Ventrem decurrebat, alba intus futurorum ossiculorum ostendit initia. Uterum nunquam fœtum gessisse, hymenis inspectio docuit, humilis quidem, sed integri, certe nusquam dilacerati. Idemque, utero inciso, cervicis intima structura confirmavit, magna ex parte haud alia atque in iis, quæ non pepererunt. Fundi tamen, in transversum dilatati, posteriorem internam faciem superius excrescentia obducebat, circuli figura: quæ ab latere ipso dextero incipiens, haud ita procul a sinistro desinebat, ut non multo minori esset diametro quam illa, quæ supra (1) in Bononiensi muliere descripta est. Sed non, ut illa, erat soluta, si parvam excipias partem, quæ ad sinistram, inferioremque oram pertinebat: reliqua ei faciei uteri inhærebat, quæ paulo ante dicta est. Tenui erat crassitudine, plana superficie, colore exterius cruento, interius ex subalba, compacta, ac firma constabat substantia.

34. MULIERCULÆ cachecticæ, & pene hydropicæ membra, quæ urinæ, & quæ generationis causa creata sunt, examinabam sub finem Januarii A. 1749. cum in primis hæc offendi. REN sinister superficiem habebat pluribus hic illic cellulis sero plenis, sive hydatidibus mediocribus, minoribusque inæqualem. Nam etsi magna ex parte intra id viscus erant conditæ, sic quidem, ut ad pelvim nulla earum perveniret; tamen extrorsum quoque prominebant, ut aliquæ earum, quæ dissilierant, serum in ventris caveam effundendo, incipienti asciti materiæ nonnihil addere potuerint. Ren alter nullam conspicuam habuit in superficie; nam una, quæ mediocris inerat, inter superficiem, & pelvim, ad neutram perveniens, condebatur. Urinaria vesica, parte saltem ima, tota intus a confertissimis vasculis rubra erat, & inflammata. Quod vero ad genitalia attinebat, utero innatus erat tumor sphæræ forma, cujus diameter sesquidigitum æquabat. Tumoris pars major extra uterum prominebat; minor in pariete hujus anteriore, ad alterum latus, sic erat condita, ut ad cavum visceris non perveniret. Durus erat totus, interius albus, albedine tamen quibusdam minus albis maculis hic illic variegata. Interior facies cervicis quidem erat alba, & inæqualiter, ut ita dicam, tuberosa; fundi autem rubra, & in duas leves prominentias assurgens, quarum neutra, nisi in superficie, rubebat.

35. Ad has quatuor Observationes, in Gymnasio, ut dixi, habitas, placet aliam addere, quam habui in Nosocomio circa medium Decembrem A. 1748.

36. MU-

(1) n. 7.

36. MULIER ibi consistente ætate mortua erat, quæ diu melancholico delirio, & febricula domi laborasse dicebatur, neque enim pro certo id scire licuit, ut neque cur demum morti esset proxima, cum in Nosocomium illata est. Tuum erit ex iis, quæ, cunctis propemodum visceribus perlustratis, præter naturam adnotavi, quibus morbis macerata esset, conjicere.

CADAVER mediocri erat habitu.

Cerebrum, ut hinc incipiam, nulla peculiari duritie; laxum autem cerebellum inveni. Intra cranium nihil usquam aquæ offendi. Nec in Thorace graviora conspexi. Imo ne pulmones quidem usquam ad pleuram vel minimo nexu alligabantur. In corde vix aliquid concreti sanguis habebat; in vasis autem Magnis nihil prorsus: vidi autem sanguinis modicam copiam ex Aorta jam descendente prodire. Sed in Ventre plura fuerunt, quæ animadverti. Et primum, cum abdomen incideretur, sanguis in hypogastrio inter musculos repertus est, in grumos, quasi ut in sugillatione, concretus: cujus rei incognita erat causa, neque in ventris cavo quidquam recentis læsionis ei loco respondebat. Lien ea fuit longitudine, ut a sua sede incipiens, ad Ilium os perveniret: cui tantæ longitudini cæteræ dimensiones non congruebant. Laxus erat, nec lividus, sed magnam partem rubens, anteriore saltem facie. Bilis plurima suam vesiculam distendebat. Aquæ fuit aliquid in ima pelvi. Vesica interius ad urethræ orificium, & aliquo supra hoc spatio sanguiferis vasculis erat distincta. Uterus aliquanto sinistrorsum inclinatus; & ejus tamen osculi orificium, incisa vagina, quæ tota propemodum livebat, & grave olebat, magis erat a dextris, quam ea ferret inclinatio. Causa erat ejus corona, quæ, æquo durior, a sinistris tumore quodam augebatur.

37. Sed de excrescentiis, & tumoribus internis uteri satis; ne quod vereri nos, diximus, crescant hæ Litteræ præter modum. Ex illiusmodi autem vitiis, quæ ut crebro deprehendantur, intelligis, mirum non est, si causa aliqua accedente, pessimi interdum tumores, hisque exulceratis insanabiles Fluores fiant. Proxima Epistola quidquid restat muliebrium morborum persequemur. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLVIII.

Verba fiunt de Graviditate Falsa, Abortu, Partu infelici.

SI forte miraris, tot ejuscemodi argumentis unam hanc a me Epistolam tribui; miraberis magis, duas, haud amplius, neque eas longissimas, Sectiones XXXVII. & XXXVIII. in Sepulchreto tribui non illis modo, sed simul etiam aliis pluribus, in quibus sunt Gemellorum Origo, Hermaphroditi, & Virginitatis Notæ. Quæ mihi argumenta neque hic tractanda arbitror, ubi institutum postulat, ne de aliis, quam de abditis morborum causis per anatomen quæsitis agatur, neque, si tractanda essent, aut ullum, aut magnum apud me pondus haberent pleraque eorum, quæ de illis, aliisque ejusmodi rebus in has Sectiones relata video. Quod ne temere a me dictum putes, exempla nonnulla indicabo. Quid enim ad Gemellorum Originem Observatio ista (1) Gerardi Blasii, qui testium vesiculas, ne dicam hydatidem facile quandam extra horum alterum hærentem, sine ulla dubitatione habet pro ovis? vel quid ad eandem Originem ista, quæ subjicitur, Appendix? in qua, ut alia præteream, a sententia Blasii non discrepantia, *aura seminalis per vas Deferens, sive Ductum brevem*, id est testis vinculum teres, ut opinor, *ad* ipsum usque

(1) 4. in Sect. 37.

usque testem *traducitur* ; quasi eo vinculo quadrupedum fœminæ non carerent : *ovi ductus gallinarum rectus* esse dicitur , & *laxior ; in homine vero angustus* , & *valde tortuosus* ; quasi cum in gallina laxior est, non simul esset, quanto muliebri tuba longior, tanto etiam, id est præter omnem comparationem, tortuosior. Adduntur & hæc; tubarum cum testibus connexio est magis indaganda, ne forte quæ laciniæ, seu fimbriæ illarum dicuntur, effectus sint disruptionis, videlicet ne tubæ cum antea testibus secundum naturam fortasse adhæsissent, ab illis *per incuriam, dum intestina extrahuntur, communiter abrumperentur;* quasi tubæ ex longe tenuissima membrana fierent, earum autem fimbriæ ea structura, figuraque essent, ut possent ad eum modum produci : est inter uteri cervicem, & testem alter, qui semen transvehit, ductus, qui *cervicalis dici non absurde posset ;* quasi ductum ejusmodi esse vas quodpiam sanguiferum, non constaret: denique, ne longior sim, per teretia uteri ligamenta *seminalis materia, nec non alia in utero coacervata excrementa ad inguina expelluntur ;* quasi manifestum non esset, ea ligamenta cum uteri cavo non communicare. Et hæc quidem de gemellorum origine, & generatione. De Hermaphroditis autem quorsum dissectiones istæ tres ? (1) quando cum fœmineo naturali penis conjunctus neque urethræ orificio erat præditus, neque urinam emittebat; ut vel sine ulla dissectione nihil esse aliud, constaret, quam magnitudine monstrosa clitoridem. De Virginitatis denique Notis satius erat nihil attingere, quam duas, tresve istas (2) in extrema Sectione XXXVII. Observationes proponere, ex quibus lectores partim vix sciant, quænam inter notas illas non sit ponenda, partim credant, ne hymenem quidem, qui tamen præcipua, siqua alia, Virginitatis est nota, in illis esse commemorandum, præsertim cum in adjecto Scholio carunculæ etiam solæ pro ea præcipua nota haberi posse dicantur, neque minus ad Pinæum hujus sententiæ propugnatorem, quam ad alios lector rejiciatur. Quibus de rebus tanto minus hic a me quidquam addendum puto, quod satis alias quid observaverim, in Adversariis (3), quid autem censeam, fuse in eo Responso dictum est, quod inscribitur *Super Judicio Obstetricum de Mulieris Virginitate*.

2. In Sectione etiam XXXVIII. non pauca sunt, quæ aut non eo loco poni, aut adjecta animadversione aliqua omnino emendari debuissent. Neque enim pro his possis dicere quod pro plerisque eorum fortasse, quæ supra notata sunt, nimirum quo tempore edebantur, necdum iis meliora fuisse proposita : quanquam & tunc multo meliora jam prodierant, & tanto magis eo tempore, quo Sepulchretum recusum, & auctum est. Scilicet recentissimis Observationibus opus non fuerat, ut hæc, quorum aliqua continuo indicabo, non sine emendatione proferrentur. Observatione I, ut omittam, quædam in cujusdam fœtus (4) dissectione ita proponi, ut cum secundum naturam sint, ipsa quoque a plerisque lectoribus credi possint ad vitiosam constitutionem attinuisse ; quis ferat (5), funiculum fœtuum umbilicalem *communiter & in omnibus ulnarum aliquot longitudine esse solere ?* aut quis *mirum* esse, credat (6), a fœmina, quæ septies abortiit *nunc breviore, nunc longiore a conceptu temporis spatio*, editos *omnes abortivos fuisse tamen ejusdem magnitudinis, pollicis articulum fere æquantes ;* quis, inquam, hoc *mirum* credat, nisi forte qui non intelligat, alios quidem alio tempore fuisse ejectos, omnes tamen eodem mortuos? posse enim mortuum fœtum vel plures menses in utero retineri, etiam sine corruptione, & fœtore ullo, satis præter alias, in primisque apud Ruyschium (7), ea monstrat, quæ continuo sequitur Observatio (8). Observatione autem II. (9) cum fœtus quidam, cujus exitum viarum tumor prohibuerat, compresso ab uno latere cranio repertus esset ; inde hoc infertur : *ex quo clare elucescit, non solum vim ex-*

(1) Ibid. Obs. 6. (2) Obs. 7., & 8. (3) I. n. 39., & IV. Animad. 23., & 24.
(4) §. 3. (5) §. 7. (6) §. 6. (7) Thes. Max. n. 40. 158. 210.
(8) 7. (9) 3.

expultricem uteri facere ad protrudendum fœtum, sed & ipsum infantem allaborare ad sui e carcere liberationem: probaturne tibi hæc rei, cæteroquin per se non falsæ, consecutio: quando mater 5, *aut* 6. *diebus doloribus partus laborasse* dicitur, infans autem post primos illorum dolorum dies nullum vitæ signum edidisse; ut minime constet, an utriusque, an matris unius conatibus ea cranii compressio debeatur? Verum hæc satis sint. Per te enim quatuordecim exempla perlegens, quæ Observatione I. ita proferuntur quasi omnia ad abortum attinerent, intelliges, num secundo, quod ad partum spectat, inter reliqua esset locus, multoque illud magis, num ad institutum pertineant omnes, quæ in IX. congeruntur, Observationes; cum pleræque earum certe non ad præternaturalem, sed ad naturalem attineant uteri tum in gravidis, tum in puerperis constitutionem. De qua noli hic quidquam a me expectare. Ad scriptionem enim longe aliam pertinent, quæ ipse quoque de constitutione illa neque semel, neque indiligenter observavi. Sed ut ingenue quo studiis inservirem tuis, hæc in memoratis Sepulchreti Sectionibus notavi; sic ultro fateor, plurima in iisdem esse probanda. Quorum capita in his Litteris sequar, alia tamen interjiciens, aut adjiciens, quæ & necessaria esse, & huc spectare existimabo.

3. Et primum, quod ad Graviditatem Falsam attinet, nimis notum est, haud ita raro Medicos falli sive in vera pro falsa, sive in falsa pro vera habenda. Utinam vero certa semper exstarent signa; his enim freti docti saltem, attentique Medici neutrum in errorem laberentur. Certum utique, & manibus, interdum oculis quoque, est obvium graviditatis veræ signum, fœtus in utero motus: quem qui semel, præsertim frigida (sic enim excitari solet) manu imposita, bene perceperint, non illis intestinorum a flatibus, non alii ulli motus imponent; usque adeo peculiaris ille est, & qui non nisi a vivo fœtus corpore edi possit. Verum primis non solum mensibus hoc signo caremus; sed & cæteris interdum, imo nonnunquam postremis, sive ob fœtus infirmitatem, sive aliis de causis. Memini, rogatum quondam me esse, ut adolescentulam inviserem, cui postquam Chirurgus e mamma cancrosum, ut ajebant, tumorem abstulerat, venter a novem jam mensibus tumere cœperat. Quo minus renati, ut sæpius solet, & tunc in utero timebatur, cancrosi tumoris signa, interrogando, reperiebam; eo diligentius, ac diutius tumentem uterum contrectavi. Cum prægnans hic videretur, ego vero motum perciperem nullum; parentum autem præsentia non fineret me frigidam petere, in quam possem calentem (æstas enim erat fervidissima) manum demittere; sevocavi adolescentulæ Medicum, negantemque, se motum unquam in eo ventre animadvertisse, hortatus sum nihilominus, ut quamvis intactam eam Virginem omnes crederent, caute ipse prudenterque ageret, nec quid in aliis ejus similibus paucis ante annis accidisset non sine medentium dedecore, oblivisceretur. Quid quæris? Intacta illa Virgo paulo post infantem edidit. Est igitur signum quod dixi, certum, cum est; nec tamen non gravida potest esse mulier, cum abest. Aliud legi, ab doctis alioquin, & experientibus Viris pro certo, & in omnibus gravidis occurrente propositum, umbilicum videlicet protuberantem contra atque in hydrope, cunctisque aliis ventris tumoribus. Sed num in ascite nunquam protuberet, quem ad aquas educendas nonnulli perforant protuberantem, itemque num quam causam prominentis umbilici in gravidis ipsi proferunt, ea non sit aliis, qui intestina sursum urgeant, tumoribus communis; hæc, inquam, aliaque non quæram, cum ipsi ante finem tertii mensis non extare hoc signum, fateantur, cumque insuper aliquando accidat ut gestatio uteri cum hydrope conjungatur. Ne Plateri Matronam (1) hic memorem, solitam *quoties uterum gerebat, in ascitem incidere*; pauci sunt Medici, qui utrumque aliquando conjunctum non viderint, aut qui saltem, si cauti, prudentesque sint, alienorum errorum

(1) Obs. l. 3. ubi de Extuberantia.

rum non ignari, an conjuncta essent, dubitaverint. Quo magis annis superioribus miratus sum, doctum cæteroquin Medicum, & valde exercitatum, cum mecum consilia iniret pro Illustri Matrona, quæ anasarca, & ascite laborans huc venerat, de nulla alia re solicitum, quam de efficacibus adversus utrumque hydropem medicamentis statim propinandis, verba fecisse. Ego vero cum tenellos Matronæ filios, ipsamque ætate florentem viderem, neque interrogando certior fieri possem, uterum tunc ferret, necne; ista, inquam, medicamenta omnia probo, sic tamen ut priusquam de hac re, qua de quæro, non liqueat, in usum trahi non incipiant; interea autem levioribus quibusdam, & tutis in utramque partem remediis utatur, aptaque in primis vivendi norma. Sapiit mulier, mihique auscultans, domum reversa, suo tempore ad me misit qui gratias ageret, nunciaretque, filio edito, simul a morbis illis solutam, nihil ex iis, nisi crurum tumorem, superesse. Complures quoque esse video, qui signo nitantur vetustissimo, quippe in Hippocratis Aphorismis (1) proposito: *Quæ utero gerunt, his uteri os comprimitur*, indicio utique non contemnendo, & perutili primis illis mensibus, quibus priori, ut supra dictum est, non est locus. Itaque hoc feliciter usus sum, cum licuit; licuit autem perraro; nostratibus fœminis ejusmodi explorationi plerumque repugnantibus. Nec temere tamen sum usus, non ignorans, esse uteri morbos, in quibus, ut in parte docet Hippocrates (2), ejus osculum connivet. Imo ob eandem causam non satis esse credidi, si ad constrictionem illam osculi ejus quoque coronæ incrementum aliquod additum esse, non imperitus Explorator perciperet, aut si digito ea corona sursum nonnihil compulsa, mox hanc, subducto paululum digito, & stante muliere, relabi sinens, gravius uteri pondus animadverteret, aut denique si idem osculum posteriora versus inclinatum magis sentiret. Hæc enim etsi Hippocratico signo adjecta ipsius vim augent utique; tamen magnopere non fidendum censui, nisi cum ea corona, ut Galenus (3) olim admonuit, æquo durior non esset, uteri autem morborum, vitiorumve, in quorum certe quibusdam inclinatio quoque antrorsum est, unde osculum retrorsum convertitur, omnia abessent indicia.

4. Igitur ne veram graviditatem pro falsa accipiamus, est ratio habenda accuratissime eorum omnium tum quæ adsunt, tum quæ absunt, in primisque si mulier antea gestavit uterum, an eadem, quæ alias, signa initio præcesserint, ex quibus nunc pariter se gravidam factam censeat. Ob hujus enim rei, fallacis quidem interdum, sed non propterea negligendæ, contemptionem sæpe vidi Medicos in errorem prolapsos, ut ex tribus saltem, quas placet subjicere, Observationibus præclare intelliges. Hæ omnes ad Fœminas pertinent Generosissimas, primam hujus, reliquas meæ Civitatis.

5. FŒTUS ante sex menses, & dies aliquot (neque enim ab eo tempore mulier cum Viro consueverat amplius) conceptus fuerat, matre ob solitas initio post cæteras conceptiones molestias, quin gravida facta esset, non dubitante. Jamque uterus tertio mense tumere cœperat, cum, profluente multo ex hæmorrhoidibus sanguine, detumuit, ut deceptam fuisse mulierem arbitrarentur. Itaque etsi postquam, eo fluxu conquiescente, recreata erat, iterum venter intumesceret, non propterea gravidam putavere. Rediit novissime idem fluxus, eique febris accessit. Tunc vero cum ipsa jam, nedum Medici, nihil de graviditate amplius suspicaretur, sanguis e brachio, & postmodum etiam e pede missus est, tum deinde medicamentum datum ad alvum solvendam. Paucis, postquam datum fuerat, horis ecce inopinantibus omnibus, fœtus ejicitur mortuus, & septima post hunc hora Secundæ. Quæ cum fœtu, & eorum, quæ dixi, omnium relatione ad me allatæ fuerunt prostridie mane, qui dies fuit IV. Kal. Septembres A. 1727. FŒTUS a vertice ad calces erat sex transversos digitos longus, funiculus umbilicalis novem, sed mira tenuitate, ut filum referret modicæ

(1) Sect. 5. Aph. 52. (2) Ibid. Aph. 55.
(3) De loc. affect. l. 6. c. 5.

dicæ crassitudinis, sine ulla intorsione, ubique æquale. Corpusculum fœtus, qui erat masculus, bene intus extraque conformatum, nisi quod caput totum ita apparebat, quasi a lateribus fuisset compressum. Albus prodierat, nunc fuscus erat factus. Viscera fere omnia pallido, & obsoleto colore, jecur in primis, quod ex subflavo erat pallidissimum. Non modo urinaria vesica inanis, sed & Colon intestinum, & Rectum, Cum sanguinei coloris, non modo sanguinis, nihil usquam se ostenderet qua cunque sive fœtum secares, sive ejus funiculum, qui ad me integer, hinc umbilico annexus, inde placentæ, allatus fuerat, cumque primi saltem ab illo in hanc rami essent tenues, quidam quasi globi, nonnihil in longum se extendentes, magni, nigricantes, & sanguine ferme fluido distenti, per Secundarum membraneam faciem, qua placentæ, hic revera pro parvitate fœtus amplissimæ, suberant, transpiciebantur. Cæterum etsi fœtus corpusculum neque erat exterius flaccidum, neque rugosis integumentis opertum, neque ex ipso, aut ex Secundis quidquam gravis odoris usquam extitit; non dubitavi tamen quin diutius in occluso utero, aut mortuus, aut certe infirmissimus, & mortuo similis jacuisset, antequam prorsus moreretur.

6. Repentinus multi sanguinis fluxus exsanguem, ut ex dissectione apparuit, fœtum, ejusque funiculum reddiderat, & hunc præterea adeo gracilem. In eo autem quod fœtus esse crederetur nullus, excusandus error Medicorum aliquanto magis, quam in proxima historia.

7. FŒTUM pariter immaturum, & mortuum ejecerat altera Matrona mense Sextili A. 1716. Huic se gravidam esse, ex consuetis sibi indiciis putanti, Medicus ut abundantem, quemadmodum existimabat, minueret sanguinem, e brachio miserat pondo libræ. Cum venter postea non ita pro gestationis tempore tumeret, mulierque iis mensibus, quibus fœtus motum animadvertere consueverat, non perciperet, tum Obstetrix, tum Medicus ipse, Vir alioquin doctus, sed quam semel animo imbibisset opinionem haud facile deponens, non fœtum, sed molam utero geri, pronunciarunt. Qua pronunciatione cum perculsus esset, gravique mœstitia afflictus mulieris animus; forte accidit ut ipse in Patriam æstate illa secederem, insciusque rerum istarum, ejus rogatu a Consanguineis, Viris nobilissimis, meique amicissimis, ad ipsam adducerer. Quam bono, ut solebat, colore, &, nisi quod tristis erat, bene valentem cum aspicerem; quid tibi, inquam, Medico opus est? Nempe, inquit, ut ex eo sciam, gravida sim, necne. Tum ego cum interrogando, & ventrem contrectando, nihil audirem, nihilque perciperem, unde non gravidam esse crederem, imo ex ipsa, itemque ex intima ancilla, quæ ei semper fuerat a cubiculo, eadem omnia nunc esse, & fuisse intelligerem, quæ in prioribus fuerant uteri gestationibus, si duo illa exciperes, de quibus antea dictum est; gravida es, inquam, nec duo ista, opinor, deessent, nisi quod in aliis gestationibus, cum junior esses, non fecisti, sanguinem eaque copia, mittendo, fœtus robur imminuisses, ejusque incrementum retardasses. Tum demum quis jussisset, ejusque de mola pronunciationem audivi. Ibi ego, quæ ipsum rationes permoveant, nescio: meæ certe me permovent, ut de mola ne suspicer quidem; fœtum vero imbecillem, & quem nisi apta vivendi norma, animique alacritate recrees, in periculum adducas, a te gestari, quo ad licet ejusmodi in rebus, confirmo. Vera hæc erant; at serius quam oportuisset, inculcata. Cum enim ipse rusticatum abiissem; non ita multis interjectis diebus, accidit, ut mulieri nec opinanti cruenti quidpiam e naturalibus prodiret. Medicus autem præjudicata opinione adductus, ut molam citius deturbaret, rhedam conscendere, & per inæqualia, atque aspera loca equis concitatis ire jussit. Dolores inde oboriuntur. Domum reditur. Mittuntur ad Medicum qui consulant quid agendum. Hic vero clysterem imperat: quo reddito, se venturum promittit. Dum redditur, una mortuus fœtus, Secundæque ejiciuntur nulla cum mola. Venit non ita multo post Medicus. Occurrit ancilla, de qua antea dictum est, iisdemque propemodum verbis excipit, quibus in re non valde

de absimili, ut in Sepulchreto (1) habes, Medicos olim excepit suos generosissima Veneta Matrona Helena de Mocenicis. Ancilla enim illa fœtum ostendens, en mola, inquit, quam hera gestabat mea.

FŒTUM, cum ut dixi, abessem, dissecare non potui. Sed gracilem, & nihil grave olentem fuisse, ab iis, qui viderant, accepi.

8. Venia tamen digni sunt Medici, nisi si pertinaciam falsa cum opinione conjungant. Multo dociliorem, ut continuo intelliges, ibidem inveni alterum A. 1721.

9. FŒTUS, quem immaturum, & mortuum ejecit mater, historiam nunc tertiam accipe, eo digniorem, quæ diligenter scribatur, quod mola simul ejecta est, eaque præcesserant, quæ, ut in Observatione quadam Schacheri (2) cum hac quadantenus conveniente, opinionem veræ graviditatis propemodum tollerent. Matrona habitu, & statura mediocri, sed qua nullam facile memini, quæ plus sanguinis gigneret, felix plurium liberorum mater, nonnunquam tamen etiam abortionibus obnoxia, cum post ultimum partum, quem immanis lochiorum copia erat consecuta, tristius hyemem traduxisset; Aprili mense ex consuetis sibi indiciis, cum menstruorum emansione conjunctis, se rursus concepisse, censuit. Secuta est appetitus ciborum tanta dejectio, vix ut vespertino dumtaxat tempore comederet, præsertim cum quidquid mane sumeret, vomitu rejiceretur. Huc accessit circa Idus Junias sanguinis ex utero profluvium. Adversus quæ mala, ægræ non prorsus insolita, cum alias post multa incassum adhibita, aquæ Nucerinæ usus profuisset, nunc minime profuit. Ob hæc Julio circiter medio ab ægra advocor, venæ sectionem supra quam dici possit, perosa. Itaque ea saltem, quæ pertinaciter non recusaret, commendo, ut puta usum *gelatinarum* ex vituli cruribus, coralia in pollinem redacta, cydonitem, & pauca alia de hoc genere, quæ utrique malo ita adversarentur, ut sanguinis tamen cursum violenter cohibere non possent. Utrumque interea perstabat malum, sic tamen, ut non difficulter ferretur. Quotidie enim mane surgebat mulier, stabat, sedebat, ambulabat, rheda etiam, cum vellet, minus probantibus nobis, per urbem vehebatur, nec quidquam fere prodibat sanguinis. Noctu dumtaxat, cum sive supina, sive in latus sinistrum cubaret, in dexterum enim haud poterat, profluebat, sive lecti calor moveret, sive non jacentis uteri osculo aliquid se opponeret, quod operiret, aut quasi obturaret. Præter id, quod noctu effluxerat, magna erat concreti sanguinis copia, quæ cum primum surgeret, excidebat. Inter hæc ad cæteras mœroris causas gravissima quædam cum repentino terrore accessit ex nec opinato Viri infortunio, quod ut Civitas universa commiseratione, ita Uxor lachrymis, & planctu excepit. Et ea quidem, quæ prima insecuta est, nocte sanguis ferme omnino substitit. At proximis vel fusius effluxit. Jam non erat quispiam, qui tanta, & tam crebra sanguinis effusione spectata, gravidam crederet esse posse mulierem; sed ne ipsa quidem credebat amplius. Mihi tamen, quamvis senior, auscultabat Medicus sæpe inculcanti, judicium adhuc, ut in muliere, quæ sanguine adeo abundaret, esse sustinendum: conceptionis solita indicia omnia præcessisse; abortionis in effuso sanguine, accurate semper inspecto, vestigia necdum ulla apparuisse: lente quidem uterum intumescere; verum si parcius tandem sanguis effluerent, citius fortasse tunc se elaturum. Dandam igitur operam, ut ejus effluxus parcior fieret; sic enim mulieris quoque vires servari facilius posse, quarum lapsus jam incipientis crura indicium dabant non æque firma, atque hactenus fuerant, & minus roseus, quam antea, faciei color. Cum alia, quæ ea mente exhibuerat, minus responderent; dare cœpit veterem rosarum conservam, ut vocant, vitriolatam, qua, & confectione alkermes, sic enim appellant, sine odoribus excipiebat contusa citrea semina, & in boli formam redigebat. Hoc bolo & ventriculus aliquanto melius se habere in-

 cepit,

(1) l. 3. S. 21. in Schol. penult. ad Obs. 58.
(2) Progr. de Hæmorrhag. Gravidar.

cepit, & sanguinis multo minus profluere. Tunc vero (tertia jam pars præterierat Augusti mensis) non solum tumere cœperant mammæ, ut in prioribus uteri gestationibus, sed etiam venter altius se attollere. Hic iterum mulier, cæterique in depositam graviditatis opinionem redire. Erat tamen in soliti aliquid, quod illius, meumque turbaret animum, creber in utero punctionum sensus. Quæ me res movit, ut ventrem manu diligentius contrectarem. Quod dum facerem, magis aliquanto turbatus sum, uterum percipiens, non umbilicum versus acuminatum, sed in transversum utroque latere magis extensum, nec, si paulo fortius premerem, sine dolore id ferentem, præsertim ad dexteram iliacam regionem. Vultu quidem, ut debebam, non modo verbis, apud mulierem suspicionem dissimulavi meam. Hanc Medico tamen, & Viro mox aperui, vereri me, dicens, ne præter fœtum mola subesset: nec tamen propterea nisi id, quod agebatur, agendum; neque enim ubi molæ suspicio esset, & majus in dies, quo minus sanguinis exiret, uteri incrementum, iis esse locum, quæ vehementer adstringerent, præsertim cum sanguis nonnullis quidem noctibus haud ita parce, plerisque tamen satis modice jam prodiret: nec contra ubi facile profluvium redire posset, simulque cum mola, fœtus esse crederetur, ad pellentia, ne in solis quidem molis semper tuta, decurrendum; sed observando, & pro re nata moderando sanguinis fluxum, quiete præterea & animi, & corporis, aptisque alimentis mulieris vires ad cujuslibet enixus casum esse conservandas. Hæc igitur dum attente fierent, post dies non ita multos, XV. Kal. Septembris, mulieri, dum forte staret, aquæ repente ex utero proruperunt neque odore, neque re alia ab iis, quæ parturientibus prodire solent, nisi forte copia paulo majori, discrepantes. Vocata continuo Obstetrix cum proximi partus nulla præterea videret indicia, imo uteri osculum occlusum digito perciperet, hæc nobis curavit significanda: qui nisi novi appareret aliquid, interea quiescendum esse respondimus. Unus, alter, & tertius jam dies sic erant exacti, me non valde mirante, quippe memore, non modo apud Harveum (1), totque alios legisse, verum etiam in Cive altera mea nobilissima aquarum effluxum multo ante extremum gestationis vidisse, felici nihilominus partu non ante legitimum tempus consecuto; ægre tamen hic ferente, ubi fœtum neque robustum, neque solum esse existimarem. Die autem quarto, cum venter, qui ab aquarum exitu detumuerat, iterum cœpisset tumere, ingruentibus partus doloribus, mola primum, deinde fœtus mortuus ejectus est, novissime autem, tribus interjectis horis, nec sine difficultate, & magna sanguinis profusione, secundæ exierunt. Servata est mater, quæ undetrigesimo post anno obiit ex maligno ulcere, ut accepimus, in utero, an vagina, sed postremis illis annis oborto. Certe eo tempore, quo fœtum illum gerebat, & eo, quod protinus, & deinceps satis diu insecutum est, nihil fuerat unde uteri, aut vaginæ exulcerationem jure posses suspicari, indeque sanguinis illas effusiones repetere, ut posses in fœmina, ab Raygero (2) descripta, quippe quæ cum acerbissimis lumborum, & inguinum doloribus immanem primum uteri hæmorrhagiam passa est sex, septemve ante partum hebdomadis, post puerperium autem profluvium, quo intra perpaucos menses confecta est, fœtidissimi nigricantis humoris. Quod si nostrum cum propositis a Phil. Jacobo Hartmanno (3), & a Cl. Gutermanno (4) casibus tibi placeat conferre; non difficile intelliges, abortus, pariter cum mola conjunctos, quanta, & quamdiu profusio sanguinis præcesserit, neque tamen hic ab aperto in vagina sanguifero vase, nedum ab uteri, aut vaginæ exulceratione, deductus sit, aut deduci debuerit. Sed cætera, quæ ad abortum attinent, a nobis descriptum, persequamur. MOLA, eloto, qui

(1) in Additam. ad Exercit. de Generat. ubi de Uter. Humor.
(2) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obs. 135.
(3) Dec. ead. A. 4. Obs. 84.
(4) Act. N. C. Tom. 3. Obs. 78.

qui adhaeserat, sanguine, haud crassior inventa est digitis transversis duobus, aliquanto autem longior, sectaque, nonnihil spongiosa, & quasi carnea apparuit. Secundae nihil ostenderunt vitii. Foetus, qui sequioris erat sexus, novem digitos transversos longitudine non aequabat. Caput universum, & collum a magna quasi sugillatione, sine ullo tamen foetore, nigricabat. Caetera, etiam interius, nihil praeter naturam, quantum videre potui, habebant. Inepta enim mulierum morositate, vix licuit ventrem aperire, in quo ventriculum non inanem, quaedam autem intestina animadverti ab iis, quae secundum naturam continebant, subnigra. Sed ne id quidem permisissent, nisi, ut solari possent Parentes, qui decepti marem amisisse tristius ferebant, uterum exiguum quidem, sed immisso per naturalis rimulam tenui specillo, cum hac manifestissime communicantem, sicuti curiosis ipsis pollicitus eram, ostenderem; clitoridis enim exstantior, rimulamque praetegens, ut in ejusmodi foetibus solet, magnitudo illis pro pene imposuerat; nec mirum, quando saepius Chirurgis, atque adeo Medicis ad eundem modum imposuit.

10. Neque immerito hoc a me dictum, cognosces ubi ab Auctore Scepsis utriusque de Vivipara Generatione in harum altera describi foetum animadverteris, qui *vix attingens tertiam partem digiti auricularis, completus tamen erat, & distinctus in omnibus suis particulis, itaut vel sexus masculinus optime distingueretur*. Scilicet in hunc errorem, quem verbum istud *optime* sine ulla adjecta dubitationis, aut accuratioris examinis mentione, satis indicat, non incidisset, si anatomes exercendae magis, quam impugnandae, studiosus, eadem quae solertes Anatomici, in primisque Ruyschius (1), de tanto faciliori ob ea, quae diximus, in dignoscendo sexu deceptione, quanto minor est foetus, animadvertisset. Quem vulgarem errorem exterminari, parentum interest, qui persaepe abortus eo gravius ferunt, quod marium illos quoque esse putant, qui sunt foemellarum. Caeterum ut ad propositam historiam redeam, an sugillatio illa capitis inde orta sit, quod aquis aut omnino, aut maxima ex parte jam effusis, non membranae illis distentae, sicque deorsum compulsae ad viam foetui dilatandam, sed foetus, matris conatibus propulsus, ipse sibi per angustias oris uteri exitum aperire debuerit, an potius, si, quod facile acciderat, is credatur antea mortuus, laesionem ejusmodi, quae non nisi in vivens corpus, aut in cadaver recentissimum cadit, vel pridem, quaecunque ejus rei causa fuerit, vel statim a morte, capite jam antea deorsum converso forte contraxerit, itemque an mola culpanda hic sit, quae ut ipsum praecessit, sic inter ejus caput, & os uteri interjici potuit, viamque angustiorem facere, eademque obstaculum illud fuerit, quod, aegra stante, sanguini exitum intercludere ex utero, quippe tum desuper compressa, videbatur, in medio relinquo. Quod vero aquas effusas ex amnio fuisse non dubitem, ejusdem foetus, qui non nisi quarto post die exclusus est, cum alia faciunt, tum illud insuper, quod copia esse visae sunt paulo majori, quam debebant. Neque enim ignoro, fuisse ingeniose cogitatum, aquas ante justum tempus prodeuntes, non ad eum, qui denique ejicitur, foetum, sed ad alterum attinere, qui simul quidem cum eo conceptus, verum in vitae primordiis extinctus, & deinde colliquatus, istas, quae exitum anticipant, aquas reliquerit intra amnium proprium donec earum jugi incremento hoc adeo distendatur, ut alterius robusti, & ad maturitatem prope adducti foetus vehementioribus motibus resistere nequeat. Sed ut de aquarum illo incremento hic minime disputemus, atque ut praeterea concedamus, huic cogitato quibusdam in casibus esse locum fortasse posse, at non erat certe in nostro, ut pote cum foetus imperfectus esset, ac debilis, neque in propositis a Petersonio (2), & Dethardingio (3); foetus enim, qui caput, jam exertum, rursus in uterum retraxisse, ibique alter duas, alter septem hebdomadas donec partus tempore omnino

(1) Thes. Anat. 6. n. 48. 51. 54. 59. (2) Eph. N. C. Dec. 1. A. 1. Obs. 62.
(3) Earund. Dec. 3. A. 5. in Append. n. 8. ad cit. Obs. 62.

omnino prodirent, restitisse scribuntur, suis profecto, non alienis aquis exitum aperuerant: aut si exempla hæc, quod ultro fateor, firmas requirebant probationes; alia tamen haud deerunt creditu faciliora, eodemque spectantia, si otium tibi ad quærendum fuerit. Cæterum præmaturum, & qui fere innoxius sit, aquarum exitum repetere plerumque solitus sum a rupto dumtaxat chorio, sic effluere sinente, quod inter se, & amnium plus minusve illarum forte intererat secundum Observationes Ruyschii (1), & aliorum (2); quanquam hi nescio quam inde allantoidem humano in genere commenti sunt. Aquarum vero ex amnio ipso ante justum tempus eruptionem illam esse non dubito, quam merito Hippocrates (3) *malam* pronunciavit. Quamvis enim post ipsam non semper infelix sit partus: sæpius tamen minus est felix, sive illam ut causam, sive ut effectum spectemus. Ut causam quidem; nam effusa tunc aqua viam opportune foetui neque dilatat, neque lubricat. Ut effectum autem; sive enim a minus firmis sit Secundarum membranis, sive ab nimia aquæ copia, sive ab ejus denique acrimonia, id quod Martiano (4), neque injuria, magis displicet, quomodo hæc duo novissima internoscamus, docenti; non bona certe aut de fœtus, aut de matris, aut de utriusque constitutione vel solidorum, vel fluidorum, vel utrorumque significat, contra atque ad partus, & puerperii optabilem felicitatem requiritur. Ex his proclive erit tibi explicare quædam, ad præproperam aquæ eruptionem, ad aliaque in proposita Matrona, & ejus partu, & fœtu, spectantia. In Molæ autem suspicionem quæ me signa induxerint, ex historia intelligis, ubi ipsa, qualia ea cunque sint, memoravi. Non facile utique est ita illius præsentiam cognoscere, ut audacter affirmes: ex signis tamen notis, quæ Majores nobis reliquerunt, prudenter licet suspicari. Eorum plurima; quanquam non omnia simul occurrere necesse est, collecta videbis a Lamzwerdio (5), ex cujus innominati libro, maxima alioquin ex parte infrugifero, a quibusdam ætate hac nostra fuisse descripta, animadverti. Nec tamen ego istam molam aut ante partum, aut post dissectionem ex iis esse, quæ veræ appellantur, censui; imo pro uteri polyposa concretione semper habui in muliere præsertim (quæ me res magis in eam suspicionem perduxit), cujus ex utero tantam prodire sanguinis copiam, & tam facile concrescentis, viderem.

11. Scilicet Molarum aliæ cum legitimæ sint, aliæ quæ illegitime sic appellantur; ex utrisque tamen quædam possunt aut cum fœtu conjungi, & sæpe abortionis causam afferre, sive uterum irritando, sive ejus cavum non parva ex parte occupando; aut sine fœtu adeo increscere, ut graviditatem mentiantur. Sed illegitimæ possunt in virginibus quoque intactis, castisque viduis progigni; legitimæ, nisi apud eos qui, dissentientibus cæteris, ponunt in mulieribus subventanea ova, non possunt. Illegitimæ, ut de his primum dicamus, aut ex sanguine in uteri cavea subsistente, aut ex interiore aliqua ejus excrescentia fiunt. Has ex certa basi, pedunculove cognosces, per quem, ut Ruyschius (6) proposuit, cum utero continuantur, aut certius ex sanguiferis hujus vasis in easdem productis. Illas autem, quæ multo crebrius occurrunt, & ad quas plures, quæ in Sepulchreto extant, non difficile revocabis, non secus ac in vasis, & corde ipso cæteræ polyposæ concretiones, ex sanguine fiunt: quas cur in uteris, ut Lancisius (7) docuit, etiam virgineis cum Hoffmanno (8) agnoscere nolimus, haud satis causæ esse, video, earum præsertim, quibus menstrua uberius fluant, aut insolita non sit hæmorrhagia uterina; hoc enim, aut simili quopiam modo interpretandum censeo Cel. Virum Abrahamum Vaterum (9), qui in virginibus saltem qui-

(1) Thes. Anat. 5. n. 56. prope fin. & Thes. 10. n. 155.
(2) Vid. Littre Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1701. & Commerc. Litter. A. 1732. Hebd. 36. n. 3.
(3) Coac. Prænot. Sect. 3. vers. 187.
(4) Annot. ad eund. vers.
(5) Hist. nat. Molar uter. c. 16.
(6) Cent. Obs. Anat. Chir. 58.
(7) Epist. ad Mulebancher.
(8) Differt. de ignor. uteri struct. §. 19.
(9) Diss. qua Mola prægnans & cæt. thes. 12.

quibusdam agnovit. Concretiones hujusmodi Ruyschius (1) docuit, qua ratione, etiamsi quidpiam membranarum instar adjunctum habeant, a molis quibusdam, inter legitimas ab aliis positis, distinguamus. Quibus de molis priusquam pauca attingamus, non est tibi quædam nostra Observatio singularis conformationis polyposarum quarundam uteri concretionum reticenda.

12. Nobilis in Patria nostra Matrona fuit, procera statura, colore, & habitu laudabili prædita, quæ nonnullos quidem intra primos gestationis menses fœtus ejecerat; sed inter eas abortiones sæpe tamen gestatione absoluta, vitales filios pepererat prægrandes, interdum & geminos, non sine gravi labore, & molesto puerperio. Inter hos difficiles partus fluori haud raro obnoxia fuerat albo, & innocuo, interdum levi etiam, medio inter menstruas purgationes tempore, sanguinis stillicidio, quod semper Viri congressus, paulo vehementior præsertim, non sine dolore aliquo renovabat. Hæc igitur mulier anno exacto circiter trigesimo quarto, cum fluor ille albus plane desiisset; novo morbi genere per intervalla cœpit laborare, sæpius intra biennium recurrente, novissimis autem tribus mensibus A. 1723. & primo insequentis anni, quo ego mense per litteras consultus sum, ad certum semper tempus redeunte, menstruorum videlicet. Tunc enim obortis partus doloribus, & primo, aut altero die sanguinis cursu incipiente, vel uberius quam pro consuetudine effluentis, in medio fere eo cursu ex utero ejiciebatur corpus, ut apparebat, membraneum, idque ea forma, eaque magnitudine, quæ triangulari uteri caveæ satis responderent, modice convexum exterius, qua facie erat inæquale, nec sine plurimis filamentis, quæ ab sedibus, ad quas adhæsissent, abrupta esse videbantur, cavum autem interius, qua facie erat læve, & madidum quasi ab aqueo humore, quem antea continuisset, in exitu autem, per amplum foramen, quod in uno erat angulorum, a distractione facile apertum, emisisset. Hujus ejectionem corporis lochia multa consequebantur, pro mulieris consuetudine sæpe interrupta. Quod si nonnunquam id corpus non integrum, sed in frustula divisum per vices prodiret; tum dolores, & lochiorum fluxus per vices pariter redintegrabantur. Singulis autem istis quatuor mensibus, quibus a Viro se abstinuerat, cum singulas has permolestas quasi abortiones passa esset mulier, nec remedia, a pluribus, qui consulti fuerant, egregiis Medicis imperata, quidquam profuissent; rata, sibi esse multo conducibilius, si novem saltem mensibus a doloribus vacaret; secubare noluit amplius; itaque Martio mense A. 1724. gravida facta est. Ultra Junium tamen fœtum non pertulit. Sed hoc consecuta est, ut Julio, duobusque insequentibus mensibus rite, ac sine illa molestia menstrua fluerent. Cum vero nulla apparuissent mense Octobri, sub Novembris initium reversi dolores sunt cum descripti corporis ejectione, cæterisque de quibus supra dictum est. Diutiusque statis intervallis eadem redire perrexerunt, ut cum ipse uno ex annis proximis Foro Livii essem, ejectum viderim corpus, quod ut absens rescripseram, ex polyposa concretione erat factum, membranam mentiente, in modum dispositam parvi marsupii triangularis; ut proclive esset intelligere, viscidas sanguinei seri particulas, ex uterinis vasorum osculis prodeuntis, quæ albi fluoris forma olim excernebantur, nunc viscidiores factas, ad omnes uteri parietes intimos adhærere, sicque in polyposam membranam concrescere, quæ ad caveæ illius imaginem, quam in Adversariis (2) trianguli propemodum forma esse, confirmavimus, quasi ad typum quendam conformata, marsupium referret, in quod expressa, quæ inter viscidiores illas particulas fuerat, seri pars aquea retineretur, & marsupium servaret cavum, & læve intus redderet: retineri autem facile quia sive ob exstantes intra cervicem lacertos, sive ob hujus, si cum fundo conferatur, angustias, sive ob conniventis osculi impedimentum subsistentes viscidæ particulæ, ibique inter se undique contingentes, jam inde

(1) Cent. citatæ Obs. 29.

(2) I. Tab. 3., & IV. Animad. 42.

inde ab initio marsupium occluderent: hoc denique sanguini, singulis mensibus erupturo, primum quidem obicem opponendo, efficere, ut distenderentur uteri vasa, sicque dolores concitarentur; deinde vero cum urgentis sanguinis vi a parietibus uteri distraheretur, cruciatus augere; novissime undique avulsum, non sine magna ob illam vasorum distentionem & prævia, & comitante, & sequente sanguinis copia ejici. Habes, quæ initio, & postea fuerit mea de hoc morbo opinio: qui in eo quidem mihi, Plateri (1), aliorumque Observationum, vel Aetio (2) olim non incognitarum memori, minime novus videbatur, quod stato menstruorum tempore cum his concretio aliqua, idque diutius, ejiceretur; sed in eo quod concretio singulari ista forma esset, quam apud alios legisse non memini; quin Platerum memini diserte scripsisse, *nullam se cavitatem* in sua *potuisse cognoscere*. Eorum, qui consulti fuerant, aliis uteri excrescentiam hanc nostram esse, visum est, aliis polyposam quidem concretionem, sed ex sanguine per vas aliquod, in utero ipso erosum, destillante. Qui si, ut ego, aut inspexissent ipsi, aut in Mariti multo accuratioribus, quam Medici, litteris ad me missis descriptam legissent; eas opiniones, ut puto, facile deposuissent, quas tempus quoque a vero alienas fuisse, ostendit. Nam ut morbus postea diutius duraverit; finem per se, & per ætatem habuit tandem. Cum enim ad tempus accessit, quo mulieribus solent desinere menstruæ purgationes; jam primum, non singulis mensibus, sed singulis annis, bis, terve dumtaxat redire cœpit: cum vero finem illæ habuerunt; & ipse habuit: neque ullius in utero vel levis erosionis indicium, aut qualiscunque ex utero incommodi unquam extitit quoad mulier vixit; vixit autem donec cancer, in altera postea mamma ortus, septuagesimo anno jam proximam confecit. Porro Medici, quo illa utebatur, sententia fuerat, concretiones illas, de quibus dictum est, subventanea esse ova, cum idem, credo, spectaret, quod illi, qui polyposas molas ab iis, quæ ex subventaneis ovis essent, per caveam, quæ intra has, non intra illas foret, internoscere docuerunt. Qualia ova tametsi essent in mulieribus agnoscenda; difficile tamen esset dicere, cur in ista se explicarent semper in trianguli formam, singulisque mensibus semper unum præsto esset, quod in uterum descenderet. Sed hæc hactenus. Nunc de legitimis, sicuti promisimus, molis pauca adjiciamus.

13. Legitimas Viri ætate nostra doctissimi eas dumtaxat molas appellant, quæ sine prævia conceptione non fiunt. Sed alii ex fœtu, & Secundis, alii ex placenta solum fieri posse credunt, si quacunque de causa rerum harum facies sic mutetur, ut facile pro iis, quæ ab origine fuerant, agnosci nequeant, sive massam quasi carneam, imo carne multo duriorem, sive aggeriem vesicularum, ut quam olim Mercatus (3) vidit, repræsentent. Ruyschius tibi in manibus est, qui in placenta vel sola utrumlibet mutationis genus ostendit cum alibi, tum præsertim in Observationibus: ex quibus anno editis *1690*. cur nihil eorum, quæ hic, aut supra (4) indicavi, ad Scholia saltem harum Sectionum augenda, relatum sit in Sepulchretum, non video. Placentulas enim minorum fœtuum non rarissime in utero subsistere, ab eoque se constringente magis magisque compressas, longe aliud ac erant, non modo figura, sed & substantia carni durissimæ simili, videri docuit (5). Placentas autem fœtuum majorum ibidem restitantes, interdum degenerare in vesiculas, humoris aquosi plenas, idem, siquis alius, præclare ostendit, cum unam eandemque placentam invenit (6) ex parte sanam, ex parte in ejusmodi vesiculas jam mutatam. Quæ Observationes etsi veræ sint; tria tamen, aut quatuor sunt addenda. Primum, neque minorum fœtuum placentulas non aliquando in vesiculas degenerare, cum Ruyschius idem in placentula fœtus *trium fere mensium* initia hujus mutationis, in altera autem *placentula* ipsam *mu-*

(1) Obs. l. 3. ubi de Inanimat. Excret.
(2) Medic. Tetrabi. 4. Serm. 4. c. 80.
(3) Sect. hac Sepulchr. 37. Obs. 1. §. 4.
(4) n. 11.
(5) Obs. 28. 29. 58.
(6) Obs. 33.

mutationem magis luculentam demonstraverit (1). Alterum, nec soli placentæ mutationem hanc convenire, quando non tantum ex posterioribus Observationibus Ruyschii constat, vel in funiculo umbilicali vesiculam ipsum *pluries vidisse* (2); sed & ex vetustioribus (3) manifestum est, eundem funiculum tot vesiculis præditum ipsi nonnunquam occurrisse, *ut totus videretur concatenatio vesicularum aqueo humore refertarum:* quin etiam ex Vallisnerii nostri Observatione (4) certum est, post immanem vesicularum numerum, ex utero ejectam esse placentam, ut, nisi hanc ad alterum fœtum pertinuisse comminiscaris, liqueret, ex placentæ igitur mutatione illas non fuisse, quod ex aliorum quoque, ut puta Cl. Gutermanni (5) inferre potes Observationibus. Tertium, cum eodem Vallisnerio, quem ea pariter, quæ modo adnotavi, fere omnia video animadvertisse, dubitari fortasse posse, num illa placentæ in vesiculas degeneratio tunc fiat cum in utero post exclusum fœtum subsistit, an priusquam is excludatur, sit facta. Ego certe in quadrimestris fœtus placenta, quæ simul cum eo exclusa fuerat, vesiculam vidi aqua plenam. Attamen sic ista mutatio sæpius in placentis, quæ cum fœtu prodeunt, conspiceretur. Quartum denique, cum supra dictum sit, neutrum hoc molarum genus fieri non præcedente conceptione, & neutrum sane ab intactis virginibus, quod legisse meminerim, editum sit, summa profecto & peritia, & diligentia in examinando, nec minori prudentia in pronunciando opus esse, siquando ulla ex iis, quæ a viro se abstinuisse creduntur, aliquid ejiceret, quod ad alterutrum genus spectare a primo videretur, ne forte non placenta, sed mera sanguinis concretio, aut excrescentia quæpiam esset, quæ carnis, aut vesicularum, de quibus diximus, similitudinem gereret. Excrescentias enim, quæ carnem referant, aut caro sint, passim extare, est notissimum: quæ autem ipsarum vesicularum similes sint, Litteris superioribus (6) est traditum. Quin etiam ut in ventris cavo hydrops est interdum ex hydatidibus, ut puta quales Ruyschius (7) pinxit peculiari sacco inclusas, ita non repugnat, hydropem uteri nonnunquam fieri ad eundem modum, præsertim cum hunc; nisi forte pro mola ex vesiculis, ut alii malunt, habendum; capite *de uteri hydrope* Aetius (8) descripserit, *Humoris copia*, inquit, *in uterum confluit, & aliquando corpuscula quædam, vesicæ fellis simillima, in ipso generantur, in quibus humor colligitur:* eaque corpuscula infra vocat *pelliceas, & aqua refertas vesicas*. Nec desunt exempla diuturni hydropis soluti per immanem ex utero excretum hydatidum numerum, quale propositum leges a Cl. Kannegiessero (9) in vetula annos nata circiter septuaginta: quanquam esse aliqui possunt, qui in hac quoque hydatides illas ad veram molam attinuisse, suspicentur, nimirum ex placenta fœtus, dum ætas adhuc ferret, concepti, postque hujus obitum multos per annos gestata. Quod ideo dico, quia Cl. Rideux (10) molam alterius, sed legitimi, ut non dubitat, generis a Vidua annum agente septuagesimum septimum ejectam, quamvis ea magnitudine, & pondere; ut mirum sit, nullum unquam sui indicium dedisse, censet tamen ob eas, quas profert, rationes ex conceptu ortam mulieris cum annum ageret quinquagesimum quartum, nempe anno, quo menstruæ purgationes, nihil ad id usque tempus imminutæ, repente desierunt; nonum autem filium anno ediderat quinquagesimo primo. Quibus positis duo colligas, licet. Alterum, ut videas, an hinc possis ex aliqua saltem parte explicare, quomodo fœmina, de qua apud Vallisnerium (11) legeris, ipsa quoque totidem liberorum parens, quorum ultimum credebatur anno propemodum quinquagesimo peperisse, anno de-

(1) Thes. Anat. 6. n. 102. 103., & Tab. 5. Fig. 3. 4. 5.
(2) Ibid. n. 45. & Tab. 2. Fig. 3.
(3) Obs. 14. & Fig. 15.
(4) Opere Tom. 2. P. 1. ubi de Partu Vesicular.
(5) Act. N. C. Tom. 3. Obs. 78.
(6) n. 20., & seqq.
(7) Obs. cit. Fig. 24.
(8) Medic. Tetrabibl. 4. Serm. 4. c. 79.
(9) Act. N. C. Tom. 6. Ob. 89.
(10) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1735.
(11) Tom. 2. cit. P. 2. c. ultim.

demum septuagesimo secundo placentam ejecerit, ad eamque annexum frustum, libræ pondo, carnis informis, si quandam in summo excipias ocelli similitudinem, intus vero implexus quasi cujusdam intestinorum: item quomodo alia (1), hac postrema anno major, cui olim fœcundæ, nunc iterum menstrua uno atque altero mense redierant; cum multo grandiori carnis frusto *venas*, si veræ tamen venæ fuerunt, suamque tandiu potuerunt servare formam, excluserit. Alterum, ut siquid forte ejusdemmodi ex Vidua aliqua vel diu post mariti obitum prodeat, quod ad veræ molæ naturam accedat, imo vera mola sit; non propterea de ejus pudicitia continuo dubites, quando, ut supra dictum est, potuit olim in abortu, vel minus animadverso, placentula in utero substitisse.

In Virginibus autem etsi hæc locum minime habeant; & in ipsis tamen, uti dicebam, diligenter etiam atque etiam videndum est, ne facilis contingat deceptio. Quæ ut quoad ejus fieri potest, vitetur; in carnosis quidem excrescentiis, & in polyposis sanguinis concretionibus ea juvabit attendere, quæ supra (2) ad id memorata sunt, & indicata ibi Ruyschii loca perlegere, quin etiam addere Cl. Schlierbachii (3) Observationem, qui tametsi molam vidit *quadantenus vasculosam*, *copiosis simul hydatidibus refertam*, *quibus multa pinguedo interjecta apparebat*; non propterea ex Virgine esse, negavit, credo quia vel in polyposis concretionibus aliquid sæpe, quod pinguedinem mentiatur, & aliquid interdum, quod vasa quadantenus referre possit, conspicimus; de hydatidibus autem paulo ante dictum est. Sic etiam Phil. Jac. Hartmannus (4) nec a *pinguis cuticulæ* specie, nec a *pluribus tunicis*, *fibris vasis intermixtis & albis*, neque demum a *vesicula intus hærente*, & *gelatinam* continente se decipi, passus est, quin *coagulum sanguinis* esse agnosceret in ea tamen, in qua si molam veram esse, dixisset, nullam inde labem ejus, quippe nuptæ, honesto nomini aspersisset. Itaque non quid appareat, sed quid sit, accurate quærendum est; veræ enim fibræ, vera vasa, veræ tunicæ, ex iisque confecta vesica sine viri usu esse non possunt. Imo hujusmodi vesica inter molas omnes maxime legitima esset, quippe inchoamenti embryonis, & humoris, in quo is natat, involucrum, si molæ nomine, ut a plerisque nunc accipitur, res hujusmodi comprehenderetur: quanquam hanc ipsam vocabant *molam vesicularem* idem Hartmannus (5), & hunc secutus Cl. Gottwaldtus (6), qui ejus Icone satis earum simili, quas edidit postea Ruyschius (7) suam illustravit Observationem. Hæc igitur in Virginibus esse non potest, nec quantum scio, illa pariter, quæ aliquanto melius mola vesicularis appellaretur, id est aggeries vesicularum in modum racemi disposita. In qua agnoscenda ne qua deceptio contingat, haud inutile, opinor, fuerit magis accuratas descriptiones, Iconesque earum inspectare, quæ post conceptionem ejectæ sunt, ramosque, aut ramulos in illis attendere, ad quos appensæ non raro prodiere. Quales descriptiones, Iconesque apud Ruyschium, quanquam vesiculas ipsas non semel pinxit, & multoties memoravit, & bis nonnunquam intra duodecim dies vidit (8), haud æque invenies ac apud Malpighium (9), & Vallisnerium (10). Certe autem parvæ illæ ex vesiculis factæ excrescentiæ, quas mihi intra uterum videre contigit, ramulos ostendebant nullos, ad quos vesiculæ appenderentur, quippe inter se constipatæ, cohærentesque aut per se, aut per interjectam neque tenuem, neque ramosam substantiam.

14. Cæterum vesicarum, quæ ex utero ejectæ sint, tot prostant Observationes, totque harum collectiones ab Eruditis Viris sunt indicatæ, ut in sylvam ligna ferre videri possem, si alias huc, mihi notas, fusius adderem. Nam & Foroliviensem

(1) Eph. N. C. Cent. *6*. Ob. 74.
(2) n. 11.
(3) Act. N. C. Tom. *7*. Ob. *61*.
(4) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5., & *6*. Obs. 206.
(5) Earund. Dec. 2. A. 10. Obs. 157.
(6) Earund. Dec. 3. A. 9., & 10. Obs. 159.
(7) Thes. Anat. 6. Tab. 2.
(8) Advers. Anat. Dec. 2. c. ult.
(9) Op. Posth.
(10) Opere loc. cit. & Eph. N. C. Cent. *9*. Obs. 73.

sem Matronam scio quadragesimo circiter ab hinc anno vesiculas alias majores, alias minores, alias minimas edidisse, & hic pariter uxorem Prætorii famuli An. 1727. ejecisse plurimas, foetus qui expectabatur, loco, & Albertinum sub initium A. 1724. semel, atque iterum mensis intervallo a foemina quadam non sine febre, sævisque doloribus exclusam vidisse aggeriem vesicularum, quæ rubri ribesii majores acinos, nisi quod colore erant paulo dilutiore, figura, & dispositione referebant: nec vero color alias fuisse istas ac eas, de quibus loquimur, vesiculas, ostendit, quando non Tulpius modo (1) quasdam, quæ *aqua crocea*, sed & Lancisius (2) alias, quæ in uno eodemque racemo inter cæteras limpido, aut subflavo latice plenas, *subrubro veluti cruore* distendebantur, huc attinuisse, non dubitarunt, ut neque Cl. Viri Magnenius (3), Dechiappa (4), & Gutermannus (5), quorum hic in quibusdam majoribus, alter in omnibus (omnes enim erant majores) *sanguineam*, vel *rubellam* intus *maculam* conspexerunt, Magnenius autem in altera mola nonnullas *flavescentes*, duas tantum, aut tres exterius *rubescentes*, in altera ejusdem mulieris omnes (quæ erant innumeræ, & miliares) *rubicundissimas* deprehendit. Quibus denique addes Ill. Hallerum, ubi (6) vesiculis albis descriptis, qui petiolis ex placenta emissis adhærebant, in ipsa quoque placenta, ait, *vesiculas rubicundas magis fuisse pariter sibi innexas*. Mitto alias, in quibus nihil, quod ad rubrum colorem spectet, adnotatum est, ex utero ejectas vesicas, sive solutæ exierint, ut fortasse, quæ in Commercio Litterario A. 1745. (7), certe autem, ni fallor, quæ a Præcl. Phil. Conrado Fabricio (8) memorantur, sive non solutæ quidem, sed confuso ordine dispositæ, ut quæ a Cl. Wogau (9) describuntur, sive demum *uvæ instar racemorum collectæ*, ut quæ a Cl. Viris Jo. Sebast. Albrecht (10), & Jo. Jac. Treyling (11): quod ad genus fere omnes spectabant, de quibus paulo ante relatum est. Ad me quoque allatæ sunt interdum ex eodem genere quamplurimæ, præsertim A. 1716, quas post foetum violenta abortione exclusum Veronensis mulier ejecerat. Eas simul cum eo, qui miserat, Vallisnerio examinavi. Sed ob eandem, puto, quæ dicta est, causam, nempe ingentis jam tum ejusmodi historiarum numeri, cum ipse postea, quod sciam, Observationem hanc non ediderit, ego pariter prætermittam. Addam potius, quale initium vesicularis molæ in canis utero deprehenderim A. 1723; neque enim tot prostant historiæ molæ ejuscemodi in utero visæ, quot ejectæ; multo autem rariores sint molæ in brutis animantibus oportet, quando non Aristoteles solum (12) *in mulieribus* illas *aut solis*, *aut maxime* gigni, scripsit, sed etiam inter Recentiores Harderus (13), *ejusmodi quicquam ex bruti utero excretum* negat se *conspexisse*, rogatque cæteros, *ut si quid de his compertum habeant*, *vel olim experiantur*, *publico sibique non invideant*. Non me fugit, in gallinarum ovis sive exclusis, sive in ovario hærentibus molas fuisse repertas, ut a Vallisnerio (14), & a Gottwaldio (15). In perfectis autem, quæ vocant, brutis animalibus, de quibus Harderus videtur loqui, non inficior, esse fortasse exempla posse hoc, quod ego producturus sum, inchoamento luculentiora: in præsentia tamen legisse non memini: & quamvis Eruditissimus Vir ajat, *in vacca etiam molam vesicularem Vallisnerium descripsisse*; in cane fortasse voluit dicere, in qua revera descripsit (16); sed ejusmodi, ut ipse sit fassus „ difficile judicari, num esset aliqua „ præter naturam productio nata ex uteri „ substantia. „

Lll 2 15. CA-

(1) Obs. Med. l. 3. c. 32.
(2) Epist. supra cit. ad n. 11. quæ prima est apud Vallisner. Ist. della Generaz. P. 3. c. 3.
(3) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 166.
(4) Ibid. Obs. ead.
(5) Obs. cit. supra ad n. 9.
(6) Opusc. Pathol. Obs. 40.
(7) Hebd. 33. in fine.
(8) Propempt. ad Diss. I. B. Hoffmanni not. c.
(9) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 85.
(10) Commerc. Litter. A. 1738. Hebd. 28. n. 1. in fine.
(11) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 134.
(12) De Generat. Animal. l. 4. c. 7.
(13) Eph. N. C. Dec. 2. A. 2. Obs. 185.
(14) Opere Tom. 1. P. 3. pag. 126., & Tom. 2. P. 2. pag. 212. n. 16., & pag. 240. n. 9.
(15) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9., & 10. Obs. 157.
(16) Opere Tom. 2. P. 2. vers. finem.

15. CATELLA, quæ multoties pepererat, sed binos, haud plures, singulis partubus, cum ante mensem a cane inita, gravida facta crederetur, novissime dies aliquot tristis visa, repente convulsivis motibus correpta, sine ullo ejulatu mortua est. Herus, Vir doctus, meique amicus postridie ad me venit, petiitque, ut si commodum esset, causam mortis quærerem: quod ipso, qui cadaver afferri jussit, aliisque in Re Anatomica exercitatis spectantibus, continuo præstiti. CEREBRI Laterales ventriculi, & præsertim sinister, magnam vim aquæ continebant, quam non diu ante mortem illuc effusam rubor Choroidum plexuum indicabat. Cordis caveæ plenæ sanguinis ferme concreti, nigerrimi. Ventris potissimum membranæ, nam alibi quoque pingues fuerant, ea pinguedinis copia, circa uterum præsertim, refertæ erant, ut tenuem totum utriusque tubæ tractum demonstrare vix potuerim. Testes, etsi prope alterum eorum conspiciebantur hydatides, nullam ex iis, quas secundum naturam plerumque solent, vesiculam habuerunt: nec mirum, quando toti quasi carnei videbantur ex contractis videlicet corporibus, quæ lutea in vaccis, & mulieribus appellamus. Per vaginæ interiorem faciem hic illic prominebant subrotundæ glandulæ inæquali magnitudine, scirrhosa duritie. Inde ad uterum progressus, initium sinistri hujus cornu omnino impervium offendi. Erant tamen cornua ambo incessu tortuoso, & hic illic magis, minusque protuberantia, quamvis non ita in distinctas cellulas usquam dilatata, ut in prægnantibus jam ab aliquo tempore canibus videre consuevimus. Tota interior eorum facies ad tactum tenera, rubebat. Sed iis locis ubi exterius majores cæteris protuberantiæ apparuerant, humor continebatur crassus, mucosus, ex viridi albus, ut pus referret, inodorus, nullum fœtus inchoamentum ostendens. Hunc autem humorem complectebatur mollis quædam, rubensque substantia, in qua vesiculæ se prodebant aqua plenæ, aliæ alia magnitudine, sed parvæ omnes, nec plurimæ.

16. Inter reliquas falsæ graviditatis caussas merito in Sepulchreto post Molas referri video alios non modo uteri, sed & quarundam præterea ventris Partium tumores. Uteri quidem sive ab internis sint, externisve excrescentiis, sive ab humoribus in ejus visceris parietibus, aut ejus etiam cavea restitantibus, intercluso per osculum exitu a quacunque causa id vel constringente, vel obstruente. Quorundam autem aliorum viscerum, in primisque mesenterii. De quibus fere omnibus rebus cum alias a me plura, aut pauciora scripta sint, hic ea repetere non oportet.

Illud vero potius expediam, quod ex me quæsitum esse a te memini, quando, & quomodo ob renem unum dumtaxat a primordiis creatum sic promineat venter, ut vel Anatomicus possit decipi, & pro uteri gestatione accipere? id enim inter cæteras causas *graviditatem ementientes* in hac Sepulchreti Sectione (*) fuisse propositum. Etsi prospicio, in tanto prolixiorem, quam putas, sermonem oportere me ingredi, ut tibi a proposito hujus Epistolæ digredi videri possim; faciam tamen non illibenter, tum quia, si hunc prætermittam, nullus mihi superet opportunus tuæ isti postulationi satisfaciendi locus, tum quia simul in aliquem ordinem innumeras ferme renis unius Observationes redigere conabor, quod, si potero, non erit inutile effecisse. Nunc enim certe multo mihi facilius esset tibi satisfacere, si qui post Pinum (**) inventi unius tantum renis exempla collegerunt, Schenckius (1), Bauhinus (2), Riolanus (3), Panarolus (4), Rhodius (5), Hornius (6), Blasius (7), Francus (8), Hil-

(*) XXXVII. Vid. titulum Observationis 3. præfixum ad n. 6. qui pro n. 7. ibid. ponitur.
(**) Annot. ad pag. 51. 8. Opusc. Anat. Eustach.
(1) Obs. Medic. Rar. l. 3. ubi de Renib. Obs. 2., & 3.
(2) in Notulis ad Theatr. Anat. l. 1. c. 22.
(3) Anthropogr. l. 2. c. 26.
(4) Jatrologism. Pentec. 1. Obs. 3.
(5) Mantiss. Anat. Obs. 32.
(6) Annot. g ad Botalli. Obs. Anat.
(7) Append. ad Bellin. de Renib.
(8) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5., & 6. Obs. 176.

Hilſcherus (1), aliique deinceps exempla omnia, quæ, ſua quiſque ætate jam edita, facilius poterant, propoſuiſſent, & propoſita in certas claſſes diſtribuiſſent. Illi vero aliqua, in obviis etiam libris extantia, prætermiſerunt, & quæ produxere, ea, fere promiſcue indicare conſueverunt, cum haud difficile eſſet in ea dividere, in quibus ren unus factus eſt pro duobus, & in ea, in quibus factus eſt ex duobus, & prima illa rurſus in ea, in quibus ren ſuum occupat latus, & in ea, in quibus, Spinæ impoſitus, medium tenet. Ad illa prima attinent, & rene quidem ſuum latus ſervante, præter vetuſta ex Ariſtotele (2), ea quæ tot poſteri, & in his Sphærerius (3), & Solenander (4) ex Matth. Stoico, Plazzonus (5) cum Silvatico, apud quem legere præſtabit, Hallerus (6), Petſchius (7) propoſuerunt, &, ſi meam ſeponere hinc malis dubitationem, Epiſtola XL. (8) indicatam, etiam Tulpius (9), & Meekrenius (10). Quam dubitationem ſeponas licet in Obſervatione Hilſcheri (11): etſi enim a te addi hæc poſſit ad eas, quæ in Sepulchreto ſunt ad renalem iſchuriam a calculis attinentes; tamen, ut cætera omittam, ſatis indiciorum ab ſolerti Perſcrutatore congeſtum eſt, unde renem alterum a primordiis defuiſſe, intelligamus, non ſecus atque in Profeſſore illo Cabrolii (12), & in memoratis alias (13) a nobis adoleſcente Manfredii, catella noſtra, & cuniculo, imo & Sacerdote, & muliere Valſalvæ, & Poupartii puella. Fuit autem in muliere illa id quoque indicio, unum ab natura fuiſſe renem, quod hic binis pelvibus inſtruebatur, biniſque ureteribus: quot in Ponaroli (14) item juvene, & in Laubii (15) milite non ſolum fuiſſe legimus, ſed præterea ex ureteribus alterum in eam ſe immiſiſſe veſicæ partem, cui ren nullus reſpondebat. Memoratis hactenus exemplis, quæ ad primæ claſſis partem primam omnia ſpectant, veriſimile eſt, alia plurima adjungi poſſe tum quæ in præſentia non ſuccurrant; neque enim mihi id unquam ſumam, ut omnia putem aut legiſſe, aut meminiſſe; tum quæ Scriptores ſic expreſſerunt, ut unum dumtaxat renem fuiſſe, dixerint, veluti Columbus (16), Fernelius (17), Caſparus Wolphius (18), Laurentius (19), Boſcus (20) & ſuam, & paternam indicans Obſervationem, Jo. Scultetus (21), Saltzmannus (22): ex iis autem, qui a Viris Eruditiſſimis Rhodio (23), & Hallero (24) laudantur, Lopez, Ronſeus, Duretus, Handwigius, Humelius, aliqui fortaſſe exempla ſcripſerint ad hanc claſſem attinentia: *fortaſſe* dico propterea quod ex indicatis libris alii mihi non ſunt in manibus, alii vero, quantum ego quidem potui quærere, ea non exhibent, quæ dicuntur, non ſecus ac Carpi in Mundinum Commentaria fruſtra verſavi; *exemplum* enim illud *aliud*, quod ait Riolanus (25), ubi maxime eſſe debuiſſet, non inveni. Nec vero quia ex utriſque illis Auctoribus plerique ſcripſerint, eum unum renem fuiſſe magnum, imo aliqui, ut Columbus, *maximum*, ut Fernelius, *mira magnitudinis mole*, ut Boſcus, *magnitudinis, & latitudinis fere incredibilis*; idcirco a te continuo putandi ſunt de rene dixiſſe, qui non ad hanc primam claſſis primæ ſpectaret partem. Probe enim memineris, quantum ren alteruter poſſit excreſcere (26): cur non igitur cum unus tantum eſt, magnus eſſe queat in ſuo latere? imo etiam prægrandis, ſi forte vis morbi accedat, & calculis, pure, lotio retento, ut in exemplo non uno ex iis, quæ ſupra allata ſunt, diſtendatur. Quæ cum dico, noli putare, probari a me, quod Vir Doctus

(1) Proluſ. de unico reperto Rene. (2) apud Schenck. Obſ. cit. 2. (3) Ibid.
(4) Ibid. Obſ. 3. (5) apud Rhod. cit. Obſ. 32. (6) Opuſc. Pathol. Obſ. 60.
(7) Syllog. Anat. ſelect. Obſ. §. 77. 78. (8) n. 14. (9) l. 4. Obſ. Med. c. 38.
(10) Obſ. Med. Chir. c. 40. (11) Proluſ. cit. (12) Obſ. var. 14.
(13) Adverſ. Anat. 3. Animad. 32., & Epiſt. 40. n. 14. (14) Obſ. 3. cit.
(15) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 16. (16) De Re Anat. l. 15. (17) Phyſiol. l. 1. c. 7.
(18) apud Schenck. Obſ. cit. 2. (19) Hiſt. Anat. hum. corp. l. 6. c. 23.
(20) De Facult. Anat. Lect. 2. (21) Trichiaſ. admir. pag. 89.
(22) apud Stehelin. in Tentam. Med. th 1. (23) Obſ. 32. cit.
(24) in Acceſſ. ad Boerh. Meth. Stud. Medic. P. 7. Sect. 4. c. 14. (25) c. 26. cit.
(26) Vid. Epiſt. 40. n. 14.

ctus scripsit, cum ren unicus fuit, *ex cunctarum observationum testimonio, semper magnitudinem renis naturalem multum superavisse*. Neque enim in cunctis Observationibus hoc video adnotatum: quin video Panarolum (1) diserte admonentem, in sua *justam quantitatem non excessisse*, & Valsalvam (2) in suarum altera, *naturali* fuisse *magnitudine*. Quamobrem a vero minus discessit Riolanus (3), cum scripsit, *si* ren *unicus reperiatur, fere gemini magnitudinem æquare*. Utinam, quæ continuo adjicit, probare possem, *& supra dorsum jacere, paulum remotis canalibus Aortæ, & Cavæ, ut sedem præbeant solitario reni*. Sed quot exempla prostent unici renis suam retinentis sedem, ex superioribus manifestum est. Supra dorsum autem jacentem, & Magna vasa (quod tamen vel tunc non semper adnotatum est) removentem si fere omnes unici renis Observatores vidissent; res quoque has, quippe non minus ipsis raras, quam renis unitatem, simul ab se visas indicassent: quod cum illi haud fecerint, qui nihil aliud, nisi unicum renem memorarunt: ideo verisimile esse, supra dixi, eorum Observationes ad classis primæ partem primam spectasse, non ad secundam, quam, sit licet multo rarior, quasi omnia exempla unici renis complectentem, solam ponebat Riolanus. Qua de parte priusquam dicam, commodius est, ut secundam classem expediam, ad quam renem non tam pro duobus factum, quam ex duobus, referebam. Quod ita accipias velim, non quasi negarem, in nonnullis de supra allatis exemplis unum ex duobus renibus videri factum, ut cum duplici & pelvi, & uretere instructus erat, aut quasi contenderem, ex duobus renibus, qui primum divisi creati essent, alterum postmodum cum altero, crescente embryone, coaluisse. Nihil enim aliud hic mihi volo, quam quod primi obtutus judicio apparet. Princeps, quantum memini, id vidit Jacobus Berengarius (4). In quodam *renes erant*, inquit, *continui ac si esset unus ren: & habebat duas venas, & duas arterias emulgentes, & duos poros uritides cum uno solo panniculo involvente: qui occupabat loca solita renum, & etiam medium dorsi, quod est in loco inter splenem, & hepar, parum infra ea*. Eodem ille *unus* ren spectat ab Rondeletio (5) visus, *qui forma lunari erat, ambobus nimirum* renibus *simul conjunctis*, & quem ex Doldio Blasius (6) exhibet, & quem Riolanus (7) ab se inventum describit *supra spinam collocatum .... cono deorsum vergente, cornibus sursum erectis*. Nec alio attinere credo conspectum a Piccolhomino (8), nisi quod conjunctio inter superiores partes renum fiebat, ut cum *transversus venæ cavæ, & arteriæ magnæ incubaret, resima illius atque sinuata facies deorsum, gibba vero atque convexa sursum spectaret*: qualem & figura, & positu in monstro vidit Ill. Winslowius (9). In exemplis cæteris cornua erant, sicut in illis prioribus, sursum conversa, ut in Th. Bartholini (10), Stalpartii (11), qui apud Nuckium (12) quoque simile aspexit, Cel. Halleri (13), Vernoii (14), Petschii (15), & ne de Grasseckio, & Bæchio plus dicam, quam quod ex Hallero (16) scio, nempe alterum *vidisse renem ex duobus coalitum*, alterum *meminisse renis ex duobus connati*, utque ad Italos redeam; meus olim discipulus Jo. Orontius Azzariti Apulus ad me misit A. 1721. descriptionem, & delineationem unici renis, in quem, cadaver humanum Venetiis secans, inciderat, cum Bartholiniano, ad quem maxime accedebat, haud inutiliter conferendi; nam, præter cætera, indicare posse credo, unde Spermaticæ arteriæ orirentur, quas Bartholinus scripsit fuisse *nullas*. Anno autem 1732. Amicus, dum viveret, meus, alibi quoque laudatus, Bonazolius (17) renem proposuit ejusdem gene-

(1) Obs. 3. cit. (2) Epist. 25. n. 4. (3) Encheir. Anat. l. 2. c. 28.
(4) Isag. de Anat. Ventr. Inf. ubi de Renib. (5) apud Schenck. Obs. cit. 2.
(6) cit. Append. Fig. 13. (7) Anthrop. c. cit. 26. (8) l. 2. Prælect. Anat. 22.
(9) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1740. (10) Cent. 2. Hist. Anat. 77.
(11) Cent. 1. Obs. rar. Med. 50. (12) Ibid. (13) Opusc. Anat. P. 5. Tab. 6. Fig. 9.
(14) Comment. Acad. Sc. Imper. Petropol. Tom. 3. (15) Syllog. cit. §. 79.
(16) Accession. ad cit. c. 14. Meth. Stud. Medic. (17) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 2. P. 1.

neris. Ego denique A. 1740. circa medium Decembrem in sexenni puella inveni, & cunctis, qui aderant, Præstantibus Viris, & Studiosis Adolescentibus in Nosocomio demonstravi renem unicum: quem apud me videre poteris non negligenter descriptum, & pictum, his potissimum a plerisque memoratorum discrepantem, quod lobus dexter a sinistro distabat intervallo non ita magno, & ima parte ille huic imposita, & sulco, nec profundo tamen, & ab anteriore tantum facie quasi divisa, isthmum faciebat neutro lobo tenuiorem. Francus autem (1) unus, quod sciam, isthmum vidit, & pinxit *maxima vastitate, & amplitudine*. Cum vero nihil dicat de crassitudine, imo lobos ajat fuisse singulos in ea sede, quam renes solent occupare, sicut in aliorum Observationibus fuisse intelligo, in quibus ut totus ren esset maximus, tenuiori tamen dumtaxat isthmo Spinæ incubabat; nolui hæc exempla cum iis confundere, quæ ad secundam attinent, ad quam jam transeo, meæ divisionis partem, illa complectentem, in quibus totum renis unici corpus Spinæ imponebatur. Quo renem pertinere illum, censebimus, quem cum Jo. Vasseo Carolus Stephanus (2) conspexit *unum tantum renem in medio spinæ exacte situm, eumque maximum*, & quem dixerat Andernacus (3), *nonnunquam unum tantum mediæ spinæ innexum apparuisse*. Notissimus est autem, qui a Botallo (4) descriptus, & pictus, tantus erat, ut ex quatuor constare videretur. Neque ignotus est quem Cabrolius (5) in memorati Professoris servo *unum, sed mole incredibili* offendit *incubantem vertebris lumborum*: quibus *inhærentem* pariter vidit *unicum, & valde amplum* Cel. Fantonus (6). Eodem referes, quem in puella annicula invenit sæpius laudatus Hallerus (7). Atque ut redeam ad vetustiores, simulque ad illud propius accedam, cujus gratia sum in hunc longum sermonem ingressus; Vesalius (8) scripserat, *interdum in habentibus ventrem impense prominulum, & vitiatum costarum ductum se vidisse unum, eundemque maximum, super venæ cavæ, & arteriæ magnæ corpora renem collocatum*. Eustachius vero (9) ejusmodi quidem insolitam renis unici sedem olim, semelque, conspexisse se tradidit; sed *illud* dumtaxat *recte meminisse, quod mediæ spinæ innixus hærebat, & magnitudinis mole numerum supplebat*; subjecitque hæc: *Verum unicumne tantum renem illis natura præcipue tribuerit, qui & ventrem habent eminentiorem, & vitiatum costarum ductum, fateor me ignorare: hortorque anatomiæ studiosos, ut diligenter observent, num verum sit, an secus*. Ab eo tempore non recordor legisse qui Eustachianæ hujus hortationis meminerit, cum in magnum incidit renem Spinæ impositum, nedum cum duorum loborum isthmum in tranversum illac traductum offendit. Imo utroque in casu aut nihil adnotatum reperi in exemplis hactenus productis, aut cum recte homo valuisset, ferro, laqueo, maligna febre sublatum esse; si Piccolhomini, & Azzariti excipias Observationes, quorum ille malam corporis constitutionem fuisse, indicavit ab isthmo fortassis venam Cavam, & arteriam Magnam premente, eoque utriusque muneri officiente, hic vero ab eadem causa aneurysma repetebat arteriæ illius, inter appendices diaphragmatis ortum, quod & vertebras eroserat, & magna demum sanguinis copia in sinistrum thoracis cavum effusa, vitam ademerat. Sed isthmus plerumque, ut dixi, tenuior, nisi forte sensim crassescat, aut sanguis, præter modum auctus, subjecta Magna vasa distendat, nocere adeo non solet. Ego cum in puella isthmum reperi neutro, ut dixi, lobo tenuiorem, lobos autem non valde inter se distantes, quippe qui consuetam renum sedem non occupabant, sed ipsis vertebrarum lateribus incumbebant; non negligendam mihi Eustachii adhortationem existimavi. Verum nec puellæ abdomen prominens fuerat, nec costarum ductus ab naturali recedebat norma; ut si forte quisquam cum Vesalio voluis-

(1) Obs. cit. 176. (2) De dissect. part. corp. hum. l. 2. c. 15. (3) Anat. Inst. l. 1.
(4) Obs. Anat. 1. (5) Obs. cit. 14. (6) Dissert. Anat. Renov. 7.
(7) Opusc. Pathol. Obs. 59. (8) De corp. hum. fabr. l. 5. c. 10.
(9) De Renib. c. 10.

luisset ab insolito illarum antrorsum flexu causam deducere, cur lobi ab sua sede fuissent exclusi, nequaquam posset. Quod tamen venter non emineret, minus hic erat mirum, cum ren totus neque esset ex maximis, & parvam tantum sui partem anteriori haberet impositam vertebrarum sedi. Vix autem credo, cum huic sedi, adeo per se prominenti, moles superaddita esset prægrandis unius renis, ventrem non eminuisse. Quin nostrum Plazzonum (1) lego eam mulierem, in qua ibi ren erat ejusmodi, *initio*, id est antequam incideret, *prægnantem putasse*: quod pariter putaturum, sive pariter suspicaturum fuisse Spigelium item nostrum fuisse, existimo, si mulier fuisset is, in quo (2) *renem offendit istius fœminæ persimilem*. Jam vero per te vides, etiamsi quod de Plazzono loquens modo dicebam, in hac ipsa XXXVII. Sepulchreti Sectione (3) inter falsæ graviditatis exempla relatum sit; id tamen non nisi de suspicione Anatomici, cadaver mox dissecturi, esse accipiendum. Neque enim, vivente, & interrogata muliere, imponere pro uteri gestatione potest tumor, non paucis ante mensibus inchoatus, sed a primordiis usque extans. Imponere autem potest ren alteruter, non ab natura, sed a morbo grandior factus, eoque delapsus in hypogastrium. Sic in Matrona, de qua in Historia leges Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (4) uterum mentiri potuisset a tribus quatuorve mensibus gravidum, præsertim cum menstruus sanguis non responderet, nisi mulieris ætas, & valetudo, & quæ mox insecuta sunt, aliud suasissent. De falsa graviditate hactenus.

17. Proximum est, ut de Abortu, pressius tamen, verba faciamus. Nam ejus Observationes tres jam supra (5) attulimus, cum de graviditate vera pro falsa habita diceremus: propemodum autem infinitum est illius causas omnes, sive quæ in fœtu sunt, aut Secundis, sive quæ a matris oriuntur morbis, vel enumerando percensere. Horum complurium, a matre in fœtum transeuntium, exempla collegit Fridericus Hoffmannus ea Dissertatione, quæ etsi *de Morbis Fœtuum in utero materno* universe inscribitur, in iis fere subsistit, qui a matre communicantur. Nos contra de illis prioribus hic loquemur; nec de omnibus tamen. Sed quoniam supra de placentæ vitiis quibusdam scripsimus; nunc alia nonnulla ex ipsis, quæ aut abortus causæ sunt, aut eundem periculosum faciunt, attingemus. Abortus causam esse posse non dubitamus, placentam crassiorem factam, atque duriorem; nam primum sua aucta mole fœtui uteri spatium angustius reddit, quemadmodum a Cortesio (6) quoque animadversum est ubi illam docuit *aliquando crassissimam, imo & durissimam fieri*. Durities autem ineptam reddit officio suo; itaque fœtus, nutrimento orbatus, perit: quod sua scirrhosæ placentæ Observatione confirmat Abr. Vaterus (7). Fœtu autem mortuo, si placenta restet utero affixa, ex hoc nutrimentum ipsam capere, & sic vel crassiorem fieri, quam antea esset, idem, nec solus, existimat. Sed est vicissim cum propter nutrimenti interceptionem & ipsa, & fœtus mirum in modum extenuantur: quod ut Clarissimor. Virorum Hoyeri (8), & Moekringii (9) Observationes ex parte indicabant, post sanguinis ex utero profluvia, ejecti fœtus *macilenti, & justo minoris* cum funiculo umbilicali *pene exsucco*, aut *placenta parva, & quasi exsucca, paucoque sanguine prædita*; sic plenius hæc, mecum ab Amico Medico communicata, ostendit historia.

18. FŒTUS utero gerebatur, quincto jam mensi proximus, cum matri nuncius subito affertur acerbissimus de instante obitu absentis Viri. Dolore simul, & timore perculsa, fœtus motum ex eo tempore primum languidiorem factum animadvertit, deinde nullum. Octavo ex quo amplius hunc non sentiebat, exacto die, abortiit. PLACENTÆ, & mortui fœtus, & umbilicalis funiculi mira

(1) apud Rhod. Obs. cit. 32. (2) Ibid. (3) Obs. 3. §. 7.
(4) A. 1732. Obs. Anat. 7. (5) n. 5. 7. 9. (6) Miscellan. Medic. Dec. 9. Epist. 3.
(7) Diss. supra ad n. 11. cit. thes. 10. (8) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 51.
(9) Commerc. Litter. A. 1736. Hebd. 21. n. 3.

mira gracilitas. Ille albus erat; in hoc vasorum aliquod fere exsuccum.

19. Abortum ob alias quoque causas factum, redire sæpe, & quidem interjecto eodem a conceptione tempore, quo prior acciderat, ut puta quarto, tertio, secundo ab ea mense, & ejus tamen reditum per idonea remedia prohiberi, ex Stahlio (1) noveris. Ego vero nullum sæpius rediisse memini, quam qui a gravi, & repentino animi affectu primum inductus, sicuti apud Schulzium (2) legi, ad 23. vices rediit eodem semper a conceptione, quo primum contigerat, mense, nimirum tertio, tametsi nulla Artis præsidia a Medicis celeberrimis omitterentur. Quanta igitur vis sit in ejusmodi animis affectibus, vides. In proposito autem a me casu crediderim, utero, & quod consequitur, ad hunc affixis placentæ radiculis accidisse, ut quæ a fœtu, & placenta ad matrem revehebantur, facile transirent; difficile autem quæ a matre ferebantur ad placentam, & fœtum, cum illa, sic animo affecta, nec satis mittere posset nutrimenti, nec satis præparati, nec satis valide uterum versus compulsi eo tempore, quo in hoc omnia magis magisque augeri in dies ex naturæ instituto oportebat. Fuit contra cum a repentino mortis frigore contractis cum materno utero extremis placentularum tubulis suspicarer, sanguinem ex sanissimis alioquin fœtibus repitu prohibitum, & in jecinore, tunc maxime distento, & tenero, coacervatum vim huic attulisse, & in ventris cavum prorupisse. Observationes huc apponam: tu, ut malueris, explicabis.

20. FŒTUM a brevi, ut mox intelliges, tempore vacca gerebat, cum, ab inscio hero vendita, fuit mactata. UTERUM, & fœtum secui diligenter, qui palmo non erat longior a summo capite ad caudæ initium. Bene omnia se habebant, nisi quod circum hepar effusus sanguis, nec paucus, concreverat.

21. FŒTUM vacca altera gestabat bimestrem, cum pariter ab lanione mactata est. UTERO, & quæ ipso continebantur, persectis, sana omnia offendi, nisi quod fœtus venter ea copia sanguinis effusi distendebatur, ut priusquam aperirem, id ex nigredine conjecerim, quæ per tenue abdomen transpiciebatur: jecurque tenerrimum, una ex parte lacerum, unde is effluxisset, indicavit.

22. In provectioribus autem fœtibus num idem accidat, ignoro. Certe ea, quæ ex placentæ duritie detrimenta fœtui provenire, supra (3) indicatum est, primis dumtaxat gestationis mensibus sunt observata. Fœtus autem jam validos, & partui propinquos, ii præsertim, qui multum alimenti per os tunc sumi, non dubitant, haud facile credent propterea perire, nisi forte placenta fere ex toto dura facta sit, aut aliter suo prorsus muneri inepta. Qua enim ex causa vitiatam aliqua in parte non semel vidi, ex eadem posse in multo majori parte vitiari, non puto, esse dubitandum. Quid viderim, subjectæ Observationes ostendent.

23. FŒTUS partui maturus, cujus motum ante biduum quidem perceperat mater, postea autem non perceperat, mortuus editus fuerat. SECUNDÆ cum ipso ad me sunt allatæ sub initium Junii A. 1731. In illis hoc unum, quod præter naturam esset, inveni. Cum faciem placentæ cavam inspicerem, intra ejus substantiam, duorum a funiculi insertione digitorum intervallo, corpus transpexi colore ex albo subflavum. Quod secans, compactum vidi ex crassis quasi membranis, quarum aliæ aliis essent impositæ. Cum majus non esset articulo ultimo mei digiti minimi; satis causæ non est visum, cur ipsi fœtus obitum imputarem, aut eam quam in visceribus plerisque mollitudinem animadverti tantam, ut non jecur modo attactu difflueret, sed renum quoque tunica incisa, horum substantia pultis instar rubicundæ se effunderet.

24. GEMINI æque sani, & vivaces, justo partus tempore nati erant, Junio pariter ineunte, sed A. 1742. SECUNDAS, quas Mediavia meus continuo ad me perferendas curaverat, diligenter examinans, cum alia, quæ hujus loci non sunt, tum

(1) Dissert. de Abortu c. 1. (2) Disput. qua corp. hum. momentan. alterat. specim. expend. §. 34.
(3) n. 17.

tum hæc, quæ sunt, animadverti. Placentarum altera (nam singulis fœtibus singulæ obtigerant, inter se, quod rarius fit, omnino sejunctæ; non modo membranarum claustrum erat ut solet mediastino membraneo omnino pariter divisum) placentarum igitur altera haud ita procul ab ora corpus habuit digiti pollicis diametro, a convexa ad cavam faciem pertinens, ut ab utraque pariter conspiceretur. Totum ex alba constabat substantia, inter se ubique simili, nec duriore, quam ipsa placenta. Ex eademque alba substantia in placenta quoque altera corpus fuit, sed in convexa tantum facie, neque majus parvo cicere.

25. Attamen Gemini ambo æque erant, ut dixi, bene valentes; ut facile intelligeres, ne a majori quidem albo corpore quidquam detrimenti fuisse illatum. Si diutius in utero hi permanere debuissent; num forte amplificari potuissent ea corpora, aut in eam structuram transire, quam in illius alterius fœtus placenta proposui, sicuti an idem genus esset vitii, hic minus, illic autem magis provectum, an alterum, nescire me, fateor. Vitium erat certe, quod si ad illud addere volueris, cujus supra (1), quendam fœtum describentes, mentionem fecimus; non uni, præter alios magis in vulgus notos, esse morbo obnoxiam placentam, fateberis. Qui si plurimum se extendat, quin abortus causa, mortisque fœtus esse possit, non videtur dubitandum. Sic enim & scirrhi placentæ solent, in quos fortasse animadversa a nobis vitia decursu temporis degenerassent. Abortum enim inde viderunt Cl. Viri Jo. Sebast. Albrechtus (2), & Jo. Justus Fickius (3) fœtuum uterque monstrosorum, longeque minorum, quam graviditatis initium requireret, cum placentæ substantiam Fickius scirrhosam adeo conspexit, ut suo muneri nullo modo par esse jam posset, corruptum vero, & quasi exsiccatum funiculum umbilicalem; Albrechtus autem disjectos per placentam tumores parvos, intus albicantes, glandulis scirrhosis simillimos, interque eos circa funiculi ortum hydatidem, subluteo humore plenam. Ad quem locum Cl. Rœdererus (4) quoque vesicam vidit, qua ejusdemmodi humor continebatur, sed multo majorem, cujus fundum ipsa placentæ substantia constituebat scirrho molliori plenum. Quoniam autem ab umbilicalis quoque funiculi corruptione, ut paulo ante dicebamus, abortus deductus est; non est prætereundum, posse etiam deduci ab nimia funiculi aut crassitudine, aut tenuitate, aut brevitate, aut longitudine. Primæ, & secundæ causæ exemplum memoratum videbis apud Ruyschium (5), qui primæ, quippe *non infrequentis* etiam pinxerat (6). Intelligis autem, ut humoris ad embryonem importandi, aut ab ipso revehendi æquo tum major, tum minor copia ipsi est lethalis, ita funiculi vasa justo aut capaciora, aut exiliora funiculum posse facere aut crassiorem, aut tenuiorem, nec nisi inter ea, quæ magna sunt admiratione digna, id ponendum esse, quod Ruyschius (7) unus, quod sciam, & semel vidit, infantem vegetum esse natum, in cujus funiculo umbilicali tumor erat *durus*, ex *substantia* factus *partim carnosa, partim heterogenea, pauco humore permixta;* nisi forte exterius situs erat, ut premendo, vasa facere exiliora non posset, nec ante postremum gestationis tempus satis incrementi sumere inceperat. Brevior autem cum est funiculus; tractus per fœtus agitationes, placentæ vim affert, aut certe noxam, cujus rei extant Observationes in Sectione hac Sepulchreti XXXVIII. (8). Ad quas eam addas licet, quæ ab Littrio (9) proposita est, funiculi adeo contorti, ut non tenuior modo, sed & brevior dimidio esset factus. Prælongus vero in crebris, variisque fœtus motibus opportunus est iis in modum aut laquei, aut nodi dispositionibus, ut illum strangulare (10), aut propria vasa constringere vehementius possit. Hæc enim vi du-

(1) n. 5. (2) Act. N. C. Tom. 4. Observ. 104. (3) Commerc. Litter. A. 1732. Hebd. 20.
(4) Differt. de Fœtu perf. §. 15. (5) Advers. Anat. Dec. 2. n. 10.
(6) Thes. 6. Tab. 2. Fig. 5. & Tab. 3. Fig. 2. (7) Thes. 9 n. 3. (8) Obs. 1. §. 7., & 9.
(9) Mem de l'Acad. R. des Sc. A. 1701. (10) Sepulchr. Obs. 1. cit. §. 8.

vi duplicis, arctique nodi, qui non nisi lenta, cautaque manu diduci potuit, præclusa invenit Cl. Gutermannus (1), egregie conjiciens, primam nodi formationem indicatam esse a motuum fœtus imminutione, post hanc autem magis deinceps, magisque auctam, & cum tandem eorum motuum jam nihil omnino perceptum est, nodi arctissimam factam constrictionem fuisse significatam. Sed in placentæ quoque adaucta in dies noxa, ut puta ob funiculi brevitatem, aut propter scirrhum, vitiumve aliud, quod in illa plus plusque crescat, idem successivum motus decrementum, quod abolitio denique consequatur, accidere, cum ratio indicat, tum præsertim Observationes confirmant, quarum aliquam in Sepulchreto (2) invenies, alias ex Dissertatione (3) conjicere poteris Cl. Petri Stuarti, qui proposita ab se dogmata ex ore Experientissimi Friedii se fatetur (4) accepisse.

26. Nunc placentæ vitia quædam alia, unde abortientes periclitantur, attingemus. Sciebat Ruyschius (5), plurimos fuisse Medicos, qui ignorantes, mensibus gestationis primis placentas per se quidem esse parvas, sed ob multum plerumque sanguinem concretum, undique arctius adhærentem, multo quam revera sint, videri ampliores, has apud eas, quæ abortiverant, conspicati, & fœtum, qui ei amplitudini responderet, frustra expectantes, cum is, qui fuerat, aut propter exiguitatem non perceptus, excidisset, aut propter mollitudinem in nihilum, aut in liquorem abiisset; medicamenta fœtum expellentia, non sine gravi detrimento matri dedissent. Itaque Medicos de hac facili deceptione censuit esse admonendos. Quod nos monitum eo magis inculcandum existimamus, quod præter sanguinem illum adhærentem, augentemque, reapse æquo magis crescere placentam ipsam, exiguo fœtu jam mortuo, sicque tanto facilius oculos elusuro, de Vateri sententia, supra (6) indicavimus.

27. Sed vitium est alterum multo periculosius. Cum enim fœtus immaturi, aut certe eo tempore, si violentia absit, non prodituri, placenta, ut suis petiolis acerba poma, arctius plerumque utero sit affixa; interdum accidit, ut sit arctissime, idque eo periculo, quod hæc Valsalvæ Observatio satis commonstrat.

28. MULIER annos nata tres & triginta, cum, uterum ferens, ex uno in alterum locum grave quoddam pondus semel, atque iterum transtulisset, fœtum quidem septimestrem, an octimestrem parit; sed hunc Secundæ non consequuntur. Postridie febri cum rigore corripitur: qua semper magis magisque invalescente, paucis post diebus respirationis gravitas accedit. Interea fœtida materia e naturalibus exibat cum frustis Secundarum nonnullis. Denique convulsivi motus, & singultus ingruunt: venter valde intumescit: & ægra undecimo a partu die moritur. VENTRE aperto, intestina, & ventriculus flatibus adeo tumida reperta sunt, ut hic quadruplo majus spatium occuparet, quam secundum naturam soleat. Dissecto utero, magna placentæ portio occurrit, cujus pars per os uteri propendebat, pars utero arcte adeo affigebatur, ut vix posset, cultri etiam ope, separari. Erat hæc, naturali obscurata structura, in durum corpus, & pessime olens constipata. Eam autem, cui adhæserat, uteri partem altior inflammatio occupabat, quæ per reliquam etiam illam faciem, sed leviter, extendebatur.

29. Sive ad infelicem Partum, de quo jam nobis scribendum est, sive ob violentam causam, quæ infantem, eo tempore non exiturum, ejecit, ad Abortum Observationem hanc referas; manifestum est, affixam utero placentæ partem mulieri mortem attulisse. Eam autem partem, soluta reliqua, affixam mansisse necesse est vel ob placentæ vitium, radiculas ibi aut crassiores, aut longiores, aut crebriores utero infigentis, vel, quod eodem redit, ob hujus vitium, arctioribus ibi, aut profundioribus, aut confertioribus poris eas radiculas excipientis, vel ob vitium aliud aliquod, aut placentæ, uterove peculiare, aut etiam utrique commune. Sed quodcunque id vitium fuerit,

(1) Commerc. Litter. A. 1731. Specim. 20. (2) §. cit. 7.
(3) De Secundin. Salutif. & cæt. c. 2. §. 8. (4) in Procem. (5) Thes. Anat. 6. n. 81.
(6) n. 17.

fuerit, quod causa alia aliqua, conatus illos in transferendo pondere consecuta, indicata autem a partus acceleratione, videtur auxisse; certe Observatio hæc ut numerum earum adauget, quibus nituntur contendentes, placentam nunquam esse in utero relinquendam; ita Ruyschii quoque asseclis, non secus ac tres, quas in Sepulchreto habes Sectione hac XXXVIII. (1), ansam dat ad reponendum, tunc saltem non esse ad placentæ extractionem properandum, cum arcte adeo est utero annexa, ut vix posset, sicut in ista muliere, cultri etiam ope, separari: hoc enim voluisse Ruyschium (2), cum ad extractionem decurrendum non esse monuit, si placenta *ita firmiter hæreat utero, ut, nisi expertus ipse, nemo crediturus sit*, nimirum si *ita teneat uterum, ac si illi concrevisset*: nec vero ipsi, eumque sequentibus vicissim deesse Observationes gravium detrimentorum, atque adeo mortis, approperatæ extractionis violentiam consecutæ. Equidem non mihi tantum sumo, ut componam lites vetustas, & priusquam inter multo recentiores agitarentur, inter nostrates, editis in utramque partem Scriptis plurimis (*) hinc a Monilia, inde a Ramazzino, in longum tempus productas. Hoc tantum dicam, magna pro re nata hic opus esse & exercitatione, & prudentia, ut, quod difficillimum est, in neutrum præceptorum Celsi peccetur (3): *satius esse anceps auxilium experiri, quam nullum:* (4) *nec subire* tamen *speciem ejus vi occisæ, quam sors ipsius interemit.* Et vim sane timent Gravissimi Viri, qui post utriusque partis bene perpensas rationes scripserunt, nec assentiuntur, nullum unquam sive ab arte, sive potissimum a natura, si prudenter, ac paulisper expectes, auxilium superesse. Quod & ego non semel vidi e sedili in lectulum transeunte puerpera, uteroque interea dum paulatim se in ea quiete contraheret, Secundas simul excutiente. Nec aliter ab sola puerperæ de uno in alterum locum translatione vidisse leges Cl. Hoyerum (5). Quod si illa versaveris, quæ super hac controversia scripta sunt nuper a Medico Experientissimo Andrea Pasta (6); cum omnia perspicies magna eruditione, doctrinaque tractata, tum præsertim laudabis ejus prudentia consilia, & monita, in hisque illud (7), ut ab obstetricis sedili, in quo jam fessa languet mulier, placentam frustra nitens eliminare, transferatur in lectulum, ut jacentis cor, uterusque mox possint, quod sedentis non poterant. Sed in illas, de quibus dicebamus, nunquam non pertimescendas, ancipitis deliberationis angustias Medicos persæpe adducit improbanda obstetricum festinatio, earum dico, quæ levibus doloribus vix obortis, cogunt parturientes præproperis conatibus fœtum ejicere. Natura enim paulatim omnia, & pedetentim ad facilem partum disponens, uteri quoque cum placenta nexus, si tempus detur, procliviores ad sejunctionem facit, imo ut conjunxerat, sic ipsa dissolvit: at si non datur, circum addita sanguinis copia magis adstringit. Quem tunc quo impetu non illuc modo, sed & alio compellat, satis ostendit fœmina illa (8), cui *inter partus labores, ex nisu fortiori, & intempestivo*, rupto plexu Choroide, tantum sanguinis effusum est, ut *cerebrum in augustum notabile spatium comprimens*, lethalem induxerit apoplexiam.

30. Gravi quoque reprehensione eædem obstetrices sunt dignæ, cum adeo properant, ut membraneas Secundas ipsæ perrumpant, quod nisi urgente aliqua necessitate, ut puta si crassitudine, aut duritie ea sint, quæ partum, jam facile alioquin proventurum, diutius, nec sine periculo, morentur, faciendum non esse, manifestum est. Sæpius enim intempestiva aquarum effusione partus non una de causa ex facili difficilis fit. Quid? cum ex difficili impossibilem, & lethalem faciunt, ut quando, viis non satis patentibus vel quod primipara, & provectiore ætate sit mulier, vel quod ossium pelvis angustior ambitus, tumorve obstet aliquis, aut quando fœtu non bene ad exitum converso, ipsæ parturientem ad nimios conatus, nixusque adi-

(1) Obs. 10. §. 1. 2. 3. (2) Advers. Anat. Dec. 2. n. ultimo.
(*) De his Vid. Epist. 8. n. 29. (3) De Medicina l. 2. c. 10. (4) Ibid. l. 5. c. 26. n. 1.
(5) Eph. N C. Cen. 1. Obs. 51.
(6) Ragionamento aggiunto al Disc. int. al Flusso di sangue & cæt. Consider. 13. (7) n. 185.
(8) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 241.

adigunt, aut quæ fœtum audierunt validius pellere, uterum in contractiones vehementiores, aut sanguinem certe, & spiritus concitando, propinare non dubitant. Unde nihil fieri facilius potest, quam ut hinc sano, & robusto fœtu, inde autem matre connitente, cum ille naturali via exire nequeat, uterus denique ruptus viam præbeat, qua aut capite, aut pedibus, aut toto corpore in ventris cavum irrumpat, seque, & parentem occidat. Utinam rarissimus hic esset rupti uteri casus: qui non modo rarus non est, sed frequentior, quam plures existimant. Habes certe in Sepulchreti hac una Sectione (1) exempla ipsius undena. Ad quæ plura sunt quæ addi potuissent, & possunt. Mihi enim in manibus sunt quatuor, aut quinque Dissertationes, in quibus de *rupto in partu utero* agitur. Harum singulæ non modo nova proponunt; sed earum aliqua, ut quæ a Cl. Behlingio edita est (2), alia simul non recentissima exempla indicat. Eorum autem frequentia vel ex Scriptis Veslingii nostri (3) intelligi potest, quem miror, cum plures sane Eruditi Viri uteri a fœtu perrupti Observationes collegerint, vix ab uno esse nominatum. Veslingius enim cum de uno hujusmodi casuum, qui sibi occurrerat, scripsisset A. 1640. hæc postea scripsit A. 1647. *Rumpitur ipse uterus, quod frequentius, quam creditur, contingit, & jam quater dissectis a me gravidis observavi*. Veslingii autem dictum, præter illa tria, quæ Santorino (4) se obtulerunt, exempla, cum unus Chirurgus satis comprobat, qui sexdecim ab se esse visa intra annos triginta, Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensi (5) affirmavit, tum Cel. Hallerus (6) magis confirmat, qui *intra quindecim menses ter conspexit*. Non sunt quidem perrupti uteri exempla hæc omnia, ut fœtus in ventris cavum eruperit, & a matre edi, aut a Chirurgo extrahi non potuerit. Pleraque tamen sunt: cætera autem ut lethalis tunc fuerit vel perfecta, vel inchoata disruptio uteri, satis ostendunt. In tanta igitur eorum frequentia non præter rationem faciunt, qui suspicantur, inter causas cæteras inexpectatæ mulierum mortis, non multo post partum ingruentis, hanc esse ponendam, præsertim si cum signis mors ipsa ingruat, quæ percussi cordis Celsus (7) proposuit; nam ex uteri vulnere *morientes, eadem*, inquit, (8), *quæ corde vulnerato, patiuntur*. Quod si, fœtu non edito, obeunt, cujus antea magni, ac validi motus percepti sint, erroribus autem, de quibus dictum est, ab obstetrice admissis, omnino & illi, & uteri nixus repente quieverint, mox autem in muliere se ostenderint signa indicata; multo magis ei suspicioni est locus; tametsi raro per anatomen confirmare id liceat, ubi commortui cum matre infantis notæ, etiam non certissimæ, se offerunt, ut puta brachii, quod plerique ex iis, qui perrupto utero in ventris cavum non toto corpore irrumpunt, per vaginam solent exerere, brachii, inquam, frigus, incipiensque putredinis species, aliaque hujus generis; tunc enim affines, & consanguinei, a dissectionibus, suarum præsertim mulierum, abhorrentes, Prosectores non accersunt, sed vespillones, quibus mortuum, ut credunt, utrumque jam tradant.

31. Quoniam vero perrupti uteri causa sæpius est obliquus infantis positus exitum quærentis, hæc autem obliquitas fere est ab uteri ipsius obliquo situ; mirari subit cum Præcl. Reimanno (9), quî factum sit, ut cum veteres Medici de hoc uteri vitio & dignoscendo, & curando soliciti fuerint; postremis temporibus apud plerosque neglectum fuisse videatur. Hippocratem parum versaverit necesse est, qui *ad inguina, & pectinem*, aut contra *ad sedem conversos uteros* (10); aut *ad dextram*, vel *ad sinistram partem*, *aut coxam declinantes* (11), aut *transversim situm habentes*, & *obliquos* (12) ab illo propositos

(1) Obs. 2. §. 2. 4., & Obs. 3. §. 1. 2. 3. 4. 9. 10. 11., & Obs. 7. §. 3., & Obs. 12. §. 2.
(2) Meditat. super cas. rupti in partu uteri §. 5., & 11.
(3) Epist. Medic. 25., & 45.
(4) Istoria d' un Feto, & cæt. n. 15.
(5) Hist. A. 1724. Obs. Anat. 4.
(6) De rupto in partu Utero Obs. n. 1.
(7) De Medic. l. 5. c. 26. n. 8.
(8) Ibid. n. 13.
(9) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 79. in Schol.
(10) De Morb. Mulier. l. 2. n. 33.
(11) n. 35.
(12) n. 36.

tos fuisse, ignoret, itemque *os ipsorum* simul obliquum factum (1) &, quod alibi etiam indicavimus, diserte scriptum, *si uteri obliqui fiant, etiam os ipsorum obliquum fieri* (2); ut plura alia ejus loca omittamus. Nec modo Galeni (3) ætate; sed, ut multa sæcula, pluresque Medicos, qui illum secuti sunt, sciens transiliam, Joanne Matthæo de Gradi (4), Hercule Saxonia nostro (5), Roderico a Castro (6), aliisque plurimis deinceps florentibus, medicæ mulieres, obstetricesque jubebantur digito inserto uterini osculi positum inquirere, ut ex eo quam in partem uterus inclinaretur, ipsi dignoscerent. Sennertum (7) autem si cum his conferas; ad quam pauca res jam rediret, & quam leviter attingi inciperet, facile intelliges. Mox autem, si quæras apud Riverium, omissam hanc tractationem, cognosces. Rem pene obsoletam restituit memoria nostra in primis Deventrius (8) sic quidem, ut quod a Veteribus factum non memini, ostenderet quanti referat ex uterini oris situ uteri situm in parturientibus dignoscere; ab uteri enim obliquitate sæpius difficiles partus fieri. Cui plures egregios Viros & assensos esse, & assentiri video: quanquam aliqui in ejus obliquitatis causa dissentiant. Sic in duabus Dissertationibus, quarum alteram A. 1736. alteram octo novemve post annis duo Cl. Friedii Discipuli ediderunt, memini eam causam in altero matricis latere, ob affixam sibi, quod non sæpius solet, placentam, annexumque huic fœtum graviore facto, collocari, non secus ac olim Granius (9) inter causas obliquum uterum facientes hanc statuebat, si *propter materiam* in altera ejus parte, *vel propter gravitatem acquisitam fieret tractus alterius partis ad eam*. Sed & Observatio, quæ postrema omnium huic Sepulchreti XXXVIII. Sectioni addita est, videtur illorum suffragari sententiæ. Caussam tamen præcipuam Veteres in vinculorum alterius partis contractione, aut etiam relaxatione ponebant, ut sana pars ad contractam, vel relaxata ad sanam adduceretur. Quorum sententiam ab adventitiis vinculorum illorum vitiis ad ea, quæ a primordiis quoque esse possunt, transferre nobis licet per ea, quæ in dissectionibus animadversa habemus. Breviora enim sinistræ partis vincula in tenera Virguncula Bononiæ invenimus autumno A. 1706. unde uterus sinistrorsum vergebat. Nihil autem prohibet existimare, quibus uterus aut ab nativa causa, aut ab adventitia in latus alterum est inclinatus, in iis, cum prægnantes fiunt, in idem latus, nisi quid forte obstet, pendere. Certe enim sic primis mensibus eodem pendeat, necesse est. Cum autem sic pendens increverit; etsi postea supra ligamenta se extollit; veri quidem similius est, ut quam in partem vergere cœpit, in eandem pergat. Plures igitur habes causas, quibus uteri, fœtusque obliquitatem adscribas. Nec vero quam postremo loco posuimus, rariorem putato; quamvis necdum qui Graafio (10) astipulentur, deesse videas, obliquum uterum *quandoque, licet rarius*, se offendisse, scribenti. Mihi certe id non raro accidisse, ex meis intelliges Observationibus, quarum, præter eam, quam paulo ante memoravi in Virguncula habitam, octo ad te scripsi (11): duas, tresve, alio magis attinentes, alias scribam: huc autem quinque insuper addam, alibi locum non facile habituras.

32. MERETRICEM claudam, staturæ modicæ, annos natam ad quadraginta, intra paucos dies thoracis inflammatio in Nosocomio hoc sustulerat ineunte Martio A. 1717. Quo tempore cum totus essem in anatomico Partium Ventris examine; nihil præter hunc inspexi. ABDOMEN, priusquam sectionem inciperem, plures a bubonibus cicatrices ostendit. Illo diducto, intestina flatibus turgida, eoque

(1) Ibid. (2) De Nat. Muliebr. n. 34. (3) De Loc. aff. l. 6. c. 5.
(4) Pract. tr. 4. c. 22. (5) Prælect. Pract. P. 3 c. 11.
(6) De Morb. Mulier. l. 2. c. 17.
(7) Medic. Pract. l. 4. P. 1. S. 2. c. 15. in princip. & c. 16. in fine.
(8) Obs. Chir. novum lumen exhib. Obstetric. (9) c. 22. cit.
(10) De Mulier. Organ. c. 8. (11) Epist. 29. n. 12., & 20; Ep. 35. n. 12., & 16; Ep. 40. n. 24; Ep. 45. n. 16; Ep. 47. n. 18., & 36.

que a frequentiore situ dimota, apparuere. Tenuium pars, quæ thoraci propior fuerat, hujus inflammationis, ut sæpe accidit, particeps fieri inceperat; nec jecur eodem vitio prorsus carebat. Renes magni, in eorumque pelvibus urina quasi purulenta. Vesicæ autem tunicæ crassæ, & facies interior inæqualis, an quod lues venerea, quod haud raro solet, urinariis organis fuisset infesta? Tubarum uteri altera agglutinata erat testiculo proximo sic tamen ut libero orificio illius parti responderet, in qua magna erat inclusa vesicula. Testiculus alter non ita sanus; ut propterea fortasse id, gracillimum alias, vinculum crassius esset per quod cum utero nectebatur. Uterus, alioquin sanus, in latus (sinistrum, an dexterum scriptis non commisi) vergebat.

33. Etsi mulierem hanc dixi fuisse claudam, & clauda quoque fuit earum aliqua, in quibus uteri inclinationem alias (1) describam: etsi Galenus (2) videtur indicare, quibus illa est, interdum *in coxam dolorem transire, & crus ipsum, quod e regione est, per incessum claudicare*, & Sennertus (3) ex Philaltæo de quadam refert, quam ob eam causam *ischiade laborare* putabant, Saxonia autem (4) claudicationem pro signo ponit, quam in partem uterus inclinet, additque, artum claudicantem non solum, sed & artum ab eodem latere superiorem, ex propria observatione, tremore, & stupore affici; tamen aut longe majorem inclinationem, quam ego invenerim, designant, aut tumor, dolorque uteri, quod Galenus (5) fortasse voluit, ad inclinationem adjungitur, ut sic quidem premi, tendique nervi possint, qui per idem pelvis latus crus petunt, & cum superioris artus nervis per Intercostalem colligantur. Ego certe in plerisque earum, quibus uterum inclinatum vidi, ne claudicationem quidem, nedum ista alia fuisse in ulla ipsarum, animadverti. Quod vero Hippocrates (6) scripsit, *si ex partu crus ab uteris claudum factum fuerit*, id est, ut alibi (7) explicat, *ab uteris ad coxam declinantibus*; id quomodo intelligas, ibi ostendet Reimannus (8) ubi duo, ab se visa, claudicationis ex partu producit exempla. Velim etiam legas Cl. Schoenmezleri (9) conjecturam, qui cum sæpius puerperas audivisset post partum difficilem *de gravi femoris, in regione trochanteris majoris, dolore querentes, pariter ac de tractione ejusdem exteriora, seu posteriora, versus sensibili*, animadvertisset autem, *similibus, imo majoribus incommodis* vexari Virginem, cancrosa vaginæ uteri excrescentia laborantem; conjecit, proximum utero in pelvis facie interiore musculum Obturatorem Internum posse in gravibus partus laboribus, ac nixibus *contundi, inflammari, exulcerari, vel quovis alio modo lædi*, sicque dolorem illum, eamque tractionem efficere, quippe quia *in fovea trochanteris majoris terminatur*. Perpendenti hæc tibi facile in mentem veniet, posse aliquando in difficilis partus conatibus alios quoque, vicinos distento utero in pelvi, musculos, & nominatim Iliacum Internum, & qui Psoas vocatur detrimenti quidpiam capere, qui musculi cum ad trochanterem alterum ita pertineant, ut femur attollant, non dolorem modo, ut Obturator ille, sed & femoris attollendi difficultatem puerperæ afferant pro vario detrimenti gradu minorem, aut majorem, breviorem, aut diuturniorem; nam vel perpetuam interdum, ut in Nobili Matrona Socru nostra vidimus, quam relictam sibi narrabat ab ejusmodi partu, claudicationem. Quæ num forte in ulla earum, quas claudicantes secuimus, ab eadem causa originem traxisset, pro certo nunc meminisse non possumus. Cæterum, ut illuc redeamus, inclinatum quoque offendimus uterum in nonnullis gibbosis sic tamen non ut gibbus ab uteri inclinatione fieret, sed contra, a Spinæ distorsione uteri inclinatio, velut in duabus saltem, de quibus protinus sermonem habebimus.

34. ANI-

(1) Ep. 56. n. 26. (2) c. 5. supra ad n. 31. cit. (3) c. 16. ibid. cit.
(4) c. 11. ibid. cit. (5) c. cit. (6) De Morb. Mulier. l. 1. n. 16.
(7) l. 2. n. 35. (8) Schol. supra ad n. 31. cit.
(9) Commerc. Litter. A. 1736. Hebd. 43. n. 2.

34. ANICULA gibbosa, extremo adeo morbi tempore in Nosocomium illata fuerat, ut is qui fuisset, scire non potuerim; simul enim ferme illata est, ac mortua. Itaque perpauca ex ejus cadavere discipulis demonstravi, eoque pauciora, quod virilis optimi cadaveris mihi eo tempore copia erat in Theatro docenti sub Januarii finem A. 1748. EX THORACE nihil aliud ac cor inspexi, recte se habens, quamvis Coronariis arteriis quatuor, sicut alibi describam, instructum esset. Ex Ventre autem renes non sanissima superficie; ut minus miratus sim, quod vesica, in qua plurimum lotii fuerat, cervicem bene multis sanguiferis vasculis distinctam haberet. Testem dexterum turgidulum non secus ac si adolescentulæ fuisset; sed distentus erat ab inclusa non parva hydatide. Imam Spinam denique ita distortam, ut dextrorsum uterus vergeret, sinistra autem Iliaca vena longior duplo esset, quam dextera.

35. VETULÆ alterius gibbosæ, ex diuturno, gravissimoque cruris ulcere ibidem mortuæ, renes, & genitalia eodem ferme anni tempore, sed biennio ante, ad me in Gymnasium allata fuerant.
REN dexter naturali quidem erat forma, & magnitudine. Sinister vero, cum ipsum longitudine æquaret, latitudine erat tanto minori, ut ea res in omnium oculos statim incurreret. Num ob Spinam ad superiores lumborum vertebras sinistrorsum contortam, dicere non possum, qui cadaver ipsum non viderim. Inferius certe dextrorsum adeo intorquebatur, ut in idem latus penderet uterus: quod hujus vinculum Teres dexterum, multo quam sinistrum, brevius ostendebat: cujus brevitatis ut mihi fidem facere possent, qui e corpore ademerant, abdominis particulam, per quam e ventre erumpebat, illi annexam reliquerant.

36. Ob Teretis alterius vinculi brevitatem tractum in id latus uterum in tribus tamen aliis fœminis vidi, quarum accepisti olim historias (1). Quod idcirco memoro, quia post Riolanum (2) nullum, nisi Latum, vinculum, quod solum fortasse brevius erat, in sua hujus generis Observatione memorantem, non deesse alios video, & nominatim Weitbrechtum (3), qui semper ab altero Latorum id fieri, credant. Ego vero ut ab utriusque in uno eodemque latere vinculi brevitate, aut altero in latere laxitate fieri interdum, censeo, ita Lato dumtaxat breviori, si socium Teres sit laxius, aut Tereti dumtaxat, si laxius sit Latum, rem alias deberi, puto. Lati autem utriusque laxitati tribuo quod retrorsum uterus, aut antrorsum concidat, velut in muliere, de qua scripsi ad te Epistola XLV. (4); quanquam in ea aliquanto minus laxum, minusve breve sinistrum fuerit, oportet, cum uterus sinistro lateri propior esset aliquanto. Nunc reliquas accipe Observationes.

37. MULIERI annos natæ triginta quinque, cum lactaret, vomica in pulmone non ita pridem rupta erat. Dum pus expectorare potuit, vixit. Cum expectoratio biduum substitisset, in Nosocomio vivere desiit inter initia Decembris A. 1740. CADAVERIS non emaciati, &, si thoracem excipias, quem aperire consulto noluimus, anatomicis perquisitionibus satis idonei, pleraque alia dissecta sunt; sed nihil ea cura, qua Venter. In hoc igitur cum alia, quæ huc non attinent, tum hæc adnotata sunt. Ventriculus prælongus, antequam ad pylori Antrum perveniret, se contrahebat per tractum aliquot digitorum; mox rursus in illud Antrum se explicabat. Colon intestinum, præterquam initio, adeo contractum erat, ut digiti pollicis crassitiem vix superaret. Tenuia intestina a sinistris quasi inflammata quibusdam locis videbantur; nisi id forte erat a teretibus lumbricis, quorum aliquis in ventriculo fuerat. Lien carneo intus, non atro, colore, magnitudine ferme naturali. At jecur magnum, in sinistrum hypochondrium se extendebat, lobum autem dexterum habebat in facie cava per profundam, nec brevem, fissuram duos in lobos pene divisum. Hepatici ductus radices intra jecur, alioqui sa-

(1) Epist. 29. n. 12., & 20; & Epist. 35. n. 16. (2) Anthropogr. l. 2. c. 35.
(3) Syndesmolog. Sect. 6. §. 41. (4) n. 16.

sanum, multo crassiores offendi, quam earum, extra jecur prodeuntium, crassitudo proportione postularet. Renum superficies locis nonnullis inæqualis, sana tamen interiore substantia. In ventris pelvi aqua non multa. Uterus valde in latus dexterum inclinatus; ut tuba, & testis ab ea parte in arctum compulsa, ab altera multo latiorem haberent sedem. Denique secto ad diaphragma venæ Cavæ trunco, sanguis defluxit niger, in grumosque concretus.

38. ANUI crus dexterum canis momorderat. Postea cum siti magna alvi fluxus, & febricula accesserant. Post multos dies ille desiit; non hæc. Tum vomitu correpta est, quo lumbricos etiam rejecit. Denique finito vomitu, paulatim deficiens, ibidem est mortua sub initium Martii 1741. Huic ægrotanti pulsus quidem nunquam validus fuit; raras tamen habuit intermissiones: tussis etiam fuit aliquando, sed levis. Quæ duo cur addiderim, per te intelliges, cum quæ in corde, & quæ ad pulmones adnotaverim, mox scribam. Neque enim ventris tantum, sed & thoracis, & capitis interiora, atque alias præterea, quæ huc minus attinent, strigosissimi cadaveris partes, quamvis intra perpaucos dies, satis diligenter lustravimus. CEREBRUM dissecturi, aereas bullulas in vasis animadvertimus meningis Tenuis, & sub hac aquam, ut deinde in ventriculis quoque, sed non multam, neque ut Choroides plexus pallerent. Thorace recluso, pulmones offendimus aere turgidos, ad ipsosque Bronchiales glandulas multas, & in his aliquas amplificatas, nec sine tartarea inclusa materia. Cordis uterque ventriculus polyposis fartus erat concretionibus, quas inter sanguis ater, ipsæ autem ex albo flavæ, & nonnullæ crassæ, non facile discerpendæ. Mitrales valvulæ ad imum ex compacta, albaque intus substantia factæ, eaque præsertim, quæ Magnæ arteriæ propior est. Cujus valvularum nulla inchoamentis osseis prorsus caruit: una autem qua facie parietem arteriæ respiciebat, tota fere erat ossea, eoque aspera, & inæqualis particulis videlicet, quas revera osseas diceres, quasi granorum sabuli instar, quorum alia aliis imposita sint, passim exstantibus. Facie altera corpusculum, a me restitutum, superius divulsum, in carneam excrescentiam, paulo quam ipsum, majorem, degenerabat. In Ventre, quem primum omnium secueramus, ventriculus occurrit aere subtumidus, & per se magnus, eo usque descendens, ut subjectum ipsi intestinum Colon esset infra umbilicum. Quod intestinum, ut in ea, de qua novissime dictum est, fœmina (1), totum, si initium ejus excipias, quod cum Cæco erat aere turgidum, adeo se contraxerat, ut unum ex Tenuibus esse videretur. Contra, Duodenum multo amplius erat, quam solet, longiorique insuper tractu a dextris vertebrarum se demittebat. Tenuia reliqua obsoleto, & livido colore erant. Mesaræi glandulæ non exiguæ, sed mediocres, sub levi pinguedine, & visu, & tactu percipiebantur. Jecur magnum: in eoque sulci duo, quasi digitis non leviter impressi, a convexæ faciei summo, inter se ferme paralleli, non brevissimum ad tractum antrorsum descendebant. Æquo crassior lien, & gibba facie quibusdam quasi granis subasper, colore autem intus pallido. Uterus denique sinistrorsum inclinatus, totam habuit interiorem faciem asperam, nec tamen exulceratam, quamvis atro sanguine fœdam, totam, inquam, fundi, non cervicis, tametsi uterini osculi corona erat crassior.

39. Nec mihi præter eas, quas pollicitus sum, aliæ desunt uteri, in latus alterum, sed a tumore in opposito latere, inclinati, Observationes. Satis autem in præsentia hæ sunt, quas ad octo addidi, aliis Litteris ad te scriptas, primum ut intelligas, uteri obliquitatem non esse rarissimam, deinde, ut omnibus inter se collatis, noscas, num sæpius illa, quod nonnulli videntur credere, dextrorsum accidat, an haud minus sæpe sinistrorsum. Non hic vacat alienas Observationes inspicere. Sed tamen de duabus, quas in Sepulchreto legisse memini Joannis Riolani alteram (2), alteram Francisci Sylvii (3), illa dextrorsum, hæc sinistrorsum proponit.

(1) n. 37. (2) Sect. hac 38. Obs. 9. §. 8. (3) Sect. 10. libri hujus 3. Obs. 28.

Illud denique, collatis nostris omnibus, facile colliges: quæ Ruyschius (1) gravia incommoda ab laterali uteri inclinatione fuisse, credidit, dolorem hypogastrii, conatum expellendi frequentissimum, mingendi desiderium continuum, aut certe non satis expeditam mictionem, de his fœminas, in quibus a me id vitium uteri deprehensum est, non esse conquestas; tametsi in quibusdam non leve id esset, nec defuerit crebra Medicorum interrogatio, quænam ipsas male haberent. Quin Ruyschiana Icon (2), qua inclinatus uterus exhibetur, non ostendit eam quoque annexæ vaginæ partem, quacum arcte scimus urethræ initium cohærere, sic inclinatam, ut oporteret ad mictionis incommoda illa cum Ruyschio inde repetenda. Sed de obliquitate uteri satis. Rara est contorsionis ad obliquitatem additæ Observatio, in historiis legenda, quæ in extrema parte sunt laudabilis Dissertationis Rudolphi Jacobi Camerarii (3). Repertus enim est uterus *in latus sinistrum ita inclinatus, ut pars fundi anterior versus idem latus simul intorta videretur*. Eratque ea *intorsio*, ut mox (4) scribitur, *conspicua, & orificium uteri angustando, partum forte simul impediebat*, fœtus præsertim & pessime locati, & æquo majoris, & in matre parva, eademque obesa. Vides, quot interdum possint infelicis partus causæ uno tempore convenire. Sunt vero & aliæ, ut cum cervix uteri excrescentia aliqua occluditur, velut in muliere, cujus dissectionem Historia exhibet Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (5): aut cum os uteri duritie est ferme cartilaginea, quale in fœmina annos nata necdum quadraginta deprehendit Præcl. Helmstadiensis Professor Fabricius (6), & merito, quippe vehementer resistens necessariæ in partu dilatationi, inter causas partus difficilis, & præternaturalis referri, censuit: sive cum funiculus umbilicalis multo brevior, quam solet, obstat fœtus, exitum sibi molientis conatibus, aut si hi validiores sint, ad præproperam placentæ avulsionem, imo etiam ad sui ipsius abruptionem est aptus. Sic videbis, quanto in periculo & fœtus, & mater fuerint, cum funiculus *vix 6. transversos digitos longus* a Cl. Stegmanno (7) conspectus est. Ex reliquis autem partus difficilis causis, quando prope innumeræ sunt, & alia nobis multa adhuc, & varia restant; unam, sed inter illarum præcipuas non infrequentem, hoc loco præstabit attingere.

40. Ea est fœtus in utero mortuus. Qui hanc primum difficultatem creat, ut plurimum dubitetur; num revera sit mortuus. Erant olim qui nimis facile, ut tristia docuerunt exempla, in signis quibusdam acquiescerent, & si meconium, exempli causa, per naturalia parturientis deflueret, extinctum jam esse fœtum, non dubitarent. Cujus fallaciam signi cum alii alibi, tum ipse multo evidentissime hic cognovi A. 1730. Mercatoris uxor annos nata circiter undetriginta, a triennio ferme loco vini aquam bibens, cum ad legitimum quinctæ, an sextæ gestationis uteri terminum non infeliciter pervenisset, tantam aquarum vim uno, atque eodem tempore e genitalibus profudit, ut omnes mirarentur; non ipsa. Sciebat enim, se multo plus aquæ bibisse in hac gestatione, eamque per urinæ vias mense ultimo parcius, quam solebat, prodiisse. Illud mirabatur, cum alias aquarum effusionem semper infantes suis cum Secundis illico secuti essent, partusque fuissent felicissimi, tametsi illi omnes intra diem quinctumdecimum vivere desiissent; mirabatur, inquam, nunc post aquas profusas pridie sub auroram, qui dies fuerat XII. Kalendas Martii, alterum jam advenisse diem, neque præter aqueum, qui destillare pergebat, humorem, quidquam exiisse; cum ecce eodem mane simul cum eo humore cœpit meconium defluere. Quamobrem post meridiem ad me ventum est, ut invisere, & consilia conferre cum ejus Medico non gravarer. Quem cum audivissem ea facere,

(1) Cent. Obs. Anat. Chir. 88. (2) Ibid. Fig. 69. *
(3) Specim. Experim. circa Generat. Hist. 1. (4) in Schol.
(5) A. 1705. Obs. Anat. 7. (6) Progr. Acad. edit. A. 1750. M. Januar.
(7) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 113.

re, & dare cogitantem, unde uteri, qui conquieverant, dolores, conatusque restitutum iri, speraret; ego vero, inquam, primum omnium quærendum arbitror, an fœtus ea figura sit dispositus, quæ secundum naturam requiritur, a qua, si vivus sit, ne absit, vereor, atque, ut sic verear, meconii exitus facit. Sed quid ait obstetrix? Illa vero, ajunt, in transversum locatum censuit, quantum ex materni abdominis contrectatione potuit existimare: Vivum autem esse, mater non dubitat, quæ vagientem sibi videtur audivisse. Mittamus hoc, inquam, quod incertum est, de vagitu. Illud vero, quod opinionem confirmaret meam (obverso enim ad vaginam podice, & adjacentibus podici partibus forte compressis, potuit etiam necdum respiranti stercus exprimi) cur obstetrix immissis digitis non comprobavit? Mulier enim, inquiunt, se passuram id pernegat. Ego vero: quid si opus esse, dicam, manum in uterum inserere, fœtumque, si oporteat, in meliorem figuram conversum, extrahere. Quod si illius animus nunc flecti non potest; sic habete; nisi aut obstetrix decepta sit, aut figura, quam dixit, in meliorem mutetur, sine Chirurgi tandem opera, sed nimis sera fortasse, non esse infantem proditurum. Quorum alterutrum fuerit, necesse est. Sed utrumlibet fuerit; mutatam postea esse figuram, dixerunt, uterique obortis doloribus, infantem naturali figura, quamvis non sine summo ob magnitudinem labore, in lucem denique editum esse. Illud est certum, quod ad institutum sermonem maxime attinet, neque ante octavam insecutæ noctis horam, & viventem adhuc, nam & paulisper postea vixit, prodiisse: id est horis minimum quindecim, ex quo, intra uterum hærens, stercus cœperat emittere; ut evidentissime appareat, emissionem hanc fallax esse emortui fœtus indicium. Hæc autem retuli, quia inhærentem adhuc muliercularum, & vulgi animis errorem non nisi aliis, atque aliis subinde additis, & inculcatis Observationibus evellas. Neque enim, uti supra indicabam, me fugit, quoties idem fuerit antea visum: quin, ut cætera exempla omittam, ex historiis paulo ante (1), cum uteri contortionem memorarem, laudatis altera tibi præclare ostendet, quincto post ejectum meconium die puellam esse editam vegetam, & vivacem. Scilicet non modo compressio aliqua, præsertim ventris, quæ, fœtus corpore male complicato, non difficile accidit, sed & stercoris, tunc ferme fluidi, aut major copia, aut acrimonia intestinum irritando, vim potest vincere, modicam eo tempore, sphincteris circumjecti. Quid? quod vis illa non solum ob paralysim, verum etiam ob summam virium fœtus infirmitatem nulla esse interdum potest. Quas vires mox tamen posse, ut post syncopem, refocillato cum matre fœtu, magna ex parte restitui, Medicos nunquam oblivisci decet, qui nolint vel ab aliis pluribus indiciis falli, quæ ad mortuum fœtum dignoscendum proponi solebant. Exemplo sit nullus in funiculo umbilicali, imo nullus in fœtu arteriarum pulsus. Certum quidem est, fœtum vivere, si pulsus revera percipiatur. Revera, dixi; nam quod Lancisius (2) in summo Procere accidisse narrat, ut in mortui carpo nescio quis pulsum esse contenderet, qui nusquam nisi in sui ipsius digitis erat, idem vereor ne multo facilius contingere aliquando possit Chirurgo, qui intra calentes mulieris locos digitos ab opere ipso, & quærendi labore fervidos inseruerit. Quam ad vitandam fallaciam eos laudo, qui Chirurgum admonuerunt, ut simul perceptorum ab se se pulsuum, simul suorum, quos in carpo altero animadvertendos a quopiam curet, numerum conferat, ut si idem sit, falli se, intelligat; sin contra, non falli. Verum etsi id, quod diximus, certum est; non tamen continuo sequitur, si pulsus nullus sit, fœtum esse mortuum; languere enim maxime tunc vires possunt, sed mox redire. Extra uterum autem propendentis funiculi, aut artus nec pulsus nullus, nec frigus, nec livor satis signi dant infantis extincti; nam intra contracti uterini osculi angustias ita constricti esse possunt, ut, si artum vel gangræna corripere incipiat, ab eoque cuticula

(1) n. 39. (2) De Subit. Mort. l. 1. c. 16. n. 8.

ticula abscedere; periculum quidem summum, in quo vita versetur, manifesto pateat; vitam autem jam prorsus desiisse, pro certo non pateat. Sane Uratislaviæ etsi *lividum*, *& frigidum* erat propendens infantis brachium, ut, tanquam procul dubio mortui, amputandum judicaretur; ipse tamen *tertia die vivus* editus est (1).

41. Attamen ubi aut ipsa evidentium causarum, & rerum series, aut pleraque, & constantia quidem, aut graviora signa, ut cuticulæ e capite facillima abscessio, humor ex utero destillans cadaveris odore, & signa alia sunt istiusmodi, ubi hæc, inquam, Medicos, Chirurgosve peritiores illuc adduxerint, ut unanimi consensione infantem esse intus emortuum censeant; altera se objicit difficultas, num manibus continuo educere, an aliis uti antea auxiliis præstet. Memini, cum Bononiæ Medicis studiis operam darem, duabus illustribus Matronis uno eodemque anno accidisse, ut parere non possent, & cum utriusque fœtus censeretur mortuus, ex altera Chirurgi manibus cito detractum, ex altera autem expectatione, & clysteris præsertim usu emollientis simul & stimulantis, fuisse ejectum, priore illa paululo post mortua, hac servata. Qui utriusque Medicus fuerat, Vir doctissimus etsi rationes proferret, cur in illa sibi fuisset properandum, in hac expectare licuisset; tamen non parem ex servata laudem, atque ex non servata notam retulit, injustam, ut opinor, sed tamen apud non ignobiles etiam Medicos, & Chirurgos. Et quanquam minime dubium est, quin pro alia rerum conditione aliter agendum sit; vix tamen, nisi ex concordi Spectatissimorum Medicorum sententia egeris, omnem in ancipitis auxilii usu reprehensionem effugies, præsertim si forte, ut in hoc, prudentis, exercitatique Chirurgi copia desit. Neque enim satis est matrem servare; videndum est insuper, nequid uterus detrimenti capiat. Consultus sum annis superioribus pro generosa Muliere, quæ cum post quatuor felicissimos partus opus habuisset in quincto Chirurgi manibus, qui cum pedibus prodeuntem infantem protrahere posset, atque adeo deberet, iis introrsum repulsis, dum in caput vertere, & hoc arrepto educere tandem studeret, mulierem, delicatam alioquin, tandiu, & tam violenter vexavit, ut non modo inflammatoria febris, quæ pene ad interitum perduxit, sit concitata; sed & tribus insecutis partubus infantes nunquam caput, sed brachium semper exerentes, se obtulerint, ob virium, ut credibile est, certæ parti ipsius uteri illatum ita ut non ex æquo ab omnibus partibus illos sustentando, aut expellendo, figuræ perversæ causa fuerit. Quo magis, si nihil est, quod properare cogat, & bona partus emortui figura sit; parturienti spatium, naturæque dandum esse arbitror, quo hæc pariendi conatus, doloresque incitet, illa vero simul collectis viribus conniti possit: quos nixus utile interdum est cautis peritisque manibus ventri impositis nonnihil adjuvare. Sed quia natura aliquando aut in iis doloribus movendis segnior est, aut non eos, quos vellemus, sed convulsivos potius, nostroque proposito adversos movet; nostrarum erit partium hos tempestive sedare, illos, si reapse tamen id possumus, promovere. Ad parturientem accersitum esse me memini, quæ malis, quos dixi, doloribus jam diem unum atque alterum vexata, neque somnum poterat capere, neque alimenti quidquam retinere, sed vomitu omnia cogebatur rejicere. Ei igitur priusquam vires prorsus collaberentur, cum dimidiatum opii granum dedissem; simul retineri alimentum cœpit, simul sunt dolores illi sedati; ut mox legitimis doloribus advenientibus, osculoque uteri, quod priores constrictum servabant, recluso, puer feliciter editus sit. Sic autem agendo, non Deventerii (2) solum, quod tunc sciebam, sed & eximii Medici Richardi Meadii (3), id quod nunc video, viam tenuisse me, gaudeo. At segnior natura in altero quidem, de quo dicebam, casu, ad id accomodatis clysteribus, atque abdominis inunctionibus primum quoad ejus fieri sic potest, adjuvanda

(1) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 57. in fine.

(2) l. supra ad n. 31. cit. c. 17. 26. 50.

(3) Monit. Medic. c. 19. Sect. 5.

da est, tum si hæc satis non faciant, aliqua de eodem genere propinando, quæ naturam invitent potius, quam acrius, nec sine periculo stimulent, aut certe agitent. Rideas fortasse si id narrem, quod in vico agri Patavini annis superioribus accidisse, de certis auctoribus cognovi. Parere non poterat mulier. Chirurgus ejus vici oleum leucoii lutei vulgaris ad uncias quatuor mittit, quo videlicet, ut solet, abdomen inungant. Rusticæ, quæ adstabant, imperitæ mulieres ad potum credunt esse missum: itaque continuo dant bibendum. Sic illa parit. Hoc casu edoctus Chirurgus ejusdem cheyrini, ut in officinis vocant, olei tantundem tribus, aut quatuor aliis, quas par urgebat difficultas, eodem exitu propinavit. Hinc Patavii notæ mihi fœminæ datum est, quæ mortuum ejicere infantem non poterat, & sic quidem infantis caput aliquanto magis descendit: quanquam ob nimiam magnitudinem, cui pelvis imus ambitus par non erat, sine Chirurgi auxilio prodire non potuit. Leucoii quidem illius flores ad menses, ad fœtum, ad secundas promovendas a Medicis datos esse, notissimum est. Sed oleum, in quo iidem flores macerati fuerint, propinatum esse, non memini: nec mirum, cum tot minus injucunda extare in eundem usum putentur. Attamen haud prorsus inutile fuerit hoc quoque memorasse, si forte oleo quis credat aut leucoii vim, qualis ea cunque sit, temperari, aut potius cum hæc exeritur, opportune simul leniri, si quid, ut in convulsivis doloribus paulo ante ostendimus, leniendum est.

42. Quod supra (1) expectari posse diximus, nisi quid urgeat, sic potissimum accipias velim, nisi putrescentis fœtus apparere signa incipiant, quæ citius adveniunt ubi jam aquæ ejectæ sunt; per disruptas enim membranas ad mortuum corpusculum aer subit, corruptionem illam afferens, quæ ut serius plerumque, & sine acutis parentis febribus ea fœtuum cadavera invadat, quæ extra aeris contactum sunt, ex historiis intelliges, quæ diu antea conceptorum fœtuum ossicula referunt sive per abdominis abscessus, sive per anum ejecta, matre ut plurimum salva. Quæ historiæ, ex quo suam Albucasis (2) protulit, ad eum numerum excreverunt, ut cum illas non unus collegerit, nonnullæ desiderentur, quæ addi poterant, plures autem desint, quæ tunc non extabant. Ex illis est, ut opinor, quam ex propria Observatione habita A. 1667. vulgavit Dominicus de Marinis (3), cujus fœtus cranium per matris podicem, ut reliqua ossa, excretum asservabat Guilelmus Riva. Ex his autem, quas memoria nostra vel sola Italia obtulit, sunt certe non paucissimæ. Nam, ut fœtum prætercam, quem e Recto mulieris intestino a se extractum, ad me, ut inspicerem, misit Chirurgus industrius Venetus Nicolaus Patuna, quo de fœtu ipse (4), & Santorinus (5) scripserunt, idem Santorinus (6) fœminam, in Patavino agro fortasse etiam nunc viventem, commemoravit, quæ fœtus ossa per eandem excluserat viam, tum Vir Cl. Franciscus Seraus me per litteras Neapoli datas sub finem A. 1739. certiorem fecit, indidem excreta fuisse ab alia muliere non ita pridem infantis ossicula. Ex abdominis autem abscessibus hoc nostro sæculo educta Brixiæ, & Vercellis fœtuum aliorum ossa Vallisnerius noster (7), & Cel. Fantonus (8) tradiderunt. Facile aliæ fuerint ætate hac apud nostrates ejusdemmodi Observationes, quarum aut notitia ad me non pervenerit, aut si pervenit, in præsentia non meminerim. Sed quoniam nihil in Re Medica ferme est, quod exceptionibus non sit obnoxium; ideo quæ de putredine paulo ante dixi, si aer non subeat, serius; si vero subeat, citius, & periculosius adveniente, ea *plerumque*, non semper, vera esse posui, tum aliis, tum duabus Observationibus adductus, uno eodemque anno editis (9) a Viris Cl. Reusnero, & Nebelio. Alter enim

(1) n. 41. (2) Chirurg. l. 2. c. 76. (3) Differt. de re monstrosa per urinam excreta.
(4) Relaz. int. al cadav. d' un Feto & cæt. (5) Inst. d' un Feto & cæt.
(6) Ibid. n. 31. (7) Istoria della Generaz. P. 2. c. 17. n. 17.
(8) De Obs. Med., & Anat. Epist. 7. (9) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 11. & Cent. 6. Obs. 52.

enim fœtum proponit quinquemestrem in utero mortuum, eumque, etsi ob retentas simul Secundas, & aquas aeri aditus non patebat, tamen post viginti, haud amplius, hebdomadas exclusum *teterrimo cum fœtore*. Alter vero maturum fœtum legitimo tempore prodire conantem, sed post aquarum effluxum, sui interitus signa tanto certiora præbentem, quod proximis hebdomadis *fœtidus, & sanguinolentus ichor cum membranarum, fibrarumque carnosarum frustulis per muliebria effluebat*, denique in sceleton abeuntem, ut crepitus ossium audiretur quotiescunque mulier corpus antrorsum, aut retrorsum flectebat, nulla tamen, quæ memoretur, febre, aut gravi alio incommodo conflictata, imo *jam per tres annos* ossa illa in utero gestans *citra sanitatis dispendium*.

Utinam vero sicuti emortui tot, præter eos, quos commemoravimus, partus intra viventis matris ventrem diu Sepulchrum habuerunt; ita plures vivi ipsi una cum mortua matre non humarentur, aut satis tempore ex ejus cadavere eruerentur. Verum dum Prosector quæritur, dum accersitur, dum venit, sæpe ii, qui vivebant, debiliores præsertim, infantes moriuntur, frustra mulierculis, virisve etiam plurimis, æque ac ipsæ, rudibus, & inscitiæ plenis, interea dum ille veniat, ut matris os apertum servetur curantibus, quando potius cum aliqua utilitatis spe danda opera esset, ut interea parentis corpus, & venter potissimum, calens servaretur, ratione id præmonstrante, & Stalpartii filii (1) in canis fœtibus experimento comprobante. Membranis enim involutos cum in aquam tepidam immisisset, etiam post aliquot horas pulsus eorum invenit. Quin ex illustri in Silesia Matrona (2), ante horas quatuor jam mortua, adveniens tandem Prosector, inciso abdomine, uteroque, viventem extraxit puellum, cum interea usque ad illius adventum jugiter *fotibus spirituosis, balsamo embryonum, vinoque generoso aromatico cum culcitris calidis* extinctæ ventrem fovere non omisissent, inde minime deterriti, quod nullum in utero motum perciperent, ut opinor. Neque enim Observationis scriptor hæc continuo subjecisset, quæ sæpenumero sunt vera: *Vivit enim ut plurimum fœtus, quanquam non semper aperte moveatur*.

43. Satis de parturientibus. Nunc perpauca de puerperis quoque addamus. Pertinet huc Observatio, quam pridie Idus Augusti A. 1707. cum Doctissimis Amicis Venetis, Santorino in primis, habuimus, & de qua non semel in Adversariis IV. (3) mentionem injecimus. Nunc totam accipe.

44. MULIER hystericis affectionibus obnoxia, & faciei colore illaudabili, aliquot liberorum mater, cum uterum novissime ferret, præsensit, partum proximum sibi exitialem futurum. Et reapse inter parturiendum cœpit digitis, & abdomine intumescere: mox autem cum puellam peperisset pueri loco, quem speraverat, & propter sponsionem etiam quandam multo maluisset, idque ipsi de industria ab assidentibus mulieribus occultatum, maritus per imprudentiam revelasset, tanta animi ægritudine correpta est, ut illico pulsus deficerent, corpusque frigesceret. Tunc hora vix erat, ex quo puellam ediderat, neque præter aliquam membranarum partem, quam sana & vitalis puella secum traxerat, quidquam Secundarum prodierat, sive quod placenta arctius adhæreret, sive quod obstetrix naturæ opem expectandam censuisset, ut quæ neptem meminisset suam olim restitantem placentam feliciter ejecisse decimo jam a partu die. Cum igitur neque pulsus, neque calor redirent; intra sesquihoram, ex quo hi defecerant, mors supervenit, non intermisso, quod in eo pulsuum defectu miraberis, ad ultimum usque vitæ extremum consueto sanguinis ex utero effluxu. CADAVER incidimus hora ab interitu vigesima quarta. Cujus ex ore, & naribus multa, & grave olens aqua effluebat. Ventris tumor erat tantus, ut majoris, ne in asciticis quidem, a nobis visi recordemur. Qui, peritonæo inciso, non nisi parum subsedit; fiebat enim tum a ventriculo, & intesti-

(1) Exercit. de Nutrit. Fœt. §. 41. in fine.
(2) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 57.
(3) Animad. 26. 27. 39. 43. 45.

testinis, aere mirum in modum distentis, tum ab utero his subjecto, qui rotunda sui mole totam pelvim non tenebat modo, sed excedebat. Hunc cum omnibus, quæ ad ipsum attinent, partibus priusquam excideremus, effusam in ventris pelvim cruentam aquam animadvertimus. Antea autem vasa, quæ sub feminum cute prope genitale sunt, oppleta sanguine animadverteramus: & pubis ossa, qua junguntur inter se, cum ante sectionem digito tentata, dehiscere, aut certe laxissime conjuncta viderentur, reapse, junctura vix cultro attacta, alterum ab altero discessisse, humore aliquo prodeunte. Nec dissimilia, cum mox juncturas ossium ilium cum Sacro examinaremus, videre visi sumus; ut non longe a vero abiisse crederemus, qui non solum primiparis, sicut Hippocrates (*) docuit, sed & aliquando, etiam in partu non valde laborioso, *coxendices disparari*, tradiderunt. Excisum uterum attollentes, prægrandem concreti sanguinis massam per vaginæ orificium effundi, conspeximus. Nympharum vix quidquam apparuit, an quod in partu cedentes, ne proxima cutis laceretur, se extendant, brevi post tempore ad pristinam formam rediturae? Sic Fabricius noster ab Aquapendente (1) priusquam in Virgine membranam incideret occludentem illud orificium, maximaque impositi sanguinis vi distentam, nymphas ferme nullas apparuisse, adnotavit, quas mox, illa membrana incisa, sublataque tensione, efformatas, conspexit. Ex quibus (si a partu res semper ad eundem modum, ut indicat Dionisius (2), se habet) unum ex nympharum usibus conjicere cum eo potes. Dum exteriora spectabamus, lacunas, quas in Primis Adversariis (3) anno superiore proposueram, Amicis ostendi, subalbum, quali in ea fœmina, neque ita pauco, abundabant, humorem exprimens. Mox etiam lymphæductus uteri animadverti, & demonstravi, quemadmodum & lutei corporis in teste altero structuram. Sed de his, & de Teretibus uteri vinculis quantam, ob vasa, quibus magnam partem compinguntur, sanguine distenta, crassitudinem haberent, & de utero ipso, quibus ex fibris, sinibusque constaret, & his, vasisque sanguiferis exterioribus, quam amplis, tum de uterini osculi amplitudine, nec minori cervicis, quam fundi ipsius dilatatione, creberrimis denique in illo osculo, imaque cervice mucosis glandulis; de his, inquam, omnibus satis in Quartis Adversariis (4) scriptum est. Nunc si quid ibi non habuit locum, est adjiciendum, ut illam, quemadmodum promisi, jam totam habeas Observationem. Testis uterque non sine aliquo in superficie foraminulo conspectus est, per quod tenue specillum intro admittebatur. In illo autem eodem teste, in quo luteum corpus, subrotunda fuit ossea cellula, in hujusque cavo cruentus humor. Tubæ longiores, quam alias solent. Vaginæ parietes extenuati, ipsaque multo quidem latior, sed nihilo brevior, rugis autem dumtaxat aliquot, urethræ corpori glandoso respondentibus. Uteri osculum ex rubro nigrescens, & alicubi laceratum. Nullæ intra cervicem exstantes chordulæ, neque membranulæ. Supremo uteri fundo placentam sic adhæsisse, ut tubæ utriusque orificia obtegeret, manifestum erat. Eademque etiam tum, ex parte, adhærebat. Sed qua adhæserat, ibi jam valde contracta erant uteri oscula; qua adhærebat, ampla quantum in illis Adversariis dictum est, verissime, ut cætera: quod ideo hic confirmo, ne quibus in talia necdum incidere datum est, *paradoxa* alio forte, quam Græci voce hac uti consueverant, sensu videantur. In sinibus quibuscum illa oscula communicabant, nihil erat sanguinis.

Thorax denique, nam caput non attigimus, pulmones habuit, si posteriora excipias, in quæ sanguis ob supinum cadaveris positum, ut solet, descenderat, totos ex albo fœde liventes. Cor supra quam dici possit, flaccidum, nihil fere sanguinis in auriculis, dexteroque ventriculo, nihil autem prorsus in sinistro continebat.

45. Multum quidem sanguinem, ob pla-

(*) De nat. pueri n. 43. (1) De Chirurg. Operat. ubi de Hymene imperfor.
(2) L' Anatom. da l'homme Demonstr. 4. Sect. 2. (3) Tab. 3.
(4) Animadv. supra ad n. 43. indicatis.

placentam ex parte solutam, per uterum effluxisse, non negaverim; copia autem exiisse tanta, ut is effluxus mulierem occiderit, dubitari fortasse potest. Nam neque de ea copia quærentibus nobis ab iis, quæ astiterant, fœminis affirmatum est, & vasa quædam ut legisti, sanguine etiam post mortem erant distenta; non *fere sanguine vacua*, ut Cl. Tabarranus (1) in mulieribus invenit, paucis post partum horis profluvio sanguinis extinctis: tum pulsus, & calor non paulatim antea, sed tunc repente atque omnino defecerunt, cum res puerperæ molesta, ac gravis narrata est; nihil enim ejusmodi eo tempore audire convenit fœminas, minusque illas, quæ, hystericis affectionibus obnoxiæ, proclives nervos habent ad convulsiones, quæ si viscera nobilia corripiant, infirmiores facile perdunt, ut mulieri accidisse, leges, quæ a prægressis laboribus, & ab difficili partu lassa, mox post ipsum, inter loquendum, repente præter omnem opinionem convulsa mortua est, cum aliam nullam Cl. Jo. Sebast. Albrechtus (2) suspicari causam posset, nisi molestum eo tempore nuncium a puerpera auditum. Neque aliter fœminæ hujus nostræ mortem accidisse, iis omnibus Doctis Medicis visum est, qui cum ea, quæ relata sunt, mecum audivissent, tum cadaveris dissectioni interfuerunt. Tu vero priusquam judices, illud etiam attendito, quantum in tumorem, & hunc flatulentum, mulieris venter increverit. Habes autem vel Sectione hac Sepulchreti XXXVIII. quasdam Observationes, quibuscum nostram conferas. Primum V., quæ per incuriam sub numero quoque XIII. repetita est, fœminæ, cui mortuæ decima a partu hora totus venter fuit flatibus tumens. Sed quoniam ejus uterus grumis plenus, & multæ vacuationes memorantur, non secus ac ab Eustachio (3) in puerpera illa Romana copiosus sanguis excretus, in qua renum propria membrana ab inclusis flatibus fuit adeo distenta, ut magni tumoris speciem primo intuitu referret; at tu Observationes IV. & IX. lege ex iis, quæ in Appendice adjiciuntur. Neutra hæmorrhagiam; sed utraque intra non nimium a morte tempus ventrem flatibus, supra quam dici possit, tumidum factum proponit. Quod si mulieres istas dum parturirent, non postquam pepererant, mortuas dicas, earumque primam jam putridum utero fœtum gessisse; vide, quæso, ut Hoffmannus (4) tametsi inter prævias causas abdominis inflationum nimias sanguinis profusiones, etiam in partu, reponat; mox tamen iisdem inflationibus ob contrariam causam mulieres obnoxias faciat, ut si lochiorum fluxus non rite successerit, aut cohibitus omnino fuerit. Quæ non attingo, nisi ut memineris, tumoris ejusmodi ventris causas esse plures, & inter se discrepantes. Ex his tamen quæcunque in fœmina hac nostra fuerit, si historiam releges, jam fuisse nosces, priusquam sanguinis profusio facta esset; mulier enim cœperat antequam pareret, digitis, & abdomine intumescere. Illi quoque mulieri, de qua scripsit Phil. Jac. Hartmannus (5), proximis ante partum diebus a flatibus intestina tumebant, qui tumor a partu, tametsi nullum sanguinis profluvium, imo lochiorum esset remora, usque adeo increvit, ut Coli præsertim intestini superior, & inferior tractus *filo tres partes ulnæ longo vix* posset comprehendi; itaque ima ejus pars sphacelo correpta, & rupta ventrem fœtidissimis sordibus opplevit, fœminamque secundo a partu die sustulit: cujus utero *intus per omnem superficiem placentæ reliquiæ hærebant*, digito facile avellendæ; in cervice autem ipsa *cruor hæsitabat*. Verum ne de iis solum, quæ præter naturam in descripto a nobis cadavere occurrerunt; sed de aliis etiam, quæ ut totam hic haberes historiam, omissa non sunt, aliquid simul attingamus; utinam ne apud Consarcinatorem, non paucis instituto suo necessariis libris carentem, sed apud Antonium Sidobre (6) Viri Doctissimi legissent omnia, quæ cum ipso de lacteis uteri ductibus communicaverat Chyracus; non enim facile

(1) Observ. Anat. n. 36. (2) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 50. (3) Tract. de Renib. c. 45.
(4) Medic. Rat. Tom. 4. P. 4. c. 15. thes. pathol. §. 8., & 15.
(5) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9., & 10. Obs. 102. (6) Tract. de Variol. c. 7.

cile censuissent, *eosdem* esse ac quos ego lymphæ ductus in puerpera hac vidi. Optassem pariter, ut qui hos ab Ruyschio, aliisve conspectos dixerunt, illius locum, & annum quo viderint alii, diserte indicassent, quando ego quo tempore, & quibus ostendissem, non reticueram (1). Qui post me conspexerint, scio, inter quos animadvertas velim, doctum quoque Stehelinum (2) in distento utero vidisse, *fæminæ* videlicet *gravidæ*. Sed qui muliebri utero ex vero, non ex bestiarum anatome appinxerint, necdum pro certo scio; ut non mirer, si Illustri Viro Heistero (3) vasa hæc, hæc, inquam, *ut humano adhuc utero appinguntur, ficta esse videantur*. Quod autem ad ossa attinet pubis, & ilium, non puto, ex illis te esse, qui rarissime in partu accidere, contendunt, ut eorum juncturæ ita laxæ uti a nobis conspectæ sunt, deprehendantur, & cum id accidit, rachitidi potius, lui venereæ, aut cachexiæ, & huic quidem in majori gradu, imputandum. Sed puerpera certe nostra, quamvis non bono esset faciei colore; neque cachexia, in majori præsertim gradu, neque ullo ex aliis illis morbis afficiebatur: nec mihi affinis Matrona ullo omnino ex iis laboraverat, quæ cum in puerperiis de dolore ad juncturam ipsam ossium pubis quereretur, & eum propterea a me locum tangi, Maritus voluisset; distans manifesto alterum ab altero tunc habebat: extra puerperia non habebat. Et cum prope innumeræ hujus generis extent Observationes, quas etsi multi collegerunt, quasdam, si recte memini, omiserunt tamen, & nominatim Veslingii (4) illam, quando in parturiente *pelvim levi impulsu cedere ac vacillare percipiebat, ossibus tam sub pube, quam ad latera ossis sacri, pollicis minimum spatio diductis:* quem digitum Santorino (5) quoque facile fuit in recentibus quibusdam puerperis inter pubis ossa indere: cum igitur tot extent Observationes, præstatne credere, in cunctis morbos illos fuisse accusandos, præsertim cum qui illas scripserunt, eorum nullam mentionem injiciunt? an cum diductio seu major, seu minor non modo non rarissima sit, sed frequens, nequaquam præter naturam esse? imo in quibus fit, ab hac fieri; fit enim sensim, & sensim tollitur, & partum, quo ad ejus fieri potest, juvat. Noli enim existimare, ad hunc esse inutile id, quod pelvis angustias amplificat; nam quæ proferuntur pelvis dimensiones, quasi ad fœtus transitum sine ulla ossium diductione sufficerent, sumptæ videntur in sceleto, cum mentio fiat nulla tot partium, quæ inter nuda illa ossa, & transeuntem infantem sunt interjectæ, & ne uteri quidem, cujus tunc osculum ad vaginæ orificium descendit: quæ partes ut in multis illas dimensiones haud satis imminuant; at in multis contra imminuere valde possunt. Sensim autem ad laxitatem juncturas in his disponi, ut cum Pinæo in Adversariis (6) indicavimus, cum in gravidis nonnullis admoto ad juncturam ossium pubis digito percipiendi occasionem habuimus, tum, hæc recensentes, confirmatum per dissectionem vidimus a Cl. Exup. Josepho Bertinio (7) duarum mulierum exemplo, alterius quadrimestrem, alterius septimestrem fœtum gerentium; cartilago enim inter ossa pubis & *solito crassior* deprehensa est, & *unctuoso humore imbuta* in earum utraque, sed in secunda præsertim, in qua etiam *sine ferro*, sed levi manus auxilio alterum os ilii ab osse sacro plane *divulsum est*. Quam in gravidis inchoatam, in parturientibus auctam, sicque in puerperis sæpe animadversam juncturarum pelvis constitutionem si graves Auctores attendissent; non facile, ut opinor, harum diductionem ponentibus objecissent, *a lanionibus vix posse illas diffringi*, aut duos robustos homines hinc, & hinc trahentes, ne summa quidem vi ossa pubis *diducere valuisse*. Nec vero id mirum; neque enim ita erant, ut in puerperis, disposita. Sane & eorum ingenium laudo, qui multis subnixi argumentis, diductiones istas ut *impossibiles* oppugnarunt. Sed quod toties conspectum est, id fieri non posse, inutile

 est

(1) Advers. Anat. IV. Animad. 43. in fine. (2) Tentam Med. P. 1. Thes. 6.
(3) Comp. Anat. n. 236. (4) Epist. 25. (5) Obs. Anat. c 11 §. 4.
(6) III. Animad. 15. (7) Quæst. de hoc argum. proposita Præside Bouvart. n. 5.

bifidam, biennio post Hafniæ habita est (1).

50. MONSTRUM, sic enim vocabant, triduo, an quatriduo ante hic editum, mihi a Chirurgo quodam ostensum est Februario mense A. 1746. Quod ut aspexi, continuo dixi, cerebro carere. Itaque ut dictum sectione comprobarem, ad me domum attulit, hæc narrans, mulierem, felicem hactenus aliorum liberorum parentem, felicem quoque hanc ultimam uteri gestationem habuisse. Cum vero ad hujus finem jam venisse, aut propius abesse, existimaret; difficili præter opinionem partu puellam hanc mortuam, & per pedes ab obstetrice detractam emisisse. Re tamen vera non paulo minorem vidi, quam esse debuisset; neque enim septimestris fœtus longitudinem æquabat, & parvam quoque, ut dixi (2), illam suam Valsalva conspexerat: quod, si caput ab inclusa aqua antea distentum amplificatumque concipiamus, non difficile, sicut alias (3) ad te scripsi, intelligi potest. Cæterum optime nutritum, nihil male olens, & necdum abscedente cuticula, pulchrum hoc fuisset corpusculum, quippe reliquis egregie conformatum plerisque partibus, nisi deformitates hæ accessissent, quod nullum apparebat collum, & supra oculos vix aliquid erat frontis, ex eoque loco pro communibus corporis tegumentis, una erat membrana rubea, quæ capitis, minime ibi extuberantis, imo in posteriora declivis, superiora obducens, per medium dorsum ad thoracem ferme infimum pergebat, quanto magis descendens, tanto minus lata. Sub qua posteriore membranæ parte assurgebant protuberantiæ duæ osseæ, ut videbantur, quæ singulæ a singulis lateribus capitis profectæ, & quo longius ab ipso descendebant, eo minus elatæ, magisque inter se accedentes, Spinam subesse bifidam indicabant. Ad ejus membranæ latera non deerant integumenta communia, quibus, ut reliquum omne corpus, imum quoque caput utrinque operiebatur, non solum auriculis, quæ humeros contingebant, ibi præditum, sed & capillis; quasi cute, quæ fuisset proxima, a summo avulsa, & lacerata, quæ remanserat cutis capillatæ pars, ea se deorsum contraxisset. Atque hæc exterius conspiciebantur. ABDOMEN autem incidendo, primum pinguedo multa in conspectum venit, quæ passim multa pariter ubicunque erat cutis, huic subjiciebatur, deinde reliquis diductis parietibus, viscera omnia, tum Ventris, tum mox Thoracis optime constituta. Ad Caput denique transeunti, sub incisa rubra illa membrana, quæ erat tenuis, nihil quod pro cerebri, cerebelli, & Oblongatæ medullæ reliquiis accipere fortasse possem, apparuit, nisi duo quasi cornicula, quæ crassa, mollia, & ex rubro fusca, singula in singulis anterioribus basis cranii lateribus prominebant; dissecta enim præter concretum sanguinem, mucosam quandam ostendebant materiam. Iis corniculis illa ossis frontis pars suberat, quæ fornicem orbitæ posteriorem facit. Nam anterior deerat, deerantque sincipitis ossa, & de osse occipitis quidquid non est ante magnum, quod nullum propterea hic erat, ipsius foramen. Temporum autem ossa erant quidem, sed deorsum in latera, retrorsumque protensa. Ad quorum illa foramina, quæ Auditorii ingrediuntur nervi, frustra horum, ut aliorum pariter in hac cranii basi, initia quæsivi. Minusque idcirco miratus sum, cum mox oculos, qui suis cum palpebris bene erant conformati, inspectando, Opticos nervos æquo esse graciliores, & intra orbitas, ut visum est, desinentes animadverti. Tum linguam prælongam vidi, nec pro longitudine satis latam. Respondebat hæc maxillæ Inferiori, cujus ea erat longitudo, ut ultra Superiorem, quamvis hic inter descendendum valde in anteriora protensam, se antrorsum extenderet; neque tamen ejus partes dextera, & sinistra quo magis a mento recedebant, eo magis, ut solent, inter se distabant. Itaque longius quidem, sed multo quam consuevit, angustius erat inter utramque intervallum, quod singularis insuper arctabat utriusque crassitudo. Ad menti autem inferiora, nulla intercedente,

(1) Vid. Rob. Steph. Henrici Descript. Omenti not. ad §. 11. (2) n. 48.
(3) Epist. 12. n. 7.

te, ut in pueris, linea, ambæ in unum os coaluerant. Jam vero ut dicam de Spina; non huic omnes revera deerant colli vertebræ, sed tres dumtaxat, cæteræ autem erant inter se constipatæ, ut quædam nonnullarum partes cum proximarum partibus concretæ essent. Quod etiam in duabus, aut tribus ex iis, quæ in thorace supremæ sunt, cernebatur, quarum vel ipsa erant Corpora in unum conjuncta. Ab his Spina incipiebat simul retrorsum ire, simul se in latus sinistrum curvare: quæ incurvatio ubi ad lumborum vertebras ferme pervenerat, in contrarium mutabatur, sicque per Sacrum etiam os pergebat. Sed prima incurvatio multo erat major, quam altera; quare hæc cum paululum attolleret os ilium sinistrum, illa scapulam dexteram valde attollebat, & ut costæ universæ aliter in eo, quam in opposito latere, prostarent, efficiebat. Erant autem costæ a dextris undecim, a sinistris duodecim, cum thoracis vertebræ essent omnino undecim, lumbares sex. Quod vero adnotatione dignius fuit, bifida reapse erat Spina. Namque ut summa cervicis vertebra, ita omnes deinceps reliquæ, si quæ infra penultimam sunt lumborum excipias, quidquid ossis Corporibus ipsarum additur, ut pro Spinali includenda medulla tubum efficiant, id omne hinc & hinc reclinatum ad latera, expansumque habebant; ut duæ illæ exterius fierent protuberantiæ, de quibus supra dictum est. Itaque non secus atque in celebri Littrii (1) Observatione, ut nullus tubus, sic nulla erat hic Spinalis medulla. Videbis, siquando Patavium veneris, universum sceletum, a Mediavia nostro diligenter apparatum, eaque omnia, quæ in ossibus descripsi, præclare ostendens. Esset autem aspectu multo pulchrius, si ut in cæteris, quæ plurima habeo, fœtuum sceletis, ita in hoc quoque ossa omnia ad albedinem perduci potuissent. Quæ etsi dura sunt, neque ulla ab eo cura prætermissa est; tamen, quod omittendum non credidi ad Observationis hujus complementum, fuscus quidam, & subniger color a certis præsertim ossibus, & nominatim a plerisque eorum, quæ in artubus longiora sunt, penitus auferri non potuit. De quibus longioribus artuum ossibus nec illud silendum est, minori esse crassitudine, quam in fœtibus paris huic altitudinis solent, majori autem longitudine.

51. Anno eodem 1746. cum forte Septembrem mensem in Patria traducerem mea, Philippus Baronius, Baronii illius, qui de Pleuropneumonia scripsit, pronepos, meus olim gratus auditor, tunc autem apud Meldulenses suos, qui ipsum ante diem amiserunt, Medicus exercitatissimus, ad me cum Iconibus Observationem misit, illis ab se diebus habitam, quæ cum Valsalvæ Observationi, paulo ante (2) propositæ, non una in re consimilis sit, hoc loco non omittetur.

52. MONSTROSAM, quincto gestationis mense jam exacto, puellam ejecit mulier annum quidem agens trigesimum sextum, sed decolor, gracilis, a laboribus, quos supra vires pertulerat, pravisque cibis diu, multumque extenuata. Quæ præterquam quod minus firma esset valetudine, viro quoque juncta erat non robusto, atque adeo torpido: ultimisque ante abortionem hanc mensibus territam se in somniis facie persimili istius, quæ in puella erat, testabatur. Scilicet ultra supercilia nihil erat frontis, aut capitis: nasus depressus, os hians, auriculæ humeros contingentes, dexteraque earum deorsum valde inclinata: nullum collum, nullum mentum, quippe facie infra auriculas, & os continuo in pectus desinente, ut sicuti superiore, ita inferiore quoque careret sua parte. Abdominis musculi, & communia, ipsis imposita, corporis integumenta, anteriorem ventris multo maximam partem non convestiebant; sed eam laxa, & in amplissimi marsupii modum extensa membrana operiebat, in quam musculi, & integumenta illa, paulatim sensimque extenuata, demum abire videbantur. Intra hanc membranam, tenuitate pellucidam, jecur, & intestina conspiciebantur, extrorsum propendentia. Pollex digitus in dextera desiderabatur: quæ manus ita sursum retorta erat, ut inter se, & brachium com-

[1] Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1701.

[2] n. 48.

comprehenderet angulum ferme normalem. Hæc a fronte. A tergo autem videre erat dorsi regionem capillis instructam: ad ejusque regionis summum medio inter scapulas loco amplam profundamque rimam, alterius oris instar hiantem, quam vertebræ, ibi dehiscentes, faciebant. Nec multo supra eam rimam, ab occipite lata oriebatur basi planus quidam quasi musculus, qui, ut erat cætera solutus, si antrorsum versus extenderetur, oculos, nasumque ex parte obtegebat; sin ad posteriora reclinaretur, ad lumbos usque operiebat dorsum. Erat autem is adulti hominis linguæ simillimus figura, & magnitudine. Ex quo puellæ hujus parvitatem facile poteris intelligere. Tametsi in hac descriptione nonnulla desunt, eaque præsertim, quæ per dissectionem, si licuisset, inquiri debebant; tamen ex frontis, & reliqui, ut ex Iconibus adjunctis colligo, cranii fornicis defectu, itemque ex foramine, seu mavis rima, qua supremæ hiabant vertebræ, satis intelligere mihi videor, non minus in hoc, quam in Foroliviensi fœtu (1), quocum hunc conferes, cerebrum defuisse. Cæterum & mihi A. 1735. fœtum Patavii inspicere licuit, secare non licuit, cujus huc, accurate a me tunc collectam, historiam addam cum ob alia ad matrem, ipsumque attinentia, tum quia in eo certe, quod ab abdomen attinet, & sine dissectione conspici potuit, ad propositas Valsalvæ, & Baronii Observationes proxime accedit.

53. MONSTROSUM infantem Matrona peperit nata annos unum & quadraginta, sic satis sana, plurimorum certe liberorum parens, quos feliciter gestatos, optimeque omnes conformatos ediderat. Huic novissimo Octobri mense, & deinceps cæteris ad diem usque XI. Kal. Julii nec menstruus sanguis provenerat, & venter deinde suo tempore, mammæque intumuerant, & cum bono faciei colore satis bona valetudo fuerat. Nec tamen se gravidam esse putabat, propterea quod plura deerant cæterarum gestationum indicia, tantus in primis ventris tumor, quantus alias solebat, & infantis motus, qui alias maximus, & assiduus, nunc autem nullus. Huc illud accesserat ultimis mensibus, ut in hypogastrio tumor durus, & circumscriptus, oblongæ instar distentæ vesicæ, plerumque perciperetur, qui mox repente evanescere videbatur. Cum hæc ita essent, cumque ultima ante prænotatum diem hebdomada insolita urinæ sæpius reddendæ necessitas, & sensus ponderis naturalia versus accessissent, mox autem mammæ triduo ante nonnihil detumuissent, & pridie denique fusci, crassique humoris, subcruenti autem matutino insequentis diei tempore perpaucæ guttæ e naturalibus defluxissent; obortis a prandio parturientium doloribus, perfacile, & nulla adjuvante obstetrice integram adhuc membranam amnion, nam chorion sursum erat revolutum, cum annexa placenta edidit. Quæ longis sæpius partus doloribus, & difficili, tardaque placentæ ejectione conflictari alias consuevisset, novam hanc tantam facilitatem eo magis mirabatur, quod cum & menstruorum, & partus tempore plurimum effundere sanguinem solita esset, nunc paucus, ut proximis pariter, si unum excipias, diebus exiret. Atque ut de matre nunc omnia absolvam; surrexit ad solita domestica munia, non trigesimo, ut post alios partus, sed tertio, an quarto post die, & mox etiam domo egressa est, neque ea res non robustæ alioquin mulieri noxæ fuit; imo, si unquam alias, bene se habuit, posteaque rursus uterum gessit, & vivam, egregieque conformatam prolem edidit. Sed contra ut deformis esset quam tunc ejecerat, scribamus. Secundæ, quantum judicare potui, ab naturæ norma non discrepabant, nisi quod placenta pro eo quod mihi designatum fuit, integri amnii volumine, aliquanto minor visa est; diametro enim erat transversorum digitorum trium cum dimidio. In amnio cum subflava, & turbida aqua, nec tamen fœtida, mortuus infans non minus longus mihi quidem est visus, quam esse ut plurimum solent, qui inter quinctum, & sextum mensem ejiciuntur. Facies ei prælonga, in qua carnosus, ut videbatur, globulus ex imæ frontis medio prominebat.

[1] Vid. Epist. Anat. 20. n. 56., & seq.

bat. Sub eo oculi, inter ſe contingentes, nullus enim erat naſus, non palpebris, ſed pellucente membrana, per quam tranſpiciebantur, obducti. Os ſuo loco, quod hians denticulos Inciſores oſtendebat. Apertum erat in medio abdomen, ex eoque inteſtina effuſa. Aperta quoque ad lumbos communia corporis tegumenta, ſed hiatu ultra illa non deſcendente. Artus etiam omnes peſſime habebant, Superiores quidem a cubito deorſum; quam breviſſima enim erant brachia, & contorta, hiſque manus pariter contortæ addebantur. Inferiores autem in diſtortos deſinebant pedes; crus vero ſiniſtrum ab arcte advoluto umbilicali funiculo aut fractum erat, aut magis, quam cætera, diſtortum.

54. Quid? ſi mater horribilis cujuſdam ſupplicii ſpectaculo interfuiſſet, aut quidpiam tale pictum vidiſſet, aut ſaltem, ut ea, de qua paulo ſupra (1) dictum eſt, ſomniaſſet. Illa vero ſe quidquam ejuſmodi aſpexiſſe, aut vigilantem, dormientemve cogitaſſe pernegabat, aut vim ullam ſive cadendo, ſive conſtringendo, comprimendove, ſeu denique vehementius concutiendo; nam hujus quoque cauſæ in violentiſſima convulſiva tuſſi exemplum (2) habemus; gravido ventri attuliſſe: hoc tantum, ſe tota ea geſtatione ægro, triſtique animo fuiſſe, fatebatur; ut ſi geſtationes horum quatuor monſtroſorum fœtuum, & Forolivienſis quoque illius (3), inter ſe conferamus, mirum ſit, ejus, quem ſecundo loco (4) deſcripſimus, felicem adeo geſtationem fuiſſe. Cæterum quæ modo quaſi adverſus vires maternæ imaginationis dicebam, ſic accipias velim, ut ſi ab homine ſint, cui minime placeat quidquid monſtroſi in prole occurrat, continuo a viribus illis repetere. Extant enim plures vitiorum ejuſmodi, & ejus nominatim, de quo loquimur, enumerationes non modo apud Conſarcinatores, verum etiam apud Illuſtres Viros, qui exemplum illorum vitiorum, aut ejus generis aliquod ab ſe, aut ab aliis viſum primi ediderunt (5). Tu vero ſi pleroſque eorum inſpicias, ex quibus exempla producuntur, videbis, quam facile a prægnantium imaginatione illa repetantur, & tunc etiam cum a violentia quapiam externa deduci ſatis poſſent, partes ſuæ imaginationi quoque aſſignentur. Quæ tametſi probare non poſſum; eſt tamen viciſſim ubi durius mihi videatur a communi iſta Summis etiam Viris ſententia prorſus diſcedere. Quæ Boerhaavius (6), quæ Swietenius (7), quæ alii graves, ſpectatæque fidei Auctores ab ſe conſpecta de hoc genere fuiſſe, ajunt, nemo pro veris non accipiet. Singula ab interno vitio aliquo poſſe alias fieri ſi quis contendat, non pertinaciter negabo. Sed tunc indidem facta eſſe, non potero facile fateri. Incidit in naſi globulum prægnantis fœminæ mori bacca; & infans prodit, in cujus naſi globulo mori exſtat bacca, magnitudine, colore, ſubrotundis acinis, ſcabritie, minimiſque pilis *perfecte expreſſa*. In alterius gravidæ cervicem ex arbore decidit eruca, quæ ægre inde amoveri potuit; & puella naſcitur, in cujus cervicis cute prominet erucæ effigies variis coloribus, erectis pilis, verbo, ſic veræ erucæ ſimilis, ut ne *ovum* quidem *ovo ſimilius eſſe poſſit*. Alia mendicum labiis leporinis deformem aſpicit non ſine horrore; & filium edit, labia fiſſuris deformata, viſis in mendico *etiam ad dimenſionem uſque ſimillimis gerentem* (8). Audit alia (9) de puellula, cujus dextera præter pollicem digitis omnibus carebat, quorum locum tenebant ungues, ipſi metacarpo præfixi; hæc *diu multumque* ſecum cogitat; & fœtum ejicit, cujus dextera ad eundem modum ſe habet. Nec illa (10) ſilenda

[1] n. 52. [2] Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 9. n. 2. [3] Vid. n. 52. ad finem.
[4] n. 50. [5] Vid. Sachs Eph. N. C. Dec. 1. A. 1. Schol. ad Obſ. 135. Schroeck. Dec. ead. A. 6., & 7. Obſ. 232: Goth. Ben. Preuſſ. in Append. ad earund. Cent. 7., & 8. Ritter. Act. N. C. Tom. 8. Obſ. 88: Stalpart. Cent. 2. P. 1. Schol. ad Obſ. 36: alioſque; ſed præ cæteris Haller not. *cc*, & ſeqq. ad Prælect. Boerh. §. 694., & Opuſc. Anat. VI. §. 16. not. III., & ſeqq., & Opuſc. IX. not. 2., & ſeqq. ad §. 3. [6] Prælect. ad Inſtit. §. 694.
[7] Comment. in Boerh. Aphor. §. 1075. ad 2. [8] Vid. Act. N. C. Tom. 6. Obſ. 10.
[9] Commerc. Litter. A. 1632. Hebd. 20.
[10] Eph. N. C. Dec. 3. A. 9., & 10. Obſ. 106.

lenda est, quæ puellum peperit sine cranio, cerebri locum rubra quadam massa occupante, cum, posteaquam binos liberos ex undis, quibus submersi interjerant, sine cranio, & cerebro extractos fuisse intellexerat, *fixa & pertinaci* ista *imaginatione*, *& præteriti mali perpetua ruminatione* se ipsam cruciaverat: neque illa (1), quæ cum puellam enixa esset, hydrorachitide in lumbis affectam, *eademque idea sæpissime repetita*, *& resuscitata ejus imaginationi continuo obversaretur*; proximo partu alteram puellam in lucem edidit *illa eadem prorsus deformitate eodem in loco*, *quo prior*, *defiguratam*. Denique (ut aliis, quæ produci possent, & quorum nonnulla ipsi, qui spectavimus, probe novimus, prætermissis, Observationem memoremus ad tres, quas postremas tibi descripsimus, ex parte aliqua attinentem) mulier (2) fuit, quæ fœtum edidit pedibus, & manibus sursum incurvatis, & binis præsertim tumoribus deformem, altero ad os Sacrum, altero sub umbilico, qua per abdominis hiatum intestina, & alia viscera egressa, peritonæum, quo uno continebantur, valde extollebant. Cujusmodi partum cum prudenter obstetrix neque ostendere, neque describere puerperæ voluisset; ultro describebat hæc ipsa, narrans, se medio gestationis tempore infantem somniasse, qui in ventrem sibi violenter irrueret, eumque artubus ita incurvis, & binis tumoribus, anteriore, & posteriore sic deformatum, quomodo reapse excluserat: adeo ab illo somnio perterrita, postquam fuerat expergefacta, tristem ejusmodi ideam retinuerat. Tu igitur, inquis, si maternæ imaginationi hæc adscribi posse, non negas; rationem, modumque edissere, quo illa efficere hæc queat. Sed nimis multa essent in physicis, quæ a me negari deberent, si propterea neganda essent, quia modum, quo fiunt, non assequor. Certe autem nec tu, si verum, ut soles, fateri velis, satis illud assequeris, quî factum sit, ut post certas istas imaginationes morbus præsto fuerit, qui fœtum haud aliter deformaverit ac ferebat imaginatio, ita uti bacca illa mori, eruca illa, labrorum illæ fissuræ, digitorum illa mutilatio, & unguium insolita collocatio, cranii, & cerebri defectus ille, Spinæ illud vitium, incurvatio illa, iique tumores non modo perfecte sua figura, cæterisque conditionibus imaginationi responderint, verum etiam in ipso nasi globulo, in cervice, in dextera, in labris, in capite, in lumbis, in artubus, in posteriore, & anteriore corporis facie sic extiterint, ut prægressa requirebat imaginatio. Casu hæc facta fortasse dices. Me verò facile tibi assentientem habebis ubi certa imaginatio non præcesserit, neque huic exacte adeo & forma, & conditionibus cæteris, & loco res ipsa responderit. Sed ubi & illa præcesserit, & res illi sic, uti diximus, respondeat; ne tu quidem, si omnia diligenter perpenderis, in casus accusatione omnino poteris acquiescere, præsertim si exemplum non unum, sed complura, ut sunt, spectaveris; neque enim casum facile credes in iis omnibus, tam, ut ita dicam, ingeniosum, exactumque imitatorem esse potuisse. Quid ergo est? Quod ad me attinet, in multis, & si velis, in quamplurimis casum accusavero; at in quibusdam aliud aliquod potius, quod me fatear non intelligere. Nunc ut ad fœtum redeam, quem novissime descripsi; mortem illi attulit aut impedita per funiculum ipsum umbilicalem, quippe cruri arctius adstrictum, sanguinis circumitio, aut aliqua, exteriorum similis, pessima interiorum conformatio, quæ & crescendi, & agitandi se facultatem facile abstulit. Intestinorum autem effusio, cujus culpa nonnunquam in rudes, violentasque obstetricum, infantes educentium, contrectationes, pressionesque conjecta est, hic certe ubi nihil harum esse potuerat, ipsi fœtus abdomini tribuenda erat aut nunquam, aut non satis occluso. A primordiis enim, ut Harveus (3) in perfectorum quoque, ut vocant, animalium embryonibus, & nos certe in caninis vidimus, apertum est. Postea autem nisi peritonæum, musculi, & integumenta communia prorsus, & firmiter oc-

[1] Salzmann. Dissert. de quibusd. tumor. tunic. ext. §. 3. [2] Schol. ad Preuss. Obs. cit.
[3] De Generat. Animal. Exerc. 69.

occludant; profecto aut apertum maneat, quemadmodum plures, & in his olim, nec semel, Boscus (1) (quem non memini in hujusmodi Observationum collectionibus vidisse laudatum) offenderunt; aut in marsupium a Valsalva (2) quoque, & Baronio (3) conspectum, laxetur, & si tenuissimum sit, facile disrumpatur ab ipso viscerum pondere, necesse est. Cum enim a peritonæo dumtaxat efficitur, adeo tenue est, ut vel peristalticum intestinorum motum transpici sinat, uti Ruyschius (4) tradidit, qui tres ad ejusmodi vitia attinentes habet Observationes (5). Quas si attente legas, & inter se, & cum iis conferas, quæ, Bidloo respondens (6), postea scripsit, ubi eas Observationes *raras* esse, contendit; fortasse optabis, ne prius sine quadam repugnantiæ specie *multoties*, & *sæpius* hunc affectum a se visum dixisset.

Verum ne quascunque supra ipse produxi monstrosorum fœtuum Observationes, eas omnes ad partium defectum attinere, dicas; nonnullas addam, quæ vel cum partium defectu, vel sine ullius defectu auctum numerum quarundam exhibent. Quam misit ad me olim Consultissimus, cum viveret, Medicus Sebastianus Trombellius, præter id, de quo modo dicebamus, abdominis vitium, magnam infantis alterius partem alteri tum exterius adnatam, tum interius admistam describens, huc libentissime afferrem, nisi Vallisnerio nostro dedissem, a quo in calce elaborati de Generatione Voluminis (7) edita est. Proferam alteram, qua utrumque aliqua ex parte vitium Mediavia meus animadvertit.

55. INFANS Patavii natus est sub initium Julii A. 1736. ex ea parente, quæ sanos alios, vitalesque & antea ediderat, & post edidit. Huic infanti unum, si aspiceres, erat vitium, tumor, pugnum æquans, in ea abdominis regione, quæ a dextris umbilici, & paululo supra ipsum est. Nudus erat tumor a cute, quæ circumcirca in limbum elevata prominulum desinebat; Boscus (8), qui hæc ab ulcere fieri in animum induxerat, cicatricem vocasset, quemadmodum vocare tu quoque poteris ubi abdominis hiatum a violentia aliqua factum ponas, & partes, in quibus hiatus factus est, hinc & hinc in se retractas, nec ferme aliter ac Cl. Preussius (9), rem explicare. Inæqualis erat tumor, & tangenti cedens; ut ab intestinis factus videretur. Infans primum neque ex alvo quidquam reddebat, neque mammam sugebat. Mox cœpit utrumque facere. Sed viridia dejiciebat, unde lintea inficiebantur maculis, quæ vix ac ne vix quidem elui possent. Tumor vero, qui jam antea erat sublividus, fieri interea lividior, & denique gangræna corripi incepit. Abscedente, cum tumoris superficie, huic subjecta Rectorum musculorum parte, infans vivere desiit quincto & trigesimo ab ortu die. VENTRIS dissectio ostendit duplex huic infanti fuisse jecur, alterum in sede consueta, parvum potius, quamvis in prælongos lobos divisum; alterum majus, sed informe, quod per crassam interjectam membranam cum illo conjunctum, trunco venæ portarum annexum, in Cavam autem suas venas infra illud alterum jecur immittens, eo se extendebat, ut adhærens sibi peritonæum, adjectosque huic tendines extrorsum urgeret, tumoremque efficeret, de quo dictum est. Qui tangenti ideo cedebat, quod cederent intestina, quibus hoc jecur erat ex parte impositum. Sed cum duplex esset jecur, bilis vesicula nusquam apparuit. Cæterum Tenuia intestina erant secundum naturam constituta, Colon arctissimum.

56. Credemusne, ut duo nonnunquam uno in corpore lienes inveniuntur; imo haud ita raro; ter enim id ipsi vidimus (10); ita huic uni infanti duo jecinora fuisse data? an jecur majus, & extrorsum prominens, ad fœtum alterum spectasse, cujus cæteræ partes in utero periissent? sic enim, in bicorporeo illo fœtu, quem Zambec-

(1) De Facult. Anat. Lect. 1. in fine. [2] supra, n. 48. [3] n. 52.
[4] Cent. Obs. Anat. Chir. 73. [5] Ibid. Ob. 71., & 72.
[6] Respons. ad Bidl. Vindi. [7] P. 3. c. 5., & Tab. 3. 4., & 5.
(8) Lect. 1. paulo ante cit. (9) in Append. supra ad n. 54. cit.
(10) Epist. 37. n. 30; Epist. 38. n. 34; & Epist. 64. n. 2.

beccarius secuerat, Vallisnerius autem (1) protulit, amborum corporum jecinora inter se juncta per interpositam crassam quasi membranam videntur (2). Sed casune factum putabimus, ut jecinoris non sui venæ in eosdem pervenire possent truncos, ad quos ex proprio hujus infantis jecinore venæ pertinebant? Nimirum hæc difficultas, quæ in bicorporei illius fœtus plerisque visceribus multo major est, ad eas attinet, quæ recenti de origine Monstrorum controversiæ causam præbuerunt. Neque in vitula deerant, quam A. 1745. ineunte Martio perhumaniter ad me misit Vir Ornatissimus Jo. Dominicus Lavarinius J. C. Veronensis. In qua multo plura, & quæ ad te scriberentur digniora fortasse animadvertissem, nisi postquam mortua edita est, atque ut diutius duraret, ventre aperto, & visceribus plerisque ex ipso detractis, tum diaphragmate scisso, & pericardio recluso, dum e montibus Veronam primum, inde autem Patavium translata est, ipso temporis intervallo minus dissectioni, accuratæque observationi idonea facta esset. Pauca tamen, quæ adnotare potui, huc adscribam.

57 BICEPS vitula, cujus neque capita, neque colla, si inter se conferres, nec corpus reliquum, si cum aliis vitulis partui maturis comparares, discriminis fere quidquam, exterius quidem spectata, ostendebant, Thorace aperto, perlustratoque, hæc exhibuit. SPINÆ, ut ex duabus cervicibus profectæ, sic in thorace duæ esse pergebant, intervallo aliquo disjunctæ, quod quanto illæ descendebant magis, tanto ipsum magis decrescebat, ut denique infra thoracem non amplius duæ essent Spinæ, sed una. Eodemque ordine breviora fiebant transversa ossa, quæ costis crassitudine, latitudine, & sede respondentia, in illo Spinarum intervallo singula erant collocata. Secundum id intervallum ferebatur Magnæ arteriæ truncus Descendens, valde amplus, ut qui ex duobus, in unum confluentibus, efficeretur, neque binas tantum, sed ternas ex ordine, ternasque emittens Intercostales arterias, quo ad intervallum illud durabat, ut pote cui una earum inserviret. Singula thoracis latera bini, de quibus ad te alias (3) scripsi, tenebant magni pulmonum lobi; nam & in bina bronchia singulæ dividebantur arteriæ Asperæ, a suo quæque collo descendentes. Thymi quoque erant duo, etsi a primo in unum juncti videbantur. Pericardium unum duo continebat, penitus sejuncta, corda. Hæc erant inter se æqualia, eademque intus, extraque structura. Sed in his tamen discrepabant, primum quod cum alterum alterius lateri proximum esset, sinistri facies, quæ dexterum contingebat, erat, nec leviter, sic excavata, ut naturalem dexteri convexitatem, cui prorsus respondebat, exciperet; deinde quod non eandem utrumque faciem sterno obvertebat, sed dexterum quidem eam, quam debebat, sinistrum autem quam sterno obvertere debuisset, eam dextero obvertebat cordi, eaque facies illa erat, quæ, ut dixi, excavata fuerat. Quam excavationem ne suspiceris post mortem a dextero corde, quod forte sinistro diutius incubuisset, induci potuisse; nec levem illam, ut dictum est, fuisse memineris, & eam parietum utriusque cordis in vitula hac, perfecte in utero jam aucta, & probe nutrita, firmitudinem, crassitudinemque fuisse, scias, ut inde istam non liceat excavationem repetere. Quod si ut corda, sic reliquæ etiam partes satis firmæ tum fuissent, nec gravis odor non secanti modo, sed & illis, qui prope me aderant, magis, magisque molestus fieret; alia prætera, atque alia perlibenter inquirere, & diligenter examinare perrexissem. Eorum tamen, quæ in ventre supererant, viscerum nullum vidi, quod præter consuetudinem esset duplicatum.

58. Quoniam partus infelicitas, quæ in prole spectatur, non solum tunc est cum monstrosa hæc nascitur, verum etiam, ut supra (4) posuimus, cum est gravi alio aliquo vitio affecta; de hac quoque infelicitate pauca quidem ob provectam jam longius Epistolam, attingemus, non quod multo plura rei dignitas, atque adeo neces-

(1) c. 5. ad n. 54. cit., & Tab. 7., & seqq.
(2) Tab. 10. Fig. 3., & 4.
[3] Epist. 19. n. 48.
[4] n. 47.

cessitas non postularet. Pauca enim infantum vitia sunt, quæ reipsa cadant sub sensus, si cum maximo numero conferas internorum; hæc autem, quæ humani generis magnam partem vix editam absumunt, tanto facilius, quanto minus tunc vasa, & viscera omnia ob teneritudinem, ac mollitiem idonea sunt, ut se adversus præternaturales distentiones, attritionesve tueantur, nedum ut vitium alicujus alterius visceris, aut vasis corrigant, unde illæ, aut aliæ in se injuriæ proficiscuntur. Huc illud gravissimum accedit incommodum, quod Medici, non ut ab adultis, ita ab infantibus narrationes possunt, aut responsiones accipere, ex quibus intelligant, qua parte corporis, & qua molestia afficiantur, & quod consequitur, quo auxilii genere utendum sit ad hanc, ejusque causam, nisi tolli queat, mulcendam saltem, ac minuendam. Quapropter inter illos excellens in primis Ballonius, infantes, & teneros pueros miseratus, non uno loco (1) admonuit, ut quoniam tunc nobis, *tanquam cum mutis ægris* (qui tamen, adulti, nutu, & gestibus plura significant) agendum est; tanto in illis diligentius, quæcunque possumus, morborum indicia adnotemus, & conjecturis persequamur: exemplisque docuit suis tum in pleuritide, tum in lapide renum non solum, quæ in viventibus pueris signa animadvertisset, verum etiam quæ in denatorum corpusculis per anatomen deprehendisset. Quem nos secuti, eandem olim viam in Medicarum Institutionum Idea commendavimus, ut quibus natura suos posse indicare morbos negavit, illos Ars, quasi opportuna, & amica interpres ne deficiat. Quod si hæc vel in iis infantium morbis necessaria sunt, qui cum sint illis, adultisque communes, signa Medicis habent notiora; quanto erunt magis in morbis illis, qui infantium sunt peculiares!

59. Morbos infantium peculiares appello, qui a turbato sunt peculiari in ipsis naturæ instituto, ut puta circumitionis sanguinis ab ea, quæ in fœtu requirebatur, in eam, quæ in nato requiritur, mutatione. In illo, ut nosti, a placenta per Umbilicalem venam sanguis in venam portarum inferebatur, ex eaque pars sanguinis per Canaliculum Venosum in venam Cavam, ex hac autem pars per Foramen, quod Ovale vocitant, in sinum venæ Pulmonaris, pars in dexterum cordis ventriculum, ex hoc autem per arteriam Pulmonarem pars in pulmones, pars denique per Tubulum Arteriosum in Magnam arteriam, ex cujus Iliacis ramis non parva sanguinis portio per arterias Umbilicales in placentam referebatur. Hæ nunc in jam nato cum vena ejusdem nominis obligantur, amputanturque, ut jam nihil sanguinis inferri possit, nihil referri. Canaliculus autem Venosus, & Arteriosus Tubulus sensim deinde occluduntur, sicut Foramen denique Ovale, quod, nisi occludatur, solet imminui. Igitur fit ut sanguis ex vena portarum in Cavam non nisi per hepaticas transeat hujus radices, & quemadmodum is, qui per Cavam ad cor vehitur, in Pulmonarem arteriam contruditur, sic nihil ex hac pervenire in Magnam arteriam possit, quod per venam Pulmonarem non sit convectum in sinistrum cordis ventriculum. Adde huc cætera eo tempore peculiaria, & pro cunctis iis mutationibus necessaria naturæ instituta, ut lac e mammis sugendum sit, deglutiendum, & stomacho conficiendum, ut diaphragma alterne contrahendum, atque laxandum, pulmones explicandi, aer ducendus, remittendusque, alia hujusmodi. Deinde sic cogita, siqua forte corporis pars sit his novis, necessariisque muneribus minus apta, aut magis resistens, aut faciens ut multo citius, tardiusve, quam par sit, eæ occludantur viæ, quas occludendas esse diximus; cogita, inquam, quid sequi debeat; & facile intelliges, quam varii, multique esse possint morbi recens natorum peculiares.

60. Illustrare hæc juvat exemplo morbi, qui sub sensus cadat. Nonnunquam nascuntur infantes sine palato, aut nascuntur palato fisso. Sive tunc suctio, sive deglutitio, sive utraque impediatur, aut multo difficilior fiat; apparet, sic factum os ine-

[1] Vid. l. 1. Consil. 76. in fine, & Epid. l. 2. Constit. Autumn. A. 1557. ad 8., & in Annot. & Constit. Æst. A. 1558. ante med.

ineptum, aut minus aptum esse ad lactendum. Sed quoniam morbus & manifestus est, & externus, Ars modum excogitat servandi infantes sive ad plures dies, sive, ubi vitium minus sit, ad longam ætatem. Legeris tradita a Cl. Viris Maloetio, & Petito (1): quorum ille natum sine palato refert vixisse dies quindecim, lac ex cochleari in os demittendo; hic vero servatos quosdam, fisso palato in lucem editos capra semipleni uberis papillam præbente, cujus crassitudine, longitudine, mollitie simul fissura palati, simul narium cavea sic occludebantur, ut subinde esset, ne respirationem impediret, illa retrahenda. Hoc autem in iis esse factum, qui assuescere, ut plures alii, quos vidit, non potuissent illis in sugendo, deglutiendoque incommodis motibus, qui, cum fissum palatum est, requiruntur. Qua assuefaciendi spe, aut saltem diutius servandi infantis causa, qui Patavii sic natus erat, memini me interim nutrientes ex lacte clysteres proponendos curasse. Sed manifestus non solum, ut dixi, tunc morbus est, verum causa ejus quoque. Est autem alius manifestus quidem morbus; sed causa incerta, ut puta cum recens nati ictero afficiuntur graviori; nam levi quodam fere omnes paulo post ortum tentantur. Cujus levis icteri si certa causa esset; esset, ut opinor, aut saltem conjici plerumque posset illius etiam gravioris. At leviorem audivi, qui repeterent a materno lacte, quod statim a partu subflavum sit. Vidi tunc equidem & ego hoc aliquando subflavum. Sed ut semper esset; quomodo interdum vidissem valde flaventes eos quoque infantes, qui nec matris, nec recentis alterius puerperæ lac suxissent? aut quomodo Sylvius (2) observasset, *multos nasci cum Ictero*, nedum *mox post partum ipsis erumpere Icterum?* Sunt & Docti Viri, qui omnes recens natos ictericos fieri, arbitrantur, quod ex primo lacte in ventriculo acescente coagulum fiat, a quo mox Duodenum intestinum distendatur, bilisque, obturata in hoc via, in hepar, & sanguinem regurgitet, quæ res hinc dignoscantur, quod rhabarbari, aut saponis pauxillo is paulatim solvatur icterus. At multis illis, cum hoc natis, lac certe in ventriculo acidum factum non fuerat, & de quindecim filiis meis, cum mox a partu flavi omnes, & nonnulli etiam haud ita leviter, essent facti, cunctis per se, nullo prorsus Artis auxilio, paulatim icterus solutus est. His autem omnibus lac, quod nonnulli a matre, alii ab aliis nutricibus suxerant, acidum esse factum, imo cæteris passim infantibus, diverso adeo tum lacte utentibus, tum ventriculo præditis, acescere, vix est credibile. Crederet fortasse aliquis, novum hoc alimentum plus oleosarum particularum in sanguinem invehere, quam ut jecur par esse possit secernendis; nisi tunc, dicerent, albida esse alvi recrementa, indicio non obscuro, bilem in Duodenum intestinum minime influere. Quid ergo est? Si effectus, omnibus communis, communis quoque causa esse debet; a veri similitudine non alienum est, respici oportere venam Umbilicalem, quæ sive ut incisa, filoque constricta inferat in continuatam portarum venam contractionem quandam, sive ut orbata sanguine, a placenta reduce, non juvet hoc utili additamento reliquum per se convectum, a novo alimenti genere fortasse crassiorem, utrolibet, aut utroque modo retardet bilis in hepate secretionem, donec viscus hoc, cessante illa contractione, paulatim assuescat, aptumque iterum fiat ad bilem separandam. Veruntamen hæc, ut vides, intra conjecturam sunt.

61. At sunt alia, quæ per infantum dissectiones licet confirmare. Legisse memini inter ea, quæ Cowperus in Appendice ad Anatomen humani corporis adnotavit, quibus vias illas, quas supra (3) commemoravi, Tubuli Arteriosi, & Ovalis præsertim Foraminis, æquo citius occlusas invenit, eos multis sæpe morbis male habitos fuisse, ut capitis, colli, pulmonum inflammationibus. Itaque cum hæ, nulla prævia causa manifesta, recens natos adorientur; non abs re erit præproperam illam occlusio-

[1] Hist. & Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1735. [2] Prax. Med. l. 1. c. 46. n. 51.
[3] n. 59.

sionem suspicari. In qua ut ille imminutionem sanguinis laudat; sic tu commendare saltem poteris lac parcius præbitum, & ea nutrici unde tenuius, & fluxilius gignatur. Sic enim sanguis, qui totus per pulmones trajicitur, & tanto majori copia in ramos superiores irruit arteriæ Magnæ, quanto jam minori in descendentem hujus truncum deflectit, facilius transibit, & pulmonibus, cerebroque minus officiet, a cujus quippe tunc mollissimi, læsione fortasse præter inflammationes, alia mala sæpius sunt in nerveo genere, quibus recens nati repente absumuntur, iique præsertim, in quibus præter eas præmaturas occlusiones, sanguis jam ab utero sit copiosior, cur crassior, cerebri autem vasa vel multo quam soleant, infirmiora. Sicuti autem nasci aliqui eo structuræ vitio possunt, ut viæ illæ sanguinis, de quibus dictum est, celerius claudantur; ita e contrario credibile est, oriri nonnullos, in quibus oppositum vitium sit, viæque propterea illæ non modo nunquam penitus occludantur, quod in Ovali Foramine haud raro mihi, aliisque occurrit, sed quod de eodem Foramine dictum puta, ne imminuantur quidem. Hæc autem siqua corpora forte sint ita facta, ut ferre possint, veri simile est, multo plura non posse. Pertinent huc quæ XV. Kal. Jun. A. 1722. Vir Cl. ad me scripsit Janus Plancus. Ex me enim quærebat, num in recens natis infantibus unquam Ovale Foramen nulla prorsus instructum valvula offendissem. Quærendi autem causa erat, quod in nuper dissecto infante neque ipse, nec Vir, alias a me laudatus, qui tunc Arimini degebat, Romæ postea Pontificiorum Archiatrorum Comes fuit, Antonius Leprottus eam valvulam diligentissime, sed frustra, quæsiverant. Universæ autem illius Observationis, quantum ex iis, proximisque Planci litteris collegi, summa digna est, quæ hic tibi a me perscribatur.

62. INFANTEM dies natum haud amplius quindecim mors sustulerat; sed quo morbi genere, non costabat. CADAVERE perlustrato, ventriculus bono lacte refertus, ipseque, & viscera omnia conspecta sunt sana, nisi quod cor, & quæ circa illud sunt, vasa erant sanguine mirum in modum distenta. Vasorum Umbilicalium quæ partes in ventre sunt & Tubulus Arteriosus patebant; Ovale autem Foramen non patebat solum, verum etiam sua valvula prorsus carebat, ut hujus, quantacunque, ut diximus diligentia quæreres, nec vola, nec vestigium occurreret.

63. Quod cum præter naturam omnino esse, Planco rescripsissem; facile in eam venit cogitationem, quæ paulo ante dicta est. Et sane intelligis, ubi prorsus desit id, quod sanguis a sinistris urgeat: & ad Foramen Ovale magis magisque, si non claudendum, at saltem ex parte aliqua operiendum impellat, perturbatum iri in organo præcipuo certum illum, qui requiritur in respirantibus, sanguinis motum: quæ perturbatio nisi imminuatur, sed usque & usque eadem perstet; motus demum cordis, & sanguinis sufflaminetur, necesse est.

64. Vides, ut amplissima, eademque propemodum intentata pateat via ad recens natorum morbos attenta, dum vivunt observatione, accurata autem post mortem dissectione pervestigandos, nisi parentum inepta charitas obstaret. Qui tamen aliquando cum infantes suos alium post alium ad eundem modum amittunt, tum denique, si forte nascituros servare possint, id Medicis ultro offerunt, quod alias negassent. Verum haud raro incidunt in Rei Anatomicæ aut rudes, aut contemptores, quorum ego olim utrunque genus in uno eodemque casu perspexi. Qui recens natos secuerunt, id quod in his maxime secundum naturam est, pro funesto ipsorum morbo referebant, cranio arctius adhærentem Duram meningem. Qui consulebantur, quantopere contempsissent Anatomen, tunc satis ostendebant, cum hoc ipsum acciperent, probarent, & tanquam fundamentum eorum ponerent, quæ erant responsuri. Quod si diligens Anatomes studium nullam præter hanc afferret utilitatem, ut ex corporum secundum naturam se habentium interiore costitutione, quæ præter naturam sint, aut non sint in perquirendis morborum causis addisceremus; magni certe faciendum esset, non contemnendum. Peculiaria autem plura præter ea, quæ

quæ supra memoravimus, habent tenellorum infantium corpora, ut in horum quoque dissectione esse debeat exercitatus, qui latentes velit eorum morbos inquirere, & ea, quæ morbida revera sunt, cum iis signis conferre, quæ in viventibus animadverterit, & deinde pro utrorumque natura, & gradu, si non curationem, at levamen, & si ne hoc quidem liceat, saltem prædictionem afferre, hancque ea ratione quam Anatome doceat, explicando comprobare. Sic explicatæ prædictionis; ne a cranio, quod memoravimus, longe abeamus; exemplum in haud ignoto alioquin funesto signo est apud Wepferum (1). Instante enim infantium morte, non solum circa suturas Lambdoidem, & Sagittalem manifestos, profundosque sulcos, sed & prope Coronariæ, & Sagittalis conjunctionem foveolam subsidentem conspicimus. Quid ita? Cerebrum enim tunc in se collabitur, subsidensque per Crassæ meningis nexus introrsum trahit quidquid adhuc membraneum restat in suturarum interstitiis, itaque sulcos illos, & foveam facit.

65. Juvabit autem antea quam in recens natis hæc diligens aliquis Vir conetur, quæcunque a Medicis, & Anatomicis accuratiores in paulo grandioribus infantibus, ac pueris habitæ Observationes, dissectionesque, huc illuc dispersæ, extant, eas colligere; neque enim vel in Sepulchreto extant, nisi disjectæ; ex iisque illas potissimum attendere, quæ ad proprias spectant ejus ætatis structuras, aut ad reliquias, nonnunquam majores, quam vulgo putant, earum structurarum, quæ in recens natis peculiariter occurrunt. Tum deinde Observationes addat, quæ ad hos ipsos recens natos attineant, quotquot ab aliis habere sui similibus, aut ab se possit, unumque ex omnibus corpus efficiat, quod a grandiusculis incipiens, in recens natis desinat; possunt enim illi aliqua interdum aut voculis, aut manu designare, quæ si adnotes quibuscum aliis ultro se offerentibus signis conjuncta sint, tuas sæpe tunc adjuvent conjecturas, cum signa hæc alia in iis deprehenderis, qui neque lingua, neque gestu quidquam valent significare. Et nobis quidem hanc, quæ in Re Medica desideratur, partem aggrediendi voluntas fuit; facultas defuit. Namque ut licuisset ægros infantes accuratius observare; mortuos tamen incidere non licuisset. Quorum alterum sine altero ad propositum vix quidquam prodest. Hæc igitur ab aliis; a me autem de iis morbis, in quibus utrumque licuit, plures adhuc Litteras expectabis, & valebis.

[1] Exercit. de loc. aff. in Apopl.

FINIS LIBRI TERTII.

Pag. 7. lin. 29. Historiam *corr.* Inventorum Historiam

[illegible]

FINIS LIBRI TERTII.

[illegible]